

874.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Službeni list CG“, br. 40/10, 6/13, 70/17 i 125/23) i člana 115a stav 3 i člana 134 stav 9 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list CG“, broj 72/19, 82/20, 8/21 i 24/25), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 9. juna 2025. godine, donio je

ODLUKU O ADEKVATNOSTI KAPITALA KREDITNIH INSTITUCIJA

DIO PRVI

OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom odlukom se propisuju:

- 1) vrste i karakteristike finansijskih instrumenata i drugih elemenata koji se uključuju u regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze kreditne institucije;
- 2) način izračunavanja regulatornog kapitala, ukupne izloženosti riziku i koeficijenata adekvatnosti kapitala kreditnih institucija;
- 3) metode i pristupi za izračunavanje zahtjeva za kapital koji se odnose na potpuno mjerljive i standardizovane elemente kreditnog rizika, tržišnog rizika, operativnog rizika i rizika poravnanja; i
- 4) finansijski leveridž.

Primjena strožih zahtjeva

Član 2

(1) Kreditna institucija može da ima regulatorni kapital i njegove sastavne djelove koji su veći od zahtjeva iz ove odluke, odnosno da preduzima mjere koje su strože od mjera iz ove odluke.

(2) Kreditna institucija, ako odluči da primjenjuje veći iznos regulatornog kapitala od propisanog, odnosno strože kriterijume za priznavanje instrumenata kapitala, u smislu stava 1 ovog člana, dužna je da te veće iznose i strože kriterijume definiše u svojim internim aktima i da ih se dosljedno pridržava, a ti kriterijumi ne smiju da budu u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

(3) Kreditna institucija, ako odluči da primjenjuje strože mjere iz stava 1 ovog člana, prilikom utvrđivanja rizikom ponderisanog iznosa izloženosti, korišćenjem standardizovanog pristupa, može da u svojim internim aktima definiše strože pondere rizika za određene kategorije rizika, ali ne može da koristi druge kategorije rizika od onih propisanih ovom odlukom.

Značenje izraza

Član 3

(1) Izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- 1) **investiciono društvo** (*engl. investment undertaking*) je pravno lice čija je redovna djelatnost ili poslovanje pružanje jedne ili više investicionih usluga drugim licima i/ili obavljanje investicionih aktivnosti na profesionalnoj osnovi;
- 2) **subjekat za zajednička ulaganja** (*engl. collective investment undertaking* – CIU) je društvo za zajednička ulaganja u prenosive hartije od vrijednosti (*engl. undertaking for collective investment in transferrable securities* - UCITS) ili alternativni investicioni fond (*engl. Alternative Investment Fund* – AIF) kojim upravlja menadžer (*engl. Manager of Alternative Investment Fund* – AIFM) registrovan u Crnoj Gori, Evropskoj uniji ili trećoj zemlji, na kojeg se primjenjuju propisi koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Evropskoj uniji ili trećoj zemlji koja primjenjuje prudencijalnu regulativu ekvivalentnu regulativi u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji;
- 3) **društvo za zajednička ulaganja u prenosive hartije od vrijednosti** (u daljem tekstu: **UCITS**) je otvoreni investicioni fond sa javnom ponudom:
 - čiji je isključivi cilj zajedničko ulaganje imovine prikupljene javnom ponudom udjela u fondu u prenosive hartije od vrijednosti ili u druge oblike likvidne finansijske imovine iz zakona kojim se uređuju investicioni fondovi, a koji posluje po principima disperzije rizika;
 - čije se investicione jedinice, na zahtjev vlasnika, otkupljuju ili isplaćuju direktno ili indirektno, iz imovine toga fonda, a radnje koje društvo za upravljanje UCITS-om preduzima, kako bi obezbijedilo da tržišna vrijednost investicionih jedinica ne odstupa bitno od neto vrijednosti imovine po jedinici, izjednačene su sa otkupom ili isplatom investicionih jedinica;
- 4) **alternativni investicioni fond** (*engl. alternative investment fund*), (u daljem tekstu: AIF) je investicioni fond koji je osnovan u skladu sa zakonom kojim se uređuju alternativni investicioni fondovi, koji prikuplja sredstva od investitora sa namjerom da ih investira u skladu sa utvrđenom politikom ulaganja u korist tih investitora, a za koji se ne zahtijeva dozvola za rad u smislu zakona kojim se uređuje organizovanje i rad otvorenih investicionih fondova sa javnom ponudom;
- 5) **subjekat javnog sektora** (*engl. public sector entity*) je neprofitni organ odgovoran centralnoj vladi, regionalnoj ili lokalnoj samoupravi ili organima koji imaju ista ovlašćenja kao regionalna ili lokalna samouprava, ili neprofitno društvo koje je u vlasništvu ili koje su osnovele i finansiraju centralna vlada ili regionalna ili lokalna samouprava, i za koje važe eksplicitne garancije i koje može da uključi zakonom regulisane organe samouprave koji su pod javnim nadzorom;
- 6) **društvo za osiguranje iz treće zemlje** (*engl. third-country insurance undertaking*) je društvo za osiguranje iz treće zemlje koje bi da je osnovano u Crnoj Gori ili na teritoriji Evropske unije moralo da ima dozvolu za rad izdatu od nadležnog organa;
- 7) **društvo za reosiguranje iz treće zemlje** (*engl. third-country reinsurance undertaking*) je društvo za reosiguranje iz treće zemlje koje bi da je

osnovano u Crnoj Gori ili na teritoriji Evropske unije moralo da ima dozvolu za rad izdatu od nadležnog organa;

- 8) **matično investiciono društvo** (*engl. parent investment firm*) je investiciono društvo sa sjedištem u određenoj državi koje ima investiciono društvo kao zavisno, a koje samo nije zavisno društvo;
- 9) **matično investiciono društvo iz EU** (*engl. parent investment firm*) je matično investiciono društvo koje je dozvolu za rad dobilo u državi članici, a koje nije zavisno društvo drugog investicionog društva;
- 10) **priznato investiciono društvo iz treće zemlje** (*engl. recognised third-country investment firm*) je društvo koje:
 - da je osnovano u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji, bi bilo obuhvaćeno definicijom investicionog društva;
 - ima odobrenje za rad u trećoj zemlji; i
 - podliježe prudencijalnim pravilima i poštuje prudencijalna pravila koja se smatraju najmanje jednako strogim kao što su pravila koja je propisala Komisija za tržište kapitala u Crnoj Gori i Evropska unija;
- 11) **rizik razvodnjavanja** (*engl. dilution risk*) je rizik smanjenja vrijednosti otkupljenih potraživanja zbog gotovinskih ili bezgotovinskih potraživanja dužnika prema povjeriocu koji je potraživanje prodao kreditnoj instituciji, a sa kojima kreditna institucija, kao kupac otkupljenih potraživanja nije bila upoznata;
- 12) **vjerovatnoća nastanka statusa neizmirenja obaveza** (*engl. probability of default – PD*) je vjerovatnoća da tokom jednogodišnjeg perioda dužnik ili, gdje je primjenjivo, kreditna linija, dobiju status neizmirenja obaveza, a u kontekstu rizika razvodnjavanja, vjerovatnoća smanjenja vrijednosti otkupljenih potraživanja tokom jednogodišnjeg perioda;
- 13) **gubitak zbog neizmirenja obaveza** (*engl. loss given default – LGD*) je pokazatelj gubitka po izloženosti po osnovu pojedinačne kreditne linije zbog nastanka statusa neizmirenja obaveza dužnika ili, gdje je primjenjivo, kreditne linije, do iznosa ostatka izloženosti koja je u statusu neizmirenja obaveza ili na dati referentni datum nakon datuma nastanka statusa neizmirenja obaveza, a u kontekstu rizika razvodnjavanja, gubitak zbog smanjenja vrijednosti otkupljenog potraživanja koji predstavlja pokazatelj gubitka po izloženosti koja se odnosi na otkupljeno potraživanje zbog smanjenja njegove vrijednosti, do iznosa ostatka izloženosti otkupljenog potraživanja;
- 14) **faktor konverzije** ili faktor konverzije kredita (*engl. credit conversion factor – CCF*) je pokazatelj neiskorišćenog iznosa ugovorene obaveze po osnovu pojedinačne kreditne linije koji bi mogao biti iskorišćen iz te kreditne linije u određenom trenutku prije nastanka statusa neizmirenja obaveza i koji bi, prema tome, u slučaju nastupanja statusa neizmirenja obaveza predstavljao preostali iznos obaveze do iznosa neiskorišćene preuzete obaveze po osnovu te kreditne linije, pri čemu je iznos preuzete obaveze jednak dogovorenom interom (*engl. advised*) limitu, osim ako je dostupni nepotvrđeni (*engl. unadvised*) limit veći;
- 15) **ublažavanje kreditnog rizika** (*engl. credit risk mitigation*) je tehnika koju kreditna institucija koristi za smanjivanje kreditnog rizika povezanog sa izloženošću ili izloženostima koje ta kreditna institucija ima;
- 16) **materijalna kreditna zaštita** (*engl. funded credit protection*) je tehnika ublažavanja kreditnog rizika prema kojoj je umanjeње kreditnog rizika po osnovu izloženosti kreditne institucije proizašlo iz prava te kreditne

institucije da, u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza dužnika ili kreditne linije, ili u slučaju nastanka drugih određenih kreditnih događaja povezanih sa dužnikom, unovči ili prenese na sebe ili prisvoji ili zadrži određenu aktivu ili iznose, ili da iznos izloženosti smanji na iznos ili zamijeni iznosom koji je jednak razlici između iznosa izloženosti kreditne institucije i iznosa njenog potraživanja;

- 17) **nematerijalna kreditna zaštita** (*engl. unfunded credit protection*) je tehnika ublažavanja kreditnog rizika po kojoj je umanjenje kreditnog rizika po osnovu izloženosti kreditne institucije proizašlo iz obaveze treće strane da plati određeni iznos u slučaju neizmirenja obaveza dužnika ili kreditne linije ili nastanka drugih određenih kreditnih događaja;
- 18) **instrument koji se može smatrati gotovinom, odnosno gotovinski ekvivalent** (*engl. cash assimilated instrument*) je sertifikat o depozitu, obveznica, uključujući pokrivenu obveznicu ili bilo koji drugi nesubordinisani instrument, čiji je emitent kreditna institucija kreditor koja je po osnovu tog instrumenta primila plaćanje u cjelosti i koja po osnovu tog instrumenta ima obavezu da bezuslovno nadoknadi dobijeni iznos po nominalnoj vrijednosti;
- 19) **investiciono zlato** (*engl. gold bullion*) je zlato u obliku robe, uključujući zlatne poluge, pločice i zlatnike koji se uobičajeno prihvataju na tržištu plemenitih metala ako postoji likvidno tržište plemenitih metala, a čija je vrijednost određena sadržajem zlata definisanog čistoćom i težinom, bez obzira na numizmatičku vrijednost;
- 20) **sekjuritizacija** (*engl. securitisation*) je transakcija ili struktura koja ima značenje utvrđeno u članu 110 stav 3 Zakona o kreditnim institucijama („Službeni list Crne Gore br. 72/19, 8/21 i 24/25), (u daljem tekstu: Zakon);
- 21) **pozicija sekjuritizacije** (*engl. securitisation position*) je izloženost sekjuritizaciji;
- 22) **resekjuritizacija** (*engl. re-securitisation*) je sekjuritizacija u kojoj barem jedna izloženost u osnovi ima poziciju sekjuritizacije;
- 23) **pozicija resekjuritizacije** (*engl. re-securitisation position*) je izloženost resekjuritizaciji;
- 24) **inicijator** (*engl. originator*) je kreditna institucija koja:
 - je samostalno ili posredstvom povezanih lica, direktno ili indirektno, učestvovala u izvornom ugovoru na osnovu koga su nastale direktne ili potencijalne obaveze dužnika ili potencijalnog dužnika, zbog kojih nastaje izloženost koja je predmet sekjuritizacije, ili
 - kupuje izloženosti treće strane za svoj račun, a nakon toga ih sekjuritizuje;
- 25) **sponzor** (*engl. sponsor*) je kreditna institucija koja nije inicijator, a koja uspostavlja i upravlja programom komercijalnih zapisa obezbijedenih aktivom ili nekom drugom strukturom sekjuritizacije koja otkupljuje izloženosti od trećih strana i koja aktivno upravljanje portfoliom koji je uključen u tu sekjuritizaciju prenosi na subjekat koji je ovlašćen za obavljanje takvih aktivnosti;
- 26) **inicijalni kreditor** (*engl. original lender*) je subjekat koji je sam ili preko povezanih subjekata, direktno ili indirektno, zaključio izvorni ugovor na osnovu kojeg su nastale obaveze ili potencijalne obaveze dužnika ili potencijalnog dužnika zbog kojih nastaju izloženosti koje su predmet sekjuritizacije;
- 27) **kreditno poboljšanje** (*engl. credit enhancement*) je ugovorni odnos kojim se poboljšava kreditni kvalitet pozicije sekjuritizacije u odnosu na kvalitet

koji bi ta pozicija imala da nije omogućeno kreditno poboljšanje, uključujući kreditno poboljšanje koje pružaju tranše sa nižim pravom prvenstva naplate u sekjuritizaciji i ostale vrste kreditne zaštite;

- 28) subjekat sekjuritizacije za posebnu namjenu** (engl. *securitisation special purpose entity*), (u daljem tekstu: SSPN) je privredno društvo, trust ili neki drugi subjekat, osim inicijatora ili sponzora, osnovan radi sprovođenja jedne ili više sekjuritizacija, čija je djelatnost ograničena samo na one djelatnosti koje su pogodne za postizanje tog cilja, a čija struktura je namijenjena za izdvajanje obaveza SSPN-a od obaveza inicijatora;
- 29) tranša** (engl. *tranche*) je ugovorno uspostavljeni segment kreditnog rizika povezan sa izloženošću ili grupom izloženosti, pri čemu pozicija u segmentu uključuje rizik od kreditnog gubitka koji je veći ili manji od istog iznosa pozicije u drugom segmentu, pri čemu se ne uzima u obzir kreditna zaštita koju treće strane pružaju direktno imaocima pozicija u segmentu ili u drugim segmentima;
- 30) vrednovanje po tržišnoj vrijednosti** (engl. *marking to market*) je vrednovanje pozicija po odmah dostupnim zaključnim cijenama pribavljenim od nezavisnih izvora, uključujući cijene sa berzi, elektronskih kotacija ili kotacija više nezavisnih renomiranih brokera;
- 31) vrednovanje po modelu** (engl. *marking to model*) je svako vrednovanje koje mora biti na osnovu referentnih mjerila, ekstrapolirano ili na drugi način izračunato na osnovu jednog ili više ulaznih tržišnih parametara;
- 32) nezavisna provjera cijena** (engl. *independent price verification*) je proces redovne provjere tačnosti i nezavisnosti tržišnih cijena ili ulaznih parametara za vrednovanje po modelu;
- 33) priznata berza** (engl. *recognised exchange*) je berza koja je regulisano tržište ili tržište treće zemlje koje se smatra ekvivalentom regulisanom tržištu i koja ima klirinški mehanizam, pri čemu ugovori navedeni u članu 148 stav 8 ove odluke podliježu zahtjevima za dnevno utvrđivanje marže koja, prema mišljenju Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka), obezbjeđuje odgovarajuću zaštitu;
- 34) vrijednost imovine ili vrijednost nepokretnosti** (engl. *property value*) je vrijednost stambene ili poslovne nepokretnosti utvrđene u skladu sa članom 265 stav 1 ove odluke;
- 35) stambena nepokretnost** (engl. *residential property*) je:
- nepokretnost namijenjena stanovanju i koja ispunjava zahtjeve utvrđene propisima koji omogućavaju korišćenje te nepokretnosti u svrhu stanovanja;
 - nepokretnost namijenjena stanovanju, a koja je još uvijek u izgradnji, pod uslovom da se može očekivati da će ta nepokretnost da ispuni sve zahtjeve utvrđene propisima koji omogućavaju njeno korišćenje u svrhu stanovanja;
 - u slučaju da se nepokretnost nalazi u Švedskoj, pravo stanovanja u stanovima stambenih zadruga;
 - pripadajuće zemljište uz imovinu iz al. 1, 2 ili 3 ove tačke;
- 36) poslovna nepokretnost** (engl. *commercial immovable property*) je svaka nepokretnost koja nije stambena nepokretnost;
- 37) izloženost obezbijeđena nepokretnostima koje donose prihod ili IPRE izloženost** (engl. *income producing real estate exposure*) je izloženost koja je obezbijeđena jednom ili više stambenih ili poslovnih nepokretnosti gdje izmirivanje kreditnih obaveza po toj izloženosti značajno zavisi od novčanih

tokova koji se generišu od te nepokretnosti kojima je ta izloženost obezbijeđena, a ne od sposobnosti dužnika da izmiri kreditne obaveze iz drugih izvora; primarni izvor takvih novčanih tokova su plaćanja najamnine ili zakupa, ili prihodi od prodaje stambene ili poslovne nepokretnosti;

- 38) **izloženost koja nije obezbijeđena nepokretnostima koje donose prihod ili izloženost koja nije IPRE** (*engl. non-income producing real estate exposure, non-IPRE*) je svaka izloženost koja je obezbijeđena jednom ili više stambenih ili poslovnih nepokretnosti koja nije IPRE izloženost;
- 39) **izloženost koja je obezbijeđena stambenom nepokretnošću ili izloženost koja je obezbijeđena hipotekom na stambenoj nepokretnosti** (*engl. exposure secured by residential property*) je izloženost koja je obezbijeđena stambenom nepokretnošću ili izloženost koja se takvom smatra u skladu sa članom 142 stav 4 ove odluke;
- 40) **izloženost koja je obezbijeđena poslovnom nepokretnošću ili izloženost koja je obezbijeđena hipotekom na poslovnoj nepokretnosti** (*engl. exposure secured by commercial immovable property*) je izloženost koja je obezbijeđena poslovnom nepokretnošću;
- 41) **izloženost koja je obezbijeđena nepokretnošću ili izloženost koja je obezbijeđena hipotekom na nepokretnosti ili izloženost koja je obezbijeđena nepokretnošću kao kolateralom** (*engl. exposure secured by immovable property, exposure secured by a mortgage on immovable property, exposure secured by immovable property collateral*) je izloženost koja je obezbijeđena stambenom ili poslovnom nepokretnošću ili izloženost koja se takvom smatra u skladu sa članom 142 stav 4 ove odluke;
- 42) **tržišna vrijednost nepokretnosti** (*engl. market value for the purposes of immovable property*) je procijenjeni iznos za koji bi ta nepokretnost mogla biti razmijenjena na datum procjene između voljnog kupca i voljnog prodavca u transakciji po tržišnim uslovima nakon odgovarajućeg oglašavanja, pri čemu je svaka strana bila dobro obaviještena i postupila razumno i bez prinude;
- 43) **važeći računovodstveni okvir** (*engl. applicable accounting framework*) su računovodstveni standardi koje kreditna institucija primjenjuje u skladu sa propisima kojima se uređuje računovodstvo kreditnih institucija;
- 44) **jednogodišnja stopa neizmirenja obaveza** (*engl. one-year default rate*) je pokazatelj učešća broja dužnika ili, ako se definicija statusa neizmirenja obaveza primjenjuje na nivou kreditne linije, u skladu sa članom 218 stav 2 ove odluke, koja kreditnih linija za koje se smatra da je nastupio status neizmirenja obaveza u periodu koji započinje godinu dana prije datuma opservacije T, u ukupnom broju dužnika ili, ako se definicija statusa neizmirenja obaveza primjenjuje na nivou kreditne linije u skladu sa članom 218 stav 2 ove odluke, kreditnih linija dodijeljenih toj kategorizaciji ili grupi izloženosti godinu dana prije datuma opservacije T;
- 45) **izloženosti za sticanje zemljišta, razvoj i izgradnju ili ADC izloženosti** (*engl. acquisition, development and construction exposures*) su izloženosti prema privrednim društvima ili subjektima posebne namjene kojima se finansira bilo koje sticanje zemljišta u cilju razvoja i izgradnje ili kojima se finansira razvoj i izgradnja bilo koje stambene ili poslovne nepokretnosti;
- 46) **izloženost koja nije ADC** (*engl. non-ADC exposure*) je svaka izloženost koja je obezbijeđena jednom ili više stambenih ili poslovnih nepokretnosti, a koja ne predstavlja ADC izloženost;

- 47) finansiranje trgovine** (*engl. trade finance*) je finansiranje, uključujući i izdavanje garancija, povezano sa razmjenom robe i usluga korišćenjem finansijskih instrumenata sa fiksnim kratkoročnim dospeljem, obično kraćim od jedne godine, bez mogućnosti automatskog obnavljanja, pri čemu je to finansiranje neobavezujuće i zahtijeva zadovoljavajuću dokumentaciju koja prati transakciju za svaki zahtjev za povlačenje sredstava čime se omogućava odbijanje finansiranja u slučaju bilo kakve sumnje u kreditnu sposobnost ili prateću dokumentaciju; otplata izloženosti po osnovu finansiranja trgovine obično ne zavisi od dužnika, a sredstva se ostvaruju po osnovu gotovine primljene od uvoznika ili su rezultat prihoda od prodaje predmetne robe;
- 48) krediti za zvaničnu podršku izvoza** (*engl. officially supported export credits*) su krediti ili zajmovi za finansiranje izvoza robe ili usluga za koje kreditna agencija za zvanični izvoz pruža garancije, osiguranje ili direktno finansiranje;
- 49) repo ugovor i obrnuti repo ugovor** (*engl. repurchase agreement and reverse repurchase agreement*) je bilo koji ugovor kojim kreditna institucija ili njena druga ugovorna strana prenose hartije od vrijednosti ili robu ili zagarantovana prava koja se odnose na pravo vlasništva nad hartijama od vrijednosti ili robom ako tu garanciju izdaje priznata berza koja ima prava na hartije od vrijednosti ili robu, a ugovor kreditnoj instituciji ne dozvoljava da prenese ili založi određene hartije od vrijednosti ili robu u odnosu na više od jedne druge ugovorne strane istovremeno, uz obavezu njihovog otkupa, ili se odnose na supstitut hartije od vrijednosti ili robu koji odgovara istom opisu po određenoj cijeni na budući datum koji je odredio ili će odrediti prenosilac, što predstavlja repo ugovor za kreditnu instituciju koja prodaje hartije od vrijednosti ili robu, a obrnuti repo ugovor za kreditnu instituciju koja ih kupuje;
- 50) repo transakcija** (*engl. repurchase transaction*) je bilo koja transakcija koja je regulisana repo ugovorom ili obrnutim repo ugovorom;
- 51) jednostavni repo ugovor** (*engl. simple repurchase agreement*) je repo transakcija u vezi sa jednom aktivom ili sličnom aktivom koja nije složena za razliku od korpe aktiva;
- 52) pozicije koje se drže sa namjerom trgovanja** (*engl. position held with trading intent*) su:
- vlasničke pozicije i pozicije koje proizilaze iz servisiranja klijenata i održavanja tržišta;
 - pozicije koje namjeravaju da se ponovo prodaju u kratkom roku; ili
 - pozicije koje se drže sa namjerom ostvarivanja koristi od stvarnih ili očekivanih kratkoročnih razlika u cijeni između njihove kupovne i prodajne cijene ili na račun promjene drugih cijena ili promjene kamatnih stopa;
- 53) multilateralna platforma za trgovanje** (*engl. multilateral trading facility – MTF*) je multilateralni sistem koji organizuje ili kojim upravlja organizator tržišta ili investiciono društvo, koji obezbjeđuje uslove za spajanje višestrukih interesa trećih lica za kupovinu i prodaju finansijskih instrumenata u skladu sa pravilima tog sistema;
- 54) kvalifikovana centralna druga ugovorna strana** (*engl. qualifying central counterparty*) je centralna druga ugovorna strana koja je od strane nadležnog organa u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji dobila odobrenje za rad ili koja je osnovana u trećoj zemlji, a priznala je ESMA;

- 55) garantni fond** (*engl. default fund*) je fond koji osniva centralna druga ugovorna strana, i koji prikuplja marže od članova klirinškog sistema, radi pokrića gubitaka članova klirinškog sistema koji prelaze gubitke koji se pokrivaju zahtjevima za kreditiranje marže, a proizilaze iz neizmirenja obaveza, uključujući pokretanje postupka stečaja jednog ili više članova klirinškog sistema; Centralna druga ugovorna strana koristi doprinose iz garantnih fondova članova klirinškog sistema koji nijesu u statusu neizmirenja obaveza i bilo koja druga finansijska sredstva tek pošto je iscrpila doprinose člana klirinškog sistema koji je u statusu neizmirenja obaveza.
- 56) preduplata u garantni fond** (*engl. pre-funded contribution to the default fund of CCP*) je doprinos u garantni fond centralne druge ugovorne strane koji uplaćuje kreditna institucija;
- 57) izloženost iz trgovanja** (*engl. trade exposure*) je tekuća izloženost, uključujući varijabilnu maržu koja pripada članu klirinškog sistema koju on tek treba da primi, i svaka potencijalna buduća izloženost člana klirinškog sistema ili klijenta prema centralnoj drugoj ugovornoj strani koja proizilazi iz ugovora i transakcija iz člana 388 stav 1 ove odluke, kao i inicijalne marže;
- 58) usklađivanje vrijednosti po osnovu kreditnog rizika** (*engl. credit risk adjustment*) je iznos specifičnih i opštih ispravki vrijednosti za kreditne gubitke koji se priznaju u finansijskim izvještajima kreditne institucije u skladu sa računovodstvenim okvirom;
- 59) interna zaštita od rizika** (*engl. internal hedge*) je pozicija koja značajno poništava elemente rizika između pozicije iz knjige trgovanja i jedne ili više pozicija iz knjige pozicija kojima se ne trguje ili između dvije jedinice za trgovanje;
- 60) referentna obaveza** (*engl. reference obligation*) je obaveza koja se koristi za utvrđivanje vrijednosti gotovinskog poravnania kreditnog derivata;
- 61) odabrana eksterna institucija za procjenu kreditnog rizika** (*engl. External credit assessment institution - ECAI*), (u daljem tekstu: ECAI) je eksterna institucija za procjenu kreditnog rizika koju je odabrala kreditna institucija;
- 62) akumulirani ostali ukupni rezultat** (*engl. accumulated other comprehensive income*) ima isto značenje kao u MRS1 koji kreditna institucija primjenjuje u skladu sa Zakonom;
- 63) osnovna sopstvena sredstva** (*engl. basic own funds*) su iznos viška sredstava nad obavezama (umanjenih za iznos sopstvenih akcija koje ima društvo za osiguranje, odnosno društvo za reosiguranje), uvećan za subordinisane obaveze društva za osiguranje, odnosno društva za reosiguranje;
- 64) stavke osiguranja sopstvenih sredstava I reda** (*engl. Tier 1 own-fund insurance items*) su stavke koje su raspoložive ili mogu biti pozvane da se plate na zahtjev, da potpuno pokriju gubitke na osnovu principa trajnosti poslovanja, odnosno da je u slučaju likvidacije društva ukupan iznos stavki raspoloživ za pokriće gubitaka, tako da otplata stavki njihovim imaojcima neće biti izvršena dok god se ne ispune sve druge obaveze, uključujući obaveze osiguranja i obaveze reosiguranja prema ugovaračima osiguranja i korisnicima ugovora o osiguranju i ugovora o reosiguranju (podređenost stavki), stavke nemaju dospjeće, a ako ga imaju uzima se u obzir relativno trajanje stavki u odnosu na trajanje obaveza osiguranja i reosiguranja

društva, stavke nijesu opterećene, ne podlježu fiksnim troškovima finansiranja, ne postoji zahtjev za otkup;

- 65) **stavke osiguranja dodatnih sopstvenih sredstava I reda** (*engl. additional Tier 1 own-fund insurance items*) su stavke koje ispunjavaju kriterijume za klasifikaciju u stavke osiguranja sopstvenih sredstava I reda, ali koje se uključuju u iznosu koji je definisan propisom koji uređuje ovu oblast;
- 66) **stavke osiguranja sopstvenih sredstava II reda** (*engl. Tier 2 own-fund insurance items*) su stavke koje su u slučaju likvidacije društva osiguranja raspoložive u ukupnom iznosu za pokriće gubitaka, tako da otplata stavki njihovim imaoacima neće biti izvršena dok se ne ispune sve druge obaveze, uključujući obaveze osiguranja i obaveze reosiguranja prema ugovaračima osiguranja i korisnicima ugovora o osiguranju i ugovora o reosiguranju (podređenost stavki), stavke nemaju dospijeće, a ako ga imaju uzima se u obzir relativno trajanje stavki u odnosu na trajanje obaveza osiguranja i reosiguranja društva, stavke nijesu opterećene, ne podlježu fiksnim troškovima finansiranja, ne postoji zahtjev za otkup;
- 67) **stavke osiguranja sopstvenih sredstava III reda** (*engl. Tier 3 own-fund insurance items*) su sve stavke osnovnih i pomoćnih sopstvenih sredstava koje nijesu klasifikovane u stavke osiguranja sopstvenih sredstava I i II reda;
- 68) **odložena poreska sredstva** (*engl. deferred tax assets*) imaju značenje kao i u računovodstvenom okviru;
- 69) **odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti** (*engl. deferred tax assets that rely on future profitability*) su odložena poreska sredstva čiju je buduću vrijednost moguće realizovati samo ako kreditna institucija u budućnosti ostvari oporezivu dobit;
- 70) **odložene poreske obaveze** (*engl. deferred tax liabilities*) imaju značenje kao i u računovodstvenom okviru;
- 71) **imovina penzijskog fonda sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca** (*engl. deferred benefit pension fund assets*) su sredstva penzijskog fonda odnosno plana sa definisanim primanjima izračunata nakon što je od njih oduzet iznos obaveza u okviru istog fonda ili plana;
- 72) **finansijsko društvo** (*engl. financial undertaking*) je društvo za osiguranje, društvo za reosiguranje, osiguravajući holding i mješoviti finansijski holding;
- 73) **osiguravajući holding** (*engl. insurance holding*) je matično društvo koje nije mješoviti finansijski holding i čija je glavna djelatnost sticanje i držanje učešća u zavisnim društvima koja predstavljaju isključivo ili pretežno društva za osiguranje, odnosno društva za reosiguranje ili društva za osiguranje, odnosno društva za reosiguranje iz treće zemlje koja nije članica EU, pri čemu je barem jedno društvo od tih zavisnih društava društvo za osiguranje, odnosno društvo za reosiguranje;
- 74) **rezerve za opšte bankarske rizike** (*engl. funds for general banking risk*) su iznos koji je kreditna institucija odlučila da odvoji za pokrivanje rizika, tamo gdje to nalažu određeni rizici vezani uz bankarstvo;
- 75) **gudvil** (*engl. goodwill*) ima značenje kao i u računovodstvenom okviru;
- 76) **indirektno učešće** (*engl. indirect holding*) je svaka izloženost prema posredniku koji je izložen prema instrumentima kapitala koje je emitovao subjekat finansijskog sektora, ili prema obavezama koje je emitovala kreditna institucija, pri čemu, u slučaju da instrumenti kapitala koje je

emitovao subjekat finansijskog sektora ili obaveze koje je emitovala kreditna institucija budu trajno otpisani, gubitak koji bi kreditna institucija pretrpjela ne bi se značajno razlikovao od gubitka koji bi kreditna institucija pretrpjela u slučaju direktnog ulaganja u te instrumente kapitala koje je emitovao subjekat finansijskog sektora ili u obaveze koje je emitovala kreditna institucija;

- 77) **nematerijalna aktiva** (*engl. intangible assets*) ima značenje kao i u računovodstvenom okviru i obuhvata *goodwill*;
- 78) **ostali instrumenti kapitala** (*engl. other capital instruments*) su instrumenti kapitala koje emituju subjekti finansijskog sektora, a koji se ne kvalifikuju kao instrumenti redovnog osnovnog kapitala, instrumenti dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala, odnosno stavke osiguranja sopstvenih sredstava I reda, stavke osiguranja sopstvenih sredstava II reda, stavke osiguranja dodatnih sopstvenih sredstava I reda ili stavke osiguranja dopunskog kapitala II reda;
- 79) **ostale rezerve** (*engl. other reserves*) su rezerve u smislu važećeg računovodstvenog okvira koje se moraju objaviti u skladu sa važećim računovodstvenim standardom, isključujući iznose koji su već uključeni u akumulirani ostali ukupni rezultat ili zadržanu dobit;
- 80) **manjinsko učešće** (*engl. minority interest*) je iznos redovnog osnovnog kapitala zavisnog društva kreditne institucije koji pripada fizičkim ili pravnim licima koja nijesu uključena u prudencijalni obuhvat konsolidacije kreditne institucije;
- 81) **dobit** (*engl. profit*) ima isto značenje kao i u računovodstvenom okviru;
- 82) **recipročna međusobna ulaganja** (*engl. reciprocal cross holding*) su ulaganja kreditne institucije u instrumente regulatornog kapitala ili druge instrumente kapitala koje emituju subjekti finansijskog sektora, ako i ti subjekti imaju učešće u instrumentima regulatornog kapitala koje emituje kreditna institucija;
- 83) **zadržana dobit** (*engl. retained earnings*) su dobit i gubitak koji su prenijeti kao rezultat primjene potvrđene dobiti ili gubitka, u skladu sa računovodstvenim okvirom;
- 84) **račun emisije premije** (*engl. share premium account*) ima isto značenje kao i u računovodstvenom okviru;
- 85) **privremene razlike** (*engl. temporary differences*) imaju isto značenje kao i u računovodstvenom okviru;
- 86) **sintetička ulaganja** (*engl. synthetic holding*) su ulaganja kreditne institucije u finansijski instrument čija je vrijednost direktno povezana sa vrijednošću instrumenata kapitala koje je emitovao subjekat finansijskog sektora ili obaveza koje je emitovala kreditna institucija;
- 87) **stavke raspoložive za raspodjelu** (*engl. distributable items*) su iznos dobiti na kraju posljednje poslovne godine uvećan za bilo koju prenesenu dobit i rezerve raspoložive u tu svrhu prije njihove raspodjele imaojcima instrumenata regulatornog kapitala i umanjen za sve prenesene gubitke, bilo kakvu dobit koja nije raspoloživa za raspodjelu u skladu sa odredbama iz važećih propisa ili internih akata kreditne institucije i bilo koje iznose koji su raspoređeni u rezerve koje nijesu raspoložive za raspodjelu u skladu sa važećim propisima ili statutom kreditne institucije, u svakom od slučajeva s obzirom na posebne kategorije instrumenata regulatornog kapitala na koje se odnose važeći propisi ili interni akti kreditne institucije, a takva dobit,

- gubici i rezerve utvrđuju se na osnovu pojedinačnih izvještaja kreditne institucije, a ne na osnovu konsolidovanih izvještaja;
- 88) serviser** (*engl. servicer*) je subjekat koji na dnevnoj osnovi upravlja skupom otkupljenih potraživanja ili osnovnim kreditnim izloženostima;
- 89) nadženi organ iz treće zemlje** (*engl. relevant third-country authority*) je državni ili drugi organ koji je u skladu sa propisima treće države službeno priznat i ovlašten za superviziju kreditnih institucija u okviru sistema supervizije koji je na snazi u toj zemlji;
- 90) subjekat sanacije** (*engl. resolution entity*) ima značenje utvrđeno zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija;
- 91) sanaciona grupa** (*engl. resolution group*) je kreditna institucija koja je predmet sanacije i njena zavisna društva koja nijesu:
- sama po sebi kreditne institucije koje su predmet sanacije;
 - zavisna društva drugih kreditnih institucija koje su predmet sanacije;
 - kreditne institucije koje imaju sjedište u trećoj zemlji tako da nijesu uključene u sanacionu grupu u skladu sa planom sanacije i njihova zavisna društva; ili
 - kreditne institucije koje su stalno povezane sa centralnim tijelom i samo centralno tijelo ako su najmanje jedna od tih kreditnih institucija ili centralno tijelo predmet sanacije, i njihova zavisna društva;
- 92) globalna sistemski važna kreditna institucija** (*engl. global systemically important institution*), (u daljem tekstu: GSV kreditna institucija) je kreditna institucija utvrđena u skladu sa čl. 158 i 159 Zakona;
- 93) značajno zavisno društvo** (*engl. material subsidiary*) je zavisno društvo koje na pojedinačnoj ili konsolidovanoj osnovi ispunjava bilo koji od sljedećih uslova:
- zavisno društvo ima više od 5% iznosa rizikom ponderisane aktive originalnog matičnog društva utvrđene na konsolidovanoj osnovi;
 - zavisno društvo ostvaruje više od 5% ukupnog operativnog prihoda svog originalnog matičnog društva;
 - iznos ukupne izloženosti zavisnog društva, iz člana 563 st. 4 do 7 ove odluke, iznosi više od 5% iznosa ukupne izloženosti njegovog originalnog matičnog društva utvrđene na konsolidovanoj osnovi.
- 94) GSV subjekat** (*engl. G-SII entity*) je subjekat koji ima pravni subjektivitet i koji je GSV kreditna institucija ili je dio GSV kreditne institucije;
- 95) instrument interne sanacije** (*engl. bail-in tool*) ima značenje utvrđeno zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija;
- 96) grupa** (*engl. group*) je grupa društava od kojih je najmanje jedno kreditna institucija i koja se sastoji od matičnog društva i njegovih zavisnih društava;
- 97) transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti** (*engl. securities financing transaction – SFT*), (u daljem tekstu: SFT) je repo transakcija, transakcija uzimanja pozajmica ili davanja kredita u obliku hartija od vrijednosti ili robe ili transakcija kreditiranja kupovine hartija od vrijednosti uz uplatu marže (*engl. margin lending transaction*)-(u daljem tekstu: transakcija kreditiranja sa maržom);
- 98) inicijalna marža** (*engl. initial margin*) je bilo koji kolateral, osim varijabilne marže, koji je primljen od subjekta ili koji je dat subjektu radi pokrića postojeće ili potencijalne buduće izloženosti po osnovu transakcije ili portfolija transakcija u periodu koji je neophodan za unovčenje tih transakcija, ili radi ponovnog uspostavljanja zaštite od njihovih tržišnih

rizika, nakon nastanka statusa neizmirenja obaveza druge ugovorne strane u transakciji ili portfoliju transakcija;

99) jedinica za trgovanje (*engl. trading desk*) je jasno određena grupa trgovaca koju je kreditna institucija osnovala u skladu sa članom 124 stav 1 ove odluke radi zajedničkog upravljanja portfoliom pozicija u knjizi trgovanja ili pozicija iz knjige pozicija kojima se ne trguje iz st. 7 i 8 tog člana u skladu sa jasno određenom i dosljednom poslovnom strategijom i koja posluje u okviru iste strukture za upravljanje rizicima;

100) kreditna institucija koja se ne kotira na berzi (*engl. non-listed institution*) je kreditna institucija koja nije emitovala hartije od vrijednosti koje su uvrštene za trgovanje na regulisanom tržištu;

101) trgovac robom i pravom emisije ekvivalenata ugljen-dioksida (*engl. commodity and emission allowance dealer*) je društvo čija je osnovna djelatnost isključivo pružanje investicionih usluga ili obavljanje aktivnosti povezanih sa:

- robnim derivatima ili ugovorima o robnim derivatima kod kojih se poravnanje vrši u novcu ili fizički, pod uslovom da se prodaju na regulisanom tržištu, multilateralnoj ili organizovanoj platformi za trgovanje, ako nije drugačije određeno, odnosno ako se ne prodaju za komercijalne svrhe,
- finansijskim ugovorima za razlike;
- derivatima i ugovorima o derivatima koji se odnose na klimatske varijable, putarime, prava emisije ekvivalenata ugljen-dioksida, stope inflacije ili druge zvanične ekonomske statistike kod kojih se poravnanje vrši u novcu po zahtjevu jedne od ugovornih strana, prije nego usljed nastupanja statusa neizmirenja obaveza ili drugog događaja raskida ugovora, kao i bilo kojim drugim ugovorima o derivatima koji se odnose na aktivu, prava, obaveze, indekse i mjere, koji imaju iste karakteristike kao i ostali derivatni finansijski instrumenti bez obzira na to da li se njima trguje na regulisanom tržištu, multilateralnoj ili organizovanoj platformi za trgovanje;
- pravima za emisiju ekvivalenata ugljen-dioksida;

102) revolving izloženost (*engl. revolving exposure*) je svaka izloženost kod koje postoji mogućnost da neizmireni iznos dužnika varira u zavisnosti od njegove odluke o korišćenju ili otplati, do iznosa dogovorenog limita;

103) izloženost subjekta transakcije (*engl. transactor exposure*) je svaka revolving izloženost koja ima istoriju otplate od najmanje 12 mjeseci i koja je jedno od sljedećeg:

- izloženost za koju se, redovno, najmanje svakih 12 mjeseci, utvrđuje iznos koji treba da se otplati, na sljedeći definisani datum otplate, kao povučeni iznos na unaprijed određeni referentni datum sa definisanim datumom otplate najkasnije u roku od 12 mjeseci, pod uslovom da je iznos u potpunosti otplaćen na svaki planirani datum otplate u prethodnih 12 mjeseci;
- overdraft linija kod koje nije bilo povlačenja sredstava tokom prethodnih 12 meseci;

104) subjekat iz sektora fosilnih goriva (*engl. fossil fuel sector entity*) je kompanija, preduzeće ili društvo čija je glavna poslovna djelatnost, prema statističkoj klasifikaciji, privredna djelatnost u sektoru uglja, nafte ili gasa;

- 105) izloženosti koje su predmet uticaja faktora životne sredine ili društva** (*engl. exposure subject to the impact of environmental or social factors*) su izloženosti koje ometaju ambicije Crne Gore, Evropske unije ili treće zemlje da ostvari svoje regulatorne ciljeve povezane sa ESG faktorima na način koji bi mogao da ima negativan finansijski efekat na institucije u Crnoj Gori, Evropskoj uniji ili trećoj zemlji;
- 106) dobit tekuće godine ostvarena tokom poslovne godine** (*engl. interim profit*) je dobit koja je, u skladu sa računovodstvenim okvirom, utvrđena za period koji je kraći od cijele poslovne godine, prije nego što je kreditna institucija donijela formalnu odluku kojom se potvrđuje ta dobit ili gubitak kreditne institucije;
- 107) dobit tekuće godine ostvarena na kraju poslovne godine** (*engl. year-end profits*) je dobit koja je, u skladu sa računovodstvenim okvirom, utvrđena za cijelu poslovnu godinu, prije nego što je kreditna institucija donijela formalnu odluku kojom se potvrđuje ta dobit ili gubitak kreditne institucije;
- 108) stopa isplate na konsolidovanoj osnovi** (*engl. pay-out ratio at consolidated level*) je količnik iznosa dividende iz alineje 1 i iznosa dobiti iz alineje 2 ove tačke, pri čemu ako je za datu godinu izračunati količnik negativan ili iznad 100% smatra se da je stopa isplate 100%, a ako je iznos iz alineje 2 ove tačke nula smatra se da je stopa isplate 0% ako je iznos iz alineje 1 ove tačke nula, odnosno 100% ako je iznos iz alineje 1 ove tačke veći od nule:
- iznos dividende izuzev iznosa koji je isplaćen u obliku koji ne umanjuje redovni osnovni kapital (npr. dividenda u obliku akcija (*engl. strip-dividend*)), dodijeljene vlasnicima konsolidovanog subjekta;
 - iznosa dobiti nakon oporezivanja koji pripada vlasnicima konsolidovanog subjekta;
- 109) stopa isplate na pojedinačnom nivou** (*engl. pay-out ratio at solo level*) je količnik iznosa dividende iz alineje 1 i iznosa dobiti iz alineje 2 ove tačke, pri čemu ako je za datu godinu izračunati količnik negativan ili iznad 100% smatra se da je stopa isplate 100%, a ako je iznos iz alineje 2 ove tačke nula smatra se da je stopa isplate 0% ako je iznos iz alineje 1 ove tačke nula, odnosno 100% ako je iznos iz alineje 1 ove tačke veći od nule:
- iznos dividende izuzev iznosa koji koji je isplaćen u obliku koji ne umanjuje redovni osnovni kapital (npr. bonusi u vidu dividende), dodijeljene vlasnicima subjekta;
 - iznosa dobiti nakon oporezivanja;
- 110) opcija isporuke** (*engl. delivery option*) predstavlja mogućnost otkupa hipotekarnog kredita otkupom pokrivena obveznice po tržišnoj ili nominalnoj vrijednosti;
- 111) ritejl izloženost** (*engl. retail exposure*) je izloženost koja, za kreditnu instituciju koja prilikom obračuna zahtjeva za kapital za kreditni rizik primjenjuje standardizovani pristup iz Dijela trećeg glava II odjeljak 3 ove odluke, ispunjava uslove iz člana 161 stav 1 ove odluke, odnosno za kreditnu instituciju koja prilikom obračuna zahtjeva za kapital za kreditni rizik primjenjuje pristup zasnovan na internim rejtingzima iz Dijela drugog glava II odjeljak 3 ove odluke, ispunjava uslove iz člana 189 stav 6 ove odluke.
- 112) knjiga pozicija kojima se ne trguje** su sve pozicije kreditne institucije izuzev pozicija koje pripadaju knjizi trgovanja;

- 113) zemlja ekvivalent** (*engl. third country equivalent*) je treća zemlja koja primjenjuje prudencijalnu regulativu ekvivalentnu regulativi u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji ako se nalazi na listi trećih zemalja sa ekvivalentnim propisima koju objavljuje Centralna banka ili Evropska komisija;
- 114) pokrivene obveznice** (*engl. covered bonds*) su obveznice koje ispunjavaju propisane uslove za pokrivene obveznice, a koje emituje kreditna institucija koja ima sjedište u Crnoj Gori ili državi članici EU i koja je predmet posebnog javnog nadzora čija je svrha zaštita imaoaca tih obveznica;
- 115) posrednik** (*engl. intermediate entity*) je bilo koji od sljedećih subjekata koji drži instrumente kapitala subjekata finansijskog sektora:
- društvo za zajednička ulaganja (CIU);
 - penzijski fond koji nije penzijski fond sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca;
 - penzijski fond sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca, ako kreditna institucija podržava investicioni rizik i ako penzijski fond sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca nije nezavisan od svoje institucije sponzora;
 - subjekti koji su direktno ili indirektno pod kontrolom ili značajnim uticajem:
 - a) kreditne institucije ili njenih zavisnih društava;
 - b) matičnog društva kreditne institucije ili njegovih zavisnih društava;
 - c) matičnog finansijskog holdinga kreditne institucije ili njegovih zavisnih društava; ili
 - d) matičnog mješovitog holdinga kreditne institucije ili njegovih zavisnih društava;
 - e) matičnog mješovitog finansijskog holdinga kreditne institucije ili njegovih zavisnih društava;
 - subjekti koji su zajednički, direktno ili indirektno pod kontrolom ili značajnim uticajem jedne kreditne institucije, nekoliko kreditnih institucija ili mreže kreditnih institucija koje su članovi istog institucionalnog sistema zaštite ili institucionalnog sistema zaštite ili mreže kreditnih institucija povezanih sa centralnim tijelom koje nijesu organizovane kao grupa kojoj pripada kreditna institucija;
 - subjekti za posebne namjene;
 - subjekti koji se bave držanjem finansijskih instrumenata subjekata finansijskog sektora;
 - svi subjekti za koje Centralna banka smatra da se koriste sa namjerom izbjegavanja pravila povezanih sa odbitkom indirektnih i sintetičkih ulaganja, izuzev sljedećih subjekata koji se ne smatraju posrednikom:
 - a) mješovitog holding društva, kreditne institucije, društva za osiguranje i reosiguranje;
 - b) subjekata koji podliježu odredbama Zakona i odredbama ove odluke;
 - c) subjekata finansijskog sektora koji nijesu navedeni pod a) ove alineje i nad kojima relevantni nadležni organ vrši nadzor, tako da se na njih primjenjuju zahtjevi za umanjenje regulatornog kapitala za iznos direktnih i indirektnih ulaganja u sopstvene instrumente kapitala i ulaganja u instrumente kapitala subjekata finansijskog sektora;

(2) Izrazi upotrijebljeni u Dijelu drugom Odjeljak 3 ove odluke imaju sljedeća značenja:

- 1) **izloženost** (*engl. exposure*) je stavka aktive ili vanbilansna stavka;

- 2) **gubitak** (*engl. loss*) je ekonomski gubitak, uključujući efekte značajnog diskontovanja i značajne direktne i indirektne troškove povezane sa naplatom po instrumentu;
- 3) **očekivani gubitak ili EL** (*engl. expected loss*) je pokazatelj, u vezi sa pojedinačnom kreditnom linijom, iznosa za koji se očekuje da će biti izgubljen po izloženosti zbog bilo kojeg od sljedećih razloga:
 - potencijalnog neizmirenja obaveza dužnika tokom jednogodišnjeg perioda do preostalog iznosa izloženosti u trenutku neizmirenja obaveze;
 - potencijalnog događaja nastanka smanjenja vrijednosti otkupljenog potraživanja tokom jednogodišnjeg perioda do preostalog iznosa izloženosti na datum nastanka događaja smanjenja vrijednosti;
- 4) **kreditna obaveza** (*engl. credit obligation*) je svaka obaveza koja proizlazi iz ugovora o kreditu, uključujući glavnicu, obračunatu kamatu i naknade koje duuguje dužnik;
- 5) **kreditna izloženost** (*engl. credit exposure*) je svaka bilansna ili vanbilansna stavka po osnovu koje nastaje ili može nastati kreditna obaveza;
- 6) **linija ili kreditna linija** (*engl. facility or credit facility*) je kreditna izloženost koja proizlazi iz ugovora ili grupe ugovora između dužnika i kreditne institucije;
- 7) **marža konzervativnosti** (*engl. margin of conservatism*) je uvećanje uključeno u procjene parametara rizika kako bi se obuhvatio očekivani raspon grešaka u procjenama koje proizlaze iz utvrđenih nedostataka u podacima, metodama, modelima i iz promjena u standardima odobravanja izloženosti, sklonosti ka preuzimanju rizika, naplate i politika oporavka i svakom drugom izvoru dodatne neizvjesnosti, kao i iz opštih grešaka u procjenama;
- 8) **odgovarajuće usklađivanje** (*engl. appropriate adjustment*) je uticaj na procjene parametara rizika koji proizlazi iz primjene metodologija u okviru procjene parametara rizika radi korekcije utvrđenih nedostataka u podacima i metodama procjene, s ciljem uzimanja u obzir promjena u standardima odobravanja izloženosti, sklonosti ka preuzimanju rizika, naplata i politikama oporavka i svakom drugom izvoru dodatne neizvjesnosti u mjeri u kojoj je to moguće kako bi se izbjegla pristrasnost u procjenama parametara rizika;
- 9) **malo i srednje privredno društvo ili SME** (*engl. small and medium-sized enterprise*) ima značenje utvrđeno Zakonom o računovodstvu;
- 10) **preuzeta obaveza** (*engl. commitment*) je svaki ugovorni aranžman kojim kreditna institucija klijentu nudi, a klijent prihvata, odobrenje kredita, kupovinu imovine ili izdavanje kreditnog supstituta; i svaki takav aranžman koji kreditna institucija u svakom trenutku može bezuslovno da opozove bez dostavljanja prethodnog obavještenja dužniku ili svaki aranžman koji kreditna institucija može da opozove ako dužnik ne ispunji uslove koji su definisani u dokumentaciji kreditne linije, uključujući uslove koje je dužnik obavezan da ispunjava prije prvog ili svakog sljedećeg povlačenja sredstava u skladu s tim aranžmanom, osim ako ugovorni aranžman ispunjava sve sljedeće uslove:
 - riječ je o ugovornom aranžmanu za čije uspostavljanje ili održavanje kreditna institucija nije primila nikakve naknade ili provizije;

- riječ je o ugovornom aranžmanu u kojem je klijent dužan da podnese zahtjev kreditnoj instituciji za prvo i svako sljedeće povlačenje sredstava u okviru tih ugovornih aranžmana;
 - riječ je o ugovornom aranžmanu u kojem kreditna institucija ima puno ovlaštenje za izvršenje svakog povlačenja, nezavisno od toga da li klijent ispunjava uslove definisane u dokumentaciji ugovornog aranžmana;
 - riječ je o ugovornom aranžmanu koji kreditnoj instituciji omogućava procjenu kreditne sposobnosti klijenta neposredno prije donošenja odluke o izvršenju svakog povlačenja i kreditna institucija je sproveda i primjenjuje interne procedure kojima se obezbjeđuje da se takva procjena sprovede prije izvršenja svakog povlačenja;
 - ugovorni aranžmani koji se nude privrednom društvu, uključujući SME, se redovno prate;
- 11) **bezuslovno opoziva preuzeta obaveza** (*engl. unconditionally cancellable commitment*) je svaka preuzeta obaveza čiji uslovi dozvoljavaju kreditnoj instituciji da, gdje je to primjenjivo, u svakom trenutku i bez prethodnog obavješćavanja dužnika, opozove tu preuzetu obavezu u najvećoj mjeri u kojoj je to dozvoljeno propisima o zaštiti potrošača i povezanim pravnim aktima ili koja efektivno omogućava automatski opoziv zbog pogoršanja kreditne sposobnosti dužnika;

DIO DRUGI

REGULATORNI KAPITAL I KVALIFIKOVANE OBAVEZE

GLAVA I – STAVKE REGULATORNOG KAPITALA

ODJELJAK 1 – Osnovni kapital

Osnovni kapital

Član 4

Osnovni kapital (*engl. Tier 1 capital*) kreditne institucije predstavlja zbir redovnog osnovnog kapitala (*engl. Common Equity Tier 1 capital – CET1*) i dodatnog osnovnog kapitala (*engl. Additional Tier 1 capital – AT1*) kreditne institucije.

ODJELJAK 2 – Redovni osnovni kapital

Odsjek 1 - Stavke i instrumenti redovnog osnovnog kapitala

Stavke redovnog osnovnog kapitala

Član 5

(1) Redovni osnovni kapital kreditne institucije sastoji se od sljedećih stavki:

- 1) instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 8 ove odluke;
- 2) računa emisije premije koji se odnosi na instrumente iz tačke 1 ovog stava;
- 3) zadržane dobiti;
- 4) akumuliranog ostalog ukupnog rezultata;
- 5) ostalih rezervi; i
- 6) rezervi za opšte bankarske rizike.

(2) Stavke iz stava 1 tač. 3 do 6 ovog člana priznaju se kao redovni osnovni kapital samo ako su dostupne kreditnoj instituciji za neograničenu upotrebu i ako se mogu odmah koristiti za pokriće rizika ili gubitaka u trenutku kada oni nastanu.

(3) Za potrebe stava 1 tačka 3 ovog člana, kreditna institucija može da, samo uz prethodno odobrenje Centralne banke, uključi dobit ostvarenu tokom tekuće poslovne godine ili na kraju tekuće poslovne godine u redovni osnovni kapital prije donošenja formalne odluke kojom se potvrđuje konačna godišnja dobit ili gubitak kreditne institucije.

(4) Centralna banka izdaje odobrenje iz stava 3 ovog člana ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) dobit su potvrdila lica koja su nezavisna od kreditne institucije i koja su odgovorna za reviziju finansijskih izvještaja te kreditne institucije;
- 2) kreditna institucija je dokazala Centralnoj banci da je iznos te dobiti umanjen za sve predvidljive troškove ili dividende.

(5) Uslovi iz stava 4 ovog člana moraju biti ispunjeni prije datuma dostavljanja propisanih izvještaja o regulatornom kapitalu, koji se Centralnoj banci podnose u skladu sa propisom kojim se uređuje izvještavanje kreditnih institucija.

(6) Potvrda dobiti kreditne institucije ostvarene tokom ili na kraju tekuće poslovne godine mora da pruži odgovarajući nivo uvjerenja da je ta dobit procijenjena u skladu sa principima sadržanim u računovodstvenom okviru.

(7) Pod potvrdom iz stava 6 ovog člana, podrazumijeva se:

- 1) za dobit tekuće godine ostvarenu na kraju poslovne godine, izvještaj nezavisnog spoljnog revizora ili uvjerenje nezavisnog spoljnog revizora u kojem se navodi da je revizija započeta ali nije završena, i da do momenta izdavanja uvjerenja revizori nijesu upoznati sa okolnostima koje navode na zaključak da će konačni izvještaj nezavisnog spoljnog revizora uključivati mišljenje sa rezervom;
- 2) za dobit tekuće godine ostvarenu tokom poslovne godine, izvještaj nezavisnog spoljnog revizora ili izvještaj nezavisnog spoljnog revizora o preispitivanju, sačinjenog u skladu sa međunarodnim standardom 2410 – Kriterijumi izvještavanja.

(8) Ispunjenost uslova iz stava 4 tačka 2 ovog člana, dokazuje se:

- 1) izjavom kreditne institucije da je dobit evidentirana u skladu sa računovodstvenim okvirom i da obuhvat prudencijalne konsolidacije nije materijalno širi od obuhvata izvršene provjere na koji se odnosi dokument nezavisnog spoljnog revizora iz stava 7 ovog člana;

- 2) izvještajem o glavnim komponentama dobiti tekuće godine ostvarene u toku ili na kraju poslovne godine sa odbicima za sve predvidljive troškove ili dividende, koji je potpisalo odgovorno lice koje je organ upravljanja ovlastio da potpiše u njegovo ime, na obrascu čiju formu propisuje Centralna banka propisom kojim se uređuje dokumentacija koja se prilaže uz zahtjeve za izdavanje odobrenja.

(9) Predvidljiva dividenda je iznos koji je organ upravljanja kreditne institucije formalno predložio ili za koji je donio odluku, pri čemu, ako takav formalni predlog ili odluka još nису doneseni, predstavlja najveći od sljedeća tri iznosa:

- 1) maksimalne dividende izračunate u skladu sa internom politikom dividendi kreditne institucije;
- 2) dividende izračunate na osnovu prosječne stope isplate dividende kreditne institucije tokom posljednje tri godine;
- 3) dividende izračunate na osnovu stope isplate kreditne institucije za prethodnu godinu.

(10) Iznos dividende utvrđen na drugi način koji odstupa od načina propisanog iz stava 9 ovog člana se ne priznaje.

(11) Kreditna institucija može da rasporedi instrument kapitala kao instrument redovnog osnovnog kapitala samo uz prethodno odobrenje Centralne banke.

(12) Centralna banka izdaje odobrenje iz stava 11 ovog člana ako ocijeni da emisija instrumenta redovnog osnovnog kapitala ispunjava kriterijume iz člana 8 ove odluke.

(13) Izuzetno od stava 11 ovog člana, kreditna institucija može instrumente redovnog osnovnog kapitala koji su naknadno emitovani da rasporedi kao instrumente redovnog osnovnog kapitala za koje je već dobila odobrenje Centralne banke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) odredbe kojima se uređuju te naknadne emisije instrumenata kapitala uglavnom su iste kao odredbe kojima se uređuju one emisije instrumenata kapitala za koje su kreditne institucije već dobile odobrenje; i
- 2) kreditna institucija je obavijestila Centralnu banku o tim naknadnim emisijama instrumenata kapitala dovoljno prije nego što je te instrumente rasporedila kao instrumente redovnog osnovnog kapitala.

(14) Ostalim rezervama iz stava 1 tačka 5 ovog člana smatraju se rezerve za stečene sopstvene akcije, ostale rezerve formirane u prethodnom periodu i rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu.

Predvidljive dividende

Član 6

(1) Iznos predvidljive dividende iz člana 5 stav 4 tačka 2 ove odluke, koji kreditna institucija treba da odbije od dobiti koja je ostvarena tokom ili na kraju poslovne godine određuje se u skladu sa st. 2 do 4 ovog člana.

(2) Ako je organ upravljanja kreditne institucije formalno donio odluku ili relevantnom organu upravljanja kreditne institucije predložio odluku o iznosu dividendi koji će se raspodijeliti, taj će se iznos oduzeti od odgovarajuće dobiti koja je ostvarena tokom ili na kraju poslovne godine.

(3) Ako je isplaćena dividenda za dobit koja je ostvarena u toku tekuće godine, preostali iznos dobiti ostvarene u toku tekuće godine koji je proizašao iz obračuna utvrđenog u skladu sa stavom 2 ovog člana, koji će se dodati stavkama redovnog osnovnog kapitala, uzimajući u obzir pravila utvrđena u st. 2 i 4 ovog člana, umanjuje se za iznos bilo koje predvidljive dividende čija se isplata može očekivati iz tog preostalog iznosa dobiti ostvarene u toku godine sa konačnim dividendama za cijelu poslovnu godinu.

(4) Prije nego što je organ upravljanja kreditne institucije formalno donio odluku ili relevantnom organu upravljanja predložio odluku o raspodjeli dividende, iznos predvidljivih dividendi koji će kreditna institucija oduzeti od dobiti ostvarene u toku tekuće poslovne godine ili na kraju tekuće poslovne godine biće jednak iznosu dobiti ostvarene u toku tekuće poslovne godine ili na kraju tekuće poslovne godine pomnožene stopom isplate dividendi.

(5) Stopa isplate dividendi određuje se na osnovu politike dividendi koju je donio nadležni organ kreditne institucije za relevantni period.

(6) Ako politika o dividendama sadrži raspon isplate umjesto fiksnog iznosa, za potrebe stava 2 ovog člana koristi se gornji iznos raspona.

(7) Ako kreditna institucija ne posjeduje politiku dividendi ili kada je, prema mišljenju Centralne banke, vjerovatno da kreditna institucija neće primjenjivati svoju politiku dividendi ili ta politika nije razumna osnova na bazi koje se određuje iznos odbitka, stopa isplate dividende treba da se zasniva se na višoj od sljedeće dvije stope:

- 1) prosječne stope isplate dividende tokom tri godine prije razmatrane godine;
- 2) stope isplate dividende tokom godine koja prethodi razmatranoj godini.

(8) Centralna banka može da odobri kreditnoj instituciji da izvrši prilagođavanje izračunavanja stope isplate dividendi iz stava 7 ovog člana kako bi se isključile posebne dividende isplaćene tokom tog perioda.

(9) Kreditna institucija određuje iznos predvidljive dividende koji odbija vodeći računa o svim regulatornim ograničenjima vezano za isplatu raspodjela iz čl. 166 do 169 Zakona, pri čemu se, u slučaju primjene tih ograničenja, iznos predvidljive dividende bazira na planu za očuvanje kapitala koji je odobrila Centralna banka u skladu sa članom 170 Zakona, tako da se iznos dobiti utvrđen nakon odbijanja predvidljivih troškova na koje se primjenjuju ta ograničenja može u potpunosti uključiti u stavke redovnog osnovnog kapitala ako je ispunjen uslov iz člana 5 stav 4 tačka 1 ove odluke.

(10) Iznos predvidljive dividende koji se isplaćuje u obliku kojim se ne smanjuje iznos stavki redovnog osnovnog kapitala, kao što je dividenda u obliku akcija, ne odbija se od dobiti ostvarene tokom ili na kraju tekuće poslovne godine koja se uključuje u stavke redovnog osnovnog kapitala.

(11) Centralna banka je dobila razumna uvjerenja kreditne institucije da su izvršeni svi potrebni odbici od dobiti koja je ostvarena tokom ili na kraju tekuće poslovne godine, kao i svi odbici povezani sa predvidljivim dividendama, u skladu sa računovodstvenim okvirom ili u skladu sa drugim usklađivanjima utvrđenim propisima Centralne banke, prije nego što kreditnoj instituciji odobri uključivanje dobiti koja je

ostvarena tokom ili na kraju tekuće poslovne godine u stavke redovnog osnovnog kapitala.

Predvidljivi troškovi

Član 7

(1) Iznos predvidljivih troškova, u smislu člana 5 stav 4 tačka 2 ove odluke, obuhvata:

- 1) iznos poreza; i
- 2) iznos svih obaveza ili okolnosti nastalih tokom relevantnog izvještajnog perioda koje će vjerovatno dovesti do umanjenja dobiti kreditne institucije i za koje Centralna banka smatra da su nijesu izvršena sva potrebna usklađivanja vrijednosti, kao što su dodatna usklađivanja vrijednosti u skladu sa članom 16 ove odluke, ili rezervisanja.

(2) Predvidljivi troškovi koji nijesu uzeti u obzir u bilansu uspjeha pripisuju se periodu tokom tekuće poslovne godine tokom kojeg su nastali, tako da je u svakom periodu tokom tekuće poslovne godine sadržan razuman iznos tih troškova. Materijalni ili neponovljivi događaji razmatraju se u cjelosti i bez odlaganja u periodu tokom tekuće poslovne godine u kojem su nastali.

(3) Centralna banka smatra da su izvršeni svi potrebni odbici od dobiti koja je ostvarena tokom ili na kraju tekuće poslovne godine i svi oni odbici povezani sa predvidljivim troškovima, u skladu sa računovodstvenim okvirom ili u skladu sa drugim usklađivanjima, prije nego što kreditnoj instituciji odobri uključivanje dobiti ostvarene tokom ili na kraju tekuće poslovne godine u stavke redovnog osnovnog kapitala.

Instrumenti redovnog osnovnog kapitala

Član 8

(1) Instrument kapitala kvalifikuje se kao instrument redovnog osnovnog kapitala samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija emituje instrument direktno, na osnovu odluke skupštine akcionara ili ako je primjenjivo u skladu sa važećim propisima, na osnovu odluke organa upravljanja kreditne institucije;
- 2) instrument je u potpunosti uplaćen, a sticanje vlasništva nad tim instrumentom ne finansira kreditna institucija direktno ili indirektno;
- 3) instrument ispunjava uslove za kapital, klasifikovan je kao akcijski kapital u skladu sa računovodstvenim okvirom, kao i shodno zakonu kojim se uređuje stečaj i likvidacija banaka;
- 4) instrument je jasno i odvojeno objelodanjen u bilansu stanja kreditne institucije;
- 5) instrument nema dospijeće;
- 6) glavnica instrumenta ne smije biti smanjena ili otplaćena, osim u slučaju:
 - likvidacije kreditne institucije; ili
 - diskrecionog otkupa instrumenta ili drugih diskrecionih načina smanjenja kapitala, ako je kreditna institucija dobila prethodno odobrenje Centralne banke u skladu sa članom 87 ove odluke;
- 7) u odredbama kojima se uređuje instrument ne navodi se izričito ili implicitno da bi se glavnica instrumenta smanjila ili otplatila ili da bi se mogla smanjiti ili otplatiti osim u slučaju likvidacije kreditne institucije i kreditna institucija ne daje

takve navode na drugi način prije emisije instrumenta ili prilikom njegove emisije;

8) instrument ispunjava sljedeće uslove u vezi sa raspodjelom:

- ne postoji povlašćeni tretman raspodjele u vezi sa redoslijedom isplate raspodjela, uključujući i u odnosu na druge instrumente redovnog osnovnog kapitala, a odredbe kojima se uređuje instrument ne daju povlašćena prava za isplatu raspodjela;
- raspodjele se mogu isplatiti imaoocu instrumenta samo iz stavki raspoloživih za raspodjelu;
- uslovi koji se primjenjuju u vezi sa instrumentima ne uključuju gornju granicu ili drugu vrstu ograničenja maksimalnog nivoa raspodjela;
- nivo raspodjela nije određen na osnovu iznosa za koji je instrument kupljen prilikom njegove emisije;
- uslovi koji regulišu instrument ne uključuju obavezu kreditne institucije da isplati raspodjele njihovim imaocima, niti kreditna institucija na bilo koji drugi način podliježe takvoj obavezi;
- neisplaćivanje raspodjela ne predstavlja slučaj nastanka statusa neizmirenja obaveza kreditne institucije;
- otkazivanje raspodjela kreditnoj instituciji ne nameće ograničenja;

9) u odnosu na sve instrumente kapitala koje emituje kreditna institucija, instrument apsorbuje prvi i srazmjerno najveći udio nastalih gubitaka, a svaki instrument apsorbuje gubitke u istoj mjeri kao i ostali instrumenti redovnog osnovnog kapitala;

10) instrument je podređen u odnosu na sva druga potraživanja u slučaju stečaja ili likvidacije kreditne institucije;

11) instrument svojim vlasnicima daje pravo na potraživanje preostale imovine kreditne institucije, koje je, u slučaju likvidacije kreditne institucije i nakon isplate svih nadređenih potraživanja, srazmjerno iznosu takvih emitovanih instrumenata i nije fiksno ili podložno gornjoj granici;

12) instrument nije obezbijeđen, niti pokriven garancijom koja poboljšava podređeni status potraživanja od strane nekog od sljedećih subjekata:

- kreditne institucije ili njenih zavisnih društava;
- matičnog društva kreditne institucije ili njegovih zavisnih društava;
- matičnog finansijskog holdinga ili njegovih zavisnih društava;
- mješovitog holdinga ili njegovih zavisnih društava;
- mješovitog finansijskog holdinga ili njegovih zavisnih društava;
- bilo kojeg društva koje je blisko povezano sa subjektima iz al. 1 do 5 ove tačke;

13) instrument nije predmet bilo kakvih ugovora ili sporazuma kojima se u slučaju stečaja ili likvidacije kreditne institucije poboljšava podređeni status potraživanja po osnovu instrumenta.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 2 ovog člana, samo onaj dio instrumenta kapitala koji je u potpunosti plaćen prihvatljiv je kao instrument redovnog osnovnog kapitala.

(3) Smatra se da su uslovi iz stava 1 tačka 9 ovog člana ispunjeni nezavisno od trajnog smanjenja vrijednosti glavnice instrumenata dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala.

(4) Smatra se da je uslov iz stava 1 tačka 6 ovog člana ispunjen nezavisno od smanjenja glavnice instrumenta kapitala u okviru postupka sanacije ili zbog smanjenja

vrijednosti instrumenata kapitala koje je zahtijevala Centralna banka, u ostvarivanju funkcije organa za sanaciju.

(5) Smatra se da je uslov iz stava 1 tačka 7 ovog člana ispunjen nezavisno od odredbi kojima se uređuje instrument kapitala koje izričito ili implicitno navode da bi se glavnica instrumenta smanjila ili da bi se mogla smanjiti u okviru postupka sanacije ili zbog smanjenja vrijednosti instrumenata kapitala kreditne institucije koje je zahtijevala Centralna banka, u ostvarivanju funkcije organa za sanaciju.

(6) Smatra se da je uslov iz stava 1 tačka 8 alineja 3 ovog člana ispunjen nezavisno od toga što instrument isplaćuje višestruku dividendu, ako takva višestruka dividenda ne dovodi do raspodjele koja bi uzrokovala nesrazmjerno opterećenje regulatornog kapitala.

(7) Smatra se da su ispunjeni uslovi iz stava 1 tačka 8 alineja 5 ovog člana nezavisno od toga da li je zavisno društvo shodno ugovoru o prenosu dobiti i gubitka koji je zaključilo sa svojim matičnim društvom, obavezno da, nakon pripreme svojih godišnjih finansijskih izvještaja, prenese svoj godišnji rezultat matičnom društvu, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) matično društvo posjeduje 90% ili više glasačkih prava i kapitala zavisnog društva;
- 2) matično društvo i zavisno društvo se nalaze u istoj državi;
- 3) ugovor je zaključen u svrhe oporezivanja;
- 4) zavisno društvo tokom pripreme svojih godišnjih finansijskih izvještaja ima diskreciono pravo da smanji iznos raspodjela tako da prije bilo kakvog plaćanja svom matičnom društvu svu svoju dobit ili njen dio rasporedi u svoje rezerve ili rezerve za opšte bankarske rizike;
- 5) matično društvo je obavezano ugovorom da će zavisnom društvu u potpunosti nadoknaditi sve njegove gubitke; i
- 6) na ugovor se primjenjuje rok za obavješćavanje u skladu sa kojim se ugovor može raskinuti samo na kraju računovodstvene godine, s tim da taj raskid proizvodi efekte početkom sljedeće računovodstvene godine, čime se ne mijenja obaveza matičnog društva da zavisnom društvu u potpunosti nadoknadi sve gubitke nastale tokom tekuće računovodstvene godine.

(8) Ako je kreditna institucija zaključila ugovor o prenosu dobiti i gubitka, dužna je da bez odlaganja obavijesti Centralnu banku, uz koje obavješćenje dostavlja kopiju ugovora.

(9) Kreditna institucija takođe, bez odlaganja, obavještava Centralnu banku o bilo kakvim izmjenama ugovora o prenosu dobiti i gubitka, kao i njegovom raskidanju.

(10) Kreditna institucija ne može zaključiti više od jednog ugovora o prenosu dobiti i gubitka.

(11) Za potrebe stava 1 tačka 8 alineja 1 ovog člana razlike u raspodjelama odražavaju samo razlike u glasačkim pravima i s tim u vezi, veće raspodjele se primjenjuju samo na instrumente redovnog osnovnog kapitala sa manjim glasačkim pravima ili bez glasačkih prava.

Višestruke raspodjele koje uzrokuju nesrazmjerno opterećenje regulatornog kapitala

Član 9

(1) Smatra se da raspodjele po instrumentima redovnog osnovnog kapitala iz člana 8 ove odluke ne uzrokuju nesrazmjerno opterećenje kapitala ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- (1) višestruka dividenda je višestruka raspodjela koja je isplaćena na instrumente sa glasačkim pravima, pri čemu nije riječ o unaprijed utvrđenom fiksnom iznosu;
- (2) višestruka dividenda je utvrđena ugovorom ili statutom kreditne institucije;
- (3) višestruka dividenda nije podložna izmjenama;
- (4) ista višestruka dividenda primjenjuje se na sve instrumente sa višestrukom dividendom;
- (5) iznos raspodjele po jednom instrumentu sa višestrukom dividendom ne prelazi 125% iznosa raspodjele po jednom instrumentu redovnog osnovnog kapitala sa glasačkim pravima, a taj uslov se izražava sljedećom formulom:

$$l \leq 1,25 \times k$$

pri čemu:

k – označava iznos raspodjele po jednom instrumentu bez višestruke dividende;

l – označava iznos raspodjele po jednom instrumentu sa višestrukom dividendom; i

- (6) ukupan iznos raspodjela isplaćenih na sve instrumente redovnog osnovnog kapitala tokom jedne godine ne prelazi 105% iznosa koji bi se isplatio da su za instrumente sa manjim glasačkim pravima ili bez glasačkih prava dobijene iste raspodjele kao i za instrumente sa glasačkim pravima, a taj uslov se izražava sljedećom formulom, koja se primjenjuje na jednogodišnjoj osnovi:

$$kX + lY \leq 1,05 \times k \times (X + Y)$$

pri čemu:

k – označava iznos raspodjele po jednom instrumentu bez višestruke dividende;

l – označava iznos raspodjele po jednom instrumentu sa višestrukom dividendom;

X – označava broj instrumenata s glasačkim pravima;

Y – označava broj instrumenata bez glasačkih prava;

(2) Ako nije ispunjen uslov iz stava 1 tačka 6 ovog člana, smatra se da jedino iznos instrumenata sa višestrukom dividendom koji prelazi prag utvrđen tom tačkom uzrokuje nesrazmjerno opterećenje kapitala.

(3) Ako nije ispunjen bilo koji od uslova iz stava 1 tač. 1 do 5 ovog člana, smatra se da svi instrumenti sa višestrukim dividendama uzrokuju nesrazmjerno opterećenje kapitala.

Povlašćene raspodjele u pogledu povlašćenih prava na isplatu raspodjela

Član 10

(1) Za potrebe člana 8 ove odluke smatra se da je raspodjela po instrumentu redovnog osnovnog kapitala povlašćena u odnosu na druge instrumente redovnog osnovnog kapitala sa aspekta u redosljeda isplate raspodjela ako je ispunjen najmanje jedan od sljedećih uslova:

- 1) odluka o raspodjelama se donosi u različito vrijeme;
- 2) raspodjele se isplaćuju u različito vrijeme;
- 3) emitent je dužan da isplati raspodjele za jednu vrstu instrumenata redovnog osnovnog kapitala prije nego što isplati raspodjele za druge vrste instrumenata redovnog osnovnog kapitala;
- 4) raspodjela se isplaćuje za neke instrumente redovnog osnovnog kapitala, ali ne i za druge.

(2) Povlašćenim tretmanom raspodjele po instrumentu redovnog osnovnog kapitala u odnosu na druge instrumente redovnog osnovnog kapitala smatra se i ako postoji razlika u nivoima raspodjele, osim ako su ispunjeni uslovi iz člana 9 st. 1 do 3 ove odluke.

Indirektno finansiranje

Član 11

(1) Indirektno finansiranje instrumenata kapitala, za potrebe člana 8 stav 1 tačka 2, člana 42 stav 1 tačka 3 i člana 55 tačka 3 ove odluke, odnosno indirektno finansiranje obaveza, za potrebe člana 65 stav 2 tačka 3 ove odluke, je finansiranje koje nije direktno.

(2) Direktnim finansiranjem smatra se situacija kada je kreditna institucija dala kredit investitoru ili ga je finansirala u bilo kom drugom obliku za namjenu kupovine instrumenata kapitala te kreditne institucije ili njenih obaveza.

(3) Direktno finansiranje, osim za sticanje vlasništva nad instrumenima kapitala kreditne institucije ili finansiranje njenih obaveza, uključuje i finansiranje koje je izvršeno za druge svrhe za svako fizičko ili pravno lice koje ima kvalifikovano učešće u kreditnoj instituciji ili koje se smatra povezanim licem, ako kreditna institucija ne može da dokaže da je transakcija izvršena pod sličnim uslovima kao ostale transakcije sa trećim stranama i da se fizičko ili pravno lice ili povezano lice ne moraju oslanjati na raspodjele ili na prodaju instrumenata kapitala ili obaveza koje drže za plaćanje kamate i otplatu uzetih sredstva.

Odgovarajući oblici i priroda indirektnog finansiranja instrumenata kapitala i obaveza

Član 12

(1) Odgovarajući oblici i priroda indirektnog finansiranja sticanja vlasništva nad instrumenima kapitala i obaveza kreditne institucije uključuju sljedeće:

- 1) finansiranje investitorovog sticanja vlasništva nad instrumenima kapitala ili obaveza kreditne institucije, prilikom njihove emisije ili nakon toga, koje

izvršavaju bilo koji subjekti nad kojima kreditna institucija ima direktnu ili indirektnu kontrolu ili subjekti koji su uključeni u područje primjene:

- računovodstvene ili prudencijalne konsolidacije kreditne institucije; ili
 - konsolidovanog bilansa; ili
 - dodatne supervizije kreditne institucije;
- 2) finansiranje investitorovog sticanja vlasništva nad instrumenima kapitala ili obaveza kreditne institucije, prilikom njihove emisije ili nakon toga, koje izvršavaju eksterni subjekti zaštićeni garancijom ili drugim jemstvom ili korišćenjem kreditnih derivata ili ako su obezbijeđeni na drugi način tako da se kreditni rizik prenosi na kreditnu instituciju ili na bilo koji subjekat nad kojim kreditna institucija ima direktnu ili indirektnu kontrolu ili bilo koji subjekat koji je uključen u područje primjene:
- računovodstvene ili prudencijalne konsolidacije kreditne institucije; ili
 - konsolidovanog bilansa; ili
 - dodatne supervizije kreditne institucije;
- 3) finansiranje dužnika koji prenosi finansiranje na krajnjeg investitora za sticanje vlasništva nad instrumenima kapitala ili obaveza kreditne institucije prilikom njihove emisije ili nakon toga.

(2) Finansiranje se smatra indirektnim, za potrebe stava 1 ovog člana, ako su ispunjeni i sljedeći uslovi, kada je to primjenljivo:

- 1) investitor nije uključen u područje primjene:
 - računovodstvene ili prudencijalne konsolidacije kreditne institucije;
 - konsolidovanog bilansa; ili
 - dodatne supervizije kreditne institucije;
- 2) eksterni subjekat nije uključen u područje primjene:
 - računovodstvene ili prudencijalne konsolidacije kreditne institucije;
 - konsolidovanog bilansa; ili
 - dodatne supervizije kreditne institucije.

(3) Za potrebe stava 2 tačka 1 alineja 2 ovog člana, podrazumijeva se da je investitor uključen u područje primjene proširenog kumulativnog obračuna gdje su relevantni instrument kapitala ili obaveza predmet konsolidacije ili proširenog kumulativnog obračuna tokom kojeg se prilikom kreiranja regulatornog kapitala ili kvalifikovanih obaveza između članova koji su dio sistema institucionalne zaštite eliminiše višestruko korišćenje stavki regulatornog kapitala ili kvalifikovanih obaveza.

(4) Odgovarajući oblici i priroda indirektnog finansiranja sticanja vlasništva nad instrumenima kapitala i obaveza kreditne institucije uključuju cirkularno finansiranje u okviru grupe, koje znači jedno od sljedećeg:

- 1) situaciju u kojoj je kreditna institucija, jednom od subjekata iz stava 1 tačka 1 ovog člana, odobrila kredit ili bilo koji drugi oblik finansiranja putem drugog subjekta iz stava 1 tačka 1 ovog člana, koji se koristi za sticanje vlasništva nad instrumentom kapitala ili obaveze kreditne institucije;
- 2) finansiranje odobreno jednom od subjekata iz stava 1 tačka 1 ovog člana u druge svrhe, osim za sticanje vlasništva nad instrumentom kapitala ili obaveze kreditne institucije putem drugog subjekta iz stava 1 tačka 1 ovog člana, obezbjeđujući da, uzimajući u obzir bilo koje dodatne smjernice za instrumente kapitala koje je dostavila Centralna banka, odnosno njena funkcionalna cjelina za superviziju, ili ako je riječ o obavezama, funkcionalna cjelina za sanaciju u

konsultaciji sa funkcionalnom cjelinom za superviziju, kreditna institucija ne može da dokaže da:

- je transakcija izvršena pod sličnim uslovima kao ostale transakcije sa trećim stranama;
- investitor ne mora da se oslanja na raspodjele ili na prodaju instrumenata kapitala ili obaveza koje drži za plaćanje kamata i otplatu finansiranja.

(5) Prilikom utvrđivanja da li sticanje vlasništva nad instrumentom kapitala ili obaveza uključuje direktno ili indirektno finansiranje, iznos koji će se razmatrati umanjuje se za svaku ispravku vrijednosti koja je pojedinačno utvrđena.

(6) Kako bi se izbjeglo određivanje direktnog ili indirektnog finansiranja, i kada se kredit ili drugi oblik finansiranja ili garancije ili druga jemstva odobravaju bilo kom fizičkom i pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u kreditnoj instituciji ili koje se smatra licem povezanim sa kreditnom institucijom, kreditna institucija je dužna da trajno obezbijedi da neće odobriti kredit ili drugi oblik finansiranja ili garanciju ili druga jemstva za potrebe direktnog ili indirektnog sticanja vlasništva nad instrumentima kapitala ili obaveza kreditne institucije, a ako su kredit ili drugi oblik finansiranja ili garancije ili druga jemstva odobreni drugim stranama, kreditna institucija je dužna da sprovodi tu kontrolu u granicama mogućeg.

Posljedice prestanka ispunjavanja uslova za instrumente redovnog osnovnog kapitala

Član 13

U slučaju da instrument redovnog osnovnog kapitala prestane da ispunjava uslove iz člana 8 ove odluke primjenjuje se sljedeće:

- 1) taj instrument odmah prestaje da se kvalifikuje kao instrument redovnog osnovnog kapitala;
- 2) račun emisije premije koji se odnosi na taj instrument odmah prestaje da se kvalifikuje kao stavka redovnog osnovnog kapitala.

Instrumenti kapitala koje upisuju državni organi u vanrednim situacijama

Član 14

Kreditna institucija može da, u vanrednim okolnostima, u redovni osnovni kapital uključi instrumente kapitala koji najmanje ispunjavaju uslove iz člana 8 stav 1 tač. 2 do 5 ove odluke ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) ti instrumenti kapitala predstavljaju državnu pomoć, i uvjerena je da su emitovani u okviru mjera dokapitalizacije u skladu sa propisima o državnoj pomoći koji su bili na snazi u vrijeme emisije tih instrumenata;
- 2) instrumenti kapitala su upisani u cjelosti i u vlasništvu su države ili relevantnog organa državne uprave ili subjekta u vlasništvu države;
- 3) instrumenti kapitala mogu da apsorbuju gubitke;
- 4) u slučaju likvidacije instrumenti kapitala svojim vlasnicima daju pravo na potraživanje preostale imovine kreditne institucije nakon isplate svih nadređenih potraživanja;
- 5) postoje odgovarajući izlazni mehanizmi za državu ili, kada je to primjenljivo, relevantni organ javne uprave ili subjekat u vlasništvu države; i

- 6) Centralna banka je izdala prethodno odobrenje kreditnoj instituciji za uključivanje ovih instrumenata u redovni osnovni kapital.

Odsjek 2 – Prudencijalni filteri

Sekjuritizovana aktiva

Član 15

(1) Kreditna institucija iz bilo koje stavke regulatornog kapitala isključuje svako povećanje svog kapitala koje, u skladu sa računovodstvenim okvirom, proizilazi iz sekjuritizovane aktive, uključujući:

- 1) povećanje povezano sa budućim prihodom od marže po osnovu kojeg kreditna institucija ostvaruje dobit od prodaje; i
- 2) neto dobit od kapitalizovanog budućeg prihoda od sekjuritizovane aktive koja pruža kreditno poboljšanje pozicija sekjuritizacije, ako je kreditna institucija inicijator sekjuritizacije.

(2) Dobit od prodaje iz stava 1 tačka 1 ovog člana je svaka priznata dobit od prodaje za kreditnu instituciju koja se evidentira kao povećanje bilo koje stavke regulatornog kapitala i povezana je sa budućim prihodom od marže od prodaje sekjuritizovane aktive kada se ona isključi iz bilansa kreditne institucije u kontekstu transakcije sekjuritizacije.

(3) Priznata dobit od prodaje određuje se kao razlika između sljedeće dvije stavke, utvrđene primjenom računovodstvenog okvira:

- 1) neto vrijednosti aktive koju je kreditna institucija primila, uključujući svaku novu stečenu aktivu, umanjene za svaku drugu aktivu koju je kreditna institucija dala ili za novu obavezu koju je preuzela; i
- 2) knjigovodstvene vrijednosti sekjuritizovane aktive ili dijela koji se prestao priznavati.

(4) Priznata dobit od prodaje koja je povezana sa budućim prihodom od marže, za potrebe ovog člana, odnosi se na očekivani budući „višak spreda“ koji se definiše kao naplata finansijskih troškova i drugih prihoda od naknada koji su primljeni po osnovu sekjuritizovanih izloženosti, umanjene za troškove i rashode.

Zaštita novčanih tokova i promjene vrijednosti sopstvenih obaveza

Član 16

(1) Kreditna institucija ni u jednu stavku regulatornog kapitala ne uključuje sljedeće stavke:

- 1) rezerve po osnovu revalorizacije koje se odnose na dobitke ili gubitke po osnovu zaštite novčanog toka finansijskih instrumenata koji nijesu vrednovani po fer vrijednosti, uključujući projektovane novčane tokove;
- 2) dobitke ili gubitke po osnovu obaveza kreditne institucije koje su vrednovane po fer vrijednosti, nastale kao rezultat promjena kreditne sposobnosti same kreditne institucije;

- 3) dobitke ili gubitke po osnovu obaveza iz derivata kreditne institucije koji su vrednovani po fer vrijednosti, nastale kao rezultat promjena kreditnog rizika same kreditne institucije.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 3 ovog člana kreditna institucija ne netira dobitke ili gubitke nastale vrednovanjem po fer vrijednosti koje proizilaze iz kreditnog rizika kreditne institucije sa dobitcima i gubicima koji proizilaze iz kreditnog rizika njene druge ugovorne strane.

(3) Izuzetno od stava 1 tačka 2 ovog člana, kreditna institucija može da uključi u regulatorni kapital iznos dobitaka ili gubitaka po osnovu svojih obaveza ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) obaveze su u obliku obveznica koje je kreditna institucija, osnovana u Crnoj Gori, emitovala a koje zadovoljavaju uslove za kvalifikaciju kao pokrivene obveznice;
- 2) promjene vrijednosti aktive i obaveza kreditne institucije nastaju zbog istih promjena u kreditnoj sposobnosti kreditne institucije;
- 3) postoji bliska povezanost između vrijednosti obveznica iz tačke 1 ovog stava i vrijednosti aktive kreditne institucije; i
- 4) kredite obezbijeđene hipotekom na nepokretnostima moguće je otkupiti otkupom obveznica kojima se finansiraju krediti obezbijeđeni nepokretnostima po tržišnoj ili nominalnoj vrijednosti.

(4) Za potrebe stava 3 tačka 3 ovog člana, smatra se da postoji bliska povezanost između vrijednosti pokrivene obveznice i vrijednosti aktive kreditne institucije ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) bilo koja promjena fer vrijednosti pokrivene obveznice koju je emitovala kreditna institucija uvijek dovodi do jednake promjene fer vrijednosti aktive koja se nalazi u osnovi te pokrivene obveznice, a fer vrijednost se određuje u skladu sa računovodstvenim okvirom;
- 2) hipotekarni kredit koji se nalazi u osnovi pokrivene obveznice koju emituje kreditna institucija radi finansiranja kredita uvijek se može otkupiti otkupom pokrivene obveznice po tržišnoj ili nominalnoj vrijednosti korišćenjem opcije isporuke;
- 3) za određivanje fer vrijednosti hipotekarnih kredita i pokrivenih obveznica primjenjuje se transparentan mehanizam.

(5) Određivanje vrijednosti hipotekarnih kredita uključuje utvrđivanje fer vrijednosti opcije isporuke.

(6) Smatra se da ne postoji bliska povezanost ako, u skladu sa stavom 4 ovog člana, neto dobit ili gubitak kreditne institucije proizilazi iz promjene vrijednosti pokrivenih obveznica ili hipotekarnih kredita sa ugrađenom opcijom isporuke koji su u osnovi pokrivene obveznice.

Dodatna usklađivanja vrijednosti

Član 17

(1) Prilikom obračuna iznosa regulatornog kapitala, kreditna institucija je dužna da primjenjuje zahtjeve prudencijalnog vrednovanja iz člana 126 ove odluke na svu aktivu

koja se vrednuje po fer vrijednosti i da od redovnog osnovnog kapitala odbije potrebni iznos dodatnih usklađivanja vrijednosti (engl. *additional value adjustments – AVA*) - (u daljem tekstu: AVA).

(2) Zahtjev iz stava 1 ovog člana odnosi se na sve pozicije kreditne institucije koje se vrednuju po fer vrijednosti bez obzira da li se nalaze u knjizi trgovanja ili ne, pri čemu se pod pozicijom podrazumijevaju isključivo finansijski instrumenti i roba ili portfolio finansijskih instrumenata ili robe, koji se vrednuju po fer vrijednosti.

(3) Kreditna institucija utvrđeni iznos AVA koristi isključivo za obračun redovnog osnovnog kapitala i ne uključuje ga u obračun zahtjeva za kapital za pozicije iz knjige trgovanja.

(4) Izračunavanje ukupnih AVA za usklađivanje fer vrijednosti prudencijalnoj vrijednosti vrši se korišćenjem osnovnog pristupa iz člana 128 ove odluke, osim ako su ispunjeni uslovi za primjenu pojednostavljenog pristupa iz člana 127 ove odluke.

(5) Kada primjena prudencijalnog vrednovanja ima za rezultat manju apsolutnu knjigovodstvenu vrijednost aktive ili veću apsolutnu knjigovodstvenu vrijednost obaveza od stvarno priznate računovodstvene vrijednosti, AVA je jednaka apsolutnom iznosu razlike između ta dva iznosa jer je prudencijalna vrijednost uvijek jednaka ili manja od fer vrijednosti aktive i jednaka ili viša od fer vrijednosti obaveza.

(6) Za pozicije koje se vrednuju, a koje uključuju pozicije koje podliježu računovodstvu zaštite od rizika, pozicije koje su raspoložive za prodaju do nivoa u kojem njihove promjene u vrednovanju podliježu prudencijalnom filteru i pozicije suprotnog predznaka koje se u potpunosti podudaraju, kod kojih promjena u računovodstvenom vrednovanju ima samo djelimičan uticaj ili uopšte nema uticaja na redovni osnovni kapital, AVA se primjenjuje samo u onoj mjeri u kojoj promjena računovodstvenog vrednovanja utiče na nivo redovnog osnovnog kapitala.

(7) Kada kreditna institucija izračunava AVA na bazi tržišnih podataka, dužna je da koristi isti opseg tržišnih podataka koji se uzima u obzir prilikom nezavisne procjene cijena na način definisan članom 126 st. 10 do 12 ove odluke.

(8) Prilikom utvrđivanja prudencijalne vrijednosti kreditna institucija je dužna da uzme u obzir puni opseg raspoloživih i pouzdanih izvora tržišnih podataka, uključujući, po potrebi, i:

- 1) cijene sa berzi na likvidnom tržištu;
- 2) trgovanje istim ili vrlo sličnim instrumentom, bilo na osnovu sopstvenih podataka kreditne institucije ili, ako su raspoloživi, podataka o trgovanju na tržištu;
- 3) trgovinske kvote brokera i drugih tržišnih učesnika;
- 4) podatke pružanja usluga usaglašavanja;
- 5) indikativne kvote brokera; i
- 6) vrednovanja kolaterala druge ugovorne strane.

(9) Ako kreditna institucija primjenjuje pristup zasnovan na stručnoj procjeni, dužna je da razmotri alternativne metode i izvore informacija, uključujući, po potrebi, i:

- 1) korišćenje zamjenskih podataka (engl. *proxy data*) na osnovu sličnih instrumenata za koje ima dovoljno podataka;

- 2) primjenu prudencijalnih promjena na inpute vrednovanja; i
- 3) utvrđivanje prirodnih granica vrijednosti instrumenta.

Nerealizovani dobici i gubici mjereni po fer vrijednosti

Član 18

Kreditna institucija ne smije da sprovodi usklađivanja kako bi iz svog regulatornog kapitala isključila nerealizovane dobitke ili gubitke po osnovu aktive ili obaveza koji se vrednuju po fer vrijednosti, osim u slučaju stavki iz člana 16 ove odluke.

Odsjek 3 – Odbitne stavke od redovnog osnovnog kapitala, izuzeci i alternative

Pododsjek 1 – Odbitne stavke od redovnog osnovnog kapitala

Odbitne stavke od redovnog osnovnog kapitala

Član 19

Kreditna institucija je dužna da od redovnog osnovnog kapitala odbije sljedeće stavke:

- 1) gubitak tekuće poslovne godine;
- 2) nematerijalnu aktivu, izuzev softvera čija je vrijednost prudencijalno utvrđena i na koju sanacija, stečaj ili likvidacija kreditne institucije nemaju negativan uticaj;
- 3) odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti;
- 4) za kreditnu instituciju koja izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti korišćenjem pristupa zasnovanog na internim rejtingima (engl. *internal ratings based approach – IRB*) (u daljem tekstu: IRB pristup), iznos manjka IRB-a, izračunatog u skladu sa članom 200 ove odluke;
- 5) imovinu penzijskog fonda sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca u bilansu stanja kreditne institucije;
- 6) direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala, uključujući sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala za koje kreditna institucija ima stvarnu ili potencijalnu obavezu kupovine na osnovu postojeće ugovorne obaveze;
- 7) direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako ti subjekti imaju sa kreditnom institucijom recipročno međusobno ulaganje za koje Centralna banka ocijeni da ima za cilj vještačko povećanje regulatornog kapitala kreditne institucije;
- 8) primjenjivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako kreditna institucija u tim subjektima nema značajno učešće;
- 9) primjenjivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako kreditna institucija u tim subjektima ima značajno učešće;
- 10) iznos stavki koje treba odbiti od stavki dodatnog osnovnog kapitala u skladu sa članom 54 ove odluke koji prelazi stavke dodatnog osnovnog kapitala kreditne institucije;

- 11) iznos kvalifikovanih ulaganja u lica koja se bave nefinansijskom poslovnom djelatnošću koji prelazi limite propisane članom 175 st. 1 i 2 Zakona;
- 12) iznos izloženosti sljedećih stavki kojima se dodjeljuje ponder rizika od 1.250%, ako kreditna institucija taj iznos, kao alternativu primjene pondera rizika od 1.250% na izloženosti, odbija od stavki redovnog osnovnog kapitala:
 - pozicije sekjuritizacije u skladu sa članom 280 stav 1 tačka 2, članom 281 stav 1 tačka 2 i članom 289 ove odluke;
 - slobodne isporuke u skladu sa članom 527 stav 6 ove odluke;
 - pozicije u korpi za koje kreditna institucija ne može da utvrdi ponder rizika prema IRB pristupu u skladu sa članom 195 st. 11 i 12 ove odluke;
 - izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU kojima se dodjeljuje ponder rizika 1.250% u skladu sa članom 175 stav 2 ove odluke;
- 13) svi poreski troškovi povezani sa stavkama redovnog osnovnog kapitala predvidljivi u trenutku njihovog obračuna, osim ako kreditna institucija na odgovarajući način uskladi iznos stavki redovnog osnovnog kapitala u onoj mjeri u kojoj takvi poreski troškovi umanjuju iznos do kog se te stavke mogu primjenjivati za pokrivanje rizika ili gubitaka;
- 14) iznos nedostajućeg pokrića za nekvalitetne izloženosti;
- 15) za minimalnu vrijednost obaveze iz člana 175 stav 2 ove odluke, bilo koji iznos za koji je sadašnja tržišna vrijednost udjela ili akcija u CIU, na kojoj se zasniva minimalna vrijednost obaveze, manja od sadašnje vrijednosti minimalne vrijednosti obaveze i za koji kreditna institucija još nije priznala smanjenje stavki redovnog osnovnog kapitala;
- 16) potrebne rezerve za procijenjene i potencijalne gubitke za bilansne i vanbilansne stavke koje se ne smatraju nekvalitetnom aktivom, utvrđene u skladu sa propisom Centralne banke kojim se uređuje klasifikacija aktive i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije;
- 17) potrebne rezerve za procijenjene i potencijalne gubitke za bilansne i vanbilansne stavke, koje se smatraju nekvalitetnom aktivom, utvrđene u skladu sa propisom Centralne banke kojim se uređuje klasifikacija aktive i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije;
- 18) primjenjivi iznos prekoračenja ulaganja u nepokretnosti izračunat u skladu sa propisom kojim se uređuje tretman ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva.

Odbitak gubitaka tekuće poslovne godine

Član 20

(1) Kreditna institucija je dužna da, za potrebe izračunavanja redovnog osnovnog kapitala u toku godine, bez obzira na to da li zaključuje svoje finansijske izvještaje na kraju svakog privremenog perioda u toku godine ili ne, utvrđuje stavke bilansa uspjeha i da od stavki redovnog osnovnog kapitala oduzima sve nastale gubitke.

(2) Za potrebe obračuna iz stava 1 ovog člana, stavke bilansa uspjeha utvrđuju se na isti način kao i za potrebe kreiranja finansijskog izvještaja na kraju poslovne godine.

(3) Prihodi i rashodi prudencijalno se procjenjuju i pripisuju se privremenom periodu u toku kojeg su nastali, tako da je u svakom privremenom periodu sadržan razuman iznos očekivanih godišnjih prihoda i rashoda, pri čemu se značajni ili jednokratni

događaji razmatraju u cjelosti i bez odlaganja u privremenom periodu u toku kojeg su nastali.

(4) Ako su stavke redovnog osnovnog kapitala već umanjene za gubitke tekuće poslovne godine kao rezultat finansijskog izvještaja o dobiti ostvarene tokom ili na kraju tekuće poslovne godine, odbitak nije potreban.

(5) Za potrebe ovog člana, finansijski izvještaj znači da su dobiti i gubici utvrđeni nakon zaključivanja privremenih ili godišnjih izvještaja u skladu sa računovodstvenim okvirom.

(6) Odredbe st. 1 do 5 ovog člana, primjenjuju se jednako na dobitke i gubitke uključene u akumulirani ostali ukupni rezultat.

Odbitne stavke po osnovu nematerijalne aktive

Član 21

Kreditna institucija određuje iznos odbitaka nematerijalne aktive na sljedeći način:

- 1) iznos koji se odbija umanjuje se za iznos povezane odložene poreske obaveze koji bi prestao da postoji kad bi se nematerijalna aktiva obezvrijedila ili prestala da se priznaje u skladu sa računovodstvenim okvirom;
- 2) iznos koji se odbija uključuje gudvil koji je uključen u vrednovanje značajnih ulaganja kreditne institucije;
- 3) iznos koji se odbija umanjuje se za iznos računovodstvene revalorizacije nematerijalne aktive zavisnih društava koja proizilazi iz konsolidacije zavisnih društava koja pripadaju licima koja nijesu društva obuhvaćena konsolidacijom.

Odbitne stavke po osnovu softvera koji se za računovodstvene svrhe smatraju nematerijalnom aktivom

Član 22

(1) Kreditna institucija, u skladu sa st. 5 do 10 ovog člana, odbija od stavki redovnog osnovnog kapitala softvera iz člana 19 tačka 2 ove odluke, koji predstavljaju nematerijalnu aktivu, a iznos odbitka određuje na osnovu prudencijalne akumulirane amortizacije izračunate u skladu sa st. 2 do 4 ovog člana.

(2) Kreditna institucija izračunava iznos prudencijalne akumulirane amortizacije za softvera iz stava 1 ovog člana množenjem iznosa dobijenog korišćenjem obračuna iz tačke 1 ovog stava sa brojem dana iz tačke 2 ovog stava:

- 1) početno priznati iznos softvera u bilansu kreditne institucije u skladu sa računovodstvenim okvirom, dijeli se nižim od sljedeća dva broja:
 - broja dana korisnog vijeka trajanja softvera, prema procjeni utvrđenoj za računovodstvene potrebe;
 - tri godine, izražene u danima, počev od datuma iz stava 3 ovog člana;
- 2) broj dana proteklih od datuma iz stava 3 ovog člana, pod uslovom da nije duži od perioda iz tačke 1 ovog stava.

(3) Prudencijalna akumulirana amortizacija iz stava 1 ovog člana izračunava se počev od datuma na koji je softver dostupan za upotrebu i počinje da se amortizuje za računovodstvene potrebe.

(4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, ako je softver stečen od bilo kog privrednog društva, uključujući subjekta koji se bavi nefinansijskom poslovnom aktivnošću, koji je dio iste grupe kao i kreditna institucija, prudencijalna akumulirana amortizacija iz stava 1 ovog člana izračunava se od datuma početka amortizacije tog softvera u bilansu tog društva u skladu sa računovodstvenim okvirom.

(5) Kreditna institucija od stavki redovnog osnovnog kapitala odbija iznos koji proizlazi iz razlike, ako je ona pozitivna, iznosa iz tačke 1 ovog stava i iznosa iz tačke 2 ovog stava:

- 1) prudencijalne akumulirane amortizacije softvera izračunate u skladu sa st. 2 do 4 ovog člana;
- 2) zbira akumulirane amortizacije i svih akumuliranih gubitaka od umanjenja vrijednosti tog softvera koji se priznaje u bilansu te kreditne institucije u skladu sa računovodstvenim okvirom.

(6) Izuzetno od stava 5 ovog člana, do datuma na koji je softver dostupan za upotrebu i na koji počinje da se amortizuje za računovodstvene potrebe, kreditna institucija od stavki redovnog osnovnog kapitala odbija puni iznos po kojem se softver priznaje u bilansu te kreditne institucije u skladu sa računovodstvenim okvirom.

(7) Prudencijalna amortizacija i odbici utvrđeni u ovom članu obračunavaju se odvojeno za svaki pojedinačni softver.

(8) Ulaganje kreditne institucije u održavanje, poboljšanje ili nadogradnju postojećeg softvera tretira se kao aktiva koja nije softver, pod uslovom da se ta ulaganja, u skladu sa računovodstvenim okvirom, u bilansu kreditne institucije priznaju kao nematerijalna aktiva.

(9) Ne dovodeći u pitanje stav 6 ovog člana, prudencijalna akumulirana amortizacija ulaganja kreditne institucije u održavanje, poboljšanje ili nadogradnju postojećeg softvera izračunava se od datuma na koji ta ulaganja počinju da se amortizuju u skladu sa računovodstvenim okvirom.

(10) Izračunavanje prudencijalne akumulirane amortizacije postojećeg softvera nastavlja se od datuma njene početne amortizacije za računovodstvene potrebe do kraja perioda prudencijalne amortizacije određene u skladu sa stavom 2 tačka 1 ovog člana.

Odbitak odloženih poreskih sredstava koja zavise od buduće profitabilnosti

Član 23

(1) Kreditna institucija, za potrebe člana 19 tačka 3 ove odluke, određuje iznos odloženih poreskih sredstava koja zavise od buduće profitabilnosti koja zahtijevaju da se odbiju od redovnog osnovnog kapitala, u skladu sa ovim članom.

(2) Kreditna institucija izračunava iznos odloženih poreskih sredstava koja zavise od buduće profitabilnosti bez umanjivanja za iznos povezanih odloženih poreskih obaveza kreditne institucije, osim u slučaju iz stava 3 ovog člana.

(3) Iznos odloženih poreskih sredstava koja zavise od buduće profitabilnosti može da se umanjiti za iznos povezanih odloženih poreskih obaveza kreditne institucije ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) subjekat ima, u skladu sa važećim propisima, pravno izvršivo pravo da prebije ta tekuća poreska sredstva sa tekućim poreskim obavezama;
- 2) odložena poreska sredstva i odložene poreske obaveze odnose se na poreze koje utvrđuje isti poreski organ i u vezi sa istim oporezivim subjektom.

(4) Povezane odložene poreske obaveze kreditne institucije, za potrebe stava 3 ovog člana, ne smiju da uključuju odložene poreske obaveze koje smanjuju iznos nematerijalne aktive ili imovinu penzijskog fonda sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca koja se mora oduzeti.

(5) Iznos povezanih odloženih poreskih obaveza iz stava 4 ovog člana raspoređuje se na:

- 1) odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti i proizilaze iz privremenih razlika i koja se ne oduzimaju u skladu sa članom 43 stav 1 ove odluke; i
- 2) sva druga odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti.

(6) Kreditna institucija raspoređuje povezane odložene poreske obaveze proporcionalno odloženim poreskim sredstvima koja zavise od buduće profitabilnosti koja čine stavke iz stava 5 ovog člana.

(7) Odložena poreska sredstva i povezane odložene poreske obaveze prebijaju se zasebno za svaki oporezivi subjekat.

(8) Povezane odložene poreske obaveze ograničavaju se na obaveze koje proizilaze iz poreskih propisa istog pravnog sistema kao i za odložena poreska sredstva.

(9) Za izračunavanje odloženih poreskih sredstava i obaveza na konsolidovanoj osnovi oporezivi subjekat uključuje bilo koji broj subjekata koji su na osnovu važećih propisa članovi iste poreske grupe, fiskalne konsolidacije, fiskalne jedinice i konsolidovane poreske prijave.

(10) Iznos povezanih poreskih obaveza kreditne institucije koje su prihvatljive za prebijanje odloženih poreskih sredstava koja zavise od buduće profitabilnosti jednak je razlici između iznosa odloženih poreskih obaveza priznatih u skladu sa računovodstvenim okvirom i iznosa povezanih obaveza koje su proizašle iz nematerijalne aktive i sredstava penzijskog fonda sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca.

Preplata poreza, prenos poreskog gubitka i odložena poreska sredstva koja ne zavise od buduće profitabilnosti

Član 24

Kreditna institucija od regulatornog kapitala ne oduzima sljedeće stavke, već im dodjeljuje ponder rizika u skladu sa odredbama ove odluke koje se odnose na kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa ili IRB pristupa:

- 1) iznos pretplaćenog poreza kreditne institucije za tekuću godinu; i
- 2) poreske gubitke kreditne institucije za tekuću godinu prenesene na prethodne godine, iz čega proizilazi potraživanje od Vlade Crne Gore, lokalnih samouprava ili lokalnog poreskog organa, ako je primjenjivo.

Odbitak predvidljivih poreskih troškova

Član 25

(1) Kreditna institucija, za potrebe člana 19 tačka 13 i člana 54 stav 1 tačka 6 može da smatra da su predvidljivi poreski troškovi već uzeti u obzir ako primjenjuje računovodstveni okvir i računovodstvene politike kojima se obezbjeđuje puno priznavanje tekućih i odloženih poreskih obaveza povezanih sa transakcijama i drugim događajima koji su priznati u bilansu stanja ili bilansu uspjeha.

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana, Centralna banka smatra da su izvršeni svi potrebni odbici, bilo u skladu sa primjenljivim računovodstvenim standardima, bilo u skladu sa svim drugim usklađivanjima.

(3) Smatra se da je uslov iz stava 1 ovog člana ispunjen ako kreditna institucija svoj redovni osnovni kapital izračunava na osnovu finansijskih izvještaja sačinjenih u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima i međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

(4) Ako uslov iz stava 1 ovog člana nije ispunjen, kreditna institucija umanjuje svoje stavke redovnog osnovnog kapitala za procijenjeni iznos tekućih i odloženih poreskih troškova koji još nijesu priznati u bilansu stanja i bilansu uspjeha i koji su povezani sa transakcijama i drugim događajima koji su priznati u bilansu stanja ili bilansu uspjeha, a koji su utvrđeni u skladu sa pristupom koji je ekvivalentan međunarodnim računovodstvenim standardima i međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

(5) Procijenjeni iznos odloženih poreskih troškova ne može se prebiti odloženim poreskim sredstvima koja nijesu priznata u finansijskim izvještajima.

Odbici negativnih iznosa koji proizilaze iz obračuna iznosa očekivanih gubitaka

Član 26

Iznos koji se oduzima od redovnog osnovnog kapitala u skladu sa članom 19 tačka 4 ove odluke ne umanjuje se za iznos povećanja odloženih poreskih sredstava koja zavise od buduće profitabilnosti ili za druge dodatne poreske efekte do kojih bi

moglo doći ako bi se rezervacije povećale na nivo očekivanih gubitaka iz čl. 199 i 200 ove odluke.

Odbitne stavke po osnovu imovine penzijskog fonda sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca

Član 27

(1) Za potrebe člana 19 tačka 5 ove odluke, iznos imovine penzijskog fonda sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca koji se odbija od redovnog osnovnog kapitala umanjuje se za:

- 1) iznos svih povezanih odloženih poreskih obaveza koji bi mogao da prestane da postoji kad bi se imovina fonda obezvrjedila ili prestala da se priznaje u skladu sa računovodstvenim okvirom; i
- 2) iznos imovine u penzijskom fondu sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca koji kreditna institucija može neograničeno da koristi, ako je dobila prethodno odobrenje Centralne banke.

(2) Imovini iz stava 1 tačka 2 ovog člana koja se koristi za umanjenje iznosa koji se oduzima od redovnog osnovnog kapitala dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa odredbama ove odluke koje se odnose na kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa ili IRB pristupa, zavisno od toga koji pristup kreditna institucija primjenjuje.

(3) Centralna banka izdaje odobrenje iz stava 1 tačka 2 ovog člana samo ako je neograničenom mogućnošću korišćenja odgovarajuće imovine penzijskog fonda sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca obuhvaćen direktan i slobodan pristup imovini, kao i kada za korišćenje imovine ne postoji nikakvo ograničenje i kada nema nikakvih potraživanja trećih strana u pogledu imovine.

(4) Slobodan pristup imovini, u smislu stava 3 ovog člana postoji ako kreditna institucija nije dužna da svaki put zahtijeva i da dobije posebno odobrenje od upravnika penzijskog fonda ili korisnika penzija za korišćenje viška sredstava u planu.

(5) Penzioni fond sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca smatra se nezavisnim od svoje kreditne institucije sponzora ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) penzioni fond sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca pravno je odvojen od kreditne institucije sponzora i njegovo je upravljanje nezavisno;
- 2) statute, osnivačke akte i interna pravila penzionog fonda, zavisno od slučaja, odobrilo je nezavisno regulatorno tijelo, ili su pravila o osnivanju i funkcionisanju penzionog fonda sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca, u zavisnosti od slučaja, utvrđena propisima Crne Gore, država članica EU ili treće zemlje;
- 3) povjerenici ili upravnici penzionog fonda sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca dužni su da na osnovu važećih propisa postupaju nepristrasno i u najboljem interesu korisnika sistema, a ne sponzora, da razumno upravljaju sredstvima penzionog fonda sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca i da poštuju ograničenja iz osnivačkih dokumenata ili zakonskog ili regulatornog okvira iz tačke 2 ovog stava; i
- 4) statut, osnivački dokumenti ili pravila o osnivanju i funkcionisanju penzionog fonda sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca iz tačke 2

ovog stava uključuju ograničenja ulaganja koje penzioni fond sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca može obavljati u instrumente regulatornog kapitala kreditne institucije sponzora.

(6) Ako penzioni fond sa definisanim primanjima pod pokroviteljstvom poslodavca drži instrumente regulatornog kapitala kreditne institucije sponzora, kreditna institucija sponzor tretira to ulaganje kao indirektno ulaganje u sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala, sopstvene instrumente dodatnog osnovnog kapitala ili sopstvene instrumente dopunskog kapitala, u zavisnosti od slučaja.

(7) Iznos koji se odbija od stavki redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala institucije sponzora obračunava se u skladu sa članom 33 ove odluke.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala

Član 28

(1) Za potrebe člana 19 tačka 6 ove odluke kreditna institucija izračunava ulaganja u sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala na osnovu bruto dugih pozicija.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana:

- 1) kreditna institucija može da izračuna iznos ulaganja u sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala na osnovu neto duge pozicije ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - duge i kratke pozicije su u istoj izloženosti koja je u osnovi instrumenta i kratke pozicije ne uključuju rizik druge ugovorne strane; i
 - i duge i kratke pozicije drže se ili u knjizi trgovanja ili u knjizi pozicija kojima se ne trguje;
- 2) kreditna institucija određuje iznos koji se oduzima za direktna, indirektna i sintetička ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti, izračunavanjem osnovnih izloženosti prema sopstvenim instrumentima redovnog osnovnog kapitala koji su uključeni u te indekse;
- 3) kreditna institucija može da netira bruto duge pozicije u sopstvenim instrumentima redovnog osnovnog kapitala koje proizilaze iz ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti sa kratkim pozicijama u sopstvenim instrumentima redovnog osnovnog kapitala koje proizilaze iz kratkih pozicija u indeksima koji su u osnovi tih instrumenata, pa i onda kada te kratke pozicije uključuju rizik druge ugovorne strane, ako su ispunjena oba sljedeća uslova:
 - duge i kratke pozicije su u istim indeksima koji su u osnovi instrumenta;
 - i duge i kratke pozicije drže se ili u knjizi trgovanja ili u knjizi pozicija kojima se ne trguje.

Značajno učešće u subjekat finansijskog sektora

Član 29

(1) Za potrebe utvrđivanja odbitnih stavki od redovnog osnovnog kapitala, smatra se da kreditna institucija ima značajno učešće u subjekat finansijskog sektora ako je ispunjen bilo koji od sljedećih uslova:

- 1) kreditna institucija posjeduje više od 10% instrumenata redovnog osnovnog kapitala koje je taj subjekat emitovao;
- 2) kreditna institucija je blisko povezana sa tim subjektom i posjeduje instrumente redovnog osnovnog kapitala koje je taj subjekat emitovao;
- 3) kreditna institucija posjeduje instrumente redovnog osnovnog kapitala koje je taj subjekat emitovao, pri čemu taj subjekat nije uključen u konsolidaciju u skladu sa Zakonom, ali je uključen u istu računovodstvenu konsolidaciju kao i kreditna institucija za potrebe finansijskog izvještavanja u skladu sa računovodstvenim okvirom.

(2) Za potrebe člana 19 tačka 9 ove odluke u cilju procjenjivanja da li kreditna institucija posjeduje više od 10% instrumenata redovnog osnovnog kapitala subjekta finansijskog sektora, u skladu sa stavom 1 tačka 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da sabere iznose svojih bruto dugih pozicija u direktnim ulaganjima i iznos indirektnih ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekta finansijskog sektora iz člana 3 stav 1 tačka 115 al. 4 do 8 ove odluke.

(3) Prilikom procjene ispunjenosti uslova iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana, Centralna banka uzima u obzir indirektna i sintetička ulaganja.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora i kada kreditna institucija ima recipročno međusobno ulaganje kojem je cilj vještačko povećanje regulatornog kapitala

Član 30

Kreditna institucija primjenjuje odbitne stavke iz člana 19 tač. 7, 8 i 9 ove odluke na sljedeći način:

- 1) ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala i ostale instrumente kapitala subjekata finansijskog sektora izračunavaju se na osnovu bruto dugih pozicija;
- 2) radi oduzimanja, stavke osnovnog kapitala društva za osiguranje tretiraju se kao ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora

Član 31

Kreditna institucija primjenjuje odbitne stavke iz člana 19 tač. 8 i 9 ove odluke u skladu sa sljedećim odredbama:

- 1) kreditna institucija može da izračuna direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora na osnovu neto duge pozicije u istoj osnovnoj izloženosti ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - datum dospijeca kratke pozicije jednak je datumu dospijeca duge pozicije ili je kasniji od njega, ili je preostali rok do dospijeca kratke pozicije najmanje jedna godina; i
 - duge i kratke pozicije drže se u knjizi trgovanja ili su u knjizi pozicija kojima se ne trguje;

- 2) kreditna institucija određuje iznos koji se oduzima za direktna, indirektna i sintetička ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti tako što izračunava osnovnu izloženost prema instrumentima kapitala subjekata finansijskog sektora u tim indeksima.

Sintetička ulaganja u instrumente kapitala

Član 32

(1) Za potrebe člana 19 tač. 6, 8 i 9 ove odluke, sintetičkim ulaganjima u instrumente kapitala smatraju se sljedeći finansijski proizvodi:

- 1) derivati koji u svojoj osnovi imaju instrumente kapitala subjekata finansijskog sektora ili koji imaju subjekat finansijskog sektora koji im služi kao referentni subjekat; i
- 2) garancije ili kreditna zaštita pružena trećoj strani za ulaganja treće strane u instrument kapitala subjekta finansijskog sektora.

(2) Finansijski proizvodi iz stava 1 ovog člana uključuju sljedeće:

- 1) ulaganja u svopove ukupnog prinosa (engl. *total return swaps* – TRS) na instrumente kapitala subjekta finansijskog sektora;
- 2) opcije kupovine (engl. *call option*) koje je kupila kreditna institucija i koje su ugrađene u instrument kapitala subjekta finansijskog sektora;
- 3) opcije prodaje (engl. *put option*) koje prodaje kreditna institucija i koje su ugrađene u instrument kapitala subjekta finansijskog sektora ili bilo koje druge stvarne ili potencijalne ugovorne obaveze kreditne institucije u pogledu kupovine sopstvenih instrumenata regulatornog kapitala;
- 4) ulaganja u forvard ugovore o kupovini instrumenta kapitala subjekta finansijskog sektora.

(3) Iznos sintetičkih ulaganja koji je potrebno oduzeti od stavki redovnog osnovnog kapitala u skladu sa zahtjevima iz člana 19 tač. 6, 8 i 9 ove odluke je sljedeći:

- 1) za ulaganja iz knjige trgovanja:
 - za opcije, iznos delta-ekvivalenta relevantnih instrumenata, izračunat u skladu sa odredbama ove odluke kojim se propisuje obračun zahtjeva za kapital za tržišni rizik;
 - za sva ostala sintetička ulaganja, nominalni ili zamišljeni iznos, u zavisnosti od slučaja;
- 2) za ulaganja iz knjige pozicija kojima se ne trguje:
 - za opcije kupovine, sadašnja tržišna vrijednost;
 - za sva ostala sintetička ulaganja, nominalni ili zamišljeni iznos, u zavisnosti od slučaja.

(4) Kreditna institucija je dužna da oduzima sintetička ulaganja iz stava 3 ovog člana od datuma potpisivanja ugovora između kreditne institucije i druge ugovorne strane.

Odbitne stavke po osnovu indirektnih ulaganja u instrumente kapitala

Član 33

(1) Iznos indirektnih ulaganja koji je potrebno odbiti od stavki redovnog osnovnog kapitala u skladu sa zahtjevima iz člana 19 tač. 6, 8 i 9 ove odluke izračunava se na jedan od sljedećih načina:

- 1) u skladu s pristupom u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza navedenim u članu 34 ove odluke; ili
- 2) ako Centralna banka prihvati obrazloženje kreditne institucije o tome da je pristup iz tačke 1 ovog stava pretjerano opterećuje, u skladu s pristupom koji se zasniva na strukturi opisan u članu 35 ove odluke.

(2) Izuzetno od stava 1 tačka 2 ovog člana, kreditna institucija ne primjenjuje pristup koji se zasniva na strukturi za izračunavanje iznosa odbitaka vezanih za ulaganja u posrednike iz člana 3 stav 1 tačka 115 al. 4 i 5 ove odluke.

Pristup u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza za potrebe obračuna indirektnih ulaganja u instrumente kapitala

Član 34

(1) Za potrebe člana 33 stav 1 tačka 1 ove odluke, korišćenjem pristupa u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza, iznos indirektnih ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala koji se oduzima u skladu sa zahtjevima iz člana 19 tač. 6, 8 i 9 ove odluke, izračunava se na sljedeći način:

- 1) ako su izloženosti svih ulagača u posredniku jednako rangirane, iznos je jednak procentu finansiranja pomnoženim iznosom instrumenata redovnog osnovnog kapitala subjekta finansijskog sektora koje posrednik drži;
- 2) ako izloženosti svih ulagača u posredniku nijesu jednako rangirane, iznos je jednak procentu finansiranja pomnoženim nižim od sljedeća dva iznosa:
 - iznosom instrumenata redovnog osnovnog kapitala subjekta finansijskog sektora koje posrednik drži;
 - izloženošću kreditne institucije prema posredniku zajedno sa svim drugim finansiranjem pruženim posredniku koje je jednako rangirano kao izloženost kreditne institucije.

(2) Metod obračuna iz stava 1 tačka 2 ovog člana, sprovodi se za svaku tranšu finansiranja koja je jednako rangirana kao finansiranje koje pruža kreditna institucija.

(3) Procenat finansiranja za potrebe stava 1 ovog člana predstavlja izloženost kreditne institucije prema posredniku podijeljena zbirom ukupnih izloženosti kreditne institucije prema posredniku i svih ostalih izloženosti prema tom posredniku koje su jednako rangirane kao izloženost kreditne institucije.

(4) Obračun utvrđen u stavu 1 ovog člana sprovodi se odvojeno za svako ulaganje u subjekat finansijskog sektora svakog posrednika.

(5) Ako se ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekta finansijskog sektora drže indirektno preko sljedećeg posrednika ili nekoliko posrednika, procenat finansiranja utvrđen u stavu 1 ovog člana određuje se dijeljenjem iznosa iz tačke 1 ovog stava sa iznosom iz tačke 2 ovog stava:

- 1) rezultat koji se dobija množenjem iznosa finansiranja koje je kreditna institucija pružila posrednicima sa iznosima finansiranja koje su ti posrednici pružili sljedećim posrednicima i sa iznosima finansiranja koje su ti sljedeći posrednici pružili subjektu finansijskog sektora;
- 2) rezultat dobijem množenjem iznosa instrumenata kapitala ili drugih instrumenata, u zavisnosti šta je primjenjivo, koje emituje svaki posrednik.

(6) Procenat finansiranja iz stava 5 ovog člana izračunava se zasebno za svako ulaganje u subjekat finansijskog sektora koje drže posrednici i za svaku tranšu finansiranja koja je jednako rangirana kao finansiranje koje pružaju kreditna institucija i sljedeći posrednici.

Pristup koji se zasniva na strukturi za potrebe obračuna indirektnih ulaganja u instrumente kapitala

Član 35

(1) Za potrebe člana 33 stav 1 tačka 2 ove odluke, korišćenjem pristupa koji se zasniva na strukturi, iznos indirektnih ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala iz člana 19 tačka 6 ove odluke koji je potrebno oduzeti od stavki redovnog osnovnog kapitala izračunava se tako što se iznos instrumenata redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije koje drži posrednik pomnoži procentom finansiranja iz člana 34 stav 3 ove odluke.

(2) Iznos iz člana 19 tač. 8 i 9 ove odluke koji je potrebno oduzeti od stavki redovnog osnovnog kapitala izračunava se tako što se iznos finansiranja iz člana 34 stav 3 ove odluke pomnoži sa ukupnim iznosom instrumenata redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora koje drži posrednik.

(3) Za potrebe st. 1 i 2 ovog člana, kreditna institucija je dužna da odvojeno za svakog posrednika izračuna ukupan iznos instrumenata redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije koje posrednik drži i ukupan iznos instrumenata redovnog osnovnog kapitala drugih subjekata finansijskog sektora koje posrednik drži.

(4) Iznos ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, izračunat u skladu sa stavom 2 ovog člana, smatra se značajnim ulaganjem iz člana 29 ove odluke i kreditna institucija oduzima taj iznos u skladu sa članom 19 tačka 9 ove odluke.

(5) Ako se ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala drže indirektno preko sljedećeg posrednika ili nekoliko posrednika, primjenjuju se odredbe iz člana 34 st. 5 i 6 ove odluke.

(6) Ako kreditna institucija ne može da utvrdi ukupne iznose koje posrednik drži u instrumentima redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije ili instrumentima redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, kreditna institucija je dužna da procjenjuje iznose koje ne može da utvrdi korišćenjem najviših iznosa koje posrednik može da drži na osnovu njegovih investicionih mandata.

(7) Ako kreditna institucija ne može, na osnovu investicionog mandata, da odredi najviši iznos koji posrednik drži u instrumentima redovnog osnovnog kapitala kreditne

institucije ili instrumentima redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, kreditna institucija je dužna da iznos finansiranja koje drži u posredniku tretira kao ulaganje u sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala i da ga oduzme u skladu sa članom 19 tačka 6 ove odluke.

(8) Izuzetno od stava 7 ovog člana, kreditna institucija je dužna da tretira iznos finansiranja koje drži u posredniku kao ulaganje koje nije značajno i oduzima ga u skladu sa članom 19 tačka 8 ove odluke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) iznosi finansiranja niži su od 0,25% redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije;
- 2) iznosi finansiranja niži su od 10.000.000 eura; i
- 3) kreditna institucija ne može razumno da odredi iznose sopstvenih instrumenata redovnog osnovnog kapitala koje drži posrednik.

(9) Ako se posrednik finansira u obliku udjela ili akcija u CIU, kreditna institucija može da zaduži treću stranu iz člana 172 stav 12 ove odluke, koja će da, uz uslove iz tog člana, obračuna i iskaže ukupne iznose iz stava 6 ovog člana.

Redosljed i najveći iznos odbitaka po osnovu indirektnih ulaganja u instrumente regulatornog kapitala subjekata finansijskog sektora

Član 36

(1) Poštujući ograničenja iz st. 2 ili 3 ovog člana, u zavisnosti od slučaja, ako posrednik drži instrumente redovnog osnovnog kapitala, instrumente dodatnog osnovnog kapitala i instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora, prvo se oduzimaju instrumenti redovnog osnovnog kapitala, zatim instrumenti dodatnog osnovnog kapitala i na kraju instrumenti dopunskog kapitala.

(2) Ako posrednik drži instrumente regulatornog kapitala kreditne institucije, kreditna institucija, pri primjeni stava 1 ovog člana na svaku vrstu ulaganja prvo oduzima ulaganja u sopstvene instrumente regulatornog kapitala.

(3) Ako kreditna institucija indirektno drži instrumente kapitala subjekta finansijskog sektora, iznos koji treba oduzeti od regulatornog kapitala kreditne institucije ne smije biti viši od nižeg od sljedeća dva iznosa:

- 1) ukupnog finansiranja koje kreditna institucija pruža posredniku;
- 2) iznosa instrumenata regulatornog kapitala koje posrednik drži u subjektu finansijskog sektora.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala kad kreditna institucija nema značajno učešće u subjekt finansijskog sektora

Član 37

(1) Za potrebe člana 19 tačka 8 ove odluke, kreditna institucija izračunava primjenljivi iznos koji se odbija tako što iznos iz tačke 1 ovog stava množi faktorom izvedenim iz obračuna iz tačke 2 ovog stava:

- 1) ukupan iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i

dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora u kojima kreditna institucija nema značajno učešće koji prelazi 10% ukupnog iznosa stavki redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije izračunatog nakon što se na stavke redovnog osnovnog kapitala primijene:

- čl. 15 do 18 ove odluke;
 - odbitne stavke iz člana 19 tač. 1 do 7 i tač. 12 do 15 ove odluke, isključujući iznos koji se oduzima za odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti i proizilaze iz privremenih razlika; i
 - čl. 30 i 31 ove odluke;
- 2) iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala onih subjekata finansijskog sektora u kojima kreditna institucija nema značajno učešće podijeljen ukupnim iznosom direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala tih subjekata finansijskog sektora.

(2) Kreditna institucija isključuje iz iznosa iz stava 1 tačka 1 ovog člana i iz obračuna faktora iz stava 1 tačka 2 ovog člana pozicije proizašle iz pokroviteljstva (pružanja usluge sprovođenja ponude, odnosno prodaje finansijskih instrumenata uz obavezu otkupa), koje drži najduže pet radnih dana.

(3) Iznos koji se odbija u skladu sa stavom 1 ovog člana raspoređuje se po svim instrumentima redovnog osnovnog kapitala koji se drže, a kreditna institucija određuje iznos svakog instrumenta redovnog osnovnog kapitala koji se odbija u skladu sa stavom 1 ovog člana tako što iznos ulaganja iz tačke 1 ovog stava pomnoži procentom učešća iz tačke 2 ovog stava:

- 1) iznos ulaganja čiji se odbitak zahtijeva u skladu sa stavom 1 ovog člana;
- 2) udio svakog instrumenta redovnog osnovnog kapitala koji drži kreditna institucija u ukupnom iznosu direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora u kojima kreditna institucija nema značajno učešće.

(4) Iznos ulaganja iz člana 19 tačka 8 ove odluke koji je jednak ili manji od 10% stavki redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije nakon primjene odredbi iz stava 1 tačka 1 al. 1 do 3 ovog člana ne oduzima se i na njega se primjenjuju odgovarajući ponderi rizika u skladu sa odredbama ove odluke koje se odnose na kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa ili IRB pristupa i zahtjevi propisani odredbama koje se odnose na tržišni rizik.

(5) Kreditna institucija određuje iznos svakog instrumenta redovnog osnovnog kapitala kome se dodjeljuje ponder rizika u skladu sa stavom 4 ovog člana tako što iznos iz tačke 1 ovog stava pomnoži iznosom iz tačke 2 ovog stava:

- 1) iznos ulaganja kojem se dodjeljuje ponder rizika u skladu sa stavom 4 ovog člana;
- 2) udio utvrđen obračunom iz stava 3 tačka 2 ovog člana.

(6) Za potrebe obračuna iznosa iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da odluči da gudvil ne utvrđuje odvojeno.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala kada kreditna institucija ima značajno učešće u subjekat finansijskog sektora

Član 38

Za potrebe člana 19 tačka 9 ove odluke, primjenjivi iznos koji se odbija od stavki redovnog osnovnog kapitala isključuje pozicije proizašle iz pokroviteljstva koje se drže najduže pet radnih dana i određuje se u skladu sa čl. 30 i 31 i čl. 43 i 44 ove odluke.

Ostale odbitne stavke po osnovu instrumenata kapitala finansijskih institucija

Član 39

(1) Ulaganja u instrumente kapitala finansijskih institucija odbijaju se na sljedeći način:

- 1) svi instrumenti koji se kvalifikuju kao kapital u skladu sa propisima koji se primjenjuju na finansijsku instituciju koja ih je emitovala i koji su, kada se na finansijsku instituciju primjenjuju zahtjevi koji se odnose na solventnost, bez ograničenja uključeni u najkvalitetniju kategoriju regulatornog kapitala, odbijaju se od stavki redovnog osnovnog kapitala;
- 2) svi instrumenti koji se kvalifikuju kao kapital u skladu sa propisima koji se primjenjuju na emitenta i, kada se na finansijsku instituciju ne primjenjuju zahtjevi koji se odnose na solventnost, koji nemaju rok dospeljeća, apsorbuju prvi i srazmjerno najveći dio nastalih gubitaka, koji su podređeni u odnosu na sva druga potraživanja u slučaju stečaja i likvidacije i nemaju povlašćene ili unaprijed određene raspodjele, odbijaju se od stavki redovnog osnovnog kapitala;
- 3) svi subordinisani instrumenti koji apsorbuju gubitke u okviru redovnog poslovanja, uključujući diskreciono pravo na otkazivanje kuponskih isplata, odbijaju se od stavki dodatnog osnovnog kapitala, s tim što kada je iznos tih subordinisanih instrumenata veći od iznosa dodatnog osnovnog kapitala, ta se razlika oduzima od stavki redovnog osnovnog kapitala;
- 4) svi ostali subordinisani instrumenti oduzimaju se od stavki dopunskog kapitala, s tim što kada je iznos tih subordinisanih instrumenata veći od iznosa dopunskog kapitala, ta se razlika oduzima od stavki dodatnog osnovnog kapitala, a kada iznos dodatnog osnovnog kapitala nije dovoljan, preostala razlika se oduzima od stavki redovnog osnovnog kapitala;
- 5) svi ostali instrumenti uključeni u regulatorni kapital finansijske institucije u skladu sa relevantnim primjenljivim prudencijalnim okvirom ili svi ostali instrumenti za koje kreditna institucija ne može da dokaže da se primjenjuju uslovi iz tač. 1, 2, 3 ili 4 ovog stava oduzimaju se od stavki redovnog osnovnog kapitala.

(2) U slučajevima iz stava 3 ovog člana kreditna institucija primjenjuje odbitke na istu komponentu kapitala za koju bi se kapital kvalifikovao da ga je emitovala sama kreditna institucija.

(3) Odbici iz stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na finansijsku instituciju koja:

- 1) ima odobrenje za rad, predmet je supervizije Centralne banke, odnosno odgovarajućeg nadležnog tijela i podliježe prudencijalnim zahtjevima koji su ekvivalentni odredbama ove odluke i regulativi Evropske unije; ovaj pristup se primjenjuje i na finansijske institucije iz trećih zemalja za koje je utvrđeno da je riječ o zemljama ekvivalentima;
- 2) je institucija za elektronski novac;

- 3) je institucija za platni promet; ili
- 4) upravlja alternativnim investicionim fondom ili je društvo za upravljanje.

Instrumenti kapitala društava za osiguranje i društava za reosiguranje iz trećih zemalja

Član 40

(1) Ulaganja u instrumente kapitala društava za osiguranje i društava za reosiguranje iz trećih zemalja koja podliježu režimu solventnosti za koji je procijenjeno da nije ekvivalentan propisanom režimu solventnosti u Crnoj Gori i Evropskoj uniji, ili kod kojih nije vršena procjena ekvivalencije, oduzimaju se na sljedeći način:

- 1) svi instrumenti koji se kvalifikuju kao kapital na osnovu propisa koji se primjenjuju na društva za osiguranje i društva za reosiguranje iz trećih zemalja koja su ih emitovala, i koji su na osnovu režima tih trećih zemalja bez ograničenja uključeni u najkvalitetniju kategoriju regulatornog kapitala, odbijaju se od stavki redovnog osnovnog kapitala;
- 2) svi subordinisani instrumenti koji apsorbuju gubitke u okviru redovnog poslovanja, uključujući diskreciono pravo na otkazivanje kuponskih isplata, odbijaju se od stavki dodatnog osnovnog kapitala, a kada je iznos tih subordinisanih instrumenata veći od iznosa dodatnog osnovnog kapitala, ta se razlika oduzima od stavki redovnog osnovnog kapitala;
- 3) svi ostali subordinisani instrumenti odbijaju se od stavki dopunskog kapitala, s tim što kada je iznos tih subordinisanih instrumenata veći od iznosa dopunskog kapitala, ta se razlika odbija od stavki dodatnog osnovnog kapitala, a kada je ta razlika veća od iznosa dodatnog osnovnog kapitala, preostala razlika se oduzima od stavki redovnog osnovnog kapitala;
- 4) za društva za osiguranje i društva za reosiguranje iz trećih zemalja koja podliježu prudencijalnim zahtjevima koji se odnose na solventnost, svi ostali instrumenti uključeni u regulatorni kapital društava za osiguranje i društava za reosiguranje iz trećih zemalja u skladu sa relevantnim važećim režimom solventnosti ili svi ostali instrumenti za koje kreditne institucije ne mogu da dokažu da se primjenjuju uslovi iz tač. 1, 2 ili 3 ovog stava, odbijaju se od stavki redovnog osnovnog kapitala.

(2) Kada je režim solventnosti treće zemlje koji uključuje pravila o regulatornom kapitalu procijenjen kao ekvivalentan režimu u Crnoj Gori i Evropskoj uniji, ulaganja u instrumente kapitala društava za osiguranje i društava za reosiguranje iz trećih zemalja tretiraju se na isti način kao i ulaganja u instrumente kapitala društava za osiguranje i društava za reosiguranje koja imaju odobrenje za rad nadležnog organa u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji.

(3) U slučajevima iz stava 2 ovog člana, kreditna institucija primjenjuje odbitke u skladu sa člana 30 tačka 2, člana 56 tačka 2 i člana 66 tačka 2 ove odluke.

Instrumenti kapitala društava na koje se ne primjenjuju propisi koji se odnose na poslove osiguranja i reosiguranja

Član 41

Ulaganja u instrumente kapitala društava na koje se ne primjenjuju propisi koji se odnose na poslove osiguranja i reosiguranja oduzimaju se na sljedeći način:

- 1) svi instrumenti koji se kvalifikuju kao kapital na osnovu propisa koji se primjenjuju na društvo koje ih je emitovalo i koji su bez ograničenja uključeni u najkvalitetniju kategoriju regulatornog kapitala odbijaju se od stavki redovnog osnovnog kapitala;
- 2) svi subordinisani instrumenti koji apsorbuju gubitke u okviru redovnog poslovanja, uključujući diskreciono pravo na otkazivanje kuponskih isplata, odbijaju se od stavki dodatnog osnovnog kapitala, a kada je iznos tih subordinisanih instrumenata veći od iznosa dodatnog osnovnog kapitala, ta se razlika oduzima od stavki redovnog osnovnog kapitala;
- 3) svi ostali subordinisani instrumenti oduzimaju se od stavki dopunskog kapitala. Ako je iznos tih subordinisanih instrumenata veći od iznosa dopunskog kapitala, ta se razlika oduzima od stavki dodatnog osnovnog kapitala, a ako je taj iznos veći od iznosa dodatnog osnovnog kapitala, preostala razlika se oduzima od stavki redovnog osnovnog kapitala;
- 4) svi ostali instrumenti uključeni u regulatorni kapital društva u skladu sa relevantnim primjenljivim režimom solventnosti ili svi ostali instrumenti za koje kreditna institucija ne može da dokaže da se primjenjuju uslovi iz tač. 1, 2 ili 3 ovog stava odbijaju se od redovnog osnovnog kapitala.

Odbitne stavke za nekvalitetne izloženosti

Član 42

(1) Za potrebe člana 19 stav 1 tačka 14 ove odluke, izloženost uključuje bilo koju od sljedećih stavki, pod uslovom da nijesu uključene u knjigu trgovanja kreditne institucije:

- 1) dužnički instrument, uključujući dužničku hartiju od vrijednosti, kredit, avans i depozit po viđenju;
- 2) preuzetu obavezu po kreditima, datu finansijsku garanciju i drugo jemstvo ili bilo koju drugu preuzetu obavezu, nezavisno od toga da li je opoziva ili neopoziva, osim neiskorišćenih kreditnih linija koje se mogu bezuslovno otkazati u bilo kojem trenutku i bez najave ili koje omogućavaju automatski otkaz zbog pogoršanja kreditne sposobnosti dužnika.

(2) Za potrebe člana 19 tačka 14 ove odluke, iznos izloženosti dužničkog instrumenta je njegova računovodstvena vrijednost utvrđena bez uzimanja u obzir specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik, iznosa AVA utvrđenog u skladu sa čl. 17 i 126 ove odluke, iznosa oduzetog u skladu sa članom 19 tačka 14 ove odluke, ostalih umanjenja regulatornog kapitala povezanih sa izloženošću ili sa djelimičnim otpisima koje je kreditna institucija izvršila od kada je izloženost posljednji put klasifikovana kao nekvalitetna.

(3) Za potrebe člana 19 tačka 14 ove odluke, iznos izloženosti dužničkog instrumenta koji je otkupljen po cijeni nižoj od iznosa koji dužnik duguje uključuje razliku između otkupne cijene i iznosa koji dužnik duguje.

(4) Za potrebe člana 19 tačka 14 ove odluke, iznos izloženosti preuzete obaveze po kreditima, date finansijske garancije ili bilo koje druge preuzete obaveze kako je navedeno u stavu 1 tačka 2 ovog člana je njen nominalni iznos, koji čini najveću izloženost kreditne institucije kreditnom riziku ne uzimajući u obzir bilo koju materijalnu ili nematerijalnu kreditnu zaštitu, pri čemu je nominalni iznos preuzete obaveze po kreditu jednak neiskorišćenom iznosu koji se kreditna institucija obavezala da pozajmi, a nominalni iznos date finansijske garancije je najveći iznos koji bi subjekat morao da plati ako se garancija aktivira.

(5) Nominalni iznos iz stava 4 ovog člana ne uzima u obzir bilo koje specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik, iznos AVA u skladu sa čl. 16 i 126 ove odluke, iznose oduzete u skladu sa članom 19 tačka 14 ove odluke ili ostala smanjenja regulatornog kapitala povezana sa izloženošću.

(6) Za potrebe člana 19 tačka 14 ove odluke, kreditna institucija odvojeno utvrđuje primjenljivi iznos nedostajućeg pokrića pojedinačno za svaku nekvalitetnu izloženost koji se od stavki redovnog osnovnog kapitala tako što iznos utvrđen u tački 2 ovog stava oduzima od iznosa utvrđenog u tački 1 ovog stava, u slučaju gdje je iznos iz tačke 1 veći od iznosa iz tačke 2 ovog stava:

(1) zbir:

- neobezbijedenog dijela svake nekvalitetne izloženosti, ako postoji, pomnoženog sa primjenljivim faktorom utvrđenim propisom Centralne banke kojim se uređuje klasifikacija aktive i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije; i
- obezbijedenog dijela svake nekvalitetne izloženosti, ako postoji, pomnoženog sa primjenljivim faktorom utvrđenim propisom Centralne banke kojim se uređuje klasifikacija aktive i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije;

(2) zbir sljedećih stavki pod uslovom da se odnose na istu nekvalitetnu izloženost:

- specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik;
- AVA utvrđena u skladu sa čl. 16 i 126 ove odluke;
- ostalih umanjenja regulatornog kapitala;
- za kreditnu instituciju koja izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti primjenom pristupa zasnovanog na internim rejtinzima, apsolutnih vrijednosti iznosa oduzetih na osnovu člana 19 tačka 4 ove odluke koji se odnose na nekvalitetne izloženosti, pri čemu se apsolutna vrijednost koja se pripisuje svakoj nekvalitetnoj izloženosti utvrđuje tako što se iznosi oduzeti na osnovu člana 19 tačka 4 ove odluke pomnože sa učešćem iznosa očekivanog gubitka za nekvalitetnu izloženost u ukupnom iznosu očekivanog gubitka za izloženosti koje su u statusu neizmirenja obaveza ili nijesu u tom statusu, zavisno od toga šta je primjenljivo;
- kada je nekvalitetna izloženost otkupljena po cijeni nižoj od iznosa koji dužnik duguje, razlike između otkupne cijene i iznosa koji dužnik duguje; i
- iznosa koje je kreditna institucija otpisala od kada je izloženost klasifikovana kao nekvalitetna.

Pododsjek 2 - Izuzeća i alternative odbicima od stavki redovnog osnovnog kapitala

Pragovi izuzeća za odbitne stavke od stavki redovnog osnovnog kapitala

Član 43

(1) Kreditna institucija, prilikom oduzimanja koja se zahtijevaju u skladu sa članom 19 stav 1 tač. 3 i 9 ove odluke, nije dužna da oduzima iznose stavki iz tač. 1 i 2 ovog stava, čiji je zbir jednak ili manji od iznosa praga iz stava 2 ovog člana:

- 1) odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti i proizilaze iz privremenih razlika, a ukupno su manja ili jednaka od 10% stavki redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije izračunatih nakon što se primijeni sljedeće:
 - čl. 15 do 18 ove odluke;
 - član 19 tač. 1 do 8 i tač. 12 do 15 ove odluke, isključujući odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti i proizilaze iz privremenih razlika;
- 2) ako kreditna institucija ima značajno učešće u subjekat finansijskog sektora, direktna, indirektna i sintetička ulaganja te kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala tih subjekata koja su ukupno manja ili jednaka od 10% stavki redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije izračunatih nakon primijene:
 - čl. 15 do 18 ove odluke;
 - član 19 tač. 1 do 8 i tač. 12 do 15 ove odluke, isključujući odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti i proizilaze iz privremenih razlika.

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana, iznos praga jednak je iznosu iz tačke 1 ovog stava pomnoženog sa procentom iz tačke 2 ovog stava:

- 1) preostali iznos stavki redovnog osnovnog kapitala nakon što su u cjelosti izvršena usklađivanja i primijenjene odbitne stavke iz čl. 15 do 19 ove odluke, ali bez primjene pragova izuzeća iz ovog člana;
- 2) 17,65%.

(3) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija određuje dio odloženih poreskih sredstava u ukupnom iznosu stavki koji nije dužna da oduzima, tako što iznos iz tačke 1 ovog stava podijeli iznosom utvrđenim u skladu sa tačkom 2 ovog stava:

- 1) iznos odloženih poreskih sredstava koja zavise od buduće profitabilnosti i proizilaze iz privremenih razlika, a ukupno su jednaka ili manja od 10% stavki redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije;
- 2) zbir:
 - iznosa iz tačke 1 ovog stava; i
 - iznosa direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente regulatornog kapitala subjekata finansijskog sektora u kojima kreditna institucija ima značajna učešća koja su ukupno jednaka ili manja od 10% stavki regulatornog kapitala kreditne institucije.

(4) Udio značajnih učešća u ukupnom iznosu stavki koji nije potrebno oduzeti iznosi 1 umanjen za učešće iz stava 3 ovog člana.

(5) Iznosima stavki koji se ne oduzimaju u skladu sa stavom 1 ovog člana dodjeljuje se ponder rizika od 250%.

Zahtjev za oduzimanje kada se primjenjuju konsolidacija i dodatna supervizija

Član 44

(1) Za potrebe obračuna regulatornog kapitala na pojedinačnoj, potkonsolidovanoj osnovi i konsolidovanoj osnovi, kada Centralna banka od kreditne institucije zahtijeva ili joj odobri primjenu metoda računovodstvene konsolidacije, dedukcije i agregacije ili knjigovodstvene vrijednosti/zahtjeva za dedukciju iz propisa kojima se uređuje dodatna supervizija odnosno nadzor nad finansijskim konglomeratima, Centralna banka može da odobri kreditnoj instituciji da ne oduzima ulaganja u instrumente regulatornog kapitala subjekta finansijskog sektora u kojem matična kreditna institucija, matični finansijski holding ili matični mješoviti finansijski holding ili kreditna institucija imaju značajno učešće, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) subjekat finansijskog sektora je društvo za osiguranje, društvo za reosiguranje ili osiguravajući holding;
- 2) to društvo za osiguranje, društvo za reosiguranje ili osiguravajući holding uključeno je u istu dodatnu superviziju, odnosno nadzor u skladu sa propisima kojim se uređuje dodatna supervizija, odnosno nadzor nad finansijskim konglomeratima kao matična kreditna institucija, matični finansijski holding ili matični mješoviti finansijski holding ili kreditna institucija koja ima ulaganje;
- 3) kreditna institucija je dobila prethodno odobrenje Centralne banke;
- 4) prije izdavanja odobrenja iz tačke 3 ovog stava i kontinuirano nakon toga moraju biti ispunjeni uslovi Centralne banke da su nivo integrisanog upravljanja, upravljanje rizikom i interna kontrola što se tiče subjekata koji bi bili uključeni u obuhvat konsolidacije prema nekom od utvrđenih metoda, adekvatni;
- 5) ulaganja u subjekat pripadaju jednom od sljedećih:
 - matičnoj kreditnoj instituciji;
 - matičnom finansijskom holdingu;
 - matičnom mješovitom finansijskom holdingu;
 - kreditnoj instituciji;
 - zavisnom društvu jednog od subjekata iz al. 1 do 4 ove tačke koje je uključeno u obuhvat konsolidacije u skladu sa Zakonom.

(2) Odabrani metod iz stava 1 ovog člana primjenjuje se dosljedno tokom vremena.

(3) Za potrebe obračuna regulatornog kapitala na pojedinačnoj i na potkonsolidovanoj osnovi, kreditna institucija koja podliježe superviziji na konsolidovanoj osnovi u skladu sa Zakonom ne oduzima ulaganja u instrumente regulatornog kapitala koje emituju subjekti finansijskog sektora uključeni u obuhvat supervizije na konsolidovanoj osnovi, osim ako Centralna banka odluči da su ta oduzimanja potrebna u posebne svrhe, a naročito za svrhe strukturnog razdvajanja bankarskih djelatnosti ili planiranja sanacije.

(4) Odredbe stava 3 ovog člana se ne primjenjuju prilikom oduzimanja u skladu sa članom 75 stav 7 ove odluke.

(5) Ulaganja po osnovu kojih se ne vrše oduzimanja u skladu sa stavom 1 ovog člana smatraju se izloženostima i dodjeljuje im se ponder rizika u skladu sa odredbama ove

odluke koje se odnose na primjenu standardizovanog pristupa za obračun zahtjeva za kapital za kreditni rizik.

(6) Ulaganja po osnovu kojih se ne vrše oduzimanja u skladu sa st. 3 i 4 ovog člana smatraju se izloženostima i dodjeljuje im se ponder rizika 100%.

(7) Ako kreditna institucija primjenjuje metod računovodstvene konsolidacije ili metod dedukcije i agregacije, kreditna institucija objavljuje dodatne zahtjeve za kapital i stopu adekvatnosti kapitala finansijskog konglomerata izračunate u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju finansijski konglomerati.

Odsjek 4 – Redovni osnovni kapital

Redovni osnovni kapital

Član 45

Redovni osnovni kapital kreditne institucije sastoji se od stavki redovnog osnovnog kapitala nakon sprovođenja usklađivanja u skladu sa čl. 15 do 18 ove odluke, odbitnih stavki u skladu sa članom 19 i izuzeća i alternativa iz čl. 43, 44 i 104 ove odluke.

ODJELJAK 3 – Dodatni osnovni kapital

Odsjek 1 – Stavke i instrumenti dodatnog osnovnog kapitala

Stavke dodatnog osnovnog kapitala

Član 46

(1) Stavke dodatnog osnovnog kapitala sastoje se od:

- 1) instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 47 stav 1 ove odluke;
- 2) računa emisije premije koji se odnose na instrumente iz tačke 1 ovog stava.

(2) Instrumenti iz stava 1 tačka 1 ovog člana se ne mogu kvalifikovati kao stavke redovnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala kreditne institucije.

Instrumenti dodatnog osnovnog kapitala

Član 47

(1) Instrumenti kapitala kvalifikuju se kao instrumenti dodatnog osnovnog kapitala samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) instrumente je direktno emitovala kreditna institucija i ti instrumenti su u potpunosti plaćeni;
- 2) instrumenti nijesu u vlasništvu nijednog od sljedećih subjekata:
 - kreditne institucije ili njenih zavisnih društava;

- društva u kojem kreditna institucija ima učešće u obliku vlasništva, direktnog ili putem kontrole, 20% ili više glasačkih prava ili kapitala tog društva;
- 3) sticanje vlasništva nad instrumentima, direktno ili indirektno, ne finansira kreditna institucija;
- 4) instrumenti su podređeni u odnosu na instrumente dopunskog kapitala u slučaju stečaja kreditne institucije;
- 5) instrumenti nijesu obezbijeđeni, niti pokriveni garancijom koja poboljšava podređeni status potraživanja od strane bilo kojeg od sljedećih subjekata:
 - kreditne institucije ili njenih zavisnih društava,
 - matičnog društva kreditne institucije ili njegovih zavisnih društava,
 - matičnog finansijskog holdinga ili njegovih zavisnih društava,
 - mješovitog holdinga ili njegovih zavisnih društava,
 - mješovitog finansijskog holdinga ili njegovih zavisnih društava, ili
 - bilo kog društva koje je blisko povezano sa subjektima iz al. 1 do 5 ove tačke;
- 6) instrumenti nijesu podložni bilo kakvim ugovorima ili sporazumima kojima se poboljšava podređeni status potraživanja na osnovu instrumenata u slučaju stečaja ili likvidacije;
- 7) instrumenti nemaju rok dospeljeća i odredbe kojima se uređuju ti instrumenti ne uključuju podsticaj kreditnoj instituciji da ih otkupi;
- 8) ako instrumenti uključuju jednu ili više opcija prijevremenog otkupa, uključujući opcije kupovine, opcije se mogu izvršiti isključivo na osnovu diskrecionog prava emitenta;
- 9) nad instrumentima može da se izvrši opcija kupovine, mogu da se otkupe ili ponovo kupe samo ako su ispunjeni uslovi iz člana 87 ove odluke, a najranije pet godina od dana emisije, osim kada su ispunjeni uslovi iz člana 88 stav 9 ove odluke;
- 10) u odredbama kojima se uređuju instrumenti nije navedeno izričito ili implicitno da bi kreditna institucija, zavisno od slučaja, kupila, otkupila ili ponovo kupila instrumente, osim u slučaju stečaja ili likvidacije kreditne institucije i kreditna institucija ne daje takve navode na drugi način;
- 11) kreditna institucija ne navodi izričito ili implicitno da bi Centralna banka odobrila izvršenje opcije kupovine, otkupa ili ponovne kupovine instrumenata;
- 12) raspodjele u vezi sa instrumentima ispunjavaju sljedeće uslove:
 - isplaćuju se iz stavki raspoloživih za raspodjelu;
 - nivo raspodjela po instrumentima ne mijenja se u zavisnosti od kreditne sposobnost kreditne institucije ili njenog matičnog društva;
 - odredbe kojima se uređuju instrumenti daju kreditnoj instituciji puno diskreciono pravo da u bilo kom trenutku otkáže raspodjelu po instrumentima na neograničeni period i na nekumulativnoj osnovi, a kreditna institucija ta otkazana plaćanja može da koristi bez ograničenja za ispunjavanje dospjelih obaveza;
 - otkazivanje raspodjela ne predstavlja događaj nastanka statusa neizmirenja obaveza kreditne institucije;
 - otkazivanje raspodjela ne nameće ograničenja kreditnoj instituciji;
- 13) instrumenti se ne uzimaju u obzir pri utvrđivanju da li su obaveze kreditne institucije veće od njene imovine, ako se takvo utvrđivanje vrši u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj;
- 14) odredbe kojima se uređuju instrumenti zahtijevaju da se, nakon nastanka događaja koji je utvrđen kao pokretač, trajno ili privremeno smanji vrijednost

glavnice instrumenta ili da se instrumenti transformišu u instrumente redovnog osnovnog kapitala;

- 15) odredbe kojima se uređuju instrumenti ne uključuju odredbe koje bi mogle biti prepreka za dokapitalizaciju kreditne institucije;
- 16) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i dio je sanacione grupe čiji subjekat sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji ili ako emitent ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji, propisi ili ugovorne odredbe kojima se uređuju instrumenti zahtijevaju da se, na osnovu odluke Centralne banke kao organa nadležnog za sanaciju, o izvršavanju ovlašćenja smanjenja vrijednosti ili konverzije obaveza, vrijednost glavnice instrumenata trajno smanji ili da se instrumenti konvertuju u instrumente redovnog osnovnog kapitala u skladu sa zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija;
- 17) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i nije dio sanacione grupe čiji subjekat sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji, propisi ili ugovorne odredbe kojima se uređuju instrumenti zahtijevaju da se vrijednost glavnice instrumenata trajno smanji ili da se instrumenti konvertuju u instrumente redovnog osnovnog kapitala, u skladu sa odlukom relevantnog organa iz treće zemlje;
- 18) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i dio je sanacione grupe čiji subjekat sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji ili ako emitent ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji instrumenti se mogu emitovati samo u skladu sa propisima treće zemlje ili na osnovu njih samo ako je prema tim propisima izvršenje ovlašćenja smanjenja vrijednosti i konverzije obaveza efikasno i izvršivo na osnovu zakonskih odredaba ili pravno izvršivih ugovornih odredbi kojima se priznaju sanacija ili druge mjere smanjenja vrijednosti ili konverzije obaveza;
- 19) instrumenti nijesu predmet sporazuma o prebijanju ili netiranju kojima bi se umanjila njihova sposobnost za apsorpciju gubitaka.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana samo onaj dio instrumenta kapitala koji je u potpunosti plaćen prihvatljiv je kao instrument dodatnog osnovnog kapitala.

(3) Za potrebe stava 1 tačka 7 ovog člana, podsticaji za otkup su sve karakteristike koje omogućavaju da se na datum emisije može očekivati da će se instrument vjerovatno otkupiti.

(4) Podsticaji za otkup iz stava 3 ovog člana uključuju sljedeće oblike:

- 1) opcija kupovine kombinovana sa povećanjem kreditnog spreda instrumenta ili obaveze ako opcija kupovine nije iskorišćena;
- 2) opcija kupovine kombinovana sa zahtjevom ili opcijom investitora da konvertuje instrument ili obavezu u instrument redovnog osnovnog kapitala ako kupovina nije izvršena;
- 3) opcija kupovine kombinovana sa promjenom referentne kamatne stope kada je kreditni spread koji se dodaje na drugu referentnu kamatnu stopu veći od inicijalne stope plaćanja umanjene za svop stopu;
- 4) opcija kupovine kombinovana sa povećanjem iznosa okupa u budućnosti;
- 5) opcija ponovnog stavljanja na tržište kombinovana sa povećanjem kreditnog spreda instrumenta ili obaveze ili promjenom referentne kamatne stope kada je kreditni spread koji se dodaje na drugu referentnu kamatnu stopu veći od inicijalne stope plaćanja umanjene za svop stopu kada instrument ili obaveza nijesu ponovo stavljeni na tržište;

- 6) stavljanje instrumenta ili obaveze na tržište na način da se investitorima stavlja do znanja da će se kod instrumenta realizovati opcija kupovine.

Ograničenja otkazivanja raspodjela po osnovu instrumenata dodatnog osnovnog kapitala i karakteristike koje bi mogle biti prepreka dokapitalizaciji kreditne institucije

Član 48

(1) Za potrebe člana 47 stav 1 tačka 12 alineja 5 i tačka 15 ove odluke, odredbe kojima se uređuju instrumenti dodatnog osnovnog kapitala ne smiju da sadrže naročito sljedeće:

- 1) zahtjev za raspodjele po instrumentima u slučaju da se izvrši raspodjela po instrumentu koji emituje kreditna institucija koji je jednako rangiran ili podređen u odnosu na instrument dodatnog osnovnog kapitala, uključujući i instrument redovnog osnovnog kapitala;
- 2) zahtjev za otkazivanje isplate raspodjela po osnovu instrumenata redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala u slučaju da se ne izvrše raspodjele po tim instrumentima dodatnog osnovnog kapitala;
- 3) obavezu zamjene isplate kamata ili dividendi plaćanjem u bilo kakvom drugom obliku.

(2) Kreditna institucija ne smije ni na bilo koji drugi način da podliježe obavezama iz stava 1 tačka 3 ovog člana.

(3) Karakteristike instrumenata koje bi mogle da budu prepreka dokapitalizaciji kreditne institucije, u smislu člana 47 stav 1 tačka 15 ove odluke, uključuju odredbe kojima se od kreditne institucije zahtijeva nadoknada postojećim imaozima instrumenata kapitala u slučaju emisije novog instrumenta kapitala.

Smanjenje vrijednosti ili konverzija instrumenata dodatnog osnovnog kapitala

Član 49

(1) Za potrebe člana 47 stav 1 tačka 14 ove odluke, na instrumente dodatnog osnovnog kapitala primjenjuju se sljedeće odredbe:

- 1) događaj koji je pokretač nastaje kada stopa redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije iz člana 134 stav 2 tačka 1 Zakona padne ispod bilo kog od sljedećih nivoa:
 - 5,125%;
 - nivoa višeg od 5,125% koji kreditna institucija odredi i bliže definiše u odredbama kojima se uređuje instrument;
- 2) kreditna institucija u odredbama kojima se uređuje instrument, pored pokretača iz tačke 1 ovog stava, može da bliže definiše još jedan ili više događaja koji su pokretači;
- 3) ako odredbe kojima se uređuju instrumenti zahtijevaju njihovu konverziju u instrumente redovnog osnovnog kapitala po nastanku događaja koji je pokretač, te odredbe bliže propisuju jedno od sljedećeg:
 - stopu takve konverzije i limit dozvoljenog iznosa za konverziju;
 - raspon u okviru kojeg će se instrumenti konvertovati u instrumente redovnog osnovnog kapitala;

- 4) ako odredbe kojima se uređuju instrumenti zahtijevaju da se po nastanku događaja koji je pokretač smanji vrijednost njihove glavnice, smanjenjem vrijednosti umanjuje se:
 - potraživanje imaoce instrumenta u slučaju stečaja ili likvidacije kreditne institucije,
 - iznos koji treba da se plati u slučaju izvršenja opcije kupovine ili otkupa instrumenta, i
 - raspodjele po instrumentu;
- 5) ako je instrumente dodatnog osnovnog kapitala emitovalo zavisno društvo sa sjedištem u trećoj zemlji, pokretač iz tačke 1 ovog stava od 5,125% ili veći izračunava se u skladu sa važećim propisima te treće zemlje ili ugovornim odredbama kojima se uređuju instrumenti, pod uslovom da je Centralna banka uvjerena da su te odredbe ekvivalente zahtjevima iz ovog člana.

(2) Smanjenjem vrijednosti ili konverzijom instrumenta dodatnog osnovnog kapitala, u skladu sa računovodstvenim okvirom, nastaju stavke koje se kvalifikuju kao stavke redovnog osnovnog kapitala.

(3) Iznos instrumenata dodatnog osnovnog kapitala koji se priznaju kao stavke dodatnog osnovnog kapitala ograničen je na minimalni iznos stavki redovnog osnovnog kapitala koji bi nastao kada bi vrijednost glavnice instrumenata dodatnog osnovnog kapitala bila u cjelosti smanjena ili konvertovana u instrumente redovnog osnovnog kapitala.

(4) Ukupan iznos instrumenata dodatnog osnovnog kapitala čiju je vrijednost potrebno smanjiti ili konvertovati po nastanku događaja koji je pokretač, ne može da bude manji od manjeg od sljedeća dva iznosa:

- 1) iznosa koji je potreban da bi pokazatelj redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije ponovo u cjelosti dostigao 5,125%;
- 2) iznosa ukupne glavnice instrumenta.

(5) Po nastanku događaja koji je se smatra pokretačem, kreditna institucija je dužna da:

- 1) o tome odmah obavijesti Centralnu banku;
- 2) o tome obavijesti imaoce instrumenata dodatnog osnovnog kapitala; i
- 3) smanji vrijednost glavnice instrumenata ili da konvertuje instrumente u instrumente redovnog osnovnog kapitala bez odlaganja, ali najkasnije u roku od mjesec dana, u skladu sa zahtjevom iz ovog člana.

(6) Kreditna institucija koja emituje instrumente dodatnog osnovnog kapitala koji se konvertuju u redovni osnovni kapital po nastanku događaja koji je pokretač, je dužna da obezbijedi da je njen odobreni akcijski kapital u svakom trenutku dovoljan za konvertovanje svih takvih konvertibilnih instrumenata dodatnog osnovnog kapitala u akcije u slučaju nastanka događaja koji je pokretač.

(7) Na dan emisije konvertibilnih instrumenata dodatnog osnovnog kapitala iz stava 6 ovog člana, kreditna institucija je dužna da dobije sva neophodna odobrenja i kreditna institucija mora da u svakom trenutku raspolaže potrebnim prethodnim odobrenjima za emitovanje instrumenata redovnog osnovnog kapitala u koje bi se ti instrumenti dodatnog osnovnog kapitala konvertovali po nastanku događaja koji je pokretač.

(8) Kreditna institucija koja emituje instrumente dodatnog osnovnog kapitala koji se konvertuju u redovni osnovni kapital po nastanku događaja koji je pokretač je dužna da obezbijedi da u njenom osnivačkom aktu, statutu ili ugovornim odredbama ne postoje proceduralne prepreke za to konvertovanje.

Procedura i vrijeme određivanja događaja koji je pokretač smanjenja ili konverzije instrumenata dodatnog osnovnog kapitala

Član 50

(1) Kada kreditna institucija utvrdi da je koeficijent redovnog osnovnog kapitala pao ispod nivoa definisanog u članu 49 stav 1 tačka 1 ove odluke, kojim se pokreće konverzija ili smanjenje vrijednosti instrumenta, organ upravljanja ili bilo koje drugo relevantno tijelo kreditne institucije bez odlaganja utvrđuje da je nastao događaj koji je pokretač i nastaje neopoziva obaveza smanjenja vrijednosti ili konverzije instrumenta.

(2) Iznos čiju je vrijednost potrebno smanjiti ili konvertovati utvrđuje se što je prije moguće i u roku od najviše jednog mjeseca od dana kad je utvrđeno da je nastao događaj koji je pokretač u skladu sa stavom 2 ovog člana.

(3) Centralna banka može da zahtijeva da se rok iz stava 2 ovog člana skрати ako procijeni da je uspostavljena potrebna sigurnost u vezi sa vrijednošću koju treba konvertovati ili koju treba smanjiti ili ako procijeni da je potrebna trenutna konverzija ili smanjenje vrijednosti instrumenta.

(4) Ako se u skladu sa odredbama kojima se uređuju instrumenti dodatnog osnovnog kapitala zahtijeva nezavisna provjera iznosa čiju je vrijednost potrebno smanjiti ili konvertovati, ili kada nezavisnu provjeru zahtijeva Centralna banka radi utvrđivanja iznosa čiju je vrijednost potrebno smanjiti ili konvertovati, organ upravljanja ili bilo koje drugo relevantno tijelo kreditne institucije dužno je da obezbijedi njeno trenutno izvršenje.

(5) Nezavisna provjera iz stava 4 ovog člana vrši se što je prije moguće i ne predstavlja smetnju kreditnoj instituciji da izvrši smanjenje vrijednosti ili konverziju instrumenta dodatnog osnovnog kapitala i za ispunjavanje zahtjeva iz st. 2 i 3 ovog člana.

Povećanje vrijednosti glavnice nakon njenog smanjenja

Član 51

(1) Smanjenje vrijednosti glavnice primjenjuje se srazmjerno na sve imaoce instrumenata dodatnog osnovnog kapitala koji imaju sličan mehanizam smanjenja vrijednosti i identičan nivo pokretača.

(2) Smanjenje vrijednosti glavnice se smatra privremenim, u smislu člana 47 stav 1 tačka 14 ove odluke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) sve raspodjele koje se plaćaju nakon smanjenja vrijednosti zasnivaju se na umanjenom iznosu glavnice;
- 2) povećanja vrijednosti zasnivaju se na dobiti nakon što kreditna institucija donese formalnu odluku kojom se potvrđuje konačna dobit;

- 3) sva povećanja vrijednosti instrumenta ili plaćanja kupona na umanjeni iznos glavnice sprovode se uz puno diskreciono pravo kreditne institucije koja podliježe ograničenjima koja proizilaze iz tač. 4 do 6 ovog stava i ne postoji obaveza za tu kreditnu instituciju da sprovede ili ubrza povećanje vrijednosti pod specifičnim okolnostima;
- 4) povećanje vrijednosti sprovodi se na proporcionalnoj osnovi između sličnih instrumenata dodatnog osnovnog kapitala koji su bili predmet smanjenja vrijednosti;
- 5) najveći iznos koji se može pripisati zbiru povećanja vrijednosti instrumenta zajedno sa plaćanjem kupona na umanjeni iznos glavnice jednak je dobiti kreditne institucije pomnoženoj iznosom dobijenim dijeljenjem iznosa utvrđenog alinejom 1 ove tačke iznosom utvrđenim alinejom 2 ove tačke:
 - zbir nominalnog iznosa svih instrumenata dodatnog osnovnog kapitala te kreditne institucije na kojima je sprovedeno smanjenje vrijednosti prije nego što je sprovedeno to smanjenje vrijednosti;
 - ukupan osnovni kapital kreditne institucije;
- 6) zbir svih iznosa povećanja vrijednosti i isplata kupona na umanjeni iznos glavnice tretira se kao plaćanje koje za posljedicu ima smanjenje redovnog osnovnog kapitala i podliježe, zajedno sa ostalim raspodjelama instrumenata redovnog osnovnog kapitala, ograničenjima vezano za maksimalni iznos za raspodjelu iz člana 167 Zakona.

(3) Za potrebe stava 2 tačka 5 ovog člana obračun se vrši u trenutku sprovođenja povećanja vrijednosti.

Korišćenje subjekata za posebne namjene za indirektno emitovanje instrumenata regulatornog kapitala

Član 52

(1) Za potrebe člana 47 stav 1 tačka 16 i člana 61 tačka 16 st. 1 tačka 14 ove odluke, ako kreditna institucija ili subjekat uključen u konsolidaciju emituju instrument kapitala za čiju kupovinu se upisao subjekat za posebne namjene, taj se instrument kapitala, na nivou kreditne institucije ili tog subjekta uključenog u konsolidaciju, neće smatrati kapitalom većeg kvaliteta od najnižeg kvaliteta kapitala koji je emitovan tom subjektu posebne namjene i kapitala koji je subjekat za posebne namjene emitovao trećim stranama.

(2) Zahtjev iz stava 1 ovog člana primjenjuje se na konsolidovanoj, potkonsolidovanoj i pojedinačnoj osnovi primjene prudencijalnih zahtjeva.

(3) Prava imalaca instrumenata koje je emitovao subjekat za posebne namjene nijesu povlašćenija nego što bi bila da je instrument direktno emitovala kreditna institucija ili subjekat uključen u konsolidaciju.

Posljedice prestanka ispunjavanja uslova za instrumente dodatnog osnovnog kapitala

Član 53

U slučaju da instrument dodatnog osnovnog kapitala prestane da ispunjava uslove iz člana 47 stav 1 ove odluke:

- 1) taj instrument odmah prestaje da se kvalifikuje kao instrument dodatnog osnovnog kapitala; i
- 2) dio računa emisije premije koji se odnosi na taj instrument odmah prestaje da se kvalifikuje kao stavka dodatnog osnovnog kapitala.

Odsjek 2 – Odbitne stavke od stavki dodatnog osnovnog kapitala

Odbitne stavke od stavki dodatnog osnovnog kapitala

Član 54

(1) Kreditna institucija oduzima od stavki dodatnog osnovnog kapitala:

- 1) direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u sopstvene instrumente dodatnog osnovnog kapitala, uključujući sopstvene instrumente dodatnog osnovnog kapitala za koje bi kreditna institucija mogla da ima obavezu kupovine na osnovu postojećih ugovornih obaveza;
- 2) direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora sa kojima kreditna institucija ima recipročna međusobna ulaganja za koja je Centralna banka ocijenila da im je cilj vještačko povećanje regulatornog kapitala kreditne institucije;
- 3) primjenljivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, utvrđen u skladu sa članom 58 ove odluke, ako kreditna institucija u tim subjektima nema značajno učešće;
- 4) direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako kreditna institucija u tim subjektima ima značajno učešće, isključujući pozicije proizašle iz pokroviteljstva koje drži najviše pet radnih dana;
- 5) iznos stavki koji, u skladu sa članom 64 ove odluke, treba oduzeti od stavki dopunskog kapitala koji prelazi iznos stavki dopunskog kapitala kreditne institucije; i
- 6) sve poreske troškove povezane sa stavkama dodatnog osnovnog kapitala predvidljive u trenutku njihovog obračuna, osim ako kreditna institucija na odgovarajući način uskladi iznos stavki dodatnog osnovnog kapitala u onoj mjeri u kojoj takvi poreski troškovi umanjuju iznos do kog se te stavke mogu primjenjivati za pokrivanje rizika ili gubitaka.

(2) Za potrebe stava 1 tač. 1, 3 i 4 ovog člana primjenjuju se odredbe iz člana 27 st. 5 do 7 i čl. 32 do 35 ove odluke *mutatis mutandi*, odnosno sa potrebnim odgovarajućim izmjenama, pri čemu se upućivanja na redovni osnovni kapital tumače kao upućivanja na dodatni osnovni kapital.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u sopstvene instrumente dodatnog osnovnog kapitala

Član 55

(1) Za potrebe člana 54 stav 1 tačka 1 ove odluke, kreditna institucija izračunava ulaganja u sopstvene instrumente dodatnog osnovnog kapitala na osnovu bruto dugih pozicija.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana:

- 1) kreditna institucija može da izračuna iznos ulaganja u sopstvene instrumente dodatnog osnovnog kapitala na osnovu neto duge pozicije ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - duge i kratke pozicije su u istoj osnovnoj izloženosti i kratke pozicije ne uključuju rizik druge ugovorne strane;
 - i duge i kratke pozicije su ili u knjizi trgovanja ili u knjizi pozicija kojima se ne trguje;
- 2) kreditna institucija utvrđuje iznos koji se oduzima za direktna, indirektna ili sintetička ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti izračunavanjem osnovne izloženosti prema sopstvenim instrumentima dodatnog osnovnog kapitala u tim indeksima;
- 3) kreditna institucija može da netira bruto duge pozicije u sopstvenim instrumentima dodatnog osnovnog kapitala koje proizilaze iz ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti sa kratkim pozicijama u sopstvenim instrumentima dodatnog osnovnog kapitala koje proizilaze iz kratkih pozicija u indeksima koji su u osnovi instrumenta, čak i kada te kratke pozicije uključuju rizik druge ugovorne strane, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - duge i kratke pozicije su u istim indeksima koji su u osnovi instrumenta;
 - i duge i kratke pozicije su ili u knjizi trgovanja ili u knjizi pozicija kojima se ne trguje.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora i kada kreditna institucija ima recipročno međusobno ulaganje kojem je cilj vještačko povećanje regulatornog kapitala

Član 56

Kreditna institucija oduzima stavke iz člana 54 stav 1 tač. 2, 3 i 4 ove odluke na sljedeći način:

- 1) ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala izračunavaju se na osnovu bruto dugih pozicija;
- 2) za svrhu oduzimanja, stavke dodatnog osnovnog kapitala društva za osiguranje tretiraju se kao ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora

Član 57

Kreditna institucija oduzima stavke iz člana 54 stav 1 tač. 3 i 4 ove odluke na sljedeći način:

- 1) izračunavanjem direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora na osnovu neto duge pozicije u istoj osnovnoj izloženosti, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - datum dospjeća kratke pozicije jednak je datumu dospjeća duge pozicije ili je kasniji od njega ili je preostali rok do dospjeća kratke pozicije najmanje jedna godina;
 - i duge i kratke pozicije su u knjizi trgovanja ili su obje pozicije u knjizi pozicija kojima se ne trguje;
- 2) utvrđivanjem iznosa koji se oduzima za direktna, indirektna i sintetička ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti izračunavanjem osnovne izloženosti prema instrumentima kapitala subjekata finansijskog sektora u tim indeksima.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala kad kreditna institucija nema značajno učešće u subjekat finansijskog sektora

Član 58

(1) Za potrebe člana 54 stav 1 tačka 3 ove odluke, kreditna institucija izračunava primjenljivi iznos koji se oduzima tako što se iznos iz tačke 1 ovog stava pomnoži faktorom izvedenim iz obračuna iz tačke 2 ovog stava:

- 1) ukupan iznos za koji su direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora u kojima kreditna institucija nema značajno učešće veća od 10% stavki redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije, izračunatih nakon primijene:
 - čl. 15 do 18 ove odluke;
 - člana 19 tač. 1 do 7 i tač. 12 do 15 ove odluke, isključujući odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti i proizilaze iz privremenih razlika; i
 - čl. 30 i 31 ove odluke;
- 2) iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente dodatnog osnovnog kapitala onih subjekata finansijskog sektora u kojima kreditna institucija nema značajno učešće podijeljen ukupnim iznosom svih direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala tih subjekata finansijskog sektora.

(2) Kreditna institucija isključuje iz iznosa iz stava 1 tačka 1 ovog člana i iz obračuna faktora iz stava 1 tačka 2 ovog člana, pozicije proizašle iz pokroviteljstva koje drže najduže pet radnih dana.

(3) Iznos koji se oduzima u skladu sa stavom 1 ovog člana raspoređuje se na sve instrumente dodatnog osnovnog kapitala koji se drže, a kreditna institucija utvrđuje iznos svakog instrumenta dodatnog osnovnog kapitala koji se oduzima u skladu sa stavom 1 ovog člana, koji se izračunava na način da se iznos iz tačke 1 ovog stava množi udjelom iz tačke 2 ovog stava:

- 1) iznos ulaganja čije se oduzimanje zahtijeva u skladu sa stavom 1 ovog člana;
- 2) udio svakog pojedinačnog instrumenta dodatnog osnovnog kapitala u ukupnom iznosu direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u

instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora u kojima kreditna institucija nema značajno učešće.

(4) Iznos ulaganja iz člana 54 stav 1 tačka 3 ove odluke koji je jednak ili manji od 10% stavki redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije nakon primjene odredbi iz stava 1 tačka 1 al. 1, 2 i 3 ovog člana ne oduzima se i na taj iznos se primjenjuju odgovarajući ponderi rizika za kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa ili IRB pristupa i zahtjevi propisani odredbama koje se odnose na tržišni rizik, u zavisnosti šta je primjenjivo.

(5) Kreditna institucija određuje iznos svakog instrumenta dodatnog osnovnog kapitala kojem se dodjeljuje ponder rizika u skladu sa stavom 4 ovog člana tako što iznos definisan u tački 1 ovog stava pomnoži iznosom definisanim u tački 2 ovog stava:

- 1) iznos ulaganja kojem se dodjeljuje ponder rizika u skladu sa stavom 4 ovog člana;
- 2) udio koji je nastao obračunom u stavu 3 tačka 2 ovog člana.

Odsjek 3 - Dodatni osnovni kapital

Dodatni osnovni kapital

Član 59

Dodatni osnovni kapital kreditne institucije sastoji se od stavki dodatnog osnovnog kapitala nakon oduzimanja stavki iz člana 54 i primjene člana 104 ove odluke.

ODJELJAK 4 - Dopunski kapital

Odsjek 1 - Stavke i instrumenti dopunskog kapitala

Stavke dopunskog kapitala

Član 60

(1) Stavke dopunskog kapitala (engl. *Tier 2 capital*) sastoje se od:

- 1) instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 61 i u obimu utvrđenom u članu 62 ove odluke;
- 2) računa emisije premije koji se odnose na instrumente iz tačke 1 ovog stava;
- 3) za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa standardizovani pristupom, opštih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, neumanjenih za poreske efekte, do 1,25% iznosa rizikom ponderisanih izloženosti izračunatih u skladu sa standardizovanim pristupom; i
- 4) za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa IRB pristupom, iznos viška po osnovu IRB-a, kada je primjenjivo, neumanjenog za poreske efekte, izračunatog u skladu sa članom 200 ove odluke do 0,6% iznosa rizikom ponderisanih izloženosti izračunatih u skladu sa IRB pristupom.

(2) Stavke iz stava 1 tačka 1 ovog člana, se ne kvalifikuju kao stavke redovnog osnovnog kapitala ili dodatnog osnovnog kapitala.

Instrumenti dopunskog kapitala

Član 61

(1) Instrumenti kapitala kvalifikuju se kao instrumenti dopunskog kapitala samo ako ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) instrumente je direktno emitovala kreditna institucija i ti instrumenti su plaćeni u potpunosti;
- 2) instrumenti nijesu u vlasništvu nijednog od sljedećih subjekata:
 - kreditne institucije ili njenih zavisnih društava;
 - društva u kojem kreditna institucija ima učešće u obliku vlasništva, direktnog ili putem kontrole, 20% ili više glasačkih prava ili kapitala tog društva;
- 3) kreditna institucija ne finansira direktno ili indirektno sticanje vlasništva nad instrumentima;
- 4) potraživanja koja se odnose na glavnice instrumenata u skladu sa odredbama kojima se uređuju ti instrumenti, podređena su u odnosu na potraživanja koja se odnose na instrumente kvalifikovanih obaveza;
- 5) instrumenti nijesu obezbijeđeni ili nijesu pokriveni garancijom ili drugim jemstvom kojim bi se dala prednost naplati potraživanja od strane bilo kojeg od sljedećih subjekata:
 - kreditne institucije ili njenih zavisnih društava,
 - matičnog društva kreditne institucije ili njegovih zavisnih društava,
 - matičnog finansijskog holdinga ili njegovih zavisnih društava,
 - mješovitog holdinga ili njegovih zavisnih društava,
 - mješovitog finansijskog holdinga ili njegovih zavisnih društava,
 - bilo kog društva koje je blisko povezano sa subjektima iz al. 1 do 5 ove tačke;
- 6) instrumenti nijesu podložni bilo kakvim sporazumima kojima bi se dala prednost naplati potraživanja u okviru instrumenata;
- 7) instrumenti imaju inicijalni rok dospeljeća od najmanje pet godina;
- 8) odredbe kojima se uređuju instrumenti ne uključuju nikakav podsticaj kreditnoj instituciji da otkupi ili otplati, u zavisnosti šta je primjenjivo, njihovu glavicu prije njihovog dospeljeća;
- 9) ako instrumenti uključuju jednu ili više opcija prijevremenog otkupa, uključujući opcije kupovine, opcije se mogu izvršiti isključivo na osnovu diskrecionog prava emitenta;
- 10) instrumenti mogu da se prijevremeno kupe, otkupe, otplate ili ponovo kupe samo ako su ispunjeni uslovi iz člana 87 ove odluke, a najranije pet godina od dana emitovanja, osim ako su ispunjeni uslovi iz člana 88 stav 9 ove odluke;
- 11) u odredbama kojima se uređuju instrumenti nije izričito ili implicitno navedeno da bi kreditna institucija, zavisno od slučaja, prijevremeno kupila, otkupila, otplatila ili ponovo kupila instrumente, osim u slučaju stečaja ili likvidacije kreditne institucije i kreditna institucija ne daje takve navode na drugi način;
- 12) odredbe kojima se uređuju instrumenti ne daju imaocu pravo da ubrza buduće planirano plaćanje kamate ili glavnice, osim u slučaju stečaja ili likvidacije kreditne institucije;

- 13) nivo isplate kamata ili dividendi, zavisno od slučaja, po instrumentima se ne mijenja u zavisnosti od kreditne sposobnosti kreditne institucije ili njenog matičnog društva;
- 14) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i dio je sanacione grupe čiji subjekat sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji ili ako emitent ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji, propisima ili ugovornim odredbama kojima se uređuju instrumenti zahtijeva se smanjenje vrijednosti glavnice na trajnoj osnovi ili konverzija glavnice instrumenata u instrumente redovnog osnovnog kapitala, u skladu sa odlukom Centralne banke kao organa nadležnog za sanaciju kreditnih institucija za izvršavanje ovlašćenja koja se odnose na smanjenje vrijednosti i konverziju instrumenata kapitala, utvrđenih zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija;
- 15) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i nije dio sanacione grupe čiji subjekat sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji, propisima ili ugovornim odredbama kojima se uređuju instrumenti zahtijeva se smanjenje vrijednosti glavnice na trajnoj osnovi ili konverzija glavnice instrumenata u instrumente redovnog osnovnog kapitala, u skladu sa odlukom relevantnog organa iz treće zemlje;
- 16) ako emitent ima sjedište u trećoj zemlji i dio je sanacione grupe čiji subjekat sanacije ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji ili ako emitent ima sjedište u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji instrumenti se mogu emitovati samo u skladu sa propisima treće zemlje ili na osnovu njih samo ako je prema tim propisima izvršenje ovlašćenja smanjenja vrijednosti i konverzije djelotvorno i izvršivo na osnovu zakonskih odredaba ili pravno izvršivih ugovornih odredaba kojima se priznaje sanacija ili druge mjere smanjenja vrijednosti ili konverzije;
- 17) instrumenti nijesu predmet sporazuma o prebijanju ili netiranju kojima bi se umanjila njihova sposobnost za apsorpciju gubitaka.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana, samo onaj dio instrumenta kapitala koji je u potpunosti plaćen prihvatljiv je da se kvalifikuje kao instrument dopunskog kapitala.

Amortizacija instrumenata dopunskog kapitala

Član 62

(1) Puni iznosi instrumenata dopunskog kapitala čiji je preostali rok do dospeljeća duži od pet godina kvalifikuju se kao stavke dopunskog kapitala.

(2) Obim u kojem instrumenti dopunskog kapitala ispunjavaju uslove za stavke dopunskog kapitala tokom posljednjih pet godina do dospeljeća instrumenata izračunava se tako što se rezultat izveden iz izračuna iz tačke 1 ovog stava pomnoži sa iznosom iz tačke 2 ovog stava:

- 1) knjigovodstvena vrijednost instrumenata na prvi dan posljednjeg petogodišnjeg perioda njihovog ugovornog dospeljeća podijeljena brojem dana u tom periodu;
- 2) broj preostalih dana ugovornog dospeljeća instrumenata.

Posljedice prestanka ispunjavanja uslova za instrumente dopunskog kapitala

Član 63

U slučaju da instrument dopunskog kapitala prestane da ispunjava uslove iz člana 61 ove odluke:

- 1) taj instrument odmah prestaje da se kvalifikuje kao instrument dopunskog kapitala;
- 2) dio računa emisije premije koji se odnosi na taj instrument odmah prestaje da se kvalifikuje kao stavka dopunskog kapitala.

Odsjek 2 - Odbitne stavke od stavki dopunskog kapitala

Odbitne stavke od stavki dopunskog kapitala

Član 64

(1) Odbitne stavke od stavki dopunskog kapitala su sljedeće:

- 1) direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u sopstvene instrumente dopunskog kapitala, uključujući sopstvene instrumente dopunskog kapitala za koje bi kreditna institucija mogla da ima obavezu kupovine na osnovu postojećih ugovornih obaveza;
- 2) direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora sa kojima kreditna institucija ima recipročna međusobna ulaganja za koja Centralna banka ocjenjuje da im je cilj da vještački povećaju regulatorni kapital kreditne institucije;
- 3) primjenljivi iznos, utvrđen u skladu sa članom 68 ove odluke, direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora ako kreditna institucija u tim subjektima nema značajno učešće;
- 4) direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora ako kreditna institucija u tim subjektima ima značajno učešće, isključujući pozicije proizašle iz pokroviteljstva koje drži najduže pet radnih dana;
- 5) iznos stavki koje treba oduzeti od stavki kvalifikovanih obaveza u skladu sa članom 75 ove odluke, koji prelazi iznos kvalifikovanih obaveza kreditne institucije.

(2) Za potrebe stava 1 tač. 1, 3 i 4 ovog člana primjenjuju se odredbe iz člana 27 st. 5 do 7 i čl. 32 do 35 ove odluke *mutatis mutandi*, odnosno sa potrebnim odgovarajućim izmjenama, pri čemu se upućivanja na redovni osnovni kapital tumače kao upućivanja na dopunski kapital.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u sopstvene instrumente dopunskog kapitala

Član 65

(1) Za potrebe člana 64 tačka 1 ove odluke, kreditna institucija izračunava ulaganja na osnovu bruto dugih pozicija.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana:

- 1) kreditna institucija može da izračuna iznos ulaganja na osnovu neto duge pozicije ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - duge i kratke pozicije su u istoj osnovnoj izloženosti, a kratke pozicije ne uključuju rizik druge ugovorne strane;
 - i duge i kratke pozicije su u knjizi trgovanja ili su obje pozicije u knjizi pozicija kojima se ne trguje;
- 2) kreditna institucija utvrđuje iznos koji se oduzima za direktna, indirektna i sintetička ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti izračunavanjem osnovne izloženosti prema sopstvenim instrumentima dopunskog kapitala u tim indeksima;
- 3) kreditna institucija može da netira bruto duge pozicije u sopstvenim instrumentima dopunskog kapitala koje proizilaze iz ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti sa kratkim pozicijama u sopstvenim instrumentima dopunskog kapitala koje proizilaze iz kratkih pozicija u indeksima koji su u osnovi instrumenta i u slučaju kada te kratke pozicije uključuju rizik druge ugovorne strane, ako su ispunjena oba sljedeća uslova:
 - duge i kratke pozicije su u istim indeksima koji su u osnovi instrumenta; i
 - i duge i kratke pozicije su u knjizi trgovanja ili su obje pozicije u knjizi pozicija kojima se ne trguje.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora i kada kreditna institucija ima recipročno međusobno ulaganje kojem je cilj vještačko povećanje regulatornog kapitala

Član 66

Kreditna institucija vrši oduzimanja iz člana 64 stav 1 tač. 2, 3 i 4 ove odluke na sljedeći način:

- 1) ulaganja u instrumente dopunskog kapitala izračunavaju se na osnovu bruto dugih pozicija;
- 2) za svrhu oduzimanja, stavke dopunskog kapitala I reda i dopunskog kapitala II reda društava za osiguranje tretiraju se kao ulaganja u instrumente dopunskog kapitala.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora

Član 67

Kreditna institucija vrši oduzimanja iz člana 64 stav 1 tač. 3 i 4 ove odluke na sljedeći način:

- 1) kreditna institucija može da izračuna direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora na osnovu neto duge pozicije u istoj osnovnoj izloženosti, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - datum dospijeca kratke pozicije jednak je datumu dospijeca duge pozicije ili je kasniji od njega ili je preostali rok do dospijeca kratke pozicije najmanje jedna godina;
 - i duge i kratke pozicije su u knjizi trgovanja ili su obje pozicije u knjizi pozicija kojima se ne trguje;

- 2) kreditna institucija određuje iznos koji se oduzima za direktna, indirektna i sintetička ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti sagledavanjem tih ulaganja do osnovne izloženosti prema instrumentima kapitala subjekata finansijskog sektora u tim indeksima.

Odbitne stavke po osnovu instrumenata dopunskog kapitala kad kreditna institucija nema značajno učešće u relevantni subjekat

Član 68

(1) Za potrebe člana 64 stav 1 tačka 3 ove odluke, kreditna institucija izračunava primjenljivi iznos koji se oduzima, tako što iznos iz tačke 1 ovog stava, pomnoži faktorom izvedenim iz obračuna iz tačke 2 ovog stava:

- 1) ukupan iznos za koji su direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora u kojima kreditna institucija nema značajno učešće veća od 10% stavki redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije, izračunat nakon primjene:
 - čl. 15 do 18 ove odluke;
 - člana 19 tač. 1 do 7 i tač. 12 do 15 ove odluke, isključujući odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti i proizilaze iz privremenih razlika; i
 - čl. 30 i 31 ove odluke;
- 2) iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora u kojima kreditna institucija nema značajno učešće podijeljen ukupnim iznosom svih direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala tih subjekata finansijskog sektora.

(2) Kreditna institucija isključuje pozicije proizašle iz pokroviteljstva koje drži najduže pet radnih dana iz iznosa iz stava 1 tačka 1 ovog člana i iz obračuna faktora iz stava 1 tačka 2 ovog člana.

(3) Iznos koji se oduzima u skladu sa stavom 1 ovog člana raspoređuje se po svakom instrumentu dopunskog kapitala koji se drži, a kreditna institucija određuje iznos koji se oduzima od svakog instrumenta dopunskog kapitala u skladu sa stavom 1 ovog člana tako što iznos definisan u tački 1 ovog stava pomnoži udjelom definisanim u tački 2 ovog stava:

- 1) ukupan iznos ulaganja čije se oduzimanje zahtijeva u skladu sa stavom 1 ovog člana;
- 2) udio svakog instrumenta dopunskog kapitala kreditne institucije u ukupnom iznosu direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora u kojima kreditna institucija nema značajno učešće.

(4) Iznos ulaganja iz člana 64 stav 1 tačka 3 ove odluke, koji je jednak ili manji od 10% stavki redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije nakon primjene odredbi iz stava 1 tačka 1 al. 1 do 3 ovog člana se ne oduzima se i podliježe ponderima rizika primjenom standardizovanog pristupa ili IRB pristupa i zahtjevima propisanim odredbama koje se odnose na tržišni rizik, u zavisnosti šta je primjenjivo.

(5) Kreditna institucija određuje iznos svakog instrumenta dopunskog kapitala kojem se dodjeljuje ponder rizika u skladu sa stavom 4 ove odluke, tako što iznos definisan u tački 1 ovog stava množi iznosom definisanim u tački 2 ovog stava:

- 1) iznos ulaganja kojem se dodjeljuje ponder rizika u skladu sa stavom 4 ovog člana;
- 2) udio koji je nastao obračunom iz stava 3 tačka 2 ovog člana.

Odsjek 3 – Dopunski kapital

Dopunski kapital

Član 69

Dopunski kapital kreditne institucije sastoji se od stavki dopunskog kapitala kreditne institucije nakon odbitnih stavki iz člana 64 i primjene člana 88 ove odluke.

ODJELJAK 5 – Regulatorni kapital

Regulatorni kapital

Član 70

Regulatorni kapital kreditne institucije sastoji se od zbira osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

ODJELJAK 6 - Kvalifikovane obaveze

Odsjek 1 – Stavke i instrumenti kvalifikovanih obaveza

Stavke kvalifikovanih obaveza

Član 71

(1) Kvalifikovane obaveze (engl. *eligible liabilities*) sastoje se od sljedećih stavki, osim ako one pripadaju bilo kojoj kategoriji isključenih obaveza iz stava 2 ovog člana, i u mjeri određenoj u članu 73 ove odluke:

- 1) instrumenata kvalifikovanih obaveza ako su ispunjeni uslovi iz člana 72 ove odluke, u obimu u kojem ne ispunjavaju uslove za stavke redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala;
- 2) instrumenata dopunskog kapitala čiji je preostali period do dospijeca najmanje jedna godina, u obimu u kojem ne ispunjavaju uslove za stavke dopunskog kapitala u skladu sa članom 62 ove odluke.

(2) Iz stavki kvalifikovanih obaveza isključuju se sljedeće obaveze:

- 1) garantovani depoziti;

- 2) depoziti po viđenju i kratkoročni depoziti čiji je inicijalni rok dospijeća kraći od jedne godine;
- 3) dio zaštićenih depozita fizičkih lica i mikro, malih i srednjih privrednih društava koji prelazi iznos garantovanog depozita utvrđen zakonom kojim se uređuje zaštita depozita;
- 4) depoziti koji bi bili zaštićeni depoziti fizičkih lica, mikro, malih i srednjih privrednih društava da ih nijesu uplatile filijale koje se nalaze van Crne Gore, a sjedište kreditne institucije je u Crnoj Gori;
- 5) obezbijedene obaveze, uključujući pokrivenne obveznice i obaveze u obliku finansijskih instrumenata koje se koriste za zaštitu od rizika i sastavni su dio skupa za pokriće i koje su u skladu sa važećim propisima obezbijedene na sličan način kao pokrivenne obveznice, pod uslovom da sva obezbijedena aktiva povezana sa pokrivenim iznosom pokrivenih obveznica ostane jednaka, podijeljena i sa dovoljnim sredstvima i isključujući bilo koji dio obezbijedene obaveze ili obaveze za koju je obezbijeđen kolateral čija je vrijednost veća od vrijednosti imovine, zalog, založnog prava ili kolaterala kojim je obezbijedena;
- 6) svaka obaveza koja nastane na osnovu držanja imovine ili novca klijenta, između ostalog i imovine ili novca klijenta koji se drže u ime društava za zajednička uaganja, pod uslovom da je takav klijent zaštićen primjenljivim propisima o kojima se uređuje stečaj;
- 7) svaka obaveza koja nastane na osnovu fiducijarnog odnosa subjekta sanacije ili bilo kojeg njegovog zavisnog društva (kao fiducijara) i nekog drugog subjekta (kao korisnika), pod uslovom da je taj korisnik zaštićen primjenljivim propisima kojima se uređuje stečaj ili drugim važećim propisom;
- 8) obaveze prema kreditnim institucijama, isključujući obaveze prema subjektima koji su dio iste grupe, čiji je inicijalni rok dospijeća kraći od sedam dana;
- 9) obaveze čiji preostali rok do dospijeća iznosi manje od sedam dana i koje se duguju priznatoj centralnoj drugoj ugovornoj strani treće zemlje;
- 10) obaveza prema nekom od sljedećih lica:
 - zaposlenom, koja se odnosi na obračunatu zaradu, penzijske pogodnosti ili druga fiksna primanja, osim varijabilne komponente primanja koja nije uređena kolektivnim ugovorom i varijabilne komponente primanja lica iz člana 124 stav 2 Zakona, koja izvršavanjem radnih zadataka i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti mogu značajano da utiču na rizični profil kreditne institucije;
 - komercijalnom partneru ili kreditoru trgovine, koja nastaje na osnovu prodaje robe ili pružanja usluga kreditnoj instituciji ili matičnom društvu, a koje su ključne za svakodnevno funkcionisanje poslovanja kreditne institucije ili matičnog društva, uključujući IT usluge, komunalne usluge te usluge zakupa (lizinga), popravki i održavanja poslovnih prostora;
 - poreskim organima i tijelima nadležnim za socijalno osiguranje, pod uslovom da te obaveze prema važećim propisima imaju pravo prvenstva;
 - sistemima zaštite depozita, ako obaveza nastaje na osnovu doprinosa koji se plaćaju u skladu sa zakonom koji se uređuje zaštiti depozita;
- 11) obaveze koje proizilaze iz derivata;
- 12) obaveze koje proizilaze iz dužničkih instrumenata sa ugrađenim derivatima.

(3) Za potrebe stava 2 tačka 12 ovog člana, dužnički instrumenti koji sadrže opciju prijevremenog otkupa koja se može izvršiti na osnovu diskrecionog prava emitenta ili imaoca i dužnički instrumenti sa promjenjivom kamatnom stopom koja se zasniva na

široko korišćenoj referentnoj stopi kao što je EURIBOR ili LIBOR, ne smatraju se, samo zbog tih karakteristika, dužničkim instrumentima sa ugrađenim derivatima.

Instrumenti kvalifikovanih obaveza

Član 72

(1) Obaveze kreditne institucije ispunjavaju uslove za instrumente kvalifikovanih obaveza ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana i samo u obimu utvrđenom ovim članom.

(2) Obaveze se kvalifikuju kao instrumenti kvalifikovanih obaveza ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) obaveze je kreditna institucija direktno emitovala ili prikupila, zavisno od slučaja, i u potpunosti su izmirene;
- 2) obaveze nijesu u vlasništvu nijednog od sljedećih subjekata:
 - kreditne institucije ili subjekta obuhvaćenog istom sanacionom grupom;
 - društva u kojem kreditna institucija ima direktno ili indirektno učešće u obliku vlasništva, direktnog ili putem kontrole, od 20% ili više glasačkih prava ili kapitala tog društva;
- 3) sticanje vlasništva nad obavezama ne finansira direktno ni indirektno subjekat sanacije;
- 4) potraživanje po osnovu iznosa glavnice obaveza u skladu sa odredbama kojima se uređuju instrumenti u cjelosti je podređeno potraživanjima koja proizilaze na osnovu isključenih obaveza iz člana 71 stav 2 ove odluke, a smatra se da je taj zahtjev podređenosti ispunjen ako:
 - je u ugovornim odredbama kojima se uređuju obaveze navedeno da je u slučaju redovnog stečajnog postupka potraživanje po osnovu iznosa glavnice instrumenta podređeno u odnosu na potraživanja koja nastaju po osnovu bilo koje isključene obaveze iz člana 71 stav 2 ove odluke;
 - je u skladu sa važećim propisima, u slučaju redovnog stečajnog postupka potraživanje po osnovu iznosa glavnice instrumenta podređeno u odnosu na potraživanja koja nastaju po osnovu bilo koje isključene obaveze iz člana 71 stav 2 ove odluke; ili
 - je instrumente emitovao subjekat sanacije, koji u svojim bilansima nema ni jednu isključenu obavezu iz člana 71 stav 2 ove odluke koja je u istom ili u nižem redu prioriteta u odnosu na instrumente kvalifikovanih obaveza;
- 5) obaveze nijesu obezbijeđene, niti pokrivene garancijom ili drugim jemstvom ili nekim drugim aranžmanom kojima bi se dala prednost naplati potraživanja nekom od sljedećih subjekata:
 - kreditnoj instituciji ili njenim zavisnim društvima,
 - matičnom društvu kreditne institucije ili njegovih zavisnih društava, ili
 - bilo kojem društvu koje je blisko povezano sa subjektima iz al. 1 i 2 ove tačke;
- 6) obaveze nijesu predmet sporazuma o prebijanju ili netiranju kojima bi se umanjila njihova sposobnost za apsorpciju gubitaka u sanaciji;
- 7) odredbe kojima se uređuju obaveze ne uključuju podsticaj kreditnoj instituciji da, zavisno od slučaja, prijevremeno kupi, otkupi ili ponovo kupi ili otplati njihovu glavicu prije dospijeca, osim u slučajevima iz člana 73 stav 3 ove odluke;
- 8) obaveze se ne mogu otkupiti na zahtjev imaooca instrumenata prije njihovog dospijeca, osim u slučajevima iz člana 71 stav 2 ove odluke;

- 9) u skladu sa članom 73 st. 3 i 4 ove odluke, ako obaveze uključuju jednu ili više opcija prijevremenog otkupa uključujući opcije kupovine, te opcije se mogu izvršiti isključivo na osnovu diskrecionog prava emitenta, osim u slučajevima iz člana 73 stav 2 ove odluke;
- 10) obaveze mogu da se prijevremeno kupe, otkupe, otplate ili ponovo kupe samo ako su ispunjeni uslovi iz čl. 87 i 95 ove odluke;
- 11) u odredbama kojima se uređuju obaveze nije izričito ili implicitno navedeno da bi subjekat sanacije, u zavisnosti od slučaja, prijevremeno kupio, otkupio, otplatio ili ponovo kupio obaveze, osim u slučaju stečaja ili likvidacije kreditne institucije i kreditna institucija ne daje takve navode na drugi način;
- 12) odredbama kojima se uređuju obaveze ne daje se imaocu pravo da ubrza buduće definisano plaćanje kamata ili glavnice, osim u slučaju stečaja ili likvidacije subjekta sanacije;
- 13) nivo kamata ili dividendi, zavisno od slučaja, koje dospijevaju za plaćanje po osnovu obaveza ne zavisi od kreditne sposobnosti subjekta sanacije ili njegovog matičnog društva;
- 14) za instrumente koji su emitovani nakon 1.01.2022. godine relevantna ugovorna dokumentacija i, ako je primjenljivo, prospekt u vezi sa emisijom izričito upućuje na moguće izvršenje ovlašćenja smanjenja vrijednosti i konverzije u skladu sa zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija.

(3) Za potrebe stava 2 tačka 1 ovog člana, samo oni djelovi obaveza koji su u potpunosti plaćeni prihvatljivi su da se kvalifikuju kao instrumenti kvalifikovanih obaveza.

(4) Za potrebe stava 2 tačka 4 ovog člana, ako su pojedine isključene obaveze iz člana 71 stav 2 ove odluke podređene običnim neobezbijeđenim potraživanjima u skladu sa važećim propisima kojima se uređuje stečaj, između ostalog, zbog toga što je kreditor tih potraživanja blisko povezan sa dužnikom, koji jeste ili je bio akcionar, ima kontrolu ili je dio grupe, član je organa upravljanja ili je povezan sa bilo kojim od tih subjekata, podređenost se ne procjenjuje na osnovu potraživanja koja proizilaze iz takvih isključenih obaveza.

(5) Pored obaveza iz stava 2 ovog člana Centralna banka kao organ nadležan za sanaciju, može da odobri da se obaveze kvalifikuju kao instrumenti kvalifikovanih obaveza do ukupnog iznosa koji ne prelazi 3,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku izračunatog u skladu sa članom 114 st. 3 ove odluke, ako:

- (1) su ispunjeni svi uslovi iz st. 2 do 4 ovog člana, osim uslova iz stava 2 tačka 4 ovog člana;
- (2) su obaveze u istom redu prioriteta kao i isključene obaveze najnižeg reda prioriteta iz člana 71 stav 2 ovog člana, izuzev isključenih obaveza koje su podređene redovnim neobezbijeđenim potraživanjima u skladu sa važećim propisima kojima se uređuje stečaj iz stava 4 ovog člana; i
- (3) uključanje tih obaveza u stavke kvalifikovanih obaveza ne bi prouzrokovalo značajan rizik vezan za uspjeh pravnog spora ili opravdanost potraživanja za naknadu štete kako je ocijenila Centralna banka kao organ nadležan za sanaciju.

(6) Centralna banka, pored obaveza iz stava 2 ovog člana, kao organ nadležan za sanaciju, može da odobri da se obaveze kvalifikuju kao instrumenti kvalifikovanih obaveza, ako:

- (1) kreditnoj instituciji nije odobreno da uključi obaveze iz stava 5 ovog člana u stavke kvalifikovanih obaveza;
- (2) su ispunjeni svi uslovi iz st. 2 do 4 ovog člana, osim uslova iz stava 2 tačka 4 ovog člana;
- (3) su obaveze u istom ili višem redu prioriteta u odnosu na isključene obaveze najnižeg reda prioriteta iz člana 71 stav 2 ove odluke, izuzev isključenih obaveza podređenih redovnim neobezijeđenim potraživanjima u skladu sa važećim propisima kojima se uređuje stečaj iz stava 4 ovog člana;
- (4) iznos isključenih obaveza iz člana 71 stav 2 ove odluke koje su u istom ili nižem redu prioriteta u odnosu na te obaveze u slučaju stečaja u bilansu kreditne institucije ne prelazi 5% iznosa regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza kreditne institucije;
- (5) uključivanje tih obaveza u stavke kvalifikovanih obaveza ne bi prouzrokovalo značajan rizik vezan za uspješnost pravnog spora ili od opravdanih potraživanja za naknadu štete kako je ocijenila Centralna banka organ nadležan za sanaciju.

(7) Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju, može da odobri kreditnoj instituciji da u stavke kvalifikovanih obaveza uključi samo ili obaveze iz stava 5 ili obaveze iz stava 6 ovog člana.

(8) Kada provjerava ispunjenost svih uslova iz ovog člana, funkcionalna cjelina Centralne banke za sanaciju savjetuje se sa funkcionalnom cjelinom Centralne banke za superviziju, organizovanom u skladu sa zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija.

Amortizacija instrumenata kvalifikovanih obaveza

Član 73

(1) Instrumenti kvalifikovanih obaveza čiji je preostali rok do dospelja najmanje jedna godina u cjelosti se kvalifikuju kao stavke kvalifikovanih obaveza.

(2) Instrumenti kvalifikovanih obaveza čiji je preostali rok do dospelja kraći od jedne godine ne kvalifikuju se kao stavke kvalifikovanih obaveza.

(3) Za potrebe stava 1 ovog člana, ako instrument kvalifikovanih obaveza uključuje opciju otkupa od imaooca koja se može izvršiti prije navedenog inicijalnog dospelja instrumenta, dospelje instrumenta utvrđuje se na najraniji mogući datum na koji imalac može da izvrši opciju otkupa i zatraži otkup ili otplatu instrumenta.

(4) Za potrebe stava 1 ovog člana, ako instrument kvalifikovanih obaveza uključuje podsticaj emitentu da instrument kupi, otkupi, otplati ili ponovo kupi prije navedenog inicijalnog dospelja instrumenta, dospelje instrumenta utvrđuje se na najraniji mogući datum na koji emitent može da izvrši tu opciju i zatraži otkup ili otplatu instrumenta.

(5) Za potrebe stava 1 ovog člana, ako instrument kvalifikovanih obaveza uključuje opcije prijevremenog otkupa koje se mogu izvršiti isključivo na osnovu diskrecionog prava emitenta prije navedenog inicijalnog dospelja instrumenta, ali ako odredbe kojima se uređuju instrumenti ne uključuju nikakav podsticaj za kupovinu, otkup, otplatu ili ponovnu kupovinu instrumenta prije dospelja i ne uključuju nikakvu opciju

otkupa ili otplate na osnovu diskrecionog prava imaoca, dospijeće instrumenta se utvrđuje na osnovu navedenog inicijalnog dospijeća.

Posljedice prestanka ispunjavanja uslova za kvalifikovanost

Član 74

(1) Ako instrument kvalifikovanih obaveza prestane da ispunjava primjenljive uslove iz člana 72 ove odluke, obaveze odmah prestaju da se kvalifikuju kao instrument kvalifikovanih obaveza.

(2) Obaveze iz člana 72 stav 2 ove odluke mogu da se i dalje smatraju instrumentima kvalifikovanih obaveza sve dok ispunjavaju uslove za instrumente kvalifikovanih obaveza u skladu sa članom 72 stav 5 ili stav 6 ove odluke.

Odsjek 2 – Odbitne stavke od stavki kvalifikovanih obaveza

Odbitne stavke od stavki kvalifikovanih obaveza

Član 75

(1) Kreditna institucija na koju se primjenjuje član 117 ove odluke od stavki kvalifikovanih obaveza oduzima sljedeće:

- 1) direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u sopstvene instrumente kvalifikovanih obaveza, uključujući sopstvene obaveze za koje bi ta kreditna institucija mogla da ima obavezu kupovine na osnovu postojećih ugovornih obaveza;
- 2) direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u instrumente kvalifikovanih obaveza GSV subjekata sa kojima kreditna institucija ima recipročna međusobna ulaganja za koja Centralna banka smatra da im je cilj da vještački povećaju kapacitet subjekta sanacije za apsorpciju gubitaka i dokapitalizaciju;
- 3) primjenljivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja u instrumente kvalifikovanih obaveza GSV subjekata ako kreditna institucija u tim subjektima nema značajno učešće, određen u skladu sa članom 79 ove odluke; i
- 4) direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u instrumente kvalifikovanih obaveza GSV subjekata ako kreditna institucija u tim subjektima ima značajno učešće, isključujući pozicije proizašle iz pokroviteljstva koje drži najduže pet radnih dana.

(2) Za potrebe ovog odsjeka, svi instrumenti koji su u istom redu prioriteta kao instrumenti kvalifikovanih obaveza tretiraju se kao instrumenti kvalifikovanih obaveza, osim instrumenata koji su u istom redu prioriteta kao instrumenti priznati kao kvalifikovane obaveze u skladu sa članom 72 st. 5 i 6 ove odluke.

(3) Za potrebe ovog odsjeka, kreditna institucija može da iznos ulaganja u instrumente kvalifikovanih obaveza iz člana 72 stav 5 ove odluke izračuna na sljedeći način:

$$h = \sum_i (H_i \cdot \frac{l_i}{L_i})$$

pri čemu je:

- h = iznos ulaganja u instrumente kvalifikovanih obaveza iz člana 72 stav 5 ove odluke;
- i = indeks koji označava kreditnu instituciju emitenta;
- H_i = ukupan iznos ulaganja kreditne institucije emitenta i u kvalifikovane obaveze iz člana 72 stav 5 ove odluke;
- l_i = iznos obaveza kreditne institucije emitenta i koji je uključen u stavke kvalifikovanih obaveza u okviru limita koji su navedeni u članu 72 stav 5 ove odluke u skladu s najnovijim informacijama koje je objelodanila kreditna institucija emitent; i
- L_i = ukupan iznos preostalih obaveza kreditne institucije emitenta i iz člana 72 stav 5 ove odluke u skladu sa najnovijim informacijama koje je objelodanio emitent.

(4) Kada matično društvo čije je sjedište u Crnoj Gori, koje podliježe odredbama člana 117 ove odluke, ima direktna, indirekta ili sintetička ulaganja u instrumente regulatornog kapitala ili kvalifikovanih obaveza jednog ili više zavisnih lica, koja ne pripadaju istoj sanacionoj grupi kao kreditna institucija koja je matično društvo, Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju matične kreditne institucije, nakon razmatranja mišljenja organa za sanaciju zavisnih lica iz EU ili iz trećih zemalja, može da dozvoli kreditnoj instituciji koje je matično društvo da oduzme ta ulaganja oduzimanjem nižeg iznosa koji je odredila Centralna banka kao organ nadležan za sankciju te kreditne institucije koje je matično društvo.

(5) Prilagođeni iznos iz stava 4 ovog člana jednak je najmanje iznosu m utvrđenom na sljedeći način:

$$m_i = \max\{0; OP_i + LP_i - \max\{0; \beta \cdot [O_i + L_i - \max\{r_i \cdot aRWA_i; w_i \cdot aLRE_i\}]\}\},$$

pri čemu je:

- i = indeks koji označava zavisno lice;
- OP_i = iznos instrumenata regulatornog kapitala koje je emitovalo zavisno društvo, a koje drži kreditna institucija koja je matično društvo;
- LP_i = iznos instrumenata kvalifikovanih obaveza koje je emitovalo zavisno društvo, a koje drži kreditna institucija koja je matično društvo;

β = Procenat instrumenata regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza koje je emitovalo zavisno društvo, a koje drži kreditna institucija koja je matično društvo, izračunato na sljedeći način:

$$\beta = \frac{OP_i + LP_i}{\text{iznos svih instrumenata regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza koje je emitovalo zavisno društvo i}}$$

- O_i = ukupan iznos regulatornog kapitala zavisnog društva i , ne uzimajući u obzir odbitke izračunate u skladu sa ovim stavom;
- L_i = ukupan iznos kvalifikovanih obaveza zavisnog društva i , ne uzimajući u obzir odbitke izračunate u skladu sa ovim stavom;
- r_i = koeficijent koji se primjenjuje na zavisno društvo i na nivou njegove sanacione grupe utvrđen u skladu sa članom 117 stav 1 tačka 1 ove odluke i propisom kojim se definiše način utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja ili ako je zavisno društvo iz treće zemlje, ekvivalentan sanacioni zahtjev koji se primjenjuje na zavisno društvo i u trećoj zemlji u kojoj to društvo ima sjedište, u mjeri u kojoj se taj zahtjev ispunjava instrumentima koji bi se u skladu sa ovom odlukom smatrali regulatornim kapitalom ili kvalifikovanim obavezama;
- $aRWA_i$ = ukupan iznos izloženosti riziku GSV subjekta i izračunat u skladu sa članom 114 stav 3 ove odluke, kao i članom 117 koji se primjenjuje na svaki subjekat sanacije i matično društvo na konsolidovanoj osnovi.
- w_i = koeficijent koji se primjenjuje na zavisno društvo i na nivou njegove sanacione grupe utvrđen u skladu sa članom 117 stav 1 tačka 2 ove odluke i propisom kojim se definiše način utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja ili ako je zavisno društvo iz treće zemlje, ekvivalentan sanacioni zahtjev koji se primjenjuje na zavisno društvo i u trećoj zemlji u kojoj to društvo ima sjedište, u mjeri u kojoj se taj zahtjev ispunjava instrumentima koji bi se u skladu sa ovom odlukom smatrali regulatornim kapitalom ili kvalifikovanim obavezama;
- $aLRE_i$ = ukupan iznos izloženosti GSV subjekta i izračunatog u skladu sa članom 563 stav 4 ove odluke ili, ako je zavisno lice iz treće zemlje, na osnovu važećih lokalnih propisa.

(6) Ako je kreditnoj instituciji koja je matično društvo dozvoljeno da oduzima prilagođeni iznos u skladu sa st. 4 i 5 ovog člana, zavisno društvo oduzima iznos koji je jednak iznosu razlike iznosa ulaganja u instrumente regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza iz st. 4 i 5 ovog člana i prilagođenog iznosa.

(7) Kreditna institucija oduzima od stavki kvalifikovanih obaveza svoja ulaganja u instrumente regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) instrumente regulatornog kapitala i instrumente kvalifikovanih obaveza drži kreditna institucija ili subjekt koji sam po sebi nije subjekt sanacije, ali je zavisno društvo subjekta sanacije ili subjekta iz treće zemlje koji bi bio subjekt sanacije da ima sjedište u Crnoj Gori ili EU;
- 2) kreditna institucija ili subjekt iz tačke 1 ovog stava moraju da ispunjavaju zahtjeve iz člana 118 ove odluke i člana 32 Zakona o sanaciji kreditnih institucija;
- 3) instrumente regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza koje drže kreditna institucija ili subjekt iz tačke 1 ovog stava emitovali su kreditna institucija ili subjekt iz člana 118 stav 1 ove odluke i člana 32 Zakona o sanaciji koji sam po sebi nije subjekt sanacije i koji pripada istoj sanacionoj grupi kao i kreditna institucija ili subjekt iz tačke 1 ovog stava.

(8) Izuzetno od stava 7 ovog člana, ulaganja u instrumente regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza ne predstavljaju odbitnu stavku ako su kreditna institucija ili subjekt iz stava 7 tačka 1 ovog člana dužni da na konsolidovanoj osnovi ispunjavaju zahtjeve iz stava 7 tačka 2 ovog člana i kreditna institucija ili subjekt iz stava 7 tačka 3 ovog člana su uključeni u konsolidaciju kreditne institucije ili subjekta iz stava 7 tačka 1 ovog člana.

(9) Za potrebe st. 7 i 8 ovog člana upućivanje na stavke kvalifikovanih obaveza tumači se kao pozivanje na jedno od sljedećeg:

- 1) stavke kvalifikovanih obaveza koje se uzimaju u obzir prilikom obračuna zahtjeva iz člana 118 ove odluke;
- 2) obaveza koje zadovoljavaju uslove iz člana 7 stav 2 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja

(10) Za potrebe st. 7 i 8 ovog člana upućivanje na instrumente regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza tumači se kao pozivanje na jedno od sljedećeg:

- 1) instrumente regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza koji zadovoljavaju uslove iz člana 118 st. 2 i 3 ove odluke;
- 2) regulatorni kapital i obaveze koje zadovoljavaju uslove iz člana 7 st. 2 i 3 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u sopstvene instrumente kvalifikovanih obaveza

Član 76

(1) Za potrebe člana 75 stav 1 tačka 1 ove odluke, kreditna institucija izračunava ulaganja na osnovu bruto dugih pozicija.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana:

- 1) kreditna institucija može da izračuna iznos ulaganja na osnovu neto duge pozicije ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - duge i kratke pozicije su u istoj osnovnoj izloženosti, a kratke pozicije ne uključuju rizik druge ugovorne strane;
 - i duge i kratke pozicije su u knjizi trgovanja ili su obje pozicije u knjizi pozicija kojima se ne trguje;

- 2) kreditna institucija utvrđuje iznos koji se oduzima za direktna, indirektna i sintetička ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti tako što izračunava osnovnu izloženost prema sopstvenim instrumentima kvalifikovanih obaveza u tim indeksima;
- 3) kreditna institucija može da netira bruto duge pozicije u sopstvenim instrumentima kvalifikovanih obaveza koje proizilaze iz ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti sa kratkim pozicijama u sopstvenim instrumentima kvalifikovanih obaveza koje proizilaze iz kratkih pozicija u osnovnim indeksima i u slučaju kada te kratke pozicije uključuju rizik druge ugovorne strane, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - duge i kratke pozicije su u istim osnovnim indeksima; i
 - i duge i kratke pozicije su u knjizi trgovanja ili su obje pozicije u knjizi pozicija kojima se ne trguje.

Osnovica za odbitak stavki kvalifikovanih obaveza

Član 77

Za potrebe člana 75 stav 1 tač. 2, 3 i 4 ove odluke kreditna institucija odbija bruto duge pozicije, uz izuzetke iz čl. 78 i 79 ove odluke.

Odbitne stavke po osnovu ulaganja u kvalifikovane obaveze ostalih GSV subjekata

Član 78

Kreditna institucija koja ne primjenjuje izuzetak iz člana 80 ove odluke vrši oduzimanja iz člana 75 stav 1 tač. 3 i 4 ove odluke u skladu sa sljedećim:

- 1) kreditna institucija može da izračuna direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente kvalifikovanih obaveza na osnovu neto duge pozicije u istoj osnovnoj izloženosti ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - datum dospijeca kratke pozicije jednak je datumu dospijeca duge pozicije ili je kasniji od njega ili je preostalo dospijeca kratke pozicije najmanje jedna godina; i
 - i duge i kratke pozicije se nalaze ili u knjizi trgovanja ili u knjizi pozicija kojima se ne trguje;
- 2) kreditna institucija utvrđuje iznos koji se oduzima za direktna, indirektna i sintetička ulaganja u indeksirane hartije od vrijednosti sagledavanjem osnovne izloženosti prema instrumentima kvalifikovanih obaveza u tim indeksima.

Odbitne stavke po osnovu kvalifikovanih obaveza ako kreditna institucija nema značajno učešće u GSV subjekte

Član 79

(1) Za potrebe člana 75 stav 1 tačka 3 ove odluke kreditna institucija izračunava primjenljivi iznos koji se oduzima tako što iznos iz tačke 1 ovog stava pomnoži faktorom izvedenim iz obračuna iz tačke 2 ovog stava:

- 1) ukupan iznos za koji su direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora i instrumente

kvalifikovanih obaveza GSV subjekata u kojima kreditna institucija nema značajno učešće veća od 10% stavki redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije, izračunatih nakon primjene:

- čl. 15 do 18 ove odluke;
- člana 19 tač. 1 do 7 i tač. 12 do 15 ove odluke, isključujući odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti i proizilaze iz privremenih razlika; i
- čl. 30 i 31 ove odluke

2) iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente kvalifikovanih obaveza GSV subjekata u kojima kreditna institucija nema značajno učešće podijeljen sa ukupnim iznosom direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala, dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora i instrumente kvalifikovanih obaveza GSV subjekata u kojima subjekat sanacije nema značajno učešće.

(2) Kreditna institucija isključuje pozicije proizašle iz pokroviteljstva koje drži najduže pet radnih dana iz iznosa iz stava 1 tačka 1 ovog člana, kao i iz obračuna faktora u skladu sa stavom 1 tačka 2 ovog člana.

(3) Iznos koji se oduzima u skladu sa stavom 1 ovog člana raspoređuje se po svakom instrumentu kvalifikovanih obaveza GSV subjekata koji kreditna institucija drži, pri čemu se iznos koji se, u skladu sa stavom 1 ovog člana, odbija od svakog instrumenta kvalifikovanih obaveza, utvrđuje množenjem iznosa iz tačke 1 ovog stava sa učešćem iz tačke 2 ovog stava:

- 1) iznos ulaganja koja se oduzimaju u skladu sa stavom 1 ovog člana;
- 2) udio svakog instrumenta kvalifikovanih obaveza koji kreditna institucija drži u ukupnom iznosu direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente kvalifikovanih obaveza GSV subjekata u kojima kreditna institucija nema značajno učešće.

(4) Iznos ulaganja iz člana 75 stav 1 tačka 3 ove odluke koji je jednak ili manji od 10% stavki redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije nakon primjene odredaba iz stava 1 tačka 1 al. 1 do 3 ovog člana ne oduzima se i na taj iznos se primjenjuju odgovarajući ponderi rizika za kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa ili IRB pristupa i zahtjevi propisani odredbama koje se odnose na tržišni rizik, u zavisnosti šta je primjenjivo.

(5) Kreditna institucija utvrđuje iznos svakog instrumenta kvalifikovanih obaveza kojem se dodjeljuje ponder rizika u skladu sa stavom 4 ovog člana, množenjem iznosa ulaganja kojem se mora dodijeliti ponder rizika u skladu sa stavom 4 ovog člana sa udjelom koji se dobije obračunom utvrđenim u stavu 3 tačka 2 ovog člana.

Stavke iz knjige trgovanja izuzete od odbitaka od stavki kvalifikovanih obaveza

Član 80

(1) Kreditna institucija može da odluči da ne oduzme određeni dio svojih direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja u instrumente kvalifikovanih obaveza koji je u ukupnom iznosu, utvrđen na osnovu bruto dugih pozicija, jednak ili manji od 5% stavki

redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije nakon primjene čl. 15 do 19 ove odluke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) ulaganja su u knjizi trgovanja; i
- 2) instrumenti kvalifikovanih obaveza drže se najduže 30 radnih dana.

(2) Na iznose stavki koji se ne oduzimaju u skladu sa stavom 1 ovog člana primjenjuju se i zahtjevi za regulatorni kapital za stavke u knjizi trgovanja.

(3) Ako ulaganja koja nijesu oduzeta u skladu sa stavom 1 ovog člana prestanu da ispunjavaju uslove navedene u tom stavu, ta se ulaganja oduzimaju u skladu sa članom 77 ove odluke, bez primjene izuzetaka iz čl. 78 i 79 ove odluke.

Odsjek 3 – Regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze

Kvalifikovane obaveze

Član 81

Kvalifikovane obaveze kreditne institucije sastoje se od stavki kvalifikovanih obaveza kreditne institucije nakon primjene odbitnih stavki iz člana 75 ove odluke.

Regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze

Član 82

Regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze kreditne institucije sastoje se od zbira njenog regulatornog kapitala i njenih kvalifikovanih obaveza.

ODJELJAK 7 – Opšti zahtjevi za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze

Raspodjele po instrumentima

Član 83

(1) Instrumenti kapitala i obaveze za koje kreditna institucija ima isključivo diskreciono pravo da odluči o isplati raspodjela u obliku koji nije gotovina ili instrument regulatornog kapitala, ne mogu se kvalifikovati kao instrumenti redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala, dopunskog kapitala ili kvalifikovanih obaveza, osim ako je kreditna institucija dobila prethodno odobrenje Centralne banke.

(2) Centralna banka izdaje odobrenje iz stava 1 ovog člana samo ako ocijeni da su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) diskreciono pravo iz stava 1 ovog člana ili oblik u kojem se raspodjele mogu isplatiti ne bi negativno uticalo na sposobnost kreditne institucije da otkaže plaćanja u vezi sa instrumentom;

- 2) diskreciono pravo iz stava 1 ovog člana ili oblik u kojem se raspodjele mogu isplatiti ne bi negativno uticalo na sposobnost instrumenta kapitala ili obaveze da apsorbuju gubitke;
- 3) diskreciono pravo iz stava 1 ovog člana ili oblik u kojem se raspodjele mogu isplatiti ne bi na drugi način umanjilo kvalitet instrumenta kapitala ili obaveze.

(3) Prije izdavanja odobrenja iz stava 1 ovog člana, funkcionalna cjelina Centralne banke za superviziju savjetuje se sa funkcionalnom cjelinom Centralne banke za sanaciju o usklađenosti kreditne institucije sa uslovima iz stava 2 ovog člana.

(4) Instrumenti kapitala i obaveze za koje pravno lice, koje nije kreditna institucija koja ih je emitovala, ima diskreciono pravo da odluči ili da zahtijeva da isplata raspodjela po tim instrumentima ili obavezama bude u obliku koji nije gotovina ili instrument regulatornog kapitala, ne mogu se kvalifikovati kao instrumenti redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala, dopunskog kapitala ili kvalifikovanih obaveza.

(5) Kreditna institucija može da koristi široki tržišni indeks kao jednu od osnovica za utvrđivanje nivoa raspodjela po instrumentima dodatnog osnovnog kapitala, dopunskog kapitala i kvalifikovanih obaveza.

(6) Odredba stava 5 ovog člana ne primjenjuje se u slučaju kada je kreditna institucija referentni subjekat u širokom tržišnom indeksu, osim ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija ocjenjuje da kretanja tog širokog tržišnog indeksa nijesu u značajnoj korelaciji sa kreditnom sposobnošću kreditne institucije, njene matične kreditne institucije, matičnog finansijskog holdinga, matičnog mješovitog finansijskog holdinga ili matičnog mješovitog holdinga; i
- 2) Centralna banka ocjenjuje da ne postoje razlozi za ocjenu koja je različita od ocjene kreditne institucije iz tačke 1 ovog stava.

(7) Kreditna institucija izvještava o širokim tržišnim indeksima na kojima se zasnivaju njeni instrumenti kapitala i instrumenti kvalifikovanih obaveza i objelodanjuje te indekse.

(8) Indeks kamatne stope smatra se širokim tržišnim indeksom ako ispunjava sve sljedeće uslove:

- 1) koristi se za određivanje međubankarske aktivne kamatne stope u jednoj ili više valuta;
- 2) koristi se kao referentna kamatna stopa za dug sa promjenljivom kamatnom stopom koji emituje kreditna institucija u istoj valuti, u zavisnosti od slučaja;
- 3) tijelo koje je nezavisno od kreditnih institucija koje doprinose indeksu (panel) izračunava ga kao prosječnu kamatnu stopu;
- 4) svaka stopa određena u skladu sa indeksom zasniva se na kvotama koje dostavlja panel kreditnih institucija koje posluju na međubankarskom tržištu;
- 5) sastav panela iz tačke 3 ovog stava treba da omogućava zadovoljavajući nivo reprezentativnosti kreditnih institucija koje su prisutne u Crnoj Gori ili EU.

(9) Za potrebe stava 8 tačka 5 ovog člana smatra se da se zadovoljavajući nivo reprezentativnosti postiže u jednom od sljedećih slučajeva:

- 1) ako panel iz stava 8 tačka 3 ovog člana uključuje najmanje šest različitih učesnika – kreditnih institucija prije primjene bilo kakvog smanjenja kvota za potrebe određivanja kamatne stope; ili

2) ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- panel iz stava 8 tačka 3 ovog člana uključuje najmanje 4 različita učesnika
- kreditne institucije koje doprinose indeksu prije primjene bilo kakvog smanjenja kvota za potrebe određivanja kamatne stope;
- učesnici – kreditne institucije u panelu iz stava 8 tačka 3 ovog člana koje doprinose indeksu predstavljaju najmanje 60% povezanog tržišta.

(10) Povezano tržište iz stava 9 tačka 2 alineja 2 ovog člana predstavlja zbir imovine i obaveza kreditnih institucija u panelu koje efektivno doprinose indeksu, u domaćoj valuti, podijeljen zbirom imovine i obaveza u domaćoj valuti kreditnih institucija i novčanih fondova.

(11) Berzanski indeks smatra se širokim tržišnim indeksom ako je diverzifikovan na odgovarajući način u skladu sa članom 508 ove odluke.

Ulaganja u instrumente kapitala regulisanih subjekata finansijskog sektora koja se ne kvalifikuju kao regulatorni kapital

Član 84

Kreditna institucija ne oduzima od bilo koje stavke regulatornog kapitala direktna, indirektna ili sintetička ulaganja u instrumente kapitala regulisanog subjekta finansijskog sektora koja se ne kvalifikuju kao regulatorni kapital tog subjekta i na takva ulaganja se primjenjuju ponderi rizika za kreditni rizik primjenom standardizovanog pristupa.

Odbici i zahtjevi za dospijeće kratkih pozicija

Član 85

Smatra se da su zahtjevi za dospijeće kratkih pozicija iz člana 31 stav 1 tačka 1, člana 57 stav 1 tačka 1, člana 67 tačka 1 i člana 78 tačka 1 ove odluke, ispunjeni u pogledu pozicija koje se drže, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija ima ugovorom definisano pravo da, na određeni budući datum, proda drugoj ugovornoj strani koja pruža zaštitu dugu poziciju koja se štiti; i
- 2) druga ugovorna strana koja pruža zaštitu kreditnoj instituciji ima ugovornu obavezu da kupi od kreditne institucije na taj određeni budući datum dugu poziciju iz tačke 1 ovog stava.

Indeksna ulaganja instrumenata kapitala i obaveza

Član 86

(1) Za potrebe člana 28 stav 1 tačka 1, člana 31 stav 1 tačka 1, člana 55 stav 1 tačka 1, člana 57 tačka 1, člana 65 stav 2 tačka 1, člana 67 tačka 1, člana 76 stav 2 tačka 1 i člana 78 tačka 1 ove odluke, kreditna institucija može da umanja iznos duge pozicije u instrumentu kapitala za udio indeksa koji čini ista osnovna izloženost koja se štiti ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) i duga pozicija koja se štiti i kratka pozicija u indeksu koja se koristi da bi se zaštitila ta duga pozicija nalaze se ili u knjizi trgovanja, ili u knjizi pozicija kojima se ne trguje;
- 2) pozicije iz tačke 1 ovog stava vode se po fer vrijednosti u bilansu stanja kreditne institucije;
- 3) kratka pozicija iz tačke 1 ovog stava priznaje se kao efektivna zaštita u skladu sa procesima internih kontrola kreditne institucije; i
- 4) Centralna banka procjenjuje adekvatnost procesa internih kontrola iz tačke 3 ovog stava najmanje jednom godišnje i smatra da su na kontinuiranoj osnovi procesi zadovoljavajući.

(2) Ako je Centralna banka izdala prethodno odobrenje, kreditna institucija može da koristi konzervativnu procjenu osnovne izloženosti prema instrumentima kapitala ili obavezama koji su uključeni u indekse kao alternativu obračuna svoje izloženosti prema nekoj od sljedećih stavki:

- 1) sopstvenim instrumentima redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala, dopunskog kapitala i kvalifikovanih obaveza uključenih u indekse;
- 2) instrumentima redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora uključenih u indekse; ili
- 3) instrumentima kvalifikovanih obaveza kreditne institucije uključenih u indekse.

(3) Centralna banka daje prethodno odobrenje iz stava 2 ovog člana samo ako joj je kreditna institucija dokazala da bi za kreditnu instituciju bilo operativno opterećujuće da prati svoju osnovnu izloženost prema jednoj ili više stavki iz stava 2 ovog člana, ako je primjenljivo.

(4) Procjena iz stava 2 ovog člana je dovoljno konzervativna ako je ispunjen bar jedan od sljedećih uslova:

- 1) kada je investicionim mandatom (politikom ulaganja) indeksa određeno da instrument kapitala subjekta finansijskog sektora ili instrument kvalifikovanih obaveza kreditne institucije koji je dio indeksa ne smije da bude veći od maksimalnog procenta indeksa, kreditna institucija taj procenat koristi kao procjenu vrijednosti ulaganja koji oduzima od stavki redovnog osnovnog, dodatnog osnovnog ili dopunskog kapitala, po potrebi u skladu sa članom 39 stav 2 ove odluke ili od stavki redovnog osnovnog kapitala u situacijama kada kreditna institucija ne može da utvrdi tačnu prirodu ulaganja ili ako je riječ o kreditnoj instituciji koja podliježe zahtjevima iz člana 117 ove odluke od njenih stavki kvalifikovanih obaveza; ili
- 2) kada kreditna institucija ne može da utvrdi najveći procenat naveden u tački 1 ovog stava i kada indeks, kako je prikazano njegovom politikom ulaganja ili drugim značajnim informacijama, uključuje instrumente kapitala subjekata finansijskog sektora ili instrumente kvalifikovanih obaveza kreditne institucije, kreditna institucija oduzima cijeli iznos indeksnog ulaganja od njenih stavki redovnog osnovnog, dodatnog osnovnog ili dopunskog kapitala, po potrebi u skladu sa članom 39 stav 2 ove odluke ili od redovnog osnovnog kapitala kada kreditna institucija ne može da utvrdi tačnu prirodu ulaganja ili ako je riječ o kreditnoj instituciji koja podliježe zahtjevima iz člana 117 ove odluke od njenih stavki kvalifikovanih obaveza.

(5) Za potrebe stava 4 ovog člana primjenjuju se sljedeća pravila:

- 1) indirektnim ulaganjem koje proizilazi iz indeksnog ulaganja obuhvaćen je udio indeksa investiranog u instrumente redovnog osnovnog, dodatnog osnovnog ili dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora ili instrumenata kvalifikovanih obaveza kreditnih institucija uključenih u indeks;
- 2) indeks uključuje indeksirane fondove, akcijske indekse ili indekse obveznica ili bilo koji drugi sistem gdje je osnovni instrument, odnosno instrument koji se nalazi u osnovi indeksa instrument regulatornog kapitala koji je emitovao subjekat finansijskog sektora ili instrument kvalifikovanih obaveza koje je emitovala kreditna institucija.

(6) Operativno opterećenje u smislu stava 3 ovog člana predstavlja situacije u kojima „dubinski“ pristup ulaganja kapitala u subjekte finansijskog sektora, ili u instrumente kvalifikovanih obaveza kreditnih institucija prema procjeni Centralne banke, nije opravdan.

(7) Centralna banka, prilikom procjene prirode operativno opterećujućih situacija, uzima u obzir nisku materijalnost i kratak period držanja tih pozicija.

(8) Kratak period držanja pozicija zahtijeva da kreditna institucija dokaže visoku likvidnost indeksa.

(9) Za potrebe stava 7 ovog člana, smatra se da je pozicija niske materijalnosti ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) pojedinačna neto izloženost koja proizilazi iz indeksnih ulaganja mjerenih prije primjene bilo kakvog „dubinskog“ pristupa nije veća od 2% iznosa stavki redovnog osnovnog kapitala kako je izračunato u članu 37 stav 1 tačka 1 ove odluke;
- 2) ukupna neto izloženost koja proizilazi iz indeksnih ulaganja mjerenih prije primjene bilo kakvog „dubinskog“ pristupa nije veća od 5% iznosa stavki redovnog osnovnog kapitala kako je izračunato u članu 37 stav 1 tačka 1 ove odluke;
- 3) zbir ukupne neto izloženosti koja proizilazi iz indeksnih ulaganja mjerenih prije primjene bilo kakvog „dubinskog“ pristupa i svih drugih ulaganja koja će biti oduzeta u skladu sa članom 19 tačka 8 ove odluke nije veći od 10% iznosa stavki redovnog osnovnog kapitala izračunatog u skladu sa članom 37 stav 1 tačka 1 ove odluke.

Uslovi za smanjenje regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza

Član 87

(1) Kreditna institucija ne može bez prethodnog odobrenja Centralne banke da sprovodi:

- 1) smanjenje, otkup ili ponovnu kupovinu instrumenata redovnog osnovnog kapitala koje je kreditna institucija emitovala u skladu sa važećim propisima;
- 2) smanjenje, raspodjelu ili reklasifikaciju računa emisijih premija povezanih sa instrumentima regulatornog kapitala u drugu stavku regulatornog kapitala; i
- 3) izvršenje opcije kupovine, otkupa, otplate ili ponovne kupovine instrumenata dodatnog osnovnog kapitala ili instrumenata dopunskog kapitala, prije datuma njihovog ugovornog dospijeća.

(2) Kreditna institucija ne može bez prethodnog odobrenja Centralne banke, kao organa nadležnog za sanaciju kreditnih institucija, da izvršava opcije kupovine, otkupa, otplate ili ponovne kupovine instrumenata kvalifikovanih obaveza koji nijesu obuhvaćeni stavom 1 ovog člana, prije datuma njihovog ugovornog dospeljeća.

(3) Kreditna institucija je dužna da dobije prethodno odobrenje Centralne banke za smanjenje regulatornog kapitala do kojeg dolazi sticanjem sopstvenih akcija na osnovu člana 178 Zakona.

Odobrenje za smanjenje regulatornog kapitala

Član 88

(1) Centralna banka odobrava kreditnoj instituciji smanjenje, kupovinu, otkup, otplatu ili ponovnu kupovinu instrumenata redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala ili smanjenje, raspodjelu ili reklasifikaciju povezanih računa emisijih premija ako:

- 1) kreditna institucija prije ili u trenutku izvršenja bilo koje od radnji iz člana 87 stav 1 ove odluke zamijeni instrumente ili povezane račune emisijih premija iz člana 87 stav 1 ove odluke instrumentima regulatornog kapitala istog ili boljeg kvaliteta po uslovima koji su održivi sa aspekta sposobnosti kreditne institucije da ostvaruje dobit; ili
- 2) kreditna institucija dokaže Centralnoj banci da bi regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze kreditne institucije nakon izvršenja radnji iz člana 87 stav 1 ove odluke bile veće od zahtjeva utvrđenih ovom odlukom, Zakonom i zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija i u iznosu koji Centralna banka smatra potrebnim.

(2) Ako kreditna institucija obezbijedi dovoljne zaštitne mehanizme kako bi poslovala sa iznosom regulatornog kapitala koji je veći od zahtjevanog Zakonom i ovom odlukom, Centralna banka može da izda toj kreditnoj instituciji generalno prethodno odobrenje za izvršenje neke od radnji iz člana 87 stav 1 ove odluke, ako su ispunjeni kriterijumi kojima se obezbjeđuje da će svaka takva buduća radnja biti u skladu sa uslovima iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana.

(3) Generalno prethodno odobrenje iz stava 2 ovog člana, izdaje se na period koji nije duži od jedne godine i koji se nakon toga može produžiti.

(4) Generalno prethodno odobrenje iz stava 2 ovog člana, izdaje se za određeni unaprijed utvrđeni iznos koji utvrđuje Centralna banka.

(5) U slučaju instrumenata redovnog osnovnog kapitala unaprijed utvrđeni iznos iz stava 4 ovog člana ne smije biti veći od 3% relevantne emisije, niti veći od 10% iznosa za koji je redovni osnovni kapital veći od zbira zahtjeva za redovni osnovni kapital utvrđenih Zakonom, zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija i ovom odlukom, u iznosu koji Centralna banka smatra potrebnim.

(6) U slučaju instrumenata dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala unaprijed utvrđeni iznos iz stava 4 ovog člana ne smije biti veći od 10% iznosa relevantne emisije, niti veći od 3% ukupnog iznosa preostalih instrumenata dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala, u zavisnosti od slučaja.

(7) Centralna banka oduzima generalno prethodno odobrenje iz stava 2 ovog člana ako kreditna institucija prekrši bilo koji kriterijum koji je bio uslov za izdavanje tog odobrenja.

(8) Pri procjeni održivosti zamjenskih instrumenata sa aspekta sposobnosti kreditne institucije da ostvaruje dobit iz stava 1 tačka 1 ovog člana, Centralna banka razmatra obim u kojem bi ti zamjenski instrumenti kapitala bili skuplji za kreditnu instituciju od instrumenata kapitala ili računa emisionih premija koje bi zamijenili.

(9) Centralna banka može da odobri kreditnoj instituciji izvršenje kupovine, otkupa, otplate ili ponovne kupovine instrumenata dodatnog osnovnog kapitala ili instrumenata dopunskog kapitala ili povezanih računa emisionih premija tokom perioda od pet godina od dana njihove emisije ako su ispunjeni uslovi iz stava 1 ovog člana i jedan od sljedećih uslova:

- 1) došlo je do promjene u regulatornoj klasifikaciji tih instrumenata koja bi vjerovatno rezultirala njihovim isključenjem iz regulatornog kapitala ili reklasifikacijom u regulatorni kapital nižeg kvaliteta i ispunjena su oba sljedeća uslova:
 - Centralna banka smatra da je takva promjena u dovoljnoj mjeri izvjesna;
 - kreditna institucija je dokazala Centralnoj banci da se regulatorna reklasifikacija tih instrumenata nije mogla razumno predvidjeti u trenutku njihove emisije;
- 2) došlo je do promjene u važećem poreskom tretmanu tih instrumenata, pri čemu je kreditna institucija dokazala Centralnoj banci da je promjena materijalna i da se nije mogla razumno predvidjeti u trenutku emisije instrumenata;
- 3) ako kreditna institucija prije ili u trenutku izvršenja radnje iz člana 87 stav 1 ove odluke zamijeni instrumente ili povezane račune emisionih premija iz člana 87 stav 1 ove odluke instrumentima regulatornog kapitala istog ili boljeg kvaliteta po uslovima koji su održivi sa aspekta sposobnosti kreditne institucije da ostvaruje dobit i ako je Centralna banka odobrila tu radnju na osnovu zaključka da bi ona bila korisna sa prudencijalnog aspekta i opravdana vanrednim okolnostima; ili
- 4) instrumenti dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala ponovo su kupljeni u svrhu održavanja tržišta.

(10) Održivo sa aspekta sposobnosti kreditne institucije da ostvaruje dobit u smislu stava 1 tačka 1 i stava 9 tačka 3 ovog člana znači da je profitabilnost kreditne institucije, po procjeni Centralne banke, i dalje pouzdana i nije izložena negativnim promjenama nakon zamjene instrumenata ili povezanih računa emisionih premija iz člana 87 stav 1 ove odluke sa instrumentima regulatornog kapitala istog ili boljeg kvaliteta, kako u tom trenutku, tako i u predvidljivoj budućnosti.

(11) Centralna banka pri procjeni profitabilnosti iz stava 10 ovog člana uzima u obzir profitabilnost kreditne institucije u uslovima stresa.

Postupak i podaci potrebni uz zahtjev kreditne institucije za sprovođenje otkupa, smanjenja i ponovne kupovine instrumenata kapitala

Član 89

- (1) Kreditna institucija ne može da najavljuje imaočima instrumenata regulatornog kapitala otkupe, smanjenja i ponovnu kupovinu tih instrumenata prije dobijanja odobrenja Centralne banke.
- (2) Kada sa izvjesnom sigurnošću očekuje sprovođenje radnji iz člana 87 stav 1 ove odluke, i kada je pribavila prethodno odobrenje Centralne banke, kreditna institucija oduzima odgovarajuće iznose instrumenata regulatornog kapitala koje će da otkupi, smanji ili ponovo kupi ili iznose povezanih emisionih premija koji će se smanjiti ili raspodijeliti, u zavisnosti šta je primjenjivo, od odgovarajućih stavki regulatornog kapitala prije samog izvršenja otkupa, smanjenja, ponovne kupovine ili raspodjele.
- (3) Smatra se da potrebna sigurnost iz stava 2 ovog člana postoji naročito kada je kreditna institucija javno najavila svoju namjeru otkupa, smanjenja ili ponovne kupovine instrumenata regulatornog kapitala.
- (4) Kreditna institucija je dužna da od trenutka dobijanja generalnog prethodnog odobrenja Centralne banke iz člana 88 stav 2 ove odluke, prethodno odobreni unaprijed utvrđeni iznos, oduzima od odgovarajućih stavki svog regulatornog kapitala.
- (5) Pri podnošenju zahtjeva za dobijanje prethodnog odobrenja Centralne banke, uključujući generalno prethodno odobrenje iz člana 88 stav 2 ove odluke, za aktivnosti navedene u članu 87 stav 1 ove odluke, i kada kupuje povezane instrumente regulatornog kapitala kako bi ih prenijela na svoje zaposlene kao dio sprovođenja politike primanja, kreditna institucija je dužna da obavijesti Centralnu banku da su ti instrumenti kupljeni za tu posebnu svrhu.
- (6) Izuzetno od st. 2 do 4 ovog člana, kreditna institucija vrši oduzimanja instrumenata od odgovarajućih stavki regulatornog kapitala za vrijeme koje su bili u njenom vlasništvu.
- (7) Kreditna institucija nije dužna da vrši oduzimanja kada su troškovi povezani sa bilo kojom aktivnošću u skladu sa st. 4 do 6 ovog člana već uključeni u regulatorni kapital kao posljedica privremenog ili godišnjeg finansijskog izvještaja.
- (8) Centralna banka daje prethodno odobrenje, osim generalnog prethodnog odobrenja iz člana 88 stav 2 ove odluke, na određeni vremenski period, potreban za sprovođenje bilo koje aktivnosti iz člana 87 stav 1 ove odluke, pri čemu ovaj period ne smije biti duži od godinu dana.
- (9) Odredbe st. 1 do 8 ovog člana primjenjuju se na konsolidovanoj, potkonsolidovanoj i pojedinačnoj osnovi primjene prudencijalnih zahtjeva, u zavisnosti šta je primjenjivo.

Podnošenje zahtjeva kreditne institucije za sprovođenje otkupa, smanjenja i ponovne kupovine instrumenata kapitala

Član 90

(1) Kreditna institucija podnosi zahtjev Centralnoj banci za dobijanje prethodnog odobrenja, uključujući i generalno prethodno odobrenje iz člana 88 stav 2 ove odluke, prije sprovođenja bilo kakve radnje iz člana 87 stav 1 ove odluke.

(2) Odredbe stava 1 ovog člana primjenjuju se na konsolidovanoj, potkonsolidovanoj i pojedinačnoj osnovi primjene prudencijalnih zahtjeva, u zavisnosti šta je primjenjivo.

Sadržaj zahtjeva za sprovođenje otkupa, smanjenja i ponovne kupovine instrumenata kapitala koji podnosi kreditna institucija

Član 91

(1) Kreditna institucija, uz zahtjev iz člana 91 ove odluke, dostavlja sljedeće informacije:

- 1) utemeljeno obrazloženje razloga za sprovođenje jedne od mjera iz člana 87 stav 1 ove odluke;
- 2) informacije o tome da li se traženo odobrenje zasniva na članu 88 stav 1 tač. 1 i 2 ili stavu 2 istog člana ove odluke;
- 3) kada kreditna institucija namjerava da kupi, otkupi ili ponovo kupi instrumente dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala ili povezane račune emisijih premija tokom pet godina od datuma njihove emisije u skladu sa članom 88 stav 9 ove odluke, informacije o tome kako su ispunjeni uslovi iz tog člana;
- 4) informacije koje se odnose na sadašnji i budući period, koje pokrivaju period od barem tri godine, o iznosima i procentima koji odgovaraju sljedećim zahtjevima za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze:
 - zahtjevima za redovni osnovni kapital, osnovni kapital i regulatorni kapital iz člana 134 stav 2 tač. 1 do 3 Zakona;
 - za adresiranje rizika koji nijesu rizik prekomjernog finansijskog leveridža, zahtjevu za dodatni redovni osnovni kapital, za dodatni osnovni kapital, za dodatni regulatorni kapital utvrđen u članu 281 Zakona, u zavisnosti šta je primjenjivo;
 - zahtjevu za kombinovani bafer iz člana 165 Zakona;
 - zahtjevu za koeficijent finansijskog leveridža iz člana 115a Zakona i po potrebi bilo kakvo usklađivanje u skladu sa članom 550 stav 7 ove odluke;
 - za adresiranje rizika prekomjernog finansijskog leveridža, zahtjevu za dodatni redovni osnovni kapital i za dodatni osnovni kapital iz člana 281 Zakona, u zavisnosti šta je primjenjivo;
 - zahtjevu za održavanje bafera za koeficijent finansijskog leveridža samo osnovnim kapitalom za GSV kreditne institucije iz člana 134 stav 2 tačka 1 Zakona, u zavisnosti šta je primjenjivo;
 - zahtjevu zasnovanom na riziku za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze iz člana 117 stav 1 tačka 1 ili člana 118 ove odluke, ako je primjenjivo, i zahtjevu koji nije zasnovan na riziku za regulatorni kapital i

kvalifikovane obaveze iz člana 117 stav 1 tačka 2 ili člana 118 ove odluke, ako je primjenjivo;

- minimalnom zahtjevu za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze iz člana 29 Zakona o sanaciji kreditnih institucija, kako se zahtijeva u skladu sa čl. 30 i 31 tog zakona, po potrebi, koji se izračunava kao iznos regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza i izražava kao procenat ukupnog iznosa izloženosti riziku kreditne institucije, izračunat u skladu sa članom 114 stav 3 ove odluke, i iznos regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza izražen kao procenat ukupnog iznosa izloženosti relevantnog subjekta, izračunat u skladu sa članom 563 stav 4 i članom 564 ove odluke;
- 5) informacije koje se odnose na sadašnji i budući period o nivou i sastavu regulatornog kapitala i nivou i sastavu regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza koji se drže da bi se obezbijedila usklađenost s odgovarajućim zahtjevima iz tačke 4 al. 1 do 8 ovog stava prije i nakon sprovođenja bilo koje aktivnosti navedene u članu 87 stav 1 ove odluke;
- 6) sažeta procjena kreditne institucije o efektima radnji koju planira da izvrši u skladu sa članom 87 stav 1 ove odluke i informacije o svakoj takvoj radnji koju kreditna institucija planira da izvrši u periodu od tri godine, s obzirom na usklađenost sa zahtjevima iz tačke 4 al. 1 do 8 ovog stava;
- 7) kada kreditna institucija namjerava da zamijeni instrumente regulatornog kapitala ili povezane račune emisijih premija u skladu sa članom 88 stav 1 tačka 1 ili članom 88 stav 9 tačka 3 ove odluke:
 - informacije o preostalom roku do dospelja zamijenjenih instrumenata regulatornog kapitala, ako postoje, i dospelju instrumenata regulatornog kapitala koji ih zamjenjuju;
 - položaj u hijerarhiji zamijenjenih instrumenata regulatornog kapitala i instrumenata regulatornog kapitala koji ih zamjenjuju tokom stečaja;
 - trošak instrumenata regulatornog kapitala koji zamjenjuju instrumente ili račune emisijih premija iz člana 87 stav 1 ove odluke;
 - planirano vrijeme emisije instrumenata regulatornog kapitala koji zamjenjuju instrumente ili račune emisijih premija iz člana 87 stav 1 ove odluke;
 - efekti na profitabilnost kreditne institucije u skladu sa članom 88 stav 1 tačka 1 ili članom 88 stav 9 tačka 3 ove odluke;
- 8) ocjenu rizika kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla biti izložena i ocjenu da li nivo regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza obezbjeđuju odgovarajuću pokrivenost tih rizika, uključujući rezultate testiranja otpornosti na stres na glavne rizike kojim bi se pokazali potencijalni gubici;
- 9) pokrivenost, u smislu regulatornog kapitala, primjenljivog indikatora predloženog nivoa i sastava dodatnog internog kapitala koje je utvrdila Centralna banka shodno članu 281b Zakona prije i nakon izvršavanja bilo koje aktivnosti iz člana 87 stav 1 ove odluke, koja obuhvata period od tri godine;
- 10) sve ostale informacije koje Centralna banka smatra potrebnim za procjenu primjerenosti za davanje odobrenja u skladu sa članom 88 ove odluke.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 5 ovog člana, informacije obuhvataju period od najmanje tri godine i, kad je riječ o obavezama, uključuju specifikacije sljedećih iznosa, po potrebi:

- 1) obaveze koje se, u skladu sa članom 72 stav 2 ove odluke, kvalifikuju kao instrumenti kvalifikovanih obaveza;
- 2) obaveze za koje je Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, dozvolila da se kvalifikuju kao instrumenti kvalifikovanih obaveza u skladu sa članom 72 stav 5 ili 6 ove odluke;
- 3) obaveze koje su uključene u iznos regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza subjekata sanacije u skladu sa članom 6 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja;
- 4) obaveze koje proizlaze iz dužničkih instrumenata s ugrađenim derivatima uključenih u iznos regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza u skladu sa članom 6 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja;
- 5) obaveze koje je emitovalo zavisno društvo koje se kvalifikuju za uključivanje u konsolidovane instrumente kvalifikovanih obaveza kreditne institucije koja podliježe članu 117 u skladu sa članom 113 ove odluke ili subjekta sanacije u skladu sa članom 6 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja;
- 6) instrumente kvalifikovanih obaveza koji se uzimaju u obzir za potrebe ispunjavanja zahtjeva za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze za kreditne institucije koje su značajna zavisna društva GSV-a izvan EU-a u skladu sa članom 118 stav 3 ove odluke i za potrebe ispunjavanja minimalnog zahtjeva za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze za subjekte koji sami nijesu subjekti sanacije u skladu sa članom 7 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja.

(3) Centralna banka može da izuzme iz zahtjeva za podnošenje dokumentacije dio informacija koje su navedene u stavu 1 ovog člana ako utvrdi da su joj te informacije već dostupne.

(4) Odredbe st. 1 do 3 ovog člana primjenjuju se na konsolidovanoj, potkonsolidovanoj i pojedinačnoj osnovi primjene prudencijalnih zahtjeva, u zavisnosti šta je primjenjivo.

Dodatne informacije koje treba da se dostave uz zahtjev za generalno prethodno odobrenje za sprovođenje otkupa, smanjenja i ponovne kupovine instrumenata kapitala koji podnosi kreditna institucija

Član 92

(1) Ako kreditna institucija podnosi zahtjev za generalno prethodno odobrenje iz člana 88 stav 2 ove odluke za sprovođenje aktivnosti iz člana 87 stav 1 tačka 1 ove odluke, dužna je da u zahtjevu navede iznos svake relevantne emisije redovnog osnovnog kapitala koji je predmet tog zahtjeva.

(2) Ako kreditna institucija podnosi zahtjev za generalno prethodno odobrenje u skladu sa članom 87 stav 1 tačka 3 ove odluke, dužna je da u zahtjevu navede sve sljedeće:

- 1) iznos svake relevantne preostale emisije koja je predmet zahtjeva;

2) ukupni knjigovodstveni iznos preostalih instrumenata na svakom relevantnom nivou kapitala.

(3) Kreditna institucija može da, u zahtjevu za generalno prethodno odobrenje za sprovođenje aktivnosti u skladu sa članom 87 stav 1 tač. 1 i 3 ove odluke, uključi instrumente regulatornog kapitala koji tek treba da se emituju, u zavisnosti od specifikacije informacija iz stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana, kako je primjenjivo, koje treba da dostavi Centralnoj banci nakon odgovarajuće emisije.

(4) Odredbe stavova 1 do 3 ovog člana primjenjuju se na konsolidovanoj, potkonsolidovanoj i pojedinačnoj osnovi primjene prudencijalnih zahtjeva, u zavisnosti šta je primjenjivo.

Informacije koje je kreditna institucija dužna da dostavi uz zahtjev za produženje generalnog prethodnog odobrenja za sprovođenje otkupa, smanjenja i ponovne kupovine instrumenata kapitala

Član 93

(1) Prije isteka generalnog prethodnog odobrenja iz člana 88 stav 2 ove odluke, kreditna institucija može da dostavi zahtjev za produženje tog odobrenja, pri čemu to odobrenje može svaki put da se produži na dodatni period od najviše godinu dana, pod uslovom da kreditna institucija ne zahtijeva povećanje unaprijed utvrđenog iznosa koji je utvrđen pri izdavanju generalnog prethodnog odobrenja i ne mijenja obrazloženje, kako je navedeno u članu 91 stav 1 tačka 1, kada je dostavljen zahtjev za originalno generalno prethodno odobrenje.

(2) Pri podnošenju zahtjeva za produženje generalnog prethodnog odobrenja iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija nije u obavezi da dostavlja informacije iz člana 91 stav 1 tač. 1 do 4 i tač. 6, 7 i 9 ove odluke.

Vremenski okvir za podnošenje i obradu zahtjeva kreditne institucije za sprovođenje otkupa, smanjenja i ponovne kupovine instrumenata kapitala

Član 94

(1) Kreditna institucija, za dobijanje prethodnog odobrenja, osim generalnog prethodnog odobrenja iz člana 88 stav 2 ove odluke, podnosi Centralnoj banci potpun zahtjev i informacije iz člana 91 ove odluke najmanje četiri mjeseca prije datuma najave imaoćima instrumenata za sprovođenje jedne od aktivnosti iz člana 87 stav 1 ove odluke.

(2) Kreditna institucija, za dobijanje generalnog prethodnog odobrenja iz člana 88 stav 2 ove odluke, podnosi Centralnoj banci potpun zahtjev i informacije iz člana 91 i 92 ove odluke najmanje četiri mjeseca prije datuma sprovođenja bilo koje aktivnosti iz člana 87 stav 1 ove odluke.

(3) Izuzetno od stava 2, ako kreditna institucija Centralnoj banci podnosi zahtjev za produženje generalnog prethodnog odobrenja iz člana 88 stav 2 ove odluke i člana 93 ove odluke, dužna je da Centralnoj banci dostavi zahtjev i informacije propisane čl. 91,

92 i 93 ove odluke najmanje tri mjeseca prije isteka perioda za koje je dato originalno generalno prethodno odobrenje.

(4) Centralna banka može da kreditnoj instituciji, u pojedinim slučajevima i u vanrednim okolnostima, dozvoli podnošenje zahtjeva iz st. 1, i 3 ovog člana u roku kraćem od perioda koji je definisan u tim stavovima.

(5) Centralna banka obrađuje zahtjev kreditne institucije ili tokom perioda iz st. 1, 2 i 3 ovog člana ili tokom perioda iz stava 4 ovog člana.

(6) Centralna banka uzima u obzir nove informacije primljene tokom perioda obrade zahtjeva iz stava 5 ovog člana, ako su te informacije dostupne i ako smatra da su materijalne.

(7) Centralna banka započinje sa obradom zahtjeva tek kada utvrdi da je od kreditne institucije primila sve informacije koje se zahtijevaju na osnovu člana 91 i kada je primjenjivo čl. 92 i 93 ove odluke.

Odobrenje smanjenja instrumenata kvalifikovanih obaveza

Član 95

(1) Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, izdaje odobrenje kreditnoj instituciji za kupovinu, otkup, otplatu ili ponovnu kupovinu instrumenata kvalifikovanih obaveza ako je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- 1) kreditna institucija prije ili u trenutku izvršenja bilo koje radnje iz člana 87 stav 2 ove odluke zamjenjuje instrumente kvalifikovanih obaveza instrumentima regulatornog kapitala ili kvalifikovanih obaveza istog ili boljeg kvaliteta po uslovima koji su održivi sa aspekta sposobnosti kreditne institucije da ostvaruje dobit;
- 2) kreditna institucija je dokazala Centralnoj banci, kao organu nadležnom za sanaciju kreditnih institucija, da bi regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze kreditne institucije, nakon izvršenja radnje iz člana 87 stav 2 ove odluke bili veći od zahtjeva za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze utvrđenih Zakonom, zakonom koji se uređuje sanacija kreditnih institucija i ovom odlukom u iznosu koji Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, u saradnji sa funkcionalnom cjelinom Centralne banke za superviziju, ocijeni potrebnim;
- 3) kreditna institucija je Centralnoj banci, kao organu nadležnom za sanaciju kreditnih institucija, dokazala da je djelimična ili potpuna zamjena kvalifikovanih obaveza instrumentima regulatornog kapitala potrebna kako bi se obezbijedila usklađenost sa zahtjevima za kapital utvrđenim Zakonom i ovom odlukom, a u cilju nastavka nesmetanog poslovanja i održavanja uslova pod kojima je dobila dozvolu za rad.

(2) Ako kreditna institucija obezbijedi dovoljne zaštitne mehanizme kako bi poslovala sa iznosom regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza koji je veći od zahtjevanog Zakonom, zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija i ovom odlukom, Centralna banka može, na osnovu predloga funkcionalne cjeline Centralne banke za sanaciju, datog nakon konsultovanja sa funkcionalnom cjelinom Centralne banke za superviziju, da izda toj kreditnoj instituciji generalno prethodno odobrenje za izvršenje

opcije kupovine, otkupa, otplate ili ponovne kupovine instrumenata kvalifikovanih obaveza, ako su ispunjeni kriterijumi kojima se obezbjeđuje da će svaka takva buduća radnja biti u skladu sa uslovima iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana.

(3) Generalno prethodno odobrenje iz stava 2 ovog člana izdaje se samo na određeni period koji nije duži od jedne godine i koji se nakon toga može produžiti.

(4) Generalno prethodno odobrenje iz stava 2 ovog člana izdaje se samo za određeni unaprijed utvrđeni iznos koji utvrđuje Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju.

(5) Funkcionalna cjelina Centralne banke za sanaciju obavještava funkcionalnu cjelinu Centralne banke za superviziju o svakom izdatom generalnom prethodnom odobrenju iz stava 2 ovog člana.

(6) Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju, kreditnoj instituciji oduzima odobrenje iz stava 2 ovog člana ako kreditna institucija prekrši bilo koji kriterijum koji je uslov za izdavanje tog odobrenja.

(7) Pri procjeni održivosti zamjenskih instrumenata sa aspekta sposobnosti kreditne institucije da ostvaruje dobit iz stava 1 tačka 1 ovog člana, Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju, razmatra obim u kojem bi ti zamjenski instrumenti kapitala ili zamjenske kvalifikovane obaveze bile skuplje za kreditnu instituciju od onih koje bi zamijenile.

(8) Održivo sa aspekta sposobnosti kreditne institucije da ostvaruje dobit u smislu stava 1 tačka 1 ovog člana znači da je profitabilnost kreditne institucije, po procjeni Centralne banke, kao organa nadležnog za sanaciju kreditnih institucija, i dalje pouzdana i nije izložena negativnim promjenama nakon zamjene instrumenata kvalifikovanih obaveza sa instrumentima regulatornog kapitala ili instrumentima kvalifikovanih obaveza istog ili boljeg kvaliteta, kako u tom trenutku, tako i u predvidljivoj budućnosti.

(9) Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, pri procjeni profitabilnosti iz stava 8 ovog člana uzima u obzir profitabilnost kreditne institucije u uslovima stresa.

Zahtjevi, limiti i procedure prilikom podnošenja zahtjeva kreditne institucije za smanjenje instrumenata kvalifikovanih obaveza

Član 96

(1) Kreditna institucija ne može da najavljuje imaoćima instrumenata kvalifikovanih obaveza sprovođenje kupovine, otkupa, smanjenja i ponovnu kupovinu tih instrumenata prije dobijanja odobrenja Centralne banke, kao organa nadležnog za sanaciju kreditnih institucija.

(2) Kada sa izvjesnom sigurnošću očekuje sprovođenje radnji iz člana 87 stav 2 ove odluke, i kada je pribavila prethodno odobrenje Centralne banke, kao organa nadležnog za sanaciju kreditnih institucija, kreditna institucija od instrumenata

kvalifikovanih obaveza oduzima odgovarajuće iznose koje će da kupi, otkupi, otplate ili ponovo kupi, prije samog izvršenja kupovine, otkupa, otplate ili ponovne kupovine.

(3) Smatra se da potrebna sigurnost iz stava 2 ovog člana postoji naročito kada je kreditna institucija javno najavila svoju namjeru kupovine, otkupa, otplate ili ponovne kupovine instrumenta kvalifikovanih obaveza.

(4) Kreditna institucija je dužna da od trenutka dobijanja generalnog prethodnog odobrenja Centralne banke, kao organa nadležnog za sankciju kreditnih institucija, iz člana 95 stav 2 ove odluke, prethodno odobreni unaprijed utvrđeni iznos oduzima od svojih instrumenata kvalifikovanih obaveza.

(5) Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, daje prethodno odobrenje, osim generalnog prethodnog odobrenja iz člana 95 stav 2 ove odluke, na određeni vremenski period, potreban za sprovođenje bilo koje radnje iz člana 87 stav 2 ove odluke, pri čemu ovaj period ne smije biti duži od godinu dana.

(6) Kada kreditna institucija podnosi zahtjev za generalno prethodno odobrenje iz člana 95 stav 2 ove odluke, unaprijed utvrđeni iznos za koji Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, daje generalno prethodno odobrenje ne smije da prelazi 10% ukupnog iznosa preostalih instrumenata kvalifikovanih obaveza.

(7) Odredbe st. 1 do 6 ovog člana primjenjuju se na konsolidovanoj, potkonsolidovanoj i pojedinačnoj osnovi primjene prudencijalnih zahtjeva, prema potrebi.

Podnošenje zahtjeva kreditne institucije za smanjenje instrumenata kvalifikovanih obaveza

Član 97

(1) Kreditna institucija podnosi zahtjev Centralnoj banci, kao organu nadležnom za sanaciju kreditnih institucija, za dobijanje prethodnog odobrenja, uključujući i generalno prethodno odobrenje iz člana 95 stav 2 ove odluke, prije sprovođenja bilo kakve radnje iz člana 87 stav 2 ove odluke.

(2) Odredbe stava 1 ovog člana primjenjuju se na konsolidovanoj, potkonsolidovanoj i pojedinačnoj osnovi primjene zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama, u zavisnosti šta je primjenjivo.

Sadržaj zahtjeva za kupovinu, otkup, otplatu i ponovnu kupovinu instrumenata kvalifikovanih obaveza koji podnosi kreditna institucija

Član 98

(1) Kreditna institucija, uz zahtjev iz člana 97 ove odluke, dostavlja sljedeće informacije:

- 1) utemeljeno obrazloženje razloga za sprovođenje jedne od mjera iz člana 87 stav 2 ove odluke;
- 2) informacije o tome da li se traženo odobrenje zasniva na članu 95 stav 1 tač. 1, 2 ili 3 ili stavu 2 istog člana ove odluke;

- 3) informacije koje se odnose na sadašnji i budući period, koje pokrivaju period od barem tri godine, o iznosima i procentima koji odgovaraju sljedećim zahtjevima za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze:
- zahtjevu zasnovanom na riziku za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze iz člana 117 stav 1 tačka 1 ili člana 118 ove odluke, ako je primjenjivo, i zahtjevu koji nije zasnovan na riziku za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze iz člana 117 stav 1 tačka 2 ili člana 118 ove odluke, ako je primjenjivo;
 - minimalnom zahtjevu za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze iz člana 29 Zakona o sanaciji kreditnih institucija, kako se zahtijeva u skladu sa čl. 30 i 31 tog zakona, po potrebi, koji se izračunava kao iznos regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza i izražava kao procenat ukupnog iznosa izloženosti riziku kreditne institucije, izračunat u skladu sa članom 114 stav 3 ove odluke, i iznos regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza izražen kao procenat ukupnog iznosa izloženosti relevantnog subjekta, izračunat u skladu sa članom 563 st. 4 do 7 ove odluke i članom 564 ove odluke;
 - zahtjevu za kombinovani bafer iz člana 165 Zakona;
- 4) informacije koje se odnose na sadašnji i budući period o nivou i sastavu regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza koji se drže da bi se obezbijedila usklađenost s odgovarajućim zahtjevima iz tačke 3 al. 1 do 3 ovog stava prije i nakon sprovođenja bilo koje radnje navedene u članu 87 stav 2 ove odluke, pri čemu i informacije pokrivaju period od najmanje tri godine i u odnosu na kvalifikovane obaveze uključuju preciziranja sljedećih iznosa:
- obaveze koje se, u skladu sa članom 72 stav 2 ove odluke, kvalifikuju kao instrumenti kvalifikovanih obaveza;
 - obaveze za koje je Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, dozvolila da se kvalifikuju kao instrumenti kvalifikovanih obaveza u skladu sa članom 72 stav 5 ili 6 ove odluke;
 - obaveze koje su uključene u iznos regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza subjekata sanacije u skladu sa članom 6 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja;
 - obaveze koje proizlaze iz dužničkih instrumenata s ugrađenim derivatima uključenih u iznos regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza u skladu sa članom 6 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja;
 - obaveze koje je emitovalo zavisno društvo koje se kvalifikuju za uključivanje u konsolidovane instrumente kvalifikovanih obaveza kreditne institucije koja podliježe članu 117 u skladu sa članom 113 ove odluke ili subjekta sanacije u skladu sa članom 6 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja;
 - instrumente kvalifikovanih obaveza koji se uzimaju u obzir za potrebe ispunjavanja zahtjeva za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze za kreditne institucije koje su značajna zavisna društva GSV–a izvan EU-a u skladu sa članom 118 stav 3 ove odluke i za potrebe ispunjavanja minimalnog zahtjeva za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze za

subjekte koji sami nijesu subjekti sanacije u skladu sa članom 7 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja;

- 5) sažeta procjena kreditne institucije o efektima radnji koju planira da izvrši u skladu sa članom 87 stav 2 ove odluke i informacije o svakoj takvoj radnji koju kreditna institucija planira da izvrši u periodu od tri godine, s obzirom na usklađenost sa zahtjevima iz tačke 3 al. 1 do 3 ovog stava;
- 6) kada kreditna institucija namjerava da zamijeni instrumente kvalifikovanih obaveza u skladu sa članom 95 stav 1 tačka 1 ove odluke:
 - informacije o preostalom roku do dospijeca zamijenjenih instrumenata kvalifikovanih obaveza i dospijecu instrumenata regulatornog kapitala ili kvalifikovanih obaveza koji ih zamjenjuju;
 - položaj u hijerarhiji zamijenjenih instrumenata kvalifikovanih obaveza i instrumenata regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza koji ih zamjenjuju tokom stečaja;
 - trošak instrumenata regulatornog kapitala ili kvalifikovanih obaveza koji zamjenjuju instrumente kvalifikovanih obaveza;
 - planirano vrijeme emisije instrumenata regulatornog kapitala ili kvalifikovanih obaveza koji zamjenjuju instrumente kvalifikovanih obaveza iz člana 87 stav 2 ove odluke;
 - efekti na profitabilnost kreditne institucije u skladu sa članom 95 stav 1 tačka 1;
- 7) ocjenu rizika kojima je kreditna institucija izložena ili bi mogla biti izložena i ocjenu da li nivo regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza obezbjeđuju odgovarajuću pokrivenost tih rizika, uključujući rezultate testiranja otpornosti na stres na glavne rizike kojim bi se pokazali potencijalni gubici;
- 8) kad kreditna institucija primjenjuje član 95 stav 1 tačka 3 ove odluke, dokaz da je djelimična ili potpuna zamjena instrumenata kvalifikovanih obaveza instrumentima regulatornog kapitala potrebna kako bi se osigurala usklađenost sa zahtjevima za regulatorni kapital;
- 9) sve ostale informacije koje Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, smatra potrebnim za procjenu primjerenosti za davanje odobrenja u skladu sa članom 95 ove odluke.

(2) Centralna banka može da izuzme iz zahtjeva za podnošenje dokumentacije dio informacija koje su navedene u stavu 1 ovog člana ako utvrdi da su joj te informacije već dostupne.

(3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se na konsolidovanoj, potkonsolidovanoj i pojedinačnoj osnovi primjene zahtjeva za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze, u zavisnosti šta je primjenjivo.

Dodatne informacije koje treba da se dostave uz zahtjev za generalno prethodno odobrenje za sprovođenje kupovine, otkupa, otplate i ponovne kupovine instrumenata kvalifikovanih obaveza koji podnosi kreditna institucija

Član 99

(1) Ako kreditna institucija podnosi zahtjev za generalno prethodno odobrenje iz člana 95 stav 2 ove odluke za sprovođenje aktivnosti iz člana 87 stav 2 ove odluke, dužna je da u zahtjevu navede ukupan preostali iznos instrumenata kvalifikovanih obaveza, uključujući ukupan iznos preostalih instrumenata kvalifikovanih obaveza koji zadovoljavaju uslove iz člana 95 ove odluke ili člana 6 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja.

(2) Ako kreditna institucija podnosi zahtjev za generalno prethodno odobrenje za obavljanje radnji iz člana 87 stav 2 ove odluke, može da u zahtjevu uključi instrumente regulatornog kapitala koji tek treba da se emituju, u zavisnosti od specifikacije finalnih iznosa iz stava 1 ovog člana, koje treba da dostavi Centralnoj banci, kao organu nadležnom za sanaciju kreditnih institucija, nakon odgovarajuće emisije.

Informacije koje je kreditna institucija dužna da dostavi uz zahtjev za produženje generalnog prethodnog odobrenja za sprovođenje kupovine, otkupa, otplate i ponovne kupovine instrumenata kvalifikovanih obaveza

Član 100

(1) Prije isteka generalnog prethodnog odobrenja iz člana 95 stav 2 ove odluke, kreditna institucija može da dostavi zahtjev za produženje tog odobrenja, pri čemu to odobrenje može svaki put da se produži na dodatni period od najviše godinu dana, pod uslovom da kreditna institucija ne zahtijeva povećanje unaprijed utvrđenog iznosa koji je utvrđen pri izdavanju generalnog prethodnog odobrenja i ne mijenja obrazloženje, kako je navedeno u članu 98 stav 1 tačka 1, kada je dostavljen zahtjev za originalno generalno prethodno odobrenje.

(2) Pri podnošenju zahtjeva za produženje generalnog prethodnog odobrenja iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija nije u obavezi da dostavlja informacije iz člana 98 stav 1 tač. 1 do 3 i tač. 5, 6, 7 i 9 ove odluke.

Vremenski okvir za podnošenje i obradu zahtjeva kreditne institucije za sprovođenje kupovine, otkupa, otplate i ponovne kupovine instrumenata kvalifikovanih obaveza

Član 101

(1) Kreditna institucija, za dobijanje prethodnog odobrenja, osim generalnog prethodnog odobrenja iz člana 95 stav 2 ove odluke, podnosi Centralnoj banci, kao organu nadležnom za sanaciju kreditnih institucija, potpun zahtjev i informacije iz člana 98 ove odluke najmanje četiri mjeseca prije datuma najave imaoćima instrumenata za sprovođenje jedne od aktivnosti iz člana 87 stav 2 ove odluke.

(2) Kreditna institucija, za dobijanje generalnog prethodnog odobrenja iz člana 95 stav 2 ove odluke, podnosi Centralnoj banci, kao organu nadležnom za sanaciju kreditnih institucija, potpun zahtjev i informacije iz člana 98 i 99 ove odluke najmanje četiri mjeseca prije datuma sprovođenja bilo koje aktivnosti iz člana 87 stav 2 ove odluke.

(3) Izuzetno od stava 2, ako kreditna institucija Centralnoj banci, kao organu nadležnom za sanaciju kreditnih institucija, podnosi zahtjev za produženje generalnog prethodnog odobrenja iz člana 95 stav 2 ove odluke i člana 100 ove odluke, dužna je da Centralnoj banci, kao organu nadležnom za sanaciju kreditnih institucija, dostavi zahtjev i informacije propisane čl. 98, 99 i 100 ove odluke najmanje tri mjeseca prije isteka perioda za koje je dato originalno generalno prethodno odobrenje.

(4) Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, može da kreditnoj instituciji, u pojedinim slučajevima i u vanrednim okolnostima, dozvoli podnošenje zahtjeva iz st. 1, i 3 ovog člana u roku kraćem od perioda koji je definisan u tim stavovima.

(5) Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, obrađuje zahtjev kreditne institucije ili tokom perioda iz st. 1, 2 i 3 ovog člana ili tokom perioda iz stava 4 ovog člana.

(6) Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, uzima u obzir nove informacije primljene tokom perioda obrade zahtjeva iz stava 5 ovog člana, ako su te informacije dostupne i ako smatra da su materijalne.

(7) Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, započinje sa obradom zahtjeva tek kada utvrdi da je od kreditne institucije primila sve informacije koje se zahtijevaju na osnovu člana 98 i kada je primjenjivo čl. 99 i 100 ove odluke.

Pojednostavljeni zahtjevi za kreditne institucije koje podliježu minimalnom zahtjevu za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze utvrđenom na nivou koji ne prelazi iznos koji je dovoljan za apsorpciju gubitaka

Član 102

(1) Izuzetno od čl. 98, 99 i 100 ove odluke, kreditna institucija za koju je Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, utvrdila minimalni zahtjev za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze, iz člana 29 Zakona o sanaciji kreditnih institucija, na nivou koji ne prelazi iznos dovoljan za apsorpciju gubitaka u skladu sa članom 3 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja, uz zahtjev iz člana 97 ove odluke prilaže sljedeće:

- 1) utemeljeno obrazloženje razloga za sprovođenje jedne od mjera iz člana 87 stav 2 ove odluke;
- 2) informacije o tome da li se traženo odobrenje zasniva na članu 95 stav 1 tač. 1, 2 ili 3 ili stavu 2 istog člana ove odluke.

(2) Generalno prethodno odobrenje iz člana 95 stav 2 ove odluke, koje je izdato nakon što je podniet zahtjev u skladu sa stavom 1 ovog člana, ne podliježe ograničenju iz člana 96 stav 6 ove odluke.

(3) Izuzetno od člana 101 ove odluke, kreditna institucija iz stava 1 ovog člana podnosi Centralnoj banci, kao organu nadležnom za sanaciju kreditnih institucija, zahtjev iz člana 97 ove odluke najmanje tri mjeseca prije datuma na koji je imaoica instrumenata najavila jednu od radnji iz člana 87 ove odluke ili, u slučaju zahtjeva za generalno prethodno odobrenje iz člana 95 ove odluke, najmanje tri mjeseca prije datuma na koji će biti izvršena jedna od radnji iz člana 87 stav 2 ove odluke.

(4) Smatra se da je Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, kreditnoj instituciji izdala traženo odobrenje, ako joj u rokovima navedenim u stavu 3 ovog člana, ne dostavi pisanim putem primjedbe na zahtjev iz člana 97 ove odluke.

(5) Odredbe ovog člana primjenjuju se na pojedinačnoj, konsolidovanoj i potkonsolidovanoj osnovi primjene zahtjeva za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze, u zavisnosti šta je primjenjivo.

Saradnja funkcionalne cjeline Centralne banke za superviziju sa funkcionalnom cjelinom Centralne banke za sanaciju prilikom izadavanja odobrenja za smanjenje instrumenata kvalifikovanih obaveza

Član 103

(1) Kada kreditna institucija podnese potpuni zahtjev za prethodno odobrenje, uključujući generalno prethodno odobrenje iz člana 95 stav 2 ove odluke funkcionalna cjelina Centralne banke za sanaciju bez odlaganja dostavlja taj zahtjev funkcionalnoj cjelini Centralne banke za superviziju, kao i informacije iz člana 98 ove odluke i, ako je primjenjivo, iz člana 99, člana 100 ili člana 102 ove odluke.

(2) Istovremeno sa dostavljanjem informacija iz stava 1 ovog člana funkcionalna cjelina Centralne banke za sanaciju upućuje funkcionalnoj cjelini Centralne banke za superviziju zahtjev za konsultaciju o primljenom zahtjevu, koje uključuje uzajamnu razmjenu svih drugih informacija relevantnih za procjenu zahtjeva koju vrše obje funkcionalne cjeline Centralne banke.

(3) Objе funkcionalne cjeline Centralne banke - za superviziju i za sanaciju dogovaraju se o primjerenom roku za davanje odgovora na konsultaciju iz stava 2, koji ne smije biti duži od tri mjeseca od trenutka prijema zahtjeva za konsultaciju, niti duži od dva mjeseca ako se konsultacija odnosi na obnavljanje generalnog prethodnog odobrenja u skladu sa članom 100 ove odluke ili generalnog prethodnog odobrenja u skladu sa članom 102 ove odluke.

(4) Centralna banka, kao organ nadležan za sanaciju kreditnih institucija, dužna je da prije donošenja odluke o odobrenju razmotri dobijeno mišljenje funkcionalne cjeline za superviziju.

(5) Ako je Centralnoj banci, kao organu nadležnom za sanaciju kreditnih institucija, za davanje odobrenja kreditnoj instituciji, u skladu sa članom 95 stav 1 tačka 2 ove odluke, potrebna prethodna saglasnost funkcionalne cjeline za superviziju, dužna je da obezbijedi da funkcionalna cjelina za sanaciju, u roku od dva mjeseca od podnošenja zahtjeva za konsultaciju iz stava 2 ili u roku od mjesec dana kada se konsultacija odnosi na obnavljanje generalnog prethodnog odobrenja u skladu sa

članom 100 ove odluke ili generalnog prethodnog odobrenja u skladu sa članom 102 ove odluke, obavijesti funkcionalnu cjelinu za superviziju o predloženom iznosu, za koji smatra da je neophodno da, nakon izvršene radnje iz člana 78 stav 2 ove odluke, regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze kreditne institucije premaše zahtjeve koji se na nju odnose.

(6) Funkcionalna cjelina Centralne banke za superviziju je dužna da u roku od tri sedmice ili, ako se konsultacija odnosi na obnavljanje generalnog prethodnog odobrenja u skladu sa članom 100 ove odluke ili generalnog prethodnog odobrenja u skladu sa članom 102 ove odluke, u roku od dvije sedmice nakon dobijanja obavještenja iz stava 5 ovog člana, u pisanoj formi dostavi funkcionalnoj cjelini za sanaciju svoju pisanu saglasnost, a u slučaju da se ne slaže ili da se djelimično slaže, dužna je da u navedenom roku dostavi obavještenje sa obrazloženjem razloga svoje odluke.

(7) Izuzetno od stava 3 ovog člana, ako je u obavezi da, u skladu sa članom 95 stav 1 tačka 2 ove odluke, da saglasnost, funkcionalna cjelina Centralne banke za superviziju dužna je da funkcionalnoj cjelini Centralne banke za sanaciju dostavi odgovor na konsultaciju iz stava 2 ovog člana u isto vrijeme kad i pisanu saglasnost iz stava 6 ovog člana.

(8) Izuzetno od st. 3 do 7 ovog člana, ako je maksimalni rok za obradu zahtjeva iz stava 1 kraći od četiri mjeseca u skladu sa članom 102 st. 3 ili 4, obje funkcionalne cjeline Centralne banke – za sanaciju i za superviziju dogovaraju rokove iz st. 3, 5 i 6 ovog člana, uzimajući u obzir relevantni maksimalni rok.

(9) Obje funkcionalne cjeline Centralne banke – za sanaciju i superviziju su dužne da omoguće postizanje dogovora iz stava 6 ovog člana kako bi se osiguralo da se zahtjev iz stava 1 u svakom slučaju obradi u roku iz člana 102 st. 1, 2, 3 ili 4 ove odluke.

(10) Funkcionalna cjelina Centralne banke za sanaciju je dužna da bez nepotrebnog odlaganja obavijesti funkcionalnu cjelinu za superviziju o donesenoj odluci o odobrenju.

(11) Funkcionalna cjelina Centralne banke za sanaciju je dužna da, takođe, obavijesti funkcionalnu cjelinu za superviziju i u slučaju povlačenja generalnog prethodnog odobrenja kad je kreditna institucija prekršila bilo koji kriterijum po osnovu kog je izdato to odobrenje.

Privremeno izuzeće od odbitka od regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza

Član 104

(1) Ako kreditna institucija drži instrumente kapitala ili obaveze koji se kvalifikuju kao instrumenti regulatornog kapitala u subjektu finansijskog sektora ili kao instrumenti kvalifikovanih obaveza u kreditnoj instituciji, a Centralna banka ih smatra ulaganjem u cilju sprovođenja postupka finansijske pomoći za svrhe reorganizacije i ponovnog uspostavljanja održivosti tog subjekta ili te kreditne institucije, Centralna banka može da privremeno izuzme od primjene odredbe o odbitku od regulatornog kapitala koje bi se na te instrumente inače odnosile.

(2) Trajanje privremenog izuzeća iz stava 1 ovog člana ne može da traje duže od vremenskog okvira predviđenog planom o postupku finansijske pomoći.

(3) Izuzeće iz stava 1 ovog člana ne može trajati duže od pet godina.

(4) Izuzeće se primjenjuje samo u vezi sa novim ulaganjima instrumenata regulatornog kapitala u subjekat finansijskog sektora ili instrumenata kvalifikovanih obaveza u kreditnu instituciju koji podliježu postupku finansijske pomoći.

(5) Za potrebe privremenog izuzeća od odbitka od regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza, Centralna banka može da privremena ulaganja iz stava 1 ovog člana smatra ulaganjima radi sprovođenja postupka finansijske pomoći za svrhe reorganizacije i spašavanja subjekta finansijskog sektora ako se postupak sprovodi prema planu, ako ga je odobrila Centralna banka i ako su u planu jasno naznačene faze, vremenski okvir i ciljevi i određena interakcija između ulaganja i postupka finansijske pomoći.

Procjena usklađenosti sa uslovima za instrumente regulatornog kapitala i kvalifikovanih obaveza

Član 105

(1) Kreditna institucija je dužna da, prilikom ocjenjivanja usklađenosti sa zahtjevima za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze, uzme u obzir karakteristike instrumenata koje su od suštinskog značaja, a ne samo njihovu pravnu formu.

(2) Ocjena karakteristika od suštinskog značaja instrumenata iz stava 1 ovog člana treba da obuhvati sve aranžmane u vezi sa instrumentima, čak i ako oni nijesu izričito navedeni u uslovima samih instrumenata, kako bi se utvrdilo da li su kombinovani ekonomski efekti takvih aranžmana u skladu sa ciljem odgovarajućih odredbi.

GLAVA II – MANJINSKA UČEŠĆA I INSTRUMENTI DODATNOG OSNOVNOG KAPITALA I DOPUNSKOG KAPITALA KOJE EMITUJU ZAVISNA DRUŠTVA KREDITNE INSTITUCIJE

Manjinska učešća koja se kvalifikuju za uključivanje u konsolidovani redovni osnovni kapital

Član 106

(1) Manjinska učešća sastoje se od zbira stavki redovnog osnovnog kapitala zavisnih društava ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

1) zavisno društvo kreditne institucije je:

- kreditna institucija;
- društvo koje podliježe zahtjevima iz Zakona i ove odluke; ili
- finansijski holding posrednik ili mješoviti finansijski holding posrednik koji podliježe zahtjevima ove odluke na potkonsolidovanoj osnovi, ili investicioni holding posrednik koji na konsolidovanoj osnovi podliježe zahtjevima

Komisije za tržište kapitala kojima se uređuje poslovanje investicionih društava i ekvivalentnim propisima u EU;

- investiciono društvo;
 - finansijski holding posrednik u trećoj zemlji na koji se primjenjuju isti prudencijalni zahtjevi kao i na kreditne institucije te treće zemlje, pri čemu su ti prudencijalni zahtjevi, prema procjeni Evropske Komisije, ekvivalentni zahtjevima iz ove odluke i regulative Evropske unije;
- 2) zavisno društvo je u cjelosti uključeno u konsolidaciju u skladu sa Zakonom;
 - 3) stavke redovnog osnovnog kapitala, navedene u uvodnom dijelu ovog stava, u vlasništvu su lica koja nijesu društva uključena u konsolidaciju u skladu sa Zakonom.

(2) Manjinska učešća koja je, direktno ili indirektno, posredstvom subjekta za posebnu namjenu ili na drugi način, finansiralo matično društvo kreditne institucije ili njegova zavisna društva, ne kvalifikuju se kao konsolidovani redovni osnovni kapital.

Kvalifikovani dodatni osnovni kapital, osnovni kapital, dopunski kapital i kvalifikovani regulatorni kapital

Član 107

Kvalifikovani dodatni osnovni kapital, osnovni kapital, dopunski kapital i kvalifikovani regulatorni kapital obuhvataju manjinsko učešće, instrumente dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala, u zavisnosti šta je primjenjivo, i sa njima povezane račune emisijih premija zavisnog društva kreditne institucije, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) zavisno društvo je:
 - kreditna institucija;
 - društvo koje podliježe zahtjevima iz Zakona i ove odluke;
 - finansijski holding posrednik ili mješoviti finansijski holding posrednik koji podliježe zahtjevima ove odluke na potkonsolidovanoj osnovi, ili investicioni holding posrednik koji na konsolidovanoj osnovi podliježe zahtjevima Komisije za tržište kapitala kojima se uređuje poslovanje investicionih društava i ekvivalentnim propisima u EU;
 - investiciono društvo;
 - finansijski holding posrednik u trećoj zemlji na koji se primjenjuju isti prudencijalni zahtjevi kao i na kreditne institucije te treće zemlje, pri čemu su ti prudencijalni zahtjevi, ekvivalentni zahtjevima iz ove odluke i regulative Evropske unije;
- 2) zavisno društvo je u cjelosti uključeno u obim konsolidacije u skladu sa Zakonom; i
- 3) stavke redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala navedene u uvodnom dijelu ovog stava su u vlasništvu lica koja nijesu društva uključena u konsolidaciju u skladu sa Zakonom.

Manjinska učešća uključena u konsolidovani redovni osnovni kapital

Član 108

(1) Kreditna institucija utvrđuje iznos manjinskih učešća zavisnog društva koji je uključen u konsolidovani redovni osnovni kapital tako što od manjinskih učešća tog

društva oduzima rezultat dobijen množenjem iznosa iz tačke 1 i procenta iz tačke 2 ovog stava:

- 1) redovni osnovni kapital zavisnog društva umanjen za manji od iznosa iz alineje 1 ili 2 ove tačke:
 - iznos redovnog osnovnog kapitala tog zavisnog društva koji zadovoljava sljedeće:
 - a) kada je zavisno društvo jedno od društava iz člana 106 stav 1 tačka 1 ove odluke, ali nije investiciono društvo ili investicioni holding posrednik, iznos redovnog osnovnog kapitala koji je neophodan za ispunjavanje zbira zahtjeva iz člana 134 stav 2 Zakona, posebnih zahtjeva za regulatorni kapital iz člana 279 stav 1 tačka 1 Zakona, zahtjeva za kombinovani bafer iz člana 166 Zakona, strožih prudencijalnih zahtjeva prilikom identifikacije povećanih makroprudencijalnih rizika i svih dodatnih lokalnih supervizorskih propisa u trećim zemljama;
 - b) kada je zavisno društvo investiciono društvo ili investicioni holding posrednik, iznos redovnog osnovnog kapitala koji je neophodan za ispunjavanje zbira zahtjeva za regulatorni kapital, dodatnih zahtjeva za kapital utvrđeni propisima kojima se uređuje poslovanje investicionih društava, kao i bilo kojih drugih lokalnih supervizorskih propisa u trećim zemljama koji se odnose na poslovanje investicionih društava;
 - iznos konsolidovanog redovnog osnovnog kapitala koji se odnosi na to zavisno društvo koje je, na konsolidovanoj osnovi, dužno da redovnim osnovnim kapitalom ispunjava zbir zahtjeva iz člana 134 stav 2 Zakona, posebnih zahtjeva za regulatorni kapital iz člana 279 stav 1 tačka 1 Zakona, zahtjeva za kombinovani bafer iz člana 166 Zakona, strožih prudencijalnih zahtjeva prilikom identifikacije povećanih makroprudencijalnih rizika i svih dodatnih lokalnih supervizorskih propisa u trećim zemljama;
- 2) manjinska učešća zavisnog društva izražena kao procenat svih stavki redovnog osnovnog kapitala tog društva.

(2) Izuzetno od stava 1 tačka 1 ovog člana Centralna banka može da dozvoli kreditnoj instituciji da oduzme bilo koji od iznosa iz tačke 1 al. 1 ili 2 tog stava nakon što ona dokaže Centralnoj banci da je dodatni iznos manjinskog učešća dostupan za apsorpciju gubitaka na konsolidovanoj osnovi.

(3) Obračun iz stava 1 ovog člana vrši se na potkonsolidovanoj osnovi za svako zavisno društvo iz člana 106 stav 1 ove odluke.

(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da odluči da za zavisno društvo iz člana 106 stav 1 ove odluke ne vrši obračun i u tom slučaju manjinsko učešće tog zavisnog društva ne može biti uključeno u konsolidovani redovni osnovni kapital.

(5) Ako Centralna banka primijeni izuzetke u vezi sa primjenom prudencijalnih zahtjeva na pojedinačnoj osnovi, u skladu sa članom 309 stav 4 Zakona, manjinsko učešće u zavisnom društvu na koje se primjenjuje izuzetak ne priznaje se u regulatorni kapital na potkonsolidovanoj, odnosno konsolidovanoj osnovi, u zavisnosti šta je primjenjivo.

(6) Centralna banka može da odobri matičnom finansijskom holdingu izuzeće od primjene ovog člana ako:

- 1) je njegova osnovna djelatnost sticanje udjela;
- 2) podliježe prudencijalnoj superviziji na konsolidovanoj osnovi;
- 3) vrši konsolidaciju zavisne kreditne institucije u kojoj ima samo manjinsko učešće na osnovu odnosa kontrole u smislu člana 9 stav 7 Zakona;
- 4) više od 90% konsolidovanog zahtijevanog redovnog osnovnog kapitala tog holdinga izračunatog na potkonsolidovanoj osnovi proizilazi iz zavisne kreditne institucije iz tačke 3 ovog stava.

(7) Za potrebe određivanja izračuna potkonsolidacije u skladu sa zahtjevima iz stava 3 ovog člana, člana 109 st. 3 i 4, i člana 111 stav 3 ove odluke, kvalifikovana manjinska učešća zavisnog društva iz člana 106 ove odluke koje je istovremeno matično društvo subjekta iz člana 106 stav 1 ove odluke, izračunavaju se u skladu sa st. 8 do 10 ovog člana.

(8) Ako Centralna banka koristi diskrecono pravo kojim se dozvoljava matičnim kreditnim institucijama da na pojedinačnoj osnovi uključe zavisna društva u izračunavanje svojih zahtjeva, izračunavanje koje je potrebno izvršiti u skladu sa st. 9 i 10 ovog člana sprovodi se na osnovu položaja kreditne institucije kao da diskrecono pravo nije primijenjeno.

(9) Ako zavisno društvo ispunjava zahtjeve za kapital iz ove odluke na konsolidovanoj osnovi, dužno je da primjenjuje sljedeće:

- 1) redovni osnovni kapital tog zavisnog društva na konsolidovanoj osnovi iz stava 1 tačka 1 ovog člana uključuje priznata manjinska učešća koja proizilaze iz njegovih sopstvenih zavisnih društava izračunatih u skladu sa ovim članom i odredbama ove odluke;
- 2) za potrebe potkonsolidovanog izračuna, iznos redovnog osnovnog kapitala koji se zahtijeva u skladu sa stavom 1 tačka 1 alineja 1 ovog člana, predstavlja iznos koji je potreban da se ispune zahtjevi za redovni osnovni kapital tog zavisnog društva na njegovom konsolidovanoj osnovi, izračunat u skladu sa stavom 1 tačka 1 ovog člana, pri čemu Centralna banka utvrđuje posebne zahtjeve iz člana 279 Zakona;
- 3) iznos konsolidovanog redovnog osnovnog kapitala koji se zahtijeva u skladu sa stavom 1 tačka 1 alineja 2 ovog člana predstavlja doprinos zavisnog društva na osnovu njegovog konsolidovanog položaja zahtjevima za redovni osnovni kapital kreditne institucije za koju se na konsolidovanoj osnovi izračunavaju priznata manjinska učešća, pritom se, za potrebe izračunavanja doprinosa zavisnog društva, eliminišu sve transakcije u okviru grupe među društvima koja su uključena u prudencijalni okvir konsolidacije kreditne institucije.

(10) Pri sprovođenju konsolidacije iz stava 9 tačka 3 ovog člana zavisno društvo ne uključuje zahtjeve za kapital koji proizilaze iz njegovih zavisnih društava koja nijesu uključena u prudencijalni okvir konsolidacije kreditne institucije za koju se izračunavaju kvalifikovana manjinska učešća.

(11) Ako se izuzeće iz stava 5 ovog člana primjenjuje na zavisno društvo, svako matično društvo zavisnog društva koje ostvaruje korist od izuzeća može da uključi u svoj redovni osnovni kapital manjinska učešća koja proizilaze iz zavisnih društava tog

zavisnog društva koje i samo ostvaruje korist od izuzeća, uz uslov da su izračunavanja iz stava 1 ovog člana izvršena za svako od navedenih zavisnih društava.

(12) Iznos redovnog osnovnog kapitala koji je uključen u regulatorni kapital na nivou matičnog društva ne može biti veći od iznosa koji bi bio uključen da zavisnom društvu nije odobreno izuzeće.

(13) Ako matična kreditna institucija ima zavisno društvo posrednika koje nije navedeno u članu 106 stav 1 ove odluke i ako to zavisno društvo posrednik ima zavisno društvo iz člana 106 stav 1 ove odluke, matična kreditna institucija može u svoj redovni osnovni kapital da uključi iznos manjinskog učešća koji proizilazi iz tih zavisnih društava izračunat u skladu sa stavom 1 ovog člana.

(14) Matična kreditna institucija iz stava 12 ovog člana ne može da u svoj redovni osnovni kapital uključi manjinska učešća koja proizilaze iz zavisnih društava posrednika koja nijesu navedena u članu 106 stav 1 ove odluke.

(15) Metodologija iz st. 8 do 10 ovog člana primjenjuje se na isti način i prilikom izračunavanja iznosa instrumenata kvalifikovanog osnovnog kapitala u skladu sa članom 109 ove odluke i iznosa kvalifikovanog regulatornog kapitala u skladu sa članom 111 ove odluke.

Instrumenti kvalifikovanog osnovnog kapitala uključeni u konsolidovani osnovni kapital

Član 109

(1) Kreditna institucija utvrđuje iznos kvalifikovanog osnovnog kapitala zavisnog društva koji je uključen u konsolidovani regulatorni kapital tako što od kvalifikovanog osnovnog kapitala tog društva oduzme rezultat koji se dobija množenjem iznosa iz tačke 1 i procenta iz tačke 2 ovog stava:

1) osnovni kapital zavisnog društva umanjen za manji od iznosa iz al. 1 ili 2 ove tačke:

– iznos osnovnog kapitala tog zavisnog društva koji zadovoljava sljedeće:

- a) kada je zavisno društvo jedno od društava iz člana 106 stav 1 tačka 1 ove odluke, ali nije investiciono društvo ili investicioni holding posrednik, iznos osnovnog kapitala koji je neophodan za ispunjavanje zbira zahtjeva iz člana 134 stav 2 Zakona, posebnih zahtjeva za regulatorni kapital iz člana 279 stav 1 tačka 1 Zakona, zahtjeva za kombinovani bafer iz člana 166 Zakona, strožih prudencijalnih zahtjeva prilikom identifikacije povećanih makroprudencijalnih rizika i svih dodatnih lokalnih supervizorskih propisa u trećim zemljama;
- b) kada je zavisno društvo investiciono društvo ili investicioni holding posrednik, iznos osnovnog kapitala koji je neophodan za ispunjavanje zbira zahtjeva za regulatorni kapital, dodatnih zahtjeva za kapital utvrđeni propisima kojima se uređuje poslovanje investicionih društava, kao i bilo kojih drugih lokalnih supervizorskih propisa u trećim zemljama koji se odnose na poslovanje investicionih društava;

- iznos konsolidovanog osnovnog kapitala koji se odnosi na to zavisno društvo koje je, na konsolidovanoj osnovi, dužno da osnovnim kapitalom ispunjava zbir zahtjeva iz člana 134 stav 2 Zakona, posebnih zahtjeva za regulatorni kapital iz člana 279 stav 1 tačka 1 Zakona, zahtjeva za kombinovani bafer iz člana 166 Zakona, strožih prudencijalnih zahtjeva prilikom identifikacije povećanih makroprudencijalnih rizika i svih dodatnih lokalnih supervizorskih propisa u trećim zemljama;
- 2) kvalifikovani osnovni kapital zavisnog društva izražen kao procenat svih stavki redovnog osnovnog kapitala i dodatnog osnovnog kapitala tog društva.

(2) Izuzetno od stava 1 tačka 1 ovog člana Centralna banka može da odobri kreditnoj instituciji da oduzme bilo koji od iznosa iz al. 1 ili 2 te tačke nakon što ona dokaže Centralnoj banci da je dodatni iznos osnovnog kapitala dostupan za apsorpciju gubitaka na konsolidovanoj osnovi.

(3) Obračun iz stava 1 ovog člana vrši se na potkonsolidovanoj osnovi za svako zavisno društvo iz člana 106 stav 1 ove odluke.

(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da odluči da za zavisno društvo iz člana 106 stav 1 ove odluke ne vrši obračun i u tom slučaju kvalifikovani osnovni kapital tog zavisnog društva ne može da uključi u konsolidovani osnovni kapital.

(5) Ako Centralna banka primijeni izuzetke u vezi sa primjenom prudencijalnih zahtjeva na pojedinačnoj osnovi u skladu sa članom 309 stav 4 Zakona instrumenti osnovnog kapitala u zavisnim društvima na koje se primjenjuje izuzetak ne priznaju se kao regulatorni kapital na potkonsolidovanoj ili konsolidovanoj osnovi, u zavisnosti šta je primjenjivo.

Kvalifikovani osnovni kapital uključen u konsolidovani dodatni osnovni kapital

Član 110

Ne dovodeći u pitanje član 108 stav 6 ove odluke, kreditna institucija određuje iznos kvalifikovanog osnovnog kapitala zavisnog društva koji je uključen u konsolidovani dodatni osnovni kapital tako što od kvalifikovanog osnovnog kapitala tog društva uključenog u konsolidovani osnovni kapital oduzima manjinska učešća tog društva koja su uključena u konsolidovani redovni osnovni kapital.

Iznos kvalifikovanog regulatornog kapitala uključen u iznos konsolidovanog regulatornog kapitala

Član 111

(1) Kreditna institucija utvrđuje iznos kvalifikovanog regulatornog kapitala zavisnog društva koji je uključen u iznos konsolidovanog regulatornog kapitala tako što od iznosa kvalifikovanog regulatornog kapitala tog društva oduzme rezultat dobijen množenjem iznosa iz tačke 1 i procenta iz tačke 2 ovog stava:

- 1) regulatorni kapital zavisnog društva umanjen za manji od iznosa iz alineje 1 ili 2 ove tačke:
 - iznos regulatornog kapitala tog zavisnog društva koji zadovoljava sljedeće:

- a) kada je zavisno društvo jedno od društava iz člana 106 stav 1 tačka 1 ove odluke, ali nije investiciono društvo ili investicioni holding posrednik, iznos regulatornog kapitala koji je neophodan za ispunjavanje zbira zahtjeva iz člana 134 stav 2 Zakona, posebnih zahtjeva za regulatorni kapital iz člana 279 stav 1 tačka 1 Zakona, zahtjeva za kombinovani bafer iz člana 166 Zakona, strožih prudencijalnih zahtjeva prilikom identifikacije povećanih makroprudencijalnih rizika i svih dodatnih lokalnih supervizorskih propisa u trećim zemljama;
- b) kada je zavisno društvo investiciono društvo ili investicioni holding posrednik, iznos regulatornog kapitala koji je neophodan za ispunjavanje zbira zahtjeva za regulatorni kapital, dodatnih zahtjeva za kapital utvrđeni propisima kojima se uređuje poslovanje investicionih društava, kao i bilo kojih drugih lokalnih supervizorskih propisa u trećim zemljama koji se odnose na poslovanje investicionih društava;
- iznos regulatornog kapitala koji se odnosi na to zavisno društvo koje je, na konsolidovanoj osnovi, dužno da regulatornim kapitalom ispunjava zbir zahtjeva iz člana 134 stav 2 Zakona, posebnih zahtjeva za regulatorni kapital iz člana 279 stav 1 tačka 1 Zakona, zahtjeva za kombinovani bafer iz člana 166 Zakona, strožih prudencijalnih zahtjeva prilikom identifikacije povećanih makroprudencijalnih rizika i svih dodatnih lokalnih supervizorskih propisa u trećim zemljama;
- 3) kvalifikovani regulatorni kapital zavisnog društva izražen kao procenat zbir svih stavki redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala i dopunskog kapitala isključujući iznose iz člana 60 st. 1 tač. 3 i 4 tog društva.

2) Izuzetno od stava 1 tačka 1 ovog člana Centralna banka može da dozvoli kreditnoj instituciji da oduzme bilo koji od iznosa iz al. 1 ili 2 te tačke nakon što ona dokaže Centralnoj banci da je dodatni iznos regulatornog kapitala dostupan za apsorpciju gubitaka na konsolidovanoj osnovi.

(3) Obračun iz stava 1 ovog člana vrši se na potkonsolidovanoj osnovi za svako zavisno društvo iz člana 106 stav 1 ove odluke.

(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da odluči da za zavisno društvo iz člana 106 stav 1 ove odluke ne vrši obračun i u tom slučaju kvalifikovani regulatorni kapital tog zavisnog društva ne može da uključi u konsolidovani regulatorni kapital.

(5) Ako Centralna banka primijeni izuzetke u vezi sa primjenom prudencijalnih zahtjeva na pojedinačnoj osnovi u skladu sa članom 309 stav 4 Zakona instrumenti regulatornog kapitala u zavisnim društvima na koje se primjenjuje izuzetak ne priznaju se kao regulatorni kapital na potkonsolidovanoj ili konsolidovanoj osnovi, u zavisnosti šta je primjenjivo.

Instrumenti kvalifikovanog regulatornog kapitala uključeni u konsolidovani dopunski kapital

Član 112

Ne dovodeći u pitanje odredbu člana 108 stav 6 ove odluke, kreditna institucija određuje iznos kvalifikovanog regulatornog kapitala zavisnog društva koji je uključen u dopunski kapital na konsolidovanoj osnovi tako što od kvalifikovanog regulatornog kapitala tog društva uključenog u iznos regulatornog kapitala na konsolidovanoj osnovi oduzme kvalifikovani osnovni kapital tog društva koji je uključen u osnovni kapital utvrđen na konsolidovanoj osnovi.

Kvalifikovani instrumenti kvalifikovanih obaveza

Član 113

Obaveze koje je emitovalo zavisno društvo sa sjedištem u Crnoj Gori koje pripada istoj sanacionoj grupi kao i subjekat sanacije, ispunjavaju uslove za uključivanje u konsolidovane instrumente kvalifikovanih obaveza kreditne institucije u skladu sa članom 117 ove odluke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) emitovane su u skladu sa članom 7 stav 1 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja;
- 2) kupio ih je postojeći akcionar koji nije dio iste sanacione grupe sve dok se sprovođenjem ovlašćenja za smanjenje vrijednosti ili konverziju u skladu sa zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija ne utiče na kontrolu koju subjekat sanacije ima nad zavisnim društvom;
- 3) obaveze ne prelaze iznos koji je dobijen oduzimanjem iznosa iz alineje 1 od iznosa iz alineje 2 ove tačke:
 - zbir obaveza emitovanih subjektu sanacije koji je te obaveze kupio direktno ili indirektno posredstvom drugih subjekata u istoj sanacionoj grupi i iznosa instrumenata regulatornog kapitala emitovanih u skladu sa članom 7 stav 2 Odluke o bližem načinu utvrđivanja minimalnog zahtjeva za regulatornim kapitalom i kvalifikovanim obavezama kreditnih institucija i načinu izvještavanja;
 - iznos utvrđen u skladu sa čl. 31 i 32 Zakona o sanaciji kreditnih institucija.

DIO TREĆI ZAHTJEVI ZA KAPITALOM

GLAVA I – OPŠTI ZAHTJEVI I VREDNOVANJA

ODJELJAK 1 – Zahtijevani nivo regulatornog kapitala

Zahtjevi za regulatorni kapital

Član 114

(1) Zahtjevi za regulatorni kapital kreditne institucije podrazumijevaju održavanje sljedećih koeficijenata adekvatnosti kapitala u skladu sa čl. 134 i 134a Zakona:

- 1) koeficijenta adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala;
- 2) koeficijenta adekvatnosti osnovnog kapitala;
- 3) koeficijenta adekvatnosti ukupnog kapitala; i
- 4) koeficijenta finansijskog leveridža.

(2) Kreditna institucija izračunava koeficijente adekvatnosti kapitala iz stava 1 tač. 1 do 3 ovog člana na sljedeći način:

- 1) koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala izračunava kao odnos redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- 2) koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala izračunava kao odnos osnovnog kapitala i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- 3) koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala izračunava kao odnos regulatornog kapitala i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- 4) koeficijent finansijskog leveridža izračunava se u skladu sa čl. 563 do 570 ove odluke.

(3) Iznos ukupne izloženosti riziku (TREA) izračunava se na sljedeći način:

$$TREA = \max \{U - TREA; x \cdot S - TREA\}$$

gdje je:

TREA	=	iznos ukupne izloženosti riziku subjekta;
U – TREA	=	iznos ukupne izloženosti riziku subjekta izračunat bez primjene donje granice rizikom ponderisane aktive izračunat u skladu sa stavom 4 ovog člana;
S – TREA	=	iznos standardizovane ukupne izloženosti riziku subjekta izračunat u skladu sa stavom 5 ovog člana;
X	=	72,5%.

(4) Iznos ukupne izloženosti riziku izračunat bez primjene donje granice rizikom ponderisane aktive izračunava se kao zbir iznosa iz tač. 1 do 7 ovog stava, uzimajući u obzir odredbe stava 6 ovog člana:

- 1) iznosi rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik, uključujući kreditni rizik druge ugovorne strane i rizik razvodnjavanja, koji se izračunavaju u skladu sa glavom II ovog dijela odluke i članom 527 ove odluke za sve poslovne aktivnosti kreditne institucije, izuzev iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za poslove iz knjige trgovanja kreditne institucije;
- 2) zahtjevi za regulatorni kapital za poslove iz knjige trgovanja kreditne institucije za sljedeće:
 - tržišni rizik, izračunati u skladu s glavom IV ovog dijela odluke;
 - velike izloženosti koje prekoračuju limite iz člana 172 Zakona u onoj mjeri u kojoj je kreditnoj instituciji dozvoljeno da prekorači ta ograničenja, izračunati u skladu sa odredbama člana 561 ove odluke;
- 3) zahtjevi za regulatorni kapital za tržišni rizik izračunati u skladu sa glavom IV ovog dijela odluke za sve poslovne aktivnosti iz knjige pozicija kojima se ne trguje izložene deviznom ili robnom riziku;
- 4) zahtjevi za regulatorni kapital za rizik poravnanja izračunati u skladu sa čl. 526 i 528 ove odluke;
- 5) zahtjevi za regulatorni kapital za rizik usklađivanja kreditnog vrednovanja (CVA rizik) izračunati u skladu sa glavom VI ovog dijela;
- 6) zahtjevi za regulatorni kapital za operativni rizik izračunati u skladu sa glavom III ovog dijela odluke;
- 7) iznosi rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik druge ugovorne strane koje proizlaze iz poslova iz knjige trgovanja kreditne institucije za sljedeće vrste transakcija i ugovora, koji se izračunavaju u skladu sa glavom II ovog dijela:
 - ugovori navedeni u članu 148 stav 8 ove odluke i kreditni derivati;
 - repo transakcije, transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane na osnovu hartija od vrijednosti ili robe;
 - transakcije kreditiranja sa maržom;
 - transakcije s dugim rokom poravnanja.

(5) Iznos standardizovane ukupne izloženosti riziku izračunava se kao zbir iznosa iz stava 4 tač. 1 do 7 ovog člana, nakon uzimanja u obzir odredbi iz stava 6 ovog člana, i sljedećih zahtjeva:

- 1) iznos rizikom ponderisane izloženosti za kreditni rizik, uključujući kreditni rizik druge ugovorne strane, i rizik razvodnjavanja, iz stava 4 tačka 1 ovog člana i za kreditni rizik druge ugovorne strane koji proizlazi iz poslova iz knjige trgovanja kreditne institucije, kako je navedeno u tački 7 tog stava izračunava se bez primjene nekog od sljedećih pristupa:
 - pristupa internih modela za standardizovane (master) sporazume o netiranju iz člana 258 ove odluke;
 - IRB pristupa iz glave II odjeljak 3 ove odluke;
 - IRB pristupa za sekuritizacije iz čl. 302, 303 i 304 i pristup interne procjene iz člana 309 ove odluke;
 - metode internog modela (IMM metod) iz odsjeka 6 odjeljka 6 glave II ove odluke;
- 2) zahtjevi za regulatorni kapital za tržišni rizik za poslove iz knjige trgovanja iz stava 4 tačka 2 alineja 1 ovog člana izračunavaju se bez primjene:
 - alternativnog pristupa internih modela iz odjeljka 3 glave IV ove odluke; ili
 - bilo kojeg pristupa navedenog u tački 1 ovog stava, gdje je primjenjivo;

- 3) zahtjevi za regulatorni kapital za sve poslovne aktivnosti iz knjige pozicija kojima se ne trguje kreditne institucije koje podliježu deviznom riziku ili robnom riziku iz stava 4 tačka 3 ovog člana izračunavaju se bez primjene alternativnog pristupa internih modela iz odjeljka 3 glave IV ove odluke.

(6) Prilikom izračunavanja iznosa ukupne izloženosti riziku bez primjene donje granice rizikom ponderisane aktive iz stava 4 ovog člana i iznosa standardizovane ukupne izloženosti riziku iz stava 5 ovog člana primjenjuju se sljedeće odredbe:

- 1) zahtjevi za regulatorni kapital iz stava 4 tač. 4, 5 i 6 ovog člana uključuju izloženosti koje proizilaze iz svih poslovnih aktivnosti kreditne institucije;
- 2) zahtjevi za regulatorni kapital iz stava 4 tač. 2 do 6 ovog člana množe se ponderom 12,5.

Usklađivanje rizikom ponderisanih izloženosti prema SME koje nijesu u statusu neizmirenja obaveza

Član 115

(1) Kreditna institucija je, za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik iz člana 114 stav 4 tačka 1 i stav 5 tačka 1 ove odluke, dužna da vrši usklađivanje iznosa rizikom ponderisane izloženosti prema malim i srednjim privrednim društvima – (u daljem tekstu: izloženosti prema SME) koje nijesu u statusu neizmirenja obaveza, izračunatog primjenom standardizovanog pristupa ili IRB pristupa, tako što na prethodno dobijeni iznos primjenjuje sljedeće faktore:

- 1) na izloženost ili dio izloženosti prema SME u ukupnom iznosu do 1.000.000 eura primjenjuje se faktor 0,7619;
- 2) na dio izloženosti preko 1.000.000 eura primjenjuje se faktor 0,85.

(2) Obračun iz stava 1 ovog člana vrši se primjenom sljedeće formule:

$$RWEA^* = RWEA \cdot \frac{\min\{E^*; 1.000.000 \text{ EUR}\} \cdot 0,7619 + \max\{E^* - 1.000.000 \text{ EUR}\} \cdot 0,85}{E^*}$$

pri čemu je:

$RWEA^*$ = RWEA prilagođen dodatnim faktorom za SME;

E^* = ukupan iznos koji SME ili grupa povezanih SME lica duguju kreditnoj instituciji, njenim zavisnim društvima, njenim matičnim društvima i drugim zavisnim društvima tih matičnih društava, uključujući izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, ali isključujući potraživanja ili potencijalne obaveze koje su obezbijeđene stambenim nepokretnostima.

(3) Za potrebe stava 1 ovog člana potrebno je da budu ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) izloženost prema SME ima značenje utvrđeno u članu 4 stav 2 tačka 9 ove odluke
- 2) izloženost prema SME je uključena u jednu od sljedećih kategorija izloženosti:
 - izloženosti prema ritejlu,
 - izloženosti prema privrednim društvima ili
 - izloženosti obezbijeđene nepokretnostima isključujući ADC izloženosti.

- 3) kreditna institucija je dužna da preduzme razumne korake da tačno izračuna iznos E^* .

Usklađivanje rizikom ponderisanih izloženosti prema subjektima koji finansiraju infrastrukturne projekte od javnog interesa

Član 116

(1) Iznos rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik koji je utvrđen u skladu sa glavom II ovog dijela odluke, množi se ponderom 0,75 pod uslovom da izloženost ispunjava sljedeće uslove:

- 1) izloženost je uključena u kategoriju izloženosti prema privrednim društvima iz člana 149 tačka 7 ove odluke ili člana 189 stav 2 tačka 4 ove odluke pri čemu se isključuju izloženosti u statusu neizmirenja obaveza;
- 2) radi se o izloženosti prema subjektu koji je namjenski osnovan za finansiranje ili upravljanje fizičkim strukturama ili objektima, sistemima i mrežama koje omogućavaju ili koje podržavaju značajne javne usluge;
- 3) otplata obaveze dužnika, u iznosu od najmanje dvije trećine, vrši se iz prihoda koji se ostvaruje po osnovu imovine koja je predmet finansiranja, a ne iz sljedećih izvora:
 - nezavisne sposobnosti šireg komercijalnog preduzeća;
 - dobijene subvencije;
 - dobijenih bespovratnih sredstava; ili
 - po osnovu finansiranja od strane jednog ili više subjekata iz stava 2 tačka 2 al. 1 i 2 ovog člana;
- 4) dužnik može da ispuni svoje finansijske obaveze čak i u ozbiljnim uslovima stresa koji su značajni za rizik projekta;
- 5) novčani tokovi koje dužnik ostvaruje predvidljivi su i pokrivaju sve buduće otplate kredita tokom trajanja kredita;
- 6) rizik refinansiranja izloženosti dužnika je nizak ili je adekvatno umanjen uzimajući u obzir:
 - bilo kakve dobijene subvencije;
 - dobijena bespovratna sredstava (grantove); ili
 - finansiranje od strane jednog ili više subjekata iz stava 2 tačka 2 al. 1 ili 2 ovog člana;
- 7) ugovorne odredbe obezbjeđuju kreditorima visok stepen zaštite, uključujući sljedeće:
 - ako izvor prihoda dužnika nijesu plaćanja velikog broja korisnika, ugovorne odredbe uključuju odredbe kojima se kreditori adekvatno štite od gubitaka koji nastaju u slučaju da projekat raskine strana koja je pristala da kupuje robu ili usluge koje pruža dužnik;
 - dužnik raspolaže značajnim rezervnim fondovima sredstava koji su u cjelosti finansirani gotovinom ili iz drugih finansijskih aranžmana sa jemcima koji imaju visok stepen kreditnog kvaliteta kako bi obezbijedio finansiranje projekta u slučaju nepredviđenih događaja i obrtni kapital tokom ekonomskog vijeka imovine iz tačke 2 ovog stava;
 - kreditori imaju značajan stepen kontrole nad aktivom koja je predmet finansiranja i prihodima koje ostvaruje dužnik;
 - kreditori imaju pravo, u mjeri u kojoj to dozvoljavaju važeći popisi, na imovinu i ugovore ključne za infrastrukturne poslove ili raspolažu alternativnim mehanizmima kojima se obezbjeđuje njihov položaj;

- kreditorima se u zalogu daju vlasnički instrumenti tako da mogu da preuzmu kontrolu nad preduzećem u slučaju neizmirenja obaveza;
 - korišćenje neto novčanih tokova od poslovanja nakon obaveznih plaćanja iz projekta je ograničeno u svrhe koje nijesu povezane sa servisiranjem dužničkih obaveza;
 - postoje ugovorna ograničenja u pogledu mogućnosti dužnika da preduzima aktivnosti koje bi mogle da štete kreditorima, uključujući ograničenje da dužnik ne može da uzme novo zaduženje bez saglasnosti postojećih kreditora ili investitora;
- 8) obaveza je nadređena u odnosu na sva druga potraživanja, osim zakonskih potraživanja i potraživanja drugih ugovornih strana po osnovu derivata;
- 9) ako je dužnik u fazi izgradnje, investitor koji ulaže u kapital dužnika mora da ispuni sljedeće kriterijume, a u slučaju kada postoji više investitora (ulagača) koji ulažu u kapital dužnika, ti investitori kao grupa moraju da zadovolje sljedeće kriterijume:
- investitori u kapital dužnika imaju iskustvo u uspješnom nadziranju infrastrukturnih projekata, finansijsku snagu i relevantno stručno znanje;
 - investitori u kapital dužnika imaju nizak rizik od nastanka statusa neizmirenja obaveza, odnosno rizik od značajnih gubitaka za dužnika zbog njihovog statusa neizmirenja obaveza je nizak;
 - uspostavljeni su adekvatni mehanizmi kojima su usklađeni interesi investitora (ulagača) u kapital dužnika sa interesima kreditora;
- 10) dužnik je uspostavio adekvatne zaštitne mehanizme kako bi obezbijedio završetak projekta u skladu sa ugovorenim specifikacijama, budžetom ili datumom završetka, uključujući jake garancije ili druga jemstva za okončanje projekta ili angažman iskusnog graditelja i odgovarajuće ugovorne odredbe za ugovorne kazne;
- 11) ako postoje značajni operativni rizici, tim rizicima se adekvatno upravlja;
- 12) dužnik koristi testirane tehnologije i dizajne;
- 13) pribavljene su sve potrebne dozvole i odobrenja;
- 14) dužnik koristi derivate samo za potrebe ublažavanja rizika; i
- 15) dužnik je izvršio procjenu da li aktiva koja je predmet finansiranja doprinosi jednom ili više sljedećih ciljeva u oblasti životne sredine ili da aktiva koja se finansira u značajnoj mjeri ne šteti ciljevima životne sredine:
- ublažavanju klimatskih promjena;
 - adaptaciji klimatskim promjenama;
 - održivom korišćenju i zaštiti vodenih i morskih resursa;
 - prelazu na cirkularnu privredu, sprečavanju nastanka otpada i recikliranju;
 - sprečavanju i kontroli zagađenja;
 - zaštiti zdravih ekosistema.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 5 ovog člana novčani tokovi koji se generišu ne smatraju se predvidljivima osim ako značajan dio prihoda ispunjava sljedeće uslove:

- 1) ispunjen je jedan od sljedećih kriterijuma:
- prihodi su zasnovani na dostupnosti;
 - prihodi podliježu propisima kojima se uređuje stopa prinosa;
 - prihodi podliježu ugovorima sa klauzulom „uzmi ili plati“ (engl. *take-or-pay contract*);
 - nivo outputa (engl. *output*) ili korišćenja i cijene moraju nezavisno da ispunjavaju jedan od sljedećih kriterijuma:

- a) regulisani su;
 - b) utvrđeni su ugovorom;
 - c) u značajnoj mjeri su predvidljivi na osnovu rizika niske tražnje;
- 2) ako prihodi dužnika nijesu finansirani plaćanjima velikog broja korisnika, strana koja pristane da kupuje robu ili usluge dužnika mora da bude:
- centralna banka, centralna vlada, jedinica regionalne ili lokalne samouprave, pod uslovom da im se dodjeljuje ponder rizika 0% u skladu sa čl. 151 i 152 ove odluke ili da ocjena koju je dala eksterna kreditna institucija za procjenu kreditnog rizika (ECAI) odgovara najmanje trećem stepenu kreditnog kvaliteta;
 - subjekat javnog sektora, pod uslovom da mu je dodijeljen ponder rizika 20% ili niži u skladu sa članom 153 ove odluke ili da ocjena koju je dala eksterna kreditna institucija za procjenu kreditnog rizika (ECAI) odgovara najmanje trećem stepenu kreditnog kvaliteta;
 - multilateralna razvojna banka iz člana 154 stav 4 ove odluke;
 - međunarodna organizacija iz člana 155 ove odluke;
 - privredno društvo za koje ocjena koju je dala eksterna kreditna institucija za procjenu kreditnog rizika (ECAI) odgovara najmanje trećem stepenu kreditnog kvaliteta; ili
 - subjekat koji se može zamijeniti bez značajne promjene u visini i vremenskom rasporedu prihoda.

(3) Kreditna institucija je dužna da obavijesti Centralnu banku o izloženostima prema infrastrukturnim projektima koje su izračunate u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Zahtjevi za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze GSV kreditne institucije

Član 117

(1) Kreditna institucija koja se smatra subjektom sanacije i koja je GSV kreditna institucija, u skladu sa članom 119 ove odluke i izuzecima iz stava 2 ovog člana, dužna je da u svakom trenutku ispunjava sljedeće zahtjeve za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze:

- 1) koeficijent zasnovan na riziku od 18%, koji predstavlja regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze kreditne institucije, izražen kao procenat iznosa ukupne izloženosti riziku izračunatog u skladu sa članom 114 stav 3 ove odluke;
- 2) koeficijent koji nije zasnovan na riziku od 6,75%, koji predstavlja regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze kreditne institucije, izražen kao procenat ukupne izloženosti iz člana 563 st. 4 do 7 ove odluke.

(2) Zahtjevi iz stava 1 ne primjenjuju se u sljedećim slučajevima:

- 1) u periodu od tri godine od datuma kada se kreditna institucija ili grupa čija je kreditna institucija dio smatra GSV kreditnom institucijom;
- 2) u periodu od dvije godine od datuma na koji je Centralna banka, u ostvarivanju funkcije organa za sanaciju, primijenila instrument interne sanacije u skladu sa zakonom kojim se uređuje sanacija kreditnih institucija;
- 3) u periodu od dvije godine od datuma na koji je subjekat koji je predmet sanacije primijenio mjeru alternativnog privatnog sektora iz člana 35 stav

1 tačka 2 Zakona o sanaciji kreditnih institucija kojom su instrumenti kapitala i druge obaveze otpisani ili su konvertovani u stavke redovnog osnovnog kapitala kako bi se dokapitalizovao bez primjene instrumenata sanacije.

Zahtjevi za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze GSV kreditne institucije izvan EU

Član 118

(1) Kada je kreditna institucija materijalno zavisno društvo GSV kreditne institucije čije je sjedište izvan EU, a koja nije subjekat sanacije, dužna je da u svakom trenutku ispunjava zahtjev za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze u iznosu od najmanje 90% zahtjeva za regulatorni kapital i kvalifikovane obaveze koji su propisani u članu 117 ove odluke.

(2) Kreditna institucija je dužna da, u cilju ispunjavanja obaveza iz stava 1 ovog člana, uzima u obzir instrumente dodatnog osnovnog kapitala, dopunskog kapitala i kvalifikovanih obaveza, samo ako su ti instrumenti u vlasništvu krajnjeg matičnog društva GSV kreditne institucije izvan EU i ako su emitovani direktno ili indirektno putem drugih subjekata unutar iste grupe, pod uslovom da su svi ti subjekti osnovani u istoj trećoj zemlji kao i to krajnje matično društvo ili u Crnoj Gori ili u EU.

(3) Kreditna institucija može da, za ispunjavanje zahtjeva iz stava 1 ovog člana, uzme u obzir instrument kvalifikovanih obaveza, samo ako ispunjava sljedeće dodatne uslove:

- 1) u slučaju sprovođenja redovnog stečajnog postupka, potraživanje koje proizilazi iz te obaveze ima niži prioritet u naplati u odnosu na potraživanja koja proizilaze iz obaveza koje ne ispunjavaju uslove iz stava 2 ovog člana i koje se ne kvalifikuju kao regulatorni kapital;
- 2) podliježe instrumentima za umanjenje nominalne vrijednosti ili konverziju u skladu sa čl. 48, 49 i 52 Zakona o sanaciji kreditnih institucija.

Odstupanja za mali obim poslovanja iz knjige trgovanja

Član 119

(1) Izuzetno od člana 114 stav 4 tačka 2 i stav 5 tačka 2 ove odluke, kreditna institucija može da izračuna zahtjev za regulatorni kapital za poslove iz knjige trgovanja u skladu sa stavom 2 ovog člana, ako je obim njenih bilansnih i vanbilansnih poslova iz knjige trgovanja jednak ili manji od oba sljedeća dva praga, utvrđen na osnovu procjene koja se sprovodi jednom mjesečno korišćenjem podataka na posljednji dan u mjesecu:

- 1) 5% ukupne aktive kreditne institucije;
- 2) 50.000.000 eura.

(2) Ako su ispunjena oba uslova iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da izračuna zahtjev za regulatorni kapital za svoje poslove iz knjige trgovanja na sljedeći način:

- 1) za ugovore iz člana 148 stav 8 tačka 1 ove odluke, ugovore koji se odnose na ulaganja u kapital iz člana 148 stav 8 tačka 3 ove odluke i za kreditne derivate,

kreditna institucija može da izuzme te pozicije iz zahtjeva za regulatorni kapital iz člana 114 stav 4 tačka 2 i stav 5 tačka 2 ove odluke;

- 2) za pozicije iz knjige trgovanja osim pozicija iz tačke 1 ovog stava, kreditna institucija može da zahtjev za regulatorni kapital iz člana 114 stav 4 tačka 2 i stav 5 tačka 2 ove odluke zamijeni zahtjevom koji se izračunava u skladu sa članom 114 stav 4 tačka 1 i stav 5 tačka 1 ove odluke.

(3) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija obračunava obim svojih bilansnih i vanbilansnih poslova iz knjige trgovanja na osnovu podataka sa stanjem na posljednji dan svakog mjeseca, u skladu sa sljedećim zahtjevima:

- 1) sve pozicije koje su raspoređene u knjizi trgovanja u skladu sa članom 122 ove odluke uključuju se u obračun, osim:
 - pozicija koje se odnose na strane valute i robu,
 - pozicija u kreditnim derivatima koje su priznate kao interne zaštite od izloženosti kreditnom riziku u knjizi pozicija kojima se ne trguje ili od izloženosti riziku druge ugovorne strane i transakcije kreditnim derivatima koje potpuno neutrališu tržišni rizik tih internih zaštita, kako je navedeno u članu 140 st. 3 do 5 ove odluke;
- 2) sve pozicije uključene u obračun u skladu sa tačkom 1 ovog stava vrednuju se po tržišnoj vrijednosti na određeni datum, s tim što ako nije dostupna tržišna vrijednost pozicije na određeni datum, kreditna institucija uzima fer vrijednost te pozicije na taj datum, a ako nijesu dostupne ni tržišna vrijednost ni fer vrijednost pozicije na određeni datum, kreditna institucija za tu poziciju uzima posljednju tržišnu vrijednost ili fer vrijednost;
- 3) apsolutna vrijednost ukupnih dugih pozicija sabira se sa apsolutnom vrijednošću ukupnih kratkih pozicija.

(4) Za potrebe stava 3 ovog člana, duga pozicija je ona u kojoj se tržišna vrijednost pozicije povećava kada se vrijednost njenog glavnog pokretača rizika povećava, a kratka pozicija je ona u kojoj se tržišna vrijednost pozicije smanjuje kada se vrijednost njenog glavnog pokretača rizika povećava.

(5) Za potrebe stava 3 ovog člana, vrijednost ukupne duge (kratke) pozicije jednaka je zbiru vrijednosti pojedinačnih dugih (kratkih) pozicija uključenih u izračunavanje u skladu sa tačkom 1 tog stava.

(6) Ako su ispunjena oba uslova iz stava 1 ovog člana, nezavisno od obaveza definisanih članom 104 stav 1 i članom 111 st. 5 do 8 Zakona, kreditna institucija ne primjenjuje član 120 st. 3 i 4, član 121 i član 124 ove odluke.

(7) Kreditna institucija je dužna da obavijesti Centralnu banku kada izračunava ili kada prestane da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za poslove iz knjige trgovanja u skladu sa stavom 2 ovog člana.

(8) Kreditna institucija koja prestane da ispunjava jedan ili oba uslova iz stava 1 ovog člana dužna je da odmah o tome obavijesti Centralnu banku.

(9) Kreditna institucija je dužna da prestane da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za svoje poslove iz knjige trgovanja u skladu sa stavom 2 ovog člana u roku od tri mjeseca, u jednom od sljedećih slučajeva:

- 1) kreditna institucija ne ispunjava uslove iz stava 1 tač. 1 ili 2 ovog člana tokom tri uzastopna mjeseca; ili

- 2) kreditna institucija ne ispunjava uslove iz stava 1 tač. 1 ili 2 ovog člana tokom više od šest mjeseci u posljednjih 12 mjeseci.

(10) Ako je kreditna institucija prestala da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za svoje poslove iz knjige trgovanja u skladu sa ovim članom, Centralna banka će joj dozvoliti da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za svoje poslove iz knjige trgovanja u skladu sa ovim članom, samo ako joj kreditna institucija dokaže da su svi uslovi utvrđeni u stavu 1 ovog člana bili ispunjeni u neprekidnom periodu od jedne godine.

(11) Kreditna institucija tokom mjesečne procjene obima poslova ne smije da zauzima, kupuje, ili prodaje poziciju iz knjige trgovanja samo da bi ispunila bilo koji od uslova iz stava 1 ovog člana.

ODJELJAK 2 – Knjiga trgovanja

Zahtjevi u vezi sa knjigom trgovanja

Član 120

(1) Pozicije u knjizi trgovanja ne smiju da imaju ograničenja sa aspekta njihove utrživosti ili mogućnosti da se zaštite od rizika.

(2) Namjera trgovanja dokazuje se na osnovu strategija, politika i procedura koje je kreditna institucija donijela sa ciljem da upravlja pozicijom ili portfoliom, u skladu sa odredbama čl. 121, 122 i 123 ove odluke.

(3) Kreditna institucija je dužna da uspostavi i održava sisteme i kontrole za upravljanje svojom knjigom trgovanja u skladu sa članom 121 ove odluke.

(4) Za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik u skladu sa pristupom iz člana 413 stav 1 tačka 2 ove odluke, pozicije u knjizi trgovanja dodjeljuju se organizacionim jedinicama za trgovanje.

(5) Pozicije u knjizi trgovanja podliježu zahtjevima za oprezno (prudencijalno) vrednovanje iz člana 126 ove odluke.

(6) Kreditna institucija je dužna da tretira internu zaštitu u skladu sa članom 140 ove odluke.

Upravljanje knjigom trgovanja

Član 121

(1) Kreditna institucija je dužna da ima jasno definisane politike i procedure za cjelokupno upravljanje knjigom trgovanja, koje naročito obuhvataju:

- 1) aktivnosti koje kreditna institucija smatra trgovanjem i koje čine sastavni dio knjige trgovanja u svrhu zahtjeva za regulatorni kapital;
- 2) obim u kojem se pozicija može dnevno vrednovati po tržišnoj vrijednosti na aktivnom, likvidnom, dvosmjernom tržištu;

- 3) za pozicije koje se vrednuju korišćenjem modela, obim u kojem kreditna institucija može:
 - da identifikuje sve materijalne rizike po osnovu određene pozicije;
 - da se instrumentima, za koje postoji aktivno, likvidno, dvosmjerno tržište, zaštiti od svih materijalnih rizika po osnovu određene pozicije;
 - da izvede pouzdane procjene ključnih pretpostavki i parametara koje primjenjuje u modelu;
- 4) obim u kojem kreditna institucija može, i dužna je, da generiše vrednovanja za poziciju koja se može eksterno validirati na dosljedan način;
- 5) obim u kojem bi zakonska ograničenja ili drugi operativni zahtjevi umanjili sposobnost kreditne institucije da zatvori (engl. *liquidate*) pozicije ili zaštiti pozicije u kratkom roku;
- 6) obim u kojem kreditna institucija može, i dužna je, da aktivno upravlja rizicima koji proizilaze iz pozicija u okviru njenih poslova trgovanja;
- 7) obim u kojem kreditna institucija može da vrši reklasifikaciju rizika ili pozicija između knjige pozicija kojima se ne trguje i knjige trgovanja, kao i zahtjeve za takvu reklasifikaciju iz člana 123 ove odluke.

(2) Prilikom upravljanja svojim pozicijama ili portfolijima pozicija u knjizi trgovanja kreditna institucija je dužna da ima:

- 1) jasno dokumentovanu strategiju trgovanja za pozicije ili portfolije u knjizi trgovanja koju odobrava više rukovodstvo i koja uključuje očekivani period držanja;
- 2) jasno definisane politike i procedure za aktivno upravljanje pozicijama ili portfolijima u knjizi trgovanja, koje uključuju:
 - pozicije ili portfolije pozicija koje može da zauzme svaka organizaciona jedinica za trgovanje ili, u zavisnosti od slučaja, imenovani trgovci (dileri);
 - utvrđivanje limita za pozicije i praćenje njihove adekvatnosti;
 - obezbjeđivanje da trgovci (dileri) imaju autonomno pravo da zauzimaju pozicije i da upravljaju pozicijama u okviru dogovorenih limita i u skladu sa odobrenom strategijom;
 - obezbjeđivanje da se više rukovodstvo izvještava o pozicijama kao sastavni dio procesa upravljanja rizicima kreditne institucije; i
 - obezbjeđivanje da se pozicije aktivno prate korišćenjem izvora tržišnih informacija, uz procjenu utrživosti ili mogućnosti zaštite pozicije ili njenih rizika, uključujući procjenu, kvalitet i dostupnost inputa sa tržišta koji se koriste u procesu vrednovanja, obim tržišnog prometa, veličinu pozicija kojima se trguje na tržištu;
 - aktivne procedure i kontrole za sprečavanje prevara; i
- 3) jasno definisane politike i procedure za praćenje pozicija u odnosu na svoju strategiju trgovanja, uključujući praćenje prometa i pozicija za koje je prvobitno namjeravani period držanja prekoračen.

Uključivanje u knjigu trgovanja

Član 122

(1) Kreditna institucija mora da ima jasno definisane politike i procedure za određivanje pozicija koje će da uključi u knjigu trgovanja za potrebe izračunavanja svojih zahtjeva

za regulatorni kapital, u skladu sa članom 120 i ovim članom, uzimajući u obzir svoje kapacitete i prakse upravljanja rizicima.

(2) Kreditna institucija je dužna da detaljno dokumentuje usklađenost svog poslovanja sa politikama i procedurama iz stava 1 ovog člana, da najmanje jedanput godišnje sprovodi internu reviziju tih politika i procedura i da Centralnoj banci omogućiti uvid u rezultate revizije.

(3) Kreditna institucija je dužna da ima uspostavljenu nezavisnu kontrolnu funkciju upravljanja rizicima koja kontinuirano procjenjuje da li su njeni instrumenti pravilno raspoređeni u knjigu trgovanja ili u knjigu pozicija kojima se ne trguje.

(4) Kreditna institucija je dužna da u knjigu trgovanja rasporedi pozicije u sljedećim instrumentima:

- 1) instrumentima koji ispunjavaju kriterijume za uključivanje u alternativni korelacioni portfolio namijenjen trgovanju (ACTP), utvrđene u članu 413 st. 10 do 13 ove odluke;
- 2) instrumentima zbog kojih bi nastala neto kratka kreditna pozicija ili neto kratka pozicija u vlasničkim instrumentima u knjizi pozicija kojima se ne trguje, izuzev sopstvenih obaveza kreditne institucije, osim ako takve pozicije ispunjavaju kriterijume iz tačke 5 ovog stava;
- 3) instrumentima proizašlim iz obaveze pokroviteljstva, ako se te obaveze otkupa odnose samo na hartije od vrijednosti za koje se očekuje da će ih kreditna institucija kupiti na datum poravnania;
- 4) instrumentima nedvosmisleno klasifikovanim sa svrhom trgovanja u skladu sa računovodstvenim okvirom koji se primjenjuje na kreditnu instituciju;
- 5) instrumentima proizašlim iz aktivnosti održavanja tržišta;
- 6) pozicijama koje se drže sa namjerom trgovanja u CIU-ovima, pod uslovom da ti CIU-ovi ispunjavaju barem jedan od uslova iz stava 15 ovog člana;
- 7) vlasničkim instrumentima koji se kotiraju na berzi;
- 8) transakcijama finansiranja hartijama od vrijednosti povezanim sa trgovanjem;
- 9) opcijama ili drugim derivatima koji su ugrađeni u sopstvene obaveze kreditne institucije u knjizi pozicija kojima se ne trguje koje se odnose na kreditni rizik ili rizik vlasničkih instrumenata.

(5) Za potrebe stava 4 ovog člana, kreditna institucija ima neto kratku poziciju u vlasničkim instrumentima ako ostvaruje dobit usljed smanjenja cijene vlasničkog instrumenta, odnosno ima neto kratku kreditnu poziciju ako ostvaruje dobit usljed povećanja kreditnog spreda ili pogoršanja kreditne sposobnosti emitenta ili grupe emitenata.

(6) Kreditna institucija je dužna da kontinuirano prati da li instrumenti dovode do nastanka neto kratke kreditne pozicije ili neto kratke pozicije u vlasničkim instrumentima u knjizi pozicija kojima se ne trguje.

(7) Za potrebe stava 4 tačka 9 ovog člana, kreditna institucija je dužna da odvoji ugrađenu opciju, ili drugi derivat, od svoje obaveze koju ima u knjizi pozicija kojima se ne trguje, koja se odnosi na kreditni rizik ili rizik vlasničkih instrumenata, i da ugrađenu opciju ili drugi derivat rasporedi u knjigu trgovanja, a da svoju obavezu ostavi u knjizi pozicija kojima se ne trguje, pri čemu ako zbog prirode instrumenta nije u mogućnosti

da razdvoji instrument, kreditna institucija je dužna da rasporedi cijeli instrument u knjigu trgovanja i da dokumentuje razlog za primjenu ovog tretmana.

(8) Kreditna institucija ne raspoređuje u knjigu trgovanja pozicije u sljedećim instrumentima:

- 1) instrumentima koji su namijenjeni za skladištenje sekjuritizacije;
- 2) instrumentima povezanim sa ulaganjima u nekretnine;
- 3) vlasničkim instrumentima koji se ne kotiraju na berzi;
- 4) instrumentima povezanim sa kreditiranjem ritejla i SME-ova;
- 5) pozicijama u drugim CIU-ovima osim onih koji su navedeni u stavu 4 tačka 6 ovog člana;
- 6) ugovorima o derivatima i CIU-ovima s jednim ili više osnovnih instrumenata iz tač. 1 do 4 ovog stava;
- 7) instrumentima koji se drže radi zaštite od određenog rizika jedne ili više pozicija u instrumentu iz tač. 1 do 6 i tač. 8 i 9 ovog stava;
- 8) sopstvenim obavezama kreditne institucije, osim ako takvi instrumenti ispunjavaju kriterijume iz stava 4 tačka 5 ili kriterijume iz stava 7 ovog člana;
- 9) instrumentima u hedž fondovima.

(9) Izuzetno od stava 4 ovog člana, kreditna institucija može poziciju u nekom instrumentu iz tač. 4 do 9 tog stava da rasporedi u knjigu pozicija kojima se ne trguje ako dobije odobrenje Centralne banke.

(10) Centralna banka kreditnoj instituciji daje odobrenje iz stava 9 ovog člana ako joj kreditna institucija dokaže da se ta pozicija ne drži radi trgovanja ili da se njome ne štite pozicije koje se drže radi trgovanja.

(11) Izuzetno od stava 8 ovog člana, kreditna institucija može poziciju u nekom instrumentu iz tačke 9 tog stava da rasporedi u knjigu trgovanja ako dobije odobrenje Centralne banke.

(12) Centralna banka kreditnoj instituciji daje odobrenje iz stava 11 ovog člana ako joj kreditna institucija dokaže da se ta pozicija drži sa namjerom trgovanja ili da se njome štite pozicije koje se drže radi trgovanja i da kreditna institucija ispunjava barem jedan od uslova iz stava 8 ovog člana za tu poziciju.

(13) Ako je kreditna institucija poziciju u nekom instrumentu, osim instrumenata iz stava 4 tač. 1, 2 ili 3 ovog člana rasporedila u knjigu trgovanja, Centralna banka može od kreditne institucije da zatraži da dostavi dokaz kojim opravdava takvo raspoređivanje, a ako kreditna institucija ne dostavi odgovarajući dokaz, Centralna banka može da zatraži da kreditna institucija tu poziciju prerasporedi u knjigu pozicija kojima se ne trguje.

(14) Ako je kreditna institucija poziciju u nekom instrumentu osim instrumenata iz stava 8 ovog člana rasporedila u knjigu pozicija kojima se ne trguje, Centralna banka može od kreditne institucije da zatraži da dostavi dokaz kojim opravdava takvo raspoređivanje, a ako kreditna institucija ne dostavi odgovarajući dokaz, Centralna banka može da zatraži da kreditna institucija tu poziciju prerasporedi u knjigu trgovanja.

(15) Kreditna institucija je dužna da, osim pozicija iz stava 8 tačka 6 ovog člana, u knjigu trgovanja rasporedi poziciju u CIU-u koju drži radi trgovanja, ako ispunjava bilo koji od sljedećih uslova:

- 1) kreditna institucija je u mogućnosti da prikupi dovoljno informacija o pojedinačnim izloženostima koje se nalaze u osnovi CIU-a (osnovnim izloženostima);
- 2) kreditna institucija nije u mogućnosti da prikupi dovoljno informacija o pojedinačnim izloženostima koje se nalaze u osnovi CIU-a, ali je kreditna institucija upoznata sa sadržajem politike ulaganja (sadržajem investicionog mandata) CIU-a i u mogućnosti je da prikupi dnevne tržišne cijene za CIU.

Reklasifikacija pozicije

Član 123

(1) Kreditna institucija je dužna da ima uspostavljene jasno definisane politike za utvrđivanje vanrednih okolnosti kojima se opravdava da se pozicija iz knjige trgovanja reklasifikuje kao pozicija iz knjige pozicija kojima se ne trguje ili, obrnuto, da se pozicija iz knjige pozicija kojima se ne trguje reklasifikuje kao pozicija iz knjige trgovanja za potrebe određivanja zahtjeva za regulatorni kapital u skladu sa zahtjevima Centralne banke.

(2) Kreditna institucija je dužna da preispituje politike iz stava 1 ovog člana najmanje jednom godišnje.

(3) Centralna banka izdaje odobrenje kreditnoj instituciji da, za potrebe određivanja zahtjeva za regulatorni kapital, poziciju iz knjige trgovanja reklasifikuje kao poziciju iz knjige pozicija kojima se ne trguje ili obrnuto, da poziciju iz knjige pozicija kojima se ne trguje reklasifikuje kao poziciju iz knjige trgovanja samo ako joj je kreditna institucija dostavila pisane dokaze o tome da je njena odluka da reklasifikuje te pozicije rezultat vanrednih okolnosti koje su usklađene sa politikama koje je kreditna institucija uspostavila u skladu sa stavom 1 ovog člana.

(4) Za potrebe stava 3 ovog člana kreditna institucija je dužna da obezbijedi adekvatne dokaze Centralnoj banci o tome da pozicija više ne ispunjava uslov da bude klasifikovana kao pozicija u knjizi trgovanja ili u knjizi pozicija kojima se ne trguje u skladu sa članom 122 ove odluke.

(5) Upravni odbor kreditne institucije dužan je da odobri odluku o reklasifikaciji iz stava 3 ovog člana.

(6) Kreditna institucija je dužna da, nakon dobijanja odobrenja Centralne banke iz stava 3 člana da izvrši reklasifikaciju pozicije:

- 1) bez odlaganja, javno objavi:
 - informaciju da je njena pozicija reklasifikovana; i
 - ako je efekat te reklasifikacije smanjenje zahtjeva za regulatorni kapital kreditne institucije, veličinu tog smanjenja; i
- 2) ako je efekat reklasifikacije smanjenje zahtjeva za regulatorni kapital kreditne institucije ne priznaje taj efekat do dospijeca pozicije, osim ako joj Centralna banka odobri da prizna taj efekat na raniji datum.

(7) Kreditna institucija je dužna da izračunava neto promjenu iznosa svojih zahtjeva za regulatorni kapital koja proizilazi iz reklasifikacije pozicije, kao razliku između zahtjeva za regulatorni kapital, odmah nakon reklasifikacije i zahtjeva za regulatorni kapital neposredno prije reklasifikacije, pri čemu se zahtjevi izračunavaju u skladu sa članom 114 ove odluke.

(8) Obračun iz stava 7 ovog člana ne uzima u obzir efekte nijednog drugog faktora osim efekte reklasifikacije.

(9) Reklasifikacija pozicije u skladu sa ovim članom je neopoziva, osim u vanrednim okolnostima iz stava 1 ovog člana.

(10) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da poziciju iz knjige pozicija kojima se ne trguje da reklasifikuje kao poziciju u knjizi trgovanja na osnovu člana 122 stav 4 tačka 4 ove odluke bez traženja dozvole Centralne banke, a zahtjevi iz st. 6 do 8 ovog člana se u tom slučaju nastavljaju da se primjenjuju na kreditnu instituciju.

(11) Kreditna institucija je dužna da o reklasifikaciji iz stava 10 ovog člana odmah obavijesti Centralnu banku.

Zahtjevi u vezi sa organizacionom jedinicom za trgovanje

Član 124

(1) Kreditna institucija je dužna da, za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik, u skladu sa pristupom iz člana 413 stav 1 tačka 2 ove odluke, uspostavi organizacione jedinice za trgovanje i da svaku poziciju iz knjige trgovanja i iz knjige pozicija kojima se ne trguje iz st. 7, 8 i 9 ovog člana dodijeli jednoj od tih organizacionih jedinica za trgovanje.

(2) Pozicije iz knjige trgovanja pripisuju se istoj organizacionoj jedinici za trgovanje samo ako su te pozicije u skladu sa dogovorenom poslovnom strategijom za tu organizacionu jedinicu za trgovanje, i ako se njima dosljedno upravlja i one se prate u skladu sa stavom 3 ovog člana.

(3) Organizacione jedinice za trgovanje kreditne institucije dužne su da u svakom trenutku ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

- 1) svaka organizaciona jedinica za trgovanje je dužna da ima jasnu i karakterističnu poslovnu strategiju i strukturu upravljanja rizicima koja je adekvatna njenoj poslovnoj strategiji;
- 2) svaka organizaciona jedinica za trgovanje treba ima jasnu organizacionu strukturu, tako da pozicijama u jednoj organizacionoj jedinici za trgovanje upravljaju trgovci (dileri) koje je kreditna institucija dodijelila samo toj organizacionoj jedinici za trgovanje, pri čemu svaki trgovac (diler) ima posebne funkcije u okviru organizacione jedinice za trgovanje;
- 3) u okviru svake organizacione jedinice za trgovanje određuju se limiti pozicija u skladu sa poslovnom strategijom te jedinice za trgovanje;
- 4) najmanje jednom nedjeljno sačinjavaju se izvještaji o djelatnostima, profitabilnosti, upravljanju rizicima i regulatornim zahtjevima na nivou organizacione jedinice za trgovanje i redovno se dostavljaju upravnom odboru;

- 5) svaka organizaciona jedinica za trgovanje treba da ima jasan godišnji poslovni plan koji uključuje jasno određenu politiku naknada zasnovanu na dobrim kriterijumima koji se koriste za mjerenje uspješnosti; i
- 6) za svaku organizacionu jedinicu za trgovanje jednom mjesečno sačinjavaju se izvještaji o pozicijama koje dospijevaju, intradnevnim i dnevnim prekoračenjima limita trgovanja i mjerama koje kreditna institucija preduzima u vezi sa tim prekoračenjima, kao i o procjenama likvidnosti tržišta i ti se izvještaji stavljaju na raspolaganje Centralnoj banci.

(4) Izuzetno od stava 3 tačka 2 ovog člana, kreditna institucija može da rasporedi trgovca (ditera) na više od jedne organizacione jedinice za trgovanje pod uslovom da Centralnoj banci dokaže da je raspoređivanje izvršeno zbog pitanja poslovanja ili resursa i da to raspoređivanje zadržava ostale kvalitativne zahtjeve iz ovog člana koji se primjenjuju na trgovce (dilere) i organizacione jedinice za trgovanje.

(5) Kreditna institucija je dužna da obavijesti Centralnu banku o načinu na koji ispunjava uslove iz stava 3 ovog člana.

(6) Centralna banka može da zahtijeva da kreditna institucija promijeni strukturu ili organizaciju svojih organizacionih jedinica za trgovanje radi usklađivanja sa ovim članom.

(7) Kreditna institucija je dužna da, u cilju obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik, svaku od svojih pozicija iz knjige pozicija kojima se ne trguje koje su izložene deviznom riziku ili robnom riziku dodijeli organizacionim jedinicama za trgovanje uspostavljene, u skladu sa stavom 1 ovog člana, koje upravljaju rizicima koji su slični rizicima tih pozicija.

(8) Izuzetno od stava 7 ovog člana, kreditna institucija može, pri izračunavanju svojih zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik, da uspostavi jednu ili više organizacionih jedinica za trgovanje kojima će dodjeljivati isključivo pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje koje su izložene deviznom riziku ili robnom riziku.

(9) Na organizacione jedinice za trgovanje iz stava 8 ovog člana ne primjenjuju se zahtjevi iz st. 1 do 4 ovog člana.

Tretman zaštite koeficijenata kapitala od deviznog rizika

Član 125

(1) Kreditna institucija koja zauzme rizičnu poziciju sa namjerom da barem djelimično zaštititi bilo koji od svojih koeficijenata kapitala iz člana 134 stav 2 tač. 1, 2 i 3 Zakona od negativnih kretanja deviznog kursa, može uz odobrenje Centralne banke da isključi tu rizičnu poziciju iz zahtjeva za regulatorni kapital za devizni rizik iz člana 413 stav 1 ove odluke, pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) najveći iznos rizične pozicije isključene iz zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik ograničen je na iznos rizične pozicije kojim se neutralizuje osjetljivost bilo kojeg koeficijenta kapitala na negativna kretanja deviznog kursa;
- 2) rizična pozicija isključena je iz zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik na najmanje šest mjeseci;

- 3) kreditna institucija je uspostavila odgovarajući okvir za upravljanje rizicima radi zaštite svojih koeficijenata kapitala od negativnih kretanja deviznog kursa, uključujući jasnu strategiju zaštite i strukturu upravljanja;
- 4) kreditna institucija je Centralnoj banci dostavila obrazloženje za isključenje rizične pozicije iz zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik, pojedinih o toj rizičnoj poziciji i iznos koji treba isključiti.

(2) Kreditna institucija je dužna da svako isključenje rizičnih pozicija iz zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik u skladu sa stavom 1 ovog člana dosljedno primjenjuje.

(3) Centralna banka odobrava sve promjene koje kreditna institucija unese u okvir za upravljanje rizicima iz stava 1 tačka 3 ovog člana i pojedinih o rizičnim pozicijama iz stava 1 tačka 4 ovog člana.

Zahtjevi za prudencijalno vrednovanje

Član 126

(1) Sve pozicije iz knjige trgovanja i pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje mjerene po fer vrijednosti podliježu standardima opreznog (prudencijalnog) vrednovanja definisanog ovim članom.

(2) Kreditna institucija je dužna naročito da obezbijedi da prudencijalnim vrednovanjem svojih pozicija iz knjige trgovanja postiže odgovarajući nivo pouzdanosti uzimajući u obzir dinamičnu prirodu pozicija iz knjige trgovanja i pozicija iz knjige pozicija kojima se ne trguje mjenih po fer vrijednosti, zahtjeve za prudencijalnu ispravnost, kao i način postupanja i svrhu zahtjeva za kapital s obzirom na pozicije iz knjige trgovanja i pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje mjerene po fer vrijednosti.

(3) Kreditna institucija je dužna da uspostavl i održava adekvatne sisteme i kontrole koji omogućavaju oprezne i pouzdane procjene vrijednosti, a ti sistemi i kontrole treba da, kao minimum, obuhvate:

- 1) dokumentovane politike i procedure za proces vrednovanja, uključujući jasno definisane odgovornosti različitih oblasti uključenih u određivanje vrednovanja, izvore tržišnih informacija i ocjenu njihove adekvatnosti, smjernice za korišćenje interno procijenjenih inputa koji odražavaju pretpostavke kreditne institucije o tome šta bi tržišni učesnici koristili prilikom određivanja cijene pozicije, učestalost nezavisnog vrednovanja, vremenski okvir cijena na zatvaranju (engl. *timing of closing prices*), procedure za usklađivanje vrednovanja, procedure za ad hoc verifikacije i verifikacije na kraju mjeseca;
- 2) linije izvještavanja organizacione jedinice zadužene za proces vrednovanja koje su jasne i nezavisne od jedinica za trgovanje (engl. *front office*) i koje se dostavljaju organima upravljanja.

(4) Kreditna institucija je dužna da najmanje jednom dnevno vrše reprocjenu pozicija iz knjige trgovanja po fer vrijednosti i da utvrđene promjene vrijednosti tih pozicija prikazuje u bilansu uspjeha.

(5) Kreditna institucija je dužna da pozicije iz knjige trgovanja i pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje mjerene po fer vrijednosti vrednuju po tržišnoj vrijednosti uvijek kada je to moguće, uključujući i kada se na te pozicije primjenjuje odgovarajući tretman kapitala.

(6) Prilikom vrednovanja po tržišnoj vrijednosti, kreditna institucija je dužna da uzima oprezniju (engl. *prudent*) cijenu između ponuđene (engl. *bid*) i tražene (engl. *ask*) cijene, osim ako može da zatvori poziciju po srednjoj tržišnoj cijeni, u kom slučaju je dužna da svakih šest mjeseci izvještava Centralnu banku o tim pozicijama i da dostavi dokaze da je u mogućnosti da zatvori poziciju po srednjoj tržišnoj cijeni (engl. *mid-market*).

(7) Ako vrednovanje po tržišnoj vrijednosti nije moguće, kreditna institucija je dužna da konzervativno vrednuje pozicije i portfolije korišćenjem modela, uključujući i onda kad izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za pozicije iz knjige trgovanja i pozicije mjerene po fer vrijednosti iz knjige pozicija kojima se ne trguje.

(8) Kreditna institucija je dužna da, kada vrednuje pozicije korišćenjem modela ispunjava sljedeće zahtjeve:

- 1) više rukovodstvo je upoznato sa elementima knjige trgovanja ili drugim pozicijama koje se vrednuju po fer vrijednosti korišćenjem modela i razumije značaj neizvjesnosti koja na taj način nastaje prilikom izvještavanja o rizicima/učinku poslovanja;
- 2) kreditna institucija usklađuje inpute sa tržišta sa tržišnim cijenama, kada je to moguće, i periodično procjenjuje adekvatnost inputa sa tržišta za određenu poziciju koja se vrednuje i za parametre modela;
- 3) kreditna institucija koristi metodologije vrednovanja koje predstavljaju prihvaćenu tržišnu praksu za pojedine finansijske instrumente ili robu, ako su dostupne;
- 4) ako je kreditna institucija sama razvila model, taj model se mora zasnivati na odgovarajućim pretpostavkama koje su procijenili i isitali odgovarajući kvalifikovani subjekti koji nijesu učestvovali u razvoju modela;
- 5) kreditna institucija je dužna da ima formalne procedure za kontrolu promjene modela i sigurnu kopiju modela koju će povremeno koristiti za provjeru vrednovanja;
- 6) lica odgovorna za upravljanje rizicima u kreditnoj instituciji moraju da budu svjesna slabosti modela koji se koristi i da znaju kako da na najbolji način uzmu u obzir te slabosti kod rezultata vrednovanja; i
- 7) korišćeni modeli moraju da se periodično preispituju kako bi se utvrdila tačnost njihovog djelovanja, a preispitivanje modela uključuje procjenu kontinuirane adekvatnosti pretpostavki, analizu dobiti i gubitaka u odnosu na faktore rizika i upoređivanje stvarnih vrijednosti na zatvaranju sa rezultatima modela.

(9) Za potrebe stava 8 tačke 4 ovog člana, model mora da bude razvijen ili odobren nezavisno od organizacionih jedinica za trgovanje i mora da bude nezavisno testiran, uključujući validaciju matematičkih obračuna, pretpostavki i softverske implementacije.

(10) Kreditna institucija je dužna da, uz dnevno vrednovanje po tržišnoj vrijednosti ili korišćenjem modela, sprovodi nezavisnu provjeru cijena.

(11) Provjeru tržišnih cijena i inputa za model treba da vrši lice ili organizaciona jedinica u kreditnoj instituciji koja je nezavisna od lica ili organizacionih jedinica koje ostvaruju koristi od knjige trgovanja, najmanje jednom mjesečno ili češće, u zavisnosti od prirode tržišta ili aktivnosti trgovanja.

(12) Ako kreditnoj instituciji nijesu dostupni nezavisni izvori formiranja cijena ili su izvori subjektivni, prudencijalne mjere, kao što su usklađivanje vrednovanja mogu da budu adekvatnije.

(13) Kreditna institucija je dužna da uspostavi i razvije procedure za razmatranje usklađivanja vrednovanja.

(14) Kreditna institucija je dužna da formalno razmotri usklađivanja vrednovanja:

- 1) nerealizovanih kreditnih spreadova (marži);
- 2) troškova zatvaranja pozicija;
- 3) operativnih rizika;
- 4) neizvjesnosti tržišnih cijena;
- 5) ranijeg zatvaranja pozicija;
- 6) troškova investiranja i finansiranja;
- 7) budućih administrativnih troškova; i
- 8) u zavisnosti šta je primjenjivo, rizika modela.

(15) Kreditna institucija je dužna da uspostavi i održava procedure za izračunavanje usklađivanja trenutnog vrednovanja manje likvidnih pozicija koje naročito mogu da nastanu kao posljedica tržišnih događaja ili okolnosti povezanih sa kreditnom institucijom kao što su grupisane pozicije i/ili pozicije kod kojih je prekoračen inicijalno predviđen period držanja.

(16) Kreditna institucija, ako je to potrebno, uz sve promjene vrijednosti pozicije koje se vrše za potrebe finansijskog izvještavanja, dodatno vrši usklađivanja vrijednosti pozicije kako bi ta usklađivanja odražavala nelikvidnost pozicije.

(17) U okviru procedure iz stava 16 ovog člana, kreditna institucije treba da razmatra nekoliko faktora prilikom odlučivanja da li je usklađivanje vrednovanja manje likvidnih pozicija neophodno, a ti faktori uključuju sljedeće:

- 1) dodatno vrijeme koje bi bilo potrebno za zaštitu pozicije ili rizika u okviru pozicije nakon perioda likvidnosti koji su dodijeljeni faktorima rizika pozicije u skladu sa članom 469 ove odluke;
- 2) volatilnost i prosjek spreda između ponuđene i tražene cijene (engl. *bid-offer spread*);
- 3) dostupnost tržišnih kotacija (broj i identitet nivelatora tržišta (engl. *market maker*)), kao i volatilnost i prosjek obima trgovanja, uključujući obime trgovanja tokom perioda krize na tržištu (engl. *market stress*);
- 4) koncentracije na tržištu;
- 5) starenje pozicija;
- 6) nivo do kojeg se vrednovanje oslanja na vrednovanje prema modelu ; i
- 7) uticaj drugih rizika modela.

(18) Kreditna institucija, kada koristi vrednovanja koja su vršila treća lica ili vrednovanja korišćenjem modela, treba da razmotri da li će da primjenjuje usklađivanja vrednovanja, zatim da razmotri da li postoji potreba za usklađivanjem

manje likvidnih pozicija redovno preispitujući njihovu kontinuiranu adekvatnost, kao i da procjenjuje potrebu za usklađivanjem vrednovanja neizvjesnih parametara koji se koriste kao inputi u modelima.

(19) Kod složenih proizvoda, uključujući izloženosti sekjuritizacije i kreditne derivate statusa neizmirenja n-te obaveze, kreditna institucija je dužna da jasno procijeni potrebu za usklađivanjem vrednovanja koje bi odražavalo rizike modela povezanih sa korišćenjem neadekvatne metodologije procjene i rizika modela koji je povezan sa korišćenjem interno procijenjenih (a time moguće i netačnih) kalibracijskih parametara u modelu za vrednovanje.

Pojednostavljeni pristup za utvrđivanje AVA

Član 127

(1) Kreditna institucija može da primjenjuje pojednostavljeni pristup (engl. *simplified approach*) za utvrđivanje AVA samo ako zbir apsolutne vrijednosti aktive i obaveza mjerenih po fer vrijednosti, shodno finansijskim izvještajima kreditne institucije koji su sačinjeni u skladu sa računovodstvenim okvirom, iznosi manje od 15.000.000.000 eura.

(2) Pozicije aktive i obaveza mjerenih po fer vrijednosti koje su suprotnog predznaka i koje se u potpunosti podudaraju izuzimaju se iz obračuna iz stava 1 ovog člana.

(3) Aktiva i obaveze mjerene po fer vrijednosti, kod kojih promjena u računovodstvenom vrednovanju ima djelimičan ili uopšte nema uticaja na redovni osnovni kapital, uključuju su u obračun iz stava 1 ovog člana samo u onom iznosu koji je srazmjeran uticaju odgovarajuće promjene vrednovanja na redovni osnovni kapital.

(4) Kreditna institucija, korišćenjem pojednostavljenog pristupa, utvrđuje AVA kao 0,1% zbira apsolutnih vrijednosti aktive i obaveza mjerenih po fer vrijednosti iz stava 1 ovog člana.

(5) Prag iz stava 1 ovog člana primjenjuje se na pojedinačnoj i konsolidovanoj osnovi.

(6) Ako se na konsolidovanoj osnovi pređe prag, svi subjekti uključeni u konsolidaciju dužni su da primjenjuju osnovni pristup definisan članom 128 ove odluke.

(7) Ako kreditna institucija koja primjenjuje pojednostavljeni pristup ne ispuni uslov iz stava 1 ovog člana u toku dva uzastopna kvartala, dužna je da o tome odmah obavijesti Centralnu banku i da definiše plan implementacije osnovnog pristupa iz člana 128 ove odluke u naredna dva kvartala.

Osnovni pristup za utvrđivanje AVA

Član 128

(1) Kreditna institucija, korišćenjem osnovnog pristupa (engl. *core approach*), utvrđuje AVA kao zbir svih AVA utvrđenih za svaku kategoriju iz člana 126 st. 14 do 17 ove odluke, u skladu sa stavom 2 ovog člana.

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana, AVA na nivou kategorije utvrđuje se u skladu sa odredbama čl. 129 do 137 ove odluke.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, ako kreditna institucija ne može da primijeni odredbe čl. 129 do 137 ove odluke, primjenjuje zamjenski pristup (engl. *fall-back approach*) utvrđivanjem povezanih finansijskih instrumenata i izračunava AVA kao zbir sljedećih stavki:

- 1) 100% neto iznosa nerealizovanih dobitaka po osnovu povezanih finansijskih instrumenata;
- 2) u slučaju derivata, 10% zamišljene (hipotetičke) vrijednosti (engl. *notional amount*) povezanih finansijskih instrumenata;
- 3) u slučaju finansijskih instrumenata koji nijesu derivati, 25% apsolutne vrijednosti razlike između fer vrijednosti i nerealizovanih dobitaka po osnovu povezanih finansijskih instrumenata, kako je utvrđeno u tački 1 ovog stava.

(4) Pod nerealizovanim dobitcima iz stava 3 tačka 1 ovog člana smatra se pozitivna promjena fer vrijednosti od početka trgovanja, utvrđena na bazi metode „prvi unutra – prvi van“ (FIFO metode – engl. *first-in-first-out*).

(5) Aktiva i obaveze mjerene po fer vrijednosti, kod kojih promjena u računovodstvenom vrednovanju ima djelimičan ili uopšte nema uticaja na redovni osnovni kapital, uključuju su u obračun iz stava 1 ovog člana samo u onom iznosu koji je srazmjeran uticaju odgovarajuće promjene vrednovanja na redovni osnovni kapital.

(6) AVA predstavlja iznos usklađivanja vrijednosti neophodnih da bi se dobila oprezna (prudencijalna) vrijednost, koji prelazi iznos bilo kojih usklađivanja primijenjenih na fer vrijednost kreditne institucije za koje se može utvrditi da se odnose na isti izvor neizvjesnosti vrednovanja kao AVA.

(7) Ako se ne može utvrditi da se usklađivanja koja se primjenjuju na fer vrijednosti kreditne institucije odnose na određenu kategoriju dodatnih usklađivanja vrednovanja na nivou kojim se izračunava odgovarajući iznos AVA, ta se usklađivanja neće uključiti u obračun AVA.

(8) AVA su uvijek pozitivna, uključujući i na nivou izloženosti vrednovanja, i prije i nakon sabiranja.

Izračunavanje AVA za nerealizovane kreditne spreadove

Član 129

(1) Kreditna institucija izračunava AVA za nerealizovane kreditne spreadove, koja odražava nesigurnost vrednovanja u usklađivanju koja su neophodna prema računovodstvenom okviru kako bi se uključila sadašnja vrijednost očekivanih gubitaka zbog statusa neizmirenja obaveza druge ugovorne strane u vezi sa pozicijama derivata.

(2) Element AVA koji se odnosi na neizvjesnost tržišnih cijena uključuje se u okviru kategorije AVA za neizvjesnost tržišnih cijena.

(3) Element AVA koji se odnosi na neizvjesnost troškova zatvaranja pozicija uključuje se u okviru kategorije AVA za troškove zatvaranja pozicija.

(4) Element AVA koji se odnosi na rizik modela uključuje se u okviru kategorije AVA za rizik modela.

Izračunavanje AVA za troškove zatvaranja pozicija

Član 130

(1) Kreditna institucija izračunava AVA za troškove zatvaranja pozicija na nivou izloženosti vrednovanja (pojedinačna dodatna usklađivanja vrednovanja za troškove zatvaranja pozicija).

(2) Ako je kreditna institucija izračunala AVA za neizvjesnost tržišnih cijena za izloženost vrednovanja na osnovu izlazne cijene, vrijednost pojedinačne AVA za troškove zatvaranja pozicija može da se procijeni kao nula.

(3) Ako kreditna institucija primjenjuje odstupanje iz člana 126 stav 6 ove odluke, vrijednost AVA za pojedinačne troškove zatvaranja pozicija može da se procijeni kao nula pod uslovom da kreditna institucija dokaže da je sa pouzdanošću od 90% utvrdila da postoji dovoljna likvidnost koja omogućuje izlazak iz povezanih izloženosti vrednovanja po srednjoj tržišnoj cijeni.

(4) Ako za izloženost vrednovanja ne može da utvrdi da AVA za troškove zatvaranja pozicija iznosi nula, kreditna institucija koristi izvore podataka utvrđene u članu 17 ove odluke, a AVA za troškove zatvaranja pozicija izračunava na način utvrđen u st. 5 i 6 ovog člana.

(5) Kreditna institucija izračunava AVA za troškove zatvaranja pozicija za izloženosti vrednovanja povezane sa svim inputima vrednovanja koji se koriste u odgovarajućem modelu vrednovanja i to na jednom od naredna dva nivoa detaljnosti:

- 1) ako su raščlanjeni, na nivou svih inputa vrednovanja potrebnih za izračun izlazne cijene za poziciju koja se vrednuje; ili
- 2) na nivou cijene instrumenta.

(6) Svi inputi vrednovanja iz stava 5 tačke 1 ovog člana tretiraju se odvojeno.

(7) Ako se inputi vrednovanja sastoje od matrice parametara, kreditna institucija procjenjuje AVA za troškove zatvaranja pozicija na osnovu izloženosti vrednovanja povezanih sa svakim parametrom u toj matrici.

(8) Ako se inputi vrednovanja ne odnose na instrumente kojima se trguje, kreditna institucija raspoređuje inpute vrednovanja i povezanu izloženost vrednovanja na skup instrumenata kojima se trguje na tržištu.

(9) Kreditna institucija može da smanji broj parametara inputa vrednovanja za potrebe izračunavanja AVA primjenom bilo koje odgovarajuće metodologije, pod uslovom da ti smanjeni parametri ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

- 1) ukupna vrijednost smanjene izloženosti vrednovanja jednaka je ukupnoj vrijednosti inicijalne izloženosti vrednovanja;

- 2) smanjeni skup parametara može se rasporediti na skup instrumenata kojima se trguje na tržištu; i
- 3) odnos „mjere varijanse 2“ i „mjere varijanse 1“, zasnovan na istorijskim podacima iz posljednjih 100 dana trgovanja, manji je od 0,1.

(10) Za potrebe stava 9 tačka 3 ovog člana, „mjerom varijanse 1“ smatra se varijansa dobiti i gubitka izloženosti vrednovanja zasnovana na inputima vrednovanja, koji nijesu smanjeni, dok se „mjerom varijanse 2“ smatra varijansa (odstupanje) dobiti i gubitka izloženosti vrednovanja zasnovana na inputima vrednovanja, koji nijesu smanjeni, umanjeno za izloženost vrednovanja zasnovanu na smanjenim inputima vrednovanja.

(11) Ako se za potrebe izračunavanja AVA koristi smanjeni broj parametara, zaključak da su kriterijumi iz stava 9 ovog člana ispunjeni podliježe nezavisnoj provjeri koju vrši kontrolna funkcija, kao i internoj validaciji, najmanje jednom godišnje.

(12) Kreditna institucija utvrđuje AVA za troškove zatvaranja pozicija na sljedeći način:

- 1) ako ima dovoljno podataka za formiranje niza uvjerljivih (engl. *plausible*) podataka o razlikama između ponuđene i tražene cijene za inpute vrednovanja, kreditna institucija procjenjuje tačku u okviru tog niza za koju se sa pouzdanošću od 90% može utvrditi da bi spread koju bi mogla postići pri izlasku iz izloženosti vrednovanja bio na nivou te cijene ili bolji;
- 2) ako nema dovoljno podataka za formiranje niza uvjerljivih podataka o razlikama između ponuđene i tražene cijene, kreditna institucija primjenjuje pristup zasnovan na ekspertskoj procjeni koristeći dostupne kvalitativne i kvantitativne podatke kako bi postigla nivo pouzdanosti prudencijalne vrijednosti koja je istovjetna ciljanoj koja postoji u slučaju kada je raspoloživ niz uvjerljivih vrijednosti, i u tom slučaju je dužna da obavijesti Centralnu banku o izloženostima vrednovanja za koje se primjenjuje ovaj pristup, kao i o metodologiji koju koristi za utvrđivanje AVA;
- 3) kreditna institucija izračunava AVA za troškove zatvaranja pozicija primjenom 50% procijenjene razlike (spreda) između ponuđene i tražene cijene, izračunate u skladu sa tačkom 1 ili 2 ovog stava na izloženosti vrednovanja povezane sa inputima vrednovanja iz st. 5 do 11 ovog člana.

(13) Kreditna institucija izračunava ukupne AVA za neizvjesnost tržišnih cijena na nivou kategorije primjenom sljedećih formula za metodu 1 ili metodu 2 na pojedinačne AVA za neizvjesnost tržišnih cijena:

Metod 1

$$\begin{aligned} APVA &= (FV - PV) - \alpha \cdot (FV - PV) \\ &= (1 - \alpha) \cdot (FV - PV) \\ AVA &= \sum APVA \end{aligned}$$

Metod 2

$$\begin{aligned} APVA &= \max \{0, (FV - PV) - \alpha \cdot (EV - PV)\} \\ &= \max \{0, FV - \alpha \cdot EV - (1 - \alpha) \cdot PV\} \\ AVA &= \sum APVA \end{aligned}$$

gdje je:

- FV = fer vrijednost na nivou izloženosti vrednovanja nakon računovodstvenih usklađivanja primijenjenih na fer vrijednosti za koje se može utvrditi da se odnose na isti izvor nesigurnosti vrednovanja kao odgovarajuća AVA;
- PV = prudencijalna vrijednost na nivou izloženosti vrednovanja utvrđena u skladu sa ovom odlukom;
- EV = očekivana vrijednost na nivou izloženosti vrednovanja uzeta iz niza mogućih vrijednosti;
- α = Faktor sabiranja koji iznosi 50%
- APVA = AVA na nivou izloženosti vrednovanja nakon usklađivanja za sabiranje;
- AVA = ukupna AVA na nivou kategorije nakon usklađivanja za sabiranje.

Izračunavanje AVA za operativni rizik

Član 131

(1) Kreditna institucija procjenjuje AVA za operativni rizik procjenom potencijalnih gubitaka koji mogu nastati kao posljedica operativnog rizika povezanog sa procesima vrednovanja, pri čemu procjena uključuje procjenu pozicija vrednovanja za koje se tokom procesa potvrđivanja bilansa procijenilo da su izložene riziku, između ostalog i zbog pravnih sporova.

(2) Kreditna institucija izračunava AVA za operativni rizik u iznosu od 10% zbira ukupnih AVA za neizvjesnost tržišnih cijena i za troškove zatvaranja pozicija na nivou kategorije.

Izračunavanje AVA za neizvjesnost tržišnih cijena

Član 132

(1) Kreditna institucija izračunava AVA za neizvjesnost tržišnih cijena na nivou izloženosti vrednovanja (pojedinačna dodatna usklađivanja vrednovanja za neizvjesnost tržišnih cijena).

(2) Vrijednost AVA za neizvjesnost tržišnih cijena procjenjuje se kao nula samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija ima čvrste dokaze o cijeni po kojoj se obavlja trgovina za izloženost vrednovanja ili se cijena može utvrditi pomoću pouzdanih podataka na osnovu likvidnog dvosmjernog tržišta kako je navedeno u članu 502 stav 2 ove odluke;
- 2) izvori tržišnih podataka iz člana 17 stav 8 ove odluke ne ukazuju na značajnu nesigurnost vrednovanja.

(3) Ako ne može da dokaže da AVA za izloženost vrednovanja iznosi nula, kreditna institucija prilikom utvrđivanja AVA za neizvjesnost tržišnih cijena koristi izvore

podataka iz člana 17 ove odluke i u tom slučaju utvrđuje AVA za neizvjesnost tržišnih cijena u skladu sa st. 4 do 8 ovog člana.

(4) Kreditna institucija izračunava AVA za izloženosti vrednovanja povezane sa svim inputima vrednovanja koji se koriste u odgovarajućem modelu vrednovanja i to na jednom od naredna dva nivoa detaljnosti:

- 1) ako su raščlanjeni, na nivou svih inputa vrednovanja potrebnih za izračun izlazne cijene za poziciju koja se vrednuje; ili
- 2) na nivou cijene instrumenta.

(5) Svi inputi vrednovanja iz stava 4 tačke 1 ovog člana tretiraju se odvojeno.

(6) Ako se inputi vrednovanja sastoje od matrice parametara, kreditna institucija izračunava AVA na osnovu izloženosti vrednovanja povezanih sa svakim parametrom u toj matrici.

(7) Ako se inputi vrednovanja ne odnose na instrumente kojima se trguje, kreditna institucija raspoređuje inpute vrednovanja i povezanu izloženost vrednovanja na skup instrumenata kojima se trguje na tržištu.

(8) Kreditna institucija može da smanji broj parametara inputa vrednovanja za potrebe izračunavanja AVA primjenom bilo koje odgovarajuće metodologije, pod uslovom da ti smanjeni parametri ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

- 1) ukupna vrijednost smanjene izloženosti vrednovanja jednaka je ukupnoj vrijednosti inicijalne izloženosti vrednovanja;
- 2) smanjeni skup parametara može se rasporediti na skup instrumenata kojima se trguje na tržištu; i
- 3) odnos „mjere varijanse 2“ i „mjere varijanse 1“, zasnovan na istorijskim podacima iz posljednjih 100 dana trgovanja, manji je od 0,1.

(9) Mjera varijanse 1 iz stava 8 tačka 3 ovog člana, smatra se varijansa (odstupanje) dobiti i gubitka izloženosti vrednovanja zasnovana na inputima vrednovanja, koji nijesu smanjeni, a „mjerom varijanse 2“ smatra se varijansa dobiti i gubitka izloženosti vrednovanja zasnovana na inputima vrednovanja, koji nijesu smanjeni, umanjeno za izloženost vrednovanja zasnovanu na smanjenim inputima vrednovanja.

(10) Ako se za potrebe izračunavanja AVA koristi smanjeni broj parametara, zaključak da su kriterijumi iz stava 9 ovog člana ispunjeni podliježe nezavisnoj provjeri metodologije netiranja koju vrši kontrolna funkcija, kao i internoj validaciji, najmanje jednom godišnje.

(11) AVA za neizvjesnost tržišnih cijena utvrđuje se na sljedeći način:

- 1) ako ima dovoljno podataka za formiranje niza uvjerljivih vrijednosti za inpute vrednovanja:
 - za inpute vrednovanja kod kojih se niz uvjerljivih vrijednosti zasniva na izlaznim cijenama kreditna institucija procjenjuje tačku u okviru tog niza za koju se sa pouzdanošću od 90% može utvrditi da bi pri izlasku iz izloženosti vrednovanja mogla postići tu cijenu ili bolju;
 - za inpute vrednovanja kod kojih je niz uvjerljivih vrijednosti nastao od srednjih tržišnih cijena kreditna institucija procjenjuje tačku u okviru tog niza za koju se sa pouzdanošću od 90% može utvrditi da bi srednja vrijednost

koja bi se mogla postići pri izlasku iz izloženosti vrednovanja bila na nivou te cijene ili bolja od nje;

- 2) ako za pojedini input vrednovanja nema dovoljno podataka za formiranje uvjerljivog niza vrijednosti, kreditna institucija primjenjuje pristup zasnovan na ekspertskoj procjeni koristeći raspoložive kvalitativne i kvantitativne podatke kako bi postigla nivo pouzdanosti prudencijalne vrijednosti inputa vrednovanja koja odgovara ciljanoj iz tačke 1 ovog stava i u tom slučaju je dužna da obavijesti Centralnu banku o izloženostima vrednovanja za koje se primjenjuje ovaj pristup, kao i metodologiji koju koristi za utvrđivanje AVA;
- 3) kreditna institucija izračunava AVA za neizvjesnost tržišnih cijena primjenom jednog od sljedećih pristupa:
 - primjenom razlike između inputa vrednovanja procijenjenih u skladu sa tačkom 1 ili 2 ovog stava i inputa vrednovanja koji se koriste za izračunavanje fer vrijednosti svake pozicije koja se vrednuje;
 - kombinovanjem inputa vrednovanja procijenjenih u skladu sa tačkom 1 ili 2 ovog stava i ponovnim vrednovanjem pozicija koje su zasnovane na tim vrijednostima, nakon čega se uzima razlika između ponovo vrednovanih pozicija i pozicija po fer vrijednosti.

(12) Kreditna institucija izračunava ukupne AVA za neizvjesnost tržišnih cijena na nivou kategorije primjenom formula za metodu 1 ili metodu 2 na pojedinačne AVA za neizvjesnost tržišnih cijena iz člana 130 stav 13 ove odluke.

Izračunavanje AVA za ranije zatvaranje pozicija

Član 133

(1) Kreditna institucija procjenjuje AVA za ranije zatvaranje pozicija uzimajući u obzir potencijalne gubitke koji proizilaze iz ranijeg zatvaranja pozicija u trgovanjima klijenata koja nijesu ugovorom definisana.

(2) Kreditna institucija izračunava AVA za ranije zatvaranje pozicija uzimajući u obzir procenat trgovanja klijenata kod kojih je u prošlosti došlo do ranijeg zatvaranja pozicija i gubitke koji nastaju u tim slučajevima.

Izračunavanje AVA za troškove investiranja i finansiranja

Član 134

(1) Kreditna institucija izračunava AVA za troškove investiranja i finansiranja koja odražava nesigurnost vrednovanja u troškovima finansiranja koji se koriste pri procjeni izlazne cijene u skladu sa računovodstvenim okvirom.

(2) Element AVA koji se odnosi na neizvjesnost tržišnih cijena uključuje se u okviru kategorije AVA za neizvjesnost tržišnih cijena.

(3) Element AVA koji se odnosi na neizvjesnost troškova zatvaranja pozicija uključuje se u okviru kategorije AVA za troškove zatvaranja pozicija.

(4) Element AVA koji se odnosi na rizik modela uključuje se u okviru kategorije AVA za rizik modela.

Izračunavanje AVA za buduće administrativne troškove

Član 135

(1) Ako kreditna institucija za izloženost vrednovanja izračunava AVA za neizvjesnost tržišnih cijena i za troškove zatvaranja pozicija, koje podrazumijevaju potpuni izlazak iz izloženosti, tada može iznos AVA za buduće administrativne troškove da procijeni kao nula.

(2) Ako ne može da dokaže da AVA za izloženost vrednovanja iznosi nula u skladu sa stavom 1 ovog člana, kreditna institucija izračunava AVA za buduće administrativne troškove („pojedinačna AVA za buduće administrativne troškove“) uzimajući u obzir administrativne troškove i buduće troškove zaštite tokom očekivanog trajanja izloženosti vrednovanja za koje nije primijenjena direktna izlazna cijena za AVA za troškove zatvaranja pozicija, diskontovane primjenom stope koja je približno jednaka bezrizičnoj stopi (engl. *risk free rate*).

(3) Za potrebe stava 2 ovog člana budući administrativni troškovi uključuju sve dodatne troškove osoblja i fiksne troškove koji će vjerovatno nastati upravljanjem portfolija, pri čemu se pretpostavlja da se sa smanjenjem veličine portfolija može pretpostaviti i smanjenje tih troškova.

(4) Kreditna institucija izračunava ukupna dodatna prilagođavanja vrednovanja (ukupnu AVA) na nivou kategorije za dodatna prilagođavanja vrednovanja za buduće administrativne troškove kao zbir pojedinačnih prilagođavanja vrednovanja za buduće administrativne troškove.

Izračunavanje AVA za rizik modela

Član 136

(1) Kreditna institucija je dužna da procjenjuje AVA za rizik modela za svaki model vrednovanja („pojedinačna AVA za rizik modela“) uzimajući u obzir rizik modela vrednovanja koji proizilazi iz mogućeg postojanja niza različitih modela ili kalibracija modela koje primjenjuju tržišni učesnici, i nedostatka fiksne izlazne cijene za određeni proizvod koji se vrednuje.

(2) Kreditna institucija ne uzima u obzir rizik modela vrednovanja koji proizilazi iz kalibracija na osnovu tržišno izvedenih parametara i koji je obuhvaćen članom 132 ove odluke.

(3) Kreditna institucija izračunava AVA za rizik modela korišćenjem jednog od pristupa iz st. 4 i 5 ovog člana.

(4) Kreditna institucija, ako je moguće, izračunava AVA za rizik modela utvrđivanjem niza uvjerljivih vrednovanja dobijenih odgovarajućim alternativnim modelima i kalibracijama, i u tom slučaju procjenjuje tačku u okviru dobijenog niza vrednovanja, za koju sa pouzdanošću od 90% može da utvrdi da bi pri izlasku iz izloženosti vrednovanja mogla da postigne tu cijenu ili bolju.

(5) Ako kreditna institucija ne može da primjenjuje pristup utvrđen u stavu 4 ovog člana, tada za procjenu AVA za rizik modela primjenjuje pristup zasnovan na ekspertskoj procjeni, koji podrazumijeva uzimanje u obzir sljedećih elemenata:

- 1) složenost proizvoda koji su relevantni za model;
- 2) raznolikost mogućih matematičkih pristupa i parametara modela, ako ti parametri modela nijesu povezani sa tržišnim varijablama;
- 3) nivo do kojeg je tržište relevantnih proizvoda „jednosmjerno“;
- 4) postojanje rizika u relevantnim proizvodima od kojih zaštita nije moguća; i
- 5) adekvatnost modela za utvrđivanje ponašanja isplate proizvoda u portfoliju.

(6) Kreditna institucija koja koristi modele zasnovane na pristupu iz stava 5 ovog člana dužna je da o tome, kao i o metodologiji koju koristi za utvrđivanje AVA, obavijesti Centralnu banku.

(7) Ako kreditna institucija primjenjuje pristup iz stava 5 ovog člana opreznost pristupa bi trebalo da potvrđuje na godišnjem nivou upoređivanjem:

- 1) AVA izračunatih primjenom pristupa zasnovanog na ekspertskoj procjeni iz stava 5 ovog člana, ukoliko bi se on primijenio na značajan uzorak modela vrednovanja za koji se koristi pristup iz stava 4 ovog člana; sa
- 2) AVA-ma dobijenih korišćenjem pristupa iz stava 4 ovog člana za isti uzorak vrednovanja kao pod tačkom 1 ovog stava.

(8) Kreditna institucija izračunava ukupne AVA za rizik modela na nivou kategorije primjenom formula za metodu 1 ili metodu 2 na pojedinačne AVA za rizik modela, navedene u članu 130 stav 13 ove odluke.

Izračunavanje AVA za grupisane pozicije

Član 137

(1) U slučaju grupisanih pozicija koje se vrednuju kreditna institucija procjenjuje AVA za grupisane pozicije („pojedinačne AVA za koncentrisane pozicije“) na sljedeći način:

- 1) identifikacijom grupisanih pozicija koje se vrednuju;
- 2) za svaku identifikovanu grupisanu poziciju koja se vrednuje vrši se procjena prudencijalnog izlaznog perioda, kada nije dostupna tržišna cijena koja je primjenljiva za veličinu pozicije koja se vrednuje;
- 3) ukoliko je prudencijalni izlazni period duži od deset dana, AVA se procjenjuje uzimajući u obzir:
 - volatilnost inputa vrednovanja;
 - volatilnost razlike između ponuđene i tražene cijene; i
 - uticaj hipotetičke izlazne strategije na tržišne cijene.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana, prilikom identifikacije grupisanih pozicija koje se vrednuju uzimaju se u obzir sljedeći elementi:

- 1) veličina svih pozicija koje se vrednuju u odnosu na likvidnost povezanog tržišta;
- 2) sposobnost kreditne institucije da trguje na tom tržištu; i
- 3) prosječni dnevni promet tržišta i uobičajeni dnevni obim trgovanja kreditne institucije.

(3) Kreditna institucija je dužna da utvrđuje i dokumentuje metodologiju koju primjenjuje za utvrđivanje grupisanih pozicija koje se vrednuju za koje se izračunava AVA za grupisane pozicije.

(4) Ukupna AVA za grupisane pozicije na nivou kategorije se izračunava kao zbir pojedinačnih AVA za grupisane pozicije.

Zahtjevi u vezi sa dokumentacijom

Član 138

(1) Kreditna institucija je dužna da na adekvatan način dokumentuje metodologiju prudencijalnog vrednovanja, koja treba da uključi interne politike koje sadrže smjernice o:

- 1) opsegu metodologija za kvantifikovanje AVA za svaku poziciju koja se vrednuje;
- 2) hijerarhiji metodologija za svaku kategoriju aktive, proizvod ili poziciju koja se vrednuje;
- 3) hijerarhiji izvora tržišnih podataka korišćenih u metodologiji za AVA;
- 4) traženim karakteristikama tržišnih podataka kojima se opravdava procjena AVA na nivou za svaku kategoriju aktive, proizvod ili poziciju koja se vrednuje;
- 5) primijenjenoj metodologiji, ako se za utvrđivanje dodatnih usklađivanja vrednovanja primjenjuje pristup zasnovan na stručnoj procjeni;
- 6) metodologiji kojom se utvrđuje da li su za poziciju koja se vrednuje potrebna AVA za koncentrisane pozicije;
- 7) pretpostavljenom izlaznom periodu za potrebe izračunavanja AVA za koncentrisane pozicije, ako je značajno; i
- 8) aktivi i obavezama po fer vrijednosti kod kojih promjena u računovodstvenom vrednovanju nema, ili ima djelimičan uticaj, na redovni osnovni kapital, u skladu sa članom 127 st. 2 i 3 i član 128 stav 5 ove odluke.

(2) Kreditna institucija je dužna da vodi evidenciju koja omogućava analizu izračunavanja AVA na nivou izloženosti vrednovanja, kao i da obezbijedi da informacije iz procesa izračunavanja AVA budu dostavljane višem rukovodstvu kako bi se omogućio uvid u nivo nesigurnosti vrednovanja u pogledu portfolija pozicija koje se vrednuju po fer vrijednosti kreditne institucije.

(3) Više rukovodstvo kreditne institucije je dužno da najmanje jednom godišnje ocjenjuje i odobrava dokumentaciju iz stava 1 ovog člana.

Sistemi i zahtjevi kontrole

Član 139

(1) Nezavisna jedinica za kontrolu kreditne institucije je dužna da vrši inicijalno odobrenje AVA i da je naknadno prati.

(2) Kreditna institucija je dužna da ima efikasne kontrole u vezi sa upravljanjem svim pozicijama po fer vrijednosti, odgovarajuće resurse za sprovođenje tih kontrola i omogućavanje pouzdanih procesa vrednovanja čak i u periodima stresa, što uključuje:

- 1) provjeru i ocjenu funkcionalnosti modela vrednovanja najmanje jednom godišnje;
- 2) odobrenje rukovodstva za sve značajne promjene politika vrednovanja;
- 3) jasnu izjavu o sklonosti kreditne institucije da preuzima rizike za izloženosti pozicijama koje su podložne nesigurnosti vrednovanja, koja se prati ukupno na nivou kreditne institucije u cjelini;
- 4) nezavisnost u procesu vrednovanja između jedinica za preuzimanje i jedinica za kontrolu; i
- 5) sveobuhvatni proces interne revizije u vezi sa procesima i kontrolama vrednovanja.

(3) Kreditna institucija je dužna da omogući efikasne i dosljedne kontrole u vezi sa procesom vrednovanja pozicija po fer vrijednosti, koje podliježu redovnoj provjeri interne revizije i koje uključuju:

- 1) precizno utvrđen popis proizvoda na nivou kreditne institucije, kojim se obezbjeđuje da je svaka pozicija koja se vrednuje jedinstveno povezana sa definicijom proizvoda;
- 2) metodologiju vrednovanja za svaki proizvod na popisu, koja obuhvata izbor i kalibraciju modela, usklađivanja fer vrijednosti, AVA, metodologiju nezavisne provjere cijena koje se primjenjuju na proizvod, kao i mjerenje nesigurnosti vrednovanja;
- 3) proces validacije kojim se obezbjeđuje da i organizaciona jedinica za preuzimanje rizika i relevantna organizaciona jedinica za kontrolu za svaki proizvod odobre metodologije na nivou proizvoda iz tačke 2 ovog stava, kao i da potvrde da one odražavaju stvarnu praksu koja se primjenjuje za svaku poziciju koja se vrednuje, raspoređenu na proizvod;
- 4) definisane pragove zasnovane na zabilježenim tržišnim podacima pomoću kojih se može utvrditi kada modeli vrednovanja više nijesu dovoljno pouzdani;
- 5) službeni postupak nezavisne provjere cijena na osnovu cijena nezavisnih od relevantne jedinice za trgovanje;
- 6) procese odobravanja novih proizvoda kojima se upućuje na popis proizvoda i koji uključuju sve interne stejkholdere koji su značajni za mjerenje rizika, kontrolu rizika, finansijsko izvještavanje i raspoređivanje i provjeru vrednovanja finansijskih instrumenata;
- 7) proces provjere novih poslova kako bi se obezbijedilo da se podaci o cijenama iz novih trgovanja koriste za procjenu da li su vrednovanja sličnih izloženosti i dalje dovoljno oprezna.

Interne zaštite

Član 140

(1) Interna zaštita mora da ispunjava sljedeće zahtjeve:

- 1) njena osnovna namjena nije izbjegavanje ili smanjenje zahtjeva za regulatorni kapital;
- 2) uredno je dokumentovana i podliježe posebnim procedurama internog odobrenja i revizije;
- 3) na nju se primjenjuju tržišni uslovi;
- 4) tržišnim rizikom koji nastaje internom zaštitom dinamično se upravlja u knjizi trgovanja u skladu sa odobrenim limitima;
- 5) pažljivo se prati u skladu sa adekvatnim procedurama.

(2) Zahtjevi iz stava 1 ovog člana primjenjuju se ne dovodeći u pitanje zahtjeve koji se odnose na zaštićene pozicije u knjizi pozicija kojima se ne trguje ili knjizi trgovanja, ako je značajno.

(3) Ako se kreditna institucija štiti od izloženosti kreditnom riziku u knjizi pozicija kojima se ne trguje, ili od izloženosti riziku druge ugovorne strane uz pomoć kreditnog derivata iz knjige trgovanja, tu poziciju kreditnog derivata priznaje kao internu zaštitu od izloženosti kreditnom riziku u knjizi pozicija kojima se ne trguje ili od izloženosti riziku druge ugovorne strane u svrhu izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti iz člana 114 stav 4 tačka 1 ove odluke, ako kreditna institucija zaključi drugu transakciju kreditnim derivatima sa dostupnom trećom stranom pružaocem zaštite koja ispunjava zahtjeve za nematerijalnu kreditnu zaštitu u knjizi pozicija kojima se ne trguje i koja potpuno poništava tržišni rizik interne zaštite.

(4) Interna zaštita priznata u skladu sa stavom 1 ovog člana i kreditni derivat zaključen sa trećom stranom koja je priznati pružalac zaštite uključuju se u knjigu trgovanja radi izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik.

(5) Kreditna institucija, radi izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik primjenom pristupa iz člana 413 stav 1 tačka 2 ove odluke, obje pozicije dodjeljuje istoj organizacionoj jedinici za trgovanje koja upravlja sličnim rizicima.

(6) Ako se kreditna institucija štiti od izloženosti riziku vlasničkih instrumenata u knjizi pozicija kojima se ne trguje uz pomoć derivata na vlasnički instrument raspoređenog u knjizi trgovanja, tu poziciju derivata na vlasnički instrument priznaje kao internu zaštitu od izloženosti riziku ulaganja u vlasničke instrumente u knjizi pozicija kojima se ne trguje prilikom izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti iz člana 114 stav 4 tačka 1 ove odluke, ako kreditna institucija zaključi drugu transakciju derivatima na vlasnički instrument sa trećom stranom priznatim pružaocem zaštite koja ispunjava zahtjeve za nematerijalnu kreditnu zaštitu u knjizi pozicija kojima se ne trguje i koja potpuno poništava tržišni rizik interne zaštite.

(7) Interna zaštita priznata u skladu sa stavom 6 ovog člana i derivati vlasničkih instrumenata sa trećom stranom koja je priznati pružalac zaštite uključuju se u knjigu trgovanja za namjene izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik.

(8) Kreditna institucija, radi izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik primjenom pristupa iz člana 413 stav 1 tačka 1 ove odluke, obje pozicije dodjeljuje istoj organizacionoj jedinici za trgovanje koja upravlja sličnim rizicima.

(9) Za potrebe st. 3 do 8 ovog člana transakcija kreditnim derivatima ili derivatima na vlasnički instrument koju je zaključila kreditna institucija može da se sastoji od više transakcija sa više trećih strana priznatih pružalaca zaštite, pod uslovom da dobijena ukupna transakcija ispunjava uslove iz tih stavova ovog člana

(10) Ako se kreditna institucija štiti od izloženosti kamatnom riziku u knjizi pozicija kojima se ne trguje, uz pomoć pozicije kamatnog rizika raspoređene u knjizi trgovanja, kreditna institucija tu poziciju kamatnog rizika smatra internom zaštitom za svrhe procjene kamatnog rizika koji proizilazi iz pozicija kojima se ne trguje u skladu sa čl. 109 i 246 Zakona, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) za potrebe obračuna zahtjeva za kapital za tržišni rizik korišćenjem pristupa iz člana 413 st. 1 tač. 1, 2 i 3 ove odluke, pozicija je dodijeljena portfoliju koji je odvojen od drugih pozicija iz knjige trgovanja, čija je poslovna strategija isključivo namijenjena upravljanju i smanjenju tržišnog rizika internih zaštita od izloženosti kamatnom riziku;
- 2) za potrebe obračuna zahtjeva za kapital za tržišni rizik korišćenjem pristupa iz člana 413 st. 1 tačka 2 ove odluke, pozicija je dodijeljena organizacionoj jedinici za trgovanje čija je poslovna strategija isključivo namijenjena upravljanju i smanjenju tržišnog rizika internih zaštita od izloženosti kamatnom riziku;
- 3) kreditna institucija je u potpunosti dokumentovala način na koji pozicija smanjuje kamatni rizik koji proizilazi iz pozicija iz knjige pozicija kojima se ne trguje za potrebe zahtjeva iz čl. 109 i 246 Zakona.

(11) Za potrebe stava 10 tačka 1 ovog člana kreditna institucija može tom portfoliju da dodijeli druge pozicije osjetljive na kamatni rizik koje je zauzela sa trećim stranama ili sa svojom knjigom trgovanja, pod uslovom da kreditna institucija u potpunosti poništava tržišni rizik tih pozicija osjetljivih na kamatni rizik koje je zauzela sa svojom knjigom trgovanja zauzimanjem suprotnih pozicija osjetljivih na kamatni rizik sa trećim stranama.

(12) Za potrebe stava 10 tačka 2 ovog člana na organizacionu jedinicu za trgovanje primjenjuju se sljedeći zahtjevi:

- 1) ta organizaciona jedinica za trgovanje može da zauzme druge pozicije osjetljive na kamatni rizik sa trećim stranama ili drugim organizacionim jedinicama za trgovanje kreditne institucije ako te pozicije ispunjavaju zahtjeve za uključenje u knjigu trgovanja iz člana 122 ove odluke, a te druge organizacione jedinice za trgovanje potpuno poništavaju tržišni rizik tih drugih pozicija osjetljivih na kamatni rizik zauzimanjem suprotnih pozicija osjetljivih na kamatni rizik sa trećim stranama;
- 2) toj organizacionoj jedinici za trgovanje ne dodjeljuju se druge pozicije iz knjige trgovanja osim onih iz tačke 1 ovog stava;
- 3) izuzetno od člana 124 ove odluke, na tu organizacionu jedinicu za trgovanje ne primjenjuju se zahtjevi iz st. 1 do 4 tog člana.

(13) Zahtjevi za regulatorni kapital za tržišni rizik svih pozicija koje su dodijeljene sa posebnom portfoliju iz stava 10 tačka 1 ovog člana, ili organizacionoj jedinici za trgovanje iz tačke 2 tog stava izračunavaju se samostalno, uz zahtjeve za regulatorni kapital za druge pozicije iz knjige trgovanja.

(14) Ako se kreditna institucija štiti od izloženosti riziku CVA uz pomoć derivatnog instrumenta zauzetog sa svojom knjigom trgovanja, kreditna institucija tu poziciju u tom derivatnom instrumentu priznaje kao internu zaštitu od izloženosti riziku CVA za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA u skladu sa pristupima iz čl. 532 ili 558 ove odluke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) pozicija u derivatu smatra se priznatom zaštitom u skladu s članom 560 ove odluke;
- 2) ako se na poziciju u derivatu primjenjuje bilo koji zahtjev iz člana 416 stav 2 tač. 2 ili 3 ili iz člana 418 stav 1 tačka 3 ove odluke, kreditna institucija u potpunosti poništava tržišni rizik i pozicije u derivatu zauzimanjem suprotnih pozicija sa trećim stranama.

(15) Pozicija iz knjige trgovanja koja je suprotna internoj zaštiti koja se priznaje u skladu sa stavom 14 ovog člana uključuje se u knjigu trgovanja kreditne institucije za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik.

GLAVA II ZAHTJEVI ZA REGULATORNI KAPITAL ZA KREDITNI RIZIK

ODJELJAK 1 – Opšti principi

Pristupi za kreditni rizik

Član 141

(1) Kreditna institucija je dužna da, prilikom izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za potrebe člana 114 stav 4 tač. 1 i 7 ove odluke, primjenjuje standardizovani pristup iz odjeljka 2 ili pristup zasnovan na internim rejtingima (IRB pristup) iz odjeljka 3 ove glave, ako je Centralna banka odobrila primjenu IRB pristupa, u skladu sa članom 185 ove odluke.

(2) Kreditna institucija je dužna da, prilikom izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za potrebe člana 114 stav 4 tač. 1 i 7 ove odluke, za izloženosti iz trgovanja i uplate u garantni fond centralne druge ugovorne strane, primjenjuje postupak iz Odjeljka 6 Odsjek 9 ove glave, dok sve ostale vrste izloženosti prema centralnoj drugoj ugovornoj strani tretira kao izloženosti prema:

- 1) instituciji za druge vrste izloženosti kvalifikovanoj centralnoj drugoj ugovornoj strani; ili
- 2) privrednim društvima za druge vrste izloženosti nekvalifikovanoj centralnoj drugoj ugovornoj strani.

(3) Izloženosti prema investicionim društvima, kreditnim institucijama i prema berzama koje imaju sjedište izvan Crne Gore, odnosno u državama članicama EU i trećim zemljama, kao i prema finansijskim institucijama iz tih zemalja kojima su nadležni organi iz tih zemalja izdali odobrenje za rad i nad njima vrše superviziju i na koje se primjenjuju prudencijalni zahtjevi koji su u smislu robusnosti slični onima koji se primjenjuju na kreditne institucije, tretiraju se kao izloženosti prema kreditnoj instituciji samo ako ta treća zemlja na taj subjekt primjenjuje prudencijalne i supervizorske zahtjeve koji su najmanje jednaki onima koji se primjenjuju u ovoj odluci i EU.

Korišćenje tehnika ublažavanja kreditnog rizika u okviru standardizovanog i IRB pristupa za kreditni rizik i rizik razvodnjavanja

Član 142

(1) Za izloženost na koju kreditna institucija primjenjuje standardizovani pristup iz odjeljka 2 ili IRB pristup iz odjeljka 3 ove glave, ali za koju ne primjenjuje sopstvene procjene LGD-a shodno članu 185 ove odluke, kreditna institucija može da uzme u obzir efekte materijalne kreditne zaštite u skladu sa odjeljkom 4 ove glave prilikom

izračunavanja iznosa rizikom ponderisane izloženosti, za potrebe člana 114 stav 4 tač. 1 i 7 ove odluke, ili prilikom izračunavanja iznosa očekivanih gubitaka za potrebe člana 19 tačka 4 i člana 60 stav 1 tačka 4 ove odluke.

(2) Za izloženost na koju kreditna institucija primjenjuje IRB pristup korišćenjem sopstvenih procjena LGD-a shodno članu 185 ove odluke, kreditna institucija može da uzme u obzir efekte materijalne kreditne zaštite u skladu sa odjeljkom 3 ove glave prilikom izračunavanja iznosa rizikom ponderisane izloženosti, za potrebe člana 114 stav 4 tač. 1 i 7 ove odluke, ili prilikom izračunavanja iznosa očekivanih gubitaka za potrebe člana 19 tačka 4 i člana 60 stav 1 tačka 4 ove odluke.

(3) Kada kreditna institucija primjenjuje IRB pristup korišćenjem sopstvenih procjena LGD-a shodno članu 185 ove odluke i za inicijalnu izloženost i za uporednu direktnu izloženost prema pružaocu zaštite, kreditna institucija može da uzme u obzir efekte nematerijalne kreditne zaštite u skladu sa odjeljkom 3 ove glave prilikom izračunavanja iznosa rizikom ponderisane izloženosti, za potrebe člana 114 stav 4 tač. 1 i 7 ove odluke, ili ako je značajno, prilikom izračunavanja iznosa očekivanih gubitaka za potrebe člana 19 tačka 4 i člana 60 stav 1 tačka 4 ove odluke, dok u svim ostalim slučajevima, kreditna institucija može da uzme u obzir efekte nematerijalne kreditne zaštite prilikom obračuna iznosa rizikom ponderisane izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka u skladu sa odjeljkom 4 ove glave.

(4) Ako su ispunjeni uslovi iz stava 5 ovog člana, kreditna institucija može da, za potrebe odjeljka 2, 3 i 4 ove glave, u zavisnosti šta je primjenjivo, kredite fizičkim licima tretira kao izloženosti obezbijeđene hipotekom na stambenoj nepokretnosti, umjesto da ih tretira kao izloženosti koje su obezbijeđene garancijama, ako su za te kredite ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) većina kredita fizičkim licima za kupovinu stambenih nepokretnosti u Crnoj Gori nije odobrena u vidu hipotekarnih kredita u pravnom obliku;
- 2) za većinu kredita fizičkim licima za kupovinu stambene nepokretnosti u Crnoj Gori garantovao je pružalac zaštite sa kreditnom procjenom odabranog ECAI-a koja odgovara stepenu kreditnog kvaliteta 1 ili 2, koji je potreban za otplatu obaveze prema kreditnoj instituciji u cjelosti u slučaju kada inicijalni dužnik zapadne u status neizmirenja obaveza;
- 3) kreditna institucija ima zakonsko pravo da aktivira hipoteku na stambenoj nepokretnosti u slučaju da pružalac zaštite iz tačke 2 ovog stava ne ispunji svoje obaveze ili više nije u mogućnosti da ispunjava svoje obaveze po osnovu date garancije.

(5) Za potrebe stava 4 ovog člana, kreditna institucija može da tretira kredite odobrene fizičkim licima kao izloženosti obezbijeđene hipotekom na stambenoj nepokretnosti, a ne kao izloženosti koje su obezbijeđene garancijama ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) izloženost koja se tretira u skladu sa standardizovanim pristupom ispunjava sve zahtjeve za raspoređivanje u kategoriju izloženosti obezbijeđene hipotekom na nepokretnosti na osnovu čl. 163 i 164 ove odluke, izuzev što kreditna institucija koja odobrava kredit nema upisanu hipoteku na stambenoj nepokretnosti;
- 2) izloženost koja se tretira u skladu sa IRB pristupom ispunjava sve zahtjeve za svrstavanje u kategoriju izloženosti prema ritejlu obezbijeđene stambenom nepokretnošću iz člana 189 stav 2 tačka 5 alineja 2 ove odluke, izuzev što kreditna institucija koja odobrava kredit nema upisanu hipoteku na stambenoj nepokretnosti;

- 3) u trenutku odobrenja kredita ne postoje prethodno upisani tereti na stambenoj nepokretnosti, a dužnik se ugovorno obavezao da neće upisivati terete bez pristanka kreditne institucije koja je inicijalno odobrila kredit;
- 4) pružalac zaštite je priznati pružalac zaštite iz člana 239 ove odluke i prema kreditnoj procjeni odabranog ECAI-a ima stepen kreditnog kvaliteta 1 ili 2;
- 5) pružalac zaštite je kreditna institucija ili subjekt finansijskog sektora na koji se primjenjuju zahtjevi za regulatorni kapital koji su uporedivi s onima koji se primjenjuju na kreditne institucije ili društva za osiguranje;
- 6) pružalac zaštite osnovao je u cjelosti finansirani zajednički fond osiguranja ili ekvivalentnu zaštitu za društva za osiguranje da apsorbiraju gubitke od kreditnog rizika, čiju kalibraciju periodično provjeravaju Centralna banka ili Agencija za nadzor osiguranja, u zavisnosti šta je primjenjivo, i koji podliježe periodičnom testiranju otpornosti na stres, najmanje svake dvije godine;
- 7) kreditna institucija je ugovorno i zakonski ovlašćena da aktivira hipoteku na stambenoj nepokretnosti u slučaju da pružalac zaštite ne ispunji svoje obaveze ili više nije u mogućnosti da ispunjava svoje obaveze po osnovu date garancije.

(6) Kreditna institucija koja upotrebljava opciju iz stava 4 ovog člana u odnosu na određenog priznatog pružaoca zaštite na osnovu mehanizma iz tog stava na isti način postupa sa svim svojim izloženostima prema fizičkim licima za koje je garantovao taj pružalac zaštite na osnovu tog mehanizma

Tretman pozicija sekjuritizacije

Član 143

Kreditna institucija je dužna da izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti za poziciju koju drže u sekjuritizaciji u skladu sa odjeljkom 5 ove odluke.

Tretman ispravki vrijednosti za kreditni rizik

Član 144

(1) Kreditna institucija koje primjenjuje standardizovani pristup tretira opšte ispravke vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa članom 60 stav 1 tačka 3 ove odluke.

(2) Kreditna institucija koje primjenjuje IRB pristup tretira opšte ispravke vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa članom 200, članom 60 stav 1 tačka 4 i članom 19 tačka 4 ove odluke.

(3) Za potrebe ovog člana i odjeljaka 2 i 3 ove glave, opšte i specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik isključuju rezerve za opšte bankarske rizike.

(4) Kreditna institucija koja koristi IRB pristup, a koja primjenjuje standardizovani pristup na dio svojih izloženosti na konsolidovanoj ili pojedinačnoj osnovi, u skladu sa čl. 167 i 169 ove odluke određuje dio opšte ispravke vrijednosti za kreditni rizik koji se tretira kao opšta ispravka vrijednosti za kreditni rizik prema standardizovanom pristupu i dio koji se tretira kao opšta ispravka vrijednosti za kreditni rizik prema IRB pristupu, i to na sljedeći način:

- 1) ako je to primjenljivo, kada kreditna institucija uključena u konsolidaciju primjenjuje isključivo IRB pristup, opšte ispravke vrijednosti za kreditni rizik te kreditne institucije tretiraju se na način iz stava 2 ovog člana;
- 2) ako je to primjenljivo, kada kreditna institucija uključena u konsolidaciju primjenjuje isključivo standardizovani pristup, opšta ispravka vrijednosti za kreditni rizik te kreditne institucije tretira se na način iz stava 1 ovog člana;
- 3) ostatak ispravke vrijednosti za kreditni rizik tretira se proporcionalno učešću iznosa rizikom ponderisanih izloženosti koji podliježe standardizovanom pristupu i učešću koji podliježe IRB pristupu.

(5) Kreditna institucija u obračun opštih i specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik uključuje sve iznose za koje je umanjila redovni osnovni kapital, kako bi se, u skladu sa računovodstvenim okvirom, odrazili gubici povezani isključivo sa kreditnim rizikom, a koji su kao takvi priznati u bilansu uspjeha, bez obzira na to da li su rezultat ispravki vrijednosti, usklađivanja vrijednosti ili rezervisanja za vanbilansne stavke.

(6) Svi iznosi iz stava 5 ovog člana, koji su priznati tokom poslovne godine, mogu da se uključe u obračun opštih i specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik samo ako su ti iznosi već oduzeti od redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije, bilo u skladu sa članom 19 ove odluke, ili, u slučaju dobiti ostvarene tokom ili na kraju poslovne godine za koju nije donijeta formalna odluka o njenom potvrđivanju, u skladu sa članom 5 st. 3 i 4 ove odluke.

(7) Iznos ispravki vrijednosti iz stava 5 ovog člana koji se odnosi na opšte ispravke vrijednosti za kreditni rizik predstavlja iznos za koji su ispunjeni uslovi iz tač. 1 i 2 ovog stava, dok se preostali iznos ispravki vrijednosti iz stava 5 odnosi na specifične ispravke:

- 1) u svakom trenutku opšte ispravke su u cjelosti dostupne za pokrivanje gubitaka od kreditnog rizika koji još nije nastupio; i
- 2) opšte ispravke odražavaju gubitke od kreditnog rizika za grupu izloženosti za koju kreditna institucija trenutno nema dokaza o tome da je došlo do nastanka događaja koji za posljedicu ima gubitak.

(8) U obračun opštih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, pod uslovom da ispunjavaju uslove iz stava 7 ovog člana, uključuju se sljedeći gubici:

- 1) priznati gubici za pokrivanje većih prosječnih gubitaka portfolija tokom posljednjih godina iako trenutno nema dokaza o postojanju takvih gubitaka u prošlosti;
- 2) gubici za određenu grupu izloženosti za koju, na osnovu iskustva iz prošlosti, postoji određeni nivo vjerovatnoće da može doći do neplaćanja, a za koju kreditna institucija nije svjesna kreditnog pogoršanja.

(9) Ispravke vrijednosti koje je kreditna institucija utvrdila u skladu sa zahtjevima MSFI 9 (*Stage 1*, *Stage 2* i *Stage 3*) standarda smatraju se specifičnim ispravkama vrijednosti.

Izračunavanje specifičnih ispravki vrijednosti za potrebe izračunavanja iznosa izloženosti

Član 145

(1) Radi određivanja iznosa izloženosti u skladu sa čl. 148, 207, 208, 282 i 310 ove odluke, kreditna institucija je dužna da izračunava specifičnu ispravku vrijednosti za kreditni rizik koja se odnosi na određenu izloženost kao iznos specifičnih ispravki vrijednosti za tu pojedinačnu izloženost, ili kao iznos specifičnih ispravki vrijednosti koje je kreditna institucija dodijelila toj izloženosti u skladu sa st. 2 do 5 ovog člana.

(2) Kada specifična ispravka vrijednosti za kreditni rizik odražava gubitke povezane sa kreditnim rizikom grupe izloženosti, kreditna institucija je dužna da tu specifičnu ispravku vrijednosti dodijeli svim pojedinačnim izloženostima unutar te grupe proporcionalno iznosima rizikom ponderisanih izloženosti, pri čemu se iznosi izloženosti određuju bez uzimanja u obzir bilo kakvih specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik.

(3) Kreditna institucija, za potrebe tretmana iznosa očekivanih gubitaka iz člana 200 ove odluke koji se odnose na grupu izloženosti koje nijesu u statusu neizmirenja obaveza, kreditna institucija nije dužna da dodjeljuje specifičnu ispravku vrijednosti za kreditni rizik pojedinačnim izloženostima unutar te grupe.

(4) Kada se specifična ispravka vrijednosti za kreditni rizik odnosi na grupu izloženosti za koju se zahtjevi za regulatorni kapital po osnovu kreditnog rizika obračunavaju djelimično po standardizovanom pristupu, a djelimično po IRB pristupu, kreditna institucija je dužna da tu specifičnu ispravku vrijednosti dodijeli grupama izloženosti obuhvaćenim svakim od navedenih pristupa proporcionalno iznosima rizikom ponderisanih izloženosti za tu grupu, prije primjene postupaka iz st. 2 i 3 ovog člana, pri čemu se iznosi izloženosti utvrđuju bez uzimanja u obzir bilo kakvih specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik.

(5) Kreditna institucija, kada izloženostima dodjeljuje iznos specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik dužna je da osigura da isti iznos ispravke ne bude dodijeljen dvaput različitim izloženostima.

(6) Kreditna institucija je dužna da uvijek uključuje sljedeće gubitke prilikom obračuna specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik:

- 1) gubitke koji su priznati u bilansu uspjeha za instrumente mjerene po fer vrijednosti, koji prema računovodstvenom okviru umanjuju vrijednost instrumenta zbog kreditnog rizika;
- 2) gubitke koji su proizašli iz trenutnih ili prošlih događaja koji utiču na značajnu pojedinačnu izloženost ili izloženosti koje nijesu pojedinačno značajne, ali se vrednuju pojedinačno ili zajednički;
- 3) gubitke za koje prethodna iskustva prilagođena na osnovu tekućih podataka, ukazuju na to da se gubitak dogodio, ali kreditna institucija još uvijek nije svjesna koja je pojedinačna izloženost pretrpjela te gubitke.

Izračunavanje specifičnih ispravki vrijednosti za potrebe izračunavanja zahtjeva za kapital za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza

Član 146

(1) Ne dovodeći u pitanje odredbe iz člana 144 stav 5 ove odluke, prilikom obračuna specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik u svrhu dodjeljivanja pondera rizika iz člana 167 stav 1 tač. 1 i 2 ove odluke za obezbijeđeni dio izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, kreditna institucija uključuje svaku pozitivnu razliku između iznosa koji dužnik duguje po toj izloženosti i zbira sljedećeg:

- 1) dodatnog umanjenja regulatornog kapitala ako bi izloženost bila u potpunosti otpisana;
- 2) svih postojećih umanjenja regulatornog kapitala koja se odnose na tu izloženost.

(2) Za potrebe utvrđivanja statusa neizmirenja obaveza u skladu sa članom 178 (178) ove odluke, kreditna institucija izračunava specifične ispravke vrijednosti kao iznos ispravki vrijednosti koje se odnose na kreditni rizik na nivou pojedinačne izloženosti ili pojedinačnog dužnika.

Praćenje ugovornih aranžmana koji nijesu preuzete obaveze

Član 147

Kreditna institucija je dužna da prati ugovorne aranžmane koji ispunjavaju sve uslove iz člana 4 stav 2 tačka 10 al. 1 do 5 ove odluke i da dokumentuje ispunjenje svih tih uslova u skladu sa zahtjevima Centralne banke.

ODJELJAK 2 – Standardizovani pristup

Odsjek 1 – Opšti principi

Iznos izloženosti

Član 148

(1) Iznos izloženosti stavke aktive predstavlja njenu knjigovodstvenu vrijednost umanjenu za iznose:

- 1) specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, u skladu sa članom 144 ove odluke;
- 2) dodatnih usklađivanja vrijednosti (AVA) u skladu sa članom 17 ove odluke povezane sa poslovima kreditne institucije iz knjige pozicija kojima se ne trguje;
- 3) nedovoljnog pokrića nekvalitetnih izloženosti ispravkama koji je odbitna stavka od redovnog osnovnog kapitala, u skladu sa članom 19 tačka 14 ove odluke;
- 4) potrebne rezerve za procijenjene i potencijalne gubitke za bilansne i vanbilansne stavke, u skladu sa članom 19 tač. 16 i 17 ove odluke; i
- 5) ostalih smanjenja regulatornog kapitala koji su povezani sa odgovarajućom stavkom aktive.

(2) Iznos izloženosti vanbilansne stavke iz stava 3 ovog člana predstavlja iznos njene nominalne vrijednosti nakon umanjenja za iznos specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, iznosa nedovoljnog pokriva nekvalitetnih izloženosti ispravkama koji je odbitna stavka od redovnog osnovnog kapitala, u skladu sa članom 19 tačka 14 ove odluke, potrebnih rezervi za procijenjene i potencijalne gubitke za bilansne i vanbilansne stavke, u skladu sa članom 19 tač. 16 i 17 ove odluke, pomnožen sljedećim procentom, odnosno faktorom konverzije:

- 1) 100% za stavke u kategoriji 1;
- 2) 50% za stavke u kategoriji 2;
- 3) 40% za stavke u kategoriji 3;
- 4) 20% za stavke u kategoriji 4;
- 5) 10% za stavke u kategoriji 5.

(3) Vanbilansne stavke iz stava 2 ovog člana raspoređuju se u sljedeće kategorije:

1) U kategoriju 1 raspoređuju se:

- kreditni derivati i opšte garancije za zaduženja, uključujući *standby* akreditive koji služe kao finansijske garancije za kredite i hartije od vrijednosti, i akcepti, uključujući indosamente sa svojstvom akcepta i bilo koje druge direktne kreditne supstitute;
- ugovori o prodaji i ponovnoj kupovini i prodaja aktive sa regresom gdje kreditni rizik snosi kreditna institucija;
- hartije od vrijednosti koje je kreditna institucija pozajmila ili ponudila kao kolateral, uključujući slučajeve u kojima oni proizlaze iz transakcija sličnih repo transakcijama;
- forvard kupovine aktive, ugovori o forvard depozitu i djelimično uplaćene akcije i hartije od vrijednosti, koji predstavljaju preuzete obaveze sa određenim povlačenjem;
- vanbilansne stavke koje čine kreditni supstitut kad nijesu izričito uključene u bilo koju drugu kategoriju;
- ostale vanbilansne stavke sličnog rizika.

2) U kategoriju 2 raspoređuju se:

- preuzete vanbilansne obaveze po osnovu izdatih kratkoročnih obveznica (*engl. note issuance facilities – NIFs*) i revolving obaveze po osnovu pokroviteljstva (*engl. revolving underwriting facilities – RUFs*), bez obzira na dospijeće osnovne kreditne linije;
- garancije za dobro izvršenje posla (*engl. performance bonds*), tenderske garancije (*engl. bid bonds*), garancije (varanti) i *standby* akreditivi koji se odnose na određene transakcije i slične potencijalne stavke povezane sa transakcijama, isključujući vanbilansne stavke finansiranja trgovine iz razreda 4; i
- ostale vanbilansne stavke sličnog rizika.

3) U kategoriju 3 raspoređuju se:

- neiskorišteni iznos preuzetih obaveza bez obzira na dospijeće osnovne kreditne linije, osim ako ne pripadaju nekoj drugoj kategoriji; i
- ostale vanbilansne stavke sličnog rizika.

4) U kategoriju 4 raspoređuju se:

- vanbilansne stavke finansiranja trgovine:
 - a) garancije (varanti), uključujući tenderske garancije i za dobro izvršenje posla i sa tim povezane garancije za unaprijed izvršena plaćanja (avanse) i zadržane iznose i garancije koja nemaju karakteristike kreditnih supstituta;
 - b) neopozivi *standby* akreditivi koji nemaju karakteristike kreditnih supstituta;
 - c) kratkoročni akreditivi za finansiranje trgovine povezani sa kretanjem robe koji mogu automatski sami da se likvidiraju, a posebno dokumentarni akreditivi kod kojih roba koja je predmet akreditiva služi kao kolateral, u slučaju kreditne institucije koja je izdala akreditiv ili kreditne institucije koja ga je potvrdila; i
- ostale vanbilansne stavke sličnog rizika.

5) U kategoriju 5 raspoređuju se:

- neiskorišćeni iznos bezuslovno opozivih preuzetih obaveza;
- neiskorišćeni iznos kreditne linije odobrene ritejlu čiji uslovi dozvoljavaju kreditnoj instituciji da ih opozove u cjelosti uvažavajući propise o zaštiti potrošača i s tim povezanim pravnim aktima;
- neiskorišćene kreditne linije za tenderske garancije i garancije za dobro izvršenje posla koje se mogu bezuslovno opozvati u bilo kojem trenutku bez prethodne najave ili koje efektivno omogućavaju automatski prekid zbog pogoršanja kreditne sposobnosti dužnika; i
- ostale vanbilansne stavke sličnog rizika.

(4) Iznos izloženosti preuzete obaveze po osnovu vanbilansne stavke iz stava 2 ovog člana je niži od sljedeća dva procenta nominalne vrijednosti preuzete obaveze nakon oduzimanja specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik i iznosa oduzetih u skladu sa članom 19 tač. 14, 16 i 17 ove odluke:

- 1) procenat iz stava 2 ovog člana koji je primjenjiv na stavku po kojoj je preuzeta obaveza;
- 2) procenat iz stava 2 ovog člana koji je primjenjiv na vrstu preuzete obaveze.

(5) Ugovorne aranžmane koje kreditna institucija nudi, a klijent ih još nije prihvatio, koji bi postali preuzete obaveze da ih klijent prihvati, tretiraju se kao preuzete obaveze i primjenjuje se odgovarajući procenat iz stava 2 ovog člana.

(6) Za ugovorne aranžmane kreditne institucije koji ispunjavaju uslove iz člana 4 stav 2 tačka 10 al. 1 do 5 ove odluke, primjenjivi procenat iznosi 0%.

(7) Ako kreditna institucija primjenjuje složenu metodu finansijskog kolaterala iz člana 260 ove odluke, iznos izloženosti hartija od vrijednosti ili robe prodatih, ponuđenih kao kolateral ili datih u zajam u okviru transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti povećava se za korektivni faktor primjeren za takve hartije od vrijednosti ili robu u skladu s čl. 260 i 261 ove odluke.

(8) Iznos izloženosti derivata iz tač. 1, 2 i 3 ovog stava utvrđuje se u skladu sa Odjeljkom 6 ove glave, uzimajući u obzir efekte ugovora o novaciji i ostalih sporazuma o netiranju kako je navedeno u tom odjeljku:

- 1) ugovori koji se odnose na kamatnu stopu:

- jednovalutni kamatni svopovi (eng. *single-currency interest rate swaps*),
 - svop osnove (eng. *basis-swap*),
 - kamatni forvardi – ugovori sa forvard kamatnim stopama (eng. *forward rate agreements – FRA*),
 - kamatni fjučersi (eng. *interest-rate futures*),
 - kamatne opcije (eng. *interest-rate options*), i
 - ostali ugovori slične prirode;
- 2) ugovori koji se odnose na valute i ugovori koji se odnose na zlato:
- međuvalutni kamatni svopovi (eng. *cross-currency interest rate swaps*),
 - valutni (FX) forvardi – ugovori sa forvard deviznim kursevima (eng. *forward foreign-exchange contracts*),
 - valutni fjučersi (eng. *currency futures*),
 - valutne opcije (eng. *currency options*),
 - ostali ugovori slične prirode, i
 - ugovori slične prirode kao ugovori iz al. 1 do 5 ove tačke, a koji se odnose na zlato;
- 3) ugovori slične prirode kao ugovori iz tačke 1 al. 1 do 5 i tačke 2 al. 1 do 4 ovog stava koji se odnose na druge referentne stavke ili indekse, a koji kao minimum uključuju instrumente koji inače nijesu obuhvaćeni tač. 1 ili 2 ovog stava, kao što su:
- opcije, fjučersi, svopovi, forvardi i svi drugi derivati koji se odnose na hartije od vrijednosti, robu, finansijske indekse ili finansijske mjerne veličine kod kojih se poravnanje može vršiti fizički ili u novcu, i
 - finansijski ugovori za razlike.

(9) Kreditna institucija može da odredi iznos izloženosti transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti i transakcija sa dugim rokom poravnanja u skladu sa odjeljkom 4 ili 6 ove glave.

(10) Ako se na izloženost primjenjuje materijalna kreditna zaštita, iznos izloženosti može se izmijeniti u skladu sa odjeljkom 4 ove glave.

Klase izloženosti

Član 149

Svaka izloženost raspoređuje se u jednu od sljedećih klasa izloženosti:

- 1) izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama;
- 2) izloženosti prema jedinicama regionalne vlade ili lokalne samouprave;
- 3) izloženosti prema subjektima javnog sektora;
- 4) izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama;
- 5) izloženosti prema međunarodnim organizacijama;
- 6) izloženosti prema kreditnim institucijama;
- 7) izloženosti prema privrednim društvima;
- 8) izloženosti prema ritejlu;
- 9) izloženosti obezbijedene hipotekama na nepokretnostima i ADC izloženosti;
- 10) izloženosti u statusu neizmirenja obaveza;
- 11) subordinisane dužničke izloženosti;
- 12) izloženosti u vidu pokrivenih obveznica;
- 13) stavke koje predstavljaju pozicije sekjuritizacije;

- 14) izloženosti prema institucijama i privrednim društvima sa kratkoročnom kreditnom procjenom;
- 15) izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU;
- 16) izloženosti po osnovu ulaganja u kapital; i
- 17) ostale stavke.

Obračun rizikom ponderisanih iznosa izloženosti

Član 150

(1) Prilikom obračuna iznosa rizikom ponderisane izloženosti, kreditna institucija primjenjuje pondere rizika na sve izloženosti, osim na izloženosti koje predstavljaju odbitne stavke od regulatornog kapitala, ili koje podliježu tretmanu iz člana 75 stav 1 ove odluke, u skladu sa odredbama iz odsjeka 2 ovog odjeljka.

(2) Ponder rizika se primjenjuje u zavisnosti od klase izloženosti u koju se raspoređuje izloženost i od njenog kreditnog kvaliteta do nivoa određenog u odsjeku 2 ovog odjeljka.

(3) Kreditni kvalitet može da se odredi u odnosu na kreditnu procjenu eksternih institucija (ECAI) ili kreditnu procjenu agencija za kreditiranje izvoza (ECA), u skladu sa odsjekom 3 ovog odjeljka.

(4) Kreditna institucija je dužna da izloženostima, izuzev onih izloženosti koje su raspoređene u klase izloženosti iz člana 149 tač. 1, 2, 3 i 5 ove odluke, za koje procjena koja je izvršena u skladu sa članom 106 stav 6 Zakona odražava više karakteristike rizika u odnosu na one koje odgovaraju stepenu kreditnog kvaliteta u koji bi izloženost bila raspoređena na osnovu važeće kreditne procjene odabrane ECAI ili ECA, dodjeljuje ponder rizika koji je najmanje za jedan stepen kreditnog kvaliteta viši od pondera rizika koji odgovara kreditnoj procjeni odabrane ECAI ili ECA.

(5) Za potrebe primjene pondera rizika, kao što je navedeno u st. 1 do 4 ovog člana, iznos izloženosti množi se ponderom rizika koji je naveden ili utvrđen u skladu sa odsjekom 2 ovog odjeljka.

(6) Ako se na izloženost primjenjuje kreditna zaštita, iznos izloženosti ili ponder rizika koji se primjenjuje na tu izloženost, u zavisnosti šta je primjenjivo, mogu se izmijeniti u skladu sa ovim odjeljkom i odjeljkom 4 ove glave.

(7) Iznosi rizikom ponderisanih izloženosti za sekjuritizovane izloženosti izračunavaju se u skladu sa odjeljkom 5 ove glave.

(8) Iznosu izloženosti bilo koje stavke za koju u ovom odjeljku nije utvrđen ponder rizika dodjeljuje se ponder rizika od 100%.

(9) Izuzev za izloženosti koje uvećavaju stavke redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala, kreditna institucija može da, uz prethodno odobrenje Centralne banke, odluči da ne primjenjuje zahtjeve iz st. 1 do 4 ovog člana na izloženosti prema drugoj ugovornoj strani koja je njeno matično društvo, njeno zavisno društvo, zavisno društvo njenog matičnog društva ili društvo kojim kreditna institucija upravlja na jedinstvenoj osnovi u skladu sa ugovorom zaključenim sa tim

društvom ili prema odredbama statuta tog društva, ili ako upravna, upravljačka ili nadzorna tijela tog društva čine ista lica koja se nalaze u tim tijelima i kod kreditne institucije.

(10) Centralna banka će izdati odobrenje iz stava 9 ovog člana ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) druga ugovorna strana je kreditna institucija, finansijska institucija na koje se primjenjuju odgovarajući prudencijalni zahtjevi;
- 2) druga ugovorna strana je uključena u istu punu konsolidaciju kao i kreditna institucija;
- 3) druga ugovorna strana podliježe istim postupcima procjene, mjerenja i kontrole rizika kao i kreditna institucija;
- 4) druga ugovorna strana je osnovana u Crnoj Gori; i
- 5) ne postoji tekuća ili predvidljiva materijalno značajna prepreka ili pravno ograničenje za transfer sopstvenih sredstava ili otplatu obaveza druge ugovorne strane prema kreditnoj instituciji.

(11) Ako kreditna institucija, u skladu sa st. 9 i 10 ovog člana, ima odobrenje Centralne banke da ne primjenjuje zahtjeve iz stava 1 ovog člana, ona tim izloženostima može da dodijeli ponder rizika 0%.

Odsjek 2 – Ponderi rizika

Izloženosti prema centralnim vladama ili centralnim bankama

Član 151

(1) Izloženostima prema centralnim vladama i centralnim bankama dodjeljuje se ponder rizika 100%, osim u slučajevima iz st. 2 do 6 ovog člana.

(2) Izloženostima prema centralnim vladama i centralnim bankama za koje je dostupna kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 1 iz ovog stava, koji odgovara kreditnoj procjeni ECAI, u skladu sa članom 178 stav 3 ove odluke.

Tabela 1

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	4	5	6
ponder rizika	0%	20%	50%	100%	100%	150%

(3) Izloženostima prema Evropskoj centralnoj banci (ECB) dodjeljuje se ponder rizika 0%.

(4) Izloženostima prema centralnim vladama i centralnim bankama država članica EU, koje su denominovane i sa izvorima sredstava u nacionalnim valutama tih država članica, dodjeljuje se ponder rizika 0%.

(5) Izloženostima prema Vladi Crne Gore i Centralnoj banci koje su denominovane i sa izvorima sredstava u EUR dodjeljuje se ponder rizika 0%.

(6) Izloženostima prema centralnim vladama i centralnim bankama trećih država koje su denominovane i sa izvorima sredstava u valutama tih država, mogu se dodijeliti niži ponderi rizika od pondera koji bi se dodijelili u skladu sa st. 1 i 2 ovog člana, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) te treće države smatraju se zemljama ekvivalentima shodno članu 3 stav 1 tačka 113 ove odluke;
- 2) nadležni organi tih trećih zemalja dodijelila su im manje pondere rizika od pondera iz st. 1 i 2 ovog člana.

(7) Izloženostima iz stava 6 ovog člana kreditna institucija dodjeljuje pondere rizika koji su jednaki ponderima rizika koji su im dodijelili nadležni organi tih trećih zemalja.

(8) Izloženostu prema centralnoj vladi, u smislu ove odluke, smatraju se izloženosti prema državnim jedinicama koje se finansiraju iz državnog budžeta, i to:

- 1) u Crnoj Gori: Skupštini Crne Gore, Vladi Crne Gore, Predsjedniku Crne Gore, ministarstvima, Ustavnom sudu, osnovnim sudovima, višim sudovima, Vrhovnom sudu, Upravnom sudu, privrednim sudovima, Apelacionom sudu, Državnom tužilaštvu, Upravi policije, drugim potrošačkim jedinicama i samostalnim potrošačkim jedinicama;
- 2) drugim potrošačkim jedinicama smatraju se: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Državna revizorska institucija Crne Gore (u daljem tekstu: Državna revizorska institucija), državni fondovi, javne ustanove i druga samostalna pravna lica koja se finansiraju iz budžeta države;
- 3) drugim samostalnim potrošačkim jedinicama smatraju se: samostalni organi uprave i druga pravna lica koja nijesu u sastavu ministarstava, a finansiraju se iz budžeta države;
- 4) u drugim zemljama: državnim jedinicama koje se finansiraju iz budžeta i koje se po propisima tih zemalja kojima se reguliše rad kreditnih institucija tretiraju kao centralna vlada.

Izloženosti prema jedinicama regionalne vlade ili lokalne samouprave

Član 152

(1) Izloženostima prema jedinicama regionalne vlade ili lokalne samouprave za koje je dostupna kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 1 iz ovog stava, koji odgovara kreditnoj procjeni ECAI, u skladu sa članom 178 stav 3 ove odluke.

Tabela 1

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	4	5	6
ponder rizika	20%	50%	50%	100%	100%	150%

(2) Izloženostima prema jedinicama regionalne vlade ili lokalne samouprave za koje ne postoji kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 2 iz ovog stava koji odgovara stepenu kreditnog kvaliteta koji se dodjeljuje centralnim vladama u kojima su osnovane te jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave.

Tabela 2

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	4	5	6
ponder rizika	20%	50%	100%	100%	100%	150%

(3) Izloženostima prema jedinicama regionalne vlade ili lokalne samouprave iz stava 2 ovog člana dodjeljuje se ponder rizika 100% ako za centralnu vladu u kojoj je sjedište te jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave ne postoji kreditna procjena.

(4) Izuzetno od st. 1 do 3 ovog člana, izloženosti prema jedinicama regionalne vlade ili lokalne samouprave tretiraju se kao izloženosti prema centralnoj vladi u kojoj su osnovane ako ne postoji razlika u riziku između takvih izloženosti zato što regionalna ili lokalna samouprava imaju ovlašćenja prikupljanja prihoda i ako postoji posebni institucionalni okvir koji smanjuje njen rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza.

(5) Izloženosti prema crkvama ili vjerskim zajednicama tretiraju se kao izloženosti prema jedinicama regionalne vlade ili lokalne samouprave ako su crkve i vjerske zajednice osnovane kao pravna lica i ubiraju poreze u skladu sa propisima koje im daje to pravo, pri čemu se na ove izloženosti ne primjenjuje stav 4 ovog člana.

(6) Izuzetno od st. 1 do 3 ovog člana, kreditna institucija može da izloženosti prema jedinicama regionalne vlade ili lokalne samouprave iz trećih zemalja koje primjenjuju supervizorski i pravni okvir koji je ekvivalentan ovoj odluci i okviru koji se primjenjuje u EU, a koje nadležni organi iz tih trećih zemalja tretiraju kao izloženosti prema njihovim centralnim vladama i ako ne postoji razlika u riziku između takvih izloženosti zato što te jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave imaju ovlašćenja prikupljanja prihoda i ako postoje posebni institucionalni okviri u tim zemljama koji im smanjuju rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza, tretira na isti način kao ti nadležni organi.

(7) Izuzetno od st. 1 do 3 ovog člana, izloženostima prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave država članica EU koje nijesu navedene u st. 4, 5 i 6 ovog člana, koje su denominovane i sa izvorima sredstava u nacionalnoj valuti te države dodjeljuje se ponder rizika 20%.

(7) Izloženostima prema jedinicama lokalne samouprave u Crnoj Gori koje su denominovane i sa izvorima sredstava u EUR dodjeljuje se ponder rizika 20%.

Izloženosti prema subjektima javnog sektora

Član 153

(1) Izloženostima prema subjektima javnog sektora za koje ne postoji kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 1 ovog stava, koji odgovara stepenu kreditnog kvaliteta koji je dodijeljen izloženostima prema centralnoj vladi u kojoj je osnovan subjekat javnog sektor.

Tabela 1

stepen kreditnog kvaliteta dodijeljen centralnoj vladi	1	2	3	4	5	6
ponder rizika	20%	50%	100%	100%	100%	150%

(2) Izloženostima prema subjektima javnog sektora koji su osnovani u državama čija centralna vlada nema utvrđenu kreditnu procjenu od ECAI dodjeljuje se ponder rizika 100%.

(3) Izloženosti prema subjektima javnog sektora za koje postoji kreditna procjena odabrane ECAI tretiraju se u skladu sa članom 152 stav 1 ove odluke.

(4) Izloženostima prema subjektima javnog sektora sa inicijalnim rokom dospijeća od tri mjeseca ili manje dodjeljuje se ponder rizika 20%.

(5) U izuzetnim okolnostima, kreditna institucija može da izloženosti prema subjektima javnog sektora koji su osnovani u Crnoj Gori tretira kao izloženosti prema Vladi Crne Gore, odnosno jedinicama lokalne samouprave, samo ako postoje garancije Vlade Crne Gore, odnosno jedinica lokalne samouprave, tako da prema mišljenju Centralne banke ne postoji razlika u riziku između pomenutih izloženosti.

(6) U izuzetnim okolnostima, izloženosti prema subjektima javnog sektora iz država članica EU mogu da se tretiraju kao izloženosti prema centralnoj vladi, jedinici regionalne ili lokalne samouprave te države članice EU pod čijom nadležnošću su osnovani, ako prema mišljenju nadležnog organa iz tih država članica EU ne postoji razlika u riziku između pomenutih izloženosti zbog postojanja garancije centralne vlade ili jedinice regionalne ili lokalne samouprave.

(7) Izloženosti prema subjektima javnog sektora iz trećih zemalja koji se smatraju zemljama ekvivalentima u smislu člana 3 stav 1 tačka 113 ove odluke, koje nadležni organi iz tih trećih zemalja tretiraju u skladu sa st. 1 i 2 ili stavom 3 ovog člana, kreditna institucija može da tretira na isti način kao i ti nadležni organi, a ako to nije slučaj, primjenjuje se ponder rizika 100%.

Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama

Član 154

(1) Izloženostima prema multilateralnim razvojnim bankama koje nijesu navedene u stavu 4 ovog člana i za koje postoji kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 1 ovog stava.

Tabela 1

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	4	5	6
ponder rizika	20%	30%	50%	100%	100%	150%

(2) Izloženostima prema multilateralnim razvojnim bankama koje nijesu navedene u stavu 4 ovog člana, a za koje ne postoji kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika 50%.

3) Multilateralnim razvojnim bankama smatraju se:

- 1) Međuamerička investiciona korporacija (engl. *Inter-American Investment Corporation*);
- 2) Crnomorska trgovinska i razvojna banka (engl. *Black Sea Trade and Development Bank*);
- 3) Centralnoamerička banka za ekonomsku integraciju (engl. *Central American Bank for Economic Integration*) i
- 4) CAF – Razvojna banka Latinske Amerike (engl. *Development Bank of Latin America*).

(4) Izloženostima prema sljedećim multilateralnim razvojnim bankama dodjeljuje se ponder rizika 0%:

- 1) Međunarodna banka za obnovu i razvoj (engl. *International Bank for Reconstruction and Development*);
- 2) Međunarodna finansijska korporacija (engl. *International Finance Corporation*);
- 3) Međuamerička razvojna banka (engl. *Inter-American Development Bank*);
- 4) Azijska razvojna banka (engl. *Asian Development Bank*);
- 5) Afrička razvojna banka (engl. *African Development Bank*);
- 6) Razvojna banka Savjeta Evrope (engl. *Council of Europe Development Bank*);
- 7) Nordijska investiciona banka (engl. *Nordic Investment Bank*);
- 8) Karipska razvojna banka (*Caribbean Development Bank*);
- 9) Evropska banka za obnovu i razvoj (engl. *European Bank for Reconstruction and Development*);
- 10) Evropska investiciona banka (engl. *European Investment Bank*);
- 11) Evropski investicioni fond (engl. *European Investment Fund*);
- 12) Multilateralna agencija za osiguranje ulaganja (engl. *Multilateral Investment Guarantee Agency*);
- 13) Međunarodna finansijska pomoć za imunizaciju (engl. *International Finance Facility for Immunisation*);
- 14) Islamska razvojna banka (engl. *Islamic Development Bank*);
- 15) Međunarodno udruženje za razvoj (engl. *International Development Association*);
- 16) Azijska banka ulaganja u infrastrukturu (engl. *The Asian Infrastructure Investment Bank*).

(5) Dijelu neuplaćenog upisanog kapitala u Evropski investicioni fond dodjeljuje se ponder rizika od 20%.

Izloženosti prema međunarodnim organizacijama

Član 155

Ponder rizika 0% dodjeljuje se Izloženostima prema sljedećim međunarodnim organizacijama:

- 1) Evropskoj uniji i Evropskoj zajednici za atomsku energiju (engl. *European Atomic Energy Community*);
- 2) Međunarodnom monetarnom fondu (engl. *International Monetary Fund*);

- 3) Banci za međunarodna poravnanja (engl. *Bank for International Settlements*);
- 4) Evropskom entitetu za finansijsku stabilnost (engl. *European Financial Stability Facility*);
- 5) Evropskom mehanizmu za stabilnost (engl. *European Stability Mechanism*);
- 6) međunarodnoj finansijskoj instituciji koju su osnovale dvije ili više država članica EU, a kojoj je cilj da obezbijedi finansiranje i pruži finansijsku pomoć svojim članicama koje se nalaze u ozbiljnim finansijskim poteškoćama ili kojima prijete takve poteškoće.

Izloženosti prema kreditnim institucijama

Član 156

(1) Izloženosti prema kreditnim institucijama za koje postoji kreditna procjena odabrane ECAI ponderišu se u skladu sa članom 157 ove odluke.

(2) Izloženosti prema kreditnim institucijama za koje ne postoji kreditna procjena odabrane ECAI ponderišu se u skladu sa članom 158 ove odluke.

(3) Izloženost prema kreditnoj instituciji u vidu obavezne rezerve koju kreditna institucija drži kod druge kreditne institucije ponderiše se kao izloženost prema Centralnoj banci, ECB-u ili državi članici EU ako su zadovoljeni sljedeći uslovi:

- 1) važećim propisima kojima se uređuje obavezna rezerva kreditnih institucija uređeno je držanje obavezne rezerve kod druge kreditne institucije;
- 2) u slučaju likvidacije ili stečaja kreditne institucije u kojoj se drži obavezna rezerva, obavezna rezerva se u cjelosti blagovremeno isplaćuje kreditnoj instituciji i ne služi za pokriće drugih obaveza kreditne institucije kod koje se držala obavezna rezerva.

(4) Izloženosti prema finansijskim institucijama kojima je Centralna banka dala dozvolu za rad i koje su predmet supervizije Centralne banke i podliježu prudencijalnim zahtjevima koji se mogu uporediti sa onim koji se primjenjuju na kreditne institucije sa aspekta strogoće, tretiraju se kao izloženosti prema kreditnim institucijama.

(5) Finansijskom institucijom, za potrebe stava 4 ovog člana, smatra se pravno lice koje nije kreditna institucija, a čija je djelatnost definisana članom 16 tačka 19 Zakona, i koja obavlja finansijske usluge definisane članom 5 tač. 2 do 6, 9 do 12 i tač. 14 i 15 Zakona.

Izloženosti prema kreditnim institucijama koje imaju kreditnu procjenu ECAI

Član 157

(1) Izloženostima prema kreditnim institucijama za koje postoji kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 1 ovog stava, koji odgovara kreditnoj procjeni ECAI, u skladu sa članom 178 stav 3 ove odluke.

Tabela 1

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	4	5	6
ponder rizika	20%	30%	50%	100%	100%	150%

(2) Izloženostima prema kreditnoj instituciji čiji je inicijalni rok dospijeca tri mjeseca ili kraće za koje postoji kreditna procjena odabrane ECAI i izloženostima koje proizilaze iz kretanja robe preko nacionalnih granica sa inicijalnim rokom dospijeca šest mjeseci ili kraće za koje postoji kreditna procjena odabrane ECAI, dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 2 iz ovog stava, koji odgovara kreditnoj procjeni ECAI u skladu sa članom 178 stav 3 ove odluke.

Tabela 2

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	4	5	6
ponder rizika	20%	20%	20%	50%	50%	150%

(3) Odnos između tretmana kratkoročne kreditne procjene u skladu sa članom 171 ove odluke i opšteg povlašćenog tretmana za kratkoročne izloženosti iz stava 2 ovog člana je sljedeći:

- 1) ako ne postoji kratkoročna procjena izloženosti, opšti povlašćeni tretman za kratkoročne izloženosti iz stava 2 primjenjuje se na sve izloženosti prema kreditnim institucijama čiji je preostali rok dospijeca kraći od tri mjeseca;
- 2) ako postoji kratkoročna procjena i ako takva procjena određuje primjenu povoljnijeg ili identičnog pondera rizika u odnosu na ponder koji bi se dobio primjenom opšteg povlašćenog tretmana za kratkoročne izloženosti iz stava 2 ovog člana, tada se kratkoročna procjena primjenjuje samo za tu navedenu izloženost, a za ostale kratkoročne izloženosti primjenjuje se opšti povlašćeni tretman za kratkoročne izloženosti iz stava 2 ovog člana;
- 3) ako postoji kratkoročna procjena i ako takva procjena određuje primjenu manje povoljnog pondera rizika od pondera koji bi se dobio primjenom opšteg povlašćenog tretmana za kratkoročne izloženosti iz stava 2 ovog člana, tada se opšti povlašćeni tretman za kratkoročne izloženosti ne primjenjuje, pa se svim kratkoročnim potraživanjima za koje nema kreditne procjene dodjeljuje isti ponder rizika koji se primjenjuje za tu kratkoročnu procjenu.

Izloženosti prema kreditnim institucijama koje nemaju kreditnu procjenu ECAI

Član 158

(1) Izloženosti prema kreditnim institucijama za koje ne postoji kreditna procjena odabrane ECAI raspoređuju se u jednu od sljedećih grupa:

- 1) izloženosti prema kreditnim institucijama raspoređuju se u grupu A ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
 - kreditna institucija ima adekvatan kapacitet za blagovremeno ispunjavanje preuzetih finansijskih obaveza, kao i za blagovremenu otplatu glavnice i kamata za predviđeni vijek trajanja aktive ili izloženosti i koji ne zavisi od ekonomskog ciklusa i uslova poslovanja;
 - kreditna institucija ispunjava ili premašuje zahtjeve iz člana 134 stav 2 Zakona, uzimajući u obzir strože makroprudencijalne zahtjeve prilikom

identifikacije povećanih makroprudencijalnih rizika, ako je to primjenjivo, posebne zahtjeve za regulatorni kapital iz člana 279 Zakona, zahtjeve za kombinovani bafer iz člana 166 Zakona, ili bilo koje druge ekvivalentne i dodatne lokalne supervizorske ili regulatorne zahtjeve u trećim zemljama u mjeri u kojoj su ti zahtjevi objavljeni i treba da se ispunjavaju redovnim osnovnim kapitalom, osnovnim kapitalom ili regulatornim kapitalom, u zavisnosti šta je primjenjivo;

- informacije o tome da li je kreditna institucija ispunila ili premašila zahtjeve iz alineje 2 ove tačke objelodanjene su ili su na drugi način dostupne kreditnoj instituciji kreditoru;
- procjena koju je sproveda kreditna institucija kreditor u skladu sa članom 106 Zakona nije pokazala da kreditna institucija ne ispunjava uslove iz al. 1 i 2 ove tačke;

2) izloženosti prema kreditnim institucijama raspoređuju se u grupu B ako su ispunjeni su svi sljedeći uslovi i ako barem jedan od uslova iz tačke 1 ovog stava nije ispunjen:

- kreditni rizik kreditne institucije je značajan, što se odražava na njen kapacitet za otplatu koji zavisi od stabilnih ili povoljnih ekonomskih ili poslovnih uslova;
- kreditna institucija ispunjava ili premašuje zahtjeve iz člana 134 stav 2 Zakona, uzimajući u obzir strože makroprudencijalne zahtjeve prilikom identifikacije povećanih makroprudencijalnih rizika, ako je to primjenjivo, posebne zahtjeve za regulatorni kapital iz člana 279 Zakona, ili bilo koje druge ekvivalentne i dodatne lokalne supervizorske ili regulatorne zahtjeve u trećim zemljama u mjeri u kojoj su ti zahtjevi objavljeni i treba da se ispunjavaju redovnim osnovnim kapitalom, osnovnim kapitalom ili regulatornim kapitalom, u zavisnosti šta je primjenjivo;
- informacije o tome da li je kreditna institucija ispunila ili premašila zahtjeve iz alineje 2 ove tačke objelodanjene su ili su na drugi način dostupne kreditnoj instituciji kreditoru;
- procjena koju je sproveda kreditna institucija kreditor u skladu sa članom 106 Zakona nije pokazala da kreditna institucija ne ispunjava uslove iz al. 1 i 2 ove tačke;

3) izloženosti prema kreditnim institucijama raspoređuju se u grupu C ako nijesu raspoređene u grupu A ili B ili ako je ispunjen bilo koji od sljedećih uslova:

- rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza kreditne institucije je materijalan, a kreditna institucija ima ograničenu sigurnosnu maržu;
- postoji velika vjerovatnoća da će nepovoljni poslovni, finansijski ili ekonomski uslovi uticati ili su već uticali na nemogućnost kreditne institucije da ispuni preuzete finansijske obaveze;
- kada je Zakonom definisana obaveza kreditne institucije da pribavlja revidirane finansijske izvještaje, eksterni revizor je izdao nepovoljno revizorsko mišljenje ili je u revidiranim finansijskim iskazima ili revidiranim izvještajima u prethodnih 12 mjeseci izrazio znatnu sumnju u sposobnost kreditne institucije za nastavak redovnog poslovanja.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 2 alineja 2 ovog člana, ekvivalentni i dodatni lokalni supervizorski ili regulatorni zahtjevi ne uključuju bafere kapitala koji su ekvivalentni onim koji su definisani u članu 166 Zakona.

(3) Kreditna institucija je dužna da za izloženosti prema finansijskim institucijama koje tretira kao izloženosti prema kreditnim institucijama u skladu sa članom 156 stav 4 ove odluke, za potrebe procjenjivanja da li te finansijske institucije ispunjavaju uslove iz stava 1 tačka 1 alineja 2 i tačka 2 alineja 2 ovog člana, kreditna institucija procjenjuje da li te finansijske institucije ispunjavaju ili premašuju bilo koje uporedive prudencijalne zahtjeve.

(4) Izloženostima koje su raspoređene u grupu A, B ili C u skladu sa stavom 1 ovog člana dodjeljuje se sljedeći ponder rizika:

- 1) izloženostima koje su raspoređene u grupu A, B ili C koje ispunjavaju bilo koji od sljedećih uslova dodjeljuje se ponder rizika za kratkoročne izloženosti u skladu sa Tabelom 1 ovog stava:
 - izloženosti imaju inicijalni rok dospelja tri mjeseca ili kraće;
 - izloženosti imaju inicijalni rok dospelja šest mjeseci ili kraće i proizlaze iz kretanja robe preko državnih granica;
- 2) izloženostima koje su raspoređene u grupu A koje nijesu kratkoročne dodjeljuje se ponder rizika 30% ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
 - izloženost ne ispunjava ni jedan od uslova iz tačke 1 ovog stava;
 - koeficijent redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije jednak je ili veći od 14%;
 - koeficijent finansijskog leveridža kreditne institucije jednak je ili veći od 5%;
- 3) izloženostima koje su raspoređene u grupu A, B ili C koje ne ispunjavaju uslove iz tačke 1 ili 2 ovog stava dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 1 iz ovog stava.

Tabela 1

Procjena kreditnog rizika	Grupa A	Grupa B	Grupa C
ponder rizika za kratkoročne izloženosti	20%	50%	150%
ponder rizika	40%	75%	150%

(5) Ako izloženost prema kreditnoj instituciji nije denominovana u domaćoj valuti države u kojoj je kreditna institucija osnovana, ili ako je ta kreditna institucija knjižila kreditnu obavezu u filijali u drugoj državi, a ta izloženost nije denominovana u domaćoj valuti države u kojoj ta filijala posluje, ponder rizika koji se, u skladu sa stavom 4 tač. 1, 2 ili 3 ovog člana, dodjeljuje izloženostima, izuzev izloženostima sa rokom dospelja od godinu dana ili kraće koje proizilaze iz potencijalnih stavki u vezi sa trgovanjem koje mogu automatski same da se likvidiraju i proizilaze iz kretanja robe preko državnih granica, ne može biti niži od pondera rizika koji se dodjeljuje izloženosti prema centralnoj vladi države u kojoj je kreditna institucija osnovana.

Izloženosti prema privrednim društvima

Član 159

(1) Izloženostima za koje postoji kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 1 ovog stava, koji odgovara kreditnoj procjeni ECAI u skladu sa članom 178 stav 3 ove odluke.

Tabela 1

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	4	5	6
ponder rizika	20%	50%	75%	100%	150%	150%

(2) Izloženostima za koje ne postoji kreditna procjena dodjeljuje se ponder rizika od 100%.

Izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja

Član 160

(1) Kreditna institucija je dužna da u okviru klase izloženosti prema privrednim društvima iz člana 149 tačka 7 ove odluke, zasebno identifikuje izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja, kao izloženosti koje imaju sljedeće karakteristike:

- 1) riječ je o izloženosti prema subjektu koji je osnovan isključivo radi finansiranja ili upravljanja materijalnom imovinom ili je riječ o izloženosti koja je ekonomski uporediva sa takvom izloženošću;
- 2) izloženost se ne odnosi na finansiranje stambene ili poslovne nepokretnosti i u okviru je definicije izloženosti za finansiranje objekta, finansiranje projekta ili finansiranje robe iz stava 3 ovog člana;
- 3) ugovorne odredbe kojima se uređuje obaveza koja se odnosi na tu izloženost daju kreditnoj instituciji značajan stepen kontrole nad imovinom i prihodima koji se na osnovu te imovine ostvaruju;
- 4) primarni izvor otplate obaveze koja se odnosi na tu izloženost je prihod koji generiše imovina koja se finansira, a ne nezavisni novčani tokovi koje taj subjekt ostvaruje svojim poslovanjem.

(2) Izloženostima po osnovu specijalizovanog kreditiranja za koje postoji direktna kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 1 iz ovog stava.

Tabela 1

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	4	5	6
ponder rizika	20%	50%	75%	100%	150%	150%

(3) Izloženostima po osnovu specijalizovanog kreditiranja za koje ne postoji direktna kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se sljedeći ponder rizika:

- 1) 100%, ako je svrha izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja finansiranje sticanja materijalne imovine, uključujući brodove, avione, satelite, vagone i vozni park, i ako su prihodi koji se ostvaruju od te imovine u obliku novčanih tokova koji potiču od specifične materijalne imovine koja se finansira i koja je založena ili prenijeta kreditoru („izloženosti po osnovu finansiranja objekta“);
- 2) 100%, ako je svrha izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja kratkoročno finansiranje rezervi, zaliha ili potraživanja robe kojom se trguje na berzi, uključujući sirovu naftu, metale ili žitarice, i ako se prihodi od tih rezervi, zaliha ili potraživanja ostvaruju od prodaje robe („izloženosti po osnovu

finansiranja robe;

- 3) ako je svrha izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja finansiranje pojedinačnog projekta, bilo u obliku izgradnje novog kapitalnog postrojenja ili refinansiranja postojećeg postrojenja, sa ili bez unapređenja tog postrojenja, za razvoj ili sticanje velikih, složenih i skupih postrojenja, uključujući elektrane, pogone za hemijsku preradu, rudnike, saobraćajnu infrastrukturu, životnu sredinu i telekomunikacionu infrastrukturu, za koji kreditna institucija kreditor prihode koji se generišu od tog projekta koji je ona finansirala, posmatra primarno i kao izvor otplate kredita i kao obezbjeđenje za kredit („izloženosti po osnovu finansiranja projekta“), kreditna institucija primjenjuje sljedeće pondere rizika:
- 130%, ako je projekat na koji se izloženost odnosi u predoperativnoj fazi;
 - 80%, pod uslovom da se na izloženost ne primjenjuje usklađivanje zahtjeva za regulatorni kapital za kreditni rizik iz člana 116 ove odluke, ako je projekat na koji se izloženost odnosi u operativnoj fazi, a izloženost ispunjava sve kriterijume iz stava 5 ovog člana;
 - 100% ako je projekat na koji se izloženost odnosi u operativnoj fazi, a izloženost ne ispunjava uslove iz stava 5 ovog člana.

(4) Operativna faza, u smislu stava 3 tačka 3 ovog člana, znači faza u kojoj subjekat koji je isključivo osnovan radi finansiranja projekta, ili koji je ekonomski uporediv, ispunjava oba sljedeća uslova:

- 1) subjekat ima pozitivan neto novčani tok koji je dovoljan za pokriće svih preostalih ugovornih obaveza;
- 2) dugoročna dugovanja subjekta imaju trend smanjenja.

(5) Izloženost na koju se primjenjuje ponder iz stava 3 tačka 3 alineja 2 ovog člana mora da ispunjava sljedeće uslove:

- 1) postoje ugovorna ograničenja u pogledu mogućnosti dužnika da obavlja aktivnosti koje bi mogle da štete kreditnoj instituciji kreditoru, uključujući ograničenje da se novi dug ne može emitovati bez saglasnosti finansijera postojećeg duga;
- 2) dužnik ima dovoljnu rezervu sredstava koja su u cjelosti finansirana gotovinom ili drugim finansijskim aranžmanima sa subjektom, za pokrivanje potreba za finansiranje u nepredviđenim situacijama i potreba za obrtnim kapitalom koje se javljaju tokom trajanja projekta koji se finansira, pod uslovom da je priznata ECAI tom subjektu dodijelila kreditni rejting koji odgovara stepenu kreditnog kvaliteta najmanje 3, ili je, u slučaju kada izračunava iznose rizikom ponderisane izloženosti i iznose očekivanih gubitaka primjenom IRB pristupa, kreditna institucija subjektu koji nema kreditnu procjenu priznate ECAI dodijelila interni kreditni rejting koji je ekvivalentan stepenu kreditnog kvaliteta najmanje 3, pod uslovom da mu je interno utvrdila kreditni rejting u skladu sa odredbama odsjeka 6 odjeljka 3 ove glave;
- 3) projekat na koji se izloženost odnosi ostvaruje novčane tokove koji se mogu predvidjeti i koji pokrivaju sve buduće otplate kredita;
- 4) ako dužnik ne ostvaruje prihode po osnovu plaćanja velikog broja korisnika, izvor otplate obaveze zavisi od jedne glavne druge ugovorne strane koja je jedno od sljedećeg:
 - centralna banka, centralna vlada ili jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave, ako im je kreditna institucija, u skladu sa čl. 151 i 152 ove odluke, dodijelila ponder rizika 0% ili ako im je priznata ECAI dodijelila

kreditni rejting koji odgovara stepenu kreditnog kvaliteta najmanje 3, ili je kreditna institucija, u slučaju kada izračunava iznose rizikom ponderisane izloženosti i iznose očekivanih gubitaka primjenom IRB pristupa, centralnoj banci, centralnoj vladi ili jedinici regionalne vlade ili lokalne samouprave koje nemaju kreditnu procjenu priznate ECAI, dodijelila interni kreditni rejting koji je ekvivalentan stepenu kreditnog kvaliteta najmanje 3, pod uslovom da je im je interno utvrdila kreditni rejting u skladu sa odredbama odsjeka 6 odjeljka 3 ove glave;

- subjekat javnog sektora, ako mu je kreditna institucija, u skladu sa članom 153 ove odluke, dodijelila ponder rizika 20% ili niži, ili ako mu je priznata ECAI dodijelila kreditni rejting koji odgovara stepenu kreditnog kvaliteta najmanje 3, ili je, u slučaju kada izračunava iznose rizikom ponderisane izloženosti i iznose očekivanih gubitaka primjenom IRB pristupa, subjektu javnog sektora koji nema kreditnu procjenu priznate ECAI kreditna institucija dodijelila interni kreditni rejting koji je ekvivalentan stepenu kreditnog kvaliteta najmanje 3, pod uslovom da je mu je interno utvrdila kreditni rejting u skladu sa odredbama odsjeka 6 odjeljka 3 ove glave;
 - privredno društvo kojem je kreditna institucija prema kreditnoj procjeni priznate ECAI dodijelila stepen kreditnog kvaliteta najmanje 3, ili je u slučaju kada izračunava iznose rizikom ponderisane izloženosti i iznose očekivanih gubitaka primjenom IRB pristupa, dodijelila interni kreditni rejting koji je ekvivalentan stepenu kreditnog kvaliteta najmanje 3, pod uslovom da je mu je interno utvrdila kreditni rejting u skladu sa odredbama odsjeka 6 odjeljka 3 ove glave;
- 5) ugovorne odredbe kojima se uređuje izloženost prema dužniku osiguravaju kreditnoj instituciji kreditoru visok stepen zaštite u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza dužnika;
 - 6) glavna druga ugovorna strana ili druge ugovorne strane koje na sličan način ispunjavaju kriterijume prihvatljivosti za glavnu drugu ugovornu stranu efikasno štite kreditnu instituciju kreditora od gubitaka koji proizlaze iz prekida projekta;
 - 7) sva imovina i ugovori potrebni za funkcionisanje projekta založeni su kod kreditne institucije kreditora u mjeri koja je dozvoljena važećim pravom;
 - 8) kreditna institucija kreditor u slučaju događaja nastanka statusa neizmirenja obaveza može da preuzme kontrolu nad subjektom.

(6) Za potrebe stava 5 tačka 3 ovog člana, ostvareni novčani tokovi ne smatraju se predvidljivima, osim ako značajan dio prihoda ispunjava jedan ili više sljedećih uslova:

- 1) prihodi se zasnivaju na dostupnosti, što znači da, nakon što je izgradnja završena, dužnik ima pravo, sve dok su ugovorni uslovi ispunjeni, na ugovorena plaćanja od svojih drugih ugovornih strana koja pokrivaju operativne troškove i troškove održavanja, troškove servisiranja duga i prinose na kapital budući da dužnik upravlja projektom, a ta plaćanja nijesu podložna promjenama u tražnji, kao što je nivo saobraćaja, i obično se prilagođavaju samo zbog nedovoljne uspješnosti ili nedostupnosti imovine javnosti;
- 2) prihodi podliježu pravilu o stopi prinosa;
- 3) prihodi su predmet ugovora sa klauzulom „uzmi ili plati“.

Izloženosti prema ritejlu

Član 161

(1) Izloženosti prema ritejlu su izloženosti koje ispunjavaju sljedeće kriterijume:

- 1) radi se o izloženostima prema jednom ili više fizičkih lica ili prema SME (u daljem tekstu: *ritejl*);
- 2) ukupan iznos koji dužnik ili grupa povezanih dužnika duguju kreditnoj instituciji, njenim matičnim društvima i njenim zavisnim društvima, uključujući sve izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, a isključujući izloženosti koje su obezbijeđene stambenom nepokretnošću, do iznosa vrijednosti nepokretnosti, ne smije, prema saznanju kreditne institucije, koja je dužna da preduzme razumne mjere da bi potvrdila takvu situaciju, preći iznos od 500.000 eura;
- 3) izloženost je jedna od značajnog broja izloženosti sa sličnim karakteristikama, tako da su rizici povezani sa takvim kreditiranjem u značajnoj mjeri smanjeni;
- 4) kreditna institucija tretira izloženost u svom sistemu upravljanja rizicima i interno upravlja tom izloženošću kao izloženošću prema ritejlu konzistentno tokom vremena i na sličan način kao što tretira ostale izloženosti prema ritejlu.

(2) Kreditna institucija, prilikom utvrđivanja da li iznos izloženosti zadovoljava prag definisan u stavu 1 tačka 3 ovog člana, iznos ukupnih dugovanja iz stava 1 tačka 3 ovog člana ne umanjuje za iznos ispravki koje je utvrdila po osnovu tih izloženosti, već uzima bruto iznose.

(3) U kategoriju izloženosti prema ritejlu može se rasporediti sadašnja vrijednost minimalnih plaćanja po osnovu lizinga.

(4) Izloženosti koje ne ispunjavaju kriterijume iz stava 1 tač. 1 do 3 ovog člana ne mogu se rasporediti u kategoriju izloženosti prema ritejlu.

(5) Sljedeće izloženosti se ne smatraju izloženostima prema ritejlu:

- 1) izloženosti koje nijesu dužničke koje uključuju subordinisano, preostalo potraživanje na aktivu ili prihod emitenta;
- 2) dužničke izloženosti i druge hartije od vrijednosti, partnerstva, derivati ili drugi instrumenti čija je ekonomska suština slična izloženostima navedenim u tački 1 ovog stava;
- 3) sve druge izloženosti u obliku hartija od vrijednosti.

(6) Izloženostima prema ritejlu iz stava 1 ovog člana dodjeljuje se ponder rizika 75%, uz izuzetak izloženosti prema subjektu transakcije, kojima se dodjeljuje ponder rizika 45%.

(7) Ako za izloženost prema jednom ili više fizičkih lica nije ispunjen bilo koji od kriterijuma iz stava 1 ovog člana, izloženost se smatra izloženošću prema ritejlu i dodjeljuje joj se ponder rizika od 100%.

(8) Izuzetno od stava 1 ovog člana, izloženostima po osnovu kredita koje je kreditna institucija odobrila penzionerima ili zaposlenima na neodređeno vrijeme uz bezuslovan prenos dijela penzije ili zarade dužnika toj kreditnoj instituciji, dodjeljuje se ponder rizika od 35% pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) dužnik, da bi otplatio kredit, bezuslovno ovlašćuje penzioni fond ili poslodavca da sprovodi direktna plaćanja kreditnoj instituciji oduzimanjem iznosa mjesečnih plaćanja po kreditu od njegove mjesečne penzije ili zarade;
- 2) rizici od smrti, radne nesposobnosti, nezaposlenosti ili smanjenja neto mjesečne penzije ili zarade dužnika adekvatno su pokriveni polisom osiguranja vinkuliranom u korist kreditne institucije;
- 3) mjesečna plaćanja koja dužnik mora da izmiri za sve kredite koji ispunjavaju uslove iz tač. 1 i 2 ovog stava, zajedno ne prelaze 20% dužnikove neto mjesečne penzije ili zarade;
- 4) najduži inicijalni rok dospijeca kredita jednak je ili kraći od deset godina.

Izloženosti sa valutnom neusklađenosću

Član 162

(1) Kreditna institucija je dužna da za izloženosti prema fizičkim licima koje su raspoređene u klasu izloženosti iz člana 149 tačka 8 ove odluke, ili za izloženosti prema fizičkim licima koje se kvalifikuju kao izloženosti obezbijeđene hipotekama na stambenoj nepokretnosti, koje su raspoređene u klasu izloženosti iz člana 149 tačka 9 ove odluke, ponder rizika koji je dodjelila u skladu sa ovim odjeljkom po množi sa faktorom 1,5, pri čemu dobijeni ponder rizika ne može biti veći od 150%, ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) izloženost je denominovana u valuti koja se razlikuje od valute izvora prihoda dužnika;
- 2) dužnik nema zaštitu za svoj rizik plaćanja zbog valutne neusklađenosti, u obliku finansijskog instrumenta ili prihoda u stranoj valuti koja odgovara valuti izloženosti, ili ukupni iznos takve zaštite od rizika koji je dostupan dužniku pokriva manje od 90% svake rate za tu izloženost.

(2) Ako kreditna institucija ne može da odvoji izloženosti kod kojih postoji valutna neusklađenost, dužna je da na sve izloženosti za koje nije uspostavljena zaštita primijeni multiplikator pondera rizika od 1,5 ako se valuta izloženosti razlikuje od domaće valute zemlje stalnog prebivališta dužnika.

(3) Za potrebe ovog člana, izvor prihoda odnosi se na svaki izvor iz kojeg dužnik ostvaruje novčane tokove, uključujući doznake, prihode od izdavanja ili zarade, pri čemu su isključeni prihodi od prodaje imovine ili slična djelovanja kreditne institucije na osnovu prava regresa.

(4) Izuzetno od stava 1, ako se par valuta iz stava 1 tačka 1 ovog člana sastoji od eura i valute države članice koja učestvuje u drugoj fazi ekonomske i monetarne unije (ERM II), ne primjenjuje se multiplikator pondera rizika od 1,5.

Izloženosti obezbijeđene hipotekom na nepokretnostima

Član 163

(1) Kreditna institucija je dužna da izloženost koja nije izloženost za sticanje zemljišta, razvoj i izgradnju (izloženost koja nije ADC), koja ne ispunjava sve uslove iz stava 3 ovog člana, ili bilo koji dio izloženosti koja nije ADC koji prelazi nominalni iznos založnog prava (upisanih tereta) na nepokretnosti, tretira na sljedeći način:

- 1) izloženosti koja nije obezbijeđena nepokretnostima koje donose prihod (izloženosti koja nije IPRE) dodijeli ponder rizika kao izloženosti prema drugoj ugovornoj strani koja nije obezbijeđena tom nepokretnošću;
- 2) IPRE izloženosti dodijeli ponder rizika 150%.

(2) Kreditna institucija je dužna da izloženost koja nije ADC, do nominalnog iznosa založnog prava (upisanog tereta) na nepokretnosti, ako su ispunjeni svi uslovi iz stava 3 ovog člana, tretira na sljedeći način:

- 1) ako je izloženost obezbijeđena stambenom nepokretnošću kreditna institucija je dužna da:
 - izloženost koja nije IPRE tretira u skladu sa članom 164 st. 1 do 5 ove odluke;
 - IPRE izloženost tretira u skladu sa članom 164 st. 1 do 5 ove odluke ako ispunjava bilo koji od sljedećih uslova:
 - a) nepokretnost kojom je obezbijeđena izloženost je primarno mjesto stanovanja dužnika, ako je cijela nepokretnost jedna stambena jedinica ili ako je nepokretnost kojom se obezbjeđuje izloženost stambena jedinica koja je zaseban dio nepokretnosti;
 - b) riječ je o izloženosti prema fizičkom licu koja je obezbijeđena stambenom jedinicom koja generiše prihod, bez obzira na to da li je cijela nepokretnost jedna stambena jedinica ili je stambena jedinica zaseban dio u okviru nepokretnosti, pri čemu ukupna izloženost kreditne institucije prema tom fizičkom licu nije obezbijeđena sa više od četiri nepokretnosti, uključujući one koje nijesu stambene nepokretnosti ili koje ne ispunjavaju nijedan od kriterijuma iz ove tačke, ili zasebne stambene jedinice u okviru nepokretnosti;
 - c) riječ je o izloženosti prema udruženjima ili zadrugama fizičkih lica koja su uređena zakonom i postoje samo u svrhu omogućavanja svojim članovima da koriste primarno mjesto stanovanja u imovini kojom je kredit obezbijeđen;
 - d) riječ je o izloženosti prema društvima za javno stanovanje ili neprofitnim udruženjima koja su uređena zakonom i postoje radi društvenih potreba i da bi stanarima omogućila dugotrajno stanovanje;
 - IPRE izloženost koja ne ispunjava ni jedan od uslova iz alineje 2 ove tačke tretira u skladu sa članom 164 st. 6 i 7 ove odluke;
- 2) ako je izloženost obezbijeđena poslovnom nepokretnošću tretira se na sljedeći način:
 - izloženost koja nije IPRE tretira se u skladu sa članom 164 st. 1 do 5 ove odluke;
 - IPRE izloženost tretira se u skladu sa članom 164 st. 6 i 7 ove odluke.

(3) Da bi bila prihvatljiva za tretman iz stava 2 ovog člana, izloženost koja je obezbijeđena nepokretnošću mora da ispunjava sve sljedeće uslove:

- 1) nepokretnost koja služi kao obezbjeđenje izloženosti ispunjava bilo koji od sljedećih uslova:
 - nepokretnost je potpuno završena;
 - nepokretnost je šuma ili poljoprivredno zemljište;
 - kredit se odobrava fizičkom licu i nepokretnost je ili stambena nepokretnost u izgradnji ili zemljište na kojem se planira građenje stambene nepokretnosti

ako su taj plan odobrili u skladu sa zakonom svi relevantni nadležni organi, ako je primjenjivo, i ako je ispunjen bilo koji od sljedećih uslova:

- a) nepokretnost nema više od četiri stambene jedinice i biće primarno mjesto stanovanja dužnika i odobravanje kredita fizičkom licu ne predstavlja indirektno finansiranje ADC izloženosti;
 - b) uključene su centralna vlada, jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave ili subjekat javnog sektora, prema kojima se izloženosti tretiraju u skladu sa članom 152 stav 4 ili članom 153 st. 5 i 6 ove odluke, i imaju zakonsko ovlašćenje i mogućnost da obezbijede da će nepokretnost u izgradnji biti završena u razumnom roku i od njih se zahtijeva, ili su se pravno obavezali da će da obezbijedite završetak gradnje ako inače građenje ne bi bilo završeno u tom razumnom roku; alternativno, uspostavljen je ekvivalentan pravni mehanizam kojim se osigurava da će nepokretnost u izgradnji biti završena u tom razumnom roku;
- 2) izloženost je obezbijeđena založnim pravom prvog reda koje je kreditna institucija uspostavila na nepokretnosti ili je kreditna institucija na toj imovini uspostavila založno pravo prvog i svakog sljedećeg nižeg reda;
 - 3) vrijednost imovine značajno ne zavisi od kreditnog kvaliteta dužnika;
 - 4) sve informacije potrebne u trenutku nastanka izloženosti i za potrebe praćenja izloženosti uredno su dokumentovane, uključujući informacije o sposobnosti dužnika za otplatu i o procjeni nepokretnosti;
 - 5) ispunjeni su zahtjevi iz člana 246 ove odluke i poštuju se pravila procjene iz člana 265 stav 1 ove odluke.

(4) Za potrebe stava 3 tačka 3 ovog člana, kreditna institucija može da isključi situacije u kojima isključivo makroekonomski faktori utiču i na vrijednost nepokretnosti i na ispunjavanje obaveza dužnika.

(5) Za potrebe stava 3 tačka 4 ovog člana, kredita institucija je dužna da uspostavi politike preuzimanja rizika u odnosu na odobravanje izloženosti koje su obezbijeđene nepokretnostima koje uključuju procjenu sposobnosti dužnika za otplatu, kao i relevantne parametre za tu procjenu i njihove maksimalne nivoe.

(6) Izuzetno od stava 3 tačka 2 ovog člana, u pravnim sistemima u kojima imalac založnog prava nižeg reda može da pravno sprovede naplatu iz kolaterala, i založno pravo nižeg reda predstavlja efikasan instrument ublažavanja kreditnog rizika, osim založnog prava višeg reda, mogu se priznati i založna prava nižeg reda koja ima kreditna institucija, čak i kada kreditna institucija nema založno pravo višeg reda, niti založno pravo koje se hijerarhijski nalazi između založnih prava višeg i nižeg reda koje ima kreditna institucija.

(7) Za potrebe stava 6 ovog člana, pravilima o založnom pravu (upisanim teretima) osigurava se sljedeće:

- 1) svaka kreditna institucija koja ima založno pravo na nepokretnosti može da pokrene prodaju nepokretnosti nezavisno od drugih subjekata koji imaju založno pravo na toj nepokretnosti;
- 2) ako se nepokretnost ne prodaje na javnoj aukciji, subjekti koji imaju založno pravo višeg reda preduzimaju razumne korake da postignu fer tržišnu vrijednost ili najbolju cijenu koja bi se mogla postići da oni samostalno sprovedu pravo prodaje.

(8) Za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za neiskorišćene linije, založna prava koja ispunjavaju sve zahtjeve prihvatljivosti iz stava 3 ovog člana i, ako je to primjenjivo, iz st. 4 i 5 ovog člana, mogu da se priznaju ako je povlačenje sredstava iz linije uslovljeno prethodnim ili istovremenim polaganjem založnog prava u visini založnog potraživanja kreditne institucije nakon povlačenja sredstava iz linije, tako da kreditna institucija nema potraživanja u založnom pravu ako ne dođe do povlačenja te linije.

(9) Za potrebe člana 164 st. 6 i 7 i člana 165 st. 6 i 7 ove odluke, koeficijent izloženosti u odnosu na vrijednost kolaterala (koeficijent ETV) izračunava se dijeljenjem bruto iznosa izloženosti sa vrijednošću nepokretnosti ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) bruto iznos izloženosti izračunava se kao računovodstvena vrijednost stavke aktive koja se odnosi na izloženost koja je obezbijeđena nepokretnošću i svaki neiskorišćeni iznos nepovučene, ali preuzete obaveze bi, kad se iskoristi, povećao iznos izloženosti koja je obezbijeđena nepokretnošću, a taj iznos bruto izloženosti se izračunava ne uzimajući u obzir:
 - specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik utvrđene u skladu sa članom 144 ove odluke;
 - AVA utvrđena u skladu s članom 17 ove odluke koja se odnosi na poslove kreditne institucije iz knjige pozicija kojima se ne trguje;
 - iznose koji se oduzimaju u skladu sa članom 19 tač. 14, 16 i 17 ove odluke; i
 - druga smanjenja regulatornog kapitala koja se odnose na stavku aktive;
- 2) bruto iznos izloženosti izračunava se ne uzimajući u obzir bilo koju vrstu materijalne ili nematerijalne kreditne zaštite, osim računa depozita koji su založeni kod kreditne institucije kreditora koji ispunjavaju sve zahtjeve za bilansno netiranje prema standardizovanim (master) sporazumima o netiranju u skladu sa čl. 234 i 244 ove odluke ili prema drugim sporazumima o bilansnom netiranju u skladu sa čl. 233 i 243 ove odluke i bezuslovno i neopozivo su založeni isključivo u svrhu ispunjavanja kreditne obaveze koja se odnosi na izloženost koja je obezbijeđena nepokretnošću;
- 3) za izloženosti koje moraju da se tretiraju u skladu sa članom 164 st. 6 i 7 ili članom 165 st. 6 i 7 ove odluke, ako neka strana osim kreditne institucije ima založno pravo višeg reda, a založno pravo nižeg reda koje drži kreditna institucija priznaje se na osnovu st. 6 i 7 ovog člana, bruto iznos izloženosti izračunava se kao zbir bruto iznosa izloženosti založnog prava koje ima kreditna institucija i bruto iznosâ izloženosti za sva druga založna prava jednakog ili višeg reda u odnosu na založno pravo koje ima kreditna institucija.

(10) Za potrebe stava 9 tačka 1 ovog člana, ako kreditna institucija ima više od jedne izloženosti koje su obezbijeđene istom nepokretnošću i ako su te izloženosti obezbijeđene založnim pravima na toj nepokretnosti koje su uzastopnog reda u hijerarhiji založnih prava na toj nepokretnosti, a između njih se ne nalazi založno pravo treće strane, izloženosti se tretiraju kao jedna kombinovana izloženost, a bruto iznosi pojedinačnih izloženosti sabiraju se se kako bi se izračunao bruto iznos izloženosti za jednu kombinovanu izloženost.

(11) Za potrebe stava 9 tačka 3 ovog člana, ako nedostaju informacije za utvrđivanje reda drugih založnih prava, kreditna institucija ta založna prava tretira kao založna prava jednakog reda kao i založno pravo nižeg reda koje ona ima, pri čemu kreditna

institucija prvo utvrđuje ponder rizika u skladu sa članom 164 st. 6 i 7 ili članom 165 st. 6 i 7 ove odluke („bazni ponder rizika“), u zavisnosti šta je primjenjivo, a zatim, za potrebe izračunavanja rizikom ponderisanog iznosa založnih prava nižeg reda, taj ponder rizika prilagođava primjenom multiplikatora od 1,25, pri čemu tako dobijeni ponder rizika izračunat nakon primjene multiplikatora od 1,25 ne može biti veći od pondera rizika koji bi se primijenio na izloženost kada nijesu ispunjeni zahtjevi iz stava 3 ovog člana.

(12) Ako bazni ponder rizika iz stava 11 ovog člana odgovara najnižem razredu koeficijenta ETV, multiplikator se ne primjenjuje.

(13) Ako kreditna institucija izdaje nepokretnost (transakcija lizinga nepokretnosti), njena izloženost prema zakupcu koja proizilazi iz te transakcije, gdje je kreditna institucija zakupodavac (davalac lizinga), a zakupac nepokretnosti ima opciju kupovine nepokretnosti, smatra se izloženošću koja je obezbijeđena nepokretnošću i tretira se u skladu sa članom 164 ili članom 165 ove odluke, ako su ispunjeni uslovi iz ovog člana, pod uslovom da je izloženost kreditne institucije obezbijeđena pravom svojine nad imovinom.

(14) Ako Centralna banka, analizom podataka dobijenih od kreditnih institucija, u skladu sa stavom 16 ovog člana, i drugih relevantnih pokazatelja, ocijeni da ponderi rizika iz čl. 164 i 165 ove odluke, za izloženosti obezbijeđene nepokretnostima koje se nalaze na teritoriji Crne Gore, nijesu primjereno zasnovani na ostvarenim gubicima po izloženostima koje su obezbijeđene nepokretnostima i budućim kretanjima na tržištima nekretnina, odnosno zaključi da ponderi rizika iz čl. 164 ili 165 ove odluke ne odražavaju na primjeren način stvarne rizike u vezi sa jednim ili više segmenata imovine za izloženosti koje su obezbijeđene hipotekama na stambenoj ili poslovnoj nepokretnosti koje se nalaze na jednom ili više djelova teritorije Crne Gore i ako smatra da bi neprimjerenost pondera rizika mogla negativno da utiče na sadašnju ili buduću finansijsku stabilnost u Crnoj Gori, može da poveća pondere rizika iz člana 164 stav 1, člana 164 stav 6, člana 165 stav 1 ili člana 165 stav 6 ove odluke ili da nametne strože kriterijume od onih koji su navedeni u stavu 3 ovog člana prema jednom ili više segmenata imovine za izloženosti koje su obezbijeđene hipotekama na nepokretnostima koje se nalaze u jednom ili više dijelova teritorije Crne Gore, pri čemu ti ponderi rizika ne mogu biti veći od 150%.

(15) Ako Centralna banka odredi više pondere rizika ili strože kriterijume na osnovu stava 14 ovog člana, kreditna institucija ima prelazni period od šest mjeseci da počne sa njihovom primjenom.

(16) Kreditna institucija je dužna da jednom godišnje, Centralnoj banci dostavlja sljedeće podatke:

- 1) iznos gubitka koji proizilazi iz izloženosti za koju je kreditna institucija priznala stambenu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili 55% vrijednosti stambene nepokretnosti, osim ako je drugačije utvrđeno u skladu sa stavom 14 ovog člana, u zavisnosti od toga koji je iznos niži;
- 2) ukupne gubitke koji proizlaze iz izloženosti za koje je kreditna institucija priznala stambenu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili 100% vrijednosti stambene nepokretnosti, u zavisnosti od toga koji je iznos niži;

- 3) iznos svih preostalih izloženosti za koje je kreditna institucija priznala stambenu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili 100% vrijednosti stambene nepokretnosti, u zavisnosti od toga koji je iznos niži;
- 4) iznos gubitka koji proizlazi iz izloženosti za koju je kreditna institucija priznala poslovnu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili 55% vrijednosti poslovne nepokretnosti, osim ako je drugačije utvrđeno u skladu sa stavom 14 ovog člana, u zavisnosti od toga koji je iznos niži;
- 5) ukupne gubitke koji proizlaze iz izloženosti za koje je kreditna institucija priznala poslovnu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili 100% vrijednosti poslovne nepokretnosti, u zavisnosti od toga koji je iznos niži;
- 6) iznos svih preostalih izloženosti za koje je kreditna institucija priznala poslovnu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili 100% vrijednosti poslovne nepokretnosti, u zavisnosti od toga koji je iznos niži.

Izloženosti koje su obezbijeđene stambenim nepokretnostima

Član 164

(1) Kreditna institucija je dužna da izloženosti koja je obezbijeđena stambenom nepokretnošću iz člana 163 stav 2 tačka 1 al. 1 i 2 ove odluke, dijelu izloženosti do 55% vrijednosti stambene nepokretnosti dodijeli ponder rizika 20%.

(2) Ako kreditna institucija ima založno pravo nižeg reda i ako postoji više založnih prava višeg reda koje ta kreditna institucija ne posjeduje, da bi odredila dio izloženosti koji je prihvatljiv za primjenu pondera rizika 20%, kreditna institucija iznos od 55% vrijednosti stambene nepokretnosti umanjuje za iznos založnih prava višeg reda koje kreditna institucija ne posjeduje.

(3) Ako su založna prava koja kreditna institucija nema istog ranga kao založno pravo koje ona ima, da bi odredila dio izloženosti koji je prihvatljiv za primjenu pondera 20%, dužna je da iznos od 55% vrijednosti stambene nepokretnosti prvo umani za iznos svih založnih prava višeg reda koje kreditna institucija ne posjeduje, a zatim da tako dobijeni iznos umani za iznos koji je rezultat proizvoda iznosa iz tač. 1 i 2 ovog stava:

- 1) 55% vrijednosti stambene nepokretnosti, umanjene za iznos založnih prava višeg reda, ako ih ima, koje imaju kreditna institucija i druge kreditne institucije;
- i
- 2) iznosa založnih prava koje kreditna institucija nema, a koje su istog ranga kao založno pravo koje kreditna institucija ima, podijeljenog sa zbirom svih založnih prava istog ranga.

(4) Ako je, u skladu sa članom 163 stav 14 ove odluke, Centralna banka odredila viši ponder rizika ili niži procenat vrijednosti imovine od onih iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da primijeni taj ponder rizika ili taj procenat imovine koji su određeni u skladu sa članom 163 stav 14 ove odluke.

(5) Preostalom dijelu izloženosti iz stava 1, ako ga ima, kreditna institucija dodjeljuje ponder rizika kao izloženosti prema drugoj ugovornoj strani koja nije obezbijeđena stambenom nepokretnošću.

(6) Kreditna institucija je dužna da izloženosti iz člana 163 stav 2 tačka 1 alineja 3 dodijeli ponder rizika utvrđen u skladu s odgovarajućim razredom ETV-a iz Tabele 1 iz ovog stava.

Tabela 1

ETV	ETV ≤ 50%	50% < ETV ≤ 60%	60% < ETV ≤ 80%	80% < ETV ≤ 90%	90% < ETV ≤ 100%	ETV > 100%
ponder rizika	30%	35%	45%	60%	75%	105%

(7) Za potrebe stava 6 ovog člana, ako je, u skladu sa članom 163 stav 14 ove odluke, Centralna banka odredila viši ponder rizika ili niži procenat ETV-a od onih iz stava 6 ovog člana, kreditna institucija je dužna da primijeni taj ponder rizika ili taj procenat imovine koji su određeni u skladu sa članom 163 stav 14 ove odluke.

Izloženosti koje su obezbijeđene poslovnim nepokretnostima

Član 165

(1) Kreditna institucija je dužna da izloženosti koja je obezbijeđena poslovnom nepokretnošću iz člana 163 stav 2 tačka 2 al. 1 ove odluke, dijelu izloženosti do 55% vrijednosti poslovne nepokretnosti dodijeli ponder rizika 60%.

(2) Ako kreditna institucija ima založno pravo nižeg reda i ako postoji više založnih prava višeg reda koje ta kreditna institucija ne posjeduje, da bi odredila dio izloženosti koji je prihvatljiv za primjenu pondera rizika 60%, kreditna institucija iznos od 55% vrijednosti poslovne nepokretnosti umanjuje za iznos založnih prava višeg reda koje kreditna institucija ne posjeduje.

(3) Ako su založna prava koja kreditna institucija nema istog ranga kao založno pravo koje ona ima, da bi odredila dio izloženosti koji je prihvatljiv za primjenu pondera 60%, dužna je da iznos od 55% vrijednosti poslovne nepokretnosti umani za iznos svih založnih prava višeg reda koje kreditna institucija ne posjeduje, a zatim da tako dobijeni iznos umani za iznos koji je rezultat proizvoda iznosa iz tač. 1 i 2 ovog stava:

- 1) 55% vrijednosti poslovne nepokretnosti, umanjene za iznos založnih prava višeg reda, ako ih ima, koje imaju kreditna institucija i druge kreditne institucije;
- i
- 2) iznosa založnih prava koje kreditna institucija nema, a koje su istog ranga kao založno pravo koje kreditna institucija ima, podijeljenog sa zbirom svih založnih prava istog ranga.

(4) Ako je, u skladu sa članom 163 stav 14 ove odluke, Centralna banka odredila viši ponder rizika ili niži procenat vrijednosti imovine od onih iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da primijeni taj ponder rizika ili taj procenat imovine koji su određeni u skladu sa članom 163 stav 14 ove odluke.

(5) Preostalom dijelu izloženosti iz stava 1, ako ga ima, kreditna institucija dodjeljuje ponder rizika kao izloženosti prema drugoj ugovornoj strani koja nije obezbijeđena poslovnom nepokretnošću.

(6) Kreditna institucija je dužna da izloženosti iz člana 163 stav 2 tačka 2 alineja 2 dodijeli ponder rizika utvrđen u skladu s odgovarajućim razredom ETV-a iz Tabele 1 iz ovog stava.

Tabela 1

	ETV $\leq$ 60%	60% < ETV $\leq$ 80%	ETV > 80%
ponder rizika	70%	90%	110%

(7) Za potrebe stava 6 ovog člana, ako je, u skladu sa članom 163 stav 14 ove odluke, Centralna banka odredila viši ponder rizika ili niži procenat ETV-a od onih iz stava 6 ovog člana, kreditna institucija je dužna da primijeni taj ponder rizika ili taj procenat imovine koji su određeni u skladu sa članom 163 stav 14 ove odluke.

Izloženosti za sticanje zemljišta, razvoj i izgradnju (ADC izloženosti)

Član 166

(1) Kreditna institucija je dužna da ADC izloženosti dodijeli ponder rizika 150%.

(2) Kreditna institucija može da ADC izloženosti koja je obezbijeđena stambenom nepokretnošću dodijeli ponder rizika 100% pod uslovom da kreditna institucija primjenjuje primjerene standarde o odobravanju i praćenju izloženosti koji ispunjavaju zahtjeve iz čl. 104 i 106 Zakona i ako je ispunjen najmanje jedan od sljedećih uslova:

- 1) pravno obavezujući predugovori o prodaji ili zakupu, za koje su kupac ili zakupac dali značajan iznos gotovinskog depozita koji se u slučaju raskida ugovora gubi, ili ako je finansiranje obezbijeđeno na istovjetan način, ili pravno obavezujući kupoprodajni ugovori ili ugovori o zakupu, uključujući slučajeve u kojima se plaćanje izvršava u ratama kako građevinski radovi napreduju, dosežu značajan udio ukupnih ugovora;
- 2) dužnik ima značajno ulaganje kapitala pod rizikom, koje je iskazano kao odgovarajući iznos doprinosa dužnika u vidu ulaganja u kapital u odnosu na vrijednost stambene nepokretnosti nakon završetka izgradnje.

Izloženosti u statusu neizmirenja obaveza

Član 167

(1) Neobezbijeđenom dijelu bilo koje stavke, kada je dužnik u skladu sa članom 218 ove odluke u statusu neizmirenja obaveza ili, u slučaju izloženosti prema ritejlu, neobezbijeđenom dijelu bilo kojeg kreditne linije koja je, u skladu sa članom 218 ove odluke, u statusu neizmirenja obaveza, dodjeljuje se sljedeći ponder rizika:

- 1) 150% - kada je zbir specifičnih ispravki za kreditni rizik i iznosa odbitne stavke u skladu sa članom 19 tačka 14 ove odluke manji od 20% neobezbijeđenog

dijela izloženosti prije primjene specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik i iznosa odbitka;

- 2) 100% - kada zbir specifičnih ispravki za kreditni rizik i iznosa odbitne stavke u skladu sa članom 19 tačka 14 ove odluke nije manji od 20% neobezbijedenog dijela izloženosti prije primjene specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik i iznosa odbitka.

(2) Kreditna institucija je dužna da za izloženost koja je, kada ju je kupila, već bila u statusu neizmirenja obaveza, prilikom izračunavanja specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik iz stava 1 ovog člana, uključi svaku pozitivnu razliku između iznosa koji dužnik duguje po toj izloženosti i zbira dodatnih umanjenja regulatornog kapitala ako je ta izloženost u cjelosti otpisana i svih postojećih smanjenja regulatornog kapitala po osnovu te izloženosti.

(3) Za potrebe utvrđivanja obezbijedenog dijela izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, kolateral i garancije se priznaju za potrebe ublažavanja kreditnog rizika u skladu sa Odjeljkom 4 ove glave.

(4) Kreditna institucija je dužna da preostalom iznosu izloženosti koja nije IPRE, utvrđenom nakon primjene specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, a koja je, u skladu sa čl. 164 i 165 ove odluke, obezbijedena stambenom ili poslovnom nepokretnošću, dodijeli ponder rizika 100%, ako je, shodno članu 218 ove odluke, nastupio status neizmirenja obaveza.

Subordinisane dužničke izloženosti

Član 168

(1) Kreditna institucija je dužna da sljedeće izloženosti tretira kao subordinisane dužničke izloženosti:

- 1) dužničke izloženosti koje su subordinisane u odnosu na potraživanja običnih neobezbijedenih povjerilaca;
- 2) instrumente regulatornog kapitala u iznosu u kojem se ti instrumenti ne smatraju izloženostima po osnovu ulaganja u kapital u skladu sa članom 176 stav 1 ove odluke; i
- 3) izloženosti koje proizlaze iz ulaganja kreditne institucije u instrumente kvalifikovanih obaveza koji ispunjavaju uslove iz člana 72 ove odluke.

(2) Kreditna institucija je dužna da subordinisanim dužničkim izloženostima dodijeli ponder rizika 150%, izuzev ako su te subordinisane dužničke izloženosti oduzete od regulatornog kapitala ili ako podliježu tretmanu iz člana 75 stav 7 ove odluke.

Izloženosti u obliku pokrivenih obveznica

Član 169

(1) Da bi se mogao primjenjivati povlašćeni tretman iz st. 14 i 15 ovog člana, pokrivene obveznice koje su, u skladu sa propisom kojim se uređuju pokrivene obveznice, emitovale kreditne institucije koje imaju registrovano sjedište u Crnoj Gori ili državi članici EU i koje su predmet posebnog javnog nadzora koji ima za svrhu zaštitu imaoca

tih obveznica, moraju ispunjavati zahtjeve utvrđene u st. 8 do 13 ovog člana i moraju biti obezbijeđene nekom sljedećom priznatom aktivom:

- 1) izloženostima prema ili izloženostima za koje su dali garancije Vlada Crne Gore, Centralna banka Crne Gore, subjekti javnog sektora ili jedinice lokalne samouprave;
- 2) izloženostima prema ili izloženostima za koje su dali garancije centralne vlade, centralne banke iz ESCB-a, subjekti javnog sektora, jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave u državama članicama EU;
- 3) izloženostima prema ili izloženostima za koje su dale garancije centralne vlade trećih zemalja, centralne banke trećih zemalja, multilateralne razvojne banke, međunarodne organizacije koje u skladu sa ovim odjeljkom ispunjavaju uslove za stepen kreditnog kvaliteta 1, kao i izloženostima prema ili izloženostima za koje su dali garancije subjekti javnog sektora i jedinice regionalne ili lokalne samouprave trećih zemalja, kojima se dodjeljuju ponderi rizika kao za izloženosti prema institucijama, ili centralnim vladama i centralnim bankama u skladu sa članom 152 st. 2 i 3 ili stav 4 ili članom 153 st. 1 do 3 ili st. 5 i 6 ove odluke i koje u skladu sa ovim odjeljkom ispunjavaju uslove za stepen kreditnog kvaliteta 1, kao i izloženostima u smislu ove tačke koje u skladu sa ovim odjeljkom ispunjavaju uslove za stepen kreditnog kvaliteta 1, pod uslovom da ne prelaze 20% nominalnog iznosa preostalog stanja obaveze po osnovu emitovane pokrivene obveznice kreditnih institucija koje su ih emitovale;
- 4) izloženostima prema kreditnim institucijama koje ispunjavaju uslove za stepen kreditnog kvaliteta 1 ili 2 ili izloženostima prema kreditnim institucijama ako ispunjavaju uslov za stepen kreditnog kvaliteta 3, pri čemu su te izloženosti u vidu:
 - kratkoročnih depozita čije inicijalno dospijeće nije duže od 100 dana, ako se ti depoziti koriste za ispunjavanje zahtjeva za bafer likvidnosti skupa za pokriće koji služe za zaštitu investitora, a koji su uređeni propisom kojim se uređuju pokrivene obveznice;
 - ugovora o derivatima koji su uključeni u skup za pokriće isključivo u svrhu zaštite od rizika, njihov se obim prilagođava u slučaju smanjenja rizika od kojeg se pruža zaštita i uklanjaju se ako rizik od kojeg se pruža zaštita prestane da postoji; ugovori o derivatima su u dovoljnoj mjeri dokumentovani; izvršena je segregacija ugovora o derivatima u skladu sa pravilima koji su uređeni propisom kojim se definiše ovo pitanje; ugovori o derivatima se ne mogu raskinuti u slučaju stečaja ili sanacije kreditne institucije koja emituje pokrivene obveznice; ugovori o derivatima usklađeni su sa pravilima kojima se detalno utvrđuju kriterijumi prihvatljivosti za drugu ugovornu stranu koja obezbjeđuje zaštitu od rizika, kao i dokumentacija koja se mora dostaviti vezano za ugovore o derivatima.
- 5) kreditima koji su obezbijeđeni stambenim nepokretnostima do iznosa koji je manji od sljedeća dva iznosa: iznosa glavnice na koju je upisan teret (založno pravo), zajedno sa prethodno upisanim teretima na nepokretnosti ili od 80% vrijednosti založenih nepokretnosti.
- 6) stambenim kreditima za koje u cjelosti garantuje priznati pružalac zaštite iz člana 239 ove odluke koji, u skladu sa ovim odjeljkom, ispunjava uslove za najmanje stepen kreditnog kvaliteta 2, ako dio svakog kredita koji se koristi za ispunjavanje zahtjeva iz ovog stava za obezbjeđenje pokrivene obveznice ne predstavlja više od 80% vrijednosti odgovarajuće stambene nepokretnosti koja se nalazi u Francuskoj i ako je odnos kredita u odnosu na prihode (eng. *loan to*

income – LTI) najviše 33% u trenutku odobrenja kredita, pri čemu u trenutku odobrenja kredita na stambenoj nepokretnosti ne smiju postojati prethodno upisani tereti; odnos kredita u odnosu na prihode (LTI) predstavlja dio bruto dohotka (prihoda) dužnika kojim plaća kredit, uključujući kamate; pružalac zaštite je finansijska institucija koja ima odobrenje za rad i pod supervizijom je nadležnog organa i podliježe prudencijalnim zahtjevima koji su u smislu rigoroznosti uporedivi sa zahtjevima koji se primjenjuju na kreditne institucije, odnosno kreditna institucija ili društvo za osiguranje, koji je dužan da osnuje zajednički fond osiguranja ili ekvivalentnu zaštitu za društva za osiguranje kako bi apsorbirao gubitke od kreditnog rizika, a njegovu kalibraciju periodično provjerava nadležno organ; i kreditna institucija, kao i pružalac zaštite obavljaju procjenu kreditne sposobnosti dužnika;

- 7) kreditima koji su obezbijeđeni poslovnim nepokretnostima u iznosu koji je manji od iznosa glavnice na koju je upisan teret (uspostavljeno založno pravo), zajedno sa prethodno upisanim teretima na nepokretnosti i iznosu koji je jednak 60% vrijednosti založenih nepokretnosti, pri čemu su krediti obezbijeđeni poslovnim nepokretnostima prihvatljivi ako je odnos vrijednosti kredita i založene nepokretnosti od 60% prekoračen do najviše 70%, ako je ukupna vrijednost aktive koja služi kao kolateral za pokrivena obveznica veća od nominalnog iznosa obaveza koje proizilaze iz pokrivenih obveznica za najmanje 10% i ako potraživanja imaoca obveznica ispunjavaju zahtjeve o pravnoj sigurnosti iz odjeljka 4 ove glave, pri čemu potraživanja imaoca obveznica imaju prvenstvo u redosljedu naplate u odnosu na ostale zahtjeve za kolateral;
- 8) kreditima koji su obezbijeđeni založnim pravima na brodovima u iznosu najviše do visine razlike između 60% vrijednosti založenog broda i vrijednosti prethodno upisanih tereta na brod.

(2) Za potrebe stava 3 ovog člana izloženosti koje proističu iz prenosa i upravljanja plaćanjima dužnika po kreditima koji su obezbijeđeni zalogom na dužničke hartije od vrijednosti ili iz prenosa i upravljanja likvidacionim primanjima u vezi sa takvim kreditima ne uključuju se u obračun limita iz tog stava.

(3) Za potrebe stava 1 tačka 3 ovog člana primjenjuje se sljedeće:

- 1) u slučaju izloženosti prema kreditnim institucijama koje ispunjavaju uslove za stepen kreditnog kvaliteta 1 izloženost ne smije premašiti 15% nominalnog iznosa nepodmirenih obaveza koje proizlaze iz pokrivenih obveznica kreditne institucije emitenta;
- 2) u slučaju izloženosti prema kreditnim institucijama koje ispunjavaju uslove za stepen kreditnog kvaliteta 2 izloženost ne smije premašiti 10% nominalnog iznosa nepodmirenih obaveza koje proizlaze iz pokrivenih obveznica kreditne institucije emitenta;
- 3) u slučaju izloženosti prema kreditnim institucijama koje ispunjavaju uslove za stepen kreditnog kvaliteta 3 koje su u vidu kratkoročnih depozita, kako je to navedeno u stavu 1 tačka 3 alineja 1 ovog člana, ili u vidu ugovora o derivatima, kako je to navedeno u stavu 1 tačka 3 alineja 2 ovog člana, ukupna izloženost ne smije premašiti 8% nominalnog iznosa nepodmirenih obaveza koje proizlaze iz pokrivenih obveznica kreditne institucije emitenta; nadležna tijela imenovana za superviziju pokrivenih obveznica u skladu sa propisom kojim se uređuje ova oblast, mogu da dozvole izloženosti prema kreditnim institucijama koje ispunjavaju uslove za stepen kreditnog kvaliteta 3 u obliku ugovora o

derivatima, ako se u državama članicama EU mogu dokumentovati značajni potencijalni problemi sa koncentracijom zbog primjene zahtjeva za stepen kreditnog kvaliteta 1 i 2 iz ovog stava;

- 4) ukupna izloženost prema kreditnim institucijama koje ispunjavaju uslove za stepen kreditnog kvaliteta 1, 2 ili 3 ne smije premašiti 15% nominalnog iznosa nepodmirenih obaveza koje proizlaze iz pokrivenih obveznica kreditne institucije emitenta, a ukupna izloženost prema kreditnim institucijama koje ispunjavaju uslove za stepen kreditnog kvaliteta 2 ili 3 ne smije premašiti 10% nominalnog iznosa nepodmirenih obaveza koje proizlaze iz pokrivenih obveznica kreditne institucije emitenta.

(4) Stav 3 ovog člana ne primjenjuje se na upotrebu pokrivenih obveznica kao priznatog kolaterala kako je dopušteno za intragrupne fondove strukture pokrivenih obveznica u skladu sa propisom kojim se uređuje ovo poslovanje.

(5) Za potrebe stava 1 tačka 4 ovog člana, limit od 80% primjenjuje se za svaki kredit zasebno, određuje se dio kredita koji doprinosi pokriću obaveza koje su povezane s pokrivenom obveznicom i primjenjuje se tokom cijelog perioda trajanja kredita.

(6) Za potrebe stava 1 tač. 6 i 7 ovog člana limit od 60% ili limit od 70% primjenjuje se za svaki kredit zasebno i određuje se dio kredita koji doprinosi pokriću obaveza koje su povezane s pokrivenom obveznicom i primjenjuje se tokom cijelog perioda trajanja kredita.

(7) Situacije opisane u stavu 1 tačke od 1 do 6 ovog člana uključuju kolaterale koji su namijenjeni isključivo zaštitu imaoaca obveznica od gubitaka u skladu sa važećim propisima.

(8) Nepokretnosti i brodovi koji služe kao obezbjeđenje za pokrivene obveznice koje su usklađene sa ovom odlukom, moraju da ispunjavaju zahtjeve iz člana 246 ove odluke, pri čemu se, u skladu sa članom 246 stav 3 ove odluke vrijednost imovine prati redovno, a najmanje jednom godišnje za sve nepokretnosti i brodove.

(9) Za potrebe vrednovanja nepokretnosti, imenovani nadležni organi mogu da dozvole da se ta imovina vrednuje po vrijednosti koja je jednaka ili niža od tržišne vrijednosti ili, u onim državama članicama koje su zakonskim ili podzakonskim propisima utvrdile stroge kriterijume za procjenu hipotekarne vrijednosti, po hipotekarnoj vrijednosti te imovine, bez primjene limita iz člana 265 stav 1 tačka 5 ove odluke.

(10) Osim što su obezbijeđene prizatom imovinom navedenom u stavu 1 ovog člana, pokrivene obveznice podliježu minimalnom nivou od 5% veće obezbijeđenosti.

(11) Za potrebe stava 11 ovog člana ukupni nominalni iznos cjelokupne imovine za pokriće jednak je najmanje ukupnom nominalnom iznosu nepodmirenih obaveza koje proizlaze iz pokrivenih obveznica („načelo nominalnog iznosa”) i sastoji se od priznate imovine kako je navedeno u stavu 1 ovog člana.

(12) Imovina koja doprinosi minimalnom nivou većeg nivoa obezbjeđenja ne podliježe limitima izloženosti navedenima u stavu 3 ovog člana i ne uračunava se u taj limit.

(13) Priznata imovina navedena u stavu 1 ovog člana može da se uključi u skup za pokrivanje kao zamjenska imovina kako je definisano propisom kojim se uređuju pokrivenne obveznice, pod uslovom da se primjenjuju limiti kreditnog kvaliteta i iznosa izloženosti navedeni u st. 1 i 3 ovog člana.

(14) Pokrivenim obveznicama za koje postoji direktno primjenjiva kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 1 ovog stava, koji odgovara kreditnoj procjeni ECAI u skladu sa članom 178 stav 3 ove odluke.

Tabela 1

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	4	5	6
ponder rizika	10%	20%	20%	50%	50%	100%

(15) Pokrivenim obveznicama za koje ne postoji direktno primjenjiva kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika na osnovu pondera rizika dodijeljenog nadređenim neobezbijenim izloženostima prema kreditnoj instituciji koja ih emituje, tako što se primjenjuje sljedeća veza između pondera rizika:

- 1) ako je izloženosti prema kreditnoj instituciji dodijeljen ponder rizika 20%, pokrivenoj obveznici dodjeljuje se ponder rizika 10%;
- 2) ako je izloženosti prema kreditnoj instituciji dodijeljen ponder rizika 30%, pokrivenoj obveznici dodjeljuje se ponder rizika 15%;
- 3) ako je izloženosti prema kreditnoj instituciji dodijeljen ponder rizika 40%, pokrivenoj obveznici dodjeljuje se ponder rizika 20%;
- 4) ako je izloženosti prema kreditnoj instituciji dodijeljen ponder rizika 50%, pokrivenoj obveznici dodjeljuje se ponder rizika 25%;
- 5) ako je izloženosti prema kreditnoj instituciji dodijeljen ponder rizika 75%, pokrivenoj obveznici dodjeljuje se ponder rizika 35%;
- 6) ako je izloženosti prema kreditnoj instituciji dodijeljen ponder rizika 100%, pokrivenoj obveznici dodjeljuje se ponder rizika 50%;
- 7) ako je izloženosti prema kreditnoj instituciji dodijeljen ponder rizika 150%, pokrivenoj obveznici dodjeljuje se ponder rizika 100%.

Stavke koje predstavljaju pozicije sekjuritizacije

Član 170

Iznos rizikom ponderisanih izloženosti za pozicije sekjuritizacije određuje se u skladu sa odjeljkom 5 ove glave.

Izloženosti prema kreditnim institucijama i privrednim društvima koji imaju kratkoročnu kreditnu procjenu

Član 171

Izloženostima prema kreditnim institucijama i privrednim društvima za koje postoji kratkoročna kreditna procjena odabrane ECAI dodjeljuje se ponder rizika u skladu sa Tabelom 1 ovog stava, koji odgovara kreditnoj procjeni ECAI-a u skladu sa članom 178 stav 3 ove odluke.

Tabela 1

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	4	5	6
ponder rizika	20%	50%	100%	150%	150%	150%

Zahtjevi za regulatorni kapital za izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU

Član 172

(1) Kreditna institucija je dužna da izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti za svoje izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU množenjem iznosa rizikom ponderisane izloženosti CIU-ovih izloženosti izračunatog u skladu sa pristupima iz stava 2 ovog člana, sa procentom udjela ili akcija koji ima kreditna institucija.

(2) Ako su ispunjeni uslovi iz st. 5 do 8 ovog člana, kreditna institucija može da primjenjuje „dubinski“ pristup (engl. *look-through approach*) u skladu sa članom 173 stav 1 ili pristup koji se zasniva na mandatu (engl. *mandate-based approach*) u skladu sa članom 173 st. 2 i 3 ove odluke.

(3) U skladu sa članom 174 stav 2 ove odluke, kreditna institucija koja ne primjenjuje „dubinski“ pristup ili pristup koji se zasniva na mandatu svojim izloženostima u obliku udjela ili akcija u CIU dodjeljuje ponder rizika 1.250% (tzv. zamjenski pristup – eng. *fall-back approach*).

(4) Kreditna institucija može da izračuna iznos rizikom ponderisane izloženosti za svoje izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU primjenom kombinacije pristupa iz st. 2 i 3 ovog člana, pod uslovom da su ispunjeni uslovi za primjenu tih pristupa.

(5) Kreditna institucija može da izračuna iznos rizikom ponderisane izloženosti za izloženosti prema CIU u skladu sa pristupima iz člana 173 ove odluke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) u pitanju je CIU kako je definisan članom 3 tačka 2 ove odluke;
- 2) prospekt CIU-a ili ekvivalentni dokument uključuje:
 - kategorije imovine u koje CIU ima odobrenje da ulaže;
 - ako se primjenjuju investicioni limiti, relativne limite i metodologiju njihovog izračunavanja;
- 3) CIU ili društvo za upravljanje CIU-om izvještava kreditnu instituciju u skladu sa sljedećim zahtjevima:
 - izvještavanje o izloženostima koje ima CIU vrši se najmanje onoliko često koliko i kreditna institucija izvještava o svojim o izloženostima;
 - finansijske informacije treba da budu dovoljno detaljne kako bi kreditna institucija mogla da izračuna iznos rizikom ponderisane izloženosti prema CIU u skladu sa pristupom koji je odabrala; i
 - ako kreditna institucija primjenjuje „dubinski“ pristup, informacije o izloženostima koji su u osnovi CIU-a (osnovne izloženosti) provjerava nezavisna treća strana.

(6) Izuzetno od stava 5 tačka 1 ovog člana, multilateralne i bilateralne razvojne banke i druge kreditne institucije koje zajednički ulažu u CIU sa multilateralnim ili bilateralnim razvojnim bankama mogu da izračunaju iznos rizikom ponderisane izloženosti za izloženosti tog CIU-a u skladu sa pristupima iz člana 173 ove odluke, ako su ispunjeni

uslovi iz stava 5 tač. 2 i 3 ovog člana i ako su politikom ulaganja (investicionim mandatom) CIU-a vrste aktive u koje CIU može da ulaže limitirane na aktivu kojom se promoviše održivi razvoj u zemljama u razvoju.

(7) Kreditna institucija je dužna da obavještava Centralnu banku o CIU-ima na koje primjenjuje tretman iz stava 6 ovog člana.

(8) Izuzetno od stava 5 tačka 3 alineja 1 ovog člana, ako kreditna institucija izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti za CIU-ove izloženosti u skladu sa pristupom koji se zasniva na mandatu, izvještavanje CIU-a ili društva za upravljanje CIU-om kreditne institucije može se ograničiti na politiku ulaganja CIU-a i sve njene izmjene i može se sprovesti samo kada kreditna institucija izvrši prvo ulaganje u CIU i kada dođe do izmjene politike ulaganja CIU-a.

(9) Kreditna institucija koja nema odgovarajuće podatke ili informacije za izračunavanje iznosa rizikom ponderisane izloženosti za CIU-ove izloženosti u skladu sa pristupima iz člana 173 ove odluke može da se osloni na izračune treće strane pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:

1) treća strana je jedno od sljedećeg:

- depozitar CIU-a, koji je kreditna institucija ili finansijska institucija, ako CIU ulaže isključivo u hartije od vrijednosti i deponuje sve hartije od vrijednosti kod tog depozitara;
- za CIU-ove koji nijesu obuhvaćeni alinejom 1 ove tačke, društvo za upravljanje CIU-om, ako to društvo ispunjava uslov iz stava 5 tačka 1 ovog člana;

2) treća strana vrši obračune u skladu sa pristupima iz člana 173 st. 1, 2 ili 5, u zavisnosti od slučaja;

3) eksterni revizor je potvrdio tačnost obračuna treće strane.

(10) Kreditna institucija koja se oslanja na obračune trećih strana dužna je da iznos rizikom ponderisane izloženosti CIU-ovih izloženosti koji je rezultat tih obračuna pomnoži faktorom 1,2.

(11) Izuzetno od stava 10 ovog člana, ako kreditna institucija ima neograničen pristup detaljnim obračunima koje je sproveda treća strana, ne primjenjuje faktor 1,2, a kreditna institucija je dužna da dostavi Centralnoj banci te obračune na njen zahtjev.

(12) Ako kreditna institucija primjenjuje pristupe iz člana 173 ove odluke radi izračunavanja iznosa rizikom ponderisane izloženosti CIU-ovih izloženosti („prvi nivo CIU-a“) i ako je bilo koja od osnovnih izloženosti prvog nivoa CIU-a izloženosti u obliku udjela ili akcija u drugom CIU-u („drugi nivo CIU-a“), iznos rizikom ponderisane izloženosti drugog nivoa izloženosti CIU-ovih izloženosti može izračunati primjenom bilo kojeg od tri pristupa iz st. 2, 3 i 4 ovog člana, pri čemu kreditna institucija može da primjenjuje „dubinski“ pristup za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti CIU-ovih izloženosti na trećem nivou i na svakom sljedećem nivou samo ako je primjenjivala taj pristup za izračunavanje na prethodnom nivou, a u bilo kojem drugom scenariju primijenije zamjenski pristup.

(13) Gornja granica rizikom ponderisanog iznosa izloženosti CIU-ovih izloženosti izračunatog u skladu sa „dubinskim“ pristupom i pristupom koji se zasniva na mandatu

određuje se na nivou iznosa rizikom ponderisane izloženosti CIU-ovih izloženosti, izračunatog u skladu sa zamjenskim pristupom.

(14) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija, koja primjenjuje „dubinski“ pristup u skladu sa članom 173 stav 1 ove odluke, može da izračuna iznos rizikom ponderisane izloženosti za svoje izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU-u množenjem iznosa tih izloženosti, izračunatih u skladu sa članom 148 ove odluke sa ponderom rizika (RW_i^*) izračunatim u skladu sa formulom iz člana 175 ove odluke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija mjeri vrijednost svojih udjela ili akcija u CIU-u po istorijskom trošku, a vrijednost osnovne imovine CIU-a mjeri po fer vrijednosti ako primjenjuje „dubinski“ pristup;
- 2) promjena u tržišnoj vrijednosti udjela ili akcija za koje kreditna institucija mjeri vrijednost po istorijskom trošku ne mijenja ni iznos regulatornog kapitala te kreditne institucije, ni iznos izloženosti povezane sa tim udjelima.

Pristupi za izračun iznosa rizikom ponderisane izloženosti CIU-ova

Član 173

(1) Ako su ispunjeni uslovi iz člana 172 st. 5 do 8 ove odluke, kreditna institucija koja ima dovoljno informacija o pojedinačnim osnovnim izloženostima CIU-a na osnovu tih izloženosti izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti CIU-a dodjeljivanjem pondera rizika svim osnovnim izloženostima CIU-a kao da ih kreditna institucija direktno drži.

(2) Ako su ispunjeni uslovi iz člana 172 st. 5 do 8 ove odluke, kreditna institucija koja nema dovoljno informacija o pojedinačnim osnovnim izloženostima CIU-a za primjenu „dubinskog“ pristupa može da izračuna iznos rizikom ponderisane izloženosti tih izloženosti u skladu sa limitima koji su utvrđeni politikom ulaganja CIU-a i važećim propisima.

(3) Kreditna institucija sprovodi obračun iz stava 2 ovog člana pod pretpostavkom da CIU najprije ulaže, do najvećeg mogućeg dozvoljenog nivoa a na osnovu njegove politike ulaganja ili važećih propisa, u izloženosti koje iziskuju najveće zahtjeve za regulatorni kapital, a zatim nastavlja da kreira izloženosti opadajućim redoslijedom sve dok se ne dostigne najveći ukupni limit izloženosti, tako da CIU primjenjuje finansijski leveridž u najvećoj dozvoljenoj mjeri na osnovu svoje politike ulaganja ili važećih propisa, u zavisnosti šta je primjenjivo.

(4) Kreditna institucija vrši obračune iz stava 2 ovog člana u skladu sa metodama iz ovog odjeljka, odjeljka 5 i odsjeka 3, 4 ili 5 odjeljka 6 ove glave.

(5) Izuzetno od člana 114 stav 4 tačka 5 ove odluke, kreditna institucija koja izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti CIU-ovih izloženosti u skladu sa stavom 1 ili st. 2 do 4 ovog člana može da izračuna zahtjev za regulatorni kapital za rizik CVA za izloženosti po osnovu derivata tog CIU-a kao iznos koji je jednak 50% zahtjeva za regulatorni kapital za te izloženosti po osnovu derivata kako je izračunato u skladu sa odsjekom 3, 4 ili 5 odjeljka 6 ove glave, u zavisnosti od slučaja.

(6) Izuzetno od stava 5 ovog člana, kreditna institucija može da iz obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA isključi izloženosti po osnovu derivata koje ne bi podlijevale tom zahtjevu da im je kreditna institucija direktno izložena.

(7) Kada kreditna institucija primjenjuje pristup zasnovan na mandatu, u skladu sa stavom 2 ovog člana, ako politika ulaganja CIU-a ne isključuje mogućnost da izloženost koja je u osnovi CIU derivatne pozicije predstavlja bilansnu ili vanbilansnu izloženost, ali iznos izloženosti ili, u slučaju vanbilansnih izloženosti, primjenjivi procenat iz člana 148 ove odluke nije poznat, kreditna institucija je dužna da koristi ukupni zamišljeni (hipotetički) iznos derivatne pozicije kao iznos izloženosti za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti.

(8) U svrhu određivanja iznosa izloženosti iz stava 7 ovog člana, ukoliko hipotetički iznos derivatne pozicije nije poznat, kreditna institucija je dužna da kao iznos izloženosti primijeni konzervativnu procjenu, zasnovanu na maksimalnom hipotetičkom iznosu derivata koji je dozvoljen investicionom politikom CIU-a.

Isključenja iz pristupa za izračun rizikom ponderisanih iznosa izloženosti CIU-ova

Član 174

(1) Kreditna institucija iz obračuna iz člana 172 ove odluke može da isključi instrumente redovnog osnovnog kapitala, dodatnog osnovnog kapitala, dopunskog kapitala i instrumente kvalifikovanih obaveza koje drži CIU i koje kreditna institucija oduzima u skladu sa čl. 19, 54, 64 i 75 ove odluke.

(2) Kreditna institucija može da iz obračuna koji vrši u skladu sa članom 172 ove odluke isključi izloženosti po osnovu ulaganja u kapital, koje se nalaze u osnovi izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU, subjekata čijim se kreditnim obavezama dodjeljuje ponder rizika 0% u skladu s ovim odjeljkom, uključujući javno finansirane subjekte kod kojih je moguća primjena pondera rizika 0%, i izloženosti po osnovu ulaganja u kapital iz člana 176 stav 9 ove odluke, i da umjesto toga na te izloženosti po osnovu ulaganja u kapital primijeni tretman iz člana 176 ove odluke.

Tretman vanbilansnih izloženosti prema CIU-ovima

Član 175

(1) Kreditna institucija izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti za svoje vanbilansne stavke sa mogućnošću njihovog konvertovanja u izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU-u množenjem iznosa tih izloženosti, izračunatih u skladu sa članom 148 ove odluke, sa sljedećim ponderom rizika:

- 1) za sve izloženosti za koje kreditna institucija koristi jedan od pristupa iz člana 173 ove odluke ponder rizika je dat sljedećom formulom:

$$RW_i^* = \frac{RWAE_i}{E_i^*} \cdot \frac{A_i}{EQ_i}$$

pri čemu je:

- RW_i^* = ponder rizika;
 i = indeks koji označava CIU;
 $RWAE_i$ = iznos koji je izračunat u skladu sa članom 173 ove odluke za CIU_i;
 E_i^* = iznos izloženosti koje ima CIU_i;
 A_i = računovodstvena vrijednost aktive CIU_i-a;
 EQ_i = računovodstvena vrijednost kapitala CIU_i-a;

2) za sve ostale izloženosti, $RW_i^* = 1.250\%$.

(2) Kreditna institucija izračunava iznos izloženosti minimalne vrijednosti obaveze (engl. *minimum value commitment*) koja ispunjava uslove iz stava 5 ovog člana kao diskontovanu sadašnju vrijednost garantovanog iznosa primjenom diskontnog faktora koji je izveden iz bezrizične stope u skladu sa članom 425 st. 3 ili 4 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo.

(3) Kreditna institucija može da umanji iznos izloženosti garantovane minimalne vrijednosti obaveze za bilo koje gubitke koji su priznati u odnosu na minimalnu vrijednost obaveze u skladu sa računovodstvenim okvirom.

(4) Kreditna institucija izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti za vanbilansne izloženosti koje proizilaze iz minimalne vrijednosti obaveze koje ispunjavaju sve uslove iz stava 5 ovog člana množenjem iznosa tih izloženosti faktorom konverzije od 20% i ponderom rizika izvedenim na osnovu čl. 172 ili 194 ove odluke.

(5) Kreditna institucija utvrđuje iznos rizikom ponderisane izloženosti za vanbilansne izloženosti koje proizilaze iz minimalne vrijednosti obaveze u skladu sa st. 2 do 4 ovog člana ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) vanbilansna izloženost kreditne institucije je minimalna vrijednost obaveze za ulaganje u udjele ili akcije jednog ili više CIU-a u skladu sa kojim je kreditna institucija dužna da plati u okviru minimalne vrijednosti obaveze samo ako je tržišna vrijednost osnovnih izloženosti jednog ili više CIU-a niža od unaprijed određenog praga u određenom trenutku ili više njih, kako je utvrđeno ugovorom;
- 2) CIU je:
 - UCITS, kako je definisan članom 3 tačka 3 ove odluke; ili
 - alternativni investicioni fond - AIF, kako je definisan članom 3 tačka 4 ove odluke, koji ulaže isključivo u prenosive hartije od vrijednosti ili drugu likvidnu finansijsku aktivu ako investiciona politika AIF-a ne dozvoljava da njegova ukupna izloženost bude veća od njegove ukupne neto vrijednosti portfolija;
- 3) sadašnja tržišna vrijednost osnovnih izloženosti CIU-a na kojima se zasniva minimalna vrijednost obaveze bez uzimanja u obzir efekata vanbilansnih minimalnih vrijednosti obaveza je jednaka ili veća od iznosa sadašnje vrijednosti praga koji je utvrđen u minimalnoj vrijednosti obaveze;
- 4) kada se iznos viška tržišne vrijednosti osnovnih izloženosti jednog ili više CIU-a u odnosu na sadašnju vrijednost minimalne vrijednosti obaveze smanjuje, kreditna institucija, ili drugo društvo obuhvaćeno supervizijom na konsolidovanoj osnovi kojoj podliježe i sama kreditna institucija u skladu sa

Zakonom mogu uticati na sastav osnovnih izloženosti jednog ili više CIU-a ili mogu da na druge načine ograniče mogućnost daljeg smanjenja viška;

- 5) krajnji direktni ili indirektni korisnik minimalne vrijednosti obaveze obično je fizičko lice ili SME (u daljem tekstu: ritejl klijent“).

(6) Za potrebe stava 5 tačka 5 ovog člana, ritejl klijent je klijent koji nije profesionalni klijent.

(7) Profesionalni klijent je klijent koji posjeduje iskustvo, znanje i stručnost za donošenje sopstvenih investicionih odluka i koji adekvatno procjenjuje rizike kojima se izlaže.

(8) Profesionalnim klijentima smatraju se:

- 1) Subjekti koji su dužni da dobiju dozvolu za rad ili su pod regulatornim nadzorom nadležnog organa za obavljanje aktivnosti na finansijskim tržištima, kao što su:
 - Kreditne institucije;
 - Investicione firme;
 - Druge finansijske institucije koje su licencirane i predmet nadzora nadležnog organa;
 - Osiguravajuća društva;
 - Kolektivni investicioni fondovi i društva za upravljanje tim fondovima;
 - Penzijski fondovi i društva za upravljanje penzijskim fondovima;
 - Trgovci robom i derivatima na robu;
 - Lokalni učesnici na tržištu;
 - Drugi institucionalni investitori;
- 2) Velika društva koja ispunjavaju najmanje dva od sljedeća tri kriterijuma na individualnoj osnovi:
 - ukupna aktiva bilansa stanja iznosi 20.000.000 eura
 - neto prihod od prodaje iznosi 40.000.000 eura
 - kapital društva iznosi 2.000.000 eura
- 3) Nacionalne i regionalne vlade, uključujući javna tijela koja upravljaju javnim dugom, centralne banke, kao i međunarodne i nadnacionalne institucije, poput:
 - Svjetske banke;
 - Međunarodnog monetarnog fonda;
 - Evropske centralne banke;
 - Evropske investicione banke;
 - i sličnih međunarodnih organizacija;
- 4) Drugi institucionalni investitori čija je osnovna djelatnost ulaganje u finansijske instrumente, uključujući subjekte koji se bave sekuritizacijom imovine ili drugim oblicima finansiranja.

Izloženosti po osnovu ulaganja u kapital

Član 176

(1) Sve navedeno smatra se izloženošću po osnovu ulaganja u kapital:

- 1) svaka izloženost koja ispunjava sljedeće uslove:
 - neotkupiva je u smislu da je povraćaj uložених sredstava moguće ostvariti jedino prodajom ulaganja ili prava na ulaganje ili likvidacijom emitenta;
 - ne uključuje obavezu na strani emitenta;

- sadrži preostalo pravo na aktivu ili prihod emitenta;
- 2) instrument bi, da ga je emitovala kreditna institucija, ispunjavao uslove za stavku osnovnog kapitala;
- 3) instrument sadrži obavezu na strani emitenta i ispunjava bilo koji od sljedećih uslova:
 - emitent može da odloži poravnanje obaveze na neograničeno vrijeme;
 - obavezom se zahtijeva, ili dozvoljava diskrecionom odlukom emitenta, poravnanje emitovanjem fiksnog broja običnih akcija emitenta;
 - obavezom se zahtijeva, ili dozvoljava diskrecionom odlukom emitenta, poravnanje izdavanjem promjenjivog broja akcija emitenta i, *ceteris paribus*, svaka promjena vrijednosti obaveze pripisuje se promjeni vrijednosti fiksnog broja običnih akcija emitenta, uporediva je sa tom promjenom i odvija se u istom smjeru kao ta promjena;
 - imalac instrumenta ima opciju da zatraži da se obaveza poravna običnim akcijama, osim ako je ispunjen jedan od sljedećih uslova:
 - a) u slučaju instrumenta kojim se trguje, kreditna institucija je Centralnoj banci dokazala da se instrumentom na tržištu trguje više kao s dužničkim, nego kao vlasničkim instrumentom emitenta;
 - b) u slučaju instrumenta kojim se ne trguje, kreditna institucija je Centralnoj banci dokazala da instrument treba da tretira kao dužničku poziciju;
- 4) dužničke obaveze i ostale hartije od vrijednosti, partnerstva, derivati ili drugi instrumenti koji su strukturirani na takav način da im je ekonomska suština slična izloženostima navedenim u tač. 1, 2 i 3 ovog stava, uključujući obaveze od kojih je povraćaj povezan sa tim instrumentima kapitala;
- 5) izloženosti po osnovu ulaganja u kapital koje se evidentiraju kao kredit, ali proizlaze iz ugovora o zamjeni duga za kapital zaključenog u okviru urednog izvršenja naplate ili restrukturiranja duga.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 3 alineja 3 ovog člana, obaveze uključuju i one koje zahtijevaju ili dozvoljavaju poravnanje emitovanjem promjenjivog broja običnih akcija emitenta, kod kojih je promjena novčane vrijednosti obaveze jednaka promjeni fer vrijednosti fiksnog broja običnih akcija pomnoženoj definisanim faktorom, pri čemu su i faktor i referentni broj akcija fiksni.

(3) Za potrebe stava 1 tačka 3 alineja 4 ovog člana, ako je ispunjen jedan od uslova iz te alineje, kreditna institucija može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, da raščlani rizike za regulatorne potrebe.

(4) Ulaganja u kapital se u sljedećim slučajevima neće tretirati kao izloženosti po osnovu ulaganja u kapital:

- 1) ulaganja u kapital strukturirana su na takav način da je njihova ekonomska suština slična ekonomskoj suštini dužničkih instrumenata koji ne ispunjavaju kriterijume iz stava 1 ovog člana;
- 2) ulaganja u kapital čine izloženosti sekjuritizacije.

(5) Izloženostima po osnovu ulaganja u kapital, osim onih iz st. 6 do 11 ovog člana, dodjeljuje se ponder rizika od 250%, osim ako za te izloženosti nije propisano da se oduzimaju od regulatornog kapitala ili se ponderišu rizikom u skladu sa dijelom drugim ove odluke.

(6) Sljedećim izloženostima po osnovu ulaganja u kapital privrednih društava koja se ne kotiraju na berzi dodjeljuje se ponder rizika od 400%, osim ako za te izloženosti nije propisano da se oduzimaju od regulatornog kapitala ili ponderišu rizikom u skladu sa dijelom drugim ove odluke:

- 1) ulaganjima u svrhu kratkoročne ponovne prodaje;
- 2) ulaganjima u društva rizičnog kapitala ili sličnim ulaganjima koja su stečena u očekivanju znatne kratkoročne kapitalne dobiti.

(7) Izuzetno od stava 6 ovog člana, kreditna institucija, dugoročnim ulaganjima u kapital, uključujući ulaganjima u kapital velikih privrednih društava koji su klijenti kreditne institucije s kojima je ona uspostavila ili namjerava da zaključi dugotrajan poslovni odnos i ugovore o zamjeni duga za kapital za potrebe restrukturiranja privrednih društava, dodjeljuje ponder rizika u skladu sa st. 5 ili 9 ovog člana, u zavisnosti šta je primjenjivo.

(8) Za potrebe ovog člana, dugoročno ulaganje u kapital je ulaganje koje se drži tri ili više godina ili koje je izvršeno sa namjerom da se drži tri ili više godina u skladu s odobrenjem višeg rukovodstva kreditne institucije.

(9) Kreditna institucija koja je dobila prethodno odobrenje Centralne banke, može da dodijeli ponder rizika od 100% izloženostima po osnovu ulaganja u kapital koja su nastala u okviru zakonodavnih programa za podsticanje određenih sektora privrede, do dijela takve izloženosti po osnovu ulaganja u kapital koji u ukupnom iznosu ne prelazi 10% regulatornog kapitala kreditne institucije, koji ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) zakonodavni programi kreditnoj instituciji obezbjeđuju značajne subvencije ili garancije za ulaganje, uključujući one od multilateralnih razvojnih banaka, javnih razvojnih kreditnih institucija kako su definisane u članu 564 stav 2 ove odluke ili međunarodnih organizacija;
- 2) zakonodavni programi podrazumijevaju neki oblik državnog nadzora;
- 3) zakonodavni programi podrazumijevaju ograničenja ulaganja u kapital, kao što su ograničenja u pogledu veličine i vrste poslovanja u koje kreditna institucija ulaže, dozvoljenih iznosa vlasničkih udjela, geografskog položaja i drugih relevantnih faktora kojima se ograničava potencijalni rizik ulaganja za kreditnu instituciju koja ulaže.

(10) Izloženostima po osnovu ulaganja u kapital centralnih banaka dodjeljuje se ponder rizika 0%.

(11) Ulaganje u kapital koje se evidentira kao kredit, ali proizlazi iz ugovora o zamjeni duga za kapital zaključenog u okviru urednog izvršenja naplate ili restrukturiranja duga ne dodjeljuje se ponder rizika niži od onoga koji bi se primijenio da je ulaganje u kapital tretirano kao dužnička izloženost.

Ostale stavke

Član 177

(1) Materijalnoj aktivi, u smislu zemljišta i zgrada koje kreditna institucija koristi za sopstveno poslovanje, dodjeljuje se ponder rizika 100%.

(2) Plaćanjima unaprijed i obračunatim nenaplaćenim prihodima kojima kreditna institucija ne može da odredi druge ugovorne strane dodjeljuje se ponder rizika 100%.

(3) Stavkama gotovine u postupku naplate dodjeljuje se ponder rizika 20%.

(4) Novcu u blagajni i trezoru, gotovini na putu, kao i gotovinskim ekvivalentima, dodjeljuje se ponder rizika 0%.

(5) Zlatu u trezoru ili na posebnoj lokaciji u mjeri u kojoj je pokriveno obavezama u zlatu dodjeljuje se ponder rizika 0%.

(6) U slučaju ugovora o prodaji i ponovnoj kupovini aktive (engl. *asset sale and repurchase agreements*), kao i direktnim forward kupovinama, primjenjuje se ponder rizika koji bi se dodijelio aktivu na koju se transakcije odnose, a ne drugim ugovornim stranama tih transakcija.

(7) Ako kreditna institucija pruža kreditnu zaštitu za određeni broj izloženosti pod uslovom da nastanak statusa neizmirenja n-te obaveze u skupu izloženosti zahtijeva obavezu plaćanja i da taj kreditni događaj dovodi do raskida ugovora, ponderi rizika za izloženosti koje se nalaze u grupi izloženosti, izuzimajući n-1 izloženosti, sabiraju se do maksimalnog nivoa od 1.250% i množe se sa nominalnom vrijednošću zaštite koju je omogućio kreditni derivat kako bi se izračunao iznos rizikom ponderisane izloženosti, pri čemu izloženosti n-1 koje se isključuju iz navedenog zbira su one koje daju niži rizikom ponderisani iznos nego bilo koje druge izloženosti uključene u zbir.

(8) Iznos izloženosti po osnovu lizinga (zakupa) jednak je diskontovanim minimalnim plaćanjima zakupa, pri čemu su minimalna plaćanja zakupa plaćanja koja zakupodavac zahtijeva ili može zahtijevati od zakupca tokom trajanja ugovora o lizingu (zakupu) i plaćanja na osnovu bilo koje opcije kupovine predmeta zakupa koja će vrlo vjerovatno biti izvršena, a strana koja nije zakupac može imati obavezu plaćanja ostatka vrijednosti imovine date u zakup i ako takva obaveza plaćanja ispunjava uslove iz člana 239 ove odluke koji se odnose na priznavanje pružaoca zaštite, kao i zahtjeve za priznavanje drugih vrsta jemstava iz čl. 251, 252 i 253, ona se može priznati kao nematerijalna kreditna zaštita u skladu sa odjeljkom 4 ove glave.

(9) Izloženosti iz stava 8 ovog člana svrstavaju se u odgovarajuću kategoriju izloženosti u skladu sa članom 129 ove odluke, pri čemu, kada izloženost predstavlja ostatak vrijednosti aktive date u zakup, iznosi rizikom ponderisanih izloženosti izračunavaju se na sljedeći način:

Rizikom ponderisana izloženost

$$= \frac{1}{t} \cdot 100\% \cdot \text{ostatak vrijednosti aktive date u zakup}$$

pri čemu je t viši od 1 i najbliži broj cijelih godina do preostalog perioda zakupa.

Odsjek 3 – Priznavanje i raspoređivanje kreditnih procjena

Pododsjek 1 – Priznavanje eksternih institucija za procjenu kreditnog rizika (ECAI)

Korišćenje kreditnih procjena ECAI

Član 178

(1) Eksterna kreditna procjena može da se koristi za određivanje pondera rizika izloženosti u skladu sa ovim odjeljkom samo ako ju je dodijelila ili potvrdila priznata ECAI.

(2) ECAI se smatra priznatom ako je uključena u listu priznatih ECAI koje Centralna banka objavljuje na svojoj internet stranici.

(3) Centralna banka na svojoj internet stranici objavljuje i raspoređivanje oznaka rejtinga koje koriste priznate ECAI u odgovarajuće stepene kreditnog kvaliteta.

Pododsjek 2 - Korišćenje kreditnih procjena agencija za kreditiranje izvoza (ECA)

Uslovi za korišćenje kreditnih procjena agencija za kreditiranje izvoza (ECA)

Član 179

(1) Za potrebe člana 151 ove odluke, kreditna institucija može da koristi kreditne procjene agencije za kreditiranje izvoza koju je odabrala da koristi, ako je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- 1) radi se o opšte prihvaćenom rejtingu agencija za kreditiranje izvoza (ECA) koje učestvuju u „Dogovoru o smjernicama za službeno podržane izvozne kredite“ OECD-a;
- 2) ECA objavljuje svoje kreditne procjene i obavezuje se da će koristiti dogovorenu metodologiju OECD-a, a kreditna procjena povezana je sa jednom od osam minimalnih premija osiguranja izvoznih poslova (MPOIP) utvrđenih dogovorenim metodologijom OECD-a.

(2) Kreditna institucija može da opozove svoj odabir ECA, a tim da je dužna da obrazloži taj opoziv, ako postoje konkretne naznake da je cilj povlačenja prethodno odabrane ECA smanjenje zahtjeva za kapital.

(3) Izloženostima kod kojih se za potrebe dodjeljivanja pondera rizika priznaje kreditna procjena ECA, dodjeljuje se ponder rizika iz sljedeće tabele:

Tabela 1

MPOIP	0	1	2	3	4	5	6	7
Ponder rizika	0%	0%	20%	50%	100%	100%	100%	150%

Odsjek 4 – Korišćenje kreditnih procjena eksternih institucija za procjenu kreditnog rizika (ECAI) za određivanje pondera rizika

Opšti zahtjevi

Član 180

(1) Kreditna institucija može da odabere jednu ili više ECAI koje će da koristi za određivanje pondera rizika koji se dodjeljuju stavkama aktive i vanbilansnim stavkama.

(2) Kreditna institucija može da opozove svoj odabir ECAI.

(3) Kreditna institucija koja opozove svoj odabir ECAI mora da ga obrazloži ako postoje konkretne naznake da je cilj povlačenja prethodno odabrane ECAI smanjenje zahtjeva za kapital.

(4) Kreditna institucija ne smije da selektivno koristi kreditne procjene.

(5) Kreditna institucija je dužna da koristi zatražene kreditne procjene od ECAI.

(6) Prilikom korišćenja kreditnih procjena kreditna institucija je dužna da se pridržava sljedećih zahtjeva:

- 1) kreditna institucija koja odluči da koristi kreditne procjene koje dodjeljuje ECAI za određene klase stavki mora da koristi te kreditne procjene dosljedno za sve izloženosti iz navedene klase;
- 2) kreditna institucija koja odluči da koristi kreditne procjene koje dodjeljuje ECAI mora da ih koristi kontinuirano i dosljedno;
- 3) kreditna institucija smije da koristi samo kreditne procjene ECAI koje uzimaju u obzir sve iznose koje kreditna institucija potražuje i glavnici i pripadajuće kamate;
- 4) ako za stavku postoji samo jedna kreditna procjena odabrane ECAI, za određivanje pondera rizika za tu stavku koristi se ta kreditna procjena;
- 5) ako za stavku postoje dvije kreditne procjene odabranih ECAI koje odgovaraju različitim ponderima rizika, toj stavci dodjeljuje se viši ponder rizika;
- 6) ako za stavku postoji više od dvije kreditne procjene odabranih ECAI, koriste se kreditne procjene koje daju dva najniža pondera rizika, s tim što ako se ta dva najniža pondera rizika razlikuju, dodjeljuje se viši ponder rizika, a ako su jednaki koristi se taj ponder rizika;
- 7) za izloženosti prema kreditnim institucijama, kreditna institucija ne može da upotrebljava kreditnu procjenu ECAI-a koja sadrži pretpostavku implicitne državne podrške, osim ako se ta kreditna procjena ECAI-a odnosi na kreditnu instituciju čiji je vlasnik, osnivač ili sponzor centralna vlada ili jedinice regionalne ili lokalne samouprave.

(7) Za potrebe stava 6 tačka 7 ovog člana, kreditna institucija je dužna da izloženosti prema kreditnim institucijama, izuzev onim kreditnim institucijama čiji je vlasnik, osnivač ili sponzor centralna vlada ili jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave, za koje jedino postoje kreditne procjene ECAI-a koje sadrže pretpostavke implicitne

državne podrške, tretira kao izloženosti prema kreditnim institucijama kojima nije dodijeljen rejting u skladu sa članom 158 (121) ove odluke.

(8) Implicitna državna podrška znači da bi centralna vlada ili jedinice regionalne ili lokalne samouprave djelovale kako bi spriječile nastanak gubitaka za povjerioce kreditne institucije u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza ili poteškoća kreditne institucije.

Kreditna procjena emitenta i emisije

Član 181

(1) Ako postoji kreditna procjena za određeni program emisije ili za finansijski instrument kojem pripada stavka koja predstavlja izloženost, ta kreditna procjena se koristi za određivanje pondera rizika koji se dodjeljuje toj stavki.

(2) Ako za određenu stavku ne postoji direktno primjenjiva kreditna procjena, ali postoji kreditna procjena za određeni program emisije ili finansijski instrument kojem ne pripada stavka koja predstavlja izloženost ili ako postoji opšta kreditna procjena za emitenta, ta se kreditna procjena koristi u sljedećim slučajevima:

- 1) ako daje viši ponder rizika nego što bi to inače bio slučaj ako bi se izloženost tretirala kao da nema kreditnu procjenu i ako izloženost:
 - ne predstavlja izloženost specijalizovanog kreditiranja;
 - je u svakom pogledu istog ranga ili podređena u odnosu na određeni program emisije ili finansijski instrument ili u odnosu na nadređene neobezbijedene izloženosti tog emitenta, u zavisnosti šta je primjenjivo;
- 2) ako daje niži ponder rizika što bi to inače bio slučaj ako bi se izloženost tretirala kao da nema kreditnu procjenu i ako izloženost:
 - ne predstavlja izloženost specijalizovanog kreditiranja;
 - je u svakom pogledu istog ranga ili nadređena u odnosu na određeni program emisije ili finansijski instrument ili u odnosu na nadređene neobezbijedene izloženosti tog emitenta, u zavisnosti šta je primjenjivo.

(3) U svim ostalim slučajevima izloženost se tretira kao izloženost koja nema kreditnu procjenu.

(4) Primjena odredbi iz st. 1 i 2 ovog člana ne utiče na primjenu člana 169 ove odluke koji se odnosi na pokrivene obveznice.

(5) Kreditne procjene za emitente koji pripadaju određenoj grupi privrednih društava ne mogu se koristiti kao kreditne procjene drugog emitenta iz te iste grupe privrednih društava.

Dugoročne i kratkoročne kreditne procjene

Član 182

(1) Kratkoročne kreditne procjene mogu se koristiti samo za kratkoročne stavke aktive i vanbilansa koje predstavljaju izloženost prema kreditnim institucijama i privrednim društvima.

(2) Kratkoročna kreditna procjena se može koristiti samo za stavku na koju se odnosi ta kratkoročna kreditna procjena i ne može se koristiti za izvođenje pondera rizika za bilo koju drugu stavku, osim u sljedećim slučajevima:

- 1) ako je finansijskom instrumentu za koji postoji kratkoročna kreditna procjena dodijeljen ponder rizika 150%, onda se svim neobezbijenim izloženostima prema istom dužniku kojima nije dodijeljen rejting, bez obzira na to da su li one kratkoročne ili dugoročne, isto dodjeljuje ponder rizika 150%;
- 2) ako je finansijskom instrumentu za koji postoji kratkoročna kreditna procjena dodijeljen ponder rizika 50%, ni jednoj kratkoročnoj izloženosti koja nema kreditnu procjenu ne smije se dodijeliti ponder rizika niži od 100%.

Stavke u domaćoj i stranoj valuti

Član 183

(1) Kreditna procjena koja se odnosi na stavku denominovanu u domaćoj valuti dužnika ne može se koristiti za izvođenje pondera rizika za drugu izloženost prema istom dužniku koja je denominovana u stranoj valuti.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako izloženost nastane zbog učešća kreditne institucije u kreditu koji je odobrila ili garancijom zaštitila od rizika konverzije i transfera multilateralna razvojna banka iz člana 154 stav 4 ove odluke čiji je status povlašćenog povjerioca priznat na tržištu, kreditna procjena za dužnikovu stavku u domaćoj valuti može se iskoristiti za izvođenje pondera rizika za izloženost prema tom istom dužniku u stranoj valuti.

(3) Za potrebe stava 2 ovog člana, ako je izloženost u stranoj valuti garancijom zaštićena od rizika konverzije i transfera, kreditna procjena za dužnikovu stavku u domaćoj valuti može se iskoristiti samo za potrebe ponderisanja ponderom rizika dijela te izloženosti koji je pokriven garancijom, a preostali dio te izloženosti koji nije pokriven garancijom ponderiše se ponderom rizika na osnovu kreditne procjene dužnika koja se odnosi na stavku u toj stranoj valuti.

ODJELJAK 3 – Pristup zasnovan na internim rejtinzima (IRB pristup)

Odsjek 1 – Odobrenje Centralne banke za primjenu IRB pristupa

Značenje izraza

Član 184

(1) Izrazi upotrijebljeni u ovom odjeljku imaju sljedeće značenje:

- 1) **rejting sistem** su sve metode, procesi, kontrole, prikupljanje podataka i IT sistemi koji služe za procjenu kreditnog rizika, raspoređivanje izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti i kvantifikaciju procjena statusa neizmirenja obaveza i gubitaka za određenu vrstu izloženosti;
- 2) **klasa izloženosti** je svaka klasa izloženosti iz člana 189 stav 2 ove odluke;

- 3) **izloženost prema privrednim društvima** je izloženost raspoređena u bilo koju klasu izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 4 ove odluke;
- 4) **izloženost prema ritejlu** je izloženost raspoređena u bilo koju klasu izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 5 ove odluke;
- 5) **izloženost prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i subjektima javnog sektora** je svaka izloženost raspoređena u bilo koju klasu izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 2 ove odluke;
- 6) **vrsta izloženosti** je grupa izloženosti kojima se homogeno upravlja, koja može da bude ograničena na jedan subjekat ili na podskup subjekata u okviru grupe, pod uslovom da se istom vrstom izloženosti upravlja na različite načine u različitim subjektima grupe;
- 7) **poslovna jedinica** je odvojeni organizacioni ili pravni subjekat, poslovna linija ili geografska lokacija;
- 8) **veliki regulisani subjekat u finansijskom sektoru** je svaki subjekat finansijskog sektora koji ispunjava sljedeće uslove:
 - ukupna aktiva subjekta ili aktiva njegovog matičnog društva ako subjekat ima matično društvo, izračunata na pojedinačnoj ili konsolidovanoj osnovi na osnovu najnovijeg revidiranog finansijskog izvještaja ili konsolidovanog finansijskog izvještaja jednaka je ili veća od 70.000.000.000 eura; i
 - na taj subjekat primjenjuju se prudencijalni zahtjevi, direktno na pojedinačnoj ili konsolidovanoj osnovi ili indirektno iz prudencijalne konsolidacije njegovog matičnog društva, u skladu sa propisima u Crnoj Gori ili zakonima druge države koja primjenjuje prudencijalni supervizorski i pravni okvir najmanje jednak onome koji se primjenjuje u Crnoj Gori ili Evropskoj Uniji;
- 9) **neregulisani subjekat finansijskog sektora** je subjekat koji ne ispunjava uslov iz tačke 8 alineja 2 ovog člana;
- 10) **veliko privredno društvo** ima značenje utvrđeno u Zakonu o računovodstvu;
- 11) **rejting kategorija dužnika** (engl. *obligor grade*) je kategorija rizika u okviru rejting kategorije za dužnike, za koju se izračunavaju procjene vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza (PD), a u koju se dužnici raspoređuju na osnovu specifičnog i jasno određenog skupa rejting kriterijuma;
- 12) **rejting kategorija pojedinačne kreditne izloženosti** (engl. *facility grade*) je kategorija rizika u okviru rejting kategorije za pojedinačnu kreditnu izloženost, za koju se izračunavaju sopstvene procjene LGD-a, a u koju se raspoređuju izloženosti po osnovu specifičnog i jasno prepoznatljivog skupa rejting kriterijuma;
- 13) **pristup modeliranja usklađivanja PD-a/LGD-a** (engl. *PD/LGD modelling adjustment approach*) je usklađivanje LGD-a ili modeliranja usklađivanja PD-a i LGD-a koje se odnosi na osnovnu izloženost;
- 14) **donja granica pondera rizika** (engl. *protection-provider-R-W-floor*) pružaoca zaštite je ponder rizika koji se primjenjuje na uporedivu, direktnu izloženost prema pružaocu zaštite;
- 15) **priznata nematerijalna kreditna zaštita**, za izloženost na koju kreditna institucija primjenjuje IRB pristup korišćenjem sopstvenih procjena LGD-a u skladu sa članom 185 ove odluke, je nematerijalna kreditna zaštita čiji efekat na izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti ili iznosa očekivanih gubitaka po osnovnoj izloženosti treba da se uzme u obzir pri primjeni nekog od sljedećih pristupa u skladu sa članom 142 stav 3 ove odluke:
 - pristup modeliranja usklađivanja PD-a/LGD-a;

- pristup zamjene parametara rizika u skladu sa A-IRB pristupom kako je definisano u članu 230 tačka 5 ove odluke;
- 16) **SA-CCF** je procenat koji se primjenjuje u skladu sa Odjeljkom 2 i članom 148 stav 2 ove odluke;
- 17) **IRB-CCF** je sopstvena procjena faktora konverzije kredita.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 10 ovog člana, pri procjeni praga prodaje iznosi se iskazuju onakvi kakvi jesu u revidiranim finansijskim izvještajima privrednih društava ili, u slučaju privrednih društava koja su dio konsolidovanih grupa, njihovih konsolidovanih grupa u skladu sa računovodstvenim standardom koji se primjenjuje na krajnje matično društvo konsolidovane grupe, pri čemu se iznosi zasnivaju na prosječnim iznosima izračunatim tokom prethodne tri godine ili na posljednjim iznosima koje kreditna institucija ažurira svake tri godine.

Odobrenje za primjenu IRB pristupa

Član 185

(1) Ako su ispunjeni uslovi iz ovog odjeljka, Centralna banka odobrava kreditnoj instituciji da izračunava sopstvene iznose rizikom ponderisane izloženosti koristeći IRB pristup.

(2) Kreditna institucija je dužna da pribavi prethodno odobrenje Centralne banke za primjenu IRB pristupa, uključujući sopstvene procjene LGD-a i IRB-CCF-a za svaku klasu izloženosti, svaki rejting sistem i svaki pristup koji se primjenjuje za procjenu LGD-ova i CCF-ova.

(3) Kreditna institucija ne može bez prethodnog odobrenja Centralne banke da vrši:

- 1) materijalne promjene opsega primjene rejting sistema za koji je kreditna institucija dobila odobrenje; i
- 2) materijalne promjene rejting sistema za koji je kreditna institucija dobila odobrenje.

(4) Opseg primjene rejting sistema iz stava 3 tačka 1 ovog člana uključuje sve izloženosti relevantnog tipa izloženosti za koje je razvijen taj rejting sistem.

(5) Kreditna institucija je dužna da obavještava Centralnu banku o svim izmjenama kod rejting sistema.

Procjena zahtjeva za primjenu IRB pristupa od strane Centralne banke

Član 186

(1) Centralna banka, u skladu sa članom 185 ove odluke, izdaje kreditnoj instituciji odobrenje za primjenu IRB pristupa, uključujući, ako je primjenjivo, i korišćenje sopstvenih procjena LGD-a i faktora konverzije, samo ako ocijeni da su zadovoljeni zahtjevi iz ovog odjeljka, naročito zahtjevi iz Odsjeka 6 ovog odjeljka, da su sistemi upravljanja kreditnim izloženostima i dodjele rejtinga u kreditnoj instituciji zadovoljavajući i da se dosljedno primjenjuju u poslovanju kreditne institucije i, naročito, da je kreditna institucija Centralnoj banci dokazala da su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) rejting sistem kreditne institucije omogućava smislenu procjenu karakteristika dužnika i transakcija, smislenu diferencijaciju rizika i tačnu i dosljednu kvantitativnu procjenu rizika;
- 2) interni rejting i procjene vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza i gubitaka koji se koriste prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital i sa njima povezani sistemi i procesi imaju bitnu ulogu u upravljanju rizicima i procesu odlučivanja, kao i u procesu odobravanja kredita, raspoređivanja internog kapitala i u funkcijama korporativnog upravljanja kreditne institucije;
- 3) kreditna institucija ima zasebnu organizacionu jedinicu za kontrolu kreditnog rizika za svoje rejting sisteme koja je na odgovarajući način nezavisna i nije izložena nikakvom neprimjerenom uticaju;
- 4) kreditna institucija prikuplja i čuva sve relevantne podatke kako bi obezbijedila efikasnu podršku sopstvenom procesu mjerenja i upravljanja kreditnim rizikom;
- 5) kreditna institucija dokumentuje svoje rejting sisteme i razloge za odabir njihovog dizajna i sprovodi validaciju svojih rejting sistema;
- 6) kreditna institucija je izvršila validaciju svakog rejting sistema u odgovarajućem periodu prije odobrenja za primjenu tog rejting sistema i tokom tog perioda, ocijenila da li svaki rejting sistem odgovara opsegu svoje primjene i, na osnovu te ocjene, sprovela potrebne izmjene svakog rejting sistema;
- 7) kreditna institucija je u skladu sa IRB pristupom izračunala zahtjev za regulatorni kapital na osnovu svojih procjena parametara rizika i o tome izvještava Centralnu banku;
- 8) kreditna institucija je rasporedila i nastavlja da raspoređuje sve izloženosti u obuhvatu primjene rejting sistema u rejting kategorije ili skupove izloženosti tog rejting sistema.

(2) Zahtjevi za primjenu IRB pristupa, uključujući korišćenje sopstvenih procjena LGD-a i faktora konverzije, primjenjuju se i kad kreditna institucija primjenjuje rejting sistem ili model koji se koristi u okviru rejting sistema koji je kupila od spoljnog dobavljača.

Prethodno iskustvo u primjeni IRB pristupa

Član 187

(1) Kreditna institucija koja podnosi zahtjev za primjenu IRB pristupa mora da pokaže da je za date klase izloženosti prema IRB pristupu, u internom procesu mjerenja i upravljanja rizicima, najmanje tri godine prije početka primjene IRB pristupa primjenjivala rejting sisteme koji su u velikoj mjeri u skladu sa zahtjevima navedenim u Odsjeku 6 ovog odjeljka.

(2) Kreditna institucija koja podnosi zahtjev za primjenu sopstvenih procjena LGD-a i faktora konverzije mora da dokaže Centralnoj banci da je procjenjivala i primjenjivala sopstvene procjene LGD-a i faktora konverzije na način koji u velikoj mjeri odgovara zahtjevima za primjenu sopstvenih procjena parametara iz Odsjeka 6 ovog odjeljka najmanje tri godine prije nego što joj se dozvoli primjena sopstvenih procjena LGD-a i faktora konverzije.

(3) Ako kreditna institucija, nakon dobijanja inicijalnog odobrenja, proširi primjenu IRB pristupa, iskustvo kreditne institucije smatra se dovoljnim za ispunjavanje zahtjeva iz st. 1 i 2 ovog člana u odnosu na dodatno obuhvaćene izloženosti, a ako primjenu rejting sistema proširi na izloženosti koje su značajno različite u odnosu na obim

postojeće primjene u tolikoj mjeri da se ne može pretpostaviti da je postojeće iskustvo dovoljno za ispunjavanje zahtjeva ovih odredbi u odnosu na dodatne izloženosti, zahtjevi iz st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se odvojeno na dodatne izloženosti.

Mjere koje se preduzimaju ako kreditne institucije prestanu da ispunjavaju zahtjeve iz ovog odjeljka

Član 188

Ako kreditna institucija prestane da ispunjava zahtjeve iz ovog odjeljka, dužna je da o tome obavijesti Centralnu banku i preduzme sljedeće:

- 1) Centralnoj banci na zadovoljavajući način prezentuje plan za blagovremeno ponovno ispunjavanje zahtjeva i ostvaruje taj plan u roku koji je dogovoren sa Centralnom bankom; ili
- 2) Centralnoj banci na zadovoljavajući način dokaže da dejstvo prestanka ispunjavanja zahtjeva nije značajno.

Metodologija za raspoređivanje izloženosti u različite klase izloženosti

Član 189

(1) Metodologija koju kreditna institucija primjenjuje za raspoređivanje izloženosti u različite klase izloženosti mora da bude adekvatna i kreditna institucija mora da je dosljedno primjenjuje.

(2) Svaka izloženost raspoređuje se u jednu od sljedećih klasa izloženosti:

- 1) izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama;
- 2) izloženosti prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i subjektima javnog sektora, koje treba da se rasporede u sljedeće klase izloženosti:
 - izloženosti prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave;
 - izloženosti prema subjektima javnog sektora;
- 3) izloženosti prema kreditnim institucijama;
- 4) izloženosti prema privrednim društvima koje treba da se rasporede u sljedeće klase izloženosti:
 - izloženosti prema privrednim društvima uopšteno;
 - izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja;
 - izloženosti po osnovu otkupljenih potraživanja od privrednih društava;
- 5) izloženosti prema ritejlu koje treba da se rasporede u sljedeće klase izloženosti:
 - kvalifikovane revolving izloženosti prema ritejlu (QRRE izloženosti);
 - izloženosti prema ritejlu obezbijeđene stambenim nepokretnostima;
 - izloženosti po osnovu otkupljenih potraživanja od ritejla;
 - ostale izloženosti prema ritejlu;
- 6) izloženosti po osnovu ulaganja u kapital;
- 7) izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU;
- 8) stavke koje predstavljaju pozicije sekjuritizacije;
- 9) ostala aktiva (koja ne predstavlja kreditne obaveze).

(3) U klasu iz stava 2 tačka 1 ovog člana raspoređuju se i sljedeće izloženosti:

- 1) izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama iz člana 154 stav 4 ove odluke;

- 2) izloženosti prema međunarodnim organizacijama kojima se dodjeljuje ponder rizika 0% u skladu sa članom 155 ove odluke.

(4) Izuzetno od stava 2 ovog člana, izloženosti prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i subjektima javnog sektora raspoređuju se u klasu izloženosti iz stava 2 tačka 1 ovog člana ako se te izloženosti tretiraju kao izloženosti prema centralnim vladama u skladu sa članom 152 ili članom 153 ove odluke.

(5) U klasu iz stava 2 tačka 2 ovog člana raspoređuju se i sljedeće izloženosti:

- 1) izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama kojima se, u skladu sa članom 154 ove odluke, ne dodjeljuje ponder rizika 0%; i
- 2) izloženosti prema finansijskim institucijama koje se, u skladu sa članom 156 stav 4 ove odluke, tretiraju kao izloženosti prema kreditnim institucijama.

(6) U klasu izloženosti prema ritejlu iz stava 2 tačka 5 ovog člana može da se rasporedi izloženost za koju su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) izloženost je jedna od sljedećih:
 - izloženost prema jednom ili više fizičkih lica;
 - izloženost prema SME, pod uslovom da ukupni iznos koji dužnik ili grupa povezanih dužnika duguju kreditnoj instituciji, njenim matičnim društvima i njenim zavisnim društvima, uključujući sve izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, a isključujući izloženosti koje su obezbijeđene stambenom nepokretnosti do vrijednosti nepokretnosti, ne premašuju 500.000 eura, prema saznanju kreditne institucije koja je dužna da preduzme razumne mjere da bi provjerila iznos te izloženosti;
 - izloženosti obezbijeđene stambenom nepokretnosti, uključujući prvo i sljedeća založna prava, dugoročne kredite, revolving kreditne linije hipotekarnih stambenih kredita, i izloženosti iz člana 142 stav 4 i 5 ove odluke, bez obzira na iznos izloženosti, pod uslovom da je izloženost jedno od sljedećeg:
 - a) izloženost prema fizičkom licu,
 - b) izloženost prema udruženjima ili zadrugama fizičkih lica koje su uređene nacionalnim pravom i čija je jedina namjena da svojim članovima omoguće korišćenje primarnog mjesta stanovanja u imovini kojom su krediti obezbijeđeni;
- 2) kreditna institucija u svom upravljanju rizikom te izloženosti tretira dosljedno tokom vremena i na sličan način;
- 3) izloženostima se ne upravlja pojedinačno kao izloženostima u klasi izloženosti prema privrednim društvima iz stava 2 tačka 4 ovog člana;
- 4) sve izloženosti su dio većeg broja izloženosti kojima se upravlja na sličan način.

(7) Pored izloženosti iz stava 6 ovog člana, u klasu izloženosti prema ritejlu uključuje se i sadašnja vrijednost minimalnih plaćanja lizinga.

(8) Izloženosti koje ispunjavaju uslove iz stava 6 tačka 1 alineja 3 i tač. 2, 3 i 4 ovog člana raspoređuju se u klasu izloženosti iz stava 2 tačka 5 alineja 2 ovog člana.

(9) Izuzetno od stava 8 ovog člana, Centralna banka može iz klase izloženosti iz stava 2 tačka 5 alineja 2 ovog člana da isključi kredite odobrene fizičkim licima koji imaju hipoteku na više od četiri nepokretnosti ili stambene jedinice, uključujući kredite

odobrene fizičkim licima iz člana 142 stav 4 ove odluke, i da te kredite rasporedi u jednu od klasa izloženosti iz stava 2 tačka 4 ovog člana.

(10) Izloženosti prema ritejlu koje pripadaju vrsti izloženosti koja ispunjava sve sljedeće uslove raspoređuju se u klasu izloženosti iz stava 2 tačka 5 alineja 1 ovog člana:

- 1) izloženosti te vrste su izloženosti prema jednom ili više fizičkih lica;
- 2) izloženosti te vrste su revolving izloženosti, neobezbijeđene su i kreditna institucija može da ih, do iznosa koji je ostao neiskorišćen, odmah i bezuslovno otkáže;
- 3) izloženost te vrste prema jednom fizičkom licu iznosi najviše 100.000 eura;
- 4) ta vrsta izloženosti ima nisku volatilnost stopa gubitka u odnosu na svoje prosječne stope gubitka, naročito u okviru raspona niskih vrijednosti PD-a;
- 5) tretman izloženosti dodijeljene toj vrsti izloženosti kao kvalifikovanoj revolving izloženosti prema ritejlu (QRRE izloženosti) u skladu je sa osnovnim karakteristikama rizika te vrste izloženosti.

(11) Izuzetno od stava 10 tačka 2 ovog člana, zahtjev da izloženost bude neobezbijeđena ne primjenjuje se na kreditne linije koje su obezbijeđene tako što su vezane za račun na koji se prima zarada, pri čemu se u tom slučaju, iznosi koji se naplaćuju sa računa na koji se prima zarada ne uzimaju u obzir pri procjeni LGD-a.

(12) U klasi izloženosti iz stava 2 tačka 5 alineja 1 ovog člana kreditna institucija je dužna da razlikuje izloženosti prema subjektu transakcije (engl. *QRRE transactors*) i izloženosti koje to nijesu (tzv. obnavljajuće QRRE izloženosti, engl. *QRRE revolvers*), pri čemu se naročito QRRE izloženosti koje su uredno otplaćivane kraće od 12 mjeseci smatraju obnavljajućim QRRE izloženostima.

(13) Izloženosti iz člana 176 stav 1 ove odluke, izuzev ako su raspoređene u klasu izloženosti iz stava 2 tačka 7 ovog člana, raspoređuju se u klasu izloženosti iz stava 2 tačka 6 ovog člana.

(14) Svaka kreditna obaveza koja nije raspoređena u jednu od klasa izloženosti iz stava 2 tač. 1, 2, 3, 5, 6, 7 ili 8 ovog člana raspoređuje se u jednu od klasa izloženosti iz stava 2 tačka 4 al. 1, 2 ili 3 ovog člana.

(15) U okviru klase izloženosti prema privrednim društvima iz stava 2 tačka 4 ovog člana, kreditna institucija, kao izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja, posebno određuje one izloženosti koje imaju sljedeće karakteristike:

- 1) radi se o izloženosti prema subjektu koji je isključivo osnovan radi finansiranja ili upravljanja materijalnom imovinom ili o ekonomski uporedivoj izloženosti;
- 2) ugovorne odredbe kreditoru daju značajan stepen kontrole nad imovinom i prihodima koji se na osnovu te imovine ostvaruju; i
- 3) primarni izvor otplate obaveza je prihod koji se ostvaruje na osnovu imovine koja je predmet finansiranja, a ne nezavisni novčani tokovi koje taj subjekat ostvaruje u poslovanju.

(16) Izloženosti iz stava 15 ovog člana raspoređuju se u klasu izloženosti iz stava 2 tačka 4 alineja 2 ovog člana i kategorizuju na sljedeći način: finansiranje projekta (engl. *project finance* - PF), finansiranje objekta (engl. *object finance* - OF), finansiranje robe

(engl. *commodity finance* - CF) i izloženosti obezbijeđene nepokretnostima koje donose prihod (engl. *income producing real estate* – IPRE).

(17) Ako ostatak vrijednosti imovine koja se izdaje nije uključen u izloženosti po osnovu lizinga iz člana 207 st. 6 do 8 ove odluke, taj ostatak vrijednosti se uključuje u klasu izloženosti iz stava 2 tačka 9 ovog člana.

(18) Izloženost koja proizilazi iz pružanja zaštite po osnovu kreditnog derivata skupa nastanka statusa neizmirenja n-te obaveze raspoređuje se u istu klasu iz stava 2 ovog člana u koju bi se rasporedile izloženosti iz skupa, osim ako bi pojedine izloženosti u skupu bile raspoređene u različite klase izloženosti, u kom slučaju se izloženost raspoređuje u klasu izloženosti prema privrednim društvima iz stava 2 tačka 4 ovog člana.

Uslovi za primjenu IRB pristupa u različitim klasama izloženosti i poslovnim jedinicama

Član 190

(1) Kreditna institucija kojoj je dozvoljena primjena IRB pristupa u skladu sa članom 141 stav 1 ove odluke, dužna je da zajedno sa svakim matičnim društvom i svojim zavisnim društvima, primjenjuje IRB pristup barem na klase izloženosti iz člana 189 stav 2 tač. 1, 2, 3, 4, 5 ili 9 ove odluke.

(2) Kreditna institucija, kada implementira IRB pristup za određene vrste izloženosti u okviru klase izloženosti, dužna je da taj pristup primjenjuje za sve izloženosti u okviru te klase izloženosti, osim ako joj Centralna banka ne odobri trajnu primjenu standardizovanog pristupa u skladu sa članom 192 ove odluke.

(3) Kreditna institucija može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, da postepeno implementira IRB pristup za različite vrste izloženosti u određenoj klasi izloženosti u istoj poslovnoj jedinici i u različitim poslovnim jedinicama iste grupe, ili za primjenu sopstvene procjene LGD-a ili za primjenu IRB-CCF-a.

(4) Centralna banka utvrđuje period u kojem su kreditna institucija, svako matično društvo i njegova zavisna društva dužni da implementiraju IRB pristup za sve izloženosti u određenoj klasi izloženosti, za različite vrste izloženosti u istoj poslovnoj jedinici i u različitim poslovnim jedinicama iste grupe, ili za primjenu sopstvene procjene LGD-a ili za primjenu IRB-CCF-a, pri čemu je taj period onaj koji Centralna banka smatra odgovarajućim na osnovu vrste i obima poslova kreditne institucije ili svakog matičnog društva i njegovih zavisnih društava, kao i broja i prirode rejting sistema koji će da se primjenjuje.

(5) Kreditna institucija primjenjuje IRB pristup u skladu sa uslovima koje je odredila Centralna banka.

(6) Centralna banka definiše uslove tako da se njima obezbijedi da se fleksibilnost iz stava 1 ovog člana ne koristi selektivno u svrhu postizanja smanjenih minimalnih zahtjeva za regulatorni kapital u pogledu tih vrsta izloženosti ili poslovnih jedinica koje tek treba da se uključe u IRB pristup ili u primjeni sopstvenih procjena LGD-a ili IRB-CCF-a.

Uslovi za povratak na primjenu manje sofisticiranih pristupa

Član 191

(1) Kreditna institucija koja primjenjuje IRB pristup za određenu klasu izloženosti ili vrstu izloženosti ne smije da prestane da koristi taj pristup i da počne da primjenjuje standardizovani pristup za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti, ako nijesu ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija je Centralnoj banci dokazala da se standardizovani pristup ne uvodi u svrhu regulatorne arbitraže, između ostalog i sa ciljem neopravdanog smanjenja zahtjeva za regulatorni kapital kreditne institucije, već je neophodan zbog prirode i složenosti te vrste izloženosti kreditne institucije i ne bi imao značajan negativan uticaj na solventnost kreditne institucije ili njenu sposobnost da efikasno upravlja rizicima; i
- 2) kreditna institucija je dobila prethodno odobrenje Centralne banke.

(2) Kreditna institucija koja je, u skladu sa članom 193 st. 9 i 10 ove odluke, dobila odobrenje za primjenu sopstvenih procjena LGD-a i faktora konverzije, ne smije da se vrati na primjenu vrijednosti LGD-a i faktora konverzije iz člana 193 st. 9 i 10 ove odluke ako nijesu ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija je Centralnoj banci dokazala da primjena LGD-a i faktora konverzije iz člana 193 st. 9 i 10 ove odluke za određenu klasu izloženosti ili vrstu izloženosti nije predložena radi umanjenja zahtjeva za regulatorni kapital, da je primjena LGD-a i faktora konverzije iz člana 193 st. 9 i 10 ove odluke;
- 2) 9 ove odluke neophodna zbog prirode i složenosti njenih ukupnih izloženosti te vrste i da ta primjena neće imati značajan nepovoljan uticaj na solventnost kreditne institucije ili njenu sposobnost za efikasno upravljanje rizikom;
- 3) kreditna institucija je dobila prethodno odobrenje Centralne banke.

(3) Primjena st. 1 i 2 ovog člana podliježe uslovima za postupno uvođenje IRB pristupa koje je Centralna banka odredila u skladu sa članom 190 ove odluke i odobrenju za trajno izuzeće od primjene IRB pristupa iz člana 192 ove odluke.

Uslovi za trajnu djelimičnu primjenu IRB pristupa

Član 192

(1) Kreditna institucija je dužna da primjenjuje standardizovani pristup na sve sljedeće izloženosti:

- 1) izloženosti raspoređene u klasu izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 6 ove odluke;
- 2) izloženosti raspoređene u klase izloženosti ili koje pripadaju vrstama izloženosti unutar klase izloženosti za koje kreditna institucija nije dobila prethodno odobrenje Centralne banke za primjenu IRB pristupa za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka.

(2) Kreditna institucija kojoj je dozvoljena primjena IRB pristupa za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka za određenu klasu izloženosti može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, da primjenjuje standardizovani pristup za neke vrste izloženosti u toj klasi izloženosti, uključujući

izloženosti iz stranih filijala i različitih grupa proizvoda, ako te izloženosti nijesu značajne ni po veličini ni po procijenjenom profilu rizika.

(3) Uz izloženosti iz stava 2 ovog člana, kreditna institucija može, uz prethodno odobrenje Centralne banke, da primjenjuje standardizovani pristup za sljedeće izloženosti ako se IRB pristup primjenjuje na druge vrste izloženosti unutar iste klase izloženosti:

- 1) izloženosti prema Vladi Crne Gore i Centralnoj banci Crne Gore;
- 2) izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama država članica EU, njihovim jedinicama regionalne vlade ili lokalne samouprave i subjektima javnog sektora, pod sljedećim uslovima:
 - ne postoji razlika u riziku između izloženosti prema toj centralnoj vladi i centralnoj banci i ostalih izloženosti zbog posebnih javnih uređenja; i
 - izloženostima prema centralnim vladama i centralnim bankama dodjeljuje se ponder rizika 0% u skladu sa članom 151 st. 2 ili 4 ove odluke;
- 3) izloženosti kreditne institucije prema drugoj ugovornoj strani koja je njeno matično društvo, njeno zavisno društvo ili zavisno društvo njenog matičnog društva, pod uslovom da je druga ugovorna strana kreditna institucija ili finansijski holding, mješoviti finansijski holding, finansijska institucija, društvo za upravljanje aktivom ili društvo za pomoćne usluge na koje se primjenjuju odgovarajući prudencijalni zahtjevi, ili društvo kojim kreditna institucija upravlja na jedinstvenoj osnovi u skladu sa ugovorom zaključenim sa tim društvom ili prema odredbama statuta tog društva, ili ako upravni, upravljački ili nadzorni organi tog društva čine ista lica koja se nalaze u tim organima i kod kreditne institucije.

(4) Kreditna institucija kojoj je dozvoljena primjena IRB pristupa za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti samo za neke vrste izloženosti u okviru klase izloženosti, dužna je da na preostale vrste izloženosti u toj klasi izloženosti primjenjuje standardizovani pristup.

(5) Kreditna institucija može Osim izloženosti iz st. 2, 3 i 4 ovog člana, da primjenjuje standardizovani pristup za izloženosti prema crkvama i vjerskim zajednicama koje ispunjavaju zahtjeve iz člana 152 stav 5 ove odluke.

Odsjek 2 – Izračunavanje rizikom ponderisanih iznosa izloženosti

Pododsjek 1 – Tretman po vrsti klase izloženosti

Tretman po klasi izloženosti

Član 193

(1) Iznos rizikom ponderisane izloženosti za kreditni rizik za izloženosti iz jedne od klasa izloženosti iz člana 189 stav 2 tač. 1, 2, 3, 4, 5 i 9 ove odluke izračunava se u skladu sa pododsjekom 2 ovog odsjeka, osim ako se te izloženosti oduzimaju od regulatornog kapitala ili se na njih primjenjuje tretman naveden u članu 75 stav 7 ove odluke.

(2) Iznos rizikom ponderisane izloženosti za rizik razvodnjavanja za otkupljena potraživanja izračunava se u skladu sa članom 198 ove odluke.

(3) Ako kreditna institucija ima pravo regresa prema prodavcu otkupljenih potraživanja s obzirom na rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza i rizik razvodnjavanja, ne primjenjuje odredbe ovog člana i člana 194 i člana 199 st. 1 do 4 ove odluke u vezi sa otkupljenim potraživanjima, već izloženost tretira kao obezbijeđenu izloženost.

(4) Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik i rizik razvodnjavanja zasniva se na relevantnim parametrima koji su povezani sa predmetnom izloženošću i koji uključuju PD, LGD, efektivno dospijeće (u daljem tekstu: M) i iznos izloženosti, pri čemu se PD i LGD mogu razmatrati pojedinačno ili zajedno, u skladu sa odsjekom 4 ovog odjeljka.

(5) Za izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja, iznosi rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik mogu se izračunavati u skladu sa članom 195 stav 6 ove odluke.

(6) Za izloženosti koje pripadaju klasama izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 1 do 5 ove odluke, kreditna institucija utvrđuje sopstvene procjene PD-a u skladu sa članom 185 ove odluke i odsjekom 6 ovog odjeljka.

(7) Za izloženosti prema ritejlu, kreditna institucija utvrđuje sopstvene procjene LGD-a i prema potrebi IRB-CCF-a na osnovu člana 207 st. 14 do 17 i st. 20 do 23 ove odluke, u skladu sa članom 185 i odsjekom 6 ovog odjeljka.

(8) Kreditna institucija primjenjuje SA-CCF-e ako članom 207 st. 14 do 17 i st. 20 do 23 ove odluke nije dozvoljena primjena IRB-CCF-a.

(9) Kreditna institucija za sljedeće izloženosti primjenjuje vrijednosti LGD-a utvrđenu u članu 202 stav 1 ove odluke i SA-CCF-ove u skladu s članom 207 st. 14 do 23 ove odluke:

- 1) izloženosti raspoređene u klasu izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 3 ove odluke;
- 2) izloženosti prema subjektima finansijskog sektora osim onih iz tačke 1 ovog stava;
- 3) izloženosti prema velikim privrednim društvima koje nijesu raspoređene u klase izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 4 alineja 2 ove odluke.

(10) Za izloženosti iz klase izloženosti iz člana 189 stav 2 tač. 1, 2 ili 4 ove odluke, osim za izloženosti iz stava 9 ovog člana, kreditna institucija primjenjuje vrijednosti LGD-a iz člana 202 stav 1 ove odluke i SA-CCF-a u skladu sa članom 207 st. 14 do 23 ove odluke, osim ako im je za te izloženosti dozvoljena primjena sopstvenih procjena LGD-a i IRB-CCF-a u skladu sa stavom 11 ovog člana.

(11) Za izloženosti iz stava 9 ovog člana, Centralna banka daje kreditnoj instituciji odobrenje za primjenu sopstvenih procjena LGD-a i prema potrebi IRB-CCF-a na osnovu člana 207 st. 14 do 17 i st. 20 do 23 ove odluke, u skladu sa članom 185 i odsjekom 6 ovog odjeljka.

(12) Za sekjuritizovane izloženosti i za izloženosti iz klase izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 8 ove odluke, iznosi rizikom ponderisanih izloženosti izračunavaju se u skladu sa Odjeljkom 5 ove glave.

(13) Za izloženosti u obliku akcija ili udjela u CIU-u iz klase izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 7 ove odluke, kreditna institucija primjenjuje tretman iz člana 194 ove odluke, osim ako se te izloženosti oduzimaju od regulatornog kapitala ili se na njih primjenjuje tretman naveden u članu 75 stav 7 ove odluke.

Tretman izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU-ima

Član 194

(1) Kreditna institucija izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti za svoje izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU-u množenjem iznosa rizikom ponderisane izloženosti CIU-a, izračunatog u skladu sa pristupima iz st. 2 i 5 ovog člana, sa procentom udjela ili akcija koji ima.

(2) Ako su ispunjeni uslovi iz člana 172 st. 5 do 8 ove odluke, kreditna institucija koja ima dovoljno informacija o pojedinačnim osnovnim izloženostima CIU-a izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti CIU-a korišćenjem tih pojedinačnih osnovnih izloženosti CIU-a tako što im dodjeljuje pondere rizika kao da ima direktnu izloženost prema tim pozicijama CIU-a.

(3) Izuzetno od člana 114 stav 4 tačka 5 ove odluke, kreditna institucija koja izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti CIU-a u skladu sa st. 1 ili 2 ovog člana može da izračuna zahtjev za regulatorni kapital za rizik CVA za izloženosti po derivatima tog CIU-a kao iznos koji je jednak 50% zahtjeva za regulatorni kapital za te izloženosti po derivatima kako je izračunato u skladu sa odsjekom 3, 4 ili 5 odjeljka 6 ove glave, u zavisnosti šta je primjenjivo.

(4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, kreditna institucija može da iz obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA isključi izloženosti po osnovu derivata koje ne bi podlijegale tom zahtjevu da je kreditna institucija zauzela te pozicije i imala direktnu izloženost po tom osnovu.

(5) Kreditna institucija koja primjenjuje „dubinski“ pristup iz st. 2 do 4 ovog člana i koja ne primjenjuje metode iz ovog odjeljka ili odjeljka 5 ove glave, u zavisnosti šta je primjenjivo, dužna je da za sve ili za dio osnovnih izloženosti CIU-a izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti i iznos očekivanih gubitaka za sve ili za dio tih osnovnih izloženosti u skladu sa sljedećim principima:

- 1) za osnovne izloženosti koje bi bile raspoređene u klasu izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 6 ove odluke, kreditna institucija primjenjuje standardizovani pristup iz odjeljka 2 ove odluke;
- 2) za izloženosti raspoređene u stavke koje čine pozicije sekjuritizacije iz člana 189 stav 2 tačka 8 ove odluke kreditna institucija primjenjuje tretman iz člana 290 ove odluke kao da direktno drži te izloženosti;
- 3) za sve ostale osnovne izloženosti kreditna institucija primjenjuje standardizovani pristup iz Odjeljka 2 ove glave.

(6) Ako su ispunjeni uslovi iz člana 173 stav 5 ove odluke, kreditna institucija koja nema dovoljno informacija o pojedinačnim osnovnim izloženostima CIU-a može da izračuna iznos rizikom ponderisane izloženosti tih izloženosti u skladu sa pristupom koji se zasniva na mandatu iz člana 173 st. 2 do 4 ove odluke, osim u slučaju izloženosti iz stava 5 ovog člana za koje kreditna institucija primjenjuje pristupe navedene u tom stavu.

(7) U skladu sa članom 174 stav 2 ove odluke, kreditna institucija koja ne primjenjuje „dubinski“ pristup u skladu sa st. 2, 3 i 4 ovog člana ili pristup koji se zasniva na mandatu u skladu sa stavom 6 ovog člana primjenjuje zamjenski pristup iz člana 172 stav 2 ove odluke.

(8) Kreditna institucija može da izračuna iznos rizikom ponderisane izloženosti za svoje izloženosti u obliku udjela ili akcija u CIU-u primjenom kombinacije pristupa iz ovog člana, pod uslovom da su ispunjeni uslovi za primjenu tih pristupa.

(9) Kreditna institucija koja nema odgovarajuće podatke ili informacije za obračun rizikom ponderisanog iznosa CIU-a u skladu sa pristupima iz st. 2 do 6 ovog člana, može da se osloni na obračune treće strane pod uslovom da su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) treća strana je:
 - depozitar CIU-a, koji je kreditna institucija ili finansijska institucija, ako CIU ulaže isključivo u hartije od vrijednosti i deponuje sve hartije od vrijednosti kod tog depozitara; ili
 - za CIU-ove koji nijesu obuhvaćeni alinejom 1 ove tačke, društvo za upravljanje CIU-om, ako to društvo za upravljanje CIU-om ispunjava kriterijume iz člana 172 stav 5 tačka 1 ove odluke;
- 2) za izloženosti koje nijesu navedene u stavu 5 tač. 1, 2 i 3 ovog člana treća strana vrši obračun u skladu sa „dubinskim“ pristupom iz člana 173 stav 1 ove odluke;
- 3) za izloženosti iz stava 5 tač. 1, 2 i 3 ovog člana, treća strana vrši obračun u skladu sa pristupima iz tog stava;
- 4) eksterni revizor je potvrdio tačnost izračuna treće strane.

(10) Kreditna institucija koja se oslanja na obračune trećih strana, iznose rizikom ponderisane izloženosti CIU-a koji proizilaze iz tih izračuna množi faktorom 1,2.

(11) Izuzetno od stava 10 ovog člana, ako kreditna institucija ima neograničen pristup detaljnim izračunima koje je sproveda treća strana, ne primjenjuje faktor 1,2.

(12) Kreditna institucija je dužna da dostavi Centralnoj banci izračune iz stava 11 ovog člana na njen zahjev.

(13) Za potrebe ovog člana primjenjuju se član 172 st. 12 i 13 i čl. 173 i 174 ove odluke, primjenom pondera rizika izračunatih u skladu sa odjeljkom 3 ove glave.

Pododsjek 2 – Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik

Iznosi rizikom ponderisanih izloženosti za izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama, jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i subjektima javnog sektora, institucijama i privrednim društvima

Član 195

(1) Uz primjenu posebnih tretmana opisanih u st. 2, 3 i 4 ovog člana, iznosi rizikom ponderisanih izloženosti za izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama, izloženosti prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i prema subjektima javnog sektora, izloženosti prema kreditnim institucijama i izloženosti prema privrednim društvima izračunavaju se primjenom sljedećih formula:

Iznos rizikom ponderisanih izloženosti = ponder rizika (RW) · iznos izloženosti

pri čemu je ponder rizika (RW) određen na sljedeći način:

- 1) za $PD = 0$, RW je 0.
- 2) za $PD = 1$, tj. za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza:
 - ako kreditna institucija primjenjuje vrijednosti LGD-a iz člana 202 stav 1 ove odluke, RW je 0,
 - ako kreditna institucija koristi sopstvene procjene LGD-a, RW je:

$$RW = \max\{0; 12,5 \cdot (LGD - EL_{BE})\};$$

pri čemu je najbolja procjena očekivanog gubitka (dalje u tekstu: EL_{BE}) najbolja procjena očekivanog gubitka za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza od strane kreditne institucije u skladu sa članom 221 stav 1 tačka 8 ove odluke;

- 3) ako je $0 < PD < 1$

$$RW = \left(LGD \cdot N \left(\frac{1}{\sqrt{1-R}} \cdot G(PD) + \sqrt{\frac{R}{1-R}} \cdot G(0,999) \right) - LGD \cdot PD \right) \cdot \frac{1 + (M - 2,5) \cdot b}{1 - 1,5 \cdot b} \cdot 12,5$$

pri čemu je:

- N = funkcija kumulativne distribucije standardne normalne slučajne varijable, tj. $N(x)$ jednako je vjerovatnoći da normalna slučajna varijabla sa očekivanom vrijednošću nula i varijansom 1 bude manja ili jednaka x;
- G = inverzna funkcija kumulativne distribucije standardne normalne slučajne varijable, tj. ako je $x = G(z)$, x je vrijednost tako da vrijedi $N(x) = z$;

R = koeficijent korelacije, koji se izračunava kao:

$$R = 0,12 \cdot \frac{1 - e^{-50 \cdot PD}}{1 - e^{-50}} + 0,24 \cdot \left(1 - \frac{1 - e^{-50 \cdot PD}}{1 - e^{-50}}\right)$$

b = faktor usklađivanja za efektivno dospijeće, određen kao

$$b = [0,11852 - 0,05478 \cdot \ln(PD)]^{12}$$

M = dospijeće, koje se izražava u godinama i utvrđuje u skladu s članom 203 ove odluke.

(2) Za izloženosti prema regulisanim velikim subjektima finansijskog sektora i neregulisanim subjektima finansijskog sektora, koeficijent korelacije R iz stava 1 tačka 3 ovog člana odnosno stava 3 ovog člana, u zavisnosti šta je primjenjivo, množi se sa 1,25 pri izračunavanju pondera rizika tih izloženosti.

(3) Za izloženosti prema privrednim društvima kod kojih su ukupni godišnji prihodi od prodaje na konsolidovanom nivou za grupu kojoj to privredno društvo pripada manji od 50.000.000 eura, kreditna institucija može da za obračun pondera rizika za izloženosti prema privrednim društvima iz stava 1 tačka 3 koristi sljedeću formulu korelacije:

$$R = 0,12 \frac{1 - e^{-50 \cdot PD}}{1 - e^{-50}} + 0,24 \cdot \left(1 - \frac{1 - e^{-50 \cdot PD}}{1 - e^{-50}}\right) - 0,04 \cdot \left(1 - \frac{\min\{\max\{5, 8\}, 50\} - 5}{45}\right),$$

u kojoj je S izražen kao ukupni godišnji prihod od prodaje u milionima eura, čiji se iznos kreće u intervalu $5.000.000 \text{ eura} \leq S \leq 50.000.000 \text{ eura}$, pri čemu, ako su prihodi od prodaje manji od 5.000.000 eura tretiraju se kao da iznose 5.000.000 eura.

(4) Za otkupljena potraživanja ukupni godišnji prihodi od prodaje predstavljaju ponderisan prosjek individualnih izloženosti u skupu izloženosti.

(5) Za potrebe stava 3 ovog člana, kreditna institucija zamjenjuje ukupne godišnje prihode od prodaje ukupnom aktivom grupe na konsolidovanom nivou, kada je ukupna aktiva bolji pokazatelj veličine društva od ukupnih godišnjih prihoda od prodaje.

(6) Kod izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja za koje kreditna institucija ne može da procijeni PD ili procjena PD-a kreditne institucije ne zadovoljava zahtjeve iz Odsjeka 6 ovog odjeljka, kreditna institucija dodjeljuje pondere rizika u skladu sa tabelom 1 iz ovog stava:

Tabela 1

preostali rok dospijeća	kategorija 1	kategorija 2	kategorija 3	kategorija 4	kategorija 5
kraći od 2,5 godine	50%	70%	115%	250%	0%
jednak ili duži od 2,5 godine	70%	90%	115%	250%	0%

(7) Pri dodjeli pondera rizika izloženostima po osnovu specijalizovanog kreditiranja, kreditna institucija je dužna da uzme u obzir sljedeće kriterijume: finansijsku isplativost, političko i zakonodavno okruženje, karakteristike transakcija i/ili imovine, finansijsku snagu sponzora i izvođača, uključujući bilo koji oblik novčanih tokova koji proizilaze iz javno-privatnog partnerstva, kao i sigurnosni paket, na način kako je to propisano u Prilogu 1 koji čini sastavni dio ove odluke.

(8) Kreditna institucija je dužna da, za otkupljena potraživanja od privrednih društava ispunjava zahtjeve iz člana 225 ove odluke.

(9) Kreditna institucija može da za otkupljena potraživanja od privrednih društava, koja osim zahtjeva iz stava 8 ovog člana, ispunjavaju zahtjeve iz člana 196 stav 6 ove odluke, koristi standarde kvantifikacije rizika za izloženosti prema ritejlu iz odsjeka 6 ovog odjeljka ako bi za nju primjena standarda kvantifikacije rizika za izloženosti prema privrednim društvima iz odsjeka 6 ovog odjeljka za ova potraživanja predstavljala preveliko opterećenje.

(10) Kod otkupljenih potraživanja od privrednih društava povratni otkupni diskonti, kolaterali ili djelimične garancije koje obezbjeđuju zaštitu od prvog gubitka zbog neizmirenja obaveza i/ili gubitka po osnovu smanjenja vrijednosti potraživanja, mogu da se tretiraju kao pozicije zaštite od prvog gubitka od strane kupca potraživanja ili od strane korisnika kolaterala ili kao djelimične garancije u skladu sa pododsjecima 2 i 3 odsjeka 3 odjeljka 5 ove glave, pri čemu prodavac koji obezbjeđuje kupovinu sa povratnim otkupnim diskontom i davalac kolaterala ili djelimične garancije te pozicije tretiraju kao izloženost poziciji prvog gubitka u skladu sa pododsjecima 2 i 3 odsjeka 3 odjeljka 5 ove glave.

(11) Ako kreditna institucija pruža kreditnu zaštitu za određeni broj izloženosti, pod uslovom da nastanak statusa neizmirenja obaveza za n-tu izloženost u skupu izloženosti predstavlja događaj koji prouzrokuje plaćanje i da taj kreditni događaj dovodi do raskida ugovora, dužna je da sabere pondere rizika za izloženosti uključene u skup, isključujući n-1 izloženosti, pri čemu ukupan zbir očekivanih gubitaka pomnožen sa 12,5 i iznosa rizikom ponderisanih izloženosti uključenih u zbir ne smije da pređe nominalni iznos zaštite koju pruža kreditni derivat pomnožen sa 12,5, pri čemu n-1 izloženosti koje se isključuju iz navedenog zbira predstavljaju izloženosti koje daju niži iznos rizikom ponderisane izloženosti nego bilo koje druge izloženosti koje su uključene u zbir.

(12) Ponder rizika od 1.250% dodjeljuje se pozicijama u skupu za koje kreditna institucija ne može da odredi ponder rizika prema IRB pristupu.

Iznosi rizikom ponderisanih izloženosti za izloženosti prema ritejlu

Član 196

(1) Iznosi rizikom ponderisanih izloženosti za izloženosti prema ritejlu izračunavaju se korištenjem sljedećih formula:

$$\text{Iznos rizikom ponderisanih izloženosti} = \text{ponder rizika (RW)} \cdot \text{iznos izloženosti}$$

pri čemu je ponder rizika (RW) određen na sljedeći način:

1) ako je $PD = 1$, tj. za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza; RW je

$$RW = \max \{0; 12,5 \cdot (LGD - EL_{BE})\}$$

pri čemu je EL_{BE} najbolja procjena očekivanog gubitka za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza od strane kreditne institucije u skladu sa članom 221 stav 1 tačka 8 ove odluke;

2) ako je $PD < 1$, tada:

$$RW = \left(LGD \cdot N \left(\frac{1}{\sqrt{1-R}} \cdot G(PD) + \sqrt{\frac{R}{1-R}} \cdot G(0,999) \right) - LGD \cdot PD \right) \cdot 12,5$$

pri čemu:

N = funkcija kumulativne distribucije standardne normalne slučajne varijable, tj. $N(x)$ jednako je vjerojatnoći da normalna slučajna varijabla sa očekivanom vrijednošću nula i varijansom 1 bude manja ili jednaka x ;

G = inverzna funkcija kumulativne distribucije standardne normalne slučajne varijable, tj. ako je $x = G(z)$, x je vrijednost tako da vrijedi $N(x) = z$;

R = koeficijent korelacije, koji se izračunava kao:

$$R = 0,13 \cdot \frac{1 - e^{-35 \cdot PD}}{1 - e^{-35}} + 0,16 \cdot \left(1 - \frac{1 - e^{-35 \cdot PD}}{1 - e^{-35}} \right)$$

(2) Za izloženosti prema ritejlu koje nemaju status neizmirenja obaveza i djelimično su ili u cjelosti obezbijedene stambenom nepokretnosti, koeficijent korelacije R od 0,15 zamjenjuje vrijednost dobijenu formulom koeficijenta korelacije iz stava 1 tačka 2 ovog člana.

(3) Ponder rizika izračunat za izloženost koja je djelimično obezbijedena stambenom nepokretnosti na osnovu stava 1 tačka 2 ovog člana, uzimajući u obzir koeficijent korelacije R iz stava 2 ovog člana, primjenjuje se i na obezbijedeni i na neobezbijedeni dio te izloženosti.

(4) Za QRRE izloženosti koje nemaju status neizmirenja obaveza koeficijent korelacije R od 0,04 zamjenjuje vrijednost dobijenu formulom koeficijenta korelacije iz stava 1 tačka 2 ovog člana.

(5) Centralna banka pregleda relativnu volatilnost stopa gubitka po QRRE izloženostima koje pripadaju istoj vrsti izloženosti, kao i na nivou ukupne kategorije QRRE izloženosti.

(6) Da bi se otkupljena potraživanja mogla rasporediti u klasu izloženosti prema ritejlu, moraju da ispunjavaju zahtjeve iz člana 225 ove odluke i sljedeće uslove:

- 1) kreditna institucija je kupila potraživanja od trećeg lica sa kojim nije povezana i njena izloženost prema dužniku po tom potraživanju ne uključuje nikakvu izloženost koju je neposredno ili posredno kreirala sama kreditna institucija;
- 2) otkupljena potraživanja nastala su po tržišnim uslovima između prodavaca i dužnika, pri čemu se smatra da potraživanja nijesu nastala pod tržišnim uslovima naročito ako se radi o međusobnim potraživanjima dužnika i prodavaca koja mogu da budu predmet prebijanja;
- 3) kreditna institucija koja otkupljuje potraživanja ima pravo na sve prihode koji proizilaze iz otkupljenih potraživanja ili srazmjerni udio u tim prihodima;
- 4) portfolio otkupljenih potraživanja dovoljno je diversifikovan.

(7) Kod otkupljenih potraživanja od ritejla povratni otkupni diskonti, kolaterali ili djelimične garancije koje obezbjeđuju zaštitu od prvog gubitka zbog neizmirenja obaveza i/ili gubitka po osnovu smanjenja vrijednosti potraživanja, mogu da se tretiraju kao pozicije zaštite od prvog gubitka od strane kupca potraživanja ili od strane korisnika kolaterala ili djelimične garancije u skladu sa pododsjecima 2 i 3 odsjeka 3 Odjeljka 5 ove glave, pri čemu prodavac koji obezbjeđuje kupovinu sa povratnim otkupnim diskontom i davalac kolaterala ili djelimične garancije te pozicije tretiraju kao izloženost poziciji prvog gubitka u skladu sa pododsjecima 2 i 3 odsjeka 3 Odjeljka 5 ove glave.

(8) Za hibridne skupove izloženosti prema ritejlu po osnovu otkupljenih potraživanja kod kojih kreditna institucija koja ih je otkupila ne može da razdvoji otkupljena potraživanja koja se odnose na izloženosti obezbijeđene nepokretnostima i ona koja se odnose na kvalifikovane revolving izloženosti prema ritejlu od ostalih izloženosti prema ritejlu, primjenjuje se funkcija obračuna pondera rizika za izloženosti prema ritejlu koja daje najviše zahtjeve za kapital.

Iznos rizikom ponderisane izloženosti za stavke ostale aktive (koje nemaju kreditnu obavezu)

Član 197

Kreditna institucija izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za ostalu aktivu primjenom sljedeće formule:

$$Iznos\ rizikom\ ponderisane\ izloženosti = 100\% \cdot iznos\ izloženosti,$$

osim u slučaju:

- 1) gotovine i gotovinskih ekvivalenata i zlatnih poluga koje se nalaze u trezoru kreditne institucije ili na posebnoj lokaciji u količini koja je pokrivena obavezama na istoj osnovi, u kom se slučaju dodjeljuje ponder rizika 0%;
- 2) ako je izloženost ostatak vrijednosti imovine date u zakup, u kom se slučaju izračunava na sljedeći način:

$$\frac{1}{t} \cdot 100\% \cdot iznos\ izloženosti$$

pri čemu je t veći od 1 i najbliži broju cijelih godina preostalog zakupa.

Pododsjek 3 - Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za rizik razvodnjavanja otkupljenih potraživanja

Iznosi rizikom ponderisanih izloženosti za rizik razvodnjavanja otkupljenih potraživanja

Član 198

- (1) Kreditna institucija izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za rizik razvodnjavanja za otkupljena potraživanja od privrednih društava i ritejla u skladu sa formulom iz člana 195 stav 1 ove odluke.
- (2) Kreditna institucija određuje ulazne parametre PD i LGD u skladu sa Odsjekom 4 ovog odjeljka.
- (3) Kreditna institucija određuju iznos izloženosti u skladu sa Odsjekom 5 ovog odjeljka.
- (4) Za potrebe ovog člana vrijednost M-ročnosti je 1 godina.
- (5) Centralna banka izuzima kreditnu instituciju iz izračunavanja i priznavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za rizik razvodnjavanja za vrstu izloženosti koja je nastala na osnovu otkupljenih potraživanja od privrednih društava ili ritejla ako je kreditna institucija dokazala Centralnoj banci da za nju rizik razvodnjavanja nije značajan za tu vrstu izloženosti.

Odsjek 3 – Iznosi očekivanog gubitka

Tretman po vrstama izloženosti

Član 199

- (1) Prilikom obračuna iznosa očekivanog gubitka za svaku izloženost se kao ulazni parametri koriste isti iznosi PD-a, LGD-a i iznos izloženosti koji su korišćeni za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti iz člana 193 ove odluke.
- (2) Iznosi očekivanog gubitka za izloženosti sekjuritizacije izračunavaju se u skladu sa odjeljkom 5 ove glave.
- (3) Iznos očekivanog gubitka za izloženosti koje su raspoređene u klasu izloženosti ostala aktiva (koja ne predstavlja kreditnu obavezu) iz člana 189 stav 2 tačka 9 ove odluke je nula.
- (4) Iznosi očekivanog gubitka za izloženosti u obliku akcija ili udjela u CIU-u iz člana 194 ove odluke izračunavaju se u skladu sa metodama iz ovog člana.
- (5) Očekivani gubitak (EL) i iznosi očekivanog gubitka za izloženosti prema privrednim društvima, kreditnim institucijama, centralnim vladama i centralnim bankama,

jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i subjektima javnog sektora i izloženosti prema ritejlu izračunavaju se primjenom sljedećih formula:

$$Očekivani\ gubitak\ (EL) = PD * LGD$$

$$Iznos\ očekivanog\ gubitka = EL\ pomnožen\ iznosom\ izloženosti$$

(6) Za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza (PD = 100%) kada kreditna institucija koristi sopstvene procjene LGD-a, EL je EL_{BE} , pri čemu EL_{BE} označava najbolju procjenu očekivanog gubitka kreditne institucije za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza u skladu sa članom 221 stav 1 tačka 8 ove odluke.

(7) Za izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja, u slučajevima kada kreditna institucija za dodjelu pondera rizika primjenjuje metode iz člana 195 stav 6 ove odluke, iznos očekivanog gubitka izračunava se primjenom procenata u skladu sa Tabelom 2 ovog stava:

Tabela 2

preostali rok dospjeća	kategorija 1	kategorija 2	kategorija 3	kategorija 4	kategorija 5
kraći od 2,5 godine	0%	0,4%	2,8%	8%	50%
jednak ili duži od 2,5 godine	0,4%	0,8%	2,8%	8%	50%

(8) Iznos očekivanog gubitka za minimalnu vrijednost obaveze koja ispunjava sve uslove navedene u članu 175 stav 5 ove odluke je nula.

(9) Iznos očekivanog gubitka za rizik razvodnjavanja otkupljenih potraživanja izračunava se primjenom sljedećih formula:

$$Očekivani\ gubitak\ (EL) = PD \cdot LGD$$

$$Iznos\ očekivanog\ gubitka = EL \cdot iznos\ izloženosti$$

Tretman iznosa očekivanog gubitka, manjka IRB-a i viška IRB-a

Član 200

(1) Kreditna institucija je dužna da oduzme iznose očekivanih gubitaka za izloženosti iz člana 199 st. 5, 6, 7 i 9 ove odluke od zbira svega sljedećeg:

- 1) opštih i specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik koji se odnose na te izloženosti, izračunatih u skladu sa članom 144 ove odluke;
- 2) AVA zbog neizmirenja obaveza druge ugovorne strane utvrđenih u skladu sa članom 17 ove odluke i povezanih sa izloženostima za koje se iznosi očekivanih gubitaka izračunavaju u skladu sa članom 199 st. 5, 6, 7 i 9 ove odluke;
- 3) ostala umanjenja regulatornog kapitala koja se odnose na te izloženosti, osim odbitaka izvršenih u skladu sa članom 19 tačka 14 ove odluke.

(2) Ako obračun izvršen u skladu sa stavom 1 ovog člana za rezultat ima pozitivan iznos, dobijeni iznos se naziva „višak IRB-a“.

(3) Ako obračun izvršen u skladu sa stavom 1 ovog člana za rezultat ima negativan iznos, dobijeni iznos se naziva „manjak IRB-a“.

(4) Za potrebe izračunavanja iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija tretira diskonte otkupljenih bilansnih izloženosti u statusu neizmirenja obaveza utvrđene u skladu sa članom 207 stav 1 ove odluke na isti način kao specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik.

(5) Diskonti otkupljenih bilansnih izloženosti kada nijesu u statusu neizmirenja obaveza ne uključuju se u izračunavanje manjka IRB-a ili viška IRB-a.

(6) Specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza ne smiju da se koriste za pokriće iznosa očekivanih gubitaka za ostale izloženosti.

(7) Iznosi očekivanih gubitaka za izloženosti sekjuritizacije i opšte i specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik koje se odnose na te izloženosti ne uključuju se u izračunavanje manjka IRB-a ili viška IRB-a.

Odsjek 4 – PD, LGD i efektivno dospijeće

Pododsjek 1 - Izloženosti prema privrednim društvima, kreditnim institucijama, centralnim vladama i centralnim bankama, jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i subjektima javnog sektora

Vjerovatnoća nastanka statusa neizmirenja obaveza (PD)

Član 201

(1) Za izloženosti koje su raspoređene u klase izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 3 ili 4 ove odluke, samo za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka od tih izloženosti, a naročito za potrebe čl. 195, 198 i 199 stav 1, 5, 6 i 9 ove odluke, vrijednost PD-a koja se za svaku izloženost koristi kao ulazni parametar u formulama obračuna iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i očekivanih gubitaka ne može niža od sljedeće vrijednosti donje granice ulaznog parametra za PD: 0,05%.

(2) Za izloženosti koje su raspoređene u klase izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 2 ove odluke, samo za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka od tih izloženosti, vrijednost PD-a koja je za svaku izloženost upotrijebljena kao ulazni parametar u formulama obračuna iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i očekivanih gubitaka ne može biti niža od sljedeće vrijednosti donje granice ulaznog parametra za PD: 0,03%.

(3) Za otkupljena potraživanja od privrednih društava za koje kreditna institucija ne može da procjeni PD ili za koja njene procjene PD-a ne ispunjavaju uslove iz Odsjeka 6 ovog odjeljka, PD se utvrđuje u skladu sa sljedećim metodama:

- 1) za nadređene izloženosti po osnovu otkupljenih potraživanja od privrednih društava PD je jednak procjeni EL-a koju je utvrdila kreditna institucija podijeljenoj sa LGD-om tih potraživanja;
- 2) za subordinisane izloženosti po osnovu otkupljenih potraživanja od privrednih društava PD je jednak procjeni EL-a koju je utvrdila kreditna institucija;
- 3) kreditna institucija koja je dobila odobrenje Centralne banke za primjenu sopstvenih procjena LGD-a za izloženosti prema privrednim društvima u skladu sa članom 185 ove odluke i koja može da rastavi procijenjeni EL za otkupljena potraživanja od privrednih društava na PD i LGD na način koji Centralna banka smatra pouzdanim, može da primjenjuje procjenu PD-a koja proizilazi iz tog rastavljanja.

(4) Za dužnika u statusu neizmirenja obaveza PD iznosi 100%.

(5) Kreditna institucija, koja za izloženost koja je obezbijeđena nematerijalnom kreditnom zaštitom, na osnovu člana 185 ove odluke, koristi sopstvene procjene LGD-a i za izloženost koja je obezbijeđena nematerijalnom kreditnom zaštitom i za uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite, može da, u skladu sa članom 224 ove odluke, u PD-ju prizna nematerijalnu kreditnu zaštitu.

(6) Za rizik razvodnjavanja otkupljenih potraživanja od privrednih društava PD je jednak procjenama EL-a koje je utvrdila kreditna institucija za rizik razvodnjavanja.

(7) Kreditna institucija koja je dobila odobrenje Centralne banke za primjenu sopstvenih procjena LGD-a za izloženosti prema privrednim društvima u skladu sa članom 185 ove odluke i koja može da rastavi procjenu EL-a za rizik razvodnjavanja otkupljenih potraživanja od privrednih društava na PD LGD na način koji Centralna banka smatra pouzdanim može da koristi procjenu PD-a koja proizilazi iz tog rastavljanja.

(8) Kreditna institucija može da prizna nematerijalnu kreditnu zaštitu kroz PD u skladu sa odredbama iz odjeljka 4 ove glave.

(9) Kreditna institucija koja je dobila odobrenje Centralne banke za primjenu sopstvenih procjena LGD-a u skladu sa članom 185 ove odluke za rizik razvodnjavanja otkupljenih potraživanja od privrednih društava može da prizna nematerijalnu kreditnu zaštitu prilagođavanjem PD-ja u skladu sa članom 201 stav 3 ove odluke.

Gubitak zbog nastanka statusa neizmirenja obaveza (LGD)

Član 202

(1) Kreditna institucija je dužna da koristi sljedeće vrijednosti LGD-a:

- 1) za nadređene izloženosti bez priznate materijalne kreditne zaštite prema centralnim vladama, centralnim bankama, subjektima finansijskog sektora i jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i subjektima javnog sektora: 45%;

- 2) za nadređene izloženosti bez priznate materijalne kreditne zaštite prema privrednim društvima koja nisu subjekti finansijskog sektora: 40%
- 3) za subordinisane izloženosti bez priznatog kolaterala: 75%;
- 4) za pokrivene obveznice na koje se može primijeniti tretman iz člana 169 st. 14 ili 15 ove odluke može se dodijeliti LGD u iznosu 11,25%;
- 5) za nadređene izloženosti po osnovu otkupljenih potraživanja od privrednih društava za koje kreditna institucija ne može procijeniti PD ili za koje njene procjene PD-a ne ispunjavaju uslove iz Odsjeka 6 ovog odjeljka: 40%;
- 6) za subordinisane izloženosti po osnovu otkupljenih potraživanja od privrednih društava za koje kreditna institucija ne može procijeniti PD ili za koje njene procjene PD-a ne ispunjavaju uslove iz Odsjeka 6 ovog odjeljka: 100%;
- 7) za rizik razvodnjavanja za otkupljena potraživanja od privrednih društava: 100%.

(2) Ako je kreditna institucija dobila odobrenje Centralne banke da za rizik razvodnjavanja i rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza, koristi sopstvene procjene LGD-a za klasu izloženosti prema privrednim društvima u skladu sa članom 185 ove odluke i ako može da rastavi procijenjeni EL za otkupljena potraživanja od privrednih društava na PD i LGD na način koji Centralna banka smatra pouzdanim, može da za otkupljena potraživanja od privrednih društava koristi procjenu LGD-a.

(3) Kreditna institucija koja, za izloženost koja je obezbijeđena nematerijalnom kreditnom zaštitom, u skladu sa članom 185 ove odluke, koristi sopstvene procjene LGD-a i za izloženost obezbijeđenu nematerijalnom kreditnom zaštitom i za uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite, može u LGD-ju da prizna nematerijalnu kreditnu zaštitu u skladu sa članom 224 ove odluke.

(4) Za izloženosti koje su raspoređene u klase izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 4 ove odluke, kreditna institucija samo za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka od tih izloženosti, a naročito za potrebe člana 195 stav 1 tačka 3, člana 198 i člana 199 stav 1, 5, 6 i 9 ove odluke, ako koristi sopstvene procjene LGD-a, te vrijednosti LGD-a koje koristi za svaku izloženost kao ulazni parametar u formulama obračuna iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i očekivanih gubitaka ne mogu biti niže od vrijednosti donje granice ulaznih parametara za LGD iz Tabele 1 iz ovog stava, izračunate u skladu sa stavom 6 ovog člana.

Tabela 1

Donja granica ulaznih parametara za LGD (LGD_{floor}) za izloženosti koje pripadaju klasama izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 4 ove odluke		
$(LGD_{U-floor})$ – izloženosti koje nijesu obezbijeđene priznatom materijalnom kreditnom zaštitom (FCP)		$(LGD_{S-floor})$ – izloženosti koje su u cjelosti obezbijeđene priznatom materijalnom kreditnom zaštitom (FCP)
25%	finansijski kolateral	0%
	potraživanja	10%
	stambena ili poslovna nepokretnost	10%
	ostali fizički kolateral	15%

(5) Ako kreditna institucija, za izloženosti koje su raspoređene u klase izloženosti iz člana 189 stav 2 tačka 2 ove odluke samo za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka za te izloženosti, a naročito za potrebe člana 195 stav 1 tačka 3, člana 198 i člana 199 stav 1, 5, 6 i 9 ove odluke, koristi sopstvene procjene LGD-a, vrijednost LGD-a koju koristi kao ulazni parametar u formulama obračuna iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i očekivanih gubitaka za izloženosti koje nijesu obezbijeđene priznatom materijalnom kreditnom zaštitom ne može niža od sljedeće vrijednosti donje granice ulaznog parametra za LGD: 5%.

(6) Za potrebe stava 4 ovog člana, donje granice ulaznog parametra za LGD u Tabeli 1 iz tog stava za izloženosti koje su u potpunosti obezbijeđene priznatom materijalnom kreditnom zaštitom primjenjuju se kada je vrijednost materijalne kreditne zaštite nakon primjene korektivnih faktora volatilnosti H_c i H_{fx} u skladu sa članom 266 ove odluke, jednaka ili veća od vrijednosti izloženosti u osnovi instrumenta (osnovne izloženosti).

(7) Za potrebe stava 4 ovog člana i za potrebe primjene relevantnih povezanih korektivnih faktora volatilnosti, H_c i H_{fx} , u skladu sa članom 266 ove odluke, materijalna kreditna zaštita se priznaje u skladu sa ovim odjeljkom, a vrsta materijalne kreditne zaštite ostali fizički kolaterali iz Tabele 1 iz člana 266 ove odluke smatra se ostalim fizičkim kolateralom i ostalim priznatim kolateralom.

(8) Primjenjiva donja granica ulaznog parametra za LGD (LGD_{floor}) za izloženost koja je djelimično obezbijeđena materijalnom kreditnom zaštitom izračunava se kao prosječni ponderisani $LGD_{U-floor}$ za dio izloženosti koji nije obezbijeđen priznatom materijalnom kreditnom zaštitom i kao $LGD_{S-floor}$ za dio koji je u cjelosti obezbijeđen, kako slijedi:

$$LGD_{floor} = LGD_{U-floor} \cdot \frac{E_U}{E \cdot (1 + H_E)} + LGD_{S-floor} \cdot \frac{E_S}{E \cdot (1 + H_E)}$$

pri čemu su $LGD_{U-floor}$ i $LGD_{S-floor}$ relevantne donje vrijednosti iz Tabele 1 ovog člana, dok se E , E_S , E_U i H_E određuju u skladu sa članom 266 ove odluke.

(9) Ako kreditna institucija koja koristi sopstvene procjene LGD-a za određenu vrstu neobezbijeđenih izloženosti prema privrednim društvima i neobezbijeđenih izloženosti prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i subjektima javnog sektora ne može u sopstvenim procjenama LGD-a da uzme u obzir efekte materijalne kreditne zaštite koja služi kao obezbjeđenje te vrste izloženosti, zbog nedostatka podataka o naplati sredstava po osnovu te materijalne kreditne zaštite, može da koristi formulu iz člana 266 ove odluke, uz izuzetak da je LGD_U u toj formuli sopstvena procjena LGD-a kreditne institucije za neobezbijeđene izloženosti, pri čemu se u tom slučaju materijalna kreditna zaštita priznaje u skladu sa Odjeljkom 4 ove glave, a sopstvena procjena LGD-a kreditne institucije koristi se LGD_U izračunava se na osnovu osnovnog podataka o gubicima isključujući bilo kakve naplate sredstava (ostvareni povraćaji) koji proizlaze iz te materijalne kreditne zaštite.

Dospijeće

Član 203

(1) Za izloženosti za koje kreditna institucija nije dobila odobrenje Centralne banke za primjenu sopstvenih procjena LGD-a, dužna je da iznos roka dospijeća (M) dosljedno primjenjuje i utvrđuje na 2,5 godine, osim za izloženosti koje proizlaze iz transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti, za koje ročnost M iznosi 0,5 godina, ili ga, umjesto toga, izračunava u skladu sa stavom 2 ovog člana.

(2) Za izloženosti za koje kreditna institucija primjenjuje sopstvene procjene LGD-a, M izračunava primjenom perioda izraženih u godinama, kako je utvrđeno u ovom stavu i u st. 4 do 7 ovog člana, pri čemu M ne može da bude duži od 5 godina, osim u slučajevima iz člana 558 stav 3 ove odluke, kada se upotrebljava M koji je određen tim članom.

(3) Kreditna institucija izračunava M na sljedeći način u svakom od sljedećih slučajeva:

- 1) za instrument za koji je definisan plan novčanih tokova, M se izračunava primjenom sljedeće formule:

$$M = \max \left\{ 1, \min \left\{ \frac{\sum_t t \cdot CF_t}{\sum_t CF_t}, 5 \right\} \right\}$$

pri čemu CF_t označava ugovorno definisane novčane tokove (glavnica, kamate i naknade) koje je dužnik obavezan da plati u vremenskom periodu t ;

- 2) za derivate koji su predmet standardizovanih (master) sporazuma o netiranju, M se izračunava kao ponderisani prosjek preostalog roka dospijeća izloženosti, ali ne može da bude manji od jedne godine, a kao ponder se koristi zamišljeni (hipotetički) iznos svake izloženosti;
- 3) za izloženosti proizašle iz transakcija sa potpuno ili gotovo potpuno obezbijeđenim derivatima iz člana 148 stav 8 ove odluke i potpuno ili gotovo potpuno obezbijeđenih transakcija kreditiranja sa maržom koji su predmet standardizovanih (master) sporazuma o netiranju, M se izračunava kao ponderisani prosjek preostalog roka do dospijeća transakcija, ali ne može da bude manji od 10 dana;
- 4) za repo transakcije i transakcije kupovine ili prodaje hartija od vrijednosti ili roba koje su predmet standardizovanih (master) sporazuma o netiranju, M se izračunava kao ponderisani prosjek preostalog roka dospijeća transakcija, ali ne može da bude manji od pet dana, pri čemu se kao ponder primjenjuje hipotetički iznos svake izloženosti;
- 5) za transakcije obezbijeđene kolateralom koje su predmet standardizovanih (master) sporazuma o netiranju, M se izračunava kao ponderisani prosjek preostalog roka do dospijeća transakcija pri čemu je M najmanje 20 dana, pri čemu se za ponderisanje dospijeća primjenjuje hipotetički iznos svake transakcije;
- 6) za standardizovane (master) sporazum o netiranju kojim je obuhvaćeno više vrsta transakcija koje odgovaraju tač. 3, 4 i 5 ovog stava, M se izračunava kao ponderisani prosjek preostalog roka dospijeća transakcija pri čemu je M najmanje najduži period držanja, izraženo u godinama, koji se primjenjuje u tim transakcijama kako je predviđeno u članu 261 stav 2 ove odluke, 10 ili 20 dana, u zavisnosti od slučaja; za ponderisanje dospijeća primjenjuje se hipotetički iznos svake transakcije;

- 7) kreditna institucija koja je dobila odobrenje Centralne banke u skladu sa članom 185 ove odluke za primjenu sopstvene procjene PD-a za otkupljena potraživanja od privrednih društava, za iskorišćene iznose iz okvirnog ugovora o otkupu potraživanja M je jednak ponderisanom prosjeku dospijeća izloženosti po osnovu otkupljenih potraživanja, ali ne može da bude manja od 90 dana; tako izračunata vrijednost M primjenjuje se i za neiskorišćene iznose iz okvirnog ugovora o otkupu potraživanja ako taj ugovor sadrži odredbe, pokretače prijevremene isplate ili druge karakteristike koje štite kreditnu instituciju koja otkupljuje potraživanja od značajnog pogoršanja kvaliteta budućih potraživanja za koja postoji obaveza otkupa tokom trajanja ugovora; Ako ne postoji takva efikasna zaštita, M se za neiskorišćene iznose izračunava kao zbir najdužeg mogućeg dospijeća potencijalno otkupljenog potraživanja prema okvirnom ugovoru o otkupu potraživanja i preostalog roka dospijeća okvirnog ugovora o otkupu potraživanja, ali ne može da bude manji od 90 dana;
- 8) za sve druge instrumente koji nijesu navedeni u ovom stavu ili kada kreditna institucija ne može da izračuna M na način propisan u tački 1 ovog stava, M se određuje kao najduže preostalo vrijeme (u godinama) koje je dužniku određeno za ispunjenje njegovih ugovornih obaveza, uključujući glavnicu, kamate i naknade, ali ne može biti manje od godinu dana;
- 9) za kreditnu instituciju koja za izračunavanje iznosa izloženosti primjenjuje pristup internog modela (IMM) iz odsjeka 6 odjeljka 6 ove glave, za izloženosti za koje primjenjuje taj pristup i za koje je najduže dospijeće ugovora koji pripada skupu za netiranje duže od jedne godine, M se izračunava primjenom sljedeće formule:

$$M = \min \left\{ \frac{\sum_k \text{Effective } EE_{t_k} \cdot \Delta t_k \cdot df_{t_k} \cdot s_{t_k} + \sum_k EE_{t_k} \cdot \Delta t_k \cdot df_{t_k} \cdot (1 - s_{t_k})}{\sum_k \text{Effective } EE_{t_k} \cdot \Delta t_k \cdot df_{t_k} \cdot s_{t_k}}, 5 \right\}$$

u kojoj je:

- s_{t_k} = vještačka varijabla (eng. dummy variable) čija je vrijednost u budućem periodu t_k jednaka 0 ako je $t_k > 1$ godine, odnosno jednaka 1 ako je $t_k \leq 1$;
- EE_{t_k} = očekivani iznos izloženosti u budućem vremenskom periodu t_k ;
- Effective EE_{t_k} = efektivna očekivana izloženost u budućem periodu t_k ;
- df_{t_k} = bezrizični diskontni faktor za buduće razdoblje t_k ;
- Δt_k = $t_k - t_{k-1}$;

- 10) kreditna institucija koja primjenjuje interni model za izračunavanje jednostranog CVA može, uz odobrenje Centralne banke, kao M da koristi efektivno trajanje prema procjeni internog modela;
- 11) u skladu sa stavom 2 ovog člana za skupove za netiranje u kojima svi ugovori imaju inicijalni rok dospijeća kraći od jedne godine, primjenjuje se formula iz tačke 1 ovog stava;
- 12) za kreditne institucije koje primjenjuju pristupe iz člana 531 ove odluke st. 1 ili 2 ove odluke, pri izračunavanju zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA po osnovu transakcija sa određenom drugom ugovornom stranom, M nije veće od 1 u formuli iz člana 195 stav 1 tačka 3 ove odluke, za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za rizik druge ugovorne strane za iste

transakcije, kako je navedeno u članu 114 stav 4 tač. 1 ili 7 ove odluke, kako je primjenjivo;

- 13) za revolving izloženosti, M se utvrđuje primjenom najkasnijeg ugovorenog datuma raskida te kreditne izloženosti; kreditna institucija ne primjenjuje datum otplate tekućeg povlačenja sredstava ako taj datum nije najkasniji ugovoreni datum raskida kreditne izloženosti.

(4) Ako je ugovorom uređeno svakodnevno utvrđivanje marže i svakodnevna revalorizacija i ako je ugovorom dozvoljena automatska likvidacija ili namirenje putem kolaterala u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza ili izostanka doplate marže, M se izračunava kao ponderisani prosjek preostalog roka dospijeća transakcija i iznosi najmanje jedan dan:

- 1) za potpuno ili skoro potpuno obezbijedene derivate iz člana 148 stav 8 ove odluke;
- 2) za potpuno ili skoro potpuno obezbijedene transakcije kreditiranja sa maržom;
- 3) za repo transakcije, transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane.

(5) Pored slučajeva iz stava 4 ovog člana, M iznosi najmanje jedan dan i za kvalifikovane kratkoročne izloženosti koje nijesu dio kontinuiranog finansiranja dužnika od strane kreditne institucije, a te kvalifikovane kratkoročne izloženosti uključuju:

- 1) izloženosti prema institucijama ili investicionim društvima koje proizilaze iz poravnanja deviznih obaveza;
- 2) kratkoročne transakcije finansiranja trgovine koje se same likvidiraju, i otkupljena potraživanja od privrednih društava, pod uslovom da njihove izloženosti imaju preostali rok dospijeća do jedne godine;
- 3) izloženosti koje proizilaze iz poravnanja kupovine ili prodaje hartija od vrijednosti u okviru uobičajenog roka isporuke ili dva radna dana;
- 4) izloženosti koje proizilaze iz gotovinskog poravnanja putem elektronskog prenosa i poravnanja elektronskih platnih transakcija i unaprijed plaćenih troškova, uključujući prekoračenja koja proizilaze iz neuspješnih transakcija koje ne prelaze kratak, unaprijed utvrđen broj radnih dana;
- 5) izdate i potvrđene akreditive koji su kratkoročni tj. čiji je rok dospijeća do godinu dana i koji se automatski sami likvidiraju.

(6) Za izloženosti prema privrednim društvima sa sjedištem u Crnoj Gori ili Evropskoj uniji koja nisu velika privredna društva, kreditne institucije mogu da odluče da postave M za sve takve izloženosti kako je utvrđeno u stavu 1 umjesto da primjenjuju stav 2 ovog člana.

(7) Sa ročnim neusklađenostima postupa se na način propisan u odjeljku 4 ove glave.

(8) Za potrebe izražavanja u godinama minimalnih brojeva dana iz stava 3 tač. 3 do 6 i stava 4 ovog člana, minimalni brojevi dana dijele se sa 365,25.

Izuzeće od primjene donjih granica ulaznih parametara za PD, LGD i CCF

Član 204

Za potrebe odjeljka 3 ove glave, a naročito u vezi sa članom 201 stav 1, članom 202 stav 4, članom 206 stav 5 i članom 207 stav 24, ako je izloženost pokrivena priznatom garancijom Vlade Crne Gore, Centralne banke Crne Gore, centralne vlade ili centralne banke iz zemlje članice EU ili ECB-a, kreditna institucija ne primjenjuje donje granice ulaznih parametara za PD, LGD i CCF na dio izloženosti koji je pokriven tom garancijom, dok na dio izloženosti koji nije pokriven tom garancijom primjenjuje donje granice ulaznih vrijednosti za PD, LGD i CCF.

Pododsjek 2 – Izloženosti prema ritejlu

Vjerovatnoća nastanka statusa neispunjavanja obaveza (PD)

Član 205

(1) Samo za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka od tih izloženosti, a naročito za potrebe čl. 196, 198 i 199 stav 1, 5, 6 i 9 ove odluke, vrijednosti PD-a koja je za svaku izloženost upotrijebljena kao ulazni parametar u formulama obračuna iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i očekivanih gubitaka veće su od jednogodišnjeg PD-a povezanog sa internim rejtingom dužnika ili skupa kojem je dodijeljena izloženost prema ritejlu i od sljedećih vrijednosti donje granice ulaznih parametara za PD:

- 1) 0,1% za obnavljajuće QRRE izloženosti;
- 2) 0,05% za izloženosti prema ritejlu koje nisu obnavljajuće QRRE izloženosti.

(2) PD dužnika ili, ako se primjenjuje pristup zasnovan na obavezi, PD izloženosti sa statusom neizmirenja obaveza iznosi 100%.

(3) Za rizik razvodnjavanja kod otkupljenih potraživanja PD je jednak procijenjenom EL-u za rizik razvodnjavanja.

(4) Ako kreditna institucija može da rastavi procijenjeni EL za rizik razvodnjavanja na PD i LGD na način koji Centralna banka smatra pouzdanim, kreditna institucija može da primjenjuje procjenu PD-a.

(5) Za izloženost pokrivenu nematerijalnom kreditnom zaštitom, kreditna institucija koja primjenjuje sopstvene procjene LGD-a u skladu sa članom 185 ove odluke za uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite može u PD-u da prizna nematerijalnu kreditnu zaštitu u skladu sa članom 224 ove odluke.

Gubitak zbog nastanka statusa neizmirenja obaveza (LGD)

Član 206

(1) Kreditna institucija utvrđuje sopstvene procjene LGD-a, u skladu sa zahtjevima iz odsjeka 6 ovog odjeljka i odobrenjem Centralne banke dobijenim u skladu sa članom 185 ove odluke.

(2) Za rizik razvodnjavanja otkupljenih potraživanja koristi se vrijednost LGD-a od 100%.

(3) Ako kreditna institucija može na pouzdan način da rastavi sopstvene procjene očekivanih gubitaka za rizik razvodnjavanja na PD-ove i LGD-ove, kreditna institucija može da primijeni sopstvene procjene LGD-a.

(4) Kreditna institucija koja primjenjuje sopstvene procjene LGD-a u skladu sa članom 185 ove odluke za uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite može u LGD-ju priznati nematerijalnu kreditnu zaštitu u skladu sa članom 224 ove odluke.

(5) Samo za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka za izloženosti prema ritejlu, a naročito u skladu sa članom 196 stav 1 tačka 2, članom 198 i članom 199 stav 1, 5, 6 i 9 ove odluke, vrijednosti LGD-a koje se koriste za svaku izloženost kao ulazni parametar u formulama obračuna iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i očekivanih gubitaka ne mogu biti niže od vrijednosti donjih granica ulaznih vrijednosti za LGD utvrđenih u Tabeli 1 ovog stava, izračunate u skladu sa stavom 4 ovog člana:

Tabela 1

Donje granice ulaznih parametara za LGD (LGD_{floor})			
Izloženost koja nije obezbijeđena materijalnom kreditnom zaštitom ($LGD_{U-floor}$)		Izloženost koja je obezbijeđena materijalnom kreditnom zaštitom ($LGD_{S-floor}$)	
Izloženosti prema ritejlu obezbijeđene stambenom nepokretnosti	Nije primjenljivo	Izloženosti prema ritejlu obezbijeđene stambenom nepokretnosti	5%
QRRE	50%	QRRE	Nije primjenljivo
Ostale izloženosti prema ritejlu	30%	Ostale izloženosti prema ritejlu obezbijeđene finansijskim kolateralom	0%
		Ostale izloženosti prema ritejlu obezbijeđene potraživanjem	10%
		Izloženosti prema ritejlu obezbijeđene stambenom ili poslovnom nepokretnosti	10%
		Izloženosti prema ritejlu obezbijeđene fizičkim kolateralom	15%

(6) Za potrebe stava 5 ovog člana, primjenjuje se sljedeće:

- 1) donje granice ulaznih parametara za LGD iz stava 5 tabela 1 ovog člana primjenjuju se za izloženosti obezbijeđene materijalnom kreditnom zaštitom ako je materijalna kreditna zaštita priznata na osnovu ovog odjeljka;
- 2) osim za izloženosti prema ritejlu obezbijeđene stambenom nepokretnosti, donje granice ulaznih parametara za LGD iz Tabele 1 iz stava 5 ovog člana primjenjuju se za izloženosti koje su potpuno obezbijeđene materijalnom kreditnom zaštitom ako je vrijednost materijalne kreditne zaštite, nakon primjene relevantnih korektivnih faktora volatilnosti u skladu sa članom 266 ove odluke, jednaka ili viša od iznosa osnovne izloženosti; za potrebe primjene

relevantnih povezanih usklađivanja, H_c i H_{fx} , u skladu sa članom 266 ove odluke, materijalna kreditna zaštita priznata je na osnovu ovog odjeljka;

- 3) osim za izloženosti prema ritejlu obezbijedene stambenom nepokretnosti, primjenjive donje granice ulaznih parametara za LGD za izloženosti djelimično obezbijedene materijalnom kreditnom zaštitom izračunavaju se primjenom formule iz člana 202 stav 6, 7 i 8 ove odluke;
- 4) za izloženosti prema ritejlu obezbijedene stambenom nepokretnosti, primjenjive donje granice ulaznih parametara za LGD utvrđuju se na 5% nezavisno od nivoa obezbjeđenja stambenom nepokretnošću.

(7) Ako Centralna banka, analizom podataka za izloženosti obezbijedene nepokretnostima koje se nalaze na teritoriji Crne Gore dobijenih od kreditnih institucija, u skladu sa stavom 9 ovog člana, i drugih relevantnih pokazatelja, ocijeni da minimalne vrijednosti LGD-a iz stava 3 ovog člana nisu odgovarajuće, i ako smatra da bi neodgovarajuće vrijednosti donjih granica ulaznih parametara LGD-a mogle da negativno utiču na sadašnju ili buduću finansijsku stabilnost zemlje, može da odredi više vrijednosti donjih granica ulaznih parametara LGD-a za te izloženosti koje se nalaze na jednom ili više djelova teritorije Crne Gore, koje se mogu primijeniti na nivou jednog ili više segmenata nepokretnosti za takve izloženosti.

(8) Ako Centralna banka, u skladu sa stavom 7 ovog člana odredi više minimalne vrijednosti LGD-a, kreditna institucija ima prelazni period od šest mjeseci za njihovu primjenu.

(9) Kreditna institucija je dužna da jednom godišnje, Centralnoj banci dostavlja sljedeće podatke:

- 7) iznos gubitka koji proizlazi iz izloženosti za koju je kreditna institucija priznala stambenu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili vrijednosti stambene nepokretnosti, u zavisnosti od toga koji je iznos niži;
- 8) ukupne gubitke koji proizlaze iz izloženosti za koje je kreditna institucija priznala stambenu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili 100% vrijednosti stambene nepokretnosti, u zavisnosti od toga koji je iznos niži;
- 9) iznos svih preostalih izloženosti za koje je kreditna institucija priznala stambenu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili 100% vrijednosti stambene nepokretnosti, u zavisnosti od toga koji je iznos niži;
- 10) iznos gubitka koji proizlazi iz izloženosti za koju je kreditna institucija priznala poslovnu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili vrijednosti poslovne nepokretnosti, u zavisnosti od toga koji je iznos niži;
- 11) ukupne gubitke koji proizlaze iz izloženosti za koje je kreditna institucija priznala poslovnu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili 100% vrijednosti poslovne nepokretnosti, u zavisnosti od toga koji je iznos niži;
- 12) iznos svih preostalih izloženosti za koje je kreditna institucija priznala poslovnu nepokretnost kao kolateral, u svakom pojedinom slučaju do založenog iznosa ili 100% vrijednosti poslovne nepokretnosti, u zavisnosti od toga koji je iznos niži.

Odsjek 5 – Iznos izloženosti

Izloženosti prema privrednim društvima, kreditnim institucijama, centralnim vladama i centralnim bankama, jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i subjektima javnog sektora i izloženosti prema ritejlu

Član 207

(1) Iznos izloženosti bilansnih pozicija jednak je računovodstvenoj vrijednosti određenoj bez uzimanja u obzir bilo kojih izvršenih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, ako nije drugačije određeno.

(2) Pravilo iz stava 1 ovog člana primjenjuje se i na aktivu kupljenu po cijeni različitoj od iznosa koji se duguje.

(3) Za kupljenu aktivu, razlika između iznosa koji se duguje i računovodstvene vrijednosti preostale nakon primjene specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, a koja je evidentirana u bilansu stanja kreditne institucije kada je aktiva kupljena, označava se kao diskont ako je iznos koji se duguje veći, odnosno kao premija ako je taj iznos manji.

(4) Ako kreditna institucija primjenjuje standardizovani (master) sporazum o netiranju za repo transakcije ili transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane, iznos izloženosti izračunava se u skladu sa odjeljkom 4 ili 6 ove glave.

(5) Kreditna institucija je dužna da za potrebe obračuna iznosa izloženosti za bilansno netiranje kredita i depozita iskazanih u bilansu stanja postupa u skladu sa metodima iz odjeljka 4 ove glave.

(6) Iznos izloženosti za lizing (zakup) je diskontovana vrijednost minimalnih plaćanja zakupa.

(7) Minimalna plaćanja zakupa obuhvataju plaćanja tokom perioda zakupa koja je zakupac dužan ili bi mogao da bude dužan da izvrši, uključujući i opcije kupovine predmeta zakupa za koje se već pri zaključenju ugovora o zakupu može zaključiti da će se realizovati.

(8) Ako se od nekog drugog lica, a ne od zakupca, može zahtijevati plaćanje u vezi sa ostatkom vrijednosti imovine date u zakup i ako ta obaveza plaćanja ispunjava niz uslova iz člana 239 ove odluke u vezi sa priznavanjem pružalaca zaštite, kao i zahtjeve za priznavanje ostalih vrsta garancija i drugih jemstava iz člana 251 ove odluke, obaveza plaćanja može se uzeti u obzir kao nematerijalna kreditna zaštita u skladu sa odjeljkom 4 ove glave.

(9) U slučaju ugovora iz člana 148 stav 8 ove odluke, iznos izloženosti određuje se metodima iz odjeljka 6 ove glave i bez uzimanja u obzir izvršene ispravke vrijednosti za kreditni rizik.

(10) Iznos izloženosti za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za otkupljena potraživanja predstavlja iznos izloženosti utvrđen u skladu sa stavom 1 ovog člana, umanjen za zahtjeve za kapital za rizik razvodnjavanja prije primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika.

(11) U slučajevima kada je izloženost u obliku hartija od vrijednosti ili robe, prodatih, ponuđenih kao kolateral ili datih u zajam na osnovu repo transakcija ili transakcija pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane, transakcija sa dugim rokom poravnjenja i transakcija kreditiranja sa maržom, iznos izloženosti predstavlja vrijednost hartija od vrijednosti ili robe određen u skladu sa članom 261 ove odluke.

(12) Ako se primjenjuje složena metoda finansijskog kolaterala iz člana 260 ove odluke, iznos izloženosti povećava se za korektivni faktor za hartije od vrijednosti, odnosno robu iz tog člana.

(13) Iznos izloženosti repo transakcija, transakcija pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane, transakcija sa dugim rokom poravnjenja i transakcija kreditiranja sa maržom može da se odredi u skladu sa odjeljkom 6 ove glave ili članom 240 stav 3 ove odluke.

(14) Iznos izloženosti vanbilansnih stavki koje nijesu ugovori iz člana 148 stav 8 ove odluke izračunavaju se primjenom IRB-CCF-a ili SA-CCF-a, u skladu sa st.18 do 23 ovog člana i članom 193 st. 9 i 10 ove odluke.

(15) Ako samo iskorišćeni iznosi revolving linija podliježu sekjuritizaciji, kreditna institucija je dužna i dalje da drži propisani iznos regulatornog kapitala za neiskorišćene iznose povezane sa sekjuritizacijom.

(16) Kreditna institucija koja nije dobila odobrenje za primjenu IRB-CCF-a izračunava iznos izloženosti kao odobreni, ali neiskorišćeni iznos koji se množi sa tim SA-CCF-om.

(17) Kreditna institucija koja primjenjuje IRB-CCF izračunava iznos izloženosti za neiskorišćene odobrene iznose kao neiskorišćeni iznos koji se množi sa IRB-CCF-om.

(18) Za izloženost za koju kreditna institucija nije dobila odobrenje za primjenu IRB-CCF-a, primjenjivi CCF je SA-CCF iz Odjeljka 2 za iste vrste stavki kao u članu 148 ove odluke.

(19) Iznos na koji treba da se primijeni SA-CCF niži je od iznosa odobrenog, ali neiskorišćenog iznosa i vrijednosti koja odražava svako moguće ograničenje dostupnosti pojedinačne kreditne izloženosti, uključujući postojanje gornjeg limita potencijalnog iznosa kredita povezanog sa dužnikovim iskazanim novčanim tokom, pri čemu ako je pojedinačna kreditna izloženost tako ograničena, kreditna institucija ima dovoljne procedure praćenja i upravljanja kojima podržava postojanje tih ograničenja.

(20) Kreditna institucija koja, uz odobrenje Centralne banke, ispunjava zahtjeve za primjenu IRB-CCF-a utvrđenog u Odsjeku 6 ovog odjeljka dužna je da primjenjuje IRB-CCF za izloženosti koje proizlaze iz neiskorišćenih revolving preuzetih obaveza koje

se tretiraju na osnovu IRB pristupa pod uslovom da se na te izloženosti na osnovu standardizovanog pristupa ne primjenjuje SA-CCF od 100%.

(21) Kreditna institucija primjenjuje SA-CCF za:

- 1) sve ostale vanbilansne stavke, naročito neiskorišćene preuzete obaveze koje nijesu revolving;
- 2) izloženosti za koje kreditna institucija ne ispunjava minimalne zahtjeve za izračunavanje IRB-CCF-a kako je utvrđeno u Odsjeku 6 ovog odjeljka ili ako Centralna banka ne odobri primjenu IRB-CCF-a.

(22) Za potrebe ovog člana, preuzeta obaveza smatra se „revolving“ obavezom ako dužniku omogućava da dobije kredit i ako dužnik može na fleksibilan način da odluči koliko često će povlačiti sredstva iz kredita i u kojim intervalima, čime se dužniku omogućava da povuče, otplati i ponovno povuče sredstva iz kredita koji mu je odobren.

(23) Ugovorni aranžmani kojima se omogućava plaćanje avansa i naknadno ponovno povlačenje tih uplaćenih avansa smatraju se revolving aranžmanima.

(24) Ako se IRB-CCF primjenjuje, samo za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka za izloženosti koje proizlaze iz revolving preuzetih obaveza, osim izloženosti raspoređenih u klase izloženosti u skladu sa članom 189 stav 2 tačka 1 ove odluke, a naročito u skladu sa članom 195 stav 1 tačka 3, člana 198 i člana 199 stav 1, 5, 6 i 9 ove odluke, iznos izloženosti za svaku izloženost koja se koristi kao ulazni parametar u formulama obračuna iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i očekivanih gubitaka ne može biti niža od zbira:

- 1) iskorišćenog iznosa revolving preuzete obaveze;
- 2) 50% iznosa vanbilansne izloženosti preostalog neiskorišćenog dijela revolving preuzete obaveze koji se izračunava primjenom SA-CCF-a iz člana 148 ove odluke.

(25) Zbir tačaka 1 i 2 iz stava 24 ovog člana naziva se donji prag ulaznih parametara za CCF.

(26) Ako se kreditna institucija ugovorom kojim je preuzela obavezu obavezala na preuzimanje nove obaveze, dužna je da primjenjuje niži od dva faktora konverzije koja se odnose na pojedinačnu preuzetu obavezu.

Ostala aktiva

Član 208

Iznos izloženosti za ostalu aktivu (koja ne predstavlja kreditne obaveze) je računovodstvena vrijednost preostala nakon primjene specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik.

Odsjek 6 – Zahtjevi za primjenu IRB pristupa

Pododsjek 1 – Rejting sistemi

Opšti principi

Član 209

(1) Ako kreditna institucija primjenjuje više rejting sistema, dužna je da obrazloži kriterijume za raspoređivanje dužnika ili transakcija u pojedini rejting sistem i da ih primjenjuje na način koji adekvatno odražava nivo rizika.

(2) Kreditna institucija je dužna da periodično provjerava kriterijume i procese za raspoređivanje dužnika ili transakcija u pojedini rejting sistem radi utvrđivanja njihove adekvatnosti u odnosu na postojeći portfolio kreditne institucije i eksterne okolnosti.

(3) Kada kreditna institucija dužnicima ili izloženostima dodjeljuje direktne procjene parametara rizika, oni se mogu smatrati procjenama za rejting kategorije na kontinuiranoj rejting skali.

Struktura rejting sistema

Član 210

(1) Struktura rejting sistema za izloženosti prema privrednim društvima, institucijama, centralnim vladama i centralnim bankama, jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i subjektima javnog sektora mora ispuniti sljedeće uslove:

- 1) rejting sistem mora uzeti u obzir karakteristike rizika dužnika i transakcije;
- 2) rejting sistem mora imati rejting skalu za dužnike koja odražava isključivo kvantifikaciju rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza dužnika, a rejting skala za dužnike mora imati najmanje sedam kategorija za dužnike koji nijesu u statusu neizmirenja obaveza i najmanje jednu kategoriju za dužnike u statusu neizmirenja obaveza;
- 3) kreditna institucija je dužna da dokumentuje odnos između pojedinih rejting kategorija dužnika uzimajući u obzir nivo rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza pridruženog svakoj rejting kategoriji, kao i kriterijume koje primjenjuje za razlikovanje tih nivoa rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza;
- 4) kreditna institucija čiji je portfolio koncentrisan na određeni tržišni segment i na raspon rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza dužna je da u okviru tog raspona odredi rejting kategorije za dužnike tako da se izbjegne pretjerana koncentracija dužnika u pojedinoj kategoriji, a ako postoje značajne koncentracije u okviru pojedinačne rejting kategorije, kreditna institucija je dužna da raspolaže empirijskim dokazima da ta rejting kategorija dužnika pokriva razumno uzak raspon PD-a i da se rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza svih dužnika u toj rejting kategoriji nalazi u okviru tog raspona;
- 5) Centralna banka odobrava kreditnoj instituciji korišćenje sopstvenih procjena LGD-a za obračun zahtjeva za kapital, ako rejting sistem ima posebnu rejting skalu za pojedinačne kreditne izloženosti koja odražava isključivo one karakteristike transakcije koje su povezane sa LGD-om; definicija rejting kategorije pojedinačne kreditne izloženosti mora da uključuje postupke za

raspoređivanje izloženosti u rejting kategorije i kriterijume za razlikovanje nivoa rizika i rejting kategorije u odnosu na druge rejting kategorije;

- 6) ako postoje značajne koncentracije u okviru određene rejting kategorije za pojedinačne kreditne izloženosti, kreditna institucija treba da raspolaže empirijskim dokazima da ta rejting kategorija pokriva razumno uzak raspon LGD-a i da se rizik svih izloženosti u rejting kategoriji nalazi u okviru tog raspona.

(2) Kreditna institucija koja primjenjuje metode iz člana 195 stav 6 ove odluke za ponderisanje izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja nije dužna da ima rejting skalu za dužnike koja odražava isključivo kvantifikaciju rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza za te izloženosti, a za te izloženosti kreditna institucija je dužna da ima najmanje četiri kategorije za dužnike koji nijesu u statusu neizmirenja obaveza i najmanje jednu kategoriju za dužnike u statusu neizmirenja obaveza.

(3) Struktura rejting sistema za izloženosti prema ritejlu mora da ispunjava sljedeće uslove:

- 1) rejting sistemi moraju da odražavaju rizik dužnika i transakcije i da obuhvate sve relevantne karakteristike dužnika i transakcije;
- 2) kreditna institucija je dužna da obezbijedi da nivo diferencijacije rizika bude takav da je broj izloženosti u određenoj rejting kategoriji ili skupu izloženosti dovoljan da obezbijedi smislenu kvantifikaciju i validaciju karakteristika gubitka na nivou rejting kategorije ili skupa izloženosti, pri čemu raspodjela izloženosti i dužnika po kategorijama ili skupu izloženosti treba da bude takva da izbjegne pretjeranu koncentraciju;
- 3) proces raspoređivanja izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti mora da omogućiti smislenu diferencijaciju rizika i grupisanje dovoljno sličnih izloženosti i da omogućiti tačnu i dosljednu procjenu karakteristika gubitka na nivou rejting kategorije ili skupa izloženosti; grupisanje otkupljenih potraživanja mora da odražava uslove odobravanja tih potraživanja prodavca i raznolikost njegovih klijenata.

(4) Kreditna institucija je dužna da pri raspoređivanju izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti uzme u obzir sljedeće faktore rizika:

- 1) karakteristike rizika dužnika;
- 2) karakteristike rizika transakcije, uključujući vrste proizvoda i vrste materijalne kreditne zaštite, priznatu nematerijalnu kreditnu zaštitu, odnos kredita i vrijednosti kolaterala (LTV), uzimanje u obzir sezonskih efekata i nadređenost, pri čemu je kreditna institucija dužna da naročito obrati pažnju na slučajeve u kojima je više izloženosti obezbijeđeno istom materijalnom ili nematerijalnom kreditnom zaštitom;
- 3) neurednost u plaćanju, osim ako kreditna institucija ne dokaže Centralnoj banci da dospjelo nenaplaćeno potraživanje nije značajan faktor rizika za tu izloženost.

Raspoređivanje u rejting kategorije ili skupove izloženosti

Član 211

(1) Kreditna institucija je dužna da ima posebne definicije, procese i kriterijume za raspoređivanje izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti koji ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) definicije rejting kategorija ili skupova izloženosti i kriterijumi za raspoređivanje moraju da budu dovoljno detaljno propisani kako bi se licima koja su zadužena za dodjeljivanje rejtinga omogućilo dosljedno raspoređivanje dužnika ili pojedinačnih kreditnih izloženosti sa sličnim rizikom u istu rejting kategoriju ili skup izloženosti i ta dosljednost mora postojati u svim poslovnim linijama, odjeljenjima i geografskim lokacijama;
 - 2) dokumentacija rejting procesa mora na jasan način da omogući trećim stranama da razumiju raspoređivanje izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti, da omogući ponavljanje procesa raspoređivanja u rejting kategorije i skupove izloženosti i ocjenjivanje prikladnosti raspoređivanja u rejting kategoriju ili skup izloženosti; i
 - 3) kriterijumi moraju da budu usklađeni sa internim standardima odobravanja plasmana kreditne institucije i njenom politikom za postupanje sa dužnicima i pojedinačnim kreditnim izloženostima koje je ocijenila problematičnim.
- (2) Pri raspoređivanju dužnika i pojedinačnih kreditnih izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti kreditna institucija je dužna da uzme u obzir sve relevantne informacije, a te informacije moraju da budu ažurne i omogućavati kreditnoj instituciji da predviđa buduće performanse izloženosti.
- (3) Step en konzervativnosti kreditne institucije pri raspoređivanju izloženosti prema dužnicima i pojedinačnim kreditnim izloženostima u rejting kategorije ili skupove izloženosti treba da zavisi od količine informacija kojima kreditna institucija raspolaže, tako da step en konzervativnosti treba da bude veći ako je količina informacija kojom kreditna institucija raspolaže manja.
- (4) Ako kreditna institucija koristi eksterni rejting kao primarni faktor pri utvrđivanju internog rejtinga, dužna je da uzme u obzir i druge značajne informacije.
- (5) Kreditna institucija za dodjelu rejtinga primjenjuje periode duže od godinu dana.
- (6) Rejting dužnika predstavlja procjenu kreditne institucije o sposobnosti i spremnosti dužnika da izvrši ugovorne obaveze uprkos nepovoljnim ekonomskim uslovima ili neočekivanim događajima.
- (7) Rejting sistemi se osmišljavaju tako da su idiosinkrastične promjene i promjene na nivou sektora, ako su one značajni pokretači rizika za tu vrstu izloženosti, pokretač migracije iz jedne rejting kategorije u drugu ili iz jednog skupa u drugi, pri čemu efekti poslovnih ciklusa, takođe, mogu da budu pokretač migracija.

Raspoređivanje izloženosti

Član 212

(1) Kreditna institucija, vrši raspoređivanje izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama, izloženosti prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i prema subjektima javnog sektora, izloženosti prema kreditnim institucijama i izloženosti prema privrednim društvima, u skladu sa sljedećim kriterijumima:

- 1) u procesu odobravanja plasmana svaki dužnik mora da bude raspoređen u rejting kategoriju na rejting skali za dužnike;

- 2) za one izloženosti za koje je kreditna institucija dobila odobrenje Centralne banke za primjenu sopstvenih procjena LGD-a i faktora konverzije u skladu sa članom 185 ove odluke dužna je da svaku izloženost u procesu odobravanja plasmana rasporedi i u rejting kategoriju na rejting skali za pojedinačne kreditne izloženosti;
- 3) kreditna institucija koja primjenjuje metode iz člana 195 stav 6 ove odluke za dodjelu pondera rizika za izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja dužna je da svaku od tih izloženosti rasporedi u rejting kategoriju u skladu sa članom 210 stav 2 ove odluke;
- 4) kreditna institucija je dužna da svakom pravnom licu prema kome je izložena dodijeli zaseban rejting;
- 5) kreditna institucija je dužna da sve pojedinačne izloženosti prema istom dužniku rasporedi u istu rejting kategoriju dužnika, nezavisno od razlika među pojedinačnim transakcijama, sa izuzetkom da pojedinačne izloženosti prema istom dužniku može da se rasporedi u različite rejting kategorije dužnika, u sljedećim slučajevima:
 - kada se zbog rizika transfera iz države i u državu pojedinačne izloženosti prema istom dužniku mogu da rasporediti u različite rejting kategorije u zavisnosti od toga da li su izloženosti denominovane u domaćoj ili stranoj valuti;
 - kada garancija povezana sa izloženošću može uticati na usklađivanje rejting kategorije dužnika; ili
 - kada propisi o zaštiti potrošača, propisi o obavezi čuvanja bankarske tajne ili drugi propisi zabranjuju razmjenu podataka o klijentu.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 4 ovog člana, kreditna institucija je dužna da ima odgovarajuće politike za postupanje prema pojedinačnim klijentima dužnicima i grupama povezanih klijenata, koje treba da sadrže proces utvrđivanja specifičnog rizika smjera (engl. *specific Wrong-Way risk* – *specifični W-W rizik*) za svako pravno lice prema kojem je kreditna institucija izložena.

(3) Za potrebe Odjeljka 6 ove glave, transakcije sa drugim ugovornim stranama kod kojih se utvrdi specifični W-W rizik tretiraju se drugačije pri izračunavanju vrijednosti njihove izloženosti.

(4) Svaka izloženost iz klase izloženosti prema ritejlu mora da se rasporedi u rejting kategoriju ili u skup izloženosti u procesu odobravanja plasmana.

(5) Za potrebe raspoređivanja u rejting kategorije i skupove izloženosti kreditna institucija je dužna da:

- 1) dokumentuje slučajeve u kojima se mogu izmijeniti ulazni podaci ili rezultat procesa raspoređivanja na osnovu ljudskog prosuđivanja i dokumentovati zaposlene odgovorne za odobravanje takvih korekcija;
- 2) dokumentuje podatke o izvršenim korekcijama i odgovornim zaposlenim;
- 3) analizira performanse izloženosti kod kojih je u procesu dodjele rejtinga izvršena korekcija, a ta analiza mora da obuhvati procjenu performansi izloženosti koje je korigovao određeni zaposleni odgovoran za odobravanje korekcija.

Integritet procesa dodjele rejtinga

Član 213

(1) Za izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama, izloženosti prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i prema subjektima javnog sektora, izloženosti prema kreditnim institucijama i izloženosti prema privrednim društvima, proces raspoređivanja treba da ispunjava sljedeće kriterijume:

- 1) dodjelu rejtinga i njegove periodične provjere mora da obavlja ili odobrava nezavisno lice koje nema direktne koristi od odluka o odobravanju plasmana;
- 2) kreditna institucija je dužna da obnavlja rejting najmanje jednom godišnje i da ga prilagodi kada postupak obnove rejtinga pokazuje da više nije opravdano da se koristi trenutni rejting, s tim da se rejtinzi dužnika koje je kreditna institucija ocijenila visokorizičnim i izloženosti koje je ocijenila problematičnim moraju provjeravati i češće; kreditna institucija je dužna da obnovi rejting čim nove, značajne informacije o dužniku ili izloženosti postanu dostupne;
- 3) kreditna institucija je dužna da uspostavi efikasan proces prikupljanja i ažuriranja relevantnih informacija o karakteristikama dužnika koje utiču na PD i o karakteristikama proizvoda koje utiču na LGD ili na faktore konverzije.

(2) Za izloženosti prema ritejlu kreditna institucija je dužna da najmanje jednom godišnje obnovi rejting dodijeljen dužnicima i pojedinačnim kreditnim izloženostima i da ga prilagodi kada postupak obnove rejtinga pokaže da više nije opravdano korišćenje trenutnog rejtinga ili da provjeri karakteristike gubitka i dospelja nenaplaćena potraživanja za svaki skup izloženosti, u zavisnosti od toga šta je primjenljivo.

(3) Za izloženosti prema ritejlu, kreditna institucija je dužna da najmanje jednom godišnje, na osnovu reprezentativnog uzorka za svaki skup izloženosti provjeri status pojedinačnih izloženosti iz uzorka da bi obezbijedila ispravnost raspoređivanja izloženosti u odgovarajući skup izloženosti i da prilagodi dodijeljeni rejting kada postupak obnove rejtinga pokaže da više nije opravdano korišćenje trenutnog rejtinga.

Primjena modela

Član 214

(1) Kreditna institucija primjenjuje statističke ili druge matematičke metode („modele“) za raspoređivanje izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti dužnika i pojedinačnih kreditnih izloženosti, koji moraju da ispunjavaju sljedeće kriterijume:

- 1) model mora imati dobru prediktivnu snagu i njegova primjena ne smije dovesti do neodgovarajućih zahtjeva za regulatorni kapital;
- 2) kreditna institucija mora imati uspostavljen postupak provjere ulaznih podataka u model koji uključuje procjenu tačnosti, potpunosti i adekvatnosti podataka;
- 3) podaci na kojima je razvijen model moraju da budu reprezentativni imajući u vidu portfolio dužnika ili izloženosti kreditne institucije;
- 4) kreditna institucija mora da obezbijedi redovno sprovođenje validacije modela koja uključuje praćenje performansi modela i njegove stabilnosti, provjeru specifikacija modela i upoređivanje rezultata modela sa stvarnim ishodom;
- 5) kreditna institucija mora da dopunjava statistički model nadzorom i procjenom stručnih zaposlenih u kreditnoj instituciji radi provjere adekvatnosti rejtinga koji je rezultat primjene modela i obezbjeđivanja odgovarajućeg korišćenja modela. Cilj procedura za provjeru mora da bude identifikacija i ograničavanje grešaka povezanih sa slabostima modela; stručnjak koji procjenjuje model mora pri

procjeni uzeti u obzir sve relevantne informacije koje nijesu obuhvaćene modelom, a kreditna institucija je dužna da dokumentuje način na koji će se kombinovati procjena stručnjaka i rezultati modela.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana, ulazni parametri modela moraju da budu kvalitetna i djelotvorna osnova za procjene koje su rezultat modela.

(3) Model ne smije da ima značajnijih pristranosti.

(4) Mora da postoji funkcionalna veza između ulaznih podataka i rezultata modela, koja se, prema potrebi, može utvrditi stručnom procjenom.

Dokumentacija rejting sistema

Član 215

(1) Kreditna institucija je dužna da dokumentuje dizajn i operativne detalje svojih rejting sistema, a dokumentacija služi za dokazivanje usklađenosti sa zahtjevima iz ovog odsjeka i uključuje kategorizaciju izloženosti, kriterijume za dodjelu rejtinga, nivoa odgovornosti zaposlenih koji dodjeljuju rejting dužnicima i izloženostima, učestalost obnove dodijeljenog rejtinga i nadzor uprave i rukovodstva nad rejting procesom.

(2) Kreditna institucija je dužna da analizira i dokumentuje razloge za sopstveni izbor rejting kriterijuma, kao i sve veće izmjene rejting procesa, a ta dokumentacija mora da podržava utvrđivanje promjena u procesu dodjele rejtinga nakon posljednje provjere od strane Centralne banke, pri čemu je potrebno dokumentovati i organizaciju dodjele rejtinga, uključujući proces dodjele rejtinga i strukturu interne kontrole.

(3) Kreditna institucija je dužna da dokumentuje posebne definicije nastanka statusa neizmirenja obaveza i gubitka koje koristi i da dokaže njihovu usklađenost sa definicijama iz ove odluke.

(4) Ako kreditna institucija u rejting procesu primjenjuje statističke modele, dužna je da dokumentuje njihovu metodologiju, a dokumentacija mora da sadrži:

- 1) detaljan prikaz teorije, pretpostavki i matematičke i empirijske podloge za dodjelu procjena parametara rizika rejting kategorijama, individualnim dužnicima, izloženostima ili skupovima izloženosti, uključujući i izvore podataka koji se koriste za procjenu modela;
- 2) uspostavljen strogi statistički postupak za validaciju modela, uključujući testiranje efikasnosti modela na uzorku za validaciju (eng. *out-of-sample*) i na novim podacima (eng. *out-of-time*);
- 3) sve okolnosti u kojima model nije efikasan.

(5) Kreditna institucija mora da dokaže Centralnoj banci da ispunjava uslove iz ovog člana ako je rejting sistem ili model koji se koristi u sklopu rejting sistema nabavila od eksternog dobavljača, a taj dobavljač na osnovu autorskih prava odbija da kreditnoj instituciji dozvoli pristup ili joj ograničava pristup informacijama koje se odnose na metodologiju tog rejting sistema ili modela, odnosno pristup osnovnim podacima koji su korišćeni u razvoju te metodologije ili modela.

Upravljanje podacima

Član 216

(1) Kreditna institucija je dužna da prikuplja i čuva podatke o internim rejtinzima.

(2) Za izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama, izloženosti prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i prema subjektima javnog sektora, izloženosti prema kreditnim institucijama i izloženosti prema privrednim društvima, kreditna institucija je dužna da prikuplja i čuva:

- 1) potpune podatke za prethodne periode o rejtingu dužnika i rejtingu priznatih davalaca garancije;
- 2) datume kada su rejtinzi dodijeljeni;
- 3) važne podatke i metodologiju primijenjenu za utvrđivanje rejtinga;
- 4) podatke o licima odgovornim za dodjelu rejtinga;
- 5) podatke o dužnicima i izloženostima koji su u statusu neizmirenja obaveza;
- 6) datume i okolnosti nastanka statusa neizmirenja obaveza;
- 7) podatke o PD-u i stopama statusa neizmirenja obaveza povezanim sa rejting kategorijama i podatke o migraciji među rejting kategorijama.

(3) Za izloženosti za koje je ovim odjeljkom dozvoljena upotreba sopstvenih procjena LGD-a ili upotreba IRB-CCF-a, ali za koje kreditna institucija ne primjenjuje sopstvene procjene LGD-a ili IRB-CCF-a, kreditna institucija prikuplja i čuva podatke o poređenju ostvarenih LGD-ova i vrijednosti utvrđenih u članu 202 stav 1 ove odluke, i između ostvarenih CCF-ova i SA-CCF-ova iz člana 207 st. 18 i 19 ove odluke.

(4) Kreditna institucija koja primjenjuje sopstvene procjene LGD-a i faktora konverzije dužna je da prikuplja i čuva:

- 1) potpune podatke za prethodne periode o rejtinzima pojedinačnih kreditnih izloženosti i procjenama LGD-a i faktora konverzije koje se odnose na svaku rejting kategoriju;
- 2) datume kada su dodijeljeni rejtinzi i napravljene procjene;
- 3) važne podatke i metodologiju primijenjenu za utvrđivanje rejtinga pojedinačnih kreditnih izloženosti i procjenu LGD-a i faktora konverzije;
- 4) podatke o licima odgovornim za dodjelu rejtinga pojedinačnim kreditnim izloženostima i procjenu LGD-a i faktora konverzije;
- 5) podatke o procijenjenom i ostvarenom LGD-u i faktorima konverzije koji se odnose na svaku izloženost u statusu neizmirenja obaveza;
- 6) za onu kreditnu instituciju koja u LGD-ju iskazuje efekte ublažavanja kreditnog rizika korišćenih garancija ili kreditnih derivata, podatke o LGD-u određene izloženosti prije i nakon usklađivanja LGD-a za uticaj garancija ili kreditnih derivata;
- 7) podatke o komponentama gubitka za svaku izloženost u statusu neizmirenja obaveza.

(5) Kreditna institucija je dužna da za izloženosti prema ritejlu prikuplja i čuva:

- 1) podatke koje je koristila u procesu raspoređivanja izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti;

- 2) podatke o procjenama PD-a, LGD-a i faktora konverzije koji se odnose na rejting kategorije ili skupove izloženosti;
- 3) podatke o dužnicima i izloženostima koji su u statusu neizmirenja obaveza;
- 4) za izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, podatke o rejting kategorijama ili skupovima izloženosti u koje je izloženost bila raspoređena u periodu od jedne godine prije nastanka statusa neizmirenja obaveza i ostvarene vrijednosti LGD-a i faktora konverzije;
- 5) podatke o stopama gubitaka za kvalifikovane revolving izloženosti prema ritejlu.

Testiranja otpornosti na stres koja se primjenjuju pri procjeni adekvatnosti kapitala

Član 217

- (1) Kreditna institucija je dužna da ima odgovarajuće postupke testiranja otpornosti na stres koje će da primijeni prilikom procjene svoje adekvatnosti kapitala.
- (2) Testiranje otpornosti na stres treba da obuhvati i identifikovanje mogućih događaja ili budućih promjena ekonomskih uslova koji bi mogli imati nepovoljan uticaj na kreditne izloženosti kreditne institucije i njenu sposobnost da izdrži takve promjene.
- (3) Kreditna institucija je dužna da redovno sprovodi testiranje otpornosti na stres kreditnog rizika radi procjene uticaja specifičnih uslova na zahtjeve za kapital za kreditni rizik.
- (4) Kreditna institucija odlučuje o izboru testova koje će da primjenjuje, a testovi podliježu supervizorskom pregledu.
- (5) Testovi koje kreditna institucija primjenjuje moraju da budu smisleni i da obuhvataju uticaj ozbiljne, ali moguće ekonomske recesije.
- (6) Kreditna institucija je dužna da u sklopu testiranja procjenjuje i migraciju kreditnih rejtinga u testnim scenarijima stresa.
- (7) Testiranje otpornosti na stres mora da se sprovodi na značajnoj većini ukupnih izloženosti kreditne institucije.
- (8) Scenariji upotrijebljeni na osnovu stava 2 ovog člana uključuju i pokretače rizika povezanih sa životnom sredinom, društvom i upravljanjem (ESG rizike), naročito pokretače fizičkog rizika i tranzicionog rizika koji proizlaze iz klimatskih promjena.

Pododsjek 2 – Kvantifikacija rizika

Stupanje dužnika ili pojedinačne kreditne izloženosti u status neizmirenja obaveza

Član 218

(1) Smatra se da je određeni dužnik stupio u status neizmirenja obaveza kada je ispunjen jedan ili oba sljedeća uslova:

- 1) kreditna institucija smatra vjerovatnim da dužnik neće u cjelosti ispuniti svoje obaveze prema kreditnoj instituciji, njenom matičnom društvu ili bilo kojem od njenih zavisnih društava, ne uzimajući u obzir mogućnost naplate iz kolateralata;
- 2) dužnik više od 90 dana kasni sa plaćanjem bilo koje dospjele materijalne obaveze prema kreditnoj instituciji, njenom matičnom društvu ili bilo kojem od njenih zavisnih društava.

(2) U slučaju izloženosti prema ritejlu kreditna institucija može da primjenjuje definiciju nastanka statusa neizmirenja obaveza iz stava 1 tačka 1 i 2 ovog člana na nivou pojedinačne kreditne linije (izloženosti), a ne u odnosu na ukupne obaveze dužnika.

(3) Za potrebe stava 1 tačka 2 ovog člana primjenjuju se sljedeća pravila:

- 1) za overdrafte računanje dana kašnjenja započinje danom kada dužnik prekorači odobreni limit, kada mu je odobreni limit smanjen i niži je od trenutno iskorišćenog iznosa ili kada je izvršio isplatu sredstava sa tekućeg računa bez pokrića, a taj iznos je materijalan;
- 2) za potrebe tačke 1 ovog stava, odobreni limit obuhvata svaki kreditni limit koji je kreditna institucija odredila i o kojem je obavijestila dužnika;
- 3) računanje dana kašnjenja za izloženosti po kreditnim karticama počinje danom na koji dospijeva obaveza plaćanja minimalnog dijela;
- 4) za potrebe stava 1 tačka 2 ovog člana, materijalnost dospjele kreditne obaveze procjenjuje se u odnosu na prag iz stava 8 i 10 ovog člana;
- 5) kreditna institucija je dužna da ima dokumentovane politike u vezi sa računanjem dana kašnjenja, naročito s obzirom na produženja roka otplate pojedinačnih kreditnih izloženosti, izmjene i odlaganja, obnavljanje plasmana i netiranje postojećih računa, koje mora da primjenjuje dosljedno tokom vremena i koje moraju da budu u skladu sa internim procedurama upravljanja rizikom, kao i procedurama odlučivanja u kreditnoj instituciji.

(4) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana kreditna institucija je pri procjeni vjerovatnoće da dužnik neće uredno ispuniti svoje obaveze dužna da uzme u obzir sljedeće okolnosti:

- 1) kreditna institucija ne priznaje kamatne prihode i prihode od provizija i naknada po kreditnoj obavezi;
- 2) kreditna institucija priznaje specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik zbog uočenog značajnog pogoršanja kreditnog kvaliteta dužnika koje je uslijedilo nakon nastanka te izloženosti;
- 3) kreditna institucija je prodala kreditnu izloženost uz značajan ekonomski gubitak;
- 4) kreditna institucija pristaje na mjeru restrukturiranja kreditne izloženosti kako je to definisano propisom kojim se utvrđuju kriterijumi i način klasifikacije aktive i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije ako će ta mjera vjerovatno rezultirati umanjivanjem finansijske obaveze dužnika zbog opraštanja materijalnog iznosa duga ili odlaganja plaćanja glavnice, kamata ili, prema potrebi, naknada;
- 5) kreditna institucija je podnijela zahtjev za pokretanje stečajnog ili sličnog postupka nad dužnikom u vezi sa kreditnom obavezom dužnika prema kreditnoj instituciji, njenom matičnom društvu ili bilo kojem od njenih zavisnih društava;

6) protiv dužnika je pokrenut ili je dužnik sam podnio zahtjev za pokretanje stečajnog ili sličnog postupka koji će dovesti do neplaćanja ili odlaganja plaćanja kreditne obaveze dužnika prema kreditnoj instituciji, njenom matičnom društvu ili bilo kojem od njenih zavisnih društava.

(5) Kreditna institucija koja koristi eksterne podatke koji nijesu usklađeni sa definicijom nastanka statusa neizmirenja obaveza utvrđenom u stavu 1 ovog člana dužna je da na odgovarajući način prilagodi te podatke kako bi ti podaci u najvećoj mjeri bili usklađeni sa definicijom nastanka statusa neispunjavanja obaveza.

(6) Za potrebe stava 3 tačka 4 ovog člana, materijalnost obaveze utvrđuje se na osnovu praga značajnosti koji sastoji se iz dvije komponente, i to apsolutnog i relativnog praga.

(7) Apsolutni prag se izražava kao zbir svih dospjelih iznosa koje dužnik ima prema kreditnoj instituciji, njenom matičnom društvu ili bilo kojem od njenih zavisnih društava (dospjela kreditna obaveza).

(8) Za izloženosti prema ritejlu apsolutni prag iz stava 7 ovog člana iznosi 100 eura, a za ostale izloženosti koje nijesu izloženosti prema ritejlu iznosi 500 eura.

(9) Relativni prag izražava se kao procenat koji je jednak iznosu dospjele kreditne obaveze dužnika u odnosu na ukupan iznos svih bilansnih izloženosti kreditne institucije, njenog matičnog društva ili bilo kojeg od njenih zavisnih društava prema dužniku, isključujući izloženosti po osnovu ulaganja u kapital.

(10) Relativni prag iz stava 9 ovog člana za sve izloženosti kreditne institucije iznosi 1%.

(11) Smatra se da je uslov iz stava 1 tačka 2 ovog člana ispunjen ako je dužnik prekoračio i apsolutni i relativni prag tokom 90 uzastopnih dana.

(12) U slučaju kada kreditni aranžman izričito dozvoljava dužniku da pod određenim uslovima izmijeni plan, obustavi ili odloži plaćanje, u kom dužnik djeluje u skladu sa pravima iz ugovora, izmijenjene, obustavljene ili odložene rate ne treba smatrati dospjelim, već broj dana kašnjenja treba da se zasniva na novom planu od trenutka kada je utvrđeno.

(13) Ako dužnik izmijeni plan otplate, obustavi ili odloži plaćanja, kreditna institucija treba da analizira razloge takve izmjene i procijeni moguće indicije da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze.

(14) Ako kreditna institucija smatra da za izloženost koja je prethodno bila u statusu neizmirenja obaveza više nije ispunjen ni jedan od uslova iz definicije nastanka statusa neizmirenja obaveza, dužna je da dodijeli rejting dužniku ili pojedinačnoj kreditnoj izloženosti kao da se radi o izloženosti koja nije u statusu neizmirenja obaveza, pri čemu će ako se naknadno ispuni neki od uslova iz definicije nastanka statusa neizmirenja obaveza, smatrati da je došlo do nastanka novog statusa neizmirenja obaveza.

(15) Bliži kriterijumi za utvrđivanje nastanka statusa neizmirenja obaveza sadržani su u smjernicama iz Priloga 2 koji čini sastavni dio ove odluke.

Opšti zahtjevi za procjenu

Član 219

(1) Prilikom kvantifikovanja parametara rizika koji se povezuju sa rejting kategorijama ili skupovima, treba da budu ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) sopstvene procjene parametara rizika PD-a, LGD-a, faktora konverzije i EL-a koje vrši kreditna institucija obuhvataju sve relevantne podatke, informacije i metode, te procjene se zasnivaju na iskustvu i empirijskim dokazima, a ne samo na subjektivnim rasuđivanjima, smislene su i lako razumljive i zasnovane su na značajnim pokretačima odgovarajućih parametara rizika; stepen konzervativnosti pri procjeni treba da je veći kada je količina informacija kojom kreditna institucija raspolaže manja;
- 2) kreditna institucija je dužna da ostvarene gubitke razdvoji u pogledu učestalosti nastanka statusa neispunjavanja obaveza, LGD, faktora konverzije ili, ako procjenjuje EL, gubitka, s obzirom na faktore koji direktno utiču na pojedine parametre rizika, pri čemu procjene kreditne institucije treba da budu odraz dugogodišnjeg iskustva;
- 3) kreditna institucija je dužna da uzme u obzir svaku promjenu u procesu odobravanja plasmana ili procesu naplate potraživanja tokom posmatranih perioda iz člana 220 stav 1 tačka 8 i stav 4 tačka 5 člana 221 stav 1 tačka 10 i st. 5 do 8 i člana 222 st. 11, 12 i 13 ove odluke; procjene kreditne institucije moraju da budu odraz implikacija tehničkih unapređenja i novih podataka i drugih informacija kada postanu raspoložive; kreditna institucija je dužna da provjerava svoje procjene kada se pojave nove informacije, a najmanje jednom godišnje;
- 4) populacija izloženosti u skupu podataka korišćenom za procjenu parametara rizika, standardi odobravanja plasmana mjerodavni u trenutku nastanka podataka kao i druge relevantne karakteristike moraju da budu uporedive sa izloženostima i standardima kreditne institucije, ekonomski i tržišni uslovi u kojima su podaci nastali moraju da budu relevantni u odnosu na sadašnje i buduće uslove, a broj izloženosti u uzorku i vremenski niz podataka iskorišćen za kvantifikaciju treba da budu dovoljni da obezbijede tačnost i kompletnost procjena kreditne institucije;
- 5) procjene moraju odražavati sve relevantne informacije o kvalitetu otkupljenih potraživanja koje su raspoložive kreditnoj instituciji koja otkupljuje potraživanja, uključujući podatke o sličnim skupovima izloženosti prikupljenim od prodavaca potraživanja, u okviru same kreditne institucije koja otkupljuje potraživanja ili iz eksternih izvora; kreditna institucija koja otkupljuje potraživanja dužna je da ocijeni sve podatke na koje se oslanja, a koje je prikupila od prodavaca potraživanja;
- 6) kako bi prevazišla pristranost, kreditna institucija je dužna da uključi odgovarajuća prilagođavanja u svoje procjene u onoj mjeri u kojoj je to moguće, nakon čega, svojim procjenama dodaje dovoljnu maržu konzervativnosti u zavisnosti od očekivanog raspona grešaka u procjenama, a marža konzervativnosti je veća ako se smatra da su metode i podaci manje zadovoljavajući i ako je očekivani raspon grešaka veći.

(2) Ako kreditna institucija primjenjuje različite procjene za obračun pondera rizika i za interne potrebe, dužna je da ih dokumentuje i dokaže opravdanost njihove primjene.

(3) Ako kreditna institucija koristi podatke iz zajedničkog skupa podataka više kreditnih institucija, moraju da budu ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) rejting sistemi i kriterijumi ostalih kreditnih institucija u zajedničkom skupu podataka moraju da budu slični njenim rejting sistemima i kriterijumima;
- 2) zajednički skup podataka mora da bude reprezentativan za portfolio na koji se primjenjuju podaci iz zajedničkog skupa podataka;
- 3) kreditna institucija mora dosljedno tokom vremena da koristi podatke iz zajedničkog skupa podataka za svoje procjene;
- 4) kreditna institucija ostaje odgovorna za integritet svojih rejting sistema; i
- 5) kreditna institucija je dužna da održava dovoljno dobro poznavanje rejting sistema koje koristi, uključujući sposobnost efikasnog praćenja i revizije rejting procesa.

Posebni zahtjevi za procjenu PD-a

Član 220

(1) Prilikom kvantifikovanja parametara rizika koji se povezuju sa rejting kategorijama ili skupovima izloženosti kreditna institucija je dužna da primjenjuje sljedeće posebne zahtjeve za procjenu PD-a za izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama, izloženosti prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i prema subjektima javnog sektora, izloženosti prema kreditnim institucijama i izloženosti prema privrednim društvima:

- 1) kreditna institucija je dužna da procjenjuje PD za svaku rejting kategoriju dužnika na osnovu višegodišnjeg prosjeka jednogodišnjih stopa statusa neizmirenja obavez, pri čemu procjene PD-a za dužnike koji su visoko zaduženi ili dužnike čija se imovina uglavnom sastoji od imovine kojom se trguje moraju da odražavaju performanse osnovne aktive u periodima stresnih promjena;
- 2) za otkupljena potraživanja od privrednih društava kreditna institucija može da procjenjuje EL za svaku rejting kategoriju dužnika na osnovu višegodišnjeg prosjeka jednogodišnjih stopa statusa neizmirenja obaveza;
- 3) kreditna institucija koja izvodi višegodišnje prosječne procjene PD-a i LGD-a za otkupljena potraživanja od privrednih društava iz procjene EL-a i odgovarajuće procjene PD-a ili LGD-a dužna je da obezbijedi da proces procjene ukupnih gubitaka ispunjava standarde za procjenu PD-a i LGD-a iz ovog dijela odluke i da je rezultat u skladu sa konceptom LGD-a iz člana 221 stav 1 tačka 1 ove odluke;
- 4) kreditna institucija može da koristi tehnike za procjenu PD-a samo uz odgovarajuću propratnu analizu tih tehnika, pri čemu je dužna da, u postupcima kombinovanja rezultata različitih tehnika i pri prilagođivanju procjena zbog ograničenja korišćenih tehnika i informacija, uzme u obzir prosuđivanje stručnjaka;
- 5) ako kreditna institucija koristi sopstvene podatke o istoriji nastanka statusa neizmirenja obaveza za procjenu PD-a, procjene moraju odražavati njene trenutne standarde odobravanja plasmana i razlike u rejting sistemu korišćenom u periodu kada su podaci nastali u odnosu na sadašnji rejting sistem, pri čemu ako je došlo do promjene u njenim standardima odobravanja plasmana ili rejting sistemima, nakon uključivanja odgovarajućeg prilagođavanja, kreditna institucija

na svoje procjene PD-a dodaje veću maržu konzervativnosti u zavisnosti od očekivanog raspona grešaka u procjeni koji već nije obuhvaćen odgovarajućim prilagođavanjem;

- 6) ako kreditna institucija povezuje ili raspoređuje svoje interne rejting kategorije na rejting skalu koju koristi ECAI ili slične organizacije i zatim svojim rejting kategorijama pripisuje stope statusa neizmirenja obaveza koje pripadaju rejting kategorijama eksternih organizacija neophodno je da budu zadovoljeni sljedeći uslovi:
 - raspoređivanje mora da se zasniva na upoređivanju kriterijuma internih rejtinga sa kriterijumima koje koriste eksterne organizacije i na upoređivanju internih i eksternih rejtinga zajedničkih dužnika;
 - kreditna institucija je dužna da izbjegava pristrasnost i nedosljednost u načinu raspoređivanja ili u pripadajućim podacima;
 - kriterijumi eksterne organizacije na osnovu kojih su generisani podaci koji se koriste za kvantifikaciju moraju da budu usmjereni samo na rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza i ne smiju odražavati karakteristike proizvoda;
 - kreditna institucija je dužna da analizom obuhvati i upoređivanje definicija nastanka statusa neizmirenja obaveza, pridržavajući se zahtjeva iz člana 218 ove odluke.
 - kreditna institucija je dužna da dokumentuje osnovu za raspoređivanje;
- 7) ako kreditna institucija primjenjuje statističke modele za predviđanje nastanka statusa neizmirenja obaveza, tada može da procjenjuje PD kao jednostavni prosjek procjena vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza pojedinačnih dužnika u određenoj rejting kategoriji, pri čemu korišćenje takvih modela za predviđanje nastanka statusa neizmirenja obaveza mora da bude u skladu sa odredbama člana 214 ove odluke;
- 8) bez obzira na to da li kreditna institucija koristi podatke iz eksternih izvora, interne podatke, podatke iz zajedničkih skupova podataka više kreditnih institucija ili kombinaciju ova tih izvora podataka za procjenu PD-a, vremenski niz podataka iz najmanje jednog od tih izvora podataka mora obuhvatati period od pet godina;
- 9) nezavisno od metode koju primjenjuje za procjenu PD-a, kreditna institucija procjenjuje vjerovatnoću neizmirenja obaveza za svaku rejting kategoriju na osnovu zabilježene istorijske jednogodišnje stope neizmirenja obaveza koja predstavlja aritmetički prosjek na osnovu broja dužnika (ponderisan brojem), dok drugi pristupi, uključujući izloženošću ponderisane prosjeke, nijesu dozvoljeni.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 8 ovog člana, ako raspoloživi podaci iz bilo kog izvora obuhvataju duži period i ako su relevantni, upotrebljava se taj duži period, pri čemu podaci uključuju reprezentativnu kombinaciju dobrih i loših godina ekonomskog ciklusa relevantnih za vrstu izloženosti.

(3) Kreditna institucija koja nije dobila odobrenje Centralne banke za primjenu sopstvenih procjena LGD-a ili IRB-CCF-a iz člana 185 ove odluke može, uz odobrenje Centralne banke, u trenutku uvođenja IRB pristupa, da koristi relevantne podatke koji obuhvataju period od dvije godine, pri čemu period koji podaci treba da bude obuhvate treba da povećava za jednu godinu svake godine sve dok relevantni podaci ne obuhvate barem pet godina.

(4) Kreditna institucija je dužna da za izloženosti prema ritejlu ispuni sljedeće uslove:

- 1) kreditna institucija je dužna da procjenjuje PD na nivou rejting kategorije dužnika ili pojedinačne kreditne izloženosti ili skupa izloženosti na osnovu višegodišnjeg prosjeka jednogodišnjih stopa statusa neizmirenja obaveza, a stope neizmirenja obaveza izračunavaju se na nivou pojedinačne kredine linije (izloženosti) samo ako se definicija statusa neizmirenja obaveza primjenjuje na nivou pojedinačne kreditne izloženosti u skladu sa članom 218 stav 2 ove odluke;
- 2) procjene PD-a mogu da budu izvedene iz procjene ukupnih gubitaka i odgovarajućih procjena LGD-a;
- 3) kreditna institucija je dužna da za raspoređivanje izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti uzima sopstvene podatke kao primarni izvor informacija za procjenu karakteristika gubitka, a može i da koristi podatke (uključujući podatke iz zajedničkih skupova podataka) ili statističke modele iz eksternih izvora za kvantifikaciju, pod uslovom da postoje čvrste veze između procesa raspoređivanja izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti kreditne institucije i procesa koji primjenjuje eksterni izvor podataka i čvrste veze između internog profila rizika kreditne institucije i sadržaja podataka iz eksternih izvora;
- 4) kreditna institucija koja izvodi višegodišnje prosječne procjene PD-a i LGD-a za izloženosti prema ritejlu iz procjene ukupnih gubitaka i odgovarajuće procjene PD-a ili LGD-a dužna je da obezbijedi da proces procjene ukupnih gubitaka ispunjava standarde za procjenu PD-a i LGD-a iz ovog dijela odluke i da je rezultat u skladu sa konceptom LGD-a iz člana 221 stav 1 tačka 1 ove odluke;
- 5) bez obzira na to da li kreditna institucija koristi podatke iz eksternih izvora, interne podatke, podatke iz zajedničkih skupova podataka više kreditnih institucija ili kombinaciju tih izvora podataka za procjenu PD-a, vremenski niz podataka iz najmanje jednog od izvora podataka mora da obuhvati period od pet godina;
- 6) kreditna institucija je dužna da tokom cjelokupnog perioda trajanja kreditnih izloženosti identifikuje i analizira očekivane promjene u parametrima rizika (sezonske efekte).

(5) Za izloženosti prema ritejlu po osnovu otkupljenih potraživanja kreditna institucija može da koristi referentne podatke iz eksternih izvora i sopstvene referentne podatke i dužna je da koristi sve relevantne izvore podataka radi upoređivanja.

(6) Za potrebe stava 4 tačka 1 ovog člana PD se zasniva na zabilježenoj istorijskoj jednogodišnjoj stopi neizmirenja obaveza.

(7) Za potrebe stava 4 tačka 5 ovog člana, ako raspoloživi podaci iz bilo kog izvora obuhvataju duži period i ako su relevantni, kreditna institucija upotrebljava taj duži period, pri čemu podaci treba da uključuju reprezentativnu kombinaciju dobrih i loših godina ekonomskog ciklusa relevantnih za vrstu izloženosti.

(8) Kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, u trenutku uvođenja IRB pristupa, da koristi relevantne podatke koji obuhvataju period od dvije godine, pri čemu se period koji podaci treba da obuhvataju povećava za jednu godinu svake godine sve dok relevantni podaci ne obuhvate barem pet godina.

Posebni zahtjevi za sopstvenu procjenu LGD-a

Član 221

(1) Prilikom kvantifikovanja parametara rizika koji se povezuju sa rejting kategorijama ili skupovima izloženosti kreditna institucija je dužna da primjenjuje sljedeće posebne zahtjeve za sopstvenu procjenu LGD-a:

- 1) kreditna institucija je dužna da procjenjuje LGD po rejting kategoriji pojedinačne kreditne izloženosti ili po skupovima izloženosti na osnovu prosječnih ostvarenih LGD-a u svakoj rejting kategoriji pojedinačnih kreditnih izloženosti ili skupu izloženosti, pri čemu uzima u obzir sve zabilježene statuse neizmirenja obaveza u izvorima podataka (ponderisani prosjek statusa neizmirenja obaveza);
- 2) kreditna institucija je dužna da koristi procjene LGD-a koje su primjerene ekonomskom padu ako su one konzervativnije od dugoročnog prosjeka, koje će, u cilju ograničenja uticaja ekonomskog pada na kapital, prilagoditi u onoj mjeri u kojoj očekuje da rejting sistem tokom vremena daje konstantne realizovane LGD-e po rejting kategorijama ili skupovima izloženosti;
- 3) kreditna institucija razmatra da li postoji povezanost između rizika dužnika, sa jedne strane, i rizika materijalne kreditne zaštite, osim standardizovanih (master) sporazuma o netiranju i bilansnog netiranja kredita i depozita, ili njenog pružaoca, sa druge strane;
- 4) kreditna institucija u svojoj procjeni LGD-a tretira valutne neusklađenosti između osnovne obaveze i materijalne kreditne zaštite, osim standardizovanih sporazuma o netiranju i bilansnog netiranja kredita i depozita, na konzervativan način;
- 5) ako se u procjenama LGD-a uzima u obzir postojanje materijalne kreditne zaštite, osim standardizovanih (master) sporazuma o netiranju i bilansnog netiranja kredita i depozita, te procjene ne smiju da se zasnivaju samo na procijenjenoj tržišnoj vrijednosti materijalne kreditne zaštite;
- 6) ako se u procjenama LGD-a uzima u obzir postojanje materijalne kreditne zaštite, osim standardizovanih (master) sporazuma o netiranju i bilansnog netiranja kredita i depozita, kreditna institucija je dužna da uvede interne zahtjeve za upravljanje tom materijalnom kreditnom zaštitom, uspostavi pravnu sigurnost i upravljanje rizicima te materijalne kreditne zaštite, koji moraju biti u skladu sa zahtjevima iz pododsjeka 1 odsjeka 3 odjeljka 4 ove glave;
- 7) ako kreditna institucija priznaje materijalnu kreditnu zaštitu, osim standardizovanih (master) sporazuma o netiranju i bilansnog netiranja kredita i depozita, pri utvrđivanju vrijednosti izloženosti za kreditni rizik druge ugovorne strane u skladu sa odsjekom 5 ili 6 odjeljka 6 ove glave, u procjenama LGD-a ne uzima u obzir iznose za koje očekuje da će da naplati iz te materijalne kreditne zaštite;
- 8) kreditna institucija je dužna da za specifične slučajeve izloženosti koje su već u statusu neizmirenja obaveza, primjenjuje zbir najbolje procjene očekivanog gubitka za svaku izloženost, uzimajući u obzir postojeće ekonomske uslove i status izloženosti i svoje procjene povećanja stope gubitka koja je posljedica mogućih dodatnih neočekivanih gubitaka tokom perioda naplate, tj. između datuma nastanka statusa neizmirenja obaveza i konačnog prestanka izloženosti;
- 9) ako je kreditna institucija penale za zakašnjela plaćanja dužnika zaračunate prije nastanka statusa neizmirenja obaveza, priznala u bilansu uspjeha, dužna je da

te iznose koje je priznala u bilansu uspjeha, uključujući u iznos izloženosti i gubitka kreditne institucije;

- 10) za izloženosti prema privrednim društvima, kreditnim institucijama i centralnim vladama i centralnim bankama, kao i prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i prema subjektima javnog sektora, procjene LGD-a moraju da se zasnivaju na podacima za period od najmanje pet godina, a period koji podaci treba da obuhvataju povećavaće se, od trenutka uvođenja IRB pristupa, za jednu godinu svake godine sve dok podaci ne obuhvate period od minimalno sedam godina za barem jedan izvor podataka, a ako raspoloživi podaci iz bilo kog izvora obuhvataju duži period i ako su relevantni, kreditna institucija je dužna da koristi taj duži period.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana, kreditna institucija na odgovarajući način uzima u obzir povraćaje (naplaćene iznose) ostvarene u relevantnim postupcima naplate potraživanja iz materijalne kreditne zaštite bilo koje vrste, kao i iz nematerijalne kreditne zaštite koja nije obuhvaćena definicijom iz člana 184 stav 1 tačka 15 ove odluke.

(3) Za potrebe stava 1 tačka 3 ovog člana, kreditna institucija tretira slučajeve u kojima postoji značajna povezanost na konzervativan način.

(4) Za potrebe stava 1 tačka 5 ovog člana, u procjenama LGD-a uzima se u obzir potencijalna nemogućnost kreditne institucije da brzo preuzme i realizuje kolateral.

(5) Za izloženosti prema ritejlu kreditna institucija može da:

- 1) izvede procjene LGD-a iz ostvarenih gubitaka i odgovarajućih procjena PD-a;
- 2) iskaže buduća povlačenja sredstava ili u faktorima konverzije ili u svojim procjenama LGD-a;
- 3) pri procjeni LGD-a, za izloženosti prema ritejlu po osnovu otkupljenih potraživanja, koristi referentne podatke iz eksternih izvora i sopstvene referentne podatke.

(6) Za potrebe stava 5 tačka 2 ovog člana, u slučaju da kreditna institucija uključuje buduća dodatna povlačenja u svoje faktore konverzije, treba da ih uzme u obzir u LGD-u i u brojiocu i imeniocu, a ako kreditna institucija u svoje faktore konverzije ne uključuje buduća dodatna povlačenja, uzima ih u obzir samo u brojiocu LGD-a.

(7) Za izloženosti prema ritejlu procjene LGD-a moraju da se zasnivaju na podacima za period od najmanje pet godina.

(8) Kreditna institucija može da, uz odobrenje Centralne banke, u trenutku uvođenja IRB pristupa, koristi relevantne podatke koji obuhvataju period od dvije godine, pri čemu se period koji podaci treba da obuhvataju povećava za jednu godinu svake godine sve dok relevantni podaci ne obuhvate period od barem pet godina.

Posebni zahtjevi za sopstvenu procjenu faktora konverzije

Član 222

(1) Prilikom kvantifikovanja parametara rizika koji se povezuju sa rejting kategorijama ili skupovima izloženosti kreditna institucija je dužna da primjenjuje sljedeće posebne zahtjeve za sopstvenu procjenu faktora konverzije:

- 1) kreditna institucija je dužna da procjenjuje faktore konverzije po rejting kategorijama pojedinačnih kreditnih izloženosti ili po skupovima izloženosti na osnovu prosječnih ostvarenih faktora konverzije u svakoj rejting kategoriji pojedinačne kreditne izloženosti ili skupu kreditnih izloženosti pomoću ponderisanog prosjeka statusa neizmirenja obaveza iz svih evidentiranih statusa neizmirenja obaveza u izvorima podataka;
- 2) kreditna institucija je dužna da primjenjuje procjene faktora konverzije koje su primjerene ekonomskom padu ako su one konzervativnije od dugoročnog prosjeka, odnosno dužna je da prilagodi svoje procjene parametara rizika po rejting kategorijama ili skupovima izloženosti da bi se ograničio uticaj ekonomskog pada na kapital, u mjeri u kojoj se od rejting sistema očekuje da tokom vremena daje konstantne ostvarene faktore konverzije po rejting kategorijama ili skupovima izloženosti;
- 3) IRB-CCF kreditne institucije odražava mogućnost dužnikovih dodatnih povlačenja sredstava do trenutka nastanka statusa neizmirenja obaveza i nakon toga;
- 4) u postupku procjene faktora konverzije kreditna institucija je dužna da uzme u obzir svoje politike i strategije koje se odnose na računovodstvenu evidenciju i praćenje naplate plasmana, kao i da razmotri svoju sposobnost i spremnost da spriječi dalja povlačenja sredstava u slučajevima stupanja u status neizmirenja obaveza zbog drugih razloga osim neplaćanja, kao što su povrede ugovornih odredbi (kovenanti) ili neki drugi događaji koji uzrokuju nastanak tehničkog statusa neizmirenja obaveza;
- 5) kreditna institucija je dužna da ima odgovarajuće sisteme i procedure praćenja iznosa pojedinačnih kreditnih izloženosti, iskorišćenih iznosa u odnosu na odobreni iznos izloženosti i promjena u iskorišćenim iznosima po dužnicima i po rejting kategorijama, odnosno da bude u mogućnosti da svakodnevno prati stanje iskorišćenih iznosa izloženosti;
- 6) ako kreditna institucija primjenjuje različite procjene faktora konverzije za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i za interne potrebe, dužna je da ih dokumentuje i dokaže opravdanost njihove primjene.
- 7) IRB-CCF kreditne institucije procjenjuje se na osnovu fiksnog perioda od 12 mjeseci;
- 8) IRB-CCF kreditne institucije zasniva se na referentnim podacima koji odražavaju karakteristike dužnika, pojedinačne kreditne izloženosti i praksi upravljanja u vezi sa izloženostima na koje se procjene primjenjuju.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana, ako kreditna institucija zabilježi negativni ostvareni faktor konverzije na osnovu svojih opservacija statusa neizmirenja obaveza, ostvareni faktor konverzije na osnovu tih opservacija jednak je nuli za potrebe kvantifikacije njihovog IRB-CCF-a.

(3) Kreditna institucija može da upotrebljava informacije o negativnom ostvarenom faktoru konverzije u postupku razvoja modela za potrebe diferencijacije rizika.

(4) Za potrebe staba 1 tačka 3 ovog člana IRB-CCF sadrži veću maržu konzervativnosti gdje razumno može da se očekuje jača pozitivna korelacija između učestalosti nastanka statusa neizmirenja obaveza i visine faktora konverzije.

(5) Za potrebe stava 1 tačka 7 ovog člana, svako neizmirenje obaveza povezuje se sa karakteristikama relevantnog dužnika i pojedinačne kreditne izloženosti na fiksni referentni datum koji se utvrđuje na 12 mjeseci prije datuma nastanka statusa neizmirenja obaveza.

(6) Za potrebe stava 1 tačka 8 ovog člana, IRB-CCF koji se primjenjuje na određene izloženosti ne zasniva se na podacima u kojima se kombinuju efekti različitih karakteristika ni na podacima iz izloženosti koje imaju značajno različite karakteristike rizika.

(7) IRB-CCF zasniva se na adekvatno homogenim segmentima, pri čemu su u tu svrhu dozvoljene sljedeće prakse samo na osnovu detaljne provjere i opravdanja od strane kreditne institucije:

- 1) na dužnike koji su velika privredna društva primjenjuju se osnovni podaci o SME ili srednjim privrednim društvima;
- 2) podaci o preuzetim obavezama sa malom raspoloživošću neiskorišćenih limita primjenjuju se na kreditne linije sa velikom raspoloživošću neiskorišćenih limita;
- 3) podaci o neredovnim dužnicima ili dužnicima kojima su dodatna povlačenja blokirana na referentni datum primjenjuju se na dužnike za koje nema poznatih ni relevantnih ograničenja zbog neredovnog plaćanja;
- 4) korišćenje podataka na koje su uticale promjene u kombinaciji zaduživanja dužnika i drugih povezanih proizvoda sa kreditom u posmatranom periodu, osim ako su u kombinaciji proizvoda ti podaci efektivno prilagođeni uklanjanjem uticaja tih promjena.

(8) Za potrebe stava 7 tačka 4 ovog člana, kreditna institucija treba da dokaže Centralnoj banci da je detaljno upoznata sa uticajem koji promjene u klijentovoj kombinaciji proizvoda imaju na skupove referentnih podataka o izloženostima i sa njima povezanim procjenama IRB-CCF-a, kao i da je taj uticaj beznačajan ili da je efektivno smanjen u okviru njihovog procesa procjene, tako da se sljedeće ne može smatrati adekvatnim:

- 1) utvrđivanje donjih ili gornjih granica CCF-a ili opservacija vrijednosti izloženosti, uz izuzetak ostvarenog faktora konverzije jednakog nuli, u skladu sa stavom 2 ovog člana;
- 2) primjena procjena na nivou dužnika koje u cjelosti ne obuhvataju relevantne opcije transformacije proizvoda ili koje neadekvatno kombinuju proizvode vrlo različitih karakteristika;
- 3) usklađivanje samo značajnih opservacija na koje utiče transformacija proizvoda;
- 4) isključenje opservacija na koje utiče transformacija profila proizvoda.

(9) Kreditna institucija treba da obezbijedi da se njene procjene IRB-CCF-a efektivno izoluju od potencijalnih uticaja regije nestabilnosti uzrokovanih time što je pojedinačna kreditna izloženost skoro u potpunosti iskorišćena na referentni datum.

(10) Referentni podaci ne smiju da budu ograničeni na preostali iznos glavnice pojedinačne kreditne izloženosti ili raspoloživi limit kreditne linije, pri čemu obračunate

kamate, druga dospjela plaćanja i povlačenja iznad ograničenja proizvoda moraju da budu uključeni u referentne podatke.

(11) Za izloženosti prema privrednim društvima, kreditnim institucijama, centralnim vladama i centralnim bankama, kao i prema jedinicama regionalne i lokalne samouprave i prema subjektima javnog sektora procjene faktora konverzije moraju da se zasnivaju na podacima za period od najmanje pet godina, a period koji podaci treba da obuhvataju povećava se, od trenutka uvođenja IRB pristupa, za jednu godinu svake godine sve dok relevantni podaci ne obuhvate period od minimalno sedam godina za barem jedan izvor podataka. Ako raspoloživi podaci iz bilo kog izvora obuhvataju duži period i ako su relevantni, kreditna institucija je dužna da koristi taj duži period.

(12) Za izloženosti prema ritejlu kreditna institucija može da iskaže buduća povlačenja sredstava ili u faktorima konverzije ili u svojim procjenama LGD-a.

(13) Za izloženosti prema ritejlu, procjene faktora konverzije moraju da se zasnivaju na podacima za period od najmanje pet godina. Kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, u trenutku uvođenja IRB pristupa, da koristi relevantne podatke koji obuhvataju period od dvije godine, pri čemu se period koji podaci treba da obuhvataju povećava za jednu godinu svake godine sve dok relevantni podaci ne obuhvate period od bar pet godina.

Kriterijumi za identifikaciju ekonomskog pada

Član 223

(1) Kreditna institucija je dužna da za potrebe člana 221 stava 1 tačka 2 i člana 222 stav 1 tačka 2 ove odluke, za svaku vrstu izloženosti identifikuje postojanje ekonomskog pada (recesije), primjenjujući sljedeća pravila:

- 1) priroda ekonomskog pada definiše se skupom ekonomskih indikatora koji su klasifikovani kao relevantni za tu vrstu izloženosti, u skladu s pravilima utvrđenim u stavu 4 ovog člana;
- 2) u smislu ozbiljnosti, ekonomski pad se označava najnepovoljnijom vrijednošću u periodu od 12 mjeseci („najnepovoljnija vrijednost za 12-mjesečni period“) koja se posmatra za svaki ekonomski indikator iz relevantnog skupa indikatora, i to u okviru istorijskog vremenskog okvira utvrđenog za taj indikator u skladu sa stavom 8 ovog člana;
- 3) ekonomski pad (recesija) obuhvata jedan ili više različitih perioda pada, koji pokrivaju vrhove i dna povezana sa najnepovoljnijim 12-mjesečnim vrijednostima ekonomskih indikatora iz relevantnog skupa; svaki takav period ima trajanje utvrđeno u skladu sa stavom 9 ovog člana.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 2 ovog člana 12-mjesečni periodi na koje se odnose vrijednosti ekonomskog indikatora mogu početi u bilo kojem trenutku unutar odgovarajućeg vremenskog okvira.

(3) Za potrebe stava 1 tačka 3 ovog člana:

- 1) period pada je period u kojem ekonomski indikator dostiže svoju najnepovoljniju 12-mjesečnu vrijednost;
- 2) kada za različite, ali značajno korelisane ekonomske indikatore, „vrhovi“ ili „dna“ najnepovoljnijih 12-mjesečnih vrijednosti nastupe istovremeno ili ubrzo jedan

nakon drugog, tada se periodi pada za te indikatore smatraju jednim jedinim periodom pada, koji pokriva najnepovoljnije 12-mjesečne vrijednosti za sve te indikatore.

(4) Sljedeći ekonomski indikatori klasifikuju se kao relevantni za sve vrste izloženosti:

- 1) bruto domaći proizvod (BDP);
- 2) stopa nezaposlenosti;
- 3) kumulativne stope statusa neizmirenja obaveza, dobijene eksterno, kada su dostupne;
- 4) kumulativne stope kreditnih gubitaka, dobijene eksterno, kada su dostupne.

(5) Pored ekonomskih indikatora iz stava 4 ovog člana mogu da se koriste sljedeći indikatori:

- 1) za izloženosti prema velikim privrednim društvima ili prema malim i srednjim preduzećima koji se smatraju ritejlom: sektorski ili industrijski indeksi;
- 2) za izloženosti prema dužnicima koji su velika privredna društva ili ritejl dužnici koje su obezbijeđene hipotekom na stambenim nepokretnostima: cijene stambenih nepokretnosti ili indeksi cijena stambenih nepokretnosti;
- 3) izloženosti prema dužnicima koji su velika privredna društva ili ritejl dužnici koje su obezbijeđene hipotekom na poslovnoj nepokretnosti:
 - cijene poslovnih nepokretnosti ili indeksi cijena poslovnih nepokretnosti;
 - cijene zakupa poslovnih nepokretnosti ili indeksi cijena zakupa poslovnih nepokretnosti;
- 4) za ostale izloženosti prema ritejlu, koje ne spadaju pod tačke 1, 2 ili 3 ovog stava: ukupni dug domaćinstava i raspoloživi lični dohodak, u oba slučaja kada su dostupni;
- 5) za izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja:
 - u slučaju finansiranja nepokretnosti: cijene nepokretnosti ili indeksi cijena, cijene zakupa ili indeksi cijena zakupa stambenih, poslovnih ili komercijalnih nepokretnosti, u zavisnosti od vrste izloženosti;
 - u slučaju finansiranja projekta: cijene osnovnih proizvoda koji se isporučuju kroz projekat;
 - u slučaju finansiranja objekta: indeksi za odgovarajuću vrstu ili vrste kolaterala;
 - u slučaju finansiranja robe: cijene ili indeksi cijena za odgovarajuću vrstu robe;
- 6) za izloženosti prema kreditnim institucijama: finansijski kreditni indeksi.

(6) Pored ekonomskih indikatora navedenih u st. 4 i 5 ovog člana kreditna institucija može da koristi i druge ekonomske indikatore koji predstavljaju eksplanatorne varijable ili indikatore ekonomskog ciklusa, specifične za posmatranu vrstu izloženosti.

(7) Ekonomski indikatori identifikovani za određenu vrstu izloženosti u skladu sa st. 4 do 6 ovog člana treba da odražavaju geografsku i, gdje je primjenjivo, sektorsku distribuciju izloženosti u toj vrsti izloženosti.

(8) Za potrebe stava 1 tačka 2 ovog člana, istorijski vremenski period primjenljiv na ekonomski indikator jeste period od 20 godina koji se završava u trenutku kada kreditna institucija, u skladu sa ovim članom; identifikuje ekonomski pad, pri čemu,

ukoliko varijabilnost ekonomskog indikatora u tom 20-godišnjem periodu nije reprezentativna za vjerovatni opseg buduće varijacije tog indikatora, primjenjivi istorijski vremenski period treba da bude duži, u mjeri u kojoj je to potrebno da bi se obezbijedile vrijednosti koje su reprezentativne za taj vjerovatni raspon.

(9) Za potrebe stava 1 tačka 3 ovog člana, trajanje perioda ekonomskog pada određuje se kako slijedi:

- 1) u slučaju iz stava 3 tačka 2 ovog člana, jedinstveni period pada je period koji traje dovoljno dugo da pokrije sve vrhove ili padove koji se odnose na najnepovoljnije 12-mjesečne vrijednosti posmatranih ekonomskih indikatora;
- 2) u svim slučajevima, bez obzira na to da li se odnose na stav 3 tačka 2 ovog člana, ako 12-mjesečne vrijednosti posmatranih indikatora ne odstupaju značajno od najnepovoljnije 12-mjesečne vrijednosti u određenom kontinuiranom vremenskom intervalu, period ekonomskog pada treba da bude dovoljno dug da odražava produženu ozbiljnost negativnog uticaja tih indikatora;
- 3) u svim slučajevima, bez obzira na to da li se odnose na stav 3 tačka 2 ovog člana, ako indikatori pokazuju susjedne vrhove ili padove u odnosu na najnepovoljnije 12-mjesečne vrijednosti, koji ne odstupaju značajno i koji su povezani sa istim ukupnim ekonomskim uslovima, period ekonomskog pada treba da obuhvati cjelokupni produženi period u kojem su te vrijednosti zabilježene;
- 4) u slučaju iz stava 3 tačka 1 ovog člana, kada se ne primjenjuju ni tačka 2 ni tačka 3 ovog stava, period ekonomskog pada biće tačno onih 12 mjeseci na koje se odnosi najnepovoljnija zabilježena vrijednost.

Zahtjevi za procjenu efekata nematerijalne kreditne zaštite za izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama, izloženosti prema jedinicama regionalne vlade i lokalne samouprave i prema subjektima javnog sektora, i izloženosti prema privrednim društvima kada se primjenjuju sopstvene procjene LGD-a i za izloženosti prema ritejlu

Član 224

(1) Na priznate davaoce garancija i na garancije primjenjuju se sljedeći zahtjevi:

- 1) kreditna institucija je dužna da jasno propiše kriterijume za vrste davaoca garancija čije će garancije priznavati pri obračunu iznosa rizikom ponderisanih izloženosti;
- 2) na priznate davaoce garancija primjenjuju se ista pravila koja se u skladu sa čl. 212, 213 i 214 ove odluke primjenjuju na dužnike;
- 3) garancija je u pisanom obliku, neopoziva i nepromjenjiva od strane davaoca garancije, važeća dok se obaveza za koju je data garancija u cjelosti ne ispuni, do iznosa i roka dospijeća garancije, i pravno izvršiva prema davaocu garancije u skladu sa pravom države u kojoj se nalazi imovina davaoca garancije nad kojom se može sprovesti izvršenje;
- 4) garancija je bezuslovna.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 4 ovog člana, „bezuslovna garancija“ znači garancija za koju ugovor o kreditnoj zaštiti ne sadrži niti jednu klauzulu čije ispunjenje nije pod direktnom kontrolom kreditne institucije kreditora i koja bi mogla da spriječi davaoca

garancije da pravovremeno izvrši obavezu plaćanja usljed kvalifikujućeg nastanka statusa neizmirenja obaveza dužnika ili neplaćanja od strane inicijalnog dužnika.

(3) Garancija se smatra bezuslovnom i ako ugovor o kreditnoj zaštiti sadrži klauzulu kojom se uređuje da pogrešna dubinska analiza ili prevara institucije kreditora poništava ili umanjuje opseg garancije koji je davalac garancije ponudio.

(4) Garancije kod kojih je isplata od strane garantora uslovljena time da kreditna institucija prethodno mora da pokuša naplatu od dužnika, i koje pokrivaju samo preostale gubitke nakon što kreditna institucija završi proces restrukturiranja (workout), smatraće se bezuslovnim.

(5) Kreditna institucija može da prizna nematerijalnu kreditnu zaštitu primjenom pristupa modeliranja usklađivanja PD/LGD-a, u skladu sa ovim članom i zahtjevima iz stava 14 ovog člana, ili pristupa zamjene parametara rizika u okviru A-IRB-a u skladu sa članom 274 ove odluke i zahtjevima za priznavanje iz Odjeljka 4 ove glave.

(6) Kreditna institucija je dužna da ima jasne politike za procjenu uticaja nematerijalne kreditne zaštite na parametre rizika, koje će biti usklađene sa njenim internim postupcima upravljanja rizicima i koje će odražavati zahtjeve naznačene u ovom članu.

(7) Kreditna institucija je dužna da politikama jasno definiše koje specifične metode, opisane u stavu 5 ovog člana, koristi za svaki rejting sistem i dužna je da ih kontinuirano i dosljedno primjenjuje.

(8) Kreditna institucija je dužna da jasno propiše kriterijume za prilagođavanje rejting kategorija, skupova izloženosti ili sopstvenih procjena LGD-a i, u slučaju izloženosti prema ritejlu i priznatih izloženosti po osnovu otkupljenih potraživanja, kriterijume za proces raspoređivanja izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti da bi se odrazio uticaj garancija na izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti, koji moraju da budu ispunje uslove iz čl. 211, 212 i 213 ove odluke.

(9) Kriterijumi iz stava 5 ovog člana treba da budu vjerodostojni i smisleni i da odražavaju sposobnost i spremnost davaoca garancije da ispunji obavezu iz garancije, vjerovatnu vremensku dinamiku plaćanja od strane davaoca garancije, stepen u kojem je sposobnost davaoca garancije da ispunji obavezu iz garancije u korelaciji sa sposobnošću dužnika da plaća dug i stepen u kojem je rezidualni rizik još uvijek prisutan.

(10) Zahtjevi za garancije iz ovog člana primjenjuju se i na kreditne derivate kod kojih je referentni subjekat jedno lice (eng. *single-name credit derivatives*), pri čemu ako postoji neusklađenost između osnovne obaveze i referentne obaveze po kreditnom derivatu ili obaveze na osnovu koje se utvrđuje da li se kreditni događaj dogodio, primjenjuju se uslovi iz člana 254 stav 3 ove odluke.

(11) Kreditna institucija je dužna da primjenjuje odredbe iz stava 10 ovog člana i na proces raspoređivanja izloženosti prema ritejlu i priznatih izloženosti po osnovu otkupljenih potraživanja u rejting kategorije ili skupove izloženosti.

(12) Kriterijumima se mora adresirati struktura plaćanja po kreditnom derivatu i konzervativno procijeniti njen uticaj na nivo i vremensku dinamiku naplate sredstava. Kreditna institucija je dužna da uzme u obzir stepen u kojem je rezidualni rizik još uvijek prisutan.

(13) Kreditni derivati na prvu obavezu u statusu neizmirenja mogu da se smatraju priznatom nematerijalnom kreditnom zaštitom, međutim, kreditni derivati na drugu obavezu u statusu neizmirenja i svi drugi kreditni derivati na n-tu obavezu u statusu neizmirenja ne smatraju se priznatim oblicima nematerijalne kreditne zaštite.

(14) Ako kreditna institucija priznaje nematerijalnu kreditnu zaštitu primjenom pristupa modeliranja usklađivanja PD/LGD-a, obezbijedenom dijelu osnovne izloženosti ne dodjeljuje se ponder rizika koji je niži od donje granice pondera rizika pružaoca zaštite, pri čemu se donja granica pondera rizika pružaoca zaštite izračunava primjenom funkcije iste vjerovatnoće neizmirenja obaveza, LGD-a i pondera rizika kao što su oni koji se primjenjuju na uporedivu direktnu izloženost prema pružaocu zaštite iz člana 274 ove odluke.

(15) Za garancije date za izloženosti prema ritejlu, zahtjevi iz st. 1 do 9 primjenjuju se i na raspoređivanje izloženosti u rejting kategorije ili skupove izloženosti, kao i na procjenu PD-a.

Zahtjevi za otkupljena potraživanja

Član 225

(1) Pri kvantifikovanju parametara rizika koji se povezuju sa rejting kategorijama i skupovima izloženosti za otkupljena potraživanja, kreditna institucija je dužna da obezbijedi da su ispunjeni uslovi iz st. 2 do 11 ovog člana.

(2) Struktura pojedinačne kreditne izloženosti (po osnovu otkupljenog potraživanja) treba da obezbijedi da u svim predvidljivim situacijama kreditna institucija ima vlasništvo i kontrolu nad svim novčanim prilivima koji proizilaze iz otkupljenih potraživanja.

(3) Kada dužnik svoju obavezu izmiruje prodavcu ili serviseru, kreditna institucija je dužna da redovno provjerava da li su plaćanja proslijeđena u cjelosti i u skladu sa odredbama iz ugovora.

(4) Kreditna institucija je dužna da ima procedure kojima obezbjeđuje da vlasništvo nad potraživanjima i novčanim prilivima bude zaštićeno od stečaja ili pravnih postupaka koji bi mogli značajno da odlože mogućnost likvidiranja ili ustupanja potraživanja ili zadržavanja kontrole nad novčanim tokovima.

(5) Kreditna institucija treba da prati kvalitet otkupljenih potraživanja i finansijsko stanje prodavaca i serviseru i u tom cilju dužna je da:

- 1) procjenjuje korelaciju između kvaliteta otkupljenih potraživanja i finansijskog stanja i prodavaca i serviseru i da ima interne politike i procedure koje obezbjeđuju adekvatnu zaštitu od svih nepredvidljivih događaja i kojima je propisano dodjeljivanje internog rejtinga svakom prodavcu i serviseru;
- 2) ima jasne i djelotvorne politike i procedure za određivanje prihvatljivosti prodavaca i serviseru; kreditna institucija ili njen zastupnik dužni su da sprovode

periodičnu provjeru prodavaca i serviseru radi provjere tačnosti izvještaja koje dobija od prodavaca ili serviseru, otkrivanja prevare ili operativnih slabosti i kako bi provjerila kvalitet prodavčevih kreditnih politika i politika i procedura naplate serviseru, a nalazi tih provjera moraju da budu dokumentovani;

- 3) procijeni karakteristike skupova izloženosti po osnovu otkupljenih potraživanja, uključujući avansna plaćanja, istorijat dospjelih nenaplaćenih potraživanja od pojedinačnih prodavaca i loša potraživanja, ispravke vrijednosti za loša potraživanja i uslove otplate i obaveze koje je moguće prebijati (eng. *contra accounts*);
- 4) ima efikasne politike i procedure za praćenje koncentracija prema jednom dužniku na agregatnoj osnovi, i to u okviru jednog skupa izloženosti i u više skupova izloženosti po osnovu otkupljenih potraživanja;
- 5) obezbijedi da od serviseru prima blagovremene i dovoljno detaljne izvještaje o dospjelosti potraživanja i njihovom smanjenju vrijednosti kako bi obezbijedila usklađenost sa svojim kriterijumima priznavanja i politikama odobravanja avansnih plaćanja koje uređuju otkupljena potraživanja i obezbijedila efikasno sredstvo za praćenje prodavčevih uslova prodaje i smanjenja vrijednosti i kako bi mogla provjeravati da li se prodavac pridržava tih uslova.

(6) Kreditna institucija je dužna da ima sisteme i procedure za rano otkrivanje pogoršanja finansijskog stanja prodavaca potraživanja i kvaliteta otkupljenih potraživanja, kao i za brzo i efikasno rješavanje nastalih problema.

(7) Kreditna institucija je naročito dužna da ima jasne i efikasne politike, procedure i informacione sisteme za praćenje kršenja odredbi ugovora, kao i jasne i efektivne politike i procedure za pokretanje pravnih radnji i postupanje s otkupljenim problematičnim potraživanjima.

(8) Kreditna institucija je dužna da ima jasne i efektivne politike i procedure kojima se uređuje upravljanje otkupljenim potraživanjima, kreditima i gotovinom.

(9) Kreditna institucija je dužna da svojim politikama propiše sve bitne elemente programa otkupa potraživanja, uključujući stope avansnih plaćanja, priznate kolaterale, potrebnu dokumentaciju, limite koncentracije i način na koji će se postupati sa primljenim gotovinskim uplatama, a ti elementi programa otkupa potraživanja treba da obuhvate sve relevantne i značajne faktore kao što su finansijsko stanje prodavaca i serviseru, koncentracije rizika i trendovi kvaliteta otkupljenih potraživanja i prodavčeve baze klijenata.

(10) Internim sistemima potrebno je da se obezbijedi da se sredstva odobravaju samo ako je dostavljen potreban kolateral i ako je priložena sva potrebna dokumentacija.

(11) Kreditna institucija je dužna da ima efektivan interni proces za procjenu usklađenosti sa svim internim politikama i procedurama, a taj proces mora da obuhvati:

- 1) redovne revizije svih ključnih faza programa otkupa potraživanja koje kreditna institucija sprovodi,
- 2) potvrđivanje razdvajanja dužnosti:
 - između procjene prodavaca i serviseru i procjene dužnika, i
 - između procjene prodavaca i serviseru i nadzora prodavaca i serviseru;

- 3) ocjenu operacija koje se sprovode u jedinicama za podršku poslovanju (eng. *back office*), a naročito stručnosti, iskustva i broja zaposlenih;
- 4) obim i kvalitet sistema koji podržavaju automatizaciju procesa otkupa potraživanja.

Pododsjek 3 – Validacija internih procjena

Validacija internih procjena

Član 226

Kreditna institucija je dužna da sprovede validaciju svojih internih procjena uz poštovanje sljedećih zahtjeva:

- 1) kreditna institucija je dužna da ima robusne sisteme validacije tačnosti i dosljednosti rejting sistema, procesa i procjene svih relevantnih parametara rizika, koji mora da omogući kreditnoj instituciji dosljednu i smislenu procjenu efektivnosti sistema internog rejtinga i procjene rizika;
- 2) kreditna institucija je dužna da redovno upoređuje ostvarene stope statusa neizmirenja obaveza sa procijenjenim PD-om za svaku rejting kategoriju, a u slučajevima kada su ostvarene stope statusa neizmirenja obaveza izvan očekivanih granica za tu rejting kategoriju, kreditna institucija je dužna da naročito analizira razloge tog odstupanja; kreditna institucija koja primjenjuje sopstvene procjene LGD-a i faktora konverzije dužna je da na isti način sprovodi i analizu za te procjene; pri takvim poređenjima potrebno je koristiti podatke koji pokrivaju najduži mogući period za koji su podaci raspoloživi, a kreditna institucija je dužna da dokumentuje metode i podatke koji se koriste u takvim poređenjima; takve analize i dokumentacija moraju se ažurirati najmanje jednom godišnje;
- 3) kreditna institucija je dužna da primjenjuje i druge kvantitativne tehnike validacije kao i upoređivanje sa relevantnim podacima iz eksternih izvora, pri čemu se te analize moraju zasnivati na podacima koji su adekvatni za portfolio kreditne institucije, koji su redovno ažurirani i obuhvataju relevantni period posmatranja, tako da se interna procjena efektivnosti sistema kreditne institucije zasniva na najdužem mogućem periodu za koji su podaci raspoloživi;
- 4) metode i podaci koji se koriste za kvantitativnu validaciju moraju da se dosljedno primjenjuju, a promjene u metodama procjenjivanja i validacije i podacima (uključujući izvore podataka i periode koje podaci pokrivaju) moraju da budu dokumentovane;
- 5) kreditna institucija je dužna da ima odgovarajuće interne standarde za slučajeve kada su odstupanja ostvarenih PD-a, LGD-a, faktora konverzije i ukupnih gubitaka, kada se procjenjuje EL, od procijenjenih vrijednosti dovoljno značajna da dovode u pitanje pouzdanost procjena. Ovim standardima se moraju uzeti u obzir poslovni ciklusi i slične promjene u ekonomskom okruženju koje su uticale na nastanak statusa neizmirenja obaveza. Ako su ostvarene vrijednosti kontinuirano veće od očekivanih, kreditna institucija je dužna da povećava procjene kako bi one odražavale ostvarene statuse neizmirenja obaveza i gubitke.

Pododsjek 5 – Interno upravljanje i nadzor

Korporativno upravljanje

Član 227

(1) Upravni odbor kreditne institucije i više rukovodstvo dužni su da odobre sve važne karakteristike rejting procesa i procesa procjene i da poznaju i razumiju funkcionisanje rejting sistema kreditne institucije, kao i da dobro razumiju izvještaje koji uključuju informacije povezane sa rejtinzima.

(2) Više rukovodstvo kreditne institucije je dužno da:

- 1) izvještava upravni odbor kreditne institucije o svim važnim promjenama ili odstupanjima od uspostavljenih politika koje će značajno uticati na funkcionisanje rejting sistema kreditne institucije;
- 2) dobro poznaje dizajn i funkcionisanje rejting sistema;
- 3) kontinuirano obezbjeđuje ispravno funkcionisanje rejting sistema.

(3) Funkcija kontrole kreditnog rizika dužna je da redovno izvještava više rukovodstvo o djelotvornosti rejting procesa, oblastima koje je potrebno poboljšati i statusu svih aktivnosti preduzetih za otklanjanje prethodno utvrđenih nedostataka.

(4) Obavezni dio izvještavanja višeg rukovodstva čine analize profila rizika kreditne institucije zasnovane na internim rejtinzima, a to izvještavanje obuhvata naročito:

- 1) profil rizika po rejting kategorijama,
- 2) migracije između rejting kategorija, procjene relevantnih parametara rizika po rejting kategorijama,
- 3) upoređivanja ostvarenih stopa nastanka statusa neizmirenja obaveza i, ako kreditna institucija primjenjuje sopstvene procjene, ostvarenih LGD-a i faktora konverzije s procijenjenim vrijednostima, i
- 4) rezultate testiranja otpornosti na stres.

(5) Učestalost izvještavanja iz stava 1 ovog člana zavisi od značaja i vrste informacija i nivoa korisnika izvještaja.

Kontrola kreditnog rizika

Član 228

(1) Funcija kontrole kreditnog rizika u kreditnoj instituciji mora da bude nezavisna od lica i upravljačkih funkcija odgovornih za odobravanje ili obnavljanje plasmana i ta jedinica je odgovorna za dizajn ili odabir, primjenu, nadzor i funkcionisanje rejting sistema i dužna je da redovno priprema i analizira izvještaje u vezi sa rezultatima rejting sistema.

(2) Odgovornosti funkcije kontrole kreditnog rizika, obuhvata:

- 1) testiranje i praćenje rejting kategorija i skupova izloženosti;
- 2) izradu i analizu sažetih izvještaja u vezi sa rejting sistemima kreditne institucije;
- 3) primjenu procedura radi utvrđivanja da li se definicije rejting kategorija i skupova izloženosti po svim organizacionim jedinicama i geografskim područjima dosljedno primjenjuju;

- 4) provjeru i dokumentovanje svih promjena u rejting procesu, uključujući i razloge za promjenu;
- 5) provjeru rejting kriterijuma radi ocijene da li su još uvijek adekvatno predviđaju rizik, a sve promjene rejting procesa, kriterijuma ili individualnih rejting parametara moraju da budu dokumentovane i adekvatno sačuvane;
- 6) aktivno učestvovanje u dizajnu ili odabiru, implementaciji i validaciji modela koji se koriste u rejting procesu;
- 7) nadzor modela koji se koriste u rejting procesu;
- 8) kontinuiranu provjeru modela, kao i izmjena modela koji se koriste u rejting procesu.

(3) Kreditna institucija koja koristi podatke iz zajedničkih skupova podataka u skladu sa članom 219 stav 3 ove odluke može da eksternalizuje:

- 1) pripremu informacija relevantnih za testiranje i praćenje rejting kategorija i skupova izloženosti;
- 2) pripremu sažetih izvještaja u vezi sa rejting sistemima kreditne institucije;
- 3) pripremu informacija relevantnih za provjeru rejting kriterijuma kako bi se ocijenilo da li još uvijek adekvatno predviđaju rizik;
- 4) dokumentovanje promjena u rejting procesu, kriterijumima ili pojedinim rejting parametrima;
- 5) pripremu informacija relevantnih za kontinuiranu provjeru i izmjene modela koji se koriste u rejting procesu.

(4) Kreditna institucija koja primjenjuje stav 3 ovog člana dužna je da Centralnoj banci obezbijedi pristup svim relevantnim informacijama trećih lica koje su potrebne za utvrđivanje usklađenosti sa propisanim zahtjevima, uključujući i obavljanje neposredne kontrole u istom obimu u kojem bi se kontrola na licu mjesta obavila u kreditnoj instituciji.

Interna revizija

Član 229

Interna revizija je dužna da najmanje jednom godišnje revidira rejting sisteme kreditne institucije i njihovo funkcionisanje, uključujući funkcionisanje kreditnog procesa i procjene PD-a, LGD-a, EL-a i faktora konverzije, a ta revizija mora da obuhvati poštovanje svih primjenljivih zahtjeva iz ove odluke koji se odnose na rejting sisteme kreditne institucije i njihovo funkcionisanje.

ODJELJAK 4 – Ublažavanje kreditnog rizika

Odsjek 1 – Značenje izraza i opšti zahtjevi

Značenje izraza

Član 230

Izrazi upotrijebljeni u ovom odjeljku imaju sljedeća značenja:

- 1) **kreditna institucija kreditor** (*engl. lending institution*) je kreditna institucija koja ima izloženost;
- 2) **transakcija kreditiranja obezbijeđena kolateralom** (*engl. secured lending transaction*) je transakcija na osnovu koje nastaje izloženost obezbijeđena kolateralom koja ne sadrži odredbu kojom se kreditnoj instituciji daje pravo na maržu (dodatni kolateral) najmanje na dnevnoj osnovi, ako se vrijednost postojećeg kolaterala smanji;
- 3) **transakcija zavisna od kretanja na tržištu kapitala** (*engl. capital market-driven transaction*) je transakcija na osnovu koje nastaje izloženost obezbijeđena kolateralom koja sadrži odredbu kojom se kreditnoj instituciji daje pravo na maržu (dodatni kolateral) najmanje na dnevnoj osnovi, ako se vrijednost postojećeg kolaterala smanji;
- 4) **osnovni CIU** (*engl. underlying CIU*) je CIU u čije akcije ili udjele ulaže drugi CIU;
- 5) **pristup zamjene parametara rizika u skladu sa A-IRB pristupom** (*engl. substitution of risk parameters approach under A-IRB*) je zamjena, u skladu sa članom 274 ove odluke, parametara rizika vjerovatnoće neizmirenja obaveza i LGD-a za osnovne izloženosti (one koje su u osnovi finansijskog instrumenta) odgovarajućim parametrima PD-a i LGD-a koji bi se u skladu sa IRB pristupom sa primjenom sopstvenih procjena LGD-a dodijelili uporedivoj direktnoj izloženosti prema pružaocu zaštite.

Principi za priznavanje efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika

Član 231

(1) Nijedna izloženost nakon primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika ne smije da rezultira većim iznosom rizikom ponderisane izloženosti ili iznosom očekivanog gubitka od identične izloženosti na koju nijesu primijenjene tehnike ublažavanja kreditnog rizika.

(2) Ako iznos rizikom ponderisane izloženosti uzima u obzir kreditnu zaštitu u skladu sa odjeljkom 2 ili 3 ove ovog dijela odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo, kreditna institucija ne smije da tu kreditnu zaštitu uzme u obzir u obračunima izvršenim u skladu sa ovim odjeljkom.

(3) Ako su zadovoljeni zahtjevi iz odsjeka 2 i 3 ovog odjeljka, kreditna institucija može da prilagodi izračunavanje iznosa rizikom ponderisane izloženosti prema standardizovanom pristupu i izračunavanje iznosa rizikom ponderisane izloženosti i iznosa očekivanog gubitka prema IRB pristupu, u skladu sa odsjecima 4, 5 i 6 ovog odjeljka.

(4) Kreditna institucija je dužna da kolateralom smatra gotovinu, hartije od vrijednosti ili robu kupljene, pozajmljene ili primljene na osnovu repo transakcija ili transakcija pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane.

(5) Ako kreditna institucija koja izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti prema standardizovanom pristupu koristi više instrumenata ublažavanja kreditnog rizika koji pokrivaju jednu izloženost dužna je da uradi sljedeće:

- 1) podijeli izloženost na djelove pokrivene pojedinim instrumentom za ublažavanje kreditnog rizika; i
- 2) posebno izračuna iznos rizikom ponderisane izloženosti za svaki dio dobijen prema tački 1 ovog stava, shodno odredbama odjeljka 2 i ovog odjeljka.

(6) Ako kreditna institucija koja izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti prema standardizovanom pristupu za jednu izloženost koristi instrument kreditne zaštite od jednog pružaoca zaštite, a ti instrumenti kreditne zaštite imaju različitu ročnost, dužna je da uradi sljedeće:

- 1) da podijeli izloženost na djelove pokrivene pojedinim instrumentom za ublažavanje kreditnog rizika sa određenom ročnošću; i
- 2) da posebno izračuna iznos rizikom ponderisane izloženosti za svaki dio dobijen prema tački 1 ovog stava shodno odredbama odjeljka 2 i ovog odjeljka odluke.

(7) Kolateral koji ispunjava sve zahtjeve za priznavanje utvrđene u ovom odjeljku može da se prizna čak i za izloženosti koje su povezane sa neiskorišćenim kreditnim linijama ako je povlačenje sredstava iz kreditne linije uslovljeno prethodnom ili istovremenom kupovinom ili prijemom kolaterala do nivoa u kojem kreditna institucija ima pravo na kolateral nakon povlačenja sredstava iz kreditne linije, tako da kreditna institucija nema pravo na kolateral dok god sredstva iz kreditne linije nijesu povučena.

Principi za priznavanje tehnika ublažavanja kreditnog rizika

Član 232

(1) Tehnika koja se koristi za pribavljanje kreditne zaštite, zajedno sa preduzetim aktivnostima, postupcima, procedurama i politikama koje sprovodi kreditna institucija kreditor mora da obezbijedi pravno dejstvo aranžmana kreditne zaštite u svim relevantnim jurisdicijama sudske nadležnosti.

(2) Kreditna institucija kreditor je dužna da na zahtjev Centralne banke dostavi, u pisanoj formi, ažurno, obrazloženo i nezavisno pravno mišljenje, odnosno mišljenja koja je koristila kako bi utvrdila da li aranžman kreditne zaštite zadovoljava uslove iz stava 1 ovog člana.

(3) Kreditna institucija kreditor je dužna da preduzme sve odgovarajuće mjere da bi obezbijedila efektivnost aranžmana kreditne zaštite i upravljala rizicima povezanim sa tim instrumentom.

(4) Kreditna institucija može da prizna materijalnu kreditnu zaštitu pri obračunu efekata ublažavanja kreditnog rizika samo ako aktiva koja predstavlja zaštitu ispunjava sljedeće zahtjeve:

- 1) predstavlja aktivu koja se u skladu sa čl. 235 do 238 ove odluke priznaje kao kolateral; i
- 2) dovoljno je likvidna, a njena vrijednost je tokom vremena dovoljno stabilna i pruža odgovarajuću sigurnost u nivo postignute kreditne zaštite uzimajući u obzir pristup koji se koristi za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i dozvoljeni stepen priznavanja.

(5) Kreditna institucija može da prizna materijalnu kreditnu zaštitu pri obračunu efekta ublažavanja kreditnog rizika samo ako kreditna institucija kreditor ima pravo da

blagovremeno unovči ili zadrži aktivu koja predstavlja kreditnu zaštitu u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza, stečaja ili likvidacije, odnosno u slučaju nastanka drugog kreditnog događaja navedenog u dokumentaciji o transakciji, dužnika i, kada je to primjenljivo, lica kod kojeg se nalazi kolateral, a stepen korelacije između vrijednosti aktive koja predstavlja materijalnu kreditnu zaštitu i kreditne sposobnosti dužnika ne smije da bude previsok.

(6) U slučaju nematerijalne kreditne zaštite, pružalac zaštite kvalifikuje se kao priznati pružalac zaštite samo ako je prepoznat kao takav u članu 239 ove odluke.

(7) U slučaju nematerijalne kreditne zaštite, instrument zaštite (ugovor o zaštiti) priznaje se samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) instrument je uključen u listu priznatih instrumenata zaštite iz čl. 240 i 241 st. 1 i 2 ove odluke;
- 2) instrument (ugovor o zaštiti) ima pravno dejstvo i izvršiv je u svim relevantnim oblastima sudske nadležnosti kako bi pružao odgovarajuću sigurnost u nivou postignute kreditne zaštite uzimajući u obzir pristup koji se koristi za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i dozvoljeni stepen priznavanja;
- 3) pružalac zaštite ispunjava kriterijume iz stava 6 ovog člana.

(8) Kreditna zaštita mora da ispunjava uslove iz Odsjeka 3 ovog odjeljka koji se odnose na kreditnu zaštitu.

(9) Kreditna institucija mora da bude u mogućnosti da dokaže Centralnoj banci da ima adekvatne procese za upravljanje rizicima kojima može biti izložena zbog sprovođenja postupaka ublažavanja kreditnog rizika.

(10) Kreditna institucija, iako je prilikom izračunavanja iznosa rizikom ponderisane izloženosti, i, kada je primjenljivo, iznosa očekivanog gubitka, uzela u obzir efekte ublažavanja kreditnog rizika, dužna je da nastavi da sprovodi potpunu procjenu kreditnog rizika osnovne izloženosti i mora da dokaže Centralnoj banci da ispunjava ovaj zahtjev.

(11) Za potrebe stava 10 ovog člana, za repo transakcije i transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane osnovnom izloženošću smatra se neto iznos izloženosti.

Odsjek 2 – Priznati oblici ublažavanja kreditnog rizika

Pododsjek 1 – Materijalna kreditna zaštita

Bilansno netiranje

Član 233

(1) Kreditna institucija može da primijeni bilansno netiranje međusobnih potraživanja sa drugom ugovornom stranom kao priznati oblik ublažavanja kreditnog rizika.

(2) Priznavanje bilansnog netiranja je ograničeno na međusobna novčana potraživanja i obaveze između kreditne institucije i druge ugovorne strane, ne dovodeći u pitanje član 234 ove odluke.

(3) Kreditna institucija može da prilagodi iznose rizikom ponderisane izloženosti i, ako je primjenjivo, iznose očekivanog gubitka samo za primljene kredite i depozite koji su predmet sporazuma o bilansnom netiranju.

Standardizovani sporazumi o netiranju

Član 234

(1) Kreditna institucija koja primjenjuje složeni metod finansijskog kolaterala iz člana 259 ove odluke može kao kreditnu zaštitu da koristi bilateralne sporazume o netiranju koji obuhvataju repo transakcije, transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane ili ostale transakcije zavisne od kretanja na tržištu kapitala.

(2) Ne dovodeći u pitanje član 386 ove odluke, primljeni kolateral i hartije od vrijednosti ili roba koji su pozajmljeni od druge ugovorne strane na osnovu takvih sporazuma ili transakcija moraju ispunjavati zahtjeve za priznavanje kolaterala iz čl. 235 i 236 ove odluke.

Priznavanje kolaterala prema svim pristupima i metodama

Član 235

(1) Kreditna institucija može, pri korišćenju bilo kojeg pristupa i metoda, da kao priznati kolateral koristi:

- 1) gotovinski depozit ili druge instrumente koji se mogu smatrati gotovinom – tzv. gotovinske ekvivalente deponovane kod kreditne institucije kreditora;
- 2) dužničke hartije o vrijednosti koje je emitovala Vlada Crne Gore ili Centralna banka;
- 3) dužničke hartije od vrijednosti koje su emitovale centralne vlade ili centralne banke koje imaju kreditnu procjenu ECAI ili agencije za kreditiranje izvoza (ECA), ako je:
 - kreditna institucija odabrala ECAI ili ECA za potrebe odjeljka 2 ove glave;
 - EBA utvrdila da su kreditne procjene povezane sa stepenom kreditnog kvaliteta 1, 2, 3 ili 4 u skladu sa pravilima za ponderisanje izloženosti prema centralnim vladama i centralnim bankama u skladu sa odjeljkom 2 ove glave;
- 4) dužničke hartije od vrijednosti koje su emitovale kreditne institucije koje imaju kreditnu procjenu ECAI, ako je:
 - kreditna institucija odabrala ECAI za potrebe odjeljka 2 ove glave;
 - EBA utvrdila da su kreditne procjene povezane sa stepenom kreditnog kvaliteta 1, 2 ili 3 u skladu sa pravilima za ponderisanje izloženosti prema kreditnim institucijama u skladu sa odjeljkom 2 ove glave;
- 5) dužničke hartije od vrijednosti ostalih subjekata koje imaju kreditnu procjenu ECAI, ako je:

- kreditna institucija odabrala ECAI za potrebe odjeljka 2 ove glave;
 - EBA utvrdila da su kreditne procjene povezane sa stepenom kreditnog kvaliteta 1, 2 ili 3 u skladu sa pravilima za ponderisanje izloženosti prema privrednim društvima u skladu sa odjeljkom 2 ove glave;
- 6) dužničke hartije od vrijednosti koje imaju kratkoročnu kreditnu procjenu ECAI ako je:
- kreditna institucija odabrala ECAI za potrebe odjeljka 2 ove glave;
 - EBA utvrdila da su kreditne procjene povezane sa stepenom kreditnog kvaliteta 1, 2 ili 3 u skladu sa pravilima za ponderisanje kratkoročnih izloženosti u skladu sa odjeljkom 2 ove glave;
- 7) akcije ili konvertibilne obveznice uključene u glavni berzanski indeks;
- 8) investiciono zlato;
- 9) pozicije sekjuritizacije koje nijesu pozicije resekjuritizacije i na koje se primjenjuje ponder rizika od 100% ili niži u skladu sa čl. 305 do 308 ove odluke.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana, gotovinskim ekvivalentima se smatraju sertifikati o depozitu, obveznice, uključujući i pokrivene obveznice ili bilo koji drugi nesubordinisani instrument, čiji je emitent kreditna institucija koja je po osnovu tog instrumenta primila plaćanje u cjelosti i koja po osnovu tog instrumenta ima obavezu da bezuslovno nadoknadi dobijeni iznos po nominalnoj vrijednosti.

(3) Dužničkim hartijama od vrijednosti centralnih vlada ili centralnih banaka, u smislu stava 1 tačka 3 ovog člana, smatraju se i:

- 1) dužničke hartije od vrijednosti jedinica regionalne vlade ili lokalne samouprave prema kojima izloženost, u skladu sa članom 152 stav 4 ove odluke, ima tretman kao izloženost prema centralnoj vladi u kojoj su te jedinice osnovane;
- 2) dužničke hartije od vrijednosti subjekata javnog sektora prema kojima izloženost, u skladu sa članom 153 st. 5 i 6 ove odluke, ima tretman kao izloženost prema centralnoj vladi;
- 3) dužničke hartije od vrijednosti multilateralnih razvojnih banaka kojima se u skladu sa članom 154 stav 4 ove odluke dodjeljuje ponder rizika od 0%; i
- 4) dužničke hartije od vrijednosti međunarodnih organizacija kojima se u skladu sa članom 155 ove odluke dodjeljuje ponder rizika od 0%.

(4) Dužničkim hartijama od vrijednosti kreditnih institucija, u smislu stava 1 tačka 4 ovog člana, smatraju se i:

- 1) dužničke hartije od vrijednosti jedinica regionalne vlade ili lokalne samouprave, osim dužničkih hartija od vrijednosti iz stava 3 tačka 1 ovog člana;
- 2) dužničke hartije od vrijednosti subjekata javnog sektora prema kojima izloženost ima tretman u skladu sa članom 153 st. 1, 2 i 3 ove odluke;
- 3) dužničke hartije od vrijednosti multilateralnih razvojnih banaka, osim onih kojima se dodjeljuje ponder rizika od 0% u skladu sa članom 154 stav 4 ove odluke.

(5) Kreditna institucija može da koristi dužničke hartije od vrijednosti koje su emitovale druge kreditne institucije i investiciona društva koje nemaju kreditnu procjenu ECAI kao priznati kolateral ako te dužničke hartije od vrijednosti ispunjavaju sljedeće kriterijume:

- 1) kotirane su na priznatoj berzi;
- 2) smatraju se nadređenim potraživanjem;

- 3) sve ostale emisije kreditne institucije emitenta sa istim statusom u redosljedu naplate imaju kreditnu procjenu ECAI za koju je EBA utvrdila da odgovara najmanje stepenu kreditnog kvaliteta 3 ili više, utvrđenom primjenom pravila za ponderisanje izloženosti prema institucijama ili pravila za ponderisanje kratkoročnih izloženosti u skladu sa Odjeljkom 2 ove glave;
- 4) kreditna institucija kreditor ne raspolaže informacijama koje bi upućivale na nepovoljniji kreditni rejting emisije od rejtinga iz tačke 3 ovog stava;
- 5) tržišna likvidnost instrumenta je dovoljna za ovu svrhu.

(6) Kreditna institucija može da koristi udjele ili akcije u CIU-u kao priznati kolateral ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) cijena udjela ili akcija se javno objavljuje svakog dana;
- 2) CIU je ograničen na ulaganja u instrumente koji se priznaju u skladu sa odredbama st. 1 i 5 ovog člana; i
- 3) CIU ispunjava uslove iz člana 172 stav 5 ove odluke.

(7) Ako CIU ulaže u akcije ili udjele drugog CIU-a, na svaki CIU primjenjuju se uslovi iz stava 6 tač. 1, 2 i 3 ovog člana.

(8) Ako CIU koristi derivate za zaštitu dozvoljenih ulaganja, to ne utiče na priznavanje udjela i akcija kao kolaterala u takvom CIU.

(9) Za potrebe st. 6, 7 i 8 ovog člana, ako CIU („inicijalni CIU“) ili neki od njegovih osnovnih CIU-a ulaže u instrumente koji se ne mogu smatrati priznatim kolateralom u skladu sa st. 1 i 5 ovog člana, primjenjuje se sljedeće:

- 1) ako kreditna institucija primjenjuje dubinski pristup iz člana 173 stav 1 ili člana 194 stav 2 ove odluke za direktne izloženosti prema CIU-u, može da koristi udjele ili akcije u tom CIU-u kao kolateral do iznosa koji je jednak vrijednosti instrumenata koje drži taj CIU, a koji se smatraju priznatim shodno st. 1 i 5 ovog člana;
- 2) ako kreditna institucija primjenjuje pristup koji se zasniva na mandatu iz člana 173 stav 2 ili člana 194 stav 6 za direktne izloženosti prema CIU-u, može da koristi udjele ili akcije u tom CIU-u kao kolateral do iznosa koji je jednak vrijednosti instrumenata koje drži taj CIU, a koji se smatraju priznatim shodno st. 1 i 5 ovog člana, pod pretpostavkom da su taj CIU ili bilo koji od njegovih osnovnih CIU-a uložili, do maksimalnog iznosa dozvoljenog njihovim investicionim politikama (mandatima), u instrumente, koji se ne smatraju priznatim.

(10) Kada osnovni CIU i sam ima osnovni CI, kreditna institucija može da koristi udjele ili akcije u inicijalnom CIU-u kao priznati kolateral pod uslovom da primjenjuje metodologiju iz stava 9 ovog člana.

(11) U slučajevima kada aktiva koja se ne priznaje ima negativnu vrijednost zbog obaveza ili potencijalnih obaveza proizašlih iz vlasništva, kreditna institucija je dužna da:

- 1) izračuna ukupnu vrijednost aktive koja se ne priznaje; i
- 2) oduzme apsolutnu vrijednost tog iznosa od ukupne vrijednosti priznate aktive ako je iznos dobijen u skladu sa tačkom 1 ovog stava negativan.

(12) U vezi sa stavom 1 tač. 3 do 6 ovog člana ako hartije od vrijednosti imaju dvije kreditne procjene ECAI, kreditna institucija je dužna da primijeni manje povoljnu procjenu, a ako hartije od vrijednosti imaju više od dvije kreditne procjene ECAI, kreditna institucija je dužna da primijeni dvije najpovoljnije procjene, s tim što ako su dvije najpovoljnije kreditne procjene različite, kreditna institucija je dužna da primijeni onu koja je manje povoljna.

(13) Lista glavnih berzanskih indeksa, za potrebe stava 1 tačka 7 ovog člana, člana 236 stav 1 tačka 1, člana 261 st. 1 i 6 i člana 386 stav 2 tačka 4 ove odluke, data je u Tabeli 1 Priloga 3 koji je sastavni dio ove odluke.

(14) Lista priznatih berzi, za potrebe stava 5 tačka 1 ovog člana, člana 236 stav 1 tačka 1, člana 261 st. 1 i 6 i člana 386 stav 2 tačka 4 ove odluke data je u Tabelama 2 i 3 Priloga 3 koji je sastavni dio ove odluke.

Dodatno priznavanje kolaterala prema složenoj metodi finansijskog kolaterala

Član 236

(1) Kreditna institucija koja, pored kolaterala iz člana 235 ove odluke, primjenjuje složeni metod finansijskog kolaterala iz člana 260 ove odluke, može da kao kolateral prizna i:

- 1) akcije ili konvertibilne obveznice koje nijesu uključene u glavni berzanski indeks, ali kojima se trguje na priznatoj berzi; i
- 2) udjele ili akcije u CIU-u ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - cijena udjela ili akcija se javno objavljuje svakog dana; i
 - CIU može samo da ulaže u instrumente koji se priznaju u skladu sa odredbama člana 235 st. 1 i 5 ove odluke i u instrumente iz tačke 1 ovog stava.

(2) Ako CIU ulaže u udjele ili akcije drugog CIU-a, na svaki takav osnovni CIU primjenjuju se uslovi iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana.

(3) Ako CIU koristi derivate za zaštitu dozvoljenih ulaganja, to ne predstavlja smetnju da se udjeli i akcije u takvom CIU-u smatraju priznatim kolateralom.

(4) Ako CIU ili neki od njegovih osnovnih CIU-a ulaže u instrumente koji se ne mogu smatrati priznatim kolateralom u skladu sa članom 235 st. 1 i 5 ove odluke i stavke iz stava 1 tačka 1 ovog člana, primjenjuje se sljedeće:

- 1) ako kreditna institucija primjenjuje dubinski pristup iz člana 173 stav 1 ili člana 194 stav 2 ove odluke za direktne izloženosti prema CIU-u, može da koristi udjele ili akcije u tom CIU-u kao kolateral do iznosa koji je jednak vrijednosti instrumenata koje drži taj CIU, a koji se smatraju priznatim shodno članu 235 st. 1 i 5 ove odluke i stavki iz stava 1 tačka 1 ovog člana;
- 2) ako kreditna institucija primjenjuje pristup koji se zasniva na mandatu iz člana 173 stav 2 ili člana 194 stav 6 ove odluke za direktne izloženosti prema CIU-u, može da koristi udjele ili akcije u tom CIU-u kao kolateral do iznosa koji je jednak vrijednosti instrumenata koje drži taj CIU, a koji se smatraju priznatim shodno članu 235 st. 1 i 5 ove odluke i stavki iz stava 1 tačka 1 ovog člana, pod pretpostavkom da su taj CIU ili bilo koji od njegovih osnovnih CIU-a uložili, do

maksimalnog iznosa dozvoljenog njihovim investicionim politikama (mandatima), u instrumente, koji se ne smatraju priznatim.

(5) U slučajevima kada instrumenti koji se ne mogu smatrati priznatim kolateralom imaju negativnu vrijednost zbog obaveza ili potencijalnih obaveza koje proizilaze iz vlasništva, kreditna institucija je dužna:

- 1) da izračuna ukupnu vrijednost instrumenata koji se ne priznaju;
- 2) ako je iznos dobijen u skladu sa tačkom 1 ovog stava negativan, da oduzme apsolutnu vrijednost tog iznosa od ukupne vrijednosti priznatih instrumenata.

Dodatno priznavanje kolaterala za obračun prema IRB pristupu

Član 237

(1) Kreditna institucija koja izračunava iznose rizikom ponderisane izloženosti i iznose očekivanih gubitaka primjenom IRB pristupa, pored kolaterala iz čl. 235 i 236 ove odluke može da koristi i sljedeće oblike kolaterala:

- 1) kolateral u vidu nepokretnosti u skladu sa st. 2 do 6 ovog člana;
- 2) potraživanja u skladu sa stavom 8 ovog člana;
- 3) kolateral u obliku ostale materijalne imovine u skladu sa stavom 9 ovog člana;
- i
- 4) zakup u skladu sa stavom 11 ovog člana.

(2) Kreditna institucija, osim ako je odredbama člana 163 stav 14 ove odluke drugačije određeno, može da koristi kao priznati kolateral stambenu nepokretnost u kojoj vlasnik nepokretnosti ili, u slučaju ličnih investicionih društava, stvarni vlasnik stanuje ili će stanovati ili koju daje u zakup, kao i poslovnu nepokretnost, uključujući kancelarije i ostale poslovne prostore, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) vrijednost te nepokretnosti materijalno ne zavisi od kreditnog kvaliteta (kreditne sposobnosti) dužnika;
- 2) rizik dužnika materijalno ne zavisi od prinosa koje generišu ta nepokretnost ili projekat, već primarno od sposobnosti dužnika da otplaćuje dug iz drugih izvora, tako da otplata pojedinačne kreditne izloženosti materijalno ne zavisi od bilo kojeg novčanog toka koji generiše ta nepokretnost koja služi kao kolateral.

(3) Kreditna institucija može da, za potrebe stava 2 tačka 1 ovog člana, isključi situacije u kojima isključivo makroekonomski faktori utiču na vrijednost nepokretnosti i na ispunjavanje obaveza dužnika.

(4) Kreditna institucija može da odstupa od stava 2 tačka 2 ovog člana za izloženosti obezbijeđene stambenom nepokretnošću koja se nalazi na teritoriji Crne Gore ili teritoriji države članice EU ili teritoriji treće zemlje ekvivalenta iz člana 3 stav 1 tačka 113, ako su Centralna banka ili nadležni organ te države članice EU, odnosno nadležni organ iz te treće zemlje, objavili dokaze da na teritoriji Crne Gore ili te države članice EU, odnosno treće zemlje ekvivalenta, respektivno, postoji davno uspostavljeno i dobro razvijeno tržište stambenih nepokretnosti na kojem stope gubitka iz člana 163 stav 16 ove odluke, o kojima su kreditne institucije dužne da izvještavaju Centralnu banku, nadležnog organa iz te države članice EU ili treće zemlje ekvivalenta, ne prelaze sljedeće limite:

- 1) ukupan iznos o iz člana 163 stav 16 tačka 1 ove odluke podijeljen sa ukupnim iznosom iz člana 163 stav 16 tačka 3 ove odluke ne prelazi 0,3%; i

- 2) ukupan iznos o iz člana 163 stav 16 tačka 2 ove odluke podijeljen sa ukupnim iznosom iz člana 163 stav 16 tačka 3 ove odluke ne prelazi 0,5%.

(5) Ako bilo koji od uslova iz stava 3 ove odluke u određenoj godini nije ispunjen, kreditna institucija ne smije da primjenjuje tretman iz tog stava dok ne budu ispunjena oba uslova iz tog stava tokom jedne od sljedećih godina.

(6) Kreditna institucija može da odstupa od stava 2 tačka 2 ovog člana za izloženosti obezbijeđene poslovnom nepokretnošću koja se nalazi na teritoriji Crne Gore ili teritoriji države članice EU ili teritoriji treće zemlje ekvivalenta iz člana 3 stav 1 tačka 113, ako su Centralna banka ili nadležni organ te države članice EU, odnosno nadležni organ iz te treće zemlje, objavili dokaze da na teritoriji Crne Gore ili te države članice EU, odnosno treće zemlje ekvivalenta, respektivno, postoji davno uspostavljeno i dobro razvijeno tržište poslovnih nepokretnost na kojem stope gubitka iz člana 163 stav 16 ove odluke, o kojima su kreditne institucije dužne da izvještavaju Centralnu banku, nadležnog organa iz te države članice EU ili treće zemlje ekvivalenta, ne prelaze sljedeće limite:

- 1) ukupan iznos o iz člana 163 stav 16 tačka 4 ove odluke podijeljen sa ukupnim iznosom iz člana 163 stav 16 tačka 6 ove odluke ne prelazi 0,3%; i
- 2) ukupan iznos o iz člana 163 stav 16 tačka 5 ove odluke podijeljen sa ukupnim iznosom iz člana 163 stav 16 tačka 6 ove odluke ne prelazi 0,5%.

(7) Ako bilo koji od uslova iz stava 6 ovog člana u određenoj godini nije ispunjen, kreditna institucija ne smije da primjenjuje tretman iz tog stava dok ne budu ispunjena oba uslova iz tog stava tokom jedne od narednih godina.

(8) Kreditna institucija može da kao priznati kolateral koristi potraživanja nastala po osnovu poslovnih transakcija sa inicijalnim rokom dospelosti do najviše jedne godine, izuzev potraživanja koja su povezana sa sekjuritizacijom, sub-participacijom ili kreditnim derivatima, kao i potraživanja od povezanih lica, koja se ne mogu tretirati kao priznati kolateral.

(9) Centralna banka odobrava kreditnoj instituciji da kao priznati kolateral koristi materijalnu imovinu koja nije navedena u st. 2 do 6 ovog člana, ako:

- 1) postoji likvidno tržište na kojem se navedeni kolateral može brzo i ekonomski efikasno prodati, što je dokazano čestim transakcijama sa obzirom na vrstu imovine, a kreditna institucija procjenjuje utrživost kolaterala periodično, kao i uvijek kada informacije upućuju na to da je na tržištu došlo do značajnih promjena;
- 2) postoje pouzdane, javno dostupne tržišne cijene za ove kolaterale, s tim što se može smatrati da su tržišne cijene:
 - pouzdane, ako se dobijaju iz pouzdanih izvora informacija, kao što su javni indeksi i kad odražavaju cijenu transakcija pod uobičajenim uslovima,
 - javno dostupne, ako su te cijene objavljene, lako dostupne i mogu se redovno dobiti bez administrativnog ili finansijskog troška;
- 3) kreditna institucija analizira tržišne cijene, vrijeme i troškove koji su potrebni za naplatu iz kolaterala i ostvarene prihode od kolaterala;
- 4) kreditna institucija dokazuje da u najmanje 90% svih realizovanih kolaterala određene vrste kolaterala ostvareni prihodi od kolaterala nijesu manji od 70% vrijednosti kolaterala, s tim da, ako postoji značajna volatilnost tržišnih cijena,

kreditna institucija dokazuje Centralnoj banci da je njeno vrednovanje kolaterala dovoljno konzervativno.

(10) Kreditna institucija je dužna da dokumentuje ispunjavanje uslova iz stava 9 tač. 1 do 4 ovog člana i uslova iz člana 248 ove odluke.

(11) Kreditna institucija, pridržavajući se odredbi člana 266 stav 3 ove odluke, kad su ispunjeni zahtjevi iz člana 249 ove odluke, može da izloženosti koje proizilaze iz transakcija u kojima kreditna institucija daje nepokretnost u zakup trećem licu tretira kao kredite koji su obezbijeđeni vrstom nepokretnosti koja je data u zakup.

Ostala materijalna kreditna zaštita

Član 238

Kreditna institucija može da kao priznati kolateral koristi sljedeću oblike materijalne kreditne zaštite:

- 1) gotovinu i gotovinske ekvivalente deponovane kod druge institucije preko aranžmana koji ne podrazumijeva poslove čuvanja, rukovanja i transfera hartija od vrijednosti za račun trećih lica (engl. *non-custodial arrangement*), a koji su založeni u korist kreditne institucije kreditora;
- 2) polise životnog osiguranja založene u korist kreditne institucije kreditora;
- 3) instrumente koje su emitovale kreditne institucije treće strane ili investiciona društva koje će te kreditne institucije ili investiciona društva otkupiti na zahtjev.

Pododsjek 2 – Nematerijalna kreditna zaštita

Priznavanje pružaoca zaštite prema svim pristupima

Član 239

(1) Kreditna institucija može da sljedeće subjekte smatra priznatim pružaocima nematerijalne kreditne zaštite:

- 1) centralne vlade i centralne banke;
- 2) jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave;
- 3) multilateralne razvojne banke;
- 4) međunarodne organizacije kojima se, u skladu sa odredbama člana 155 ove odluke, dodjeljuje ponder rizika od 0%;
- 5) subjekte javnog sektora, čija se potraživanja tretiraju u skladu sa članom 153 ove odluke;
- 6) kreditne institucije i finansijske institucije čije se izloženosti tretiraju kao izloženosti prema kreditnim institucijama u skladu sa članom 156 stav 4 ove odluke;
- 7) regulisani subjekti finansijskog sektora;
- 8) ako nije obezbijeđena kreditna zaštita za sekjuritizovanu izloženost, druga društva koja imaju kreditnu procjenu odabranog ECAI-a, uključujući matična društva, zavisna društva ili povezane subjekte dužnika ako direktna izloženost prema tim matičnim društvima, zavisnim društvima ili povezanim subjektima ima niži ponder rizika nego izloženost prema tom dužniku;
- 9) kvalifikovane centralne druge ugovorne strane (engl. *central counterparties*).

(2) Za potrebe stava 1 tačka 7 ovog člana regulisani subjekat finansijskog sektora je subjekat finansijskog sektora koji ispunjava uslove iz člana 184 stav 1 tačka 8 alineja 2 ove odluke.

(3) Osim pružalaca zaštite iz stava 1 ovog člana, privredna društva koja kreditna institucija interno rangira u skladu sa odsjekom 6 odjeljka 3 smatraju se priznatim pružaocima nematerijalne kreditne zaštite ako kreditna institucija za izloženosti prema tim privrednim društvima primjenjuje IRB pristup.

Priznavanje garancija kao nematerijalne kreditne zaštite

Član 240

Kreditna institucije može da koristi garancije i druga jemstva kao priznatu nematerijalnu kreditnu zaštitu.

Pododsjek 3 – Vrste derivata

Priznate vrste kreditnih derivata

Član 241

(1) Kreditna institucija može da koristi, kao priznatu kreditnu zaštitu, sljedeće vrste kreditnih derivata i instrumente sastavljene od takvih kreditnih derivata ili instrumente čiji su ekonomski efekti slični kreditnim derivatima:

- 1) kreditni svop neizmirenja obaveze (engl. *credit default swap* – CDS);
- 2) svop ukupnog prinosa (engl. *total return swap* – TRS); i
- 3) kreditni zapisi do iznosa gotovine uplaćene po tim instrumentima (engl. *credit linked note to the extent of their cash funding* – CLN).

(2) Kreditna zaštita po osnovu svopa ukupnog prinosa koju kreditna institucija kupuje ne smatra se priznatom ako kreditna institucija evidentira neto plaćanja primljena na osnovu tog svopa kao neto prihod, ali ne evidentira smanjenje vrijednosti aktive koja je zaštićena umanjivanjem fer vrijednosti ili izdvajanjem dodatnih ispravki vrijednosti.

(3) Ako kreditna institucija koristi kreditni derivat kao instrument interne zaštite (hedžing), da bi se ta kreditna zaštita kvalifikovala kao priznata kreditna zaštita za potrebe ovog odjeljka, kreditni rizik koji je prenijet u knjigu trgovanja mora biti prenesen na treće lice ili treća lica.

(4) Ako je interna zaštita sprovedena u skladu sa stavom 3 ovog člana i ako su ispunjeni zahtjevi iz ovog odjeljka, kreditna institucija koja je kupila nematerijalnu kreditnu zaštitu za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanog gubitka primjenjuje pravila iz odsjeka 4 do 6 ovog odjeljka.

(5) Kreditni derivatni prvog nastanka statusa neizmirenja obaveza i svi ostali kreditni derivati n-tog nastanka statusa neizmirenja obaveza, shodno ovom odjeljku, ne smatraju se priznatom vrstom nematerijalne kreditne zaštite.

Priznate vrste derivata vlasničkih instrumenata

Član 242

(1) Kreditna institucija može da koristi derivate vlasničkih instrumenata kao što su svopovi ukupnog prinosa ili druge derivate koji imaju slične ekonomske efekte kao priznata kreditna zaštita samo u svrhu sprovođenja interne zaštite.

(2) Kreditna zaštita se ne može smatrati prizatom ako kreditna institucija kupuje kreditnu zaštitu na osnovu ugovora o svopu ukupnog prinosa i evidentira neto plaćanja primljena na osnovu tog ugovora kao neto prihod, ali ne evidentira suprotno, odnosno smanjenje vrijednosti imovine koja je zaštićena smanjenjem njene fer vrijednosti ili povećanjem rezervi.

(3) Ako kreditna institucija sprovodi internu zaštitu koristeći derivate vlasničkih instrumenata, kako bi za potrebe ovog odjeljka interna zaštita bila priznata kao kreditna zaštita, kreditni rizik koji je prenesen u knjigu trgovanja prenosi se na treću stranu ili treće strane.

(4) Ako je interna zaštita sprovedena u skladu sa stavom 3 ovog člana i ako su ispunjeni zahtjevi iz ovog odjeljka, kreditna institucija koje su kupila nematerijalnu kreditnu zaštitu, za izračun rizikom ponderisanih iznosa izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka, primjenjuje pravila iz odsjeka 4 do 6 ovog odjeljka

Odsjek 3 – Zahtjevi

Pododsjek 1 – Materijalna kreditna zaštita

Zahtjevi za sporazume o bilansnom netiranju koji nijesu standardizovani (master) sporazumi o netiranju iz člana 244

Član 243

Sporazumi o bilansnom netiranju koji nijesu standardizovani (master) sporazumi o netiranju iz člana 244 ove odluke kvalifikuju se kao priznati oblik ublažavanja kreditnog rizika ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) sporazumi imaju pravno dejstvo i izvršivi su u svim relevantnim oblastima sudske nadležnosti, uključujući i slučajeve stečaja ili likvidacije druge ugovorne strane;
- 2) kreditna institucija može da u svakom trenutku utvrdi aktivu i obaveze koji su predmet tih sporazuma;
- 3) kreditna institucija kontinuirano prati i kontroliše rizike povezane sa prekidom kreditne zaštite;
- 4) kreditna institucija kontinuirano prati i kontroliše odgovarajuće izloženosti na neto osnovi.

Zahtjevi za određene standardizovane sporazume o netiranju

Član 244

Standardizovani (master) sporazumi o netiranju koji obuhvataju repo transakcije, transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane ili ostale transakcije zavisne od kretanja na tržištu kapitala kvalifikuju se kao priznati oblici ublažavanja kreditnog rizika ako kolateral dat u sklopu tih sporazuma ispunjava sve zahtjeve iz člana 245 st. 2 do 7 ove odluke i ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) sporazumi imaju pravno dejstvo i izvršivi su u svim relevantnim oblastima sudske nadležnosti, uključujući i slučajeve stečaja ili likvidacije druge ugovorne strane;
- 2) daju pravo ugovornoj strani koja nije u statusu neizmirenja obaveza da raskine ugovor i blagovremeno izvrši netiranje svih transakcija u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza, uključujući i slučajeve stečaja ili likvidacije druge ugovorne strane;
- 3) omogućavaju međusobno netiranje dobiti i gubitaka po izvršenim transakcijama koje su predmet sporazuma tako da jedna ugovorna strana duguje neto iznos drugoj ugovornoj strani.

Zahtjevi za finansijski kolateral

Član 245

(1) Finansijski kolateral i zlato kvalifikuju se kao priznati kolateral prema svim pristupima i metodama, ako su ispunjeni svi zahtjevi iz st. 2 do 7 ovog člana.

(2) Kreditna sposobnost dužnika i vrijednost kolaterala ne smiju da budu u značajnoj pozitivnoj korelaciji, s tim što ako se vrijednost kolaterala značajno smanji, to samo po sebi ne znači da je došlo do značajnog pogoršanja kreditne sposobnosti dužnika, a ako se kreditna sposobnost dužnika značajno pogorša, to samo po sebi ne znači da je došlo do značajnog smanjenja vrijednosti kolaterala.

(3) Hartije od vrijednosti koje je emitovao dužnik ili bilo koje drugo lice iz grupe povezane sa dužnikom ne kvalifikuju se kao priznati kolateral.

(4) Sopstvene emisije pokrivenih obveznica koje ispunjavaju uslove iz člana 169 ove odluke, kvalifikuju se kao priznati kolateral ako su date kao kolateral za repo transakciju, pod uslovom da ispunjavaju uslove iz stava 2 ovog člana.

(5) Kreditna institucija je dužna da ispuni sve ugovorne i zakonske obaveze i da preduzme sve potrebne aktivnosti da bi se obezbijedila izvršivost ugovora o kolateralu prema propisima koji se primjenjuju na takve ugovore.

(6) Kreditna institucija je dužna da izvrši dovoljnu provjeru pravne mogućnosti izvršenja ugovora o kolateralu u svim relevantnim oblastima sudske nadležnosti i da po potrebi sprovede naknadnu provjeru kako bi se obezbijedila kontinuirana izvršivost tog ugovora.

(7) Kreditna institucija je dužna da ispuni sljedeće operativne zahtjeve:

- 1) da propisno dokumentuje ugovore o kolateralu i da ima jasne i sveobuhvatne procedure za blagovremenu realizaciju kolaterala;
- 2) da koristi sveobuhvatne procedure i procese za kontrolu rizika koji proizilaze iz korišćenja kolaterala, uključujući i rizike nemogućnosti realizovanja kolaterala ili smanjenja kreditne zaštite, rizike neadekvatnog vrednovanja, rizike povezane sa prekidom kreditne zaštite, rizike koncentracije koji proizilaze iz korišćenja kolaterala i međuzavisnosti kolaterala i profila rizika kreditne institucije;
- 3) da ima dokumentovane politike i prakse kojima definiše vrste i iznose kolaterala koji prihvata;
- 4) da izračunava tržišnu vrijednost kolaterala i izvrši njenu ponovnu procjenu najmanje jednom u šest mjeseci ili češće ako raspolaže informacijama koje upućuju na značajno smanjenje tržišne vrijednosti kolaterala, razmatranja povezana sa ESG faktorima podstiču procjenu da li je došlo do značajnog smanjenja tržišne vrijednosti kolaterala;
- 5) ako se kolateral nalazi kod trećeg lica, da preduzima odgovarajuće aktivnosti koje obezbjeđuju da treće lice takve kolaterale evidentira odvojeno od sopstvene imovine;
- 6) da obezbijedi da ima dovoljno resursa za uredno izvršavanje ugovora o marži (eng. *margin agreements*) u transakcijama sa OTC derivatima i transakcijama finansiranja hartijama od vrijednosti sa drugim ugovornim stranama, mjereno blagovremenošću i tačnošću njihovih odlaznih poziva za maržu (dodatna sredstva na ime kolaterala) i vremenom odziva na dolazne pozive za maržu (dodatna sredstva na ime kolaterala);
- 7) da ima politike za upravljanje kolateralima kako bi kontrolisala, pratila i izvještavala o:
 - rizicima kojima je izložena po osnovu ugovora o marži;
 - riziku koncentracije prema pojedinoj vrsti kolaterala;
 - ponovnom korišćenju kolaterala, uključujući potencijalni manjak likvidnosti koji proizilazi iz ponovnog korišćenja kolaterala primljenog od drugih ugovornih strana;
 - prenijetim pravima na kolateral koji je dat drugim ugovornim stranama.

(8) Finansijski kolateral se kvalifikuje kao priznati kolateral prema jednostavnom metodu finansijskog kolaterala ako su ispunjeni svi zahtjevi iz st. 2 do 7 ovog člana i ako je preostali rok do dospijeca zaštite najmanje jednak preostalom roku do dospijeca izloženosti.

Zahtjevi za priznavanje nepokretnosti kao kolaterala

Član 246

(1) Nepokretnosti se kvalifikuju kao priznati kolateral samo ako su ispunjeni svi zahtjevi iz st. 2 do 10 ovog člana.

(2) Za pravnu sigurnost moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) ispunjeni su svi pravni uslovi za upis založnog ili drugog prava u katastar nepokretnosti ili drugi odgovarajući registar;
- 2) hipoteka ili drugo pravo na naplatu iz vrijednosti nepokretnosti su izvršivi u svim oblastima sudske nadležnosti koje su relevantne u vrijeme zaključenja ugovora o kreditu i upisani su blagovremeno i u skladu sa relevantnim propisima; i

- 3) ugovorne odredbe i sa njima povezani pravni postupci omogućavaju kreditnoj instituciji naplatu iz vrijednosti nepokretnosti u razumnom roku.

(3) Kreditna institucija je dužna da redovno prati vrijednost nepokretnosti, i to za poslovne nepokretnosti najmanje jednom godišnje, a za stambene nepokretnosti jednom u tri godine, s tim što, ako su tržišni uslovi podložni značajnim promjenama, dužna je da prati vrijednost nepokretnosti i češće.

(4) Procjena vrijednosti nepokretnosti se vrši kada informacije dostupne kreditnoj instituciji ukazuju na to da je došlo do značajnog smanjenja vrijednosti nepokretnosti u odnosu na uobičajene tržišne cijene, s tim što se za kredite koji prelaze iznos od 1.000.000 eura ili predstavljaju više od 5% regulatornog kapitala kreditne institucije, procjena vrši najmanje svake tri godine.

(5) Procjenu vrijednosti nepokretnosti iz stava 4 ovog člana vrši procjenjivač koji posjeduje neophodne kvalifikacije, sposobnosti i iskustvo potrebno za utvrđivanje vrijednosti nepokretnosti i koji je nezavisan od procesa donošenja odluke o kreditu.

(6) Za potrebe stava 4 ovog člana, razmatranja povezana sa ESG faktorima, uključujući ona koja se odnose na ograničenja koja nameću relevantni regulatorni ciljevi i pravna akata pojedinih zemalja, kao i, ako je to relevantno za kreditne institucije koje djeluju na međunarodnom nivou, pravni i regulatorni ciljevi trećih zemalja, smatraju se pokazateljem da je vrijednost nepokretnosti možda značajno smanjena u odnosu na uobičajene tržišne cijene.

(7) Kreditna institucija može da prati vrijednost nepokretnosti i da identifikuje nepokretnost za koju je potrebna ponovna procjena u skladu sa st. 4 do 6 ovog člana, primenom naprednih statističkih ili drugih matematičkih metoda („modeli“), pod uslovom da su te metode razvijene nezavisno od procesa odlučivanja o kreditu i da su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija je u svojim politikama i procedurama utvrdila kriterijume za korišćenje modela za praćenje vrijednosti kolaterala i identifikovanje nepokretnosti koje je potrebno da se ponovo procijene, pri čemu te politike i procedure uzimaju u obzir dokazane rezultate takvih modela, razmatrane varijable specifične za nepokretnost, primjenu minimalnih dostupnih i tačnih informacija kao i neizvjesnost modela;
- 2) kreditna institucija obezbjeđuje da su model koji se primjenjuju:
 - specifični za nepokretnost i lokaciju na dovoljnom nivou granularnosti;
 - validni i tačni, kao i da se detaljno i redovno retroaktivno testiraju u odnosu na stvarne uočene cijene transakcija;
 - zasnovani na dovoljno velikom i reprezentativnom uzorku, na osnovu posmatranih cijena transakcija;
 - zasnovani na ažurnim i podacima visokog kvaliteta;
- 3) kreditna institucija je isključivo odgovorna za adekvatnost i rezultate modela;
- 4) kreditna institucija obezbjeđuje ažuriranost dokumentacije o modelima;
- 5) kreditna institucija ima uspostavljene odgovarajuće IT procese, sisteme i kapacitete, kao i dovoljne i tačne podatke za svako praćenje vrijednosti kolaterala nepokretnosti na osnovu modela i identifikaciju nepokretnosti kojoj je potrebna ponovna procjena vrijednosti;
- 6) procjene modela nezavisno se validiraju i postupak validacije generalno je u skladu sa principima iz člana 185, ako je to primjenjivo.

(8) Kreditna institucija je dužna da internim aktima jasno definiše vrste stambenih i poslovnih nepokretnosti koje prihvata kao kolateral, kao i uslove i način odobravanja kredita obezbijedenih hipotekom na nepokretnostima.

(9) Nepokretnost koja služi kao kreditna zaštita mora da bude osigurana od rizika nastupanja štetnih događaja.

(10) Kreditna institucija je dužna da ima procedure kojima će pratiti da li je nepokretnost koja služi kao kolateral adekvatno osigurana za slučaj nastupanja štetnog događaja.

Zahtjevi za potraživanja

Član 247

(1) Potraživanja se kvalifikuju kao priznati kolateral samo ako su ispunjeni zahtjevi iz st. 2 i 3 ovog člana.

(2) Za pravnu sigurnost moraju da budu ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) pravni mehanizam na osnovu kojeg kreditna institucija kreditor ima pravo na potraživanja mora biti sveobuhvatan i mora obezbijediti da ta kreditna institucija ima jasna prava na potraživanja, uključujući pravo na prihod od prodaje potraživanja;
- 2) kreditna institucija je dužna da preduzme sve potrebne mjere za naplatu iz potraživanja, pri čemu kreditna institucija kreditor mora imati prednost u redosljedu naplate potraživanja, ako i drugi povjerioci imaju pravo na ta potraživanja;
- 3) kreditna institucija redovno provjerava mogućnost naplate iz potraživanja u svim relevantnim oblastima sudske nadležnosti;
- 4) kreditna institucija ima adekvatnu dokumentaciju u vezi sa potraživanjem koje je kolateral i ima jasne i sveobuhvatne procedure za blagovremenu naplatu potraživanja;
- 5) kreditna institucija ima procedure za utvrđivanje sticanja zakonskih uslova za proglašavanje nastanka statusa neizmirenja obaveza dužnika i blagovremenu naplatu iz potraživanja;
- 6) u slučaju finansijskih poteškoća dužnika ili nastanka statusa neizmirenja obaveza, kreditna institucija ima pravo da proda ili ustupi potraživanja koja služe kao kolateral drugim licima, bez saglasnosti dužnika.

(3) Za upravljanje rizicima moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija ima uspostavljen odgovarajući proces za identifikaciju kreditnog rizika povezanog sa potraživanjima, a taj proces obuhvata analizu dužnikovog poslovanja, granu privrede kojoj dužnik pripada i vrste klijenata sa kojima dužnik posluje, a ako se kreditna institucija, prilikom utvrđivanja kreditnog rizika klijenata sa kojima njeni dužnici posluju, oslanja na procjene tih svojih dužnika, dužna je da se uvjeri u pouzdanost i adekvatnost postupaka dužnika po osnovu kojih nastaju njihova potraživanja;
- 2) razlika između iznosa izloženosti i vrijednosti potraživanja mora da obuhvati sve bitne faktore, uključujući trošak naplate, koncentraciju u skupu potraživanja koje je u zalogu dao pojedinačni dužnik, potencijalni rizik koncentracije u

ukupnoj izloženosti kreditne institucije, a koji nije neposredno definisan opštom metodologijom kreditne institucije;

- 3) kreditna institucija je dužna da ima kontinuirani proces praćenja potraživanja i da redovno preispituje usklađenost sa odredbama ugovora o kreditu, ograničenjima iz okruženja i ostalih zakonskih propisa;
- 4) potraživanja koja je dužnik založio moraju biti diversifikovana, a korelacija sa dužnikom mora biti niska, a u slučaju značajne pozitivne korelacije, kreditna institucija pri određivanju marži za cjelokupni skup kolaterala uzima u obzir rizike povezane sa tim;
- 5) kreditna institucija ne koristi potraživanja od grupe povezanih lica sa dužnikom (uključujući zavisna društva i zaposlene) kao prihvatljivu kreditnu zaštitu;
- 6) kreditna institucija ima dokumentovane procese za naplatu potraživanja u vanrednim okolnostima;
- 7) kreditna institucija je dužna da ima sva neophodna sredstva za naplatu potraživanja, čak i kada očekuje naplatu od dužnika.

Zahtjevi za kolateral u obliku ostale materijalne imovine

Član 248

Materijalna imovina koja nije nepokretnost kvalifikuje se kao priznati kolateral prema IRB pristupu, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) ugovor o kolateralu kojim je materijalna imovina data kreditnoj instituciji ima pravno dejstvo, izvršiv je u svim relevantnim oblastima sudske nadležnosti i omogućava toj kreditnoj instituciji blagovremeno unovčavanje kolaterala ili realizaciju kolaterala na drugi način;
- 2) priznatim kolateralom, uz izuzetak dozvoljenih prioritetnih potraživanja iz člana 247 stav 2 tačka 2 ove odluke, smatra se samo onaj kolateral nad kojim je uspostavljena zaloga prvog reda u korist kreditne institucije ili koji se nalazi u prvom redu naplate, tako da kreditna institucija mora imati prvenstvo u redosljedu naplate iz kolaterala u odnosu na sve ostale povjerioce;
- 3) kreditna institucija redovno prati vrijednost kolaterala, i to najmanje jednom godišnje, kao i češće ako su tržišni uslovi podložni značajnim promjenama;
- 4) ugovor o kreditu obuhvata detaljan opis kolaterala i način i učestalost određivanja njegove vrijednosti;
- 5) kreditna institucija je internim politikama i procedurama jasno definisala vrste materijalne imovine koje prihvata kao kolateral i svoje politike i prakse u vezi sa zahtijevanim stepenom pokrivenosti izloženosti određenom vrstom kolaterala;
- 6) kreditna institucija je svojim politikama, a uzimajući u obzir vrstu plasmana, utvrdila:
 - zahtjeve za kolateral u odnosu na iznos izloženosti;
 - sposobnost blagovremene realizacije kolaterala;
 - sposobnost objektivnog utvrđivanja cijene ili tržišne vrijednosti;
 - učestalost utvrđivanja vrijednosti kolaterala, uključujući i stručnu procjenu ili vrednovanje; i
 - volatilnost ili procjenu volatilnosti vrijednosti kolaterala;
- 7) pri procjeni i reprocjeni vrijednosti kolaterala u vidu materijalne imovinu koja nije nepokretnost kreditna institucija uzima u obzir svako pogoršanje kvaliteta ili zastarjelost kolaterala i posvećuje posebnu pažnju efektu protoka vremena na kolaterale koji su osjetljivi na trendove ili datum; pri čemu kreditna institucija

prilikom utvrđivanja zastarjelosti kolaterala uzima u obzir razmatranja vrednovanja povezanih sa ESG faktorima koji se odnose na zabrane ili ograničenja nametnuta relevantnim regulatornim ciljevima i pravnim aktima Evropske unije i država članica, kao i, ako je to relevantno za kreditne institucije koje djeluju na međunarodnom nivou, pravnim i regulatornim ciljevima trećih zemalja;

- 8) kreditna institucija ima pravo da izvrši fizički pregled kolaterala, koji će da izvrši u skladu sa uspostavljenim politikama i procedurama koji se odnose na vršenje fizičkog pregleda kolaterala;
- 9) kolateral je adekvatno osiguran za slučaj nastupanja štetnih događaja, a kreditna institucija ima procedure za praćenje adekvatnosti osiguranja kolaterala.

(2) Ako na osnovu opšteg ugovora o obezbjeđenju ili drugih oblika promjenjivog založnog prava, kreditna institucija kreditor ima upisano založno pravo na potraživanja prema imovini privrednog društva, a to potraživanje sadrži i imovinu koja, u skladu sa IRB pristupom, nije priznata kao kolateral i imovinu koja je, u skladu sa IRB pristupom priznata kao kolateral, kreditna institucija tu drugu imovinu može da smatra priznatom materijalnom kreditnom zaštitom, pri čemu je priznavanje uslovljeno tim da ta imovina ispunjava zahtjeve za priznavanje kolaterala u skladu sa IRB pristupom kao što je utvrđeno u ovom odjeljku.

Zahtjevi za tretiranje izloženosti po osnovu lizinga (zakupa) kao obezbijeđenih izloženosti

Član 249

Kreditna institucija može da tretira izloženosti koje nastaju po osnovu lizing transakcija (zakupa) kao da su obezbijeđene imovinom koja je predmet lizinga (zakupa) ako su ispunjeni svi uslovi:

- 1) imovina koja je predmet lizinga ispunjava uslove iz čl. 246 ili 248 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenljivo;
- 2) davalac lizinga (zakupodavac) ima sveobuhvatan sistem upravljanja rizicima koji obuhvata praćenje namjenskog korišćenja imovine koja je predmet lizinga, njene lokacije, starosti i planiranog vijeka upotrebe, uključujući adekvatno praćenje vrijednosti imovine;
- 3) davalac lizinga ima pravo svojine nad imovinom i mogućnost blagovremenog ostvarivanja svojih vlasničkih prava;
- 4) ako razlika između iznosa neamortizovane vrijednosti i tržišne vrijednosti predmeta lizinga (zakupa) nije uključena u obračun LGD-a, ta razlika ne smije biti veća od efekata kreditne zaštite po osnovu predmeta lizinga.

Zahtjevi za ostalu materijalnu kreditnu zaštitu

Član 250

(1) Kreditna institucija može da tretira gotovinu i gotovinske ekvivalente deponovane kod druge kreditne institucije u skladu sa članom 268 stav 1 ove odluke ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) dužnikovo potraživanje prema drugoj kreditnoj instituciji mora biti bezuslovno i neopozivo založeno ili preneseno na kreditnu instituciju kreditora i mora imati pravno dejstvo i biti izvršivo u svim relevantnim oblastima sudske nadležnosti;
- 2) druga kreditna institucija kod koje su položena sredstva mora biti obaviještena o zalozi ili prenosu na kreditnu instituciju kreditora; i
- 3) na osnovu obavještenja, druga kreditna institucija može da obavlja plaćanja samo kreditnoj instituciji kreditoru ili drugim stranama uz prethodnu saglasnost kreditne institucije kreditora.

(2) Polisa životnog osiguranja založena kod kreditne institucije kreditora kvalifikuje se kao priznati kolateral ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) polisa životnog osiguranja je založena u korist kreditne institucije kreditora ili prenesena na kreditnu instituciju kreditora;
- 2) društvo koje je izdalo polisu životnog osiguranja obaviješteno je o zalozi ili prenosu i ne smije da vrši isplate na osnovu ugovora bez prethodne saglasnosti kreditne institucije kreditora;
- 3) kreditna institucija kreditor ima pravo da otkaže polisu osiguranja u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza dužnika i da naplati otkupnu vrijednost polise;
- 4) kreditna institucija kreditor se obavještava o svakom neplaćanju osiguranika po polisi osiguranja;
- 5) polisa životnog osiguranja mora trajati do dospelja kredita, a kada polisa osiguranja ističe prije roka dospelja kredita, kreditna institucija mora obezbjediti da iznos dobijen nakon isteka polise osiguranja služi kao zaštita do dospelja kredita;
- 6) zaloga ili prenos imaju pravno dejstvo i izvršivi su u svim oblastima sudske nadležnosti relevantni u vrijeme zaključivanja ugovora o kreditu;
- 7) otkupnu vrijednost polise objavljuje društvo koje je izdalo polisu životnog osiguranja i ona ne može biti umanjena;
- 8) društvo koje je izdalo polisu životnog osiguranja mora na zahtjev blagovremeno isplatiti otkupnu vrijednost polise; i
- 9) otkupna vrijednost polise ne može se tražiti bez prethodne saglasnosti kreditne institucije;
- 10) društvo koje je izdalo polisu životnog osiguranja mora biti registrovano u Crnoj Gori ili zemlji članici EU i mora biti predmet supervizije nadležnih organa u Crnoj Gori ili toj zemlji članici EU u kojoj je registrovano, a ako je registrovano u trećoj zemlji polisa životnog osiguranja se priznaje kao kolateral samo ako se ta treća zemlja smatra zemljom ekvivalentom u smislu člana 3 stav tačka 113 ove odluke.

Pododsjek 2 – Nematerijalna kreditna zaštita i kreditni zapisi (CLN)

Zahtjevi u vezi sa garancijama i kreditnim derivatima

Član 251

(1) Uvažavajući uslove iz člana 252 stav 1 ove odluke, kreditna zaštita koja proizilazi iz garancije i drugih jemstava ili kreditnih derivata kvalifikuje se kao nematerijalna kreditna zaštita ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna zaštita je direktna;

- 2) nivo (opseg) kreditne zaštite jasno je definisan i nesporan;
- 3) ugovor o kreditnoj zaštiti ne sadrži klauzulu čije ispunjavanje je van direktne kontrole kreditne institucije kreditora, a koja bi:
 - omogućila pružaocu zaštite da jednostrano raskine ugovor ili izmijeni uslove kreditne zaštite;
 - povećala efektivni trošak zaštite zbog pogoršanja kreditnog kvaliteta zaštićene izloženosti; ili
 - mogla spriječiti da pružalac zaštite blagovremeno izvrši isplatu ako inicijalni dužnik ne izvrši bilo koja dospjela plaćanja ili u slučaju isteka ugovora o lizingu (zakupu) za potrebe priznavanja osiguranog ostatka vrijednosti imovine date u zakup u skladu sa članom 177 st. 8 i 9 ove odluke i člana 207 st. 6 do 8 ove odluke;
 - omogućila pružaocu zaštite skraćenje roka na koji je ugovorena kreditna zaštita; i
- 4) ugovor o kreditnoj zaštiti ima pravno dejstvo i izvršiv je u svim oblastima sudske nadležnosti koje su relevantne u vrijeme sklapanja ugovora o kreditu.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 3 ovog člana, iako ugovor o kreditnoj zaštiti sadrži klauzulu kojom pogrešna dubinska analiza ili prevara kreditne institucije kreditora poništavaju ili umanjuju opseg kreditne zaštite koji je davalac garancije ponudio, takva kreditna zaštita se i dalje kvalifikuje kao priznata.

(3) Za potrebe stava 1 tačka 3 ovog člana, pružalac zaštite jednokratnim paušalnim plaćanjem može da podmiri cijeli dospjeli novčani iznos u vezi sa potraživanjem, ili može da preuzme buduće obaveze plaćanja dužnika pokrivena ugovorom o kreditnoj zaštiti.

(4) Kreditna institucija je dužna da dokaže Centralnoj banci da ima uspostavljene sisteme za upravljanje potencijalnim rizikom koncentracije koji proizilazi iz korišćenja garancija i drugih jemstava i kreditnih derivata, kao i da je njena strategija korišćenja kreditnih derivata, garancija i drugih jemstava povezana sa njenim upravljanjem cjelokupnim profilom rizika.

(5) Kreditna institucija je dužna da ispuni sve ugovorne i zakonske obaveze i da preduzme sve potrebne aktivnosti da bi se obezbijedila izvršivost nematerijalne kreditne zaštite u skladu sa propisima koji se primjenjuju na takve ugovore.

(6) Kreditna institucija je dužna da sprovede dovoljnu pravnu provjeru izvršivosti nematerijalne kreditne zaštite u svim relevantnim oblastima sudske nadležnosti, kao i da, u zavisnosti šta je primjenjivo, sprovede naknadnu pravnu provjeru kako bi se osigurala kontinuirana izvršivost.

Zahtjevi za kontragarancije države i drugih subjekata iz javnog sektora

Član 252

(1) Kreditna institucija izloženosti obezbijedene garancijom za koje postoji kontragarancija subjekata iz stava 2 ovog člana tretira kao izloženosti obezbijedene garancijom subjekata iz tog stava, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kontragarancija pokriva sve elemente kreditnog rizika potraživanja;

- 2) garancija i kontragarancija ispunjavaju uslove koji se odnose na garancije iz čl. 251 i 253 stav 1 ove odluke, osim što kontragarancija ne mora biti direktna; i
- 3) pokriva je pouzdano i ne postoje istorijski podaci koji ukazuju da je pokriva kontragarancijom manje pouzdano od direktne garancije tog subjekta.

(2) Tretman iz stava 1 ovog člana primjenjuje se na izloženosti koje su obezbijeđene garancijom za koje postoji kontragarancija nekog od sljedećih subjekata:

- 1) centralne vlade ili centralne banke;
- 2) jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave;
- 3) subjekata javnog sektora prema kojima potraživanja imaju tretman kao potraživanja prema centralnoj vladi u skladu sa članom 153 st. 5 i 6 ove odluke;
- 4) multilateralne razvojne banke ili međunarodne organizacije kojima je dodijeljen ponder rizika 0% u skladu sa čl. 154 stav 4 i 155 ove odluke ili na osnovu tih članova;
- 5) subjekata javnog sektora ako potraživanja prema tom subjektu ima tretman u skladu sa članom 153 st. 1, 2 i 3 ove odluke.

(3) Kreditna institucija primjenjuje tretman iz stava 1 ovog člana i na izloženost za koju je izdata kontragarancija drugih subjekata koji nijesu subjekti iz stava 2 ovog člana, ako je ta kontragarancija pokrivena direktnom garancijom nekog od tih subjekata i ako su ispunjeni uslovi iz stava 1 ovog člana.

Dodatni zahtjevi za garancije i druga jemstva

Član 253

(1) Garancije i druga jemstva se kvalifikuju kao priznata nematerijalna kreditna zaštita ako su ispunjeni uslovi iz člana 251 ove odluke i sljedeći uslovi:

- 1) u slučaju kvalifikovanog nastanka statusa neizmirenja obaveza ili neplaćanja dužnika, kreditna institucija kreditor ima pravo da u razumnom roku zahtijeva od davaoca garancije ili drugog jemstva plaćanje bilo kojeg dospelog novčanog iznosa u vezi sa potraživanjem za koje je pribavljena zaštita;
- 2) garancija ili drugo jemstvo je izričito dokumentovana obaveza koju je preuzeo davalac garancije;
- 3) ispunjen je jedan od sljedećih uslova:
 - garancija ili drugo jemstvo pokriva sve vrste plaćanja koje je dužnik obavezan da izvrši po osnovu izloženosti; ili
 - ako neke vrste plaćanja nijesu pokrivena garancijom ili drugim jemstvom, kreditna institucija kreditor je prilagodila vrijednost garancije ili drugog jemstva tako da odražava ograničeno pokriva.

(2) Plaćanje davaoca garancije ne smije da bude uslovljeno obavezom da kreditna institucija kreditor prvo od dužnika zahtijeva izmirenje obaveze.

(3) U slučaju nematerijalne kreditne zaštite koja pokriva kredite obezbijeđene hipotekom na stambenim nepokretnostima, zahtjevi iz člana 251 stav 1 tačka 3 alineja 3 ove odluke i iz stava 1 tačka 1 ovog člana moraju biti ispunjeni samo u toku 24 mjeseca.

(4) U slučaju garancija i drugih jemstava datih u okviru zajedničkih sistema osiguranja ili garancija, odnosno kontragarancija subjekata iz člana 252 stav 2 ove odluke smatra

se da je zahtjev iz stava 1 tačka 1 ovog člana i iz člana 251 stav 1 tačka 3 alineja 3 ove odluke ispunjen ako je ispunjen bilo koji od sljedećih uslova:

- 1) kreditna institucija kreditor, slučaju kvalifikovanog nastanka statusa neizmirenja obaveza ili neplaćanja inicijalnog dužnika, ima pravo da blagovremeno primi privremeno plaćanje od davaoca garancije koje ispunjava sljedeće uslove:
 - privremeno plaćanje predstavlja procjenu iznosa gubitka koje će kreditna institucija kreditor vjerovatno da pretrpi, uključujući gubitke koji proizilaze iz neplaćanja kamata i ostalih vrsta plaćanja koja je dužnik u obavezi da izvrši;
 - privremeno plaćanje srazmjerno je pokrivenosti garancije ili drugog jemstva;
- 2) kreditna institucija kreditor može da dokaže Centralnoj banci da efekti garancije ili drugog jemstva, koji pokrivaju i gubitke koji proizilaze iz neplaćanja kamata i ostalih vrsta plaćanja koje je dužnik dužan da izvrši, opravdavaju takav tretman, a to opravdanje se uredno dokumentuje i podliježe posebnim postupcima internog odobrenja i revizije.

Dodatni zahtjevi za kreditne derivate

Član 254

(1) Kreditni derivati se kvalifikuju kao priznata nematerijalna kreditna zaštita ako su ispunjeni svi uslovi iz člana 251 ove odluke i sljedeći uslovi:

- 1) kreditni događaji navedeni u ugovoru o kreditnom derivatu uključuju:
 - neplaćanje dospjelih iznosa u skladu sa uslovima osnovne obaveze koji važe u trenutku neplaćanja, uz grejs period koji je jednak ili kraći od grejs perioda osnovne obaveze;
 - stečaj, likvidaciju, nemogućnost dužnika da izmiri svoje dugove, neplaćanje ili izjavu u pisanoj formi o nemogućnosti izmirivanja dospjelih obaveza i slične događaje;
 - restrukturiranje osnovne obaveze, što uključuje otpis (opraštanje glavnice duga) ili odlaganje roka otplate glavnice, kamata ili naknada koje dovode do gubitka po kreditu;
- 2) ako kreditni derivati dozvoljavaju gotovinsko poravnanje:
 - kreditna institucija ima sveobuhvatni proces vrednovanja za pouzdanu procjenu gubitka;
 - postoji jasno utvrđeni period za vrednovanje osnovne obaveze nakon kreditnog događaja;
- 3) ako se za pravo kupca zaštite i njegovu mogućnost da prenese osnovnu obavezu na pružaoca zaštite zahtijeva poravnanje, uslovi osnovne obaveze moraju obezbijediti da se bilo koja potrebna saglasnost za taj prenos ne može neopravdano uskratiti;
- 4) jasno je utvrđen identitet strana koje su odgovorne za utvrđivanje nastanka kreditnog događaja;
- 5) odgovornost za utvrđivanje kreditnog događaja ne smije da bude samo na pružaocu kreditne zaštite; i
- 6) kupac zaštite ima pravo ili mogućnost da obavijesti pružaoca zaštite o nastupanju kreditnog događaja.

(2) Ako kreditni događaji ne uključuju restrukturiranje osnovne izloženosti na način iz tačke 1 alineja 3 ovog člana, kreditna zaštita se može priznati pod uslovom da se umanjuje vrijednost na način iz člana 269 stav 2 ove odluke.

(3) Neusklađenost između osnovne obaveze i referentne obaveze po osnovu kreditnog derivata ili između osnovne obaveze i obaveze koja se koristi za utvrđivanje da li je nastao kreditni događaj dozvoljena je samo ako su ispunjena oba sljedeća uslova:

- 1) referentna obaveza ili obaveza koja se koristi za utvrđivanje nastanka kreditnog događaja u redosljedu naplate ima jednako pravo ili je podređena osnovnoj izloženosti;
- 2) osnovna obaveza i referentna obaveza ili obaveza koja se koristi za utvrđivanje nastanka kreditnog događaja odnose se na istog dužnika i ugovorene su odredbe o međusobno zavisnom neizmirenju obaveza (engl. cross-default) ili o međusobno zavisnom ubrzanom dospijeću (engl. cross-acceleration).

(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, za izloženost prema privrednim društvima koja je obezbijeđena kreditnim derivatom, ne smije da se zahtijeva da kreditni događaj iz tačke 1 alineja 3 tog stava bude definisan u ugovoru o derivatima ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) za izmjenу dospijeća, glavnice, kupona, valute ili statusa nadređenosti osnovnoj izloženosti prema privrednim društvima potrebno je 100% glasova;
- 2) država pravne rezidentnosti u kojoj je uređena izloženost prema privrednim društvima ima pouzdan zakon o stečaju koji omogućava reorganizaciju i restrukturiranje privrednog društva i osigurava uredno izmirenje potraživanja kreditora.

(5) Kreditna zaštita čak iako nijesu ispunjeni uslovi iz stava 4 tač. 1 i 2 ovog člana, smatra se priznatom uz izvršeno umanjenje vrijednosti u skladu sa članom 269 stav 2 ove odluke.

Odsjek 4 – Izračunavanje efekata ublažavanja kreditnog rizika

Pododsjek 1 – Materijalna kreditna zaštita

Kreditni zapisi (CLN)

Član 255

(1) Ulaganja u kreditne zapise (CLN) koje je emitovala kreditna institucija kreditor mogu da se tretiraju kao gotovinski kolateral za potrebe izračunavanja efekta materijalne kreditne zaštite u skladu sa ovim pododsjekom, pod uslovom da se kreditni svop neizmirenja obaveze (CDS) koji je ugrađen u CLN kvalifikuje kao priznata nematerijalna kreditna zaštita.

(2) Za potrebe određivanja činjenice da li se CDS koji je ugrađen u CLN može koristiti kao priznata nematerijalna kreditna zaštita kreditna institucija kreditor smatra da su uslovi iz člana 213 stav 7 tačka 3 ove odluke ispunjeni.

Bilansno netiranje

Član 256

Kreditna institucija kreditor primljene kredite i depozite koji su predmet bilansnog netiranja tretira kao gotovinski kolateral za potrebe izračunavanja efekta materijalne kreditne zaštite za one date kredite i depozite koji su predmet bilansnog netiranja.

Primjena pristupa regulatornih korektivnih faktora za standardizovane (master) sporazume o netiranju

Član 257

(1) Prilikom izračunavanja „potpuno prilagođenog iznosa izloženosti“ (E^*) koja proizilazi iz izloženosti koje su predmet priznatog standardizovanog (master) sporazuma o netiranju koji obuhvata transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti ili druge transakcije koje zavise od kretanja na tržištu kapitala, kreditna institucija je dužna da primjenjuje korektivne faktore (engl. *volatility adjustments*) utvrđene primjenom pristupa regulatornih korektivnih faktora (engl. *Supervisory Volatility Adjustments Approach*) propisanog čl. 260 do 263 ove odluke za složeni metod finansijskog kolaterala (engl. *Financial Collateral Comprehensive Method*).

(2) Za potrebe obračuna E^* kreditna institucija je dužna:

- 1) da izračunava neto poziciju svake grupe hartija od vrijednosti ili svake vrste robe kao razliku između:
 - ukupne vrijednosti grupe hartija od vrijednosti ili robe iste vrste datih u zajam, prodatih ili datih na osnovu standardizovanog sporazuma o netiranju i
 - ukupne vrijednosti grupe hartija od vrijednosti ili robe iste vrste uzetih u zajam, kupljenih ili primljenih na osnovu standardizovanog sporazuma o netiranju;
- 2) da izračunava neto poziciju u svakoj valuti, različitoj od valute poravnanja standardizovanog sporazuma o netiranju kao razliku između:
 - zbira ukupne vrijednosti hartija od vrijednosti denominovanih u toj valuti, datih u zajam, prodatih ili datih na osnovu standardizovanog sporazuma o netiranju i iznosa gotovine u toj valuti koji je dat u zajam ili transferisan na osnovu tog sporazuma i
 - zbira ukupne vrijednosti hartija od vrijednosti denominovanih u toj valuti, uzetih u zajam, kupljenih ili primljenih na osnovu standardizovanog sporazuma o netiranju i iznosa gotovine u toj valuti koji je pozajmljen ili primljen na osnovu tog sporazuma;
- 3) da primijeni odgovarajući korektivni faktor, ili kada je primjeljivo, apsolutnu vrijednost korektivnog faktora koji odgovara datoj grupi hartija od vrijednosti ili datoj vrsti robe, na apsolutnu vrijednost pozitivne ili negativne neto pozicije u hartijama od vrijednosti za svaku grupu hartija od vrijednosti ili u robi za datu vrstu roba;
- 4) da primijeni korektivni faktor za valutnu neusklađenost na neto pozitivnu ili negativnu poziciju u svakoj valuti, različitoj od valute poravnanja standardizovanog sporazuma o netiranju.

(3) Kreditna institucija izračunava E^* u primjenom sljedeće formule:

$$E^* = \max \left\{ 0, \sum_i E_i - \sum_j C_j + 0,4 \cdot E_{\text{net}} + 0,6 \cdot \frac{E_{\text{gross}}}{\sqrt{N}} + \sum_k |E_k^{\text{fx}}| \cdot H_k^{\text{fx}} \right\}$$

gdje je:

- i = indeks koji označava sve zasebne pozicije hartija od vrijednosti, roba ili gotovine obuhvaćene sporazumom, koje su date u zajam, prodane na osnovu repo ugovora ili ih je kreditna institucija položila kod druge ugovorne strane;
- j = indeks koji označava sve zasebne pozicije hartija od vrijednosti, roba ili gotovine obuhvaćene sporazumom, koje su uzete u zajam, kupljene na osnovu ugovora o kasnijoj prodaji ili koje kreditna institucija drži;
- k = indeks koji označava sve zasebne valute u kojima su denominovane sve pozicije hartija od vrijednosti, roba ili gotovine obuhvaćene sporazumom;
- E_i = iznos izloženosti određene pozicije hartija od vrijednosti, roba ili gotovine i, koje su date u zajam, prodane na osnovu repo ugovora ili ih je kreditna institucija položila kod druge ugovorne strane, na osnovu sporazuma koji bi se primjenjivao da nema kreditne zaštite, ako kreditna institucija izračunava iznos rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa odjeljkom 2 ili odjeljkom 3 ove glave, u zavisnosti šta je primjenjivo;
- C_j = vrijednost pozicije određene hartije od vrijednosti, robe ili gotovine j koje su uzete u zajam, kupljene na osnovu ugovora o kasnijoj prodaji ili ih kreditna institucija drži na osnovu sporazuma;
- E_k^{fx} = pozitivna ili negativna neto pozicija u datoj valuti k različitoj od valute poravnanja iz sporazuma, utvrđena u skladu sa stavom 2 tačka 2 ovog člana;
- H_k^{fx} = korektivni faktor za valutnu neusklađenost za valutu k;
- E_{net} = neto izloženost sporazuma koja je izračunata na sljedeći način:

$$E_{\text{net}} = \left| \sum_{l=1}^N |E_l^{\text{sec}}| \cdot H_l^{\text{sec}} \right|$$

gdje je:

- l = indeks koji označava sve različite grupe istih hartija od vrijednosti i sve različite vrste iste robe obuhvaćene sporazumom;

- E_l^{sec} = pozitivna ili negativna neto pozicija u datoj grupi hartija od vrijednosti l ili datoj vrsti robe l obuhvaćene sporazimom, koja je izračunata u skladu sa stavom 2 tačka 1 ovog člana;
- H_l^{sec} = odgovarajući korektivni faktor za određenu grupu hartija od vrijednosti l ili određenu vrstu robe l, izračunat u skladu sa stavom 2 tačka 3 ovog člana, a predznak ovog korektivnog faktora (H_l^{sec}) utvrđuje na sljedeći način:
- 1) ako je grupa hartija od vrijednosti l data u zajam, prodana na osnovu repo ugovora ili je predmet transakcije slične pozajmljivanju hartija od vrijednosti ili repo ugovoru predznak ovog korektivnog faktora je pozitivan;
 - 2) ako je grupa hartija od vrijednosti l uzeta u zajam, kupljena na osnovu ugovora o kasnijoj prodaji ili je predmet transakcije slične uzimanju hartija od vrijednosti u zajam ili obratnom repo ugovoru predznak ovog korektivnog faktora je negativan;
- N = ukupni broj različitih grupa istih hartija od vrijednosti i različitih vrsta iste robe koje su obuhvaćene sporazumom, pri čemu se prilikom ovog obračuna ne uzimaju u obzir grupe i vrste E_l^{sec} za koje je $|E_l^{sec}|$ manje od $\frac{1}{10} \max_l(|E_l^{sec}|)$
- E_{gross} = bruto izloženost sporazuma, koja se izračunava na sljedeći način:

$$E_{gross} = \sum_{l=1}^N |E_l^{sec}| \cdot |H_l^{sec}|;$$

(4) Za obračun iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka za repo transakcije, transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane, ili ostale transakcije zavisne od kretanja na tržištu kapitala koje su obuhvaćene standardizovanim (master) sporazumima o netiranju, kreditna institucija je dužna da uzima E^* izračunat u skladu sa stavom 3 ovog člana kao iznos izloženosti prema drugoj ugovornoj strani koja proizilazi iz transakcija obuhvaćenih standardizovanim (master) sporazumom o netiranju za potrebe člana 150 ove odluke prema standardizovanom pristupu ili prema IRB pristupu.

(5) Za potrebe stava 2 i 3 ovog člana, „grupa hartija od vrijednosti“ su hartije od vrijednosti emitovane od strane istog subjekta, sa istim datumom izdavanja, istim rokom dospeljeća, istim ugovorenim uslovima i istim periodom realizacije kako je navedeno u članu 261 ove odluke, u zavisnosti od toga šta je primjenljivo.

Primjena pristupa internih modela za standardizovane sporazume o netiranju

Član 258

(1) Kreditna institucija može, za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka za transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti i druge transakcije koje zavise od kretanja na tržištu kapitala, osim

transakcija derivatima, koje su obuhvaćene priznatim standardizovanim (master) sporazumom o netiranju koji ispunjavaju zahtjeve iz odsjeka 7 odjeljka 6 ove glave, da izračuna potpuno prilagođeni iznos izloženosti (E^*) sporazuma primjenom pristupa internog modela, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija taj pristup primjenjuje samo za izloženosti za koje se iznosi rizikom ponderisanih izloženosti izračunavaju u skladu sa IRB pristupom iz odjeljka 3 ove glave;
- 2) kreditna institucija je dobila odobrenje Centralne banke za primjenu tog pristupa.

(2) Kreditna institucija koja primjenjuje pristup internih modela dužna je da ga primjenjuje na sve druge ugovorne strane i sve hartije od vrijednosti, isključujući portfolija manjeg značaja kod kojih može da koristi pristup regulatornih procjena korektivnih faktora na način utvrđen članom 257 ove odluke.

(3) Centralna banka odobrava kreditnoj instituciji primjenu pristupa internih modela iz stava 1 ovog člana samo ako se uvjeri da je sistem kreditne institucije za upravljanje rizicima koji proizilaze iz transakcija obuhvaćenih standardizovanim (master) sporazumima o netiranju sveobuhvatan, pouzdan i primijenjen u potpunosti i da ispunjava sljedeće kvalitativne standarde:

- 1) interni model za mjerenje rizika koji kreditna institucija primjenjuje za obračun potencijalne promjene cijena za takve transakcije integrisan je u proces upravljanja rizicima kreditne institucije na dnevnoj osnovi i služi kao osnova za izvještavanje višeg rukovodstva kreditne institucije o izloženostima riziku;
- 2) kreditna institucija ima organizacionu jedinicu za kontrolu rizika koja:
 - je nezavisna od poslovnog dijela za trgovanje (engl. *business trading units*) i neposredno izvještava više rukovodstvo;
 - je odgovorna za kreiranje i sprovođenje sistema za upravljanje rizicima kreditne institucije; i
 - izrađuje i analizira dnevne izvještaje o izlaznim rezultatima modela za mjerenje rizika i o odgovarajućim mjerama koje treba preduzeti u vezi sa limitom pojedinih pozicija;
- 3) dnevne izvještaje koje izrađuje organizaciona jedinica za kontrolu rizika pregleda odgovarajući nivo rukovodstva koji ima dovoljno ovlašćenja da smanji pozicije i ukupnu izloženost rizicima;
- 4) u organizacionoj jedinici za kontrolu rizika ima dovoljno zaposlenih sa stručnim kvalifikacijama potrebnim za primjenu naprednih modela;
- 5) kreditna institucija je uspostavila procedure za praćenje i obezbjeđivanje usklađenosti sa svojim internim politikama i kontrolnim mehanizmima koji se odnose na funkcionisanje sistema za mjerenje rizika;
- 6) modeli koje koristi kreditna institucija pokazuju pouzdanost i tačnost mjerenja rizika, što je potvrđeno retroaktivnim testiranjem (engl. *back-testing*) rezultata na osnovu podataka za period od najmanje jedne godine;
- 7) kreditna institucija često sprovodi stroge stres testove, čije rezultate analizira više rukovodstvo i rezultati se odražavaju na politike i postavljene limite;
- 8) kao dio redovnih procesa interne revizije, kreditna institucija sprovodi nezavisnu reviziju svog sistema za mjerenje rizika, a ta provjera uključuje aktivnosti organizacionih jedinica za trgovanje i nezavisne organizacione jedinice za kontrolu rizika;
- 9) kreditna institucija vrši provjeru svog sistema za upravljanje rizicima najmanje jednom godišnje;

10) interni model ispunjava uslove iz čl. 379 st. 11 i 12 i 381 ove odluke.

(4) Interni model za mjerenje rizika kreditne institucije treba da obuhvata dovoljan broj faktora rizika kako bi se obuhvatili svi značajni cjenovni rizici.

(5) Kreditna institucija može da primijenjuje empirijske korelacije u okviru kategorija rizika i između kategorija rizika ako je njen sistem za mjerenje korelacija pouzdan i sveobuhvatan.

(6) Kreditna institucija koja primjenjuje pristup internih modela dužna je da izračunava E^* primjenom sljedeće formule:

$$E^* = \max \left\{ 0, \left(\sum_i E_i - \sum_i C_i \right) + \text{potencijalna promjena vrijednosti} \right\}$$

gdje je:

E_i = iznos izloženosti za svaku izloženost i obuhvaćenu sporazumom koja bi se primijenila u nedostatku kreditne zaštite kada kreditna institucija izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti primjenom standardizovanog pristupa ili kada kreditne institucije izračunava iznose rizikom ponderisane izloženosti i iznose očekivanih gubitaka primjenom IRB pristupa;

C_i = vrijednost hartija od vrijednosti uzetih u zajam, kupljenih ili primljenih, ili gotovine uzete u zajam ili primljene po osnovu izloženosti i;

(7) Prilikom obračuna iznosa rizikom ponderisanih izloženosti korišćenjem internih modela, kreditna institucija je dužna da koristi rezultate modela od prethodnog radnog dana.

(8) Obračun potencijalne promjene vrijednosti iz stava 6 ovog člana mora da ispunjava sljedeće standarde:

- 1) sprovodi se najmanje jednom dnevno;
- 2) zasniva se na jednostranom intervalu povjerenja od 99%;
- 3) zasniva se na petodnevnom periodu realizacije za repo transakcije ili za transakcije davanja ili uzimanja u zajam hartija od vrijednosti, a za ostale transakcije koristi se desetodnevni period realizacije;
- 4) zasniva se na efektivnom periodu posmatranja od najmanje godinu dana, osim kada je kraći period posmatranja opravdan značajnim povećanjem volatilnosti cijena;
- 5) podaci koji se koriste u obračunu ažuriraju se na kvartalnoj osnovi.

(9) U slučaju repo transakcija, transakcija davanja ili uzimanja u zajam hartija od vrijednosti ili robe, transakcija kreditiranja trgovine hartijama od vrijednosti, ili sličnih transakcija ili skupa za netiranje koji zadovoljava kriterijume iz člana 372 st. 3 do 7 ove odluke, minimalni period držanja mora da se uskladi sa periodom rizika margine (engl. *margin period of risk*) koji bi se primjenljivao u skladu sa tim stavovima i sa članom 372 stav 8 ove odluke.

Jednostavni metod finansijskog kolaterala

Član 259

(1) Kreditna institucije može da koristi jednostavni metod finansijskog kolaterala (*engl. Financial Collateral Simple Method*) samo ako iznose rizikom ponderisane izloženosti izračunava u skladu sa standardizovanim pristupom.

(2) Kreditna institucija ne može da koristi oba metoda (jednostavni metod finansijskog kolaterala i složeni metod finansijskog kolaterala), osim za potrebe čl. 190 stav 1 i 192 st. 2 ove odluke, s tim što ovaj izuzetak ne smije selektivno da primjenjuje sa ciljem smanjenja zahtjeva za regulatorni kapital ili zaobilaženja drugih propisa.

(3) Prema jednostavnom metodu finansijskog kolaterala kreditna institucija priznatom finansijskom kolateralu dodjeljuje vrijednost jednaku njegovoj tržišnoj vrijednosti u skladu sa članom 245 stav 7 tačka 4 ove odluke.

(4) Kreditna institucija je dužna da onom dijelu iznosa izloženosti koji je obezbijeđen do visine tržišne vrijednosti priznatog kolaterala dodijeli ponder rizika koji bi dodijelila u skladu sa Odjeljkom 2 ove glave kada bi kreditna institucija kreditor imala direktnu izloženost prema tom kolateralu, a za tu svrhu, iznos izloženosti vanbilansne stavke navedene u članu 148 stav 3 ove odluke jednaka je 100% iznosa te stavke a ne iznosa izloženosti iz stava 2 tog člana.

(5) Kreditna institucija primjenjuje ponder rizika 0% na obezbijeđeni dio izloženosti koja proizilazi iz repo transakcija, transakcija davanja ili uzimanja u zajam hartija od vrijednosti koje ispunjavaju kriterijume iz člana 263 ove odluke, pri čemu ako druga ugovorna strana u transakciji nije ključni tržišni učesnik iz stava 3 istog člana, kreditna institucija je dužna da primjenjuje ponder rizika 10%.

(6) Kreditna institucija na derivate iz člana 148 stav 8 ove odluke, i to na obezbijeđeni dio izloženosti, čiji je iznos utvrđen u skladu sa Odjeljkom 6 ove glave, primjenjuje ponder rizika 0% ako se tržišna cijena tih derivata iskazuje svakog dana i ako su obezbijeđeni gotovinom ili gotovinskim ekvivalentima, pri čemu ne postoji valutna neusklađenost.

(7) Kreditna institucija na izloženosti po osnovu transakcija iz stava 6 ovog člana koje su obezbijeđene dužničkim hartijama od vrijednosti čiji su emitenti centralne vlade ili centralne banke kojima se, u skladu sa Odjeljkom 2 ove glave dodjeljuje ponder rizika 0%, na dio koji je obezbijeđen primjenjuje ponder rizika 10%.

(8) Za ostale transakcije koje nijesu navedene u st. 5, 6 i 7 ovog člana kreditna institucija može da primijeni ponder rizika 0% ako su izloženost i kolateral denominovani u istoj valuti i ako je ispunjen jedan od sljedeća dva uslova:

- 1) kolateral je gotovinski depozit ili gotovinski ekvivalent; ili
- 2) kolateral je u obliku dužničkih hartija od vrijednosti centralnih vlada ili centralnih banaka kojima se u skladu sa članom 151 ove odluke dodjeljuje ponder rizika 0%, pri čemu je njegova tržišna vrijednost umanjena za 20%.

(9) Za potrebe st. 6, 7 i 8 ovog člana, dužničke hartije od vrijednosti centralnih vlada ili centralnih banaka uključuju:

- 1) dužničke hartije od vrijednosti jedinica regionalne vlade i lokalne samouprave prema kojima izloženost u skladu sa članom 152 ove odluke ima tretman kao izloženost prema centralnoj vladi u čijoj nadležnosti su ta tijela osnovana;
- 2) dužničke hartije od vrijednosti multilateralnih razvojnih banaka kojima se u skladu sa članom 154 stav 4 ove odluke dodjeljuje ponder rizika 0%;
- 3) dužničke hartije od vrijednosti međunarodnih organizacija kojima se u skladu sa članom 155 ove odluke dodjeljuje ponder rizika 0%; i
- 4) dužničke hartije od vrijednosti subjekata javnog sektora prema kojima izloženost u skladu sa članom 153 st. 5 i 6 ove odluke ima tretman kao izloženost prema centralnim vladama.

Složeni metod finansijskog kolaterala

Član 260

(1) Pri vrednovanju finansijskog kolaterala za potrebe složenog metoda finansijskog kolaterala, kreditna institucija primjenjuje korektivne faktore na tržišnu vrijednost finansijskog kolaterala u skladu sa čl. 261 do 263 ove odluke kako bi se uzele u obzir promjene (volatilitet) cijena.

(2) Ako je kolateral denominovan u valuti različitoj od valute u kojoj je denominovana osnovna izloženost, uz korektivni faktor za kolateral utvrđen u skladu sa čl. 261 do 263 ove odluke, kreditna institucija primjenjuje i korektivni faktor za valutnu neusklađenost.

(3) Kod transakcija OTC derivatima koje su predmet sporazuma o netiranju koje je Centralna banka priznala u skladu sa Odjeljkom 6 ove glave, kreditna institucija primjenjuje korektivni faktor za valutnu neusklađenost ako postoji neusklađenost između valute kolaterala i valute u kojoj se vrši poravnanje transakcije, pri čemu se primjenjuje samo jedan korektivni faktor za valutnu neusklađenost čak i ako je u transakcijama koje su predmet sporazuma o netiranju uključeno više valuta.

(4) Pri obračunu vrijednosti kolaterala korigovane korektivnim faktorom (engl. *volatility-adjusted value of the collateral* – C_{VA}) kreditna institucija uzima u obzir:

$$C_{VA} = C \cdot (1 - H_C - H_{fx})$$

gdje je:

C = vrijednost kolaterala;

H_C = korektivni faktor za kolateral, izračunat u skladu sa čl. 261 do 263 ove odluke;

H_{fx} = korektivni faktor za valutnu neusklađenost, izračunat u skladu sa čl. 261 do 263 ove odluke.

(5) Kreditna institucija primjenjuje formulu iz stava 4 ovog člana pri obračunu vrijednosti kolaterala korigovanu korektivnim faktorom za sve transakcije osim za transakcije koje su predmet priznatog standardizovanog (master) sporazuma o netiranju na koji se primjenjuju čl. 257 i 258 ove odluke.

(6) Pri obračunu iznosa izloženosti korigovane korektivnim faktorom (E_{VA}) kreditna institucija je dužna da uzme u obzir:

$$E_{VA} = E \cdot (1 + H_E)$$

gdje je:

E = iznos izloženosti koja bi bila utvrđena prema odjeljku 2 ili 3 ove odluke kada izloženost ne bi bila obezbijeđena;

H_E = korektivni faktor za izloženosti, izračunat u skladu sa čl. 261 do 263 ove odluke;

(7) U slučaju transakcija OTC derivatima kreditna institucija koja primjenjuje metod iz odsjeka 6 odjeljka 6 ove glave, dužna je da izračunava E_{VA} na sljedeći način:

$$E_{VA} = E$$

(8) Za potrebe obračuna E u st. 6 i 7 ovog člana primjenjuje se sljedeće:

- 1) ako kreditna institucija izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti primjenom standardizovanog pristupa, iznos izloženosti vanbilansne stavke navedene u članu 148 stav 3 ove odluke jednaka je 100% iznosa te stavke a ne iznosa izloženosti iz stava 2 tog člana;
- 2) ako kreditna institucija vanbilansne stavke izuzev derivata, tretira u skladu sa IRB pristupom, iznos izloženosti tih vanbilansnih stavki izračunava primjenom faktora konverzije (CCF) 100%, a ne SA-CCF-a ili IRB-CCF-a iz člana 207 st. 14 do 23 ove odluke.

(9) Kreditna institucija je dužna da izračunava potpuno prilagođeni iznos izloženosti (E^*), uzimajući u obzir volatilnost kolaterala i njegove efekte na ublažavanje rizika primjenom sljedeće formule:

$$E^* = \max \{0, E_{VA} - C_{VAM}\}$$

gdje je:

E_{VA} = iznos izloženosti korigovane korektivnim faktorom, izračunate u skladu sa st. 6 i 7 ovog člana;

C_{VAM} = vrijednost C_{VA} (vrijednost kolaterala korigovana korektivnim faktorom) koja je dodatno prilagođena za bilo koju ročnu neusklađenost u skladu sa odredbama Odsjeka 5 ovog odjeljka.

(10) U slučaju transakcija OTC derivatima, kreditna institucija koja primjenjuje metode iz odsjeka 3, 4 i 5 Odjeljka 6 ove glave uzima u obzir efekte kolaterala na ublažavanje rizika u skladu sa odredbama utvrđenim u odsjecima 3, 4 i 5 ovog odjeljka, u zavisnosti šta je primjenjivo.

(11) Kreditna institucija može da izračunava korektivne faktore primjenom regulatornih korektivnih faktora iz čl. 261 do 263 ove odluke.

(12) Ako se kolateral sastoji od većeg broja priznatih kolaterala, kreditna institucija je dužna da izračunava korektivni faktor (H) na sljedeći način:

$$H = \sum_i a_i H_i$$

pri čemu je:

a_i = udio vrijednosti pojedinog priznatog kolaterala i u ukupnoj vrijednosti kolaterala;

H_i = korektivni faktor koji se primjenjuje na priznati kolateral i .

Regulatorni korektivni faktori prema složenoj metodi finansijskog kolaterala

Član 261

(1) Korektivni faktori koje kreditna institucija primjenjuje prema pristupu regulatornih korektivnih faktora, pod pretpostavkom dnevnog vrednovanja daju se u Tabelama 1 do 4 iz ovog stava:

KOREKTIVNI FAKTORI:

Tabela 1

stepen kreditnog kvaliteta pridružen kreditnoj procjeni dužničke hartije od vrijednosti	preostali rok do dospelja (m) izražen u godinama	korektivni faktori za dužničke hartije od vrijednosti subjekata iz člana 235 stav 1 tačka 3			korektivni faktori za dužničke hartije od vrijednosti subjekata iz člana 235 stav 1 tač. 4 i 5			korektivni faktori za pozicije sekjuritizacije koje ispunjavaju kriterijume iz člana 235 stav 1 tač. 9		
		period realizacij e 20 dana (%)	period realizacije 10 dana (%)	period realizacij e 5 dana (%)	period realizacij e 20 dana (%)	period realizacij e 10 dana (%)	period realizacij e 5 dana (%)	period realizacij e 20 dana (%)	period realizacije 10 dana (%)	period realizacije 5 dana (%)
1	$m \leq 1$	0,707	0,5	0,354	1,414	1	0,707	2,828	2	1,414
	$1 < m \leq 3$	2,828	2	1,414	4,243	3	2,121	11,314	8	5,657
	$3 < m \leq 5$	2,828	2	1,414	5,657	4	2,828	11,314	8	5,657
	$5 < m \leq 10$	5,657	4	2,828	8,485	6	4,243	22,627	16	11,314
	$m > 10$	5,657	4	2,828	16,971	12	8,485	22,627	16	11,314
2 do 3	$m \leq 1$	1,414	1	0,707	2,828	2	1,414	5,657	4	2,828
	$1 < m \leq 3$	4,243	3	2,121	5,657	4	2,828	16,971	12	8,485

stepen kreditnog kvaliteta pridružen kreditnoj procjeni dužničke hartije od vrijednosti	preostali rok do dospelja (m) izražen u godinama	korektivni faktori za dužničke hartije od vrijednosti subjekata iz člana 235 stav 1 tačka 3			korektivni faktori za dužničke hartije od vrijednosti subjekata iz člana 235 stav 1 tač. 4 i 5			korektivni faktori za pozicije sekjuritizacije koje ispunjavaju kriterijume iz člana 235 stav 1 tač. 9		
		period realizacije 20 dana (%)	period realizacije 10 dana (%)	period realizacije 5 dana (%)	period realizacije 20 dana (%)	period realizacije 10 dana (%)	period realizacije 5 dana (%)	period realizacije 20 dana (%)	period realizacije 10 dana (%)	period realizacije 5 dana (%)
	$3 < m \leq 5$	4,243	3	2,121	8,485	6	4,243	16,971	12	8,485
	$5 < m \leq 10$	8,485	6	4,243	16,971	12	8,485	33,941	24	16,971
	$m > 10$	8,485	6	4,243	28,284	20	14,142	33,941	24	16,971
4	sve	21,213	15	10,607	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo

Tabela 2

stepen kreditnog kvaliteta pridružen kreditnoj procjeni kratkoročne dužničke hartije od vrijednosti	preostali rok do dospelja (m) izražen u godinama	korektivni faktori za dužničke hartije od vrijednosti subjekata iz člana 235 stav 1 tačka 3, sa kratkoročnom kreditnom procjenom			korektivni faktori za dužničke hartije od vrijednosti subjekata iz člana 235 stav 1 tač. 4 i 5, sa kratkoročnom kreditnom procjenom			korektivni faktori za pozicije sekjuritizacije koje ispunjavaju kriterijume iz člana 235 stav 1 tač. 9, sa kratkoročnom kreditnom procjenom		
		period realizacije 20 dana (%)	period realizacije 10 dana (%)	period realizacije 5 dana (%)	period realizacije 20 dana (%)	period realizacije 10 dana (%)	period realizacije 5 dana (%)	period realizacije 20 dana (%)	period realizacije 10 dana (%)	period realizacije 5 dana (%)
1		0,707	0,5	0,354	1,414	1	0,707	2,828	2	1,414
2-3		1,414	1	0,707	2,828	2	1,414	5,657	4	2,828

Tabela 3: Ostali kolaterali ili vrste izloženosti

	period realizacije 20 dana (%)	period realizacije 10 dana (%)	period realizacije 5 dana (%)
akcije i konvertibilne obveznice uključene u glavni berzanski indeks	28,284	20	14,142
ostale akcije ili konvertibilne obveznice kojima se trguje na priznatoj berzi	42,426	30	21,213
gotovina	0	0	0
investiciono zlato	28,284	20	14,142

Tabela 4: Korektivni faktori za valutnu neusklađenost H_{fx}

period realizacije 20 dana (%)	period realizacije 10 dana (%)	period realizacije 5 dana (%)
11,314	8	5,657

(2) Obračun korektivnih faktora u skladu sa stavom 1 ovog člana mora da ispunjava sljedeće uslove:

- 1) za transakcije kreditiranja obezbijeđene kolateralom period realizacije iznosi 20 radnih dana;
- 2) za repo transakcije, osim ako takve transakcije uključuju prenos robe ili zagarantovanih prava na robu i za transakcije uzimanja ili davanja u zajam hartija od vrijednosti, period realizacije iznosi 5 radnih dana;
- 3) za ostale transakcije zavisne od kretanja na tržištu kapitala period realizacije iznosi 10 radnih dana.

(3) Ako kreditna institucija ima transakciju ili skup za netiranje koji ispunjava kriterijume iz člana 372 st. 3 do 7 ove odluke, minimalni period držanja mora se uskladiti sa periodom rizika margine koji bi se primjenjivao u skladu sa tim stavovima.

(4) Stepenn kreditnog kvaliteta koji odgovara kreditnoj procjeni dužničke hartije od vrijednosti iz tabela 1 do 4 iz stava 1 ovog člana i st. 6 do 9 ovog člana, predstavlja onaj stepenn kreditnog kvaliteta koji odgovara kreditnoj procjeni utvrđenoj u skladu sa Odjeljkom 2 ove glave.

(5) Za potrebe utvrđivanja stepena kreditnog kvaliteta koji odgovara kreditnoj procjeni dužničke hartije od vrijednosti, a koja se navodi u stavu 4 ovog člana, primjenjuje se i član 235 stav 12 ove odluke.

(6) Za hartije od vrijednosti koje se ne smatraju priznatim kolateralom, kao i za robu datu u zajam ili prodatu na osnovu repo transakcija ili transakcija uzimanja ili davanja u zajam hartija od vrijednosti ili robe, korektivni faktor je jednak faktoru koji se primjenjuje na akcije koje nijesu uključene u glavni berzanski indeks, a kojima se trguje na priznatoj berzi.

(7) Za priznate udjele u CIU korektivni faktor je ponderisani prosječni korektivni faktor koji bi se primijenio na imovinu u koju fond ulaže, uzimajući u obzir period realizacije iz stava 2 ovog člana.

(8) Ako kreditna institucija ne raspolaže informacijama o imovini u koju je fond uložio, primjenjuje se najviši korektivni faktor koji bi se primijenio na imovinu u koju fond ima pravo da ulaže.

(9) Za dužničke hartije od vrijednosti koje nemaju kreditnu procjenu, a emituju ih kreditne institucije ili investicione firme koje ispunjavaju kriterijume za priznavanje iz člana 235 stav 5 ove odluke primjenjuju se korektivni faktori koji se primjenjuju za hartije od vrijednosti kreditnih institucija ili privrednih društava koje imaju eksternu kreditnu procjenu koja odgovara stepenu kreditnog kvaliteta 2 ili 3.

Povećanje korektivnih faktora prema složenom metodu finansijskog kolaterala

Član 262

(1) Kreditna institucija je dužna da primjenjuje korektivne faktore iz člana 261 ove odluke ako se ponovno vrednovanje (revalorizacija) vrši na dnevnoj osnovi.

(2) Ako se revalorizacija ne vrši na dnevnom nivou, kreditna institucija je dužna da primjenjuje veće korektivne faktore koje izračunava povećavanjem korektivnih faktora izračunatih na osnovu dnevnog vrednovanja primjenom sljedeće jednačine kvadratnog korijena vremena:

$$H = H_M \cdot \sqrt{\frac{N_R + (T_M - 1)}{T_M}}$$

pri čemu je:

H = korektivni faktor koji će da se primijeni;

H_M = korektivni faktor u slučaju dnevne revalorizacije;

N_R = stvarni broj radnih dana između dvije revalorizacije;

T_M = period realizacije za predmetnu vrstu transakcije.

Uslovi za primjenu korektivnog faktora 0% prema složenom metodu finansijskog kolaterala

Član 263

(1) Kreditna institucija koja primjenjuje pristup regulatornih korektivnih faktora iz člana 261 ove odluke može, umjesto korektivnih faktora izračunatih u skladu sa čl. 261 i 262 ove odluke, na repo transakcije i transakcije uzimanja ili davanja u zajam hartija od vrijednosti, da primijeni korektivni faktor 0%, ako su ispunjeni uslovi iz stava 2 tačke od 1 do 8 ovog člana, s tim što ako kreditna institucija primjenjuje pristup internih modela iz člana 258 ove odluke ne može da primjenjuje tretman naveden u ovom članu.

(2) Kreditna institucija može da primijeni korektivni faktor 0% ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) izloženost i kolateral su u obliku gotovine ili dužničkih hartija od vrijednosti centralnih vlada ili centralnih banaka u smislu člana 235 stav 1 tačka 3 ove

odluke kojima se u skladu sa Odjeljkom 2 ove glave dodjeljuje ponder rizika 0%;

- 2) izloženost i kolateral denominovani su u istoj valuti;
- 3) dospijeće transakcije nije duže od jednog dana ili se iznos izloženosti i vrijednost kolaterala svakodnevno usklađuju sa tržišnom vrijednošću, odnosno svakodnevno se utvrđuje marža (engl. *daily re-margining*);
- 4) period između posljednjeg usklađivanja sa tržišnom vrijednošću, a prije izostanka utvrđivanja marže koju je druga ugovorna strana dužna da izvrši i realizacije kolaterala ne može biti duži od četiri radna dana;
- 5) poravnanje transakcije izvršava se kroz sistem poravnanja koji je odgovarajući za takve vrste transakcija;
- 6) dokumentacija koja se odnosi na sporazum ili transakciju je standardna dokumentacija koja se na tržištu koristi za repo transakcije ili transakcije uzimanja ili davanja u zajam hartija od vrijednosti;
- 7) ugovoreno je pravo jedne ugovorne strane da okonča transakciju u slučaju da druga ugovorna strana ne prenese novčana sredstva, hartije od vrijednosti, uplati maržu ili na neki drugi način ne ispuni svoju obavezu; i
- 8) druga ugovorna strana je ključni tržišni učesnik (engl. *core market participant*), po mišljenju Centralne banke.

(3) Ključni tržišni učesnici u smislu stava 2 tačka 8 ovog člana obuhvataju sljedeće subjekte:

- 1) subjekti iz člana 235 stav 1 tačka 3 ove odluke čijim se izloženostima u skladu sa odjeljkom 2 ove glave dodjeljuje ponder rizika 0%;
- 2) kreditne institucije;
- 3) investiciona društva;
- 4) ostala finansijska društva iz člana 3 stav 1 tačka 72 ove odluke čijim izloženostima se u skladu sa standardizovanim pristupom dodjeljuje ponder rizika 20% ili u slučaju kada kreditna institucija izračunava iznose rizikom ponderisane izloženosti i iznose očekivanog gubitka prema IRB pristupu, kojima je dodijeljen interni rejting, a ta finansijska društva nemaju kreditnu procjenu priznatog ECAI;
- 5) regulisani CIU koji podliježu obračunu zahtjeva za kapital ili zahtjeva za finansijski leveridž;
- 6) regulisani penzioni fondovi; i
- 7) priznate klirinške organizacije.

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa složenim metodom finansijskog kolaterala za izloženosti koje se tretiraju prema standardizovanom pristupu

Član 264

(1) Prema standardizovanom pristupu kreditna institucija je dužna da kao iznos izloženosti za potrebe člana 150 ove odluke koristi E^* koji je izračunala u skladu sa članom 260 stav 9 ove odluke.

(2) U slučaju vanbilansnih stavki iz člana 148 stav 3 ove odluke, kreditna institucija je dužna da kao iznos na koji se primjenjuju faktori konverzije propisani članom 148 stav 2 ove odluke, koristi E^* kako bi se došlo do iznosa izloženosti.

Principi vrednovanja priznatih kolaterala osim finansijskih kolaterala

Član 265

- (1) Procjena vrijednosti nepokretnosti vrši se u skladu sa sljedećim zahtjevima:
- 1) nezavisni procjenitelj koji ima sve neophodne kvalifikacije, znanje i iskustvo da izvrši procjenu procjenjuje vrijednost nepokretnosti nezavisno od procesa sticanja hipoteke, postupka obrade kredita i postupka odlučivanja o kreditu kreditne institucije;
 - 2) vrijednost nepokretnosti se procjenjuje na osnovu opreznih konzervativnih kriterijuma vrednovanja koji ispunjavaju sve sljedeće zahtjeve:
 - vrijednost neopokretnosti ne uključuje očekivanja rasta cijena;
 - vrijednost nepokretnosti se prilagođava kako bi se uzela u obzir mogućnost da je sadašnja tržišna vrijednost znatno iznad vrijednosti koja bi bila održiva tokom cijelog perioda trajanja kredita;
 - 3) vrijednost nepokretnosti je dokumentovana na transparentan i jasan način;
 - 4) vrijednost nepokretnosti nije veća od tržišne vrijednosti nepokretnosti ako ta tržišna vrijednost može da se utvrdi;
 - 5) kada se nepokretnost ponovno procjenjuje, vrijednost nepokretnosti ne prelazi prosječnu vrijednost utvrđenu za tu ili uporedivu nepokretnost tokom posljednjih šest godina za stambenu nepokretnost ili osam godina za poslovnu nepokretnost ili vrijednost koja je utvrđena u momentu odobravanja kredita, u zavisnosti od toga koji je iznos veći.
- (2) Za potrebe izračunavanja prosječne vrijednosti nepokretnosti kreditna institucija uzima prosjek vrijednosti nepokretnosti posmatranih u jednakim vremenskim intervalima, a referentni period uključuje najmanje tri tačke podataka.
- (3) Za potrebe izračunavanja prosječne vrijednosti nepokretnosti kreditna institucija može da koristi rezultate praćenja vrijednosti nepokretnosti u skladu sa članom 246 stav 3 ove odluke.
- (4) Vrijednost nepokretnosti može da bude veća od prosječne vrijednosti ili vrijednosti koja je procijenjena u momentu odobravanja kredita, u zavisnosti šta je primjenjivo, u slučaju kada su izvršene izmjene na nepokretnosti kojima se nedvosmisleno povećava njena vrijednost, kao što su poboljšanja energetske efikasnosti ili poboljšanja otpornosti, zaštite i adaptacije fizičkim rizicima zgrade ili stambene jedinice.
- (5) Vrijednost nepokretnosti se pri ponovnoj procjeni ne može procijeniti na veću vrijednost ako kreditna institucija ne raspolaže sa dovoljno podataka za izračunavanje prosječne vrijednosti, osim ako se povećanje vrijednosti zasniva na izmjenama kojima se nesumnjivo povećava njena vrijednost.
- (6) Prilikom određivanja vrijednosti nepokretnosti uzimaju se u obzir svi prethodni tereti na toj nepokretnosti, osim ako su prethodni tereti uzeti u obzir prilikom izračunavanja iznosa bruto izloženosti na osnovu člana 163 stav 9 tačka 3 ove odluke ili kao smanjenje iznosa od 55% vrijednosti nepokretnosti u skladu sa članom 164 stav 1 ili člana 165 st. 1 do 5 ove odluke i, ako je to primjenjivo, odražavaju rezultate praćenja koje se zahtijeva u skladu sa članom 246 stav 3 ove odluke.

(7) U slučaju kada je kolateral u vidu potraživanja, vrijednost potraživanja jednaka je iznosu na koji glasi potraživanje.

(8) Kreditna institucija je dužna da vrednuje materijalnu imovinu koja nije nepokretnost po njenoj tržišnoj vrijednosti.

(9) Za potrebe ovog člana, tržišna vrijednost je procijenjeni iznos za koji bi imovina mogla da se razmijeni na datum vrednovanja između voljnog kupca i voljnog prodavaca po uobičajenim tržišnim uslovima.

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka za izloženosti sa priznatom materijalnom kreditnom zaštitom u skladu sa IRB pristupom

Član 266

(1) Kreditna institucija je dužna da, u skladu sa IRB pristupom, za izloženosti, izuzev onih iz člana 257 ove odluke, u svrhu priznavanja materijalne kreditne zaštite koja se u skladu sa ovim odjeljkom smatra priznatom, koristi prilagođeni LGD (LGD*) kao LGD za potrebe odjeljka 3 ove glave.

(2) Kreditna institucija izračunava LGD* na sljedeći način:

$$LGD^* = LGD_U \cdot \frac{E_U}{E \cdot (1 + H_E)} + LGD_S \cdot \frac{E_S}{E \cdot (1 + H_E)}$$

gdje je :

E = iznos izloženosti prije uzimanja u obzir efekata materijalne kreditne zaštite;

- za izloženost obezbijeđenu finansijskim kolateralom koji je priznat u skladu sa ovim odjeljkom E se izračunava u skladu sa članom 260 stav 4 ove odluke;
- u slučaju hartija od vrijednosti koje su date u zajam ili ponuđene kao kolateral, E je jednak iznosu novca koji je dat u zajam ili iznosu hartija od vrijednosti datih u zajam ili ponuđenih kao kolateral, pri čemu se za hartije od vrijednosti koje su date u zajam ili ponuđene kao kolateral iznos izloženosti povećava primjenom korektivnog faktora (H_E) u skladu sa čl. 260 do 263 ove odluke;

E_S = sadašnja vrijednost primljene materijalne kreditne zaštite nakon primjene korektivnog faktora za tu vrstu materijalne kreditne zaštite (H_C) i korektivnog faktora za valutnu neusklađenost (H_{fx}) između izloženosti i materijalne kreditne zaštite, u skladu sa st. 3 i 4 ovog člana, pri čemu se iznos E_S ograničava na sljedeću vrijednost: $E \cdot (1 + H_E)$;

E_u = $E \cdot (1 + H_E) - E_S$

LGD_U = LGD koji se primjenjuje za neobezbijeđenu izloženost kao što je utvrđeno u članu 202 stav 1 ove odluke;

LGD_S LGD koji se primjenjuje za izloženosti koje su obezbijeđene istom vrstom priznate materijalne kreditne zaštite kao u transakciji, kao što je utvrđeno u Tabeli 1 iz stava 2 ovog člana.

(3) Za potrebe formule iz stava 2 ove odluke utvrđeni su iznosi LGD_S i H_C koji su dati u Tabeli 1 ovog stava.

Tabela 1

Vrsta materijalne kreditne zaštite	LGD_S	Korektivni faktor (H_C)
Finansijski kolateral	0%	Korektivni faktor H kao što je utvrđen u čl. 261 do 263 ove odluke
Potraživanja	20%	40%
Stambena i poslovna nepokretnost	20%	40%
Drugi kolaterali u obliku materijalne imovine koji nijesu nepokretnosti	25%	40%
Materijalna kreditna zaštita koja se ne kvalifikuje kao priznata	Nije primjenjivo	100%

(4) Ako je priznata materijalna kreditna zaštita denominovana u valuti koja se razlikuje od valute izloženosti, korektivni faktor za valutnu neusklađenost (H_{fx}) isti je kao korektivni faktor koji se primjenjuje u skladu sa čl. 261 do 263 ove odluke.

(5) Kreditna institucija može, umjesto tretmana iz st. 1, 2 i 3 ovog člana i u skladu sa članom 163 stav 14 ove odluke, da dodijeli ponder rizika 50% dijelu izloženosti koji je, u okviru limita iz člana 164 stav 1, odnosno 165 stav 1 ove odluke, u cjelosti obezbijeđen stambenom ili poslovnom nepokretnošću koja se nalazi na teritoriji Crne Gore ili države članice EU ako su ispunjeni svi uslovi iz člana 237 st. 4 i 5 ili st. 5 i 6 ove odluke.

(6) Kreditna institucija, prilikom izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka prema IRB pristupu, za izloženosti iz člana 257 ove odluke, u skladu sa članom 257 stav 4 ove odluke koristi iznos E^* i koristi LGD za neobezbijeđene izloženosti, kao što je utvrđeno u članu 202 stav 1 tač. 1, 2 i 3 ove odluke.

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka u slučaju skupova priznate materijalne kreditne zaštite za izloženosti tretirane u skladu sa IRB pristupom

Član 267

(1) Kreditna institucija, ako je za izloženost koja se tretira u skladu sa IRB pristupom, pribavila nekoliko vrsta materijalne kreditne zaštite, može da primijeni formulu iz člana 266 ove odluke, redom za svaku pojedinačnu vrstu kolaterala.

(2) Kreditna institucija, za svrhu iz stava 1 ovog člana, nakon svakog koraka priznavanja jedne vrste materijalne kreditne zaštite, umanjuje preostali iznos neobezbijeđene izloženosti (E_U) za prilagođenu vrijednost kolaterala (E_S) koji je priznat u tom koraku.

(3) U skladu sa članom 266 stav 2 ove odluke, ukupna vrijednost E_S u svim vrstama materijalne kreditne zaštite ograničava se na vrijednost $E \cdot (1 + H_E)$, što rezultira sljedećom formulom:

$$LGD^* = LGD_U \cdot \frac{E_U}{E \cdot (1 + H_E)} + \sum_i LGD_{S,i} \cdot \frac{E_{S,i}}{E \cdot (1 + H_E)}$$

gdje je:

$LGD_{S,i}$ = LGD koji se primjenjuje na materijalnu kreditnu zaštitu i , kao što je utvrđeno u članu 266 stav 3 ove odluke;

$E_{S,i}$ = sadašnja vrijednost primljene materijalne kreditne zaštite i nakon primjene korektivnog faktora koji se, u skladu sa članom 266 stav 3 ove odluke, primjenjuje za tu vrstu materijalne kreditne zaštite (H_C).

Ostala materijalna kreditna zaštita

Član 268

(1) Ako su ispunjeni uslovi iz člana 250 stav 1 ove odluke, novčani depozit ili gotovinski ekvivalenti koji su deponovani kod treće kreditne institucije, po osnovu aranžmana koji nema karakter kastodija, i koji su založeni u korist kreditne institucije kreditira mogu da se tretiraju kao garancija te treće kreditne institucije.

(2) Ako su ispunjeni uslovi iz člana 250 stav 2 ove odluke, na iznos izloženosti pokriven sadašnjom otkupnom vrijednošću polisa životnog osiguranja koje su založene kod kreditne institucije kreditora, kreditna institucija primjenjuje sljedeći tretman:

- 1) ako se na izloženost primjenjuje standardizovani pristup, izloženostima se dodjeljuju ponderi rizika iz stava 4 ovog člana;
- 2) ako se na izloženost primjenjuje IRB pristup, ali se ne primjenjuju sopstvene procjene LGD-a, izloženostima se dodjeljuje LGD od 40%.

(3) U slučaju valutne neusklađenosti, kreditna institucija je dužna da umani sadašnju otkupnu vrijednost u skladu sa članom 269 stav 3 ove odluke, pri čemu je vrijednost kreditne zaštite jednaka sadašnjoj otkupnoj vrijednosti polise životnog osiguranja.

(4) Za potrebe stava 2 tačka 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da dodjeljuje pondere rizika na osnovu pondera koji se primjenjuju na nadređene neobezbijeđene izloženosti prema društvu koje je izdalo polisu životnog osiguranja, na sljedeći način:

- 1) ako je nadređenoj neobezbijeđenoj izloženosti prema društvu koje je izdalo polisu životnog osiguranja dodijeljen ponder rizika 20%, primjenjuje se ponder rizika 20%;

- 2) ako je nadređenoj neobezbijeđenoj izloženosti prema društvu koje je izdalo polisu životnog osiguranja dodijeljen ponder rizika 50%, primjenjuje se ponder rizika 35%;
- 3) ako je nadređenoj neobezbijeđenoj izloženosti prema društvu koje je izdalo polisu životnog osiguranja dodijeljen ponder rizika 75%, primjenjuje se ponder rizika 52,5%;
- 4) ako je nadređenoj neobezbijeđenoj izloženosti prema društvu koje je izdalo polisu životnog osiguranja dodijeljen ponder rizika 100%, primjenjuje se ponder rizika 70%;
- 5) ako je nadređenoj neobezbijeđenoj izloženosti prema društvu koje je izdalo polisu životnog osiguranja dodijeljen ponder rizika 150%, primjenjuje se ponder rizika 150%.

(5) Kreditna institucija može da tretira instrumente koji će na zahtjev biti otkupljeni, a koji se mogu priznati na osnovu člana 238 tačka 3 ove odluke, kao garancije kreditne institucije koja ih je izdala, a vrijednost priznate kreditne zaštite je sljedeća:

- 1) nominalni iznos, ako se instrument otkupljuje po nominalnoj vrijednosti;
- 2) vrijednost instrumenta koja se izračunava na isti način kao i za dužničke hartije od vrijednosti koje ispunjavaju uslove iz člana 254 stav 5 ove odluke, ako se instrument otkupljuje po tržišnoj cijeni.

Pododsjek 2 – Nematerijalna kreditna zaštita

Vrednovanje

Član 269

(1) Za potrebe obračuna efekata nematerijalne kreditne zaštite u skladu sa ovim pododsjekom, vrijednost nematerijalne kreditne zaštite (G) je iznos koji se pružalac zaštite obavezao da će da plati u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza ili dužnikovog neplaćanja ili u slučaju nastanka drugih ugovorenih kreditnih događaja.

(2) U slučaju kreditnih derivata koji, kao kreditni događaj, ne uključuju restrukturiranje osnovne obaveze u obliku otpisa ili odlaganja plaćanja glavnice, kamata ili naknada zbog kojih dolazi do nastanka kreditnog gubitka, primjenjuje se sljedeće:

- 1) kada iznos na koji se pružalac zaštite obavezao da će da plati nije veći od iznosa izloženosti, kreditna institucija je dužna da umanji vrijednost kreditne zaštite izračunate prema stavu 1 ovog člana za 40%;
- 2) kada je iznos na koji se pružalac zaštite obavezao da će da plati veći od iznosa izloženosti, vrijednost kreditne zaštite može da iznosi najviše 60% iznosa izloženosti.

(3) Kada je nematerijalna kreditna zaštita denominovana u valuti različitoj od valute izloženosti, kreditna institucija je dužna da umanji vrijednost kreditne zaštite primjenom korektivnog faktora na sljedeći način:

$$G^* = G \cdot (1 - H_{fx})$$

gdje je:

G^* = iznos kreditne zaštite prilagođen za devizni rizik;

G = nominalni iznos kreditne zaštite;

H_{fx} = korektivni faktor za bilo koju valutnu neusklađenost između kreditne zaštite i osnovne obaveze određen u skladu sa stavom 5 ovog člana.

(4) Ako ne postoji valutna neusklađenost, H_{fx} je jednak nuli.

(5) Kreditna institucija je dužna da zasniva korektivne faktore koji se primjenjuju na bilo koju valutnu neusklađenost na period realizacije od 10 radnih dana u slučaju dnevnog vrednovanja, a izračunava ih korišćenjem pristupa regulatornih korektivnih faktora u skladu sa članom 261 ove odluke.

(6) Kreditna institucija je dužna da povećava korektivne faktore u skladu sa članom 262 ove odluke.

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka u slučaju djelimične zaštite i tranširanja

Član 270

Kada kreditna institucija prenosi dio rizika po osnovu kredita na druga lica u jednoj ili više tranši, primjenjuju se pravila iz Odjeljka 5 ove glave, a kreditna institucija može da smatra da su pragovi materijalnosti ispod kojih se ne izvršavaju plaćanja u slučaju gubitka jednaki zadržanim pozicijama prvog gubitka i da dovode do prenosa rizika u tranšama.

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti primjenom metode supstitucije kada se izloženost obezbijedena garancijom tretira u skladu sa standardizovanim pristupom

Član 271

(1) Za potrebe člana 150 stav 6 ove odluke kreditna institucija je dužna da, za izloženosti sa nematerijalnom kreditnom zaštitom na koje primjenjuje standardizovani pristup, izračunava iznose rizikom ponderisane izloženosti nezavisno od tretmana uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite, primjenom sljedeće formule:

$$\max \{0, E - G_A\} \cdot r + G_A \cdot g$$

gdje je:

E = iznos izloženosti izračunat u skladu sa članom 148 ove odluke; u tu svrhu iznos izloženosti vanbilansne stavke iz stava 3 tog člana jednaka je 100% iznosa stavke, a ne iznosa izloženosti iz stava 2 tog istog člana odluke;

G_A = iznos kreditne zaštite prilagođen za devizni rizik (G^*) izračunat na osnovu člana 269 st. 3 i 4 ove odluke, dodatno prilagođen za bilo

koju ročnu neusklađenost na način definisan u Odsjeku 5 ovog odjeljka;

- r = ponder rizika za izloženosti prema dužniku u skladu sa Odjeljkom 2 ove glave;
- g = ponder rizika primjenjiv na direktnu izloženost prema pružaocu zaštite u skladu sa Odjeljkom 2 ove glave.

(2) Kada je vrijednost kreditne zaštite (G_A) manja od iznosa izloženosti (E), kreditna institucija može da primijeni formulu iz stava 1 ovog člana samo kada zaštićeni i nezaštićeni dio imaju jednako pravo u redosljedu naplate.

(3) Kreditna institucija može da proširi preferencijalni tretman iz člana 151 st. 4, 6 i 7 ove odluke na izloženosti ili djelove izloženosti koji su obezbijeđeni garancijama centralne vlade ili centralne banke kao da je riječ o direktnim izloženostima prema tim centralnim vladama ili centralnim bankama, ako su za te direktne izloženosti ispunjeni uslovi iz člana 151 st. 4, 6 i 7 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo.

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka primjenom metode supstitucije ako se izloženost obezbijeđena garancijom tretira u skladu sa IRB pristupom, a uporediva direktna izloženost prema pružaocu zaštite tretira u skladu sa standardizovanim pristupom

Član 272

(1) Kreditna institucija, koja za izloženosti sa nematerijalnom kreditnom zaštitom primjenjuje IRB pristup utvrđen u Odjeljku 3 ove glave, a uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite tretira u skladu sa standardizovanim pristupom, izračunava iznose rizikom ponderisane izloženosti primjenom sljedeće formule:

$$\max \{0, E - G_A\} \cdot r + G_A \cdot g$$

gdje je:

- E = iznos izloženosti utvrđen u skladu sa Odsjekom 5 Odjeljka 3 ove glave;
u tu svrhu kreditna institucija izračunava iznos izloženosti po osnovu vanbilansnih stavki izuzev derivata, koje tretira u skladu sa IRB pristupom, koristeći CCF 100% umjesto SA-CCF-a ili IRB-CCF-a, iz člana 207 st. 14 do 23 ove odluke;
- G_A = iznos kreditne zaštite prilagođen za devizni rizik (G^*) izračunat na osnovu člana 269 st. 3 i 4 ove odluke, dodatno prilagođen za bilo koju ročnu neusklađenost na način definisan u Odsjeku 5 ovog odjeljka;
- r = ponder rizika za izloženosti prema dužniku u skladu sa Odjeljkom 3 ove glave;
- g = ponder rizika primjenjiv za direktne izloženosti prema pružaocu zaštite u skladu sa Odjeljkom 2 ove glave.

(2) Kada je vrijednost kreditne zaštite (G_A) manja od iznosa izloženosti (E), kreditna institucija može da primijeni formulu iz stava 1 ovog člana samo kada zaštićeni i nezaštićeni dio imaju jednako pravo u redosljedu naplate.

(3) Kreditna institucija može da proširi preferencijalni tretman iz člana 151 st. 4, 6 i 7 ove odluke na izloženosti ili djelove izloženosti koji su obezbijeđeni garancijama centralne vlade ili centralne banke kao da je riječ o direktnim izloženostima prema tim centralnim vladama ili centralnim bankama, ako su za te direktne izloženosti ispunjeni uslovi iz člana 151 st. 4, 6 i 7 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo.

(4) Iznos očekivanog gubitka za iznos obezbijeđenog dijela izloženosti iznosi nula.

(5) Kreditna institucija za svaki neobezbijeđeni dio iznosa izloženosti (E) primjenjuje ponder rizika i očekivani gubitak koji odgovaraju osnovnoj izloženosti.

(6) Kreditna institucija, za potrebe obračuna iz člana 200 ove odluke, neobezbijeđenom dijelu iznosa izloženosti, dodjeljuje sve opšte ili specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik ili AVA iz člana 17 ove odluke koja se odnosi na poslove kreditne institucije iz knjige pozicija kojima se ne trguje ili druga umanjena regulatornog kapitala koja su povezana sa izloženošću, osim odbitaka izvršenih u skladu sa članom 19 tač. 14, 16 i 17 ove odluke.

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka primjenom metode supstitucije ako se izloženost obezbijeđena garancijom tretira u skladu sa IRB pristupom bez primjene sopstvenih procjena LGD-a, a uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite u skladu sa IRB pristupom

Član 273

(1) Kreditna institucija, koja za izloženost sa nematerijalnom kreditnom zaštitom primjenjuje IRB pristup iz odjeljka 3 ove glave, ne koristeći sopstvene procjene lgd-a, a uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite tretira u skladu sa irb pristupom utvrđenim u odjeljku 3 ove glave, izračunava obezbijeđeni dio izloženosti kao niži iznos između iznosa izloženosti (E) i prilagođene vrijednosti nematerijalne kreditne zaštite (G_A).

(2) Kreditna institucija koja, koristeći sopstvene procjene PD-a, primjenjuje IRB pristup na uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite, u skladu sa stavom 4 ovog člana izračunava iznos rizikom ponderisanih izloženosti i iznos očekivanih gubitaka za obezbijeđeni dio iznosa izloženosti primjenom PD-a pružaoca zaštite i LGD-a koji se primjenjuje za uporedivu direktnu izloženost prema pružaocu zaštite iz člana 202 stav 1 ove odluke.

(3) Kreditna institucija, za subordinisane izloženosti i nesubordinisanu nematerijalnu kreditnu zaštitu, na obezbijeđeni dio iznosa izloženosti primjenjuje LGD koji je povezan sa nadređenim potraživanjima i, u skladu sa ovim odjeljkom, uzima u obzir bilo koju materijalnu kreditnu zaštitu koja služi kao obezbjeđenje za nematerijalnu kreditnu zaštitu.

(4) Kreditna institucija, za obezbijedeni dio osnovne izloženosti, izračunava ponder rizika i očekivani gubitak korišćenjem PD-a, LGD-a iz st. 2 i 3 ovog člana i istu funkciju pondera rizika koju je koristila za uporedivu direktnu izloženost prema pružaocu zaštite, a ako je to primjenjivo, koristi i iznos roka dospijeća (M) koji se odnosi na osnovnu izloženost, izračunat u skladu sa članom 203 ove odluke.

(5) Kreditna institucija koja, korišćenjem metoda iz člana 195 st. 6 i 7 ove odluke, primjenjuje IRB pristup na uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite, za obezbijedeni dio izloženosti koristi ponder rizika i očekivani gubitak koji su utvrđeni u skladu sa članom 195 st. 6 i 7 i članom 199 stav 7 ove odluke.

(6) Ne odstupajući od stava 5 ovog člana, kreditna institucija koja, korišćenjem metoda iz člana 195 st. 6 i 7 ove odluke, primjenjuje IRB pristup na izloženosti obezbijedene garancijom, u skladu sa stavom 4 ovog člana, izračunava ponder rizika i očekivani gubitak za obezbijedeni dio izloženosti korišćenjem PD-a, LGD-a koji se primjenjuju za uporedivu direktnu izloženost prema pružaocu zaštite u skladu sa članom 202 stav 1 ove odluke, i istu funkciju pondera rizika koju je koristila za uporedivu direktnu izloženost prema pružaocu zaštite, a ako je to primjenjivo, koristi i iznos roka dospijeća (M) koji se odnosi na osnovnu izloženost, izračunat u skladu sa članom 203 ove odluke.

(7) Kreditna institucija za subordinisane izloženosti i nesubordinisanu nematerijalnu kreditnu zaštitu, na obezbijedeni dio iznosa izloženosti primjenjuje LGD koji je povezan sa nadređenim potraživanjima i, u skladu sa ovim odjeljkom, uzima u obzir bilo koju materijalnu kreditnu zaštitu koja služi kao obezbjeđenje za nematerijalnu kreditnu zaštitu.

(8) Kreditna institucija za svaki neobezbijeđeni dio iznosa izloženosti (E) primjenjuje ponder rizika i očekivani gubitak koji odgovaraju osnovnoj izloženosti.

(9) Kreditna institucija, za potrebe obračuna iz člana 200 ove odluke, neobezbijeđenom dijelu iznosa izloženosti, dodjeljuje sve opšte ili specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik ili AVA iz člana 17 ove odluke koja se odnosi na poslove kreditne institucije iz knjige pozicija kojima se ne trguje ili druga umanjena regulatornog kapitala koja su povezana sa izloženošću, osim odbitaka izvršenih u skladu sa članom 19 tač. 14, 16 i 17 ove odluke.

(10) Za potrebe ovog člana G_A predstavlja iznos kreditne zaštite prilagođen za devizni rizik (G^*) izračunat na osnovu člana 269 st. 3 i 4 ove odluke dodatno prilagođen za bilo koju ročnu neusklađenost, na način propisan u odsjeku 5 ovog odjeljka.

(11) Iznos izloženosti (E) je iznos izloženosti utvrđen u skladu sa odsjekom 5 odjeljka 3 ove glave.

(12) Kreditna institucija izračunava iznos izloženosti po osnovu vanbilansnih stavki izuzev derivata, koje tretira u skladu sa IRB pristupom, koristeći CCF 100% umjesto SA-CCF-a ili IRB-CCF-a, iz člana 207 st. 14 do 23 ove odluke.

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i iznosa očekivanih gubitaka primjenom metode supstitucije ako se izloženost obezbijeđena garancijom tretira u skladu sa IRB pristupom korišćenjem sopstvenih procjena LGD-a, a uporediva direktna izloženost prema pružaocu zaštite u skladu sa IRB pristupom

Član 274

(1) Kreditna institucija, koja za izloženost sa nematerijalnom kreditnom zaštitom primjenjuje IRB pristup iz odjeljka 3 ove glave koristeći sopstvene procjene LGD-a, a uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite tretira u skladu sa IRB pristupom utvrđenim u odjeljku 3 ove glave, ali ne koristi sopstvene procjene LGD-a, izračunava obezbijeđeni dio izloženosti kao niži iznos između iznosa izloženosti (E) i prilagođene vrijednosti nematerijalne kreditne zaštite (G_A), izračunate u skladu sa članom 272 stav 1 ove odluke.

(2) Kreditna institucija izračunava iznos rizikom ponderisane izloženosti i iznos očekivanog gubitka za obezbijeđeni dio izloženosti korišćenjem PD-a, LGD-a i iste funkcije pondera rizika koju je koristila za uporedivu direktnu izloženost prema pružaocu zaštite, a ako je to primjenjivo, i iznos roka dospeljeća (M) koji se odnosi na osnovnu izloženost, izračunat u skladu sa članom 203 ove odluke.

(3) Kreditna institucija koja, na uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite, primjenjuje IRB pristup iz odjeljka 3 ove glave, ali ne koristi sopstvene procjene LGD-a, izračunava LGD-a u skladu sa članom 202 stav 1 ove odluke.

(4) Kreditna institucija, za subordinisane izloženosti i nesubordinisanu nematerijalnu kreditnu zaštitu, na obezbijeđeni dio iznosa izloženosti primjenjuje LGD koji je povezan sa nadređenim potraživanjima i, u skladu sa ovim odjeljkom, uzima u obzir bilo koju materijalnu kreditnu zaštitu koja služi kao obezbjeđenje za nematerijalnu kreditnu zaštitu.

(5) Kreditna institucija koja, koristeći sopstvene procjene LGD-a, primjenjuje IRB pristup utvrđen u odjeljku 3 ove glave na uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite, izračunava ponder rizika i očekivani gubitak za obezbijeđeni dio osnovne izloženosti, korišćenjem PD-a, LGD-a i iste funkcije pondera rizika koju je koristila za uporedivu direktnu izloženost prema pružaocu zaštite, a ako je to primjenjivo, i iznos roka dospeljeća (M) koji se odnosi na osnovnu izloženost, izračunat u skladu sa članom 203 ove odluke.

(6) Kreditna institucija koja, korišćenjem metoda iz člana 195 st. 6 i 7 ove odluke, primjenjuje IRB pristup na uporedive direktne izloženosti prema pružaocu zaštite, za obezbijeđeni dio izloženosti koristi ponder rizika i očekivani gubitak koji su utvrđeni u skladu sa članom 195 st. 6 i 7 i članom 199 stav 7 ove odluke.

(7) Kreditna institucija za svaki neobezbijeđeni dio iznosa izloženosti (E) primjenjuje ponder rizika i očekivani gubitak koji odgovaraju osnovnoj izloženosti.

(8) Kreditna institucija, za potrebe obračuna iz člana 200 ove odluke, neobezbijeđenom dijelu iznosa izloženosti, dodjeljuje sve opšte ili specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik ili AVA iz člana 17 ove odluke koja se odnosi na poslove kreditne institucije iz knjige pozicija kojima se ne trguje ili druga umanjivanja

regulatornog kapitala koja su povezana sa izloženošću, osim odbitaka izvršenih u skladu sa članom 19 tač. 14, 16 i 17 ove odluke.

Odsjek 5 – Ročne neusklađenosti

Ročna neusklađenost

Član 275

(1) Za potrebe obračuna iznosa rizikom ponderisanih izloženosti, ročna neusklađenost nastaje kada je preostali rok do dospijeca kreditne zaštite kraći od roka dospijeca zaštićene izloženosti.

(2) Ako je preostali rok do dospijeca zaštite kraći od tri mjeseca i ako je rok do dospijeca zaštite kraći od dospijeca osnovne izloženosti, ta se zaštita ne može kvalifikovati kao priznata kreditna zaštita.

(3) Ako postoji ročna neusklađenost, kreditna zaštita se ne kvalifikuje kao priznata zaštita ako je ispunjen bilo koji od sljedećih uslova:

- 1) inicijalni rok dospijeca kreditne zaštite je kraći od jedne godine;
- 2) izloženost je kratkoročna izloženost za koju je Centralna banka utvrdila da umjesto jednogodišnjoj donjoj granici efektivnog dospijeca (M) podliježe jednodnevnoj donjoj granici u skladu sa članom 203 st. 4 i 5 ove odluke.

Dospijeće kreditne zaštite

Član 276

(1) Efektivno dospijeće osnovne izloženosti predstavlja najduži mogući preostali period u kojem je dužnik dužan da izmiri svoje obaveze i ne može biti duži od 5 godina.

(2) U skladu sa stavom 2 ovog člana, pod dospijećem kreditne zaštite smatra se period do najranijeg datuma kada zaštita može prestati ili može biti prekinuta.

(3) Ako pružalac zaštite ima pravo da jednostrano prekine zaštitu, kreditna institucija je dužna da dospijećem zaštite smatra period do najranijeg datuma na koji pružalac zaštite može iskoristiti ovo pravo.

(4) Ako korisnik zaštite ima pravo da jednostrano prekine zaštitu, a ugovoreni su uslovi zaštite koji podstiču kreditnu instituciju da okonča transakciju prije ugovorenog dospijeca, kreditna institucija je dužna da dospijećem zaštite smatra period do najranijeg datuma na koji se pravo na prekid zaštite može iskoristiti, a u suprotnom, kreditna institucija može smatrati da takva opcija ne utiče na dospijeće zaštite.

(5) Kada nije moguće spriječiti prekid ugovora o kreditnom derivatu prije isteka perioda nakon kojeg se smatra da je zbog neplaćanja nastao status neizmirenja obaveza, kreditna institucija je dužna da skрати rok dospijeca zaštite za dužinu tog perioda.

Vrednovanje zaštite

Član 277

(1) Za transakcije na koje se, u skladu sa jednostavnim metodom finansijskog kolaterala, primjenjuje materijalna kreditna zaštita kolateral se ne priznaje kao materijalna kreditna zaštita ako postoji neusklađenost između dospjeća izloženosti i dospjeća zaštite.

(2) Za transakcije koje su obezbijeđene materijalnom kreditnom zaštitom u skladu sa složenom metodom finansijskog kolaterala, kreditna institucija je dužna da prilagodi vrijednost kolaterala za dospjeće kreditne zaštite i izloženosti primjenom sljedeće formule:

$$C_{VAM} = C_{VA} \cdot \frac{t - t^*}{T - t^*}$$

gdje je:

- C_{VA} = vrijednost kolaterala korigovana korektivnim faktorom iz člana 260 st. 4 i 5 ove odluke ili iznos izloženosti, zavisno od toga šta je niže;
- t = preostali broj godina do datuma dospjeća kreditne zaštite izračunat u skladu sa članom 276 ove odluke ili vrijednost T , zavisno od toga koji je period kraći;
- T = preostali broj godina do datuma dospjeća izloženosti izračunat u skladu sa članom 276 ove odluke ili pet godina, zavisno od toga koji je period kraći;
- t^* = 0,25.

(3) Kreditna institucija je dužna da primijeni C_{VAM} kao C_{VA} dodatno usklađen za ročnu neusklađenost koja će biti uključena u formulu za obračun potpuno prilagođenog iznosa izloženosti (E^*) iz člana 260 stav 9 ove odluke.

(4) Kreditna institucija je dužna da, za transakcije koje su obezbijeđene nematerijalnom kreditnom zaštitom, prilagodi vrijednost kreditne zaštite tako da odražava dospjeće kreditne zaštite i izloženosti primjenom sljedeće formule:

$$G_A = G^* \cdot \frac{t - t^*}{T - t^*}$$

gdje je:

- G_A = G^* prilagođen za bilo koju ročnu neusklađenost;
- G^* = iznos zaštite prilagođene za bilo koju valutnu neusklađenost;
- t = preostali broj godina do datuma dospjeća kreditne zaštite izračunat u skladu sa članom 276 ove odluke ili vrijednost T , zavisno od toga koji je period kraći;

T = preostali broj godina do datuma dospeljeća izloženosti izračunat u skladu sa članom 276 ove odluke ili pet godina, zavisno od toga koji je period kraći;

t^* = 0,25.

(5) Kreditna institucija je dužna da primijeni G_A kao vrijednost zaštite za potrebe čl. 269 do 273 ove odluke.

ODJELJAK 5 – Sekjuritizacija

Odsjek 1 - Kriterijumi za jednostavne, transparentne i standardizovane sekjuritizacije

Značenje izraza

Član 278

(1) Izrazi koji se koriste u ovom odjeljku imaju sljedeće značenje:

- 1) **opcija kupovine sa ugrađenim otkupom** (*engl. clean-up call option*) je ugovorna mogućnost na osnovu koje inicijator ima pravo da kupi pozicije sekjuritizacije prije nego što su otplaćene sve sekjuritizovane izloženosti, i to otkupom osnovnih izloženosti koje su preostale u skupu u slučaju tradicionalnih sekjuritizacija ili ukidanjem kreditne zaštite u slučaju sintetičkih sekjuritizacija, u oba slučaja kada iznos neotplaćenih osnovnih izloženosti padne na određeni unaprijed utvrđeni nivo ili ispod tog nivoa;
- 2) **samo kamatni strip za poboljšanje kredita** (*engl. credit-enhancing interest-only strip*) je bilansna aktiva koja predstavlja vrednovanje novčanih tokova povezanih sa budućim prihodom od marže i podređena je tranša u sekjuritizaciji;
- 3) **linija za likvidnost** (*engl. liquidity facility*) je pozicija sekjuritizacije koja proizilazi iz obaveze preuzete ugovorom da će se obezbijediti sredstva za blagovremeno plaćanje ulagačima;
- 4) **pozicija bez rejtinga** (*engl. unrated position*) je pozicija sekjuritizacije koja nema prihvatljivu kreditnu procjenu u skladu sa odsjekom 4 ovog odjeljka odluke;
- 5) **pozicija sa rejtingom** (*engl. rated position*) je pozicija sekjuritizacije koja ima priznatu kreditnu procjenu u skladu sa odsjekom 4 ovog odjeljka odluke;
- 6) **nadređena pozicija sekjuritizacije** (*engl. senior securitisation position*) je pozicija obezbijeđena pravom prvenstva u potraživanjima na cjelokupne osnovne izloženosti, pri čemu se ne uzimaju u obzir dospjeli iznosi proizašli iz ugovora o kamatnim ili valutnim derivatima, naknade ili druga slična plaćanja, nezavisno od razlika u dospeljeću u odnosu na jednu ili više drugih nadređenih tranši sa kojima ta pozicija dijeli gubitke na proporcionalnoj osnovi;
- 7) **IRB skup** (*engl. IRB pool*) je skup osnovnih izloženosti vrste za koju kreditna institucija ima odobrenje za primjenu pristupa IRB i može da izračuna iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa odjeljkom 3 ove odluke za sve te izloženosti;

- 8) **mješoviti skup** (*engl. mixed pool*) je skup osnovnih izloženosti određene vrste za koju kreditna institucija ima odobrenje za primjenu pristupa IRB i može da izračuna iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa odjeljkom 3 ove odluke, za neke, ali ne sve izloženosti;
- 9) **prekomjerna obezbijeđenost** (*engl. overcollateralisation*) je bilo koji oblik kreditnog poboljšanja na osnovu kojeg je vrijednost datih osnovnih izloženosti (izloženosti koje su u osnovi pozicije sekjuritizacije) veća od vrijednosti pozicija sekjuritizacije;
- 10) **jednostavna, transparentna i standardizovana sekjuritizacija ili STS sekjuritizacija** (*engl. simple, transparent and standardised securitisation*) je tradicionalna sekjuritizacija, izuzev za ABCP programe i transakcije, koja ispunjava sve zahtjeve iz čl. 323 do 325 ove odluke;
- 11) **program komercijalnih zapisa obezbijeđenih aktivom** (*engl. asset-backed commercial paper programme*) ili „program ABCP“ je program komercijalnih zapisa obezbijeđenih aktivom ili ABCP program program sekjuritizacija čije emitovane hartije od vrijednosti uglavnom imaju oblik komercijalnih zapisa sa dospijećem do jedne godine;
- 12) **transakcija komercijalnim zapisima obezbijeđenih aktivom** (*engl. asset-backed commercial paper transaction*) ili „transakcija ABCP“ je pojedinačna sekjuritizacija u okviru programa ABCP;
- 13) **tradicionalna sekjuritizacija** (*engl. traditional securitisation*) je sekjuritizacija kojom se obuhvata prenos ekonomskih udjela u izloženosti koje se sekjuritizuju prenosom vlasništva nad tim izloženostima sa inicijatora na SSPN ili podučestvovanjem SSPN-a ako emitovane hartije od vrijednosti ne predstavljaju obavezu plaćanja inicijatora;
- 14) **sintetička sekjuritizacija** (*engl. synthetic securitisation*) je sekjuritizacija u kojoj se prenos rizika postiže korišćenjem kreditnih derivata ili garancija, a izloženosti koje se sekjuritizuju ostaju izloženosti u bilansu inicijatora;
- 15) **revolving izloženost** (*engl. revolving exposure*) ima značenje kao u članu 3 stav 1 tačka 102 ove odluke;
- 16) **odredba o prijevremenoj isplati** (*engl. early amortisation provision*) je ugovorna odredba u sekjuritizaciji revolving izloženosti ili u revolving sekjuritizaciji kojom se uslovljava da se, kada nastupe definisani događaji, pozicije sekjuritizacije ulagača otkupe prije inicijalnog dospijeća tih pozicija;
- 17) **tranša prvog gubitka** (*engl. first loss tranche*) je najniža podređena tranša u sekjuritizaciji koja je prva tranša koja snosi gubitke po sekjuritizovanim izloženostima i zbog toga pruža zaštitu tranšama drugoga gubitka i, prema potrebi, tranšama višeg položaja;
- 18) **mezaninska pozicija sekjuritizacije** (*engl. mezzanine securitisation position*) je pozicija u sekjuritizaciji koja je podređena u odnosu na nadređenu poziciju sekjuritizacije, a nadređena u odnosu na tranšu prvog gubitka i na koju se primjenjuje ponder rizika niži od 1.250%, a viši od 25%, u skladu sa odsjekom 3 pododsjecima 2 i 3 ovog odjeljka odluke;
- 19) **razvojni subjekat** (*engl. promotional entity*) je svako društvo ili subjekat koji su osnovala centralna vlada, regionalna ili lokalna samouprava države članice, koji odobrava promotivne kredite ili odobrava garancije za razvojnu politiku, čiji primarni cilj nije ostvarivanje dobiti ili povećanje tržišnog učešća, već promovisanje ciljeva javnih politika te vlade, odnosno samouprave pod uslovom da, u skladu sa pravilima o državnoj pomoći, ta država ima obavezu da štiti ekonomsku osnovu društva ili subjekta i štiti njegovo redovno poslovanje tokom njegovoj postojanja, ili da za najmanje 90% njegovog početnog kapitala ili

izvora finansiranja ili promotivnog kredita koji odobrava direktno ili indirektno garantuje njegova centralna vlada ili regionalna ili lokalna samouprava države članice;

- 20) **sintetički višak spreda** (*engl. synthetic excess spread*) označava iznos koji je inicijator, u skladu sa dokumentacijom sintetičke sekjuritizacije, ugovorom odredio kao rezervu za pokriće gubitaka prije dospijeca transakcije;
- 21) **potpuno podržani ABCP program** (*engl. fully-supported ABCP programme*) je program koji njegov sponzor direktno i u cijelosti podržava, obezbjeđujući SSPE-u jednu ili više linija likvidnosti koje pokrivaju najmanje:
 - sve rizike likvidnosti i kreditne rizike programa;
 - sve materijalne rizike razvodnjavanja izloženosti;
 - sve ostale troškove na nivou transakcije i programa, ukoliko je to potrebno za garantovanje potpune isplate investitoru;
- 22) **potpuno podržana ABCP transakcija** (*engl. fully supported ABCP transaction*) je transakcija koja je podržana linijom likvidnosti (na nivou transakcije ili programa), koja pokriva stavke iz prethodne definicije;
- 23) **registar sekjuritizacija** (*engl. securitisation repository*) je pravno lice koje centralno prikuplja i vodi evidenciju o sekjuritizacijama;
- 24) **sekjuritizacija nekvalitetnih izloženosti – NPE sekjuritizacija** (*engl. NPE securitisation*) je sekjuritizaciju koja je obezbijeđena portolijom nekvalitetnih izloženosti, čija nominalna vrijednost čini najmanje 90% ukupnog portfolija u trenutku nastanka, kao i u svakom kasnijem trenutku kada se portfolio dopunjava ili restrukturira;
- 25) **ugovor o kreditnoj zaštiti** (*engl. credit protection agreement*) je sporazum između inicijatora i investitora kojim se kreditni rizik prenosi sa inicijatora na investitora putem kreditnih derivata ili garancija, pri čemu se inicijator obavezuje da plaća premiju za zaštitu, a investitor da izvrši isplatu u slučaju nastanka definisanog kreditnog događaja;
- 26) **premija za kreditnu zaštitu** (*engl. credit protection premium*) je iznos koji inicijator plaća investitoru za pruženu kreditnu zaštitu;
- 27) **isplata po osnovu kreditne zaštite** (*engl. credit protection payment*) je iznos koji se investitor obavezuje da plati inicijatoru ukoliko nastupi kreditni događaj definisan ugovorom.

(2) Izrazi koji se upotrebljavaju u čl. 292 do 299 ove odluke imaju sljedeće značenje:

- 1) **razvoj modela** (*engl. model development*) je dio procesa procjene parametara rizika koji omogućava odgovarajuću diferencijaciju rizika, i to utvrđivanjem relevantnih pokretača rizika, razvojem statističkih ili mehaničkih metoda za raspoređivanje izloženosti u rejting kategorije dužnika ili proizvoda ili skupove i, gdje je relevantno, procjenom srednjih parametara modela;
- 2) **kalibracioni segment** (*engl. calibration segment*) je jedinstveno utvrđeni podskup područja primjene modela vjerovatnoće statusa nastanka neizmirenja obaveza (PD) ili modela gubitka zbog neizmirenja obaveza (LGD), koji se zajednički kalibrira;
- 3) **kvalifikovana sekjuritizovana izloženost** (*engl. qualifying securitised exposures*) je bilo koja od sljedećih vrsta sekjuritizovanih izloženosti:
 - sekjuritizovana izloženost za koju kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} nije serviser;

- sekjuritizovana izloženost za koju je kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} serviser i ispunjava oba sljedeća uslova:
 - a) kreditna institucija nije učestvovala u originalnom ugovoru na osnovu kojeg su nastale obaveze ili potencijalne obaveze dužnika ili potencijalnog dužnika niti ga je sklopila;
 - b) kreditna institucija ima ograničen pristup podacima i informacijama o tim sekjuritizovanim izloženostima;
- 4) **interni model za izračunavanje vrijednosti K_{IRB}** (*engl. internal model for calculating K_{IRB}*) je rejting sistem za izračunavanje vrijednosti K_{IRB} iz člana 291 stav 4 ove odluke.

(3) Za potrebe stava 2 tačka 2 ovog člana, modeli PD-a i LGD-a obuhvataju sve podatke i metode koji se koriste kao dio rejting sistema i koji se odnose na sljedeće:

- 1) diferencijaciju i kvantifikaciju sopstvenih procjena PD-a, pri čemu se takvi podaci i metode koriste za procjenu rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza za svakog dužnika ili izloženost koji su obuhvaćeni modelom PD-a;
- 2) diferencijaciju i kvantifikaciju sopstvenih procjena LGD-a i najbolje procjene očekivanog gubitka („EL_{BE}”) ako se takvi podaci i metode koriste za procjenu iznosa gubitka u slučaju neizmirenja obaveza za svaki proizvod obuhvaćen modelom LGD-a.

(4) Za potrebe ovog odjeljka izrazi upotrijebljeni u ovoj odluci tumače se na sljedeći način:

- 1) prodavac otkupljenih potraživanja i prodavac u odredbama ove odluke koje se odnose na otkupljena potraživanja i pod uslovom da postoji SSPE, tumače se kao „inicijator“;
- 2) kreditna institucija koja otkupljuje potraživanja iz člana 196 stav 8, člana 203 stav 3 tačka 7 i člana 219 stav 1 tačka 5 ove odluke tumači se kao „kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} u skladu sa članom 291 stav 4 ove odluke“;
- 3) izloženosti i standardi kreditne institucije iz člana 219 stav 1 tačka 4 tumače se kao „sekjuritizovane izloženosti i standardi koji se primjenjuju na te izloženosti“;
- 4) vrsta izloženosti iz člana 184 stav 1 tačka 6 ove odluke, tumači se kao „grupa sekjuritizovanih izloženosti kojima bi kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} upravljala na homogen način da nisu sekjuritizovane“.

(5) Za skupove nehomogenih sekjuritizovanih izloženosti, kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} u skladu sa ovom odlukom, ukoliko se javi potreba za tim, dijeli takve skupove u podskupove homogenih sekjuritizovanih izloženosti kako bi utvrdila iznos rizikom ponderisanih izloženosti posebno za svaki podskup za izračunavanje vrijednosti K_{IRB} u skladu sa članom 291 stav 4 ove odluke, pri čemu se upućivanja na „skupove“ u ovoj odluci tumače tako da, u zavisnosti od slučaja, uključuju podskupove.

Kriterijumi za STS sekjuritizacije koje ispunjavaju uslove za različiti tretman kapitala

Član 279

(1) Na pozicije u programu ABCP ili transakcijama ABCP koje se priznaju kao pozicije u STS sekjuritizaciji može se primjenjivati tretman utvrđen u čl. 304, 306 i 308 ove odluke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) osnovne izloženosti, u trenutku uključivanja u program ABCP, prema saznanjima inicijatora ili inicijalnog zajmodavca, ispunjavaju uslove da im se, primjenom standardizovanog pristupa i uzimajući u obzir sve priznata ublažavanja kreditnog rizika, dodijeli ponder rizika koji iznosi 75% ili manje, na osnovu pojedinačne izloženosti u slučaju izloženosti prema ritejlu, odnosno 100% za sve ostale izloženosti; i
- 2) ukupan iznos izloženosti svih izloženosti prema jednom dužniku na nivou programa ABCP ne prelazi 2% ukupnog iznosa svih izloženosti u okviru programa ABCP u trenutku kada su izloženosti dodate u program ABCP, s tim što se, za potrebe ovog izračuna, krediti ili lizinzi grupi povezanih lica, prema saznanjima sponzora, smatraju izloženostima prema jednom dužniku.

(2) U slučaju potraživanja od kupaca, stav 1 tačka 2 ovog člana se ne primjenjuje, ako je kreditni rizik tih potraživanja od kupaca potpuno pokriven prihvatljivom kreditnom zaštitom u skladu sa odjeljkom 4 ovog dijela odluke, pod uslovom da je pružalac zaštite u tom slučaju kreditna institucija, društvo za osiguranje ili društvo za reosiguranje.

(3) Za potrebe stava 2 ovog člana, samo se udio potraživanja od kupaca koji preostaje nakon što se u obzir uzme efekat bilo kojeg diskonta kupovne cijene i prekomjerne kolateralizacije koristi, kako bi se utvrdilo da li su ta potraživanja potpuno pokrivena i da li su u skladu sa limitom koncentracije.

(4) U slučaju sekjuritizovanih preostalih vrijednosti lizinga ne primjenjuje se stav 1 tačka 2 ovog člana, ako te vrijednosti nijesu izložene riziku refinansiranja ili kasnije prodaje zbog pravno izvršive obaveze treće strane, prihvatljive u okviru člana 239 stav 1 ove odluke, da otkupi ili refinansira izloženost prethodno utvrđenim iznosom.

(5) Izuzetno od stava 1 tačka 1 ovog člana, prema kojoj kreditna institucija primjenjuje član 284 stav 4 ove odluke, ili je dobila odobrenje za primjenu pristupa interne procjene u skladu sa članom 309 ove odluke, ponder rizika koji bi kreditna institucija dodijelila liniji za likvidnost koji u potpunosti pokriva ABCP izdat u okviru programa iznosi 100% ili manje.

(6) Na pozicije u sekjuritizaciji, osim programa ABCP ili transakcija ABCP, koje se priznaju kao pozicije u STS sekjuritizaciji može se primjenjivati tretman utvrđen u čl. 304, 306 i 308 ove odluke, ako su ispunjeni sledeći uslovi:

- 1) u trenutku uključivanja u sekjuritizaciju ukupna iznos izloženosti svih izloženosti prema jednom dužniku u skupu ne prelazi 2% iznosa izloženosti ukupnih neotplaćenih iznosa izloženosti skupa osnovnih izloženosti, s tim što se za potrebe ovog izračuna izloženosti po osnovu kredita ili lizinga prema grupi povezanih lica smatraju izloženostima prema jednom dužniku, a u slučaju sekjuritizovanih preostalih vrijednosti lizinga ova tačka se ne primjenjuje ako te vrijednosti nijesu izložene riziku refinansiranja ili kasnije prodaje zbog pravno izvršive obaveze treće strane, prihvatljive u okviru člana 239 stav 1 ove odluke, da otkupi ili refinansira izloženost prethodno utvrđenim iznosom;
- 2) osnovne izloženosti u trenutku njihovog uključivanja u sekjuritizaciju ispunjavaju uslove da im se, na osnovu standardizovanog pristupa i uzimajući u obzir sva prihvatljiva smanjenja kreditnog rizika, dodijeli ponder rizika koji je jednak ili manji od:
 - 40% na osnovu prosjeka ponderisanog vrijednošću izloženosti, za portfolio u kojem su izloženosti krediti obezbijeđeni stambenim hipotekama ili

- stambeni krediti za koje se u potpunosti garantuje na način iz člana 169 stav 1 tačka 5 ove odluke,
- 50% na osnovu pojedinačne izloženosti ako je izloženost kredit obezbijeđen hipotekom na poslovnoj nepokretnosti,
 - 75% na osnovi pojedinačne izloženosti u slučaju izloženosti koja je izloženost prema ritejlu,
 - za sve druge izloženosti, 100% na osnovi pojedinačne izloženosti;
- 3) kada se primjenjuje tačka 2 al. 1 i 2 ovog stava, krediti obezbijeđeni pravima povezanim sa hartijama od vrijednosti niže klase na određenu imovinu uključuju se u sekjuritizaciju samo kada su u sekjuritizaciju uključeni i svi krediti obezbijeđeni pravima povezanim sa hartijama od vrijednosti više klase na tu imovinu;
- 4) kada se primjenjuje tačka 2 al. 1 i 2 ovog stava, nijedan kredit u skupu osnovnih izloženosti u trenutku uključivanja u sekjuritizaciju ne smije da ima odnos kredita i vrijednosti nepokretnosti veći od 100% izmjeren u skladu sa članom 169 stav 1 tačka 5 i članom 265 stav 1 ove odluke.

Odsjek 2 – Priznavanje prenosa značajnog rizika

Tradicionalna sekjuritizacija

Član 280

(1) Kreditna institucija inicijator tradicionalne sekjuritizacije može da izuzme osnovne izloženosti iz svojih izračuna iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i, ako je relevantno, iznosa očekivanih gubitaka ako je ispunjen jedan ili više sljedećih uslova:

- 1) značajan kreditni rizik povezan sa osnovnim izloženostima prenesen je na treće strane;
 - 2) kreditna institucija inicijator na sve pozicije sekjuritizacije koje drži u sekjuritizaciji primjenjuje ponder rizika od 1.250% ili te pozicije sekjuritizacije odbija od stavki redovnog osnovnog kapitala u skladu sa članom 19 tačka 11 ove odluke.
- (2) Smatra se da je značajan kreditni rizik prenesen ako:
- 1) iznosi izloženosti ponderisani rizikom za mezaninske pozicije sekjuritizacije koje kreditna institucija inicijator drži u sekjuritizaciji ne prelaze 50% iznosa rizikom ponderisanih izloženosti svih mezaninskih pozicija sekjuritizacije koje postoje u toj sekjuritizaciji; ili
 - 2) kreditna institucija inicijator ne drži više od 20% iznosa izloženosti tranše prvog gubitka u sekjuritizaciji, pri čemu moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi:
 - inicijator može dokazati da je iznos izloženosti tranše prvog gubitka znatno veća od konzervativne procjene očekivanog gubitka po osnovnim izloženostima; i
 - ne postoje mezaninske pozicije sekjuritizacije.

(3) Ako potencijalno smanjenje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti koje bi institucija inicijator postigla sekjuritizacijom iz stava 2 tač. 1 i 2 nije opravdano, srazmjernim prenosom kreditnog rizika na treće strane, Centralna banka može da na

pojedinačnoj osnovi odluči da se značajan kreditni rizik ne smatra prenesenim na treće strane.

(4) Izuzetno od st. 2 i 3 ovog člana, Centralna banka može kreditnoj instituciji inicijatoru odobriti da prizna prenos značajnog kreditnog rizika u vezi sa sekjuritizacijom ako kreditna institucija inicijator u svakom pojedinom slučaju dokaže da je smanjenje zahtjeva za kapital koje postiže sekjuritizacijom opravdano srazmjernim prenosom kreditnog rizika na treće strane.

(5) Centralna banka će izdati odobrenje iz stava 4 ovog člana ako kreditna institucija ispunjava sljedeće uslove:

- 1) ima odgovarajuće politike internog upravljanja rizikom i metodologije za procjenu prenosa kreditnog rizika; i
- 2) kreditna institucija je isto tako u svakom pojedinom slučaju priznala prenos kreditnog rizika na treće strane za potrebe svojeg internog upravljanja rizikom i internog raspoređivanja kapitala.

(6) Uz zahtjeve iz st. 1 do 4 ovog člana moraju biti ispunjeni i sljedeći uslovi:

- 1) dokumentacija o transakciji odražava ekonomska svojstva sekjuritizacije;
- 2) pozicije sekjuritizacije ne predstavljaju obavezu plaćanja za kreditnu instituciju inicijatora;
- 3) osnovne izloženosti su nedostupne kreditnoj instituciji inicijatoru i njenim povjeriocima, imajući u vidu da pravo svojine nad osnovnim izloženostima mora biti preneseno na SSPE (subjekat za posebne svrhe sekjuritizacije) putem stvarne prodaje, ustupanja ili prenosa sa istim pravnim efektom, na način koji je izvršiv prema prodavcu ili bilo kojem trećem licu, pri čemu prenos prava svojine na SSPE ne smije biti predmet strogih odredbi o poništenju (clawback) u slučaju stečaja prodavca;
- 4) kreditna institucija inicijator ne zadržava kontrolu nad osnovnim izloženostima; smatra se da je inicijator zadržao kontrolu nad osnovnim izloženostima ako on ima pravo da od primaoca prenosa otkupi prethodno prenesene izloženosti kako bi od njih ostvario korist ili ako se od njega na neki drugi način traži ponovno preuzimanje prenesenog rizika, ako je kreditna institucija inicijator zadržala prava ili obaveze u vezi sa servisiranjem koji proizilaze iz osnovnih izloženosti, ta se činjenica ne može sama po sebi smatrati kontrolom nad izloženostima;
- 5) dokumentacija o sekjuritizaciji ne sadrži odredbe kojima se:
 - od kreditne institucije inicijatora zahtijeva da izmijeni osnovne izloženosti radi poboljšanja prosječnog kvaliteta skupa; ili
 - povećava prinos koji se plaća imaocima pozicija ili se na drugi način poboljšavaju pozicije u sekjuritizaciji kao odgovor na pogoršanje kreditnog kvaliteta osnovnih izloženosti;
- 6) ako je primjenljivo, iz dokumentacije o transakciji jasno proizilazi da inicijator ili sponzor mogu da kupe ili otkupe pozicije sekjuritizacije odnosno otkupe, restrukturiraju ili zamijene osnovne izloženosti iznad svojih ugovornih obaveza samo ako se takvi aranžmani sprovode u skladu sa preovladavajućim tržišnim uslovima, a strane u njima djeluju u sopstvenom interesu kao slobodne i nezavisne strane (pod tržišnim uslovima);
- 7) opcija kupovine sa ugrađenim otkupom, ako postoji, mora da ispunjava i sljedeće uslove:
 - iskorišćavanje opcije je diskreciono pravo kreditne institucije inicijatora;

- opcija se može iskoristiti samo ako najviše 10% inicijalnog iznosa osnovnih izloženosti ostane neamortizovano; i
 - opcija nije strukturirana tako da se izbjegne raspoređivanje gubitaka na pozicije kreditnog poboljšanja ili druge pozicije koje drži ulagač u sekjuritizaciji i nije ni na koji drugi način strukturirana radi pružanja kreditnog poboljšanja;
- 8) institucija inicijator je dobila mišljenje kvalifikovanog pravnog stručnjaka kojim se potvrđuje da sekjuritizacija ispunjava uslove iz tačke 3 ovog stava.

Sintetička sekjuritizacija

Član 281

(1) Kreditna institucija inicijator sintetičke sekjuritizacije može da izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti i, ako je relevantno, iznose očekivanih gubitaka u odnosu na osnovne izloženosti u skladu sa čl. 287 i 288 ove odluke ako je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- 1) značajan kreditni rizik je prenesen na treće strane putem materijalne ili nematerijalne kreditne zaštite;
- 2) kreditna institucija inicijator primjenjuje ponder rizika od 1.250% na sve pozicije sekjuritizacije koje zadržava u toj sekjuritizaciji ili te pozicije sekjuritizacije odbija od stavki redovnog osnovnog kapitala u skladu sa članom 19 tačka 11 ove odluke.

(2) Smatra se da je značajan kreditni rizik prenesen:

- 1) ako iznosi izloženosti ponderisani rizikom za mezaninske pozicije sekjuritizacije koje kreditna institucija inicijator drži u sekjuritizaciji ne prelaze 50% iznosa rizikom ponderisanih izloženosti svih mezaninskih pozicija sekjuritizacije koje postoje u toj sekjuritizaciji; ili
- 2) kreditna institucija inicijator ne drži više od 20% iznosa izloženosti tranše prvog gubitka u sekjuritizaciji, pri čemu moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi:
 - inicijator može da dokaže da iznos izloženosti tranše prvog gubitka znatno prevazilazi konzervativnu procjenu očekivanog gubitka po osnovnim izloženostima; i
 - nema mezaninskih pozicija sekjuritizacije.

(3) Ako potencijalno smanjenje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti koje bi kreditna institucija inicijator postigla sekjuritizacijom nije opravdano srazmjernim prenosom kreditnog rizika na treće strane, Centralna banka može na pojedinačnoj osnovi da odluči da se značajan kreditni rizik ne smatra prenesenim na treće strane.

(4) Izuzetno od st. 2 i 3 ovog člana, Centralna banka može da kreditnoj instituciji inicijatoru odobri da prizna prenos značajnog kreditnog rizika u vezi sa sekjuritizacijom, ako kreditna institucija inicijator u svakom pojedinom slučaju dokaže da je smanjenje zahtjeva za regulatorni kapital koje postiže sekjuritizacijom opravdano srazmjernim prenosom kreditnog rizika na treće strane.

(5) Centralna banka će izdati odobrenje iz stava 4 ovog člana ako kreditna institucija ispunjava sljedeće uslove:

- 1) ima odgovarajuće politike internog upravljanja rizikom i metodologije za procjenu prenosa kreditnog rizika; i

- 2) kreditna institucija je isto tako u svakom pojedinom slučaju priznala prenos kreditnog rizika na treće strane za potrebe internog upravljanja rizikom i internog raspoređivanja kapitala.
- (6) Uz zahtjeve iz st. 1 do 5 ovog člana moraju biti ispunjeni i sljedeći uslovi:
- 1) dokumentacija o transakciji odražava ekonomska svojstva sekjuritizacije;
 - 2) kreditna zaštita kojom je prenesen kreditni rizik je u skladu sa članom 285 ove odluke;
 - 3) dokumentacija o sekjuritizaciji ne sadrži odredbe kojima se:
 - određuju značajni pragovi značajnosti ispod kojih se u slučaju kreditnog događaja kreditna zaštita ne smatra pokrenutom;
 - dozvoljava otkazivanje zaštite zbog pogoršanja kreditnog kvaliteta osnovnih izloženosti;
 - od kreditne institucije inicijatora zahtijeva da izmijeni sastav osnovnih izloženosti radi poboljšanja prosječnog kvaliteta skupa; ili
 - kreditnoj instituciji povećava trošak kreditne zaštite ili prinos koji se plaća imaočima pozicija u sekjuritizaciji zbog pogoršanja kreditnog kvaliteta odnosnog skupa;
 - 4) kreditna zaštita je izvršiva u svim relevantnim područjima sudske nadležnosti;
 - 5) ako je primjenljivo, iz dokumentacije o sekjuritizaciji jasno proizilazi da inicijator ili sponzor mogu da kupe ili otkupe pozicije sekjuritizacije odnosno otkupe, restrukturiraju ili zamijene osnovne izloženosti iznad svojih ugovornih obaveza samo ako se takvi aranžmani sprovode u skladu sa prevladajućim tržišnim uslovima, a strane u njima djeluju u sopstvenom interesu kao slobodne i nezavisne strane (princip nepristrasne transakcije);
 - 6) ako postoji opcija kupovine sa ugrađenim otkupom, treba da budu ispunjeni sljedeći uslovi:
 - iskorišćavanje opcije je diskreciono pravo kreditne institucije inicijatora;
 - opcija se može iskoristiti samo ako najviše 10% inicijalnog iznosa osnovnih izloženosti ostane neamortizovano;
 - opcija nije strukturirana tako da se izbjegne raspoređivanje gubitaka na pozicije kreditnog poboljšanja ili druge pozicije koje ulagači drže u sekjuritizaciji i nije ni na koji drugi način strukturirana radi pružanja kreditnog poboljšanja;
 - 7) kreditna institucija inicijator dobila je mišljenje kvalifikovanog pravnog stručnjaka kojim se potvrđuje da sekjuritizacija ispunjava uslove iz tačke 4 ovog stava.

Operativni zahtjevi za odredbe o prijevremenoj isplati

Član 282

Ako sekjuritizacija uključuje revolving izloženosti i odredbu o prijevremenoj isplati ili slične odredbe, smatra se da je kreditna institucija inicijator prenijela značajan kreditni rizik samo ako su ispunjeni zahtjevi iz čl. 280 i 281 ove odluke i ako odredba o prijevremenoj isplati, jednom kada je primijenjena, ne:

- 1) podređuje nadređeno ili jednako potraživanje kreditne institucije na osnovne izloženosti potraživanjima drugih ulagača;
- 2) dodatno podređuje potraživanje kreditne institucije na osnovne izloženosti u odnosu na potraživanja drugih strana; ili

- 3) na drugi način povećava izloženost kreditne institucije gubicima koji su povezani sa osnovnim revolving izloženostima.

Odsjek 3 – Izračun iznosa izloženosti ponderisanih rizikom

Pododsjek 1 – Opšte odredbe

Izračunavanje iznosa izloženosti ponderisanih rizikom

Član 283

(1) Ako je kreditna institucija inicijator prenijela značajan kreditni rizik povezan sa osnovnim izloženostima sekjuritizacije u skladu sa odsjekom 2 ovog odjeljka, ta kreditna institucija može da:

- 1) isključi osnovne izloženosti iz svog izračuna iznosa rizikom ponderisanih izloženosti i, prema potrebi, iznosa očekivanih gubitaka, ako je u pitanju tradicionalna sekjuritizacija;
- 2) izračuna iznose rizikom ponderisanih izloženosti i, ako je relevantno, iznose očekivanih gubitaka, u odnosu na osnovne izloženosti u skladu sa čl. 287 i 288 ove odluke, ako je u pitanju sintetička sekjuritizacija.

(2) Ako je kreditna institucija inicijator odlučila da primijeni stav 1 ovog člana, tada izračunava iznose izloženosti ponderisane rizikom, kako je propisano ovim odjeljkom, za pozicije koje može da drži u sekjuritizaciji.

(3) Ako kreditna institucija inicijator nije prenijela značajan kreditni rizik ili je odlučila da ne primijenjuje stav 1 ovog člana, tada ne treba da izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za sve pozicije koje može da ima u sekjuritizaciji, već nastavlja da uključuje osnovne izloženosti u izračun iznosa izloženosti ponderisanih rizikom, a gdje je to relevantno, iznose očekivanoga gubitka, kao da one nijesu sekjuritizovane.

(4) Ako postoji izloženost prema pozicijama u različitim tranšama u sekjuritizaciji, izloženost prema svakoj tranši smatra se posebnom pozicijom.

(5) Smatra se da pružaoci kreditne zaštite za pozicije sekjuritizacije drže pozicije u sekjuritizaciji.

(6) U pozicije sekjuritizacije su uključene izloženosti sekjuritizacije proizašle iz ugovora o kamatnim ili valutnim derivatima koje je kreditna institucija zaključila tom transakcijom.

(7) Iznos rizikom ponderisanih izloženosti uključuje se u ukupne iznose rizikom ponderisanih izloženosti te kreditne institucije za potrebe člana 114 stav 3 ove odluke, osim ako se pozicija sekjuritizacije odbija od stavki redovnog osnovnog kapitala u skladu sa članom 19 tačka 11 ove odluke.

(8) Iznos rizikom ponderisanih izloženosti se za poziciju sekjuritizacije izračunava tako što se iznos izloženosti pozicije, izračunat na način iz člana 284 ove odluke, pomnoži sa relevantnim ukupnim ponderom rizika.

(9) Ukupni ponder rizika iz stava 8 ovog člana određuje se kao zbir pondera rizika određenog u ovom odjeljku i dodatnog pondera rizika u skladu sa članom 316 ove odluke.

Iznos izloženosti

Član 284

(1) Iznos izloženosti pozicije sekjuritizacije izračunava se na sljedeći način:

- 1) iznos izloženosti bilansne pozicije sekjuritizacije je njena računovodstvena vrijednost koja preostaje nakon primjene bilo kojih relevantnih specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik na tu poziciju sekjuritizacije u skladu sa članom 144 ove odluke;
- 2) iznos izloženosti vanbilansne pozicije sekjuritizacije je njena nominalna vrijednost, umanjena za bilo koje relevantne specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik na tu poziciju sekjuritizacije u skladu sa članom 144 ove odluke, pomnožena sa relevantnim faktorom konverzije koji se određuje na sljedeći način:
 - faktor konverzije je 100% osim u slučaju gotovinskih avansa,
 - za određivanje iznosa izloženosti neiskorišćenog dijela gotovinskih avansa, faktor konverzije od 0% može se primijeniti na nominalni iznos bezuslovno otkazive likvidnosne linije ako je otplata iskorišćenih iznosa iz te linije nadređena u odnosu na sva druga potraživanja prema novčanim tokovima koja proizilaze iz osnovnih izloženosti i kreditna institucija je Centralnoj banci dokazala da primjenjuje primjereno konzervativnu metodu za mjerenje iznosa neiskorišćenog dijela;
- 3) iznos izloženosti za kreditni rizik druge ugovorne strane za poziciju sekjuritizacije koja proizilazi iz derivata iz člana 148 stav 8 ove odluke određuje se u skladu sa odjeljkom 6 ove odluke;
- 4) kreditna institucija inicijator može od iznosa izloženosti pozicije sekjuritizacije na koju se primjenjuje ponder rizika od 1.250% u skladu sa pododsjekom 3 ovog odsjeka ili koja je odbijena od redovnog osnovnog kapitala u skladu sa članom 19 tačka 11 ove odluke odbiti iznos specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik za osnovne izloženosti u skladu sa članom 144 ove odluke i bilo koje nepovratne diskonte kupovne cijene povezane sa takvim osnovnim izloženostima u mjeri u kojoj su ti diskonti prouzrokovali smanjenje regulatornog kapitala;
- 5) iznos izloženosti po osnovu sintetičkog viška spreda treba da obuhvati, u zavisnosti od primjene, sljedeće stavke:
 - svaki prihod od sekjuritizovanih izloženosti koji je institucija inicijator već priznala u svom računu dobiti i gubitka prema primjenljivom računovodstvenom okviru, a koji je ugovorom dodijeljen transakciji kao sintetički višak marže i koji je i dalje raspoloživ za pokriće gubitaka;
 - svaki sintetički višak spreda koji je institucija inicijator ugovorom dodijelila u prethodnim periodima i koji je i dalje raspoloživ za pokriće gubitaka;

- svaki sintetički višak spreda koji je institucija inicijator ugovorom dodijelila za tekući period i koji je i dalje raspoloživ za pokriće gubitaka;
- svaki sintetički višak spreda koji je institucija inicijator ugovorom dodijelila za buduće periode.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 5 ovog člana, iz iznosa izloženosti isključuje se bilo koji iznos koji je obezbijeđen kao kolateral ili kreditno poboljšanje u vezi sa sintetičkom sekjuritizacijom i koji je već predmet zahtjeva za regulatorni kapital u skladu sa ovim odjeljkom.

(3) Ako kreditna institucija ima dvije ili više pozicija sekjuritizacije koje se preklapaju, u izračun iznosa rizikom ponderisanih izloženosti uključuje samo jednu od tih pozicija.

(4) Ako se pozicije djelimično preklapaju, kreditna institucija može da podijeli poziciju na dva dijela i prizna preklapanje samo za jedan dio u skladu sa stavom 3 ovog člana, a kao alternativnu mogućnost, kreditna institucija može da tretira pozicije kao da se u potpunosti preklapaju tako da, za potrebe izračunavanja kapitala, proširi poziciju koja rezultira višim iznosima izloženosti ponderisanim rizikom.

(5) Kreditna institucija može i da prizna preklapanje između zahtjeva za kapital za specifični rizik za pozicije iz knjige trgovanja i zahtjeva za kapital za pozicije sekjuritizacije iz knjige pozicija kojima se ne trguje, pod uslovom da može da izračuna i uporedi zahtjeve za kapital za relevantne pozicije.

(6) Za potrebe stava 5 ovog člana, smatra se da se dvije pozicije preklapaju ako se međusobno prebijaju na način da kreditna institucija može gubitke koji proizilaze iz jedne pozicije da izbjegne izvršenjem obaveza koje se zahtijevaju po osnovu druge pozicije.

(7) Ako se član 318 stav 1 tačka 4 ove odluke odnosi na pozicije u programu ABCP, kreditna institucija može za izračun iznosa izloženosti ponderisanog rizikom za program ABCP da primjenjuje ponder rizika koji je dodijeljen liniji za likvidnost, pod uslovom da je 100% ABCP-a izdatog u programu ABCP pokriveno tom linijom za likvidnost i da je ona u jednakom položaju kao ABCP tako da čine poziciju preklapanja.

(8) Ako je kreditna institucija primijenila odredbe stava 7 ovog člana, dužna je da o tome obavijesti Centralnu banku.

(9) U cilju utvrđivanja pokrivenosti od 100% iz stava 7 ovog člana, kreditna institucija može da uzme u obzir druge likvidnosne linije u programu ABCP, pod uslovom da sa ABCP-om čine poziciju preklapanja.

Priznavanje ublažavanja kreditnog rizika za pozicije sekjuritizacije

Član 285

(1) Kreditna institucija može da prizna materijalnu ili nematerijalnu kreditnu zaštitu u odnosu na poziciju sekjuritizacije ako su ispunjeni zahtjevi za ublažavanje kreditnog rizika utvrđeni u ovom odjeljku i odjeljku 4 ove odluke.

(2) Priznata materijalna kreditna zaštita ograničava se na finansijski kolateral koji se priznaje za izračun iznosa rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa Odjeljkom 2 ove glave, na način utvrđen u odjeljku 4 ove glave, dok priznavanje ublažavanja kreditnog rizika podliježe ispunjavanju relevantnih zahtjeva utvrđenih u Odjeljku 4 ove glave.

(3) Priznata nematerijalna kreditna zaštita i priznati pružaoci nematerijalne kreditne zaštite ograničavaju se na one koji se priznaju u skladu sa Odjeljkom 4 ove glave, dok priznavanje ublažavanja kreditnog rizika podliježe ispunjavanju relevantnih zahtjeva utvrđenih u odjeljku 4 ove glave.

(4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, priznati pružaoci nematerijalne kreditne zaštite iz člana 239 stav 1 tač. 1 do 8 ove odluke moraju imati kreditnu procjenu priznate ECAI, koja odgovara najmanje stepenu kreditnog kvaliteta 2 u trenutku kada je kreditna zaštita prvi put priznata i tekući stepen kreditnog kvaliteta najmanje 3.

(5) Kreditna institucija kojoj je za direktnu izloženost prema pružaocu zaštite dozvoljena primjena pristupa IRB može da procijeni prihvatljivost za priznavanje u skladu sa stavom 4 ovog člana na bazi ekvivalentnosti PD-a pružaoca zaštite sa PD-om povezanog sa stepenima kreditnog kvaliteta iz člana 178 stav 3 ove odluke.

(6) Izuzetno od st. 2 i 3 ovog člana, subjekti sekjuritizacije posebne namjene priznaju se kao pružaoci zaštite ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) SSPN posjeduje imovinu koja se smatra priznatim finansijskim kolateralom u skladu sa odjeljkom 4 ove glave;
- 2) imovina iz tačke 1 ovog stava nije predmet potraživanja ili potencijalnih potraživanja koja su nadređena ili jednaka potraživanjima ili potencijalnim potraživanjima kreditne institucije koja prima nematerijalnu kreditnu zaštitu; i
- 3) ispunjeni su svi zahtjevi za priznavanje finansijskog kolaterala iz odjeljka 4 ove glave.

(7) Za potrebe stava 6 ovog člana, iznos zaštite prilagođen za bilo kakve valutne i ročne neusklađenosti (Ga) u skladu sa odredbama odjeljka 4 ove glave, ograničava se na tržišnu vrijednost te imovine prilagođenu volatilnosti, a ponder rizika izloženosti prema pružaocu zaštite koji je određen na osnovu standardizovanog pristupa (g) određuje se kao ponderisani prosječni ponder rizika koji bi se primjenljivao na tu imovinu kao finansijski kolateral na osnovu standardizovanog pristupa.

(8) Ako pozicija sekjuritizacije na proporcionalnoj osnovi ostvaruje korist od potpune ili djelimične kreditne zaštite, primjenjuju se sljedeći zahtjevi:

- 1) kreditna institucija koja pruža kreditnu zaštitu izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za dio pozicije sekjuritizacije koja ostvaruje korist od kreditne zaštite u skladu sa pododsjekom 3 ovog odsjeka, kao da taj dio pozicije drži direktno;
- 2) kreditna institucija koja kupuje kreditnu zaštitu izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za zaštićeni dio u skladu sa odjeljkom 4 ove glave.

(9) Za sve slučajeve koji nijesu obuhvaćeni stavom 8 ovog člana primjenjuju se sljedeći zahtjevi:

- 1) kreditna institucija koja pruža kreditnu zaštitu tretira dio pozicije koji ostvaruje korist od kreditne zaštite kao poziciju sekjuritizacije i izračunava iznose rizikom

ponderisanih izloženosti kao da tu poziciju drži direktno u skladu sa pododsjekom 3 ovog odsjeka, uz primjenu st. 10, 11 i 12 ovog člana;

- 2) kreditna institucija koja kupuje kreditnu zaštitu izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za zaštićeni dio pozicije iz tačke 1 ovog stava u skladu sa odjeljkom 4 ove glave, s tim što dio pozicije sekjuritizacije koji ne ostvaruje korist od kreditne zaštite tretira kao posebnu poziciju sekjuritizacije i izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa pododsjekom 3 ovog odsjeka, uz primjenu st. 10, 11 i 12 ovog člana.

(10) Kreditna institucija, koja primjenjuje pristup sekjuritizaciji zasnovan na internim rejting-sistemima (SEC-IRBA) ili standardizovani pristup sekjuritizaciji (SEC-SA) u skladu sa pododsjekom 3 ovog odsjeka, određuje tačku spajanja (A) i tačku razdvajanja (D) posebno za svaku poziciju izvedenu u skladu sa stavom 9 ovog člana, kao da su te pozicije, u trenutku kada je transakcija započeta, izdate kao posebne pozicije sekjuritizacije, a vrijednosti za „KIRB“ ili „KSA“ izračunava uzimajući u obzir inicijalni skup izloženosti koji je u osnovi sekjuritizacije.

(11) Kreditna institucija, koja primjenjuje pristup sekjuritizaciji zasnovan na eksternim rejting-sistemima (SEC-ERBA) u skladu sa pododsjekom 3 ovog odsjeka, za inicijalnu poziciju sekjuritizacije izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za pozicije izvedene u skladu sa stavom 9 na sljedeći način:

- 1) ako je izvedena pozicija viša po nadređenosti, dodjeljuje joj se ponder rizika inicijalne pozicije sekjuritizacije;
- 2) ako je izvedena pozicija niža po nadređenosti, može joj dodijeliti izvedeni rejting u skladu sa članom 307 stav 7 ove odluke, i u tom slučaju će ulazni podatak za gustoću T izračunati na osnovu izvedene pozicije, a ako se rejting ne može izvesti, kreditna institucija primjenjuje viši od pondera rizika proizašlih iz:
 - primjene standardizovanog pristupa sekjuritizaciji u skladu sa stavom 10 ovog člana i pododsjekom 3 ovog odsjeka; ili
 - pondera rizika inicijalne pozicije sekjuritizacije na osnovu pristupa SEC-ERBA.

(12) Izvedena pozicija niža po nadređenosti tretira se kao pozicija sekjuritizacije koja nije nadređena, čak i ako se inicijalna pozicija sekjuritizacije prije zaštite može smatrati nadređenom.

Implicitna podrška

Član 286

(1) Kreditna institucija sponzor ili kreditna institucija inicijator koja je, u vezi sa sekjuritizacijom pri obračunu iznosa izloženosti ponderisanih rizikom, primijenila član 283 st. 1, 2 i 3 ili je prodala instrumente iz svoje knjige trgovanja tako da više nije dužna držati regulatorni kapital za rizike povezane sa tim instrumentima, ne smije, radi smanjenja potencijalnih ili stvarnih gubitaka ulagaoca, direktno ili indirektno, pružati podršku sekjuritizaciji iznad svojih ugovornih obaveza.

(2) Ako je transakcija na odgovarajući način uzeta u obzir pri procjeni prenosa značajnog kreditnog rizika i obje strane su je sprovele djelujući u sopstvenom interesu kao slobodne i nezavisne strane (princip nepristrasne transakcije), ta se transakcija,

za potrebe stava 1 ovog člana ne smatra podrškom, a za te potrebe kreditna institucija sprovodi potpunu kreditnu provjeru transakcije i naročito uzima u obzir:

- 1) otkupnu cijenu;
- 2) kapital kreditne institucije i njenu likvidnu poziciju prije i nakon otkupa;
- 3) rezultate osnovnih izloženosti;
- 4) rezultate pozicija sekjuritizacije; i
- 5) efekat podrške na gubitke za koje se očekuje da će ih inicijator imati u odnosu na ulagače.

(3) Kreditna institucija inicijator i kreditna institucija sponzor obavještavaju Centralnu banku o svim transakcijama koje su zaključile u vezi sa sekjuritizacijama u skladu sa stavom 2 ovog člana.

(4) Ako kreditna institucija inicijator, ili kreditna institucija sponzor, ne ispunjava uslove iz stava 1 ovog člana u vezi sa sekjuritizacijom, ta kreditna institucija u izračun iznosa rizikom ponderisanih izloženosti uključuje sve osnovne izloženosti te sekjuritizacije kao da nijesu bile sekjuritizovane i objavljuje:

- 1) da je pružila podršku sekjuritizaciji i time prekršila stav 1 ovog člana; i
- 2) efekat pružene podrške u smislu zahtjeva za kapital.

Izračun iznosa rizikom ponderisanih izloženosti koje se sekjuritizuju u sintetičkoj sekjuritizaciji od strane kreditne institucije inicijatora

Član 287

(1) Za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za osnovne izloženosti, kreditna institucija inicijator sintetičke sekjuritizacije, ako je primjenljivo, dužna je da, umjesto metodologija iz Odjeljka 2 ove odluke koristi metodologije izračuna iz ovog odsjeka.

(2) Za kreditnu instituciju koja iznose rizikom ponderisanih izloženosti i, ako je relevantno, iznose očekivanoga gubitka u odnosu na osnovne izloženosti izračunava u skladu sa odjeljkom 3 ove glave, iznos očekivanoga gubitka takvih izloženosti iznosi nula (0).

(3) Zahtjevi iz st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se na cjelokupni skup izloženosti kojima se obezbjeđuje sekjuritizacija.

(4) Kreditna institucija inicijator je, u skladu sa članom 288 ove odluke, dužna da izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za sve tranše u sekjuritizaciji u skladu sa ovim odsjekom, uključujući pozicije za koje kreditna institucija može da prizna ublažavanje kreditnog rizika u skladu sa članom 285 ove odluke, a ponder rizika koji se primjenjuje na pozicije koje imaju korist od ublažavanja kreditnog rizika može se izmijeniti u skladu sa odjeljkom 4 ove glave.

Tretman ročnih neusklađenosti u sintetičkim sekjuritizacijama

Član 288

(1) Za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa članom 287 ove odluke, bilo koja ročna neusklađenost između kreditne zaštite kojom je postignut prenos rizika i osnovnih izloženosti izračunava se na sljedeći način:

- 1) pod dospijećem osnovnih izloženosti podrazumijeva se najduže dospijeće bilo koje od tih izloženosti, koje ne smije prelaziti pet godina, a dospijeće kreditne zaštite određuje se u skladu sa Odjeljkom 4 ove glave;
- 2) kreditna institucija inicijator je dužna da zanemari bilo kakvu ročnu neusklađenost pri obračunu iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za pozicije sekjuritizacije na koje se primjenjuje ponder rizika 1.250% u skladu sa ovim odsjekom, a za sve ostale pozicije dužna je da primjeni tretman ročne neusklađenosti iz Odjeljka 4 ove glave primjenom sljedeće formule:

$$RW^* = RW_{SP} \cdot [(t - t^*) / (T - t^*)] + RW_{Ass} \cdot [(T - t) / (T - t^*)]$$

pri čemu:

RW^* = iznosi izloženosti ponderisani rizikom za potrebe člana 114 stav 4 tačka 1 ove odluke;

RW_{Ass} = iznosi izloženosti ponderisani rizikom za osnovne izloženosti kao da nijesu bile sekjuritizirane, izračunati na proporcionalnoj osnovi;

RW_{SP} = iznosi izloženosti ponderisani rizikom izračunati u skladu sa članom 287 ove odluke kao da ne postoji ročna neusklađenost;

T = dospijeće osnovnih izloženosti izraženo u godinama;

t = dospijeće kreditne zaštite izraženo u godinama;

$t^* = 0,25$

Smanjenje iznosa izloženosti ponderisanih rizikom

Član 289

(1) Ako se na poziciju sekjuritizacije primjenjuje ponder rizika 1.250% u skladu sa ovim odsjekom, kreditna institucija može odbiti od redovnog osnovnog kapitala iznos izloženosti tih pozicija u skladu sa članom 19 tačka 11 ove odluke, kao alternativa uključivanja pozicije u svoje izračune iznosa izloženosti ponderisanih rizikom, pri čemu se za izračun iznosa izloženosti može uzeti u obzir priznata materijalna kreditna zaštita u skladu sa članom 285 ove odluke.

(2) Ako kreditna institucija primjenjuje alternativu iz stava 1 ovog člana, može od iznosa iz člana 312 ove odluke oduzeti iznos odbijen u skladu sa članom 19 tačka 11 ove odluke kao maksimalni zahtjev za kapital koji bi bio izračunat za osnovne izloženosti kao da nijesu bile sekjuritizovane.

Pododsjek 2 – Hijerarhija metoda i zajednički parametri

Hijerarhija metoda

Član 290

(1) Kreditna institucija primjenjuje jedan od metoda iz pododsjeka 3 ovog odsjeka za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti prema sljedećoj hijerarhiji:

- 1) ako su ispunjeni uslovi iz člana 302 ove odluke, kreditna institucija primjenjuje pristup SEC-IRBA u skladu sa čl. 303 i 304 ove odluke;
- 2) ako pristup SEC-IRBA ne može da se primijeni, kreditna institucija primjenjuje pristup SEC-SA u skladu sa čl. 305 i 306 ove odluke;
- 3) ako pristup SEC-SA ne može da se primijeni, kreditna institucija primjenjuje pristup SEC-ERBA u skladu sa čl. 307 i 308 ove odluke za pozicije sa rejtingom ili pozicije na koje se može primijeniti izvedeni rejting.

(2) Za pozicije sa rejtingom ili pozicije na koje se može primijeniti izvedeni rejting, kreditna institucija je dužna da primjenjuje pristup SEC-ERBA umjesto SEC-SA u sljedećim slučajevima:

- 1) ako bi primjena pristupa SEC-SA dovela do pondera rizika većeg od 25% za pozicije koje se priznaju kao pozicije u STS sekjuritizaciji;
- 2) ako bi primjena pristupa SEC-SA dovela do pondera rizika većeg od 25% ili bi primjena pristupa SEC-ERBA dovela do pondera rizika većeg od 75% za pozicije koje se ne priznaju kao pozicije u STS sekjuritizaciji; ili
- 3) za transakcije sekjuritizacije obezbijeđene skupovima kredita za kupovinu automobila, lizinga automobila i lizinga opreme.

(3) U slučajevima koji nijesu obuhvaćeni stavom 2 ovog člana, i izuzetno od stava 1 tačka 2 ovog člana, kreditna institucija može da odluči da umjesto pristupa SEC-SA primijeni pristup SEC-ERBA za sve svoje pozicije sekjuritizacije sa rejtingom ili pozicije na koje se može primijeniti izvedeni rejting.

(4) Kreditna institucija je dužna da obavijesti Centralnu banku o odluci o primjeni i svim dodatnim promjenama pristupa koje primjenjuje na sve svoje pozicije sekjuritizacije sa rejtingom odmah nakon donošenja te odluke, a najkasnije do 15. novembra tekuće godine, a ako do 15. decembra te godine Centralna banka ne iznese nikakve prigovore, odluka o kojoj je kreditna institucija obavijestila Centralnu banku proizvodi efekte od 1. januara sljedeće godine i važi do stupanja na snagu sljedeće odluke o kojoj je obaviještena Centralna banka, s tim da kreditna institucija ne može da primjenjuje različite pristupe u toku iste godine.

(5) Izuzetno od stava 1 ovog člana, Centralna banka može pojedinačnoj kreditnoj instituciji zabraniti primjenu pristupa SEC-SA ako iznos rizikom ponderisanih izloženosti dobijen primjenom pristupa SEC-SA nije srazmjeran rizicima za kreditnu instituciju ili finansijsku stabilnost, što između ostalog uključuje kreditni rizik uključen u osnovne izloženosti sekjuritizacije.

(6) U slučaju izloženosti koje se ne priznaju kao pozicije u STS sekjuritizaciji, posebna pažnja posvećuje se sekjuritizacijama vrlo složenih i riskantnih karakteristika.

(7) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da primjenjuje pristup interne procjene za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti u odnosu na poziciju bez rejtinga u programu ABCP ili transakciji ABCP u skladu sa članom 310 ove odluke, pod uslovom da su ispunjeni uslovi iz člana 310 ove odluke.

(8) Ako je kreditna institucija u skladu sa članom 309 stav 3 ove odluke dobila odobrenje za primjenu pristupa interne procjene, a specifična pozicija u programu ABCP ili transakciji ABCP ulazi u oblast primjene koje obuhvata takvo odobrenje, kreditna institucija primjenjuje taj pristup za izračunavanje iznosa izloženosti ponderisane rizikom za tu poziciju.

(9) Kreditna institucija na poziciju u resekjuritizaciji primjenjuje pristup SEC-SA u skladu sa članom 305 ove odluke, uključujući izmjene iz člana 313 ove odluke, a u svim ostalim slučajevima pozicijama sekjuritizacije se dodjeljuje ponder rizika od 1.250%.

Određivanje iznosa K_{IRB} i K_{SA}

Član 291

(1) Kreditna institucija, koja u skladu sa pododsjekom 3 ovog odsjeka primjenjuje pristup SEC-IRBA, dužna je da izračunava vrijednost K_{IRB} u skladu sa st. 2 do 8 ovog člana.

(2) Kreditna institucija određuje vrijednost K_{IRB} tako što iznose izloženosti ponderisane rizikom, koji se izračunavaju u skladu sa odjeljkom 3 ove odluke za osnovne izloženosti, kao da nijesu bile sekjuritizovane, pomnoži sa 8% i podijeli sa vrijednošću izloženosti osnovnih izloženosti, s tim što se K_{IRB} izražava kao decimalna vrijednost između 0 i 1.

(3) Za potrebe izračunavanja vrijednosti K_{IRB} , iznosi izloženosti ponderisani rizikom koji bi u skladu sa odjeljkom 3 ove glave bili izračunavati za osnovne izloženosti uključuju:

- 1) iznos očekivanih gubitaka povezanih sa svim osnovnim izloženostima sekjuritizacije, uključujući i one u statusu statusom neizmirenja obaveza koje su još uvijek dio skupa u skladu sa odjeljkom 3 ove glave; i
- 2) iznos neočekivanih gubitaka povezanih sa svim osnovnim izloženostima uključujući osnovne izloženosti u statusu statusom neizmirenja obaveza koje su u skupu u skladu sa odjeljkom 3 ove glave.

(4) Kreditna institucija može da izračuna vrijednost K_{IRB} u odnosu na osnovne izloženosti sekjuritizacije u skladu sa odredbama iz odjeljka 3 ove glave za izračunavanje zahtjeva za kapital za otkupljena potraživanja, i u tu svrhu se izloženosti prema ritejlu tretiraju kao otkupljena potraživanja od ritejla, a izloženosti koje nijesu izloženosti prema ritejlu kao otkupljena potraživanja od velikih privrednih društava.

(5) Kreditna institucija zasebno izračunava vrijednost K_{IRB} za razrjeđivački rizik u odnosu na osnovne izloženosti sekjuritizacije ako je razrjeđivački rizik za takve izloženosti znatan.

(6) Ako se u sekjuritizaciji gubici koji proizilaze iz rizika razvodnjavanja i kreditnog rizika tretiraju na agregatnoj osnovi, kreditna institucija je dužna da objedinjuje vrijednost K_{IRB} za rizik razvodnjavanja i vrijednost K_{IRB} za kreditni rizik u jedinstveni K_{IRB} za potrebe pododsjeka 3 ovog odsjeka.

(7) Prisustvo jedinstvenog fonda rezervi odnosno viška kolaterala dostupnog za pokriće gubitaka koji proizilaze iz kreditnog rizika ili rizika razvodnjavanja mogu se smatrati pokazateljem da se ti rizici tretiraju na agregatnoj osnovi.

(8) Ako se rizik razvodnjavanja i kreditni rizik u sekjuritizaciji ne tretiraju na agregatnoj osnovi, kreditna institucija mijenja način postupanja iz st. 6 i 7 ovog člana kako bi vrijednost K_{IRB} za razrjeđivački rizik i vrijednost K_{IRB} za kreditni rizik objedinila na odgovarajući način.

(9) Kreditna institucija koja primjenjuje pristup SEC-SA u skladu sa pododsjekom 3 ovog odsjeka, dužna je da izračunava vrijednost K_{SA} na način da iznose izloženosti ponderisane rizikom, koji bi se računali u skladu sa odjeljkom 2 ove glave za osnovne izloženosti kao da nijesu bile sekjuritizovane, pomnoži sa 8% i podijeli sa vrijednošću osnovnih izloženosti, s tim da se K_{SA} izražava kao decimalna vrijednost između 0 i 1.

(10) Pri primjeni stava 9 ovog člana, kreditna institucija izračunava iznos izloženosti osnovnih izloženosti bez netiranja posebnih ispravki vrijednosti kreditnog rizika i AVA utvrđenih u skladu sa čl. 17 i 144 ove odluke kao i ostalih smanjenja regulatornog kapitala.

(11) Prilikom primjene st. 1 do 10 ovog člana, ako struktura sekjuritizacije uključuje primjenu SSPN-a, sve izloženosti SSPN-a koje su povezane sa sekjuritizacijom se tretiraju kao osnovne izloženosti.

(12) Izuzetno od stava 11 ovog člana, za potrebe izračunavanja vrijednosti K_{IRB} ili K_{SA} kreditna institucija može iz skupa osnovnih izloženosti isključiti izloženosti SSPN-a u slučaju kada rizik koji proizilazi iz izloženosti SSPN-a nije značajan ili ako ne utiče na njenu poziciju sekjuritizacije.

(13) U slučaju sintetičkih sekjuritizacija, ako kreditni rizik kolaterala podliježe raspoređivanju gubitaka u tranše, u izračunavanje vrijednosti K_{IRB} ili K_{SA} uključuju se svi materijalni prihodi od emitovanja kreditnih zapisa ili drugih materijalnih obaveza SSPN-a koji služe kao kolateral za otplatu pozicija sekjuritizacije.

Uslovi za izračunavanje iznosa K_{IRB} primjenom specifičnih rejting sistema za K_{IRB}

Član 292

Za potrebe člana 185 i člana 291 stav 4 ove odluke, Centralna banka odobrava kreditnoj instituciji izračunavanje iznos K_{IRB} za sekjuritizovane izloženosti primjenom specifičnih rejting sistema za K_{IRB} u okviru IRB pristupa kreditne institucije samo ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) područje primjene specifičnog rejting sistema za K_{IRB} uključuje samo kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti;

- 2) kreditna institucija je dobila odobrenje za primjenu IRB pristupa za najmanje jedan rejting sistem unutar kategorije izloženosti u koju su raspoređene kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti;
- 3) ispunjeni su svi zahtjevi iz odjeljka 3 ove glave koji se odnose na rejting sisteme, u skladu sa tačkom 4 ovog stava;
- 4) kreditna institucija ispunjava uslove iz čl. 293 do 299 ove odluke, kako je navedeno u svakom od tih članova.

Uslovi za izračunavanje iznosa K_{IRB} primjenom rejting sistema koji je odobren za izloženosti koje su same inicirale

Član 293

(1) Kreditna institucija može da izračuna iznos K_{IRB} u skladu sa članom 291 stav 4 ove odluke, primjenom rejting sistema koji je odobren za upotrebu za izloženosti koje je sama inicirala ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) rejting sistem koristi se samo za izračunavanje PD-a kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti koje nijesu prema ritejlu;
- 2) da nijesu sekjuritizovane, kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti koje nijesu prema ritejlu bile bi obuhvaćene područjem primjene rejting sistema koji će se koristiti;
- 3) kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} koristi vrijednosti LGD-a utvrđene u članu 295 stav 3 ove odluke;
- 4) ispunjeni su svi zahtjevi iz odjeljka 3 ove glave koji se odnose na rejting sisteme, u skladu sa tačkom 5 ovog stava;
- 5) ispunjeni su zahtjevi iz člana 294 i 297 stav 4 ove odluke o primjeni zahtjeva za otkupljena potraživanja u posebnom kontekstu sekjuritizacije, kako je utvrđeno u svakom od tih članova;
- 6) ispunjeni su zahtjevi iz član 298 st. 3 do 8 i član 299 ove odluke u pogledu upotrebe podataka.

(2) Smatra se da je kreditna institucija koja je dobila odobrenje za primjenu IRB pristupa za najmanje jedan rejting sistem za izloženosti koje je sama inicirala u kategoriji izloženosti u koju su raspoređene kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti stekla iskustvo propisano članom 187 ove odluke.

Zahtjevi za kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti

Član 294

(1) Pri kvantifikaciji parametara rizika koji se povezuju sa rejting kategorijama ili skupovima za kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti, smatra se da kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} ispunjava zahtjeve utvrđene u članu 225 ove odluke ako ispunjava zahtjeve iz st. 3 do 9 ovog člana.

(2) Kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} može da osigura usklađenost sa st. 3 do 9 preko strane u sekuritizaciji koja djeluje u ime i u interesu investitora u sekuritizaciji u skladu sa uslovima tih dokumenata o sekjuritizaciji.

(3) Pri kvantifikaciji parametara rizika koji se povezuju sa rejting kategorijama ili skupovima za kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti, kreditna institucija koja

izračunava iznos K_{IRB} dužna je da obezbijedi da struktura sekjuritizacije ispunjava sve sljedeće zahtjeve:

- 1) SSPE ili kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} ima stvarno vlasništvo i kontrolu nad svim novčanim doznakama koji proizlaze iz sekjuritizovanih izloženosti;
- 2) vlasništvo nad sekjuritizovanim izloženostima i novčanim primicima zaštićeno je od stečaja ili pravnih postupaka koji bi mogli značajno da naruše mogućnost SSPE-a ili kreditne institucije koja izračunava iznos K_{IRB} da namiri ili prenese sekjuritizovane izloženosti ili zadrži kontrolu nad novčanim primicima.

(4) Ako dužnik izmiruje plaćanja direktno inicijatoru ili serviseru, kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} mora da ima uspostavljene procedure kojima se redovno provjerava da li su ta plaćanja proslijeđena u cijelosti i u skladu sa odredbama iz ugovora.

(5) Kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} dužna je da prati i kvalitet kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti i finansijsko stanje inicijatora, prodavca i servisera, tako da je dužna je da:

- 1) procijeni korelaciju između kvaliteta kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti, što uključuje mogućnost naplate u slučaju neizmirenja obaveza, i finansijskog stanja inicijatora, prodavca i servisera;
- 2) ima uspostavljene interne politike i procedure koje pružaju adekvatnu zaštitu od nepredviđenih okolnosti i kojima je propisano dodjeljivanje internog rejtinga inicijatoru, prodavcu i serviseru;
- 3) ima jasne i djelotvorne politike i procedure za određivanje kvalifikovanosti inicijatora, prodavca i servisera;
- 4) sprovodi periodične provjere inicijatora, prodavca i servisera radi provjere tačnosti izvještaja dobijenih od tog inicijatora, prodavca ili servisera, otkrivanja prevare ili operativnih slabosti i radi provjere kvaliteta kreditnih politika inicijatora ili prodavca i politika i procedura servisera u vezi sa naplatom, i dokumentuje nalaze tih periodičnih provjera;
- 5) procijeni:
 - karakteristike skupova kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti, što uključuje prekomjerne avanse;
 - istorijat dospjelih nenaplaćenih potraživanja od pojedinačnih inicijatora ili prodavaca, loša potraživanja i ispravke vrijednosti za loša potraživanja;
 - uslove otplate i kontra račune skupova kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti;
- 6) ima uspostavljene djelotvorne politike i procedure za praćenje koncentracija prema jednom dužniku na agregatnoj osnovi, i to unutar jednog skupa i između više skupova kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti;
- 7) osigura da od inicijatora, prodavca ili servisera prima blagovremeno izvještaje koji sadrže dovoljno detalja o dospjećima i razređivanjima sekjuritizovanih izloženosti;
- 8) ima uspostavljene sisteme i procedure za rano otkrivanje pogoršanja finansijskog stanja inicijatora ili prodavca i kvaliteta kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti, i za brzo rješavanje nastalih problema.

(6) Za potrebe stava 5 tačka 7 ovog člana izvještaji sadrže sve informacije o kvalifikovanim sekjuritizovanim izloženostima koje su potrebne:

- 1) za procjenu usklađenosti izloženosti sa kriterijumima kvalifikovanosti sekuritizacije i sa politikama odobravanja avansa kojima se uređuju takve kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti;
- 2) za praćenje i potvrdu uslova inicijatora ili prodavca o prodaji i mogućem smanjenju vrijednosti potraživanja (razvodnjavanje).

(7) Kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} mora da uspostavi jasne i djelotvorne politike, procedure i informacione sisteme za praćenje kršenja odredbi ugovora, pokretanje pravnih radnji i postupanje sa problematičnim kvalifikovanim sekjuritizovanim izloženostima.

(8) Kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} mora da ima jasne i djelotvorne politike i procedure za praćenje ili, prema potrebi, kontrolu kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti, kredita i gotovine, uključujući sve sljedeće:

- 1) pisane interne politike kojima se uređuju svi bitni elementi sekuritizacije, uključujući stope avansa, priznate kolaterale, potrebnu dokumentaciju, limite koncentracije i način na koji će se postupati sa primljenim gotovinskim uplatama;
- 2) efektivne politike i procedure kako bi se osiguralo da se pri utvrđivanju materijalno značajnih elemenata iz tačke 1 ovog stava uzimaju u obzir svi relevantni i materijalno značajni faktori, uključujući finansijsko stanje inicijatora, prodavca i serviseru, koncentracije rizika i trendove u kvalitetu kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti i baze klijenata inicijatora;
- 3) interne sisteme kojima se osigurava da se sredstva odobravaju samo ako je dostavljen potrebn kolateral i ako je priložena potrebna dokumentacija.

(9) Kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} mora da uspostavi interni proces za procjenu usklađenosti sa internim politikama i procedurama iz st. 4 do 8 ovog člana, uključujući sve sljedeće:

- 1) redovne revizije svih kritičnih faza sekuritizacije;
- 2) provjeru podjele dužnosti između procjene inicijatora, prodavca i serviseru iz stava 5 i procjene dužnika;
- 3) provjeru podjele dužnosti između procjene inicijatora, prodavca i serviseru iz stava 5 i oblasti revizije inicijatora, prodavca i serviseru;
- 4) ocjene operacija koje se sprovode u jedinicama za podršku poslovanju, uključujući ocjenu stručnosti, iskustva i broja zaposlenih i sistema za informacionu podršku.

Opšti uslovi za diferencijaciju rizika

Član 295

(1) Prilikom raspoređivanja izloženosti u rejting kategorije ili skupove, kreditna institucija koja izračunavaju iznos K_{IRB} uzimaju u obzir standarde odobravanja plasmana inicijatora ili, ako je inicijator stekao sekjuritizovane izloženosti od originalnog zajmodavca, standarde odobravanja plasmana originalnog zajmodavca, kao i prakse serviseru za naplatu i standarde servisiranja, kao potencijalne pokretače rizika, osim ako te kreditne institucije za kvantifikaciju parametara rizika povezanih s tim rejting kategorijama ili skupovima ne koriste različite segmente kalibracije za različite inicijatore, originalne zajmodavce i servisere.

(2) Kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} može da odredi vrijednost LGD-a od 50% za ritejl kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti.

(3) Kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} može da odredi sljedeće vrijednosti za LGD, umjesto iznosa Koje su utvrđene u članu 202 stav 1 tač. 5 i 6 ove odluke:

- 1) 50% za nadređene kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti koje nijesu prema ritejlu;
- 2) 100% za podređene kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti koje nijesu prema ritejlu.

Uslovi za tretman kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti koje nijesu prema ritejlu kao izloženosti prema ritejlu

Član 296

(1) Kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} može, za kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti koje nijesu prema ritejlu, da primjenjuje standarde kvantifikacije rizika za izloženosti prema ritejlu utvrđene u odsjeku 6 odjeljka 3 ove glave ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) primjena standarda kvantifikacije rizika za izloženosti prema privrednim društvima utvrđenih u odsjeku 6 odjeljka 3 ove glave bila bi neopravdano opterećujuća za kreditnu instituciju;
- 2) umjesto zahtjeva utvrđenih u članu 196 stav 6 tač. 1 do 4 ove odluke, ispunjeni su sljedeći zahtjevi:
 - SSPE ili kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} kupila je kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti koje nijesu prema ritejlu od inicijatora ili prodavca koji su treće strane i nijesu povezani sa kreditnom institucijom koja izračunava iznos K_{IRB} , a izloženost SSPE-a ili kreditne institucije koja izračunava iznos K_{IRB} prema dužnicima u skupu kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti ne uključuje izloženosti koje je direktno ili indirektno inicirala kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} ;
 - kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti koje nijesu prema ritejlu nastale su u transakciji po tržišnim uslovima između inicijatora ili prodavca i dužnika, i stoga ne sadrže potraživanja po računima unutar društva i potraživanja su predmet kontra računa između društava koja su u međusobnom kupoprodajnom odnosu;
 - SSPE ili kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} ima pravo na cijeli ili dio prihoda koji proizlaze iz kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti koje nijesu prema ritejlu ili na proporcionalni dio tih prihoda;
 - skup kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti dovoljno je diversifikovan.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana, kada se procjenjuje da li primjena standarda kvantifikacije rizika za izloženosti prema privrednim društvima utvrđenih u Odsjeku 6 Odjeljka 3 ove glave predstavlja neopravdano opterećenje, kreditne institucije uzimaju u obzir sve sljedeće faktore:

- 1) da li je trošak primjene standarda kvantifikacije rizika za izloženosti prema privrednim društvima na kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti koje nijesu prema ritejlu nesrazmjeran;
- 2) da li postoje značajne prepreke pristupu kreditne institucije relevantnim podacima o sekjuritizovanim izloženostima i kontroli nad njima, u poređenju sa lakoćom pristupa podacima o izloženostima prema ritejlu i kontrole nad njima;

- 3) da li kreditna institucija ima ograničenu sposobnost integrisanja podataka iz eksternih izvora ili okvirnih podataka u postojeće sisteme za upravljanje rizikom i izvještavanje;
- 4) da li je skup sekjuritizovanih izloženosti na koji treba da se primijene standardi kvantifikacije rizika za izloženosti prema ritejlu dovoljno granularan da opravda procjenu postojanja neopravdanog opterećenja povezanog sa faktorima iz tač. 1, 2 i 3 ovog stava;
- 5) da li visina i učestalost izloženosti kreditne institucije sekjuritizacijama predstavljaju značajan rizik za tu kreditnu instituciju.

(3) Za potrebe stava 2 tačka 1 ovog člana, kreditna institucija može da uzme u obzir troškove razvoja internog modela za izloženosti koje nijesu prema ritejlu za potrebe izračunavanja iznosa K_{IRB} , integrisanja novog segmenta kalibracije u postojeći ili integrisanja podataka u postojeće sisteme kreditne institucije za upravljanje rizikom i izvještavanje.

(4) Za potrebe stava 2 tačka 4 ovog člana, skup kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti smatra se dovoljno granularnim ako broj osnovnih izloženosti sekjuritizacije na koje treba da se primijeni tretman za izloženosti prema ritejlu prelazi 100, a ukupan iznos izloženosti svih takvih izloženosti prema jednom dužniku u skupu ne prelazi 2% ukupne vrijednosti preostalih izloženosti skupa kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti, pri čemu se, za potrebe tog izračunavanja, krediti ili zakupi odobreni grupi povezanih lica koje je finansirao SSPE ili kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} smatraju se izloženostima prema jednom dužniku.

(5) Za potrebe stava 1 tačka 2 al. 1 i 2, stava 2 tačka 4 ovog člana i člana 297 stav 1 tačka 1 ove odluke, kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} procjenjuje, prema potrebi, odnos između strana, poštovanje zahtjeva za izvršenje transakcije po tržišnim uslovima ili povezanost lica, kako je navedeno u tim tačkama, na osnovu informacija kojima raspolažu, odnosno na osnovu jedne od sljedećih vrsta informacija:

- 1) informacije o dužnicima, dobijene od inicijatora, prodavca ili originalnog zajmodavca u trenutku nastanka izloženosti;
- 2) informacije dobijene od servisera tokom servisiranja izloženosti ili u okviru postupka upravljanja rizicima.

Ispunjavanje uslova za tretman kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti prema ritejlu kao izloženosti prema ritejlu

Član 297

(1) Da bi se na kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti prema ritejlu mogli primijeniti standardi kvantifikacije rizika za izloženosti prema ritejlu kako su utvrđeni u odsjeku 6 odjeljka 3 ove glave, umjesto zahtjeva iz člana 196 stav 6 ove odluke moraju biti ispunjeni sljedeći zahtjevi:

- 1) kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti nastale su u transakciji po tržišnim uslovima između inicijatora i dužnika, i stoga te izloženosti ne sadrže potraživanja po osnovu računa unutar društva i potraživanja su predmet kontra računa između društava koja su u međusobnom kupoprodajnom odnosu;
- 2) SSPE ili kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} ima pravo na sve prihode koji proizlaze iz kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti ili proporcionalni dio tih prihoda;

- 3) skup kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti dovoljno je diversifikovan.
- (2) Za kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti prema ritejlu koje ispunjavaju zahtjeve iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} izračunava iznose rizikom ponderisane izloženostiza kreditni rizik u skladu sa članom 196 ove odluke i, gdje je primjenljivo, članom 197 tačka 2 ove odluke.
- (3) Za kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti prema ritejlu koje ne ispunjavaju zahtjeve iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} izračunava iznose rizikom ponderisane izloženostiza kreditni rizik u skladu sa članom 195 ove odluke i, gdje je primjenljivo, članom 197 tačka 2 ove odluke.
- (4) Za izračunavanje iznosa K_{IRB} za kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti koje nijesu prema ritejlu, nezavisno od toga da li su ispunjeni uslovi iz člana 296 st. 1 do 4 ove odluke, za primjenu standarda kvantifikacije rizika prema ritejlu u odnosu na takve izloženosti, kreditna institucija izračunava iznose rizikom ponderisane izloženostiza kreditni rizik u skladu sa članom 195 ove odluke i, gdje je primjenljivo, članom 197 tačka 2 ove odluke.

Zahtjevi koji se odnose na podatke i primarne podatke

Član 298

- (1) Ako kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti i dužnici na koje se odnose te izloženosti nijesu bile izloženosti ili dužnici kreditne institucije koja izračunava iznos K_{IRB} prije prenosa takvih izloženosti na SSPE ili kreditnu instituciju koja izračunava K_{IRB} , umjesto zahtjeva za reprezentativnost podataka korišćenih za razvoj modela utvrđenog u članu 214 st. 1 tačka 3 ove odluke, reprezentativnost podataka ocjenjuje se u odnosu na kvalifikovane sekjuritizovane izloženosti.
- (2) Umjesto zahtjeva utvrđenog u članu 220 stav 4 tačka 3 ove odluke, kreditna institucija uzima u obzir podatke o kvalifikovanim sekjuritizovanim izloženostima, podatke o portfoliju inicijatora ili originalnog zajmodavca zasnovane na sličnim standardima odobravanja plasmana iz kojeg su izloženosti preuzete i podatke o politikama prikupljanja i naplate koje primjenjuje serviser kao primarni izvor informacija za procjenu parametara rizika za razvoj modela, za kvantifikaciju parametara rizika i za primjenu internog modela za izračunavanje vrijednosti K_{IRB} .
- (3) Za potrebe stava 2 ovog člana, za razvoj modela, za kvantifikaciju parametara rizika, za primjenu internog modela za izračunavanje vrijednosti K_{IRB} i za dopunu podataka, kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} može, kao okvirne podatke, da upotrebljava druge relevantne podatke koji nijesu navedeni u tom stavu.
- (4) Okvirni podaci iz stava 3 ovog člana mogu da budu interni podaci, podaci iz eksternih izvora ili podaci iz zajedničkih skupova podataka u smislu Odsjeka 6 Odjeljka 3 ove glave.
- (5) Ako kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} pri procjeni parametara rizika upotrebljava okvirne podatke, zahtjevi iz člana 219 stav 1 tačka 6 ove odluke o konzervativnosti primjenjuju se i ako kreditna institucija upotrebljava okvirne podatke

za razvoj modela, kvantifikaciju parametara rizika i primjenu internog modela za izračunavanje vrijednosti K_{IRB} .

(6) Kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} , i upotrebljava okvirne podatke, procjenjuje reprezentativnost tih okvirnih podataka u odnosu na podatke iz stava 2 ovog člana i sprovodi neophodne ispravke okvirnih podataka kako bi kvalitet tih podataka bio usklađen sa kvalitetom podataka iz tog stava.

(7) Ako prilagođavanjem okvirnih podataka nije moguće otkloniti razliku u kvalitetu, kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} primjenjuje odgovarajuću maržu konzervativnosti u procjeni parametara rizika u skladu sa članom 219 stav 1 tačka 6 ove odluke.

(8) Kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} može da, za razvoj modela, kvantifikaciju parametara rizika i primjenu internog modela za izračunavanje iznosa K_{IRB} , upotrebljava podatke o statičkom i dinamičkom učinku u pogledu neizmirenja obaveza i gubitaka u prethodnim periodima koje stavljaju na raspolaganje inicijatori i sponzori.

Upotreba podataka koji nijesu u skladu sa definicijom nastanka statusa neizmirenja obaveza iz člana 197 ove odluke

Član 299

(1) Kalibracija parametara rizika zasniva se na definiciji kreditne institucije o nastanku statusa neizmirenja obaveza koja se može primijeniti na odgovarajući interni model za izračunavanje iznosa K_{IRB} u skladu sa članom 291 stav ove odluke.

(2) Kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} i koja koristi podatke iz eksternih izvora ili okvirne podatke za kalibraciju parametara rizika dužna je da ispuni sve sljedeće zahtjeve:

- 1) osigura da je definicija nastanka statusa neizmirenja obaveza koja je primijenjena u podacima usklađena sa članom 218 st. 1 i 2 ove odluke;
- 2) osigura da je definicija nastanka statusa neizmirenja obaveza koja je primijenjena u podacima usklađena sa definicijom nastanka statusa neizmirenja obaveza koju primjenjuje kreditna institucija koja izračunava K_{IRB} u skladu sa članom 291 stav 4 ove odluke za relevantni portfolio kvalifikovanih sekjuritizovanih izloženosti, uključujući sve sljedeće:
 - računanje dana kašnjenja i broj dana kašnjenja zbog kojih nastaje status neizmirenja obaveza;
 - strukturu i nivo praga materijalnosti za kreditne obaveze koje kasne sa naplatom;
 - definiciju restrukturiranja zbog poteškoća u poslovanju na osnovu koje se utvrđuje nastanak statusa neizmirenja obaveza;
 - vrstu i nivo specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik na osnovu kojih se utvrđuje nastanak statusa neizmirenja obaveza;
 - kriterijume za vraćanje u status izmirenja obaveza;
- 3) dokumentuje izvore podataka, definiciju nastanka statusa neizmirenja obaveza primijenjenu u tim podacima, sprovedenu analizu i sve utvrđene razlike.

(3) Za svaku razliku utvrđenu u definiciji nastanka statusa neizmirenja obaveza koja proizlazi iz procjene usklađenosti definicije nastanka statusa neizmirenja obaveza iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} dužna je da:

- 1) procijeni da li bi se usklađivanjem interne definicije nastanka statusa neizmirenja obaveza povećala ili smanjila stopa neizmirenja obaveza ili to nije moguće utvrditi;
- 2) u zavisnosti od ishoda procjene iz tačke 1 ovog stava, prilagodi podatke shodno tome, ili može da dokaže da je razlika zanemarljiva u smislu uticaja na sve parametre rizika i zahtjeva za kapital, u zavisnosti od slučaja.

(4) S obzirom na ukupnost razlika utvrđenih u definiciji nastanka statusa neizmirenja obaveza koja proizlazi iz procjene iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} dužna je da, uzimajući u obzir usklađivanja sprovedena u skladu sa stavom 2 tačka 2 ovog člana, postigne opštu ekvivalenciju sa internom definicijom nastanka statusa neizmirenja obaveza koja se primjenjuje u internom modelu za izračunavanje iznosa K_{IRB} , što po mogućnosti uključuje upoređivanje stope neizmirenja obaveza u internim podacima o relevantnoj vrsti izloženosti sa podacima iz eksternih izvora ili okvirnim podacima.

(5) Ako se procjenom iz stava 1 ovog člana utvrde razlike u definiciji nastanka statusa neizmirenja obaveza koje nijesu zanemarljive, ali ih nije moguće otkloniti usklađivanjima podataka, kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} primjenjuje odgovarajuću maržu konzervativnosti u procjeni parametara rizika u skladu 219 stav 1 tačka 6 ove odluke, pri čemu kreditna institucija koja izračunava iznos K_{IRB} osigurava da takva dodatna marža konzervativnosti odražava materijalnost preostalih razlika u definiciji nastanka statusa neizmirenja obaveza i njihov mogući uticaj na sve parametre rizika.

Određivanje tačke spajanja (A) i tačke razdvajanja (D)

Član 300

(1) Za potrebe pododsjeka 3 ovog odsjeka, tačka spajanja (A) je jednaka pragu pri kojem gubici u skupu osnovnih izloženosti počinju da se raspoređuju na relevantne pozicije sekjuritizacije.

(2) Tačka spajanja (A) iz stava 1 ovog člana se izražava kao decimalna vrijednost između 0 i 1, koja je jednaka većoj od sljedeće dvije vrijednosti: nuli ili pokazatelju preostalog iznosa iz skupa osnovnih izloženosti u sekjuritizaciji umanjenih za iskorišćene iznose svih tranši čiji je rang nadređen ili jednak tranši sa relevantnom pozicijom sekjuritizacije uključujući i samu izloženost i iskorišćenih iznosa svih osnovnih izloženosti u sekjuritizaciji.

(3) Za potrebe pododsjeka 3 ovog odsjeka, tačka razdvajanja (D) je jednaka pragu pri kojem bi gubici u skupu osnovnih izloženosti kod tranše sa relevantnom pozicijom sekjuritizacije doveli do potpunog gubitka glavnice.

(4) Tačka razdvajanja (D) iz stava 3 ovog člana se izražava kao decimalna vrijednost između 0 i 1, koja je jednaka većoj od sljedeće dvije vrijednosti: nuli i pokazatelju preostalog iznosa iz skupa osnovnih izloženosti u sekjuritizaciji umanjenih za

iskorišćene iznose svih tranši čiji je rang viši od ranga tranše sa relevantnom pozicijom sekjuritizacije i preostalog iznosa svih osnovnih izloženosti u sekjuritizaciji.

(5) Prilikom primjene st. 1 do 4 ovog člana, kreditna institucija je dužna da:

- 1) prekomjernu kolateralizaciju i materijalne račune rezervi tretira kao tranše, a imovinu koja sadrži takve račune rezervi kao osnovne izloženosti;
- 2) ne uzima u obzir nematerijalne račune rezervi i imovinu koja ne nudi kreditno poboljšanje, kao što je ona koja nudi samo podršku likvidnosti, valutne ili kamatne ugovore o razmjeni kao i račune gotovinskih kolaterala koji su povezani sa tim pozicijama u sekjuritizaciji;
- 3) za materijalne račune rezervi i imovinu koja nudi kreditno poboljšanje, kao pozicije sekjuritizacije tretira samo one djelove računa ili imovine koji pokrivaju gubitke.

(6) Kada dvije ili više nadređenih pozicija iste transakcije imaju različita dospjeća, ali na proporcionalnoj osnovi dijele gubitke, izračun tačaka spajanja (A) i tačaka razdvajanja (D) se zasniva na ukupnim iskorišćenim iznosima tih pozicija, pa su tačke spajanja (A) i tačke razdvajanja (D) koje iz toga proizilaze jednake.

7) Za potrebe izračunavanja tačaka spajanja (A) i tačaka razdvajanja (D) sintetičke sekjuritizacije, kreditna institucija inicijator sekjuritizacije tretira iznos izloženosti za poziciju sekjuritizacije koja odgovara sintetičkom višku spreda iz člana 284 stav 1 tačka 5 kao tranšu i prilagođava tačke spajanja (A) i tačke razdvajanja (D) ostalih tranši koje zadržava dodavanjem te vrijednosti izloženosti preostalom iznosu skupa osnovnih izloženosti u sekjuritizaciji, pri čemu kreditna institucija koja nije inicijator ne smije da sprovodi takvo prilagođavanje.

Određivanje dospjeća tranše (M_T)

Član 301

(1) Kreditna institucija može, za potrebe pododsjeka 3 ovog odsjeka, a u skladu sa stavom 2 ovog člana, da odredi dospjeće tranše (M_T) kao:

- 1) ponderisano prosječno dospjeće ugovornih plaćanja koja su dospjela u okviru tranše u primjenom sljedeće formule:

$$\sum_t t \cdot CF_t / \sum_t CF_t$$

gdje CF_t označava sva ugovorena plaćanja (glavnica, kamate i naknade) koje je dužnik obavezan da plati u periodu t ; ili

- 2) konačno ugovoreno dospjeće tranše primjenom sljedeće formule:

$$M_T = 1 + (M_L - 1) * 80\%$$

gdje M_L označava konačno ugovoreno dospjeće tranše.

(2) Određivanje dospjeća tranše (M_T), u smislu stava 1 ovog člana, je u svim slučajevima uslovljeno donjom granicom od jedne godine i gornjom granicom od pet godina.

(3) Kreditna institucija je, u slučaju da joj prijeti rizik da osnovne izloženosti na osnovu ugovora rezultiraju gubicima, dužna da odredi dospijeće pozicije sekjuritizacije uzimajući u obzir dospijeće ugovora i najduže dospijeće takvih osnovnih izloženosti, s tim što će u slučaju revolving izloženosti primjenjivati najduže moguće preostalo ugovorno dospijeće izloženosti koje se može dodati u periodu trajanja revolvinga.

Pododsjek 3 – Metode za izračunavanje iznosa izloženosti ponderisanih rizikom

Uslovi za primjenu pristupa zasnovanog na internim rejting-sistemima (SEC-IRBA)

Član 302

(1) Kreditna institucija je dužna da primjenjuje pristup SEC-IRBA za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti u odnosu na poziciju sekjuritizacije ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) pozicija je obezbijeđena IRB skupom ili mješovitim skupom, uz uslov da, u zadnjem slučaju, kreditna institucija može da izračuna K_{IRB} u skladu sa odsjekom 3 ovog odjeljka za iznos osnovne izloženosti od minimalno 95%;
- 2) kreditna institucija ima dovoljno dostupnih informacija o osnovnim izloženostima sekjuritizacije kako bi mogla da izračuna K_{IRB} ; i
- 3) kreditnoj instituciji nije zabranjena mogućnost primjene pristupa SEC-IRBA u pogledu određene pozicije sekjuritizacije u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana.

(2) Centralna banka može na pojedinačnoj osnovi da zabrani primjenu pristupa SEC-IRBA ako se radi o sekjuritizacijama vrlo složenih ili rizičnih karakteristika.

(3) Vrlo složenim ili rizičnim karakteristikama, u smislu stava 2 ovog člana, mogu se smatrati sljedeće karakteristike:

- 1) kreditno poboljšanje koje se može narušiti zbog razloga koji nijesu gubici portfolija;
- 2) skupovi osnovnih izloženosti sa visokim stepenom interne korelacije kao rezultat koncentrisanih izloženosti prema pojedinim sektorima ili geografskim područjima;
- 3) transakcije u kojim je otplata pozicija sekjuritizacije u velikoj mjeri zavisna od faktora rizika koji se ne odražavaju u vrijednosti K_{IRB} ; ili
- 4) vrlo složeno raspoređivanje gubitaka među tranšama.

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa pristupom SEC-IRBA

Član 303

(1) Iznos rizikom ponderisanih izloženosti za poziciju sekjuritizacije se u skladu sa pristupom SEC-IRBA izračunava tako što se iznos izloženosti pozicije, koja je izračunata u skladu sa članom 284 ove odluke, pomnoži sa primjenjivim ponderom

rizika koji se određuje na sljedeći način, a koji ni u kom slučaju ne može biti niži od 15%:

$$RW = 1.250\% \quad \text{ako je } D \leq K_{IRB}$$

$$RW = 12,5 \cdot K_{SSFA(K_{IRB})} \quad \text{ako je } A \geq K_{IRB}$$

$$RW = \left[\left(\frac{K_{IRB} - A}{D - A} \right) \cdot 12,5 \right] + \left[\left(\frac{D - K_{IRB}}{D - A} \right) \cdot 12,5 \cdot K_{SSFA(K_{IRB})} \right] \quad \text{ako je } A < K_{IRB} < D$$

pri čemu:

K_{IRB} predstavlja zahtjev za kapital skupa osnovnih izloženosti na način definisan članom 291 ove odluke;

D predstavlja tačku razdvajanja na način propisan članom 300 ove odluke;

A predstavlja tačku spajanja na način propisan članom 300 ove odluke;

$$K_{SSFA(K_{IRB})} = \frac{e^{a \cdot u} - e^{a \cdot 1}}{a(u-1)}$$

pri čemu:

$$a = - (1 / (p \cdot K_{IRB}))$$

$$u = D - K_{IRB}$$

$$l = \max (A - K_{IRB}; 0)$$

pri čemu:

$$p = \max [0,3; (A + B \cdot (1/N) + C \cdot K_{IRB} + D \cdot LGD + E \cdot M_T)]$$

pri čemu:

N predstavlja efektivni broj izloženosti u skupu osnovnih izloženosti, koji je izračunat u skladu sa stavom 4 ovog člana;

LGD predstavlja izloženošću ponderisan prosječni gubitak zbog nastanka statusa neizmirenja obaveza u skupu osnovnih izloženosti, koji je izračunat u skladu sa stavom 5 ovog člana;

M_T predstavlja dospijeće tranše kako je definisano članom 301 ove odluke.

Parametri A , B , C , D i E se određuju u skladu sa sljedećom tabelom:

		A	B	C	D	E
Koji nije prema ritejlu	Nadređeni, granularni ($N \geq 25$)	0	3,56	-1,85	0,55	0,07
	Nadređeni, negranularni ($N < 25$)	0,11	2,61	-2,91	0,68	0,07
	Nenadređeni, granularni ($N \geq 25$)	0,16	2,87	-1,03	0,21	0,07
	Nenadređeni, negranularni ($N < 25$)	0,22	2,35	-2,46	0,48	0,07
Koji je prema ritejlu	Nadređeni	0	0	-7,48	0,71	0,24
	Nenadređeni	0	0	-5,78	0,55	0,27

(2) Ako osnovni IRB skup sadrži i izloženosti prema ritejlu i izloženosti koje nijesu izloženosti prema ritejlu, skup se dijeli na jedan podskup prema ritejlu i jedan podskup koji nije prema ritejlu, i za svaki od njih se procjenjuje poseban p-parametar (i odgovarajući ulazni parametri N , K_{IRB} i LGD), nakon čega se na osnovu p-parametara svakog podskupa i nominalne količine izloženosti u svakom podskupu izračunava ponderisani prosječni p-parametar za transakciju.

(3) Ako kreditna institucija primjenjuje pristup SEC-IRBA na mješoviti skup, p-parametar se izračunava na osnovu osnovnih izloženosti na koje se isključivo primjenjuje pristup IRB, i za te potrebe se osnovne izloženosti na koje se primjenjuje standardizovani pristup ne uzimaju u obzir.

(4) Efektivni broj izloženosti (N) izračunava se na sljedeći način:

$$N = \frac{(\sum_1 EAD_i)^2}{\sum_i EAD_i^2}$$

gdje EAD_i predstavlja iznos izloženosti koja je povezana sa i -tom izloženošću u skupu, a višestruke izloženosti prema istom dužniku konsoliduju se i tretiraju kao jedna izloženost.

(5) Izloženostu ponderisani prosječni LGD izračunava se na sljedeći način:

$$LGD = \frac{\sum_i LGD_i \cdot EAD_i}{\sum_i EAD_i}$$

pri čemu LGD_i predstavlja prosječni LGD povezan sa svim izloženostima prema i -tom dužniku.

(6) Ako se kreditnim rizikom i rizikom razvodnjavanja za otkupljena potraživanja u sekjuritizaciji upravlja na agregatnoj osnovi, ulazni parametar LGD smatra se ponderisanim prosjekom LGD -a za kreditni rizik i LGD -om od 100% za rizik razvodnjavanja, dok su ponderi pojedinačni zahtjevi za kapital u skladu sa pristupom IRB za kreditni rizik i za rizik razvodnjavanja.

(7) Kao indikatori koji ukazuju da se rizici tretiraju na agregatnoj osnovi u smislu stava 6 ovog člana, mogu se smatrati postojanje jedinstvenog fonda rezervi ili postojanje

prekomjerne kolateralizacije kojom se mogu pokriti gubici koji proizilaze iz kreditnog ili razrjeđivačkog rizika.

(8) Ako udio najveće osnovne izloženosti u skupu (C_1) ne prelazi 3%, kreditna institucija može za izračunavanje vrijednosti N i izloženosti ponderisanih prosječnih LGD-ova primjenjivati sljedeći pojednostavljeni metod:

$$N = \left(C_1 \cdot C_m + \left(\frac{C_m - C_1}{m - 1} \right) \cdot \max\{1 - m \cdot C_1, 0\} \right)^{-1}$$

LGD = 0,50

pri čemu:

C_m predstavlja udio u skupu koji odgovara zbiru najvećih m izloženosti; i

m određuje kreditna institucija.

(9) Za potrebe stava 8 ovog člana, ako je dostupna samo vrijednost C_1 , i ako taj iznos nije veći od 0,03, kreditna institucija može da odredi da LGD bude 0,50, a N da bude $1/C_1$.

(10) Ako je pozicija obezbijeđena mješovitim skupom i kreditna institucija može da izračuna K_{IRB} za iznose osnovne izloženosti od minimalno 95% u skladu sa članom 302 stav 1 tačka 1 ove odluke, kreditna institucija izračunava zahtjev za kapital za skup osnovnih izloženosti kao:

$$d \cdot K_{IRB} + (1 - d) \cdot K_{SA}$$

gdje „ d “ predstavlja udio iznosa izloženosti osnovnih izloženosti za koje kreditna institucija može da izračuna K_{IRB} uzimajući u obzir izloženosti svih osnovnih izloženosti.

(11) Ako kreditna institucija ima poziciju sekjuritizacije u obliku derivata za zaštitu od tržišnih rizika, uključujući kamatne ili valutne rizike, ona tom derivatu može da pripiše izvedeni ponder rizika ekvivalentan ponderu rizika osnovne pozicije koji je izračunat u skladu sa ovim članom.

(12) Referentnom pozicijom, u smislu stava 11 ovog člana, smatra se pozicija koja je u svakom smislu jednaka derivatu ili, u nedostatku takve jednake pozicije, pozicija koja je derivatu neposredno podređena.

Tretman STS sekjuritizacija u skladu sa pristupom SEC-IRBA

Član 304

Ponder rizika za poziciju u STS sekjuritizaciji se, u skladu sa pristupom SEC-IRBA, izračunava na način utvrđen članom 303 ove odluke, uz sljedeće izmjene:

- 1) donja granica pondera rizika za nadređene pozicije sekjuritizacije = 10%
- 2) $p = [0,3; 0,5 \cdot (A+B \cdot (1/N) + C \cdot K_{IRB} + D \cdot LGD + E \cdot M_T)]$

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa standardizovanim pristupom (SEC-SA)

Član 305

(1) Iznos rizikom ponderisanih izloženosti za poziciju u sekjuritizaciji se, u skladu sa pristupom SEC-SA, izračunava tako što se iznos izloženosti pozicije, koja je izračunata u skladu sa članom 284 ove odluke, pomnoži sa primjenljivim ponderom rizika koji se određuje na sljedeći način, a koji ni u kom slučaju ne može biti niži od praga koji iznosi 15%:

$$RW = 1.250\% \quad \text{ako je } D \leq K_A$$

$$RW = 12.5 \cdot K_{SSFA(K_A)} \quad \text{ako je } A \geq K_A$$

$$RW = \left[\left(\frac{K_A - A}{D - A} \right) \cdot 12.5 \right] + \left[\left(\frac{D - K_A}{D - A} \right) \cdot 12.5 \cdot K_{SSFA(K_A)} \right] \quad \text{ako je } A < K_A < D$$

pri čemu:

D predstavlja tačku razdvajanja na način propisan članom 300 ove odluke;

A predstavlja tačku spajanja na način propisan članom 300 ove odluke;

K_A je parametar koji se izračunava u skladu sa stavom 2 ovog člana;

$$K_{SSFA(K_A)} = \frac{e^{a \cdot u} - e^{a \cdot l}}{a(u-l)}$$

pri čemu:

$$a = - (1/(p \cdot K_A))$$

$$u = D - K_A$$

$$l = \max (A - K_A; 0)$$

$p = /$ za izloženost sekjuritizacije koja nije izloženost re-sekjuritizacije

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana, K_A se izračunava na sljedeći način:

$$K_A = (1 - W) \cdot K_{SA} + W \cdot 0.5$$

gdje:

K_{SA} označava zahtjev za kapital osnovnog skupa kako je definisano članom 291 ove odluke;

W je pokazatelj dobijen dijeljenjem iznosa iz tačke 1 sa iznosom iz tačke 2:

1) zbira nominalnog iznosa onih izloženosti u statusu neizmirenja obaveza, i

2) zbira nominalnog iznosa svih osnovnih izloženosti.

(3) Za potrebu primjene stava 2 ovog člana, izloženost u statusu neizmirenja obaveza je odnosna izloženost koja je:

- 1) dospjela prije 90 dana ili više;
- 2) podliježe postupku u slučaju stečaja ili nesolventnosti;
- 3) podliježe izvršenju ili sličnom postupku; ili
- 4) ima status neispunjavanja obaveze u skladu sa dokumentacijom sekjuritizacije.

(4) Ako kreditna institucija nema informacije o statusu u pogledu dospjelih nenaplaćenih potraživanja za 5% ili manje osnovnih izloženosti u skupu u smislu dospjelih nenaplaćenih potraživanja, ona može da primijeni pristup SEC-SA uz sljedeću korekciju pri izračunavanju K_A :

$$K_A = \left(\frac{EAD_{Subpool\ 1\ where\ W\ known}}{EAD\ Total} \times K_A^{Subpool\ 1\ where\ W\ known} \right) + \frac{EAD_{Subpool\ 2\ where\ W\ unknown}}{EAD\ Total}$$

5) Ako kreditna institucija nema informacije o statusu u pogledu dospjelih nenaplaćenih potraživanja za više od 5% osnovnih izloženosti u skupu, na poziciju u sekjuritizaciji se primjenjuje ponder rizika od 1.250%.

(6) Ako kreditna institucija ima poziciju sekjuritizacije u obliku derivata za zaštitu od tržišnih rizika, uključujući kamatne ili valutne rizike, tom derivatu može pripisati izvedeni ponder rizika ekvivalentan ponderu rizika referentne pozicije koji je izračunat u skladu sa ovim članom.

(7) Referentnom pozicijom, u smislu stava 6 ovog člana, smatra se pozicija koja je u svakom smislu jednaka derivatu ili, u nedostatku takve jednake pozicije, pozicija koja je neposredno podređena derivatu.

Tretman STS sekjuritizacija u skladu sa pristupom SEC-SA

Član 306

Ponder rizika za poziciju u STS sekjuritizaciji se, u skladu sa pristupom SEC-SA, izračunava na način utvrđen članom 305 ove odluke uz sljedeće izmjene:

- 1) donja granica pondera rizika za nadređene pozicije sekjuritizacije = 10%
- 2) $p = 0,5$

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa pristupom zasnovanim na eksternim rejting-sistemima (pristup SEC-ERBA)

Član 307

(1) Iznos rizikom ponderisanih izloženosti za poziciju sekjuritizacije se u skladu sa pristupom SEC-ERBA izračunava tako što se iznos izloženosti pozicije, koja je izračunata u skladu sa članom 284 ove odluke, pomnoži sa primjenljivim ponderom rizika utvrđenim ovim članom.

(2) Za izloženosti sa kratkoročnim kreditnim procjenama, ili kada rejting zasnovan na kratkoročnoj kreditnoj procjeni može da se izvede u skladu sa stavom 7 ovog člana, primjenjuju se sljedeći ponderi rizika:

Tabela 1

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	svi drugi rejtinzi
ponder rizika	15%	50%	100%	1.250%

(3) Za izloženosti sa dugoročnim kreditnim procjenama ili ako rejting zasnovan na dugoročnoj kreditnoj procjeni može biti izveden u skladu sa stavom 7 ovog člana, primjenjuju se sljedeći ponderi rizika, prema potrebi korigovani za dospijeće tranše (M_T) u skladu sa članom 301 ove odluke i stavom 4 ovog člana, kao i za za gustoću tranše za nenadređene tranše u skladu sa stavom 5 ovog člana:

Tabela 2

stepen kreditnog kvaliteta	nadređena tranša		nenadređena (rijetka) tranša	
	dospijeće tranše (M_T)		dospijeće tranše (M_T)	
	1 godina	5 godina	1 godina	5 godina
1	15%	20%	15%	70%
2	15%	30%	15%	90%
3	25%	40%	30%	120%
4	30%	45%	40%	140%
5	40%	50%	60%	160%
6	50%	65%	80%	180%
7	60%	70%	120%	210%
8	75%	90%	170%	260%
9	90%	105%	220%	310%
10	120%	140%	330%	420%
11	140%	160%	470%	580%
12	160%	180%	620%	760%
13	200%	225%	750%	860%
14	250%	280%	900%	950%
15	310%	340%	1.050%	1.050%
16	380%	420%	1.130%	1.130%
17	460%	505%	1.250%	1.250%
Svi ostali	1.250%	1.250%	1.250%	1.250%

(4) Za određivanje pondera rizika za tranše sa dospijećem između jedne i pet godina, kreditna institucija je dužna da primjenjuje linearnu interpolaciju među ponderima rizika koji se primjenjuju na dospijeće od jedne i pet godina u skladu sa tabelom iz stava 3 ovog člana.

(5) Kako bi uzela u obzir gustoću tranše, kreditna institucija je dužna da izračunava ponder rizika za nenadređene tranše primjenom sljedeće formule:

$$RW = [RW \text{ nakon korekcije za dospijeće u skladu sa stavom 4 ovog člana}] \cdot [1 - \min(T; 50\%)]$$

pri čemu je:

$T = \text{gustoća tranše izračunata kao } D - A$

pri čemu:

D predstavlja tačku razdvajanja na način propisan članom 300 ove odluke.

A predstavlja tačku spajanja na način propisan članom 300 ove odluke.

(6) Ponderi rizika za tranše koje nijesu nadređene, amkoji proizilaze iz st. 3, 4 i 5 ovog člana ne smiju da budu niži od 15%, i, dodatno, tako izračunati ponderi rizika ne smiju da budu niži od pondera rizika koji odgovara hipotetičkoj (zamišljenoj) nadređenoj tranši iste sekjuritizacije sa istom kreditnom procjenom i istim dospijećem.

(7) U svrhu primjene izvedenih rejtinga, kreditna institucija je dužna da pripisuje izvedeni rejting poziciji bez rejtinga, koji je ekvivalentan kreditnoj procjeni referentne pozicije sa rejtingom koja ispunjava sljedeće uslove:

- 1) referentna pozicija u svakom smislu ima jednak rang u odnosu na poziciju sekjuritizacije bez rejtinga ili, u nedostatku pozicije jednakog ranga, odnosno pozicija neposredno je podređena poziciji bez rejtinga;
- 2) referentna pozicija nema koristi od garancija trećih strana ni od drugih kreditnih poboljšanja koja nijesu dostupna pozicijama bez rejtinga;
- 3) dospijeće referentne pozicije jednako je dospijeću dotičnih pozicija bez rejtinga ili duže od tog dospijeća; i
- 4) izvedeni rejtinzi redovno se ažuriraju kako bi odražavali sve eventualne promjene u kreditnoj procjeni referentne pozicije.

(8) Kreditna institucija koja ima poziciju sekjuritizacije u obliku derivata za zaštitu od tržišnog rizika, uključujući kamatne ili valutne rizike, može tom derivatu da pripiše izvedeni ponder rizika ekvivalentan ponderu rizika referentne pozicije koji je izračunat u skladu sa ovim članom.

(9) Referentna pozicija, u smislu stava 8 ovog člana, je pozicija koja je u svakom smislu jednaka derivatu ili, u nedostatku takve jednake pozicije, pozicija koja je neposredno podređena derivatu.

Tretman STS sekjuritizacija u skladu sa pristupom SEC-ERBA

Član 308

(1) Ponder rizika za poziciju u STS sekjuritizaciji se, u skladu sa pristupom SEC-ERBA, izračunava u skladu sa članom 307 ove odluke, uz izmjene utvrđene ovim članom.

(2) Za izloženosti sa kratkoročnim kreditnim procjenama, ili kada rejting zasnovan na kratkoročnoj kreditnoj procjeni može da se izvede u skladu sa članom 307 stav 7 ove odluke, primjenjuju se sljedeći ponderi rizika:

Tabela 3

stepen kreditnog kvaliteta	1	2	3	svi drugi rejtinzi
ponder rizika	10%	30%	60%	1.250%

(3) Za izloženosti sa dugoročnim kreditnim procjenama, ili kada rejting zasnovan na dugoročnoj kreditnoj procjeni može biti izveden u skladu sa članom 307 stav 7 ove odluke, primjenjuju se sljedeći ponderi rizika, korigovani za dospijeće tranše (M_T) u skladu sa čl. 301 i 307 stav 4 ove odluke, kao i za gustoću tranše nenadređenih tranši u skladu sa članom 307 stav 5 ove odluke:

Tabela 4

stepen kreditnog kvaliteta	nadređena tranša		nenadređena (rijetka) tranša	
	dospijeće tranše (M_T)		dospijeće tranše (M_T)	
	1 godina	5 godina	1 godina	5 godina
1	10%	10%	15%	40%
2	10%	15%	15%	55%
3	15%	20%	15%	70%
4	15%	25%	25%	80%
5	20%	30%	35%	95%
6	30%	40%	60%	135%
7	35%	40%	95%	170%
8	45%	55%	150%	225%
9	55%	65%	180%	255%
10	70%	85%	270%	345%
11	120%	135%	405%	500%
12	135%	155%	535%	655%
13	170%	195%	645%	740%
14	225%	250%	810%	855%
15	280%	305%	945%	945%
16	340%	380%	1.015%	1.015%
17	415%	455%	1.250%	1.250%
Ostali	1.250%	1.250%	1.250%	1.250%

Obim i operativni zahtjevi za pristup interne procjene

Član 309

(1) Kreditna institucija može, u okviru pristupa interne procjene, da izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za pozicije bez rejtinga u programima ABCP ili transakcijama ABCP u skladu sa članom 310 ove odluke ako su ispunjeni uslovi iz stava 3 ovog člana.

(2) Kada je kreditna institucija u skladu sa stavom 3 ovog član dobila odobrenje za primijenu pristupa interne procjene, a specifična pozicija u programu ABCP ili transakciji ABCP ulazi u područje primjene koje obuhvata takvo odobrenje, kreditna institucija je dužna da primjenjuje taj pristup da bi izračunala iznos rizikom ponderisanih izloženosti za tu poziciju.

(3) Centralna banka će izdati kreditnoj instituciji odobrenje za primijenu pristupa interne procjene iz stava 2 ovog člana, za jasno definisano područje primjene, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) sve pozicije u komercijalnom zapisu koji je emitovan u programu ABCP su pozicije sa rejtingom;
- 2) interna procjena kreditnog kvaliteta pozicije odražava javno dostupnu metodologiju procjene jedne ili više eksternih institucija za procjenu kreditnog rizika (ECAI) za potrebe dodjeljivanja rejtinga pozicijama sekjuritizacije obezbijeđenim osnovnim izloženostima (izloženostima koje su u osnovi finansijskih instrumenata) koje su iste vrste kao izloženosti koje se sekjuritizuju;
- 3) komercijalni zapis koji je emitovan u programu ABCP uglavnom je emitovan ulagačima treće strane;
- 4) proces interne procjene institucije mora biti barem jednako konzervativan kao javno dostupne procjene onih ECAI koje su dodijelile eksterni rejting komercijalnom zapisu koji je emitovan u programu ABCP, posebno u pogledu faktora stresa i drugih relevantnih kvantitativnih elemenata;
- 5) metodologija interne procjene kreditne institucije uzima u obzir sve relevantne javno dostupne metodologije dodjeljivanja rejtinga ECAI koje dodjeljuju rejting komercijalnom zapisu programa ABCP i primjenjuje razrede rejtinga koji odgovaraju kreditnim procjenama ECAI, pri čemu kreditna institucija u svoju internu evidenciju uključuje obrazloženje u kome opisuje način na koji su zahtjevi iz ove tačke ispunjeni i to objašnjenje redovno ažurira;
- 6) kreditna institucija primjenjuje metodologiju interne procjene za potrebe internog upravljanja rizicima, uključujući procese donošenja odluka, upravljanja informacijama i internog raspoređivanja kapitala;
- 7) interni ili eksterni revizori, ECAI ili interne službe kreditne institucije za provjeru kredita ili za upravljanje rizicima, vrše redovne provjere procesa interne procjene i kvaliteta internih procjena kreditnog kvaliteta izloženosti kreditne institucije prema programu ABCP ili transakciji ABCP;
- 8) kreditna institucija prati uspješnost svojih internih rejtinga da bi procijenila uspješnost svoje metodologije interne procjene i, ako je potrebno, prilagođava tu metodologiju u slučaju da uspješnost izloženosti kontinuirano odstupa od one na koju upućuju interni rejtingi;
- 9) program ABCP uključuje standarde ponude odnosno prodaje dužničkih ili vlasničkih instrumenata i upravljanja obavezama u obliku smjernica za administratora programa minimalno o:
 - kriterijumima prihvatljivosti imovine, u skladu sa tačkom 10 ovog stava;

- vrsti i novčanom iznosu izloženosti koje proizilaze iz pružanja linija za likvidnost linija i kreditnih poboljšanja;
 - distribuciji gubitaka između pozicija sekjuritizacije u programu ABCP ili transakciji ABCP;
 - pravnoj i ekonomskoj izdvojenosti prenesene imovine od subjekta koji tu imovinu prodaje;
- 10) kriterijumima prihvatljivosti imovine u programu ABCP obezbjeđuje se naročito:
- isključenje kupovine imovine koja duže vrijeme ima status dospjele nenaplaćene imovine ili status neizmirenja obaveza;
 - ograničenje prevelike koncentracije na pojedinog dužnika ili geografsko područje; i
 - ograničenje roka dospijeca imovine koja se kupuje;
- 11) sprovodi se analiza kreditnog rizika prodavca imovine i njegov poslovni profil, uključujući naročito procjenu njegove:
- prošle i očekivane buduće finansijske uspješnosti;
 - trenutne tržišne pozicije i očekivane buduće konkurentnosti;
 - finansijske poluge, novčanog toka, pokriva kamata i rejtinga duga; i
 - standarda pokroviteljstva, sposobnosti servisiranja i procesa naplate;
- 12) program ABCP uključuje politike i procese naplate koji uzimaju u obzir operativnu sposobnost i kreditni kvalitet serviseru i raspolaže elementima za ublažavanje rizika povezanih sa uspješnošću prodavca i serviseru;
- 13) pri ukupnoj procjeni gubitka na skupu imovine koji se može kupiti u okviru programa ABCP uzimaju se u obzir svi potencijalni izvori rizika, kao što su kreditni rizik i rizik razvodnjavanja;
- 14) ako je obim kreditnog poboljšanja koji pruža prodavac određen samo prema gubicima na osnovu kredita, i ako je razrjeđivački rizik za taj skup imovine znatan, program ABCP sadrži posebnu rezervu za rizik razvodnjavanja;
- 15) pri određivanju potrebnog nivoa poboljšanja u programu ABCP u obzir se uzimaju višegodišnje istorijske informacije, uključujući gubitke, dospjela nenaplaćena potraživanja, umanjenja realne vrijednosti potraživanja koja su nastala zbog rizika razvodnjavanja i koeficijent obrta potraživanja;
- 16) u slučaju kupovine izloženosti program ABCP uključuje elemente koji služe za ublažavanje potencijalnog pogoršanja kreditnog kvaliteta odnosnog portfolija, s tim da ti elementi mogu da uključuju pokretače likvidacije karakteristične za skup izloženosti;
- 17) kreditna institucija procjenjuje obilježja osnovnog skupa aktive, kao što je npr. njegova ponderisana prosječna kreditna ocjena i identifikuje sve koncentracije na pojedinog dužnika ili geografsko područje, kao i granularnost skupa aktiva.

(4) U smislu stava 3 tačka 12 ovog člana, rizici povezani sa uspješnošću mogu se ublažiti pomoću pokretača zasnovanih na trenutnom kreditnom kvalitetu prodavca ili serviseru kako bi se u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza spriječilo miješanje sredstava prodavca i sredstava serviseru.

(5) Ako reviziju iz stava 3 tačka 7 ovog člana sprovode organizacione jedinice za internu reviziju, provjeru kredita ili upravljanje rizicima kreditne institucije, te jedinice moraju da budu nezavisne od internih jedinica kreditne institucije koje su u okviru programa ABCP zadužene za odnose sa pravnim licima i klijentima.

(6) Kreditna institucija kojoj je Centralna banka izdala odobrenje za primjenu pristupa interne procjene ne smije za pozicije koje su obuhvaćene područjem primjene pristupa

interne procjene da se vrati na primjenu drugog metoda, osim ako je kreditna institucija:

- 1) po mišljenju Centralne banke dokazala da za vraćanje na primjenu drugog metoda ima opravdane razloge; i
- 2) dobila prethodno odobrenje Centralne banke.

Izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa pristupom interne procjene

Član 310

(1) Kreditna institucija je, u skladu sa pristupom interne procjene, dužna da dodijeli poziciji bez rejtinga u okviru programa ABCP ili transakcije ABCP jedan od razreda rejtinga koji su utvrđeni članom 309 stav 3 tačka 5 ove odluke, s tim što se poziciji dodjeljuje izvedeni rejting koji je jednak kreditnim procjenama koje odgovaraju tom razredu rejtinga u skladu sa članom 309 stav 3 tačka 5 ove odluke.

(2) Rejting izveden u skladu sa stavom 1 ovog člana mora u trenutku svog prvog dodjeljivanja biti najmanje na nivou investicionog rejtinga ili na boljem nivou, i u tom smislu ga ECAI za potrebe izračunavanja iznosâ rizikom ponderisanih izloženostismatra prihvatljivom kreditnom procjenom u skladu sa čl. 307 ili 308 ove odluke, u zavisnosti od toga koji se primjenjuje.

Pododsjek 4 – Gornje granice za pozicije sekjuritizacije

Maksimalni ponder rizika za nadređene pozicije sekjuritizacije - „dubinski“ pristup

Član 311

(1) Kreditna institucija koja u svakom trenutku poznaje sastav osnovnih izloženosti može nadređenoj poziciji sekjuritizacije pripisati maksimalni ponder rizika koji je jednak izloženošću ponderisanom prosječnom ponderu rizika koji bi se primjenljivao na te izloženosti da one nijesu bile sekjuritizovane.

(2) U slučaju skupova osnovnih izloženosti, ako kreditna institucija primjenjuje isključivo standardizovani pristup ili pristup IRB, maksimalni ponder rizika nadređene pozicije sekjuritizacije je jednak izloženošću ponderisanom prosječnom ponderu rizika koji bi se primjenljivao na osnovne izloženosti, u skladu sa odjeljkom 2 ili 3 ove glave, kakve bi bile da te izloženosti nijesu bile sekjuritizovane.

(3) U slučaju mješovitih skupova maksimalni ponder rizika izračunava se na sljedeći način:

- 1) ako kreditna institucija primjenjuje pristup SEC-IRBA, dijelu osnovnog skupa (*underlying pool*) na koji se primjenjuje standardizovani pristup pripisuje se odgovarajući ponder rizika standardizovanog pristupa, dok se dijelu osnovnog skupa na koji se primjenjuje pristup IRB pripisuje odgovarajući ponder rizika IRB pristupa;

- 2) ako kreditna institucija primjenjuje pristup SEC-SA ili pristup SEC-ERBA, maksimalni ponder rizika za nadređene pozicije sekjuritizacije jednak je ponderisanom prosječnom ponderu rizika osnovnih izloženosti koji je karakterističan za standardizivani pristup.
- (4) U smislu ovog člana, ponder rizika koji bi se primjenljivao u skladu sa pristupom IRB, na osnovu odjeljka 3 ove glave, jednak je odnosu:
- 1) očekivanih gubitaka pomnoženih sa 12,5 i
 - 2) iznosu osnovnih izloženosti.
- (5) Ako je maksimalni ponder rizika, izračunat u skladu sa stavom 1 ovog člana, manji od donjih granica pondera rizika iz čl. 303 do 308 ove odluke, u zavisnosti od toga koji se primjenjuje, umjesto njih se primjenjuje taj maksimalni ponder rizika.

Maksimalni zahtjevi za kapital

Član 312

- (1) Kreditna institucija inicijator, kreditna institucija sponzor ili druga kreditna institucija koja primjenjuje pristup SEC-IRBA ili kreditna institucija inicijator ili kreditna institucija sponzor koja primjenjuje pristup SEC-SA ili pristup SEC-ERBA može da na poziciju sekjuritizacije koju drži primjenjuje maksimalni zahtjev za kapital jednak zahtjevima za kapital koji bi se dobili izračunom u skladu sa odjeljkom 2 ili 3 ove glave za osnovne izloženosti kakve bi bile da nijesu bile sekjuritizovane.
- (2) U smislu ovog člana, zahtjev za kapital pristupa IRB uključuje iznos očekivanih gubitaka povezanih sa osnovnim izloženostima, izračunat u skladu sa odjeljkom 3 ove glave, i iznos neočekivanih gubitaka.
- (3) U slučaju mješovitih skupova, maksimalni zahtjev za kapital određuje se na način što se izračuna izloženošću ponderisani prosječni iznos zahtjeva za kapital za dio osnovnih izloženosti na koji se primjenjuje pristup IRB i za dio na koji se primjenjuje standardizovani pristup u skladu sa stavom 1 ovog člana.
- (4) Maksimalni zahtjev za kapital je rezultat proizvoda iznosa izračunatog u skladu sa st. 1, 2 i 3 ovog člana i najvećeg udjela kamata koje kreditna institucija ima u relevantnim tranšama (V), izraženog kao procenat i izračunatog na sljedeći način:
- 1) za kreditnu instituciju koja ima jednu ili više pozicija sekjuritizacije u jednoj tranši, V je jednak odnosu nominalnog iznosa pozicija sekjuritizacije koje kreditna institucija drži u toj tranši i nominalnog iznosa tranše;
 - 2) za kreditnu instituciju koja ima pozicije sekjuritizacije u različitim tranšama, V je jednak maksimalnom udjelu kamata u svim tranšama, i za te potrebe udio kamata za svaku od različitih tranši izračunava se na način utvrđen u tački 1 ovog stava.
- (5) Pri izračunavanju maksimalnog zahtjeva za kapital za poziciju sekjuritizacije u skladu sa ovim članom, cijeli iznos eventualne dobiti od prodaje i samo kamatnih stripova za poboljšanje kredita iz transakcije sekjuritizacije oduzima se od redovnog osnovnog kapitala u skladu sa članom 19 tačka 11 ove odluke.

Pododsjek 5 – Ostale odredbe

Resekjuritizacije

Član 313

(1) Kreditna institucija je dužna da primjenjuje pristup SEC-SA na poziciju u resekjuritizaciji u skladu sa članom 281 ove odluke, uz sljedeće izmjene:

- 1) $W = 0$, za sve izloženosti prema tranši sekjuritizacije u okviru skupa osnovnih izloženosti;
- 2) $p = 1,5$;
- 3) dobijeni ponder rizika podliježe donjoj granici pondera rizika od 100%.

(2) K_{SA} za osnovne izloženosti sekjuritizacije se izračunava u skladu sa pododsjekom 2 ovog odsjeka.

(3) Maksimalni zahtjevi za kapital iz pododsjeka 4 ovog odsjeka se ne primjenjuju na pozicije resekjuritizacije.

(4) Ako se skup osnovnih izloženosti sastoji od mješavine tranši sekjuritizacije i drugih vrsta imovine, parametar K_A se određuje kao nominalnom izloženošću ponderisani prosječni K_A koji se izračunava odvojeno za svaki podskup izloženosti.

Tretman sekjuritizacija nekvalitetnih izloženosti (NPE sekjuritizacija)

Član 314

(1) Za potrebe ovog člana kvalifikovana tradicionalna sekjuritizacija nekvalitetnih izloženosti je tradicionalna sekjuritizacija nekvalitetnih izloženosti u kojoj nepovratni diskont kupovne cijene iznosi najmanje 50% preostalog iznosa osnovnih izloženosti u trenutku njihovog prenosa na subjekte sekjuritizacije za posebne namjene (SSPE).

(2) Ponder rizika za poziciju u sekjuritizaciji nekvalitetnih izloženosti izračunava se u skladu sa članom 290 ili 311 ove odluke, pri čemu se na ponder rizika primjenjuje donja granica od 100%, osim kada se primjenjuje član 307 ove odluke.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, kreditna institucija dodjeljuje ponder rizika od 100% nadređenoj poziciji sekjuritizacije u kvalifikovanoj tradicionalnoj sekjuritizaciji nekvalitetnih izloženosti, osim kada se primjenjuje član 307 ove odluke.

(4) Kreditna institucija koja primjenjuje IRB pristup na sve izloženosti u skupu osnovnih izloženosti (onih koje su u osnovi pozicije sekjuritizacije) u skladu sa odjeljkom 3 ove glave i kojima nije dozvoljeno da koriste sopstvene procjene LGD-a i faktora konverzije za takve izloženosti ne smiju da primjenjuju pristup SEC-IRBA za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženostiza poziciju u sekjuritizaciji nekvalitetnih izloženosti i ne smiju da primjenjuju stav 5 ili stav 6 ovog člana.

(5) Za potrebe člana 312 stav 1 ove odluke, očekivani gubici povezani sa izloženostima koje su osnova za kvalifikovanu tradicionalnu sekjuritizaciju

nekvalitetnih izloženosti uključuju se nakon odbijanja nepovratnog diskonta kupovne cijene i, prema potrebi, dodatnih specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik.

(6) Kreditna institucija izračunava zahtjev za kapital u skladu sa sljedećom formulom:

$$CR_{max} = RWEA_{IRB} \cdot 8\% + \max \left[EL_{IRB} - NRPPD \cdot \frac{EV_{IRB}}{EV_{pool}} - SCRA_{IRB}; 0 \right] + RWEA_{SA} \cdot 8\%$$

pri čemu je:

CR_{max}	=	maksimalni zahtjev za kapital u slučaju kvalifikovane tradicionalne sekjuritizacije nekvalitetnih izloženosti;
$RWEA_{IRB}$	=	zbir iznosa rizikom ponderisanih osnovnih izloženosti na koje se primjenjuje IRB pristup;
EL_{IRB}	=	zbir iznosa očekivanih gubitaka osnovnih izloženosti na koje se primjenjuje IRB pristup;
$NRPPD$	=	nepovratni diskont kupovne cijene;
EV_{IRB}	=	zbir iznosa osnovnih izloženosti na koje se primjenjuje IRB pristup;
EV_{Pool}	=	zbir iznosa svih osnovnih izloženosti u skupu;
$SCRA_{IRB}$	=	za kreditnu instituciju koja je inicijator, specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik koje je kreditna institucija izvršila u pogledu osnovnih izloženosti na koje se primjenjuje IRB pristup samo ako i u mjeri u kojoj te ispravke vrijednosti prelaze NRPPD; za kreditnu instituciju koja je investitor iznos je nula;
$RWEA_{SA}$	=	zbir iznosa rizikom ponderisanih izloženosti osnovnih izloženosti na koje se primjenjuje standardizovani pristup.

(7) Izuzetno od stava 3 ovog člana, ako je prosječni ponder rizika ponderisan visinom izloženosti izračunatim u skladu sa dubinskim pristupom iz člana 311 niži od 100%, kreditna institucija može da primijeni niži ponder rizika, uz primjenu donje granice pondera rizika od 50%.

(8) Za potrebe stava 6, kreditna institucija koja je inicijator i koja primjenjuje pristup SEC-IRBA na poziciju i kojoj je dozvoljeno da koristi sopstvene procjene LGD-a i faktore konverzije za sve osnovne izloženosti na koje se primjenjuje IRB pristup u skladu sa Odjeljkom 3, dužna je da odbije nepovratni diskont kupovne cijene i, prema potrebi, sve dodatne specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik od očekivanih gubitaka i iznose izloženosti za one osnovne izloženosti koje su povezane sa nadređenom pozicijom u kvalifikovanoj tradicionalnoj sekjuritizaciji nekvalitetnih izloženosti u skladu sa sljedećom formulom:

$$RW_{max} = \frac{RWEA_{IRB} + \max \left[12,5 \cdot \left(EL_{IRB} - NRPPD \cdot \frac{EV_{IRB}}{EV_{pool}} - SCRA_{IRB} \right); 0 \right] + RWEA_{SA}}{\max \left[EL_{IRB} - NRPPD \cdot \frac{EV_{IRB}}{EV_{pool}} - SCRA_{IRB}; 0 \right] + EV_{SA}}$$

gdje je:

- RW_{MAX} = ponder rizika, prije primjene donje granice, koji se primjenjuje na nadređenu poziciju u kvalifikovanoj tradicionalnoj sekjuritizaciji nekvalitetnih izloženosti ako se primjenjuje dubinski pristup;
- $RWEA_{IRB}$ = zbir iznosa rizikom ponderisanih osnovnih izloženosti na koje se primjenjuje IRB pristup;
- $RWEA_{SA}$ = zbir iznosa rizikom ponderisanih osnovnih izloženosti na koje se primjenjuje standardizovani pristup;
- EL_{IRB} = zbir iznosa očekivanih gubitaka osnovnih izloženosti na koje se primjenjuje IRB pristup;
- $NRPPD$ = nepovratni diskont kupovne cijene;
- EV_{IRB} = zbir iznosa osnovnih izloženosti na koje se primjenjuje IRB pristup;
- EV_{Pool} = zbir iznosa svih osnovnih izloženosti u skupu;
- EV_{SA} = zbir iznosa osnovnih izloženosti na koje se primjenjuje standardizovani pristup;
- $SCRA_{IRB}$ = za kreditnu instituciju koja je inicijator, specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik koje je kreditna institucija izvršila u pogledu osnovnih izloženosti na koje se primjenjuje IRB pristup samo ako i u mjeri u kojoj te ispravke vrijednosti prelaze NRPPD; za kreditnu instituciju koja je investitor iznos je nula;

(9) Za potrebe ovog člana odluke, nepovratni diskont kupovne cijene izračunava se oduzimanjem iznosa iz tačke 2 od iznosa iz tačke 1:

- 1) preostali iznos osnovnih izloženosti sekjuritizacije nekvalitetnih izloženosti u trenutku prenosa tih izloženosti na SSPE;
- 2) zbir sljedećeg:
 - početne prodajne cijene tranši ili, ako je primjenjivo, djelova tranši sekjuritizacije nekvalitetnih izloženosti prodatih investitorima trećim stranama; i
 - preostali iznos tranši u trenutku kada su osnovne izloženosti prenijete na SSPE ili, ako je primjenjivo, djelova tranši te sekjuritizacije koje drži inicijator.

(10) Za potrebe st. 5 do 8 ovog člana, tokom trajanja transakcije, izračunavanje nepovratnog diskonta kupovne cijene usklađuje se naniže uzimajući u obzir ostvarene gubitke, pri čemu svako smanjenje preostalog iznosa osnovnih izloženosti koje proizlazi iz ostvarenih gubitaka smanjuje nepovratni diskont kupovne cijene, u skladu sa donjom granicom koja iznosi nula.

(11) Ako je diskont strukturisan tako da se može vratiti inicijatoru u cijelosti ili djelimično, takav diskont ne smatra se nepovratnim diskontom kupovne cijene za potrebe ovog člana ove odluke.

Nadređene pozicije u sekjuritizacijama kredita za SME

Član 315

Kreditna institucija inicijator može da izračuna iznose rizikom ponderisanih izloženosti za poziciju sekjuritizacije u STS bilansnoj sekjuritizaciji u skladu sa čl. 304, 306 ili 308 ove odluke, u zavisnosti od toga koji se primjenjuje, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) sekjuritizacija ispunjava uslove za STS sekjuritizaciju koji su utvrđeni u u članu 279 stav 6 ove odluke;
- 2) pozicija se može smatrati nadređenom pozicijom sekjuritizacije.

Dodatni ponder rizika

Član 316

(1) Centralna banka će odrediti srazmjerni dodatni ponder rizika kreditnoj instituciji koja zbog svog nemara ili propusta u bilo kom materijalnom pogledu ne ispunjava zahtjeve iz čl. 321, 322 i 329 ove odluke, i to od minimalno pondera rizika 250%, a najviše do 1.250%, koji se primjenjuje na relevantne pozicije sekjuritizacije na način na način utvrđen članom 283 stav 9 ove odluke, odnosno članom 501 stav 3 ove odluke.

(2) Centralna banka će postepeno povećavati dodatni ponder rizika sa svakim sljedećim kršenjem odredbi o dubinskoj analizi i upravljanju rizikom kreditne institucije, i pri tome će uzimati u obzir izuzetke za određene sekjuritizacije iz člana 329 stav 15 ove odluke smanjivanjem pondera rizika koji bi inače propisivala u skladu sa ovim članom za sekjuritizaciju na koju se primjenjuje 329 stav 15 ove odluke.

Odsjek 4 – Eksterne kreditne procjene

Korišćenje kreditnih procjena eksternih institucija za procjenu kreditnog rizika

Član 317

Kreditna institucija može da koristi kreditne procjene za određivanje pondera rizika pozicije sekjuritizacije u skladu sa ovim odjeljkom samo ako je kreditnu procjenu dodijelila ili potvrdila priznata ECAI.

Zahtjevi koje moraju ispuniti kreditne procjene eksternih institucija za procjenu kreditnog rizika

Član 318

(1) Kreditna institucija koristi kreditnu procjenu ECAI u svrhu izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa odsjekom 3 ovog odjeljka samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) ne postoji neusklađenost između vrsta plaćanja koje su uzete u obzir u kreditnoj procjeni i vrsta plaćanja na koja kreditna institucija ima pravo na osnovu ugovora iz kojeg proizilazi ta pozicija sekjuritizacije;
- 2) ECAI objavljuje kreditne procjene i informacije o analizi gubitaka i novčanih tokova, osjetljivosti rejtinga na promjene u pretpostavkama na kojima se zasnivaju rejtingi, uključujući uspješnost osnovnih izloženosti, kao i o postupcima, metodologijama, pretpostavkama i ključnim elementima na kojima se zasnivaju procjene;
- 3) kreditne procjene su uključene u tranzicionu matricu ECAI;
- 4) kreditne procjene nijesu u potpunosti ili djelimično zasnovane na nematerijalnoj podršci koju pruža sama kreditna institucija, a ukoliko se pozicija u cijelini ili djelimično zasniva na nematerijalnoj podršci, za potrebe izračunavanja iznosâ rizikom ponderisanih izloženosti tu poziciju, kreditna institucija je dužna da je u skladu sa odsjekom 3 ovog odjeljka tretira kao poziciju bez rejtinga; i
- 5) ECAI se obavezala da objavi objašnjenja o tome kako uspješnost osnovnih izloženosti utiče na tu kreditnu procjenu.

(2) Javno dostupne informacije iz stava 1 tačka 2 ovog člana su informacije koje su objavljene u odgovarajućem dostupnom formatu, kao i one koje nijesu dostupne samo ograničenom broju subjekata.

(3) Izuzetno od stava 1 tačka 4 ovog člana, ako se pozicija u cjelini ili djelimično zasniva na nematerijalnoj podršci, kreditna institucija će tu poziciju, u skladu sa odsjekom 3 ovog odjeljka, a za potrebe izračunavanja iznosâ rizikom ponderisanih izloženosti tu poziciju, tretirati kao poziciju bez rejtinga

Korišćenje kreditnih procjena

Član 319

(1) Kreditna institucija može da odabere jednu ili više eksternih institucija za procjenu kreditnog rizika, čije se kreditne procjene koriste za izračunavanje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa ovim odjeljkom (odabrana ECAI).

(2) Kreditna institucija je dužna da koristi kreditne procjene svojih pozicija sekjuritizacije na dosljedan i neselektivan način, kao i da, za te potrebe, ispunjava sljedeće zahtjeve:

- 1) kreditna institucija ne smije u okviru iste sekjuritizacije koristiti kreditne procjene jedne ECAI za svoje pozicije u pojedinim tranšama, a kreditnim procjenama druge ECAI za svoje pozicije u ostalim tranšama, bez obzira na to da li postoji kreditna procjena prve ECAI za ostale tranše;
- 2) ako postoje dvije kreditne procjene odabranih eksternih institucija za procjenu kreditnog rizika za istu poziciju, kreditna institucija je dužna da koristi nepovoljniju procjenu;

- 3) ako za istu poziciju postoje tri ili više kreditnih procjena odabranih eksternih institucija za procjenu kreditnog rizika, kreditna institucija može da koristi dvije najpovoljnije kreditne procjene, a ako se one razlikuju kreditna institucija koristi onu koja je nepovoljnija; i
- 4) kreditna institucija ne smije da aktivno traži povlačenje nepovoljnijih rejtinga.

(3) Kreditna institucija primjenjuje ponder rizika povezan sa kreditnim procjenom ako osnovne izloženosti sekjuritizacije imaju potpunu ili djelimično prihvatljivu kreditnu zaštitu u skladu sa odjeljkom 4 ove glave i ako je rezultat te zaštite uzet u obzir pri kreditnoj procjeni pozicije sekjuritizacije od strane odabrane ECAI.

(4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, ako kreditna zaštita nije prihvatljiva u skladu sa odjeljkom 4 ove glave, ta kreditna zaštita se ne priznaje, a pozicija sekjuritizacije se tretira kao pozicija bez rejtinga.

(5) Ako pozicija sekjuritizacije ima prihvatljivu kreditnu zaštitu u skladu sa odjeljkom 4 ove glave, i ako je rezultat te zaštite uzet u obzir pri njenoj kreditnoj procjeni od strane odabrane ECAI, kreditna institucija je dužna da tretira poziciju sekjuritizacije kao da je bez rejtinga i izračuna iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa odjeljkom 4 ove glave.

Odsjek 5 – Opšti zahtjevi za sekjuritizaciju

Prodaja pozicije u sekjuritizacije ritejl klijentima

Član 320

(1) Prodavac pozicije u sekjuritizaciji ne može da proda takvu poziciju ritejl klijentu, osim ako nijesu ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) prodavac pozicije u sekjuritizaciji je izvršio test podobnosti;
- 2) prodavac je, na osnovu testa iz tačke 1 ovog stava utvrdio da je pozicija u sekjuritizaciji odgovarajuća za tog ritejl klijenta;
- 3) prodavac je bez odlaganja dostavio ritejl klijentu izvještaj sa rezultatima testa podobnosti.

(2) Kada su ispunjeni uslovi iz stava 1 ovog člana, a portfolio finansijskih instrumenata tog ritejl klijenta ne prelazi 500.000 eura, prodavac je dužan da, na osnovu informacija koje ritejl klijent dostavi u skladu sa stavom 3, obezbijedi da ritejl klijent ne investira više od 10% svog portfolija finansijskih instrumenata u pozicije u sekjuritizaciji, i da početni minimalni iznos ulaganja u jednu ili više takvih pozicija iznosi najmanje 10.000 eura.

(3) Ritejl klijent je dužan da prodavcu dostavi tačne informacije o svom portfoliju finansijskih instrumenata, uključujući i sve postojeće investicije u pozicije u sekjuritizaciji.

(4) Za potrebe st. 2 i 3 ovog člana, portfolio finansijskih instrumenata ritejl klijenta uključuje novčane depozite i finansijske instrumente, ali ne uključuje finansijske instrumente koji su dati kao kolateral.

Zahtjevi dubinske analize (*due diligence*) za institucionalne investitore

Član 321

(1) Prije preuzimanja pozicije u sekjuritizaciji, institucionalni investitor koji nije inicijator, sponzor ili inicijalni kreditor, dužan je da provjeri sljedeće:

- 1) ako je inicijator ili inicijalni kreditor sa sjedištem u Crnoj Gori ili u EU, a nije kreditna institucija ili investiciono društvo, taj inicijator ili inicijalni kreditor odobrava sve kredite koji dovode do osnovnih izloženosti na osnovu razumnih i jasno definisanih kriterijuma i uspostavljenih procedura za odobravanje, izmjenu, obnavljanje i finansiranje tih kredita, te ima efikasne sisteme za primjenu tih kriterijuma i procedura;
- 2) ako je inicijator ili inicijalni kreditor sa sjedištem u trećoj zemlji, taj inicijator ili inicijalni kreditor odobrava sve kredite koji dovode do osnovnih izloženosti na osnovu razumnih i jasno definisanih kriterijuma i jasno utvrđenih procedura za odobravanje, izmjenu, obnavljanje i finansiranje tih kredita, te ima efikasne sisteme za primjenu navedenih procedura i kriterijuma, kako bi se osiguralo da se odobravanje kredita zasniva na temeljnoj procjeni kreditne sposobnosti obveznika;
- 3) ako je osnovan u Crnoj Gori ili u EU, inicijator, sponzor ili inicijalni kreditor zadržava kontinuirano materijalni neto ekonomski udio u skladu sa članom 329 ove odluke, a informacija o zadržavanju rizika je objelodanjena institucionalnom investitoru u skladu sa članom 322 ove odluke;
- 4) ako je osnovan u trećoj zemlji, inicijator, sponzor ili inicijalni kreditor kontinuirano zadržava materijalni neto ekonomski udio koji ni u kom slučaju ne može biti manji od 5%, u skladu sa članom 329 ove odluke, te objelodanjuje zadržavanje rizika institucionalnim investitorima;
- 5) inicijator, sponzor ili SSPE je, kada je primjenjivo, učinio dostupnim informacije propisane članom 322 ove odluke, u skladu sa učestalošću i načinima navedenim u tom članu;
- 6) u slučaju nekvalitetnih izloženosti, prilikom selekcije i određivanja cijene tih izloženosti primjenjuju se razumni i utemeljeni standardi.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kada je riječ o potpuno podržanim ABCP transakcijama, zahtjev naveden u stavu 1 tačka 1 ovog člana primjenjuje se na sponzora, koji mora da provjeri da inicijator ili inicijalni kreditor koji nije kreditna institucija niti investiciono društvo odobrava sve kredite koji stvaraju osnovne izloženosti na osnovu razumnih i jasno definisanih kriterijuma, te jasno utvrđenih procedura za odobravanje, izmjenu, obnavljanje i finansiranje tih kredita, kao i da ima efikasne sisteme za primjenu navedenih kriterijuma i procedura.

(3) Prije preuzimanja pozicije u sekjuritizaciji, institucionalni investitor koji nije inicijator, sponzor ili inicijalni kreditor mora sprovesti procjenu kroz dubinsku analizu kojom se omogućava sagledavanje uključenih rizika.

(4) Procjena iz stava 3 ovog člana mora da obuhvati najmanje:

- 1) karakteristike rizika same pozicije u sekjuritizaciji i osnovnih izloženosti;
- 2) sve strukturne karakteristike sekjuritizacije koje mogu značajno uticati na performanse te pozicije, uključujući prioritete redove plaćanja i okidače povezane s prioritetom plaćanja, kreditna i poboljšanja likvidnosti, tržišne vrijednosti kao okidače, kao i definicije neizvršenja obaveza specifične za

transakciju;

- 3) u slučaju sekjuritizacije označene kao STS, usklađenost te sekjuritizacije sa zahtjevima iz čl. 323 do 325 ili iz čl. 326 do 328 ove odluke.

(5) Bez obzira na stav 4 tač. 1 i 2 ovog člana, u slučaju potpuno podržanog ABCP programa, institucionalni investitori u hartije od vrijednosti izdate u okviru tog programa treba da uzmu u obzir karakteristike samog ABCP programa i punu podršku likvidnosti.

(6) Institucionalni investitor, koji nije inicijator, sponzor ili inicijalni kreditor, a koji drži poziciju u sekjuritizaciji, dužan je najmanje:

- 1) da uspostavi odgovarajuće pisane procedure koje su proporcionalne profilu rizika te pozicije, a gdje je primjenjivo, i investitorovoj knjizi trgovanja i knjizi pozicija kojima se ne trguje, kako bi se kontinuirano pratilo poštovanje odredaba stavova 1, 3 i 4 ovog člana, kao i performanse same pozicije i osnovnih izloženosti, pri čemu, ako je relevantno, te pisane procedure treba da obuhvate praćenje tipa izloženosti, procenta kredita u kašnjenju preko 30, 60 i 90 dana, stopa neizvršenja, prijevremenih otplata, kredita u postupku izvršenja, stopa naplate, otkupa, izmjena kredita, odlaganja plaćanja, vrste i statusa kolaterala, kao i raspodjelu kreditnih rejtinga ili drugih mjera kreditne sposobnosti osnovnih izloženosti, industrijske i geografske diversifikacije, te odnosa iznosa kredita i kolaterala uz odgovarajuće rasponske trake koje omogućavaju adekvatne analize osjetljivosti, a ako osnovne izloženosti same predstavljaju pozicije u sekjuritizaciji, institucionalni investitor mora nadzirati i te osnovne izloženosti;
- 2) u slučaju sekjuritizacije koja nije potpuno podržan ABCP program, da redovno sprovodi stres testove na novčane tokove i vrijednosti kolaterala koji podržavaju osnovne izloženosti, ili u odsustvu dovoljnog broja podataka stres testove na pretpostavke gubitaka, uzimajući u obzir prirodu, obim i složenost rizika pozicije;
- 3) u slučaju potpuno podržanog ABCP programa, da redovno sprovodi stres testove solventnosti i likvidnosti sponzora;
- 4) da osigura unutrašnje izvještavanje upravljačkom tijelu, kako bi ono bilo upoznato sa značajnim rizicima koji proizilaze iz pozicije u sekjuritizaciji i kako bi se ti rizici adekvatno upravljali;
- 5) da bude u mogućnosti da, na zahtjev Centralne banke, dokaže da ima sveobuhvatno i osnovno razumijevanje pozicije u sekjuritizaciji i osnovnih izloženosti, te da je uspostavio pisane politike i procedure za upravljanje rizikom i vođenje evidencije o izvršenim provjerama i dubinskim analizama, u skladu sa st. 1, 2 i 3 ovog člana, kao i svim drugim relevantnim informacijama;
- 6) u slučaju izloženosti prema potpuno podržanom ABCP programu, da bude u mogućnosti da, na zahtjev Centralne banke, dokaže da ima sveobuhvatno i suštinsko razumijevanje kreditnog kvaliteta sponzora i uslova pružene linije za likvidnost.

(7) Ne dovodeći u pitanje odredbe stavova 1 do 4, ako institucionalni investitor ovlasti drugog institucionalnog investitora da donosi odluke o upravljanju investicijama koje ga mogu izložiti sekjuritizaciji, tada može tom subjektu naložiti ispunjavanje obaveza iz ovog člana u vezi s bilo kojom izloženošću koja iz toga proizilazi.

Transparentnost

Član 322

(1) Inicijator, sponzor i SSPE sekjuritizacije dužni su da, u skladu sa stavom 2 ovog člana, učine dostupnim najmanje sljedeće informacije nosiocima pozicija u sekjuritizaciji, Centralnoj banci, kao i, na zahtjev, potencijalnim investitorima:

- 1) informacije o osnovnim izloženostima na kvartalnom nivou, odnosno, u slučaju ABCP programa, informacije o osnovnim potraživanjima ili kreditnim zahtjevima na mjesečnom nivou;
- 2) sva osnovna dokumentacija koja je od suštinskog značaja za razumijevanje transakcije, koja sadrži detaljan opis prioriteta plaćanja u okviru sekjuritizacije, uključujući, ali ne ograničavajući se na, gdje je primjenjivo, sljedeća dokumenta:
 - završni dokument ponude ili prospekt zajedno sa dokumentima koji se odnose na zaključenje transakcije, isključujući pravna mišljenja;
 - za tradicionalne sekjuritizacije: ugovor o prodaji aktive, ugovor o ustupanju, novaciji ili prenosu, kao i svaku relevantnu izjavu trust-a;
 - ugovore o derivatima i garancijama, kao i sve relevantne dokumente koji se odnose na aranžmane za obezbjeđenje, u slučajevima kada sekjuritizovane izloženosti ostaju izloženosti inicijatora.
 - ugovore o servisiranju, rezervnom servisiranju, administraciji i upravljanju novčanim tokovima;
 - ugovor trust-a (trust deed), ugovor o obezbjeđenju (security deed), ugovor sa agentom, ugovor sa bankom za vođenje računa, ugovor o garantovanoj investiciji, uključene uslove ili master trust okvir (master trust framework), ili okvirni ugovor o definicijama, kao i svu drugu pravnu dokumentaciju koja ima ekvivalentnu pravnu snagu;
 - sve relevantne međukreditorske ugovore, dokumentaciju o derivatima, ugovore o subordiniranim zajmovima, ugovore o početnim zajmovima i ugovore o liniji za likvidnost;
- 3) ukoliko prospekt nije sačinjen, mora da bude dostavljen rezime transakcije ili pregled glavnih karakteristika sekjuritizacije, koji uključuje, gdje je primjenjivo:
 - podatke o strukturi transakcije, uključujući dijagrame strukture sa prikazom transakcije, novčanih tokova i vlasničke strukture;
 - podatke o karakteristikama izloženosti, novčanim tokovima, raspodjeli gubitaka, mehanizmima kreditnog poboljšanja i oblicima podrške likvidnosti;
 - podatke o pravima glasa imalaca pozicija u sekjuritizaciji i njihovom odnosu prema drugim povjeriocima koji imaju obezbjeđenje;
 - spisak svih okidača i događaja navedenih u dokumentima iz tačke 2 ovog stava, koji mogu imati značajan uticaj na performanse pozicije u sekjuritizaciji;
- 4) u slučaju STS sekjuritizacija, STS obavještenje;
- 5) kvartalne izvještaje za investitore, odnosno mjesečne izvještaje u slučaju ABCP, koji sadrže sljedeće informacije:
 - sve suštinski relevantne podatke o kreditnom kvalitetu i performansama osnovnih izloženosti;
 - informacije o događajima koji pokreću promjene u prioritetu plaćanja ili zamjenu bilo koje ugovorne strane, i, u slučaju sekjuritizacije koja nije ABCP transakcija, podatke o novčanim tokovima koje generišu osnovne izloženosti i obaveze iz sekjuritizacije;
 - informacije o zadržanom riziku, uključujući podatke o tome koji je od načina

- iz člana 329 stav 9 ove odluke primijenjen, u skladu sa tim članom;
- 6) sve povlašćene informacije koje se odnose na sekjuritizaciju, o insajderskom trgovanju i manipulaciji tržištem;
 - 7) ako se tačka 6 iz ovog stava ne primjenjuje, bilo koji značajan događaj, kao što su:
 - suštinsko kršenje obaveza utvrđenih u dokumentima dostavljenim u skladu sa tačkom 2 ovog stava, uključujući bilo koji pravni lijek, odricanje od prava, ili saglasnost koja je naknadno data u vezi s tim kršenjem;
 - promjena u strukturnim karakteristikama koja može imati značajan uticaj na performanse sekjuritizacije;
 - promjena u karakteristikama rizika same sekjuritizacije ili osnovnih izloženosti, koja može imati značajan uticaj na performanse sekjuritizacije;
 - u slučaju STS sekjuritizacija, situacija kada sekjuritizacija prestane da ispunjava STS zahtjeve ili kada Centralna banka preduzme korektivne ili upravne mjere;
 - svaka suštinska izmjena dokumentacije transakcije.

(2) Informacije iz stava 1 tač. 2, 3 i 4 ovog člana moraju da budu dostupne prije određivanja cijene.

(3) Informacije iz stava 1 tač. 1 i 5 ovog člana moraju da budu objavljene kvartalno i najkasnije mjesec dana nakon datuma dospeljeća isplate kamata, odnosno, u slučaju ABCP transakcija, najkasnije mjesec dana nakon isteka perioda na koji se izvještaj odnosi.

(4) U slučaju ABCP programa, informacije iz stava 1 tačka 1, tačka 3 alineja 2 i tačka 5 alineja 1 ovog člana objavljuju se u kumulativnom obliku nosiocima pozicija u sekjuritizaciji i, na zahtjev, potencijalnim investitorima, a podaci o pojedinačnim kreditima dostupni su sponzoru i, na zahtjev, Centralnoj banci.

(5) Informacije iz stava 1 tač. 6 i 7 ovog člana moraju da budu objavljene bez odlaganja.

(6) Pri ispunjavanju zahtjeva iz st. 1 do 5 ovog člana, inicijator, sponzor i SSPE sekjuritizacije dužni su da poštuju nacionalno pravo koje se odnosi na zaštitu povjerljivosti informacija i obradu ličnih podataka, kako bi se izbjeglo kršenje tih propisa, kao i bilo koje obaveze povjerljivosti u vezi s informacijama o klijentima, inicijalnom povjeriocu ili dužnicima, osim ako su takve informacije anonimne ili sumirane.

(7) Inicijator, sponzor i SSPE sekjuritizacije dužni su da među sobom odrede jedan subjekat koji će ispunjavati obaveze u vezi sa objavljivanjem informacija u skladu sa stavom 1 tač. 1, 2, 4, 5, 6 i 7 ovog člana.

(8) Subjektat određen u skladu sa stavom 7 ovog člana dužan je da objavljuje informacije o transakciji sekjuritizacije putem registra sekjuritizacija.

(9) Ako nijedan registar sekjuritizacija nije zvanično registrovan u skladu sa propisom o registraciji zemlje sjedišta, subjekat određen za ispunjavanje obaveza iz st. 1 do 5 ovog člana dužan je da informacije objavljuje putem veb-sajta koji:

- 1) sadrži funkcionalan sistem za kontrolu kvaliteta podataka;
- 2) je podložen odgovarajućim standardima upravljanja, te ima adekvatnu organizacionu strukturu koja obezbjeđuje kontinuitet i uredno funkcionisanje veb-sajta;
- 3) ima odgovarajuće sisteme, kontrole i procedure za identifikaciju svih relevantnih izvora operativnog rizika;
- 4) uključuje sisteme koji obezbjeđuju zaštitu i integritet primljenih informacija i njihovo blagovremeno evidentiranje;
- 5) omogućava čuvanje evidencije o informacijama najmanje pet godina nakon datuma dospijeca sekjuritizacije.

(10) Subjekt odgovoran za dostavljanje informacija, kao i registar sekjuritizacija putem kojeg su informacije objavljene, mora biti jasno naznačen u dokumentaciji koja se odnosi na sekjuritizaciju.

Zahtjevi u vezi sa jednostavnošću

Član 323

(1) Pravo svojine nad osnovnim izloženostima SSPE stiče putem stvarne prodaje, ustupanja ili prenosa sa istim pravnim efektom, na način koji je izvršiv prema prodavcu ili bilo kojem trećem licu.

(2) Prenos prava svojine na SSPE ne smije biti podložen strogoj retroaktivnoj poništivosti (clawback) u slučaju stečaja prodavca.

(3) Za potrebe stava 2, stroga retroaktivna poništivost postoji ako:

- 1) stečajni upravitelj prodavca može da ospori prodaju isključivo zbog toga što je zaključena u određenom periodu prije proglašenja stečaja;
- 2) SSPE može spriječiti takvo osporavanje samo ako dokaže da u trenutku prodaje nije znao za stečaj prodavca.

(4) Ne smatra se strogom retroaktivnom poništivošću odredba nacionalnog prava o stečaju koja dozvoljava poništenje prodaje zbog prevara, povrede prava povjerilaca ili pogodovanja pojedinim povjericima.

(5) Ako prodavac nije inicijalni kreditor, tada stvarna prodaja, ustupanje ili prenos sa istim pravnim dejstvom osnovnih izloženosti na tog prodavca (bilo direktno ili putem posrednih koraka) mora da ispunjava uslove iz st. 1 do 4 ovog člana.

(6) Ako se prenos osnovnih izloženosti vrši putem ustupanja i finalizuje naknadno (poslije zaključenja transakcije), okidači za finalizaciju moraju da obuhvataju najmanje:

- 1) ozbiljno pogoršanje kreditnog boniteta prodavca;
- 2) stečaj prodavca;
- 3) neotklonjena kršenja ugovornih obaveza prodavca, uključujući i njegovo kašnjenje.

(7) Prodavac je dužan da pruži izjave i garancije da, prema njegovom najboljem znanju, osnovne izloženosti uključene u sekjuritizaciju nijesu opterećene niti se nalaze u stanjima koja bi mogla ugroziti izvršivost stvarne prodaje, ustupanja ili prenosa sa istim pravnim učinkom.

(8) Osnovne izloženosti koje se prenose ili ustupaju sa prodavca na SSPE moraju da ispunjavaju unaprijed utvrđene, jasne i dokumentovane kriterijume prihvatljivosti koji ne dozvoljavaju diskreciono aktivno upravljanje portfoliom.

(9) Zamjena izloženosti zbog kršenja izjava i garancija ne smatra se aktivnim upravljanjem.

(10) Izloženosti prenesene na SSPE nakon zaključenja transakcije moraju da ispunjavaju iste kriterijume kao i inicijalne osnovne izloženosti.

(11) Sekjuritizacija mora biti podržana portfoliom osnovnih izloženosti koje su homogeno klasifikovane prema vrsti aktive, uzimajući u obzir karakteristike novčanih tokova, ugovornih uslova, kreditnog rizika i prijevremenih otplata.

(12) Portfolio osnovnih izloženosti mora se sastojati od samo jedne vrste aktive, a te izloženosti moraju predstavljati ugovorne i izvršive obaveze, sa punim regresom prema dužnicima i, gdje je primjenjivo, garantima.

(13) Osnovne izloženosti moraju imati definisane periodične novčane tokove, koji mogu varirati po iznosu i koji se odnose na rentu, glavnici, kamatu ili druga prava na prihod iz aktive koja ih podržava, a moguć je i prihod od prodaje finansirane ili iznajmljene aktive.

(14) Osnovne izloženosti ne mogu uključivati prenosive hartije od vrijednosti, osim korporativnih obveznica koje nijesu kotirane na mjestu trgovanja.

(15) Osnovne izloženosti ne smiju uključivati nijednu poziciju u sekjuritizaciji.

(16) Osnovne izloženosti moraju da nastanu u redovnom poslovanju inicijatora ili inicijalnog povjerioca, u skladu sa standardima odobravanja kredita koji nijesu manje zahtjevniji od onih koje se primjenjuju za slične izloženosti koje nijesu sekjuritizovane, pri čemu ti standardi i svaka značajna izmjena moraju biti bez odlaganja objelodanjeni potencijalnim investitorima.

(17) U slučaju sekjuritizacije gdje su osnovne izloženosti stambeni krediti, portfolio ne smije uključivati kredite koji su oglašeni i odobreni na osnovu pretpostavke da podatke koje daje podnosilac zahtjeva ili posrednik neće provjeravati.

(18) Inicijator ili inicijalni kreditor mora imati stručnost u odobravanju izloženosti slične prirode onima koje su sekjuritizovane.

(19) Osnovne izloženosti moraju se prenijeti na SSPE bez nepotrebnog odlaganja nakon selekcije, i u momentu selekcije ne smiju biti izloženosti u kašnjenju u smislu člana 218 ove odluke, niti izloženosti prema dužnicima ili garantima za koje inicijator ili inicijalni kreditor zna:

- 1) da su u stečaju, ili im je sud u posljednje tri godine dodijelio pravo na izvršenje presude ili nadoknadu štete zbog neplaćanja, ili su imali restrukturiranje obaveza zbog nekvalitetnih izloženosti, osim ako:
 - restrukturirana izloženost nije pokazala nova kašnjenja u otplati od restrukturiranja, koje je moralo biti sprovedeno najmanje godinu dana prije

- prenosa;
- informacije koje pruže inicijator, sponzor i SSPE u skladu sa članom 322 stav 1 tačka 1 i tačka 5 alineja 1 ove odluke eksplicitno sadrže udio restrukturiranih izloženosti, vrijeme i detalje restrukturiranja i njihov performans nakon restrukturiranja;
- 2) da su, u trenutku nastanka izloženosti, evidentirani u javnom registru lica sa negativnom kreditnom istorijom, ili u drugom dostupnom registru;
 - 3) da imaju kreditnu ocjenu ili rejting koji ukazuje da je rizik od neizvršenja znatno veći nego kod uporedivih izloženosti koje nisu sekjuritizovane.

(20) Dužnici moraju biti izvršili najmanje jednu uplatu prije prenosa izloženosti, osim u slučaju revolving sekjuritizacija sa izloženostima koje se otplaćuju u jednoj rati ili dopijevaju za manje od godinu dana, uključujući mjesečne uplate kod revolving kredita.

(21) Otplata imalaca pozicija u sekjuritizaciji ne smije biti strukturirana tako da zavisi pretežno od prodaje aktive koja obezbjeđuje osnovne izloženosti, što ne sprečava da se ta aktiva kasnije refinansira ili reinvestira.

(22) Otplata imalaca pozicija u sekjuritizaciji kod koje su osnovne izloženosti obezbjeđene aktivom čija je vrijednost garantovana ili u potpunosti pokrivena obavezom otkupa od strane prodavca te aktive ili trećeg lica, ne smatra se otplatom koja zavisi od prodaje te aktive.

Zahtjevi u vezi sa standardizacijom

Član 324

(1) Inicijator, sponzor ili inicijalni kreditor dužan je da ispuni obavezu zadržavanja rizika u skladu sa članom 329 ove odluke.

(2) Rizici koji proizilaze iz kamatnih stopa i valutni rizici povezani sa sekjuritizacijom moraju da budu na odgovarajući način ublaženi, a sve mjere koje se preduzmu u tu svrhu moraju da budu objelodanjene.

(3) Osim u svrhu zaštite kamatnog ili valutnog rizika, SSPE ne smije da zaključuje ugovore o derivatima i mora da obezbijedi da portfolio osnovnih izloženosti ne sadrži derivate, pri čemu ti derivati moraju da budu ugovoreni i dokumentovani u skladu sa opšteprihvaćenim međunarodnim finansijskim standardima.

(4) Sve ugovorene kamatne isplate u vezi sa aktivom i obavezama iz sekjuritizacije moraju da se zasnivaju na opšteprihvaćenim tržišnim kamatnim stopama ili sektorima relevantnim referentnim stopama koje odražavaju trošak finansiranja i ne smiju da se pozivaju na složene formule ili derivate.

(5) Kada je dostavljeno obavještenje o prinudnom izvršenju ili ubrzanju:

- 1) novčana sredstva ne smiju da ostanu „zarobljena“ kod SSPE u iznosu većem od onoga koji je potreban za operativno funkcionisanje SSPE ili uredno izmirivanje obaveza prema investitorima u skladu sa ugovornim uslovima sekjuritizacije, osim ako izuzetne okolnosti zahtijevaju da se određena sredstva zadrže kako bi se, u najboljem interesu investitora, koristila za troškove s ciljem

- sprečavanja pogoršanja kreditnog kvaliteta osnovnih izloženosti;
- 2) naplate glavnice iz osnovnih izloženosti moraju da se prenesu investitorima putem sekvencijalne amortizacije pozicija u sekjuritizaciji, prema njihovom stepenu prioriteta;
 - 3) otplata pozicija u sekjuritizaciji ne smije da se obrće protivno njihovom prioritetu;
 - 4) nijedna odredba ne smije da zahtijeva automatsku likvidaciju osnovnih izloženosti po tržišnoj vrijednosti.

(6) Transakcije koje predviđaju različite prioritete plaćanja moraju da sadrže okidače povezane sa performansama osnovnih izloženosti, koji dovode do povratka na redosljed plaćanja po uzastopnom prioritetu, a koji okidači moraju da uključuju, najmanje, pogoršanje kreditnog kvaliteta osnovnih izloženosti ispod unaprijed definisanog praga.

(7) Dokumentacija transakcije mora da sadrži odgovarajuće odredbe o prijevremenoj amortizaciji ili okidače za prestanak revolving perioda, kada je u pitanju revolving sekjuritizacija, i to najmanje:

- 1) pogoršanje kreditnog kvaliteta osnovnih izloženosti do ili ispod unaprijed definisanog praga;
- 2) nastupanje događaja povezanog sa insolventnošću inicijatora ili serviseru;
- 3) pad vrijednosti osnovnih izloženosti koje drži SSPE ispod unaprijed određenog praga (događaj prijevremene amortizacije);
- 4) nemogućnost da se obezbijede nove osnovne izloženosti koje ispunjavaju unaprijed određeni kreditni kvalitet (okidač za prestanak revolving perioda).

(8) Dokumentacija transakcije mora jasno da precizira:

- 1) ugovorne obaveze, dužnosti i odgovornosti serviseru i, ako postoji, trustee-je, kao i drugih pomoćnih pružalaca usluga;
- 2) postupke i odgovornosti potrebne da se obezbijedi da propust ili stečaj serviseru ne dovede do prestanka servisiranja, kao što je ugovorna odredba koja omogućava zamjenu serviseru u tim slučajevima;
- 3) odredbe koje obezbjeđuju zamjenu ugovornih strana za derivate, pružalaca likvidnosti i banke za vođenje računa u slučaju njihovog kašnjenja, stečaja ili drugih unaprijed definisanih događaja, gdje je primjenjivo.

(9) Serviser mora da ima stručnost u servisiranju izloženosti slične prirode onima koje su predmet sekjuritizacije i mora da posjeduje jasno dokumentovane i adekvatne politike, procedure i kontrole upravljanja rizicima u vezi sa servisiranjem izloženosti.

(10) Dokumentacija transakcije mora jasno i dosljedno da definiše pojmove, mjere i radnje koje se odnose na kašnjenje u plaćanju i neispunjenje obaveza od strane dužnika, restrukturiranje duga, otpust duga, odlaganje plaćanja, gubitke, otpise, naplate i druge mjere u vezi sa performansom aktive, takođe, mora da jasno precizira prioritete plaćanja, događaje koji pokreću promjene u tim prioritetima, kao i obavezu izvještavanja o tim događajima, pri čemu svaka promjena u prioritetima plaćanja koja bi mogla materijalno negativno da utiče na otplatu pozicija u sekjuritizaciji mora da bude bez odlaganja saopštena investitorima.

(11) Dokumentacija transakcije mora da sadrži jasne odredbe koje olakšavaju blagovremeno rješavanje sukoba između različitih klasa investitora, prava glasa

moraju jasno da budu definisana i dodijeljena vlasnicima obveznica, a odgovornosti fiducijara i drugih subjekata sa fiducijarnim dužnostima prema investitorima moraju da budu jasno utvrđene.

Zahtjevi u vezi sa transparentnošću

Član 325

(1) Inicijator i sponzor dužni su da učine dostupnim podatke o statičkoj i dinamičkoj istorijskoj stopi neizvršavanja i gubitaka, kao što su podaci o kašnjenju u otplati i podrazumijevanju obaveza, za izloženosti koje su u suštini slične onima koje se sekjuritizuju, kao i izvore tih podataka i osnov za tvrdnju o njihovoj sličnosti, potencijalnim investitorima prije određivanja cijene, pri čemu ti podaci moraju da obuhvataju period od najmanje pet godina.

(2) Uzorak osnovnih izloženosti mora da bude predmet spoljne provjere prije emisije hartija od vrijednosti koje proizilaze iz sekjuritizacije, i to od strane odgovarajućeg i nezavisnog subjekta, uključujući provjeru tačnosti podataka objavljenih u vezi sa osnovnim izloženostima.

(3) Inicijator ili sponzor moraju, prije određivanja cijene sekjuritizacije, da učine dostupnim potencijalnim investitorima model tokova gotovine po osnovu obaveza koji precizno prikazuje ugovorni odnos između osnovnih izloženosti i tokova plaćanja između inicijatora, sponzora, investitora, trećih lica i SSPE, pri čemu nakon određivanja cijene, taj model mora da bude kontinuirano dostupan investitorima, a na zahtjev i potencijalnim investitorima.

(4) U slučaju sekjuritizacije kod koje su osnovne izloženosti stambeni krediti, auto krediti ili lizing aranžmani, inicijator i sponzor dužni su da objave dostupne informacije koje se odnose na ekološke performanse aktive finansirane takvim kreditima ili lizingom, kao dio informacija koje se objavljuju u skladu sa članom 322 stav 1 tačka 1 ove odluke.

(5) Inicijator i sponzor odgovorni su za usklađenost sa članom 322 ove odluke.

(6) Informacije koje se zahtijevaju u skladu sa članom 322 stav 1 tačka 1 ove odluke moraju da budu dostupne potencijalnim investitorima prije određivanja cijene, na zahtjev, dok informacije koje se zahtijevaju u skladu sa tač. 2, 3 i 4 istog stava moraju da budu dostupne prije određivanja cijene, makar u nacrtu ili početnoj verziji.

(7) Konačna dokumentacija mora da bude dostupna investitorima najkasnije 15 dana nakon zaključenja transakcije.

Zahtjevi na nivou transakcije

Član 326

(1) Pravo svojine nad osnovnim izloženostima SSPE stiče se putem stvarne prodaje, ustupanja ili prenosa sa istim pravnim dejstvom, na način koji je izvršiv prema prodavcu ili bilo kojem trećem licu.

(2) Prenos prava svojine na SSPE ne smije da podliježe strogim klauzulama o povraćaju sredstava u slučaju stečaja prodavca.

(3) Strogim klauzulama u smislu stava 2 ovog člana, smatraju se:

- 1) odredbe koje omogućavaju stečajnom upravniku prodavca da poništi prodaju osnovnih izloženosti isključivo zbog toga što je zaključena u određenom periodu prije otvaranja stečajnog postupka;
- 2) odredbe prema kojima SSPE može da spriječi takvo poništavanje samo ako dokaže da u trenutku prodaje nije znao za stečaj prodavca.

(4) Ne smatraju se strogim klauzulama odredbe koje su dio nacionalnog prava o stečaju i omogućavaju poništenje prodaje u slučaju prevarnih prenosa, narušavanja ravnopravnosti povjerilaca ili pogodovanja pojedinim povjeriocima.

(5) Ako prodavac nije inicijalni kreditor, stvarna prodaja, ustupanje ili prenos sa istim pravnim dejstvom osnovnih izloženosti, bilo direktno ili preko posrednika, mora da ispunjava zahtjeve iz st. 1 do 4 ovog člana.

(6) Kada se prenos vrši putem ustupanja koje se finalizuje kasnije, okidači za finalizaciju moraju da obuhvataju:

- 1) ozbiljno pogoršanje kreditnog boniteta prodavca;
- 2) stečaj prodavca;
- 3) neotklonjena kršenja ugovornih obaveza prodavca, uključujući njegovo kašnjenje u otplati.

(7) Prodavac mora da obezbijedi izjavu i garanciju da, prema svom najboljem znanju, osnovne izloženosti nijesu opterećene, niti se nalaze u stanju koje bi moglo da ugrozi izvršivost prenosa.

(8) Osnovne izloženosti koje se prenose na SSPE moraju da ispunjavaju jasno utvrđene kriterijume prihvatljivosti koji ne dozvoljavaju diskreciono aktivno upravljanje.

(9) Zamjena izloženosti zbog kršenja izjava i garancija ne smatra se aktivnim upravljanjem.

(10) Izloženosti prenesene nakon zaključenja transakcije moraju da ispunjavaju kriterijume koji važe za inicijalne izloženosti.

(11) Osnovne izloženosti ne smiju da uključuju pozicije u sekjuritizaciji.

(12) Izloženosti se moraju prenijeti bez odlaganja i ne smiju da uključuju izloženosti u kašnjenju u smislu člana 218 ove odluke, niti izloženosti prema kreditno ugroženim dužnicima ili garantima, koji, prema najboljem znanju inicijatora ili inicijalnog povjerioca:

- 1) je u stečaju ili mu je sud dodijelio pravo izvršenja ili naknadu štete u korist njegovih povjerilaca, koje je konačno i ne može se osporiti, zbog neplaćanja u roku od tri godine prije datuma nastanka obaveze ili je prošao kroz proces restrukturiranja duga u vezi sa svojim nekvalitetnim izloženostima u roku od tri godine prije datuma prenosa ili ustupanja osnovnih izloženosti na SSPE, osim ako:
 - restrukturisana osnovna izloženost nije imala nova kašnjenja u plaćanju od

datuma restrukturiranja, pri čemu se restrukturiranje mora desiti najmanje godinu dana prije datuma prenosa ili ustupanja osnovnih izloženosti na SSPE; i

- informacije koje su dali inicijator, sponzor i SSPE, u skladu sa članom 322 stav 1 tačka 1 i tačka 5 alineja 1 ove odluke, izričito navode procenat restrukturisanih osnovnih izloženosti, vrijeme i detalje restrukturiranja, kao i njihov učinak od datuma restrukturiranja;
- 2) je, u trenutku nastanka izloženosti, ako je primjenjivo, bio evidentiran u javnom registru kreditne istorije lica sa negativnim kreditnim podacima ili, ako takav javni registar ne postoji, u drugom registru kreditnih podataka dostupnom inicijatoru ili inicijalnom povjeriocu; ili
- 3) ima kreditnu procjenu ili kreditni rejting koji ukazuje na to da je rizik od neizvršavanja ugovornih obaveza znatno veći nego kod uporedivih izloženosti koje inicijator drži, a koje nijesu sekjuritizovane.

(13) Dužnici moraju da izvrše najmanje jednu uplatu u vrijeme prenosa izloženosti, osim kod revolving sekjuritizacija sa izloženostima koje se otplaćuju u jednoj rati ili dospijevaju za manje od godinu dana, uključujući i bez ograničenja mjesečno plaćanje po revolving kreditima.

(14) Otplata imalaca pozicija u sekjuritizaciji ne smije da bude strukturirana tako da zavisi pretežno od prodaje sredstava koja obezbjeđuju osnovne izloženosti, ali to ne treba da spriječi da se ta sredstva naknadno refinansiraju ili zamijene.

(15) Ne smatra se da otplata imalaca pozicija u sekjuritizaciji, čije su osnovne izloženosti obezbijeđene aktivom čija je vrijednost garantovana ili u potpunosti ublažena obavezom otkupa od strane prodavca tih sredstava ili treće strane, zavisi od prodaje sredstava koja obezbjeđuju te osnovne izloženosti.

(16) Rizici kamatne stope i devizni rizici koji proizilaze iz sekjuritizacije moraju da budu na odgovarajući način ublaženi, a sve mjere preduzete u tom cilju moraju da budu objelodanjene.

(17) Izuzev radi zaštite kamatnog i deviznog rizika, SSPE ne smije da zaključuje ugovore o derivatnim instrumentima i mora da obezbijedi da portfolio osnovnih izloženosti ne sadrži derivate, koji moraju da budu ugovoreni i dokumentovani u skladu sa uobičajenim standardima u međunarodnim finansijama.

(18) Dokumentacija o transakciji mora da sadrži jasne i konzistentne odredbe, definicije i mehanizme u vezi sa: kašnjenjem i neizvršenjem obaveza dužnika, restrukturiranjem duga, otpisom potraživanja, mjerama tolerancije, odlaganjem plaćanja, gubicima, otpisima, naplatom i drugim pravnim sredstvima koja se odnose na performanse aktive.

(19) Dokumentacija mora da precizira redosljed plaćanja, događaje koji izazivaju promjene tog redosljeda i obavezu izvještavanja o tim događajima, pri čemu svaka promjena redosljeda plaćanja koja može značajno negativno da utiče na otplatu pozicije u sekjuritizaciji mora da se bez odlaganja saopšti investitorima.

(20) Inicijator i sponzor moraju da stave na raspolaganje podatke o statičnim i dinamičnim istorijskim podacima o kašnjenjima i gubicima za izloženosti koje su

suštinski slične onima koje se sekjuritizuju, uključujući izvore tih podataka i osnov za tvrdnju o sličnosti, potencijalnim investitorima prije određivanja cijene, pri čemu, ako sponzor nema pristup tim podacima, mora da ih pribavi od prodavca, vodeći računa a se podaci moraju odnositi na period od najmanje pet godina, osim kada je riječ o trgovinskim i drugim kratkoročnim potraživanjima, za koja je dovoljan period od tri godine.

(21) ABCP transakcije moraju da budu podržane portfoliom osnovnih izloženosti koje su homogene po vrsti aktive, uzimajući u obzir karakteristike novčanih tokova uključujući ugovorne, kreditne i karakteristike prijevremenog plaćanja, pri čemu portfolio mora da sadrži samo jednu vrstu aktive.

(22) Preostali ponderisani prosječni rok portfolija osnovnih izloženosti ne smije da prelazi jednu godinu, a nijedna izloženost ne smije da ima preostali rok dospijeca duži od tri godine.

(23) Izuzetno od stava 22 ovog člana, portfolio auto kredita, auto lizinga i lizinga opreme ne mogu da imaju preostali ponderisani prosječni rok dospijeca duži od tri i po godine, dok nijedna izloženost ne smije da ima preostali rok dospijeca duži od šest godina.

(24) Osnovne izloženosti ne smiju da uključuju kredite obezbijeđene hipotekama na stambenim ili poslovnim nepokretnostima, niti u potpunosti garantovane stambene kredite iz člana 169 stav 1 tačka 5 ove odluke, pri čemu izloženosti moraju da uključuju obaveze koje su pravno obavezujuće i izvršive, uz puni regres prema dužnicima, sa definisanim novčanim tokovima (zakupnina, glavnica, kamata ili drugi prihodi iz prava na prihod od aktive).

(25) Izloženosti mogu da ostvaruju i prihod od prodaje finansirane ili iznajmljene aktive, ali ne smiju da uključuju prenosive hartije od vrijednosti, osim korporativnih obveznica koje se ne kotiraju na tržištu.

(26) Svaka referentna plaćanja po osnovu kamate u vezi sa aktivom i obavezama ABCP transakcije moraju da se zasnivaju na opšteprihvaćenim tržišnim ili sektorskim kamatnim stopama koje odražavaju trošak finansiranja, bez upotrebe složenih formula ili derivata, pri čemu referentna plaćanja po obavezama ABCP mogu da se zasnivaju na stopama koje odražavaju trošak finansiranja ABCP programa.

(27) Nakon nastupanja statusa neispunjenja obaveza prodavca ili događaja ubrzanja:

- 1) nijedan iznos gotovine ne smije da bude zadržan u SSPE iznad onoga što je neophodno za njegovo funkcionisanje ili urednu otplatu investitora, osim u izuzetnim okolnostima kada je to u najboljem interesu investitora radi pokrića troškova i izbjegavanja pogoršanja kvaliteta osnovnih izloženosti;
- 2) otplate glavnice iz osnovnih izloženosti moraju da se investitorima prenose putem sekvencijalne otplate u skladu sa senioritetom pozicija;
- 3) ne smije da postoji odredba koja nalaže automatsku likvidaciju osnovnih izloženosti po tržišnoj vrijednosti.

(28) Osnovne izloženosti moraju da nastanu u redovnom toku poslovanja prodavca, u skladu sa standardima odobravanja koji nijesu manje strogi od onih koje prodavac primjenjuje na slične izloženosti koje nijesu sekjuritizovane, a ti standardi i njihova

svaka značajna promjena moraju da budu u potpunosti objelodanjeni sponzoru i ostalim stranama u transakciji, pri čemu prodavac mora da ima stručnost u odobravanju izloženosti slične prirode.

(29) Ako je ABCP transakcija revolving sekjuritizacija, dokumentacija mora da sadrži okidače za prestanak revolving perioda, uključujući najmanje:

- 1) pogoršanje kreditnog kvaliteta osnovnih izloženosti ispod unaprijed utvrđenog praga; i
- 2) nastupanje događaja vezanog za nesolventnost prodavca ili serviseru.

(30) Dokumentacija o transakciji mora jasno da precizira:

- 1) ugovorne obaveze, dužnosti i odgovornosti sponzora, serviseru i, ako postoji, povjerenika i drugih pružalaca pomoćnih usluga;
- 2) procese i odgovornosti neophodne da se obezbijedi da neispunjenje obaveza ili nesolventnost serviseru ne dovede do prekida servisiranja;
- 3) odredbe koje obezbjeđuju zamjenu ugovornih strana u derivatnim ugovorima i banke kod koje se vodi račun, u slučaju njihovog neispunjenja obaveza, nesolventnosti i drugih predviđenih događaja, kada je primjenjivo;
- 4) način na koji sponzor ispunjava zahtjeve iz člana 327 stav 4 ove odluke.

Sponzor ABCP programa

Član 327

(1) Sponzor ABCP programa mora da bude kreditna institucija.

(2) Sponzor ABCP programa mora da bude pružalac podrške likvidnosti i da podržava sve pozicije u sekjuritizaciji na nivou ABCP programa pokrivajući sve rizike likvidnosti i kreditne rizike, kao i svaki materijalni rizik razvodnjavanja sekjuritizovanih izloženosti, kao i sve druge troškove na nivou transakcije i programa, ako je to potrebno da bi se investitoru garantovala potpuna isplata bilo kog iznosa iz ABCP-a uz takvu podršku.

(3) Sponzor ABCP programa dužan je da investitorima objavi opis podrške na nivou transakcije, uključujući opis obezbijeđenih linija za likvidnost.

(4) Prije nego što bude u mogućnosti da sponzoriše STS ABCP program, kreditna institucija mora da dokaže Centralnoj banci da njena uloga iz stava 2 ne ugrožava njenu solventnost i likvidnost, čak ni u uslovima ekstremnog stresa na tržištu.

(5) Smatra se da je zahtjev iz stava 4 ovog člana ispunjen ako je Centralna banka, na osnovu supervizorske procjene, utvrdila da aranžmani, strategije, procesi i mehanizmi koje je sprovedla ta kreditna institucija, kao i regulatorni kapital i likvidnost kojima raspolaže, obezbjeđuju kvalitetno upravljanje rizicima i njihovo pokriće.

(6) Sponzor ABCP programa mora da sprovede sopstvenu dubinsku analizu i da provjeri usklađenost sa zahtjevima iz člana 321 st. 1, 3 i 4 ove odluke, ako je primjenjivo, kao i da provjeri da li prodavac ima kapacitete za servisiranje i procese naplate koji ispunjavaju zahtjeve iz člana 309 stav 2 tač. 8 do 16 ove odluke.

(7) Prodavac, na nivou transakcije, ili sponzor ABCP programa, na nivou ABCP programa, mora da ispuni zahtjev za zadržavanje rizika iz člana 329 ove odluke.

(8) Ako sponzor ne obnovi obavezu finansiranja linije za likvidnost prije datuma njenog isteka, linija za likvidnost će se povući i hartije od vrijednosti koje dospijevaju će se otplatiti.

Zahtjevi na nivou ABCP programa

Član 328

(1) Sve ABCP transakcije unutar ABCP programa moraju da ispunjavaju zahtjeve iz člana 326 st. 1 do 10 i st. 16 do 30 ove odluke.

(2) Najviše 5% ukupnog iznosa osnovnih izloženosti koje su predmet ABCP transakcija i koje finansira ABCP program može privremeno da bude neusklađeno sa zahtjevima iz člana 326 st. 12 do 14, a da to ne utiče na STS status ABCP programa.

(3) Za potrebe stava 2 ovog člana, uzorak osnovnih izloženosti mora redovno da bude predmet spoljne provjere usklađenosti od strane odgovarajućeg i nezavisnog subjekta.

(4) Preostali ponderisani prosječni vijek osnovnih izloženosti u ABCP programu ne smije da bude duži od dvije godine.

(5) ABCP program mora da bude u potpunosti podržan od strane sponzora ABCP programa u skladu sa članom 327 st. 2 i 3 ove odluke.

(6) ABCP program ne smije da sadrži resekuritizaciju, a kreditno poboljšanje ne smije da stvara drugi sloj tranširanja na nivou programa.

(7) Hartije od vrijednosti koje emituje ABCP program ne smiju da sadrže opcije za poziv, klauzule o produženju ili druge odredbe koje utiču na njihovu krajnju dospelost, ako se takve opcije ili klauzule mogu aktivirati na osnovu diskrecije prodavca, sponzora ili SSPE.

(8) Rizici kamatne stope i devizni rizici na nivou ABCP programa moraju da budu na odgovarajući način ublaženi, a sve preduzete mjere moraju da budu objelodanjene.

(9) Izuzev za potrebe zaštite od rizika iz stava 8 ovog člana, SSPE ne smije da zaključuje ugovore o derivatima i mora da obezbijedi da portfolio osnovnih izloženosti ne sadrži derivate, koji moraju da budu ugovoreni i dokumentovani u skladu sa međunarodnim finansijskim standardima.

(10) Dokumentacija u vezi sa ABCP programom mora jasno da sadrži:

- 1) odgovornosti fiducijara i drugih entiteta sa fiducijarnim dužnostima, ako postoje, prema investitorima;
- 2) ugovorne obaveze, dužnosti i odgovornosti sponzora, koji mora da ima stručnost u odobravanju kredita, fiducijara, ako postoji, i drugih pomoćnih pružalaca usluga;
- 3) procese i odgovornosti koji obezbjeđuju da propust ili stečaj serviseru ne dovede do prestanka servisiranja;
- 4) odredbe o zamjeni ugovornih strana za derivate i banke za vođenje računa na nivou ABCP programa u slučaju njihovog kašnjenja, stečaja i drugih definisanih

- događaja, ako linija za likvidnost ne pokriva takve događaje;
- 5) da se, u slučaju definisanih događaja, propusta ili stečaja sponzora, preduzimaju korektivni koraci kako bi se obezbijedila kolateralizacija obaveze finansiranja ili zamjena pružaoca linije za likvidnost;
 - 6) da će se linija za likvidnost povući i hartije koje dospijevaju otplatiti ako sponzor ne obnovi obavezu finansiranja prije njenog isteka.

(11) Serviser mora da ima stručnost u servisiranju izloženosti slične prirode onima koje su sekjuritizovane i mora da posjeduje jasno dokumentovane politike, procedure i kontrole upravljanja rizicima u vezi sa servisiranjem izloženosti.

Zadržavanje rizika

Član 329

(1) Inicijator, sponzor ili inicijalni kreditor sekjuritizacije obavezan je da kontinuirano zadrži značajni neto ekonomski udio u toj sekjuritizaciji, koji ne može biti manji od 5%, a učešće se mjeri na početku (origination) i određuje se na osnovu hipotetičke vrijednosti stavke vanbilansa.

(2) Ako inicijator, sponzor i inicijalni kreditor nijesu postigli dogovor o tome ko će zadržati značajni neto ekonomski udio, obavezu zadržavanja preuzima inicijator.

(3) Za jednu sekjuritizaciju se ne može primijeniti više zahtjeva za zadržavanje.

(4) Značajani neto ekonomski udio ne može se dijeliti između različitih vrsta zadržavanja, niti smije biti predmet bilo kakvog ublažavanja kreditnog rizika ili hedžinga.

(5) Za potrebe ovog člana, subjekat se ne smatra inicijatorom ako je osnovan ili posluje isključivo sa ciljem sekjuritizacije izloženosti.

(6) Pri mjerenju značajnog neto ekonomskog udjela, subjekat koji ga zadržava mora da uzme u obzir sve naknade koje se u praksi mogu koristiti za umanjenje efektivnog iznosa zadržanog udjela.

(7) U slučaju tradicionalne sekjuritizacije nekvalitetnih izloženosti, zahtjev iz stava 1 ovog člana može da ispuni i serviser, pod uslovom da može da dokaže da ima odgovarajuću stručnost u servisiranju izloženosti slične prirode kao one koje se sekjuritizuju, kao i da ima dobro dokumentovane i adekvatne politike, procedure i kontrole upravljanja rizikom u vezi sa servisiranjem takvih izloženosti.

(8) Inicijatori ne mogu da selektuju aktive koje se prenose na SSPE sa namjerom da gubici na tim aktivama, mjereni tokom trajanja transakcije, ili maksimalno četiri godine, ako transakcija traje duže, budu veći od gubitaka na uporedivim aktivama koje se drže u bilansu inicijatora.

(9) U smislu stava 1 ovog člana, samo sljedeći načini mogu se smatrati zadržavanjem materijalnog neto ekonomskog udjela u iznosu ne manjem od 5%:

- 1) zadržavanje najmanje 5% nominalnog iznosa svake od tranši koje su prodane ili prenesene investitorima;

- 2) u slučaju revolving sekjuritizacija ili sekjuritizacija revolving izloženosti, zadržavanje udjela inicijatora u visini od najmanje 5% nominalnog iznosa svake sekjuritizovane izloženosti;
- 3) zadržavanje nasumično odabranih izloženosti u iznosu koji je ekvivalentan najmanje 5% nominalnog iznosa sekjuritizovanih izloženosti, pod uslovom da bi te izloženosti, da nijesu bile zadržane, bile uključene u sekjuritizaciju, i da broj potencijalno sekjuritizovanih izloženosti nije manji od 100 na početku transakcije;
- 4) zadržavanje tranše koja prva pokriva gubitke, a ukoliko ta tranša ne iznosi najmanje 5% nominalnog iznosa sekjuritizovanih izloženosti, i drugih tranši koje imaju isti ili viši nivo rizika u odnosu na one koje su prenesene ili prodate investitorima, i koje ne dospijevaju prije njih, sve dok ukupno zadržavanje ne bude najmanje 5% nominalnog iznosa sekjuritizovanih izloženosti;
- 5) zadržavanje izloženosti na prvim gubicima u iznosu od najmanje 5% svake sekjuritizovane izloženosti u okviru sekjuritizacije.

(10) Izuzetno od stava 9 ovog člana, u slučaju sekjuritizacije nekvalitetnih izloženosti (NPE sekjuritizacije), gdje je dogovoren nepovratni diskont na kupovnu cijenu, zadržavanje materijalnog neto ekonomskog učešća u smislu tog stava ne smije da bude manje od 5% zbirne neto vrijednosti sekjuritizovanih izloženosti koje se kvalifikuju kao nekvalitetne izloženosti, i, ako je primjenjivo, nominalnog iznosa bilo kojih sekjuritizovanih izloženosti koje su u redovnom izvršavanju (performing).

(11) Neto vrijednost nekvalitetne izloženosti izračunava se tako što se od njene nominalnog iznosa (ili nepodmirenog iznosa, ako je primjenjivo) oduzme nepovratni diskont na kupovnu cijenu dogovoren za tu izloženost u trenutku nastanka transakcije, ili, gdje je primjenjivo, odgovarajući dio nepovratnog diskonta na nivou portfolija osnovnih izloženosti.

(12) Radi određivanja neto vrijednosti sekjuritizovanih nekvalitetnih izloženosti, nepovratni diskont može da uključuje razliku između nominalnog iznosa tranši NPE sekjuritizacije koje je inicijator preuzeo (underwriting) radi naknadne prodaje i cijene po kojoj su te tranše prvi put prodane nepovezanim trećim licima.

(13) Ako mješovito finansijsko holding društvo osnovano, matična institucija ili finansijsko holding društvo, ili neko od njihovih zavisnih društava, djeluje kao inicijator ili sponzor i sekjuritizuje izloženosti jedne ili više kreditnih institucija, investicionih društava ili drugih finansijskih institucija koje su obuhvaćene konsolidovanom supervizijom, zahtjevi iz stava 1 ovog člana mogu se ispuniti na osnovu konsolidovanog stanja te matične institucije, finansijskog holding društva ili mješovitog finansijskog holding društva.

(14) Odredba stava 13 ovog člana primjenjuje se samo ako kreditne institucije, investiciona društva ili finansijske institucije koje su stvorile sekjuritizovane izloženosti ispunjavaju zahtjeve za upravljanje rizicima i zahtjeve iz člana 321 ove odluke, blagovremeno, inicijatoru ili sponzoru i matičnom kreditnom subjektu, finansijskom holding društvu ili mješovitom finansijskom holding društvu.

(15) Odredba stava 1 ovog člana ne primjenjuje se ako sekjuritizovane izloženosti predstavljaju izloženosti prema subjektima iz tač. 1 do 4 ovog stava ili predstavljaju izloženosti koje su u potpunosti, bezuslovno i neopozivo garantovane od strane:

- 1) centralnih vlada ili centralnih banaka;
- 2) regionalnih vlada, lokalnih vlasti i subjekata javnog sektora;
- 3) kreditnih institucija kojima se shodno ovoj odluci dodjeljuje ponder rizika od 50% ili manji;
- 4) multilateralnih razvojnih banaka iz člana 154 ove odluke.

(16) Odredba stava 1 ovog člana ne primjenjuje se na transakcije zasnovane na jasnom, transparentnom i dostupnom indeksu, gdje su osnovna referentna društva identična onima koji čine indeks društava kojima se značajno trguje ili je riječ o drugim hartijama kojima se trguje, osim sekjuritizacionih pozicija.

(17) Transakcije na koje se ne primjenjuje zahtjev zadržavanja iz stava 16 ovog člana uključuju pozicije u sekjuritizaciji u okviru portfolija za trgovanje korelacijom (correlation trading portfolio), koje su ili referentni instrumenti iz člana 338 stav 1 tačka 2 ove odluke ili su podobne za uključivanje u taj portfolio.

Zadržavaoci materijalnog neto ekonomskog učešća

Član 330

(1) Zahtjev iz člana 329 stav 4 ove odluke, shodno kojem se materijalno neto ekonomsko učešće ne smije dijeliti između različitih vrsta zadržioaca, dužno je da ispuni bar jedno od sljedećih lica:

- 1) inicijator ili inicijatori;
- 2) sponzor ili sponzori;
- 3) inicijalni kreditor ili inicijalni povjerioci;
- 4) serviser ili serviseri u tradicionalnoj sekjuritizaciji nekvalitetnih izloženosti.

(2) Ako više inicijatora ispunjava uslove za ispunjavanje zahtjeva zadržavanja, svaki inicijator je dužan da ispuni taj zahtjev proporcionalno izloženostima koje je sekjuritizovao.

(3) Ako više inicijalnih povjerilaca ispunjava uslove za ispunjavanje zahtjeva zadržavanja, svaki inicijalni kreditor je dužan da ispuni taj zahtjev proporcionalno izloženostima koje je sekjuritizovao.

(4) Izuzetno od st. 2 i 3 ovog člana, zahtjev za zadržavanje može u potpunosti da ispuni jedan inicijator ili inicijalni kreditor, pod uslovom da je:

- 1) osnovao i da upravlja programom komercijalnih hartija od vrijednosti sa obezbjeđenjem iz aktive (ABCP) ili drugom sekjuritizacijom; ili
- 2) osnovao ABCP program ili drugu sekjuritizaciju i doprinio sa više od 50% ukupno sekjuritizovanih izloženosti, mjerene po nominalnoj vrijednosti na dan nastanka.

(5) Ako više sponzora ispunjava uslove za ispunjavanje zahtjeva zadržavanja, taj zahtjev mora da ispuni:

- 1) sponzor čije je ekonomsko učešće najbliže usklađeno sa učešćem investitora, uz saglasnost svih sponzora na osnovu objektivnih kriterijuma, uključujući:
 - strukturu naknada u transakciji;
 - uključenost sponzora u osnivanje i upravljanje programom ili sekjuritizacijom;
 - izloženost kreditnom riziku iz sekjuritizacije; ili

2) svaki sponzor, srazmjerno.

(6) Ako više serviseru ispunjava uslove za ispunjavanje zahtjeva zadržavanja, taj zahtjev mora da ispuni:

- 1) serviser sa pretežnim ekonomskim interesom u uspješnom upravljanju izloženostima iz tradicionalne sekjuritizacije nekvalitetnih izloženosti, uz saglasnost svih serviseru na osnovu objektivnih kriterijuma, uključujući strukturu naknada i dostupne resurse i stručnost serviseru za sprovođenje naplate; ili
- 2) svaki serviser proporcionalno izloženostima kojima upravlja, izraženo kao zbir neto vrijednosti nekvalitetnih izloženosti i nominalnog iznosa kvalitetnih izloženosti koje su sekjuritizovane.

(7) Smatra se da subjekat nije osnovan ili da posluje isključivo u svrhu sekjuritizacije izloženosti, u smislu člana 329 stav 5 ove odluke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) subjekat ima strategiju i kapacitet da ispunjava obaveze plaćanja u skladu sa širim poslovnim modelom koji podrazumijeva značajnu podršku iz kapitala, aktive, naknada ili drugih izvora prihoda, tako da mu izloženosti koje se sekjuritizuju, zadržani interesi ili prihod po tom osnovu nijesu jedini ili glavni izvor prihoda; i
- 2) članovi organa upravljanja imaju potrebnu stručnost za sprovođenje poslovne strategije i subjekat ima odgovarajuće korporativno upravljanje.

Ispunjavanje zahtjeva za zadržavanje putem sintetičkog ili uslovnog oblika zadržavanja

Član 331

(1) Ispunjavanje zahtjeva za zadržavanje u obliku koji je ekvivalentan jednoj od opcija iz člana 329 stav 9 ove odluke, putem sintetičkog ili uslovnog zadržavanja, smatra se validnim ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) iznos koji se zadržava mora da bude najmanje jednak iznosu koji bi bio potreban po odgovarajućoj opciji zadržavanja; i
- 2) zadržavalac je dužan da u završnoj ponudi, prospektu, sažetku transakcije ili pregledu osnovnih karakteristika sekjuritizacije eksplicitno navede da će trajno zadržavati materijalno neto ekonomsko učešće putem sintetičkog ili uslovnog oblika zadržavanja.

(2) Za potrebe stava 1 tačke 2 ove odluke, zadržavalac je dužan da pruži sve detalje o korišćenom obliku zadržavanja, uključujući metodologiju određivanja zadržanog učešća i objašnjenje koja je to konkretna opcija iz člana 329 stav 9 ove odluke kojoj je to zadržavanje ekvivalentno.

(3) Ako zadržavalac nije kreditna institucija, niti osiguravajuće ili reosiguravajuće društvo, onda takvo zadržavanje mora da bude u potpunosti obezbijeđeno gotovinom.

Zadržavanje koje je jednako najmanje 5% nominalnog iznosa svake tranše prodate ili prenesene na investitore

Član 332

Zadržavanje iz člana 329 stav 9 tačka 1 ove odluke („vertikalni presjek“) smatra se ispunjenim ako se sprovede na jedan od sljedećih načina:

- 1) direktno zadržavanje najmanje 5% nominalnog iznosa svake tranše koja se prodaje ili prenosi na investitore;
- 2) zadržavanje izloženosti kojom se njenog nosioca izlaže kreditnom riziku svake emitovane tranše u transakciji sekjuritizacije, proporcionalno sa najmanje 5% ukupne nominalnog iznosa svake emitovane tranše;
- 3) zadržavanje najmanje 5% nominalnog iznosa svake sekjuritizovane izloženosti, pod uslovom da zadržani kreditni rizik ima isti ili niži rang (pari passu ili subordinirani) u odnosu na sekjuritizovani kreditni rizik na te iste izloženosti;
- 4) obezbjeđivanje linije za likvidnost u okviru ABCP programa, pod uslovom da su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
 - linija za likvidnost pokriva 100% udjela u kreditnom riziku sekjuritizovanih izloženosti transakcije koju finansira ABCP program;
 - linija za likvidnost pokriva kreditni rizik za čitav period u kojem je obveznik dužan da zadrži materijalni neto ekonomski udio;
 - liniju za likvidnost obezbjeđuje inicijator, sponzor ili inicijalni kreditor u transakciji sekjuritizacije;
 - investitorima je omogućeno da, u okviru početnog objelodanjivanja, dobiju informacije koje omogućavaju provjeru da su uslovi iz al. 1, 2 i 3 ove tačke ispunjeni.

Zadržavanje udjela inicijatora u revolving sekjuritizaciji ili sekjuritizaciji revolving izloženosti

Član 333

Zadržavanje udjela inicijatora u iznosu ne manjem od 5% nominalnog iznosa svake sekjuritizovane izloženosti iz člana 329 stav 9 tačka 2 ove odluke smatra se ispunjenim samo ako zadržani kreditni rizik ima isti ili niži rang (pari passu ili subordinirani) u odnosu na sekjuritizovani kreditni rizik u vezi sa tim istim izloženostima.

Zadržavanje nasumično odabranih izloženosti koje su ekvivalentne najmanje 5% nominalnog iznosa sekjuritizovanih izloženosti

Član 334

(1) Skup od najmanje 100 potencijalno sekjuritizovanih izloženosti iz koje se nasumično biraju zadržane nesejuritizovane i sekjuritizovane izloženosti, u smislu člana 329 stav 9 tačka 3 ove odluke, mora da bude dovoljno raznovrsna kako bi se izbjegla pretjerana koncentracija zadržanog učešća.

(2) Prilikom izbora izloženosti iz stava 1 ovog člana, obveznici zadržavanja dužni su da uzmu u obzir kvantitativne i kvalitativne faktore koji su primjereni vrsti sekjuritizovanih izloženosti kako bi se obezbijedila nasumičnost razlike između zadržanih nesejuritizovanih i sekjuritizovanih izloženosti.

(3) Za potrebe stava 2 ovog člana, obveznici zadržavanja treba da razmotre najmanje sljedeće faktore:

- 1) vrijeme nastanka kredita (vintage);
- 2) vrstu sekjuritizovanih izloženosti;
- 3) geografsku lokaciju;
- 4) datum nastanka;
- 5) datum dospijeca;
- 6) odnos kredita i vrijednosti obezbjeđenja (LTV);
- 7) vrstu kolaterala;
- 8) sektor privrede;
- 9) iznos preostalog salda kredita;
- 10) svaki drugi faktor koji obveznik smatra relevantnim.

(4) Obveznici zadržavanja ne smiju birati različite pojedinačne izloženosti u različitim vremenskim trenucima, osim ako je to neophodno za ispunjavanje obaveze zadržavanja u vezi sa sekjuritizacijom kod koje se nivo sekjuritizovanih izloženosti mijenja tokom vremena, bilo usljed dodavanja novih izloženosti ili promjena u visini pojedinačnih izloženosti.

(5) Ako je obveznik zadržavanja servisni agent u sekjuritizaciji, izbor izloženosti u skladu sa ovim članom ne smije da dovede do pogoršanja standarda servisiranja koje obveznik primjenjuje na prenesene izloženosti u odnosu na zadržane izloženosti.

Zadržavanje tranše prvog gubitka

Član 335

(1) Zadržavanje prve tranše koja pokriva gubitke iz člana 329 stav 9 tačka 4 ove odluke smatra se ispunjenim ako se sprovede na jedan od sljedećih načina:

- 1) držanjem pozicije u ili bilansnoj ili vanbilansnoj stavci;
- 2) držanjem izloženosti putem potencijalnog oblika zadržavanja ili linije za likvidnost u okviru ABCP programa, pod uslovom da su ispunjeni svi sljedeći kriterijumi:
 - izloženost pokriva najmanje 5% nominalnog iznosa sekjuritizovanih izloženosti;
 - izloženost predstavlja tranšu prve gubitke u vezi sa sekjuritizacijom;
 - izloženost pokriva kreditni rizik za čitavo trajanje obaveze zadržavanja;
 - izloženost obezbjeđuje obveznik zadržavanja;
 - investitorima je omogućeno da, u okviru početnog objelodanjivanja, dobiju sve informacije potrebne za provjeru ispunjenosti uslova iz al. 1 do 4 ove tačke;
- 3) prekomjernim obezbjeđenjem ako takvo prekomjerno obezbjeđenje funkcioniše kao tranša prvog gubitka u iznosu od najmanje 5% nominalnog iznosa sekjuritizovanih izloženosti.

(2) Ako tranša prvog gubitka prelazi 5% nominalnog iznosa sekjuritizovanih izloženosti, obveznik zadržavanja može odlučiti da zadrži samo proporcionalni dio te tranše, pod uslovom da taj dio iznosi najmanje 5% nominalnog iznosa sekjuritizovanih izloženosti.

Zadržavanje izloženosti prvog gubitka od najmanje 5% na svakoj sekjuritizovanoj izloženosti

Član 336

(1) Zadržavanje izloženosti prvog gubitka na nivou svake sekjuritizovane izloženosti iz člana 329 stav 9 tačka 4 ove odluke smatra se ispunjenim samo ako zadržani kreditni rizik ima niži rang od sekjuritizovanog kreditnog rizika u vezi sa istim izloženostima.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, zadržavanje izloženosti prvog gubitka na nivou svake sekjuritizovane izloženosti može se ispuniti i prodajom osnovnih izloženosti od strane inicijatora ili inicijalnog povjerioca po diskontovanoj vrijednosti, pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) iznos diskonta nije manji od 5% nominalnog iznosa svake izloženosti;
- 2) diskontovani iznos prodaje može se vratiti inicijatoru ili inicijalnom povjeriocu samo ako taj iznos nije iskorišćen za pokriće gubitaka vezanih za kreditni rizik sekjuritizovanih izloženosti.

Primjena opcija zadržavanja na tradicionalne sekjuritizacije nekvalitetnih izloženosti

Član 337

(1) Kod NPE sekjuritizacija iz člana 329 stav 10 ove odluke, radi primjene odredbi člana 332 tačka 1 i čl. 333 do 336 ove odluke na udio nekvalitetnih izloženosti u portfoliju osnovnih izloženosti, svaki upućeni pojam na nominalni iznos sekjuritizovanih izloženosti tumači se kao referenca na neto iznos tih nekvalitetnih izloženosti.

(2) Za potrebe člana 334 ove odluke, neto vrijednost zadržanih nekvalitetnih izloženosti izračunava se korišćenjem istog iznosa nepovratnog diskonta na kupoprodajnu cijenu koji bi se primijenio da su te izloženosti bile sekjuritizovane.

(3) Za potrebe člana 332 tačka 1 i čl. 333 i 336 ove odluke, neto iznos zadržanog dijela nekvalitetnih izloženosti izračunava se korišćenjem istog procenta nepovratnog diskonta koji se primjenjuje na nezadržani dio.

(4) Ako je nepovratni diskont dogovoren na nivou cjelokupnog skupa ili njegovog dijela (podskupa), neto vrijednost pojedinačnih sekjuritizovanih nekvalitetnih izloženosti u tom skupu izračunava se primjenom proporcionalnog udjela diskonta u odnosu na njihovu nominalnu (ili, ako je primjenjivo, preostalu) vrijednost na dan nastanka.

(5) Ako nepovratni diskont uključuje razliku između nominalnog iznosa jedne ili više tranši NPE sekjuritizacije koje je inicijator prethodno upisao radi naknadne prodaje i cijene po kojoj su te tranše prvi put prodate nepovezanim trećim licima, ta razlika se uključuje u izračun neto vrijednosti pojedinačnih sekjuritizovanih nekvalitetnih izloženosti tako što se proporcionalni dio te razlike raspoređuje na svaku izloženost na osnovu njihove nominalnog iznosa.

Mjerenje nivoa zadržavanja

Član 338

(1) Prilikom mjerenja nivoa neto ekonomskog udjela koji se zadržava, primjenjuju se sljedeći kriterijumi:

- 1) kao trenutak nastanka izloženosti uzima se jedan od sljedećih datuma:
 - datum emisije hartija od vrijednosti;
 - datum zaključenja ugovora o kreditnoj zaštiti;
 - datum sporazuma o nepovratnom diskontu na cijenu kupovine;
- 2) kada se nivo zadržavanja računa na osnovu nominalnih vrijednosti, nabavna cijena aktive se ne uzima u obzir;
- 3) prihod od kamata i naknada ostvaren u vezi sa sekjuritizovanim izloženostima, umanjen za troškove i rashode (tzv. tradicionalni višak spreda), ne uzima se u obzir prilikom mjerenja neto ekonomskog udjela;
- 4) ako inicijator djeluje kao obveznik zadržavanja i primjenjuje opciju zadržavanja iz člana 329 stav 9 tačka 4 ove odluke, a iznos izloženosti po osnovu sintetičkog viška spreda koji pruža kreditno poboljšanje svim tranšama sintetičke sekjuritizacije i služi kao zaštita prve gubitke podleže regulatornim kapitalnim zahtjevima, tada inicijator može uključiti vrijednost te izloženosti u izračun neto ekonomskog udjela, tretirajući je kao zadržavanje tranše prve gubitke;
- 5) izabrana opcija zadržavanja i metodologija izračuna neto ekonomskog udjela ne smiju se mijenjati tokom trajanja sekjuritizacije, osim u izuzetnim okolnostima, i samo ako ta promjena ne služi za smanjenje iznosa zadržanog udjela.

(2) Obveznik zadržavanja nije dužan da konstantno dopunjava ili prilagođava svoj zadržani udio kako bi se održao minimum od 5% u slučaju ostvarenih gubitaka na tim izloženostima ili alokacije gubitaka na te pozicije.

(3) Obračun neto ekonomskog udjela koji se zadržava za kreditne linije, uključujući kreditne kartice, mora da se zasniva isključivo na već iskorišćenim, realizovanim ili primljenim iznosima, i mora da se usklađuje u skladu sa promjenama tih iznosa.

Zabrana hedžinga ili prodaje zadržanog udjela

Član 339

(1) Obaveza iz člana 329 stav 1 ove odluke o kontinuiranom zadržavanju materijalnog neto ekonomskog udjela u sekjuritizaciji smatra se ispunjenom samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) zadržani materijalni neto ekonomski udio nije predmet nikakvog ublažavanja kreditnog rizika (credit risk mitigation) niti hedžinga bilo zadržanih pozicija u sekjuritizaciji, bilo zadržanih izloženosti; i
- 2) obveznik zadržavanja ne prodaje, ne prenosi niti na drugi način ne odustaje od cijelog ili dijela prava, koristi ili obaveza koje proizilaze iz zadržanog neto ekonomskog udjela.

(2) Izuzetno od stava 1 tačka 1 ovog člana, obveznik zadržavanja može da obezbijedi hedžing neto ekonomskog udjela ako hedžing nije usmjeren protiv kreditnog rizika zadržanih pozicija u sekjuritizaciji niti zadržanih izloženosti.

(3) Obveznik zadržavanja može da koristi zadržane izloženosti ili pozicije u sekjuritizaciji kao kolateral za obezbijeđeno finansiranje, uključujući aranžmane finansiranja koji podrazumijevaju prodaju, prenos ili drugi oblik ustupanja prava, koristi ili obaveza iz zadržanog neto ekonomskog udjela, pod uslovom da takva upotreba kolaterala ne prenosi izloženost na kreditni rizik zadržanih izloženosti ili pozicija na treće lice.

(4) Stav 1 tačka 2 ovog člana ne primjenjuje se u sljedećim slučajevima:

- 1) otvaranja stečajnog postupka obveznika zadržavanja;
- 2) kada obveznik zadržavanja, iz pravnih razloga van svoje kontrole i kontrole svojih akcionara, više ne može da nastavi da djeluje kao obveznik zadržavanja;
i
- 3) u slučaju zadržavanja na konsolidovanoj osnovi.

Ispunjavanje zahtjeva zadržavanja kod sekjuritizacije sopstvenih dužničkih instrumenata

Član 340

Ako subjekat sekjuritizuje sopstvene dužničke instrumente, uključujući obveznice sa pokrićem i ako se osnovne izloženosti sekjuritizacije sastoje isključivo od tih instrumenata, smatra se da je ispunio zahtjev iz člana 329 stav 1 ove odluke.

Zahtjev zadržavanja kod resekjuritizacija

Član 341

(1) Kod resekjuritizacija, obveznik zadržavanja mora da zadrži materijalni neto ekonomski udio na svakom od nivoa transakcije.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, inicijator resekjuritizacije nije dužan da zadrži udio na nivou resekjuritizacije ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) inicijator resekjuritizacije je istovremeno inicijator i obveznik zadržavanja osnovne sekjuritizacije;
- 2) resekjuritizacija je podržana isključivo izloženostima koje su već bile zadržane u osnovnoj sekjuritizaciji u iznosu većem od minimalnog zahtjeva;
- 3) ne postoji neusklađenost dospijeća između pozicija u osnovnoj sekjuritizaciji i resekjuritizaciji.

(3) U svrhu st. 1 i 2 ovog člana, ponovna podjela tranše od strane inicijatora na povezane tranše ne smatra se resekjuritizacijom.

Aktiva prenešena na SSPE

Član 342

(1) Aktiva koja se nalazi u bilansu inicijatora i koja ispunjava kriterijume prihvatljivosti iz dokumentacije sekjuritizacije, u smislu člana 329 stav 8 ove odluke smatra se uporedivom sa aktivom koja se prenosi na SSPE ako su ispunjena oba sljedeća uslova:

- 1) očekivana performansa obje vrste aktive zavisi od sličnih faktora;

- 2) na osnovu pokazatelja (uključujući istorijsku performansu i modele) može se razumno očekivati da performansa aktive zadržane na bilansu ne bude značajno bolja tokom perioda iz člana 329 stav 8 ove odluke od performanse prenesene aktive.

(2) Procjena da li je inicijator ispunio kriterijume iz člana 329 stav 8 ove odluke mora uzeti u obzir mjere koje je preduzeo da bi ispunio ovaj zahtjev, posebno interne politike, procedure i kontrole koje sprječavaju sistematski prenos lošijih izloženosti u sekjuritizaciju.

(3) Smatra se da je inicijator ispunio kriterijume iz člana 329 stav 8 ove odluke ako, nakon sekjuritizacije, na njegovom bilansu ne ostane nijedna uporediva izloženost osim onih za koje postoji ugovorna obaveza sekjuritizacije, pod uslovom da je ta činjenica jasno saopštena investitorima.

Zahtjev stručnosti za servisere kod tradicionalnih NPE sekjuritizacija

Član 343

(1) Kod tradicionalnih NPE sekjuritizacija, smatra se da serviser ima stručnost za upravljanje sličnim izloženostima ako je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- 1) članovi upravnog organa i stariji kadar odgovorni za upravljanje izloženostima imaju adekvatna znanja i vještine;
- 2) poslovanje servisera (ili njegovog konsolidovanog grupe) uključuje upravljanje sličnim izloženostima najmanje pet godina prije datuma sekjuritizacije; ili
- 3) ispunjeni su svi sljedeći uslovi:
 - najmanje dva člana uprave imaju najmanje pet godina ličnog iskustva u upravljanju sličnim izloženostima;
 - stariji kadar koji upravlja upravljanjem NPE izloženostima ima najmanje pet godina iskustva; i
 - funkciju servisiranja podržava rezervni serviser koji ispunjava uslov iz tačke 2 ovog stava.

(2) Serviseri su dužni da dokumentuju i objelodane svoje profesionalno iskustvo dovoljno detaljno da institucionalni investitori mogu ispuniti svoju obavezu pažljivog razmatranja iz člana 321 ove odluke, uz poštovanje pravila o povjerljivosti.

ODJELJAK 6 – Kreditni rizik druge ugovorne strane

Odsjek 1 – Značenje izraza

Utvrđivanje iznosa izloženosti

Član 344

(1) Kreditna institucija određuje iznos izloženosti derivata iz člana 148 stav 8 ove odluke, u skladu sa ovim odjeljkom.

(2) Kreditna institucija može, umjesto u skladu sa odjeljkom 4 ove glave, da odredi iznos izloženosti repo transakcija, transakcija pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane, transakcija sa dugim rokom poravnjenja i transakcija kreditiranja sa maržom u skladu sa ovim odjeljkom.

Značenje izraza

Član 345

Izrazi upotrijebljeni u ovom odjeljku imaju sljedeće značenje:

- 1) **kreditni rizik druge ugovorne strane ili CCR** (engl. *credit counterparty risk*) je rizik da druga ugovorna strana u transakciji može da dođe u status neizmirenja obaveza prije konačnog poravnjenja novčanih tokova transakcije;
- 2) **transakcija sa dugim rokom poravnjenja** (engl. *long settlement transactions*) je transakcija u kojoj se jedna ugovorna strana obavezuje da isporuči hartiju od vrijednosti, robu ili stranu valutu u zamjenu za novčana sredstva, druge finansijske instrumente ili robu, ili obratno, na datum poravnjenja ili isporuke koji je određen u ugovoru, koji je kasniji od tržišnog standarda za tu određenu vrstu transakcije, ili pet radnih dana nakon datuma ugovaranja transakcije, u zavisnosti od toga koji je datum raniji;
- 3) **transakcije kreditiranja kupovine hartije od vrijednosti uz uplatu naknade (transakcije kreditiranja sa maržom)** (engl. *margin lending transactions*) su transakcije u kojima kreditna institucija odobrava kredit za kupovinu, prodaju, držanje hartija od vrijednosti ili trgovanje njima, pri čemu ove transakcije ne uključuju druge kredite koji su obezbijeđeni kolateralom u obliku hartija od vrijednosti;
- 4) **skup za netiranje** (engl. *netting set*) je grupa transakcija između kreditne institucije i iste druge ugovorne strane koja je predmet pravno izvršivog bilateralnog sporazuma o netiranju koji se priznaje u skladu sa odsjekom 7 ovog odjeljka i odjeljkom 4 ove glave. Svaka transakcija koja nije predmet pravno izvršivog bilateralnog sporazuma o netiranju koji se priznaje u skladu sa odsjekom 7 ovog odjeljka tretira se kao poseban skup za netiranje za potrebe ovog odjeljka. U skladu sa internim modelom iz odsjeka 6 ovog odjeljka, svi skupovi za netiranje sa istom drugom ugovornom stranom mogu da se tretiraju kao jedan skup za netiranje ako se negativnim simuliranim tržišnim vrijednostima pojedinih skupova za netiranje dodijeli vrijednost 0 pri procjeni očekivane izloženosti (eng: *estimation od expected exposure*)-(u daljem tekstu: EE);
- 5) **rizična pozicija** (engl. *risk position*) je iznos dodijeljen pojedinoj transakciji u skladu sa standardizovanim metodom iz odsjeka 5 ovog odjeljka po unaprijed određenom algoritmu;
- 6) **skup za zaštitu od rizika** (engl. *hedging set*) je grupa transakcija u okviru jednog skupa za netiranje za koje je dozvoljeno potpuno ili djelimično netiranje radi određivanja potencijalne buduće izloženosti na osnovu metoda navedenih u odsjeku 3 ili 4 ovog odjeljka;
- 7) **ugovor o marži** (engl. *margin agreement*) je ugovor ili odredbe ugovora po kojima je jedna ugovorna strana dužna da dostavi kolateral (plati ugovoreni iznos) drugoj ugovornoj strani kada izloženost druge ugovorne strane prema toj ugovornoj strani pređe određeni nivo;
- 8) **jednosmjerni ugovor o marži** (engl. *one way margin agreement*) je ugovor o iznosu marže na osnovu kojeg kreditna institucija mora da plati iznos varijabilne

marže (engl. *variation margin*) drugoj ugovornoj strani, ali nema pravo da primi iznos varijabilne marže od te druge ugovorne strane, ili obrnuto;

- 9) **prag marže** (engl. *margin threshold*) znači najveći iznos izloženosti prema jednoj ugovornoj strani do kojeg druga ugovorna strana nema pravo da zatraži kolateral (iznos ugovorene marže);
- 10) **period marže za rizik** (engl. *margin period of risk*) znači period od posljednje razmjene kolaterala koji pokriva skup za netiranje transakcija sa drugom ugovornom stranom sa statusom neizmirenja obaveza do trenutka kad su transakcije zaključene i kad je ponovo uspostavljena zaštita tržišnog rizika koji iz toga proizilazi;
- 11) **efektivno dospijeće za skup za netiranje sa dospijećem dužim od godine dana prema metodi internog modela** (engl. *effective maturity*) je odnos između zbira očekivanih izloženosti za period trajanja transakcija u skupu za netiranje, diskontovanog bezrizičnom stopom prinosa, i zbira očekivanih izloženosti tokom jedne godine u skupu za netiranje, diskontovanog bezrizičnom stopom, a to efektivno dospijeće može da se prilagodi tako da odražava rizik obnavljanja zamjenom očekivane izloženosti efektivnom očekivanom izloženosti za periode procjene kraće od godinu dana;
- 12) **netiranje između različitih kategorija proizvoda** (engl. *cross-product netting*) je uključivanje transakcija sa različitim kategorijama proizvoda u isti skup za netiranje u skladu sa pravilima za netiranje između različitih kategorija iz ovog odjeljka;
- 13) **sadašnja tržišna vrijednost** (engl. *current market value*) – (u daljem tekstu: CMV) je neto tržišna vrijednost svih transakcija u okviru skupa za netiranje prije smanjenja za iznos kolaterala koji se drži ili daje, pri čemu se pri obračunu CMV-a vrši netiranje pozitivnih i negativnih tržišnih vrijednosti;
- 14) **iznos neto nezavisnog kolaterala** (engl. *net independent collateral amount – NICA*) je zbir vrijednosti neto kolaterala koji je korigovan korektivnim faktorom koji je primljen ili dat, u zavisnosti šta je primjenjivo, za skup za netiranje osim varijabilne marže;
- 15) **raspodjela tržišnih vrijednosti** (engl. *distribution of market values*) je procjena distribucije vjerovatnoće neto tržišnih vrijednosti transakcija u skupu za netiranje za neki datum u budućnosti (period procjene) koja se zasniva na ostvarenim tržišnim vrijednostima navedenih transakcija na datum procjene;
- 16) **raspodjela izloženosti** (engl. *distribution of exposures*) je procjena raspodjele vjerovatnoće tržišnih vrijednosti tako da se za predviđene negativne neto tržišne vrijednosti uzima iznos koji je jednak nuli;
- 17) **raspodjela neutralna na rizik** (engl. *risk-neutral distribution*) je raspodjela tržišnih vrijednosti ili izloženosti u nekom budućem periodu izračunata korišćenjem pretpostavljenih vrijednosti tržišnih faktora (engl. *market implied values*), kao što su pretpostavljene volatilnosti (engl. *implied volatilities*);
- 18) **stvarna raspodjela** (engl. *actual distribution*) je raspodjela tržišnih vrijednosti ili izloženosti u nekom budućem periodu izračunata korišćenjem istorijskih ili realizovanih vrijednosti, kao što su volatilnosti izračunate na osnovu istorijskih promjena cijena ili stopa;
- 19) **sadašnja izloženost** (engl. *current exposure*) je veći iznos između nule i tržišne vrijednosti transakcije ili portfolija transakcija u skupu za netiranje sa drugom ugovornom stranom koji bi predstavljao gubitak u slučaju da druga ugovorna strana dođe u status neizmirenja obaveza, pod pretpostavkom da se u slučaju nesolventnosti ili likvidacije vrijednost tih transakcija ne može namiriti;

- 20) **najveća očekivana izloženost** (engl. *peak exposure*) je visoki procenat raspodjele izloženosti, odnosno najveći iznos izloženosti koji se očekuje da se ostvari na određeni datum u budućnosti prije datuma dospjeća transakcije koja u skupu za netiranje ima najduži rok do dospjeća;
- 21) **očekivana izloženost** (engl. *expected exposure*) – (u daljem tekstu: EE) je prosjek raspodjele izloženosti na određeni datum u budućnosti prije datuma dospjeća transakcije u skupu za netiranje sa najdužim rokom do dospjeća;
- 22) **efektivna očekivana izloženost** na određeni datum (engl. *effective expected exposure*) – (u daljem tekstu: efektivni EE) je najveća očekivana izloženost na taj datum ili bilo koji prethodni datum, s tim što se alternativno, može definisati za određeni datum kao očekivana izloženost na taj datum ili efektivna očekivana izloženost na bilo koji prethodni datum, zavisno od toga šta je veće;
- 23) **očekivana pozitivna izloženost** (engl. *effective positive exposure*) – (u daljem tekstu: EPE) je ponderisani prosjek očekivanih izloženosti u određenom periodu, pri čemu ponderi predstavljaju udio pojedine očekivane izloženosti u cijelom tom periodu. Za potrebe obračuna zahtjeva za kapital, kreditne institucije koriste prosjek tokom prve godine ili, ako svi ugovori u skupu za netiranje imaju rok do dospjeća kraći od godine dana, tokom perioda dok ne dospije ugovor sa najdužim dospjećem u skupu za netiranje;
- 24) **efektivna očekivana pozitivna izloženost** (engl. *effective expected positive exposure*) - (u daljem tekstu: efektivni EPE) je ponderisani prosjek efektivnih očekivanih izloženosti tokom prve godine skupa za netiranje ili, ako svi ugovori u skupu za netiranje imaju rok do dospjeća kraći od godine dana, tokom perioda do dospjeća ugovora u skupu za netiranje sa najdužim dospjećem, pri čemu ponderi predstavljaju udio pojedine očekivane izloženosti u cijelom vremenskom intervalu;
- 25) **rizik obnavljanja** (engl. *rollover risk*) je iznos za koji je vrijednost EPE-a potcijenjena, uz pretpostavku da će se buduće transakcije sa drugom ugovornom stranom kontinuirano obavljati, s tim što se dodatna izloženost koja proizilazi iz takvih budućih transakcija ne uključuje u obračun EPE-a;
- 26) **druga ugovorna strana** (engl. *counterparty*), kada se koristi u odsjeku 7 ovog odjeljka, znači bilo koje pravno ili fizičko lice koje zaključuje sporazum o netiranju i koje ima poslovnu sposobnost za zaključivanje tog ugovora;
- 27) **sporazum o netiranju između različitih kategorija proizvoda** (engl. *contractual cross product netting agreement*) je bilateralni ugovor između kreditne institucije i druge ugovorne strane iz kojeg proizilazi jedna pravna obaveza (zasnovana na netiranju obuhvaćenih transakcija) koja obuhvata sve uključene bilateralne standardizovane sporazume i transakcije koje se odnose na različite kategorije proizvoda uključene u ugovor, a tim različitim kategorijama proizvoda smatraju se:
- repo transakcije, transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane;
 - transakcije kreditiranja sa maržom; i
 - ugovori iz člana 148 stav 8 ove odluke;
- 28) **novčana strana transakcije** (engl. *payment leg*) je plaćanje koje je dogovoreno u transakciji OTC derivatom sa linearnim profilom rizičnosti kojom je propisana razmjena finansijskog instrumenta za plaćanje, a u slučaju transakcija kojima je propisana razmjena plaćanja za plaćanje, te dvije novčane strane transakcije sastoje se od ugovorenih bruto plaćanja, zajedno sa hipotetičkim iznosom transakcije.

Odsjek 2 – Metodi za obračun iznosa izloženosti

Metodi za obračun iznosa izloženosti

Član 346

(1) Kreditna institucija je dužna da izračunava iznos izloženosti za ugovore iz člana 148 stav 8 ove odluke i kreditne derivate, izuzev kreditnih derivata iz st. 7 i 9 ovog člana, na osnovu jednog od metoda iz odsjeka 3 do 6 ovog odjeljka, u skladu sa ovim članom.

(2) Kreditna institucija koja ne ispunjava uslove iz člana 347 stav 1 ove odluke ne smije da primjenjuje metod iz odsjeka 4 ovog odjeljka.

(3) Kreditna institucija koja ne ispunjava uslove iz člana 347 stav 2 ove odluke ne smije da primjenjuje metod iz odsjeka 5 ovog odjeljka.

(4) Kreditna institucija može u okviru grupe da koristi kombinaciju metoda navedenih u odsjecima 3 do 6 ovog odjeljka na trajnoj osnovi.

(5) Kreditna institucija ne može da koristi kombinaciju metoda navedenih u odsjecima 3 do 6 ovog odjeljka na trajnoj osnovi.

(6) Kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, u skladu sa članom 370 st. 1 do 4 ove odluke, primjenom metoda internog modela (engl. *Internal Model Method* – IMM) iz odsjeka 6 ovog odjeljka, da odredi iznos izloženosti za sljedeće stavke:

- 1) ugovore iz člana 148 stav 8 ove odluke;
- 2) repo transakcije;
- 3) transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane;
- 4) transakcije kreditiranja sa maržom; i
- 5) transakcije sa dugim rokom poravnanja.

(7) Ako kreditna institucija, putem kreditnog derivata, kupi zaštitu od izloženosti u knjizi pozicija kojima se ne trguje ili od izloženosti riziku druge ugovorne strane, može da izračunava zahtjev za kapital za zaštićenu izloženost u skladu sa:

- 1) čl. 269 do 273 ove odluke, ili
- 2) u skladu sa članom 224 ove odluke, pod uslovom da je za to dobijeno odobrenje u skladu sa članom 185 ove odluke.

(8) Iznos izloženosti za kreditni rizik druge ugovorne strane za te kreditne derivate je nula, osim ako kreditna institucija primjenjuje pristup iz člana 386 stav 2 tačka 7 alineja 2 ove odluke.

(9) Izuzetno od stava 7 ove odluke, kreditna institucija može da odluči da dosljedno uključuje u obračun zahtjeva za kapital za kreditni rizik druge ugovorne strane sve kreditne derivate koji nijesu uključeni u knjigu trgovanja i koji su kupljeni kao zaštita od

izloženosti u knjizi pozicija kojima se ne trguje ili od izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane, ako se kreditna zaštita priznaje u skladu sa ovom odlukom.

(10) Ako kreditna institucija koja je prodala kreditni svop neizmirenja obaveza (CDS) taj instrument tretira kao kreditnu zaštitu koju pruža i ako za taj ugovor izračunava zahtjev za kapital za kreditni rizik koji proizilazi iz osnovnog instrumenta (instrumenta koji je u osnovi CDS-a) za cijeli hipotetički (zamišljeni) iznos zaštite, iznos izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane u knjizi pozicija kojima se ne trguje jednak je nuli.

(11) Prema metodima navedenim u odsjecima 3 do 6 ovog odjeljka, iznos izloženosti prema određenoj drugoj ugovornoj strani jednak je zbiru iznosa izloženosti izračunatih po svakom skupu za netiranje za tu drugu ugovornu stranu.

(12) Izuzetno od stava 11 ovog člana, ako se jedan ugovor o marži primjenjuje na više skupova za netiranje sa tom drugom ugovornom stranom i kreditna institucija za izračunavanje iznosa izloženosti tih skupova za netiranje primjenjuje jedan od metoda iz odsjeka od 3 do 6 ovog odjeljka, iznos izloženosti izračunava se u skladu sa relevantnim odsjekom ovog odjeljka.

(13) Za određenu drugu ugovornu stranu, iznos izloženosti za određeni skup za netiranje OTC derivata iz člana 148 stav 8 ove odluke, izračunat u skladu sa ovim odjeljkom je veći iznos između nule i razlike između zbira iznosa izloženosti svih skupova za netiranje sa tom drugom ugovornom stranom i zbira iznosa usklađivanja kreditnog vrednovanja za tu drugu ugovornu stranu koji kreditna institucija priznaje kao nastalo smanjenje vrijednosti, pri čemu se usklađivanja kreditnog vrednovanja izračunavaju bez uzimanja u obzir bilo kojeg netiranja dugovne strane usklađivanja iznosa koji se pripisuje sopstvenom kreditnom riziku društva, koji je već isključen iz regulatornog kapitala u skladu sa članom 16 stav 1 tačka 3 ove odluke.

(14) Prilikom izračunavanja iznosa izloženosti u skladu sa metodima iz odsjeka 3, 4 i 5 ovog odjeljka, kreditna institucija može da tretira dva ugovora o OTC derivatima koji su obuhvaćeni istim sporazumom o netiranju i koji su potpuno usklađeni kao jedinstven ugovor sa hipotetičkim iznosom glavnice koji je jednak nuli.

(15) Za potrebe stava 14 ovog člana, dva ugovora o OTC derivatima su potpuno usklađena kada ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) njihove rizične pozicije su suprotne;
- 2) njihove karakteristike, osim datuma trgovanja, su iste; i
- 3) njihovi novčani tokovi se u potpunosti netiraju.

(16) Kreditna institucija je dužna da odredi iznos izloženosti za izloženosti koje proizilaze iz transakcija sa dugim rokom poravnanja primjenom bilo kojeg metoda iz odsjeka 3 do 6 ovog odjeljka, bez obzira na to koji metod je odabrala za OTC derivatne instrumente i repo transakcije, transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane i transakcije kreditiranja sa maržom.

(17) Pri obračunu zahtjeva za kapital za transakcije sa dugim rokom poravnanja, kreditna institucija koja primjenjuje pristup iz odjeljka 3 ove odluke može da

kontinuirano dodjeljuje pondere rizika u skladu sa pristupom iz odjeljka 2 ove odluke i bez obzira na materijalnost takvih pozicija.

(18) Za metode iz odsjeka 3 do 6 ovog odjeljka, kreditna institucija tretira transakcije u kojima je utvrđen specifični W-W rizik u skladu sa članom 378 stav 3, stav 5 tačka 2 i st. 6 i 7 ove odluke, prema potrebi.

Uslovi za primjenu pojednostavljenih metoda za obračun iznosa izloženosti

Član 347

(1) Kreditna institucija može da izračuna iznos izloženosti svojih pozicija u derivatima u skladu sa metodom iz odsjeka 4 ovog odjeljka pod uslovom da je obim njenih bilansnih i vanbilansnih poslova sa derivatima jednak ili manji od oba sljedeća praga na osnovu procjene koja se sprovodi jednom mjesečno na osnovu podataka od posljednjeg dana u mjesecu:

- 1) 10% ukupne aktive kreditne institucije;
- 2) 300.000.000 eura.

(2) Kreditna institucija može da izračuna iznos izloženosti svojih pozicija u derivatima u skladu sa metodom iz odsjeka 5 ovog odjeljka pod uslovom da je obim njenih bilansnih i vanbilansnih poslova sa derivatima jednak ili manji od oba sljedeća praga na osnovu procjene koja se sprovodi jednom mjesečno na osnovu podataka od posljednjeg dana u mjesecu:

- 1) 5% ukupne aktive kreditne institucije;
- 2) 100.000.000 eura.

(3) Za potrebe st. 1 i 2 ovog člana kreditna institucija izračunava obim svojih bilansnih i vanbilansnih poslova sa derivatima na osnovu podataka od posljednjeg dana svakog mjeseca u skladu sa sljedećim zahtjevima:

- 1) pozicije u derivatima vrednuju se po tržišnim vrijednostima na taj određeni datum, pri čemu ako nije dostupna tržišna vrijednost pozicije na određeni datum, kreditna institucija uzima fer vrijednost te pozicije na taj datum, a ako nijesu dostupne ni tržišna vrijednost ni fer vrijednost pozicije na određeni datum, kreditna institucija za tu poziciju uzima posljednju tržišnu vrijednost ili fer vrijednost;
- 2) apsolutna vrijednost ukupne duge pozicije sabira se sa apsolutnom vrijednošću ukupne kratke pozicije;
- 3) uključuju se sve pozicije u derivatima, osim kreditnih derivata koji su priznati kao interne zaštite od izloženosti kreditnom riziku iz knjige pozicija kojima se ne trguje;

(4) Za potrebe stava 3 ovog člana značenje dugih i kratkih pozicija ekvivalentno je značenju koje je navedeno u članu 119 stav 3 ove odluke.

(5) Za potrebe stava 3 ovog člana, iznos ukupne duge (kratke) pozicije jednaka je zbiru iznosa pojedinačnih dugih (kratkih) pozicija uključenih u izračunavanje u skladu sa stavom 3 tačka 3 ovog člana.

(6) Izuzetno od st. 1 ili 2 ovog člana, u zavisnosti šta je primjenjivo, ako poslovi sa derivatima na konsolidovanoj osnovi ne prelaze pragove iz st. 1 ili 2 ovog člana, u

zavisnosti šta je primjenjivo, kreditna institucija koja je uključena u konsolidaciju i koja treba da primjenjuje metod iz odsjeka 3 ili 4 ovog odjeljka zato što prelazi te pragove na pojedinačnom nivou, može, uz odobrenje Centralne banke, umjesto toga da odluči da primjenjuje metod koji bi se primjenjivao na konsolidovanoj osnovi.

(7) Kreditna institucija je dužna da obavijesti Centralnu banku o metodima iz odsjeka 4 ili 5 ovog odjeljka koje primjenjuje ili, u zavisnosti šta je primjenjivo, koje prestane da primjenjuje za obračun iznosa izloženosti svojih pozicija u derivatima.

(8) Kreditna institucija tokom mjesečne procjene obima bilansnih i vanbilansnih poslova ne smije da ulazi u transakciju derivatima, niti da kupuje niti prodaje derivate samo kako bi ispunila bilo koji od uslova utvrđenih st. 1 i 2 ovog člana.

**Neispunjavanje uslova za primjenu pojednostavljenih metoda za obračun
iznosa izloženosti po derivatima i pojednostavnjenog pristupa za
izračunavanje zahtjeva za kapital za rizik CVA**

Član 348

(1) Kreditna institucija koja prestane da ispunjava jedan ili više od uslova iz člana 347 stav 1 ili 2 ove odluke dužna je da o tome odmah obavijesti Centralnu banku.

(2) Kreditna institucija je dužna da prestane da izračunava iznos izloženosti svojih pozicija u derivatima u skladu sa odsjekom 4 ili 5 ovog odjeljka i zahtjev za kapital za rizik CVA u skladu sa članom 559 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo, u roku od tri mjeseca od nastanka jednog od sljedećih slučajeva:

- 1) kreditna institucija ne ispunjava uslove iz člana 347 stav 1 tačka 1 ili stav 2 tačka 1 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo, ili uslove iz člana 347 stav 1 tačka 2 ili stav 2 tačka 2 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo, tokom tri uzastopna mjeseca;
- 2) kreditna institucija ne ispunjava uslove iz člana 347 stav 1 tačka 1 ili stav 2 tačka 1 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo, ili uslove iz člana 347 stav 1 tačka 2 ili stav 2 tačka 2 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo, tokom više od šest mjeseci u prethodnih 12 mjeseci.

(3) Ako je kreditna institucija prestala da izračunava iznose izloženosti svojih pozicija u derivatima u skladu sa odsjekom 4 ili 5 ovog odjeljka i zahtjev za kapital za rizik CVA u skladu sa članom 559 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo, može da nastavi da izračunava iznos izloženosti svojih pozicija u derivatima kako je utvrđeno u odsjeku 4 ili 5 ovog odjeljka i zahtjev za kapital za rizik CVA u skladu sa članom 559 ove odluke, samo ako je prethodno dokazala Centralnoj banci da su svi uslovi utvrđeni u članu 347 stav 1 ili stav 2 ove odluke bili ispunjeni u neprekidnom periodu od jedne godine.

Odsjek 3 – Standardizovani pristup za kreditni rizik druge ugovorne strane

Iznos izloženosti

Član 349

(1) Kreditna institucija može da izračuna iznos jedne izloženosti na nivou skupa za netiranje za sve transakcije obuhvaćene sporazumom o netiranju ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) sporazum o netiranju odnosi se na jednu od vrsta sporazuma o netiranju iz člana 382 ove odluke;
- 2) sporazum o netiranju priznala je Centralna banka u skladu sa članom 383 ove odluke; i
- 3) kreditna institucija je ispunila obaveze iz člana 384 ove odluke u pogledu sporazuma o netiranju.

(2) Ako bilo koji od uslova iz stava 1 ovog člana nije ispunjen, kreditna institucija tretira svaku transakciju kao poseban skup za netiranje.

(3) Kreditna institucija izračunava iznos izloženosti skupa za netiranje u skladu sa standardizovanim pristupom za kreditni rizik druge ugovorne strane na sljedeći način:

$$\text{Iznos izloženosti} = \alpha \cdot (\text{RC} + \text{PFE})$$

pri čemu je:

RC = trošak zamjene izračunat u skladu sa članom 350 ove odluke; i

PFE = potencijalna buduća izloženost izračunata u skladu sa članom 354 ove odluke;

α = 1,4.

(4) Gornja granica iznosa izloženosti skupa za netiranje koji je predmet ugovora o marži određuje se na nivou iznosa izloženosti istog skupa za netiranje koji nije predmet nijednog oblika ugovora o marži.

(5) Ako se više ugovora o marži primjenjuje na isti skup za netiranje, ili ako isti skup za netiranje uključuje i transakcije na koje se primjenjuje i transakcije na koje se ne primjenjuje ugovor o marži, kreditna institucija izračunava iznos izloženosti na sljedeći način:

- 1) kreditna institucija utvrđuje hipotetičke podskupove za netiranje koji sadrže transakcije uključene u skup za netiranje na sljedeći način:
 - sve transakcije na koje se primjenjuje ugovor o marži i isti period marže za rizik, kao što je to utvrđeno u skladu sa članom 372 st. 3 do 8 ove odluke, raspoređuju se u isti podskup za netiranje;
 - sve transakcije na koje se ne primjenjuje ugovor o marži raspoređuju se u isti podskup za netiranje, različit od podskupova za netiranje iz alineje 1 ove tačke;
- 2) kreditna institucija izračunava trošak zamjene skupa za netiranje izračunava u skladu sa članom 350 stav 2 ove odluke, uzimajući u obzir sve transakcije u

skupu za netiranje, bez obzira na to jesu li predmet ugovora o marži, i primjenjuje sljedeće:

- CMV se izračunava za sve transakcije u skupi za netiranje prije smanjenja za iznos kolaterala koji se drži ili daje ako se prilikom izračunavanja CMV-a netiraju pozitivne i negativne tržišne vrijednosti;
 - NICA, VM, TH i MTA, ako je to primjenjivo, izračunavaju se zasebno kao zbir svih istih ulaznih vrijednosti koje se primjenjuju na svaki pojedinačni ugovor o marži za skup za netiranje;
- 3) potencijalnu buduću izloženost skupa za netiranje iz člana 355 ove odluke kreditna institucija izračunava primjenom svega sljedećeg:
- multiplikator iz člana 355 st. 1 i 2 ove odluke zasniva se na ulaznim vrijednostima CMV, NICA i VM, u zavisnosti šta je primjenjivo, u skladu sa tačkom 2 ovog stava;
 - $\sum_a AddOn^{(a)}$ se izračunava u skladu sa članom 355 ove odluke, posebno za svaki hipotetički podskup za netiranje iz tačke 1 ovog stava.

(6) Kreditna institucija može odrediti da iznos izloženosti skupa za netiranje iznosi nula ako ispunjava sve sljedeće uslove:

- 1) skup za netiranje isključivo se sastoji od prodatih opcija;
- 2) sadašnja tržišna vrijednost skupa za netiranje u svakom trenutku je negativna;
- 3) premiju svih opcija uključenih u skup za netiranje kreditna institucija je unaprijed primila radi garantovanja izvršenja ugovora;
- 4) skup za netiranje nije predmet bilo kojeg ugovora o marži.

(7) U skupi za netiranje kreditna institucija zamjenjuje transakciju koja je konačna linearna kombinacija kupljenih ili prodatih opcija kupovine ili prodaje svim pojedinačnim opcijama koje čine tu linearnu kombinaciju, kao pojedinačnu transakciju, u svrhu izračunavanja iznosa izloženosti skupa za netiranje u skladu sa ovim odsjekom. Svaka takva kombinacija opcija tretira se kao pojedinačna transakcija u skupovima za netiranje u kojima je kombinacija uključena za potrebe izračunavanja iznosa izloženosti.

(8) Izuzetno od stava 7 ovog člana, kreditna institucija standardnu digitalnu opciju (*vanila digital option*) čija je izvršna cijena jednaka K, zamjenjuje relevantnom zaštitnom kombinacijom dvije prodate i kupljene standardne opcije kupovine ili prodaje koje ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) dvije opcije iz zaštitne kombinacije imaju:
 - isti datum isteka i istu promptnu ili terminsku cijenu osnovnog instrumenta kao i standardna digitalna opcija;
 - izvršne cijene jednake $0,95 \cdot K$, odnosno $1,05 \cdot K$.
- 2) zaštitna kombinacija tačno odražava isplatu standardne digitalne opcije izvan raspona između dvije izvršne cijene iz tačke 1 ovog stava.

(9) Pozicija rizika dvije opcije iz zaštitne kombinacije iz stava 8 ovog člana izračunava se zasebno u skladu sa članom 356 ove odluke.

(10) Iznos izloženosti transakcije kreditnim derivatom koja predstavlja dugu poziciju u osnovnom instrumentu može se ograničiti na iznos preostale neplaćene premije pod uslovom da se tretira kao poseban skup za netiranje koji nije predmet ugovora o marži.

Trošak zamjene

Član 350

(1) Kreditna institucija izračunavaju trošak zamjene (RC) za skupove za netiranje koji nijesu predmet ugovora o marži u skladu sa sljedećom formulom:

$$RC = \max\{CMV - NICA, 0\}$$

(2) Kreditna institucija izračunava trošak zamjene za jedan skup za netiranje koji je predmet ugovora o marži primjenom sljedeće formule:

$$RC = \max\{CMV - VM - NICA, TH + MTA - NICA, 0\}$$

pri čemu je:

- RC = trošak zamjene;
- VM = vrijednost neto varijabilne marže korigovan korektivnim faktorom koji je redovno primljen ili dat, u zavisnosti šta je primjenjivo, za skup za netiranje kako bi se smanjile promjene CMV-a skupa za netiranje;
- TH = prag marže primjenljiv na skup za netiranje na osnovu ugovora o marži ispod kojeg kreditna institucija ne može da zatraži kolateral; i
- MTA = najniži iznos za prenos primjenljiv na skup za netiranje na osnovu ugovora o marži.

(3) Kreditna institucija izračunava trošak zamjene za više skupova za netiranje koji su predmet istog ugovora o marži u skladu sa sljedećom formulom:

$$RC = \max\left\{\sum_i \max\{CMV_i, 0\} - \max\{VM_{MA} + NICA_{MA}, 0\}, 0\right\} \\ + \max\left\{\sum_i \min\{CMV_i, 0\} - \min\{VM_{MA} + NICA_{MA}, 0\}, 0\right\}$$

pri čemu je:

- RC = trošak zamjene;
- i = indeks koji označava skupove za netiranje koji su predmet jednog ugovora o marži;
- CMV_i = CMV skupa za netiranje i;
- VM_{MA} = zbir vrijednosti kolaterala korigovanih korektivnim faktorom koji je redovno primljen ili dat, u zavisnosti šta je primjenjivo, za više skupova za netiranje kako bi se smanjile promjene njihovog CMV-a;

$NICA_{MA}$ = zbir vrijednosti kolaterala korigovanih korektivnim faktorom koji je primljen ili dat, u zavisnosti šta je primjenjivo, za više skupova za netiranje osim VM_{MA} .

(4) Za potrebe stava 3 ovog člana $NICA_{MA}$ može da se izračuna na nivou transakcije (trgovine), na nivou skupa za netiranje ili na nivou svih skupova za netiranje na koje se primjenjuje ugovor o marži, u zavisnosti od nivoa na kojem se primjenjuje ugovor o marži.

Priznavanje i tretman kolaterala

Član 351

(1) Za potrebe ovog odsjeka kreditna institucija izračunava iznose kolaterala VM , VM_{MA} , $NICA$ i $NICA_{MA}$ primjenom sljedećih zahtjeva:

- 1) ako sve transakcije uključene u skup za netiranje pripadaju knjizi trgovanja, priznaje se samo kolateral priznat u skladu sa čl. 235 i 386 ove odluke;
- 2) ako skup za netiranje sadrži najmanje jednu transakciju koja pripada knjizi pozicija kojima se ne trguje, priznaje se samo kolateral priznat u skladu sa članom 235 ove odluke;
- 3) kolateral primljen od druge ugovorne strane priznaje se sa pozitivnim predznakom, a kolateral dat drugoj ugovornoj strani priznaje se sa negativnim predznakom;
- 4) vrijednost svih vrsta kolaterala korigovana korektivnim faktorom za volatilnost koji su primljeni ili dati izračunava se u skladu sa članom 260 ove odluke;
- 5) ista stavka kolaterala ne uključuje se istovremeno u VM i $NICA$;
- 6) ista stavka kolaterala ne uključuje se istovremeno u VM_{MA} i $NICA_{MA}$;
- 7) bilo koji kolateral koji je dat drugoj ugovornoj strani i koji je odvojen od aktive te druge ugovorne strane i, kao posljedica te odvojenosti ne ulazi u stečajnu masu u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza ili nesolventnosti te druge ugovorne strane, ne priznaje se u obračunu $NICA$ i $NICA_{MA}$.

(2) Za izračunavanje vrijednosti kolaterala korigovanog korektivnim faktorom za volatilnost iz stava 1 tačka 4 ovog člana, kreditna institucija umjesto formule iz člana 260 stav 4 ove odluke primjenjuje sljedeću formulu:

$$CVA = C \cdot (1 + H_C + H_{fx})$$

pri čemu je:

CVA = Vrijednost datog kolaterala korigovanog korektivnim faktorom za volatilnost; i

C = Kolateral;

H_C i H_{fx} se definišu u skladu sa članom 260 stav 4 ove odluke.

(3) Za potrebe stava 1 tačka 4 ovog člana kreditna institucija određuje period realizacije koji je značajan za izračunavanje vrijednosti svih kolaterala korigovanih korektivnim faktorom za volatilnost koji su primljeni ili dati u skladu sa jednim od sljedećih perioda:

- 1) jedna godina - za skupove za netiranje iz člana 350 stav 1 ove odluke;

- 2) period marže za rizik utvrđen u skladu sa članom 360 stav 1 tačka 2 ove odluke, za skupove za netiranje iz člana 350 st. 2, 3 i 4 ove odluke.

Raspoređivanje transakcija u kategorije rizika

Član 352

(1) Kreditna institucija raspoređuje svaku transakciju skupa za netiranje u jednu od sljedećih kategorija rizika radi određivanja potencijalne buduće izloženosti skupa za netiranje iz člana 355 ove odluke:

- 1) rizik kamatne stope;
- 2) devizni rizik;
- 3) kreditni rizik;
- 4) rizik vlasničkih instrumenata;
- 5) robni rizik;
- 6) ostali rizici.

(2) Kreditna institucija sprovodi raspoređivanje iz stava 1 ovog člana na osnovu primarnog faktora rizika (engl. *primary risk driver*) za transakciju derivatima.

(3) Primarni faktor rizika jedini je značajni faktor rizika za transakciju derivatima.

(4) Izuzetno od stava 2 ovog člana, kreditna institucija raspoređuje transakcije derivatima koje imaju više od jednog značajnog faktora rizika u više od jedne kategorije rizika.

(5) Ako svi značajni faktori rizika za jednu od transakcija iz stava 4 ovog člana spadaju u istu kategoriju rizika, kreditna institucija samo jednom tu transakciju raspoređuje u tu kategoriju rizika na osnovu najznačajnijeg od tih faktora rizika, a ako značajni faktori rizika za jednu od tih transakcija spadaju u različite kategorije rizika, kreditna institucija raspoređuje tu transakciju jedanput u svaku kategoriju rizika za koju transakcija ima najmanje jedan značajni faktor rizika, na osnovu najznačajnijeg faktora rizika u toj kategoriji rizika.

(6) Nezavisno od st. 1 do 5 ovog člana, pri raspoređivanju transakcija u kategorije rizika iz stava 1 ovog člana kreditna institucija primjenjuje sljedeće zahtjeve:

- 1) ako je varijabla inflacije primarni faktor rizika za transakciju ili najznačajniji faktor rizika u određenoj kategoriji za transakcije iz stava 3 ovog člana, kreditna institucija raspoređuje transakciju u kategoriju kamatnog rizika;
- 2) ako je varijabla klimatskih uslova primarni faktor rizika za transakciju ili najznačajniji faktor rizika u određenoj kategoriji za transakcije iz stava 3 ovog člana, kreditna institucija raspoređuje transakciju u kategoriju robnog rizika.

Metode za identifikaciju transakcija sa samo jednim značajnim faktorom rizika, transakcija sa više značajnih faktora rizika i za identifikaciju najznačajnijeg od tih faktora rizika

Član 353

(1) Za potrebe identifikacije transakcija sa samo jednim značajnim faktorom rizika i transakcija sa više značajnih faktora rizika, kreditna institucija je dužna da pri

zaključenju svake transakcije identifikuje sve faktore rizika transakcije određivanjem faktora rizika od kojih zavise novčani tokovi te transakcije, uzimajući u obzir najmanje faktore rizika iz čl. 425 do 430 ove odluke.

(2) Faktori rizika koje je kreditna institucija identifikovala su faktori rizika transakcije.

(3) Kreditna institucija faktorima rizika transakcije ne smatra faktore kamatnog rizika koji se koriste za diskontovanje novčanih tokova transakcije.

(4) Nakon identifikacije svih faktora rizika transakcije kreditna institucija je dužna da pri zaključenju svake transakcije identifikuje transakcije sa samo jednim značajnim faktorom rizika primjenom sljedećeg:

- 1) ako novčani tokovi transakcije zavise isključivo od jednog faktora rizika koji pripada jednoj od kategorija rizika iz člana 352 stav 1 ove odluke, kreditna institucija je dužna da identifikuje taj faktor rizika kao jedini značajan faktor rizika te transakcije;
- 2) ako novčani tokovi transakcije zavise od više faktora rizika i ako je kreditna institucija identifikovala da je samo jedan faktor rizika te transakcije značajan u skladu sa metodom iz stava 6 ili iz st. 7 do 10 ovog člana, kreditna institucija je dužna da identifikuje taj faktor rizika kao jedini značajan faktor rizika te transakcije.

(5) Izuzetno od stava 4 ovog člana za međuvalutne kamatne svopove iz člana 148 stav 8 tačka 2 alineja 1 ove odluke, kreditna institucija može da identifikuje faktor deviznog rizika kao jedini značajan faktor rizika transakcije.

(6) Za potrebe člana 352 st. 3 i 4 ove odluke kreditna institucija je dužna da identifikuju sve transakcije osim onih iz člana 2 ove odluke kao transakcije sa više značajnih faktora rizika.

(7) Nakon identifikacije svih faktora rizika transakcije u skladu sa st. 1, 2 i 3 ovog člana i ako novčani tokovi transakcije zavise od više faktora rizika, kreditna institucija je dužna da identifikuje značajne faktore rizika, kao i najznačajniji među tim faktorima rizika primjenom jedne od metoda iz st. 8, 9 i 10 ovog člana, po potrebi.

(8) Prilikom zaključenja transakcije, kreditna institucija je dužna da sprovede sljedeće aktivnosti:

- 1) da sve faktore rizika transakcije koje je identifikovala u skladu sa st. 1 do 3 ovog člana smatra značajnim;
- 2) da za svaku kategoriju rizika koja odgovara tim značajnim faktorima rizika identifikuje da je najznačajniji faktor rizika onaj faktor rizika koji odgovara najvećem uvećanju za kategoriju rizika od onih iz čl. 362 do 367 ove odluke.

(9) Prilikom zaključenja transakcije, kreditna institucija je dužna da sprovede sljedeće aktivnosti, a nakon toga da te aktivnosti sprovodi najmanje jednom u tri mjeseca:

- 1) da, u skladu sa članom 431 ove odluke, za svaki faktor rizika identifikovan u skladu sa st. 1 do 3 ovog člana izračuna osjetljivost na delta-rizik;
- 2) da, na osnovu osjetljivosti izračunatih u skladu sa tačkom 1 ovog stava, u skladu sa formulom iz člana 419 stav 6 ove odluke izračuna ponderisane osjetljivosti;

- 3) da za svaku kategoriju rizika iz člana 325 stav 1 ove odluke, na osnovu svih ponderisanih osjetljivosti iz tačke 2 ovog stava faktora rizika koji su raspoređeni u tu kategoriju rizika, izračuna zahtjev za kapital za tržišni rizik specifičan za određenu kategoriju rizika u skladu sa formulom iz člana 419 stav 8 ove odluke;
- 4) da sve zahtjeve za kapital za tržišni rizik specifične za određenu kategoriju rizika iz tačke 3 ovog stava rangira od najvećeg do najmanjeg u apsolutnom smislu, kako bi se dobio jednolično opadajući niz unosa, pri čemu je unos a_1 najveća apsolutna vrijednost, a_2 druga po veličini apsolutna vrijednost i tako dalje;
- 5) da, za svaki unos a_1 izračunat i rangiran u skladu sa tačkom 4 ovog stava i redoslijedom koji proizlazi iz njihovog rangiranja, provjeri da li je ispunjen sljedeći uslov:

$$\frac{\sum_{j=1}^i a_j}{\sum_{k=1}^6 a_k} < Y\%$$

gdje je:

- i = indeks koji označava kategorije rizika iz člana 325 stav 1 ove odluke, rangirane u skladu sa tačkom 4 ovog stava i redoslijedom koji proizlazi iz tog rangiranja;
- $Y\%$ = 60%.

- 6) da značajnim smatra sljedeće:
 - faktore rizika koji odgovaraju kategorijama rizika za koje je ispunjen uslov iz tačke 5 ovog stava;
 - faktore rizika koji odgovaraju prvoj kategoriji rizika za koju taj uslov nije ispunjen;
- 7) da, za svaku kategoriju rizika koja odgovara faktorima rizika koji nijesu značajni provjeri, u skladu sa tačkom 6 ovog stava, da li odgovarajući unos a_1 ispunjava sljedeći uslov:

$$\frac{a_i}{\sum_{k=1}^6 a_k} \geq Z\%$$

gdje je:

- i = indeks koji označava kategorije rizika iz člana 325 stav 1 ove odluke, rangirane u skladu sa tačkom 4 ovog stava i redoslijedom koji proizlazi iz tog rangiranja i koje odgovaraju faktorima rizika koji nijesu značajni u skladu sa tačkom 6 ovog stava;

$$Z\% = 30\%$$

- 8) da, osim značajnih faktora rizika koje je identifikovala u skladu sa tačkom 6 ovog stava značajnim faktorima rizika smatra i faktore rizika koji odgovaraju kategorijama rizika za koje je ispunjen uslov iz tačke 7 ovog stava;
- 9) da, za svaku kategoriju rizika iz tač. 6 i 8 ovog stava kao najznačajnijim među faktorima rizika za tu kategoriju rizika smatra faktor rizika koji odgovara najvišoj apsolutnoj vrijednosti ponderisanih osjetljivosti iz tačke 2 ovog stava.

(10) Kreditna institucija koje ispunjava uslove iz člana 119 stav 1 ove odluke ili su izuzete od zahtjeva za izvještavanje u skladu sa članom 414 stav 1 ove odluke mogu

da identifikuju najznačajniji faktor rizika sprovođenjem sljedećih aktivnosti pri zaključenju transakcije, koje aktivnosti zatim spovodi najmanje jednom u tri mjeseca:

- 1) da, za svaki faktor rizika identifikovan u skladu sa st. 1 do 3 ovog člana izračunava uvećanja za kategoriju rizika iz čl. 362 do 367 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo, a ako je više faktora rizika identifikovanih u skladu sa st. 1 do 3 ovog člana raspoređeno u istu kategoriju rizika, da za potrebe primjene tačke 2 ovog stava u toj kategoriji rizika zadržavaju faktor rizika koji odgovara najvećem uvećanju za kategoriju rizika u toj kategoriji rizika;
- 2) primjenjuju postupcima iz stava 9 tač. 4 do 8 ovog člana ako se unosi koji se koriste u tim postupcima zasnivaju na uvećanjima za kategoriju rizika izračunatim u skladu sa tačkom 1 ovog stava;
- 3) identifikuju da su najznačajniji faktori rizika u relevantnim kategorijama rizika značajni faktori rizika identifikovani metodom iz tačke 2 ovog stava.

Skupovi za zaštitu od rizika

Član 354

(1) Kreditna institucija dužna je da uspostavi odgovarajuće skupove za zaštitu od rizika za svaku kategoriju rizika skupa za netiranje i da rasporedi svaku transakciju u te skupove za zaštitu od rizika na sljedeći način:

- 1) transakcije raspoređene u kategoriju rizika kamatne stope raspoređuju se u isti skup za zaštitu od rizika samo ako je njihov primarni faktor rizika ili najznačajniji faktor rizika u datoj kategoriji rizika za transakcije iz člana 352 st. 4 i 5 ove odluke denominovan u istoj valuti;
- 2) transakcije raspoređene u kategoriju deviznog rizika raspoređuju se u isti skup za zaštitu od rizika samo ako se njihov primarni faktor rizika ili najznačajniji faktor rizika u datoj kategoriji rizika za transakcije iz člana 352 st. 4 i 5 ove odluke zasniva na istom valutnom paru;
- 3) sve transakcije raspoređene u kategoriju kreditnog rizika raspoređuju se u isti skup za zaštitu od rizika;
- 4) sve transakcije raspoređene u kategoriju rizika vlasničkih instrumenata raspoređuju se u isti skup za zaštitu od rizika;
- 5) transakcije raspoređene u kategoriju robnog rizika raspoređuju se u jedan od sljedećih skupova za zaštitu od rizika na osnovu prirode njihovog primarnog faktora rizika ili najznačajnijeg faktora rizika u datoj kategoriji rizika za transakcije iz člana 352 st. 4 i 5 ove odluke:
 - energija;
 - metali;
 - poljoprivredni proizvodi;
 - druga roba;
 - klimatski uslovi;
- 6) transakcije raspoređene u kategoriju ostalih rizika raspoređuju se u isti skup za zaštitu od rizika samo ako je njihov primarni faktor rizika, ili najznačajniji faktor rizika u datoj kategoriji rizika za transakcije iz člana 352 st. 4 i 5 ove odluke, identičan.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana transakcije raspoređene u kategoriju rizika kamatne stope za koje je primarni faktor rizika varijabla inflacije, raspoređuju se u posebne skupove za zaštitu od rizika koji nijesu skupovi za zaštitu od rizika

uspostavljeni za transakcije raspoređene u kategoriju rizika kamatne stope koje nemaju kao primarni faktor rizika varijablu inflacije, pri čemu se te transakcije raspoređuju u isti skup za zaštitu od rizika samo ako je njihov primarni faktor rizika ili najznačajniji faktor rizika u datoj kategoriji rizika za transakcije iz člana 352 st. 4 i 5 (277.3) ove odluke denominovan u istoj valuti.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija uspostavlja posebne skupove za zaštitu od rizika u svakoj kategoriji rizika za sljedeće transakcije:

- 1) transakcije za koje je primarni faktor rizika ili najznačajniji faktor rizika u datoj kategoriji rizika za transakcije iz člana 352 st. 4 i 5 ove odluke tržišno implicirana volatilnost ili ostvarena volatilnost faktora rizika ili korelacija između dva faktora rizika;
- 2) transakcije za koje je primarni faktor rizika ili najznačajniji faktor rizika u datoj kategoriji rizika za transakcije iz člana 352 st. 4 i 5 ove odluke razlika između dva faktora rizika raspoređena u istu kategoriju rizika ili transakcije koje imaju dvije novčane strane denominovane u istoj valuti i za koje je faktor rizika iz iste kategorije rizika primarnog faktora rizika sadržan u novčanoj strani koja nije novčana strana koja sadrži primarni faktor rizika.

(4) Za potrebe stava 3 tačka 1 ovog člana kreditna institucija raspoređuje transakcije u isti skup za zaštitu od rizika relevantne kategorije rizika samo ako je njihov primarni faktor rizika ili najznačajniji faktor rizika u datoj kategoriji rizika za transakcije iz člana 352 st. 4 i 5 ove odluke, identičan.

(5) Za potrebe stava 3 tačka 2 ovog člana kreditna institucija raspoređuje transakcije u isti skup za zaštitu od rizika relevantne kategorije rizika samo ako je par faktora rizika u tim transakcijama iz te tačke identičan i ako su dva faktora rizika sadržana u tom paru pozitivno korelisana, u suprotnom, kreditna institucija raspoređuje transakcije iz stava 3 tačka 2 ovog člana u jedan od skupova za zaštitu od rizika uspostavljen u skladu sa stavom 1 ovog člana na osnovu samo jednog od dva faktora rizika iz stava 3 tačka 2 ovog člana.

(6) Za potrebe stava 3 tačka 1 ovog člana, kreditna institucija raspoređuje transakcije u zaseban skup za zaštitu od rizika relevantne kategorije rizika na osnovu iste strukture skupa za zaštitu od rizika iz stava 1 ovog člana.

(7) Kreditna institucija je dužna da na zahtjev Centralne banke stavi na raspolaganje broj skupova za zaštitu od rizika uspostavljenih u skladu sa stavom 3 ovog člana za svaku kategoriju rizika, sa primarnim faktorom rizika ili najznačajnijim faktorom rizika u datoj kategoriji rizika za transakcije iz člana 352 st. 4 i 5 ove odluke ili parom faktora rizika za svaki od tih skupova za zaštitu od rizika i sa brojem transakcija u svakom od tih skupova za zaštitu od rizika.

Potencijalna buduća izloženost

Član 355

(1) Kreditna institucija izračunava potencijalnu buduću izloženost skupa za netiranje na sljedeći način:

$$PFE = \text{multiplikator} \cdot \sum_a \text{AddOn}^{(a)}$$

pri čemu je:

PFE	=	potencijalna buduća izloženost;
a	=	indeks koji označava kategorije rizika uključene u izračunavanje potencijalne buduće izloženosti skupa za netiranje;
AddOn ^(a)	=	uvećanje za kategoriju rizika „a“ izračunato u skladu sa čl. 362 do 367 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo; i
multiplikator	=	faktor multiplikacije izračunat u skladu sa formulom iz stava 4 ovog člana.

(2) Za potrebe obračuna iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija uključuje uvećanje za datu kategoriju rizika pri izračunavanju potencijalne buduće izloženosti skupa za netiranje ako je najmanje jedna transakcija skupa za netiranje raspoređena u tu kategoriju rizika.

(3) Potencijalna buduća izloženost više skupova za netiranje koji su predmet jednog ugovora o marži iz člana 350 st. 3 i 4 ove odluke izračunava se kao zbir potencijalnih budućih izloženosti svih pojedinačnih skupova za netiranje kao da nijesu predmet nijednog oblika ugovora o marži.

(4) Za potrebe stava 1 ovog člana multiplikator se izračunava na sljedeći način:

$$\text{multiplikator} = \begin{cases} 1 & \text{ako je } z \geq 0 \\ \min \left\{ 1, \text{Floor}_m + (1 - \text{Floor}_m) \cdot \exp\left(\frac{z}{y}\right) \right\} & \text{ako je } z < 0 \end{cases}$$

pri čemu je:

$$\text{Floor}_m = 5\%;$$

$$y = 2 \cdot (1 - \text{Floor}_m) \cdot \sum_a \text{AddOn}^{(a)}$$

$$z = \begin{cases} \text{CMV} - \text{NICA} & \text{za skupove za netiranje iz člana 350 stav 1 ove odluke} \\ \text{CMV} - \text{VM} - \text{NICA} & \text{za skupove za netiranje iz člana 350 stav 2 ove odluke} \\ \text{CMV}_i - \text{NICA}_i & \text{za skupove za netiranje iz člana 350 st. 3 i 4 ove odluke} \end{cases}$$

NICA_i = iznos neto nezavisnog kolaterala izračunat samo za transakcije koje su uključene u skup za netiranje „i“. NICA_i se izračunava na nivou trgovanja ili na nivou skupa za netiranje, u zavisnosti od ugovora o marži.

Obračun pozicija rizika

Član 356

Za potrebe izračunavanja uvećanja za kategoriju rizika iz čl. 362 do 367 ove odluke kreditna institucija izračunava rizičnu poziciju svake transakcije u skupu za netiranje na sljedeći način:

$$\text{Pozicija rizika} = \delta \cdot \text{AdjNot} \cdot \text{MF}$$

pri čemu je:

- δ = supervizorska delta transakcije izračunata u skladu sa formulom iz člana 357 ove odluke;
- AdjNot = prilagođeni hipotetički iznos transakcije izračunat u skladu sa članom 359 ove odluke; i
- MF = faktor dospijeća transakcije izračunat u skladu sa formulom iz člana 360 ove odluke.

Supervizorska delta

Član 357

(1) Kreditna institucija izračunava supervizorsku deltu na sljedeći način:

- 1) za opcije kupovine i prodaje koje kupcu opcija daju pravo na kupovinu ili prodaju osnovnog instrumenta po pozitivnoj cijeni na jedan ili više datuma u budućnosti, osim ako su te opcije raspoređene u kategoriju rizika kamatne stope ili robnog rizika, kreditna institucija koristi sljedeću formulu:

$$\delta = \text{znak} \cdot N \left(\text{vrsta} \cdot \frac{\ln \left(\frac{P}{K} \right) + 0,5 \cdot \sigma^2 \cdot T}{\sigma \cdot \sqrt{T}} \right)$$

pri čemu je:

- (δ) = supervizorska delta;
- Znak = -1, ako je transakcija prodana opcija kupovine ili kupljena opcija prodaje;
- Znak = +1, ako je transakcija kupljena opcija kupovine ili prodana opcija prodaje;
- Vrsta = -1, ako je transakcija opcija prodaje;
- Vrsta = +1, ako je transakcija opcija kupovine;
- N(x) = funkcija kumulativne raspodjele standardne normalne slučajne varijable, što znači vjerovatnoća da normalna slučajna varijabla sa očekivanom vrijednošću nula i varijansom jedan bude manja ili jednaka „x“;

- P = promptna ili terminska cijena osnovnog instrumenta opcije; za opcije čiji novčani tokovi zavise od prosječne vrijednosti cijene osnovnog instrumenta, P je jednak prosječnoj vrijednosti na datum obračuna;
- K = cijena izvršenja opcije (engl. *strike price*);
- T = period između datuma isteka opcije (T_{exp}) i izvještajnog datuma; za opcije koje se mogu izvršiti samo na jedan budući datum, T_{exp} jednak je tom datumu; za opcije koje se mogu izvršiti na više budućih datuma, T_{exp} jednak je posljednjem od tih datuma; T_{exp} izražava se u godinama uz primjenu odgovarajućeg dogovora o radnim danima; i
- σ = supervizorski korektivni faktori volatilnosti opcije utvrđeni na osnovu kategorije rizika transakcije i vrste osnovnog instrumenta opcije, a u skladu sa sljedećom tabelom:

Tabela 1

Kategorija rizika	Osnovni instrument	Supervizorski korektivni faktori volatilnosti
Valute	Sve	15%
Kreditni	Instrument koji se odnosi na jedan subjekat	100%
	Instrument koji se odnosi na više subjekata	80%
Vlasnički instrumenti	Instrument koji se odnosi na jedan subjekat	120%
	Instrument koji se odnosi na više subjekata	75%
Roba	Električna energija	150%
	Ostala roba (isključujući električnu energiju)	70%
Ostalo	Sve	150%

- 2) za tranše sintetičke sekjuritizacije i kreditnog derivata na osnovu n-tog nastanka statusa neizmirenja obaveza kreditna institucija koristi sljedeću formulu:

$$\delta = \text{znak} \cdot \frac{15}{(1 + 14 \cdot A) \cdot (1 + 14 \cdot D)}$$

pri čemu je:

$$\text{znak} = \begin{cases} +1 & \text{Ako je kreditna zaštita stečena transakcijom} \\ -1 & \text{Ako je kreditna zaštita pružena transakcijom} \end{cases}$$

- A = tačka spajanja tranše; za transakciju kreditnim derivatima na osnovu n-tog nastanka statusa neizmirenja obaveza na osnovu referentnih subjekata k, $A = (n - 1)/k$; i

- D = tačka odvajanja tranše; za transakciju kreditnim derivatima na osnovu n-tog nastanka statusa neizmirenja obaveza na osnovu referentnih subjekata k, $D = n/k$;

- 3) za transakcije koje nijesu navedene u tač. 1 ili 2 ovog stava kreditna institucija koristi sljedeću supervizorsku deltu:

$$\delta = \begin{cases} +1 & \text{ako je transakcija duga pozicija u primarnom faktoru rizika} \\ & \text{ili najznačajnijem faktoru rizika u datoj kategoriji rizika} \\ -1 & \text{ako je transakcija kratka pozicija u primarnom faktoru rizika} \\ & \text{ili najznačajnijem faktoru rizika u datoj kategoriji rizika} \end{cases}$$

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana, kreditna institucija koja primjenjuje terminsku (forward) cijenu osnovnog instrumenta opcije obezbjeđuje:

- 1) da je forward cijena u skladu sa karakteristikama opcije;
- 2) da se forward cijena izračunava primjenom odgovarajuće kamatne stope koja preovladava na izvještajni datum;
- 3) da su u forward cijenu uključeni očekivani novčani tokovi osnovnog instrumenta prije isteka opcije.

(3) Za potrebe ovog odsjeka duga pozicija u primarnom faktoru rizika ili najznačajnijem faktoru rizika u datoj kategoriji rizika za transakcije iz člana 352 st. 4 i 5 ove odluke znači da se tržišna vrijednost transakcije povećava kada se povećava vrijednost tog faktora rizika, a kratka pozicija u primarnom faktoru rizika ili najznačajnijem faktoru rizika u datoj kategoriji rizika za transakcije iz člana 352 st. 4 i 5 ove odluke znači da se tržišna vrijednost transakcije smanjuje kada se vrijednost tog faktora rizika povećava.

Izračunavanje supervizorske delte

Član 358

(1) Kreditna institucija je dužna da izračunava supervizorsku deltu (δ) opcija kupovine i prodaje raspoređenih u kategoriju kamatnog rizika u skladu sa tržišnim uslovima u kojima kamatne stope mogu biti negativne na sljedeći način:

$$\delta = \text{znak} \cdot N \left(\text{vrsta opcije} \cdot \frac{\ln \left(\frac{(P + \lambda)}{(K + \lambda)} \right) + 0,5 \cdot \sigma^2 \cdot T}{\sigma \cdot \sqrt{T}} \right)$$

gdje je:

$$\text{vrsta opcije} = \begin{cases} -1 & \text{ako je transakcija opcija prodaje} \\ +1 & \text{ako je transakcija opcija kupovine} \end{cases}$$

$$\text{znak} = \begin{cases} -1 & \text{ako je transakcija prodana opcija kupovine ili kupljena opcija prodaje} \\ +1 & \text{ako je transakcija prodana opcija prodaje ili kupljena opcija kupovine} \end{cases}$$

$N(x)$ = funkcija kumulativne raspodjele standardne normalne slučajne varijable, što znači vjerovatnoća da normalna slučajna varijabla sa očekivanom vrijednošću nula i varijansom jedan bude manja ili jednaka „x“;

P = promptna (spot) ili forward cijena osnovnog instrumenta opcije;

K = cijena izvršenja opcije (engl. strike price);

- T = datum isteka opcije, izražen u godinama uz primjenu odgovarajućeg dogovora o radnim danima;
- λ = pomjeranje prikladano za premještanje P i K na pozitivnu stranu, određeno u skladu sa stavom 2 ovog člana;
- σ = supervizorski korektivni faktori volatilnosti opcije utvrđeni u skladu sa stavom 3 ovog člana;

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana kreditna institucija izračunava pomjeranje (λ) za sve opcije kupovine i prodaje na sljedeći način:

$$\lambda_j = \max(\text{prag} - \min(P_j, K_j), 0)$$

gdje je:

- P_j = Promptna (spot) ili forvard cijena osnovnog instrumenta opcije j
- K_j = cijena izvršenja opcije j;
- Prag = 0,10%

(3) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija određuje supervizorske korektivne faktore volatilnosti opcije na osnovu kategorije rizika transakcije i prirode osnovnog instrumenta opcije u skladu sa sljedećom tabelom:

Tabela 1

Kategorija rizika	Osnovni instrument	Supervizorski korektivni faktor volatilnosti
Kamatna stopa	Svi	50%

(4) Kreditna institucija je dužna da utvrđuje da li je transakcija duga ili kratka pozicija u primarnom faktoru rizika ili najznačajnijem faktoru rizika u određenoj kategoriji rizika primjenom jedne od sljedećih metoda:

- 1) izračunavanjem osjetljivosti na delta-rizik tih faktora rizika u skladu sa članom 325r ove odluke i identifikacijom transakcije kao duge pozicije u faktoru rizika ako je odgovarajuća osjetljivost na delta-rizik pozitivna ili kao kratku poziciju ako je odgovarajuća osjetljivost na delta-rizik negativna;
- 2) procjenjujući zavisnosti strukture novčanih tokova transakcija od tog faktora rizika ili svrhu zaštite od rizika transakcije u odnosu na taj faktor rizika i na osnovu te procjene identifikujući transakciju kao dugu ili kratku poziciju.

Prilagođeni hipotetički iznos

Član 359

(1) Kreditna institucija izračunava prilagođeni hipotetički (zamišljeni) iznos na sljedeći način:

- 1) za transakcije raspoređene u kategoriju rizika kamatne stope ili kategoriju kreditnog rizika, kreditna institucija izračunava prilagođeni hipotetički iznos kao

produkt hipotetičkog iznosa ugovora o derivatima i supervizorskog faktora trajanja, što se izračunava na sljedeći način:

$$\text{supervizorski faktor trajanja} = \max\left\{\frac{\exp(-R \cdot S) - \exp(-R \cdot E)}{R}; \frac{10}{\text{jedna poslovna godina}}\right\}$$

gdje je:

R	=	supervizorska diskontna stopa; R = 5%;
S	=	period od datuma početka transakcije do izvještajnog datuma, a izražava se u godinama uz primjenu odgovarajućeg dogovora o radnim danima; i
E	=	period od datuma završetka transakcije do izvještajnog datuma, a izražava se u godinama uz primjenu odgovarajućeg dogovora o radnim danima;
Jedna poslovna godina	=	jedna godina izražena u radnim danima uz primjenu odgovarajućeg dogovora o radnim danima;

- 2) za transakcije raspoređene u kategoriju deviznog rizika kreditna institucija izračunava prilagođeni hipotetički iznos na sljedeći način:
 - ako transakcija ima jednu novčanu stranu, prilagođeni hipotetički iznos je hipotetički iznos ugovora o derivatima;
 - ako transakcija ima dvije novčane strane i ako je hipotetički iznos jedne novčane strane denominovan u izvještajnoj valuti kreditne institucije, prilagođeni hipotetički iznos je hipotetički iznos druge novčane strane;
 - ako transakcija ima dvije novčane strane i ako je hipotetički iznos svake novčane strane denominovan u valuti koja nije izvještajna valuta kreditne institucije, prilagođeni hipotetički iznos je najveći hipotetički iznos od dvije novčane strane nakon konvertovanja tih iznosa u izvještajnu valutu kreditne institucije po preovladavajućem spotdeviznom kursu;
- 3) za transakcije raspoređene u kategoriju rizika vlasničkih instrumenata ili kategoriju robnog rizika, kreditna institucija izračunava prilagođeni hipotetički iznos kao proizvod tržišne cijene jedne jedinice osnovnog instrumenta transakcije i broja jedinica osnovnog instrumenta na koji se odnosi transakcija;
- 4) za transakcije raspoređene u kategoriju ostalih rizika kreditna institucija izračunava prilagođeni hipotetički iznos na osnovu najprikladnije metode među metodama iz tač. 1, 2 i 3 ovog stava, u zavisnosti od prirode i karakteristika osnovnog instrumenta transakcije.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana:

- 1) datum početka transakcije je najraniji datum na koji je barem ugovorno plaćanje u okviru transakcije, prema kreditnoj instituciji ili od strane kreditne institucije, određeno ili obavljeno, uz izuzetak plaćanja povezanih sa razmjenom kolaterala u ugovoru o marži, a ako se transakcijom već određuje ili obavlja plaćanje na izvještajni datum, datum početka transakcije jednak je 0;

- 2) ako transakcija uključuje jedan ili više ugovornih budućih datuma na koje kreditna institucija ili druga ugovorna strana mogu da odluče da raskinu transakciju prije njenog ugovornog dospelja, datum početka transakcije mora biti jednak najranijem od sljedećih datuma:
 - datumu ili najranijem od više budućih datuma na koji kreditna institucija ili druga ugovorna strana mogu da odluče da raskinu transakciju prije njenog ugovornog dospelja;
 - datumu na koji transakcijom započinje određivanje ili obavljanje plaćanja koja nijesu plaćanja povezana sa razmjenom kolaterala u ugovoru o marži.
- 3) ako transakcija ima finansijski instrument kao osnovni instrument koji može proizvesti dodatne ugovorne obaveze uz obaveze po osnovu transakcije, datum početka transakcije utvrđuje se na osnovu najranijeg datuma na koji osnovnim instrumentom započinje određivanje ili obavljanje plaćanja;
- 4) datum završetka transakcije je posljednji datum na koji je izvršeno ili može biti izvršeno ugovorno plaćanje u okviru transakcije prema kreditnoj instituciji ili od strane kreditne institucije;
- 5) ako transakcija ima finansijski instrument kao osnovni instrument koji može proizvesti dodatne ugovorne obaveze uz obaveze po osnovu transakcije, datum završetka transakcije utvrđuje se na osnovu zadnjeg ugovornog plaćanja osnovnog instrumenta transakcije;
- 6) ako je transakcija strukturirana tako da se preostala neizmirena izloženost podmiruje na unaprijed utvrđene datume plaćanja i ako se uslovi transakcije uvijek ponovno utvrđuju tako da je tržišna vrijednost transakcije na te unaprijed utvrđene datume jednaka nuli, izmirenje neizmirene izloženosti na te unaprijed utvrđene datume smatra se ugovornim plaćanjem u okviru iste transakcije;

(3) Za potrebe stava 1 tačka 3 ovog člana, ako je transakcija raspoređena u kategoriju rizika vlasničkih instrumenata ili kategoriju robnog rizika ugovorno izražena kao hipotetički iznos, kreditna institucija koristi hipotetički iznos transakcije, a ne broj jedinica osnovnog instrumenta, kao prilagođeni hipotetički iznos.

(4) Kreditna institucija određuje hipotetički iznos ili broj jedinica osnovnog instrumenta za potrebe izračunavanja prilagođenog hipotetičkog iznosa transakcije iz stava 1 ovog člana na sljedeći način:

- 1) ako hipotetički iznos ili broj jedinica odnosnog instrumenta transakcije nije fiksiran do ugovornog dospelja:
 - za determinističke hipotetičke iznose i brojeve jedinica osnovnog instrumenta, hipotetički iznos je ponderisani prosjek svih determinističkih vrijednosti hipotetičkih iznosa ili broja jedinica osnovnog instrumenta, u zavisnosti šta je primjenjivo, do ugovornog dospelja transakcije, pri čemu su ponderi udjeli perioda tokom kojih se primjenjuje svaka vrijednost hipotetičkog iznosa;
 - za stohastičke hipotetičke iznose i brojeve jedinica osnovnog instrumenta, hipotetički iznos je iznos utvrđen određivanjem sadašnjih tržišnih vrijednosti u formuli za izračunavanje budućih tržišnih vrijednosti;
- 2) za ugovore sa višestrukim razmjenama hipotetičkog iznosa, hipotetički iznos množi se sa brojem preostalih plaćanja koja tek treba da se izvrše u skladu sa odredbama ugovora;
- 3) za ugovore kojima se predviđa multiplikacija plaćanja novčanih tokova ili multiplikacija osnovnog instrumenta ugovora o derivatima, kreditna institucija

prilagođava hipotetički iznos kako bi uzela u obzir efekte multiplikacije na strukturu rizika tih ugovora.

(5) Kreditna institucija konvertuje prilagođeni hipotetički iznos transakcije u svoju izvještajnu valutu po važećem spot deviznom kursu ako je prilagođeni hipotetički iznos izračunat u skladu sa ovim članom na osnovu ugovornog hipotetičkog iznosa ili tržišne cijene broja jedinica osnovnog instrumenta denominovanog u drugoj valuti.

Faktor dospijeća

Član 360

(1) Kreditna institucija izračunava faktor dospijeća na sljedeći način:

- 1) za transakcije uključene u skupove za netiranje iz člana 350 stav 1 ove odluke kreditna institucija koristi sljedeću formulu:

$$MF = \sqrt{\min\{\max\{M, 10/\text{Jedna poslovna godina}\}, 1\}}$$

pri čemu je:

MF = faktor dospijeća;

M = preostali rok dospijeća transakcije koji je jednak periodu potrebnom za raskid svih ugovornih obaveza po osnovu transakcije, u tu svrhu, svaka opcionalnost ugovora o derivatima smatra se ugovornom obavezom, a preostali rok dospijeća izražava se u godinama uz primjenu odgovarajućeg dogovora o radnim danima;

Ako transakcija ima drugi ugovor o derivatima kao osnovni instrument koji može proizvesti dodatne ugovorne obaveze uz obaveze po osnovu transakcije, preostali rok dospijeća transakcije jednak je periodu potrebnom za raskid svih ugovornih obaveza po osnovu osnovnog instrumenta;

Ako je transakcija strukturirana tako da se neizmirene izloženosti podmiruju na unaprijed utvrđene datume plaćanja i ako se uslovi transakcije uvijek ponovno utvrđuju tako da je tržišna vrijednost transakcije na te unaprijed utvrđene datume jednaka nuli, preostali rok dospijeća transakcije jednak je roku do prvog sljedećeg datuma utvrđivanja uslova; i

Jedna poslovna godina = jedna godina izražena u radnim danima uz primjenu odgovarajućeg dogovora o radnim danima;

- 2) za transakcije uključene u skupove za netiranje iz člana 350 st. 2, 3 i 4 ove odluke faktor dospijeća određuje se na sljedeći način:

$$MF = \frac{3}{2} \sqrt{\frac{MPOR}{\text{Jedna poslovna godina}}}$$

pri čemu je:

MF	=	faktor dospeljeća;
MPOR	=	period marže za rizik skupa za netiranje utvrđen u skladu sa članom 372 st. 3 do 8 ove odluke; i
Jedna poslovna godina	=	jedna godina izražena u radnim danima uz primjenu odgovarajućeg dogovora o radnim danima.

(2) Pri određivanju perioda marže za rizik za transakcije između klijenta i klirinškog člana, kreditna institucija u svojstvu klijenta ili klirinškog člana zamjenjuje minimalni period iz člana 372 stav 3 tačka 2 ove odluke periodom od pet radnih dana.

(3) Za potrebe stava 1 ovog člana, preostali rok dospeljeća jednak je periodu do prvog sljedećeg datuma utvrđivanja uslova za transakcije koje su strukturirane tako da se neizmirene izloženosti podmiruju na unaprijed utvrđene datume plaćanja i ako se uslovi transakcije ponovno utvrđuju tako da je tržišna vrijednost ugovora na te unaprijed utvrđene datume plaćanja jednaka nuli.

Koeficijent supervizorskog faktora skupa za zaštitu od rizika

Član 361

Za potrebe izračunavanja uvećanja za skup za zaštitu od rizika iz čl. 362 do 367 ove odluke, koeficijent supervizorskog faktora skupa za zaštitu od rizika „ ϵ “ je sljedeći:

$$\epsilon = \begin{cases} 1 & \text{za skupove za zaštitu uspostavljene u skladu sa članom 354 stav 1 ove odluke} \\ 5 & \text{za skupove za zaštitu uspostavljene u skladu sa članom 354 stav 3 tačka 1 ove odluke} \\ 0,5 & \text{za skupove za zaštitu uspostavljene u skladu sa članom 354 stav 3 tačka 2 ove odluke} \end{cases}$$

Uvećanje za kategoriju rizika kamatne stope

Član 362

(1) Za potrebe člana 355 ove odluke, kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju rizika kamatne stope za određeni skup za netiranje na sljedeći način:

$$AddOn^{IR} = \sum_j AddOn_j^{IR}$$

pri čemu je:

$AddOn^{IR}$ = uvećanje za kategoriju rizika kamatne stope;

- j = indeks koji označava sve skupove za zaštitu od rizika kamatne stope utvrđene u skladu sa članom 354 stav 1 tačka 1 i članom 354 st. 3 do 6 ove odluke za skup za netiranje; i
- $AddOn_j^{IR}$ = uvećanje za kategoriju rizika kamatne stope za skup za zaštitu od rizika j izračunato u skladu sa stavom 2 ovog člana.

(2) Kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju rizika kamatne stope za skup za zaštitu od rizika j na sljedeći način:

$$AddOn_j^{IR} = \epsilon_j \cdot SF^{IR} \cdot EffNot_j^{IR}$$

gdje je:

- ϵ_j = koeficijent supervizorskog faktora skupa za zaštitu od rizika za skup za zaštitu od rizika j utvrđen u skladu sa primjenljivom vrijednošću iz člana 361 ove odluke;
- SF^{IR} = supervizorski faktor za kategoriju rizika kamatne stope čija je vrijednost jednaka 0,5%; i
- $EffNot_j^{IR}$ = efektivni hipotetički iznos skupa za zaštitu od rizika j izračunat u skladu sa stavom 3 ovog člana.

(3) Za potrebe izračunavanja efektivnog hipotetičkog iznosa skupa za zaštitu od rizika j , kreditna institucija najprije raspoređuje svaku transakciju skupa za zaštitu od rizika u odgovarajući razred iz Tabele 2 ovog stava i to na osnovu datuma završetka svake transakcije, kako je utvrđeno u članu 359 stav 1 tačka 1 ove odluke:

Tabela 2

Razred	Datum završetka (u godinama)
1	> 0 i ≤ 1
2	> 1 i ≤ 5
3	> 5

(4) Kreditna institucija, nakon izvršenog raspoređivanja iz stava 3 ovog člana, izračunava efektivni hipotetički iznos skupa za zaštitu od rizika j u skladu sa sljedećom formulom:

$$EffNot_j^{IR} = \sqrt{[(D_{j,1})^2 + (D_{j,2})^2 + (D_{j,3})^2 + 1,4 \cdot D_{j,1} \cdot D_{j,2} + 1,4 \cdot D_{j,2} \cdot D_{j,3} + 0,6 \cdot D_{j,1} \cdot D_{j,3}]}$$

gdje je:

- $EffNot_j^{IR}$ = efektivni hipotetički iznos skupa za zaštitu od rizika j ; i

$D_{j,k}$ = efektivni hipotetički iznos razreda k skupa za zaštitu od rizika j izračunat na sljedeći način:

$$D_{j,k} = \sum_{1 \in \text{Razred } k} \text{rizična pozicija}_l$$

pri čemu je:

l = indeks koji označava rizičnu poziciju.

Uvećanje za kategoriju deviznog rizika

Član 363

(1) Za potrebe člana 355 ove odluke, kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju deviznog rizika za određeni skup za netiranje na sljedeći način:

$$\text{AddOn}^{\text{FX}} = \sum_j \text{AddOn}_j^{\text{FX}}$$

gdje je:

AddOn^{FX} = uvećanje za kategoriju deviznog rizika;

j = indeks koji označava skupove za zaštitu od deviznog rizika utvrđene u skladu sa članom 354 stav 1 tačka 2 i članom 354 st. 3, 4 i 5 ove odluke za skup za netiranje; i

$\text{AddOn}_j^{\text{FX}}$ = uvećanje za kategoriju deviznog rizika za skup za zaštitu od rizika j izračunato u skladu sa stavom 2.

(2) Kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju deviznog rizika za skup za zaštitu od rizika j na sljedeći način:

$$\text{AddOn}_j^{\text{FX}} = \epsilon_j \cdot \text{SF}^{\text{FX}} \cdot |\text{EffNot}_j^{\text{FX}}|$$

pri čemu je:

ϵ_j = koeficijent supervizorskog faktora skupa za zaštitu od rizika za skup za zaštitu od rizika j utvrđen u skladu sa članom 361 ove odluke;

SF^{FX} = supervizorski faktor za kategoriju deviznog rizika čija je vrijednost jednaka 4%;

$\text{EffNot}_j^{\text{FX}}$ = efektivni hipotetički iznos skupa za zaštitu od rizika j izračunat na sljedeći način:

$$\text{EffNot}_j^{\text{FX}} = \sum_{1 \in \text{Skup za zaštitu od rizika } j} \text{rizična pozicija}_l$$

pri čemu je:

l = indeks koji označava rizičnu poziciju.

Uvećanje za kategoriju kreditnog rizika

Član 364

(1) Za potrebe stava 2 ovog člana, kreditna institucija uspostavlja relevantne referentne kreditne subjekte skupa za netiranje u skladu sa sljedećim:

- 1) jedan kreditni referentni subjekat mora da postoji za svakog emitenta referentnog dužničkog instrumenta koji je u osnovi transakcije jednog subjekta dodijeljene kategoriji kreditnog rizika; transakcije jednog subjekta dodjeljuju se istom kreditnom referentnom subjektu samo ako je isti emitent emitovao referentni dužnički instrument koji je u osnovi tih transakcija;
- 2) jedan kreditni referentni subjekat mora da postoji za svaku grupu referentnih dužničkih instrumenata ili kreditnih derivata kod kojih je referentni subjekat jedno lice koji su osnovi transakcije sa referentnim subjektom kojeg čine više lica raspoređene u kategoriju kreditnog rizika; transakcije sa referentnim subjektom kojeg čine više lica raspoređuju se u isti kreditni referentni subjekat samo ako grupa osnovnih referentnih dužničkih instrumenata ili kreditnih derivata tih transakcija kod kojih je referentni subjekat jedno lice imaju iste komponente.

(2) Za potrebe člana 355 ove odluke, kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju kreditnog rizika za određeni skup za netiranje na sljedeći način:

$$\text{AddOn}^{\text{Credit}} = \sum_j \text{AddOn}_j^{\text{Credit}}$$

pri čemu je:

$\text{AddOn}^{\text{Credit}}$ = uvećanje za kategoriju kreditnog rizika;

j = indeks koji označava sve skupove za zaštitu od kreditnog rizika utvrđene u skladu sa članom 354 stav 1 tačka 3 i članom 354 st. 3, 4 i 5 ove odluke za skup za netiranje; i

$\text{AddOn}_j^{\text{Credit}}$ = uvećanje za kategoriju kreditnog rizika za skup za zaštitu od rizika j izračunato u skladu sa stavom 3 ovog člana.

(3) Kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju kreditnog rizika za skup za zaštitu od rizika j na sljedeći način:

$$\begin{aligned} & \text{AddOn}_j^{\text{Credit}} \\ &= \epsilon_j \sqrt{\left(\sum_k \rho_k^{\text{Credit}} \text{AddOn}(\text{Entity}_k) \right)^2 + \sum_k (1 - (\rho_k^{\text{Credit}})^2) \cdot (\text{AddOn}(\text{Entity}_k))^2} \end{aligned}$$

pri čemu je:

- $AddOn_j^{Credit}$ = uvećanje za kategoriju kreditnog rizika za skup za zaštitu od rizika j;
- E_j = koeficijent supervizorskog faktora skupa za zaštitu od rizika za skup za zaštitu od rizika j utvrđen u skladu sa članom 361 ove odluke;
- K = indeks koji označava kreditne referentne subjekte skupa za netiranje utvrđene u skladu sa stavom 1 ovog člana;
- ρ_k^{Credit} = faktor korelacije kreditnog referentnog subjekta k, ako je kreditni referentni subjekat k uspostavljen u skladu sa stavom 1 tačka 1 ovog člana, $\rho_k^{Credit} = 50\%$, a ako je kreditni referentni subjekat k uspostavljen u skladu sa stavom 1 tačka 2 ovog člana, $\rho_k^{Credit} = 80\%$; i
- $AddOn(Entity_k)$ = uvećanje za kreditni referentni subjekat k utvrđeno u skladu sa stavom 4 ovog člana.

(4) Kreditna institucija izračunava uvećanje za kreditni referentni subjekat k na sljedeći način:

$$AddOn(Entity_k) = EffNot_k^{Credit}$$

pri čemu je:

- $EffNot_k^{Credit}$ = efektivni hipotetički iznos kreditnog referentnog subjekta k izračunat na sljedeći način:

$$EffNot_k^{Credit} = \sum_{1 \in \text{Kreditni referentni subjekat k}} SF_{k,l}^{Credit} \cdot \text{rizična pozicija}_l$$

pri čemu je:

- l = indeks koji označava rizičnu poziciju; i
- $SF_{k,l}^{Credit}$ = supervizorski faktor koji se primjenjuje na kreditni referentni subjekat k izračunat u skladu sa stavom 5 ovog člana.

(5) Kreditna institucija izračunava supervizorski faktor koji se primjenjuje na kreditni referentni subjekat k na sljedeći način:

- 1) za referentni kreditni subjekat k uspostavljen u skladu sa stavom 1 tačka 1 ovog člana, $SF_{k,l}^{Credit}$ raspoređuje se u jedan od šest supervizorskih faktora iz Tabele 3 ovog stava, na osnovu eksterne procjene kreditnog rizika koju sprovodi odabrani ECAI odgovarajućeg pojedinačnog emitenta, a za pojedinačnog emitenta za kojeg nije dostupna kreditna procjena odabranog ECAI:
 - kreditna institucija koja primjenjuje pristup iz odjeljka 3 ovog dijela odluke raspoređuje interni rejting pojedinačnog emitenta u jednu od eksternih procjena kreditnog rizika;

- kreditna institucija koja primjenjuje pristup iz odjeljka 2 ovog dijela odluke dodjeljuje $SF_{k,I}^{Credit} = 0,54\%$ tom referentnom kreditnom subjektu, međutim, ako kreditna institucija izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane tog pojedinačnog emitenta dodijeli ponder rizika u skladu sa članom 148 ove odluke, tom referentnom kreditnom subjektu dodjeljuje se $SF_{k,I}^{Credit} = 1,6\%$;
- 2) za referentni kreditni subjekat k uspostavljen u skladu sa stavom 1 tačka 2 ovog člana:
- ako je pozicija rizika I, koja je dodijeljena referentnom kreditnom subjektu k, kreditni indeks uključen na priznatu berzu, $SF_{k,I}^{Credit}$ raspoređuje se u jedan od dva supervizorska faktora iz Tabele 4 ovog stava na osnovu kreditnog kvaliteta većine pojedinih komponenti;
 - ako pozicija rizika I koja je dodijeljena referentnom kreditnom subjektu k nije iz alineje 1 ove tačke, $SF_{k,I}^{Credit}$ je ponderisani prosjek supervizorskih faktora raspoređenih u svaku komponentu u skladu sa metodom iz tačke 1 ovog stava, ako su ponderi određeni udjelom hipotetičkog iznosa komponenti u toj poziciji.

Tabela 3

stepen kreditnog kvaliteta	supervizorski faktor za transakcije jednog subjekta
1	0,38%
2	0,42%
3	0,54%
4	1,06%
5	1,6%
6	6,0%

Tabela 4

dominantni kreditni kvalitet	supervizorski faktor za kotirane indekse
Investicioni rejting	0,38%
Neinvesticioni rejting	1,06%

Uvećanje za kategoriju rizika vlasničkih instrumenata

Član 365

(1) Za potrebe stava 2 ovog člana, kreditna institucija uspostavlja relevantne vlasničke referentne subjekte skupa za netiranje u skladu sa sljedećim:

- 1) jedan vlasnički referentni subjekat mora da postoji za svakog emitenta referentnog vlasničkog instrumenta koji je u osnovi transakcije jednog subjekta raspoređene u kategoriju rizika vlasničkih instrumenata, a transakcije jednog

- subjekta raspoređuju se u isti vlasnički referentni subjekat samo ako je referentni vlasnički instrument koji je u osnovi tih transakcija izdao isti emitent;
- 2) jedan vlasnički referentni subjekat mora da postoji za svaku grupu referentnih vlasničkih instrumenata ili derivata vlasničkih instrumenata kod kojih je referentni subjekat jedno lice koji su u osnovi transakcije više subjekata raspoređene u kategoriju rizika vlasničkih instrumenata, a transakcije više subjekata raspoređuju se u isti vlasnički referentni subjekat samo ako grupa referentnih vlasničkih instrumenata ili derivata vlasničkih instrumenata kod kojih je referentni subjekat jedno lice koji su u osnovi tih transakcija, u zavisnosti šta je primjenjivo, ima iste komponente.

(2) Za potrebe člana 355 ove odluke, kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju rizika vlasničkih instrumenata za određeni skup za netiranje na sljedeći način:

$$\text{AddOn}^{\text{Equity}} = \sum_j \text{AddOn}_j^{\text{Equity}}$$

pri čemu je:

$\text{AddOn}^{\text{Equity}}$ = uvećanje za kategoriju rizika vlasničkih instrumenata;

j = indeks koji označava sve skupove za zaštitu od rizika vlasničkih instrumenata utvrđene u skladu sa članom 354 stav 1 tačka 4 i članom 354 st. 3, 4 i 5 ove odluke za skup za netiranje; i

$\text{AddOn}_j^{\text{Equity}}$ = uvećanje za kategoriju rizika vlasničkih instrumenata za skup za zaštitu od rizika j izračunato u skladu sa stavom 3 ovog člana.

(3) Kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju rizika vlasničkih instrumenata za skup za zaštitu od rizika j na sljedeći način:

$$\text{AddOn}_j^{\text{Equity}} = \epsilon_j \sqrt{\left(\sum_k \rho_k^{\text{Equity}} \cdot \text{AddOn}(\text{Entity}_k) \right)^2 + \sum_k (1 - (\rho_k^{\text{Equity}})^2) \cdot (\text{AddOn}(\text{Entity}_k))^2}$$

pri čemu je:

$\text{AddOn}_j^{\text{Equity}}$ = uvećanje za kategoriju rizika vlasničkih instrumenata za skup za zaštitu od rizika j ;

ϵ_j = koeficijent supervizorskog faktora skupa za zaštitu od rizika za skup za zaštitu od rizika j utvrđen u skladu sa članom 361 ove odluke;

K = indeks koji označava vlasničke referentne subjekte skupa za netiranje utvrđene u skladu sa stavom 1;

- ρ_k^{Equity} = faktor korelacije vlasničkog referentnog subjekta k, ako je vlasnički referentni subjekat k utvrđen u skladu sa stavom 1 tačka 1 ovog člana 1, $\rho_k^{\text{Equity}} = 50\%$, a ako je vlasnički referentni subjekat k utvrđen u skladu sa stavom 1 tačka 1 ovog člana, $\rho_k^{\text{Equity}} = 80\%$; i
- $\text{AddOn}(\text{Entity}_k)$ = uvećanje za vlasnički referentni subjekat k utvrđeno u skladu sa stavom 4 ovog člana.

(4) Kreditna institucija izračunava uvećanje za vlasnički referentni subjekat k na sljedeći način:

$$\text{AddOn}(\text{Entity}_k) = \text{SK}_k^{\text{Equity}} \cdot \text{EffNot}_k^{\text{Equity}}$$

pri čemu je:

$\text{AddOn}(\text{Entity}_k)$ = uvećanje za vlasnički referentni subjekat k;

$\text{SF}_k^{\text{Equity}}$ = supervizorski faktor koji se primjenjuje na vlasnički referentni subjekat k; ako je vlasnički referentni subjekat k utvrđen u skladu sa stavom 1 tačka 1 ovog člana, $\text{SF}_k^{\text{Equity}} = 32\%$, ako je vlasnički referentni subjekat k utvrđen u skladu sa stavom 1 tačka 2 ovog člana, $\text{SF}_k^{\text{Equity}} = 20\%$; i

$\text{EffNot}_k^{\text{Equity}}$ = efektivni hipotetički iznos vlasničkog referentnog subjekta k izračunat na sljedeći način:

$$\text{EffNot}_k^{\text{Equity}} = \sum_{1 \in \text{Kreditni referentni subjekat k}} \text{rizična pozicija}_l$$

pri čemu je:

l = indeks koji označava rizičnu poziciju.

Uvećanje za kategoriju robnog rizika

Član 366

(1) Za potrebe člana 355 ove odluke kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju robnog rizika za određeni skup za netiranje na sljedeći način:

$$\text{AddOn}^{\text{Com}} = \sum_i \text{AddOn}_i^{\text{Com}}$$

gdje je:

$\text{AddOn}^{\text{Com}}$ = uvećanje za kategoriju robnog rizika;

- j = indeks koji označava skupove za zaštitu od robnog rizika utvrđene u skladu sa članom 354 stav 1 tačka 5 i članom 354 st. 3, 4 i 5 ove odluke za skup za netiranje; i
- $AddOn_j^{Com}$ = uvećanje za kategoriju robnog rizika za skup za zaštitu od rizika j izračunato u skladu sa stavom 4 ovog člana.

(2) U svrhu izračunavanja uvećanja za zaštitu od robnog rizika za određeni skup za netiranje u skladu sa stavom 5 ovog člana, kreditna institucija utvrđuje odgovarajuće referentne vrste robe za svaki skup za zaštitu.

(3) Za potrebe stava 2 ovog člana, transakcije robnim derivatima raspoređuju se u istu referentnu vrstu robe samo ako je robni instrument koji je u osnovi tih transakcija iste vrste, bez obzira na lokaciju isporuke i kvalitet robnog instrumenta.

(4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, Centralna banka može da zahtijeva da kreditna institucija, koja je u znatnoj mjeri izložena baznom riziku različitih pozicija iste vrste iz stava 2 ovog člana, utvrdi referentne vrste robe za te pozicije na osnovu više karakteristika, a ne samo na osnovu vrste osnovnog robnog instrumenta, pri čemu se u takvoj situaciji transakcije robnim derivatima raspoređuju u istu referentnu vrstu robe samo ako su im te karakteristike identične.

(5) Kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju robnog rizika za skup za zaštitu od rizika j na sljedeći način:

$$AddOn_j^{Com} = \epsilon_j \sqrt{\left(\rho^{Com} \cdot \sum_k AddOn(Type_k^j) \right)^2 + (1 - (\rho^{Com})^2) \cdot \sum_k AddOn(Type_k^j)^2}$$

gdje je:

- $AddOn_j^{Com}$ = uvećanje za kategoriju robnog rizika za skup za zaštitu od rizika j;
- ϵ_j = koeficijent supervizorskog faktora skupa za zaštitu od rizika j za skup za zaštitu od rizika j utvrđen u skladu sa članom 361 ove odluke;
- k = faktor korelacije kategorije robnog rizika čija je vrijednost jednaka 40%;
- ρ^{Com} = indeks koji označava referentne vrste robe skupa za netiranje utvrđene u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana; i
- $AddOn(Type_k^j)$ = uvećanje za referentnu vrstu robe k izračunato u skladu sa stavom 6 ovog člana.

(6) Kreditna institucija izračunava uvećanje za referentnu vrstu robe k na sljedeći način:

$$AddOn(Type_k^j) = SF_k^{Com} \cdot EffNot_k^{Com}$$

gdje je:

$AddOn(Type_k^i)$ = uvećanje za referentnu vrstu robe k;

SF_k^{Com} = supervizorski faktor koji se primjenjuje na referentnu vrstu robe k, ako referentna vrsta robe k odgovara transakcijama raspoređenim u skup za zaštitu od rizika iz člana 354 stav 1 tačka 5 ove odluke, isključujući transakcije koje se odnose na električnu energiju, $SF_k^{Com} = 18\%$, a za transakcije koje se odnose na električnu energiju $SF_k^{Com} = 40\%$; i

$EffNot_k^{Com}$ = efektivni hipotetički iznos referentne vrste robe k izračunat na sljedeći način:

$$EffNot_k^{Com} = \sum_{1 \in \text{referentna vrsta robe k}} \text{rizična pozicija}_l$$

gdje je:

l = indeks koji označava rizičnu poziciju.

Uvećanje za kategoriju ostalih rizika

Član 367

(1) Za potrebe člana 355 ove odluke, kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju ostalih rizika za određeni skup za netiranje na sljedeći način:

$$AddOn^{Ostalo} = \sum_j AddOn_j^{Ostalo}$$

pri čemu je:

$AddOn^{Ostalo}$ = uvećanje za kategoriju ostalih rizika;

j = indeks koji označava skupove za zaštitu od ostalih rizika utvrđene u skladu sa članom 354 stav 1 tačka 6 i članom 354 st. 3, 4 i 5 ove odluke za skup za netiranje; i

$AddOn_j^{Ostalo}$ = uvećanje za kategoriju ostalih rizika za skup za zaštitu od rizika j izračunato u skladu sa stavom 2 ovog člana.

(2) Kreditna institucija izračunava uvećanje za kategoriju ostalih rizika za skup za zaštitu od rizika j na sljedeći način:

$$AddOn_j^{Ostalo} = \epsilon_j \cdot SF^{Ostalo} \cdot |EffNot_j^{Ostalo}|$$

gdje je:

- $AddOn_j^{Ostalo}$ = uvećanje za kategoriju ostalih rizika za skup za zaštitu od rizika j;
 e_j = koeficijent supervizorskog faktora skupa za zaštitu od rizika za skup za zaštitu od rizika j utvrđen u skladu sa članom 361 ove odluke; i
 SF^{Ostalo} = supervizorski faktor za kategoriju ostalih rizika čija je vrijednost jednaka 8%;
 $EffNot_j^{Ostalo}$ = efektivni hipotetički iznos skupa za zaštitu od rizika j izračunat na sljedeći način:

$$EffNot_j^{Ostalo} = \sum_{1 \in \text{Skup za zaštitu od rizika } j} \text{rizična pozicija}_I$$

pri čemu je:

I = indeks koji označava rizičnu poziciju.

Odsjek 4 - Pojednostavljeni standardizovani pristup za kreditni rizik druge ugovorne strane

Izračunavanje iznosa izloženosti

Član 368

(1) Kreditna institucija izračunava iznos jedne izloženosti na nivou skupa za netiranje u skladu sa odsjekom 3 ovog odjeljka, shodno stavu 2 ovog člana.

(2) Iznos izloženosti skupa za netiranje izračunava se u skladu sa sljedećim zahtjevima:

- 1) kreditna institucija ne primjenjuje tretman iz člana 349 stav 7 ove odluke;
- 2) izuzetno od člana 350 stav 1 ove odluke, za skupove za netiranje koji nijesu iz člana 350 stav 2 ove odluke kreditna institucija trošak zamjene izračunava u skladu sa sljedećom formulom:

$$RC = \max\{CMV, 0\}$$

pri čemu je:

RC = trošak zamjene; i

CMV = sadašnja tržišna vrijednost.

- 3) izuzetno od člana 350 stav 2 ove odluke, za skupove za netiranje transakcija kojima se trguje na priznatoj berzi, transakcija čije poravnanje centralno izvodi kvalifikovana centralna druga ugovorna strana iz člana 3 tačka 54 ove odluke

ili transakcija za koje se kolateral sa drugom ugovornom stranom razmjenjuje dvostrano, kreditna institucija izračunava trošak zamjene u skladu sa sljedećom formulom:

$$RC = TH + MTA$$

pri čemu je:

RC = trošak zamjene;

TH = prag marže primjenljiv na skup za netiranje na osnovu ugovora o marži ispod kojeg kreditna institucija ne može da zatraži kolateral;

MTA = najniži iznos za prenos primjenljiv na skup za netiranje na osnovu ugovora o marži;

- 4) izuzetno od člana 350 st. 3 i 4 ove odluke, za više skupova za netiranje koji su predmet ugovora o marži, kreditna institucija izračunava trošak zamjene kao zbir troškova zamjene za svaki pojedinačni skup za netiranje izračunat u skladu sa stavom 1 ovog člana kao da nijesu pokriveni iznosom marže;
- 5) svi skupovi za zaštitu od rizika određuju se u skladu sa članom 354 stav 1 ove odluke;
- 6) kreditna institucija definiše da je vrijednost multiplikatora u formuli koja se primjenjuje za izračunavanje potencijalne buduće izloženosti iz člana 355 stav 1 ove odluke, jednaka 1, na sljedeći način:

$$PFE = \sum_a AddOn^{(a)}$$

pri čemu je:

PFE = potencijalna buduća izloženost; i

AddOn^(a) = uvećanje za kategoriju rizika „a“;

- 7) izuzetno od člana 357 stav 1 ove odluke, kreditna institucija izračunava supervizorsku deltu za sve transakcije na sljedeći način:

$$\delta = \begin{cases} +1 & \text{ako je transakcija duga pozicija u primarnom faktoru rizika} \\ -1 & \text{ako je transakcija kratka pozicija u primarnom faktoru rizika} \end{cases}$$

pri čemu je:

δ = supervizorska delta;

- 8) formula iz člana 359 stav 1 tačka 1 ove odluke koja se primjenjuje za izračunavanje supervizorskog faktora trajanja je sljedeća :

$$\text{supervizorski faktor trajanja} = E - S$$

pri čemu je:

E = period od datuma završetka transakcije do izvještajnog datuma;

S = period od datuma početka transakcije do izvještajnog datuma;

- 9) faktor dospijeća iz člana 360 stav 1 ove odluke izračunava se na sljedeći način:
- za transakcije uključene u skupove za netiranje iz člana 350 stava 1 ove odluke, MF = 1;
 - za transakcije uključene u skupove za netiranje iz člana 350 st. 2, 3 i 4 ove odluke, MF = 0,42;

- 10) formula iz člana 362 stav 3 ove odluke koja se primjenjuje za izračunavanje efektivnog hipotetičkog iznosa skupa za zaštitu od rizika j je sljedeća:

$$\text{EffNot}_j^{\text{IR}} = |D_{j,1}| + |D_{j,2}| + |D_{j,3}|$$

pri čemu je:

$\text{EffNot}_j^{\text{IR}}$ = efektivni hipotetički iznos skupa za zaštitu od rizika j; i

$D_{j,k}$ = efektivni hipotetički iznos razreda k skupa za zaštitu od rizika j;

- 11) formula iz člana 364 stav 3 ove odluke koja se primjenjuje za izračunavanje uvećanja za kategoriju kreditnog rizika za skup za zaštitu od rizika j je sljedeća:

$$\text{AddOn}_j^{\text{Credit}} = \sum_k |\text{AddOn}(\text{Entity}_k)|$$

pri čemu je:

$\text{AddOn}_j^{\text{Credit}}$ = uvećanje za kategoriju kreditnog rizika za skup za zaštitu j; i

$\text{AddOn}(\text{Entity}_k)$ = uvećanje za kreditni referentni subjekat k;

- 12) formula iz člana 365 stav 3 ove odluke koja se primjenjuje za izračunavanje uvećanja za kategoriju rizika vlasničkih instrumenata za skup za zaštitu j je sljedeća:

$$\text{AddOn}_j^{\text{Equity}} = \sum_k |\text{AddOn}(\text{Entity}_k)|$$

pri čemu je:

$\text{AddOn}_j^{\text{Equity}}$ = uvećanje za kategoriju rizika vlasničkih instrumenata za skup za zaštitu j; i

$\text{AddOn}(\text{Entity}_k)$ = uvećanje za kreditni referentni subjekat k;

- 13) formula iz člana 366 stav 5 ove odluke koja se primjenjuje za izračunavanje uvećanja za kategoriju robnog rizika za skup za zaštitu j je sljedeća:

$$\text{AddOn}_j^{\text{Com}} = \sum_k |\text{AddOn}(\text{Type}_k^j)|$$

pri čemu je:

$\text{AddOn}_j^{\text{Com}}$ = uvećanje za kategoriju robnog rizika za skup za zaštitu j; i

$\text{AddOn}(\text{Type}_k^j)$ = uvećanje za referentnu vrstu robe k.

Odsjek 5 – Metoda originalne izloženosti

Izračunavanje iznosa izloženosti

Član 369

(1) Kreditna institucija može da izračuna jedan iznos izloženosti za sve transakcije u okviru sporazuma o netiranju ako su ispunjeni svi uslovi iz člana 349 stav 1 ove odluke, a ako to nije slučaj, kreditna institucija izračunava iznos izloženosti odvojeno za svaku transakciju koja se tretira kao poseban skup za netiranje.

(2) Iznos izloženosti skupa za netiranje ili transakcije dobija se množenjem zbira sadašnjeg troška zamjene i potencijalne buduće izloženosti faktorom 1,4.

(3) Sadašnji trošak zamjene iz stava 2 ovog člana izračunava se na sljedeći način:

- 1) za skupove za netiranje transakcija kojima se trguje na priznatoj berzi i transakcija čije poravnanje centralno izvodi kvalifikovana centralna druga ugovorna strana iz člana 3 tačka 54 ove odluke ili čiji se kolateral bilateralno razmjenjuje sa drugom ugovornom stranom kreditna institucija primjenjuje sljedeću formulu:

$$RC = TH + MTA$$

pri čemu je:

RC = trošak zamjene;

TH = prag marže primjenljiv na skup za netiranje na osnovu ugovora o marži ispod kojeg kreditna institucija ne može da zatraži kolateral; i

MTA = najniži iznos troškova prenosa primjenljiv na skup za netiranje na osnovu ugovora o marži;

- 2) za sve ostale skupove za netiranje ili pojedinačne transakcije, kreditna institucija primjenjuje sljedeću formulu:

$$RC = \max\{CMV, 0\}$$

gdje je:

RC = trošak zamjene;

CMV = sadašnja tržišna vrijednost.

(4) Kreditna institucija za potrebe izračunavanja sadašnjeg troška zamjene ažurira sadašnje tržišne vrijednosti najmanje jednom mjesečno.

(5) Kreditna institucija izračunava potencijalnu buduću izloženost iz stava 2 ovog člana na sljedeći način:

- 1) potencijalna buduća izloženost skupa za netiranje zbir je potencijalne buduće izloženosti svih transakcija uključenih u skup za netiranje, izračunate u skladu sa tačkom 2 ovog stava;
- 2) potencijalna buduća izloženost pojedinačne transakcije je njen hipotetički iznos pomnožen:
 - proizvodom 0,5% i preostalog roka dospijeca transakcije, izraženog u godinama za ugovore o kamatnim derivatima;
 - proizvodom 6% i preostalog roka dospijeca transakcije, izraženog u godinama za ugovore o kreditnim derivatima;
 - 4% za valutne derivate;
 - 18% za derivate na zlato i robne derivate koji nijesu derivati električne energije;
 - 40% za derivate električne energije;
 - 32% za vlasničke derivate;
- 3) hipotetički iznos iz stava 3 tačka 2 ovog člana određuje se u skladu sa članom 359 st. 2 i 3 ove odluke za sve derivate iz te tačke; pored toga, hipotetički iznos derivata iz stava 5 tačka 2 al. od 3 do 6 ovog člana određuje se u skladu sa članom 359 stav 1 tač. 2 i 3 ove odluke;
- 4) potencijalna buduća izloženost skupova za netiranje iz stava 3 tačka 1 ove odluke množi se sa 0,42.

(6) Pri izračunavanju potencijalne izloženosti kamatnih i kreditnih derivata u skladu sa stavom 5 tačka 2 al. 1 i 2 ovog člana, kreditna institucija može da primjenjuje inicijalni rok dospijeca umjesto preostalog roka dospijeca ugovora.

Odsjek 6 – Metoda internog modela (IMM)

Odobrenje za primjenu metode internog modela (IMM)

Član 370

(1) Ako ocijeni da ispunjava zahtjev iz stava 2 ovog člana, Centralna banka kreditnoj instituciji odobrava primjenu metode internog modela (*engl. Internal Model Method – IMM*) za izračunavanje iznosa izloženosti po osnovu bilo koje od sljedećih transakcija:

- 1) transakcije iz člana 346 stav 6 tačka 1 ove odluke;
- 2) transakcije iz člana 346 stav 6 tač. 2, 3 i 4 ove odluke;
- 3) transakcije iz člana 346 stav 6 tač. 1 do 4 ove odluke.

(2) Ako je kreditna institucija dobila odobrenje za primjenu IMM-a za izračunavanje iznosa izloženosti po bilo kojoj od transakcija iz stava 1 tač. 1 do 3 ovog člana, može da primjenjuje IMM i za transakcije iz člana 346 stav 6 tačka 5 ove odluke.

(3) Izuzetno od člana 346 st. 1 do 5 ove odluke, kreditna institucija može da odluči da ne primjenjuje IMM na izloženosti koje nijesu značajne ni po visini ni po riziku i u tom slučaju je dužna da na te izloženosti primjenjuje jednu od metoda iz Odsjeka 3 do 5 ovog odjeljka odluke, ako su ispunjeni odgovarajući zahtjevi za svaki pristup.

(4) Centralna banka kreditnoj instituciji odobrava primjenu IMM-a za izračunavanja iz stava 1 ovog člana, samo ako je kreditna institucija dokazala da ispunjava zahtjeve iz ovog odsjeka i ako je Centralna banka provjerila da su sistemi kreditne institucije za upravljanje kreditnim rizikom druge ugovorne strane pouzdani i adekvatno sprovedeni.

(5) Centralna banka može da odobri kreditnoj instituciji da u ograničenom periodu postupno uvede IMM za različite vrste transakcija i u tom slučaju, tokom tog perioda postupnog uvođenja modela, kreditna institucija može da primjenjuje metode iz odsjeka 3 ili 5 ovog odjeljka za one vrste transakcije za koje ne primjenjuje IMM.

(6) Za sve transakcije sa OTC derivatima i transakcije sa dugim rokom poravnanja za koje kreditna institucija nije dobila odobrenje iz stava 1 ovog člana za primjenu IMM-a, kreditna institucija primjenjuje metode iz odsjeka 3 ovog odjeljka, pri čemu te metode može da trajno primjenjuje u kombinaciji u okviru grupe.

(7) Kreditna institucija koja je u skladu sa stavom 1 ove odluke dobila odobrenje za primjenu IMM-a može se vratiti na primjenu metoda iz odsjeka 3 ili 5 ovog odjeljka, samo uz odobrenje Centralne banke.

(8) Centralna banka izdaje odobrenje iz stava 7 ovog člana samo ako kreditna institucija dokaže da ima opravdane razloge za primjenu metoda iz odsjeka 3 ili 5 ovog odjeljka.

(9) Ako kreditna institucija prestane da ispunjava zahtjeve iz ovog odsjeka, dužna je da o tome obavijesti Centralnu banku i da:

- 1) dostavi plan za blagovremeno ponovno usklađivanje sa tim zahtjevima; ili
- 2) dokaže da efekti neispunjavanja zahtjeva nijesu materijalno značajni.

Iznos izloženosti

Član 371

(1) Ako je kreditna institucija dobila odobrenje u skladu sa članom 370 stav 1 ove odluke da primjenjuje IMM za izračunavanje iznosa izloženosti pojedinih ili svih transakcija iz tog stava, dužna je da te iznose izloženosti određuje na nivou skupa za netiranje, pri čemu interni model koji kreditna institucija primjenjuje za te potrebe mora da obezbijedi:

- 1) tačno definisanje predviđene raspodjele za promjene tržišne vrijednosti pojedinog skupa za netiranje, koje proizilaze iz zajedničkih promjena relevantnih tržišnih varijabli, kao što su kamatne stope i devizni kursevi;
- 2) izračunavanje iznosa izloženosti za skup za netiranje na svaki od budućih datuma na osnovu zajedničkih promjena tržišnih varijabli.

(2) Kako bi model obuhvatio efekte pokrivenosti maržom, model vrijednosti kolaterala mora da ispunjava kvantitativne i kvalitativne zahtjeve i zahtjeve vezano za podatke za IMM u skladu sa ovim odsjekom, a kreditna institucija može u raspodjele promjena tržišnih vrijednosti pojedinog skupa za netiranje koje modelom predviđa da uključi samo priznati finansijski kolateral iz čl. 235, 236 i 386 stav 2 tač. 2 i 3 ove odluke.

(3) Zahtjev za kapital za kreditni rizik druge ugovorne strane u odnosu na izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane za koje kreditna institucija primjenjuje IMM predstavlja veći od sljedeća dva iznosa:

- 1) zahtjev za kapital za one izloženosti koje su izračunate na osnovu efektivnog EPE-a korišćenjem sadašnjih tržišnih podataka;
- 2) zahtjev za kapital za one izloženosti izračunate na osnovu efektivnog EPE-a primjenom jedinstvene dosljedne kalibracije stresa za sve izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane na koje se primjenjuje IMM.

(4) Kreditna institucija izračunava iznos izloženosti, osim za druge ugovorne strane kod kojih je utvrđen specifični W-W rizik i koje su obuhvaćene članom 378 st. 5 i 6 ove odluke, kao proizvod parametra alfa (α) i efektivnog EPE-a, primjenom sljedeće formule:

$$\text{Iznos izloženosti} = \alpha \cdot \text{efektivni EPE}$$

pri čemu je:

- α = 1,4 – osim ako Centralna banka zahtijeva veći parametar α ili dozvoljava kreditnoj instituciji da koristi sopstvene procjene u skladu sa stavom 9 ovog člana;
- Efektivni EPE - izračunava se procjenom očekivane izloženosti (EE_t) koja je prosječna izloženost na budući datum t , pri čemu je prosjek uzet na osnovu mogućih budućih vrijednosti relevantnih faktora tržišnog rizika, a model procjenjuje EE za niz budućih datuma t_1, t_2, t_3 , itd.

(5) Efektivni EE rekursivno se izračunava primjenom sljedeće formule:

$$\text{Efektivni } EE_{tk} = \max\{\text{Efektivni } EE_{tk-1}, EE_{tk}\}$$

pri čemu je:

sadašnji datum označen kao t_0 ;

Efektivni EE_{t_0} jednak sadašnjoj izloženosti.

(6) Efektivni EPE predstavlja prosjek efektivnog EE -a tokom prve godine buduće izloženosti i izračunava se primjenom formule iz ovog stava, pri čemu ako svi ugovori u skupu za netiranje dospijevaju u roku kraćem od godinu dana, EPE predstavlja prosjek EE -a u periodu dospijevanja svih ugovora iz skupa za netiranje.

$$\text{Efektivni EPE} = \frac{1}{\min\{1 \text{ god, dospijeće}\}} \cdot \sum_{k=1}^{\min\{1 \text{ god, dospijeće}\}} \text{Efektivni EE}_{tk} \cdot \Delta t_k$$

gdje ponderi $\Delta t_k = t_k - t_{k-1}$ predstavljaju slučaj kada se buduće izloženosti izračunavaju na datume koji nijesu ravnomjerno raspoređeni.

(7) Kreditna institucija izračunava mjere EE-a ili najveću očekivanu izloženost na osnovu raspodjele izloženosti koja uzima u obzir moguća odstupanja od normalne raspodjele izloženosti.

(8) Kreditna institucija može da koristi mjeru raspodjele izračunatu primjenom IMM-a koja je konzervativnija od parametra α pomnoženog efektivnim EPE-om izračunatim u skladu sa jednačinom iz stava 4 ovog člana za svaku drugu ugovornu stranu.

(9) Izuzetno od stava 4 ovog člana, Centralna banka može da odobri kreditnoj instituciji da primjenjuje sopstvene procjene parametra alfa (α) ako je:

- 1) parametar alfa jednak koeficijentu internog kapitala koji proizilazi iz potpune simulacije izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane za sve druge ugovorne strane (brojilac) i internog kapitala izračunatog na osnovu EPE-a (imenilac), s tim što kad se parametar alfa procjenjuje u skladu sa ovim stavom, ne može biti manji od 1,2; i
- 2) u imeniocu se EPE koristi kao da se radi o fiksnom preostalom iznosu.

(10) Za potrebe procjene parametra alfa u skladu sa stavom 9 ovog člana:

- 1) kreditna institucija obezbjeđuje da su brojilac i imenilac izračunati na način koji je usklađen sa metodologijom modeliranja, specifikacijom parametara i sastavom portfolija.
- 2) pristup koji se primjenjuje u procjeni parametra alfa mora se zasnivati na pristupu internog kapitala kreditne institucije, mora biti primjereno dokumentovan i podlijevati nezavisnoj validaciji;
- 3) kreditna institucija provjerava svoje procjene parametra alfa najmanje jednom kvartalno, a češće ako se sastav portfolija mijenja tokom vremena;
- 4) kreditna institucija procjenjuje i rizik modela.

(11) Kreditna institucija je dužna da dokaže Centralnoj banci da njene interne procjene parametra alfa u brojiocu obuhvataju materijalne izvore zavisnosti raspodjele tržišnih vrijednosti transakcija ili portfolija transakcija za sve druge ugovorne strane, a interne procjene parametra alfa uzimaju u obzir granularnost portfolija.

(12) Pri superviziji primjene procjena u skladu sa stavom 9 ovog člana, Centralna banka uzima u obzir značajne razlike u procjenama parametra alfa koje proizilaze iz potencijalno pogrešnih specifikacija u modelima koji se koriste kao brojilac, naročito kad je prisutna konveksnost.

(13) Volatilnosti i korelacije faktora tržišnog rizika koje se koriste u zajedničkom modeliranju tržišnog i kreditnog rizika se, prema potrebi, prilagođavaju zavisno od faktora kreditnog rizika kako bi odražavale potencijalno povećanje volatilnosti ili korelacije u uslovima ekonomskog pada (recesije).

Iznos izloženosti za skupove za netiranje koji su predmet ugovora o marži

Član 372

(1) Ako je skup za netiranje predmet ugovora o marži i ako se njegova tržišna vrijednost utvrđuje na dnevnoj osnovi, kreditna institucija može da koristi jednu od sljedećih mjera EPE-a:

- 1) efektivni EPE, izračunat bez uzimanja u obzir bilo kakvog kolaterala koji se drži ili daje kao marža, uvećan za bilo koji kolateral koji je dat drugoj ugovornoj strani nezavisno od procesa vrednovanja na dnevnoj osnovi i utvrđivanja pokrivenosti maržom ili sadašnjoj izloženosti;
- 2) faktor uvećanja koji odražava moguće povećanje izloženosti tokom perioda marže za rizik, uvećan za veći od sljedeća dva iznosa:
 - sadašnje izloženosti, uključujući sav kolateral koji se drži ili je dat, osim kolaterala na osnovu kojeg se mora izvršiti plaćanje ili spornog kolaterala;
 - najveće neto izloženosti, uključujući kolateral na osnovu ugovora o marži, koja ne bi pokrenula plaćanja na osnovu kolaterala, pri čemu ovaj iznos izloženosti odražava sve primjenljive pragove, najniži iznos marže koji će se razmijeniti između ugovornih strana, nezavisne iznose i inicijalne marže na osnovu ugovora o marži;
- 3) ako model pri procjeni EE-a obuhvata efekte pokrivenosti maržom, kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke da koristi modelom izračunate mjere EE-a direktno u jednačini iz člana 371 stav 5 ove odluke, pri čemu Centralna banka izdaje takvo odobrenje samo ako je potvrdila da model pravilno obuhvata efekte pokrivenosti maržom prilikom procjene EE-a, a ako kreditna institucija nije dobila neophodno odobrenje primjenjuje EPE mjere iz tač. 1 i 2 ovog stava.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 2 ovog člana:

- 1) kreditna institucija izračunava uvećanje kao očekivanu pozitivnu promjenu tržišne vrijednosti transakcija tokom perioda marže za rizik;
- 2) promjene u vrijednosti kolaterala moraju se odražavati primjenom pristupa supervizorskih korektivnih faktora u skladu sa odsjekom 4 odjeljka 4 ove glave ili sopstvenih procjena korektivnih faktora za volatilnost složenog metoda finansijskog kolaterala, s tim da se tokom perioda marže za rizik ne predviđaju nikakva plaćanja na osnovu kolaterala;
- 3) period marže za rizik podlozan je minimalnim periodima iz st. 3 do 8 ovog člana.

(3) Za transakcije koje su predmet utvrđivanja marže na dnevnoj osnovi, a čija se tržišna vrijednost utvrđuje na dnevnoj osnovi, period marže za rizik za potrebe modeliranja iznosa izloženosti u ugovorima o marži ne smije biti kraći od:

- 1) pet radnih dana za skupove za netiranje koji se sastoje samo od repo transakcija, transakcija pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane i transakcija kreditiranja sa maržom;
- 2) 10 radnih dana za sve ostale skupove za netiranje.

(4) Izuzetno od stava 3 tač. tač 1 i 2 ovog člana:

- 1) za sve skupove za netiranje kod kojih je broj trgovanja u bilo kojem trenutku tokom kvartala veći od 5.000, period marže za rizik za sljedeći kvartal ne smije

biti kraći od 20 radnih dana, s tim što se ovaj izuzetak ne primjenjuje na izloženosti iz trgovanja kreditnih institucija;

- 2) za skupove za netiranje koji sadrže jedno ili više trgovanja koja uključuju nelikvidni kolateral ili OTC derivat koji se ne može lako zamijeniti, period marže za rizik ne smije biti kraći od 20 radnih dana.

(5) Kreditna institucija određuje da li je kolateral nelikvidan ili da OTC derivati ne mogu biti lako zamijenjeni u stresnim tržišnim uslovima koje karakteriše nepostojanje trajno aktivnih tržišta gdje bi druga ugovorna strana mogla, u roku od najviše dva dana, dobiti nekoliko kotacija cijena koje ne bi uticale na tržište i ne bi bile cijene koje bi odražavale diskont na tržištu (u slučaju kolaterala) ili premiju (u slučaju OTC derivata).

(6) Kreditna institucija razmatra da li su trgovanja ili hartije od vrijednosti koje drži kao kolateral koncentrisani kod pojedine druge ugovorne strane i da li bi u slučaju da ta druga ugovorna strana izađe sa tržišta kreditna institucija mogla nadomjestiti ta trgovanja ili hartije od vrijednosti.

(7) Ako je kreditna institucija bila uključena u više od dva spora o pozivima za uplatu marže u vezi sa pojedinim skupom za netiranje tokom dva prethodna kvartala, a ti su sporovi trajali duže od primjenljivog perioda marže za rizik iz st. 3 i 4 ovog člana, kreditna institucija primjenjuje period marže za rizik koji je najmanje dvaput duži od perioda iz st. 3 i 4 ovog člana za taj skup za netiranje u sljedeća dva kvartala.

(8) Kada se marža ponovo utvrđuje sa učestalošću od N dana, period marže za rizik najmanje je jednak periodu iz st. 3 i 4 ovog člana, F, uvećanom za N dana i umanjenom za jedan dan, odnosno:

$$\text{period marže za rizik} = F + N - 1.$$

(9) Ako interni model uključuje efekat pokrivenosti maržom na promjene u tržišnoj vrijednosti skupa za netiranje, kreditna institucija modelira kolateral, izuzev gotovinskog kolaterala koji je u istoj valuti kao izloženost, zajedno sa izloženošću pri obračunu iznosa izloženosti za transakcije OTC derivatima i transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti.

(10) Ako kreditna institucija nije u mogućnosti da modelira kolateral zajedno sa izloženošću, prilikom izračunavanja iznosa izloženosti za transakcije OTC derivatima ne priznaje uticaj kolaterala, izuzev gotovinskog kolaterala koji je u istoj valuti kao i sama izloženost, osim ako kreditna institucija koristi korektivne faktore za volatilitet na osnovu standardnog pristupa supervizorskih korektivnih faktora volatiliteta u skladu sa odjeljkom 4 ove glave.

11) Ako kreditna institucija nije u mogućnosti da modelira kolateral zajedno sa izloženošću, prilikom izračunavanja iznosa izloženosti za transakcije finansiranja hartija od vrijednosti ne priznaje uticaj kolaterala, izuzev gotovinskog kolaterala koji je u istoj valuti kao izloženost.

(12) Kreditna institucija koja primjenjuje IMM dužna je da u svojim modelima zanemari efekat smanjenja iznosa izloženosti zbog bilo koje klauzule u ugovoru o kolateralu koja zahtijeva primanje kolaterala u trenutku pogoršanja kreditnog kvaliteta druge ugovorne strane.

Upravljanje kreditnim rizikom druge ugovorne strane – politike, procesi i sistemi

Član 373

(1) Kreditna institucija je dužna da uspostavi i održava sistem upravljanja kreditnim rizikom druge ugovorne strane koji se sastoji od:

- 1) politika, procesa i sistema kojima se obezbjeđuje identifikovanje, mjerenje, upravljanje, odobravanje i interno izvještavanje o kreditnom riziku druge ugovorne strane;
- 2) postupaka kojima se obezbjeđuje usklađenost sa tim politikama, procesima i sistemima.

(2) Politike, procesi i sistemi iz stava 1 tačka 1 ovog člana moraju biti jasni i pouzdani, cjelovito sprovedeni i dokumentovani, a dokumentacija uključuje objašnjenje empirijskih tehnika koje se primjenjuju za mjerenje kreditnog rizika druge ugovorne strane.

(3) Sistem upravljanja kreditnim rizikom druge ugovorne strane utvrđen stavom 1 ovog člana treba da uzima u obzir tržišni rizik, rizik likvidnosti, pravni i operativni rizik, koji mogu da budu povezani sa kreditnim rizikom druge ugovorne strane, a taj sistem treba naročito da obezbijedi da kreditna institucija poštuje sljedeće principe:

- 1) prije ugovaranja transakcija procjenjuje kreditnu sposobnost druge ugovorne strane;
- 2) uzima u obzir rizik poravnania i kreditni rizik prije poravnania;
- 3) upravlja tim rizicima koliko je moguće cjelovito na nivou svake druge ugovorne strane, uzimajući u obzir ukupnu izloženost kreditnom riziku druge ugovorne strane i ostale kreditne izloženosti na nivou cijelog društva.

(4) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi da njen sistem upravljanja rizikom druge ugovorne strane obuhvata povezanost sa rizikom likvidnosti, a naročito:

- 1) potencijalnim pozivima za uplatu marže zbog promjena varijabilne marže ili drugih vrsta marže, kao što su inicijalna ili nezavisna marža, u uslovima nepovoljnih šokova na tržištu;
- 2) potencijalnim pozivima za povraćaj viška kolaterala koji su dale druge ugovorne strane;
- 3) pozivima koji proizilaze iz potencijalnog pogoršanja eksterne procjene kreditnog kvaliteta same kreditne institucije.

(5) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi da su priroda i period ponovnog korišćenja kolaterala u skladu sa njenim potrebama za likvidnošću i da ne ugrožavaju njenu sposobnost da blagovremeno pruži ili vrati kolateral.

(6) Upravni odbor i više rukovodstvo kreditne institucije treba da su aktivno uključeni u upravljanje kreditnim rizikom druge ugovorne strane i da za to obezbjeđuju adekvatna sredstva, a više rukovodstvo mora biti upoznato sa ograničenjima i pretpostavkama modela i njihovim uticajem na pouzdanost rezultata modela putem formalnog procesa i mora biti svjesno i neizvjesnosti tržišnog okruženja i operativnih problema i kako se to odražava na model.

(7) Dnevni izveštaji o izloženosti kreditne institucije riziku druge ugovorne strane iz člana 355 stav 2 tačka 2 ove odluke dostavljaju se članovima organa upravljanja kreditne institucije koji imaju ovlašćenje za ograničavanje i smanjivanje potencijalne izloženosti kreditne institucije po osnovu transakcija sa kojima su se saglasili zaposleni ovlašćeni za odobravanje plasmana ili zaposleni ovlašćeni za ugovaranje tržišnih transakcija, kao i za ograničavanje i smanjivanje ukupne izloženosti kreditne institucije ovom riziku.

(8) Sistem upravljanja kreditnim rizikom druge ugovorne strane koji je uspostavljen u skladu sa stavom 1 ovog člana mora na odgovarajući način da uzima u obzir interne kreditne limite i limite trgovanja. Kreditni limiti i limiti trgovanja moraju biti povezani sa modelom za mjerenje rizika kreditne institucije na dosljedan način, razumljiv zaposlenima u kreditnoj instituciji koji su odgovorni za zauzimanje pozicija i upravljanje pozicijama i višem rukovodstvu, a kreditna institucija mora da ima formalne procedure kojima se odgovarajući nivo rukovodstva izvještava o prekoračenjima limita rizika.

(9) Sistem mjerenja izloženosti kreditne institucije kreditnom riziku druge ugovorne strane obuhvata dnevno i intradnevno korišćenje kreditnih linija.

(10) Kreditna institucija je dužna da:

- 1) mjeri trenutnu izloženost prije smanjenja za iznos kolateralala i nakon uključenog kolateralala;
- 2) na nivou pojedinog portfolija i na nivou pojedine druge ugovorne strane izračunava i prati najveću očekivanu izloženost ili potencijalnu buduću izloženost u intervalima pouzdanosti koje je sama odabrala;
- 3) vodi računa o velikim pozicijama i o koncentraciji pozicija, između ostalog i prema grupama povezanih drugih ugovornih strana, prema privrednoj grani i prema tržištu.

(11) Kreditna institucija je dužna da uspostavlja i održava rutinski i strog program stresnog testiranja, čije rezultate redovno, a najmanje jednom kvartalno, provjerava više rukovodstvo, a to testiranje treba da se odražava u politikama i limitima koje organ upravljanja ili više rukovodstvo određuje u smislu kreditnog rizika druge ugovorne strane, a oko testiranja otpornosti na stres pokaže naročitu osjetljivost na određenu kombinaciju okolnosti, kreditna institucija treba da preduzme hitne postupke za upravljanje tim rizicima.

Organizaciona struktura za upravljanje kreditnim rizikom druge ugovorne strane

Član 374

(1) Kreditna institucija koja primjenjuje IMM dužna je da uspostavi i održava:

- 1) organizacionu jedinicu za kontrolu rizika koja ispunjava uslove iz stava 2 ovog člana; i
- 2) organizacionu jedinicu za upravljanje kolateralom koja ispunjava uslove iz stava 3 ovog člana.

(2) Organizaciona jedinica za kontrolu rizika odgovorna je za razvoj i sprovođenje upravljanja kreditnim rizikom druge ugovorne strane, uključujući početnu i kontinuiranu

validaciju modela, a dužna je da obavlja sljedeće funkcije i ispunjava sljedeće zahtjeve:

- 1) odgovorna je za uređivanje i sprovođenje sistema za upravljanje kreditnim rizikom druge ugovorne strane;
- 2) izrađuje dnevne izvještaje o izlaznim rezultatima modela za mjerenje rizika kreditne institucije i analizira te rezultate, a analiza uključuje procjenu odnosa između mjera iznosa izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane i limita trgovanja;
- 3) provjerava cjelovitost ulaznih podataka modela za mjerenje rizika kreditne institucije i priprema i analizira izvještaje o rezultatima dobijenih modelom, uključujući procjenu odnosa između iznosa izloženosti riziku i kreditnih limita, kao i limita trgovanja;
- 4) nezavisna je od jedinica odgovornih za izloženosti iz transakcija ugovaranja, obnavljanja i trgovanja i oslobođena neprimjerenog uticaja;
- 5) ima zaposlene koji imaju odgovarajuća stručna znanja i iskustvo;
- 6) neposredno izvještava više rukovodstvo kreditne institucije;
- 7) njen rad uključen je u proces upravljanja kreditnim rizikom kreditne institucije na dnevnoj osnovi; i
- 8) njeni rezultati uključeni su u proces planiranja, praćenja i kontrole izloženosti kreditne institucije kreditnom riziku i njenog ukupnog rizičnog profila.

(3) Organizaciona jedinica za upravljanje kolateralom dužna je da:

- 1) izračunava i upućuje pozive za uplatu marže, upravlja sporovima o pozivima za uplatu marže i na dnevnoj osnovi tačno izvještava o nezavisnim iznosima, inicijalnim maržama i varijabilnim maržama;
- 2) kontroliše cjelovitost podataka koji se primjenjuju za upućivanje poziva za uplatu marže i obezbjeđuje da su podaci dosljedni i redovno usklađeni sa svim relevantnim izvorima podataka u okviru kreditne institucije;
- 3) prati obim ponovnog korišćenja kolaterala i svih promjena u pravima kreditne institucije na kolateral koji je dala, ili u vezi sa tim kolateralom;
- 4) izvještava odgovarajući nivo rukovodstva o vrstama kolaterala koji se ponovo koriste i o uslovima takvog ponovnog korišćenja, uključujući instrumente, kreditni kvalitet i dospijeće;
- 5) prati koncentraciju prema pojedinim vrstama kolaterala koje je kreditna institucija primila;
- 6) redovno, a najmanje jednom kvartalno, izvještava više rukovodstvo o informacijama o upravljanju kolateralom, uključujući informacije o vrstama kolaterala koji je primljen i dat, veličini i roku dospijeća kolaterala i o uzrocima sporova o pozivima za uplatu marže, a to interno izvještavanje mora da odražava trendove navedenih pokazatelja.

(4) Više rukovodstvo dužno je da organizacionoj jedinici za upravljanje kolateralom dodjeljuje dovoljno resursa, kako bi njeni sistemi postigli odgovarajući nivo operativne uspješnosti, u smislu blagovremenosti i tačnosti poziva za uplatu marže koje upućuje kreditna institucija i blagovremenog odgovora kreditne institucije na pozive za uplatu marže koje upućuju njene druge ugovorne strane.

(5) Više rukovodstvo treba da obezbijedi da organizaciona jedinica iz stava 1 tačka 2 ovog člana ima zaposlene koji imaju odgovarajuća stručna znanja i iskustvo da mogu blagovremeno obraditi pozive i sporove, čak i u slučaju ozbiljne krize na tržištu, kako

bi kreditna institucija mogla da ograničiti broj velikih sporova nastalih zbog obima trgovanja.

Provjera sistema za upravljanje kreditnim rizikom druge ugovorne strane

Član 375

(1) Kreditna institucija je dužna da, u okviru postupaka interne revizije, redovno vrši nezavisne provjere svog sistema upravljanja kreditnim rizikom druge ugovorne strane.

(2) Provjera iz stava 1 ovog člana uključuje i aktivnosti organizacione jedinice za kontrolu rizika i organizacione jedinice za upravljanje kolateralom u skladu sa članom 374 ove odluke, a minimalno obuhvata:

- 1) primjerenost dokumentacije koja se odnosi na sistem i proces upravljanja kreditnim rizikom druge ugovorne strane u skladu sa članom 373 ove odluke;
- 2) organizaciju jedinice za kontrolu kreditnog rizika druge ugovorne strane u skladu sa članom 374 stav 1 tačka 1 ove odluke;
- 3) organizaciju jedinice za upravljanje kolateralom u skladu sa članom 374 stav 1 tačka 2 ove odluke;
- 4) uključivanje iznosa izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane u upravljanje rizicima na dnevnoj osnovi;
- 5) postupak odobravanja za modele mjerenja rizika i sisteme vrednovanja koje koriste zaposleni u jedinicama za trgovanje i jedinica za podršku poslovanju;
- 6) validaciju svake značajne promjene u procesu mjerenja kreditnog rizika druge ugovorne strane;
- 7) obuhvat kreditnog rizika druge ugovorne strane obuhvaćenog modelom mjerenja rizika;
- 8) cjelovitost sistema izvještavanja rukovodstva;
- 9) tačnost i potpunost podataka koji se odnose na izloženost kreditnom riziku druge ugovorne strane;
- 10) tačnost korišćenja pravnih termina u sporazumima o kolateralu i sporazumima o netiranju pri mjerenju iznosa izloženosti;
- 11) provjeru dosljednosti, blagovremenosti i pouzdanosti izvora podataka na kojima se zasnivaju modeli, uključujući nezavisnost tih izvora podataka;
- 12) tačnost i prikladnost pretpostavki koje se odnose na volatilnost i korelacije;
- 13) tačnost obračuna vrednovanja i transformacije rizika;
- 14) provjeru tačnosti modela učestalim sprovođenjem retroaktivnog testiranja u skladu sa članom 380 stav 1 tač. 2 do 5 ove odluke;
- 15) usklađenost jedinice za kontrolu kreditnog rizika druge ugovorne strane i jedinice za upravljanje kolateralom sa relevantnim regulatornim zahtjevima.

Test upotrebljivosti

Član 376

(1) Kreditna institucija treba da obezbijedi da je raspodjela izloženosti dobijena modelom koji se primjenjuje za obračun efektivnog EPE-a uključena u proces upravljanja kreditnim rizikom druge ugovorne strane na dnevnoj osnovi i da se rezultati modela uzimaju u obzir pri kreditnom odobravanju, upravljanju kreditnim rizikom druge ugovorne strane, internom raspoređivanju kapitala i korporativnom upravljanju.

(2) Kreditna institucija treba da dokaže Centralnoj banci da je najmanje godinu dana prije dobijanja odobrenja za primjenu IMM-a, u skladu sa članom 370 ove odluke, primjenjivala model za obračun raspodjele izloženosti na kojoj se zasniva obračun EPE-a koji u suštini zadovoljava zahtjeve iz ovog odsjeka.

(3) Model koji se koristi za određivanje raspodjele izloženosti prema kreditnom riziku druge ugovorne strane mora biti sastavni dio sistema upravljanja kreditnim rizikom druge ugovorne strane u skladu sa članom 376 ove odluke, a taj sistem treba da obuhvata mjerenje iskorišćenosti kreditnih linija, uzimajući u obzir zbir izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane i ostalih kreditnih izloženosti i interno raspoređivanje kapitala.

(4) Kreditna institucija je dužna da, pored izračunavanja EPE-a, mjeri sadašnje izloženosti i upravlja sadašnjim izloženostima, a prema potrebi, kreditna institucija mjeri sadašnju izloženost i prije smanjenja za iznos kolateral a i nakon uključenog kolateral a (bruto i neto izloženost u odnosu na kolateral).

(5) Test upotrebljivosti smatra se zadovoljavajućim ako kreditna institucija koristi i druge mjere kreditnog rizika druge ugovorne strane, kao što su najviša izloženost koja se zasniva na raspodjeli izloženosti dobijenoj istim modelom kojim se koristi za obračun EPE-a.

(6) Kreditna institucija je dužna da ima sisteme koji imaju sposobnost da procjenjuju EE na dnevnom nivou, osim ako Centralnoj banci dokaže da njena izloženost kreditnom riziku druge ugovorne strane opravdava obračun EE-a u dužim vremenskim intervalima.

(7) Kreditna institucija procjenjuje EE za period koji adekvatno odražava vremensku strukturu budućih novčanih tokova i dospijeca ugovora, i to na način koji je usklađen sa materijalnošću i strukturom izloženosti.

(8) Izloženost se mjeri, prati i kontroliše tokom trajanja svih ugovora u skupu za netiranje, a ne samo tokom perioda od jedne godine.

(9) Kreditna institucija je dužna da ima procedure za utvrđivanje i kontrolu rizika druge ugovorne strane u slučajevima gdje je izloženost duža od jedne godine.

(10) Kreditna institucija je dužna da dobijene rezultate modela koji pokazuju povećanje izloženosti koristi kao input u modelu obračuna internog kapitala kreditne institucije.

Testiranje otpornosti na stres

Član 377

(1) Kreditna institucija je dužna da ima sveobuhvatan program testiranja otpornosti na stres za kreditni rizik druge ugovorne strane, koji se koristi i pri procjeni zahtjeva za kapital za kreditni rizik druge ugovorne strane, a koji je usklađen sa zahtjevima iz st. 2 do 13 ovog člana.

(2) Testiranje otpornosti na stres treba da obuhvati i utvrđivanje mogućih događaja ili budućih promjena ekonomskih uslova koji mogu imati nepovoljne efekte na kreditnu

izloženost kreditne institucije, kao i procjenu njene sposobnosti prilagođavanja takvim promjenama.

(3) Mjerenje stresa u okviru programa testiranja otpornosti na stres iz stava 1 ovog člana, upoređuje se sa limitima rizika i kreditna institucija ga razmatra u okviru procesa iz člana 108 Zakona.

(4) Program testiranja otpornosti na stres iz stava 1 ovog člana obuhvata sva trgovanja i ukupne izloženosti po svim vrstama kreditnog rizika druge ugovorne strane na nivou pojedinih drugih ugovornih strana u vremenskom okviru koji je dovoljan za sprovođenje redovnog stresnog testiranja.

(5) Programom testiranja otpornosti na stres iz stava 1 ovog člana treba da se obezbijedi najmanje mjesečno testiranje glavnih faktora tržišnog rizika, kao što su kamatne stope, strane valute, vlasnički instrumenti, kreditne marže i cijene robe za sve druge ugovorne strane kreditne institucije, izloženosti stresu, kako bi se utvrdile prekomjerne koncentracije specifičnih rizika smjera i kako bi ih, prema potrebi, kreditna institucija mogla smanjiti, a testiranje otpornosti na stres izloženosti (sa jednim faktorom, više faktora i materijalnim rizicima nezavisnim od smjera) i istovremeno izlaganje stresu izloženosti i kreditne sposobnosti vrši se na nivou kreditnog rizika druge ugovorne strane za pojedinačne druge ugovorne strane, grupe drugih ugovornih strana i na nivou cjelokupne kreditne institucije.

(6) Kreditna institucija je dužna da najmanje jednom kvartalno primjenjuje višefaktorske scenarije testiranja otpornosti na stres i procjenjuje materijalne rizike nezavisne od smjera, uključujući rizik izloženosti krive prinosa i rizik osnove, a to višefaktorsko testiranje otpornosti na stres treba da obuhvati minimalno scenarije u kojima se pojavljuju sljedeći događaji:

- 1) veliki ekonomski ili tržišni događaji;
- 2) znatno smanjenje ukupne likvidnosti tržišta;
- 3) veliki finansijski posrednik likvidira svoje pozicije.

(7) Konzervativnost pretpostavki koje se primjenjuju na osnovne faktore rizika u testiranju otpornosti na stres mora biti dosljedna svrsi testiranja, a pri ocjenjivanju solventnosti u uslovima stresa, šokovi osnovnih faktora rizika moraju biti dovoljno veliki da obuhvate istorijski ekstremnu tržišnu sredinu i ekstremne, ali moguće stresne tržišne uslove.

(8) Testiranje otpornosti na stres mora ocjenjivati uticaj šokova iz stava 7 ovog člana na regulatorni kapital, zahtjeve za kapital i prihode.

(9) Za potrebe praćenja portfolija na dnevnoj osnovi, zaštite od rizika i upravljanja koncentracijama programom testiranja moraju se uzimati u obzir i scenariji manjeg značaja, a veće vjerovatnoće.

(10) Stres testiranje uključuje odredbu, prema potrebi, za obrnuto testiranje otpornosti na stres kako bi se utvrdili ekstremni, ali mogući scenariji koji bi mogli dovesti do značajnih negativnih posljedica, a obrnuto testiranje otpornosti na stres mora uzimati u obzir uticaj materijalne nelinearnosti u portfoliju.

(11) O rezultatima testiranja otpornosti na stres, u skladu sa programom testiranja, redovno se, a najmanje jednom kvartalno, izvještava više rukovodstvo, a izvještaji i analize rezultata treba da obuhvataju najveće uticaje na nivou druge ugovorne strane u portfoliju, značajne koncentracije u okviru segmenata portfolija (u okviru iste grane privrede ili regije) i specifične trendove relevantnog portfolija i druge ugovorne strane.

(12) Više rukovodstvo treba da ima vodeću ulogu u integrisanju testiranja otpornosti na stres u sistem upravljanja rizicima i kulturu rizika kreditne institucije i da obezbjeđuje da su rezultati smisleni i da se primjenjuju za upravljanje kreditnim rizikom druge ugovorne strane.

(13) Rezultati testiranja otpornosti na stres za značajne izloženosti procjenjuju se u odnosu na smjernice koje upućuju na sklonost ka preuzimanju rizika i prosljeđuju se višem rukovodstvu kako bi ono moglo raspravljati i djelovati kada se utvrdi postojanje prekomjerne izloženosti rizicima ili previsoke koncentracije pojedinih rizika.

Rizik smjera (W-W rizik)

Član 378

(1) Opšti rizik smjera (opšti W-W rizik) nastaje ako postoji pozitivna korelacija između vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza druge ugovorne strane i opštih faktora tržišnog rizika.

(2) Specifični rizik smjera (specifični W-W rizik) nastaje kada je buduća izloženost prema određenoj drugoj ugovornoj strani u pozitivnoj korelaciji sa PD-om te druge ugovorne strane zbog prirode transakcija sa tom drugom ugovornom stranom i smatra se da je kreditna institucija izložena specifičnom W-W riziku ako se očekuje da će buduća izloženost prema određenoj drugoj ugovornoj strani biti visoka kada vjerovatnoća nastanka statusa neizmirenja obaveza i te druge ugovorne strane bude visoka.

(3) Kreditna institucija na odgovarajući način uzima u obzir izloženosti iz kojih proizilazi značajni nivo specifičnog i opšteg W-W rizika.

(4) Radi utvrđivanja opšteg W-W rizika kreditna institucija je dužna da razvije testiranje otpornosti na stres i analize scenarija kako bi testirala otpornost na stres faktore rizika koji negativno utiču na kreditnu sposobnost druge ugovorne strane, a to testiranje mora da obuhvati mogućnost nastanka velikih šokova kad se promijene odnosi između faktora rizika.

(5) Kreditna institucija je dužna da:

- 1) prati opšti W-W rizik u odnosu na proizvode, regije i privredne grane ili druge kategorije koje su značajne za poslovanje;
- 2) održava procedure za utvrđivanje, praćenje i kontrolu specifičnog W-W rizika za svako pravno lice od datuma zaključenja transakcije i tokom cijelog perioda trajanja transakcije.

(6) Kreditna institucija izračunava zahtjeve za kapital za kreditni rizik druge ugovorne strane u odnosu na transakcije u kojima je identifikovan specifični W-W rizik i u kojima postoji pravna povezanost između druge ugovorne strane i emitenta osnovnog

instrumenta OTC derivata ili osnovnog instrumenta transakcija iz člana 346 stav 6 tač. 2, 3 i 4 ove odluke, u skladu sa sljedećim principima:

- 1) instrumenti kod kojih postoji specifični W-W rizik ne smiju se uključivati u isti skup za netiranje kao ostale transakcije sa drugom ugovornom stranom i svaki se mora tretirati kao poseban skup za netiranje;
- 2) u okviru svakog takvog posebnog skupa za netiranje, za kreditni svop neizmirenja obaveza (CDS) jednog subjekta iznos izloženosti jednaka je ukupnom očekivanom gubitku vrijednosti preostale fer vrijednosti osnovnih instrumenata na osnovu pretpostavke da je emitent osnovnog instrumenta u postupku likvidacije;
- 3) LGD za kreditnu instituciju koja primjenjuje pristup iz odjeljka 3 ove glave iznosi 100% za te kreditne svopove;
- 4) na kreditnu instituciju koja primjenjuje pristup iz odjeljka 2 ove glave primjenjuje se ponder rizika koji se primjenjuje na neobezbjedene transakcije;
- 5) za sve druge transakcije koje se odnose na jedan subjekat u svakom pojedinom skupu za netiranje, obračun iznosa izloženosti u skladu je sa pretpostavkom da dolazi do neočekivanog nastanka statusa neizmirenja obaveza onih osnovnih obaveza u vezi sa kojima je emitent pravno povezan sa drugom ugovornom stranom, a za transakcije koje se odnose na korpu subjekata ili indeks, primjenjuje se, ako je materijalan, neočekivani nastanak statusa neizmirenja obaveza odgovarajuće osnovne obaveze u slučaju kad je emitent pravno povezan sa drugom ugovornom stranom;
- 6) U mjeri u kojoj se u izračunavanju zahtjeva za kapital za rizik statusa neizmirenja obaveza iz odsjeka 4 ili 5 odjeljka 2, glave IV ovog dijela odluke, ili zahtjeva za kapital za rizik statusa neizmirenja obaveza primjenom internog modela iz odsjeka 3, odjeljka 3, glave IV ovog dijela odluke, koriste postojeća izračunavanja tržišnog rizika koja već sadrže pretpostavku o LGD-u, u formuli koja se primjenjuje LGD iznosi 100%.

(7) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi da se višem rukovodstvu i odgovarajućem komitetu upravnog odbora podnose redovni izvještaji o specifičnom i opštem riziku inverzije i o mjerama koje preduzima za upravljanje tim rizicima.

Integritet procesa modeliranja

Član 379

(1) Kreditna institucija obezbjeđuje integritet procesa modeliranja iz člana 371 ove odluke ako su ispunjeni naročito sljedeći uslovi:

- 1) model blagovremeno, potpuno i na konzervativan način odražava uslove i odredbe pojedine transakcije;
- 2) uslovi pojedine transakcije obuhvataju minimalno hipotetički iznos ugovora, dospijeće, referentnu aktivu, ugovorene odredbe o marži i sporazume o netiranju;
- 3) uslovi i odredbe za svaku transakciju održavaju se u bazi podataka koja se mora formalno i redovno revidirati;
- 4) proces priznavanja sporazuma o netiranju zahtijeva da pravna služba potvrdi izvršivost netiranja na osnovu tih sporazuma;
- 5) potvrdu iz tačke 4 ovog stava u bazu podataka iz tačke 3 ovog stava unosi nezavisna jedinica;

- 6) prenos uslova i odredaba pojedine transakcije u model EPE provjerava se putem interne revizije;
- 7) između modela i sistema originalnih podataka moraju biti uspostavljeni procesi formalnog usklađivanja da bi se trajno provjeravalo da li se uslovi i odredbe pojedine transakcije pravilno ili barem konzervativno odražavaju na EPE.

(2) Tekući tržišni podaci koriste se za određivanje sadašnjih izloženosti, a kreditna institucija može kalibrirati svoj model EPE-a korišćenjem istorijskih tržišnih podataka ili tržišno impliciranih podataka kako bi odredila parametre osnovnih stohastičkih procesa kao što su skretanje, volatilnost i korelacija.

(3) Ako kreditna institucija koristi istorijske podatke, dužna je da koristi te podatke za najmanje tri protekle godine i ti se podaci moraju ažurirati najmanje jednom kvartalno ili češće kako bi odražavali tržišne uslove.

(4) Pri obračunu efektivnog EPE-a korišćenjem kalibracije stresa, kreditna institucija kalibrira efektivni EPE tako što koristi ili podatke za tri protekle godine koji uključuju period stresa na CDS (kreditni spread neizmirenja obaveza) za druge ugovorne strane ili tržišno implicirane podatke iz tog perioda stresa, a kreditna institucija za tu svrhu primjenjuje zahtjeve iz st. 5, 6 i 7 ovog člana.

(5) Kreditna institucija je dužna da dokazuje Centralnoj banci, najmanje jednom u tri mjeseca, da se period stresa koji se, u skladu sa ovim stavom, primjenjuje u obračunu, podudara sa periodom povećanih CDS-ova ili drugih kreditnih svopova (na kredite ili korporativne obveznice) za reprezentativni odabir njenih drugih ugovornih strana koje imaju CDS kojima se trguje, a u slučajevima kada kreditna institucija ne raspolaže odgovarajućim podacima o kreditnim spreadovima za drugu ugovornu stranu, toj drugoj ugovornoj strani dodjeljuje podatke o specifičnim kreditnim spreadovima koji su vezani za regiju, interni rejting i vrste djelatnosti.

(6) Model EPE-a za sve druge ugovorne strane koristi istorijske ili pretpostavljene podatke koji uključuju podatke iz stresnog kreditnog perioda i koristi te podatke na način koji je usklađen sa metodom koji se primjenjuje za kalibraciju modela EPE-a na tekuće podatke.

(7) Pri vrednovanju djelotvornosti kalibracije stresa za efektivni EPE, kreditna institucija je dužna da kreira nekoliko portfolija koji služe kao benčmarci (referentni portfoliji) i koji su osjetljivi na glavne faktore rizika kojima je kreditna institucija izložena, a izloženost tim referentnim portfolijima izračunava se primjenom:

- 1) metodologije stresa koja se zasniva na tekućim tržišnim vrijednostima i parametrima modela koji su kalibrirani prema stresnim tržišnim uslovima; i
- 2) izloženosti nastale tokom perioda stresa, ali primjenom metode iz ovog odsjeka (tržišna vrijednost na kraju perioda stresa, volatilnosti i korelacije iz trogodišnjeg perioda stresa).

(8) Centralna banka će zahtijevati da kreditna institucija prilagodi kalibraciju stresa ako među izloženostima u tim referentnim portfolijima postoje značajna odstupanja.

(9) Kreditna institucija je dužna da uspostavi adekvatan postupak validacije modela koji mora biti jasno propisan politikama i procedurama, a tim postupkom validacije se mora:

- 1) odrediti vrsta testiranja koje je potrebno sprovesti kako bi se obezbijedio integritet modela i utvrditi uslovi pod kojima su osnovne pretpostavke modela neprimjerene, što može dovesti do potcjenjivanja vrijednosti EPE-a; i
- 2) uključivati i pregled sveobuhvatnosti modela.

(10) Kreditna institucija dužna je da prati relevantne rizike i da ima postupke za prilagođivanje sopstvenih procjena efektivnog EPE-a kada ti rizici postanu značajni, i u skladu sa tim dužna je da:

- 1) utvrdi svoje izloženosti specifičnom W-W riziku koji nastaje kako je utvrđeno u članu 378 stav 2 ove odluke i upravlja tim izloženostima i da utvrdi svoje izloženosti opštem riziku inverzije koji nastaje kako je utvrđeno u članu 378 stav 1 ove odluke, kao i da upravlja tim izloženostima;
- 2) za izloženosti sa rastućim profilom rizičnosti nakon godinu dana redovno upoređuje procjenu relevantne mjere izloženosti tokom jedne godine sa istom mjerom izloženosti tokom perioda izloženosti;
- 3) za izloženosti sa preostalim rokom dospeljeća kraćim od jedne godine redovno upoređuje trošak zamjene i realizovani profil izloženosti i čuva podatke koji dozvoljavaju takvo poređenje.

(11) Kreditna institucija je dužna da ima interne procedure koje će prije uključivanja transakcije u skup za netiranje omogućiti da se provjeri da li je transakcija obuhvaćena pravno izvršivim sporazumom o netiranju koji ispunjava uslove iz odsjeka 7 ovog odjeljka.

(12) Kreditna institucija koja koristi kolateral za potrebe ublažavanja kreditnog rizika druge ugovorne strane dužna je da ima interne postupke koji će prije priznavanja efekata kolaterala u svojim obračunima omogućiti da se provjeri da li kolateral ispunjava uslove pravne sigurnosti u skladu sa odredbama odjeljka 4 ove glave.

Zahtjevi za sistem upravljanja rizikom

Član 380

(1) Kreditna institucija je, u vezi sa sistemom upravljanja rizikom druge ugovorne strane, dužna da obezbijedi da:

- 1) se sprovodi redovni program retroaktivnog testiranja u kojem se mjere rizika dobijene primjenom modela upoređuju sa ostvarenim mjerama rizika, a hipotetičke promjene se na osnovu statičnih pozicija upoređuju sa ostvarenim mjerama;
- 2) se obavlja početna validacija i kontinuirana periodična provjera njenog modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane i mjera rizika dobijenih tim modelom, s tim da validacija i provjera moraju biti nezavisne od razvoja modela;
- 3) organ upravljanja i više rukovodstvo budu uključeni u proces kontrole rizika i da obezbjeđuju da se dodijeli dovoljno resursa kontroli kreditnog rizika i kreditnog rizika druge ugovorne strane i da, u tom smislu, dnevne izvještaje koje priprema nezavisna jedinica za kontrolu rizika uspostavljena u skladu sa članom 374 stav 1 tačka 1 ove odluke pregleda rukovodstvo koje je na odgovarajućem nivou i ima ovlaštenje da naloži i smanjenje pozicija koje su zauzeli pojedini zaposleni jedinice za trgovanje i smanjenje ukupne izloženosti riziku kreditne institucije;
- 4) interni model za mjerenje izloženosti riziku bude integrisan u proces upravljanja rizicima kreditne institucije na dnevnoj osnovi;

- 5) sistem mjerenja rizika uzima u obzir i interne limite trgovanja i ograničenja izloženosti i u tom smislu, ograničenja izloženosti moraju biti povezana sa modelom mjerenja rizika kreditne institucije trajno dosljedan način razumljiv zaposlenima jedinice za trgovanje, kreditnoj funkciji i višem rukovodstvu;
- 6) je sistem upravljanja rizicima primjereno dokumentovan, a naročito da ima dokumentovani skup internih politika, kontrola i procedura koji se odnose na funkcionisanje sistema mjerenja rizika i aranžmane kojima se obezbjeđuje usklađenost sa tim politikama;
- 7) se redovno vrši nezavisne provjere sistema mjerenja rizika u okviru postupaka interne revizije, da te provjere uključuju i aktivnosti poslovnih jedinica za trgovanje i nezavisne jedinice za kontrolu rizika, da se provjera ukupnog procesa upravljanja rizikom vrši u redovnim vremenskim razmacima, a najmanje jednom godišnje, kao i da kao minimum obuhvata sve stavke iz člana 375 ove odluke;
- 8) se vrši kontinuirana validacija modela kreditnog rizika druge ugovorne strane, uključujući retroaktivno testiranje, redovno pregledanje od strane rukovodstva koje ima ovlašćenje za odlučivanje o aktivnostima koje treba preduzeti kako bi se otklonili nedostaci modela.

(2) Centralna banka uzima u obzir obim u kojem kreditna institucija ispunjava zahtjeve iz stava 1 ovog člana pri određivanju parametra alfa iz člana 371 stav 4 ove odluke i samo kreditnoj instituciji koja je u usklađen sa tim zahtjevima može se dozvoliti primjena minimalnog multiplikacijskog faktora.

(3) Kreditna institucija dužna je da dokumentuje proces početne i kontinuirane validacije modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane i obračuna mjera rizika dobijenih modelom tako detaljno da treća strana može ponovo da izvrši analizu i izmjeri rizik. Dokumentacija određuje učestalost obavljanja analize retroaktivnog testiranja i svih drugih kontinuiranih validacija, način obavljanja validacije s obzirom na tokove podataka, portfolije i primijenjene analize.

(4) Kreditna institucija dužna je da utvrđuje kriterijume za procjenu modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane i modela koji su uključeni u obračun izloženosti i da ima politiku i kojom se opisuje proces kojim se utvrđuje i ispravlja neprihvatljivo funkcionisanje tog modela.

(5) Kreditna institucija utvrđuje kako se izrađuju reprezentativni portfoliji drugih ugovornih strana za potrebe validacije modela kreditnog rizika druge ugovorne strane i njegovih mjera rizika.

(6) Validacija modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane i njihovih mjera rizika koje proizvode predviđene raspodjele treba da uzima u obzir više od jednog statističkog podatka o predviđenoj raspodjeli.

Zahtjevi za validaciju

Član 381

(1) Kreditna institucija je dužna da, u sklopu svoje početne i kontinuirane validacije modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane i njegovih mjera rizika, obezbjeđuje da su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija vrši retroaktivno testiranje koristeći istorijske podatke o promjenama faktora tržišnog rizika prije dobijanja odobrenja Centralne banke u skladu sa članom 370 st. 1, 2 i 3 ove odluke, a to testiranje obuhvata nekoliko različitih perioda predviđanja od najmanje godinu dana, niz različitih početnih datuma i širok raspon tržišnih uslova;
- 2) kreditna institucija koja primjenjuje pristup iz člana 372 stav 1 tačka 2 ove odluke redovno vrši validaciju modela kako bi provjerila da li su ostvarene sadašnje izloženosti u skladu sa predviđanjima tokom svih perioda marže u okviru jedne godine, a ako neka trgovanja u okviru skupa za netiranje imaju dospijeće kraće od jedne godine, a skup za netiranje bi imao veću osjetljivost na faktor rizika kad bi se ta trgovanja isključila, validacijom se i to mora uzeti u obzir;
- 3) kreditna institucija vrši retroaktivno testiranje efektivnosti modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane i njegovih relevantnih mjera rizika, kao i predviđanja faktora tržišnog rizika, s tim da za trgovanje pokriveno kolateralom perioda predviđanja uključuju one periode koji odražavaju tipične periode marže za rizik koja se primjenjuju u trgovanju koje je pokriveno kolateralom ili maržom;
- 4) ako validacija modela upućuje na to da je efektivni EPE potcijenjen, kreditna institucija preduzima odgovarajuće mjere da otkloni manjkavosti modela;
- 5) kreditna institucija u okviru početnog i kontinuiranog procesa validacije modela testira modele za određivanje cijena koje koristi za obračun izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane za određeni scenario budućih šokova vezanih za faktore tržišnog rizika, s tim da modeli za određivanje cijena opcija uzimaju u obzir nelinearnost vrijednosti opcija s obzirom na faktore tržišnog rizika;
- 6) model izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane obuhvata i informacije koje su karakteristične za pojedinu transakciju kako bi se objedinile izloženosti na nivou skupa za netiranje, a kreditna institucija provjerava da li su transakcije raspoređene u odgovarajući skup za netiranje u okviru modela;
- 7) model izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane mora obuhvatiti i informacije koje su karakteristične za pojedinu transakciju kako bi se obuhvatili efekti pokrivenosti maržom i taj model uzima u obzir:
 - sadašnji iznos marže i iznos marže koji će biti razmijenjen između ugovornih strana u budućnosti,
 - vrstu ugovora o marži (jednostrani ili dvostrani), učestalost poziva za uplatu marže, period marže za rizik, najniži prag nepokrivene izloženosti koji je kreditna institucija voljna da prihvati i najniži iznos marže koji će se razmijeniti između ugovornih strana, i
 - promjene tržišne vrijednosti datog kolaterala ili se primjenjuje pravila iz odjeljka 4 ove glave;
- 8) sastavni dio procesa validacije modela mora biti statični program retroaktivnog testiranja reprezentativnih portfolija druge ugovorne strane na istorijskim podacima, a kreditna institucija u redovnim vremenskim razmacima sprovodi program retroaktivnog testiranja određenog broja reprezentativnih portfolija druge ugovorne strane (stvarnih ili hipotetičkih) koji se biraju na osnovu njihove osjetljivosti na značajne faktore rizika i kombinacije faktora rizika kojima je kreditna institucija izložena;
- 9) kreditna institucija sprovodi program retroaktivnog testiranja radi provjere ključnih pretpostavki modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane i relevantnih mjera rizika, uključujući modelirani odnos između rokova dospijea istog faktora rizika i modelirane odnose između faktora rizika;

- 10)odgovarajući program retroaktivnog testiranja primjenjuje se na efektivnost modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane i njegovih mjera rizika, a tim programom retroaktivnog testiranja moguće je utvrditi slabiju djelotvornost mjera rizika modela EPE-a;
- 11)kreditna institucija vrši validaciju svojih modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane i svih mjera rizika u periodima koji su primjereni dospijeću trgovanja za koja se izloženost izračunava korišćenjem IMM-a u skladu sa članom 370 ove odluke;
- 12)u sklopu procesa kontinuirane validacije modela kreditna institucija redovno provjerava modele za određivanje cijena koje koristi za obračun izloženosti druge ugovorne strane u odnosu na nezavisne referentne vrijednosti;
- 13)kontinuirana validacija modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane kreditne institucije i odgovarajućih mjera rizika obuhvata procjenu adekvatnosti djelotvornosti u bliskoj prošlosti;
- 14)u sklopu procesa početne i kontinuirane validacije, kreditna institucija procjenjuje učestalost ažuriranja parametara modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane;
- 15)u početnoj i kontinuiranoj validaciji modela izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane procjenjuje se primjerenost nivoa druge ugovorne strane i obračuna izloženosti skupa za netiranje.

(2) Kreditna institucija može, umjesto parametra alfa pomnoženog sa efektivnim EPE-om, uz prethodno odobrenje Centralne banke, primijeniti mjeru koja je konzervativnija od načina koji se primjenjuje za obračun regulatornog iznosa izloženosti za svaku drugu ugovornu stranu, a stepen relativne konzervativnosti Centralna banka procjenjuje pri početnom odobravanju i u redovnim supervizorskim pregledima modela EPE, dok je kreditna institucija dužna da redovno vrši validaciju konzervativnosti.

(3) Kontinuirana procjena funkcionisanja modela mora obuhvatati sve druge ugovorne strane na koje se modeli primjenjuju.

(4) Ako program retroaktivnog testiranja upozorava da model nije dovoljno tačan, Centralna banka će oduzeti odobrenje za primjenu modela ili naložiti kreditnoj instituciji preduzimanje odgovarajućih mjera u svrhu poboljšanja modela u kratkom roku.

Odsjek 7 – Sporazumi o netiranju

Priznavanje sporazuma o netiranju kao faktora ublažavanja rizika

Član 382

(1) Kreditna institucija može, ako ispunjava zahtjeve iz člana 385 ove odluke, da kao faktore ublažavanja rizika u skladu sa članom 383 ove odluke tretira samo sljedeće vrste sporazuma o netiranju koje je Centralna banka priznala u skladu sa članom 384 ove odluke:

- 1) bilateralne ugovore o novaciji između kreditne institucije i druge ugovorne strane, na osnovu kojih se međusobna potraživanja i obaveze automatski prebijaju tako da se navedenom novacijom utvrđuje jedinstveni neto iznos svaki put kad se novacija primijeni, čime se stvara jedinstveni novi ugovor koji

zamjenjuje sve prethodne ugovore i obaveze ugovornih strana na osnovu tih ugovora i obavezuje ugovorne strane;

- 2) ostale bilateralne ugovore između kreditne institucije i druge ugovorne strane; i
- 3) sporazume o netiranju između različitih kategorija proizvoda za kreditne institucije koje su dobile odobrenje za primjenu metoda iz odsjeka 6 ovog odjeljka, za transakcije obuhvaćene tom metodom.

(2) Netiranje transakcija između različitih pravnih lica u okviru grupe ne priznaje se za potrebe obračuna zahtjeva za kapital.

Priznavanje sporazuma o netiranju

Član 383

(1) Centralna banka će priznati sporazume o netiranju samo ako su ispunjeni uslovi iz stava 2 ovog člana i, zavisno od slučaja, uslovi iz stava 6 ovog člana.

(2) Za sporazume o netiranju koje kreditna institucija koristi za potrebe određivanja iznosa izloženosti moraju biti ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija je zaključila sporazum o netiranju sa drugom ugovornom stranom iz kojeg proizilazi jedna pravna obaveza, koja obuhvata sve uključene transakcije, tako da bi u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza druge ugovorne strane kreditna institucija imala pravo da primi ili obavezu da plati samo neto zbir pozitivnih i negativnih tržišnih vrijednosti uključenih pojedinačnih transakcija;
- 2) kreditna institucija je dostavila Centralnoj banci, u pisanoj formi, obrazložena pravna mišljenja kojima se utvrđuje da su, ako dođe do pravnog osporavanja sporazuma o netiranju, potraživanja i obaveze kreditne institucije ograničeni na iznos iz tačke 1 ovog stava, a to se pravno mišljenje odnosi na važeće propise iz:
 - oblasti sudske nadležnosti jurisdikcije u kojoj je osnovana druga ugovorna strana;
 - ako je uključena filijala društva koja se nalazi u drugoj državi, a ne u onoj u kojoj je osnovano društvo, oblasti sudske nadležnosti jurisdikcije u kojoj se nalazi ta filijala;
 - oblasti sudske nadležnosti jurisdikcije čijim se pravom uređuju pojedinačne transakcije uključene u sporazum o netiranju;
 - oblasti sudske nadležnosti jurisdikcije čijim se pravom uređuje bilo koji ugovor ili sporazum neophodan za sprovođenje sporazuma o netiranju;
- 3) kreditni rizik u vezi sa svakom drugom ugovornom stranom sabira se kako bi se dobila jedna pravna izloženost između transakcija sa svakom drugom ugovornom stranom, a to sabiranje se mora uključiti u proces određivanja kreditnih limita i obračun internog kapitala;
- 4) ugovor ne smije da sadrži odredbu kojom se, u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza druge ugovorne strane, drugoj ugovornoj strani koja nije u statusu neizmirenja obaveza dozvoljava izvršenje samo ograničenih plaćanja prema ugovornoj strani koja je u statusu neizmirenja obaveza, ili se uopšte ne dozvoljavaju plaćanja, čak i u slučaju kada je ugovorna strana koja je u statusu neizmirenja obaveza neto povjerilac (tj. odredbu o odustanku).

(3) Ako Centralna banka ili drugi nadležni organ nijesu uvjereni da je sporazum o netiranju valjan i pravno izvršiv prema pravu svake jurisdikcije sudske nadležnosti iz stava 2 tačka 2 ovog člana, sporazum o netiranju se ne priznaje se kao faktor ublažavanja rizika ni za jednu ugovornu stranu, a nadležni organi o tome se međusobno obavještavaju.

(4) Pravna mišljenja iz stava 2 tačke 2 ovog člana mogu se odnositi na svaku vrstu sporazuma o netiranju.

(5) Za sporazume o netiranju između različitih kategorija proizvoda moraju biti ispunjeni sljedeći dodatni uslovi:

- 1) neto iznos iz stava 2 tačka 1 ovog člana jednak je neto zbiru pozitivnih i negativnih vrijednosti na zatvaranju (engl. *close out values*) svakog uključenog bilateralnog standardizovanog (master) sporazuma o netiranju i pozitivnih i negativnih tržišnih vrijednosti pojedinačnih transakcija (neto iznos iz različitih kategorija proizvoda);
- 2) pravna mišljenja iz stava 2 tačka 2 obuhvataju i mišljenje o valjanosti i pravnoj izvršivosti cijelog sporazuma o netiranju između različitih kategorija proizvoda na osnovu uslova iz tog sporazuma, kao i o njegovom uticaju na značajne odredbe bilo kojeg uključenog pojedinačnog bilateralnog standardizovanog (master) sporazuma.

Obaveze kreditne institucije

Član 384

(1) Kreditna institucija je dužna da uspostavi i sprovodi procedure kako bi obezbijedila preispitivanje uticaja promjena prava relevantnih oblasti sudske nadležnosti iz člana 383 stav 2 tačka 2 ove odluke na valjanost i pravnu izvršivost svojih sporazuma o netiranju.

(2) Kreditna institucija je dužna da u svojoj evidenciji vodi svu potrebnu dokumentaciju koja se odnosi na njene sporazume o netiranju.

(3) Kreditna institucija je dužna da efekte netiranja uključuje u proces mjerenja ukupne izloženosti kreditnom riziku za svaku drugu ugovornu stranu i na toj osnovi upravlja svojim kreditnim rizikom druge ugovorne strane.

(4) U slučaju sporazuma o netiranju između različitih kategorija proizvoda iz člana 382 ove odluke, kreditna institucija je dužna da sprovodi postupke iz člana 383 stav 2 tačka 3 ove odluke kako bi obezbijedila da je svaka transakcija koja se uključuje u skup za netiranje obuhvaćena pravnim mišljenjem iz člana 383 stav 2 tačka 2 ove odluke.

(5) U smislu sporazuma o netiranju između različitih kategorija proizvoda, kreditna institucija je dužna da kontinuirano ispunjava zahtjeve za priznavanje bilateralnih sporazuma o netiranju i, prema potrebi, zahtjeve iz odjeljka 4 ove odluke za priznavanje ublažavanja kreditnog rizika, u odnosu na svaki uključeni pojedinačni bilateralni standardizovani sporazum i svaku transakciju.

Učinci priznavanja netiranja kao faktora ublažavanja rizika

Član 385

Netiranje za potrebe odsjeka 3 do 6 ovog odjeljka priznaje se na način uređen u tim odsjecima.

Odsjek 8 – Stavke iz knjige trgovanja

Stavke iz knjige trgovanja

Član 386

(1) Odredbe ovog člana odnose se na derivate iz člana 148 stav 8 ove odluke, kao i na derivate za prenos kreditnog rizika.

(2) Pri obračunu iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik druge ugovorne strane stavki iz knjige trgovanja, kreditna institucija mora biti usklađena sa sljedećim principima:

- 1) kreditna institucija ne smije da primjenjuje jednostavni metod finansijskog kolaterala iz člana 259 ove odluke za priznavanje efekata finansijskog kolaterala;
- 2) u slučaju repo transakcija i transakcija pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane koje su raspoređene u knjigu trgovanja, kreditna institucija kao priznati kolateral može da prizna sve finansijske instrumente i robu koji ispunjavaju uslove za uključivanje u knjigu trgovanja;
- 3) za izloženosti koje proizilaze iz OTC derivata koji su raspoređeni u knjigu trgovanja kreditna institucija kao priznati kolateral može da prizna robu koja ispunjava uslove za uključivanje u knjigu trgovanja;
- 4) za potrebe obračuna korektivnih faktora kad su finansijski instrumenti ili roba koji ne ispunjavaju uslove iz odjeljka 4 ove glave dati u zajam, prodati ili dati kao kolateral, odnosno uzeti u zajam, kupljeni ili primljeni kao kolateral ili na drugi način na osnovu te transakcije, i kad kreditna institucija primjenjuje pristup supervizorskih korektivnih faktora iz odsjeka 3 odjeljka 4 ove glave, kreditna institucija primjenjuje isti tretman koji primjenjuje na akcije koje nijesu uključene u glavni berzanski indeks, ali koje se kotiraju na priznatoj berzi;
- 5) ako kreditna institucija primjenjuje pristup sopstvenih procjena korektivnih faktora iz odsjeka 3 odjeljka 4 ove glave na finansijske instrumente ili robu koji ne ispunjavaju uslove za priznavanje iz odjeljka 4 ove glave, izračunava korektivne faktore za svaku pojedinačnu stavku, s tim što, ako je kreditna institucija dobila odobrenje za primjenu pristupa internih modela iz odjeljka 4 ove glave, taj pristup može primijeniti i na knjigu trgovanja;
- 6) u vezi sa priznavanjem standardizovanih sporazuma o netiranju koji obuhvataju repo transakcije, transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane ili ostale transakcije zavisne od kretanja na tržištu kapitala, kreditna institucija priznaje netiranje između pozicija iz knjige trgovanja i knjige pozicija kojima se ne trguje samo ako netirane transakcije ispunjavaju sljedeće uslove:
 - za sve transakcije tržišna vrijednost se utvrđuje na dnevnoj osnovi;

- sve stavke uzete u zajam, kupljene ili primljene u transakcijama mogu se priznati kao priznati finansijski kolateral u skladu sa odjeljkom 4 ove glave, bez primjene tač. 3 do 5 ovog stava;
- 7) ako je kreditni derivat koji je uključen u knjigu trgovanja dio interne zaštite i ako je kreditna zaštita priznata u skladu sa članom 241 ove odluke, kreditna institucija primjenjuje jedan od sljedećih pristupa:
- tretira kreditni derivat kao da ne postoji rizik druge ugovorne strane koji proizilazi iz pozicije u tom kreditnom derivatu; ili
 - za potrebe obračuna zahtjeva za kapital za kreditni rizik druge ugovorne strane dosljedno uključuje sve kreditne derivate uključene u knjigu trgovanja koji su dio interne zaštite ili kupljeni kao zaštita od izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane, pod uslovom da kreditna zaštita ispunjava uslove za priznavanje iz odjeljka 4 ove odluke.

Odsjek 9 – Zahtjevi za kapital za izloženosti centralnoj drugoj ugovornoj strani

Značenje izraza

Član 387

Za potrebe ovog odsjeka primjenjuju se sljedeće definicije:

- 1) **ne ulazi u stečajnu masu** (*engl. bankruptcy remote*), u odnosu na imovinu klijenta znači da postoje efikasne odredbe koje obezbjeđuju da ta imovina nije dostupna povjericima centralne druge ugovorne strane (CCP) ili klirinškog člana u slučaju nesolventnosti centralne druge ugovorne strane ili klirinškog člana ili da ta imovina neće biti na raspolaganju klirinškom članu za pokrivanje gubitaka koje je snosio po nastanku statusa neizmirenja obaveza klijenta ili klijenata koji nijesu oni koji su dali tu imovinu;
- 2) **transakcija povezana sa centralnom drugom ugovornom stranom** (*engl. CCP related transaction*) je ugovor ili transakcija iz člana 388 stav 1 ove odluke između klijenta i klirinškog člana koja je direktno povezana sa ugovorom ili transakcijom iz tog stava između toga klirinškog člana i centralne druge ugovorne strane;
- 3) **klirinški član** (član sistema poravnanja CCP)-(engl. *clearing member*) je društvo koje učestvuje u centralnoj drugoj ugovornoj strani (CCP) i koje je odgovorno za izvršavanje finansijskih obaveza koje proizilaze iz finansijskih transakcija u kojima učestvuje;
- 4) **klijent** (*engl. client*) je društvo koje ima zaključeni ugovor sa članom kliringa koji mu omogućava da izvrši poravnanje svojih transakcija sa CCP-om;
- 5) **gotovinska transakcija** (*engl. cash transaction*) je transakcija u gotovini, dužničkim instrumentima ili vlasničkim instrumentima, promptna (spot) devizna transakcija ili promptna (spot) robna transakcija, pri čemu se repo transakcije i transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe od druge ugovorne strane ne smatraju gotovinskim transakcijama u smislu ovog izraza;
- 6) **indirektni dogovor o poravnanju** (*engl. indirect clearing agreement*) je sporazum koji ne povećava rizik druge ugovorne strane i obezbjeđuje da imovina (aktiva) i pozicije druge ugovorne strane budu zaštićeni;

- 7) **klijent višeg nivoa** (engl. *higher-level client*) je subjekat koji pruža usluge poravnanja klijentu nižeg nivoa;
- 8) **klijent nižeg nivoa** (engl. *lower-level client*) je subjekat koji pristupa uslugama centralne druge ugovorne strane preko klijenta višeg nivoa;
- 9) **struktura klijenata sa više nivoa** (engl. *multi-level client structure*) je indirektni dogovor o poravnanju na osnovu kojeg usluge poravnanja određenoj instituciji pruža subjekat koji nije klirinški član, ali je sam klijent klirinškog člana ili klijenta višeg nivoa;
- 10) **naknadna uplata u garantni fond** (engl. *unfunded contribution to a default fund*) je uplata koju se institucija koja djeluje kao klirinški član ugovorno obavezala izvršiti centralnoj drugoj ugovornoj strani nakon što je centralna druga ugovorna strana iscrpila svoj garantni fond kako bi pokrila gubitke koje je snosila nakon nastanka statusa neizmirenja obaveza jednog svog klirinškog člana ili više njih;
- 11) **u cjelosti garantovana transakcija pozajmljivanja depozita drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane** (engl. *fully guaranteed deposit lending or borrowing transaction*) je potpuno obezbijedena transakcija na tržištu novca u kojoj dvije ugovorne strane izmjenjuju depozite, a između njih posreduje centralna druga ugovorna strana kako bi se obezbijedilo izvršavanje obaveza plaćanja tih ugovornih strana.

Područje primjene

Član 388

(1) Ovaj odsjek primjenjuje se na sljedeće ugovore i transakcije dok su preostale nepodmirene u odnosu na centralnu drugu ugovornu stranu:

- 1) ugovore o derivatima iz člana 148 stav 8 ove odluke i kreditne derivate;
- 2) transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti i u cjelosti garantovane transakcije pozajmljivanja depozita drugoj ugovornoj strani ili od druge ugovorne strane; i
- 3) transakcije sa dugim rokom poravnanja.

(2) Kreditna institucija ne primjenjuje odredbe iz ovog odsjeka na izloženosti koje proizilaze iz poravnanja gotovinskih transakcija.

(3) Kreditna institucija na, izloženosti iz trgovanja koje proizilaze iz tih transakcija, primjenjuje tretman utvrđen u glavi V ove odluke i dodjeljuje ponder rizika 0% na uplate u garantni fond kojima se pokrivaju samo te transakcije.

(4) Uz gotovinske transakcije, kreditna institucija primjenjuje tretman iz člana 394 ove odluke i na uplate u garantni fond kojima se pokriva bilo koji od ugovora iz stava 1 ovog člana.

(5) Za potrebe ovog odsjeka primjenjuju se sljedeći zahtjevi:

- 1) inicijalna marža ne uključuje uplate centralnoj drugoj ugovornoj strani za uzajamne aranžmane o podjeli gubitaka;
- 2) inicijalna marža uključuje kolateral koji je položila kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član, ili klijent iznad minimalnog iznosa koji zahtijeva centralna druga ugovorna strana ili kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član, uz uslov da centralna druga ugovorna strana ili kreditna institucija koja djeluje kao

klirinški član mogu, u odgovarajućim slučajevima, spriječiti da kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član ili klijent povuče navedeni višak kolateralu;

- 3) ako centralna druga ugovorna strana koristi inicijalnu maržu radi podjele gubitaka među svojim klirinškim članovima, kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član tretira tu inicijalnu maržu kao uplate u garantni fond.

Praćenje izloženosti prema centralnim drugim ugovornim stranama

Član 389

(1) Kreditna institucija je dužna da prati izloženosti prema centralnoj drugoj ugovornoj strani i da uspostavi procedure kojima se uređuje proces redovnog izvještavanja višeg rukovodstva i odgovarajućih odbora o ovim izloženostima.

(2) Kreditna institucija procjenjuje, odgovarajućim analizama scenarija i testiranjima otpornosti na stres, da li je nivo regulatornog kapitala za izloženosti prema centralnoj drugoj ugovornoj strani, uključujući potencijalne buduće ili nepredviđene kreditne izloženosti, izloženosti iz uplata u garantni fond i, kada kreditna institucija djeluje kao klirinški član, izloženosti koje proizilaze iz ugovora utvrđenih članom 391 ove odluke odgovarajuća u odnosu na inherentne rizike tih izloženosti.

(3) Za potrebe praćenja izloženosti iz stava 2 ovog člana prema centralnoj drugoj ugovornoj strani po osnovu uplata u garantni fond, odnosno za potrebe izračunavanja zahtjeva za kapital iz čl. 395 i 396 ove odluke, kreditna institucija kao klirinški član, od centralne druge ugovorne strane (CCP) dobija sljedeće informacije najmanje mjesečno, a na zahtjev Centralne banke i češće:

- 1) iznos hipotetičkog kapitala (K_{CCP}) koji je CCP utvrdila;
- 2) iznos preduplata u garantni fond (DF_{CM});
- 3) iznos finansijskih sredstava CCP koji se zasnivaju na preduplatama, a koje je CCP dužna da upotrijebi, bilo u skladu sa važećim propisima ili u skladu sa ugovornim sporazumom sa njenim klirinškim članovima za pokriće gubitaka nakon nastanka statusa neizmirenja obaveza jednog ili više njenih klirinških članova prije početka korišćenja doprinosa za garantni fond ostalih klirinških članova (DF_{CCP}).

(4) Ako centralna druga ugovorna strana ima više garantnih fondova dužna je da svojim klirinškim članovima dostavlja informacije iz stava 3 ovog člana za svaki garantni fond posebno.

Tretman izloženosti klirinških članova prema centralnim drugim ugovornim stranama

Član 390

(1) Kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član, za svoje potrebe ili kao finansijski posrednik između klijenta i centralne druge ugovorne strane, izračunava zahtjeve za kapital za svoje izloženosti prema centralnoj drugoj ugovornoj strani na sljedeći način:

- 1) primjenjuje tretman iz člana 393 ove odluke, na svoje izloženosti iz trgovanja sa centralnom drugom ugovornom stranom;
- 2) primjenjuje tretman iz člana 394 ove odluke, na svoje uplate u garantni fond centralne druge ugovorne strane.

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana, zbir zahtjeva za kapital kreditne institucije za njene izloženosti prema kvalifikovanoj centralnoj drugoj ugovornoj strani zbog izloženosti iz trgovanja i uplata u garantni fond podliježu gornjoj granici koja je jednaka zbiru za kapital zahtjeva koji bi se primijenili na iste izloženosti kao i kada je centralna druga ugovorna strana nekvalifikovana centralna druga ugovorna strana.

Tretman izloženosti klirinških članova prema klijentima

Član 391

(1) Kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član i koja u tom svojstvu djeluje kao finansijski posrednik između klijenta i centralne druge ugovorne strane, izračunava zahtjeve za kapital za svoje transakcije s tim klijentom povezane sa centralnom drugom ugovornom stranom u skladu sa odsjecima 1 do 8 ovog odjeljka, odsjekom 4 odjeljka 4 ove glave i glavom VI ove odluke, u zavisnosti od slučaja.

(2) Kada kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član zaključi ugovor sa klijentom drugog klirinškog člana u skladu sa kojim se, u slučaju da kreditna institucija ne ispunjava svoje ugovorene obaveze prema tom klijentu, omogućava prenos pozicija i kolaterala iz člana 392 stav 2 tačka 2 ove odluke tom klijentu, pri čemu taj ugovor uzrokuje potencijalnu obavezu za tu kreditnu instituciju, ta kreditna institucija može toj potencijalnoj obavezi da dodijeli iznos izloženosti nula.

(3) Ako kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član primjenjuje metode utvrđene u odsjeku 3 ili 6 ovog odjeljka za izračunavanje zahtjeva za kapital za svoje izloženosti, primjenjuje sljedeće:

- 1) izuzetno od člana 372 stav 3 ove odluke, kreditna institucija može da za svoje izloženosti prema klijentu primijeni period marže za rizik od najmanje pet radnih dana;
- 2) kreditna institucija za svoje izloženosti prema centralnoj drugoj ugovornoj strani primjenjuje period marže za rizik od najmanje deset radnih dana;
- 3) izuzetno od člana 372 stav 4 ove odluke, ako skup za netiranje uključen u izračunavanje ispunjava uslov iz tačke 1 tog stava, kreditna institucija može da zanemari ograničenje iz te tačke uz uslov da skup za netiranje ne ispunjava uslove iz tačke 2 tog stava i ne sadrži sporna trgovanja ili egzotične opcije;
- 4) ako centralna druga ugovorna strana zadrži varijabilnu maržu u odnosu na transakciju, a kolateral kreditne institucije nije zaštićen od nesolventnosti centralne druge ugovorne strane, kreditna institucija primjenjuje period marže za rizik koji je jednak jednoj godini ili preostalom roku do dospijeca transakcije, i to kraći od ta dva perioda, s tim što taj period ne može biti kraći od deset radnih dana.

(4) Izuzetno od člana 368 stav 2 tačka 9 ove odluke, ako kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član primjenjuje metodu utvrđenu u odsjeku 4 ovog odjeljka za izračunavanje zahtjeva za kapital za svoje izloženosti prema klijentu, ta kreditna institucija za obračun može da koristi faktor prilagođavanja za efektivno dospijee 0,21.

(5) Izuzetno od člana 369 stav 4 tačka 4 ove odluke, ako kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član primjenjuje metod utvrđen u odsjeku 5 ovog odjeljka za izračunavanje

zahtjeva za kapital za svoje izloženosti prema klijentu, ta kreditna institucija za svoj obračun može da koristi faktor prilagođavanja za efektivno dospijeće 0,21.

(6) Kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član može da primijeni smanjenu izloost u trenutku nastupanja statusa neizmirenja obaveza koja je dobijena obračunima iz st. 3, 4 i 5 ovog člana za potrebe izračunavanja zahtjeva za kapital za CVA rizik u skladu sa glavom VI ovog dijela.

(7) Kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član koji klijentu naplaćuje kolateral za transakciju povezanu sa centralnom drugom ugovornom stranom i kolateral predaje centralnoj drugoj ugovornoj strani, može da taj kolateral prizna kako bi smanjila svoju izloženost prema klijentu za tu transakciju povezanu sa centralnom drugom ugovornom stranom.

(8) U slučaju strukture sa više nivoa klijenata tretman iz stava 7 ovog člana može da se primijeni na svaki nivo te strukture.

Tretman izloženosti klijenata

Član 392

(1) Kreditna institucija koja je klijent izračunava zahtjeve za kapital za svoje transakcije sa svojim klirinškim članom povezane sa centralnom drugom ugovornom stranom u skladu sa odsjecima od 1 do 8 ovog odjeljka, odsjekom 4 odjeljka 4 ove glave i glavom VI ove odluke, u zavisnosti od slučaja.

(2) Ne dovodeći u pitanje pristup iz stava 1 ovog člana, kada je kreditna institucija klijent, može da izračunava zahtjeve za kapital za svoje izloženosti iz trgovanja za transakcije sa svojim klirinškim članom povezane sa centralnom drugom ugovornom stranom u skladu sa članom 393 ove odluke pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) pozicije i aktiva te kreditne institucije koje se odnose na te transakcije razlikuju se i odvojene su, i na nivou klirinškog člana i na nivou centralne druge ugovorne strane, od pozicija i aktive klirinškog člana i ostalih klijenata tog klirinškog člana, a zbog tog razlikovanja i te odvojenosti te pozicije i ta aktiva ne ulaze u stečajnu masu u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza ili nesolventnosti klirinškog člana, jednog od njegovih ostalih klijenata ili više njih;
- 2) zakoni, drugi propisi, pravila i ugovori koji se primjenjuju na kreditnu instituciju ili centralnu drugu ugovornu stranu ili ih obavezuju ili obezbjeđuju da se u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza ili nesolventnosti inicijalnog klirinškog člana, klijentove pozicije koje se odnose na te ugovore i transakcije i odgovarajući kolateral prenesu drugom klirinškom članu u odgovarajućem periodu marže za rizik, a u takvim okolnostima klijentove pozicije i kolateral prenose se po tržišnoj vrijednosti, osim ako klijent zahtijeva da zatvori poziciju po tržišnoj vrijednosti;
- 3) klijent je sproveo dovoljno detaljnu pravnu ocjenu, koja je ažurna, kojom se potvrđuje da su aranžmani kojima se obezbjeđuje ispunjenje uslova iz tačke 2 ovog stava zakoniti, valjani, obavezujući i pravno sprovedivi saglasno propisima;
- 4) centralna druga ugovorna strana je kvalifikovana centralna druga ugovorna strana.

(3) Kreditna institucija, pri procjeni usklađenosti sa uslovom iz stava 2 tačka 2 ovog člana može da uzme u obzir svaki prethodni slučaj prenosa pozicija klijenta i odgovarajućeg kolaterala kod centralne druge ugovorne strane, kao i svaku namjeru industrije da sa tom praksom nastavi.

(4) Izuzetno od stava 2 ovog člana, ako kreditna institucija koja je klijent ne ispuni uslov utvrđen u tački 1 tog stava zato što nije zaštićena od gubitaka u slučaju da klirinški član i drugi klijent klirinškog člana zajedno dođu u status neizmirenja obaveza, a ispunjeni su svi ostali uslovi iz tač. 1 do 4 tog stava, može izračunavati zahtjeve za kapital za izloženosti iz trgovanja za transakcije sa svojim klirinškim članom povezane sa centralnom drugom ugovornom stranom u skladu sa članom 393 ove odluke, pod uslovom da ponder rizika od 2% iz člana 393 stav 1 tačka 1 ove odluke zamijeni ponderom rizika od 4%.

(5) U slučaju strukture sa više nivoa klijenata (engl. *multi-level client structure*), kreditna institucija koja je klijent nižeg nivoa, a pristupa uslugama centralne druge ugovorne strane preko klijenta višeg nivoa može da primijeni tretman iz st. 2 ili 3 ovog člana samo kada su uslovi utvrđeni u tim stavovima ispunjeni na svakom nivou te strukture.

Zahtjevi za kapital za izloženosti iz trgovanja

Član 393

(1) Kreditna institucija na svoje izloženosti iz trgovanja sa centralnim drugim ugovornim stranama primjenjuje sljedeći tretman:

- 1) na iznos izloženosti svih svojih izloženosti iz trgovanja sa kvalifikovanom centralnom drugom ugovornom stranom primjenjuje ponder rizika 2%;
- 2) na sve izloženosti iz trgovanja sa nekvalifikovanom centralnom drugom ugovornom stranom primjenjuje ponder rizika koji se koristi za standardizovani pristup kreditnom riziku iz člana 141 stav 2 tačka 2 ove odluke;
- 3) ako kreditna institucija djeluje kao finansijski posrednik između klijenta i centralne druge ugovorne strane, a odredbe transakcije povezane sa centralnom drugom ugovornom stranom propisuju da kreditna institucija ne mora da nadoknadi klijentu ikakve gubitke uzrokovane promjenama vrijednosti te transakcije u slučaju da centralna druga ugovorna strana dođe u status neizmirenja obaveza, ta kreditna institucija može da odredi da je iznos izloženosti iz trgovanja sa centralnom drugom ugovornom stranom koja odgovara toj transakciji povezanoj sa centralnom drugom ugovornom stranom jednaka nuli;
- 4) ako kreditna institucija djeluje kao finansijski posrednik između klijenta i centralne druge ugovorne strane, a odredbe transakcije povezane sa centralnom drugom ugovornom stranom propisuju da je kreditna institucija obavezna da nadoknadi klijentu svaki gubitak uzrokovan promjenama vrijednosti te transakcije u slučaju da centralna druga ugovorna strana dođe u status neizmirenja obaveza, ta kreditna institucija primjenjuje tretman iz tač. 1 ili 2 ovog stava, u zavisnosti od slučaja, na izloženost iz trgovanja sa centralnom drugom ugovornom stranom koja odgovara toj transakciji povezanoj sa centralnom drugom ugovornom stranom.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako aktiva koja je data kao kolateral centralnoj drugoj ugovornoj strani ili klirinškom članu ne ulazi u stečajnu masu u slučaju da centralna druga ugovorna strana, klirinški član ili jedan, odnosno više ostalih klijenata klirinškog člana, postanu nesolventni, kreditna institucija može da izloženostima kreditnom riziku druge ugovorne strane za tu aktivu dodijeli iznos nula.

(3) Kreditna institucija izračunava iznos izloženosti svojih izloženosti iz trgovanja sa centralnom drugom ugovornom stranom u skladu sa odsjecima 1 do 8 ovog odjeljka i odjeljkom 4 odsjeka 4 ove glave, u zavisnosti od slučaja.

(4) Kreditna institucija izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za svoje izloženosti iz trgovanja sa centralnim drugim ugovornim stranama za potrebe člana 114 stav 3 ove odluke, tako što zbir iznosa svojih izloženosti iz trgovanja sa centralnim drugim ugovornim stranama, koji je izračunala u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana, pomnoži ponderom rizika određenim u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Zahtjevi za kapital za uplate u garantni fond centralne druge ugovorne strane

Član 394

Kreditna institucija koja djeluje kao klirinški član primjenjuje sljedeći tretman na svoje izloženosti koje proizilaze iz njenih uplata u garantni fond centralne druge ugovorne strane:

- 1) kreditna institucija izračunava zahtjeve za kapital za svoje preduplate u garantni fond kvalifikovane centralne druge ugovorne strane u skladu sa pristupom iz člana 395 ove odluke;
- 2) kreditna institucija izračunava zahtjeve za kapital za svoje preduplate i naknadne uplate u garantni fond nekvalifikovane centralne druge ugovorne strane u skladu sa pristupom iz člana 396 ove odluke;
- 3) kreditna institucija izračunava zahtjeve za kapital za svoje naknadne uplate u garantni fond kvalifikovane centralne druge ugovorne strane u skladu sa tretmanom iz člana 397 ove odluke.

Zahtjevi za kapital za preduplate u garantni fond kvalifikovane centralne druge ugovorne strane

Član 395

(1) Iznos izloženosti za predplatu kreditne institucije u garantni fond kvalifikovane centralne druge ugovorne strane (DF_i) jednak je uplaćenom iznosu, ili tržišnoj vrijednosti aktive koju je ta kreditna institucija isporučila, umanjenom za bilo koji iznos te uplate koji je kvalifikovana centralna druga ugovorna strana već iskoristila za apsorbovanje svojih gubitaka nakon nastanka statusa neizmirenja obaveza jednog svog klirinškog člana ili više njih.

(2) Kreditna institucija izračunava zahtjev za kapital za pokriće izloženosti koja proizilazi iz njene preduplate na sljedeći način:

$$K_i = \max \left\{ K_{CCP} \cdot \frac{DF_i}{DF_{CCP} + DF_{CM}}, 8\% \cdot 2\% \cdot DF_i \right\}$$

pri čemu je:

- K_i = zahtjev za kapital;
- i = indeks koji označava klirinškog člana;
- K_{CCP} = hipotetički kapital kvalifikovane centralne druge ugovorne strane (engl. *hypothetical capital of QCCP*) o kojem kvalifikovana centralna druga ugovorna strana obavještava kreditnu instituciju u skladu sa članom 389 st. 3 i 4 ove odluke;
- DF_i = preduplate;
- DF_{CCP} = finansijska sredstva koja se zasnivaju na preduplatama centralne druge ugovorne strane o kojima centralna druga ugovorna strana obavještava kreditnu instituciju u skladu sa članom 389 st. 3 i 4 ove odluke;
- DF_{CM} = zbir preduplata svih klirinških članova kvalifikovane centralne druge ugovorne strane o kojima kvalifikovana centralna druga ugovorna strana obavještava kreditnu instituciju u skladu sa članom 389 st. 3 i 4 ove odluke.

(3) Kreditna institucija izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za izloženosti koje proizilaze iz preduplate te kreditne institucije u garantni fond kvalifikovane centralne druge ugovorne strane za potrebe člana 114 stav 3 ove odluke tako što zahtjev za kapital, izračunat u skladu sa stavom 2 ovog člana, pomnoži sa 12,5.

Zahtjevi za kapital za preduplate u garantni fond nekvalifikovane centralne druge ugovorne strane i za naknadne uplate nekvalifikovanoj centralnoj drugoj ugovornoj strani

Član 396

(1) Kreditna institucija za izračunavanje zahtjeva za kapital za izloženosti koje proizilaze iz njenih preduplata u garantni fond nekvalifikovane centralne druge ugovorne strane i iz naknadnih uplata toj centralnoj drugoj ugovornoj strani primjenjuje sljedeću formulu:

$$K = DF + UC$$

pri čemu je:

K = zahtjev za kapital;

DF = preduplate u garantni fond nekvalifikovane centralne druge ugovorne strane; i

UC = naknadne uplate u garantni fond nekvalifikovane centralne druge ugovorne strane.

(2) Kreditna institucija izračunava iznose rizikom ponderisanih izloženosti za izloženosti koje proizilaze iz uplate te kreditne institucije u garantni fond

nekvalifikovane centralne druge ugovorne strane za potrebe člana 114 stav 3 ove odluke tako što zahtjev za kapital, izračunat u skladu sa stavom 1 ovog člana, pomnoži sa 12,5.

Zahtjevi za kapital za naknadne uplate u garantni fond kvalifikovane centralne druge ugovorne strane

Član 397

Kreditna institucija na naknadne uplate u garantni fond kvalifikovane centralne druge ugovorne strane primjenjuje ponder rizika 0%.

Zahtjevi za kapital za izloženosti centralnim drugim ugovornim stranama koje prestanu da ispunjavaju određene uslove

Član 398

(1) Kreditna institucija je dužna da primjenjuje tretman iz ovog člana ako je saznala, nakon javnog objavljivanja, ili obavještenja nadležnog organa centralne druge ugovorne strane ili same centralne druge ugovorne strane, da centralna druga ugovorna strana neće više ispunjavati uslove za dobijanje odobrenja za rad ili za priznavanje, u zavisnosti od slučaja.

(2) Ako je ispunjen uslov iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da u roku od tri mjeseca od saznanja o okolnostima iz tog stava, ili ranije ako to zahtijeva Centralna banka, u vezi sa izloženostima prema toj centralnoj drugoj ugovornoj strani, postupi na sljedeći način:

- 1) primijeni tretman iz člana 393 stav 1 tačka 2 ove odluke, na svoje izloženosti iz trgovanja prema toj centralnoj drugoj ugovornoj strani;
- 2) primijeni tretman iz člana 396 ove odluke, na svoje preduplate u garantni fond te centralne druge ugovorne strane i na svoje naknadne uplate toj centralnoj drugoj ugovornoj strani;
- 3) tretira svoje izloženosti prema toj centralnoj drugoj ugovornoj strani, osim izloženosti iz tač. 1 i 2 ovog stava, kao izloženosti prema privrednim društvima u skladu sa standardizovanim pristupom za kreditni rizik iz odjeljka 2 ove glave.

GLAVA III – ZAHTJEV ZA KAPITAL ZA OPERATIVNI RIZIK

ODJELJAK 1 – Izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za operativni rizik

Značenje izraza

Član 399

Izrazi koji se koriste u ovoj glavi imaju sljedeće značenje:

- 1) **događaj operativnog rizika** (engl. *operational risk event*) je svaki događaj povezan sa operativnim rizikom zbog kojeg dolazi do gubitka ili višestrukih gubitaka u jednoj ili više poslovnih godina;

- 2) **ukupni bruto gubitak** (engl. *agregated gross loss*) je zbir svih bruto gubitaka povezanih sa istim događajem operativnog rizika tokom jedne ili više finansijskih godina;
- 3) **ukupni neto gubitak** (engl. *agregated net loss*) je zbir svih neto gubitaka povezanih sa istim događajem operativnog rizika tokom jedne ili više poslovnih godina;
- 4) **grupisani gubici** (engl. *grouped losses*) su svi operativni gubici uzrokovani zajedničkim osnovnim okidačem ili osnovnim uzrokom koji bi mogli da se grupišu u jedan događaj operativnog rizika.

Zahtjev za regulatorni kapital za operativni rizik

Član 400

Zahtjev za regulatorni kapital za operativni rizik jednak je komponenti indikatora poslovanja, izračunatoj u skladu sa članom 401 ove odluke.

Komponenta indikatora poslovanja

Član 401

Kreditna institucija izračunava komponentu indikatora poslovanja primjenom sljedeće formule:

$$BIC = \left\{ \begin{array}{ll} 0,12 \cdot BI, & \text{ako je } BI \leq 0,15 \\ 0,12 + 0,15 \cdot (BI - 1), & \text{ako je } 0,15 < BI \leq 30 \\ 4,47 + 0,18 \cdot (BI - 30), & \text{ako je } BI > 30 \end{array} \right\}$$

gdje je:

BIC = komponenta indikatora poslovanja;

BI = indikator poslovanja, izražen u milijardama eura, koji se izračunava u skladu sa članom 402 ove odluke.

Indikator poslovanja

Član 402

(1) Kreditna institucija indikator poslovanja izračunava primjenom sljedeće formule:

$$BI = ILDC + SC + FC$$

gdje je:

BI = indikator poslovanja, izražen u milijardama eura;

$ILDC$ = komponenta kamata, lizinga i dividendi, izražena u milijardama eura, koja je izračunata u skladu sa stavom 2 ovog člana;

SC = komponenta usluga, izražena u milijardama eura, koja je izračunata u skladu sa stavom 3 ovog člana;

FC = finansijska komponenta, izražena u milijardama eura, koja je izračunata u skladu sa stavom 4 ovog člana.

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija izračunava komponentu kamata, lizinga i dividendi primjenom sljedeće formule:

$$ILDC = \min(IC, 0,0225 \cdot AC) + DC$$

gdje je:

$ILDC$ = komponenta kamata, lizinga i dividendi;

IC = komponenta kamata, izračunata kao godišnji prosjek aposlutnih vrijednosti razlika ukupnog iznosa iz tač. 1 do 4 i ukupnog iznosa iz tač. 5 do 7 tokom posljednje tri poslovne godine:

- 1) prihodi od kamata od cjelokupne finansijske aktive kreditne institucije i ostali prihodi od kamata;
- 2) finansijski prihodi od finansijskog lizinga;
- 3) prihodi od operativnog lizinga;
- 4) dobici od imovine koja je data u zakup,
- 5) rashodi od kamata po osnovu cjelokupnih finansijskih obaveza kreditne institucije i ostali rashodi od kamata;
- 6) rashodi od kamata po osnovu finansijskog i operativnog lizinga;
- 7) troškovi amortizacije i troškovi obezvrjeđenja i gubici od imovine koja je predmet operativnog lizinga;

AC = komponenta aktive, izračunata kao godišnji prosjek zbira bruto iznosa stavki iz tač. 1 do 4, za posljednje tri poslovne godine na osnovu iznosa na kraju svake od tih poslovnih godina:

- 1) krediti (preostali neizmireni iznos);
- 2) avansi;
- 3) kamatonosne hartije od vrijednosti, uključujući državne obveznice;
- 4) imovina koja je data u zakup;

DC = komponenta dividendi, koja predstavlja godišnji prosjek u posljednje tri poslovne godine prihoda kreditne institucije od dividendi po osnovu ulaganja u vlasničke instrumente i fondove koji je u finansijskim iskazima kreditne institucije prikazan na pojedinačnoj osnovi, uključujući prihod od dividendi od nekonsolidovanih zavisnih društava, pridruženih društava i zajedničkih poduhvata.

(3) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija izračunava komponentu usluga primjenom sljedeće formule:

$$SC = \max(OI, OE) + \max(FI, FE)$$

gdje je:

- SC = komponenta usluga;
- OI = ostali poslovni prihodi, koji predstavljaju godišnji prosjek prihoda kreditne institucije za posljednje tri poslovne godine, ostvarenih iz redovnog bankarskog poslovanja koji nijesu uključeni u druge stavke indikatora poslovanja, ali koje su slične prirode;
- OE = ostali poslovni rashodi, koji predstavljaju godišnji prosjek rashoda i gubitaka kreditne institucije za posljednje tri poslovne godine, ostvarenih iz redovnog bankarskog poslovanja, koji nijesu uključeni u druge stavke indikatora poslovanja, ali koje su slične prirode, i iz događaja operativnog rizika;
- FI = komponenta prihoda od naknada i provizija, koja predstavlja godišnji prosjek prihoda kreditne institucije za posljednje tri poslovne godine, ostvarenih od pružanja savjeta i usluga, kao i prihoda koje je kreditna institucija ostvarila po osnovu pružanja finansijskih usluga eksternalizacijom;
- FE = komponenta rashoda od naknada i provizija koja predstavlja godišnji prosjek rashoda kreditne institucije za posljednje tri poslovne godine, ostvarenih po osnovu plaćanja za dobijene savjete i usluge, kao i plaćanjem naknada za eksternalizacijom dobijene finansijske usluge, ali isključujući plaćanja naknada za eksternalizacijom dobijene nefinansijske usluge.

(4) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija izračunava finansijsku komponentu primjenom sljedeće formule:

$$FC = TC + BC$$

gdje je:

- FC* = finansijska komponenta;
- TC* = komponenta knjige trgovanja, koja predstavlja godišnji prosjek apsolutnih vrijednosti neto dobitaka ili gubitaka, u zavisnosti šta je primjenjivo, ostvarenih u posljednje tri poslovne godine, po osnovu knjige trgovanja, utvrđenih ili u skladu sa važećim računovodstvenim standardom ili u skladu sa odjeljkom 3 glave I ovog dijela, uključujući i po osnovu aktive i obaveza namijenjenih trgovanju, računovodstva zaštite od rizika i kursnih razlika;
- BC* = komponenta knjige pozicija kojima se ne trguje, koja predstavlja godišnji prosjek apsolutnih vrijednosti neto dobitaka ili gubitaka, u zavisnosti šta je primjenjivo, ostvarenih u posljednje tri poslovne godine, po osnovu knjige pozicija kojima se ne trguje, kao i po osnovu finansijske aktive i obaveza koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, računovodstva zaštite od rizika, kursnih razlika i od ostvarenih dobitaka i gubitaka po osnovu finansijske aktive i obaveza koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

(5) Kreditna institucija prilikom obračuna svog indikatora poslovanja ne uključuje nijedan od sljedećih elemenata:

- 1) prihode i rashode od poslova osiguranja i reosiguranja;
- 2) plaćene premije i primljene uplate za kupljene polise osiguranja ili reosiguranja;
- 3) administrativne troškove, uključujući troškove zaposlenih, naknade plaćene za primljene eksternalizovane nefinancijske usluge i druge administrativne troškove;
- 4) povraćaj administrativnih troškova, uključujući povraćaj plaćanja u ime klijenata;
- 5) troškove poslovnih prostora i materijalne imovine, osim ako su ti troškovi proizašli iz događaja operativnog rizika;
- 6) amortizaciju materijalne i nematerijalne imovine, osim ako se amortizacija odnosi na imovinu u poslovnom zakupu, koja se uključuje u troškove finansijskog i poslovnog zakupa;
- 7) rezervacija i ukidanje rezervacija, osim ako se rezervacije odnose na događaje operativnog rizika;
- 8) rashodi po osnovu akcijskog kapitala koji se plaćaju na zahtjev;
- 9) troškovi obezvređenja i oslobađanje troškova obezvređenja;
- 10) promjene gubitka priznate u profitu ili gubitku;
- 11) porez na dobit.

(6) Ako kreditna institucija posluje kraće od tri godine, može da, prilikom obračuna relevantne komponente indikatora poslovanja, koristi procjene budućeg poslovanja, pod uslovom da Centralna banka to smatra prihvatljivim, s tim što je kreditna institucija dužna da počne da upotrebljava istorijske podatke čim postanu raspoloživi.

Prilagođavanje indikatora poslovanja

Član 403

(1) Kreditna institucija je dužna da u obračun indikatora poslovanja uključi stavke poslovnog indikatora spojenih, pripojenih ili preuzetih subjekata ili aktivnosti od trenutka spajanja odnosno pripajanja ili preuzimanja, u zavisnosti od slučaja, i one obuhvataju posljednje tri finansijske godine.

(2) Kreditna institucija može od Centralne banke da zatraži da joj odobri da iz indikatora poslovanja isključi iznose koji se odnose na subjekte ili aktivnosti koji su otuđeni.

ODJELJAK 2 – Prikupljanje podataka i upravljanje

Izračunavanje godišnjeg gubitka po osnovu operativnog rizika

Član 404

(1) Kreditna institucija čiji je indikator poslovanja jednak ili veći od 75.000.000 eura izračunava iznos godišnjeg gubitka po osnovu operativnog rizika kao zbir svih neto gubitaka u datoj poslovnoj godini, koji se izračunavaju u skladu sa članom 406 stav 1

ove odluke koji su jednaki ili veći od praga za podatke o gubicima iz člana 407 stav 1 ove odluke.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, Centralna banka može kreditnoj instituciji, čiji indikator poslovanja ne prelazi 100.000.000 eura, da odobri izuzeće od zahtjeva za izračunavanje godišnjeg gubitka po osnovu operativnog rizika, ukoliko ta kreditna institucija dokaže da bi primjena stava 1 ovog člana predstavljala neopravdano opterećenje.

(3) Za potrebe stava 1 ovog člana, relevantni indikator poslovanja predstavlja najveću vrijednost indikatora poslovanja koji je kreditna institucija iskazala na posljednjih osam referentnih izvještajnih datuma.

(4) Kreditna institucija koja u izvještajima još nije izvijestila svoj indikator poslovanja koristi svoj posljednji indikator poslovanja.

Podaci o gubicima

Član 405

(1) Kreditna institucija, koja izračunava godišnji gubitak po osnovu operativnog rizika u skladu sa članom 404 stav 1 ove odluke, dužna je da uspostavi aranžmane, procese i mehanizme koji su potrebni za redovno utvrđivanje i ažuriranje seta sljedećih podataka o gubicima koji se prikupljaju za svaki zabilježeni događaj operativnog rizika:

- 1) iznosi bruto gubitaka;
- 2) povraćaji gubitaka koji nijesu bili osigurani;
- 3) povraćaji gubitaka koji su bili osigurani;
- 4) referentni datumi i grupisani gubici;
- 5) gubici od događaja povrede dužnosti.

(2) Set podataka o gubicima koje kreditna institucija prikuplja obuhvata sve događaje operativnog rizika koji proizlaze iz svih subjekata obuhvaćenih konsolidacijom.

(3) Za potrebe stava 1 ovog člana kreditna institucija je dužna da:

- 1) u set podataka o gubicima uključi svaki događaj operativnog rizika koji je prikazan u jednoj ili više poslovnih godina;
- 2) koristi datum računovodstvenog evidentiranja gubitaka po osnovu operativnog rizika prilikom njihovog uključivanja u set podataka o gubicima;
- 3) gubitke i povraćaje gubitaka povezane sa zajedničkim događajem operativnog rizika ili povezanim događajima operativnog rizika, koji su nastali tokom vremena i evidentirani na računima tokom nekoliko godina, raspoređuje u odgovarajuće poslovne godine iz seta podataka o gubicima, u skladu sa njihovim računovodstvenim tretmanom.

(4) Kreditna institucija je dužna da prikuplja i:

- 1) informacije o referentnim datumima događaja operativnog rizika, uključujući:
 - datum događaja operativnog rizika ili njegovog početka („datum nastanka“);
 - datum kada je kreditna institucija postala svjesna događaja operativnog rizika („datum otkrića“);

- datum ili datume na koje je događaj operativnog rizika doveo do gubitka, ili rezerve ili rezervacija za gubitak, priznatog u bilansu uspjeha kreditne institucije („datum obračuna“);
- 2) informacije o povraćajima bruto iznosa gubitka kao i opisne informacije o pokretačima ili uzorcima događaja gubitka.

(5) Nivo detaljnosti opisnih informacija u stavu 4 ovog člana srazmjeran je visini iznosa bruto gubitka.

(6) Kreditna institucija u set podataka o gubicima ne uključuje događaje operativnog rizika koji se odnose na kreditni rizik, koji su uključeni u iznos rizikom ponderisane izloženosti za kreditni rizik.

(7) Događaje operativnog rizika koji se odnose na kreditni rizik, ali koji nijesu uključeni u iznos rizikom ponderisane izloženosti za kreditni rizik, kreditna institucija uključuje u set podataka o gubicima.

(8) Kreditna institucija tretira događaje operativnog rizika koji se odnose na tržišni rizik kao operativni rizik i uključuje ih u set podataka o gubicima.

(9) Kreditna institucija je dužna da, na zahtjev Centralne banke, razvrsta istorijske interne podatke o gubicima prema vrstama događaja.

(10) Za potrebe ovog člana, kreditna institucija obezbjeđuje stabilnost, pouzdanost i djelotvornost svojih IT sistema i infrastrukture potrebnih za održavanje i ažuriranje seta podataka o gubicima, pri čemu naročito obezbjeđuje sljedeće:

- 1) IT sistemi i infrastruktura su stabilni i otporni i njihova stabilnosti i otpornost mogu da se kontinuirano održavaju;
- 2) za IT sisteme i infrastrukturu sprovode se procesi upravljanja konfiguracijama, upravljanja promjenama i upravljanja puštanjem u produkcionu rad (engl. *release management*);
- 3) ako kreditna institucija djelimično eksternalizuje održavanje svojih IT sistema i infrastrukture, stabilnost, pouzdanost i djelotvornost IT sistema i infrastrukture obezbjeđuju se bar potvrđivanjem sljedećeg:
 - IT sistem i infrastruktura su stabilni i otporni i ta njihova stabilnost i otpornost se može kontinuirano održavati;
 - proces planiranja, kreiranja, testiranja i puštanja u rad IT sistema i infrastrukture je pouzdan i adekvatan u smislu upravljanja projektom, upravljanja rizicima, internog upravljanja, inženjeringa, obezbjeđenja kvaliteta i planiranja testiranja, modeliranja i razvoja sistema, obezbjeđenja kvaliteta u svim aktivnostima, uključujući preglede kodova i, prema potrebi, verifikaciju kodova, kao i testiranje, uključujući prihvatljivost za korisnike;
 - za njene IT sisteme i infrastrukturu sprovode se procesi upravljanja konfiguracijama, upravljanja promjenama i upravljanja puštanjem u produkcionu rad;
 - proces planiranja, kreiranja, testiranja i puštanja u rad IT sistema i infrastrukture i planove za nepredvidive situacije odobrava organ upravljanja ili više rukovodstvo, a organ upravljanja i više rukovodstvo se periodično obavještavaju o djelotvornosti IT sistema i infrastrukture.

Izračunavanje neto i bruto gubitka

Član 406

(1) Za potrebe člana 404 stav 1 ove odluke, kreditna institucija je dužna da za svaki događaj operativnog rizika izračunava neto gubitak na sljedeći način:

$$\text{neto gubitak} = \text{bruto gubitak} - \text{povračaj}$$

pri čemu je:

bruto gubitak = gubitak povezan sa događajem operativnog rizika prije bilo koje vrste povraćaja;

povračaj = jedan ili više nezavisnih, vremenski zasebnih, prijema sredstava ili priliva ekonomskih koristi od treće strane, koji se odnose na inicijalni događaj operativnog rizika.

(2) Kreditna institucija je dužna da kontinuirano i ažurno izračunava neto gubitak za svaki specifični događaj operativnog rizika.

(3) Kreditna institucija je dužna da, za potrebe stava 2 ovog člana, ažurira izračunavanje neto gubitka na osnovu uočenih ili procijenjenih promjena bruto gubitka i povraćaja za svaku od posljednjih 10 poslovnih godina, s tim što, ako je u nekoliko poslovnih godina, tokom tog perioda, uočila gubitke povezane sa istim događajem operativnog rizika dužna je da izračunava i ažurira:

- 1) neto gubitak, bruto gubitak i povračaj za svaku poslovnu godinu u desetogodišnjem periodu u kojoj su taj neto gubitak, bruto gubitak i povračaj zabilježeni, odnosno prikazani;
- 2) ukupni neto gubitak, ukupni bruto gubitak i ukupni povračaj za sve relevantne poslovne godine u desetogodišnjem periodu.

(4) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija, u izračunavanje bruto gubitka uključuje sljedeće stavke:

- 1) direktne troškove, kao što su troškovi obezvređenja, poravnanja, iznosi plaćeni za naknadu štete, kazne i dospjele nenaplaćene kamate i pravni troškovi, prikazani u bilansu uspjeha kreditne institucije, kao i otpise zbog događaja operativnog rizika, uključujući:
 - troškove zatvaranja pozicija na tržištu u iskazanom iznosu gubitka od stavki operativnog rizika, ako se događaj operativnog rizika odnosi na tržišni rizik;
 - kazne, troškove kamata, zatezne kamate, pravne troškove kao i porez, pri čemu se isključuje inicijalni iznos poreza, ako taj iznos već nije obuhvaćen tačkom 5 ovog stava, u slučaju da se plaćanja odnose na propuste ili neodgovarajuće procese kreditne institucije;
- 2) troškovi nastali kao posljedica događaja operativnog rizika, uključujući eksterne rashode direktno povezane sa događajem operativnog rizika, kao i troškove popravke ili zamjene, nastale u cilju povraćaja pozicije koja je preovladavala prije nastanka događaja operativnog rizika;
- 3) rezervacije ili rezerve knjižene u bilansu uspjeha za potencijalni uticaj gubitka po osnovu operativnog rizika, između ostalog za događaje povrede dužnosti;

- 4) gubici koji proizlaze iz događaja operativnog rizika sa konačnim finansijskim uticajem koji su privremeno knjiženi na prelazne ili privremene račune i još nijesu iskazani u bilansu uspjeha („očekivani gubici“);
- 5) negativni ekonomski uticaji knjiženi u poslovnoj godini nastali zbog događaja operativnog rizika koji su uticali na novčane tokove ili finansijske izvještaje prethodnih poslovnih godina („gubici iskazani u određenom trenutku“).

(5) Za potrebe stava 4 tačka 4 ovog člana, kreditna institucija, u set podataka o gubicima uključuje materijalne očekivane gubitke u vremenskom periodu koji odgovara iznosu i starosti očekivanog gubitka.

(6) Za potrebe stava 4 tačka 5 ovog člana, kreditna institucija je dužna da:

- 1) u set podataka o gubicima uključi materijalne gubitke iskazane u određenom trenutku ako su ti gubici nastali zbog događaja operativnog rizika koji se protežu tokom nekoliko poslovnih godina;
- 2) u gubitke poslovne godine, uključi gubitke po osnovu stavki operativnog rizika koji su nastali zbog korekcije grešaka u knjiženju iz bilo koje prethodne poslovne godine, čak i ako ti gubici direktno ne utiču na treće strane;
- 3) ako postoje materijalni gubici iskazani u određenom trenutku, a događaj operativnog rizika direktno utiče na treće strane, uključujući klijente, pružaoce usluga i zaposlene kreditne institucije, uključi i zvanične ispravke prethodnih finansijskih izvještaja.

(7) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija, u izračunavanje bruto gubitka ne uključuje sljedeće stavke:

- 1) troškove opšteg održavanja nepokretnosti, postrojenja ili opreme na osnovu ugovora;
- 2) interne ili eksterne izdatke za unapređenje poslovanja nakon gubitaka po osnovu operativnih rizika, uključujući nadogradnju, poboljšanja, inicijative za procjenu rizika i unapređenja;
- 3) premije osiguranja.

(8) Za potrebe stava 1 ovog člana, povraćaji se koriste za umanjenje bruto gubitaka samo ako je kreditna institucija primila uplatu, s tim što se potraživanja ne smatraju povraćajima.

(9) Kreditna institucija na zahtjev Centralne banke dostavlja svu dokumentaciju potrebnu za provjeru primljenih uplata uključenih u izračunavanje neto gubitka po osnovu događaja operativnog rizika.

Prag za podatke o gubicima

Član 407

(1) Kreditna institucija je dužna da, prilikom izračunavanja godišnjeg gubitka od operativnog rizika iz člana 404 stav 1 ove odluke, iz seta podataka o gubicima uzme u obzir događaje operativnog rizika, kod kojih je neto gubitak, izračunat u skladu sa članom 406 ove odluke, jednak ili prelazi 20.000 eura.

(2) U slučaju događaja operativnog rizika koji uzrokuje gubitke tokom više poslovnih godina, kao što je navedeno u članu 406 st. 2 i 3 ove odluke, neto gubitak koji se uzima u obzir za potrebe praga iz stava 1 ovog člana je ukupni neto gubitak.

Isključenje gubitaka

Član 408

(1) Kreditna institucija od Centralne banke može da zatraži dozvolu da iz obračuna godišnjeg gubitka po osnovu operativnih rizika isključi vanredne događaje operativnog rizika koji više nijesu relevantni za rizični profil kreditne institucije, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija može da dokaže Centralnoj banci da se događaj operativnog rizika koji je uzrok tih gubitaka po osnovu operativnog rizika neće ponoviti;
- 2) ukupni neto gubitak odgovarajućeg događaja operativnog rizika predstavlja jedno od sljedećeg:
 - jednak je ili veći od 10% prosječnog godišnjeg gubitka po osnovu operativnog rizika kreditne institucije, izračunatog u periodu od posljednjih deset poslovnih godina na osnovu praga iz člana 407 stav 1 ove odluke, ako se događaj gubitka po osnovu operativnog rizika odnosi na aktivnosti koje su još dio indikatora poslovanja;
 - ukoliko je povezan sa događajem operativnog rizika koji se odnosi na aktivnosti koje su izdvojene iz indikatora poslovanja u skladu sa članom 403 stav 2 ove odluke;
- 3) gubitak od operativnog rizika bio je u bazi podataka o gubicima najmanje godinu dana, osim ako se gubitak od operativnog rizika odnosi na aktivnosti koje su izdvojene iz indikatora poslovanja u skladu sa članom 403 stav 2 ove odluke.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 3 ovog člana, minimalni period od godinu dana počinje od datuma na koji je događaj operativnog rizika, koji je uključen u set podataka o gubicima, prvi put premašio prag materijalnosti iz člana 407 stav 1 ove odluke.

(3) Kreditna institucija koja zatraži odobrenje iz stava 1 ovog člana dužna je da Centralnoj banci dostavi dokumentovana obrazloženja za isključenje vanrednog događaja operativnog rizika, uključujući:

- 1) opis događaja operativnog rizika;
- 2) dokaz da je gubitak po osnovu događaja operativnog rizika iznad praga materijalnosti za isključenje gubitka iz stava 1 tačka 2 alineja 1 ovog člana, uključujući datum na koji je događaj operativnog rizika premašio prag materijalnosti;
- 3) datum na koji bi predmetni događaj operativnog rizika bio isključen, vodeći računa o minimalnom periodu zadržavanja iz stava 1 tačka 3 ovog člana;
- 4) razlog zbog kojeg se događaj operativnog rizika više ne smatra relevantnim za rizični profil kreditne institucije;
- 5) dokaz o tome da ne postoje slične ili preostale pravne izloženosti i da događaj operativnog rizika koji se isključuje nije relevantan za druge aktivnosti kao ni za proizvode;
- 6) izvještaje o nezavisnoj provjeri ili validaciji kreditne institucije u kojima se potvrđuje da događaj operativnog rizika više nije relevantan i da ne postoje slične ili preostale pravne izloženosti;

- 7) dokaz da je Centralna banka u procesu odobrenja odobrila zahtjev kreditne institucije za isključivanje događaja operativnog rizika i datum tog odobrenja;
- 8) uticaj isključivanja događaja operativnog rizika na godišnji gubitak po osnovu operativnog rizika.

Uključivanje gubitaka od spojenih, odnosno pripojenih ili preuzetih subjekata ili aktivnosti

Član 409

(1) Gubici koji proizlaze iz spojenih, odnosno pripojenih ili preuzetih subjekata ili aktivnosti uključuju se u set podataka o gubicima čim se stavke indikatora poslovanja koje se odnose na te subjekte ili aktivnosti uključe u izračunavanje indikatora poslovanja kreditne institucije u skladu sa članom 403 stav 1 ove odluke.

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija uključuje gubitke utvrđene u desetogodišnjem periodu koji prethodi preuzimanju ili spajanju, odnosno pripajanju.

Sveobuhvatnost, tačnost i kvalitet podataka o gubicima

Član 410

(1) Kreditna institucija je dužna da ima utvrđenu organizaciju i procese za obezbjeđenje sveobuhvatnosti, tačnosti i kvaliteta podataka o gubicima, kao i za sprovođenje nezavisne provjere tih podataka.

(2) Centralna banka periodično, a najmanje svakih pet godina, provjerava kvalitet podataka o gubicima kreditne institucije koja izračunava godišnji gubitak od operativnog rizika u skladu sa članom 404 stav 1 ove odluke, odnosno svake tri godine ako indikator poslovanja kreditne institucije prelazi 100.000.000 eura.

Okvir za upravljanje operativnim rizikom

Član 411

Kreditna institucija je dužna da uspostavi:

- 1) dobro dokumentovan sistem za procjenu i upravljanje operativnim rizikom koji je čvrsto integrisan u svakodnevne procese upravljanja rizicima, sastavni je dio procesa praćenja i kontrole profila operativnog rizika kreditne institucije i za koji su dodijeljene jasne odgovornosti; sistem za procjenu i upravljanje operativnim rizikom koji identifikuje izloženosti kreditne institucije operativnom riziku i prati relevantne podatke o operativnom riziku, uključujući podatke o materijalnim gubicima;
- 2) funkciju upravljanja operativnim rizikom koja je nezavisna od poslovnih i operativnih jedinica kreditne institucije;
- 3) sistem izvještavanja višeg rukovodstva kojim se izvještaji o izloženosti operativnom riziku podnose relevantnim funkcijama u kreditnoj instituciji;
- 4) sistem redovnog praćenja i izvještavanja o izloženostima operativnom riziku i gubicima, i procedure za preduzimanje odgovarajućih korektivnih mjera;
- 5) procedure za obezbjeđenje usklađenosti i politike za tretman neusklađenosti;

- 6) redovne provjere procesa i sistema za procjenu operativnog rizika i upravljanja operativnim rizikom kreditne institucije, koje sprovode interni ili eksterni revizori koji posjeduju adekvatno znanje;
- 7) procese interne validacije koji se odvijaju na adekvatan i djelotvoran način;
- 8) transparentne i dostupne tokove podataka i procese povezane sa sistemom procjene operativnog rizika kreditne institucije.

Klasifikacija vrsta događaja gubitka

Član 412

Vrste štetnih događaja koji mogu proizvesti gubitak prikazani su u Tabeli 1 iz ovog člana:

Tabela 1

kategorija vrste događaja	definicija
interna prevara	✓ gubici proizašli iz radnji sa namjerom prevare, protivpravnog prisvajanja imovine ili zaobilaženja propisa, zakona ili internih akata, isključujući slučajeve razlikovanja/diskriminacije, koji uključuju djelovanje najmanje jednog internog subjekta;
eksterna prevara	✓ gubici proizašli iz radnji trećih lica sa namjerom prevare, protivpravnog prisvajanja imovine ili zaobilaženja zakona;
odnosi sa zaposlenima i bezbjednost na radnom mjestu	✓ gubici proizašli iz povrede zakona ili ugovora kojima se uređuju radni odnosi, zdravstvena zaštita, bezbjednost na radu; ✓ gubici po osnovu odšteta zbog ozljeda na radu ili po osnovu slučajeva diverziteta/diskriminacije;
klijenti, proizvodi i poslovne prakse	✓ gubici nastali zbog nenamjernog ili nemarnog neizmirenja radnih obaveza prema određenim klijentima (uključujući zahtjeve vezane za povjerenje ili prikladnost poslovanja) ili prirode i dizajna proizvoda;
šteta na materijalnoj aktivi	✓ gubici nastali zbog gubitka ili oštećenja materijalne imovine zbog prirodnih katastrofa ili drugih događaja;
prekidi poslovanja i greške u radu sistema	✓ gubici nastali zbog prekida rada ili sistemskih grešaka;
izvršenje, isporuka i upravljanje procesima	✓ gubici nastali zbog neuspješne obrade transakcija ili neadekvatnog upravljanja procesima; ✓ gubici nastali iz odnosa sa poslovnim partnerima i pružaocima usluga.

GLAVA IV – ZAHTJEV ZA REGULATORNI KAPITAL ZA TRŽIŠNI RIZIK

ODJELJAK 1 – Opšte odredbe

Pristupi za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik

Član 413

(1) Kreditna institucija je dužna da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik za sve svoje pozicije iz knjige trgovanja i iz knjige pozicija kojima se ne trguje, koje su izložene deviznom riziku ili robnom riziku u skladu sa sljedećim pristupima:

- 1) alternativni standardizovani pristup iz odjeljka 2 ove glave;
- 2) alternativni pristup internih modela iz odjeljka 3 ove glave za pozicije dodijeljene organizacionim jedinicama za trgovanje za koje je kreditna institucija, u skladu sa članom 465 stav 1 ove odluke dobila odobrenje Centralne banke za primjenu tog alternativnog pristupa;
- 3) pojednostavljeni standardizovani pristup iz stava 4 ovog člana, ako kreditna institucija ispunjava uslove iz člana 414 stav 1 ove odluke.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija ne izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za devizni rizik po osnovu pozicija iz knjige trgovanja i iz knjige pozicija kojima se ne trguje po osnovu kojih je izložena deviznom riziku ako se te pozicije oduzimaju od regulatornog kapitala kreditne institucije.

(3) Ako primjenjuje izuzeće iz stava 2 ovog člana, kreditna institucija je dužna da to dokumentuje, uključujući uticaj i značajnost primjene tog izuzeća, i da, na zahtjev Centralne banke, dostavi te informacije.

(4) Zahtjevi za regulatorni kapital za tržišni rizik koji se izračunavaju u skladu sa pojednostavljenim standardizovanim pristupom predstavljaju zbir sljedećih zahtjeva za regulatorni kapital, u zavisnosti šta je primjenjivo:

- 1) zahtjeva za regulatorni kapital za rizik pozicija iz odjeljka 4 ove glave pomnoženog sa:
 - 1,3 za opšte i specifične rizike pozicija u dužničkim instrumentima, isključujući instrumente sekjuritizacije iz člana 501 ove odluke;
 - 3,5 za opšte i specifične rizike pozicija u vlasničkim instrumentima;
- 2) zahtjeva za regulatorni kapital za devizni rizik iz odjeljka 3 ove glave pomnoženog sa 1,2;
- 3) zahtjeva za regulatorni kapital za robni rizik iz odjeljka 6 ove glave pomnoženog sa 1,9;
- 4) zahtjeva za regulatorni kapital za instrumente sekjuritizacije iz člana 501 ove odluke.

(5) Kreditna institucija koja koristi alternativni pristup internih modela iz stava 1 tačka 2 ovog člana za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik po osnovu pozicija iz knjige trgovanja i iz knjige pozicija kojima se ne trguje, koje podliježu deviznom riziku ili robnom riziku, dostavlja Centralnoj banci na mjesečnom nivou obračun zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik korišćenjem alternativnog standardizovanog pristupa iz stava 1 tačka 1 ovog člana za svaku organizacionu

jedinicu za trgovanje kojoj su te pozicije dodijeljene u skladu sa članom 124 ove odluke.

(6) Kreditna institucija može trajno da primjenjuje kombinaciju alternativnog standardizovanog pristupa iz stava 1 tačka 1 ovog člana i alternativnog pristupa internih modela iz stava 1 tačka 2 ovog člana, pod uslovom da ukupni zahtjevi za regulatorni kapital za tržišni rizik izračunati primjenom alternativnog pristupa internih modela čine najmanje 10% ukupnih zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik.

(7) Kreditna institucija ne može na pojedinačnoj osnovi da primjenjuje pristupe iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana u kombinaciji sa pojednostavljenim standardizovanim pristupom iz stava 1 tačka 3 ovog člana.

(8) Kreditna institucija može, na konsolidovanoj osnovi, da primjenjuje kombinaciju sva tri pristupa iz stava 1 tač. 1, 2 i 3 ovog člana za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik u skladu sa članom 415 stav 4 tačka 2 ove odluke sve dok pojednostavljeni standardizovani pristup ne primjenjuje u kombinaciji sa druga dva pristupa u okviru jednog pravnog subjekta.

(9) Kreditna institucija ne može da primjenjuje alternativni pristup internih modela iz stava 1 tačka 2 ovog člana za instrumente iz svoje knjige trgovanja koji su pozicije sekjuritizacije ili pozicije uključene u alternativni korelacioni portfolio namijenjen trgovanju (ACTP) kao što je utvrđeno u st. 10 do 13 ovog člana.

(10) Pozicije sekjuritizacije i kreditni derivati n-tog statusa neizmirenja obaveza koji ispunjavaju sljedeće kriterijume uključuju se u ACTP:

- 1) pozicije nijesu pozicije resekjuritizacije, opcije na tranšu sekjuritizacije, niti drugi derivati izloženosti sekjuritizacije koji ne obezbjeđuju proporcionalni udio u prihodu tranše sekjuritizacije;
- 2) svi njihovi osnovni instrumenti su:
 - instrumenti koji se odnose na jedan subjekat, uključujući kreditne derivate kod kojih je subjekat jedno lice, za koje postoji likvidno dvosmjerno tržište;
 - indeksi kojima se obično trguje, a koji se zasnivaju na instrumentima iz alineje 1 ove tačke.

(11) Za potrebe stava 10 ovog člana, smatra se da dvosmjerno tržište postoji ako su date nezavisne ponude za kupovinu i prodaju tako da se cijena, koja je razumno povezana sa posljednjom prodajnom cijenom ili trenutnom konkurentnom kotacijom kupovne i prodajne cijene, može odrediti u roku od jednog dana i transakcija se može saldirati po toj cijeni u relativno kratkom periodu koji je u skladu sa običajima trgovanja (engl. *conforming to trade custom*).

(12) U ACTP se ne uključuju pozicije sa bilo kojim od sljedećih osnovnih instrumenata:

- 1) osnovnim instrumentima koji se raspoređuju u klase izloženosti iz člana 149 tač. 8 ili 9 ove odluke;
- 2) potraživanjima od subjekta posebne namjene, obezbijeđenih direktno ili indirektno, pozicijom koja, u skladu sa stavom 10 ovog člana, sama po sebi ne bi zadovoljila kriterijume za uključivanje u ACTP.

(13) Kreditna institucija može da uključi u ACTP pozicije koje nijesu pozicije sekjuritizacije, ni kreditni derivati n-tog statusa neizmirenja obaveza, ako štite druge

pozicije u tom portfoliju, pod uslovom da za instrument ili njegove osnovne instrumente postoji dvosmjerno likvidno tržište u smislu stava 10 tačka 2 ovog člana.

Uslovi za primjenu pojednostavljenog standardizovanog pristupa

Član 414

(1) Kreditna institucija može da izračunava zahtjev za regulatorni kapital za tržišni rizik primjenom pojednostavljenog standardizovanog pristupa iz člana 413 stav 1 tačka 3 ove odluke pod uslovom da je obim njenih bilansnih i vanbilansnih poslova po osnovu kojih je izložena tržišnom riziku jednak ili manji od oba sljedeća praga, izračunat na osnovu procjene koja se sprovodi jednom mjesečno na osnovu podataka na posljednji dan u mjesecu:

- 1) 10% ukupne aktive kreditne institucije;
- 2) 500.000.000 eura.

(2) Kreditna institucija izračunava obim svojih bilansnih i vanbilansnih poslova po osnovu kojih je izložena tržišnom riziku korišćenjem podataka od posljednjeg dana svakog mjeseca u skladu sa sljedećim zahtjevima:

- 1) uključuju se sve pozicije raspoređene u knjigu trgovanja, osim kreditnih derivata koji su priznati kao interna zaštita od izloženosti kreditnom riziku iz knjige pozicija kojima se ne trguje i transakcije kreditnim derivatima koji u potpunosti poništavaju tržišni rizik interne zaštite kako je navedeno u članu 140 stav 3 ove odluke;
- 2) uključuju se sve pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje koje su izložene deviznom riziku ili robnom riziku, osim pozicija koje su isključene iz izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za devizni rizik u skladu sa članom 125 ove odluke ili koje se oduzimaju od regulatornog kapitala kreditne institucije;
- 3) sve pozicije se vrednuju po tržišnim vrijednostima na taj datum, osim pozicija iz tačke 2 ovog stava, a ako nije dostupna tržišna vrijednost pozicije na određeni datum, kreditna institucija uzima fer vrijednost te pozicije na taj datum, a ukoliko na određeni datum nijesu dostupne ni fer vrijednost ni tržišna vrijednost pozicije, kreditna institucija za tu poziciju uzima njenu posljednju tržišnu vrijednost ili posljednju fer vrijednost;
- 4) sve pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koje su izložene deviznom riziku smatraju se ukupnom neto deviznom pozicijom i vrednuju se u skladu sa članom 516 ove odluke;
- 5) sve pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koje su izložene robnom riziku vrednuju se u skladu sa čl. 521 i 522 ove odluke;
- 6) apsolutna vrijednost ukupne duge pozicije sabira se sa apsolutnom vrijednošću ukupne kratke pozicije.

(3) Za potrebe stava 2 ovog člana značenje dugih i kratkih pozicija je ekvivalentno značenju iz člana 119 stav 3 ove odluke.

(4) Za potrebe stava 2 ovog člana ukupna duga, odnosno kratka pozicija jednaka je zbiru pojedinačnih iznosa dugih, odnosno kratkih pozicija uključenih u izračunavanje u skladu sa tač. 1 i 2 tog stava.

(5) Kreditna institucija, kada izračunava ili prestane da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik u skladu sa ovim članom, dužna je da o tome obavijesti Centralnu banku.

(6) Kreditna institucija koja više ne ispunjava jedan ili više uslova iz stava 1 ovog člana dužna je da o tome odmah obavijesti Centralnu banku.

(7) Kreditna institucija je dužna da, u roku od tri mjeseca, prestane da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik u skladu sa pristupom iz člana 413 stav 1 tačka 3 ove odluke u bilo kojem od sljedećih slučajeva:

- 1) kreditna institucija ne ispunjava uslov iz stava 1 tač. 1 ili 2 ovog člana tokom tri uzastopna mjeseca; ili
- 2) kreditna institucija ne ispunjava uslov iz stava 1 tač. 1 ili 2 ovog člana tokom više od šest mjeseci u posljednjih 12 mjeseci.

(8) Centralna banka će, kreditnoj instituciji koja je prestala da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik primjenom pristupa iz člana 413 stav 1 tačka 3 ove odluke, dozvoliti da ponovo izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik primjenom tog pristupa samo ako joj je kreditna institucija dokazala da su svi uslovi iz stava 1 ovog člana bili ispunjeni u neprekidno tokom perioda od jedne godine.

(9) Kreditna institucija tokom mjesečne procjene ne smije da zauzima, kupuje ni prodaje poziciju samo u svrhu ispunjavanja bilo kojeg od uslova iz stava 1 ovog člana.

Odobrenje za zahtjeve na konsolidovanoj osnovi

Član 415

(1) Kreditna institucija u skladu sa stavom 2 ovog člana, za potrebe izračunavanja neto pozicija i zahtjeva za regulatorni kapital na konsolidovanoj osnovi u skladu sa ovom glavom, može da koristi pozicije u jednoj kreditnoj instituciji ili društvu za netiranje pozicija u drugoj kreditnoj instituciji ili društvu.

(2) Kreditna institucija izračunavanje neto pozicija i zahteva za regulatorni kapital na konsolidovanoj osnovi iz stava 1 ovog člana primjenjuje uz odobrenje Centralne banke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) raspoređivanje regulatornog kapitala u okviru grupe je zadovoljavajuće; i
- 2) regulatorni, pravni ili ugovorni okvir u kojem kreditna institucija posluje garantuje uzajamnu finansijsku podršku u okviru grupe.

(3) Društvo sa sjedištem u trećim zemljama, pored uslova iz stava 2 ovog člana, treba da ispuni i sljedeće uslove:

- 1) društvo ima odobrenje za rad u trećoj zemlji i zadovoljava definiciju kreditne institucije ili je priznato investiciono društvo iz treće zemlje;
- 2) društvo na pojedinačnoj osnovi ispunjava zahtjeve za regulatorni kapital koji su identični onima koji su utvrđeni ovom odlukom; i
- 3) u toj trećoj zemlji ne postoje propisi koji bi mogli da značajno utiču na prinos sredstava u okviru grupe.

(4) Ako kreditna institucija nije dobila odobrenje Centralne banke iz stava 2 ovog člana za najmanje jednu kreditnu instituciju ili društvo iz grupe, prilikom izračunavanja

zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik na konsolidovanoj osnovi dužna je da primjenjuje sljedeće uslove u skladu sa ovom glavom:

- 1) kreditna institucija izračunava neto pozicije i zahtjeve za regulatorni kapital u skladu sa ovom glavom za sve pozicije u kreditnim institucijama ili društvima grupe za koje je kreditna institucija dobila odobrenje iz stava 2 ovog člana, primjenom tretmana iz stava 1 ovog člana;
- 2) kreditna institucija izračunava neto pozicije i zahtjeve za regulatorni kapital u skladu sa ovom glavom pojedinačno za sve pozicije u svakoj kreditnoj instituciji ili društvu grupe za koje kreditna institucija nije dobila odobrenje iz stava 2 ovog člana;
- 3) kreditna institucija izračunava ukupne zahtjeve za regulatorni kapital u skladu sa ovom glavom na konsolidovanoj osnovi sabiranjem iznosa izračunatih u skladu sa tač. 1 i 2 ovog stava.

(5) Za potrebe izračunavanja iznosa iz stava 4 tač. 1 i 2 ovog člana, kreditna institucija i društvo na koje se to izračunavanje odnosi, dužni su da koriste istu izvještajnu valutu koja se, na konsolidovanoj osnovi za grupu, koristi za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik u skladu sa ovom glavom.

ODJELJAK 2 – Alternativni standardizovani pristup

Odsjek 1 – Opšte odredbe

Obim, struktura i kvalitativni zahtjevi alternativnog standardizovanog pristupa

Član 416

(1) Kreditna institucija je dužna da uspostavi i dostavi Centralnoj banci dokumentovan set internih politika, procedura i kontrola za praćenje i ispunjenje zahtjeva iz ovog odjeljka, kao i da blagovremeno obavještava Centralnu banku o svim promjenama tih politika, procedura i kontrola.

(2) Kreditna institucija je dužna da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik u skladu sa alternativnim standardizovanim pristupom za portfolio pozicija iz knjige trgovanja ili iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koje su izložene deviznom riziku ili robnom riziku kao zbir sljedećih komponenti:

- 1) zahtjeva za regulatorni kapital u skladu sa metodom zasnovanom na osjetljivostima iz odsjeka 2 ovog odjeljka;
- 2) zahtjeva za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza iz odsjeka 5 ovog odjeljka koji je primjenljiv samo na pozicije iz knjige trgovanja iz tog odsjeka;
- 3) zahtjeva za regulatorni kapital za rezidualne rizike iz odsjeka 4 ovog odjeljka, koji je primjenljiv samo na pozicije iz knjige trgovanja iz tog odsjeka.

(3) Izuzetno od stava 3 ovog člana, kreditna institucija je dužna da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik u skladu sa alternativnim standardizovanim pristupom za ulaganja kreditne institucije u sopstvene dužničke instrumente kao zbir dvije komponente iz stava 2 tač. 1 i 3 ovog člana.

(4) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik za sopstvene dužničke instrumente primjenom metode zasnovane na osjetljivostima iz stava 2 tačka 1 ovog člana, kreditna institucija je dužna da iz tog obračuna isključi rizike koji proizilaze iz sopstvenog kreditnog spreda.

(5) Kreditna institucija je dužna da ima organizacionu jedinicu za kontrolu rizika koja je:

- 1) nezavisna od poslovnih jedinica za trgovanje i direktno je podređena višem rukovodstvu;
- 2) odgovorna za osmišljavanje i primjenu alternativnog standardizovanog pristupa;
- 3) dužna da sačinjava i analizira mjesečne izvještaje o rezultatima alternativnog standardizovanog pristupa kao i o adekvatnosti limita trgovanja kreditne institucije.

(6) Kreditna institucija je dužna da nezavisno pregleda alternativni standardizovani pristup koji primjenjuje za potrebe ovog odjeljka u skladu sa zahtjevima Centralne banke, u okviru svog redovnog procesa interne revizije ili eksternalizacijom ovlaštenjem društva koje je treća strana, kao i da o rezultatu takve provjere informiše odgovarajuće organe upravljanja.

(7) Za potrebe stava 6 ovog člana društvo koje je treća strana je društvo koje kreditnoj instituciji pruža usluge revizije ili savjetovanja i čiji zaposleni imaju dovoljno znanja iz oblasti tržišnog rizika.

(8) Provjerom alternativnog standardizovanog pristupa iz stava 6 ovog člana obuhvaćene su aktivnosti poslovnih jedinica za trgovanje i nezavisne jedinice za kontrolu rizika, a provjerava se najmanje sljedeće:

- 1) interne politike, procedure i kontrole za praćenje i ispunjenje zahtjeva iz stava 1 ovog člana;
- 2) adekvatnost dokumentacije o sistemu i procesima upravljanja rizicima, kao i organizacija jedinice za kontrolu rizika iz stava 5 ovog člana;
- 3) tačnost izračunavanja osjetljivosti i procesa izvođenja tih izračunavanja iz modela za određivanje cijena kreditne institucije koji služe kao osnova za izvještavanje višeg rukovodstva o dobiti i gubitku, u skladu sa članom 433 ove odluke;
- 4) proces verifikacije koji kreditna institucija primjenjuje za vrednovanje dosljednosti, pravovremenosti i pouzdanosti izvora podataka za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik primjenom alternativnog standardizovanog pristupa, uključujući nezavisnost izvora tih podataka;

(9) Kreditna institucija provjeru iz stava 8 ovog člana sprovodi jednom godišnje, odnosno najmanje jednom u dvije godine, ako kreditna institucija može da dokaže Centralnoj banci da veličina, sistemski značaj, priroda, obim i složenost njenih poslova iz knjige trgovanja opravdavaju rjeđu provjeru.

(10) Centralna banka potvrđuje da li kreditna institucija sa integritetom sprovodi izračunavanje iz stava 2 ovog člana, uključujući zahtjeve iz ovog odjeljka i člana 414 ove odluke.

Odsjek 2 – Metod zasnovan na osjetljivostima za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital

Značenje izraza

Član 417

Izrazi koji se koriste u ovom odjeljku imaju sljedeće značenje:

- 1) **klasa rizika** je jedna od sljedećih kategorija:
 - opšti kamatni rizik,
 - rizik kreditnog spreda koji nije predmet sekjuritizacije (rizik kreditnog spreda, engl. *credit spread risk* – CSR),
 - rizik kreditnog spreda za sekjuritizacije koje nijesu uključene u alternativni korelacioni portfolio namijenjen trgovanju (engl. *credit spread risk for securitisation not included in the alternative correlation trading portfolio* – non-ACTP CSR),
 - rizik kreditnog spreda za sekjuritizacije koje su uključene u alternativni korelacioni portfolio namijenjen trgovanju (engl. *credit spread risk for securitisation included in the alternative correlation trading portfolio* – ACTP CSR),
 - rizik vlasničkih instrumenata,
 - robni rizik, i
 - devizni rizik;
- 2) **osjetljivost** je relativna promjena vrijednosti pozicije, kao posljedica promjene vrijednosti jednog od relevantnih faktora rizika pozicije, izračunata primjenom modela kreditne institucije za određivanje cijena u skladu sa pododsjekom 2 odsjeka 3 ovog odjeljka;
- 3) **razred** (engl. *bucket*) je potkategorija pozicija sa sličnim rizičnim profilom u okviru jedne klase rizika na koju se primjenjuje ponder rizika kako je utvrđeno u pododsjeku 1 odsjeka 3 ovog odjeljka.

Komponente metoda zasnovanog na osjetljivostima

Član 418

(1) Kreditna institucija je dužna da izračunava zahtjev za regulatorni kapital za tržišni rizik u okviru metoda zasnovanog na osjetljivostima sabiranjem sljedeća tri zahtjeva za regulatorni kapital u skladu sa članom 421 ove odluke:

- 1) zahtjeva za regulatorni kapital za delta-rizik, kojim se obuhvata rizik promjena vrijednosti instrumenta zbog kretanja njegovih faktora rizika koji nijesu povezani sa volatilnošću;
- 2) zahtjeva za regulatorni kapital za vega-rizik, kojim se obuhvata rizik promjena vrijednosti instrumenta zbog kretanja njegovih faktora rizika povezanih sa volatilnošću; i
- 3) zahtjeva za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti, kojim se obuhvata rizik promjena vrijednosti instrumenta zbog kretanja njegovih glavnih faktora rizika koji nijesu povezani sa volatilnošću, a koji nijesu obuhvaćeni zahtjevima za regulatorni kapital za delta-rizik.

(2) Za potrebe obračuna iz stava 1 ovog člana:

- 1) sve pozicije instrumenata koji uključuju opcionalnost podliježu zahtjevima za regulatorni kapital iz stava 1 ovog člana za rizike, osim egzotičnih instrumenata koji su u osnovi instrumenata iz člana 434 ove odluke;
- 2) sve pozicije instrumenata koji ne uključuju opcionalnost podliježu samo zahtjevima za regulatorni kapital iz stava 1 tačka 1 ovog člana za rizike, osim egzotičnih instrumenata koji su u osnovi instrumenata iz člana 434 ove odluke.

(3) Za potrebe ovog odjeljka instrumenti koji uključuju opcionalnost između ostalog obuhvataju: opcije kupovine, opcije prodaje, gornje granice, donje granice, opcije razmjene, opcije s ograničenjem i egzotične opcije.

(4) Ugrađene opcije, kao što su opcije prijevremene otplate ili bihevioralne opcije, smatraju se samostalnim pozicijama u opcijama za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik.

(5) Za potrebe ovog odjeljka instrumenti čiji se novčani tokovi mogu izraziti kao linearna funkcija zamišljenog (hipotetičkog) iznosa osnovne aktive smatraju se instrumentima koji ne uključuju opcionalnost.

(6) Izuzetno od stava 2 tačka 2 ovog člana, kreditna institucija može da odabere da na sve pozicije instrumenata koji ne uključuju opcionalnost izračunava zahtjeve za regulatorni kapital iz stava 1 tač. 1 i 3 ovog člana.

(7) Kreditna institucija koja odluči da primjenjuje pristup iz stava 6 ovog člana dužna je da o tome obavijesti Centralnu banku najmanje tri mjeseca prije prve primjene, a nakon isteka ta tri mjeseca i pod uslovom da Centralna banka nema primjedbi, može da primjenjuje taj pristup sve dok je Centralna banka ne obavijesti da joj to više nije dozvoljeno.

(8) Kreditna institucija koja želi da prestane da primjenjuje pristup iz stava 6 ovog člana dužna je da o tome obavijesti Centralnu banku najmanje tri mjeseca prije prestanka primjene, a prestaje da primjenjuje taj pristup ako joj Centralna banka u roku od tri mjeseca nije dostavila prigovor.

(9) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koje su izložene deviznom riziku, prema metodi zasnovanom na osjetljivostima, kreditna institucija je dužna da kao osnovu koristi posljednju dostupnu računovodstvenu vrijednost tih pozicija.

(10) Izuzetno od stava 9 ovog člana, kreditna institucija može da koristi posljednju dostupnu fer vrijednost pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje, koja je izložena deviznom riziku, pod uslovom da sve svoje pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje mjere po fer vrijednosti najmanje kvartalno, s tim što kada koristi ovaj izuzetak kreditna institucija ga mora dosljedno primjenjivati na sve pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koje su izložene deviznom riziku.

(11) Kreditna institucija je dužna da posljednju dostupnu vrijednost koja se koristi kao osnova za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za devizni rizik u skladu sa st. 9 i 10 ovog člana ažurira najmanje jednom mjesečno, uzimajući u obzir promjene u vrijednosti faktora deviznog rizika.

(12) Kreditna institucija je dužna da identifikuje valutu u kojoj je stavka denominovana kao stranu valutu čija bi depresijacija u odnosu na izvještajnu valutu kreditne institucije dovela do najvećeg obezvređenja vrijednosti te stavke, ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) stavka se ne mjeri po fer vrijednosti;
- 2) stavka je izložena riziku obezvređenja vrijednosti zbog deviznog rizika;
- 3) računovodstvena vrijednost stavke se ne ažurira na svaki datum izvještavanja kako bi odražavala promjene kursa između strane valute i izvještajne valute.

(13) Kada kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik na konsolidovanoj osnovi, valutom denominacije stavke smatra se izvještajna valuta kreditne institucije koja tu stavku priznaje u svom pojedinačnom finansijskom izvještaju, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) stavka se ne mjeri po fer vrijednosti;
- 2) stavka je izložena riziku obezvređenja vrijednosti zbog deviznog rizika;
- 3) izvještajna valuta kreditne institucije razlikuje se od izvještajne valute kreditne institucije koja priznaje tu stavku u svom pojedinačnom finansijskom izvještaju;
- 4) računovodstvena vrijednost stavke se ne ažurira na svaki datum izvještavanja kako bi odražavala promjene kursa između strane valute i izvještajne valute kreditne institucije koja priznaje stavku u svom pojedinačnom finansijskom izvještaju.

(14) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koje su izložene robnom riziku, prema metodi zasnovanom na osjetljivostima, kreditna institucija je dužna da kao osnovu koristi posljednju dostupnu fer vrijednost tih pozicija, kao i da te pozicije mjeri po fer vrijednosti najmanje na mjesečnoj osnovi.

Zahtjevi za regulatorni kapital za delta-rizik i vega-rizik

Član 419

(1) Kreditna institucija je dužna da prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za delta-rizik i vega-rizik koristi faktore delta-rizika i vega-rizika iz pododsjeka 1 odsjeka 3 ovog odjeljka.

(2) Kreditna institucija je dužna da prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za delta-rizik i vega-rizik primjenjuje postupak utvrđen u st. 3 do 8 ovog člana.

(3) Kreditna institucija je dužna da, za svaku klasu rizika, izračunava osjetljivost svih instrumenata u okviru zahtjeva za regulatorni kapital za delta-rizik ili vega-rizik na svaki od primjenljivih faktora delta-rizika ili vega-rizika uključenih u tu klasu rizika, primjenom odgovarajućih formula iz pododsjeka 2 odsjeka 3 ovog odjeljka, a ako vrijednost instrumenta zavisi od nekoliko faktora rizika, osjetljivost se određuje posebno za svaki faktor rizika.

(4) Osjetljivosti se raspoređuju u jedan od razreda „b“ u okviru svake klase rizika.

(5) U okviru svakog razreda „b“ netiraju se pozitivne i negativne osjetljivosti na isti faktor rizika, čime se dobijaju neto osjetljivosti (s_k) za svaki faktor rizika k u razredu.

(6) Neto osjetljivosti za svaki faktor rizika u svakom razredu množe se odgovarajućim ponderima rizika utvrđenim u odsjeku 6 ovog odjeljka, čime se dobijaju ponderisane osjetljivosti za svaki faktor rizika u tom razredu, primjenom sljedeće formule:

$$WS_k = RW_k \cdot s_k$$

gdje je:

WS_k = ponderisana osjetljivost;

RW_k = ponder rizika; i

s_k = faktor rizika.

(7) Ponderisane osjetljivosti na različite faktore rizika u svakom razredu sabiraju se u skladu sa sljedećom formulom, s tim što se za veličinu u okviru funkcije kvadratnog korijena određuje najniža vrijednost nula, čime se dobija osjetljivost za određeni razred, pri čemu se koriste odgovarajuće korelacije za ponderisane osjetljivosti u okviru istog razreda (ρ_{kl}) utvrđene u odsjeku 6 ovog odjeljka:

$$K_b = \sqrt{\sum_k WS_k^2 + \sum_k \sum_{k \neq l} \rho_{kl} WS_k WS_l}$$

pri čemu je:

K_b = osjetljivost za određeni razred; i

WS = ponderisana osjetljivost.

(8) Osjetljivost za određeni razred izračunava se za svaki razred u klasi rizika u skladu sa st. 5, 6 i 7 ovog člana, a nakon što se za sve razrede izračuna pojedinačna osjetljivost, ponderisane osjetljivosti na sve faktore rizika među razredima sabiraju se u skladu sa sljedećom formulom, primjenom odgovarajućih korelacija γ_{bc} za ponderisane osjetljivosti u različitim razredima utvrđenim u Odsjeku 6 ovog odjeljka, čime se dobija zahtjev za regulatorni kapital za delta-rizik ili vega-rizik za određenu klasu rizika:

Zahtjev za regulatorni kapital za delta-rizik ili vega-rizik za određenu klasu rizika =

$$= \sqrt{\sum_b K_b^2 + \sum_b \sum_{c \neq b} \gamma_{bc} S_b S_c}$$

pri čemu je:

$S_b = \sum_k WS_k$ za sve faktore rizika u razredu b, a $S_c = \sum_k WS_k$ u razredu c; ako te vrijednosti za S_b i S_c daju negativni broj za ukupni zbir

$$\sum_b K_b^2 + \sum_b \sum_c \neq b \gamma_{bc} S_b S_c$$

kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za delta-rizik ili vega-rizik za određenu klasu rizika primjenom alternativne specifikacije, pri čemu je

$S_b = \max [\min (\sum_k WS_k, K_b), -K_b]$ za sve faktore rizika u razredu b, a

$S_c = \max [\min (\sum_k WS_k, K_c), -K_c]$ za sve faktore rizika u razredu c.

(9) Zahtjevi za regulatorni kapital za delta-rizik ili vega-rizik za određenu klasu rizika izračunavaju se za svaku klasu rizika u skladu sa st. 1 do 8 ovog člana.

Zahtjevi za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti

Član 420

(1) Kreditna institucija je dužna da za svaki faktor rizika instrumenata za koje izračunava zahtjev za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti, primjenjuje formule iz stava 3 ovog člana, osim za faktore rizika iz stava 4 ovog člana.

(2) Za određeni faktor rizika kreditna institucija sprovodi izračunavanje na neto osnovi za sve pozicije instrumenata koje podliježu zahtjevima za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti i koje sadrže taj faktor rizika.

(3) Za određeni faktor rizika k koji je uključen u jedan ili više instrumenata iz stava 1 ovog člana kreditna institucija izračunava rastuću (*engl. upward*) neto poziciju rizika zakrivljenosti (CVR_k^+) tog faktora rizika i opadajuću (*engl. downward*) neto poziciju rizika zakrivljenosti tog faktora rizika (CVR_k^-) primjenom sljedećih formula:

$$(CVR_k^+) = - \sum_i CVR_{ik}^+$$

$$(CVR_k^-) = - \sum_i CVR_{ik}^-$$

$$CVR_{ik}^+ = V_i \left(x_k^{RW(zakrivljenosti)^+} \right) - V_i(x_k) - RW_k^{zakrivljenost} \times S_{ik}$$

$$CVR_{ik}^- = V_i \left(x_k^{RW(zakrivljenosti)^-} \right) - V_i(x_k) + RW_k^{zakrivljenost} \times S_{ik}$$

gdje je:

i = indeks koji označava sve pozicije instrumenata iz stava 1 ovog člana koje uključuju faktor rizika k ;

x_k	= sadašnja vrijednost faktora rizika k;
$V_i(x_k)$	= vrijednost instrumenta i koja je procijenjena primjenom modela za određivanje cijena kreditne institucije na osnovu sadašnje vrijednosti faktora rizika k;
$V_i(x_k^{RW(zakrivljenosti)^+})$	= vrijednost instrumenta i koja je procijenjena primjenom modela za određivanje cijena kreditne institucije na osnovu rastuće vrijednosti faktora rizika k;
$V_i(x_k^{RW(zakrivljenosti)^-})$	= vrijednost instrumenta i koja je procijenjena primjenom modela za određivanje cijena kreditne institucije na osnovu opadajuće vrijednosti faktora rizika k;
$RW_k^{zakrivljenost}$	= ponder rizika koji se primjenjuje na faktor rizika k utvrđen u skladu sa odsjekom 6 ove odluke;
s_{ik}	= osjetljivost na delta-rizik instrumenta i u odnosu na faktor rizika k izračunata u skladu sa članom 431 ove odluke.

(4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, za krive faktora rizika koji pripadaju klasama opšteg kamatnog rizika, rizika kreditnog spreda i robnog rizika, kreditna institucija primjenjuje obračun iz stava 8 ovog člana na nivou cijele krive, umjesto na nivou svakog faktora rizika koji pripada toj krivoj.

(5) Za potrebe izračunavanja iz stava 3 ovog člana, ako je x_k kriva faktora rizika raspoređenih u klase opšteg kamatnog rizika, rizika kreditnog spreda i robnog rizika, s_{ik} je zbir osjetljivosti na delta-rizik faktora rizika na krivoj po svim periodima dospjeća na toj krivoj.

(6) Kako bi utvrdila zahtjev za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti na nivou razreda, kreditna institucija, u skladu sa sljedećom formulom, sabira rastuće i opadajuće neto pozicije rizika zakrivljenosti, izračunate u skladu sa stavom 3 ovog člana, svih faktora rizika koji su, u skladu sa odsjekom 3 odjeljka 1 ove glave, raspoređeni u taj razred:

$$K_b = \begin{cases} \max(K_b^+, K_b^-), \text{ gdje je } K_b^+ \neq K_b^- \\ K_b^+, \text{ gdje je } K_b^+ = K_b^- \text{ i } \sum_k CVR_k^+ > \sum_k CVR_k^- > \\ K_b^-, \text{ u suprotnom} \end{cases}$$

gdje je:

b = indeks koji označava razred određene klase rizika;

K_b = zahtjev za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti za razred b;

$$K_b^+ = \sqrt{\max(0, \sum_k \max(\max(CVR_k^+, 0)^2 + \sum_{l \neq k} \sum_k p_{kl} CVR_k^+ CVR_l^+ \psi(CVR_k^+, CVR_l^+))$$

$$K_b^- = \sqrt{\max(0, \sum_k \max(\max(CVR_k^-, 0)^2 + \sum_{l \neq k} \sum_k p_{kl} CVR_k^- CVR_l^- \psi(CVR_k^-, CVR_l^-))$$

$$\psi(x, y) = \begin{cases} 0, & \text{gdje je } x < 0 \text{ i } y < 0 \\ 1, & \text{u suprotnom} \end{cases}$$

p_{kl} = korelacije u okviru razreda između faktora rizika k i l kako je propisano u odjeljku 6;

k, l = indeksi koji označavaju sve faktore rizika instrumenata iz stava 1 ovog člana koji su raspoređeni u razred b ;

CVR_k^+ = rastuća neto pozicija rizika zakrivljenosti;

CVR_k^- = opadajuća neto pozicija rizika zakrivljenosti;

(7) Izuzetno od stava 6 ovog člana, prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti na nivou razreda za razred 18 iz člana 447 ove odluke, razred 18 iz člana 450 ove odluke, razred 25 iz člana 452 ove odluke i razred 11 iz člana 455 ove odluke, primjenjuje se sljedeća formula:

$$K_b = \max\left(\sum_k \max(CVR_k^+, 0), \sum_k \max(CVR_k^-, 0)\right)$$

(8) Kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti klasa rizika (*engl. risk-class own funds requirements for curvature risk – RCCR*) sabiranjem svih zahtjeva za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti na nivou razreda u okviru određene klase rizika na sljedeći način:

$$RCCR = \sqrt{\max\left(0, \sum_b K_b^2 + \sum_{c \neq b} \sum_b \gamma_{bc} S_b S_c \psi(S_b, S_c)\right)}$$

gdje je:

b, c = indeksi koji označavaju sve razrede određene klase rizika koja odgovara instrumentima iz stava 1 ovog člana;

K_b = zahtjev za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti za razred b ;

$$S_b = \begin{cases} \sum_k CVR_k^+, & \text{gdje je } K_b = K_b^+, \text{ u skladu sa stavom 6 ovog člana} \\ \sum_k CVR_k^-, & \text{u suprotnom} \end{cases}$$

$$\psi(x, y) = \begin{cases} 0, & \text{gdje je } x < 0 \text{ i } y < 0 \\ 1, & \text{u suprotnom} \end{cases}$$

γ_{bc} = korelacije unutar razreda između faktora rizika b i c kako je propisano u Odsjeku 6 ovog odjeljka.

(9) Zahtjev za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti predstavlja zbir zahtjeva za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti za pojedinačnu klasu rizika izračunatih u skladu sa stavom 8 ovog člana za sve klase rizika kojima pripada najmanje jedan faktor rizika instrumenata iz stava 1 ovog člana.

Ukupni zahtjevi za regulatorni kapital za delta-rizik, vega-rizik i rizik zakrivljenosti za određenu klasu rizika

Član 421

(1) Kreditna institucija sabira zahtjeve za regulatorni kapital za delta-rizik, vega-rizik i rizik zakrivljenosti za određenu klasu rizika u skladu sa postupkom iz st. 2, 3 i 4 ovog člana.

(2) Postupak izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za delta-rizik, vega-rizik i rizik zakrivljenosti za određenu klasu rizika propisan u čl. 419 i 420 ove odluke sprovodi se tri puta po klasi rizika, svaki put uz korišćenje različitog seta parametara korelacije ρ_{kl} (korelacija među faktorima rizika u okviru razreda) i γ_{bc} (korelacija među razredima u klasi rizika), pri čemu svaki od ta tri seta odgovara različitom scenariju, i to:

- 1) scenario srednjih korelacija, u kojem parametri korelacije ρ_{kl} i γ_{bc} ostaju nepromijenjeni u odnosu na parametre iz Odsjeka 6 ovog odjeljka;
- 2) scenario visokih korelacija, u kojem se parametri korelacije ρ_{kl} i γ_{bc} iz Odsjeka 6 ovog odjeljka ravnomjerno množe sa 1,25, s tim što parametri ρ_{kl} i γ_{bc} ne mogu biti veći od 100%;
- 3) scenario niskih korelacija, u kojem se parametri korelacije ρ_{kl} i γ_{bc} iz Odsjeka 6 ovog odjeljka zamjenjuju sa:

$$\rho_{kl}^{low} = \max_i (2 \cdot \rho_{kl} - 100\%; 75\% \cdot \rho_{kl}),$$

$$\gamma_{bc}^{low} = \max (2 \cdot \gamma_{bc} - 100\%; 75\% \cdot \gamma_{bc}),$$

respektivno.

(3) Kreditna institucija izračunava zbir zahtjeva za regulatorni kapital za delta-rizik, vega-rizik i rizik zakrivljenosti za određenu klasu rizika za svaki scenario kako bi utvrdila tri zahtjeva za regulatorni kapital koji su specifični za određeni scenario.

(4) Zahtjev za regulatorni kapital u skladu sa metodom zasnovanom na osjetljivostima je najviši od tri zahtjeva za regulatorni kapital, specifičnih za određeni scenario iz stava 3 ovog člana.

Tretman indeksnih instrumenata i drugih instrumenata sa više osnova

Član 422

(1) Kreditna institucija koristi dubinski pristup za tretman indeksnih instrumenata (instrumenata koji u osnovi imaju indeks) i drugih instrumenata sa više osnova u skladu sa sljedećim:

- 1) za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za delta-rizik i rizik zakrivljenosti, kreditna institucija smatra da se individualne pozicije drže direktno u osnovnim konstituentima indeksa instrumenta ili drugog instrumenta sa više osnova, osim pozicije u indeksu uključene u ACTP za koju izračunava jedinstvenu osjetljivost na indeks;
- 2) kreditna institucija može da netira osjetljivosti na faktor rizika određenog konstituenta indeksnog instrumenta ili drugog instrumenta sa više osnova sa osjetljivostima na isti faktor rizika istog konstituenta instrumenata koji se odnose na jedan subjekat, osim za pozicije koje su uključene u ACTP;
- 3) za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za vega-rizik, kreditna institucija može da ili direktno drži individualne pozicije u osnovnim konstituentima indeksnih instrumenata ili drugih instrumenata sa više osnova, ili da izračuna jedinstvenu osjetljivost tog osnovnog instrumenta, u kom slučaju kreditna institucija raspoređuje jedinstvenu osjetljivost u relevantni razred iz Pododsjeka 1 Odsjeka 6 ovog odjeljka, na sljedeći način:
 - ako bi, uzimajući u obzir pondere tog indeksa, više od 75% konstituenata tog indeksa bilo raspoređeno u isti razred, kreditna institucija raspoređuje osjetljivost u taj razred i tretira je kao osjetljivost koja se odnosi na jedan subjekat u tom razredu;
 - u svim drugim slučajevima kreditna institucija raspoređuje osjetljivost u relevantni razred indeksa.

(2) Izuzetno od stava 1 tačka 1 ovog člana, kreditna institucija može da, za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za delta - rizik i rizik zakrivljenosti, izračuna jedinstvenu osjetljivost na poziciju u akciji koja se kotira na berzi ili kreditnom indeksu, pod uslovom da akcija koja je kotirana na berzi ili kreditni indeks ispunjavaju uslove iz stava 3 ovog člana, i u tom slučaju kreditna institucija raspoređuje jedinstvenu osjetljivost u relevantni razred iz Pododsjeka 1 Odsjeka 6 ovog odjeljka, na sljedeći način:

- 1) ako bi, uzimajući u obzir pondere tog kotiranog indeksa, više od 75% stavki tog kotiranog indeksa bilo raspoređeno u isti razred, kreditna institucija raspoređuje osjetljivost u taj razred i tretira je kao osjetljivost koja se odnosi na jedan subjekat u tom razredu;
- 2) u svim drugim slučajevima kreditna institucija raspoređuje osjetljivost u relevantni razred kotiranog indeksa.

(3) Kreditna institucija može da primijeni pristup iz stava 2 ovog člana za instrumente koji se odnose na kotiranu akciju ili kreditni indeks ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) poznati su konstituenti tog kotiranog indeksa i njihovi ponderi u tom indeksu;
- 2) kotirani indeks se sastoji od najmanje 20 konstituenata;
- 3) nijedan pojedinačni konstituent tog kotiranog indeksa ne čini više od 25% ukupne tržišne kapitalizacije tog indeksa;
- 4) nijedan set koji sadrži jednu desetinu ukupnog broja konstituenata tog kotiranog indeksa, zaokruženo na sljedeći cijeli broj, ne čini više od 60% ukupne tržišne kapitalizacije tog indeksa;

5) ukupna tržišna kapitalizacija svih konstituenata tog kotiranog indeksa nije manja od 40.000.000.000 eura.

(4) Kreditna institucija je dužna da dosljedno u kontinuitetu primjenjuje samo pristup utvrđen u stavu 1 ovog člana ili pristup utvrđen u stavu 2 ovog člana, za sve instrumente koji se odnose na kotiranu akciju ili kreditni indeks koji ispunjavaju uslove iz stava 3 ovog člana, a u slučaju prelaska sa jednog pristupa na drugi, dužna je da pribavi prethodno odobrenje Centralne banke.

(5) Za indeksni instrument ili drugi instrument sa više osnova inputi osjetljivosti za potrebe izračunavanja izloženosti delta-riziku i riziku zakrivljenosti moraju biti dosljedni, nezavisno od pristupa koji se primjenjuje za taj instrument.

(6) Indeksni instrument ili drugi instrument sa više osnova po osnovu kojih postoji izloženost rezidualnom riziku iz člana 434 ove odluke podliježe uvećanju za rezidualni rizik iz Odsjeka 4 ovog odjeljka.

Tretman CIU-a

Član 423

(1) Kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik pozicija u CIU-u primjenom jednog od sljedećih pristupa:

- 1) kreditna institucija koja ispunjava uslov iz člana 122 stav 15 tačka 1 ove odluke izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik te pozicije određivanjem osnovnih pozicija CIU-a na mjesečnoj osnovi, kao da te pozicije ona direktno drži;
- 2) kreditna institucija koja ispunjava uslov iz člana 122 stav 15 tačka 2 ove odluke izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik te pozicije primjenom jednog od sljedećih pristupa:
 - kreditna institucija poziciju u CIU-u smatra jednom pozicijom u vlasničkim instrumentima raspoređenu u razred „drugi sektor“ u Tabeli 8 iz člana 455 stav 1 ove odluke;
 - kreditna institucija uzima u obzir ograničenja utvrđena politikom ulaganja CIU-a i relevantnim pravom.

(2) Za potrebe izračunavanja iz stava 1 tačka 2 alineja 2 ovog člana, kreditna institucija može da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik druge ugovorne strane i zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA za pozicije u derivatima CIU-a primjenom pojednostavljenog pristupa iz člana 173 stav 5 ove odluke.

(3) Za potrebe pristupa iz stava 1 tačka 2 ovog člana, kreditna institucija je dužna da:

- 1) na poziciju u CIU-u primjenjuje zahtjeve za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza iz Odsjeka 5 ovog odjeljka i uvećanje za rezidualni rizik iz Odsjeka 4 ovog odjeljka, ako joj je politikom ulaganja CIU-a dozvoljeno da ulaže u izloženosti na koje se ti zahtjevi za regulatorni kapital primjenjuju; kada se primjenjuje pristup iz stava 1 tačka 2 alineja 1 ovog člana, kreditna institucija poziciju u CIU-u smatra jednom pozicijom u vlasničkim instrumentima koja nema rejting raspoređenu u razred „bez rejtinga“ u Tabeli 2 iz člana 438 stav 1 tabela 2 ove odluke; i

2) od pristupa iz stava 1 tačka 2 ovog člana, na sve pozicije u istom CIU-u primjenjuje samo jedan isti pristup i izračunava zahtjeve za regulatorni kapital samostalno kao za zaseban portfolio.

(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako kreditna institucija ima poziciju u CIU koja prati referentni (index benchmark) indeks tako da odstupanje između godišnjeg prinosa CIU-a i praćenog referentnog indeksa tokom posljednjih 12 mjeseci, u apsolutnim iznosima je manja od 1%, ne uzimajući u obzir naknade i provizije, kreditna institucija tu poziciju može da tretira kao poziciju u praćenom referentnom indeksu, pri čemu je kreditna institucija dužna da provjera ispunjenost ovog uslova kada zauzme poziciju i nakon toga, najmanje godišnje.

(5) Ako, za potrebe člana 4 ove odluke, nijesu u potpunosti dostupni podaci u posljednjih 12 mjeseci, kreditna institucija može, ako je dobila odobrenje Centralne banke, da koristi razlike godišnjih prinosa za period koji je kraći od 12 mjeseci.

(6) Kreditna institucija može da koristi kombinaciju pristupa iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana za svoje pozicije u CIU-ima, pri čemu može da koristi samo jedan od tih pristupa za sve pozicije u istom CIU.

(7) Za potrebe stava 1 tačka 2 alineja 2 ovog člana, kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik tako što odredi hipotetički portfolio CIU-a koji bi privukao najviše zahtjeve za regulatorni kapital u skladu sa članom 416 stav 2 tačka 1 ove odluke, na osnovu politike ulaganja CIU-a ili relevantnih propisa, uzimajući u najvećoj mogućoj mjeri u obzir leveridž, gdje je primjenljivo.

(8) Kreditna institucija je dužna da za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza iz odsjeka 5 ovog odjeljka i uvećanja za rezidualni rizik iz odsjeka 4 ovog odjeljka, za poziciju u CIU-u, koristi isti hipotetički portfolio kao onaj iz stava 7 ovog člana, gdje je to primjenljivo.

(9) Kreditna institucija može da primjenjuje metodologiju koju je razvila za potrebe određivanja hipotetičkih portfolija svih pozicija CIU-a, na koje se primjenjuje obračun iz stava 7 ovog člana, ako je tu metodologiju odobrila Centralna banka.

(10) Kreditna institucija može da koristi pristupe iz stava 1 ovog člana samo ako CIU ispunjava sve uslove iz člana 172 stav 5 ove odluke, a ako CIU ne ispunjava sve uslove iz člana 172 stav 5 ove odluke kreditna institucija raspoređuje svoje pozicije u tom CIU-u u knjigu pozicija kojima se ne trguje.

(11) Kreditna institucija se za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik za pozicije u CIU-u u skladu sa pristupom iz stava 1 tačka 1 ovog člana može osloniti na izračunavanje koje vrši treća strana ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

1) treća strana je neki od sljedećih:

- depozitar CIU-a, koji je kreditna institucija ili finansijska institucija, ako CIU ulaže isključivo u hartije od vrijednosti i deponuje sve hartije od vrijednosti kod tog depozitara koji je kreditna institucija ili finansijska institucija;
- za CIU-e koji nisu obuhvaćeni alinejom 1 ove tačke, društvo za upravljanje CIU-om, pod uslovom da to društvo ispunjava kriterijume iz člana 172 stav 5 tačka 1 ove odluke;

- eksterni dobavljač pod uslovom da podatke, informacije ili parametre za procjenu rizika dostave ili izračunaju treće strane iz al. 1 ili 2 ove tačke ili drugi takav eksterni dobavljač;
- 2) treća strana kreditnoj instituciji dostavlja podatke, informacije ili parametre za procjenu rizika za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik pozicije u CIU-u u skladu sa pristupom iz stava 1 tačka 1 ovog člana;
- 3) eksterni revizor kreditne institucije je potvrdio da su podaci, informacije ili parametri za procjenu rizika treće strane iz tačke 2 ovog stava odgovarajući, a Centralna banka na zahtjev ima neograničen pristup tim podacima, informacijama ili parametrima za procjenu rizika.

Pozicije proizašle iz pokroviteljstva

Član 424

(1) Kreditna institucija za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik pozicija proizašlih iz pokroviteljstva emisije dužničkih ili vlasničkih instrumenata može da primijeni postupak iz stava 2 ovog člana.

(2) Kreditna institucija primjenjuje jedan od odgovarajućih faktora multiplikacije iz Tabele 1 iz stava 3 ovog člana na neto osjetljivosti svih pozicija proizašlih iz pokroviteljstva za svakog pojedinačnog emitenta, osim pozicija proizašlih iz pokroviteljstva koje su upisane ili su predmet potpokroviteljstva trećih strana na osnovu formalnih ugovora, i izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik u skladu sa pristupom iz ovog odjeljka na osnovu prilagođenih neto osjetljivosti.

(3) Faktori multiplikacije za potrebe stava 2 ovog člana sadržani su u sljedećoj tabeli:

Tabela 1

0. radni dan	0%
1. radni dan	10%
2. i 3. radni dan	25%
4. radni dan	50%
5. radni dan	75%
nakon 5. radnog dana	100%

(4) Za potrebe stava 3 ovog člana „0. radni dan“ iz tabele 1 je radni dan od kojeg se kreditna institucija bezuslovno obavezuje da prihvati poznatu količinu hartija od vrijednosti po dogovorenoj cijeni.

(5) Kreditna institucija je dužna da obavještava Centralnu banku o primjeni postupka iz ovog člana.

Odsjek 3 – Definicije faktora rizika i osjetljivosti

Pododsjek 1 - Definicije faktora rizika

Faktori opšteg kamatnog rizika

Član 425

(1) Za sve faktore opšteg kamatnog rizika, uključujući rizik inflacije i rizik međudevizne osnove, postoji jedan razred za svaku valutu, a svaki razred sadrži različite vrste faktora rizika.

(2) Faktori delta opšteg kamatnog rizika koji su primjenljivi na instrumente osjetljive na kamatne stope su relevantne bezrizične stope za svaku valutu i svaki od sljedećih rokova dospjeća: 0,25 godina, 0,5 godina, jedna godina, dvije godine, tri godine, pet godina, deset godina, 15 godina, 20 godina, 30 godina, a kreditna institucija dodjeljuje faktore rizika određenim tačkama linearnom interpolacijom ili metodom koja je najdosljednija funkcijama određivanja cijena kojom se nezavisna funkcija za kontrolu rizika kreditne institucije koristi pri izvještavanju višeg rukovodstva o tržišnom riziku ili o dobiti i gubicima.

(3) Kreditna institucija izračunava bezrizične stope za svaku valutu na osnovu instrumenata tržišta novca iz knjige trgovanja kreditne institucije koji imaju najniži kreditni rizik, kao što su svopovi prekonoćnih indeksa (ugovori o razmjeni koji se zasnivaju na prekonoćnim kamatnim stopama).

(4) Ako kreditna institucija ne može da primijeni pristup iz stava 3 ovog člana, bezrizične kamatne stope zasnivaju se na jednoj ili više krivih tržišno impliciranih svopova koje kreditna institucija koristi za vrednovanje svojih pozicija po tržišnoj vrijednosti, kao što su krive svopa ponuđenih međubankarskih kamatnih stopa.

(5) Ako su podaci o krivim tržišno impliciranog svopa iz st. 3 i 4 ovog člana nedovoljni, bezrizične stope mogu se izvesti iz najprimjerenijih krivih obveznica centralnih vlada za određenu valutu.

(6) Ako kreditna institucija primjenjuje faktore opšteg kamatnog rizika izvedene u skladu sa postupkom iz stava 5 ovog člana za dužničke instrumente centralnih vlada, ti instrumenti se ne izuzimaju iz zahtjeva za regulatorni kapital za rizik kreditnog spreda i u tim slučajevima, ako nije moguće razdvojiti bezrizičnu stopu od kreditnog spreda kao komponente kamatne stope, osjetljivost na faktor rizika dodjeljuje se objema klasama rizika (opštem kamatnom riziku i riziku kreditnog spreda).

(7) U slučaju faktora opšteg kamatnog rizika svaka valuta čini poseban razred, a kreditna institucija faktorima rizika koji se nalaze u istom razredu, ali su različitog roka dospjeća, dodjeljuje različite pondere rizika u skladu sa Odsjekom 6 ovog odjeljka.

(8) Kreditna institucija, za rizik inflacije na dužničke instrumente čiji novčani tokovi funkcionalno zavise od stopa inflacije, primjenjuje dodatne faktore rizika koji se sastoje od jednog vektora tržišno impliciranih stopa inflacije različitog roka dospjeća za svaku valutu, pri čemu, za svaki instrument, vektor sadrži onoliko komponenti koliko ima

stopa inflacije koje se koriste kao varijable u modelu kreditne institucije za određivanje cijene za taj instrument.

(9) Kreditna institucija izračunava osjetljivost instrumenta na dodatni faktor rizika za rizik inflacije iz stava 8 ovog člana kao promjenu vrijednosti instrumenta, u skladu sa svojim modelom za određivanje cijena, i to kao rezultat promjene od jednog baznog poena u svakoj od komponenti vektora, s tim što svaka valuta čini poseban razred, a u svakom razredu se inflacija tretira kao jedinstveni faktor rizika, bez obzira na broj komponenti svakog vektora.

(10) Kreditna institucija je dužna da netira sve osjetljivosti na inflaciju u okviru razreda, koje su izračunate u skladu sa stavom 9 ovog člana, kako bi dobila jedinstvenu neto osjetljivost po razredu.

(11) Dužnički instrumenti koji uključuju plaćanja u različitim valutama podložni su i riziku međudevizne osnove između tih valuta.

(12) Za potrebe metoda zasnovanog na osjetljivostima kreditna institucija dužna je da, kao faktor rizika, primjenjuje međudevizni bazni rizik za svaku valutu u odnosu na američki dolar ili euro.

(13) Kreditna institucija izračunava međudevizne baze koje nijesu povezane sa bazom u odnosu na američki dolar ili sa bazom u odnosu na euro kao „bazu u odnosu na američki dolar“ ili kao „bazu u odnosu na euro“.

(14) Svaki faktor međudeviznog baznog rizika sastoji se od jednog vektora međudevizne baze različitog roka dospijea za svaku valutu, s tim što, za svaki dužnički instrument, vektor sadrži onoliko komponenti koliko ima međudeviznih baza koje se koriste kao varijable u modelu kreditne institucije za određivanje cijene za taj instrument, a svaka valuta čini poseban razred.

(15) Kreditna institucija izračunava osjetljivost instrumenta na faktor međudeviznog baznog rizika kao promjenu vrijednosti instrumenta, u skladu sa svojim modelom za određivanje cijena, i to kao rezultat promjene od jednog baznog poena u svakoj od komponenti vektora, s tim što svaka valuta čini poseban razred, a u svakom razredu postoje dva moguća posebna faktora rizika, tj. baza u odnosu na euro i baza u odnosu na američki dolar, bez obzira na broj komponenti u svakom vektoru međudevizne osnove, pri čemu po razredu mogu postojati najviše dvije neto osjetljivosti.

(16) Faktori vega opšteg kamatnog rizika koji su primjenjivi na opcije sa osnovnim instrumentima koji su osjetljivi na opštu kamatnu stopu su implicirane (sadržane) volatilnosti relevantnih bezrizičnih stopa kako je navedeno u st. 3 i 4 ovog člana, koji se raspoređuju u razrede u zavisnosti od valute i u sljedeće rokove dospijea u svakom razredu: 0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina, deset godina, s tim što za svaku valutu postoji jedan razred.

(17) Kreditna institucija, za potrebe netiranja, smatra da implicirane volatilnosti koje su povezane sa istim bezrizičnim stopama i koje su raspoređene u iste rokove dospijea predstavljaju isti faktor rizika.

(18) Ako kreditna institucija raspoređuje implicirane volatilnosti u rokove dospijeća u skladu sa ovim stavom, primjenjuju se sljedeći zahtjevi:

- 1) ako je dospijeće opcije usklađeno sa dospijećem osnovnog instrumenta, uzima se u obzir jedinstveni faktor rizika, koji se raspoređuje na taj rok dospijeća;
- 2) ako je dospijeće opcije kraće od dospijeća osnovnog instrumenta, uzimaju se u obzir sljedeći faktori rizika:
 - prvi faktor rizika raspoređuje se u skladu sa rokom dospijeća opcije;
 - drugi faktor rizika raspoređuje se na preostali rok do dospijeća osnovnog instrumenta opcije na dan isteka opcije.

(19) Faktori zakrivljenosti opšteg kamatnog rizika koje primjenjuje kreditna institucija sastoje se od jednog vektora bezrizičnih stopa, koje predstavljaju određenu krivu bezrizičnog prinosa, za svaku valutu, a svaka valuta čini poseban razred, s tim što, za svaki instrument, vektor sadrži onoliko komponenti koliko ima različitih rokova dospijeća bezrizičnih stopa koje se koriste kao varijable u modelu kreditne institucije za određivanje cijene za taj instrument.

(20) Kreditna institucija izračunava osjetljivost instrumenta na svaki faktor rizika koji se koristi u formuli za rizik zakrivljenosti u skladu sa članom 420 ove odluke.

(21) Za potrebe izračunavanja rizika zakrivljenosti kreditna institucija razmatra vektore koji odgovaraju različitim krivim prinosa i sa različitim brojem komponenti u odnosu na isti faktor rizika, uz uslov da se ti vektori odnose na istu valutu.

(22) Kreditna institucija netira osjetljivosti na isti faktor rizika, s tim što po razredu postoji samo jedna neto osjetljivost.

(23) Za inflaciju i rizike međudevizne osnove ne primjenjuju se zahtjevi za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti.

Faktori rizika kreditnog spreda koji nije predmet sekjuritizacije

Član 426

(1) Faktori delta-rizika kreditnog spreda koje kreditna institucija primjenjuje za instrumente koji nijesu predmet sekjuritizacije, a osjetljivi su na kreditni spred, jednaki su stopama kreditnog spreda emitenata tih instrumenata, izvedenih iz relevantnih dužničkih instrumenata i kreditnih svopova neizmirenja obaveza, i raspoređuju se na svaki od sljedećih rokova dospijeća: 0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina i deset godina.

(2) Kreditna institucija primjenjuje jedan faktor rizika za svakog emitenta i svaki rok dospijeća bez obzira na to da li su stope kreditnog spreda tog emitenta izvedene iz dužničkih instrumenata ili iz kreditnih svopova neizmirenja obaveza, pri čemu su razredi sektorski razredi, kao što je navedeno u Odsjeku 6 ovog odjeljka, a svaki razred uključuje sve faktore rizika dodijeljene odgovarajućem sektoru.

(3) Faktori vega-rizika kreditnog spreda koje kreditna institucija treba da primjeni za opcije sa osnovnim instrumentima koji nijesu predmet sekjuritizacije, a osjetljivi su na kreditni spred jednaki su impliciranim volatilnostima stopa kreditnog spreda emitenta osnovnih instrumenata iz stava 1 ovog člana i raspoređuju se na sljedeće rokove

dospijeća u skladu sa rokom dospijeća opcije koja podliježe zahtjevima za regulatorni kapital: 0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina i deset godina, s tim što se primjenjuju isti razredi kao i razredi za delta-rizik kreditnog spreda koji nije predmet sekjuritizacije.

(4) Faktori rizika zakrivljenosti kreditnog spreda koje kreditna institucija treba da primjeni na instrumente koji nijesu predmet sekjuritizacije sastoje se od jednog vektora stopa kreditnog spreda, koji predstavlja krivu kreditnog spreda karakterističnu za emitenta, s tim što za svaki instrument vektor sadrži onoliko komponenti koliko ima različitih rokova dospijeća stopa kreditnog spreda koje se koriste kao varijable u modelu kreditne institucije za određivanje cijena za taj instrument, pri čemu se primjenjuju isti razredi kao i razredi za delta-rizik kreditnog spreda koji nije predmet sekjuritizacije.

(5) Kreditna institucija izračunava osjetljivost instrumenta na svaki faktor rizika koji se koristi u formuli za rizik zakrivljenosti u skladu sa članom 420 ove odluke.

(6) Za potrebe izračunavanja rizika zakrivljenosti kreditna institucija razmatra vektore izvedene iz odgovarajućih dužničkih instrumenata ili iz kreditnih svopova neizmirenja obaveza sa različitim brojem komponenti u odnosu na isti faktor rizika, pod uslovom da ti vektori odgovaraju istom emitentu.

Faktori rizika kreditnog spreda koji je predmet sekjuritizacije

Član 427

(1) Kreditna institucija primjenjuje faktore rizika kreditnog spreda iz stava 5 ovog člana na pozicije sekjuritizacije koje su uključene u ACTP, kako je navedeno u članu 413 st. 10 do 13 ove odluke.

(2) Kreditna institucija primjenjuje faktore rizika kreditnog spreda iz stava 8 ovog člana na pozicije sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP, kako je navedeno u članu 413 st. 10 do 13 ove odluke.

(3) Razredi koji se primjenjuju na rizik kreditnog spreda za pozicije sekjuritizacije koje su uključene u ACTP jednaki su razredima koji se primjenjuju na rizik kreditnog spreda pozicija koje nijesu predmet sekjuritizacije, kako je navedeno u odsjeku 6 ovog odjeljka.

(4) Razredi koji se primjenjuju na rizik kreditnog spreda za pozicije sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP specifični su za tu klasu rizika, kako je navedeno u odsjeku 6 ovog odjeljka.

(5) Faktori rizika kreditnog spreda koje kreditna institucija primjenjuje na pozicije sekjuritizacije koje su uključene u ACTP su sljedeći:

- 1) faktori delta-rizika su sve odgovarajuće stope kreditnog spreda emitenta osnovnih izloženosti pozicije sekjuritizacije, izvedene iz odgovarajućih dužničkih instrumenata i kreditnih svopova neizmirenja obaveza i za svaki od sljedećih rokova dospijeća: 0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina i deset godina;

- 2) faktori vega-rizika primjenljivi na opcije sa pozicijama sekjuritizacije koje su uključene u ACTP kao osnovni instrumenti su implicirane volatilnosti kreditnog spreda emitenta osnovnih izloženosti pozicije sekjuritizacije, izvedene na način iz tačke 1 ovog stava, koji se raspoređuju na sljedeće rokove dospelja u skladu sa rokom dospelja odgovarajuće opcije koja podliježe zahtjevima za regulatorni kapital: 0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina i deset godina;
- 3) faktori rizika zakrivljenosti su odgovarajuće krive prinosa kreditnog spreda emitenta osnovnih izloženosti pozicije sekjuritizacije izražene kao vektor stopa kreditnog spreda za različite rokove dospelja, izvedene na način iz tačke 1 ovog stava; vektor za svaki instrument sadrži onoliko komponenti koliko ima različitih rokova dospelja stopa kreditnog spreda koje se koriste kao varijable u modelu kreditne institucije za određivanje cijene za taj instrument.

(6) Kreditna institucija izračunava osjetljivost pozicije sekjuritizacije na svaki faktor rizika koji se koristi u formuli za rizik zakrivljenosti kako je navedeno u članu 420 ove odluke.

(7) Za potrebe izračunavanja rizika zakrivljenosti kreditna institucija razmatra vektore izvedene iz odgovarajućih dužničkih instrumenata ili iz ukreditnog svopa neizmirenja obaveza sa različitim brojem komponenti u odnosu na isti faktor rizika, pod uslovom da ti vektori odgovaraju istom emitentu.

(8) Faktori rizika kreditnog spreda koje kreditna institucija treba da primijeni na pozicije sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP i odnose se na maržu tranše, a ne na maržu osnovnih instrumenata, su sljedeći:

- 1) faktori delta-rizika su stope kreditnog spreda relevantne tranše, raspoređene na sljedeće rokove dospelja, u skladu s rokom dospelja tranše: 0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina i deset godina;
- 2) faktori vega-rizika koji su primjenljivi na opcije sa pozicijama sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP kao osnovni instrumenti su implicirane volatilnosti kreditnog spreda tranši, a svaka od njih raspoređuje se na sljedeće rokove dospelja u skladu sa dospeljem opcije koja podliježe zahtjevima za regulatorni kapital: 0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina i deset godina;
- 3) faktori rizika zakrivljenosti jednaki su kao i faktori iz tačke 1 ovog stava, a na sve navedene faktore rizika primjenjuje se zajednički ponder rizika, kako je navedeno u Odsjeku 6 ovog odjeljka.

Faktori rizika vlasničkih instrumenata

Član 428

(1) Razredi za sve faktore rizika vlasničkih instrumenata su sektorski razredi iz odsjeka 6 ovog odjeljka.

(2) Faktori delta-rizika vlasničkih instrumenata koje kreditna institucija treba da primijeni su sve promptne (spot) cijene vlasničkih instrumenata i sve repo stope na vlasničke instrumente.

(3) Za potrebe određivanja rizika vlasničkih instrumenata posebna kriva repo stope na vlasničke instrumente čini jedinstveni faktor rizika, koji se izražava kao vektor repo stopa za različite rokove dospjeća, s tim što za svaki instrument, vektor sadrži onoliko komponenti koliko ima različitih rokova dospjeća repo stopa koje se koriste kao varijable u modelu kreditne institucije za određivanje cijene za taj instrument.

(4) Kreditna institucija izračunava osjetljivost instrumenta na faktor rizika vlasničkih instrumenata kao promjenu vrijednosti instrumenta, u skladu sa svojim modelom za određivanje cijena, i to kao rezultat promjene od jednog baznog poena u svakoj od komponenti vektora.

(5) Kreditna institucija netira osjetljivosti na faktor rizika repo stopa iste vlasničke hartije od vrijednosti bez obzira na broj komponenti svakog vektora.

(6) Faktori vega-rizika vlasničkih instrumenata koje kreditna institucija primjenjuje na opcije sa osnovnim instrumentima koji su osjetljivi na vlasničke instrumente su implicirane (sadržane) volatilnosti spot cijena vlasničkih instrumenata, koje se raspoređuju na sljedeće rokove dospjeća u skladu sa rokovima dospjeća odgovarajućih opcija koje podliježu zahtjevima za regulatorni kapital: 0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina i deset godina, pri čemu se za repo stope na vlasničke instrumente ne primjenjuju zahtjevi za regulatorni kapital za vega-rizik.

(7) Faktori rizika zakrivljenosti vlasničkih instrumenata koje kreditna institucija primjenjuje na opcije sa osnovnim instrumentima koji su osjetljivi na vlasničke instrumente su spot cijene vlasničkih instrumenata, bez obzira na rok dospjeća odgovarajućih opcija, pri čemu se na repo stope na vlasničke instrumente ne primjenjuju zahtjevi za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti.

Faktori robnog rizika

Član 429

(1) Razredi za sve faktore robnog rizika su sektorski razredi iz odsjeka 6 ovog odjeljka.

(2) Faktori delta-rizika robe koje kreditna institucija primjenjuje na instrumente osjetljive na robu su spot tržišne cijene robe prema vrsti robe i prema svakom od sljedećih rokova dospjeća: 0,25 godina, 0,5 godina, jedna godina, dvije godine, tri godine, pet godina, deset godina, 15 godina, 20 godina i 30 godina.

(3) Kreditna institucija smatra da dvije cijene za istu vrstu robe i sa istim rokom dospjeća predstavljaju isti faktor rizika samo ako postoji identičan skup pravnih odredbi koje se odnose na mjesto isporuke.

(4) Faktori vega-rizika robe koje kreditna institucija treba da primijeni na opcije sa osnovnim instrumentima koji su osjetljivi na robu su implicirane volatilnosti cijena robe prema vrsti robe, koji se raspoređuju na sljedeće rokove dospjeća u skladu sa rokovima dospjeća odgovarajućih opcija koje podliježu zahtjevima za regulatorni kapital: 0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina i deset godina.

(5) Kreditna institucija smatra da osjetljivosti na istu vrstu robe koje su raspoređene u isti rok dospjeća predstavljaju jedinstveni faktor rizika, koji ona zatim netira.

(6) Faktori rizika zakrivljenosti za robu koje kreditna institucija treba da primijeni na opcije sa osnovnim instrumentima koji su osjetljivi na robu jedan su skup cijena robe sa različitim rokovima dospijea za svaku vrstu robe, izražen kao vektor, s tim što za svaki instrument, vektor sadrži onoliko komponenti koliko ima cijena te robe koje se koriste kao varijable u modelu kreditne institucije za određivanje cijene za taj instrument, pri čemu kreditna institucija ne razlikuje cijene robe prema mjestu isporuke.

(7) Osjetljivost instrumenta na svaki faktor rizika koji se koristi u formuli za rizik zakrivljenosti izračunava se u skladu sa članom 420 ove odluke, s tim što se za potrebe izračunavanja rizika zakrivljenosti smatra da vektori sa različitim brojem komponenti čine isti faktor rizika, uz uslov da se ti vektori odnose na istu vrstu robe.

Faktori deviznog rizika

Član 430

(1) Faktori delta-deviznog rizika koje kreditna institucija primjenjuje na instrumente koji su osjetljivi na valute su svi promptni (spot) devizni kursevi između valute u kojoj je instrument denominovan i izvještajne valute kreditne institucije ako ona, u skladu sa stavom 8 ovog člana, koristi baznu valutu.

(2) Za svaki par valuta postoji jedan razred, koji sadrži jedinstveni faktor rizika i jedinstvenu neto osjetljivost.

(3) Faktori vega-deviznog rizika koje kreditna institucija primjenjuje na opcije čiji su osnovni instrumenti osjetljivi na strane valute su podrazumijevane implicitne volatilnosti deviznih kurseva između parova valuta, koje se raspoređuju na sljedeće rokove dospijea u skladu sa rokom dospijea odgovarajućih opcija na koje se primjenjuju zahtjevi za regulatorni kapital: pola godine, godinu dana, tri godine, pet godina i 10 godina.

(4) Faktori rizika zakrivljenosti za valute koje je kreditna institucija dužna da primijeni na instrumente čije su osnove (instrumenti koji su u osnovi tih finansijskih instrumenata) osjetljive na strane valute jednaki su faktorima delta-deviznog rizika iz stava 1 ovog člana.

(5) Kreditna institucija nije obavezna da pravi razliku između varijanti valute „onshore“ i „offshore“ (u okviru zemlje i izvan nje) za sve faktore delta-deviznog rizika, vega-deviznog rizika i rizika zakrivljenosti.

(6) Ako se devizni kurs koji predstavlja osnovu finansijskog instrumenta i koji podliježe zahtjevima za regulatorni kapital za rizik zakrivljenosti ne odnosi na izvještajnu valutu kreditne institucije niti baznu valutu kreditne institucije, kreditna institucija može da sa 1,5 podijeli odgovarajuće komponente CVR_{ik}^+ i CVR_{ik}^- iz člana 420 stav 3 ove odluke za koje je x_k faktor deviznog rizika između jedne od dvije valute osnovnog finansijskog instrumenta i izvještajne valute kreditne institucije ili bazne valute kreditne institucije, u zavisnosti od slučaja.

(7) Kreditna institucija može, ako je za to dobila odobrenje Centralne banke, da sa 1,5 podijeli komponente CVR_{ik}^- i CVR_{ik}^+ iz člana 420 stav 3 ove odluke, dosljedno za sve faktore deviznog rizika instrumenata koji se odnose na valute i za koje se izračunava zahtjev za regulatorni kapital rizika zakrivljenosti, pod uslovom da se simultano pomjeri svaki faktor deviznog rizika koji se zasniva na izvještajnoj valuti kreditne institucije ili baznoj valuti kreditne institucije, u zavisnosti od slučaja, a koji je uključen u izračun tih komponenta.

(8) Izuzetno od st. 1 i 4 ovog člana, kreditna institucija može, ako je za to dobila odobrenje Centralne banke, da zamijeni izvještajnu valutu drugom valutom („bazna valuta”), u svim spot deviznim kursevima kako bi iskazala faktor delta-deviznog rizika i faktor rizika zakrivljenosti, pod uslovom da su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija koristi samo jednu baznu valutu;
- 2) kreditna institucija dosljedno primjenjuje baznu valutu za sve pozicije iz knjige trgovanja i knjige pozicija kojima se ne trguje;
- 3) kreditna institucija je Centralnoj banci dokazala da:
 - upotreba odabrane bazne valute na odgovarajući način prikazuje zastupljenost rizika za pozicije kreditne institucije koje podliježu deviznim rizicima;
 - odabir bazne valute kompatibilan je sa načinom na koji kreditna institucija interno upravlja tim deviznim rizicima;
 - odabir bazne valute nije primarno podstaknut željom za smanjenjem zahtjeva za regulatorni kapital kreditne institucije;
- 4) kreditna institucija uzima u obzir rizik preračunavanja (*engl. translation risk*) između izvještajne valute i bazne valute.

(9) Kreditna institucija koja ima odobrenje da koristi baznu valutu iz stava 8 ovog člana konvertuje preostale zahtjeve za regulatorni kapital za devizni rizik u izvještajnu valutu koristeći važeći promptni (spot) devizni kurs bazne i izvještajne valute.

Pododsjek 2 - Definicije osjetljivosti

Osjetljivosti na delta-rizik

Član 431

(1) Kreditna institucija izračunava osjetljivosti na delta opšti kamatni rizik (*engl. general interest rate risk – GIRR*) na sljedeći način:

- 1) osjetljivosti na faktore rizika koji se sastoje od bezrizičnih stopa izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$S_{r_{kt}} = \frac{V_i(r_{kt} + 0,0001, x, y \dots) - V_i(r_{kt}, x, y \dots)}{0,0001}$$

pri čemu je:

$S_{r_{kt}}$ = osjetljivosti na faktore rizika koji se sastoje od bezrizičnih stopa;

- r_{kt} = stopa bezrizične krive k sa dospeljećem t;
 $V_i(.)$ = funkcija za određivanje cijene instrumenta „i“; i
 x, y = faktori rizika koji nijesu r_{kt} u funkciji za određivanje cijene V_i ;

2) osjetljivosti na faktore rizika koji se sastoje od rizika inflacije i međudevizne baze izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$S_{x_j} = \frac{V_i(\overline{x_{ji}} + 0,0001 \overline{I_m}, y, z \dots) - V_i(\overline{x_{ji}}, y, z \dots)}{0,0001}$$

pri čemu je:

- S_{x_j} = osjetljivosti na faktore rizika koji se sastoje od rizika inflacije i međudevizne baze;
 $\overline{x_{ji}}$ = vektor sa brojem m komponenti koje predstavljaju krivu implicirane inflacije ili krivu međudevizne baze za određenu valutu j, pri čemu je m jednak broju varijabli koje se odnose na inflaciju ili međudevizne elemente koje se koriste u modelu za određivanje cijene instrumenta „i“;
 $\overline{I_m}$ = jedinična matrica dimenzije (1 x m);
 $V_i(.)$ = funkcija za određivanje cijene instrumenta „i“; i
 y, z = ostale varijable u modelu za određivanje cijene.

(2) Kreditna institucija izračunava osjetljivosti na delta-rizik kreditnog spreda za sve sekjuritizovane i nesejuritizovane pozicije primjenom sljedeće formule :

$$S_{CS_{kt}} = \frac{V_i(CS_{kt} + 0,001, x, y \dots) - V_i(CS_{kt}, x, y \dots)}{0,0001}$$

pri čemu je:

- $S_{CS_{kt}}$ = osjetljivosti na delta-rizik kreditnog spreda za sve sekjuritizovane i nesejuritizovane pozicije;
 CS_{kt} = vrijednost stope kreditnog spreda emitenta j na dan dospeljeća t;
 $V_i(.)$ = funkcija za određivanje cijene instrumenta „i“;
 x, y = faktori rizika koji nijesu CS_{kt} u funkciji za određivanje cijene V_i .

(3) Kreditna institucija izračunavaju osjetljivosti na delta-rizik vlasničkih instrumenata na sljedeći način:

- 1) osjetljivosti na faktore rizika koji se sastoje od promptnih (spot) cijena vlasničkih instrumenata izračunavaju se primjenom sljedeće formule :

$$S_k = \frac{V_i(1,01 EQ_k, x, y, \dots) - V_i(EQ_k, x, y, \dots)}{0,01}$$

pri čemu je:

- S_k = osjetljivosti na faktore rizika koji se sastoje od promptnih (spot) cijena vlasničkih instrumenata;
- k = određena vlasnička hartija od vrijednosti;
- EQ_k = vrijednost promptne (spot) cijene te vlasničke hartije od vrijednosti;
- $V_i(.)$ = funkcija za određivanje cijene instrumenta „i“; i
- x, y = faktori rizika koji nijesu EQ_k u funkciji za određivanje cijene V_i ;

2) osjetljivosti na faktore rizika koji se sastoje od repo stopa na vlasničke instrumente izračunavaju se primjenom sljedeće formule :

$$S_{x_k} = \frac{V_i(\overline{x_{ki}} + 0,0001 \overline{I_m}, y, z \dots) - V_i(\overline{x_{ki}}, y, z \dots)}{0,0001}$$

pri čemu je:

- S_{x_k} = osjetljivosti na faktore rizika koji se sastoje od repo stopa na vlasničke instrumente;
- k = indeks koji označava vlasnički instrument;
- $\overline{x_{ki}}$ = vektor sa brojem komponenti m , koji predstavlja strukturu uslova repo ugovora za određeni vlasnički instrument k , pri čemu je m jednak broju repo stopa koje odgovaraju različitim rokovima dospjeća, koje se koriste u modelu za određivanje cijene instrumenta „i“;
- $\overline{I_m}$ = jedinična matrica dimenzije $(1 \cdot m)$;
- $V_i(.)$ = funkcija za određivanje cijene instrumenta „i“; i
- y, z = faktori rizika koji nijesu $\overline{x_{ki}}$ u funkciji za određivanje cijene V_i .

(4) Kreditna institucija izračunava osjetljivosti na delta-robni rizik za svaki faktor rizika k na sljedeći način:

$$S_k = \frac{V_i(1,01 CTY_k, \gamma, z \dots) - V_i(CTY_k, \gamma, z \dots)}{0,01}$$

pri čemu je:

- S_k = osjetljivosti na delta-robni rizik;
- k = određeni faktor robnog rizika;
- CTY_k = vrijednost faktora rizika k ;

- $V_i(.)$ = funkcija za određivanje cijene instrumenta „i“ kao funkcija faktora rizika i ; i
- y, z = faktori rizika koji nijesu CTY_k u modelu za određivanje cijene instrumenta „i“.

(5) Kreditna institucija izračunava osjetljivosti na delta-devizni rizik za svaki faktor deviznog rizika k primjenom sljedeće formule:

$$S_k = \frac{V_i(1,01FX_k, \gamma, z \dots) - V_i(FX_k, \gamma, z \dots)}{0,01}$$

pri čemu je:

- S_k = osjetljivosti na delta-devizni rizik;
- k = određeni faktor deviznog rizika;
- FX_k = vrijednost faktora rizika k ;
- $V_i(.)$ = funkcija za određivanje cijene instrumenta „i“ kao funkcija faktora rizika i ; i
- y, z = faktori rizika koji nijesu FX_k u modelu za određivanje cijene instrumenta „i“.

(6) Za stavke iz člana 418 st. 12 i 13 ove odluke, vrijednost osjetljivosti na delta-devizni rizik izračunata u skladu sa stavom 5 ovog člana jednaka je vrijednosti koju te stavke imaju u valuti u kojoj su denominovani utvrđenoj u skladu sa stavom 5 ovog člana, pomnoženoj sa važećim promptnim (spot) deviznim kursom između valute u kojoj je stavka denominovana i izvještajne valute kreditne institucije.

Osjetljivosti na vega-rizik

Član 432

(1) Kreditna institucija izračunava osjetljivost opcije na vega-rizik za određeni faktor rizika k primjenom sljedeće formule :

$$S_k = \frac{V_i(1,01 \cdot vol_k, x, y) - V_i(vol_k, x, y)}{0,01}$$

pri čemu je:

- S_k = osjetljivosti na vega-rizik;
- k = posebni faktor vega-rizika, koji se sastoji od implicirane volatilnosti;
- vol_k = vrijednost tog faktora rizika, izražena u obliku procenta; i
- x, y = faktori rizika koji nijesu vol_k u funkciji za određivanje cijene V_i .

(2) U slučaju klasa rizika kada faktori vega-rizika imaju dimenziju dospeljeća, ali se ne primjenjuju pravila raspoređivanja faktora rizika jer opcije nemaju rok dospeljeća, kreditna institucija te faktore rizika raspoređuje na najduže propisano dospeljeće, a te opcije podliježu primjeni uvećanja za rezidualne rizike.

(3) U slučaju opcija koje nemaju cijenu izvršenja (*engl. strike price*) ili cjenovna ograničenja i opcija sa više cijena izvršenja ili cjenovnih ograničenja kreditna institucija primjenjuje raspoređivanje na cijene izvršenja i rok dospeljeća kojima se koriste interno za određivanje cijene opcije, a te opcije podliježu i primjeni uvećanja za rezidualne rizike.

(4) Kreditna institucija ne izračunava vega-rizik za tranše sekjuritizacije uključene u ACTP, kako je navedeno u članu 413 st. 10 do 13 ove odluke koje nemaju impliciranu volatilnost, a za te tranše sekjuritizacije izračunavaju se zahtjevi za regulatorni kapital za delta-rizik i rizik zakrivljenosti.

Zahtjevi za izračunavanje osjetljivosti

Član 433

(1) Kreditna institucija izvodi osjetljivosti iz modela kreditne institucije za određivanje cijena koji služe kao osnova za izvještavanje višeg rukovodstva o dobiti i gubitku, korišćenjem formula iz ovog pododsjeka.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, Centralna banka može, za potrebe izračunavanja i izvještavanja u skladu sa članom 413 stav 5 ove odluke, od kreditne institucije, kojoj je dala odobrenje za primjenu alternativnog pristupa internih modela utvrđenih u Odjeljku 3 ove glave, da zahtijeva da, prilikom izračunavanja osjetljivosti u skladu sa ovim odjeljkom, primijeni cjenovnu funkciju sistema za mjerenje rizika njenog pristupa internih modela.

(3) Pri izračunavanju osjetljivosti na delta-rizik instrumenata koji uključuju opcionalnost iz člana 418 stav 2 tačka 1 ove odluke, kreditna institucija može da koristi pretpostavku da implicirana volatilnost faktora rizika ostaje konstantna.

(4) Pri izračunavanju osjetljivosti na vega-rizik instrumenata koji uključuju opcionalnost iz člana 418 stav 2 tačka 2 ove odluke primjenjuju se sljedeći zahtjevi:

- 1) za opšti kamatni rizik i rizik kreditnog spreda kreditna institucija za svaku valutu koristi pretpostavku da osnovni instrumenti faktora rizika povezani sa volatilnošću za koje izračunava vega-rizik slijede lognormalnu ili normalnu raspodjelu u modelima za određivanje cijena koji se primjenjuju za te instrumente;
- 2) za rizik vlasničkih instrumenata, robni rizik i devizni rizik kreditna institucija koristi pretpostavku da osnovni instrumenti faktora rizika povezani sa volatilnošću za koje izračunava vega-rizik slijede lognormalnu raspodjelu u modelima za određivanje cijena koji se primjenjuju za te instrumente.

(5) Kreditna institucija izračunava sve osjetljivosti, osim osjetljivosti na usklađivanja kreditnog vrednovanja.

(6) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, da koristi alternativne definicije osjetljivosti na delta-rizik pri obračunu zahtjeva za regulatorni kapital pozicije iz knjige trgovanja u skladu sa ovim odjeljkom, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) te alternativne definicije koriste se u svrhu internog upravljanja rizicima ili za izvještavanje višeg rukovodstva o dobiti i gubicima koje vrši nezavisna jedinica za kontrolu rizika u okviru kreditne institucije; i
- 2) kreditna institucija dokazuje da su te alternativne definicije adekvatnije za obuhvatanje osjetljivosti za poziciju od formule iz ovog pododsjeka i da se osjetljivosti koje iz toga proizilaze ne razlikuju značajno od onih koje su dobijene primjenom tih formula.

(7) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, da izračuna vega-osjetljivosti na osnovu linearne transformacije alternativnih definicija osjetljivosti pri izračunavanju zahtjeva za regulatorni kapital pozicije iz knjige trgovanja u skladu sa ovim odjeljkom, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) te alternativne definicije koriste se u svrhu internog upravljanja rizicima ili za izvještavanje višeg rukovodstva o dobitima i gubicima koje obavlja nezavisna jedinica za kontrolu rizika u okviru kreditne institucije; i
- 2) kreditna institucija može da dokaže da su te alternativne definicije adekvatnije za obuhvatanje osjetljivosti za poziciju nego formule iz ovog pododsjeka te da se linearnom transformacijom iz ovog stava odražava osjetljivost na vega-rizik i da se dobijene osjetljivosti značajno ne razlikuju od onih koje su dobijene primjenom formula.

Odsjek 4 – Uvećanje za rezidualni rizik

Zahtjevi za regulatorni kapital za rezidualne rizike

Član 434

(1) Kreditna institucija, uz zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik iz odsjeka 2 ovog odjeljka, na instrumente izložene rezidualnim rizicima primjenjuje, u skladu sa ovim članom, dodatne zahtjeve za regulatorni kapital.

(2) Smatra se da su instrumenti izloženi rezidualnim rizicima ako ispunjavaju bilo koji od sljedećih uslova:

- 1) instrument se odnosi na egzotični osnovni instrument, pod kojim se za potrebe ovog odjeljka, podrazumijeva instrument iz knjige trgovanja koji se odnosi na osnovnu izloženost na koju se ne primjenjuje tretman za delta-rizike, vega-rizike ili rizike zakrivljenosti u okviru metoda zasnovanog na osjetljivostima utvrđenog u odsjeku 2 ovog odjeljka ili zahtjeva za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza utvrđenog u odsjeku 5 ovog odjeljka;
- 2) instrument predstavlja instrument koji nosi druge rezidualne rizike, a koji za potrebe ovog odjeljka obuhvata bilo koji od sljedećih instrumenata:
 - instrument koji podliježe zahtjevima za regulatorni kapital za vega-rizik i rizik zakrivljenosti u okviru metoda zasnovanog na osjetljivostima utvrđenog u odsjeku 2 ovog odjeljka i generiše isplate koje se ne mogu oponašati kao konačna linearna kombinacija standardnih opcija (*engl. plain vanilla options*) sa jedinstvenom referentnom cijenom vlasničkih instrumenata, cijenom

robe, deviznim kursom, cijenom obveznica, cijenom kreditnog svopa neizmirenja obaveza ili svopa kamatne stope;

- instrument koji je pozicija koja je uključena u ACTP kako je navedeno u članu 413 stav 10 ove odluke, pri čemu se ne uzimaju u obzir zaštite koje su uključene u taj ACTP kako je navedeno u članu 413 stav 13 ove odluke.

(3) Kreditna institucija izračunava dodatne zahtjeve za regulatorni kapital iz stava 1 ovog člana kao zbir bruto zamišljenih (hipotetičkih) iznosa instrumenata iz stava 2 ovog člana, pomnožen sljedećim ponderima rizika:

- 1) 1,0% u slučaju instrumenata iz stava 2 tačka 1 ovog člana;
- 2) 0,1% u slučaju instrumenata iz stava 2 tačka 2 ovog člana.

(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija ne primjenjuje zahtjeve za regulatorni kapital za rezidualne rizike na instrument koji ispunjava bilo koji od sljedećih uslova:

- 1) instrument je uključen na priznatu berzu;
- 2) instrument je prihvatljiv za centralno poravnanje u skladu sa propisima kojima se uređuje kliring;
- 3) instrumentom se u potpunosti netira tržišni rizik druge pozicije iz knjige trgovanja, a u tom slučaju se te dvije potpuno usklađene pozicije iz knjige trgovanja izuzimaju iz zahtjeva za regulatorni kapital za rezidualne rizike.

(5) Rizik dugovječnosti, vremenske prilike, prirodne katastrofe i buduća realizovana volatilnost smatraju se egzotičnim osnovama u smislu stava 2 tačka 1 ovog člana.

(6) Ne smatra se da instrument ispunjava uslove iz stava 2 tačka 2 ovog člana samo na osnovu toga zato što nosi jedan ili više sljedećih rizika:

- 1) rizik koji proizilazi iz transakcija kod kojih se obaveza isporuke može ispuniti isporukom bilo kog instrumenta iz opsega mogućih isporuka, pri čemu druga ugovorna strana ima mogućnost da od tih instrumenata isporuči onaj koji ima najmanju vrijednost;
- 2) rizik promjene implicirane volatilnosti instrumenta sa opcionalnošću, u odnosu na impliciranu volatilnost drugih instrumenata sa opcionalnošću koji imaju isti osnovni instrument i dospijeće, ali različitu likvidnost (engl. moneyness);
- 3) rizik korelacije koji proizilazi iz opcije na indeks, pod uslovom da indeks ispunjava uslove iz člana 422 stav 3 ove odluke;
- 4) rizik korelacije koji proizilazi iz opcije u CIU koji prati referentni indeks, pod uslovom da praćenje ispunjava uslove iz člana 423 stav 4 ove odluke i da indeks ispunjava uslove iz člana 422 stav 3 ove odluke;
- 5) rizik dividende koji proizilazi iz derivatnog instrumenta čija se osnova ne sastoji isključivo od plaćanja dividendi.

(7) Smatra se da sljedeći instrumenti zadovoljavaju uslove iz stava 2 ovog člana i da predstavljaju instrumente koji nose rezidualne rizike:

- 1) opcije čije isplate zavise od kretanja cijena osnovne aktive, a ne samo od njene konačne cijene na datum izvršenja;
- 2) opcije koje počinju da važe na unaprijed određen datum u budućnosti, a čija cijena izvršenja nije još uvijek određena u trenutku kada se opcija nalazi u knjizi trgovanja kreditne institucije;
- 3) opcije u čijoj osnovi se nalazi druga opcija;
- 4) opcije sa diskontinuiranim isplatama;

- 5) opcije koje omogućavaju vlasniku da izmijeni cijenu izvršenja ili druge uslove ugovora prije dospelosti opcije;
- 6) opcije koje se mogu izvršiti na ograničen broj unaprijed određenih datuma;
- 7) opcije čija je osnovna aktiva denominovana u jednoj valuti, ali se isplate vrše u drugoj valuti, uz unaprijed određen devizni kurs između te dvije valute;
- 8) opcije sa više osnovnih aktiva (*engl. multi-underlying*), osim onih iz stava 6 tač. 3 i 4 ovog člana;
- 9) opcije koje su izložene bihevioralnom riziku, samo ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
 - opciju posjeduje ritejl klijent;
 - značajan broj takvih opcija se nalazi u knjizi trgovanja;
 - kreditna institucija je procijenila da je bihevioralni rizik kod tih opcija materijalan.

Odsjek 5 – Zahtjevi za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza

Definicije i opšte odredbe

Član 435

(1) Izrazi koji se koriste u ovom odsjeku imaju sljedeće značenje:

- 1) **kratka izloženost** (*engl. short exposure*) znači da nastankom statusa neizmirenja obaveza emitenta ili grupe emitenata kreditna institucija ostvaruje dobit, bez obzira na vrstu instrumenta ili transakcije kojom je nastala izloženost;
- 2) **duga izloženost** (*engl. long exposure*) znači da nastankom statusa neizmirenja obaveza emitenta ili grupe emitenata kreditna institucija ostvaruje gubitak, bez obzira na vrstu instrumenta ili transakcije kojom je nastala izloženost;
- 3) **bruto iznos iznenadnog nastanka statusa neizmirenja obaveza (bruto JTD)** – (*engl. gross jump-to-default*) je procijenjeni iznos gubitka ili dobiti koji bi nastanak statusa neizmirenja obaveza dužnika prouzrokovao određenoj izloženosti;
- 4) **neto iznos iznenadnog nastanka statusa neizmirenja obaveza (neto JTD)** – (*engl. net jump-to-default*) je procijenjeni iznos gubitka ili dobiti koji bi nastanak statusa neizmirenja obaveza dužnika prouzrokovao kreditnoj instituciji, nakon što je sprovedeno netiranje bruto JTD iznosa;
- 5) **gubitak zbog nastanka statusa neizmirenja obaveza** (*engl. loss given default – LGD*) je gubitak zbog nastanka statusa neizmirenja obaveza dužnika na instrumentu koji je emitovao taj dužnik, izražen kao udio u zamišljenom iznosu instrumenta;
- 6) **ponder rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza** (*engl. default risk weight*) je procenat koji predstavlja procijenjenu vjerovatnoću nastanka statusa neizmirenja obaveza svakog dužnika u odnosu na kreditnu sposobnost tog dužnika.

(2) Zahtjevi za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza primjenjuju se na dužničke i vlasničke instrumente, na derivate koji imaju u osnovi te instrumente i na derivate na čije isplate ili fer vrijednosti utiče status neizmirenja obaveza dužnika koji nije druga ugovorna strana tog derivata.

(3) Kreditna institucija izračunava zahtjeve za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza posebno za sljedeće vrste instrumenata:

- instrumente koji nijesu predmet sekjuritizacije,
- sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP, i
- sekjuritizacije koje su uključene u ACTP.

(4) Konačni zahtjevi za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza kreditne institucije dobijaju se sabiranjem sve tri komponente iz stava 3 ovog člana.

(5) Za kreditne i derivate na vlasničke instrumente koji nijesu predmet sekjuritizacije, a kojima se trguje na berzi, iznosi JTD-a po pojedinačnim komponentama određuju se primjenom dubinskog pristupa.

Pododsjek 1 - Zahtjevi za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza koji nije predmet sekjuritizacije

Bruto iznosi iznenadnog nastanka statusa neizmirenja obaveza

Član 436

(1) Kreditna institucija izračunava bruto JTD iznose za svaku dugu izloženost dužničkim instrumentima primjenom sljedeće formule:

$$JTD_{long} = \max\{LGD V_{notional} + P\&L_{long} + Adjustment_{long}; 0\}$$

pri čemu je:

JTD_{long} = bruto JTD iznos za dugu izloženost;

$V_{notional}$ = zamišljeni (hipotetički) iznos instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost;

$P\&L_{long}$ = izraz kojim se prilagođavaju dobici ili gubici koje je kreditna institucija već uzela u obzir zbog promjena fer vrijednosti instrumenta koji stvara dugu izloženost, pri čemu se dobici u formuli unose sa pozitivnim predznakom, a gubici sa negativnim predznakom;

$$P\&L_{long} = V_A - V_{notional},$$

gdje je V_A tržišna vrijednost instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost kreditne institucije u trenutku izračunavanja bruto iznosa JTD za tu izloženost;

$Adjustment_{long}$ = kada je instrument po osnovu kojeg nastaje izloženost derivatni instrument, iznos za koji će se zbog strukture derivata gubitak kreditne institucije u slučaju nastanka

statusa neizmirenja obaveza povećati ili smanjiti u odnosu na potpuni gubitak osnovnog instrumenta; povećanja se u formulu unose sa pozitivnim predznakom, a smanjenja sa negativnim predznakom;

$$\text{Adjustment}_{\text{long}} = -V_F$$

gdje je V_F tržišna vrijednost instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost kreditne institucije, izračunata pod pretpostavkom da je u trenutku izračunavanja bruto iznosa JTD za tu izloženost, dužnički instrument u statusu neizmirenja obaveza i da je stopa povraćaja (naplate) jednaka nula.

(2) Kreditna institucija izračunava bruto JTD iznose za svaku kratku izloženost dužničkim instrumentima primjenom sljedeće formule:

$$\text{JTD}_{\text{short}} = \min\{\text{LGD } V_{\text{notional}} + \text{P\&L}_{\text{short}} + \text{Adjustment}_{\text{short}}; 0\}$$

pri čemu je:

$\text{JTD}_{\text{short}}$ = bruto JTD iznos za kratku izloženost;

V_{notional} = zamišljeni (hipotetički) iznos instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost koji se u formulu unosi sa negativnim predznakom;

$\text{P\&L}_{\text{short}}$ = izraz kojim se prilagođavaju dobici ili gubici koje je kreditna institucija već uzela u obzir zbog promjena fer vrijednosti instrumenta koji stvara kratku izloženost; dobici se u formulu unose sa pozitivnim predznakom, a gubici se u formulu unose sa negativnim predznakom;

$$\text{P\&L}_{\text{short}} = V_A - V_{\text{notional}},$$

pri čemu je V_A tržišna vrijednost instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost kreditne institucije u trenutku izračunavanja bruto iznosa JTD za tu izloženost;

$\text{Adjustment}_{\text{short}}$ = kada je instrument po osnovu kojeg nastaje izloženost derivatni instrument, iznos za koji će se zbog strukture derivata dobitak kreditne institucije u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza povećati ili smanjiti u odnosu na potpuni gubitak osnovnog instrumenta; smanjenja se u formulu unose sa pozitivnim predznakom, a povećanja se u izraz formulu unose sa negativnim predznakom.

$$\text{Adjustment}_{\text{short}} = -V_F$$

gdje je V_F tržišna vrijednost instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost kreditne institucije, izračunata pod pretpostavkom da je u trenutku izračunavanja bruto iznosa JTD za tu izloženost, dužnički instrument u statusu

neizmirenja obaveza i da je stopa povraćaja (naplate) jednaka nula.

(3) Za potrebe izračunavanja iz st. 1 i 2 ovog člana, kreditna institucija primjenjuje sljedeći LGD za dužničke instrumente:

- 1) izloženostima prema nenadređenim dužničkim instrumentima dodjeljuje se LGD od 100%;
- 2) izloženostima prema nadređenim dužničkim instrumentima dodjeljuje se LGD od 75%;
- 3) izloženostima prema pokrivenim obveznicama, kako kako je navedeno u članu 169 ove odluke, dodjeljuje se LGD od 25%.

(4) Za potrebe obračuna iz st. 1 i 2 ovog člana zamišljeni (hipotetički) iznosi utvrđuju se na sljedeći način:

- 1) u slučaju obveznice zamišljeni (hipotetički) iznos je jednak nominalnoj vrijednosti dužničkog instrumenta;
- 2) u slučaju prodane opcije prodaje obveznice zamišljeni (hipotetički) iznos je jednak zamišljenom (hipotetičkom) iznosu opcije, dok je u slučaju kupljene opcije kupovine obveznice zamišljeni (hipotetički) iznos nula.

(5) Kreditna institucija, za izloženosti prema vlasničkim instrumentima, izračunava bruto JTD na sljedeći način:

$$\begin{aligned} JTD_{\text{long}} &= \max \{LGD \cdot V_{\text{notional}} + P\&L_{\text{long}} + \text{Adjustment}_{\text{long}}; 0\} \\ JTD_{\text{short}} &= \min \{LGD \cdot V_{\text{notional}} + P\&L_{\text{short}} + \text{Adjustment}_{\text{short}}; 0\} \end{aligned}$$

gdje je:

JTD_{long}	=	bruto JTD iznos za dugu izloženost;
V_{notional}	=	zamišljeni (hipotetički) iznos instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost; zamišljena (hipotetička) izloženost je fer vrijednost vlasničkih instrumenta za gotovinske vlasničke instrumente; za JTD_{short} formulu zamišljeni (hipotetički) iznos instrumenta se unosi u formulu sa negativnim predznakom;
$P\&L_{\text{long}}$	=	izraz kojim se prilagođavaju dobiti ili gubici koje je kreditna institucija već uzela u obzir zbog promjena fer vrijednosti instrumenta koji stvara dugu izloženost, pri čemu se dobiti u formuli unose sa pozitivnim predznakom, a gubici sa negativnim predznakom;

$$P\&L_{\text{long}} = V_A - V_{\text{notional}},$$

pri čemu je V_A tržišna vrijednost instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost kreditne institucije u trenutku izračunavanja bruto iznosa JTD za tu izloženost;

$\text{Adjustment}_{\text{long}}$ = iznos za koji će se zbog strukture derivata gubitak kreditne institucije u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza povećati ili smanjiti u odnosu na potpuni gubitak osnovnog instrumenta; povećanja se u formulu unose sa pozitivnim predznakom, a smanjenja sa negativnim predznakom;

$$\text{Adjustment}_{\text{long}} = -V_F$$

gdje je V_F tržišna vrijednost instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost kreditne institucije, izračunata pod pretpostavkom da je u trenutku izračunavanja bruto iznosa JTD za tu izloženost, vlasnički instrument pretrpio puni iznos gubitka.

$\text{JTD}_{\text{short}}$ = bruto JTD iznos za kratku izloženost;

$\text{P\&L}_{\text{short}}$ = izraz kojim se prilagođavaju dobici ili gubici koje je kreditna institucija već uzela u obzir zbog promjena fer vrijednosti instrumenta koji stvara kratku izloženost; dobici se u formulu unose sa pozitivnim predznakom, a gubici se u formulu unose sa negativnim predznakom; i

$\text{Adjustment}_{\text{short}}$ = iznos za koji će se zbog strukture derivata dobitak kreditne institucije u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza povećati ili smanjiti u odnosu na potpuni gubitak osnovnog instrumenta; smanjenja se u formulu unose sa pozitivnim predznakom, a povećanja se u izraz formulu unose sa negativnim predznakom.

$$\text{Adjustment}_{\text{short}} = -V_F$$

gdje je V_F tržišna vrijednost instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost kreditne institucije, izračunata pod pretpostavkom da je u trenutku izračunavanja bruto iznosa JTD za tu izloženost, vlasnički instrument pretrpio puni iznos gubitka.

(6) Kreditna institucija za potrebe obračuna iz stava 5 ovog člana vlasničkim instrumentima dodjeljuje LGD od 100%.

(7) U slučaju izloženosti riziku nastanka statusa neizmirenja obaveza koje proizilaze iz derivata čije isplate u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza dužnika nijesu povezane sa zamišljenim (hipotetičkim) iznosom određenog instrumenta koji je emitovao taj dužnik, sa LGD-om dužnika ili sa instrumentom koji je emitovao taj dužnik, kreditna institucija za procjenu bruto JTD iznosa primjenjuje alternativne metodologije.

(8) Alternativna metodologija za procjenu bruto JTD iznosa izloženosti iz stava 7 ovog člana sastoji se u izračunavanju razlike između tržišne vrijednosti derivatnog instrumenta, kako je navedeno u tom stavu, iz kojeg proističe izloženost za kreditnu instituciju u trenutku procjene bruto JTD iznosa, i tržišne vrijednosti tog derivatnog

instrumenta izračunate uz pretpostavku da je dužnik u tom trenutku u statusu neizmirenja obaveza.

(9) Ako je dužnik u statusu neizmirenja obaveza u trenutku procjene i tržišna vrijednost instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost za kreditnu instituciju u tom trenutku odražava dobitak ili gubitak nastao usljed neizmirenja obaveza dužnika, alternativna metodologija iz stava 7 ovog člana sastoji se u tome da se smatra da je bruto JTD iznos izloženosti jednak nuli.

(10) Za potrebe st. 1 i 2 ovog člana, kreditna institucija određuje zamišljeni (hipotetički) iznos instrumenata, izuzev onih koji su navedeni u stavu 4 ovog člana, primjenom sljedećih formula:

- 1) za izloženosti prema dužničkim instrumentima koji su klasifikovani kao nadređeni dužnički instrumenti ili pokrivene obveznice, zamišljeni (hipotetički) iznos instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost iznosi:

- u slučaju duge izloženosti:

$$\text{Zamišljeni (hipotetički iznos)} = \frac{V_D - V_F}{1 + \text{LGD}}$$

- u slučaju kratke izloženosti:

$$\text{Zamišljeni (hipotetički iznos)} = \frac{V_F - V_D}{1 + \text{LGD}}$$

gdje je:

LGD = LGD dodijeljen dužničkom instrumentu u skladu sa stavom 3 ovog člana;

V_D = tržišna vrijednost instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost za kreditnu instituciju, izračunata uz pretpostavku da je, u trenutku izračunavanja bruto JTD iznosa te izloženosti, dužnički instrument u statusu neizmirenja obaveza i da je ostvarena stopa naplate jednaka $(1 - \text{LGD})$;

V_F = tržišna vrijednost instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost kreditne institucije, izračunata pod pretpostavkom da je u trenutku izračunavanja bruto iznosa JTD za tu izloženost, dužnički instrument u statusu neizmirenja obaveza i da je stopa povraćaja (naplate) jednaka nula

- 2) za izloženosti prema dužničkim instrumentima koji nijesu klasifikovani kao nadređeni dužnički instrumenti, zamišljeni (hipotetički) iznos instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost iznosi nula.

(11) Za potrebe stava 5 ovog člana, zamišljeni (hipotetički) iznos instrumenta iz kojeg proizilazi izloženost, a koji nije gotovinski vlasnički instrument, iznosi nula.

Neto iznosi iznenadnog nastanka statusa neizmirenja obaveza

Član 437

(1) Kreditna institucija izračunava neto JTD iznose netiranjem bruto JTD iznosa kratkih izloženosti i dugih izloženosti, pri čemu je netiranje moguće samo između izloženosti prema istom dužniku među kojima kratke izloženosti imaju istu ili nižu nadređenost u odnosu na duge izloženosti.

(2) Netiranje može biti potpuno ili djelimično, u zavisnosti od rokova dospeljeća izloženosti koje se netiraju i sprovodi se na sljedeći način:

- 1) netiranje se sprovodi u potpunosti ako sve izloženosti koje se netiraju imaju rokove dospeljeća od jedne godine ili duže;
- 2) netiranje se provodi djelimično ako najmanje jedna od izloženosti koja se netira ima rok dospeljeća kraći od jedne godine, a u tom slučaju se obim JTD iznosa za svaku izloženost sa rokom dospeljeća kraćim od jedne godine množi sa koeficijentom roka dospeljeća izloženosti u odnosu na jednu godinu.

(3) Ako nije moguće sprovesti netiranje, u slučaju izloženosti sa rokovima dospeljeća od jedne godine ili duže, bruto JTD iznosi jednaki su neto JTD iznosima, a u slučaju izloženosti sa rokovima dospeljeća kraćim od jedne godine, neto JTD iznosi se izračunavaju množenjem bruto JTD iznosi sa rokovima dospeljeća kraćim od jedne godine sa koeficijentom roka dospeljeća izloženosti u odnosu na jednu godinu, s tim što je najkraći rok tri mjeseca.

(4) Za potrebe st. 2 i 3 ovog člana uzimaju se u obzir rokovi dospeljeća ugovora o derivatima, a ne rokovi dospeljeća njihovih osnovnih instrumenata, s tim što se vlasničkim gotovinskim izloženostima dodjeljuje se rok dospeljeća od jedne godine ili tri mjeseca, prema procjeni same kreditne institucije.

(5) Ako ugovorni ili pravni uslovi pozicije derivata koja u osnovi ima dužnički ili vlasnički gotovinski instrument i koja je zaštićena od rizika tim dužničkim ili vlasničkim gotovinskim instrumentom omogućavaju kreditnoj instituciji da zatvori obje strane te pozicije u trenutku isteka roka dospeljeća, od dvije strane pozicije ona koja prva dospje, a koja nema izloženosti riziku nastanka statusa neizmirenja obaveza osnovnog instrumenta, neto JTD iznos kombinovane pozicije jednak je nuli.

Izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza

Član 438

(1) Neto JTD iznosi, bez obzira na vrstu druge ugovorne strane, množe se ponderima rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza koji odgovaraju njihovom kreditnom kvalitetu, u skladu sa sljedećom tabelom:

Tabela 2

kategorija kreditnog kvaliteta	ponder rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza
stepen kreditnog kvaliteta 1	0,5%
stepen kreditnog kvaliteta 2	3%

stepen kreditnog kvaliteta 3	6%
stepen kreditnog kvaliteta 4	15%
stepen kreditnog kvaliteta 5	30%
stepen kreditnog kvaliteta 6	50%
bez rejtinga	15%
u statusu neizmirenja obaveza	100%

(2) Izloženosti kojima bi prema standardizovanom pristupu za kreditni rizik bio dodijeljen ponder rizika 0% u skladu sa odjeljkom 2 glave II ovog dijela odluke dodjeljuje se ponder rizika statusa neizmirenja obaveze 0%, za zahtjeve za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveze.

(3) Ponderisani neto JTD iznosi raspoređuju se u sljedeće razrede: privredna društva, centralne vlade i jedinice lokalne samouprave/opštine.

(4) Ponderisani neto JTD iznosi sabiraju se u svakom razredu u skladu sa sljedećom formulom:

$$DRC_b = \max \left\{ \left(\sum_{i \in \text{long}} RW_i \cdot \text{net JTD}_i \right) - WtS \cdot \left(\sum_{i \in \text{short}} RW_i \cdot |\text{net JTD}_i| \right); 0 \right\}$$

pri čemu je:

DRC_b = zahtjev za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za razred b;

i = indeks koji označava instrument koji pripada razredu b;

RW_i = ponder rizika; i

WtS = koeficijent kojim se priznaju koristi odnosa zaštite od rizika u okviru razreda, koji se izračunava na sljedeći način:

$$WtS = \frac{\sum \text{netJTD}_{\text{long}}}{\sum \text{netJTD}_{\text{long}} + \sum |\text{netJTD}_{\text{short}}|}$$

(5) Za potrebe izračunavanja DRC_b -a i koeficijenta WtS duge i kratke pozicije sabiraju se za sve pozicije u okviru razreda bez obzira na stepen kreditnog kvaliteta kojem su pozicije dodijeljene, kako bi se dobili zahtjevi za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveze za određeni razred.

(6) Konačni zahtjev za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza koji nije predmet sekjuritizacije dobija se jednostavnim sabiranjem zahtjeva za regulatorni kapital na nivou razreda.

(7) Za potrebe ovog člana, izloženosti se dodjeljuje kategorija kreditnog kvaliteta koja odgovara kategoriji kreditnog kvaliteta u koju bi bila raspoređena u skladu sa standardizovanim pristupom za kreditni rizik iz odjeljka 2 glave II ovog dijela odluke.

Pododsjek 2 – Zahtjevi za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP

JTD iznosi

Član 439

(1) Bruto JTD iznosi za izloženosti sekjuritizacije jednaki su njihovoj tržišnoj vrijednosti ili, ako njihova tržišna vrijednost nije dostupna, njihovoj fer vrijednosti koja se određuje u skladu sa računovodstvenim okvirom.

(2) Neto JTD iznosi određuju se netiranjem dugih bruto JTD iznosa sa kratkim bruto JTD iznosima, pri čemu je netiranje moguće isključivo između izloženosti sekjuritizacije sa istim skupom osnovne aktive koje pripadaju istoj tranši, odnosno nije dozvoljeno netiranje između izloženosti sekjuritizacije sa različitim skupovima osnovne aktive, čak i slučaju kada su tačke spajanja i tačke odvajanja jednake.

(3) Ako se rastavljanjem ili kombinovanjem postojećih izloženosti sekjuritizacije mogu savršeno oponašati druge postojeće izloženosti sekjuritizacije, osim dimenzije roka dospijea, za potrebe netiranja mogu se, umjesto postojećih izloženosti sekjuritizacije, koristiti izloženosti dobijene tim rastavljanjem ili kombinovanjem.

(4) Ako se rastavljanjem ili kombinovanjem postojećih izloženosti kod osnovnih subjekata može savršeno oponašati struktura čitave tranše postojeće izloženosti sekjuritizacije, za potrebe netiranja mogu se, umjesto postojećih izloženosti sekjuritizacije, koristiti izloženosti dobijene tim rastavljanjem ili kombinovanjem, s tim što, ako se sa odnosnim subjektima postupa na takav način, na njih se više ne primjenjuje postupanje za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza koji nije predmet sekjuritizacije.

(5) Član 437 ove odluke primjenjuje se i na postojeće izloženosti sekjuritizacije i na izloženosti koje se koriste u skladu sa st. 3 ili 4 ovog člana, a relevantna dospijea su dospijea tranši sekjuritizacije.

Izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za sekjuritizacije

Član 440

(1) Neto JTD iznosi za izloženosti sekjuritizacije množe se ponderom rizika 8% koji se primjenjuje na relevantnu izloženost sekjuritizacije, uključujući STS sekjuritizacije, iz knjige pozicija kojima se ne trguje u skladu sa hijerarhijom pristupa iz Odsjeka 3 Odjeljka 5 Glave II ovog dijela ove odluke, bez obzira na vrstu druge ugovorne strane.

(2) Na sve tranše za koje se ponderi rizika izračunavaju u skladu sa pristupima SEC-IRBA i SEC-ERBA primjenjuje se rok dospijea od jedne godine.

(3) JTD rizikom ponderisani iznosi za pojedinačne gotovinske izloženosti sekjuritizacije ograničavaju se na nivo fer vrijednosti pozicije.

(4) Neto JTD rizikom ponderisani iznosi raspoređuju se u sljedeće razrede:

- 1) jedan zajednički razred za sva privredna društva, bez obzira na regiju;
- 2) 44 različita razreda koji odgovaraju jednom razredu po regiji za svaku od jedanaest klasa aktive iz stava 5 ovog člana.

(5) Za potrebe stava 4 ovog člana jedanaest klasa aktive su:

- 1) ABCP;
- 2) krediti i lizinzi za kupovinu automobila;
- 3) hartije od vrijednosti obezbijedene zalogom na stambenim nepokretnostima (engl. *residential mortgage-backed securities* – RMBS);
- 4) kreditne kartice;
- 5) hartije od vrijednosti obezbijedene zalogom na poslovnim nepokretnostima (engl. *commercial mortgage-backed securities* – CMBS);
- 6) obezbijedena kreditna obaveza (engl. *collateralised loan obligations*),
- 7) dvostruko sekjuritizovana obezbijedena dužnička obaveza – CDO kvadrat (engl. *collateralise debt obligations squared* – CDO-squared);
- 8) mala i srednja preduzeća;
- 9) studentski krediti;
- 10) ostali ritejl;
- 11) ostali veliki klijenti (engl. *wholesale*).

(6) Za potrebe stava 4 ovog člana četiri regije su:

- 1) Azija;
- 2) Evropa;
- 3) Sjeverna Amerika; i
- 4) ostatak svijeta.

(7) Kreditna institucija se pri dodjeli izloženosti sekjuritizacije u određeni razred oslanja na klasifikaciju koja se obično primjenjuje na tržištu.

(8) Kreditna institucija raspoređuje svaku sekjuritizovanu izloženost u samo jedan od razreda iz st. 5 i 6 ovog člana, s tim što svaka izloženost sekjuritizacije koju kreditna institucija ne može da rasporedi u određeni razred prema klasi aktive ili regiji dodjeljuje se u klasu aktive „ostali ritejl“ ili ostali veliki klijenti“, odnosno u regiju „ostatak svijeta“.

(9) Ponderisani neto JTD iznosi sabiraju se u svakom razredu na isti način kao i rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza nesejuritizovanih izloženosti, primjenom formule iz člana 438 stav 4 ove odluke, čime se dobija zahtjev za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za svaki razred.

(10) Konačni zahtjev za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP dobija se jednostavnim sabiranjem zahtjeva za regulatorni kapital na nivou razreda.

Pododsjek 3 – Zahtjevi za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za sekjuritizacije uključene u ACTP

Područje primjene

Član 441

(1) Zahtjevi za regulatorni kapital za ACTP uključuju rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za izloženosti sekjuritizacije ili za zaštite koje nijesu predmet sekjuritizacije, s tim što se te zaštite isključuju iz izračunavanja rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza koji nije predmet sekjuritizacije.

(2) Kreditna institucija ne može da ostvaruje korist od diverzifikacije između zahtjeva za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza koji nije predmet sekjuritizacije, zahtjeva za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP i zahtjeva za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za sekjuritizacije uključene u ACTP.

Iznosi iznenadnog nastanka statusa neizmirenja obaveza za ACTP

Član 442

(1) Izrazi upotrijebljeni u ovom članu imaju sljedeće značenje:

- 1) **rastavljanje sa modelom za vrednovanje** (engl. *decomposition with a valuation model*) znači da se komponenta sekjuritizacije koja se odnosi na jedan subjekat vrednuje kao razlika između безусловne vrijednosti sekjuritizacije i uslovne vrijednosti sekjuritizacije uz pretpostavku da taj subjekat dođe u status neizmirenja obaveza uz LGD od 100%;
- 2) **oponašanje** – (engl. *replication*) znači da se pojedinačne tranše sekjuritizacije indeksa kombinuju kako bi oponašale drugu tranšu iste serije indeksa ili kako bi oponašale netranširanu poziciju u seriji indeksa;
- 3) **rastavljanje** (engl. *decomposition*) znači oponašanje indeksa sekjuritizacijom kojoj su odnosne izloženosti u skupu jednake izloženostima jednog subjekta koje čine taj indeks.

(2) Bruto JTD iznosi za izloženosti sekjuritizacije i izloženosti koje nijesu izloženosti sekjuritizacije u ACTP-u jednaki su njihovoj tržišnoj vrijednosti ili, ako njihova tržišna vrijednost nije dostupna, njihovoj fer vrijednosti koja se određuje u skladu sa računovodstvenim okvirom.

(3) Proizvodi (kreditni derivati) n-tog nastanka statusa neizmirenja obaveza tretiraju se kao tranširani proizvodi sa sljedećim tačkama spajanja i tačkama odvajanja:

- 1) tačka spajanja = $(N - 1) / \text{ukupan broj subjekata}$;
- 2) tačka razdvajanja = $N / \text{ukupan broj subjekata}$;

pri čemu je „ukupan broj subjekata” ukupan broj subjekata u osnovnoj korpi (engl. *basket*) ili osnovnom skupu aktive.

(4) Neto JTD iznosi određuju se netiranjem dugih bruto JTD iznosa sa kratkim bruto JTD iznosima, a takvo netiranje je moguće isključivo između izloženosti koje su u svim

pogledima identične, osim roka dospijeca, a moguće ga je izvršiti isključivo na sljedeći način:

- 1) za indekse, tranše indeksa i posebno prilagođene tranše netiranje je moguće prema rokovima dospijeca u okviru iste grupe, serije i tranši indeksa, uz primjenu odredbi za izloženosti kraće od jedne godine iz člana 437 ove odluke; netiranje dugih i kratkih bruto JTD iznosa koji savršeno oponašaju jedan drugi može se sprovesti rastavljanjem na ekvivalentne izloženosti koje se odnose na jedan subjekat primjenom modela za vrednovanje i u tim slučajevima zbir bruto JTD iznosa ekvivalentnih izloženosti koje se odnose na jedan subjekat dobijenih rastavljanjem jednak je bruto JTD iznosu nerastavljene izloženosti;
- 2) netiranje sprovođenjem rastavljanja na način iz tačke 1 ovog stava nije dozvoljeno za resekjuritizacije ili derivate sekjuritizacije;
- 3) za indekse i tranše indeksa netiranje je moguće prema rokovima dospijeca u okviru istog skupa, serija i tranši indeksa pomoću ponavljanja ili rastavljanja; ako su duge i kratke izloženosti jednake osim jedne preostale komponente, netiranje je dozvoljeno, a neto JTD iznos odražava preostalu izloženost;
- 4) različite tranše iste serije indeksa, različite serije istog indeksa i različiti skupovi indeksa ne mogu se koristiti za međusobno netiranje.

Izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za ACTP

Član 443

(1) Neto JTD iznosi množe se sljedećim:

- 1) za netranširane proizvode, ponderima rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza koji odgovaraju njihovom kreditnom kvalitetu kako se navodi u članu 438 st. 1 i 2 ove odluke; i
- 2) za tranširane proizvode ponderima rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza iz člana 440 stav 1 ove odluke.

(2) Neto JTD rizikom ponderisani iznosi raspoređuju se u razrede koji odgovaraju indeksu.

(3) Ponderisani neto JTD iznosi sabiraju se u svakom razredu primjenom sljedeće formule:

$$DRC_b = \sum_{i \in \text{long}} RW_i \cdot \text{netJTD}_i - WtS_{\text{ACTP}} \cdot \left(\sum_{i \in \text{short}} RW_i \cdot |\text{netJTD}_i| \right)$$

pri čemu je:

- DRC_b = zahtjev za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za razred b;
- i = instrument koji pripada razredu b;
- RW_i = ponder rizika; i

WtS_{ACTP} = koeficijent kojim se priznaju koristi odnosa zaštite od rizika u okviru razreda, koji se izračunava u skladu s formulom WtS iz člana 438 stav 4 ove odluke, ali uz primjenu dugih pozicija i kratkih pozicija u cijelom ACTP-u, a ne samo pozicija u određenom razredu.

(4) Kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za ACTP primjenom sljedeće formule:

$$DRC_{ACTP} = \max \left\{ \sum_b \max\{DRC_b, 0\} + 0,5 \cdot (\min\{DRC_b, 0\}; 0) \right\}$$

pri čemu je:

DRC_{ACTP} = zahtjev za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za ACTP; i

DRC_b = zahtjev za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za razred b;

Odsjek 6 – Ponderi rizika i korelacije

Pododsjek 1 – Ponderi delta-rizika i korelacije

Ponderi opšteg kamatnog rizika

Član 444

(1) Za valute koje nijesu uključene u potkategoriju najlikvidnijih valuta, kako je navedeno u članu 469 ove odluke, ponderi rizika za osjetljivosti na faktore rizika bezrizičnih stopa za svaki razred, dati su u Tabeli 3 iz ovog stava.

Tabela 3

razred	dospijeće	ponderi rizika
1	0,25 godina	1,7%
2	0,5 godina	1,7%
3	1 godina	1,6%
4	2 godine	1,3%
5	3 godine	1,2%
6	5 godina	1,1%
7	10 godina	1,1%
8	15 godina	1,1%
9	20 godina	1,1%
10	30 godina	1,1%

(2) Kreditna institucija primjenjuje ponder rizika od 1,6% za sve osjetljivosti na faktore rizika inflacije i međuvalutne baze.

(3) Ponderi rizika za faktore rizika na osnovu valuta koje su uključene u potkategoriju najlikvidnijih valuta iz člana 469 ove odluke i za domaću valutu kreditne institucije su sljedeći:

- 1) za faktore rizika bezrizične stope, ponderi rizika iz Tabele 3 iz stava 1 ovog člana podijeljeni sa $\sqrt{2}$;
- 2) za faktor rizika inflacije i faktore rizika međuvalutne baze, ponderi rizika iz stava 2 ovog člana podijeljeni sa $\sqrt{2}$.

Korelacije u okviru razreda za opšti kamatni rizik

Član 445

(1) Korelacija ρ_{kl} između dvije ponderisane osjetljivosti faktora opšteg kamatnog rizika WS_k i WS_l u okviru istog razreda i jednakog dodijeljenog roka dospijea, ali koji odgovaraju različitim krivim, iznosi 99,90%.

(2) Korelacija između dvije ponderisane osjetljivosti faktora opšteg kamatnog rizika WS_k i WS_l u okviru istog razreda, koji odgovaraju istoj krivoj, ali imaju različite rokove dospijea, određuje se primjenom sljedeće formule:

$$\max \left[e^{\left(-\theta \frac{|T_k - T_l|}{\min\{T_k, T_l\}} \right)}; 40\% \right]$$

pri čemu je:

T_k (respektivno T_l) = rok dospijea koji se odnosi na bezrizičnu stopu;

θ = 3 %.

(3) Korelacija ρ_{kl} između dvije ponderisane osjetljivosti faktora opšteg kamatnog rizika WS_k i WS_l u okviru istog razreda, koji odgovaraju različitim krivim i imaju različite rokove dospijea, jednaka je parametru korelacije iz stava 2 ovog člana pomnoženom sa 99,90%.

(4) Korelacija između bilo koje ponderisane osjetljivosti faktora opšteg kamatnog rizika WS_k i bilo koje ponderisane osjetljivosti faktora rizika inflacije WS_l iznosi 40%.

(5) Korelacija između bilo koje ponderisane osjetljivosti faktora rizika međuvalutne baze WS_k i bilo koje ponderisane osjetljivosti faktora opšteg kamatnog rizika WS_l , uključujući faktor rizika druge međuvalutne baze, iznosi 0%.

Korelacije među razredima za opšti kamatni rizik

Član 446

(1) Parametar $\gamma_{bc} = 50\%$ koristi se za sabiranje faktora rizika koji pripadaju različitim razredima.

(2) Parametar $\gamma_{bc} = 80\%$ koristi se za sabiranja faktora kamatnog rizika zasnovanog na određenoj valuti kako je navedeno u članu 461 stav 3 ove odluke i faktora kamatnog rizika zasnovanog na euru.

Ponderi rizika za rizik kreditnog spreda koji nije predmet sekjuritizacije

Član 447

(1) Ponderi rizika za osjetljivosti na faktore rizika kreditnog spreda koji nije predmet sekjuritizacije isti su za sva dospijeća (0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina, deset godina) u okviru svakog razreda iz Tabele 4 iz ovog stava.

Tabela 4

broj razreda	kreditni kvalitet	Sektor	ponder rizika (%)
1	sve	Vlada Crne Gore, Centralna banka Crne Gore centralne vlade i centralne banke država članica EU	0,50%
2	od 1 do 3	centralne vlade, uključujući centralne banke trećih zemalja, multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije iz člana 154 stav 4 ili člana 155 ove odluke	0,5%
3		jedinice regionalne ili lokalne samouprave i subjekti javnog sektora	1,0%
4		subjekti finansijskog sektora uključujući kreditne institucije koje je osnovala centralna vlada, jedinice regionalne ili lokalne samouprave te zajmodavci koji odobravaju promotivne kredite	5,0%
5		osnovni materijali, energetika, industrija, poljoprivreda, prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje	3,0%
6		roba ili usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3,0%
7		tehnologija, telekomunikacije	2,0%
8		zdravstvena zaštita, komunalne usluge, stručne i tehničke djelatnosti	1,5%
9		pokrivene obveznice koje su emitovale kreditne institucije država članica	1,0%
10	1	pokrivene obveznice koje su emitovale kreditne institucije u trećim zemljama	1,5%

broj razreda	kreditni kvalitet	Sektor	ponder rizika (%)
	od 2 do 3		2,5%
11	od 4 do 6 i bez rejtinga	centralna vlada, uključujući centralne banke, treće zemlje, multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije iz člana 154 stav 4 ili člana 155 ove odluke	3,0%
12		jedinice regionalne ili lokalne samouprave i subjekti javnog sektora	4,0%
13		subjekti finansijskog sektora uključujući kreditne institucije koje je osnovala centralna vlada, jedinice regionalne ili lokalne samouprave, kreditnori koji odobravaju promotivne kredite i pokrivene obveznice	12,0%
14		osnovni materijali, energetika, industrija, poljoprivreda, prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje	7,0%
15		roba ili usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	8,5%
16		tehnologija, telekomunikacije	5,5%
17		zdravstvena zaštita, komunalne usluge, stručne i tehničke djelatnosti	5,0%
18	drugi sektor		12,0%
19	kreditni indeksi koji se kotiraju na berzi, kod kojih većina konstituenata ima investicioni rejting		1,5%
20	kreditni indeksi koji se kotiraju na berzi kod kojih većina konstituenata nema investicioni rejting ili je bez rejtinga		5%

(2) Za potrebe ovog člana, izloženost se raspoređuje u kategoriju kreditnog kvaliteta koja odgovara kategoriji kreditnog kvaliteta koja bi joj bila dodijeljena u skladu sa standardizovanim pristupom za kreditni rizik iz odjeljka 2 glave II ovog dijela odluke.

(3) Prilikom dodijeljivanja izloženosti riziku određenom sektoru, kreditna institucija se oslanja na klasifikaciju koja se obično primjenjuje na tržištu za grupisanje emitenata prema sektoru.

(4) Kreditna institucija raspoređuje svakog emitenta u samo jedan od razreda sektora iz Tabele 4 iz stava 1 ovog člana, s tim da se izloženost riziku koja se odnosi na emitenta kojeg kreditna institucija ne može da rasporedi u neki od razreda od 1 do 17 raspoređuje u razred 18 (drugi sektor).

(5) Izuzetno od st. 3 i 4 ovog člana, kreditna institucija može da izloženost riziku po osnovu pokrivene obveznice koja nema rejting rasporedi u razred 4, ako kreditna institucija koja je emitovala pokrivenu obveznicu ima stepen kreditnog kvaliteta od 1 do 3.

Korelacije u okviru razreda za rizik kreditnog spreda koji nije predmet sekjuritizacije

Član 448

(1) Između dvije osjetljivosti WS_k i WS_l u okviru istog razreda parametar korelacije ρ_{kl} određuje se na sljedeći način:

$$\rho_{kl} = \rho_{kl}^{(name)} \cdot \rho_{kl}^{(tenor)} \cdot \rho_{kl}^{(basis)}$$

pri čemu je:

$\rho_{kl}^{(name)}$ jednak je 1 ako su dva subjekta osjetljivosti k i l identični; jednak je 35% ako su dva subjekta osjetljivosti k i l u razredima od 1 do 18 iz Tabele 4 iz člana 447 stav 1 ove odluke, a ako to nije slučaj jednak je 80%;

$\rho_{kl}^{(tenor)}$ jednak je 1 ako su dvije tačke osjetljivosti k i l identične, a ako to nije slučaj jednak je 65%; i

$\rho_{kl}^{(basis)}$ jednak je 1 ako se dvije osjetljivosti odnose na iste krive, a ako to nije slučaj jednak je 99,90%.

(2) Parametri korelacije iz stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na razred 18 iz Tabele 4 iz člana 447 stav 1 ove odluke.

(3) Formula za ukupan zahtjev za kapital za delta-rizik u okviru razreda 18 jednaka je zbiru apsolutnih vrijednosti neto ponderisanih osjetljivosti raspoređenih u taj razred:

$$K_{b(bucket\ 18)} = \sum_k |WS_k|$$

Korelacije između razreda za rizik kreditnog spreda koji nije predmet sekjuritizacije

Član 449

Parametar korelacije γ_{bc} koji se primjenjuje prilikom sabiranja osjetljivosti između različitih razreda određuje se na sljedeći način:

$$\gamma_{bc} = \gamma_{bc}^{(rating)} \cdot \gamma_{bc}^{(sector)}$$

pri čemu je:

$\gamma_{bc}^{(rating)}$ jednak je:

- 1, ako su razredi b i c razredi od 1 do 17 i ako oba razreda imaju isti stepen kreditnog kvaliteta (ili stepen kreditnog kvaliteta od 1 do 3 ili od 4 do 6), a ako to nije slučaj jednak je 50%; za potrebe ovog obračuna smatra se da razred 1 pripada istom stepenu kreditnog kvaliteta kao razredi koji imaju stepen kreditnog kvaliteta od 1 do 3;
- 1, ako je ili razred b ili c razred 18;

- 3) 1, ako je razred b ili c razred 19, a drugi razred ima stepen kreditnog kvaliteta od 1 do 3; a ako to nije slučaj jednak 50%;
- 4) 1, ako je razred b ili c razred 20, a drugi razred ima stepen kreditnog kvaliteta od 4 do 6; a ako to nije slučaj jednak 50%;

$(\gamma_{bc}^{(sector)})$ jednak je 1 ako dva razreda pripadaju istom sektoru, a ako to nije slučaj jednak je odgovarajućem procentu određenom u Tabeli 5 iz ovog stava.

Tabela 5

Razred	1, 2 i 11	3 i 12	4 i 13	5 i 14	6 i 15	7 i 16	8 i 17	9 i 10	18	19	20
1, 2, i 11		75%	10%	20%	25%	20%	15%	10%	0%	45%	45%
3 i 12			5%	15%	20%	15%	10%	10%	0%	45%	45%
4 i 13				5%	15%	20%	5%	20%	0%	45%	45%
5 i 14					20%	25%	5%	5%	0%	45%	45%
6 i 15						25%	5%	15%	0%	45%	45%
7 i 16							5%	20%	0%	45%	45%
8 i 17								5%	0%	45%	45%
9 i 10									0%	45%	45%
18										0%	0%
19											75%
20											

Ponderi rizika za rizik kreditnog spreda za sekjuritizacije uključene u ACTP

Član 450

(1) Ponderi rizika za osjetljivosti na faktore rizika kreditnog spreda za sekjuritizacije uključene u ACTP isti su za sva dospijeća (0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina, deset godina) u okviru svakog razreda koji su dati u Tabeli 6 iz ovog stava.

Tabela 6

broj razreda	kreditni kvalitet	sektor	ponder rizika
1	sve	centralna vlada, uključujući centralne banke, država članica	4,0%
2	stepen kreditnog kvaliteta od 1 do 10	centralna vlada, uključujući centralne banke, treće zemlje, multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije iz člana 154 stav 4 ili člana 155 ove odluke	4,0%
3		jedinice regionalne ili lokalne samouprave i subjekti javnog sektora	4,0%

broj razreda	kreditni kvalitet	sektor	ponder rizika
4		subjekti finansijskog sektora uključujući kreditne institucije koje je osnovala centralna vlada, jedinice regionalne ili lokalne samouprave te zajmodavci koji odobravaju promotivne kredite	8,0%
5		osnovni materijali, energetika, industrija, poljoprivreda, prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje	5,0%
6		roba ili usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	4,0%
7		tehnologija, telekomunikacije	3,0%
8		zdravstvena zaštita, komunalne usluge, stručne i tehničke djelatnosti	2,0%
9		pokrivene obveznice koje su emitovale kreditne institucije država članica	3,0%
10		pokrivene obveznice koje su emitovale kreditne institucije iz trećih zemalja	6,0%
11	stepen kreditnog kvaliteta od 11 do 17	centralna vlada, uključujući centralne banke, treće zemlje, multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije iz člana 154 stav 4 ili člana 155 ove odluke	13,0%
12		jedinice regionalne ili lokalne samouprave i subjekti javnog sektora	13,0%
13		subjekti finansijskog sektora uključujući kreditne institucije koje je osnovala centralna vlada, jedinice regionalne ili lokalne samouprave, zajmodavci koji odobravaju promotivne kredite i pokrivene obveznice	16,0%
14		osnovni materijali, energetika, industrija, poljoprivreda, prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje	10,0%
15		roba ili usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	12,0%
16		tehnologija, telekomunikacije	12,0%
17		zdravstvena zaštita, komunalne usluge, stručne i tehničke djelatnosti	12,0%
18		drugi sektor	13,0%

(2) Za potrebe ovog člana, izloženosti se dodjeljuje stepen kreditnog kvaliteta koji odgovara stepenu kreditnog kvaliteta koji bi joj se dodijelio u skladu sa standardizovanim pristupom za kreditni rizik iz Odjeljka 2 Glave II ovog dijela odluke.

(3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, izloženost riziku pokrivena obveznice koja nema rejting, kreditna institucija može da rasporedi u razred 4 ako kreditna institucija koja emituje pokrivenu obveznicu ima stepen kreditnog kvaliteta od 1 do 3.

Korelacije za rizik kreditnog spreda za sekjuritizacije uključene u ACTP

Član 451

(1) Korelacija za delta-rizik ρ_{kl} izvodi se u skladu sa članom 448 ove odluke, osim što je za potrebe ovog stava $\rho_{kl}^{(basis)}$ jednak 1 ako se dvije osjetljivosti odnose na iste krive, a jednak 99,00% ako to nije slučaj.

(2) Korelacija γ_{bc} izvodi se u skladu sa članom 449 ove odluke.

Ponderi rizika za rizik kreditnog spreda za sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP

Član 452

(1) Ponderi rizika za osjetljivosti na faktore rizika kreditnog spreda za sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP isti su za sva dospijeća (0,5 godina, jedna godina, tri godine, pet godina, deset godina) u okviru svakog razreda i utvrđuju se za svaki razred iz Tabele 7 iz ovog stava.

Tabela 7

broj razreda	kreditni kvalitet	Sektor	ponder rizika
1	nadređeni i stepen kreditnog kvaliteta od 1 do 10	RMBS – Prime	0,9%
2		RMBS – Mid-Prime	1,5%
3		RMBS – Sub-Prime	2,0%
4		CMBS	2,0%
5		hartije od vrijednosti obezbijeđene aktivom (ABS) – studentski krediti	0,8%
6		ABS – kreditne kartice	1,2%
7		ABS – automobili	1,2%
8		obezbijeđene kreditne obaveze (CLO) koje nijesu uključene u ACTP	1,4%
9	nenadređeni i stepen kreditnog kvaliteta od 1 do 10	RMBS – Prime	1,125%
10		RMBS – Mid-Prime	1,875%
11		RMBS – Sub-Prime	2,5%
12	stepen kreditnog kvaliteta od 11 do 17 i bez rejtinga	CMBS	2,5%
13		ABS – studentski krediti	1%
14		ABS – kreditne kartice	1,5%
15		ABS – automobili	1,5%

16		CLO – non-ACTP	1,75%
17		RMBS – Prime	1,575%
18		RMBS – Mid-Prime	2,625%
19		RMBS – Sub-Prime	3,5%
20		CMBS	3,5%
21		ABS – studentski krediti	1,4%
22		ABS – kreditne kartice	2,1%
23		ABS – automobili	2,1%
24		obezbijeđene kreditne obaveze (CLO) koje nijesu uključene u ACTP	2,45%
25	drugi sektor		3,5%

(2) Prilikom dodijele izloženosti riziku određenom sektoru, kreditna institucija se oslanja na klasifikaciju koja se obično primjenjuje na tržištu za grupisanje emitenta prema sektoru.

(3) Kreditna institucija raspoređuje svaku tranšu u jedan od razreda sektora iz tabele 7 iz stava 2 ovog člana, s tim da se izloženosti riziku od bilo koje tranše koju kreditna institucija ne može da rasporedi u neki od razreda od 1 do 24 raspoređuju u razred 25 (drugi sektor).

(4) Za potrebe ovog člana, izloženosti se dodjeljuje stepen kreditnog kvaliteta koji odgovara stepenu kreditnog kvaliteta koji bi joj se dodijelio u skladu sa pristupom zasnovanim na eksternim rejting-sistemima iz Odjeljka 5 Glave II ovog dijela odluke.

Korelacije u okviru razreda za rizik kreditnog spreda za sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP

Član 453

(1) Između dvije osjetljivosti WS_k i WS_l u okviru istog razreda parametar korelacije ρ_{kl} određuje se na sljedeći način:

$$\rho_{kl} = \rho_{kl}^{(tranche)} \cdot \rho_{kl}^{tenor} \cdot \rho_{kl}^{basis}$$

pri čemu je:

$\rho_{kl}^{(tranche)}$ jednak je 1 ako su dva subjekta osjetljivosti k i l u okviru istog razreda i odnose se na istu tranšu sekjuritizacije (više od 80% preklapanja u smislu zamišljenog (hipotetičkog) iznosa), a ako to nije slučaj jednak je 40%;

ρ_{kl}^{tenor} jednak je 1 ako su dvije tačke osjetljivosti k i l identične, a ako to nije slučaj jednak je 80 %; i

ρ_{kl}^{basis} jednak je 1 ako se dvije osjetljivosti odnose na iste krive, a ako to nije slučaj jednak je 99,90%.

(2) Parametri korelacije iz stava 1 ne primjenjuju se na razred 25 iz Tabele 7 iz člana 452 stav 1 ove odluke.

(3) Formula za ukupan zahtjev za regulatorni kapital za delta-rizik u okviru razreda 25 jednaka je zbiru apsolutnih vrijednosti neto ponderisanih osjetljivosti raspoređenih u taj razred:

$$K_{b(\text{bucket } 25)} = \sum_k |WS_k|$$

Korelacije među razredima za rizik kreditnog spreda za sekjuritizacije koje nijesu uključene u ACTP

Član 454

(1) Parametar korelacije γ_{bc} primjenjuje se prilikom sabiranja osjetljivosti između različitih razreda i iznosi 0%.

(2) Zahtjev za regulatorni kapital za razred 25 dodaje se ukupnom kapitalu na nivou klase rizika, pri čemu se učinak diverzifikacije ili zaštite od rizika ne priznaje ni u jednom drugom razredu.

Ponderi rizika za rizik vlasničkih instrumenata

Član 455

(1) Ponderi rizika za osjetljivosti na faktore rizika vlasničkih instrumenata i repo stopa na vlasničke instrumente utvrđuju se za svaki razred u Tabeli 8 iz ovog člana.

Tabela 8

broj razreda	tržišna kapitalizacija	privreda	sektor	Ponder rizika za promptnu cijenu vlasničkih instrumenata	Ponder rizika za repo stopu na vlasničke instrumente
1	velika	ekonomija tržišta u razvoju	roba i usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, zdravstvo, komunalne usluge	55%	0,55%
2			telekomunikacije, industrija	60%	0,60%
3			osnovni materijali, energetika, poljoprivreda, proizvodnja, rudarstvo i vađenje rude	45%	0,45%
4			finansijske usluge uključujući finansijske usluge koje podržava vlada (engl. <i>government-backed</i>)	55%	0,55%

			<i>financials</i>), poslovanje sa nepokretnostima, tehnologija		
5		razvijena (napredna) ekonomija	roba i usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, zdravstvo, komunalne usluge	30%	0,30%
6			telekomunikacije, industrija	35%	0,35%
7			osnovni materijali, energetika, poljoprivreda, proizvodnja, rudarstvo i vađenje rude	40%	0,40%
8			finansijske usluge uključujući finansijske usluge koje podržava vlada, poslovanje nepokretnostima, tehnologija	50%	0,50%
9	mala	ekonomija tržišta u razvoju	svi sektori opisani pod brojevima razreda 1, 2, 3 i 4	70%	0,70%
10		razvijena ekonomija	svi sektori opisani pod brojevima razreda 5, 6, 7 i 8	50%	0,50%
11	drugi sektor			70%	0,70%
12	Velika tržišna kapitalizacija, napredni ekonomski indeksi			15%	0,15%
13	Drugi indeksi			25%	0,25%

(2) Prilikom raspoređivanja izloženosti riziku u određeni sektor, kreditna institucija se oslanja na klasifikaciju koja se obično koristi na tržištu za grupisanje emitenata prema sektoru.

(3) Kreditna institucija raspoređuje svakog emitenta u jedan od razreda sektora u Tabeli 8 iz stava 1 ovog člana, te raspoređuje sve emitente iz iste industrije u isti sektor.

(4) Izloženosti riziku od bilo kojeg emitenta kojeg kreditna institucija ne može da rasporedi u neki sektor na taj način, raspoređuju se u razred 11 u Tabeli 8 iz stava 1 ovog člana.

(5) Višenacionalni ili višesektorski izdavaoci vlasničkih instrumenata raspoređuju se u određeni razred na osnovu najznačajnije regije i sektora u kojem taj emitent vlasničkih instrumenata posluje.

(6) Za potrebe određivanja pondera rizika za osjetljivosti na faktore rizika vlasničkih instrumenata i repo stopa na vlasničke instrumente, sljedeće zemlje smatraju se razvijenim ekonomijama:

- 1) države članice Evropske unije i zemlje koje su ugovorne strane Sporazuma o Evropskom ekonomskom prostoru;
- 2) prekomorske zemlje i teritorije koje imaju posebne odnose sa Danskom, Francuskom ili Holandijom, uključujući Farska ostrva i one koje su navedene u Aneksu II Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.

3) sljedeće treće zemlje:

- Australija;
- Kanada;
- Hong Kong;
- Japan;
- Meksico;
- Novi Zeland;
- Singapur;
- Svajcarska;
- Ujedinjeno Kraljevstvo;
- SAD.

(7) Za potrebe određivanja pondera rizika za osjetljivosti na faktore rizika vlasničkih instrumenata i repo stopa na vlasničke instrumente, zemlje koje nijesu navedene u stavu 6 ovog člana smatraju se tržištima u razvoju.

Korelacije u okviru razreda za rizik vlasničkih instrumenata

Član 456

(1) Parametar korelacije za delta-rizik ρ_{kl} između dvije osjetljivosti WS_k i WS_l u okviru istog razreda iznosi 99,90% kada je jedna osjetljivost na promptnu (spot) cijenu vlasničkih instrumenata, a druga osjetljivost na repo stopu na vlasničke instrumente, ako se obje odnose na istog emitenta vlasničkih instrumenata.

(2) U ostalim slučajevima, osim slučajeva iz stava 1 ovog člana, parametar korelacije ρ_{kl} između dvije osjetljivosti WS_k i WS_l na promptnu (spot) cijenu vlasničkih instrumenata u okviru istog razreda određuje se na sljedeći način:

- 1) 15% između dvije osjetljivosti u okviru istog razreda u okviru kategorije velike tržišne kapitalizacije, ekonomije tržišta u razvoju (razred broj 1, 2, 3 ili 4);
- 2) 25% između dvije osjetljivosti u okviru istog razreda u okviru kategorije velike tržišne kapitalizacije, napredne ekonomije (razred broj 5, 6, 7 ili 8);
- 3) 7,5% između dvije osjetljivosti u okviru istog razreda u okviru kategorije male tržišne kapitalizacije, ekonomije tržišta u razvoju (razred broj 9);
- 4) 12,5% između dvije osjetljivosti u okviru istog razreda u okviru kategorije male tržišne kapitalizacije, napredne ekonomije (razred broj 10);
- 5) 80% između dvije osjetljivosti u okviru istog razreda koje se raspoređuju u bilo koji razred indeksa (razred broj 12 ili 13).

(3) Parametar korelacije ρ_{kl} između dvije osjetljivosti WS_k i WS_l na repo stopu na vlasničke instrumente u okviru istog razreda, određuje se u skladu sa stavom 2 tačke 1 do 4 ovog člana.

(4) Parametar korelacije ρ_{kl} između dvije osjetljivosti WS_k i WS_l u okviru istog razreda, pri čemu je jedna osjetljivost na promptnu cijenu vlasničkih instrumenata, a druga osjetljivost na repo stopu na vlasničke instrumente i obje se osjetljivosti odnose na različitog emitenta vlasničkih instrumenata, određuje se tako što se parametri korelacije iz stava 2 ovog člana množe sa 99,90%.

(5) Parametri korelacije iz st. 1 do 4 ovog člana ne primjenjuju se na razred 11.

(6) Formula za ukupan zahtjev za kapital za delta-rizik u okviru razreda 11 jednaka je zbiru apsolutnih vrijednosti neto ponderisanih osjetljivosti raspoređenih u taj razred:

$$K_{b(bucket\ 11)} = \sum_k |WS_k|$$

Korelacije među razredima za rizik vlasničkih instrumenata

Član 457

(1) Parametar korelacije γ_{bc} primjenjuje se prilikom sabiranja osjetljivosti među različitim razredima.

(2) Parametar korelacije određuje se u odnosu na razrede iz Tabele 8 iz člana 455 stav 1 ove odluke na slijedeći način:

- 1) 15% ako se dva razreda mogu rasporediti u brojeve razreda od 1 do 10;
- 2) 0% ako je bilo koji od oba razreda, razred 11;
- 3) 75% ako oba razreda pripadaju u razrede od 12 do 13;
- 4) 45% u drugim slučajevima.

Ponderi rizika za robni rizik

Član 458

Ponderi rizika za osjetljivosti na faktore robnog rizika dati su u Tabeli 9 iz ovog člana.

Tabela 9

broj razreda	naziv razreda	Ponderi rizika
1	energetika – čvrsta goriva	30%
2	energetika – tečna goriva	35%
3	energetika – električna energija	60%
3.a	energetika – trgovanje emisijama ugljenika u okviru ETS-a EU-a	40%
3.b	energetika – trgovanje emisijama ugljenika van okvira ETS-a EU-a	60%
4	teret	80%
5	metali – neplemeniti	40%
6	plinovita goriva	45%
7	plemeniti metali (uključujući zlato)	20%
8	žitarice i uljane sjemenke	35%
9	stočarski proizvodi i mliječni proizvodi	25%
10	potrošni proizvodi i ostali poljoprivredni proizvodi	35%
11	ostala roba	50%

Korelacije u okviru razreda za robni rizik

Član 459

(1) Za potrebe ovog člana, bilo koje dvije robe smatraju se različitim robama ako na tržištu postoje dva ugovora koja se razlikuju samo po osnovnoj robi koju treba isporučiti prema svakom ugovoru.

(2) Između dvije osjetljivosti WS_k i WS_l u okviru istog razreda parametar korelacije ρ_{kl} određuje se na sljedeći način:

$$\rho_{kl} = \rho_{kl}^{(commodity)} \cdot \rho_{kl}^{(tenor)} \cdot \rho_{kl}^{(basis)}$$

pri čemu je:

$\rho_{kl}^{(commodity)}$ jednak je 1, ako su dvije robe osjetljivosti k i l identične, a ako to nije slučaj jednak je korelacijama u okviru razreda iz Tabele 10 iz ovog člana;

$\rho_{kl}^{(tenor)}$ jednak je 1, ako su dvije tačke osjetljivosti k i l identične, a ako to nije slučaj jednak je 99%; i

$\rho_{kl}^{(basis)}$ jednak je 1, ako su dvije osjetljivosti identične u mjestu isporuke robe, a ako to nije slučaj jednak je 99,90%.

(3) Korelacije u okviru razreda $\rho_{kl}^{(commodity)}$ su:

Tabela 10

broj razreda	naziv razreda	korelacija $\rho_{kl}^{(commodity)}$
1	energetika – čvrsta goriva	55%
2	energetika – tečna goriva	95%
3	energetika – električna energija i trgovanje emisijama ugljenika	40%
4	teret	80%
5	metali koji nijesu plemeniti	60%
6	gasovita (plinska) goriva	65%
7	plemeniti metali (uključujući zlato)	55%
8	žitarice i uljane sjemenke	45%
9	stočarski proizvodi i mliječni proizvodi	15%
10	potrošni proizvodi i ostali poljoprivredni proizvodi	40%
11	ostala roba	15%

(4) Ne odstupajući od stava 1 ovog člana, primjenjuju se sljedeća pravila:

- 1) dva faktora rizika koji su raspoređeni u razred 3 iz Tabele 10 iz stava 3 ovog člana i koji se odnose na električnu energiju koja se proizvodi u različitim regijama ili se isporučuje u različitim periodima na osnovu ugovora smatraju se različitim faktorima robnog rizika;

- 2) dva faktora rizika koji su raspoređeni u razred 4 iz Tabele 10 iz stava 3 ovog člana i koji se odnose na teret, pri čemu su rute ili nedjelja isporuke razlikuju, smatraju se različitim faktorima robnog rizika.

Korelacije između razreda za robni rizik

Član 460

Parametar korelacije γ_{bc} koji se primjenjuje prilikom sabiranja osjetljivosti između različitih razreda iznosi:

- 1) 20% - ako oba razreda potpadaju pod razrede od 1 do 10 iz Tabele 10 iz člana 459 stav 3 ove odluke;
- 2) 0% - ako je bilo koji od oba razreda, razred 11 iz Tabele 10 iz člana 459 stav 3 ove odluke.

Ponderi rizika za devizni rizik

Član 461

(1) Ponderi rizika od 15% primjenjuju se za sve osjetljivosti na faktore deviznog rizika.

(2) Ponder rizika faktora deviznog rizika u vezi sa parovima valuta koji se sastoje od eura i valute države članice koja učestvuje u drugoj fazi ekonomske i monetarne unije (ERM II) jedan je od sljedećih:

- 1) ponder rizika iz stava 1 ovog člana podijeljen sa 3;
- 2) maksimalna fluktuacija u okviru raspona fluktuacije koji su formalno dogovorile država članica i Evropska centralna banka ako je taj raspon fluktuacije uži od raspona fluktuacije utvrđenog u okviru ERM-a II.

(3) Nezavisno od stava 2 ovog člana, ponder rizika faktora deviznih rizika u vezi sa valutama iz stava 2 ovog člana koje učestvuju u ERM-u II sa formalno dogovorenim rasponom fluktuacije koji je uži od standardnog raspona od plus ili minus 15%, jednak je maksimalnom procentu fluktuacije u okviru tog užeg raspona.

(4) Ponder rizika faktora deviznog rizika uključenih u potkategoriju najlikvidnijih parova valuta iz člana 469 stav 8 tačka 3 ove odluke ponder je rizika iz stava 1 ovog člana podijeljen sa $\sqrt{2}$.

(5) Ako podaci o dnevnom deviznom kursu za period od prethodne tri godine pokažu da je par valuta koji se sastoji od eura i valute koja nije euro države članice EU konstantan i da je kreditna institucija u vezi sa odgovarajućim trgovanjima povezanim sa tim parom valuta uvijek u mogućnosti da se suoči sa nultom razlikom između tražene i ponuđene cijene, kreditna institucija može primjenjivati ponder rizika iz stava 1 podijeljen sa 2, uz uslov da za takav pristup ima izričito odobrenje Centralne banke.

Korelacije za devizni rizik

Član 462

Na sabiranje osjetljivosti faktora deviznog rizika primjenjuje se jedinstveni parametar korelacije γ_{bc} koji iznosi 60%.

Pododsjek 2 – Ponderi i korelacije za vega-rizik i rizik zakrivljenosti

Ponderi za vega-rizik i rizik zakrivljenosti

Član 463

(1) Za faktore vega-rizika razredi su slični razredima za faktore delta-rizika koji su utvrđeni u skladu sa Pododsjekom 1 Odsjeka 3 ovog odjeljka.

(2) Ponderi rizika za osjetljivosti na faktore vega-rizika dodjeljuju se u skladu sa klasom rizika faktora rizika, u skladu sa Tabelom 1 iz ovog stava.

Tabela 1

klasa rizika	ponderi rizika
opšti kamatni rizik (GIRR)	100%
rizik kreditnog spreda koji nije predmet sekjuritizacije	100%
rizik kreditnog spreda koji je predmet sekjuritizacije (ACTP)	100%
rizik kreditnog spreda koji je predmet sekjuritizacije a koji nije uključen u ACTP	100%
vlasnički instrumenti (velika kapitalizacija i indeksi)	77,78%
vlasnički instrumenti (mala kapitalizacija i drugi sektor)	100%
roba	100%
devizni kurs	100%

(3) Razredi korišćeni u kontekstu delta-rizika u Pododsjeku 1 ovog odsjeka koriste se u kontekstu rizika zakrivljenosti, osim ako je u ovom odjeljku drugačije navedeno.

(4) Ponderi rizika zakrivljenosti za faktore deviznog rizika i rizika zakrivljenosti vlasničkih instrumenata relativne su promjene jednake ponderima delta-rizika iz Pododsjeka 1 ovog odsjeka.

(5) Ponder rizika zakrivljenosti za faktore rizika zakrivljenosti za opštu kamatu, kreditni spread i robu jednak je paralelnom pomjeranju svih tačaka za svaku krivu na osnovu najvećeg propisanog pondera delta-rizika iz Pododsjeka 1 ovog odsjeka za relevantni razred rizika.

Korelacije za vega-rizik i rizik zakrivljenosti

Član 464

(1) Parametar korelacije ρ_{kl} između osjetljivosti na vega-rizik u okviru istog razreda kategorije opšteg kamatnog rizika (GIRR) određuje se na sljedeći način:

$$\rho_{kl} = \min\{\rho_{kl}^{(\text{option maturity})} \cdot \rho_{kl}^{(\text{underlying maturity})}; 1\}$$

pri čemu je:

$\rho_{kl}^{(\text{option maturity})}$ jednako $e^{-\alpha \frac{|T_k - T_l|}{\min\{T_k; T_l\}}}$ pri čemu α iznosi 1 %, a T_k i T_l jednaki su dospijeću opcija za koje su izvedene vega-osjetljivosti izraženo u broju godina; i

$\rho_{kl}^{(\text{underlying maturity})}$ jednako $e^{-\alpha \frac{|T_k^U - T_l^U|}{\min\{T_k^U; T_l^U\}}}$ pri čemu α iznosi 1%, a T_k^U i T_l^U jednaki su dospijećima osnovnih instrumenata opcija za koje su izvedene vega-osjetljivosti umanjeno za dospijeća odgovarajućih opcija, u oba slučaja izraženo u broju godina.

(2) Parametar korelacije ρ_{kl} između osjetljivosti na vega-rizik u okviru razreda drugih klasa rizika određuje se na sljedeći način:

$$\rho_{kl} = \min\{\rho_{kl}^{(\text{DELTA})} \cdot \rho_{kl}^{(\text{option maturity})}; 1\}$$

pri čemu je:

$\rho_{kl}^{(\text{DELTA})}$ jednak delta-korelaciji u okviru razreda koja odgovara razredu kojem bi bili dodijeljeni faktori vega-rizika k i l; i

$\rho_{kl}^{(\text{option maturity})}$ određuje se u skladu sa stavom 1 ovog člana.

(3) U pogledu osjetljivosti na vega-rizik između razreda u okviru klase rizika (opšti kamatni rizik i rizik koji nije opšti kamatni rizik) isti parametri korelacije za γ_{bc} , kako je navedeno za delta-korelacije za svaku klasu rizika u Odsjeku 4 ovog odjeljka, primjenjuju se u kontekstu vega-rizika.

(4) Diverzifikacije ili koristi zaštite ne priznaju se u standardizovanom pristupu između faktora vega-rizika i faktora delta-rizika, tako da se ukupni zahtjevi za vega-rizik i delta-rizik dobijaju jednostavnim sabiranjem.

(5) Korelacije rizika zakrivljenosti jednake su kvadratu odgovarajućih korelacija delta-rizika ρ_{kl} i γ_{bc} iz Pododsjeka 1 ovog odjeljka.

ODJELJAK 3 - Alternativni pristup internih modela

Odsjek 1 - Odobrenje i zahtjevi za regulatorni kapital

Alternativni pristup internih modela i odobrenje za primjenu alternativnih internih modela

Član 465

(1) Kreditna institucija može da, za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik, primjenjuje alternativni pristup internih modela ako ispunjava sve zahtjeve iz ovog poglavlja.

(2) Centralna banka, nakon provjere da li ispunjava zahtjeve iz čl. 473, 474 i 475 ove odluke, izdaje odobrenje kreditnoj instituciji za izračunavanje njenih zahtjeva za regulatorni kapital primjenom alternativnih internih modela u skladu sa članom 466 ove odluke za portfolio svih pozicija raspoređenih na organizacione jedinice za trgovanje, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) organizacione jedinice za trgovanje uspostavljene su u skladu sa članom 124 ove odluke;
- 2) kreditna institucija je Centralnoj banci dostavila razloge za uključivanje organizacionih jedinica za trgovanje u oblast primjene alternativnog pristupa internih modela;
- 3) organizacione jedinice za trgovanje ispunjavaju zahtjeve za retroaktivno testiranje iz člana 471 stav 3 ove odluke;
- 4) organizacione jedinice za trgovanje ispunjavaju zahtjeve za raspodjelu dobiti i gubitka („raspodjela dobiti i gubitka“) iz člana 472 ove odluke;
- 5) organizacione jedinice za trgovanje kojima je raspoređena najmanje jedna od pozicija iz knjige trgovanja iz člana 477 ove odluke dužne su da ispunjavaju zahtjeve utvrđene u članu 478 ove odluke za interni model za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza;
- 6) organizacionim jedinicama za trgovanje nije raspoređena nijedna pozicija sekjuritizacije ili resekjuritizacije.
- 7) organizacionim jedinicama za trgovanje nije raspoređena nijedna pozicija u CIU-ima koja ispunjava uslov iz člana 122 stav 15 tačka 2 ove odluke.

(3) Za potrebe stava 2 tačka 2 ovog člana, neuključivanje organizacione jedinice za trgovanje u oblast primjene alternativnog pristupa internih modela ne smije biti podstaknuto činjenicom da bi zahtjev za regulatorni kapital izračunat na osnovu alternativnog standardizovanog pristupa iz člana 413 stav 5 ove odluke bio manji od zahtjeva za regulatorni kapital izračunatog na osnovu alternativnog pristupa internih modela.

(4) Kreditna institucija kojoj je odobrena primjena alternativnog pristupa internih modela dužna je da ispunjava i zahtjev za izvještavanje iz člana 413 stav 5 ove odluke.

(5) Kreditna institucija koja je dobila odobrenje iz stava 2 ovog člana a jedna od njenih organizacionih jedinica za trgovanje više ne ispunjava najmanje jedan od zahtjeva iz tog stava, dužna je da o tome odmah obavijesti Centralnu banku i ta kreditna institucija više ne može da primjenjuje odredbe ovog odjeljka na bilo koju poziciju raspoređenu

na tu organizacionu jedinicu za trgovanje, a zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik izračunava u skladu sa pristupom iz odjeljka 2 ove glave za sve pozicije raspoređene na tu organizacionu jedinicu za trgovanje od najranijeg izvještajnog datuma pa sve dok ta kreditna institucija ne dokaže Centralnoj banci da ta organizaciona jedinica za trgovanje ponovno ispunjava sve zahtjeve iz stava 2 ovog člana.

(6) Izuzetno od stava 5 ovog člana, Centralna banka može u vanrednim okolnostima da odobri kreditnoj instituciji da i dalje primjenjuje svoje alternativne interne modele za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik organizacione jedinice za trgovanje koja više ne ispunjava uslove iz stava 2 tačka 3 ovog člana i člana 472 stav 1 ove odluke.

(7) Kreditna institucija koja za pozicije raspoređene na organizacione jedinice za trgovanje nije dobila odobrenje iz stava 2 ovog člana dužna je da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik u skladu sa Odjeljkom 2 ove glave, s tim što se za potrebe tog obačuna sve te pozicije razmatraju samostalno kao zasebni portfolio.

(8) Centralna banka posebno odobrava značajne promjene u primjeni alternativnih internih modela za čiju je primjenu kreditna institucija dobila odobrenje, proširivanje primjene alternativnih internih modela za čiju je primjenu kreditna institucija dobila odobrenje i značajne promjene odabira kreditne institucije u vezi sa podskupom faktora rizika koji se mogu modelirati iz člana 468 stav 2 ove odluke.

(9) Kreditna institucija je dužna da obavještava Centralnu banku o svim drugim proširenjima i promjenama primjene alternativnih internih modela za koje je kreditna institucija dobila odobrenje.

Zahtjevi za regulatorni kapital pri primjeni alternativnih internih modela

Član 466

(1) Kreditna institucija koja primjenjuje alternativni interni model izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za portfolio svih pozicija raspoređenih na organizacione jedinice za trgovanje za koje je kreditna institucija dobila odobrenje iz člana 465 stav 2 ove odluke kao veći od sljedećih iznosa:

1) zbira sljedećih vrijednosti:

- mjere rizika očekivanog manjka kreditne institucije za prethodni dan, izračunate u skladu sa članom 467 ove odluke (ES_{t-1}); i
- mjere rizika kreditne institucije prema stresnom scenariju za prethodni dan, izračunate u skladu sa odsjekom 5 ovog odjeljka (SS_{t-1}); ili

2) zbira sljedećih vrijednosti:

- prosjeka dnevne mjere rizika očekivanog manjka kreditne institucije izračunate u skladu sa članom 467 ove odluke za svaki od proteklih 60 radnih dana (ES^{avg}), pomnoženog faktorom multiplikacije (m_c); i
- prosjeka dnevne mjere rizika kreditne institucije prema stresnom scenariju, izračunatog u skladu sa odsjekom 5 ovog odjeljka za svaki od prethodnih 60 radnih dana (SS^{avg}).

(2) Pri izračunavanju zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik primjenom internog modela u skladu sa stavom 1 ovog člana, kreditna institucija ne uključuje sopstvene

kreditne spredove u izračunavanje mjera iz tač. 1 i 2 iz tog stava za pozicije u sopstvenim dužničkim instrumentima kreditne institucije.

(3) Kreditna institucija koja ima pozicije u dužničkim i vlasničkim instrumentima kojima se trguje i koje su uključene u opseg primjene internog modela za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza, a koje su raspoređene na organizacione jedinice za trgovanje iz stava 1 ovog člana, ispunjava dodatni zahtjev za regulatorni kapital izražen kao veći od sljedećih iznosa:

- 1) najskorijeg zahtjeva za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza izračunatog u skladu sa Odsjekom 3 ovog odjeljka; ili
- 2) prosjeka iznosa iz tačke 1 ovog stava tokom prethodnih 12 nedjelja.

(4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, kreditna institucija ne podliježe zahtjevu za dodatni regulatorni kapital za ulaganja u sopstvene dužničke instrumente.

(5) Kreditna institucija koja primjenjuje alternativni interni model izračunava ukupne zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik za sve pozicije iz knjige trgovanja i sve pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje iz kojih proizlaze devizni rizik ili robni rizik primjenom sljedeće formule:

$$AIMA_{total} = \min (AIMA + PLA_{addon} + ASA_{non-aima}; ASA_{all\ portfolio}) + \max (AIMA - ASA_{aima}; 0)$$

gdje je:

$AIMA$	=	zbir zahtjeva za regulatorni kapital iz st. 1 do 4 ovog člana;
PLA_{addon}	=	zahtjev za dodatni regulatorni kapital iz člana 472 stav 2 ove odluke;
$ASA_{non-aima}$	=	zahtjevi za regulatorni kapital za tržišni rizik izračunati u skladu s alternativnim standardizovanim pristupom iz člana 413 stav 1 tačka 1 ove odluke za portfolio pozicija iz knjige trgovanja i pozicija iz knjige pozicija kojima se ne trguje iz kojih proizlaze devizni rizik ili robni rizik za koje kreditna institucija primjenjuje alternativni standardizovani pristup za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik;
$ASA_{all\ portfolio}$	=	zahtjevi za regulatorni kapital za tržišni rizik izračunati u skladu s alternativnim standardizovanim pristupom iz člana 413 stav 1 tačka 1 ove odluke, za portfolio svih pozicija iz knjige trgovanja i svih pozicija iz knjige pozicija kojima se ne trguje iz kojih proizlaze devizni rizik ili robni rizik;

ASA_{aima} = zahtjevi za regulatorni kapital za tržišni rizik izračunati u skladu s alternativnim standardizovanim pristupom iz člana 413 stav 1 tačka 1 ove odluke, za portfolio pozicija iz knjige trgovanja i pozicija iz knjige pozicija kojima se ne trguje iz kojih proizlaze devizni rizik ili robni rizik za koje kreditna institucija primjenjuje pristup iz člana 413 stav 1 tačka 2 ove odluke za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik.

(6) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje, koje su izložene deviznom riziku, u skladu sa alternativnim pristupom internog modela kreditna institucija treba da kao bazu koristi posljednju dostupnu knjigovodstvenu vrijednost tih pozicija.

(7) Izuzetno od stava 6 ovog člana, kreditna institucija može da koristi posljednju dostupnu fer vrijednost pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje, koja je izložena deviznom riziku, pod uslovom da sve svoje pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje vrednuje po fer vrijednosti najmanje kvartalno, s tim što kada kreditna institucija primjenjuje ovo izuzeće, dužna je da ga primjenjuje dosljedno na sve pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje koje su izložene deviznom riziku.

(8) Kreditna institucija treba da ažurira posljednju dostupnu vrijednost koja se koristi kao baza za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za devizni rizik u skladu sa st. 6 i 7 ovog člana na dnevnom nivou, odražavajući promjene u vrijednosti faktora deviznog rizika.

(9) Prilikom dnevnog ažuriranja posljednje dostupne vrijednosti pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje, kreditna institucija treba da ažurira vrijednost svih faktora rizika za pozicije za koje je koristila izuzeće utvrđeno u članu 472 stav 5 ove odluke.

Odsjek 2 – Opšti zahtjevi

Mjera rizika očekivanog manjka

Član 467

(1) Kreditna institucija izračunava mjeru rizika očekivanog manjka iz člana 466 stav 1 tačka 1 ove odluke za svaki određeni datum „t“ i za svaki određeni portfolio pozicija iz knjige trgovanja i iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koje podliježu deviznom riziku i robnom riziku primjenom sljedeće formule:

$$ES_t = \rho \cdot (UES_t) + (1 - \rho) \cdot \sum_i UES_t^i$$

pri čemu je:

ES_t = mjera rizika očekivanog manjka;

i = indeks koji označava pet širokih kategorija faktora rizika navedenih u prvoj koloni Tabele 2 iz člana 469 ove odluke;

UES_t = mjera neograničenog očekivanog manjka, izračunata primjenom sljedeće formule:

$$UES_t = PES_t^{RS} \cdot \max\left(\frac{PES_t^{FC}}{PES_t^{RC}}, 1\right)$$

UES_t^i = mjera neograničenog očekivanog manjka za široku kategoriju faktora rizika „ i “, izračunata primjenom sljedeće formule :

$$UES_t^i = PES_t^{RS,i} \cdot \max\left(\frac{PES_t^{FC,i}}{PES_t^{RC,i}}, 1\right)$$

ρ = supervizorski faktor korelacije za sve široke kategorije rizika; $\rho = 50\%$;

PES_t^{RS} = mjera djelimičnog očekivanog manjka koja se izračunava za sve pozicije u portfoliju u skladu sa članom 468 stav 2 ove odluke;

PES_t^{RC} = mjera djelimičnog očekivanog manjka koja se izračunava za sve pozicije u portfoliju u skladu sa članom 468 stav 4 ove odluke;

PES_t^{FC} = mjera djelimičnog očekivanog manjka koja se izračunava za sve pozicije u portfoliju u skladu sa članom 468 stav 5 ove odluke;

(2) $PES_t^{RS,i}$ = mjera djelimičnog očekivanog manjka za široku kategoriju faktora rizika „ i “ koji se izračunava za sve pozicije u portfoliju u skladu sa članom 468 stav 2 ove odluke;

$PES_t^{RC,i}$ = mjera djelimičnog očekivanog manjka za široku kategoriju faktora rizika „ i “ koji se izračunava za sve pozicije u portfoliju u skladu sa članom 468 stav 4 ove odluke; i

$PES_t^{FC,i}$ = mjera djelimičnog očekivanog manjka za široku kategoriju faktora rizika „ i “ koji se izračunava za sve pozicije u portfoliju u skladu sa članom 468 stav 5 ove odluke.

Kreditna institucija primjenjuje scenarije budućih šokova samo na posebne skupove faktora rizika koji se mogu modelirati, primjenljivih na mjeru svakog djelimičnog očekivanog manjka, kako je navedeno u članu 468 ove odluke, pri određivanju mjere

svakog djelimičnog očekivanog manjka za izračunavanje mjere rizika očekivanog manjka u skladu sa stavom 1 ovog člana.

(3) Ako najmanje jedna transakcija portfolija ima najmanje jedan faktor rizika koji se može modelirati, a koji je raspoređen u široku kategoriju faktora rizika „i“ u skladu sa članom 469 ove odluke kreditna institucija izračunava mjeru neograničenog očekivanog manjka za široku kategoriju faktora rizika „i“ i uključuje je u formulu mjere rizika očekivanog manjka iz stava 1 ovog člana.

(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da smanji učestalost izračunavanja mjera neograničenog očekivanog manjka UES_t^i i mjera djelimičnog očekivanog manjka $PES_t^{RS,i}$, $PES_t^{RC,i}$ i $PES_t^{FC,i}$ za sve široke kategorije faktora rizika „i“ sa dnevnog na nedjeljni nivo, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) kreditna institucija može da dokaže Centralnoj banci da se izračunavanjem mjere neograničenog očekivanog manjka UES_t^i ne potcjenjuje tržišni rizik relevantnih pozicija iz knjige trgovanja; i
- 2) kreditna institucija može da poveća učestalost izračunavanja UES_t^i , $PES_t^{RS,i}$, $PES_t^{RC,i}$ i $PES_t^{FC,i}$ sa nedjeljnog na dnevni nivo, ako to zahtijeva Centralna banka.

(5) Prilikom izračunavanja mjere rizika očekivanog manjka iz ovog člana i mjere rizika scenarija stresa iz člana 476 ove odluke, u vezi sa pozicijama iz knjige pozicija kojima se ne trguje koje su izložene deviznom riziku, kreditna institucija treba da primjenjuje scenarije budućih šokova ili ekstremne scenarije budućih šokova, zavisno od slučaja, samo na faktore rizika koji pripadaju širokoj kategoriji deviznog rizika iz člana 469 stav 1 ove odluke.

(6) Kreditna institucija treba da u svoj model za mjerenje rizika uključi rizik umanjenja vrijednosti zbog promjena relevantnih deviznih kurseva stavki koje su izložene tom riziku, u slučajevima kada te stavke nijesu vrednovane po fer vrijednosti i njihova knjigovodstvena vrijednost se ne ažurira na svaki dan izvještavanja kako bi se odrazile promjene kursa između strane valute i valute izvještavanja kreditne institucije koja priznaje tu stavku u svom finansijskom izvještaju na pojedinačnoj osnovi.

(7) Za potrebe izloženosti kako robnom riziku, tako i deviznom riziku, u skladu sa alternativnim pristupom internog modela, kreditna institucija treba da koristi posljednju dostupnu fer vrijednost tih pozicija kao bazu, i da te pozicije vrednuje po fer vrijednosti na dnevnom nivou.

(8) U vezi sa pozicijama iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koje su izložene samo robnom riziku, prilikom izračunavanja mjere rizika očekivanog manjka ili mjere rizika scenarija stresa iz člana 476 ove odluke, kreditna institucija treba da primjenjuje scenarije budućih šokova, odnosno ekstremne scenarije budućih šokova, isključivo na faktore rizika koji pripadaju širokoj kategoriji robnog rizika iz člana 469 stav 1 ove odluke.

(9) U vezi sa pozicijama iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koje su izložene i robnom i deviznom riziku, prilikom izračunavanja mjere rizika očekivanog manjka iz ovog člana 3 ili mjere rizika scenarija stresa iz člana 476 ove odluke, kreditna institucija treba da primjenjuje scenarije budućih šokova, odnosno ekstremne scenarije budućih

šokova, na faktore rizika koji pripadaju širokim kategorijama robnog ili deviznog rizika iz člana 469 stav 1 ove odluke.

Izračunavanje djelimičnog očekivanog manjka

Član 468

(1) Kreditna institucija izračunava sve mjere djelimičnih očekivanih manjkova iz člana 467 stav 1 ove odluke na sljedeći način:

- 1) mjere djelimičnih očekivanih manjkova izračunava na dnevnom nivou;
- 2) prilikom izračunavanja koristi jednostrani interval povjerenja od 97,5%;
- 3) za određeni portfolio pozicija iz knjige trgovanja i iz knjige pozicija kojima se ne trguje a koje podliježu deviznom i robnom riziku, kreditna institucija izračunava mjeru djelimičnog očekivanog manjka u vremenu „t“ primjenom sljedeće formule:

$$PES_t = \sqrt{(PES_t(T))^2 + \sum_{j \geq 2} \left(PES_t(T, j) \cdot \sqrt{\frac{(LH_j - LH_{j-1})}{10}} \right)}$$

pri čemu je:

- PES_t = mjera djelimičnog očekivanog manjka u vremenu „t“;
- j = indeks koji označava pet horizonata likvidnosti navedenih u prvoj koloni Tabele 1 iz ovog stava;
- LH_j = dužina perioda likvidnosti j izražena u danima u Tabeli 1 ovog stava;
- T = osnovni period, pri čemu je $T = 10$ dana;
- $PES_t(T)$ = mjera djelimičnog očekivanog manjka koja se određuje primjenom scenarija budućih šokova sa vremenskim horizontom od deset dana samo na poseban skup faktora rizika pozicija u portfoliju koji se mogu modelirati iz st. 2 do 5 ovog člana za svaku mjeru djelimičnog očekivanog manjka iz člana 467 stav 1 ove odluke; i
- $PES_t(T, j)$ = mjera djelimičnog očekivanog manjka koja se određuje primjenom scenarija budućih šokova sa vremenskim horizontom od deset dana samo na poseban skup faktora rizika pozicija u portfoliju koji se mogu modelirati iz st. 2 do 5 ovog člana za svaku mjeru djelimičnog očekivanog manjka iz člana 467 stav 1 ove odluke i čiji je efektivni horizont likvidnosti, kako je određeno u skladu sa članom 469 stav 2 ove odluke, jednako ili duže od LH_j .

horizont likvidnosti j	dužina horizonta likvidnosti j (u danima)
1	10
2	20
3	40
4	60
5	120

(2) Za potrebe izračunavanja mjere djelimičnog očekivanog manjka PES_t^{RS} i $PES_t^{RS,i}$, i iz člana 467 stav 1 ove odluke, kreditna institucija, uz zahtjeve iz stava 1 ovog člana, ispunjava i sljedeće zahtjeve:

- 1) pri izračunavanju PES_t^{RS} kreditna institucija primjenjuje scenarije budućih šokova samo na podskup faktora rizika pozicija u portfoliju koji se mogu modelirati, koji je ona odabrala, u skladu sa zahtjevima Centralne banke, tako da se zadovolji sljedeći uslov, pri čemu se zbir odnosi na prethodnih 60 radnih dana:

$$\frac{1}{60} \cdot \sum_{k=0}^{59} \frac{PES_{t-k}^{RC}}{PES_{t-k}^{FC}} \geq 75\%$$

- 2) pri izračunavanju $PES_t^{RS,i}$ kreditna institucija primjenjuje scenarije budućih šokova samo na podskup faktora rizika pozicija u portfoliju koji se mogu modelirati koje je kreditna institucija odabrala za potrebe tačke 1 ovog stava i koji su raspoređeni u široku kategoriju faktora rizika „i“, u skladu sa članom 469 ove odluke;
- 3) inputi korišćeni za utvrđivanje scenarija budućih šokova koji se primjenjuju na faktore rizika koji se mogu modelirati iz tač. 1 i 2 ovog stava kalibriraju se prema istorijskim podacima iz perioda neprekinutog finansijskog stresa od 12 mjeseci, koje utvrđuje kreditna institucija kako bi se postigla maksimalna vrijednost PES_t^{RS} , s tim što za potrebe identifikacije tog perioda stresa kreditna institucija primjenjuje period posmatranja koji počinje najkasnije od 1. januara 2007. godine, u skladu sa zahtjevima Centralne banke; i
- 4) ulazni podaci $PES_t^{RS,i}$, kalibriraju se prema periodu stresa od 12 mjeseci koje je kreditna institucija utvrdila za potrebe tačke 3 ovog stava.

(3) Kreditna institucija koja više ne ispunjava zahtjev iz stava 2 tačka 1 ovog člana dužna je da o tome odmah obavijesti Centralnu banku i da u roku od dvije nedjelje ažurira podskup faktora rizika koji se mogu modelirati kako bi ispunila taj zahtjev, a ako nakon dvije nedjelje ne ispuni taj zahtjev, dužna je da, za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik za pojedine organizacione jedinice za trgovanje, ponovno počne da primjenjuje pristup iz Odjeljka 2 ove glave, sve dok Centralnoj banci ne bude mogla dokazati da ispunjava zahtjev iz stava 2 tačka 1 ovog člana.

(4) Za potrebe izračunavanja mjera djelimičnih očekivanih manjkova PES_t^{RC} i $PES_t^{RC,i}$ i iz člana 467 stav 1 ove odluke, kreditna institucija je dužna da, pored zahtjeva iz stava 1 ovog člana, ispunjava i sljedeće zahtjeve:

- 1) pri obračunu PES_t^{RC} kreditna institucija primjenjuje scenarije budućih šokova samo na podskup faktora rizika za pozicije u portfoliju iz stava 2 tačka 1 ovog člana koji se mogu modelirati;
- 2) pri obračunu PES_t^{RC} , kreditna institucija primjenjuje scenarije budućih šokova samo na podskup faktora rizika koji se mogu modelirati za pozicije u portfoliju iz stava 2 tačka 2 ovog člana;
- 3) inputi korišćeni za utvrđivanje scenarija budućih šokova koji se primjenjuju na faktore rizika koji se mogu modelirati iz tač. 1 i 2 ovog stava kalibriraju se prema istorijskim podacima iz stava 5 tačka 3 ovog člana, a ti se podaci ažuriraju najmanje jednom mjesečno.

(5) Za potrebe izračuna mjera djelimičnih očekivanih manjkova PES_t^{FC} i $PES_t^{FC,i}$, i iz člana 467 stav 1 ove odluke kreditna institucija je dužna da, pored zahtjeva iz stava 1 ovog člana, ispunjava i sljedeće zahtjeve:

- 1) pri izračunavanju PES_t^{FC} , kreditna institucija primjenjuje scenarije budućih šokova na sve faktore rizika koji se mogu modelirati za pozicije u portfoliju;
- 2) pri izračunavanju $PES_t^{FC,i}$, kreditna institucija primjenjuje scenarije budućih šokova na sve faktore rizika koji se mogu modelirati za pozicije u portfoliju, koji su raspoređeni u široku kategoriju faktora rizika „i“ u skladu sa članom 469 ove odluke;
- 3) inputi korišćeni za utvrđivanje scenarija budućih šokova koji se primjenjuju na faktore rizika koji se mogu modelirati iz tač. 1 i 2 ovog stava kalibriraju se prema istorijskim podacima iz prethodnog perioda od 12 mjeseci, a ako postoji znatno povećanje volatilnosti cijene značajnog broja faktora rizika koji se mogu modelirati iz portfolija kreditne institucije koji nijesu u podskupu faktora rizika iz stava 2 tačka 1 ovog člana, s tim što Centralna banka može da zahtijeva od kreditne institucije da koristi istorijske podatke za period koji je kraći od prethodnih 12 mjeseci, s tim da takav kraći period ne bude kraći od prethodnog perioda od šest mjeseci.

(6) Pri izračunavanju određene mjere djelimičnog očekivanog manjka iz člana 467 stav 1 ove odluke kreditna institucija zadržava vrijednosti faktora rizika koji se mogu modelirati, za koje na osnovu st. 2 do 5 ovog člana nije trebalo primijeniti scenarije budućih šokova za tu mjeru djelimičnog očekivanog manjka.

Horizont likvidnosti

Član 469

(1) Kreditna institucija, svaki faktor rizika pozicija raspoređenih na organizacione jedinice za trgovanje za koje je dobila odobrenje iz člana 465 stav 2 ove odluke ili za koje je u postupku dobijanja takvog odobrenja, raspoređuje u jednu od širokih kategorija faktora rizika navedenih u Tabeli 2 iz ovog člana i u jednu od širokih potkategorija faktora rizika navedenih u toj tabeli.

(2) Horizont likvidnosti faktora rizika pozicija iz stava 1 ovog člana je horizont likvidnosti odgovarajuće široke potkategorije faktora rizika u koju je raspoređen.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može za određenu organizacionu jedinicu za trgovanje da odluči da horizont likvidnosti široke

potkategorije faktora rizika koji je naveden u Tabeli 2 iz ovog člana zamijeni jednim od dužih horizonata likvidnosti navedenih u Tabeli 1 iz člana 468 ove odluke, s tim što ako kreditna institucija donese takvu odluku, za potrebe izračunavanja mjere djelimičnog očekivanog manjka u skladu sa članom 468 stav 1 tačka 3 ove odluke, dužna je da primjenjuje duži horizont likvidnosti na sve faktore rizika, koji se mogu modelirati, pozicija dodijeljenih toj organizacionoj jedinici za trgovanje koji su raspoređeni u tu široku potkategoriju faktora rizika.

(4) Kreditna institucija je dužna da obavijesti Centralnu banku o organizacionim jedinicama za trgovanje i širokim potkategorijama faktora rizika na koje je odlučila da primijeni postupanje iz stava 3 ovog člana.

(5) Za potrebe izračunavanja mjera djelimičnog očekivanog manjka u skladu sa članom 468 stav 1 tačka 3 ove odluke, efektivni horizont likvidnosti određenog faktora rizika koji se može modelirati za određene pozicije iz knjige trgovanja ili knjige pozicija kojima se ne trguje koje podliježe deviznom riziku i robnom riziku, izračunava se na sljedeći način:

$$\text{EffectiveLH} = \begin{cases} \text{SubCatLH} & \text{if } \text{Mat} > \text{LH}_5 \\ \min(\text{SubCatLH}, \min_j\{\text{LH}_j / \text{LH}_j \geq \text{Mat}\}) & \text{ako je } \text{LH}_1 \leq \text{Mat} \leq \text{LH}_5 \\ \text{LH}_1 & \text{if } \text{Mat} < \text{LH}_1 \end{cases}$$

pri čemu je:

EffectiveLH = efektivni horizont likvidnosti;

Mat = dospijeće pozicije iz knjige trgovanja;

SubCatLH = dužina horizonta likvidnosti faktora rizika koji se može modelirati određena u skladu sa stavom 1 ovog člana; i

$\min_j\{\text{LH}_j / \text{LH}_j \geq \text{Mat}\}$ = dužina jednog od horizonata likvidnosti navedenih u Tabeli 1 iz člana 468 ove odluke koji je najbliži horizont likvidnosti iznad dospijeća pozicije iz knjige trgovanja.

(6) Parovi valuta koji se sastoje od eura i valute države članice EU koja učestvuje u ERM-u II uključuju se u potkategoriju najlikvidnijih parova valuta u širokoj kategoriji faktora deviznog rizika iz Tabele 2 ovog člana.

(7) Valute država članica EU koje učestvuju u ERM-u II uključuju se u potkategoriju najlikvidnijih valuta i domaće valute u okviru široke kategorije faktora kamatnog rizika iz Tabele 2 iz ovog člana.

(8) Kreditna institucija je dužna da provjerava adekvatnost raspoređivanja iz stava 1 ovog člana najmanje jednom mjesečno.

Tabela 2

široke kategorije faktora rizika	široke potkategorije faktora rizika	horizonti likvidnosti	dužina horizonta likvidnosti (u danima)
kamratna stopa	najlikvidnije valute i domaća valuta	1	10
	druge valute (bez najlikvidnijih valuta)	2	20
	volatilnost	4	60
	druge vrste	4	60
kreditni spread	centralna vlada, uključujući centralne banke, država članica	2	20
	pokrivene obveznice koje emituju kreditne kreditne institucije u državama članicama (investicioni rejting)	2	20
	državne obveznice (investicijski rejting)	2	20
	državne obveznice (visoki prinos)	3	40
	korporativne obveznice (investicioni rejting)	3	40
	korporativne obveznice (visoki prinos)	4	60
	volatilnost	5	120
	druge vrste	5	120
vlasnički instrumenti	cijena vlasničkih instrumenata (velika tržišna kapitalizacija)	1	10
	cijena vlasničkih instrumenata (mala tržišna kapitalizacija)	2	20
	volatilnost (velika tržišna kapitalizacija)	2	20
	volatilnost (mala tržišna kapitalizacija)	4	60
	druge vrste	4	60
devizni kurs	najlikvidniji parovi valuta	1	10
	drugi parovi valuta (bez najlikvidnijih parova valuta)	2	20
	volatilnost	3	40
	druge vrste	3	40
roba	cijena energije i cijena emisija ugljenika	2	20
	cijena plemenitih metala i cijena nerđajućih metala	2	20
	cijene druge robe (bez cijene energije, cijene emisija ugljenika, cijene plemenitih metala i cijene nerđajućih metala)	4	60
	volatilnost energije i volatilnost emisija ugljenika	4	60
	volatilnost plemenitih metala i volatilnost nerđajućih metala	4	60
	volatilitosti ostale robe (osim volatilitosti energije, volatilitosti emisija ugljenika, volatilitosti plemenitih metala i volatilitosti nerđajućih metala)	5	120
	druge vrste	5	120

(9) Pri raspoređivanju faktora rizika u široke kategorije faktora rizika iz Tabele 2 iz ovog člana kreditna institucija je dužna da svaki faktor rizika razvrstava u najprikladniju

široku kategoriju faktora rizika, uzimajući u obzir prirodu rizika obuhvaćenog faktorom rizika i podatke koji se koriste kao inputi modela za mjerenje rizika.

(10) Pri raspoređivanju faktora rizika u široke potkategorije faktora rizika unutar široke kategorije faktora rizika iz Tabele 2 ovog člana kreditna institucija je dužna da svaki faktor rizika razvrstava u najprikladniju široku potkategoriju faktora rizika u toj širokoj kategoriji faktora rizika, uzimajući u obzir prirodu rizika obuhvaćenog faktorom rizika i podatke koji se upotrebljavaju kao inputi modela za mjerenje rizika.

(11) Za potrebe stava 9 ovog člana, ako priroda faktora rizika ne odgovara nijednoj širokoj kategoriji faktora rizika iz Tabele 2 iz ovog člana kreditna institucija je dužna da taj faktor rizika rasporedi u široku kategoriju faktora rizika „Roba” iz te tabele i u široku potkategoriju faktora rizika „Ostale vrste” u toj kategoriji.

(12) Za potrebe stava 9 ovog člana kreditna institucija utvrđuje sve odgovarajuće kategorije i potkategorije za faktor rizika koji se može rasporediti u više širokih kategorija faktora rizika ili širokih potkategorija faktora rizika, a u okviru tih širokih kategorija faktora rizika ili odgovarajućih širokih potkategorija faktora rizika, faktor rizika se raspoređuje u široku kategoriju faktora rizika i odgovarajuću široku potkategoriju faktora rizika sa najdužim horizontom likvidnosti, s tim što ako više širokih kategorija faktora rizika ili odgovarajućih širokih potkategorija faktora rizika ima isti najduži period likvidnosti, faktor rizika se može rasporediti u bilo koju od tih širokih kategorija faktora rizika i njihovih odgovarajućih širokih potkategorija faktora rizika.

(13) Izuzetno od st. 9 do 12 ovog člana, ako određenu poziciju u instrumentu zasnovanom na homogenom indeksu predstavlja kao jedinstven faktor rizika u svom modelu za mjerenje rizika, kreditna institucija može taj faktor rizika da rasporedi u skladu sa metodologijom utvrđenom u stavu 15 ovog člana.

(14) Za potrebe stava 13 ovog člana homogeni indeks je indeks koji ima jedan od sljedećih konstituenata:

- 1) vlasničke instrumente ili druge indekse sastavljene isključivo od vlasničkih instrumenata;
- 2) obveznice ili druge indekse sastavljene isključivo od obveznica;
- 3) kreditne svopove neizmirenja obaveze ili druge indekse sastavljene isključivo od kreditnih svopova neizmirenja obaveze;
- 4) robe ili drugih indeksa sastavljenih isključivo od robe.

(15) Kreditna institucija može da horizont likvidnosti jedinstvenog faktora rizika, koji u skladu sa stavom 13 ovog člana predstavlja instrument zasnovan na homogenom indeksu, u modelu odredi na sljedeći način:

- 1) kreditna institucija raspoređuje faktor rizika u široku kategoriju faktora rizika iz tabele 2 iz ovog člana koja je odgovarajuća kategorija za sastav homogenog indeksa;
- 2) kreditna institucija primjenjuje opštu metodologiju iz st. 9 do 12 ovog člana odvojeno na svaku komponentu homogenog indeksa kako bi odredila njihove odgovarajuće periode likvidnosti;
- 3) kreditna institucija izračunava ponderisani prosjek horizonata likvidnosti utvrđenih u skladu sa tačkom 2 ovog stava na osnovu pondera svake komponente indeksa;
- 4) horizont likvidnosti faktora rizika kojim se modelira instrument zasnovan na

homogenom indeksu je najkraći horizont likvidnosti potkategorija komponenti indeksa koji je veći ili jednak ponderisanom prosjeku iz tačke 3 ovog stava.

(16) Za potrebe stava 15 tačka 1 ovog člana, faktor rizika instrumenta zasnovanog na homogenom indeksu koji ima sastav naveden u stavu 14 tač. 2 i 3 ovog člana raspoređuje se u široku kategoriju faktora rizika „kreditni spread”.

(17) Izuzetno od st. 9 do 12 ovog člana, kreditna institucija raspoređuje sljedeće faktore rizika na sljedeći način:

- 1) faktore rizika inflacije za određenu valutu raspoređuje u široku kategoriju faktora rizika „kamatna stopa” i u široku potkategoriju faktora rizika te valute;
- 2) faktore rizika jednovalutne i međuvalutne baze raspoređuje u široku kategoriju faktora rizika „kamatna stopa” i u široku potkategoriju faktora rizika valute u kojoj je denominovana baza;
- 3) faktore rizika repo stopa na vlasničke instrumente i faktore rizika dividende raspoređuje u široku kategoriju faktora rizika „vlasnički instrumenti”.

(18) Izuzetno od st. 9 do 12 ovog člana i za potrebe utvrđivanja široke potkategorije faktora rizika, faktori rizika repo stopa na vlasničke instrumente i faktori rizika dividende za određeni vlasnički instrument smatraju se faktorima rizika koji odgovaraju volatilnosti tog vlasničkog instrumenta.

(19) Valute koje čine potkategoriju najlikvidnijih valuta u širokoj kategoriji faktora kamatnog rizika iz Tabele 2 iz ovog člana su:

- 1) euro (EUR),
- 2) američki dolar (USD),
- 3) funta sterlinga (GBP),
- 4) jen (JPY),
- 5) australijski dolar (AUD),
- 6) švedska kruna (SEK),
- 7) kanadski dolar (CAD).

(20) Parovi valuta koji čine potkategoriju najlikvidnijih parova valuta u širokoj kategoriji faktora valutnog rizika iz Tabele 2 iz ovog člana su oni navedeni u Prilogu 4 koji čini sastavni dio ove odluke.

(21) Za potrebe potkategorije cijene vlasničkih instrumenata i volatilnosti u širokoj kategoriji faktora rizika vlasničkih instrumenata iz Tabele 2 iz ovog člana vlasnički instrument sa velikom tržišnom kapitalizacijom ispunjava najmanje jedan od sljedećih uslova:

- 1) tržišna kapitalizacija vlasničkog instrumenta je veća od 1.750.000.000 eura;
- 2) vlasnički instrument je uključen u jedan od glavnih berzanskih indeksa navedenih u Prilogu 3 koji predstavlja sastavni dio ove odluke.

(22) Svi ostali vlasnički instrumenti osim onih iz stava 21 ovog člana smatraju se vlasničkim instrumentima sa malom tržišnom kapitalizacijom.

Procjena mogućnosti modeliranja faktora rizika

Član 470

(1) Kreditna institucija procjenjuje mogućnost modeliranja svih faktora rizika pozicija raspoređenih na organizacione jedinice za trgovanje za koje je dobila odobrenje iz člana 465 stav 2 ove odluke ili je u postupku dobijanja tog odobrenja.

(2) Za potrebe procjene iz stava 1 ovog člana, Centralna banka može da dozvoli kreditnoj instituciji da koristi podatke o tržištu dobijene od spoljnih dobavljača.

(3) Centralna banka može od kreditne institucije da zahtijeva da faktor rizika za koji je kreditna institucija, u skladu sa stavom 1 ovog člana, ocijenila da se može modelirati tretira kao faktor koji se ne može modelirati, ako Centralna banka smatra da podaci koji se koriste kao inputi za određivanje scenarija budućih šokova koji se primjenjuju na faktor rizika ne ispunjavaju kriterijume Centralne banke o tačnosti podataka i vršenju kalibracija kada tržišni podaci nijesu dostupni.

(4) U okviru procjene iz stava 1 ovog člana kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik u skladu sa članom 476 ove odluke za one faktore rizika koji se ne mogu modelirati.

(5) U vanrednim okolnostima, u periodima znatnog smanjenja određenih aktivnosti trgovanja na finansijskim tržištima, Centralna banka može kreditnoj instituciji, koja primjenjuje pristup iz ovog odjeljka, da za faktore rizika za koje je ta kreditna institucija, u skladu sa stavom 1 ovog člana, ocijenila da se ne mogu modelirati dozvoli da ih smatra kao da se mogu modelirati ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) faktori rizika na koje se primjenjuje taj tretman odgovaraju znatno smanjenim aktivnostima trgovanja na finansijskim tržištima;
- 2) tretman se primjenjuje privremeno, a najviše šest mjeseci u jednoj finansijskoj godini;
- 3) tretman ne rezultira znatnim smanjenjem ukupnih zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik kreditne institucije koja ga primjenjuje.

Supervizorski zahtjevi za retroaktivno testiranje i faktori multiplikacije

Član 471

(1) Za potrebe ovog člana, pojam „prekoračenje“ znači jednodnevnu promjenu vrijednosti portfolija sastavljenog od svih pozicija raspoređenih na organizacionu jedinicu za trgovanje koja prelazi odgovarajući iznos VaR-a (*engl. Value at Risk*), izračunatog na osnovu alternativnog internog modela kreditne institucije u skladu sa sljedećim zahtjevima:

- 1) VaR se izračunava korišćenjem jednodnevnog perioda držanja;
- 2) scenariji budućih šokova primjenjuju se na faktore rizika pozicija organizacione jedinice za trgovanje iz člana 472 stav 3 ove odluke za koje se smatra da se mogu modelirati u skladu sa članom 470 ove odluke;
- 3) podaci korišćeni kao inputi za utvrđivanje scenarija budućih šokova koji se primjenjuju na faktore rizika koji se mogu modelirati kalibriraju se prema istorijskim podacima iz člana 468 stav 5 tačka 3 ove odluke.
- 4) alternativni interni model kreditne institucije, osim ako je u ovom članu drugačije uređeno, zasniva se na istim pretpostavkama o modeliranju kao što su

pretpostavke koje se koriste za izračunavanje mjere rizika očekivanog manjka iz člana 466 stav 1 tačka 1 ove odluke.

(2) Kreditna institucija broji dnevna prekoračenja na osnovu retroaktivnog testiranja hipotetičkih i stvarnih promjena vrijednosti portfolija sastavljenog od svih pozicija raspoređenih na organizacionu jedinicu za trgovanje.

(3) Smatra se da organizaciona jedinica za trgovanje kreditne institucije ispunjava zahtjeve za retroaktivno testiranje ako broj prekoračenja za tu organizacionu jedinicu za trgovanje koja su nastala tokom posljednjih 250 radnih dana, ne prelazi ni jedno od sljedećeg:

- 1) 12 prekoračenja za iznos VaR-a, izračunatog na jednostranom intervalu povjerenja od 99% na osnovu retroaktivnog testiranja hipotetičkih promjena vrijednosti portfolija;
- 2) 12 prekoračenja za iznos VaR-a, izračunatog na jednostranom intervalu povjerenja od 99% na osnovu retroaktivnog testiranja stvarnih promjena vrijednosti portfolija;
- 3) 30 prekoračenja za iznos VaR-a, izračunatog na jednostranom intervalu povjerenja od 97,5% na osnovu retroaktivnog testiranja hipotetičkih promjena vrijednosti portfolija;
- 4) 30 prekoračenja za iznos VaR-a, izračunatog na jednostranom intervalu povjerenja od 97,5% na osnovu retroaktivnog testiranja stvarnih promjena vrijednosti portfolija.

(4) Kreditna institucija utvrđuje dnevna prekoračenja na sljedeći način:

- 1) retroaktivno testiranje hipotetičkih promjena vrijednosti portfolija zasniva se na poređenju vrijednosti portfolija na kraju dana i, uz pretpostavku nepromijenjenih pozicija, vrijednosti portfolija na kraju sljedećeg dana;
- 2) retroaktivno testiranje stvarnih promjena vrijednosti portfolija zasniva se na poređenju vrijednosti portfolija na kraju dana i njegove stvarne vrijednosti na kraju sljedećeg dana, isključujući naknade i provizije; i
- 3) prekoračenje se utvrđuje za svaki radni dan za koji kreditna institucija nije u mogućnosti da procijeni vrijednost portfolija ili nije u mogućnosti da izračuna iznos VaR-a iz stava 3 ovog člana.

(5) Kreditna institucija u skladu sa st. 6 do 8 ovog člana izračunava faktor multiplikacije (mc) iz člana 466 ove odluke za portfolio svih pozicija raspoređenih na organizacione jedinice za trgovanje za koji je dobila odobrenje za primjenu alternativnih internih modela, kako je navedeno u članu 465 stav 2 ove odluke.

(6) Faktor multiplikacije (mc) jednak je najmanje zbiru vrijednosti 1,5 i uvećanja koje se određuje u skladu sa Tabelom 3 iz ovog člana, pri čemu se za portfolio iz stava 5 ovog člana to uvećanje izračunava se na osnovu broja prekoračenja koja su nastala tokom posljednjih 250 radnih dana kako je dokazano retroaktivnim testiranjem iznosa VaR-a kreditne institucije izračunatog u skladu sa tačkom 1 ovog stava, s tim što izračunavanje uvećanja podliježe sljedećim zahtjevima:

- 1) prekoračenje je jednodnevna promjena vrijednosti portfolija koja prelazi povezani iznos VaR-a izračunatog primjenom internog modela kreditne institucije u skladu sa sljedećim:
 - jednodnevni period držanja;
 - jednostrani interval povjerenja od 99%;

- scenariji budućih šokova primjenjuju se na faktore rizika pozicija organizacionih jedinica za trgovanje iz člana 472 stav 3 ove odluke, za koje se smatra da se mogu modelirati u skladu sa članom 470 ove odluke;
 - inputi korišćeni za utvrđivanje scenarija budućih šokova koji se primjenjuju na faktore rizika koji se mogu modelirati kalibriraju se prema istorijskim podacima iz člana 468 stav 5 tačka 3 ove odluke;
 - interni model kreditne institucije, osim ako je ovim članom drugačije uređeno, zasniva se na istim pretpostavkama o modeliranju kao što su pretpostavke korišćene za izračunavanje mjere rizika očekivanog manjka iz člana 466 stav 1 tačka 1 ove odluke;
- 2) broj prekoračenja jednak je broju prekoračenja dobijenom na osnovu hipotetičkih promjena, odnosno broju stvarnih promjena vrijednosti portfolija, u zavisnosti od toga koji je broj veći.

Tabela 3

broj prekoračenja	uvećanje (add-on)
manje od 5	0,00
5	0,20
6	0,26
7	0,33
8	0,38
9	0,42
više od 9	0,50

(7) U vanrednim okolnostima, Centralna banka može kreditnoj instituciji da odobri da uradi jedno ili oboje od sljedećeg:

- 1) ograniči izračunavanje uvećanja na ono koje proizlazi iz prekoračenja na osnovu retroaktivnog testiranja hipotetičkih promjena ako broj prekoračenja na osnovu retroaktivnog testiranja stvarnih promjena nije rezultat nedostataka alternativnog internog modela kreditne institucije;
- 2) isključi prekoračenja dokazana retroaktivnim testiranjem hipotetičkih ili stvarnih promjena iz izračunavanja uvećanja ako ta prekoračenja nijesu rezultat nedostataka alternativnog internog modela kreditne institucije.

(8) Za potrebe stava 6 ovog člana, Centralna banka može vrijednost faktora multiplikacije (mc) da poveća iznad zbira iz tog stava, ako se utvrdi da alternativni interni model kreditne institucije ima nedostatke koji onemogućavaju primjereno izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik.

(9) Centralna banka prati adekvatnost faktora multiplikacije iz stava 5 ovog člana i usklađenost organizacionih jedinica za trgovanje sa zahtjevima za retroaktivno testiranje iz stava 3 ovog člana.

(10) Kreditna institucija je dužna da bez odlaganja, a najkasnije u roku od pet radnih dana nakon prekoračenja, obavijesti Centralnu banku o prekoračenjima koja proizilaze iz njihovih programa retroaktivnog testiranja i da obrazloži za ta prekoračenja.

(11) Izuzetno od stava 2 i st. 6 do 8 ovog člana, kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, da ne broji prekoračenje ako se jednodnevna promjena vrijednosti njenog portfolija koja prelazi povezani iznos VaR-a koji je izračunat internim modelom te kreditne institucije može pripisati faktoru rizika koji se ne može modelirati.

Zahtjev za raspodjelu dobiti i gubitka

Član 472

(1) Organizaciona jedinica za trgovanje kreditne institucije ispunjava zahtjeve za raspodjelu dobiti i gubitka ako su teoretske promjene vrijednosti njenog portfolija, na osnovu modela za mjerenje rizika kreditne institucije, blizu ili dovoljno blizu hipotetičkim promjenama vrijednosti portfolija te organizacione jedinice za trgovanje, na osnovu modela kreditne institucije za određivanje cijena.

(2) Nezavisno od stava 1 ovog člana, ako su teoretske promjene vrijednosti portfolija organizacione jedinice za trgovanje na osnovu modela za mjerenje rizika kreditne institucije dovoljno blizu hipotetičkim promjenama vrijednosti portfolija organizacione jedinice za trgovanje, utvrđenim na osnovu modela kreditne institucije za određivanje cijena, kreditna institucija za sve pozicije dodijeljene toj organizacionoj jedinici za trgovanje izračunava zahtjev za dodatni regulatorni kapital uz zahtjeve za regulatorni kapital iz člana 466 st. 1 i 2 ove odluke.

(3) Na osnovu rezultata zahtjeva za raspodjelu profita i gubitka iz stava 1 ovog člana kreditna institucija utvrđuje i dokumentuje tačan spisak faktora rizika uključenih u model za mjerenje rizika kreditne institucije koji se smatraju primjerenim za provjeru usklađenosti kreditne institucije sa zahtjevom za retroaktivno testiranje iz člana 471 ove odluke, s tim što kreditna institucija prati svaku promjenu na spisku tih faktora rizika.

(4) Kreditna institucija koja izračunava hipotetičke i stvarne promjene u vrijednosti portfolija iz člana 471 i ovog člana, u vezi sa pozicijom iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koja je izložena deviznom riziku, treba da izračuna vrijednost te pozicije na kraju dana koji slijedi nakon izračunavanja iznosa VaR-a iz člana 471 ove odluke, koristeći vrijednost te pozicije na kraju prethodnog dana i ažurirajući komponentu koja odražava devizni rizik te pozicije.

(5) Ako se vrijednost pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje ne mijenja linearno u odnosu na kretanja deviznog kursa valute kojoj je izložena, kreditna institucija može da izračuna vrijednost te pozicije na kraju dana koji slijedi nakon izračunavanja iznosa VaR-a iz člana 471 ove odluke koristeći vrijednost te pozicije na kraju prethodnog dana i ažurirajući sve komponente koje kreditna institucija koristi za vrednovanje te pozicije.

(6) Kada primjenjuje stav 5 ovog člana, kreditna institucija treba da ga primjenjuje dosljedno na sve pozicije u okviru organizacione jedinice za trgovanje, čija se vrijednost ne mijenja linearno u odnosu na promjene deviznog kursa valute kojoj su izložene.

(7) Kreditna institucija koja izračunava hipotetičke i stvarne promjene u vrijednosti portfolija iz člana 471 ove odluke i ovog člana, u vezi sa pozicijom iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koja je izložena robnom riziku ili istovremeno robnom i deviznom

riziku, treba da izračuna vrijednost te pozicije na kraju dana koji slijedi nakon izračunavanja iznosa VaR-a iz člana 471 ove odluke, na jedan od sljedećih načina:

- 1) kreditna institucija treba da koristi vrijednost te pozicije na kraju prethodnog dana i da ažuriraju samo komponente koje odražavaju devizni i robni rizik;
- 2) kreditna institucija treba da koristi vrijednost te pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje na kraju prethodnog dana i da ažurira sve komponente koje koristi za vrednovanje te pozicije.

(8) Kada primjenjuje stav 7 ovog člana, kreditna institucija je dužna da ga primjenjuje dosljedno na sve pozicije izložene robnom riziku u okviru organizacione jedinice za trgovanje.

(9) Kreditna institucija je dužna da primjenjuje st. 4 do 8 ovog člana samo na pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje koje su uključene i u portfolio na dan obračuna VaR-a iz člana 471 ove odluke i u portfolio na dan koji slijedi nakon tog obračuna.

Zahtjevi za mjerenje rizika

Član 473

(1) Kreditna institucija koja primjenjuje interni model za mjerenje rizika za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik iz člana 466 ove odluke dužna je da obezbijedi da taj model ispunjava sljedeće zahtjeve:

- 1) interni model za mjerenje rizika obuhvata dovoljan broj faktora rizika, koji najmanje uključuju faktore rizika iz pododsjeka 1 odsjeka 3 odjeljka 2 ovog dijela odluke, osim ako kreditna institucija Centralnoj banci dokaže da izostavljanje tih faktora rizika nema značajan uticaj na rezultate zahtjeva za raspodjelu dobiti i gubitka iz člana 472 ove odluke, a kreditna institucija je u mogućnosti da objasni Centralnoj banci zašto je pojedini faktor rizika uključila u svoj model za određivanje cijena, ali nije i u svoj interni model za mjerenje rizika;
- 2) interni model za mjerenje rizika obuhvata nelinearnost za opcije i druge proizvode te rizik korelacija i bazni rizik;
- 3) interni model za mjerenje rizika uključuje skup faktora rizika koji odgovaraju kamatnim stopama u svakoj valuti u kojoj kreditna institucija ima bilansne ili vanbilansne pozicije osjetljive na promjene kamatnih stopa; kreditna institucija modelira krive prinosa primjenom jednog od opšteprihvaćenih pristupa, s tim što je kriva prinosa podijeljena na različite segmente dospjeća kako bi se obuhvatile varijacije volatilnosti stopa duž krive; za značajne izloženosti kamatnom riziku u glavnim valutama i na glavnim tržištima, kriva prinosa modelira se pomoću najmanje šest segmenata dospjeća, a broj faktora rizika koji se koriste za modeliranje krive prinosa srazmjeran je prirodi i složenosti strategija trgovanja kreditne institucije; model ujedno obuhvata spred rizika nesavršeno korelisanih kretanja među različitim krivama prinosa ili različitim finansijskim instrumentima istog odnosnog emitenta;
- 4) interni model za mjerenje rizika obuhvata faktore rizika koji se odnose na zlato i pojedine strane valute u kojima su deominovane pozicije kreditne institucije; za CIU-e se uzimaju u obzir stvarne devizne pozicije CIU-a; kreditna institucija se može osloniti na izvještavanje trećih strana u vezi sa deviznom pozicijom CIU-a uz uslov odgovarajućeg obezbjeđivanja tačnosti izvještavanja;

- 5) sofisticiranost tehnike modeliranja srazmjerna je značaju aktivnosti kreditne institucije na tržištima vlasničkih instrumenata; interni model za mjerenje rizika primjenjuje poseban faktor rizika minimalno za svako tržište vlasničkih instrumenata na kojem kreditna institucija ima značajne pozicije i najmanje jedan faktor rizika koji obuhvata sistemska kretanja cijena vlasničkih instrumenata i zavisnost tog faktora rizika o pojedinačnim faktorima rizika za svako tržište vlasničkih instrumenata;
- 6) interni model za mjerenje rizika primjenjuje poseban faktor rizika minimalno za svaku robu u kojoj kreditna institucija ima značajne pozicije osim ako kreditna institucija ima malu ukupnu poziciju robe u poređenju sa svim njenim aktivnostima trgovanja, a u tom slučaju može da koristi posebni faktor rizika za svaku široku vrstu robe; za značajne izloženosti tržištima robe model obuhvata rizik nesavršeno korelisanih kretanja između vrsta robe koje su slične, ali ne i identične, izloženosti promjenama terminskih (forvard) cijena koje proizilaze iz ročnih neusklađenosti i prigodni prinos između pozicija u derivatima i pozicija u gotovini;
- 7) korišćene približne vrijednosti (engl. *proxies*) prethodno su se pokazale pouzdanim u vezi sa stvarnom pozicijom, adekvatno su konzervativne i primjenjuju se samo ako su dostupni podaci nedovoljni, na primjer tokom perioda stresa iz člana 468 stav 2 tačka 3 ove odluke;
- 8) za značajne izloženosti rizicima volatilnosti u instrumentima koji uključuju opcionalnost, interni model za mjerenje rizika obuhvata zavisnost impliciranih volatilnosti po različitim cijenama izvršenja i dospijećima opcija;
- 9) za pozicije u CIU-ima, kreditna institucija sagledava osnovne pozicije u CIU-ovima najmanje jednom nedjeljno kako bi izračunala svoje zahtjeve za regulatorni kapital u skladu s ovim odjeljkom; ako se „dubinski“ pristup sprovodi na nedjeljnoj osnovi, kreditna institucija može da prati rizike koji proizilaze iz značajnih promjena u sastavu CIU-a; kreditna institucija koja nema odgovarajuće ulazne podatke ili informacije za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za kreditni rizik za pozicije u CIU-u u skladu sa „dubinskim“ pristupom, može te ulazne podatke ili informacije da dobije od treće strane, ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
 - treća strana jedno je od sljedećeg:
 - a) depozitar CIU-a, koji je kreditna institucija ili finansijska institucija, ako CIU ulaže isključivo u hartije od vrijednosti i deponuje sve hartije od vrijednosti kod tog depozitara koji je kreditna institucija ili finansijska institucija;
 - b) društvo za upravljanje CIU-om, pod uslovom da ispunjava kriterijume iz člana 172 stav 5 tačka 1 ove odluke;
 - c) spoljni dobavljač, pod uslovom da podatke, informacije ili parametre za procjenu rizika dostave ili izračunaju treće strane iz tač. a ili b ove alineje ili drugi takav spoljni dobavljač;
 - treća strana kreditnoj instituciji dostavlja odgovarajuće podatke, informacije ili parametre za procjenu rizika za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik za pozicije u CIU-u u skladu sa „dubinskim“ pristupom iz ove tačke;
 - eksterni revizor kreditne institucije potvrdio je da su podaci, informacije ili parametri za procjenu rizika treće strane iz alineje 2 odgovarajući, a Centralna banka na zahtjev ima neograničen pristup tim podacima, informacijama ili parametrima za procjenu rizika.

(2) Kreditna institucija može da koristi empirijske korelacije u okviru širokih kategorija faktora rizika, a za potrebe izračunavanja mjere neograničenog očekivanog manjka UES_t, kako je navedeno u članu 467 stav 1 ove odluke, među širokim kategorijama faktora rizika samo kad je pristup kreditne institucije za mjerenje tih korelacija pouzdan i u skladu sa primjenljivim horizontima likvidnosti ili u skladu sa zahtjevima Centralne banke, s osnovnim horizontom od 10 dana utvrđenim u članu 468 stav 1 ove odluke, i kada se dosljedno sprovodi.

Kvalitativni zahtjevi

Član 474

(1) Svi interni modeli za mjerenje rizika koji se koriste za potrebe ovog odjeljka treba da su konceptualno pouzdani, da se dosljedno izračunavaju i sprovode i da su u skladu sa sljedećim kvalitativnim zahtjevima:

- 1) svi interni modeli za mjerenje rizika koji se koriste za izračunavanje zahtjeva za kapital za tržišni rizik čvrsto su integrisani u proces upravljanja rizicima kreditne institucije na dnevnoj osnovi i služe kao osnova za izvještavanje višeg rukovodstva o izloženosti rizicima;
- 2) kreditna institucija ima organizacionu jedinicu za kontrolu rizika nezavisnu od poslovnih jedinica za trgovanje, koja direktno odgovara višem rukovodstvu i koja:
 - je odgovorna za razvoj i sprovođenje svih internih modela za mjerenje rizika koji se koriste pri primjeni alternativnog pristupa internih modela za potrebe ovog odjeljka;
 - odgovorna je za cjelokupni sistem upravljanja rizicima;
 - kreira i analizira dnevne izvještaje o rezultatima dobijenih primjenom internih modela za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik, kao i izvještaje o primjerenosti mjera koje treba preduzeti u vezi sa limitima trgovanja;
- 3) upravni odbor kreditne institucije i više rukovodstvo aktivno su uključeni u proces kontrole rizika, a dnevni izvještaji koje kreira organizaciona jedinica za kontrolu rizika preispituju se na nivou rukovodstva koje ima dovoljno ovlašćenje da zahtjeva smanjenje pozicija koje zauzimaju zaposleni organizacione jedinice za trgovanje i zahtjeva smanjenja ukupne izloženosti kreditne institucije riziku;
- 4) kreditna institucija ima dovoljan broj zaposlenih osposobljenih na nivo primjeren sofisticiranosti internih modela za mjerenje rizika i dovoljan broj zaposlenih sa vještinama u području trgovanja, kontrole rizika, revizije i pozadinskih poslova;
- 5) kreditna institucija uspostavlja dokumentovan set internih politika, postupaka i kontrola za praćenje i osiguravanje usklađenosti sa cjelokupnim funkcionisanjem svojih internih modela za mjerenje rizika;
- 6) svi interni modeli za mjerenje rizika, uključujući model za određivanje cijena, pokazuju se dovoljno tačnim u mjerenju rizika i ne razlikuju se značajno od modela koje kreditna institucija koristi za svoje interno upravljanje rizicima;
- 7) kreditna institucija često sprovodi stroge programe testiranja otpornosti na stres, uključujući povratna (engl. *reverse*) testiranja otpornosti na stres, koja obuhvataju sve interne modele za mjerenje rizika; rezultate tih testiranja otpornosti na stres preispituje više rukovodstvo najmanje jednom mjesečno tako da su u skladu sa politikama i limitima koje je odobrio upravni odbor; kreditna institucija preduzima odgovarajuće mjere ako rezultati tih testiranja

otpornosti na stres pokažu prekomjerne gubitke koji proizilaze iz poslova trgovanja kreditne institucije u određenim okolnostima;

- 8) kreditna institucija sprovodi nezavisno preispitivanje svojih internih modela za mjerenje rizika, u okviru svog redovnog postupka interne revizije ili ovlašćenjem društva koje je treća strana da sprovede to preispitivanje, a koje se vrši u skladu sa zahtjevima Centralne banke.

(2) Jedinica za validaciju, koja je odvojena od jedinice za kontrolu rizika iz stava 1 tačka 2 ovog člana, vrši početnu i kontinuiranu validaciju svih internih modela za mjerenje rizika koji se koriste pri primjeni alternativnog pristupa internih modela za potrebe ovog odjeljka.

(3) Za potrebe stava 1 tačka 8 ovog člana, društvo koje je treća strana je subjekat koji kreditnoj instituciji pruža usluge revizije ili savjetovanja i čiji su zaposleni dovoljno osposobljeni u području tržišnog rizika u aktivnostima trgovanja.

(4) Preispitivanje iz stava 1 tačka 8 ovog člana uključuje aktivnosti poslovnih jedinica za trgovanje i nezavisne jedinice za kontrolu rizika, s tim što kreditna institucija sprovodi preispitivanje svog cjelokupnog procesa upravljanja rizicima najmanje jednom godišnje, kojim se ocjenjuje sljedeće:

- 1) adekvatnost dokumentacije o sistemu i procesima upravljanja rizicima, kao i organizacije jedinice za kontrolu rizika;
- 2) integracija mjera rizika u upravljanje rizicima na dnevnoj osnovi i cjelovitost informacionog sistema upravljanja;
- 3) postupci koje kreditna institucija primjenjuje za odobravanje modela mjerenja rizika, zatim sistemi vrednovanja koje primjenjuju zaposleni organizacionih jedinica za trgovanje i organizacionih jedinica za pozadinske poslove;
- 4) opseg rizika koje obuhvata taj model, tačnost i primjerenost sistema za mjerenje rizika i validacija svih znatnih promjena internog modela za mjerenje rizika;
- 5) tačnost i potpunost podataka o pozicijama, tačnost i adekvatnost pretpostavki o volatilnosti i korelaciji, tačnost vrednovanja i izračuna osjetljivosti na rizik, kao i tačnost i adekvatnost dobijanja približnih vrijednosti podataka kada dostupni podaci nijesu dovoljni za ispunjavanje zahtjeva iz ovog odjeljka;
- 6) postupak verifikacije koji kreditna institucija koristi za evaluaciju dosljednosti, blagovremenosti i pouzdanosti izvora podataka korišćenih u bilo kojem od njenih internih modela za mjerenje rizika, uključujući nezavisnost tih izvora podataka;
- 7) postupak verifikacije koji kreditna institucija koristi za evaluaciju zahtjeva za retroaktivno testiranje i zahtjeva za raspodjelu dobiti i gubitka koji se sprovode kako bi se ocijenila tačnost njenih internih modela za mjerenje rizika, uključujući nezavisnost tih izvora podataka;
- 8) ako preispitivanje sprovodi društvo koje je treća strana u skladu sa stavom 1 tačka 8 ovog člana, provjera da interni proces validacije iz člana 475 ove odluke ispunjava ciljeve.

(5) Kreditna institucija ažurira tehnike i procedure koje koristi za sve interne modele za mjerenje rizika koje koristi za potrebe ovog odjeljka, kako bi uzela u obzir razvoj novih tehnika i najbolje prakse koje nastaju u pogledu tih internih modela za mjerenje rizika.

Interna validacija

Član 475

(1) Kreditna institucija uspostavlja postupke kojima obezbjeđuje da sve interne modele za mjerenje rizika koji se koriste za potrebe ovog odjeljka na odgovarajući način validiraju primjerene kvalifikovane strane koje su nezavisne u odnosu na postupak njihovog razvoja, kako bi obezbijedila da svi takvi modeli budu konceptualno pouzdani i da se njima na odgovarajući način obuhvataju svi značajni rizici.

(2) Kreditna institucija sprovodi validaciju iz stava 1 ovog člana:

- 1) kad se interni model za mjerenje rizika inicijalno razvije i kad se taj model znatno izmijeni; i
- 2) periodično, kao i ako je došlo do znatnih strukturnih promjena na tržištu ili do promjena u sastavu portfolija koje mogu dovesti do toga da interni model za mjerenje rizika više nije adekvatan.

(3) Validacija internih modela kreditne institucije za mjerenje rizika nije ograničena na zahtjeve za retroaktivno testiranje i raspodjelu dobiti i gubitka, već minimalno obuhvata:

- 1) testiranje radi provjere da li su pretpostavke internog modela adekvatne, odnosno da li se tim pretpostavkama potcjenjuje ili precjenjuje rizik;
- 2) sopstvene testove validacije internih modela, uključujući dodatno retroaktivno testiranje osim regulatornih programa retroaktivnog testiranja, u vezi sa rizicima i strukturom njihovih portfolija;
- 3) korišćenje hipotetičkih portfolija kako bi se obezbijedilo da je interni model za mjerenje rizika u mogućnosti da obuhvati pojedine strukturne karakteristike, kao što je značajan nivo baznog rizika i rizik koncentracije ili rizici povezani sa korišćenjem približnih vrijednosti.

Izračunavanje mjere rizika prema stresnom scenariju

Član 476

(1) „Mjera rizika prema stresnom scenariju“ određenog faktora rizika koji se ne može modelirati smatra se gubitkom koji je nastao u svim pozicijama iz knjige trgovanja, ili pozicijama iz knjige pozicija kojima se ne trguje, a koje su izložene deviznom riziku ili robnom riziku, portfolija koji uključuje taj faktor rizika koji se ne može modelirati kada se ekstremni scenario budućeg šoka primjenjuje na taj faktor rizika.

(2) Kreditna institucija je dužna da razvije odgovarajuće ekstremne scenarije budućih šokova za sve faktore rizika koji se ne mogu modelirati u skladu sa smjernicama koje su date u Prilogu 5 koji čini sastavni dio ove odluke.

Odsjek 3 – Interni model za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza

Područje primjene internog modela za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza

Član 477

(1) Sve pozicije kreditne institucije raspoređene na organizacione jedinice za trgovanje za koje je kreditna institucija dobila odobrenje iz člana 465 stav 2 ove odluke podliježu zahtjevu za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza ako te pozicije sadrže najmanje jedan faktor rizika raspoređen u široke kategorije faktora rizika „vlasnički instrument“ ili „kreditni spread“ u skladu sa članom 469 stav 1 ove odluke.

(2) Zahtjev iz stava 1 ovog člana, koji je dodatni za rizike koji su obuhvaćeni zahtjevima za regulatorni kapital iz člana 466 stav 1 ove odluke, izračunava se korišćenjem internog modela kreditne institucije za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza, koji treba da ispunjava zahtjeve utvrđene u ovom odsjeku.

(3) Za svaku od pozicija iz stava 1 ovog člana kreditna institucija utvrđuje jednog emitenta dužničkih ili vlasničkih instrumenata kojima se trguje povezanog sa najmanje jednim faktorom rizika.

Odobrenje za primjenu internog modela za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza

Član 478

(1) Centralna banka izdaje odobrenje kreditnoj instituciji za primjenu internog modela za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital iz člana 466 stav 2 ove odluke za sve pozicije iz knjige trgovanja iz člana 477 koje su raspoređene na organizacionu jedinicu za trgovanje za koju je interni model za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza usklađen sa zahtjevima iz čl. 474, 475, 479, 480 i 481 ove odluke.

(2) Ako organizaciona jedinica za trgovanje kreditne institucije, na koju je raspoređena najmanje jedna pozicija iz knjige trgovanja iz člana 477 ove odluke, ne ispunjava zahtjeve iz stava 1 ovog člana, zahtjevi za regulatorni kapital za tržišni rizik svih pozicija u toj organizacionoj jedinici za trgovanje izračunavaju se u skladu sa pristupom iz Odjeljka 2 ovog dijela odluke.

Zahtjevi za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza primjenom internog modela za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza

Član 479

(1) Kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza primjenom internih modela za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza za portfolio svih pozicija iz knjige trgovanja iz člana 477 ove odluke na sljedeći način:

- 1) zahtjevi za regulatorni kapital jednaki su iznosu VaR-a kojim se mjere potencijalni gubici u tržišnoj vrijednosti portfolija uzrokovani nastankom statusa neizmirenja obaveza emitenta povezanog sa tim pozicijama na intervalu povjerenja od 99,9% tokom jednogodišnjeg vremenskog horizonta;
- 2) potencijalni gubitak iz tačke 1 ovog stava predstavlja direktni ili indirektni gubitak u tržišnoj vrijednosti pozicije koji je uzrokovan nastankom statusa neizmirenja obaveza emitenata i koji je dodat svim gubicima koji su već uzeti u obzir u trenutnom vrednovanju pozicije, pri čemu se nastanak statusa neizmirenja obaveze emitenata pozicija u vlasničkim instrumentima izražava stavljanjem iznosa cijena vlasničkih instrumenata emitenata na nulu;
- 3) kreditna institucija određuje korelacije nastanka statusa neizmirenja obaveza između različitih emitenata na osnovu konceptualno pouzdane metodologije korišćenjem objektivnih istorijskih podataka tržišnih kreditnih spreadova ili cijena vlasničkih instrumenata, koji obuhvataju najmanje desetogodišnji period uključujući period stresa koje je kreditna institucija utvrdila u skladu sa članom 468 stav 2 ove odluke, s tim što se izračunavanje korelacija nastanka statusa neizmirenja obaveza među različitim emitentima kalibrira prema jednogodišnjem vremenskom horizontu;
- 4) interni model za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza zasniva se na pretpostavci o konstantnoj jednogodišnjoj poziciji.

(2) Kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza primjenom internog modela za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza iz stava 1 ovog člana najmanje na nedjeljnoj osnovi.

(3) Izuzetno od stava 1 tač. 1 i 3 ovog člana, kreditna institucija može da zamijeni jednogodišnji vremenski horizont vremenskim horizontom od šezdeset dana za potrebe izračunavanja rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza nekih ili svih pozicija u vlasničkim instrumentima, ako je to odgovarajuće i u tom slučaju izračunavanje korelacija nastanka statusa neizmirenja obaveza između cijena vlasničkih instrumenata i vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza treba da bude usklađeno sa vremenskim horizontom od šezdeset dana, a izračunavanje korelacija nastanka statusa neizmirenja obaveza između cijena vlasničkih instrumenata i cijena obveznica treba da bude usklađeno sa vremenskim horizontom od jedne godine.

Priznavanje zaštite u internom modelu za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza

Član 480

(1) Kreditna institucija može da uključi zaštitu u svoj interni model za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza i može da netira pozicije ako se duge pozicije i kratke pozicije odnose na isti finansijski instrument.

(2) Kreditna institucija može u svojim internim modelima za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza da prizna efekte zaštite ili diversifikacije povezane sa dugim i kratkim pozicijama u različitim finansijskim instrumentima ili različitim hartijama od vrijednosti istog dužnika, kao i dugim i kratkim pozicijama u različitim emitentima, pod uslovom da eksplicitno modelira bruto duge i kratke pozicije u različitim finansijskim instrumentima, uključujući modeliranje rizika osnove između različitih emitenata.

(3) Kreditna institucija u svojim internim modelima za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza obuhvata materijalne bazne rizike u strategijama zaštite od rizika (hedžinga) koji proizlaze iz razlika u vrsti proizvoda, redosljedu naplate u strukturi kapitala, internim ili eksternim rejtinzima, datumu emitovanja i drugim razlikama.

(4) Kreditna institucija je dužna da obezbijedi da ročne neusklađenosti između instrumenta za zaštitu od rizika i zaštićenog instrumenta do kojih bi moglo doći u vremenskom horizontu od jedne godine, ako te neusklađenosti nisu obuhvaćene njihovim internim modelom za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza, ne dovedu do značajnog potcjenjivanja rizika.

(5) Kreditna institucija priznaje instrument za zaštitu od rizika samo u mjeri u kojoj ga je moguće održati, čak i ako se dužnik približava kreditnom događaju ili drugom događaju.

Posebni zahtjevi za interni model za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza

Član 481

(1) Internim modelom za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza iz člana 478 stav 1 ove odluke može se modelirati nastanak statusa neizmirenja obaveza pojedinačnih emitenata, kao i istovremeni nastanak statusa neizmirenja obaveza više emitenata i tim modelom se uzima u obzir efekat tih statusa neizmirenja obaveza u tržišnim vrijednostima pozicija uključenih u oblast primjene tog modela i u tu svrhu se nastanak statusa neizmirenja obaveza svakog pojedinačnog emitenta modelira primjenom dvije vrste sistemskih faktora rizika.

(2) Interni model za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza treba da odražava privredni ciklus, uključujući zavisnost između stopa naplate i sistemskih faktora rizika iz stava 1 ovog člana.

(3) Interni model za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza treba da odražava nelinearni efekat opcija i drugih pozicija sa značajnim nelinearnim ponašanjem vezano za promjene cijena, a kreditna institucija, takođe na odgovarajući način, treba da uzima u obzir rizik modela koji proizilazi iz vrednovanja i procjene cjenovnih rizika povezanih sa tim proizvodima.

(4) Interni model za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza treba da se zasniva na podacima koji su objektivni i ažurirani.

(5) Za simulaciju nastanka statusa neizmirenja obaveza u internom modelu za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza procjena kreditne institucije u pogledu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza treba da ispunjava sljedeće zahtjeve:

- 1) vjerovatnoća nastanka statusa neizmirenja obaveza ne može biti niža od:
 - 0,01%, za izloženosti na koje se primjenjuje ponder rizika 0%, u skladu sa čl. 151 do 155 ove odluke,
 - 0,01%, za pokrivene obveznice na koje se primjenjuje ponder rizika od 10%, u skladu sa članom 169 ove odluke;

- 0,03%, u svim ostalim slučajevima;
- 2) vjerojatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza zasnivaju se na jednogodišnjem vremenskom horizontu, osim ako je u ovom odsjeku nije uređeno drugačije;
- 3) vjerojatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza mjere se korišćenjem, pojedinačno ili u kombinaciji sa tekućim tržišnim cijenama, podataka zabilježenih tokom istorijskog perioda od najmanje pet godina o stvarnim prošlim nastalim statusima neizmirenja obaveza i ekstremnim padovima tržišnih cijena koje su ekvivalent događajima nastanka statusa neizmirenja obaveza, s tim što se vjerojatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza ne izvode isključivo iz tekućih tržišnih cijena;
- 4) kreditna institucija koja je dobila odobrenje Centralne banke za procjenu vjerojatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza, u skladu sa odsjekom 1 odjeljka 3 glave II ovog dijela odluke, za klase izloženosti i rejting sistem koji odgovaraju određenom emitentu, dužna je da primjenjuje uspostavljenu metodologiju za izračunavanje vjerojatnoća nastanka statusa neizmirenja obaveza tog emitenta ako su podaci za tu procjenu dostupni;
- 5) kreditna institucija koja nije dobila odobrenje Centralne banke za procjenu vjerojatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza iz tačke 4 ovog stava, dužna je da razvije internu metodologiju ili da koristi eksterne izvore za procjenu tih vjerojatnoća nastanka statusa neizmirenja obaveza, u skladu sa zahtjevima koji se primjenjuju na procjene vjerojatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza iz ovog člana.

(6) Za potrebe stava 5 tačka 4 ovog člana, podaci za procjenu vjerojatnoća nastanka statusa neizmirenja obaveza određenog emitenta pozicije iz knjige trgovanja dostupni su ako kreditna institucija, na dan obračuna, u knjizi pozicija kojima se ne trguje ima poziciju istog dužnika za kojeg, u skladu sa odsjekom 1 odjeljka 3 glave II ovog dijela odluke, procjenjuje vjerojatnoću nastanka statusa neizmirenja obaveza radi izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital utvrđenih u tom odjeljku.

(7) Za simulaciju nastanka statusa neizmirenja obaveza emitenata u internom modelu za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza, procjene kreditne institucije u pogledu gubitka zbog nastanka statusa neizmirenja obaveza treba da ispunjavaju sljedeće zahtjeve:

- 1) procjene gubitka usljed nastanka statusa neizmirenja obaveza ne mogu biti niže od 0%;
- 2) procjene gubitka zbog nastanka statusa neizmirenja obaveza odražavaju redosljed u naplati svake pozicije;
- 3) kreditna institucija koja je dobila odobrenje Centralne banke za procjenu LGD-a u skladu sa odsjekom 1 odjeljka 3 glave II ovog dijela odluke, za klasu izloženosti i rejting-sistem koji odgovaraju određenoj izloženosti koristi razvijenu metodologiju za izračunavanje procjena LGD-a tog emitenta ako su podaci za tu procjenu dostupni;
- 4) kreditna institucija koja nije dobila odobrenje Centralne banke za procjenu LGD-a iz tačke 3 ovog stava razvija internu metodologiju ili upotrebljava eksterne izvore za procjenu LGD-a u skladu sa zahtjevima koji se primjenjuju na procjene LGD-a u skladu s ovim članom.

(8) Za potrebe stava 7 tačka 3 ovog člana, podaci za procjenu LGD-a određenog emitenta pozicije iz knjige trgovanja dostupni su ako kreditna institucija, na dan

obračuna, u knjizi pozicija kojima se ne trguje ima poziciju iste izloženosti za koju u skladu sa odsjekom 1 odjeljka 3 glave II ovog dijela odluke procjenjuje LGD radi izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital utvrđenih u tom odjeljku.

(9) U okviru nezavisnog preispitivanja i validacije internih modela koje primjenjuje za potrebe ovog odjeljka, između ostalog i za sistem mjerenja rizika, kreditna institucija treba da:

- 1) provjerava da je njen pristup modeliranju korelacija i promjena cijene primjeren za njen portfolio, uključujući odabir i pondere sistemskih faktora rizika u modelu;
- 2) sprovodi različita testiranja otpornosti na stres, uključujući analizu osjetljivosti i analizu scenarija, radi procjene kvantitativne i kvalitativne osnovanosti internog modela za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza, naročito s obzirom na tretman koncentracija, pri čemu se testovi ne ograničavaju samo na istorijske događaje; i
- 3) primjenjuje adekvatnu kvantitativnu validaciju koja uključuje relevantna mjerila za interne modele.

(10) Interni model za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza treba da primjereno odražava koncentracije emitenta i koncentracije koje mogu nastati u okviru razreda proizvoda i između različitih razreda proizvoda u stresnim uslovima.

(11) Interni model za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza treba da bude usklađen sa internom metodologijom kreditne institucije za upravljanje rizicima za utvrđivanje, mjerenje i upravljanje rizicima koji proizilaze iz trgovanja.

(12) Kreditna institucija treba da ima jasno utvrđene politike i procedure za određivanje pretpostavki o nastanku statusa neizmirenja obaveza za korelacije među različitim emitentima u skladu sa članom 479 stav 1 tačka 3 ove odluke i preferirani izbor metode za procjenu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza iz stava 5 tačka 5 ovog člana i gubitka zbog nastanka statusa neizmirenja obaveza iz stava 7 tačka 4 ovog člana.

(13) Kreditna institucija treba da dokumentuje svoje interne modele, tako da su pretpostavke kreditne institucije o korelaciji i druge pretpostavke modela transparentne za Centralnu banku.

Zahtjevi za internu metodologiju procjene vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza

Član 482

(1) Interna metodologija kreditne institucije, ili njen dio, koja se koristi za procjenu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza u skladu sa članom 481 stav 5 tačka 5 ove odluke, mora da ispunjava iste zahtjeve kao i metodologija koju koristi kreditna institucija za procjenu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza za koju je dobila odobrenje u skladu sa Odjeljkom 3 Glave II ovog dijela odluke.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, interna metodologija kreditne institucije, ili njen dio, za procjenu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza mora da ispunjava zahtjeve utvrđene u st. 3 ili 4 ovog člana, u zavisnosti šta je primjenjivo, ako su za određenog emitenta ispunjeni svi sljedeći uslovi na kvartalnoj osnovi:

- 1) ne postoji nijedan eksterni izvor koji ispunjava zahtjeve iz člana 483 ove odluke, a koji je već dostupan za procjenu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza za tog emitenta;
- 2) upotreba interne metodologije, ili njenog dijela, koja ispunjava zahtjeve iz stava 1 ovog člana, nije:
 - izvodljiva zbog nedostatka ulaznih podataka za tog emitenta; ili
 - proporcionalna u odnosu na materijalnost ili period držanja relevantnih pozicija za tog emitenta, na osnovu usvojene strategije trgovanja za te pozicije;
- 3) vrijednost „m“, izračunata u skladu sa formulom iz stava 7 ovog člana, je bilo koja od sljedeće:
 - manja je ili jednaka 10%; ili
 - veća je od 10%, i kreditna institucija sprovodi sljedeće aktivnosti:
 - a) ispituje da li su dostupni dodatni eksterni izvori koji ispunjavaju zahtjeve iz člana 483 ove odluke, i koristi te izvore da smanji vrijednost „m“ na iznos manji ili jednak 10%;
 - b) sprovodi analizu osjetljivosti i analizu scenarija kako bi procijenila kvalitativnu i kvantitativnu pouzdanost interne metodologije, ili njenog dijela.

(3) Za potrebe analize osjetljivosti iz stava 2 tačka 3 alineja 2 tačka c ovog člana, kreditna institucija treba da procijeni osjetljivost zahtjeva za regulatorni kapital koji se izračunavaju u skladu sa članom 479 stav 1 ove odluke u vezi sa svim pozicijama iz knjige trgovanja iz člana 477 ove odluke, tako što će emitentima koji su obuhvaćeni internom metodologijom, ili njenim dijelom, i koji ispunjavaju zahtjeve iz stava 4 ili 6 ovog člana, u zavisnosti šta je primjenjivo, da dodijeli jednu višu i jednu nižu kreditnu ocjenu od one koja je korišćena radi ispunjenja tih zahtjeva.

(4) Kada su ispunjeni uslovi iz stava 2 ovog člana, interna metodologija kreditne institucije, ili njen dio, treba da dodijeli emitentu procjenu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza koja je jednaka ili veća od najveće između sljedećih vrijednosti:

- 1) najveće vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza dodijeljene emitentima investicionog rejtinga za pozicije na koje se primjenjuje interna metodologija za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza, a za koje nijesu ispunjeni uslovi iz stava 2 ovog člana;
- 2) jednake prosječne ponderisane vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza dodijeljene emitentima pozicija koje na koje se primjenjuje interna metodologija za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza, a za koje nijesu ispunjeni uslovi iz stava 2 ovog člana.

(5) Za potrebe stava 4 tačka 2 ovog člana, prilikom izračunavanja jednakih prosječnih ponderisanih prosjeka, kreditna institucija može da isključi emitente koji su već u statusu neizmirenja obaveza, pod uslovom da može da obezbijede da uslovi iz stava 2 nijesu ispunjeni za te emitente koji su u statusu neizmirenja obaveza.

(6) Izuzetno od st. 4 i 5 ovog člana, kada su ispunjeni uslovi iz stava 2 i kada se zahtjevi za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza smanjuju povećanjem vrijednosti procijenjene vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja za datog emitenta, interna metodologija kreditne institucije, ili njen dio, treba da dodijeli

tom emitentu procjenu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja koja je jednaka ili manja od vrijednosti dodijeljene u skladu sa stavom 4 tačka 2 ovog člana.

(7) Za potrebe stava 2 tačka 3 ovog člana, kreditna institucija treba da izračuna vrijednost „m“ primjenom sljedeće formule:

$$m = \frac{\text{DRC (puni opseg)} - \text{DRC (ostale metodologije i eksterni izvori)}}{\text{DRC (puni opseg)}}$$

gdje je:

DRC (puni opseg)	=	zahtjev za regulatorni kapital izračunat u skladu sa članom 479 stav 1 ove odluke za cjelokupan opseg pozicija iz knjige trgovanja iz člana 477 ove odluke;
DRC (ostale metodologije i eksterni izvori)	=	zahtjev za regulatorni kapital izračunat u skladu sa članom 479 stav 1 ove odluke koji se odnosi isključivo na pozicije iz knjige trgovanja iz člana 477 ove odluke, za emitente za koje nijesu ispunjeni uslovi iz stava 2 ovog člana.

Zahtjevi za eksterne izvore za procjenu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza

Član 483

(1) Kreditna institucija, kada koristi eksterne izvore za procjenu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza, u skladu sa članom 481 stav 5 tačka 5 ove odluke, dužna je da, u skladu sa članom 475 stav 2 i članom stav 9 ove odluke, periodično vrši validaciju procjena vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza za potrebe njihovog korišćenja u internom modelu rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza.

(2) Kreditna institucija treba da dobije procjene vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza iz eksternih izvora koristeći metodologiju koja je konceptualno zasnovana i koja ispunjava zahtjeve iz stava 4 ovog člana.

(3) Kreditna institucija koja koristi više od jednog eksternog izvora mora da uspostavi hijerarhiju tih izvora.

(4) Prije primjene donje granice iz člana 481 stav 5 tačka 1 ove odluke, kreditna institucija je dužna da obezbijedi da metodologija iz stava 2 ovog člana ispunjava sljedeće uslove:

- 1) metodologija, zasnovana na rejtingu dužnika, koji može biti i kontinuiran, mora da obezbijedi procjene vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza koje odgovaraju relevantnom vremenskom horizontu iz člana 481 stav 5 tačka 2 ove odluke i koje ispunjavaju sljedeće uslove:
 - procjene vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza se smatraju

- tačnim za sve rejtinge dužnika, na osnovu analize očekivanog raspona greške procjene;
- procjene vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza su dosljedne među različitim rejtinima dužnika;
 - procjene vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza omogućavaju značajnu diferencijaciju rizika i strogo rastu sa pogoršanjem kreditne sposobnosti dužnika;
 - vrijednosti procjena vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza nijesu postavljene na nulu za određeni rejting samo zato što prethodno nijesu zabilježeni slučajevi neizmirenja obaveza za taj rejting;
- 2) ako procjene metodologije nijesu izvedene u kombinaciji sa trenutnim tržišnim cijenama, kreditna institucija je dužna da analizira sve razlike koje uoči između tih procjena i onih koje su izvedene u kombinaciji sa tržišnim cijenama, kako je navedeno u članu 481 stav 5 tačka 3 ove odluke.

Zahtjevi za internu metodologiju za procjenu LGD-a

Član 484

(1) Interna metodologija kreditne institucije, ili njen dio, koja se koristi za procjenu LGD-a u skladu sa članom 481 stav 7 tačka 4 ove odluke, mora da ispunjava iste zahtjeve kao i metodologija koju koristi kreditna institucija za procjenu LGD-a za koju je dobila odobrenje u skladu sa odjeljkom 3 glave II ovog dijela odluke.

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, interna metodologija kreditne institucije, ili njen dio, za procjenu LGD-a mora da ispunjava zahtjeve utvrđene u st. 3 ili 4 ovog člana, u zavisnosti šta je primjenjivo, ako su za određenu poziciju ispunjeni svi sljedeći uslovi na kvartalnoj osnovi:

- 1) ne postoji nijedan eksterni izvor koji ispunjava zahtjeve iz člana 485 ove odluke, a koji je već dostupan za procjenu LGD-a za tu poziciju;
- 2) upotreba interne metodologije, ili njenog dijela, koja ispunjava zahtjeve iz stava 1 ovog člana, nije:
 - izvodljiva zbog nedostatka ulaznih podataka za tu poziciju; ili
 - proporcionalna u odnosu na materijalnost ili period držanja te pozicije, na osnovu usvojene strategije trgovanja za tu poziciju;
- 3) vrijednost „m“, izračunata u skladu sa formulom iz stava 5 ovog člana, je bilo koja od sljedeće:
 - manja je ili jednaka 10%; ili
 - veća je od 10% i kreditna institucija ispituje da li su dostupni dodatni eksterni izvori koji ispunjavaju zahtjeve iz člana 485 ove odluke, i koristi te izvore da smanji vrijednost „m“ na iznos manji ili jednak 10%.

(3) Ako su ispunjeni uslovi iz stava 2 ovog člana, interna metodologija kreditne institucije, ili njen dio, mora za određenu poziciju da dodijeli procjenu LGD-a koja iznosi najmanje:

- 1) 75% za pozicije u subordinisanim dužničkim instrumentima;
- 2) 45% za pozicije u nenadređenim neobezbijedenim dužničkim instrumentima;
- 3) 11,25% za pozicije u pokrivenim obveznicama;
- 4) 25% za sve ostale pozicije.

(4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, ako su ispunjeni uslovi iz stava 2 ovog člana i ako se zahtjevi za regulatorni kapital za rizik nastanka statusa neizmirenja obaveza smanjuju kada se poveća vrijednost LGD-a za određenu poziciju, interna metodologija kreditne institucije, ili njen dio, mora za tu poziciju da dodijeli procjenu LGD-a koja je jednaka ili manja od iznosa iz stava 3 ovog člana.

(5) Za potrebe stava 2 tačka 3 ovog člana, kreditna institucija izračunava vrijednost „m“ u skladu sa formulom iz člana 482 stav 7 ove odluke, pri čemu DRC (ostale metodologije i eksterni izvori) predstavlja zahtjev za regulatorni kapital izračunat u skladu sa članom stav 1 ove odluke, a koji se odnosi isključivo na pozicije iz knjige trgovanja iz člana 477 ove odluke, za koje nijesu ispunjeni uslovi iz stava 2 ovog člana.

Zahtjevi za eksterne izvore za procjenu LGD-a

Član 485

(1) Kreditna institucija, kada koristi eksterne izvore za procjenu LGD-a, u skladu sa članom 481 stav 7 tačka 4 ove odluke, dužna je da, u skladu sa članom 475 stav 2 i članom stav 9 ove odluke, periodično vrši validaciju procjena LGD-a za potrebe njihovog korišćenja u internom modelu rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza.

(2) Kreditna institucija koja koristi više od jednog eksternog izvora mora da uspostavi hijerarhiju tih izvora.

Dokumentacija

Član 486

(1) Kreditna institucija čija interna metodologija, ili njen dio, ispunjava uslove iz člana 482 stav 2 ili člana 484 stav 2 ove odluke, mora da dokumentuje sljedeće za sve emitente i pozicije obuhvaćene tim članovima:

- 1) da nijesu dostupni eksterni izvori koji ispunjavaju zahtjeve iz člana 483 ili člana 485 ove odluke, u zavisnosti šta je primjenjivo, za procjenu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza za te emitente, odnosno za procjenu LGD-a za te pozicije;
- 2) da primjena interne metodologije koja ispunjava zahtjeve iz člana 482 stav 1 ove odluke za procjenu vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza, ili iz člana 484 stav 1 ove odluke za procjenu LGD-a, nije izvodljiva zbog nedostatka ulaznih podataka, ili da bi bila nesrazmjerna u odnosu na materijalnost ili period držanja u skladu sa strategijom trgovanja;
- 3) vrijednosti „m“, izračunate u skladu sa formulama iz člana 482 stav 7 i člana 484 stav 5 ove odluke.

(2) Kreditna institucija je dužna da vodi ažurnu evidenciju eksternih izvora podataka koji se koriste u svrhe čl. 483 i 485, a koja mora da sadrži:

- 1) opis metodologija korišćenih za dobijanje procjena vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza iz eksternih izvora u skladu sa članom 483 st. 1 i 2 ove odluke;
- 2) dokumentaciju i obrazloženje kada kreditna institucija identifikuje razlike u terminima, informacijama ili pretpostavkama korišćenim u računovodstvu za očekivane kreditne gubitke i procjene vjerovatnoća nastanka statusa

neizmirenja obaveza iz eksternih izvora za izloženosti na koje se primjenjuje interni model rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza, za potrebe obezbjeđenja čvrstog upravljanja kreditnim rizikom, kao što je odobrilo više rukovodstvo;

- 3) opis metodologija korišćenih za dobijanje procjena LGD-a iz eksternih izvora u skladu sa članom 485 stav 1 ove odluke;
- 4) rezultate validacije sprovedene u skladu sa članom 483 stav 1 i članom 485 stav 1 ove odluke;
- 5) hijerarhiju korišćenih eksternih izvora, u skladu sa članom 483 stav 3 i članom 485 stav 2 ove odluke.

(3) Za potrebe stava 2 tačka 1 ovog člana, ako se procjene vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza razlikuju od onih koje se koriste u internim metodologijama upravljanja rizicima i te razlike nijesu rezultat zahtjeva iz člana 481 stav 5 ove odluke, te razlike se moraju opisati u okviru metodologije.

(4) Za potrebe stava 2 tačka 3 ovog člana, ako se procjene LGD-a razlikuju od onih koje se koriste u internim metodologijama upravljanja rizicima i te razlike nijesu rezultat zahtjeva iz člana 481 stav 6 ove odluke, i te razlike se moraju opisati u okviru metodologije.

ODJELJAK 4 – Zahtjev za regulatorni kapital za rizik pozicije

Odsjek 1 – Opšte odredbe i specifični instrumenti

Zahtjevi za regulatorni kapital za rizik pozicije

Član 487

(1) Zahtjev za regulatorni kapital za rizik pozicije kreditne institucije jednak je zbiru zahtjeva za regulatorni kapital za opšti i specifični rizik za pozicije kreditne institucije u dužničkim i vlasničkim instrumentima.

(2) Pozicije sekjuritizacije u knjizi trgovanja tretiraju se kao dužnički instrumenti.

Netiranje

Član 488

(1) Apsolutni iznos dugih (kratkih) pozicija kreditne institucije koji prelazi iznos njenih kratkih (dugih) pozicija u istim instrumentima (vlasničkim instrumentima, dužničkim instrumentima, konvertibilnim hartijama od vrijednosti, identičnim finansijskim fjučersima, opcijama, varantima i pokrivenim varantima), predstavlja neto poziciju kreditne institucije u tim istim instrumentima.

(2) Prilikom izračunavanja neto pozicije kreditne institucije, pozicije u derivatima tretiraju se u skladu sa čl 489 do 494 ove odluke, a prilikom izračunavanja zahtjeva za

regulatorni kapital za specifični rizik, u skladu sa članom 500 ove odluke, ne uzimaju se u obzir ulaganja u sopstvene dužničke instrumente.

(3) Netiranje konvertibilnih instrumenata i pozicija suprotnog predznaka u osnovnom instrumentu nije moguće vršiti.

(4) Sve neto pozicije, nezavisno od njihovog predznaka, moraju se na dnevnoj osnovi prije objedinjavanja konvertovati u EUR valutu po važećem spot deviznom kursu.

Kamatni fjučersi i forvardi

Član 489

(1) Kamatni fjučers, kamatni forvard (u dalje tekstu: FRA) i forvard obligacije za kupovinu ili prodaju dužničkih instrumenata tretiraju se kao kombinacije dugih i kratkih pozicija, i to:

- 1) duga pozicija u kamatnim fjučersima tretira se kao kombinacija:
 - pozicije obaveze (pozajmice) koja dospijeva na datum realizacije (engl. *delivery date*) fjučers ugovora, i
 - pozicije aktive čiji je datum dospijeća jednak datumu dospijeća tog instrumenta ili zamišljene (hipotetičke) pozicije (engl. *notional position*) osnovnog instrumenta na koji se odnosi taj fjučers ugovor;
- 2) prodati FRA tretira se kao:
 - duga pozicija čije je dospijeće jednako datumu poravnanja (engl. *settlement date*) uvećanom za ugovoreni period (engl. *contract period*), i
 - kratka pozicija čije je dospijeće jednako datumu poravnanja.
- 3) forvard obligacija za kupovinu dužničkog instrumenta tretira se kao kombinacija:
 - pozicije obaveze koja dospijeva na datum izvršenja transakcije i
 - duge (spot) pozicije u samom dužničkom instrumentu.

(2) Za potrebe stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana, obaveze i aktiva uključuju se u prvu kategoriju iz Tabele 1 iz člana 500 ove odluke, koja se primjenjuje za obračun zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik za kamatne fjučerse i FRA.

(3) Za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik, obaveza iz stava 1 tačka 3 ovog člana uključuje se u prvu kategoriju iz Tabele 1 iz člana 500 ove odluke, a dužnički instrument se uključuje u odgovarajuću kolonu iz iste tabele.

(4) Kod kamatnih fjučersa i kamatnih forvarda, dugom pozicijom se smatra pozicija kreditne institucije u kojoj je fiksno određena kamatna stopa koju će kreditna institucija da primi u nekom budućem trenutku, a kratkom pozicijom se smatra pozicija u kojoj je fiksno određena kamatna stopa koju će kreditna institucija da plati u nekom budućem trenutku.

Opcije i varanti

Član 490

(1) Za potrebe ovog odjeljka, prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik pozicije, opcije i varanti na kamatne stope, dužničke i vlasničke instrumente, akcijske indekse, finansijske fjučerse, svopove i strane valute tretiraju se kao pozicije čija je vrijednost jednaka vrijednosti osnovnog instrumenta na koji se odnosi opcija, pomnoženog odgovarajućim delta koeficijentom, a ove pozicije se mogu netirati pozicijama suprotnog predznaka u identičnim osnovnim hartijama od vrijednosti ili derivatima.

(2) Iznos delta koeficijenta za opcije preuzima se sa berze na kojoj se trguje tim opcijama.

(3) Ukoliko se opcija ne kotira na berzi (OTC opcije) ili ako za datu opciju nije dostupan iznos delta koeficijenta, kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, da samostalno izračuna delta koeficijent primjenom odgovarajućeg modela.

(4) Centralna banka kreditnoj instituciji izdaje odobrenje iz stava 3 ovog člana, ako se primjenom modela adekvatno procjenjuje stopa promjene vrijednosti opcije ili varanta u odnosu na male promjene tržišne cijene osnovnog instrumenta na koji se odnosi sama opcija, odnosno varant.

(5) Za potrebe utvrđivanja zahtjeva za regulatorni kapital, kreditna institucija je dužna da, pored delta rizika (rizika promjene vrijednosti opcije), obuhvati i sve ostale rizike koji su povezani sa opcijama.

(6) Rizici, koji su povezani sa opcijama i varantima, pored delta rizika, mogu obuhvatiti, ali ne isključuju rizike:

- 1) koji nastaju zbog promjena u gama koeficijentu instrumenta koji se naziva gama rizik ili rizik konveksnosti;
- 2) koji nastaju zbog promjena u vega koeficijentu koji se nazivaju vega rizik ili rizik volatilnosti;
- 3) koji nastaju zbog promjena u kamatnim stopama koji se nazivaju rizik kamatne stope ili „rho“ rizik;
- 4) nelinearnosti koje ne može obuhvatiti gama rizik i rizik pretpostavljene korelacije o korpama opcija ili varanta.

(7) Od rizika iz stava 6 ovog člana samo su gama rizici i vega rizici takvog značaja da ih je potrebno obuhvatiti prilikom utvrđivanja ukupnih zahtjeva za regulatorni kapital za rizik pozicije po osnovu opcija.

(8) Kreditna institucija može, u zavisnosti od složenosti poslovanja sa opcijama i varantima, uz odobrenje Centralne banke, da primjenjuje interne modele za utvrđivanje zahtjeva za regulatorni kapital za gama i vega rizike opcija i varanta.

(9) Kreditna institucija izračunava svoje zahtjeve za regulatorni kapital za tržišni rizik u odnosu na rizike za opcije i varante, osim delta rizika, u skladu sa jednim od sljedećih pristupa:

- 1) pojednostavnjeni pristup;
- 2) delta-plus pristup; ili

3) pristup scenarija.

(10) Pri obračunu zahtjeva za regulatorni kapital na konsolidovanoj osnovi kreditna institucija može da kombinuje korišćenje različitih pristupa, ali na pojedinačnoj osnovi može da kombinuje samo pristup scenarija i delta-plus pristup, pod uslovima navedenim u čl. 492 i 493 ove odluke.

(11) Za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za tržišni rizik u odnosu na rizik opcija i varanta (gama i vega rizike, ali ne i delta rizike) kreditna institucija je dužna da:

- 1) raščlani korpe opcija ili varanta na njihove osnovne sastavne djelove;
- 2) izvrši razdvajanje gornje granice (engl. *caps*) i donje granice (engl. *floors*) opcija ili da izvrši razdvajanje drugih opcija koje se odnose na kamatne stope različitih datuma u lanac nezavisnih opcija koje se odnose na različite periode (engl. „*caplet*“ i „*floorlet*“);
- 3) tretira opcije ili varante na kamatne svopove sa fiksnom do varijabilnom kamatnom stopom u opcije ili varante na dio svopa sa fiksnom kamatom (engl. *fixed interest leg of swap*);
- 4) tretira opcije ili varante koji se odnose na više osnovnih instrumenata kao korpu opcija ili varanta pri čemu svaka opcija ima jedan određen osnovni instrument.

Izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik pozicije opcija i varanta, osim za delta rizike, primjenom pojednostavljenog pristupa

Član 491

(1) Ako kreditna institucija kupuje isključivo opcije i varante može da koristi pojednostavljeni pristup za obračun zahtjeva za regulatorni kapital za rizike koji nijesu delta rizici isključivo za opcije kupovine i prodaje i varante, koji se izračunavaju kao veći iznos između nule i razlike sljedećih iznosa:

- 1) bruto iznosa, utvrđenog na način iz st. 2 do 5 ovog člana;
- 2) iznosa rizikom ponderisanog delta ekvivalenta koji se izračunava kao tržišna vrijednost osnovnog instrumenta, pomnožena delta koeficijentom i nakon toga pomnožena jednim od sljedećih relevantnih pondera:
 - za specifični i opšti rizik vlasničkih instrumenata ili kamatni rizik, u skladu sa odjeljkom 4 ove glave ove odluke;
 - za robni rizik u skladu sa odjeljkom 6 ove glave; i
 - za devizni rizik u skladu sa odjeljkom 5 ove glave.

(2) Za opcije ili varante koji su obuhvaćeni jednom od sljedeće dvije kategorije, bruto iznos iz stava 1 ovog člana određuje se u skladu sa st. 3 i 4 ovog člana:

- 1) ako kupac opcije ima neograničeno pravo da kupi osnovnu aktivu po unaprijed određenoj cijeni na datum isteka ugovora ili u bilo koje doba prije datuma isteka ugovora, odnosno ako prodavac ima obavezu da ispuni taj zahtjev kupca (jednostavna *call opcija* ili jednostavni varanti);
- 2) ako kupac opcije ima neograničeno pravo da proda osnovnu aktivu na isti način iz tačke 1 ovog člana (jednostavna put opcija ili jednostavni varanti).

(3) Bruto iznos iz stava 1 ovog člana izračunava se kao maksimum između nule i tržišne vrijednosti osnovne hartije od vrijednosti pomnožene zbirom zahtjeva za regulatorni kapital za specifični i opšti tržišni rizik po osnovu osnovnog instrumenta

umanjen za iznos dobiti, ako je ima, koji je rezultat izvršenja opcije odmah (*in the money*) ako je ispunjen jedan od sljedećih uslova:

- 1) opcija ili varant daju pravo na prodaju (*long put*) osnovne aktive i kombinuje se sa ulaganjima u osnovnu aktivu (duga pozicija u osnovnom instrumentu);
- 2) opcija ili varant daju pravo na kupovinu (*long call*) osnovne aktive i kombinuje se sa obećanjem da će se prodati to ulaganje u osnovnom instrumentu (kratka pozicija u osnovnom instrumentu).

(4) Ako opcija ili varant daju pravo na kupovinu (*long call*) osnovne aktive ili pravo na prodaju (*long put*) osnovne aktive bruto iznos iz stava 1 ovog člana predstavlja manji od sljedeća dva iznosa:

- 1) tržišne vrijednosti osnovne aktive pomnožene zbirom zahtjeva za regulatorni kapital za specifični i opšti tržišni rizik za osnovnu aktivu;
- 2) vrijednosti pozicije koja se određuje metodom vrednovanja po tržišnoj vrijednosti ili metodom vrednovanja po modelu.

(5) Za sve vrste opcija ili varanta koje nemaju karakteristike iz stava 2 ovog člana bruto iznos iz stava 1 ovog člana jednak je tržišnoj vrijednosti opcije ili varanta.

Izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik pozicije opcija i varanta, osim za delta rizike, primjenom delta-plus pristupa

Član 492

(1) Ako se kreditna institucija odluči da primjenjuje delta-plus pristup za opcije i varante čiji je gama koeficijent neprekidna funkcija cijene osnovnog instrumenta, a vega koeficijent neprekidna funkcija pretpostavljene volatilnosti (kontinuirane opcije i varanti), zahtjevi za regulatorni kapital za rizike osim delta rizika za opcije ili varante izračunavaju se kao zbir sljedećih zahtjeva:

- 1) zahtjeva za regulatorni kapital za gama rizik, koji predstavlja prvi (parcijalni) izvod delta koeficijenta u odnosu na cijenu osnovnog instrumenta, što je za opcije obveznica (engl. *bond option*) ili varante prvi (parcijalni) izvod delta koeficijenta u odnosu na prinis do dospijea (kamatnu stopu) osnovne obveznice, a za svop opcije (engl. *swaptions*) je prvi (parcijalni) izvod delta koeficijenta u odnosu na svop stopu (engl. *swap rate*);
- 2) zahtjev za regulatorni kapital za vega rizik, koji predstavlja prvi (parcijalni) izvod vrijednosti opcije ili varanta u odnosu na pretpostavljenu volatilnost.

(2) Pod pretpostavljenom volatilnošću iz stava 1 ovog člana podrazumijeva se iznos volatilnosti u formuli za određivanje cijene opcije ili varanta za koju je, s obzirom na određeni model za određivanje cijene i s obzirom na nivo svih drugih uočljivih cjenovnih parametara, teoretska cijena opcije ili varanta jednaka njihovoj tržišnoj vrijednosti, pri čemu se tržišna vrijednost utvrđuje na način iz člana 491 stav 4 ove odluke.

(3) Zahtjevi za regulatorni kapital za rizike osim delta rizika koji su povezani sa nekontinuiranim opcijama ili varantima određuju se na sljedeći način:

- 1) ako su opcije ili varanti kupljeni, kao maksimalni iznos između nule i razlike između sljedećih iznosa:
 - iznosa tržišne vrijednosti opcije ili varanta, utvrđene na način iz člana 491 stav 4 ove odluke;

- iznosa rizikom ponderisanog delta ekvivalenta, utvrđenog u skladu sa članom 491 stav 1 tačka 2 ove odluke;
- 2) ako su opcije ili varanti prodani, kao maksimalni iznos između nule i razlike sljedećih iznosa:
 - iznosa odgovarajuće tržišne vrijednosti osnovne aktive koja podrazumijeva najveću moguću naplatu na dan isteka ugovora, ako je ona utvrđena ugovorom ili tržišnu vrijednost odnose aktive ili efektivne hipotetičke vrijednosti ako najveća moguća naplata nije utvrđena ugovorom;
 - iznosa rizikom ponderisanog delta ekvivalenta, utvrđenog u skladu sa članom 491 stav 1 tačka 2 ove odluke.

(4) Vrijednosti za gama koeficijent i vega koeficijent koji se koriste u obračunu zahtjeva za regulatorni kapital izračunavaju se korišćenjem odgovarajućeg modela za određivanje cijena na načine navedene u članu 490 stav 1, članu 516 stav 1 i članu 522 st. 4 do 6 ove odluke.

(5) Ako se gama koeficijenti ili vega koeficijenti ne mogu izračunati u skladu sa stavom 4 ovog člana, zahtjevi za regulatorni kapital za rizike koji nijesu delta rizici izračunavaju se u skladu sa stavom 3 ovog člana.

(6) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana zahtjevi za regulatorni kapital za gama rizik izračunavaju se postupkom koji se sastoji od sljedećeg niza koraka:

- 1) za svaku pojedinačnu opciju ili varant izračunava se gama uticaj primjenom sljedeće formule:

$$gama\ uticaj = \frac{1}{2} \cdot gama \cdot VU^2,$$

pri čemu je:

- kod opcija ili varanta na kamatne stope ili obveznice VU jednak pretpostavljenoj promjeni u prinosu (kamatne stope) navedenoj u članu 503 Tabela 2 kolona 5 ove odluke;
- kod opcija ili varanta na vlasničke instrumente i indekse vlasničkih instrumenata VU jednak tržišnoj vrijednosti osnovnog instrumenta pomnoženoj ponderom iz člana 507 ove odluke koji iznosi 8%;
- kod opcija ili varanta na valutu ili zlato VU jednak tržišnoj vrijednosti osnovnog instrumenta izračunatog u EUR valuti i pomnoženoj ponderom iz člana 515 ove odluke koji iznosi 8% ili, zavisno šta je primjenljivo, ponderom iz člana 518 ove odluke koji iznosi 4%, odnosno 1,6%;
- kod opcija ili varanta na robu VU jednak tržišnoj vrijednosti osnovnog instrumenta pomnoženoj ponderom iz člana 524 stav 1 tačka 1 ove odluke, a koji iznosi 15%;
- 2) utvrđeni gama uticaji pojedinačnih opcija ili varanta koji se odnose na sljedeće iste zasebne vrste osnovnih instrumenata se sabiraju:
 - za kamatne stope u istoj valuti: svaka kolona dospijeća kako je utvrđeno u Tabeli 2 iz člana 503 ove odluke;
 - za vlasničke instrumente i akcijske indekse: svako pojedinačno tržište;
 - za strane valute i zlato: svaki par valuta i zlato;
 - za robu: roba koja se smatra identičnom u skladu sa članom 521 stav 5 ove odluke;
- 3) dobijene negativne vrijednosti utvrđene na način iz tačke 2 ovog stava se sabiraju i apsolutni zbir tih negativnih vrijednosti predstavlja iznos zahtjeva za regulatorni kapital za gama rizik, dok se pozitivne vrijednosti zanemaruju.

(7) Za potrebe stava 1 tačka 2 ovog člana zahtjevi za regulatorni kapital za vega rizik izračunavaju se postupkom koji se sastoji od sljedećeg niza koraka:

- 1) vrijednost vega koeficijenta izračunava se za svaku pojedinačnu opciju;
- 2) za svaku pojedinačnu opciju izračunava se pretpostavljeno pomjeranje pretpostavljene volatilnosti od plus/minus 25%, pri čemu se pretpostavljena volatilnost utvrđuje u skladu sa stavom 2 ovog člana;
- 3) za svaku pojedinačnu opciju vrijednost vega koeficijenta koja je utvrđena u skladu sa tačkom 1 ovog stava množi se pretpostavljenim pomjeranjem pretpostavljene volatilnosti izračunate u skladu sa tačkom 2 ovog stava;
- 4) za svaku zasebnu vrstu osnovnog instrumenta iz stava 6 tačka 2 al. 1 do 4 ovog člana sabiraju se vrijednosti dobijene u skladu sa tačkom 3 ovog stava;
- 5) zbir apsolutnih vrijednosti dobijenih na osnovu tačke 4 ovog člana predstavlja ukupne zahtjeve za regulatorni kapital za vega rizik.

Izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik pozicije opcija i varanta, osim za delta rizike, primjenom pristupa scenarija

Član 493

(1) Kreditna institucija može da koristi pristup scenarija ako ispunjava sljedeće uslove:

- 1) ima uspostavljenu organizacionu jedinicu za kontrolu rizika koja prati rizike portfolija opcija i izvještava rukovodstvo o rezultatima;
- 2) obavijestila je Centralnu banku o utvrđenom nivou izloženosti koji će ovaj pristup obuhvatati na dosljedan način tokom vremena, pri čemu je neophodno da prilikom dostavljanja informacija Centralnoj banci definiše sljedeće:
 - precizirane pozicije koje će biti obuhvaćene ovim pristupom, uključujući vrstu proizvoda ili identifikovani *desk* i portfolio;
 - jasan pristup upravljanju rizikom koji se primjenjuje na te pozicije;
 - namjensku IT aplikaciju koja se primjenjuje na te pozicije; i
 - razloge za dodjelu tih pozicija pristupu scenarija, s obzirom na one pozicije koje su dodijeljene drugim pristupima;
- 3) rezultati dobijeni primjenom pristupa scenarija sastavni su dio izvještaja koji se dostavljaju rukovodstvu kreditne institucije.

(2) Za svaku zasebnu vrstu osnovnog instrumenta iz člana 492 stav 6 tačka 2 al. 1 do 4 ove odluke, kreditna institucija je dužna da definiše matricu scenarija koja sadrži skup scenarija.

(3) Prva dimenzija matrice scenarija je promjena cijene osnovnog instrumenta iznad i ispod njegove trenutne vrijednosti, pri čemu se raspon promjena sastoji od sljedećeg:

- 1) za kamatne opcije ili varante, plus/minus pretpostavljena promjena kamatne stope utvrđena u Tabeli 2 kolona 5 iz člana 503 ove odluke;
- 2) za opcije ili varante na vlasničke instrumente i indekse vlasničkih instrumenata plus/minus ponder iz člana 507 ove odluke, a koji iznosi 8%;
- 3) za opcije ili varante na valutu i zlato, plus/minus ponder iz člana 515 ove odluke, a koji iznosi 8% ili, zavisno od toga šta je primjenljivo, plus/minus ponder iz člana 518 ove odluke koji iznosi 4% ili 1,6%;
- 4) za opcije na robu (varante), plus/minus ponder iz člana 524 stav 1 tačka 1 ove odluke, a koji iznosi 15%.

(4) Scenariji promjena cijena u osnovnom instrumentu definisani su u sedam nivoa koji obuhvataju trenutne opservacije i raspon iz stava 3 ovog člana podijeljen je na jednako udaljene intervale.

(5) Druga dimenzija matrice scenarija definiše se promjenama volatilnosti, koje se nalaze u rasponu od plus/minus 25% pretpostavljene volatilnosti, pri čemu se pretpostavljena volatilnost utvrđuje u skladu sa članom 492 stav 2 ove odluke, a taj raspon dijeli se na najmanje tri nivoa jednake udaljenosti intervala koji uključuju promjenu od 0%.

(6) Matrica scenarija određena je svim mogućim kombinacijama nivoa iz st. 4 i 5 ovog člana, pri čemu svaka kombinacija predstavlja jedan scenario.

(7) U skladu sa pristupom scenarija zahtjevi za regulatorni kapital za opcije ili varante za rizike osim delta rizika izračunavaju se postupkom koji se sastoji od sljedećeg niza koraka:

- 1) za svaku pojedinačnu opciju ili varant, svi scenariji iz st. 2 do 6 ovog člana primjenjuju se za izračun simuliranog neto gubitka ili dobiti koji odgovaraju svakom scenariju, a simuliranje se vrši korišćenjem potpunih metoda revalorizacije, simuliranjem promjena cijena korišćenjem cjenovnih modela i ne oslanjajući se na lokalne približne vrijednosti (aproksimacije) tih modela;
- 2) za svaku zasebnu vrstu osnovnog instrumenta iz člana 492 stav 6 tačka 2 al. 1 do 4 ove odluke, sabiraju se vrijednosti izračunate u skladu sa tačkom 1 ovog stava, utvrđene za svaki pojedinačni scenario;
- 3) za svaku zasebnu vrstu osnovnog instrumenta iz člana 492 stav 6 tačka 2 al. 1 do 4 ove odluke, relevantni scenario izračunava se kao scenario za koji vrijednosti dobijene u skladu sa tačkom 2 ovog stava proizvode najveći gubitak ili najmanju dobit ako nema gubitaka;
- 4) za svaku zasebnu vrstu osnovnog instrumenta iz člana 492 stav 6 tačka 2 al. 1 do 4 ove odluke, zahtjevi za regulatorni kapital izračunavaju se u skladu sa sljedećom formulom:

$$\text{zahtjev za regulatorni kapital} = \min(0, PC - DE)$$

pri čemu je:

- PC – promjena cijene koja predstavlja zbir promjena cijene opcija s jednakom zasebnom vrstom osnovnog instrumenta iz člana 492 stav 6 tačka 2 al. 1 do 4 (negativni znak za gubitke i pozitivni znak za dobit) i koji odgovara odgovarajućem scenariju određenom shodno tački 3 ovog stava;
- DE – delta uticaj (engl. *delta effect*), koji se izračunava na sljedeći način:

$$DE = ADEV \cdot PPCU,$$

pri čemu je:

ADEV – ukupna vrijednost delta ekvivalenta (engl. *aggregated delta equivalent value*) koja predstavlja zbir negativnih ili pozitivnih delta ekvivalenata, pomnožen tržišnom vrijednosti osnovnog instrumenta ugovora, opcija koje imaju jednaku zasebnu vrstu osnovnog instrumenta iz člana 492 stav 6 tačka 2 al. 1 do 4 ove odluke;

PPCU – procentualna promjena cijene osnovnog instrumenta (engl. *percentage price change of the underlying*) iz člana 492 stav 6 tačka 2 al. 1 do 4 ove odluke koji odgovara relevantnom scenariju izračunatom u skladu sa tačkom 3 ovog stava;

- 5) ukupni zahtjevi za regulatorni kapital u slučaju rizika osim delta rizika opcija ili varanta predstavljaju zbir zahtjeva za regulatorni kapital dobijenih u skladu sa tačkom 4 ovog stava za sve zasebne vrste osnovnog instrumenta iz člana 492 stav 6 tačka 2 al. 1 do 4 ove odluke.

Svopovi

Član 494

- (1) Za potrebe kamatnog rizika, svopovi imaju isti tretman kao i bilansni instrumenti.
- (2) Kamatni svop po osnovu kojeg kreditna institucija dobija iznos kamate koji korespondira varijabilnoj kamatnoj stopi i plaća iznos kamate koji korespondira fiksnoj kamatnoj stopi tretira se kao kombinacija:
- 1) duge pozicije u instrumentu sa varijabilnom kamatnom stopom, čije je dospijeće jednako periodu do sljedeće promjene kamatne stope, i
 - 2) kratke pozicije u instrumentu sa fiksnom kamatnom stopom, čije je dospijeće jednako dospijeću samog svopa.

Kamatni rizik po osnovu derivata

Član 495

- (1) Kreditna institucija koja vrednuje svoje pozicije po tržišnoj vrijednosti i u skladu sa odredbama čl. 489, 490 i 494 ove odluke, upravlja kamatnim rizikom po osnovu derivatnih instrumenata korišćenjem diskontovanih novčanih tokova, može, uz odobrenje Centralne banke, koristiti modele osjetljivosti (engl. *sensitivity models*) za izračunavanje vrijednosti tih pozicija.
- (2) Centralna banka će izdati odobrenje iz stava 1 ovog člana ako modeli generišu pozicije čija je osjetljivost na promjene kamatnih stopa jednaka osjetljivosti osnovnih novčanih tokova.
- (3) Modeli osjetljivosti iz stava 1 ovog člana se mogu koristiti i za sve obveznice koje se ne otplaćuju jednokratno, već periodično za vrijeme njihovog preostalog roka dospijeća.
- (4) Osjetljivost na promjene kamatnih stopa mora biti procijenjena na osnovu nezavisnih kretanja u uzorku kamatnih stopa duž krive prinosa, koja ima najmanje jednu tačku osjetljivosti u svakoj koloni dospijeća iz Tabele 2 iz člana 503 ove odluke.
- (5) Pozicije se uključuju u obračun zahtjeva za regulatorni kapital za opšti rizik dužničkih instrumenata.

(6) Kreditna institucija koja ne primjenjuje modele osjetljivosti iz stava 1 ovog člana, može da u potpunosti netira sve pozicije u derivatnim instrumentima koje imaju suprotan predznak (duge i kratke pozicije) obuhvaćene čl. 489, 490 i 494 ove odluke, ako su, kao minimum, ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) pozicije imaju istu vrijednost i denominovane su u istoj valuti;
- 2) referentne kamatne stope (za pozicije sa varijabilnom kamatnom stopom) ili kuponi (za pozicije s fiksnom kamatnom stopom) su identični;
- 3) datumi narednog određivanja kamatnih stopa (za pozicije sa varijabilnom kamatnom stopom) ili preostali periodi dospeljeća (za pozicije sa fiksnom kamatnom stopom) su usklađeni sa sljedećim ograničenjima:
 - za pozicije kod kojih su preostali rokovi dospeljeća, odnosno ponovnog određivanja kamatnih stopa manji od jednog mjeseca, datumi moraju biti isti;
 - za pozicije kod kojih su preostali rokovi dospeljeća, odnosno ponovnog određivanja kamatnih stopa između jednog mjeseca i jedne godine, datumi se ne razlikuju više od sedam dana;
 - za pozicije kod kojih su preostali rokovi dospeljeća, odnosno ponovnog određivanja kamatnih stopa iznad jedne godine, datumi se ne razlikuju više od 30 dana.

Kreditni derivati

Član 496

(1) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za opšti i specifični rizik pozicije za stranu koja preuzima kreditni rizik (engl. *protection seller* – pružalac zaštite, odnosno prodavac zaštite), ako nije drugačije definisano, koristi se zamišljeni (hipotetički) iznos ugovora o kreditnom derivatu, s tim što kreditna institucija može da odluči da hipotetičku vrijednost ugovora zamijeni vrijednošću koja je jednaka hipotetičkoj vrijednosti uvećanoj za promjenu neto tržišne vrijednosti kreditnog derivata od datuma transakcije, pri čemu, posmatrano iz perspektive pružaoca zaštite negativna promjena neto tržišne vrijednosti kreditnog derivata mora biti prikazana sa negativnim predznakom.

(2) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik pozicije, osim kod svopova ukupnog prinosa, primjenjuje se dospeljeće ugovora o kreditnom derivatu, a ne dospeljeće same obaveze.

(3) Pozicije u kreditnim derivatima se utvrđuju na sljedeći način:

- 1) svop ukupnog prinosa (u daljem tekstu: TRS), predstavlja kombinaciju:
 - duge pozicije u osnovnoj obavezi (prilikom obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za opšti rizik pozicije);
 - kratke pozicije u bezrizičnim državnim obveznicama (ponder rizika 0%, u skladu sa odjeljkom 2 glave II ovog dijela odluke), čije je dospeljeće jednako periodu narednog utvrđivanja kamatnih stopa (prilikom obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za opšti rizik pozicije), i
 - duge pozicije u osnovnoj obavezi (prilikom obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik pozicije);
- 2) kreditni svop neizmirenja obaveze (engl. *credit default swap*) - (u daljem tekstu CDS) nema poziciju za opšti rizik pozicije, već samo za specifični rizik, tako da kreditna institucija evidentira sintetičku dugu poziciju u referentnoj obavezi, s

tim što u slučaju da derivat ima eksterni rejting i zadovoljava uslove za kvalifikovanu dužničku poziciju, evidentira se duga pozicija u tom derivatu, ako je po osnovu CDS-a ugovoreno plaćanje premije ili kamate, ovi novčani tokovi se evidentiraju kao hipotetičke pozicije u državnim obveznicama;

- 3) kreditni zapis koji se odnosi na jedan subjekat (*engl. a single name credit linked note*), prilikom obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za opšti rizik pozicije, ima dugu poziciju u samom zapisu, na isti način kao i kamatni proizvodi; prilikom obračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik pozicije, evidentira se sintetička duga pozicija u osnovnoj obavezi i duga pozicija u emitentu ovog instrumenta, a ako kreditni zapis ima eksterni rejting i zadovoljava uslove za kvalifikovanu dužničku poziciju, prilikom obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik pozicije evidentira se samo jedna duga pozicija u tom zapisu;
- 4) kreditni zapis koji se odnosi na više subjekata (*engl. a multiple name credit linked note*), koji obezbjeđuje proporcionalnu zaštitu, osim duge pozicije u emitentu zapisa (prilikom obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik pozicije), ima poziciju u svakom licu na koje se zapis odnosi, pri čemu se ukupni hipotetički iznos ugovora proporcionalno raspoređuje po pozicijama shodno njihovom učešću u ukupnoj hipotetičkoj vrijednosti ugovora, a ako postoji više izloženosti prema jednom licu, prilikom obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik uzima se izloženost koja ima najveći ponder rizika;
- 5) kreditni derivat prvog neispunjavanja obaveza (*eng: a first-asset-to-default credit derivative*) ima poziciju u obavezi svakog lica hipotetičke vrijednosti, a ako je iznos najveće moguće isplate po osnovu kreditnog događaja manji od iznosa zahtjeva za regulatorni kapital utvrđenog na ovaj način, prilikom obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik kreditna institucija može da uzima iznos najveće moguće isplate.

(3) Kreditni derivat n-tog neizmirenja obaveze (*engl. A-n-th-asset-to-default credit derivative*) ima poziciju u obavezi svakog lica hipotetičke vrijednosti, osim za n-1 lica koja imaju najmanji iznos zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik pozicije, a ako je iznos najveće moguće isplate po osnovu kreditnog događaja manji od iznosa zahtjeva za regulatorni kapital utvrđenog na ovaj način, prilikom obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik kreditna institucija može da uzima iznos najveće moguće isplate.

(4) U slučaju kada kreditni derivat n-tog neispunjavanja obaveze ima eksterni rejting, prodavac (pružalac) zaštite izračunava zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik pozicije korišćenjem eksternog rejtinga i primjenjuje odgovarajuće pondere rizika za sekjuritizaciju.

(5) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik pozicije, korisnik zaštite (*engl. protection buyer*), odnosno strana koja vrši transfer kreditnog rizika, primjenjuje hipotetički iznos ugovora o kreditnom derivatu, pri čemu pozicije imaju suprotan predznak u odnosu na predznak pozicije koju ima pružalac zaštite, uz izuzetak kreditnog zapisa koji nema kratku poziciju prema emitentu ovog zapisa, s tim što kreditna institucija može da odluči da hipotetičku vrijednost ugovora zamijeni vrijednošću koja je jednaka hipotetičkoj vrijednosti uvećanoj za promjenu neto tržišne vrijednosti kreditnog derivata od datuma transakcije, pri čemu posmatrano iz perspektive pružaoca zaštite negativna promjena neto tržišne vrijednosti kreditnog

derivata mora biti prikazana sa negativnim predznakom, a ako u određenom momentu postoji *call* opcija (instrument koji daje pravo kupovine) sa mogućnošću povećanja prinosa (engl. *step-up*), navedeni momenat se tretira dospijećem instrumenta zaštite.

(6) Kreditni derivati, shodno odredbama člana 413 st. 10 i 11 ili stav 13 ove odluke uzimaju se u obzir samo prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik pozicije, shodno odredbama člana 502 stav 2 ove odluke.

Hartije od vrijednosti prodate na osnovu repo ugovora ili pozajmljene hartije od vrijednosti

Član 497

Prenosilac hartija od vrijednosti ili zagaranтовanih prava vezanih za hartije od vrijednosti prema repo ugovoru i pozajmljivač hartija od vrijednosti prilikom njihovog pozajmljivanja uključuju navedene hartije od vrijednosti u obračun zahtjeva za regulatorni kapital za rizik pozicije u skladu sa ovim odjeljkom, pod uslovom da su navedene hartije od vrijednosti pozicije iz knjige trgovanja.

Odsjek 2 – Dužnički instrumenti

Neto pozicije u dužničkim instrumentima

Član 498

Kreditna institucija je dužna da neto pozicije u svakom dužničkom instrumentu klasifikuje prema valuti u kojoj su denominovane, a zahtjevi za regulatorni kapital za opšti i specifični rizik se izračunavaju odvojeno u svakoj pojedinačnoj valuti.

Pododsjek 1 – Specifični rizik pozicije

Limitiranje iznosa zahtjeva za regulatorni kapital za neto poziciju dužničkih instrumenata

Član 499

(1) Kreditna institucija može da definiše maksimalni iznos zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik neto pozicije u dužničkom instrumentu na nivo koji je jednak najvećem mogućem gubitku po osnovu rizika nastanka statusa neizmirenja obaveza (engl. *default-risk related loss*).

(2) Za kratke pozicije, limit (maksimalni iznos) iz stava 1 ovog člana može da se izračuna kao promjena vrijednosti koja bi nastala kada bi instrument ili, gdje je to moguće, osnovna izloženost postali bezrizični (engl. *default risk-free*).

Zahtjev za regulatorni kapital za dužničke instrumente koji nijesu predmet sekjuritizacije

Član 500

(1) Kreditna institucija je dužna da svoje neto pozicije u knjizi trgovanja koje nijesu pozicije sekjuritizacije, izračunate u skladu sa odredbama člana 488 ove odluke, prikazuje u odgovarajuće kategorije, u zavisnosti od njihovog emitenta ili dužnika, eksternih ili internih kreditnih procjena i preostalog roka dospeljeća, a zatim da ih pomnoži odgovarajućim ponderima navedenim u pomenutoj tabeli.

(2) Prilikom utvrđivanja zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik, kreditna institucija sabira sve ponderisane pozicije iz stava 1 ovog člana, bez obzira na to da li se radi o dugim ili kratkim pozicijama.

(3) Za raspoređivanje neto pozicija iz knjige trgovanja iz stava 1 ovog člana koristi se sljedeća tabela:

Tabela 1

Kategorije	zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik pozicije
dužničke hartije od vrijednosti kojima bi u skladu sa standardizovanim pristupom za kreditni rizik bio dodijeljen ponder rizika 0 %	0%
dužničke hartije od vrijednosti kojima bi u skladu sa standardizovanim pristupom za kreditni rizik bio dodijeljen ponder rizika 20% ili 50% i druge kvalifikovane stavke iz stava 6 ovog člana	0,25% (ako je preostali rok do konačnog dospeljeća najviše 6 mjeseci) 1,00% (ako je preostali rok do konačnog dospeljeća od 6 do 24 mjeseca) 1,60% (ako je preostali rok do konačnog dospeljeća više od 24 mjeseca)
dužničke hartije od vrijednosti kojima bi u skladu sa standardizovanim pristupom za kreditni rizik bio dodijeljen ponder rizika 100%	8%
dužničke hartije od vrijednosti kojima bi u skladu sa standardizovanim pristupom za kreditni rizik bio dodijeljen ponder rizika 150%	12%

(4) Kreditna institucija koja primjenjuje IRB pristup na klase izloženosti kojima pripadaju emitenti dužničkih instrumenata, da bi zadovoljila kriterijume za primjenu pondera rizika po standardizovanom pristupu za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za kreditni rizik iz stava 1 ovog člana, emitentu izloženosti dodjeljuje interni rejting sa vjerovatnoćom gubitka (PD) koji je jednak ili manji od onog koji bi se dodijelio

u skladu sa standardizovanim pristupom, prema odgovarajućem stepenu kreditnog kvaliteta.

(5) Kreditna institucija može da izračunava zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik za obveznice koje ispunjavaju kriterijume za primjenu pondera 10%, u skladu sa odredbama člana 169 st. 14 i 15 ove odluke, u visini jedne polovine (1/2, odnosno 50%) zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik za drugu kategoriju iz Tabele 1 iz stava 3 ovog člana (dužničke hartije od vrijednosti kojima bi u skladu sa standardizovanim pristupom za kreditni rizik bio dodijeljen ponder rizika 20% ili 50% i druge kvalifikovane stavke iz stava 6 ovog člana).

(6) Druge kvalifikovane stavke su:

- 1) duge i kratke pozicije aktive koje nemaju (nije dostupan) kreditnu procjenu (rejting) priznate eksterne institucije (ECAI) i za koje su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - kreditna institucija ih smatra dovoljno likvidnim;
 - stepen kvaliteta te investicije, prema procjeni kreditne institucije, jednak je ili veći od stepena kvaliteta aktive koja pripada kategoriji 2 iz Tabele 1 iz stava 3 ovog člana; i
 - kotiraju se na bar jednoj priznatoj berzi;
- 2) duge i kratke pozicije aktive koje je emitovala kreditna institucija koja izračunava zahtjev za regulatorni kapital shodno odredbama ove odluke i koje se, prema procjeni kreditne institucije, smatraju dovoljno likvidnim i čiji je stepen kreditnog kvaliteta, prema procjeni kreditne institucije, jednak ili veći od stepena kvaliteta koji odgovara kategoriji 2 iz Tabele 1 iz stava 3 ovog člana;
- 3) hartije od vrijednosti koje je emitovala kreditna institucija za koje se smatra da imaju stepen kreditnog kvaliteta koji je jednak ili veći od stepena kvaliteta koji odgovara kategoriji 2, u skladu sa standardizovanim pristupom za kreditni rizik za izloženosti prema kreditnim institucijama koji je propisan ovom odlukom, ekvivalentnom regulativom EU ili regulativom trećih zemalja koja je uporediva sa ovom odlukom.

(7) Kreditna institucija koja primjenjuje odredbe iz stava 6 tač. 1 ili 2 ovog člana dužna je da ima dokumentovanu metodologiju za procjenjivanje da li aktiva zadovoljava kriterijume definisane ovim tačkama i da Centralnu banku obavještavaju o toj metodologiji.

Zahtjev za regulatorni kapital za instrumente sekjuritizacije

Član 501

(1) Za instrumente u knjizi trgovanja koji su pozicije sekjuritizacije, kreditna institucija je dužna da neto pozicije, koje su izračunate u skladu sa članom 488 stav 1 ove odluke, ponderiše ponderom rizika od 8% koji bi kreditna institucija primijenila na poziciju iz svoje knjige pozicija kojima se ne trguje u skladu sa odsjekom 3 odjeljka 5 glave II ovog dijela odluke.

(2) Kreditna institucija, pri određivanju pondera rizika za potrebe stava 1 ovog člana, primjenjuje isključivo pristup utvrđen u odsjeku 3 odjeljka 5 glave II ovog dijela odluke.

(3) Za pozicije sekjuritizacije koje podliježu dodatnom ponderu rizika u skladu sa članom 283 stav 9 ove odluke primjenjuje se 8% ukupnog pondera rizika.

(4) Kreditna institucija sabira sve ponderisane pozicije koje proizilaze iz primjene st. 1, 2 i 3 ovog člana nezavisno od toga da li su duge ili kratke, kako bi izračunala svoje zahtjeve za regulatorni kapital za specifični rizik, uz izuzetak pozicija sekjuritizacije na koje se primjenjuje član 502 stav 2 ove odluke.

(5) Ako kreditna institucija koja je inicijator tradicionalne sekjuritizacije ne ispunjava uslove za transfer značajnog rizika iz člana 280 ove odluke, dužna je da prilikom obračuna zahtjeva za regulatorni kapital uključi osnovne izloženosti sekjuritizacije kakve bi bile da te izloženosti nijesu bile sekjuritizovane.

(6) Ako kreditna institucija koja je inicijator sintetičke sekjuritizacije ne ispunjava uslove za transfer značajnog rizika iz člana 281 ove odluke, dužna je da prilikom izračunavanja svojih zahtjeva za regulatorni kapital uključuje osnovne izloženosti sekjuritizacije kakve bi bile da te izloženosti nijesu bile sekjuritizovane, zanemarujući efekat sintetičke sekjuritizacije za potrebe kreditne zaštite.

Zahtjev za regulatorni kapital za korelacijski portfolio namijenjen trgovanju

Član 502

(1) Za potrebe ovog člana, kreditna institucija određuje svoj korelacijski portfolio namijenjen trgovanju u skladu sa članom 413 st. 10 do 13 ove odluke.

(2) Kreditna institucija, kao zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik korelacijskog portfolija namijenjenog trgovanju, određuje veći od sljedećih iznosa:

- 1) ukupni zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik koji bi se primjenjivao samo na neto duge pozicije korelacijskog portfolija namijenjenog trgovanju;
- 2) ukupni zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik koji bi se primjenjivao samo na neto kratke pozicije korelacijskog portfolija namijenjenog trgovanju.

Pododsjek 2 – Opšti rizik pozicije

Izračunavanje opšteg rizika pozicije korišćenjem metoda dospijeća

Član 503

(1) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za opšti rizik pozicije kreditna institucija je dužna da sve pozicije ponderiše u zavisnosti od perioda dospijeća, u skladu sa odredbama stava 2 ovog člana, pri čemu se zahtjevi za regulatorni kapital smanjuju ukoliko u okviru određene kolone dospijeća postoje ponderisane pozicije sa suprotnim predznakom jer se duge i kratke ponderisane pozicije međusobno netiraju.

(2) Umanjenje zahtjeva za regulatorni kapital moguće je vršiti i kada ponderisane pozicije sa suprotnim predznakom (duge i kratke pozicije) pripadaju različitim kolonama dospijeća, pri čemu iznos umanjavanja zavisi od toga da li dvije pozicije koje se međusobno netiraju pripadaju istoj zoni ili ne, kao i od same zone u kojoj se vrši netiranje.

(3) Kreditna institucija je dužna da sve neto pozicije rasporedi u odgovarajuće kolone dospijeća (kolone 2 ili 3 iz sljedeće tabele) u Tabeli 2 iz ovog stava:

Tabela 2

zona	kolona dospijeća		ponderi (u %)	pretpostavljena promjena kamatne stope (u %)
	kuponska (kamatna) stopa 3% ili više	kuponska (kamatna) stopa manja od 3%		
jedan	0 ≤ 1 mjesec	0 ≤ 1 mjesec	0,00	—
	> 1 ≤ 3 mjeseca	> 1 ≤ 3 mjeseca	0,20	1,00
	> 3 ≤ 6 mjeseci	> 3 ≤ 6 mjeseci	0,40	1,00
	> 6 ≤ 12 mjeseci	> 6 ≤ 12 mjeseci	0,70	1,00
dva	> 1 ≤ 2 godine	> 1,0 ≤ 1,9 godina	1,25	0,90
	> 2 ≤ 3 godine	> 1,9 ≤ 2,8 godina	1,75	0,80
	> 3 ≤ 4 godine	> 2,8 ≤ 3,6 godina	2,25	0,75
tri	> 4 ≤ 5 godina	> 3,6 ≤ 4,3 godine	2,75	0,75
	> 5 ≤ 7 godina	> 4,3 ≤ 5,7 godina	3,25	0,70
	> 7 ≤ 10 godina	> 5,7 ≤ 7,3 godine	3,75	0,65
	> 10 ≤ 15 godina	> 7,3 ≤ 9,3 godine	4,50	0,60
	> 15 ≤ 20 godina	> 9,3 ≤ 10,6 godina	5,25	0,60
	> 20 godina	> 10,6 ≤ 12,0 godina	6,00	0,60
		> 12,0 ≤ 20,0 godina	8,00	0,60
		> 20 godina	12,50	0,60

(4) Raspoređivanje po kolonama vrši se na osnovu preostalog roka dospijeća za instrumente sa fiksnom kamatnom stopom, odnosno prema roku preostalom do sljedećeg određivanja kamatne stope (prije konačnog dospijeća) za instrumente sa varijabilnom kamatnom stopom.

(5) Kreditna institucija je dužna da napravi razliku između dužničkih instrumenata čija je kuponska kamatna stopa 3% ili više i između dužničkih instrumenata čija je kuponska kamatna stopa niža od 3%, i da ih, u skladu sa tim, raspoređuje u kolone 2 ili 3 Tabele 2 iz stava 2 ovog člana, nakon čega tako raspoređene neto pozicije ponderiše odgovarajućim ponderima iz kolone 4 Tabele 2 iz stava 2 ovog člana.

(6) Kreditna institucija je dužna da u svakoj koloni dospijeća sabere ponderisane duge pozicije i sabere ponderisane kratke pozicije, pri čemu se zbir ponderisanih dugih pozicija koji je usklađen sa zbirom ponderisanih kratkih pozicija u svakoj koloni dospijeća smatra usklađenom ponderisanom pozicijom u toj koloni dospijeća, dok se

preostala duga ili kratka pozicija smatra neusklađenom ponderisanom pozicijom za tu kolonu dospijeća.

(7) Kreditna institucija za svaku kolonu izračunava zbir usklađenih ponderisanih pozicija dobijenih u skladu sa stavom 5 ovog člana.

(8) Kreditna institucija je dužna da izračuna ukupan iznos neusklađenih ponderisanih dugih pozicija u svakoj koloni dospijeća u okviru svake zone prikazane u Tabeli 2 iz stava 2 ovog člana, kako bi bila u mogućnosti da izračuna iznos neusklađene ponderisane duge pozicije za svaku zonu, i da na isti način, izračuna zbir neusklađenih ponderisanih kratkih pozicija u svakoj koloni dospijeća u okviru svake zone kako bi izračunala iznos neusklađene ponderisane kratke pozicije za svaku zonu.

(9) Dio neusklađene ponderisane duge pozicije u jednoj zoni koji je usklađen sa neusklađenom ponderisanom kratkom pozicijom u toj istoj zoni predstavlja usklađenu ponderisanu poziciju te zone, a preostali dio neusklađene ponderisane duge ili kratke pozicije za određenu zonu koji se ne može dalje usklađivati u okviru te zone predstavlja neusklađenu ponderisanu poziciju za tu zonu.

(10) Iznos neusklađene ponderisane duge ili kratke pozicije u zoni jedan koji je usklađen sa iznosom neusklađene ponderisane kratke ili duge pozicije u zoni dva predstavlja usklađenu ponderisanu poziciju između zone jedan i dva; na isti način se vrši usklađivanje između preostalog iznosa neusklađene ponderisane duge ili kratke pozicije u zoni dva i neusklađene ponderisane pozicije u zoni tri, kako bi se izračunala usklađena ponderisana pozicija između zone dva i zone tri.

(11) Kreditna institucija može da promijeni redosled usklađivanja između zona, definisan stavom 9 ovog člana, tako da može da izračunava prvo usklađene ponderisane pozicije između zona dva i tri, a nakon toga da izračunava usklađene ponderisane pozicije između zona jedan i dva.

(12) Preostali iznos neusklađene ponderisane pozicije u zoni jedan usklađuje se sa preostalim iznosom neusklađene pozicije u zoni tri (koji je ostao neusaglašen nakon prethodnog usaglašavanja između te zone i zone dva), kako bi se utvrdio iznos usklađene ponderisane pozicije između zona jedan i tri.

(13) Preostale pozicije, nakon usklađivanja na način definisan odredbama st. 10, 11 i 12 ovog člana, se sabiraju.

(14) Zahtjev za regulatorni kapital za opšti rizik pozicije izračunava se kao zbir sljedećih stavki:

- 1) 10% zbira usklađenih ponderisanih pozicija u svim kolonama dospijeća;
- 2) 40% iznosa usklađene ponderisane pozicije u zoni jedan;
- 3) 30% iznosa usklađene ponderisane pozicije u zoni dva;
- 4) 30% iznosa usklađene ponderisane pozicije u zoni tri;
- 5) 40% iznosa usklađene ponderisane pozicije između zona jedan i dva i zona dva i tri;
- 6) 150% iznosa usklađene ponderisane pozicije između zona jedan i tri;
- 7) 100% iznosa preostalih neusklađenih ponderisanih pozicija.

(15) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za opšti rizik pozicije korišćenjem metode dospijeća, pored dužničkih instrumenata, uzimaju se u obzir i sljedeći derivati na valute (engl. *FX derivatives*), koji su osim deviznom riziku izloženi i riziku kamatne stope:

- 1) valutni (fx) forvardi;
- 2) valutni (fx) svopovi; i
- 3) kreditni svopovi kamatnih stopa.

Izračunavanje opšteg rizika korišćenjem metoda trajanja

Član 504

(1) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za opšti rizik dužničkih instrumenata kreditna institucija može, umjesto metode definisane odredbama člana 503 ove odluke, da koristi metod trajanja, ako ga dosljedno primjenjuje.

(2) Kreditna institucija koja primjenjuje metod trajanja iz stava 1 ovog člana, dužna je da za dužnički instrument sa fiksnom kamatnom stopom uzme njegovu tržišnu vrijednost i da izračuna prinos do dospijeća (engl. *yield to maturity*), koji predstavlja pretpostavljenu diskontnu stopu tog instrumenta, a za dužničke instrumente sa varijabilnom kamatnom stopom, kreditna institucija izračunava njihove prinose do dospijeća na osnovu tržišnih vrijednosti tih instrumenata, uz pretpostavku da glavnica dospijeva na datum narednog određivanja (promjene) kamatne stope.

(3) Primjena modificovanog trajanja obezbjeđuje konzervativnu procjenu stvarnog gubitka koji bi kreditna institucija ostvarila u slučaju da dođe do rasta kamatnih stopa; u skladu sa tim, modificovano trajanje (MD) precjenjuje potencijalne gubitke u slučaju rasta kamatnih stopa, a potcjenjuje potencijalne dobiti u slučaju pada kamatnih stopa.

(4) Kreditna institucija je dužna da za svaki dužnički instrument izračunava modificovano trajanje korišćenjem sljedeće formule:

$$\text{modifikovano trajanje} = \frac{D}{1 + R}$$

gdje D predstavlja trajanje izračunato korišćenjem sljedeće formule:

$$D = \frac{\sum_{t=1}^M \frac{t \cdot C_t}{(1 + R)^t}}{\sum_{t=1}^M \frac{C_t}{(1 + R)^t}}$$

pri čemu je:

R = prinos do dospijeća;

C_t = gotovinsko plaćanje u vremenu t ;

M = ukupno dospijeće.

(5) Koncept modificovanog trajanja primjenjiv je samo za one instrumente kod kojih nema rizika prijevremene otplate, a kada druga ugovorna strana ima mogućnost da plati obavezu po osnovu emitovanog dužničkog instrumenta (tzv. obveznica sa opcijom prijevremene naplate – engl. *callable bond*) prije isteka perioda dospijeća tog

instrumenta (za duge pozicije) ili kada druga ugovorna strana ima mogućnost da traži da kreditna institucija prijevremeno otplate dug (tzv. obveznica sa opcijom prijevremene otplate – *engl. puttable bond*) po osnovu emitovanog instrumenta (za kratke pozicije), neophodne su korekcije modifikovanog trajanja (*engl. corrected modified duration – CMD*), kako bi se ovaj rizik obuhvatio.

(6) Korekcija modifikovanog trajanja (CMD) sa ciljem da obuhvati rizik prijevremene otplate instrumenta za posljedicu ima manje zahtjeve za regulatorni kapital u odnosu na zahtjeve za regulatorni kapital utvrđene u skladu sa standardizovanim pristupom kada se ne bi uzela u obzir opcija prijevremene otplate jer se trajanje dužničkog instrumenta sa ugrađenom opcijom (*engl. embedded optionality*) smanjuje u odnosu na standardni instrument (*engl. vanilla instrument*).

(7) Manji zahtjevi za regulatorni kapital iz stava 6 ovog člana posljedica su činjenice da će stvarno dospijeće obveznice gotovo izvjesno biti jednako prvom datumu kada se obveznica može pozvati na naplatu; svi instrumenti koji podliježu riziku prijevremene otplate, pretežno dužnički instrumenti, razlikuju se u odnosu na standardne instrumente jer njihovo dospijeće nije više fiksno, nego varijabilno, a neizvjesnost dospijeća instrumenta postoji zbog ugrađene opcije koja daje pravo da se referentna obaveza prije roka dospijeća zatvori.

(8) U cilju utvrđivanja zahtjeva za regulatorni kapital za instrumente koji imaju ugrađenu opciju prijevremene otplate, a koji se zbog toga smatraju hibridnim instrumentima, neophodno je izvršiti njihovo raščlanjivanje na dva dijela i to:

- 1) standardnu obveznicu; i
- 2) kamatnu opciju.

(9) Vrijednost instrumenta je jednaka vrijednosti standardne (vanila) obveznice, uvećane ili umanjene (u zavisnosti od toga da li je kreditna institucija kupila ili prodala opciju) za vrijednost ugrađene opcije, tako da korigovano modifikovano trajanje – CMD predstavlja razliku između modifikovanog trajanja (MD) standardnog instrumenta (obveznice) i prvog izvoda promjene vrijednosti opcije usljed promjene referentne vrijednosti (što je ekvivalentno delti) opcije koja je ugrađena, prilagođena trenutnom cijenom obveznice.

(10) Kako ugrađena opcija za posljedicu proizvodi negativnu ili pozitivnu gamu ona se mora uzeti u obzir i tretirati kao faktor, zatim prilagoditi cijenom obveznice i promjenom vrijednosti kamatne stope, podijeljenom sa 2, pri čemu se obračun gama utičaja vrši u skladu sa odredbama čl. 491, 492 i 493 ove odluke.

(11) Pored navedenih prilagođavanja neophodno je uzeti u obzir dodatni faktor koji će odražavati sve značajne transakcione troškove koji nastaju zbog prijevremenog plaćanja koji obveznica sa opcijom prijevremene naplate može da zahtijeva, kao i faktore ponašanja, koji odražavaju činjenicu da neki kupci opcije mogu da odluče da ne iskoriste pravo prijevremene naplate iako bi u tom slučaju ostvarili dobit, pri čemu bi ova dodatna korekcija bi trebalo da ili bude uključena prilikom računanja delta/gama ili, da se tretira kao poseban faktor.

(12) Utvrđivanje dodatnog faktora zasnovano je na istorijskim podacima baziranim na iskustvu ili korišćenjem podataka iz eksternih izvora, pri čemu se podaci o faktoru ponašanja mogu prikupiti na osnovu procjene ostalih elemenata bilansa stanja koji su

izloženi riziku prijevremene otplate, kao što su podaci o ritejl klijentima iz knjige pozicija kojima se ne trguje, s tim što dodatni faktor, koji se sastoji iz transakcionih troškova i faktora ponašanja ima za zadatak da obezbijedi da korigovano modifikovano trajanje konzervativno odražava dospijeće obveznice sa opcijom prijevremene naplate, tako da nikada neće dovesti do manjeg CMD u odnosu na to da nije uključen u obračun.

(13) Izračunavanje korigovanog modifikovanog trajanja se vrši primjenom sljedeće formule:

$$CMD = MD \times \varphi \times \omega;$$

pri čemu je:

MD = modifikovano trajanje;

$$\varphi = \frac{B}{P}$$

$$\omega = 1 + \Delta + \frac{1}{2}\gamma\partial B + \psi$$

P = cijena obveznice sa ugrađenom opcijom;

B = teorijska cijena vanila obveznice;

Δ = delta ugrađene opcije;

γ = gama ugrađene opcije;

∂B = promjena vrijednosti referentnog instrumenta;

ψ = dodatni faktor (koji odgovara kretanju interne stope prinosa za 100pp), koji će iznositi nula ako je već uključen u obračun gama i delta.

(14) Kreditna institucija može da izračunava korigovano modifikovano trajanje (CMD) tako što će da izvrši reprociju vrijednosti instrumenta nakon sagledavanja uticaja pomjeranja interne stope prinosa (IRR) za 100pp, u kom slučaju nijesu potrebne gama korekcije jer je instrument u potpunosti reprocijenjen i nijesu primijenjene delta aproksimacije, dodatno, kreditna institucija može direktno da uključi dodatne korekcije ili da ih tretira kao dodatni faktor (ψ).

(15) U slučaju iz stava 14 ovog člana primijenjuje se sljedeća formula:

$$CMD = \frac{P_{-\Delta r} - P_{+\Delta r}}{2 \times P_0 \times \Delta r} + \psi;$$

gdje je:

P_0 = trenutna tržišna cijena proizvoda;

$P_{\mp \Delta r}$ = teorijska cijena proizvoda nakon negativnih i pozitivnih šokova kamatne stope koja je jednaka Δr ;

Δr = hipotetička promjena kamatne stope od 50 pp;

ψ = transakcioni troškovi i varijabla ponašanja koji su konzistentni sa kretanjima interne stope prinosa (IRR) za 100pp. Vrijednost ovog dodatnog faktora biće jednaka nuli ako je već uključen u obračun

teorijske cijene proizvoda nakon obračuna negativnih i pozitivnih kamatnih šokova.

(16) Kreditna institucija je dužna da na osnovu utvrđenog modifikovanog trajanja svaki dužnički instrument rasporedi u odgovarajuću zonu u Tabeli 3 iz ovog stava.

Tabela 3

zona	modifikovano trajanje (u godinama)	pretpostavljena promjena kamatne stope (u %)
jedan	$> 0 \leq 1,0$	1,00
dva	$> 1,0 \leq 3,6$	0,85
tri	$> 3,6$	0,70

(17) Kreditna institucija je dužna da za svaki instrument izračuna poziciju ponderisanu trajanjem koja predstavlja proizvod njegove tržišne vrijednosti, odgovarajućeg modifikovanog trajanja i pretpostavljene promjene kamatne stope za instrumente koji imaju modifikovano trajanje u skladu tabelom 3 iz stava 16 ovog člana.

(18) Kreditna institucija je dužna da za svaku zonu izračuna duge i kratke pozicije ponderisane trajanjem, s tim što se iznos duge pozicije ponderisane trajanjem u jednoj zoni koji je usklađen sa iznosom kratke pozicije ponderisane trajanjem u toj istoj zoni smatra usklađenom pozicijom ponderisanom trajanjem te zone.

(19) Za svaku zonu kreditna institucija je dužna da izračuna iznos neusklađene pozicije ponderisane trajanjem, nakon čega se primjenjuju odredbe člana 503 st. 10 do 13 ove odluke, koje se odnose na tretman neusklađenih ponderisanih pozicija između zona.

(20) Zahtjev za regulatorni kapital za opšti rizik dužničkih instrumenata se u tom slučaju izračunava se kao zbir sljedećih stavki:

- 1) 2% iznosa usklađene pozicije ponderisane trajanjem za svaku zonu;
- 2) 40% iznosa usklađene pozicije ponderisane trajanjem između zona jedan i dva i zona dva i tri;
- 3) 150% iznosa usklađene pozicije ponderisane trajanjem između zona jedan i tri;
- 4) 100% iznosa preostalih neusklađenih pozicija ponderisanih trajanjem.

Odsjek 3 – Vlasnički instrumenti

Neto pozicije u vlasničkim instrumentima

Član 505

(1) Kreditna institucija je dužna da, u skladu sa odredbama člana 488 ove odluke, posebno sabere sve neto duge i neto kratke pozicije, pri čemu zbir apsolutnih vrijednosti neto dugih i neto kratkih pozicija predstavlja ukupnu bruto poziciju kreditne institucije.

(2) Kreditna institucija je dužna da izračunava, posebno za svako tržište, razliku između zbira neto dugih i neto kratkih pozicija, pri čemu zbir apsolutnih vrijednosti ovih razlika (neto dugih i neto kratkih pozicija) predstavlja ukupnu neto poziciju kreditne institucije.

(3) Za potrebe izračunavanja neto pozicije u vlasničkim instrumentima, u skladu sa stavom 2 ovog člana, termin tržište podrazumijeva:

- 1) za Crnu Goru, sve vlasničke instrumente koji se kotiraju na berzi;
- 2) za države članice EU koje su članice euro zone, sve vlasničke instrumente koji se kotiraju na berzama zemalja članica EU koje koriste EUR kao nacionalnu valutu;
- 3) za države članice EU koje nijesu dio euro zone i treće zemlje, sve vlasničke instrumente koji se kotiraju na berzama registrovanim u tim zemljama.

Specifični rizik vlasničkih instrumenata

Član 506

Zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik vlasničkih instrumenata izračunava se tako što se ukupna bruto pozicija kreditne institucije pomnoži ponderom 8%.

Opšti rizik vlasničkih instrumenata

Član 507

Zahtjev za regulatorni kapital za opšti rizik vlasničkih instrumenata izračunava se tako što se ukupna neto pozicija kreditne institucije pomnoži ponderom 8%.

Berzanski indeksi

Član 508

(1) Fjučersi berzanskih indeksa, delta ponderisani ekvivalenti opcija na fjučerse berzanskih indeksa i na berzanske indekse, koji imaju zajednički naziv „fjučersi berzanskih indeksa“, mogu se raščlaniti na pozicije u vlasničkim instrumentima koji su konstituenti tih indeksa, a te pozicije se mogu tretirati kao osnovne pozicije u vlasničkim instrumentima i mogu se netirati sa suprotnim pozicijama u tim istim osnovnim vlasničkim instrumentima, s tim što je kreditna institucija, koja na ovaj način tretira pozicije, dužna da o tome obavijesti Centralnu banku.

(2) Ako se fjučers berzanskog indeksa ne može raščlaniti na svoje osnovne pozicije, tretira se na isti način kao da je riječ o pojedinačnom vlasničkom instrumentu.

(3) Specifični rizik po osnovu pojedinačnog vlasničkog instrumenta iz stava 2 ovog člana se može zanemariti ako se fjučers berzanskog indeksa kotira na berzi i predstavlja relevantni i adekvatno diversifikovani indeks.

(4) Adekvatno diversifikovani indeks, za potrebe stava 3 ovog člana, je onaj indeks koji zadovoljava sve sljedeće kriterijume:

- 1) indeks sadrži najmanje 20 vlasničkih instrumenata;

- 2) nijedan pojedinačni subjekat koji je obuhvaćen indeksom ne čini više od 25% ukupnog indeksa;
- 3) 10% najvećih vlasničkih instrumenata (zaokruživanjem broja vlasničkih instrumenata na sljedeći veći prirodni broj) čini manje od 60% ukupnog indeksa;
- 4) indeks mora da obuhvati vlasničke instrumente iz najmanje četiri od sljedećih grana proizvodnje i usluga sa tržišta:
 - nafta i plin;
 - osnovni materijali;
 - industrijska roba;
 - roba široke potrošnje;
 - zdravstvena zaštita;
 - potrošačke usluge;
 - telekomunikacije;
 - komunalne usluge;
 - finansije; i
 - tehnologija.

(5) Lista adekvatno diversifikovanih indeksa data je u Prilogu 6 koji čini sastavni dio ove odluke.

Odsjek 4 – Pokroviteljstvo

Umanjenje neto pozicija

Član 509

(1) Kreditna institucija koja vrši usluge pokroviteljstva emisije dužničkih i vlasničkih instrumenata, prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital može da koristi proceduru iz stava 2 ovog člana.

(2) Kreditna institucija prvo izračunava svoje neto pozicije tako što oduzima (isključuje) pozicije po osnovu pokroviteljstva koje su upisane ili prenete trećoj strani po osnovu formalnih ugovora, a zatim neto pozicije umanjuje odgovarajućim faktorom umanjenja iz Tabele 4 iz ovog stava i izračunava zahtjev za regulatorni kapital korišćenjem umanjenih pozicija pokroviteljstva

Tabela 4

radni dan 0:	100%
radni dan 1:	90%
radni dani 2 i 3:	75%
radni dan 4:	50%
radni dan 5:	25%
nakon radnog dana 5:	0%

(3) Radni dan 0 predstavlja radni dan kada se kreditna institucija bezuslovno obavezala da prihvata ugovorenu količinu hartija od vrijednosti po unaprijed definisanoj cijeni.

(4) Kreditna institucija je dužna da obavijesti Centralnu banku o načinu na koji primjenjuje metod umanjenja iz stava 2 ovog člana.

Odsjek 5 – Zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik za pozicije zaštićene kreditnim derivatima

Smanjenje po osnovu zaštite od rizika korišćenjem kreditnih derivata

Član 510

(1) Smanjenje iznosa izloženosti zaštitom korišćenjem kreditnih derivata vrši se u skladu sa odredbama st. 2 do 6 ovog člana.

(2) Kreditna institucija je dužna da pozicije u kreditnim derivatima tretira kao jednu stranu transakcije (pozicije sa određenim predznakom), dok zaštićene pozicije koje imaju istu nominalnu, ili, gdje je to moguće, zamišljenu (hipotetičku) vrijednost tretira kao drugu stranu transakcije, odnosno njihove suprotne pozicije.

(3) Potpuno umanjenje postoji kada se vrijednosti ove dvije strane kreću u suprotnom smjeru, u približno istom iznosu i to u sljedećim situacijama:

- 1) dvije strane se sastoje od identičnih instrumenata;
- 2) duga pozicija u novčanim sredstvima zaštićena je svopom ukupnog prinosa, ili obrnuto, i postoji potpuna usklađenost između referentne obaveze i osnovne izloženosti (npr. pozicije u novčanim sredstvima), pri čemu dospijeće samog svopa može da se razlikuje od dospijeća osnovne izloženosti.

(4) U slučaju iz stava 3 ovog člana, ni za jednu stranu pozicije se ne utvrđuje zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik.

(5) Umanjenje od 80% primjenjuje se kada se vrijednosti dvije strane pozicije uvijek kreću u suprotnom smjeru i kada postoji potpuna usklađenost u referentnoj obavezi, datumu dospijeća te obaveze i kreditnog derivata i valuti osnovne izloženosti, a ključne karakteristike ugovora o kreditnom derivatu neće uticati na to da se kretanja cijena samog kreditnog derivata značajno razlikuju od kretanja cijena te pozicije, pri čemu se na zahtjev za regulatorni kapital, do nivoa u kojem transakcija prenosi rizik, na stranu transakcije koja ima veći zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik primjenjuje ponder umanjenja 80%, dok za drugu stranu transakcije zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik iznosi nula.

(6) Djelimično umanjenje, izuzimajući situacije iz st. 3, 4 i 5 ovog člana, primjenjuje se u sljedećim situacijama:

- 1) pozicija zadovoljava kriterijume iz stava 3 tačka 2 ovog člana, ali postoji neusklađenost između referentne obaveze i osnovne izloženosti, međutim, pozicija zadovoljava sljedeće uslove:
 - referentna obaveza je u jednakom položaju ili ima podređen položaj u odnosu na osnovnu obavezu;

- osnovna obaveza i referentna obaveza imaju istog dužnika i imaju pravno izvršivu klauzulu o unakrsnoj odgovornosti kod neizmirenja ugovornih obaveza ili klauzulu o unakrsnom ubrzavanju;
- 2) pozicija zadovoljava kriterijume definisane u stavu 3 tačka 1 ili u stavu 5 ovog člana, ali postoji valutna i ročna neusklađenost između kreditne zaštite i osnovne aktive, pri čemu se navedena valutna neusklađenost uključuje prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za devizni rizik; i
- 3) pozicija zadovoljava kriterijume iz stava 5 ovog člana, ali postoji neusklađenost između pozicije u novčanim sredstvima i kreditnog derivata, međutim, osnovni instrument (aktiva) je uključen u (isporučive) obaveze u dokumentaciju o kreditnom derivatu.

(7) Kreditna institucija koja se odlučila za dodjeljivanje djelimičnih umanjjenja, umjesto dodavanja zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik za svaku stranu transakcije, koristi samo veći od ova dva iznosa zahtjeva za regulatorni kapital.

(8) U svim situacijama koje ne ispunjavaju kriterijume st. 3 do 6 ovog člana, zahtjev za regulatorni kapital za specifični rizik izračunava se posebno za obje strane pozicije.

Smanjenje po osnovu zaštite od rizika korišćenjem kreditnih derivata prvog i n-tog neizmirenja obaveza

Član 511

Na kreditne derivate prvog i n-tog neizmirenja obaveza, primjenjuje se umanjjenje utvrđeno odredbama člana 510 ove odluke, na sljedeći način:

- 1) kreditna institucija koja koristi kreditnu zaštitu za određeni broj referentnih subjekata koji čine osnovu kreditnog derivata, koji sadrži uslov da se u slučaju prvog neizmirenja obaveza vrši plaćanje, kada se i ugovor odmah smatra raskinutim, može da netira specifični rizik za taj referentni subjekat do nivoa koji je jednak najnižem iznosu zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik među tim osnovnim referentnim subjektima, u skladu sa Tabelom 1 iz člana 500 ove odluke;
- 2) kada se među izloženostima kod n-tog neizmirenja obaveza vrši plaćanje po osnovu kreditne zaštite, nosilac zaštite može da vrši netiranje specifičnog rizika ako se zaštita takođe odnosi na neizmirenje obaveza statusa 1 do n-1 ili kada su se n-1 statusi neizmirenja obaveza već dogodili, s tim što se u tim slučajevima, metodologija utvrđena tačkom 1 ovog člana koja se odnosi na kreditne derivate prvog neizmirenja obaveza primjenjuje se uz određene korekcije za proizvode n-tog neizmirenja obaveza.

Odsjek 6 – Zahtjev za regulatorni kapital za CIU

Zahtjev za regulatorni kapital za CIU

Član 512

(1) Zahtjev za regulatorni kapital za rizik pozicije, koji obuhvata opšti i specifični rizik za pozicije u CIU, izračunava se tako što se na iznos izloženosti primijeni ponder 32%.

(2) Zahtjev za regulatorni kapital za rizik pozicije koji uključuje opšti i specifični rizik i devizni rizik za pozicije u CIU iznosi 40% iznosa izloženosti, osim u slučajevima iz člana 517 ove odluke, kao i kod modifikovanog tretmana zlata definisanog odredbama člana 516 stav 7 ove odluke.

(3) Netiranje između referentnih investicija u CIU i drugih pozicija kreditne institucije nije dozvoljeno, osim u slučajevima iz člana 514 ove odluke.

Opšti kriterijumi za CIU

Član 513

Na pozicije u CIU primjenjuje se pristup iz člana 514 ove odluke, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) prospekt ili odgovarajuća dokumentacija u vezi sa CIU sadrži sljedeće:
 - kategorije aktive u kojoj CIU ima odobrenje da ulaže;
 - limite ulaganja i metodologiju obračuna tih limita, ako CIU primjenjuje ograničenja investiranja;
 - maksimalni iznos leveridža, ako je leveridž dozvoljen;
 - politike ograničavanja rizika druge ugovorne strane koji proizilazi iz OTC finansijskih derivatnih transakcija ili repo transakcija ili transakcija pozajmljivanja hartija od vrijednosti, ako je dozvoljeno zaključivanje ovih transakcija;
- 2) CIU sačinjava polugodišnje i godišnje izvještaje o svom poslovanju, kako bi se omogućila procjena aktive i pasive, prihoda i aktivnosti poslovanja CIU za izvještajni period;
- 3) udjeli ili investicione jedinice CIU-a mogu se na dnevnoj osnovi na zahtjev vlasnika investicionih jedinica unovčiti iz imovine CIU-a;
- 4) ulaganja CIU su odvojena od imovine društva za upravljanje CIU;
- 5) kreditna institucija vrši adekvatnu procjenu rizika CIU;
- 6) CIU-om upravljaju lica koja podliježu superviziji u skladu sa propisima Crne Gore, zemalja članica EU u kojima je sjedište CIU ili trećih zemalja koje koriste regulatorne i supervizorske principe koji su ekvivalentni propisima EU.

Posebni metodi za CIU

Član 514

(1) Ako je kreditna institucija upoznata sa osnovnim ulaganjima CIU-a na dnevnoj osnovi, ta ulaganja može da posmatra kao svoje pozicije u tim osnovnim instrumentima za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik pozicije, koji uključuje opšti i specifični rizik.

(2) U skladu sa pristupom iz stava 1 ovog člana, pozicije u CIU tretiraju se kao pozicije u osnovnim ulaganjima CIU-a, a netiranje između pozicija u osnovnim ulaganjima CIU-a i drugih pozicija kreditne institucije je dozvoljeno ako kreditna institucija posjeduje dovoljan broj udjela ili investicionih jedinica koji joj omogućavaju otkup u zamjenu za ta osnovna ulaganja.

(3) Kreditna institucija može da izračunava zahtjev za regulatorni kapital za rizik pozicije (koji obuhvata opšti i specifični rizik), za pozicije u CIU korišćenjem pretpostavljenih pozicija koje su neophodne da bi oponašale (odražavale) strukturu i rezultat eksternog indeksa ili fiksne korpe vlasničkih ili dužničkih hartija od vrijednosti iz tačke 1 ovog stava, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) cilj politike ulaganja (prospekta investiranja) u CIU je da se (oponaša - preslika struktura i ponašanje eksternog indeksa ili fiksne korpe vlasničkih ili dužničkih hartija od vrijednosti; i
- 2) minimalni koeficijent korelacije između dnevnih prinosa na investicione jedinice CIU-a i indeksa ili korpe vlasničkih ili dužničkih hartija od vrijednosti iznosi 0,9 tokom minimalnog perioda od šest mjeseci.

(4) Ako kreditna institucija ne raspolaže informacijama u vezi sa osnovnim ulaganjima CIU-a na dnevnom nivou, može da izračunava zahtjev za regulatorni kapital za rizik pozicije (koji obuhvata opšti i specifični rizik), ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) pretpostavlja se da CIU, u skladu sa svojom politikom ulaganja prvo ulaže, do najvećeg dozvoljenog nivoa, u klase aktive koje iziskuju najveće zahtjeve za regulatorni kapital za opšti rizik i specifični rizik, posebno, i onda nastavlja da ulaže u klase aktive koje iziskuju, opadajućim redoslijedom, zahtjeve za regulatorni kapitalom, dok ne dostigne najveći mogući limit ulaganja, s tim što se pozicija u CIU tretira kao direktno ulaganje u pretpostavljenu poziciju;
- 2) kreditna institucija uzima u obzir najveću indirektnu izloženost, koju može da dostigne zauzimanjem leveridž pozicije preko CIU-a kada izračunava zahtjev za regulatorni kapital za opšti i specifični rizik, posebno, proporcionalnim povećavanjem pozicije u CIU do iznosa maksimalne izloženosti prema osnovnim investicionim stavkama, u skladu sa politikom ulaganja; i
- 3) ako je iznos zahtjeva za regulatorni kapital za opšti i specifični rizik, izračunat u skladu sa odredbama ovog stava, veći od dozvoljenog iznosa zahtjeva za regulatorni kapital definisanog članom 512 stav 1 ove odluke, kreditna institucija je dužna da iznos zahtjeva za regulatorni kapital limitira na taj dozvoljeni nivo.

(5) Kreditna institucija može, prilikom izračunavanja i izvještavanja o zahtjevima za regulatorni kapital za rizik pozicije za pozicije u CIU, koje ispunjavaju kriterijume iz st. 1 do 4 ovog člana, u skladu sa metodima definisanim ovim odjeljkom, da se oslone na sljedeća treća lica:

- 1) depozitara CIU, pod uslovom da CIU ulaže isključivo u hartije od vrijednosti i deponuje sve hartije od vrijednosti kod tog depozitara;
- 2) za ostale CIU, društva za upravljanje CIU-om, pod uslovom da društvo za upravljanje CIU-om zadovoljava kriterijume iz člana 172 stav 5 tačka 1 ove odluke.

(6) Eksterni revizor je dužan da potvrdi tačnost obračuna koja su utvrdila treća lica iz stava 5 ovog člana.

ODJELJAK 5 – Zahtjev za regulatorni kapital za devizni rizik

Minimalni zahtjevi i ponderisanje deviznog rizika

Član 515

(1) Kreditna institucija je dužna da izračunava zahtjev za regulatorni kapital za devizni rizik ako zbir njene ukupne neto devizne pozicije i njene neto pozicije u zlatu, izračunat u skladu sa odredbama člana 516 ove odluke, za regulatorni kapital, prelazi 2% regulatornog kapitala kreditne institucije.

(2) Zahtjev za regulatorni kapital za devizni rizik izračunava se tako što se zbir ukupne neto devizne pozicije kreditne institucije i njene neto pozicije u zlatu, konvertovanih u izvještajnu valutu po važećem spot deviznom kursu, pomnoži ponderom 8%.

Izračunavanje ukupne neto devizne pozicije

Član 516

(1) Neto otvorena pozicija kreditne institucije u svakoj valuti (uključujući izvještajnu, EUR, valutu) i pozicija u zlatu izračunava se kao zbir sljedećih elemenata (sa pozitivnim ili negativnim predznakom):

- 1) neto spot pozicije (npr. sve stavke aktive umanjene za sve stavke obaveza, uključujući obračunate kamate u odgovarajućoj valuti ili, za zlato, neto spot pozicija u zlatu);
- 2) neto forward pozicije, koja predstavlja sve iznose koji će biti primljeni, umanjene za sve iznose koji će biti plaćeni na osnovu valutnih forwarda i forward transakcija sa zlatom, uključujući valutne fjučerse i fjučerse na zlato, kao i glavnice valutnih svopova koje nijesu uključene u spot poziciju;
- 3) neopozivih garancija i sličnih instrumenata na osnovu kojih će kreditna institucija morati da izvrši plaćanje, a postoji vjerovatnoća da ta sredstva kreditna institucija neće moći naplatiti;
- 4) neto delta ekvivalenta ili ekvivalenta zasnovanog na delta vrijednosti ukupne knjige valutnih opcija i opcija na zlato;
- 5) tržišne vrijednosti drugih opcija.

(2) Delta koja se koristi za potrebe stava 1 tačka 4 ovog člana je delta uzeta sa relevantne berze, s tim da za OTC opcije, ili kada nije na raspolaganju delta sa relevantne berze, deltu može, uz odobrenje Centralne banke, da izračunava sama kreditna institucija koristeći odgovarajući model.

(3) Centralna banka kreditnoj instituciji izdaje odobrenje iz stava 2 ovog člana, ako model

adekvatno procjenjuje stopu promjene vrijednosti opcije ili varanta u odnosu na male promjene tržišne cijene osnovnog instrumenta.

(4) Kreditna institucija može da uključi neto buduće prihode/rashode koji još nijesu obračunati, ali koji su u potpunosti zaštićeni, ako to uključivanje vrši dosljedno.

(5) Kreditna institucija može da neto pozicije u kompozitnim valutama raščlani na sastavne valute u skladu sa njihovim učešćem u kompozitnoj valuti.

(6) Kreditna institucija može, prilikom izračunavanja neto otvorene pozicije u svakoj valuti i u zlatu, da koristi neto sadašnju vrijednost, ako ovaj pristup primjenjuje dosljedno.

(7) Neto kratke i duge pozicije u svakoj valuti, osim u izvještajnoj (EUR) valuti, i neto duga ili kratka pozicija u zlatu moraju biti konvertovane u izvještajnu (EUR) valutu po važećem spot deviznom kursu, a zatim se navedene pozicije zasebno sabiraju kako bi se dobio ukupan iznos neto kratkih pozicija i ukupan iznos neto dugih pozicija, pri čemu veći od navedena dva iznosa predstavlja ukupnu neto deviznu poziciju kreditne institucije.

(8) Kreditna institucija, prilikom utvrđivanja zahtjeva za regulatorni kapital, osim delta rizika, adekvatno uzima u obzir i druge rizike povezane sa opcijama.

Devizni rizik pozicije u CIU

Član 517

(1) Za potrebe člana 516 ove odluke, vezano za pozicije u CIU, kreditna institucija uzima u obzir stvarne devizne pozicije CIU-a.

(2) Kreditna institucija može da koristi izvještaje sljedećih trećih lica o deviznim pozicijama koje ima CIU:

- 1) depozitarne institucije CIU-a, pod uslovom da CIU ulaže isključivo u hartije od vrijednosti i deponuje sve hartije od vrijednosti kod te depozitarne institucije;
- 2) za ostale CIU, društva za upravljanje CIU, pod uslovom da društvo za upravljanje CIU-om zadovoljava kriterijume iz člana 172 stav 5 tačka 1 ove odluke.

(3) Eksterni revizor je dužan da potvrdi ispravnost obračuna trećih lica iz stava 2 ovog člana.

(4) Ako kreditna institucija, prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za devizni rizik, ne raspolaže informacijama u vezi sa deviznim pozicijama CIU, koristi pretpostavku da je CIU investirao u druge valute do najvećeg dozvoljenog nivoa, u skladu sa svojom politikom ulaganja, tako da je kreditna institucija dužna da, za pozicije iz knjige trgovanja, uzme u obzir najveću indirektnu izloženost koju bi mogla da ostvari zauzimanjem leveridž pozicija u CIU.

(5) Ispunjavanje obaveze iz stava 4 ovog člana postiže se proporcionalnim povećavanjem pozicije u CIU do iznosa maksimalne izloženosti prema osnovnim investicionim stavkama, u skladu sa politikom ulaganja, a pretpostavljena pozicija CIU u drugoj valuti tretira se kao zasebna valuta u skladu sa tretmanom ulaganja u zlato, tako da se, ako je poznat smjer ulaganja CIU, duga pozicija može dodati ukupnoj dugoj otvorenoj deviznoj poziciji, a ukupna kratka pozicija može dodati ukupnoj kratkoj otvorenoj deviznoj poziciji, pri čemu, nije dozvoljeno netiranje navedenih pozicija prije izračuna ukupne otvorene devizne pozicije.

Visoko korelisane valute

Član 518

(1) Kreditna institucija može da, za značajne valute koje su visoko korelisane, obračuna niži zahtjev za regulatorni kapital za devizni rizik.

(2) Dvije valute se smatraju visoko korelisanim samo ako vjerovatnoća gubitka, izračunata na osnovu podataka o dnevnom deviznom kursu za period od prethodne tri godine ili pet godina, po osnovu jednakih pozicija suprotnog predznaka u tim valutama tokom narednih 10 radnih dana, u iznosu od 4% ili manje od vrijednosti usklađenih pozicija, prikazanih u izvještajnoj valuti, iznosi najmanje 99% kada se koristi period posmatranja od tri godine, odnosno 95% kada je period posmatranja pet godina.

(3) Za potrebe stava 2 ovog člana, visoko korelisanim valutama u odnosu na EUR valutu smatraju se sljedeće valute:

- 1) albanski lek (ALL);
- 2) bosanskohercegovačka konvertibilna marka (BAM);
- 3) kanadski dolar (CAD)
- 4) švajcarski franak (CHF);
- 5) češka kruna (CZK);
- 6) marokanski dirham (MAD);
- 7) sjevernomakedonski denar (MKD);
- 8) rumunski leu (RON);
- 9) srpski dinar (RSD); i
- 10) singapurski dolar (SEK).

(4) Zahtjevi za regulatorni kapital za usklađenu poziciju u dvijema visoko korelisanim valutama izračunavaju se tako što se iznos usklađene pozicije pomnoži ponderom 4%.

(5) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za devizni rizik, kreditna institucija može da zanemari pozicije u valutama koje podliježu pravno obavezujućem međudržavnom sporazumu o ograničenju odstupanja tih valuta u odnosu na druge valute na koje se primjenjuje isti sporazum, a kreditna institucija izračunava svoje usklađene pozicije u tim valutama i zahtjev za regulatorni kapital po ovom osnovu ne može biti niži od polovine (50%) najvećeg dozvoljenog odstupanja određenog u navedenom međudržavnom sporazumu koji se odnosi na te valute.

(6) Kreditna institucija može da zahtjev za regulatorni kapital za devizni rizik za usklađene pozicije u valutama država članica EU koje učestvuju u drugoj fazi ekonomske i monetarne unije izračunava kao 1,6% iznosa pomenutih usklađenih pozicija.

(7) Za potrebe stava 6 valute koje pripadaju ERM II su Bugarski Lev (BGN) i danska kruna (DKK).

(8) U ukupnu neto otvorenu deviznu poziciju u skladu sa članom 516 stav 7 ove odluke uključuju se samo neusklađene pozicije u valutama iz ovog člana.

ODJELJAK 6 – Zahtjevi za regulatorni kapital za robni rizik

Izbor metoda za utvrđivanje zahtjeva za regulatorni kapital za robni rizik

Član 519

U skladu sa čl. 520, 521 i 522 ove odluke kreditna institucija obračunava zahtjeve za regulatorni kapital za robni rizik, korišćenjem jednog od metoda iz čl. 523, 524 ili 525 ove odluke.

Pomoćno robno poslovanje

Član 520

(1) Kreditna institucija sa pomoćnim poslovanjem sa poljoprivrednim proizvodima može odrediti zahtjeve za regulatorni kapital za robni rizik za narednu godinu koristeći vrijednost fizičke zalihe robe na kraju tekuće godine, ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) u svakom trenutku u godini kreditna institucija ima iznos regulatornog kapitala za pokriće ovog rizika u iznosu koji nije niži od prosječnog zahtjeva za regulatorni kapital za navedeni rizik procijenjenog na konzervativnoj osnovi za narednu godinu;
- 2) kreditna institucija na konzervativnoj osnovi procjenjuje očekivanu volatilnost za iznos izračunat u skladu sa tačkom 1 ovog stava;
- 3) prosječni zahtjev za regulatorni kapital za robni rizik ne prelazi 5% regulatornog kapitala kreditne institucije, odnosno nije veći od 1.000.000 eura, a uzimajući u obzir volatilnost procijenjenu u skladu sa tačkom 2 ovog stava, najviši očekivani zahtjev za regulatorni kapital za ovu vrstu rizika ne prelazi 6,5% regulatornog kapitala kreditne institucije;
- 4) kreditna institucija kontinuirano prati da li procjene izvršene u skladu sa tač. 1 i 2 ovog stava odražavaju realno stanje.

(2) Kreditna institucija je dužna da obavještava Centralnu banku o načinu primjene opcije iz stava 1 ovog člana.

Pozicije u robi

Član 521

(1) Svaka pozicija u robi ili robnim derivatima mora biti izražena u standardnim jedinicama mjere za tu vrstu robe, a spot (trenutna tržišna) cijena za navedenu robu se izražava u EUR valuti.

(2) Za pozicije u zlatu ili derivatima na zlato smatra se da su izložene deviznom riziku, tako da se zahtjevi za regulatorni kapital za robni rizik izračunavaju, prema potrebi, u skladu sa odjeljcima 3 ili 5 ove odluke.

(3) Za potrebe člana 524 stav 1 ove odluke, višak duge pozicije kreditne institucije u odnosu na njenu kratku poziciju, ili obrnuto, u istoj robi ili identičnim robnim fjučersima,

opcijama ili varantima, smatra se neto pozicijom kreditne institucije za svaku od tih roba.

(4) Pozicije robnih finasijskih derivata tretiraju se kao pozicije u referentnoj robi, u skladu sa članom 522 ove odluke.

(5) Za potrebe izračunavanja pozicije u robi, sljedeće pozicije smatraju se pozicijama u istoj robi:

- 1) pozicije u različitim potkategorijama robe u slučajevima kada se potkategorije mogu isporučivati jedne umjesto drugih;
- 2) pozicije u sličnoj robi ako su one bliski supstituti i ako se jasno uočava minimalna korelacija od 0,9 u kretanju njihovih dnevnih cijena na tržištu u toku perioda od najmanje godinu dana.

Posebni instrumenti

Član 522

(1) Robni fjučersi ili forward ugovori za kupovinu ili prodaju pojedinačnih roba treba da budu vrednovani kao zamišljena (hipotetička) vrijednost po standardnim jedinicama mjere, sa dospeljećem u skladu sa datumom isteka ugovora.

(2) Robni svopovi kod kojih je na jednoj strani transakcije fiksna cijena, a na drugoj tekuća tržišna cijena tretiraju se kao niz pozicija jednakih zamišljenom (hipotetičkom) iznosu ugovora, pri čemu, prema potrebi, svaka pozicija odgovara jednom plaćanju po ugovoru o svopu, i raspoređuje se u kolone dospeljeća u skladu sa članom 523 stav 1 ove odluke, s tim što se pozicija smatra dugom pozicijom ako kreditna institucija plaća fiksnu cijenu, a prima varijabilnu cijenu, a kratkom pozicijom ako kreditna institucija prima fiksnu cijenu, a plaća varijabilnu cijenu.

(3) Robni svop ugovori kod kojih su različite strane transakcije u različitim robama, treba da se prikažu u odgovarajućoj koloni dospeljeća kod primjene metode skale dospeljeća.

(4) Opcije i varanti na robu ili na robne derivate prikazuju se kao pozicije čija je vrijednost jednaka vrijednosti osnovne robe na koju se odnosi opcija, pomnožena odgovarajućim delta koeficijentom, s tim što pozicije izračunate na ovaj način mogu da se netiraju sa svim pozicijama suprotnog predznaka u identičnoj osnovnoj robi ili robnom derivatu.

(5) Za potrebe stava 3 ovog člana, kreditna institucija je dužna da uzima delta koeficijent sa berze na kojoj se tom opcijom trguje, dok za OTC opcije, ili kada delta koeficijent određene opcije nije raspoloživ na odgovarajućoj berzi, kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, da izračuna deltu koristeći odgovarajući model.

(6) Centralna banka izdaje odobrenje iz stava 5 ovog člana ako model adekvatno procjenjuje stopu promjene vrijednosti opcije ili varanta u odnosu na male promjene tržišne cijene referentnog instrumenta.

(7) Kreditna institucija je dužna da prilikom obračuna zahtjeva za regulatorni kapital, osim delta rizika, uzima u obzir i druge rizike povezane sa opcijama.

(8) Kreditna institucija treba da uključi relevantnu robu u obračun svog zahtjeva za regulatorni kapital za robni rizik kada vrši jednu od sljedećih funkcija:

- 1) prenosioca robe ili zagaranтовanih prava vezanih za pravo na robu u okviru repo ugovora;
- 2) davaoca roba u okviru ugovora o pozajmljivanju robe.

Pristup skale dospijeća

Član 523

(1) Ako za obračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za robni rizik kreditna institucija koristi pristup skale dospijeća, dužna je da sve pozicije u istoj robi raspoređuje u odgovarajuće kolone dospijeća u skladu sa Tabelom 1 iz ovog stava.

Tabela 1:

periodi dospijeća (1)	stopa raspona (u %) (2)
$0 \leq 1$ mjesec	1,50
$> 1 \leq 3$ mjeseca	1,50
$> 3 \leq 6$ mjeseci	1,50
$> 6 \leq 12$ mjeseci	1,50
$> 1 \leq 2$ godine	1,50
$> 2 \leq 3$ godine	1,50
> 3 godine	1,50

(2) Sve fizičke zalihe robe raspoređuju se u prvoj koloni dospijeća od 0 do 1 mjeseca, uključujući 1 mjesec.

(3) Kreditna institucija može da izvrši netiranje sljedećih pozicija u istoj robi i da ih u neto iznosu raspoređi u odgovarajuće kolone dospijeća:

- 1) pozicije u ugovorima koje imaju isti datum dospijeća;
- 2) pozicije u ugovorima koje dospijevaju u razmaku od najviše 10 dana, ako se ugovorima iz kojih te pozicije proizilaze trguje na tržištima koja imaju dnevne datume isporuke.

(4) Kreditna institucija izračunava zbir svih dugih i zbir svih kratkih pozicija za svaku kolonu dospijeća, pri čemu se iznos zbira dugih pozicija koji je usklađen sa iznosom zbira kratkih pozicija u određenoj koloni dospijeća smatra usklađenom pozicijom u toj koloni dospijeća, dok se preostali iznos smatra neusklađenom (dugom ili kratkom) pozicijom za tu kolonu dospijeća i usklađuje se sa neusklađenom pozicijom u narednoj koloni dospijeća.

(5) Dio neusklađene duge (kratke) pozicije određene kolone dospijeća koji je usklađen sa neusklađenom kratkom (dugom) pozicijom kolone narednog dospijeća predstavlja usklađenu poziciju te dvije kolone dospijeća, a preostali dio neusklađene duge ili neusklađene kratke pozicije koji se na ovaj način ne može uskladiti predstavlja neusklađenu poziciju.

(6) Zahtjev za regulatorni kapital kreditne institucije za svaku pojedinačnu vrstu robe izračunava se kao zbir sljedećeg:

- 1) zbira usklađenih dugih i kratkih pozicija svih pojedinačnih kolona dospijeća, pomnoženog odgovarajućom stopom raspona u skladu sa drugom kolonom u Tabeli 1 iz stava 1 ovog člana i tekućom tržišnom cijenom za tu robu;
- 2) iznosa usklađenih pozicija između dvije kolone dospijeća za svaku kolonu dospijeća u koji je prenijeta neusklađena pozicija iz prethodnog perioda, pomnoženog sa stopom prenosa od 0,6 % i spot tržišnom cijenom te robe;
- 3) iznosa preostale neusklađene pozicije, pomnožene sa konačnom stopom od 15% i spot tržišnom cijenom za tu robu.

(7) Ukupni zahtjev za regulatorni kapital kreditne institucije za robni rizik izračunava se kao zbir zahtjeva za regulatorni kapital za robni rizik za svaku pojedinačnu vrstu robe, utvrđen u skladu sa stavom 6 ovog člana.

Pojednostavljeni pristup

Član 524

(1) Kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za robni rizik za svaku pojedinačnu vrstu robe, kao zbir:

- 1) 15% neto pozicije, duge ili kratke, pomnožene tekućom (spot) tržišnom cijenom robe;
- 2) 3% bruto pozicije, duge plus kratke, pomnožene tekućom (spot) tržišnom cijenom robe.

(2) Ukupni zahtjevi za regulatorni kapital kreditne institucije za robni rizik, u skladu sa pojednostavljenim pristupom, jednaki su zbiru zahtjeva za regulatorni kapital za robni rizik za svaku pojedinačnu vrstu robe, izračunatih u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Pristup proširene skale dospijeća

Član 525

(1) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za robni rizik, kreditna institucija koja ispunjava uslove iz stava 2 ovog člana, može da, umjesto stopa iz člana 523 ove odluke, koristi minimalne stope raspona, stope prenosa i konačne stope iz Tabele 2 iz ovog stava.

Tabela 2

	plemeniti metali (isključujući zlato)	osnovni metali	poljoprivredni proizvodi	ostalo, uključujući energetske proizvode
stopa raspona (u %)	1,0	1,2	1,5	1,5
stopa prenosa (u %)	0,3	0,5	0,6	0,6
konačna stopa	8	10	12	15

(u %)				

(2) Kreditna institucija ispunjava uslove za primjenu pristupa proširene skale dospijeća iz stava 1 ovog člana ako:

- 1) u velikom obimu posluje sa robom;
- 2) ima adekvatno diverzifikovan portfolio robe.

(3) Kreditna institucija je dužna da obavijesti Centralnu banku o načinu na koji primjenjuje pristup proširene skale dospijeća.

GLAVA V – ZAHTJEVI ZA REGULATORNI KAPITAL ZA RIZIK PORAVNANJA

Rizik poravnanja/isporuke

Član 526

(1) Za transakcije koje se odnose na dužničke instrumente, vlasničke instrumente, strane valute i robu, isključujući repo transakcije i ugovore o pozajmljivanju hartija od vrijednosti ili robe, kod kojih nije izvršeno poravnanje nakon datuma dospijeća, kreditna institucija je dužna da obračunava razliku u cijeni kojoj je izložena.

(2) Razlika u cijeni izračunava se kao razlika između ugovorene cijene poravnanja i sadašnje tržišne vrijednosti određenog dužničkog instrumenta, vlasničkog instrumenta, strane valute ili robe, pri čemu razlika može predstavljati gubitak za kreditnu instituciju.

(3) Kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik poravnanja, tako što razliku u cijeni iz stava 2 ove odluke množi odgovarajućim faktorom iz Tabele 1 iz ovog stava.

Tabela 1

broj radnih dana nakon datuma poravnanja	(%)
5 – 15	8
16 – 30	50
31– 45	75
46 ili više	100

(4) Prilikom izračuna zahtjeva za regulatorni kapital za rizik poravnanja kreditna institucija treba da obuhvati i derivate, jer i kod derivata može da postoji rizik poravnanja.

Slobodne isporuke

Član 527

(1) Kreditna institucija je dužna da pri izračunu zahtjeva za regulatorni kapital za slobodne isporuke primijeni tretman iz Tabele 2 iz ovog stava:

- 1) ako je kreditna institucija izvršila plaćanje hartija od vrijednosti, strane valute ili robe prije nego što ih je primila ili ako je isporuka hartija od vrijednosti, strane valute ili robe izvršena prije nego što su oni plaćeni;
- 2) u slučaju prekograničnih transakcija, ako je prošao jedan dan ili više dana od kada je obavljeno plaćanje ili izvršena isporuka.

Tabela 2: Tretman kapitala za slobodne isporuke

kolona 1	kolona 2	kolona 3	kolona 4
tip transakcije	do prvog ugovorenog plaćanja ili isporuke	od prvog ugovorenog plaćanja ili isporuke do 4 dana nakon drugog ugovorenog plaćanja ili isporuke	od 5 radnih dana nakon drugog ugovorenog plaćanja ili isporuke do zaključenja transakcije
slobodna isporuka	nema zahtjeva za regulatorni kapital	tretirati kao izloženost	tretirati kao izloženost ponderisanu ponderom 1.250 %

(2) Pilikom primjene pondera rizika za izloženosti po osnovu slobodnih isporuka koje se tretiraju u skladu sa kolonom 3 iz Tabele 2 iz stava 1 ovog člana, kreditna institucija koja primjenjuje IRB pristup iz Odjeljka 3 Glave II ovog dijela odluke može da dodijeli PD drugim ugovornim stranama prema kojima nema nikakvih drugih izloženosti u knjizi pozicija kojima se ne trguje, na osnovu eksternog rejtinga druge ugovorne strane.

(3) Kreditna institucija koja primjenjuje sopstvene procjene „LGD-a“ može da primjenjuje LGD iz člana 202 stav 1 ove odluke za izloženosti po osnovu slobodnih isporuka koje se tretiraju u skladu sa kolonom 3 iz Tabele 2 iz stava 1 ove odluke, pod uslovom da ga primjenjuje na sve takve izloženosti.

(4) Kreditna institucija koja primjenjuje IRB pristup iz Odjeljka 3 Glave II ovog dijela odluke može da primjenjuje pondere rizika u skladu sa standardizovanim pristupom iz Odjeljka 2 Glave II ovog dijela odluke, pod uslovom da ih primjenjuje na sve takve izloženosti, ili može da za sve takve izloženosti primjenjuje ponder rizika 100%.

(5) Ako iznos pozitivne izloženosti koji proizilazi iz transakcija slobodne isporuke nije značajan, kreditna institucija može da primjenjuje ponder rizika 100% na te izloženosti, osim kada se, u skladu sa kolonom 4 iz Tabele 2 iz stava 1 ovog člana zahtijeva ponder rizika 1.250%.

(6) Kreditna institucije može, kao alternativu primjeni pondera rizika 1.250% na izloženosti po osnovu slobodnih isporuka u skladu sa kolonom 4 iz Tabele 2 iz stava

1 ovog člana, da oduzme prenesenu vrijednost i trenutnu pozitivnu izloženost tih izloženosti od redovnog osnovnog kapitala u skladu sa članom 19 tačka 11 ove odluke.

Oslobađanje od obaveze (engl. *waiver*)

Član 528

Ako nastupe sistemski poremećaji u radu sistema poravnanja, kliringa ili centralne druge ugovorne strane, Centralna banka može da oslobodi kreditnu instituciju od obaveze izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital u skladu sa čl. 526 i 527 ove odluke dok se situacija sa sistemom ne normalizuje i u tom slučaju, nemogućnost druge ugovorne strane da izvrši poravnanje transakcije ne smatra se nastankom statusa neizmirenja obaveza sa aspekta kreditnog rizika.

GLAVA VI – ZAHTJEVI ZA REGULATORNI KAPITAL ZA RIZIK USKLAĐIVANJA KREDITNOG VREDNOVANJA (RIZIK CVA)

Značenje usklađivanja kreditnog vrednovanja

Član 529

(1) Za potrebe ove glave i odjeljka 6 glave II 6 ovog dijela odluke, pojam „usklađivanje kreditnog vrednovanja“ znači usklađivanje vrijednosti portolija transakcija sa drugom ugovornom stranom po srednjoj tržišnoj vrijednosti, a to usklađivanje odražava trenutnu tržišnu vrijednost kreditnog rizika druge ugovorne strane za kreditnu instituciju, ali ne odražava trenutnu tržišnu vrijednost kreditnog rizika kreditne institucije za drugu ugovornu stranu.

(2) Za potrebe ove glave, „rizik CVA“ znači rizik gubitka koji proizlaze iz promjene vrijednosti CVA, koji se za portfolio transakcija s drugom ugovornom stranom izračunava kako je utvrđeno u stavu 1 ovog člana, zbog kretanja faktora rizika kreditnog spreda druge ugovorne strane i drugih faktora rizika uključenih u portfolio transakcija.

Obim primjene

Član 530

(1) Kreditna institucija je dužna da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA u skladu sa ovom glavom za sve OTC finansijske derivate u odnosu na sve poslovne aktivnosti kreditne institucije, osim kreditnih derivata koji se priznaju radi smanjenja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik kreditne institucije.

(2) Kreditna institucija je dužna da u obračun regulatornog kapitala iz stava 1 ovog člana uključi transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti u skladu sa računovodstvenim okvirom koji se primjenjuje na kreditnu instituciju ako su njene izloženosti riziku CVA koje proizlaze iz tih transakcija značajne.

(3) Transakcije sa kvalifikovanom centralnom drugom stranom i transakcije klijenta sa klirinškim članom, kada klirinški član djeluje kao posrednik između klijenta i kvalifikovane centralne druge ugovorne strane, gdje transakcije dovode do izloženosti iz trgovanja klirinškog člana prema kvalifikovanoj centralnoj drugoj ugovornoj strani, isključuju se iz obračuna zahtjeva za kapital za rizik CVA.

(4) Sljedeće transakcije isključuju se iz zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA:

- 1) transakcije sa nefinansijskim drugim ugovornim stranama osnovanim u Crnoj Gori, zemljama članicama EU ili sa nefinansijskim drugim ugovornim stranama iz trećih zemalja, kada te transakcije ne prelaze sljedeći prag poravnanja:
 - za kreditne derivate – 1.000.000.000 eura bruto zamišljene (hipotetičke) vrijednosti;
 - za derivate na vlasničke instrumente – 1.000.000.000 eura bruto zamišljene (hipotetičke) vrijednosti;
 - za derivate na kamatnu stopu – 3.000.000.000 eura bruto zamišljene (hipotetičke) vrijednosti;
 - za valutne derivate – 3.000.000.000 eura bruto zamišljene (hipotetičke) vrijednosti;
 - za derivate na robu – 4.000.000.000 eura bruto zamišljene (hipotetičke) vrijednosti; i
 - za sve ostale OTC derivate koji nijesu prethodno spomenuti – 4.000.000.000 eura bruto zamišljene (hipotetičke) vrijednosti;
- 2) transakcije unutar grupe zaključene sa nefinansijskim drugim ugovornim stranama, ako su dio iste grupe, pod uslovom da su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
 - kreditna institucija i nefinansijske ugovorne strane uključene su u istu konsolidaciju na punoj osnovi i podliježu superviziji na konsolidovanoj osnovi u skladu sa Zakonom;
 - podliježu odgovarajućim centralizovanim procedurama za procjenu, mjerenje i kontrolu rizika;
 - nefinansijske druge ugovorne strane imaju sjedište u Crnoj Gori, zemljama članicama EU ili, ako imaju sjedište u trećoj zemlji, riječ je o zemlji ekvivalentu iz člana 3 stav 1 tačka 113 ove odluke;
- 3) transakcije unutar grupe zaključene sa finansijskim drugim ugovornim stranama, finansijskim institucijama ili društvima koje obavljaju dodatne finansijske usluge iz člana 5 stav 2 Zakona, koje imaju sjedište u Crnoj Gori, zemljama članicama EU ili u trećoj zemlji koja primjenjuje prudencijalne i supervizorske zahtjeve na te finansijske druge ugovorne strane, finansijske institucije ili ta društva koja obavljaju dodatne finansijske usluge iz člana 5 stav 2 Zakona, koji su najmanje ekvivalentni onima koji se primjenjuju u Crnoj Gori i EU;
- 4) transakcije sa drugim ugovornim stranama koje predstavljaju aranžmane penzionih šema za koje ne postoji obaveza vršenja poravnanja;
- 5) transakcije sa drugim ugovornim stranama iz al. 1 do 7 ovog stava i transakcije sa drugim ugovornim stranama za koje je članom 151 st. 4 i 5 i članom 152 stav 4 ove odluke utvrđen ponder rizika od 0% za izloženosti prema tim drugim ugovornim stranama:
 - članovi Evropskog sistema centralnih banaka (ESCB) i tijela ostalih država članica EU koja obavljaju slične funkcije i ostala javna tijela Unije zadužena za upravljanje ili koja posreduju pri upravljanju javnim dugom;
 - Banka za međunarodna poravnanja;

- centralne banke i javna tijela zadužena za posredovanje u upravljanju javnim dugom u Japanu, Sjedinjenim Američkim Državama, Australiji, Kanadi, Hong Kongu, Meksiku, Singapuru, Švajcarskoj, Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjevernoj Irskoj;
- sljedeće multilateralne razvojne banke: Međunarodna banka za obnovu i razvoj, Međunarodna finansijska korporacija, Međuamerička razvojna banka, Azijska razvojna banka, Afrička razvojna banka, Razvojna banka Savjeta Evrope, Nordijska investiciona banka, Karipska razvojna banka, Evropska banka za obnovu i razvoj, Evropska investiciona banka, Evropski investicioni fond, Međunarodna agencija za osiguravanje ulaganja;
- subjekte javnog sektora;
- Evropski fond za finansijsku stabilnost; i
- Mehanizam za evropsku finansijsku stabilnost.

(5) Ako nefinansijska druga ugovorna strana premaši prag poravnjanja iz stava 4 tačka 1 ovog člana, ili ako dođe do promjene praga poravnjanja, tako da nefinansijska druga ugovorna strana više ne zadovoljava kriterijum za izuzimanje iz obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA, preostali ugovori koji su zaključeni sa tom drugom ugovornom stranom ostaju izuzeti do datuma njihovog dospelja.

(6) Izuzetno od stava 4 ovog člana, kreditna institucija može da odluči da za transakcije koje su, u skladu sa stavom 4 ovog člana, isključene izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA primjenom bilo kojeg od pristupa iz člana 531 stav 1 ove odluke ako kreditna institucija primjenjuje priznate zaštite od rizika utvrđene u skladu sa članom 560 ove odluke za smanjenje rizika CVA tih transakcija, s tim što je u tom slučaju, za takve transakcije, dužna da donese politiku u kojoj se navodi primjena i izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA.

(7) Kreditna institucija je dužna da izvještava Centralnu banku o rezultatima izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA za sve transakcije iz stava 4 ovog člana, a u tu svrhu izračunava te zahtjeve primjenom relevantnih pristupa utvrđenih u članu 531 stav 1 ove odluke koje bi primijenila za ispunjavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA da te transakcije nijesu isključene iz područja primjene u skladu sa stavom 4 ovog člana.

(8) Za potrebe stava 4 tačka 1 ovog člana, nefinansijskom drugom ugovornom stranom (NFC) smatra se druga ugovorna strana koja nije finansijska druga ugovorna strana (FC), niti centralna druga ugovorna strana (CCP).

(9) Finansijskom drugom ugovornom stranom smatraju se:

- 1) investicione firme;
- 2) kreditne institucije;
- 3) društva za osiguranje ili reosiguranje;
- 4) UCITS i, gdje je to primjenljivo, društva za upravljanje tim fondovima (UCITS-ima), osim ako je UCITS osnovan isključivo radi sprovođenja jednog ili više planova kupovine akcija od strane zaposlenih;
- 5) institucije za profesionalna penziona osiguranja;
- 6) alternativne investicione fondove (AIF); i
- 7) centralni depozitari hartija od vrijednosti.

(10) Za potrebe stava 4 tačka 1 ovog člana, kreditna institucija može da smatra da su druge ugovorne strane nefinansijske druge ugovorne strane registrovane u trećoj zemlji ako ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) sjedište im je u trećoj zemlji;
- 2) da im je sjedište u Crnoj Gori ili zemlji članici EU, u skladu sa ovom odlukom ili propisima EU smatrale bi se nefinansijskim drugim ugovornim stranama.

(11) Kreditna institucija provjerava da li je druga ugovorna strana nefinansijska druga ugovorna strana sa sjedištem u trećoj zemlji:

- 1) na početku trgovanja sa novom drugom ugovornom stranom;
- 2) jednom godišnje za postojeće druge ugovorne strane;
- 3) u slučaju ako postoje informacije koje ukazuju na to da je druga ugovorna strana prestala da bude nefinansijska druga ugovorna strana sa sjedištem u trećoj zemlji.

(12) Kreditna institucija je dužna da potkrijepi svoje mišljenje da je neko društvo nefinansijska druga ugovorna strana sa sjedištem u trećoj zemlji.

(13) Da bi se transakcije sa nefinansijskom drugom ugovornom stranom sa sjedištem u trećoj zemlji, u skladu sa stavom 4 tačka 1 ovog člana, isključile iz zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA, kreditna institucija je dužna da za svaku vrstu ugovora o OTC derivatu provjerava da li je bruto zamišljena (hipotetička) vrijednost ugovora o OTC derivatu nefinansijske druge ugovorne strane u toj vrsti derivata veća od odgovarajućeg praga poravnanja definisanog stavom 4 tačka 1 al. 1 do 5 ovog člana, i to:

- 1) na početku svakog novog trgovanja sa tom drugom ugovornom stranom;
- 2) jednom godišnje, izuzev ako je za sve vrste OTC derivata bruto zamišljena (hipotetička) vrijednost transakcija OTC derivatima nefinansijske druge ugovorne strane sa sjedištem u trećoj zemlji veća od 75% vrijednosti praga poravnanja za tu vrstu derivata, kada je neophodno da se vrši kvartalno provjeravanje.

(14) Kreditna institucija je dužna da identifikuje sve nefinansijske druge ugovorne strane koje ispunjavaju kriterijum iz stava 4 tačka 1 ovog člana za izuzeće iz obračuna zahtjeva za regulatorni kapital za CVA rizik bez obzira na to gdje im je sjedište – u Crnoj Gori, zemlji članici EU ili trećoj zemlji i zbog toga, kreditna institucija treba da definiše odgovarajuće aranžmane sa nefinansijskim drugim ugovornim stranama kako bi obezbijedila kontinuirano dobijanje informacija o njihovom statusu sa aspekta usklađenosti sa pragom poravnanja.

(15) Usklađenost nefinansijske druge ugovorne strane sa definisanim pragom poravnanja iz stava 4 tačka 1 al. 1 do 5 ovog člana utvrđuje sama nefinansijska druga ugovorna strana koja trguje sa OTC derivatima, koja te informacije treba da dostavi kreditnoj instituciji, koja nije dužna da provjerava informacije koje joj je dostavila nefinansijska druga ugovorna strana, osim u slučaju kada posjeduje informacije koje jasno ukazuju na to da su izvještaji nefinansijske druge ugovorne strane netačni.

(16) Ako kreditna institucija nije u mogućnosti da dobije informacije o statusu usklađenosti nefinansijske druge ugovorne strane sa pragom poravnanja dužna je da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za CVA rizik za sve transakcije koje obavlja sa tom drugom ugovornom stranom.

(16) U odnosu na nefinansijske druge ugovorne strane, transakcija u okviru grupe je ugovor o OTC derivatima koji je zaključen sa drugom ugovornom stranom koja čini dio iste grupe pod uslovom da su obje druge ugovorne strane u cjelosti obuhvaćene istom konsolidacijom i da podliježu odgovarajućoj centralizovanoj procjeni rizika, postupcima mjerenja i kontrole rizika i da je druga ugovorna strana osnovana u Crnoj Gori, zemlji članici EU ili trećoj zemlji.

Pristupi za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA

Član 531

(1) Kreditna institucija je dužna da izračunava zahtjev za regulatorni kapital za rizik CVA za sve transakcije iz člana 530 ove odluke u skladu sa sljedećim pristupima:

- 1) standardizovanim pristupom iz člana 532 ove odluke, ako je kreditna institucija dobila odobrenje Centralne banke za primjenu tog pristupa;
- 2) osnovnim pristupom iz člana 558 ove odluke;
- 3) pojednostavnjenim pristupom iz člana 559 ove odluke, ako kreditna institucija ispunjava uslove iz stava 1 tog člana.

(2) Kreditna institucija ne smije da primjenjuje pristup iz stava 1 tačka 3 ovog člana u kombinaciji sa pristupom iz tač. 1 ili 2 tog stava.

(3) Kreditna institucija može trajno da kombinuje pristupe iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA za:

- 1) različite druge ugovorne strane;
- 2) različite priznate skupove za netiranje s istom drugom ugovornom stranom;
- 3) različite transakcije u istom priznatom skupu za netiranje, pod uslovom da je ispunjen bilo koji od uslova iz stava 5 ovog člana.

(4) Za potrebe stava 3 tačka 3 ovog člana, kreditna institucija dijeli priznati skup za netiranje na hipotetički skup za netiranje koji sadrži transakcije na koje se primjenjuje pristup iz stava 1 tačka 1 ovog člana i na hipotetički skup za netiranje koji sadrži transakcije na koje se primjenjuje pristup iz stava 1 tačka 2 ovog člana.

(5) Za potrebe stava 3 tačka 3 ovog člana, kreditna institucija je dužna da ispunjava sljedeće uslove:

- 1) kreditna institucija dijeli skup za netiranje u skladu sa tretmanom pravnog skupa za netiranje pri izračunavanju CVA-a u računovodstvene svrhe;
- 2) odobrenje koje je kreditnoj instituciji dala Centralna banka za primjenu pristupa iz stava 1 tačka 1 ovog člana ograničeno je na odgovarajući hipotetički skup za netiranje i ne obuhvata sve transakcije u priznatom skupu za netiranje.

(6) Kreditna institucija je dužna da dokumentuje način na koji na trajnoj osnovi primjenjuje kombinaciju pristupa iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana, kako je utvrđeno u ovom stavu, radi izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA.

Standardizovani pristup

Član 532

(1) Centralna banka daje kreditnoj instituciji odobrenje za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA za portfolio transakcija sa jednom ili više drugih ugovornih strana primjenom standardizovanog pristupa u skladu sa stavom 5 ovog člana nakon što procijeni da li kreditna institucija ispunjava sljedeće zahtjeve:

- 1) kreditna institucija je osnovala zasebnu jedinicu odgovornu za ukupno upravljanje rizicima kreditne institucije i zaštitu od rizika CVA;
- 2) kreditna institucija je za svaku relevantnu drugu ugovornu stranu razvila model regulatorne CVA za izračunavanje CVA te druge ugovorne strane u skladu sa članom 533 ove odluke;
- 3) kreditna institucija za svaku odnosnu drugu ugovornu stranu može najmanje jednom mjesečno da izračunava osjetljivosti njenog CVA na odnosne faktore rizika utvrđene u skladu sa članom 534 ove odluke;
- 4) kreditna institucija, za sve pozicije u priznatim zaštitama od rizika, koje se priznaju u skladu sa članom 560 ove odluke, za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA primjenom standardizovanog pristupa, može najmanje jednom mjesečno da izračunava osjetljivosti tih pozicija na relevantne faktore rizika utvrđene u skladu sa članom 534 ove odluke;
- 5) kreditna institucija je osnovala organizacionu jedinicu za kontrolu rizika koja:
 - je nezavisna od poslovnih jedinica za trgovanje i jedinice iz tačke 1 ovog stava;
 - direktno izvještava organ upravljanja;
 - je odgovorna je za osmišljavanje i implementaciju standardizovanog pristupa i izrađuje i analizira mjesečne izvještaje o rezultatima tog pristupa i, takođe, jedinica za kontrolu rizika;
 - procjenjuje primjerenost limita trgovanja kreditne institucije i uključuje rezultate te procjene u svoje mjesečne izvještaje;
 - ima dovoljan broj zaposlenih adekvatno osposobljenih za te poslove.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 3 ovog člana, osjetljivost CVA druge ugovorne strane na faktore rizika je relativna promjena vrijednosti te CVA koja je rezultat promjene vrijednosti jednog od relevantnih faktora rizika te CVA, koja se izračunava primjenom regulatornog modela CVA kreditne institucije u skladu sa čl. 541 i 542 ove odluke.

(3) Za potrebe stava 1 tačka 4 ovog člana, osjetljivost pozicije u priznatoj zaštiti od rizika na neki faktor rizika znači relativna promjena vrijednosti te pozicije koja je rezultat promjene vrijednosti jednog od relevantnih faktora rizika te pozicije, koja se izračunava primjenom modela kreditne institucije za određivanje cijena u skladu sa čl. 541 i 542 ove odluke.

(4) Za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA primjenjuju se sljedeće definicije:

- 1) „klasa rizika“ je jedna od sljedećih kategorija:
 - kamatni rizik;
 - rizik kreditnog spreda druge ugovorne strane;
 - rizik referentnog kreditnog spreda;
 - rizik vlasničkih instrumenata;
 - robni rizik;

- devizni rizik;
- 2) „portfolio CVA“ je portfolio kojeg čine ukupna CVA i priznate zaštite od rizika iz stava 1 tačka 4 ovog člana;
- 3) „ukupna CVA“ je zbir CVA-a izračunatih primjenom regulatornog modela CVA za druge ugovorne strane iz stava 1 ovog člana.

(5) Kreditna institucija određuje zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA primjenom standardizovanog pristupa kao zbir sljedećih zahtjeva za regulatorni kapital koji se izračunavaju u skladu sa članom 534 ove odluke:

- 1) zahtjeva za regulatorni kapital za delta-rizik, kojim se obuhvata rizik promjena vrijednosti portfolija CVA kreditne institucije zbog kretanja relevantnih faktora rizika koji nijesu povezani sa volatilnošću;
- 2) zahtjeva za regulatorni kapital za vega-rizik, kojim se obuhvata rizik promjena vrijednosti portfolija CVA kreditne institucije zbog kretanja relevantnih faktora rizika povezanih sa volatilnošću.

Model regulatorne CVA

Član 533

(1) Model regulatorne CVA koji se primjenjuje za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA u skladu sa članom 532 ove odluke mora da bude konceptualno ispravan, da se dosljedno sprovodi i da ispunjava sljedeće zahtjeve:

- 1) model regulatorne CVA omogućava modeliranje CVA-a određene druge ugovorne strane, uz priznavanje sporazuma o netiranju i ugovora o marži na nivou skupa za netiranje, gdje je relevantno, u skladu s ovim članom;
- 2) kreditna institucija procjenjuje vjerovatnoće nastanka statusa neizmirenja obaveza druge ugovorne strane na osnovu kreditnog spreda druge ugovorne strane i očekivanog LGD-a predviđenog konsenzusom na tržištu za tu drugu ugovornu stranu;
- 3) očekivani LGD iz tačke 1 ovog stava isti je kao očekivani LGD predviđen konsenzusom na tržištu iz tačke 2 ovog stava, osim ako kreditna institucija može da dokaže da se nadređenost portfolija transakcija sa tom drugom ugovornom stranom razlikuje od nadređenosti nadređenih neobezbijedenih obveznica koje je ta druga ugovorna strana emitovala;
- 4) u svakom trenutku u budućnosti, simulirana diskontovana buduća izloženost portfolija transakcija s drugom ugovornom stranom izračunava se primjenom modela izloženosti ponovnim određivanjem cijene za sve transakcije u tom portfoliju, na osnovu simuliranih zajedničkih promjena tržišnih faktora rizika koji su materijalni za te transakcije primjenom odgovarajućeg broja scenarija, te diskontovanjem cijena na datum izračunavanja primjenom bezrizičnih kamatnih stopa;
- 5) model regulatorne CVA omogućava modeliranje značajne zavisnosti između simulirane diskontovane buduće izloženosti portfolija transakcija i kreditnog spreda druge ugovorne strane;
- 6) ako su transakcije iz portfolija uključene u skup za netiranje koji je predmet ugovora o marži i ako se njegova tržišna vrijednost utvrđuje na dnevnoj osnovi, kolateral koji je dat i primljen u skladu sa tim ugovorom priznaje se kao instrument ublažavanja rizika u simuliranoj diskontovanoj budućoj izloženosti ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- kreditna institucija određuje period marže za rizik koji je relevantan za taj skup za netiranje u skladu sa zahtjevima iz člana 372 st. 3 i 8 ove odluke i taj period marže odražava u izračunavanje simulirane diskontovane buduće izloženosti;
- sve primjenjive katakteristike ugovora o marži, uključujući učestalost poziva za dodatnu maržu (dodatna sredstva na ime kolaterala), vrstu ugovorno priznatog kolaterala, iznose pragova, minimalne iznose transfera, nezavisne iznose i inicijalne marže za kreditnu instituciju i drugu ugovornu stranu, na odgovarajući način se odražavaju u izračunavanje simulirane diskontovane buduće izloženosti;
- kreditna institucija je osnovala jedinicu za upravljanje kolateralima usklađenu sa članom 374 ove odluke za sve kolaterale priznate za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA primjenom standardizovanog pristupa.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 1 ovog člana, CVA ima pozitivan predznak i izračunava se kao funkcija očekivanog gubitka zbog nastanka statusa neizmirenja obaveza druge ugovorne strane, odgovarajućeg skupa vjerovatnoća nastanka statusa neizmirenja obaveza druge ugovorne strane u budućim vremenskim tačkama i odgovarajućeg skupa simuliranih diskontovanih budućih izloženosti portfolija transakcija sa tom drugom ugovornom stranom u budućim vremenskim tačkama sve do dospijeća transakcija sa najdužim rokom dospijeća u tom portfoliju.

(3) Za potrebe dokazivanja iz stava 1 tačka 3 ovog člana, kolateral koji je primljen od druge ugovorne strane ne mijenja nadređenost izloženosti.

(4) Za potrebe stava 1 tačka 6 alineja 3 ovog stava, kreditna institucija koja je već osnovala jedinicu za upravljanje kolateralom za primjenu metode internog modela iz člana 370 ove odluke nije dužna da osnuje dodatnu jedinicu za upravljanje kolateralom ako može da dokaže Centralnoj banci da ta jedinica ispunjava zahtjeve iz člana 374 ove odluke za kolaterale koji se priznaju za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA primjenom standardizovanog pristupa.

(5) Za potrebe stava 1 tačka 2 ovog člana, ako su kreditni spreadovi za svopove neizmirenja obaveza druge ugovorne strane raspoloživi na tržištu, kreditna institucija upotrebljava te spreadove, a ako spreadovi nijesu raspoloživi, kreditna institucija primjenjuje jedno od sljedećeg:

- 1) kreditne spreadove iz drugih instrumenata koje je emitovala druga ugovorna strana i koje odražavaju aktuelne tržišne uslove;
- 2) zamjenske spreadove koje su primjereni s obzirom na rejting, sektor i region druge ugovorne strane.

(6) Kreditna institucija koja primjenjuje model regulatorne CVA dužna je da ispunjava sljedeće kvalitativne zahtjeve:

- 1) model izloženosti iz stava 1 ovog člana dio je internog sistema za upravljanje rizikom CVA kreditne institucije koji uključuje identifikaciju, mjerenje, upravljanje, odobravanje i interno izvještavanje o CVA i riziku CVA u računovodstvene svrhe;
- 2) kreditna institucija ima uspostavljen proces kojim se obezbjeđuje usklađenost sa dokumentovanim setom internih politika, kontrola, procjena funkcionalnosti modela i procedura koje se odnose na model izloženosti iz stava 1 ovog člana;

- 3) kreditna institucija ima nezavisnu jedinicu za validaciju koja:
 - je odgovorna za djelotvornu početnu i kontinuiranu validaciju modela izloženosti iz stava 1 ovog člana;
 - je nezavisna od jedinica koje se bave poslovima kreditiranja i trgovanja, uključujući jedinicu iz člana 532 stav 1 tačka 1 ove odluke;
 - odgovara direktno višem rukovodstvu kreditne institucije;
 - ima dovoljan broj zaposlenih koji su osposobljeni za obavljanje tih poslova na primjeren način;
- 4) više rukovodstvo aktivno učestvuje u procesu kontrole rizika i smatra kontrolu rizika CVA bitnim aspektom poslovanja za koji treba izdvojiti odgovarajuće resurse;
- 5) kreditna institucija dokumentuje proces početne i kontinuirane validacije modela izloženosti iz stava 1 ovog člana dovoljno detaljno tako da treća strana može da razumije kako modeli funkcionišu, koja su njihova ograničenja i najvažnije pretpostavke, i da ponovo sprovede analizu, pri čemu se tom dokumentacijom utvrđuje minimalna učestalost kontinuirane validacije, kao i druge okolnosti, kao što je iznenadna promjena ponašanja tržišta, pod kojima se sprovodi dodatna validacija; opisuje se način validacije tokova podataka i portfolija, koje analize se sprovode te kako su izrađeni reprezentativni portfoliji drugih ugovornih strana;
- 6) modeli određivanja cijena koji su korišćeni u modelu izloženosti iz stava 1 ovog člana za određeni scenario simuliranih faktora tržišnog rizika testiraju se u odnosu na odgovarajuće nezavisne referentne vrijednosti (benčmarke) za široki raspon tržišnih stanja kao dio početnog i kontinuiranog procesa validacije modela, s tim što modeli određivanja cijena za opcije uzimaju u obzir nelinearnost vrijednosti opcije s obzirom na faktore tržišnog rizika;
- 7) nezavisna provjera internog sistema kreditne institucije za upravljanje rizikom CVA iz tačke 1 ovog stava sprovodi se redovno u okviru procesa interne revizije kreditne institucije, pri čemu ta provjera uključuje aktivnosti jedinice iz člana 532 stav 1 tačka 1 i aktivnosti nezavisne jedinice za validaciju iz tačke 3 ovog stava;
- 8) model regulatorne CVA koji kreditna institucija primjenjuje za izračunavanje simulirane diskontovane buduće izloženosti iz stava 1 ovog člana odražava uslove transakcije, kao i specifikacije i ugovore o marži blagovremeno, potpuno i na konzervativan način, a uslovi i specifikacije čuvaju se u sigurnoj bazi podataka koja je predmet formalne i redovne revizije, pri čemu je prenos uslova transakcija i podataka iz specifikacija i ugovora o marži u model izloženosti takođe predmet interne revizije, a između modela i sistema izvornih podataka moraju biti uspostavljeni procesi formalnog usklađivanja sa ciljem da se kontinuirano provjerava da li su uslovi transakcija, specifikacije i ugovori o marži tačno ili barem konzervativno prikazani u sistemu izloženosti;
- 9) aktuelni i istorijski tržišni podaci koji predstavljaju inpute u modelu koji kreditna institucija primjenjuje za izračunavanje simulirane diskontovane buduće izloženosti iz stava 1 ovog člana pribavljaju se nezavisno od linija poslovanja i unose se u taj model blagovremeno i potpuno i čuvaju se u sigurnoj bazi podataka koja podliježe formalnoj i redovnoj reviziji, s tim što kreditna institucija ima dobro razvijen proces integriteta podataka za postupanje sa podacima koji su opaženi kao neprikladni, a ako se model oslanja na zamjenske tržišne podatke, kreditna institucija izrađuje interne politike za identifikaciju odgovarajućih zamjenskih podataka i na trajnoj osnovi empirijski dokazuje da ti zamjenski podaci konzervativno prikazuju osnovni rizik;

10) model izloženosti iz stava 1 ovog člana obuhvata informacije karakteristične za konkretnu transakciju i ugovor potrebne za agregaciju izloženosti na nivou skupa za netiranje, pri čemu kreditna institucija provjerava da li su transakcije raspoređene u odgovarajući skup za netiranje u okviru modela.

(7) Za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA, model izloženosti iz stava 1 ovog člana može imati različite specifikacije i pretpostavke kako bi bili ispunjeni svi zahtjevi iz ovog člana 532 ove odluke, osim što ulazni tržišni podaci i priznavanje netiranja ostaju isti kao oni koji se koriste u računovodstvene svrhe.

Zahtjevi za regulatorni kapital za delta-rizik i vega-rizik

Član 534

(1) Kreditna institucija je dužna da prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za delta-rizik i vega-rizik primjenjuje faktore delta-rizika i vega-rizika opisane u čl. 535 do 540 ove odluke i postupak iz st. 2 do 14 ovog člana.

(2) Za svaku klasu rizika iz člana 532 stav 4 ove odluke izračunava se osjetljivost ukupnih CVA-a i osjetljivost svih pozicija u priznatim zaštitama od rizika obuhvaćenih zahtjevima za regulatorni kapital za delta-rizik ili vega-rizik na svaki od primjenjivih faktora delta-rizika ili vega-rizika uključenih u tu klasu rizika i to primjenom formula utvrđenih u čl. 541 i 542 ove odluke, s tim što ako vrijednost instrumenta zavisi od nekoliko faktora rizika, osjetljivost se određuje zasebno za svaki faktor rizika.

(3) Za izračunavanje osjetljivosti ukupnih CVA-a na vega-rizik, uključuju se osjetljivosti na volatilnosti korišćene u modelu izloženosti za simulaciju faktora rizika i osjetljivosti na volatilnosti korišćene za ponovno određivanje cijene transakcija opcijama u portfoliju sa drugom ugovornom stranom.

(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija, može, uz odobrenje Centralne banke, da koristi alternativne definicije osjetljivosti na delta-rizik i vega-rizik pri izračunavanju zahtjeva za regulatorni kapital za poziciju iz knjige trgovanja u skladu s ovim poglavljem, ako kreditna institucija ispunjava sljedeće uslove:

- 1) te alternativne definicije koriste se za potrebe internog upravljanja rizicima ili za izvještavanje višeg rukovodstva o profitu i gubicima koji sastavlja nezavisna jedinica za kontrolu rizika u okviru kreditne institucije;
- 2) kreditna institucija dokazuje da su te alternativne definicije prikladnije za obuhvatanje osjetljivosti pozicije nego formule iz čl. 541 i 542 ove odluke i da se dobijene osjetljivosti na delta-rizik i vega-rizik ne razlikuju bitno od onih dobijenih primjenom formula iz člana 541 ove odluke, odnosno člana 542 ove odluke.

(5) Ako je priznata zaštita od rizika indeksni instrument, kreditna institucija izračunava osjetljivosti te priznate zaštite od rizika na sve relevantne faktore rizika primjenjujući pomjeranje vrijednosti jednog od relevantnih faktora rizika na sve konstituente indeksa.

(6) Kreditna institucija može da uvede dodatne faktore rizika koji odgovaraju kvalifikovanim indeksnim instrumentima za sljedeće klase rizika:

- 1) rizik kreditnog spreda druge ugovorne strane;

- 2) rizik referentnog kreditnog spreda; i
- 3) rizik vlasničkih instrumenata.

(7) Za potrebe delta-rizika, smatra se da je indeksni instrument kvalifikovan ako ispunjava uslove iz člana 422 ove odluke, dok se za vega-rizike smatra da su svi indeksni instrumenti kvalifikovani.

(8) Kreditna institucija, uz osjetljivosti na faktore rizika koji se ne zasnivaju na indeksu, izračunava i osjetljivosti CVA-a i priznatih zaštita od rizika na faktore rizika kvalifikovanog indeksa.

(9) Kreditna institucija izračunava osjetljivost na delta-rizik i vega-rizik na faktor rizika kvalifikovanog indeksa kao jednu osjetljivost na osnovni kvalifikovani indeks.

(10) Ako je 75% konstituenata kvalifikovanog indeksa raspoređeno u isti sektor iz čl. 548, 551 i 554 ove odluke, kreditna institucija u taj isti sektor raspoređuje i kvalifikovani indeks, a ako to nije slučaj, kreditna institucija osjetljivost raspoređuje u primjenljivi razred kvalifikovanog indeksa.

(11) Ponderisane osjetljivosti ukupne CVA i tržišne vrijednosti svih priznatih zaštita od rizika na svaki faktor rizika izračunavaju se tako što se odgovarajuće neto osjetljivosti pomnože odgovarajućim ponderom rizika, primjenom sljedećih formula:

$$WS_k^{CVA} = RW_k \cdot S_k^{CVA}$$

$$WS_k^{zaštita} = RW_k \cdot S_k^{zaštita}$$

gdje je:

k	=	indeks koji označava faktor rizika k ;
WS_k^{CVA}	=	ponderisana osjetljivost ukupnih CVA-a na faktor rizika k ;
RW_k	=	ponder rizika koji se primjenjuje na faktor rizika k ;
S_k^{CVA}	=	neto osjetljivost ukupnih CVA-a na faktor rizika k ;
$WS_k^{zaštita}$	=	ponderisana osjetljivost tržišne vrijednosti svih priznatih zaštita od rizika u portfoliju CVA na faktor rizika k ;
$S_k^{zaštita}$	=	neto osjetljivost tržišne vrijednosti svih priznatih zaštita u portfoliju CVA na faktor rizika k .

(12) Kreditna institucija izračunava neto ponderisanu osjetljivost WS_k portfolija CVA na faktor rizika k , u skladu sa sljedećom formulom:

$$WS_k = WS_k^{CVA} - WS_k^{zaštita}$$

(13) Neto ponderisane osjetljivosti u istom razredu sabiraju se primjenom sljedeće formule i odgovarajućih korelacija ρ_{KI} za ponderisane osjetljivosti u istom razredu iz članova 544, 549 i 552 ove odluke, čime se dobija osjetljivost za određeni razred K_b :

$$K_b = \sqrt{\sum_{k \in b} WS_k^2 + \sum_{k \in b} \sum_{l \in b, k \neq l} \rho_{kl} WS_k WS_l + R \cdot \sum_{k \in b} ((WS_k^{\text{zaštita}})^2)}$$

gdje je:

K_b = osjetljivost za razred b;
 WS_k = neto ponderisane osjetljivosti;
 ρ_{kl} = odgovarajući parametri korelacije unutar razreda;
 R = parametar ukidanja zaštite od rizika, koji je jednak 0,01.

(14) Osjetljivost za određeni razred izračunava se u skladu sa st. 11, 12 i 13 ovog člana za svaki razred unutar klase rizika, nakon čega se ponderisane osjetljivosti na sve faktore rizika po razredima sabiraju se u skladu sa sljedećom formulom, korišćenjem odgovarajuće korelacije γ_{bc} za ponderisane osjetljivosti u različitim razredima, kako je utvrđeno u čl. 544, 547, 550, 553, 555, 557 ove odluke, čime se dobijaju zahtjevi za regulatorni kapital za delta-rizik ili vega-rizik specifični za klasu rizika:

Zahtjev za regulatorni kapital za delta-rizik ili vega-rizik za određenu klasu rizika =

$$= m_{CVA} \sqrt{\sum_b K_b^2 + \sum_b \sum_{c \neq b} \gamma_{bc} S_b S_c}$$

gdje je:

m_{CVA} = faktor multiplikacije koji iznosi 1, s tim što Centralna banka može da poveća vrijednost m_{CVA} ako model regulatorne CVA kreditne institucije ima nedostatke koji onemogućavaju adekvatno izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA;

K_b = osjetljivost za razred b;

γ_{bc} = parametar korelacije između razreda b i c;

$S_b = \max \left\{ -K_b; \min \left(\sum_{k \in b} WS_k; K_b \right) \right\}$ za sve faktore rizika u razredu b

$S_c = \max \left\{ -K_c; \min \left(\sum_{k \in c} WS_k; K_c \right) \right\}$ za sve faktore rizika u razredu c

Faktori kamatnog rizika

Član 535

(1) Za faktore delta-kamatnog rizika, uključujući rizik inflacije, postoji jedan razred za svaku valutu, pri čemu svaki razred sadrži različite vrste faktora rizika.

(2) Faktori delta-kamatnog rizika koji se primjenjuju na instrumente u portfoliju CVA osjetljive na promjene kamatnih stopa su bezrizične stope za svaku valutu i svaki od sljedećih rokova dospelja: godinu dana, dvije godine, pet godina, 10 godina i 30 godina.

(3) Faktori delta-kamatnog rizika koji se primjenjuju na instrumente u portfoliju CVA osjetljive na rizik stope inflacije su stope inflacije za svaku valutu i svaki od sljedećih rokova dospelja: godinu dana, dvije godine, pet godina, 10 godina i 30 godina.

(4) Valute na koje kreditna institucija primjenjuje faktore delta-kamatnog rizika u skladu sa stavom 1 ovog člana su euro, švedska kruna, australijski dolar, kanadski dolar, britanska funta sterlinga, japanski jen i američki dolar, izvještajna valuta kreditne institucije i valuta države članice koja učestvuje u ERM II.

(5) Za valute koje nijesu navedene u stavu 4 ovog člana, faktori delta-kamatnog rizika su apsolutna promjena stope inflacije i paralelnog pomjeranja cijele bezrizične krive za određenu valutu.

(6) Kreditna institucija pribavlja bezrizične stope za svaku valutu na osnovu instrumenata tržišta novca koje drži u svojoj knjizi trgovanja koji imaju najniži kreditni rizik, uključujući svopove prekonoćnog indeksa.

(7) Ako kreditna institucija ne može da primijeni pristup iz stava 6 ovog člana, bezrizične stope zasnivaju se na jednoj ili više tržišno impliciranih krivih kamatnog svopa koje kreditna institucija koristi za vrednovanje svojih pozicija po tržišnoj vrijednosti, npr. krive svopova međubankarskih ponuđenih kamata.

(8) Ako su podaci o tržišno impliciranim krivima kamatnog svopa opisanim u stavu 7 ovog člana nedovoljni, bezrizične stope mogu se izvesti iz najprimjerenijih krivih državnih obveznica za određenu valutu.

(9) Faktor vega-kamatnog rizika koji se primjenjuje na instrumente u portfoliju CVA osjetljive na volatilnost kamatne stope su sve volatilnosti kamatne stope svih rokova dospelja za određenu valutu.

(10) Faktor vega-rizika stope inflacije koji se primjenjuje na instrumente u portfoliju CVA osjetljive na volatilnost stope inflacije su sve volatilnosti stope inflacije svih rokova dospelja za određenu valutu, pri čemu se za svaku valutu izračunava se jedna osjetljivost na neto kamatnu stopu i jedna osjetljivost na neto stopu inflacije.

Faktori deviznog rizika

Član 536

(1) Faktori delta-deviznog rizika koje je kreditna institucija dužna da primijeni na instrumente iz portfolija CVA osjetljive na promptne (spot) devizne kurseve su promptni devizni kursevi između valute u kojoj je instrument denominovan i izvještajne valute kreditne institucije ili bazne valute kreditne institucije ako kreditna institucija koristi osnovnu valutu u skladu sa članom 430 stav 8 ove odluke, s tim što za svaki

par valuta postoji jedan razred, koji sadrži jedinstveni faktor rizika i jedinstvenu neto osjetljivost.

(2) Faktori vega-deviznog rizika koje je kreditna institucija dužna da primijeni na instrumente iz portfolija CVA osjetljive na volatilitnost deviznih kurseva su implicirane volatilitnosti deviznih kurseva između parova valuta iz stava 1 ovog člana, pri čemu za sve valute i rokove dospijeca postoji jedan razred, koji sadrži faktore vega-deviznog rizika i jedinstvenu neto osjetljivost.

(3) Kreditna institucija nije dužna da pravi razliku između varijante valute u zemlji i van zemlje za faktore delta-deviznog rizika i vega-deviznog rizika.

Faktori rizika kreditnog spreda druge ugovorne strane

Član 537

(1) Faktori delta-rizika kreditnog spreda druge ugovorne strane koji se primjenjuju na kreditne instrumente iz portfolija CVA osjetljive na kreditni spred druge ugovorne strane su kreditni spredovi pojedinačnih drugih ugovornih strana i referentna imena i kvalifikovani indeksi za sljedeće rokove dospijeca: pola godine, godinu dana, tri godine, pet godina i 10 godina.

(2) Klasa rizika kreditnog spreda druge ugovorne strane ne podliježe zahtjevima za regulatorni kapital za vega-rizik.

Faktori rizika referentnog kreditnog spreda

Član 538

(1) Faktori delta-rizika referentnog kreditnog spreda koji se primjenjuju na instrumente iz portfolija CVA osjetljive na referentni kreditni spred su kreditni spredovi svih rokova dospijeca za sva referentna imena u okviru razreda, s tim što se za svaki razred izračunava jedna neto osjetljivost.

(2) Faktori vega-rizika referentnog kreditnog spreda koji se primjenjuju na instrumente iz portfolija CVA osjetljive na volatilitnost referentnog kreditnog spreda su volatilitnosti kreditnih spredova svih rokova dospijeca za sva referentna imena u okviru razreda, s tim što se za svaki razred izračunava jedna neto osjetljivost.

Faktori rizika vlasničkih instrumenata

Član 539

(1) Razredi za sve faktore rizika vlasničkih instrumenata su razredi iz člana 552 ove odluke.

(2) Faktori delta-rizika vlasničkih instrumenata koje je kreditna institucija dužna da primijeni na instrumente iz portfolija CVA osjetljive na promptne (spot) cijene vlasničkih instrumenata su promptne cijene svih vlasničkih instrumenata raspoređenih u isti razred iz stava 1 ovog člana, s tim što se za svaki razred izračunava jedna neto osjetljivost.

(3) Faktori vega-rizika vlasničkih instrumenata koje je kreditna institucija dužna da primijeni na instrumente iz portfolija CVA osjetljive na volatilnost vlasničkih instrumenata su implicirane volatilnosti svih vlasničkih instrumenata raspoređenih u isti razred iz stava 1 ovog člana, s tim što se za svaki razred izračunava jedna neto osjetljivost.

Faktori robnog rizika

Član 540

(1) Razredi za sve faktore robnog rizika su sektorski razredi iz člana 556 ove odluke.

(2) Faktori delta-robnog rizika koje je kreditna institucija dužna da primijeni na instrumente iz portfolija CVA osjetljive na promptne (spot) cijene robe su promptne cijene svih roba raspoređenih u isti sektorski razred iz stava 1 ovog člana, s tim što se za svaki sektorski razred izračunava jedna neto osjetljivost.

(3) Faktori vega-robnog rizika koje je kreditna institucija dužna da primijeni na instrumente iz portfolija CVA osjetljive na volatilnost cijene robe su implicitne volatilnosti svih roba raspoređenih u isti sektorski razred iz stava 1 ovog člana, s tim što se za svaki sektorski razred izračunava jedna neto osjetljivost.

Osjetljivosti na delta-rizik

Član 541

(1) Kreditna institucija izračunava delta-osjetljivosti koje se sastoje od faktora kamatnog rizika na sljedeći način:

- 1) delta-osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktore rizika koji se sastoje od bezrizičnih stopa, kao i priznate zaštite od rizika na te faktore rizika, izračunavaju se na sljedeći način:

$$S_{r_{kt}}^{CVA} = \frac{V_{CVA}(r_{kt} + 0,0001, x, y \dots) - V_{CVA}(r_{kt}, x, y \dots)}{0,0001}$$

$$S_{r_{kt}}^{zaštite_i} = \frac{V_i(r_{kt} + 0,0001, w, z \dots) - V_i(r_{kt}, w, z \dots)}{0,0001}$$

gdje je:

$S_{r_{kt}}^{CVA}$	=	osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktor rizika bezrizičnih stopa;
r_{kt}	=	vrijednost faktora rizika bezrizičnih stopa k sa rokom dospijeca t;
V_{CVA}	=	ukupne CVA-a izračunate primjenom modela regulatorne CVA;
x, y	=	faktori rizika koji nijesu r_{kt} u V_{CVA} ;
$S_{r_{kt}}^{zaštite_i}$	=	osjetljivosti priznate zaštite od rizika i na faktor rizika bezrizičnih stopa;
V_i	=	funkcija za određivanje cijene priznate zaštite od rizika i ;

w, z = faktori rizika osim r_{kt} u funkciji za određivanje cijene V_i .

- 2) delta-osjetljivosti na faktore rizika koji se sastoje od stopa inflacije, kao i priznate zaštite od rizika na te faktore rizika, izračunavaju se na sljedeći način:

$$S_{infl_{kt}}^{CVA} = \frac{V_{CVA}(infl_{kt} + 0,0001, x, y \dots) - V_{CVA}(infl_{kt}, x, y \dots)}{0,0001}$$

$$S_{infl_{kt}}^{zaštite_i} = \frac{V_i(infl_{kt} + 0,0001, w, z \dots) - V_i(infl_{kt}, w, z \dots)}{0,0001}$$

gdje je:

- $S_{infl_{kt}}^{CVA}$ = osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktor rizika stopa inflacije;
 $infl_{kt}$ = vrijednost faktora rizika stopa inflacije k sa rokom dospijeca t ;
 V_{CVA} = ukupne CVA-a izračunate primjenom modela regulatorne CVA;
 x, y = faktori rizika koji nijesu $infl_{kt}$ u V_{CVA} ;
 $S_{infl_{kt}}^{zaštite_i}$ = osjetljivosti priznate zaštite od rizika i na faktor rizika stopa inflacije;
 V_i = funkcija za određivanje cijene priznate zaštite od rizika i ;
 w, z = faktori rizika osim $infl_{kt}$ u funkciji za određivanje cijene V_i .

- (2) Kreditna institucija izračunava delta-osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktore rizika koji se sastoje od promptnih deviznih kurseva, kao i instrumenta priznate zaštite od rizika na te faktore rizika, na sljedeći način:

$$S_{FX_k}^{CVA} = \frac{V_{CVA}(FX_k \cdot 1,01, x, y \dots) - V_{CVA}(FX_k, x, y \dots)}{0,01}$$

$$S_{FX_k}^{zaštite_i} = \frac{V_i(FX_k \cdot 1,01, w, z \dots) - V_i(FX_k, w, z \dots)}{0,01}$$

gdje je:

- $S_{FX_k}^{CVA}$ = osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktor rizika promptnih deviznih kurseva;
 FX_k = vrijednost faktora rizika promptnih deviznih kurseva k ;
 V_{CVA} = ukupne CVA izračunate primjenom modela regulatorne CVA;
 x, y = faktori rizika koji nijesu FX_k u V_{CVA} ;
 $S_{FX_k}^{zaštite_i}$ = osjetljivosti priznate zaštite od rizika i na faktor rizika promptnih deviznih kurseva;

- V_i = funkcija za određivanje cijene priznate zaštite od rizika i ;
 w, z = faktori rizika osim FX_k u funkciji za određivanje cijene V_i ;

(3) Kreditna institucija izračunava delta-osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktore rizika koji se sastoje od stopa kreditnog spreda druge ugovorne strane, kao i instrumenta priznate zaštite od rizika na te faktore rizika, na sljedeći način:

$$S_{CCS_{kt}}^{CVA} = \frac{V_{CVA}(CCS_{kt} + 0,0001, x, y \dots) - V_{CVA}(CCS_{kt}, x, y \dots)}{0,0001}$$

$$S_{CCS_{kt}}^{zaštite_i} = \frac{V_i(CCS_{kt} + 0,0001, w, z \dots) - V_i(CCS_{kt}, w, z \dots)}{0,0001}$$

gdje je:

- $S_{CCS_{kt}}^{CVA}$ = osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktor rizika stopa kreditnog spreda druge ugovorne strane;
 CCS_{kt} = vrijednost faktora rizika stopa kreditnog spreda druge ugovorne strane k na dan dospjeća t ;
 V_{CVA} = ukupne CVA izračunate primjenom modela regulatorne CVA;
 x, y = faktori rizika koji nijesu CCS_{kt} u V_{CVA} ;
 $S_{CCS_{kt}}^{zaštite_i}$ = osjetljivosti priznate zaštite od rizika i na faktor rizika stopa kreditnog spreda druge ugovorne strane;
 V_i = funkcija za određivanje cijene priznate zaštite od rizika i ;
 w, z = faktori rizika osim CCS_{kt} u funkciji za određivanje cijene V_i .

(4) Kreditna institucija izračunava delta-osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktore rizika koji se sastoje od stopa referentnog kreditnog spreda, kao i instrumenta priznate zaštite od rizika na te faktore rizika, na sljedeći način:

$$S_{rcs_{kt}}^{CVA} = \frac{V_{CVA}(rcs_{kt} + 0,0001, x, y \dots) - V_{CVA}(rcs_{kt}, x, y \dots)}{0,0001}$$

$$S_{rcs_{kt}}^{zaštite_i} = \frac{V_i(rcs_{kt} + 0,0001, w, z \dots) - V_i(rcs_{kt}, w, z \dots)}{0,0001}$$

gdje je:

- $S_{rcs_{kt}}^{CVA}$ = osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktor rizika stopa referentnog kreditnog spreda;
 rcs_{kt} = vrijednost faktora rizika stopa referentnog kreditnog spreda k na dan dospjeća t ;
 V_{CVA} = ukupne CVA izračunate primjenom modela regulatorne CVA;
 x, y = faktori rizika koji nijesu rcs_{kt} u V_{CVA} ;

$S_{rcs_{kt}}^{zaštite_i}$ = osjetljivosti priznate zaštite od rizika i na faktor rizika stopa referentnog kreditnog spreda;

V_i = funkcija za određivanje cijene priznate zaštite od rizika i ;

w, z = faktori rizika osim rcs_{kt} u funkciji za određivanje cijene V_i .

(5) Kreditna institucija izračunava delta-osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktore rizika koji se sastoje od promptnih cijena vlasničkih instrumenata, kao i instrumenta priznate zaštite od rizika na te faktore rizika, na sljedeći način:

$$S_{EQ}^{CVA} = \frac{V_{CVA}(EQ \cdot 1,01, x, y \dots) - V_{CVA}(EQ, x, y \dots)}{0,01}$$

$$S_{EQ}^{zaštite_i} = \frac{V_i(EQ \cdot 1,01, w, z \dots) - V_i(EQ, w, z \dots)}{0,01}$$

gdje je:

S_{EQ}^{CVA} = osjetljivosti ukupnih CVA na faktor rizika promptnih cijena vlasničkih instrumenata;

EQ = vrijednost promptne cijene vlasničkih instrumenata;

V_{CVA} = ukupne CVA izračunate primjenom modela regulatorne CVA;

x, y = faktori rizika koji nijesu EQ u V_{CVA} ;

$S_{EQ}^{zaštite_i}$ = osjetljivosti priznate zaštite od rizika i na faktor rizika promptnih cijena vlasničkih instrumenata;

V_i = funkcija za određivanje cijene priznate zaštite od rizika i ;

w, z = faktori rizika osim EQ u funkciji za određivanje cijene V_i .

(6) Kreditna institucija izračunava delta-osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktore rizika koji se sastoje od promptnih cijena robe, kao i instrumenta priznate zaštite od rizika na te faktore rizika, na sljedeći način:

$$S_{CTY}^{CVA} = \frac{V_{CVA}(1,01 \cdot CTY, x, y \dots) - V_{CVA}(CTY, x, y \dots)}{0,01}$$

$$S_{CTY}^{zaštite_i} = \frac{V_i(1,01 \cdot CTY, w, z \dots) - V_i(CTY, w, z \dots)}{0,01}$$

gdje je:

S_{CTY}^{CVA} = osjetljivosti ukupnih CVA na faktor rizika promptne cijene robe;

CTY = vrijednost promptne cijene robe;

V_{CVA} = ukupne CVA izračunate primjenom modela regulatorne CVA;

- x, y = faktori rizika koji nijesu CTY u V_{CVA} ;
 $S_{CTY}^{zaštite_i}$ = osjetljivosti priznate zaštite od rizika i na faktor rizika promptne cijene robe;
 V_i = funkcija za određivanje cijene priznate zaštite od rizika i ;
 w, z = faktori rizika osim CTY u funkciji za određivanje cijene V_i .

Osjetljivosti na vega-rizik

Član 542

Kreditna institucija izračunava vega-osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktore rizika koji se sastoje od implicirane volatilnosti, kao i instrumenta priznate zaštite od rizika na te faktore rizika, na sljedeći način:

$$S_{vol_k}^{CVA} = \frac{V_{CVA}(vol_k \cdot 1,01, x, y \dots) - V_{CVA}(vol_k, x, y \dots)}{0,01}$$

$$S_{vol_k}^{zaštite_i} = \frac{V_i(vol_k \cdot 1,01, w, z \dots) - V_i(vol_k, w, z \dots)}{0,01}$$

gdje je:

- $S_{inl_{kt}}^{CVA}$ = osjetljivosti ukupnih CVA-a na faktor rizika implicirane volatilnosti;
 vol_k = vrijednost faktora rizika implicirane volatilnosti;
 V_{CVA} = ukupne CVA izračunate primjenom modela regulatorne CVA;
 x, y = faktori rizika koji nijesu vol_k u funkciji za određivanje cijena V_{CVA} ;
 $S_{infl_{kt}}^{zaštite_i}$ = osjetljivosti priznate zaštite od rizika i na faktor rizika implicirane volatilnosti;
 V_i = funkcija za određivanje cijene priznate zaštite od rizika i ;
 w, z = faktori rizika osim vol_k u funkciji za određivanje cijene V_i .

Ponderi rizika za kamatni rizik

Član 543

(1) Za valute iz člana 535 stav 4 ove odluke, ponderi rizika za delta-osjetljivosti na bezrizične stope za svaki razred dati su u Tabeli 1 ovog stava.

Tabela 1

razred	dospijeće	ponder rizika
1	1 godina	1,11%
2	2 godine	0,93%
3	5 godina	0,74%

4	10 godina	0,74%
5	30 godina	0,74%

(2) Za valute koje nijesu navedene u članu 535 stav 4 ove odluke, ponder rizika za delta-osjetljivosti na bezrizične stope iznosi 1,58%.

(3) Za rizik stopa inflacije denominovanih u jednoj od valuta iz člana 535 stav 4 ove odluke, ponder rizika za delta-osjetljivost na rizik stopa inflacije iznosi 1,11%.

(4) Za rizik stopa inflacije denominovanih u valuti koja nije navedena u članu 535 stav 4 ove odluke, ponder rizika za delta-osjetljivost na rizik stopa inflacije iznosi 1,58%.

(5) Ponderi rizika koje treba primjenjivati na osjetljivosti na faktore vega-kamatnog rizika i na faktore vega-rizika stopa inflacije za sve valute iznose 100%.

Korelacije unutar razreda za kamatni rizik

Član 544

(1) Za valute iz člana 535 stav 4 ove odluke, kreditna institucija na ukupne delta-osjetljivosti na bezrizične stope između različitih razreda utvrđenih u članu 543 ove odluke, primjenjuje parametre korelacije iz Tabele 1 iz ovog stava.

Tabela 1

razred	1	2	3	4	5
1	100%	91%	72%	55%	31%
2		100%	87%	72%	45%
3			100%	91%	68%
4				100%	83%
5					100%

(2) Kreditna institucija primjenjuje parametar korelacije od 40% na ukupnu delta-osjetljivosti na stopu inflacije i delta-osjetljivosti na bezrizične stope denominovane u istoj valuti.

(3) Kreditna institucija primjenjuje parametar od korelacije 40% na ukupnu osjetljivost na faktore vega-rizika stopa inflacije i osjetljivosti na faktore vega-kamatnog rizika denominovane u istoj valuti.

Korelacije u svim razredima za kamatni rizik

Član 545

Parametar korelacije u svim razredima za delta-kamatni rizik i vega-kamatni rizik utvrđuje se na 0,5 za sve parove valuta.

Ponderi rizika za devizni rizik

Član 546

(1) Ponder rizika za sve delta-osjetljivosti na faktore deviznog rizika između izvještajne valute kreditne institucije i druge valute iznosi 11%.

(2) Ponder rizika faktora deviznog rizika u vezi sa parovima valuta koji se sastoje od eura i valute države članice koja učestvuje u ERM-u II je jedan od sljedećih:

- 1) ponder rizika iz stava 1 ovog člana podijeljen sa 3;
- 2) maksimalna fluktuacija unutar raspona fluktuacije koji su formalno dogovorile država članica i ECB ako je taj raspon fluktuacije uži od raspona fluktuacije utvrđenog u skladu sa ERM-om II.

(3) Ne uzimajući u obzir stav 2 ovog člana, ponder rizika faktora deviznog rizika u vezi s valutama iz tog stava koje učestvuju u ERM-u II sa formalno dogovorenim rasponom fluktuacije koji je uži od standardnog raspona od plus ili minus 15% jednak je maksimalnom procentu fluktuacije unutar tog užeg raspona.

(4) Ponder rizika za sve vega-osjetljivosti na faktore deviznog rizika iznosi 100%.

Korelacije za devizni rizik

Član 547

(1) Jedinstveni parametar korelacije koji iznosi 60%, primjenjuje se prilikom obračuna ukupne osjetljivosti na faktor delta-deviznog rizika između razreda.

(2) Jedinstveni parametar korelacije koji iznosi 60% primjenjuje se prilikom obračuna ukupne osjetljivosti na faktor vega- deviznog rizika u svim razredima.

Ponderi rizika za rizik kreditnog spreda druge ugovorne strane

Član 548

(1) Ponderi rizika za delta-osjetljivosti na faktore rizika kreditnog spreda druge ugovorne strane isti su za sva dospijeca (polu godine, godinu dana, tri godine, pet godina, deset godina) unutar svakog razreda u tabeli 1 i iznose:

Tabela 1

broj razreda	kreditni kvalitet	sektor	ponder rizika
1	svi	vlada crne gore, centralna banka crne gore, centralne vlade i centralne banke država članica eu	0,5%
2	stepen kreditnog kvaliteta 1 do 3	centralna vlada, uključujući centralne banke, trećih zemalja, multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije iz člana 154 stav 4 i člana 155 ove odluke	0,5%
3		jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave i subjekti javnog sektora	1,0%
4		subjekti finansijskog sektora, uključujući kreditne institucije koje je osnovala centralna vlada, jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave i kreditori koji odobravaju promotivne kredite	5,0%
5		osnovni materijali, energetika, industrija, poljoprivreda, prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje kamena	3,0%
6		roba i usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3,0%
7		tehnologija, telekomunikacije	2,0%
8		zdravstvena zaštita, komunalne usluge, stručne i tehničke djelatnosti	1,5%
9		pokrivene obveznice koje su emitovale kreditne institucije sa sjedištem u državi članici eu	1,0%
10	stepen kreditnog kvaliteta 1	pokrivene obveznice koje su emitovale kreditne institucije u trećim zemljama	1,5%
	stepeni kreditnog kvaliteta 2 do 3		2,5%
11	stepeni kreditnog kvaliteta 1 do 3	drugi sektor	5,0%
12		kvalifikovani indeksi	1,5%
13	stepeni kreditnog kvaliteta 4 do 6 i bez rejtinga	centralna vlada, uključujući centralne banke, trećih zemalja, multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije iz člana 154 stav 4 i člana 155 ove odluke	2,0%
14		jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave i subjekti javnog sektora	4,0%

15		subjekti finansijskog sektora, uključujući kreditne institucije koje je osnovala centralna vlada, jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave i kreditori koji odobravaju promotivne kredite	12,0%
16		osnovni materijali, energetika, industrija, poljoprivreda, prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje kamena	7,0%
17		roba i usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	8,5%
18		tehnologija, telekomunikacije	5,5%
19		zdravstvena zaštita, komunalne usluge, stručne i tehničke djelatnosti	5,0%
20		drugi sektor	12,0%
21		kvalifikovani indeksi	5,0%

(2) Ako za određenu drugu ugovornu stranu ne postoje eksterni rejtinzi, kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, da rasporedi interni rejting u odgovarajući eksterni rejting i dodijeli ponder rizika koji odgovara ili stepenu kreditnog kvaliteta od 1 do 3 ili stepenu kreditnog kvaliteta od 4 do 6, u suprotnom primjenjuje pondere rizika za izloženosti bez rejtinga.

(3) Kako bi izloženost riziku rasporedila u određeni sektor, kreditna institucija se oslanja na klasifikaciju koja se obično primjenjuje na tržištu za grupisanje emitenata prema sektoru, pri čemu kreditna institucija svakog emitenta raspoređuje u samo jedan od razreda sektora iz Tabele 1 iz stava 1 ovog člana, s tim što izloženosti riziku od bilo kojeg emitenta koje kreditna institucija ne može da na ovaj način rasporedi u odgovarajući sektor, raspoređuje u razred 11 ili 20 u Tabeli 1 iz stava 1 ovog člana, u zavisnosti od kreditnog kvaliteta emitenta.

(4) Kreditna institucija u razrede 12 i 21 u Tabeli 1 iz stava 1 ovog člana raspoređuje samo izloženosti koje se odnose na kvalifikovane indekse iz člana 534 stav 6 ove odluke.

(5) Kreditna institucija je dužna da koristi „dubinski“ pristup za utvrđivanje osjetljivosti izloženosti koje se odnose na nekvalifikovani indeks.

Korelacije unutar razreda za rizik kreditnog spreda druge ugovorne strane

Član 549

(1) Između dvije osjetljivosti WS_k i WS_l , koje su rezultat izloženosti rizicima raspoređenih u razrede sektora od 1 do 11 i od 13 do 20, kako je utvrđeno u Tabeli 1 iz člana 548 stav 1 ove odluke, parametar korelacije ρ_{kl} određuje se na sljedeći način:

$$\rho_{kl} = \rho_{kl}^{(tenor)} \cdot \rho_{kl}^{(name)} \cdot \rho_{kl}^{(quality)}$$

gdje je:

$\rho_{kl}^{(tenor)}$ jednak je 1, ako su dvije tačke osjetljivosti k i l identične, a ako to nije slučaj, jednak je 90%;

$\rho_{kl}^{(name)}$ jednak je 1, ako su dva subjekta osjetljivosti k i l identična, 90% ako su dva subjekta različita, ali pravno povezana, a ako to nije slučaj jednak je 50%;

$\rho_{kl}^{(quality)}$ jednak je 1, ako su oba subjekta u razredima od 1 do 11 ili ako su oba u razredima od 13 do 20, a ako to nije slučaj jednak je 80%.

(2) Između dvije osjetljivosti WS_k i WS_l , koje su rezultat izloženosti rizicima raspoređenih u razrede sektora 12 i 21, parametar korelacije ρ_{kl} određuje se na sljedeći način:

$$\rho_{kl} = \rho_{kl}^{(tenor)} \cdot \rho_{kl}^{(name)} \cdot \rho_{kl}^{(quality)}$$

gdje je:

$\rho_{kl}^{(tenor)}$ jednak je 1, ako su dvije tačke osjetljivosti k i l identične, a ako to nije slučaj, jednak je 90%;

$\rho_{kl}^{(name)}$ jednak je 1, ako su dva subjekta osjetljivosti k i l identična i ako su dva indeksa iz istih serija, 90% ako su dva indeksa ista, ali iz različitih serija, a ako to nije slučaj jednak je 80%;

$\rho_{kl}^{(quality)}$ jednak je 1, ako su oba subjekta u razredu 12 ili 21, a ako to nije slučaj jednak je 80%.

Korelacije u svim razredima za rizik kreditnog spreda druge ugovorne strane

Član 550

(1) Korelacije u svim razredima za delta-rizik kreditnog spreda druge ugovorne strane date su u Tabeli 1 ovog stava.

Tabela 1

Razred	1, 2, 3, 13 i 14	4 i 15	5 i 16	6 i 17	7 i 18	8 i 19	9 i 10	11 i 20	12 i 21
1, 2, 3, 13 i 14	100%	10%	20%	25%	20%	15%	10%	0%	45%
4 i 15		100%	5%	15%	20%	5%	20%	0%	45%
5 i 16			100%	20%	25%	5%	5%	0%	45%
6 i 17				100%	25%	5%	15%	0%	45%
7 i 18					100%	5%	20%	0%	45%

8 i 19						100%	5%	0%	45%
9 i 10							100%	0%	45%
11 i 20								100%	0%
12 i 21									100%

Ponderi rizika za rizik referentnog kreditnog spreda

Član 551

(1) Ponderi rizika za delta-osjetljivosti na faktore rizika referentnog kreditnog spreda isti su za sva dospeljeća (pola godine, godinu dana, tri godine, pet godina, deset godina) i za sve izloženosti koje se odnose na referentni kreditni spred unutar svakog razreda i prikazani su u Tabeli 1 ovog stava.

Tabela 1

broj razreda	kreditni kvalitet	sektor	ponder rizika
1	Svi	vlada crne gore, centralna banka crne gore, centralne vlade i centralne banke država članica eu	0,5%
2	stepen kreditnog kvaliteta 1 do 3	centralna vlada, uključujući centralne banke, trećih zemalja, multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije iz člana 154 stav 4 i člana 155 ove odluke	0,5%
3		jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave i subjekti javnog sektora	1,0%
4		subjekti finansijskog sektora, uključujući kreditne institucije koje je osnovala centralna vlada, jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave i kreditori koji odobravaju promotivne kredite	5,0%
5		osnovni materijali, energetika, industrija, poljoprivreda, prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje kamena	3,0%
6		roba i usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3,0%
7		tehnologija, telekomunikacije	2,0%
8		zdravstvena zaštita, komunalne usluge, stručne i tehničke djelatnosti	1,5%

9		pokrivene obveznice koje su emitovale kreditne institucije sa sjedištem u državi članici eu	1,0%
10	stepen kreditnog kvaliteta 1	okrivene obveznice koje su emitovale kreditne institucije u trećim zemljama	1,5%
	stepeni kreditnog kvaliteta 2 do 3		2,5%
11	stepeni kreditnog kvaliteta 1 do 3	kvalifikovani indeksi	1,5%
12	stepeni kreditnog kvaliteta 4 do 6 i bez rejtinga	centralna vlada, uključujući centralne banke, trećih zemalja, multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije iz člana 154 stav 4 i člana 155 ove odluke	2,0%
13		jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave i subjekti javnog sektora	4,0%
14		subjekti finansijskog sektora, uključujući kreditne institucije koje je osnovala centralna vlada, jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave i kreditori koji odobravaju promotivne kredite	12,0%
15		osnovni materijali, energetika, industrija, poljoprivreda, prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje kamena	7,0%
16		roba i usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	8,5%
17		tehnologija, telekomunikacije	5,5%
18		zdravstvena zaštita, komunalne usluge, stručne i tehničke djelatnosti	5,0%
19		kvalifikovani indeksi	5,0%
20		drugi sektor	12,0%

(2) Ako za određenu drugu ugovornu stranu ne postoje eksterni rejtinzi, kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, da rasporedi interni rejting u odgovarajući eksterni rejting i dodijeli ponder rizika koji odgovara ili stepenu kreditnog kvaliteta od 1 do 3 ili stepenu kreditnog kvaliteta od 4 do 6, u suprotnom primjenjuje pondere rizika za izloženosti bez rejtinga.

(3) Ponder rizika za volatilnost referentnog kreditnog spreda iznosi 100%.

(4) Kako bi izloženost riziku rasporedila u određeni sektor, kreditna institucija se oslanja na klasifikaciju koja se obično primjenjuje na tržištu za grupisanje emitenata prema sektoru, pri čemu kreditna institucija svakog emitenta raspoređuje u samo jedan od razreda sektora iz Tabele 1 iz stava 1 ovog člana, s tim što izloženosti riziku od bilo kojeg emitenta koje kreditna institucija ne može da na ovaj način rasporedi u odgovarajući sektor, raspoređuje u razred 20 u Tabeli 1 iz stava 1 ovog člana.

(5) Kreditna institucija u razrede 11 i 19 u Tabeli 1 iz stava 1 ovog člana raspoređuje samo izloženosti koje se odnose na kvalifikovane indekse iz člana 534 stav 6 ove odluke.

(6) Kreditna institucija je dužna da koristi „dubinski“ pristup za utvrđivanje osjetljivosti izloženosti koje se odnose na nekvalifikovani indeks.

Korelacije unutar razreda za rizik referentnog kreditnog spreda

Član 552

(1) Između dvije osjetljivosti WS_k i WS_l , koje su rezultat izloženosti rizicima raspoređenih u razrede sektora od 1 do 10, od 12 do 18 i 20 iz Tabele 1 iz člana 551 stav 1 ove odluke, parametar korelacije ρ_{kl} određuje se na sljedeći način:

$$\rho_{kl} = \rho_{kl}^{(tenor)} \cdot \rho_{kl}^{(name)} \cdot \rho_{kl}^{(quality)}$$

gdje je:

$\rho_{kl}^{(tenor)}$	jednak je 1, ako su dvije tačke osjetljivosti k i l identične, a ako to nije slučaj, jednak je 90%;
$\rho_{kl}^{(name)}$	jednak je 1, ako su dva subjekta osjetljivosti k i l identična, 90% ako su dva subjekta različita, ali pravno povezana, a ako to nije slučaj jednak je 50%;
$\rho_{kl}^{(quality)}$	jednak je 1, ako su oba subjekta u razredima od 1 do 10, ako su oba u razredima od 12 do 18, ili ako su oba u razredu 20, a ako to nije slučaj jednak je 80%.

(2) Između dvije osjetljivosti WS_k i WS_l , koje su rezultat izloženosti rizicima raspoređenih u razrede sektora 11 i 19, parametar korelacije ρ_{kl} određuje se na sljedeći način:

$$\rho_{kl} = \rho_{kl}^{(tenor)} \cdot \rho_{kl}^{(name)} \cdot \rho_{kl}^{(quality)}$$

gdje je:

$\rho_{kl}^{(tenor)}$	jednak je 1, ako su dvije tačke osjetljivosti k i l identične, a ako to nije slučaj, jednak je 90%;
$\rho_{kl}^{(name)}$	jednak je 1, ako su dva subjekta osjetljivosti k i l identična i ako su dva indeksa iz istih serija, 90% ako su dva indeksa ista, ali iz različitih serija, a ako to nije slučaj jednak je 80%;

$\rho_{kl}^{(quality)}$

jednak je 1, ako su oba subjekta u razredu 11 ili 19, a ako to nije slučaj jednak je 80%.

Korelacije u svim razredima za rizik referentnog kreditnog spreda

Član 553

(1) Korelacije u svim razredima za delta-rizik referentnog kreditnog spreda i vega-rizik referentnog kreditnog spreda date su u Tabeli 1 ovog stava.

Tabela 1

Razred	1, 2 i 12	3 i 14	4 i 15	5 i 16	6 i 17	7 i 18	8 i 19	9 i 10	20	11	19
1, 2, i 12	100%	75%	10%	20%	25%	20%	15%	10%	0%	45%	45%
3 i 14		100%	5%	15%	20%	15%	10%	10%	0%	45%	45%
4 i 15			100%	5%	15%	20%	5%	20%	0%	45%	45%
5 i 16				100%	20%	25%	5%	5%	0%	45%	45%
6 i 17					100%	25%	5%	15%	0%	45%	45%
7 i 18						100%	5%	20%	0%	45%	45%
8 i 19							100%	5%	0%	45%	45%
9 i 10								100%	0%	45%	45%
20									100%	0%	0%
11										100%	75%
19											100%

(2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, vrijednosti korelacija u svim razredima izračunate u tom stavu dijele se sa 2 za korelacije između razreda iz grupe razreda od 1 do 10 i razreda iz grupe razreda od 12 do 18.

Razredi pondera rizika za rizik vlasničkih instrumenata

Član 554

(1) Ponderi rizika za delta-osjetljivosti na faktore rizika promptnih cijena vlasničkih instrumenata isti su za sve izloženosti riziku vlasničkih instrumenata unutar svakog razreda u tabeli 1 i iznose:

Tabela 1

broj razreda	tržišna kapitalizacija	privreda	sektor	ponder rizika za promptnu cijenu vlasničkih instrumenata
1	velika	ekonomija tržišta u razvoju	roba i usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, zdravstvo, komunalne usluge	55%
2			telekomunikacije, industrija	60%
3			osnovni materijali, energetika, poljoprivreda, proizvodnja, rudarstvo i vađenje kamena	45%
4			finansijske djelatnosti uključujući finansijske djelatnosti koje podržava vlada, poslovanje nepokretnostima, tehnologija	55%
5		razvijena ekonomija	roba i usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, zdravstvo, komunalne usluge	30%
6			telekomunikacije, industrija	35%
7			osnovni materijali, energetika, poljoprivreda, proizvodnja, rudarstvo i vađenje kamena	40%
8			finansijske djelatnosti uključujući finansijske djelatnosti koje podržava vlada, poslovanje nepokretnom imovinom, tehnologija	50%
9	mala	ekonomija tržišta u razvoju	svi sektori opisani pod brojevima razreda 1, 2, 3 i 4	70%
10		razvijena ekonomija	svi sektori opisani pod brojevima razreda 5, 6, 7 i 8	50%
11	drugi sektor			70%

12	velika	razvijena ekonomija	kvalifikovani indeksi	15%
13	drugo		kvalifikovani indeksi	25%

(2) Za potrebe stava 1 ovog člana, velika i mala tržišna kapitalizacija imaju značenje iz člana 469 st. 21 i 22 ove odluke, respektivno.

(3) Za potrebe stava 1 ovog člana, razvijene ekonomije i tržišta u razvoju imaju značenje iz člana 455 st. 6 i 7 ove odluke, respektivno.

(4) Pri raspoređivanju izloženosti riziku u određeni sektor, kreditna institucija se oslanja na klasifikaciju koja se obično koristi na tržištu za grupisanje emitenata prema sektoru, pri čemu svakog emitenta raspoređuje u jedan od razreda sektora iz Tabele 1 iz stava 1 ovog člana, a sve emitente iz iste djelatnosti raspoređuje u isti sektor.

(5) Kreditna institucija izloženosti riziku od bilo kojeg emitenta koje ne može da rasporedi u odgovarajući sektor u skladu sa stavom 4 ovog člana, raspoređuje u razred 11.

(6) Multinacionalni ili multisektorski emitenti vlasničkih instrumenata raspoređuju se u određeni razred na osnovu najznačajnijeg regiona i sektora u kojem taj emitent vlasničkih instrumenata posluje.

(7) Ponderi rizika za vega-rizik vlasničkih instrumenata iznose 78% za razrede od 1 do 8 i razred 12, a 100% za sve ostale razrede.

Korelacije u svim razredima za rizik vlasničkih instrumenata

Član 555

Parametar korelacije u svim razredima za delta-rizik i vega-rizik vlasničkih instrumenata utvrđuje se na sljedeći način:

- 1) 15%, ako oba razreda pripadaju razredima od 1 do 10 iz Tabele 1 iz člana 554 stav 1 ove odluke;
- 2) 75%, ako su oba razreda razredi 12 i 13 iz Tabele 1 iz člana 554 stav 1 ove odluke;
- 3) 45%, ako je jedan od razreda razred 12 ili 13 iz Tabele 1 iz člana 554 stav 1 ove odluke, a drugi pripada razredima od 1 do 10 iz Tabele 1 iz člana 554 stav 1 ove odluke;
- 4) 0%, ako je jedan od dva razreda razred 11 iz Tabele 1 iz člana 554 stav 1 ove odluke.

Razredi pondera rizika za robni rizik

Član 556

(1) Ponderi rizika za delta-osjetljivosti na faktore rizika promptne cijene robe isti su za sve izloženosti robnom riziku unutar svakog razreda u Tabeli 1 na sljedeći način:

Tabela 1

broj razreda	naziv razreda	ponder rizika za promptnu cijenu robe
1	energetika – čvrsta goriva	30%
2	energetika – tečna goriva	35%
3	energetika – električna energija	60%
4	energetika – trgovanje emisijama ugljenika u okviru ETS-a EU-a	40%
5	energetika – trgovanje emisijama ugljenika izvan okvira ETS-a EU-a	60%
6	prevoz tereta	80%
7	metali koji nijesu plemeniti	40%
8	gasovita goriva	45%
9	plemeniti metali, uključujući zlato	20%
10	žitarice i uljarice	35%
11	stočarski i mliječni proizvodi	25%
12	potrošni proizvodi i ostali poljoprivredni proizvodi	35%
13	ostala roba	50%

(2) Ponder rizika za vega-robni rizik iznosi 100%.

Korelacije u svim razredima za robni rizik

Član 557

(1) Parametar korelacije u svim razredima za delta-robni rizik utvrđuje se na sljedeći način:

- 1) 20%, ako oba razreda pripadaju razredima od 1 do 12 iz Tabele 1 iz člana 556 stav 1 ove odluke;
- 2) 0%, ako je jedan od dva razreda razred 13 iz Tabele 1 iz člana 556 stav 1 ove odluke.

(2) Parametar korelacije u svim razredima za vega-robni rizik utvrđuje se na sljedeći način:

- 1) 20%, ako oba razreda pripadaju razredima od 1 do 12 iz Tabele 1 iz člana 556 stav 1 ove odluke;
- 2) 0%, ako je jedan od dva razreda razred 13 iz Tabele 1 iz člana 556 stav 1 ove odluke.

Osnovni pristup

Član 558

(1) Kreditna institucija, za portfolio transakcija sa jednom ili više drugih ugovornih strana, izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA u skladu sa st. 3 ili 4 ovog člana, u zavisnosti šta je primjenljivo, primjenom jedne od sljedećih formula, po potrebi:

- 1) formule iz stava 3 ovog člana, pri čemu kreditna institucija u izračunavanje uključuje jednu ili više priznatih zaštita od rizika koje se priznaju u skladu sa članom 560 ove odluke;
- 2) formule iz stava 4 ovog člana, pri čemu kreditna institucija u izračunavanje ne uključuje ni jednu priznatu zaštitu iz člana 560 ove odluke.

(2) Kreditna institucija ne smije da kombinuje pristupe iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana.

(3) Kreditna institucija koja ispunjava uslov iz stava 1 tačka 1 ovog člana zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA izračunava na sljedeći način:

$$BACVA^{total} = \beta \cdot BACVA^{csr-unhedged} + DS_{CVA} \cdot (1 - \beta) \cdot BACVA^{csr-hedged}$$

gdje je:

$BACVA^{total}$ = zahtjevi za regulatorni kapital za rizik CVA u skladu s osnovnim pristupom;

$BACVA^{csr-unhedged}$ = zahtjevi za regulatorni kapital za rizik CVA u skladu s osnovnim pristupom koji su izračunati u skladu sa stavom 4 ovog člana, za kreditnu instituciju koja ispunjava uslov iz stava 1 tačka 2 ovog člana;

DS_{CVA} = 0,65;

β = 0,25;

$$BACVA^{csr-hedged} = \sqrt{\left(\rho \cdot \sum_c (SCVA_c - SNH_c) - IH \right)^2 + (1 - \rho^2) \cdot \sum_c (SCVA_c - SNH_c)^2 + \sum_c HMA_c}$$

gdje je:

$$SCVA_c = \frac{1}{\alpha} \cdot RW_c \cdot \sum_{NS \in c} M_{NS}^c \cdot EAD_{NS}^c \cdot DF_{NS}^c$$

$$SNH_c = \sum_{h \in c} r_{hc} \cdot RW_h^{SN} \cdot M_h^{SN} \cdot B_h^{SN} \cdot DF_h^{SN}$$

$$IH = \sum_i RW_i^{ind} \cdot M_i^{ind} \cdot B_i^{ind} \cdot DF_i^{ind}$$

$$HMA_c = \sum_h (1 - r_{hc}^2) \cdot (RW_h^{SN} \cdot M_h^{SN} \cdot B_h^{SN} \cdot DF_h^{SN})^2$$

$$\alpha = 1,4;$$

$$\rho = 0,5;$$

$$c = \text{indeks koji označava sve druge ugovorne strane za koje kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA primjenom pristupa iz ovog člana;}$$

$$NS = \text{indeks koji označava sve skupove za netiranje sa određenom drugom ugovornom stranom za koju kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA primjenom pristupa iz ovog člana;}$$

$$h = \text{indeks koji označava sve instrumente koji se odnose na jedan subjekat koji se smatraju priznatim zaštitama od rizika u skladu sa članom 560 ove odluke za određenu drugu ugovornu stranu za koju kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA primjenom pristupa iz ovog člana;}$$

$$l = \text{indeks koji označava sve indeksne instrumente koji se smatraju priznatom zaštitom od rizika u skladu sa članom 560 ove odluke za sve druge ugovorne strane za koje kreditna institucija izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA primjenom pristupa iz ovog člana;}$$

$$RW_c = \text{ponder rizika koji se primjenjuje na drugu ugovornu stranu c, kojoj se dodjeljuje jedan od pondera rizika u zavisnosti od kombinacije sektora i kreditnog kvaliteta, u skladu sa Tabelom 1 iz ovog člana, pri čemu, ako za određenu drugu ugovornu stranu ne postoje eksterni rejtinzi, kreditna institucija može, uz odobrenje Centralne banke, da interni rejting rasporedi u odgovarajući eksterni rejting i drugoj ugovornoj strani dodijeli ponder rizika koji odgovara ili stepenu kreditnog kvaliteta od 1 do 3 ili stepenu kreditnog kvaliteta od 4 do 6, u suprotnom dodjeljuje joj ponder rizika za izloženosti bez rejtinga;}$$

$$M_{NS}^c = \text{efektivno dospijeće za skup za netiranje NS sa drugom ugovornom stranom c, koje se izračunava u skladu sa članom 203 ove odluke, s tim što se, za potrebe tog izračunavanja ne ograničava na pet godina, već na najduže ugovoreno dospijeće u skupu za netiranje;}$$

EAD_{NS}^c = iznos izloženosti kreditnom riziku druge ugovorne strane u skupu za netiranje NS sa drugom ugovornom stranom c, uključujući efekat kolaterala u skladu sa metodama iz odsjeka 3 do 6, odjeljka 6, glave II ovog dijela odluke koje se primjenjuju na izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za kreditni rizik druge ugovorne strane iz člana 114 stav 4 tač. 1 i 7 ove odluke;

DF_{NS}^c = supervizorski diskontni faktor za skup za netiranje NS sa drugom ugovornom stranom c, koji iznosi 1, za kreditnu instituciju koja primjenjuje metode iz odsjeka 6, odjeljka 6, glave II ovog dijela odluke, a u svim ostalim slučajevima se izračunava na sljedeći način:

$$\frac{1 - e^{-0,05 \cdot M_{NS}^c}}{0,05 \cdot M_{NS}^c}$$

r_{hc} = supervizorski faktor korelacije između rizika kreditnog spreda druge ugovorne strane c i rizika kreditnog spreda instrumenta koji se odnosi na jedan subjekat i koji se smatra priznatom zaštitom od rizika h za drugu ugovornu stranu c, utvrđenog u skladu s Tabelom 2 iz ovog člana;

M_h^{SN} = preostali rok do dospijeca instrumenta koji se odnosi na jedan subjekat i koji se smatra priznatom zaštitom od rizika;

B_h^{SN} = zamišljena (hipotetička) vrijednost instrumenta koji se odnosi na jedan subjekat i koji se smatra priznatom zaštitom od rizika;

DF_h^{SN} = supervizorski diskontni faktor za instrument koji se odnosi na jedan subjekat i koji se smatra priznatom zaštitom od rizika, koji se izračunava na sljedeći način:

$$\frac{1 - e^{-0,05 \cdot M_h^{SN}}}{0,05 \cdot M_h^{SN}}$$

RW_h^{SN} = supervizorski ponder rizika instrumenta koji se odnosi na jedan subjekat i koji se smatra priznatom zaštitom od rizika, koji se zasniva na kombinaciji sektora i kreditnog kvaliteta referentnog kreditnog spreda instrumenta zaštite od rizika i koji je utvrđen u skladu s Tabelom 1 iz ovog člana;

- M_i^{ind} = preostali rok do dospelja jedne ili više pozicija u istom indeksnom instrumentu koji se smatra priznatom zaštitom od rizika, s tim što je u slučaju više od jedne pozicije u istom indeksnom instrumentu zasnovanom na indeksu M_i^{ind} zamišljeno ponderisano dospelje svih tih pozicija;
- B_i^{ind} = ukupna zamišljena vrijednost jedne ili više pozicija u istom indeksnom instrumentu koji se smatra priznatom zaštitom od rizika;
- DF_i^{ind} = supervizorski diskontni faktor za jednu ili više pozicija u istom instrumentu zasnovanom na indeksu koji se smatra priznatom zaštitom od rizika, koji se izračunava na sljedeći način:

$$\frac{1 - e^{-0,05 \cdot M_i^{ind}}}{0,05 \cdot M_i^{ind}}$$

- RW_i^{ind} = supervizorski ponder rizika indeksnog instrumenta koji se smatra priznatom zaštitom od rizika i koji se zasniva na kombinaciji sektora i kreditnog kvaliteta svih konstituenata indeksa i izračunava se na sljedeći način:
- 1) ako svi konstituenti indeksa pripadaju istom sektoru i imaju isti kreditni kvalitet, kako je utvrđeno u skladu s Tabelom 1 iz ovog člana RW_i^{ind} se izračunava kao relevantni ponder rizika iz Tabele 1 iz ovog člana za taj sektor i kreditni kvalitet i pomnožen sa 0,7;
 - 2) ako svi konstituenti indeksa ne pripadaju istom sektoru ili nemaju isti kreditni kvalitet, RW_i^{ind} se izračunava kao ponderisani prosjek pondera rizika svih konstituenata indeksa, kako je utvrđeno u skladu s Tabelom 1 iz ovog člana, i pomnožen sa 0,7;

Tabela 1

sektor druge ugovorne strane	kreditni kvalitet	
	stepen kreditnog kvaliteta od 1 do 3	stepen kreditnog kvaliteta od 4 do 6 i bez rejtinga
centralna vlada, uključujući centralne banke, multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije iz člana 154 stav 4 i člana 155 ove odluke	0,5%	2,0%
jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave i subjekti javnog sektora	1,0%	4,0%

subjekti finansijskog sektora, uključujući kreditne institucije koje je osnovala centralna vlada, jedinice regionalne vlade ili lokalne samouprave te kreditori koji odobravaju promotivne kredite	5,0%	12,0%
osnovni materijali, energetika, industrija, poljoprivreda, prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje kamena	3,0%	7,0%
roba i usluge široke potrošnje, prevoz i skladištenje, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3,0%	8,5%
tehnologija, telekomunikacije	2,0%	5,5%
zdravstvena zaštita, komunalne usluge, stručne i tehničke djelatnosti	1,5%	5,0%
drugi sektor	5,0%	12,0%

Tabela 2

korelacije između kreditnog spreda druge ugovorne strane i instrumenta koji se odnosi na jedan subjekt	
zaštita od rizika koja se odnosi na jedan subjekat h druge ugovorne strane i	vrijednost r_{hc}
druge ugovorne strane iz člana 560 stav 4 tačka 1 alineja 1 ove odluke	100%
druge ugovorne strane iz člana 560 stav 4 tačka 1 alineja 2 ove odluke	80%
druge ugovorne strane iz člana 560 stav 4 tačka 1 alineja 3 ove odluke	50%

(4) Kreditna institucija koja ispunjava uslov iz stava 1 tačka 2 zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA izračunava na sljedeći način:

$$BACVA^{csr-unhedged} = DS_{CVA} \sqrt{\left(\rho \cdot \sum_c SCVA_c\right)^2 + (1 - \rho^2) \cdot \sum_c SCVA_c^2}$$

gdje su svi uslovi isti kao u stavu 3 ovog člana.

Pojednostavljeni pristup

Član 559

(1) Kreditna institucija koja ispunjava uslove iz člana 347 stav 2 ove odluke ili kojoj je Centralna banka, u skladu sa članom 347 stav 6 ove odluke dozvolila da primjenjuje pristup iz člana 369 ove odluke može da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital za rizik CVA kao iznose rizikom ponderisane izloženosti za rizik druge ugovorne strane za pozicije iz knjige pozicija kojima se ne trguje, odnosno pozicije iz knjige trgovanja, iz člana 114 stav 4 tač. 1 i 7 ove odluke, podijeljene sa 12,5.

(2) Za potrebe izračunavanja iz stava 1 ovog člana, primjenjuju se sljedeći uslovi:

- 1) predmet tog izračunavanja su samo transakcije na koje se primjenjuju zahtjevi za regulatorni kapital za rizik CVA utvrđeni u članu 530 ove odluke;
- 2) u to izračunavanje se ne uključuju kreditni derivati koji se smatraju internim zaštitama od rizika izloženosti prema riziku druge ugovorne strane.

(3) Kreditna institucija koja više ne ispunjava jedan ili više uslova iz člana 347 stav 2 ili 6 ove odluke, u zavisnosti od slučaja, ispunjava zahtjeve iz člana 348 ove odluke.

Priznate zaštite od rizika

Član 560

(1) Pozicije u instrumentima zaštite od rizika smatraju se priznatim zaštitama od rizika za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA u skladu sa čl. 532 i 558 ove odluke ako te pozicije ispunjavaju sve sljedeće uslove:

- 1) koriste se za potrebe ublažavanja rizika CVA i njima se kao takvima i upravlja;
- 2) mogu se zaključiti sa trećim stranama ili sa knjigom trgovanja kreditne institucije kao interna zaštita od rizika i u tom slučaju treba da ispunjavaju zahtjeve iz člana 140 stav 14 ove odluke;
- 3) samo pozicije u instrumentima zaštite od rizika iz st. 3 i 4 ovog člana mogu da se smatraju priznatim zaštitama od rizika za izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA u skladu sa čl. 532 i 558 ove odluke, respektivno;

(2) Za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA u skladu sa članom 532 ove odluke pozicije u instrumentima zaštite od rizika smatraju se priznatim zaštitama od rizika ako, pored uslova iz stava 1 ovog člana, takvi instrumenti zaštite od rizika čine jednu poziciju u priznatoj zaštiti od rizika i nijesu podijeljeni na više od jedne pozicije u više od jedne priznate zaštite od rizika.

(3) Za potrebe izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA u skladu sa članom 532 ove odluke, samo se pozicije u sljedećim instrumentima zaštite od rizika smatraju priznatim zaštitama od rizika:

- 1) instrumentima kojima se štiti varijabilnost kreditnog spreda druge ugovorne strane, uz izuzetak instrumenata iz člana 413 stav 9 ove odluke;
- 2) instrumentima kojima se štiti varijabilnost komponente izloženosti rizika CVA, uz izuzetak instrumenata iz člana 413 stav 9 ove odluke.

(4) Prilikom izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA u skladu sa članom 558 ove odluke samo se pozicije u sljedećim instrumentima zaštite od rizika smatraju priznatim zaštitama od rizika:

- 1) kreditni svop neizmirenja obaveza jednog subjekta i potencijalni kreditni svop neizmirenja obaveza jednog subjekta koji se odnose na:
 - drugu ugovornu stranu, direktno;
 - na subjekat koji je pravno povezan sa tom drugom ugovornom stranom, pri čemu se pravna povezanost odnosi na slučajeve u kojima su referentni subjekat i druga ugovorna strana matično društvo i njegovo zavisno društvo ili dva zavisna društva jednog matičnog društva;
 - subjekat koji pripada istom sektoru i regionu kao i druga ugovorna strana;
- 2) indeksni kreditni svop neizmirenja obaveza.

(5) Na pozicije u instrumentima zaštite od rizika koje su zaključene sa trećim stranama koje se smatraju priznatim zaštitama od rizika u skladu sa st. 1, 3 i 4 ovog člana i koje su uključene u izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za rizik CVA ne primjenjuju se zahtjevi za regulatorni kapital za tržišni rizik iz Glave IV ovog dijela odluke.

(6) Na pozicije u instrumentima zaštite od rizika koji se ne smatraju priznatim zaštitama od rizika u skladu sa ovim članom primjenjuju se zahtjevi za regulatorni kapital za tržišni rizik iz Glave IV ovog dijela odluke.

DIO ČETVRTI – ZAHTJEVI ZA REGULATORNI KAPITAL ZA PREKORAČENJE VELIKIH IZLOŽENOSTI

Izračunavanje zahtjeva za regulatorni kapital za velike izloženosti

Član 561

(1) Ako kreditna institucija po osnovu izloženosti iz knjige trgovanja prekorači limite izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica, propisane članom 172 Zakona, a čiji iznos se utvrđuje u skladu sa propisom Centralne banke kojim se uređuju velike izloženosti kreditnih institucija, dužna je da izračunava zahtjeve za regulatorni kapital po osnovu prekoračenja dozvoljenih limita za izloženosti iz knjige trgovanja u skladu sa st. 3, 4 i 5 ovog člana.

(2) Prekoračenje iz stava 1 ovog člana izračunava se tako što se od ukupne izloženosti iz knjige trgovanja izaberu one stavke izloženosti prema određenom licu ili grupi povezanih lica koje nose najveći zahtjev za specifični rizik iz odjeljka 2 glave IV dijela trećeg i/ili zahtjeve iz člana 386 ove odluke i propisa Centralne banke kojim se uređuju velike izloženosti kreditnih institucija, i to u iznosu koji je jednak iznosu prekoračenja.

(3) Ako prekoračenje limita izloženosti nije trajalo duže od 10 dana, za stavke iz stava 2 ovog člana utvrđuje se dodatni zahtjev za kapital, koji se dobija primjenom pondera 200% na iznos utvrđenih zahtjeva za regulatorni kapital za te stavke.

(4) Ako je prekoračenje limita izloženosti nastalo u periodu od 10 dana, stavke koje čine prekoračenje koje su odabrane u skladu sa stavom 2 ovog člana raspoređuju se u odgovarajuće redove u koloni 1 iz Tabele 1 iz stava 5 ovog člana, a raspoređivanje se vrši prema rastućem redosledu zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik iz odjeljka 2 glave IV dijela trećeg i/ili zahtjeve iz člana 386 i glave V dijela trećeg ove odluke.

(5) Dodatni zahtjev za regulatorni kapital koji se utvrđuje za prekoračenja velikih izloženosti iz knjige trgovanja izračunava se kao zbir zahtjeva za regulatorni kapital za specifični rizik iz odjeljka 2 glave IV dijela trećeg ove odluke i/ili zahtjeva iz člana 386 i glave V dijela trećeg, za stavke kod kojih postoji prekoračenje, pomnožen odgovarajućim faktorom iz kolone 2 iz Tabele 2 iz ovog stava.

Tabela 1

kolona 1: prekoračenje limita izloženosti (utvrđeno kao procenat osnovnog kapitala)	kolona 2: faktori
do 40%	200%
od 40% do 60%	300%
od 60% do 80%	400%
od 80% do 100%	500%
od 100% do 250%	600%
više od 250%	900%

Postupci kojima se sprečava da kreditna institucija izbjegava dodatne zahtjeve za regulatorni kapital

Član 562

(1) Kreditna institucija ne smije da namjerno izbjegava dodatne zahtjeve za regulatorni kapital iz člana 561 ove odluke kojima podliježe po osnovu izloženosti koje prekorače limite utvrđene članom 172 Zakona, kada navedene izloženosti traju duže od 10 dana, tako što ih privremeno prenosi drugom društvu, bilo da je ono u istoj grupi ili ne, niti preduzimanjem fiktivnih transakcija za zatvaranje izloženosti tokom pomenutog desetodnevnog perioda i kreiranjem novih izloženosti.

(2) Kreditna institucija je dužna da ima sistem koji će obezbijediti da Centralna banka bude odmah obaviještena o svakom prenosu koji ima efekat iz stava 1 ovog člana.

DIO PETI – FINANSIJSKI LEVERIDŽ

Koeficijent finansijskog leveridža

Član 563

(1) U skladu sa članom 115 stav 2 Zakona, finansijski leveridž predstavlja, u odnosu na regulatorni kapital kreditne institucije, relativnu veličinu aktive, vanbilansnih obaveza i potencijalnih obaveza kreditne institucije za plaćanje ili isporuku ili pružanje kolateralu, uključujući obaveze po osnovu primljenih izvora finansiranja, preuzete obaveze, derivate ili repo ugovore, a isključujući obaveze koje je moguće izvršiti samo tokom stečaja ili likvidacije kreditne institucije.

(2) Kreditna institucija je dužna da, u skladu sa članom 115a stav 1 Zakona, održava koeficijent finansijskog leveridža od 3%, izračunat u skladu sa metodologijom iz st. 3 do 7 ovog člana.

(3) Koeficijent finansijskog leveridža izračunava se kao odnos osnovnog kapitala kreditne institucije i ukupnog iznosa izloženosti kreditne institucije, izražen u procentima.

(4) Ukupan iznos izloženosti kreditne institucije, za potrebe stava 3 ovog člana, predstavlja zbir sljedećih stavki:

- 1) stavki aktive koje su izračunate u skladu sa članom 565 stav 1 ove odluke, isključujući:
 - ugovore o derivatima iz člana 148 stav 8 ove odluke;
 - kreditne derivate; i
 - pozicije iz člana 568 ove odluke;
- 2) ugovora o derivatima iz člana 148 stav 5 ove odluke i kreditnih derivata, uključujući ugovore i kreditne derivate koji se evidentiraju u vanbilansu, izračunatih u skladu sa čl. 566 i 567 ove odluke;
- 3) uvećanja za kreditni rizik druge ugovorne strane po osnovu transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti (SFT), uključujući i one koje su evidentiraju u vanbilansu, izračunatih u skladu sa članom 568 ove odluke;
- 4) vanbilansnih stavki, izračunatih u skladu sa članom 569 ove odluke, isključujući:
 - ugovore o derivatima iz člana 148 stav 8 ove odluke;
 - kreditne derivate;
 - transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti (SFT); i
 - pozicije iz čl. 567 i 570 ove odluke; i
- 5) redovnih kupovina ili prodaja koje čekaju poravnanje, izračunatih u skladu sa članom 570 ove odluke.

(5) Kreditna institucija je dužna da tretira transakcije sa dugim rokom poravnanja u skladu sa stavom 4 tač. 1 do 4 ovog člana, u zavisnosti od slučaja.

(6) Kreditna institucija može da umanji iznos izloženosti iz stava 4 tač. 1 do 4 ovog člana za odgovarajući iznos opštih ispravki vrijednosti za bilansne i vanbilansne stavke.

(7) Ako su opšte ispravke vrijednosti predstavljale odbitnu stavku od osnovnog kapitala, definisan je donji prag izloženosti, tako da iznos izloženosti kreditne institucije, umanjen za iznos tih ispravki, ne može biti manji od nule.

(8) Izuzetno od stava 4 tačka 4 ovog člana, primjenjuju se sljedeće odredbe:

- 1) na derivat koji se smatra vanbilansnom stavkom u skladu sa stavom 4 tačka 4 ovog člana, koji se tretira kao derivat u skladu sa računovodstvenim okvirom, primjenjuju se odredbe stava 4 tačka 2 ovog člana;
- 2) ako klijent kreditne institucije koja djeluje kao klirinški član zaključuje direktno transakciju sa derivatima sa centralnom drugom ugovornom stranom (CCP) i kreditna institucija garantuje za izloženost klijenta iz trgovanja prema centralnoj drugoj ugovornoj strani koja proizilazi iz te transakcije, kreditna institucija je dužna da izračunava svoju izloženost koja proizilazi iz date garancije u skladu sa stavom 4 tačka 2 ovog člana, kao da je ona direktno učestvovala u transakciji sa klijentom, uključujući i slučajeve primanja ili davanja novčane varijabilne marže.

(9) Tretman iz stava 8 tačka 2 ovog člana primjenjuje se i na kreditnu instituciju koja djeluje kao klijent višeg nivoa koji garantuje za izloženosti klijenta iz trgovanja.

(10) Za potrebe stava 8 tačka 2 i stava 9 ovog člana, kreditna institucija može da smatra povezanog subjekta klijentom samo ako je taj subjekat izvan regulatornog okvira konsolidacije kod koje se primjenjuje zahtjev iz člana 114 stav 4 tačka 5 ove odluke.

(11) Za potrebe stava 4 tačka 5 ovog člana i člana 570 ove odluke, pod redovnom kupovinom ili prodajom se podrazumijeva kupovina ili prodaja finansijske aktive prema ugovorima čiji uslovi zahtijevaju isporuku finansijske aktive u roku koji je, generalno, određen zakonom ili konvencijom na odgovarajućem tržištu.

(12) Kreditna institucija, osim ako se u ovom dijelu odluke eksplicitno ne navodi drugačije, izračunava iznos ukupne izloženosti u skladu sa sljedećim principima:

- 1) fizički ili finansijski kolateral, garancije i druga jemstva ili kupljeno ublažavanje kreditnog rizika ne mogu se koristiti za umanjenje iznosa ukupne izloženosti; i
- 2) netiranje imovine obavezama nije dozvoljeno.

(13) Izuzetno od stava 12 tačka 2 ovog člana, kreditna institucija može da umani iznos izloženosti po osnovu kredita za prefinansiranje (engl. *pre-financing loan*) ili kredita za premošćavanje (engl. *intermediate loan*) za iznos pozitivnog salda na štednom računu dužnika kojem je kredit odobren, tako da u iznos ukupne izloženosti uključi samo preostali iznos kredita, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) odobravanje kredita uslovljeno je otvaranjem štednog računa u kreditnoj instituciji koja odobrava kredit, pa su i kredit i štedni račun uređeni istim propisima;
- 2) dužnik za vrijeme cjelokupnog trajanja kredita ne može da podigne dio sredstava, niti sva sredstva koja se nalaze na njegovom štednom računu;
- 3) kreditna institucija može bezuslovno i neopozivo da koristi saldo na štednom računu dužnika za poravnanje bilo kojeg potraživanja koje proizilazi iz ugovora o kreditu u slučajevima koji su uređeni propisima iz tačke 1 ovog stava, uključujući slučaj dužnikovog neplaćanja ili nesolventnosti.

(14) Za potrebe stava 13 ovog člana kredit za prefinansiranje ili kredit za premošćavanje predstavlja kredit koji se dužniku odobrava na ograničeno vrijeme kako bi se premostile dužnikove potrebe finansiranja dok mu se ne odobri konačni kredit u skladu sa kriterijumima utvrđenim propisima kojima su uređene takve transakcije.

Izloženosti isključene iz ukupne izloženosti

Član 564

(1) Izuzetno od člana 563 st. 4 do 7 ove odluke, kreditna institucija može da, iz ukupne izloženosti, isključi bilo koju od sljedećih izloženosti:

- 1) iznose izloženosti koji su oduzeti od stavki redovnog osnovnog kapitala, u skladu sa članom 19 tačka 4 ove odluke;
- 2) iznos aktive koji je predstavljao odbitnu stavku od osnovnog kapitala;
- 3) izloženosti kojima se, u skladu sa članom 150 st. 9 i 10 ove odluke dodjeljuje ponder rizika 0%;
- 4) ako je kreditna institucija javna razvojna kreditna institucija, izloženosti koje proizilaze iz aktive koju čine potraživanja od Vlade Crne Gore, jedinica lokalnih samouprava ili subjekata javnog sektora koja se odnose na ulaganja javnog sektora i promotivne kredite;
- 5) izloženosti kreditne institucije prema akcionarima, pod uslovom da su te izloženosti obezbijedene kolateralom iz člana 169 stav 1 tač. 5 i 6 do nivoa od najmanje 125%, i da je ta aktiva navedena u zahtjevu za koeficijent finansijskog leveridža za akcionare, ako kreditna institucija nije javna razvojna kreditna institucija, ali ispunjava sljedeće uslove:
 - akcionari kreditne institucije su kreditne institucije i ne ostvaruju kontrolu nad kreditnom institucijom;
 - kreditna institucija ispunjava zahtjeve iz stava 3 tačke 1, 2, 3 i 5 ovog člana;
 - izloženosti te kreditne institucije nalaze se u Crnoj Gori;
 - kreditna institucija podliježe nekom obliku kontinuiranog nadzora Vlade Crne Gore;
 - poslovni model kreditne institucije ograničen je na prolazni iznos koji odgovara sredstvima prikupljenim emisijom pokrivenih obveznica akcionarima, u obliku dužničkih instrumenata;
- 6) ako kreditna institucija nije javna razvojna kreditna institucija, djelove izloženosti koji proizilaze iz prolaznih promotivnih kredita prema drugim kreditnim institucijama;
- 7) djelovi izloženosti za koje je data garancija, a koji proizilaze iz izvoznih kredita za koje su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - garanciju je obezbijedio priznati davalac nematerijalne kreditne zaštite u skladu sa članom 239 ove odluke, uključujući agencije za kreditiranje izvoza ili centralne vlade; i
 - na garantovani dio izloženosti primjenjuje se ponder rizika 0%, u skladu sa članom 151 st. 2 ili 4 ili članom 153 st. 5 i 6 ove odluke;
- 8) izloženosti iz trgovanja kreditne institucije, ako je ona klirinški član kvalifikovane centralne druge ugovorne strane (QCCP), pod uslovom da se poravnanje izloženosti vrši sa tom kvalifikovanom centralnom drugom ugovornom stranom i da izloženosti ispunjavaju uslove iz člana 393 stav 1 tačka 3 ove odluke;

- 9) izloženosti iz trgovanja prema klirinškom članu ili prema subjektu koji služi kao klijent višeg nivoa kreditne institucije, ako je kreditna institucija klijent višeg nivoa u okviru strukture klijenata sa više nivoa, pod uslovom da su ispunjeni uslovi iz člana 392 stav 2 ove odluke i da kreditna institucija nije dužna da svom klijentu nadoknadi gubitke koje bi pretrpio u slučaju neizmirenja obaveza klirinškog člana ili kvalifikovane centralne druge ugovorne strane;
- 10) fiducijarnu aktivu koja ispunjava sve sljedeće uslove:
- priznata je u bilansima kreditne institucije prema važećim računovodstvenim propisima;
 - ispunjava kriterijume za prestanak priznavanja iz MSFI 9, koji se primjenjuje u skladu sa propisima;
 - ispunjava, prema potrebi, kriterijume za neuključivanje u konsolidaciju u skladu sa MSFI 10;
- 11) izloženosti koje ispunjavaju sljedeće uslove:
- radi se o izloženostima prema subjektima javnog sektora;
 - tretiraju se u skladu sa članom 153 st. 5 i 6 ove odluke; i
 - proizilaze iz depozita koje je kreditna institucija pravno obavezna da prenese na subjekat javnog sektora iz tačke 1 ovog stava za potrebe finansiranja ulaganja od opšteg interesa;
- 12) višak kolateralu deponovan kod agenta treće strane koji nije dat u zajam;
- 13) iznos varijabilne marže koji je kreditna institucija platila u novcu njenoj drugoj ugovornoj strani, ako se taj iznos, u skladu sa računovodstvenim okvirom priznaje kao aktiva koja se potražuje i ako su ispunjeni uslovi iz člana 566 stav 6 tač. 1 do 5 ove odluke;
- 14) sekjuritizovane izloženosti iz tradicionalne sekjuritizacije koje ispunjavaju uslove za prenos značajnog rizika iz člana 280 stav 2 ove odluke;
- 15) izloženosti prema Centralnoj banci u vidu aktive koja predstavlja kovanice i novčanice u EUR valuti i potraživanje prema Centralnoj banci, uključujući i rezerve koje se drže u Centralnoj banci, nakon što je izuzeće zadovoljilo uslove iz st. 9 i 10 ovog člana;
- 16) ako kreditna institucija ima dozvolu za rad kao centralni depozitar hartija od vrijednosti i ima dozvolu za pružanje pomoćnih usluga bankarskog tipa iz člana 5 stav 1 tač. 1, 2, 4, 5 i 6 al. 2 i 3 Zakona, njene izloženosti nastale po osnovu pružanja pomoćnih usluga bankarskog tipa iz člana 5 stav 1 tačka 1 Zakona koje su direktno povezane sa osnovnim uslugama koje obavlja centralni depozitar hartija od vrijednosti ili pomoćnim uslugama koje nijesu bankarskog tipa koje ne generišu kreditni rizik i rizik likvidnosti, definisane propisom koji uređuje poslovanje centralnih depozitara hartija od vrijednosti;
- 17) ako je riječ o kreditnoj instituciji koju je centralni depozitar hartija od vrijednosti odredio za obavljanje pomoćnih usluga bankarskog tipa iz člana 5 stav 1 tač. 1, 2, 4, 5 i 6 al. 2 i 3 Zakona, njene izloženosti koje proizilaze iz pomoćnih usluga bankarskog tipa iz člana 5 stav 1 tač. 1 Zakona koje su direktno povezane sa osnovnim ili pomoćnim uslugama koje obavlja centralni depozitar hartija od vrijednosti koji ima dozvolu za obavljanje osnovnih i pomoćnih usluga centralnog depozitara hartija od vrijednosti.
- 18) Izloženosti koje podliježu tretmanu utvrđenom u članu 75 stav 7 ove odluke.

(2) Za potrebe stava 1 tačka 14 ovog člana kreditna institucija u ukupne izloženosti uključuje sve zadržane izloženosti.

(3) Za potrebe stava 1 tač. 4 i 6 ovog člana, javna razvojna kreditna institucija je kreditna institucija koja ispunjava sve sljedeće uslove:

- 1) osnovala ju je Vlada Crne Gore, odnosno lokalna samouprava;
- 2) njena djelatnost je ograničena na unapređivanje određenih ciljeva finansijske, socijalne ili ekonomske javne politike u skladu sa zakonima i drugim propisima, uključujući statut, kojima je ta kreditna institucija uređena kao nekonkurentna;
- 3) njen cilj nije maksimiziranje dobiti ili tržišnog učešća;
- 4) prema važećim propisima o državnoj podršci, Vlada Crne Gore, odnosno lokalna samouprava imaju obavezu da zaštite održivost poslovanja kreditne institucije, odnosno da direktno ili indirektno garantuju za najmanje 90% zahtjeva za regulatorni kapital, zahtjeva za izvore finansiranja ili odobrene promotivne kredite kreditne institucije;
- 5) ne prima zaštićene depozite koji su definisani Zakonom o zaštiti depozita ili depozite koji bi se mogli definisati kao oročeni ili štedni depoziti potrošača.

(4) Za potrebe stava 3 tačka 2 ovog člana, ciljevi javne politike mogu da uključe obezbjeđivanje finansijskih sredstava za promociju ili razvoj određenih sektora privrede ili geografskih područja.

(5) Za potrebe stava 3 tač. 4 i 6 ovog člana, ne dovodeći u pitanje propise o državnoj podršci kreditnoj instituciji i obaveze države po tom osnovu, Centralna banka može, na zahtjev kreditne institucije, da tretira organizacijski, strukturno i finansijski nezavisnu i autonomnu jedinicu te kreditne institucije kao javnu razvojnu kreditnu instituciju, pod uslovom da ta jedinica ispunjava sve uslove iz stava 3 ovog člana i da takav tretman ne utiče na superviziju te kredite institucije.

(6) Centralna banka je dužna da jednom godišnje preispituje odluku iz stava 5 ovog člana.

(7) Za potrebe stava 1 tač. 4 i 6 i stava 3 tačka 4 ovog člana, pod promotivnim kreditom se podrazumijeva kredit koji je odobrila javna razvojna kreditna institucija ili drugi subjekat koji je osnovala Vlada Crne Gore ili lokalna samouprava, direktno ili indirektno preko kreditne institucije, na nekonkurentnoj i neprofitnoj osnovi kako bi se promovisali ciljevi javne politike Vlade Crne Gore ili lokalne samouprave.

(8) Kreditna institucija ne može da isključi izloženosti iz trgovanja iz stava 1 tač. 8 i 9 ovog člana ako nije ispunjen uslov iz člana 563 stav 10 ove odluke.

(9) Kreditna institucija može da iz ukupne izloženosti isključi izloženosti iz stava 1 tačka 15 ovog člana, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) Centralna banka je utvrdila i javno objavila da postoje izuzetne okolnosti u kojima je isključenje izloženosti opravdano kako bi se olakšalo sprovođenje monetarne politike;
- 2) izuzeće se odobrava na ograničeno vrijeme, ali ne duže od jedne godine;
- 3) Centralna banka je utvrdila i javno objavila datum kada se smatra da su nastupile izuzetne okolnosti i taj datum se utvrđuje na kraju kvartala.

(10) Izloženosti koje se isključuju u skladu sa stavom 1 tačka 15 ovog člana moraju da ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) denominovane su u istoj valuti kao i depoziti koje su deponovani kod kreditne institucije; i

- 2) njihovo prosječno dospjeće ne premašuje u značajnoj mjeri prosječno dospjeće depozita koji su deponovani kod kreditne institucije.

(11) Izuzetno od člana 134 stav 2 tačka 4 Zakona, ako kreditna institucija isključi izloženosti iz stava 1 tačka 15 ovog člana, dužna je da u svakom trenutku ispunjava sljedeći zahtjev za prilagođeni koeficijent finansijskog leveridža tokom trajanja isključenja:

$$aLR = 3\% \cdot \frac{EM_{LR}}{EM_{LR} - CB}$$

pri čemu je:

aLR = prilagođeni koeficijent finansijskog leveridža;

EM_{LR} = iznos ukupne izloženosti kreditne institucije utvrđen u skladu sa članom 563 stav 4 do 7 ove odluke, koji uključuje i izloženosti koje su izuzete u skladu sa stavom 1 tačka 15 ovog člana, na datum iz stava 9 tačka 3 ovog člana; i

CB = dnevni prosječni ukupni iznos izloženosti prema Centraloj banci, izračunat za cijeli period održavanja obavezne rezerve, koji neposredno prethodi datumu iz stava 9 tačka 3 ovog člana, koji ispunjava uslove za isključenje iz iznosa ukupne izloženosti kreditne institucije u skladu sa stavom 1 tačka 15 ovog člana.

Izračunavanje iznosa izloženosti po osnovu stavki aktive

Član 565

(1) Kreditna institucija je dužna da izračunava iznos izloženosti po osnovu stavki aktive kreditne institucije, isključujući ugovore o derivatima iz člana 148 stav 8 ove odluke, kreditne derivate i pozicije iz člana 568 ove odluke, u skladu sa sljedećim principima:

- 1) iznos izloženosti stavki aktive predstavlja iznos izloženosti kako je definisano u članu 148 stav 1 ove odluke;
- 2) transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti (SFT) se ne netiraju.

(2) Aranžman objedinjavanja novčanih sredstava koji nudi kreditna institucija nije u suprotnosti sa uslovom iz člana 563 stav 12 tačka 2 ove odluke samo ako aranžman zadovoljava sljedeće uslove:

- 1) kreditna institucija koja nudi aranžman objedinjavanja novčanih sredstava vrši prenos potražnog i dugovnog salda sa pojedinačnih računa subjekata iz grupe koji su uključeni u aranžman (tzv. izvorni računi – eng. *original accounts*) na jedan posebni račun, tako da je saldo na pojedinačnim izvornim računima jednak nuli; i
- 2) kreditna institucija na dnevnoj osnovi sprovodi postupke iz tačke 1 ovog stava.

(3) Za potrebe st. 2 i 4 ovog člana, aranžman objedinjavanja novčanih sredstava je aranžman kojim se objedinjavaju potražna i dugovna salda nekoliko pojedinačnih računa za potrebe upravljanja novčanim sredstvima ili likvidnošću.

(4) Izuzetno od stava 2 ovog člana, aranžman objedinjavanja novčanih sredstava koji ne ispunjava uslov iz tačke 2 tog stava, ali ispunjava uslov iz tačke 1 tog stava, nije u suprotnosti sa uslovom iz člana 563 stav 12 tačka 2 ove odluke, ako taj aranžman ispunjava sljedeće uslove:

- 1) kreditna institucija u bilo kojem trenutku ima pravno, izvršno pravo da netira salda izvornih računa prenosom na posebni račun;
- 2) nema ročnih neusklađenosti između salda izvornih računa;
- 3) kreditna institucija naplaćuje ili plaća kamate na osnovu objedinjenog salda izvornih računa; i
- 4) Centralna banka smatra da učestalost prenosa salda sa svih izvornih računa na jedan objedinjeni posebni račun odgovara potrebama uključivanja samo objedinjenog salda, po osnovu aranžmana objedinjavanja novčanih sredstava, u iznos ukupne izloženosti.

(5) Izuzetno od stava 1 tačka 2 ovog člana, kreditna institucija može da izračuna iznos izloženosti po osnovu novčanih potraživanja i novčanih obaveza u okviru transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti (SFT) sa istom ugovornom stranom na neto osnovi samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) transakcije imaju isti izričiti konačni datum poravnanja;
- 2) pravo da kreditna institucija izvrši netiranje iznosa koji duguje drugoj ugovornoj strani iznosom koji druga ugovorna strana duguje kreditnoj instituciji pravno je izvodljivo u okolnostima uobičajenog toka poslovanja, kao i u slučaju nastanka statusa neispunjavanja obaveza, nesolventnosti i stečaja; i
- 3) druge ugovorne strane imaju namjeru da izvrše poravnanje na neto osnovi ili da izvrše istovremeno poravnanje, ili transakcije podliježu mehanizmu poravnanja koji rezultira funkcionalnim ekvivalentom neto poravnanja.

(6) Za potrebe stava 5 tačka 3 ovog člana kreditna institucija može da smatra da mehanizam poravnanja rezultira funkcionalnim ekvivalentom neto poravnanja samo ako je, na datum poravnanja, neto rezultat novčanih tokova transakcija uključenih u taj mehanizam jednak neto iznosu dobijenom iz neto poravnanja i ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) poravnanje transakcija vrši se u istom sistemu poravnanja ili u sistemima poravnanja koji koriste zajedničku infrastrukturu poravnanja; i
- 2) aranžmani o poravnanju se oslanjaju na novčana sredstva ili intradnevne kreditne linije kako bi se obezbijedilo da se poravnanje transakcija izvrši do kraja radnog dana;
- 3) bilo koji problemi koji proizilaze iz strana transakcija u transakcijama finansiranja hartijama od vrijednosti ne ometaju okončanje neto poravnanja novčanih potraživanja i obaveza.

(7) Uslov iz stava 6 tačka 3 ovog člana ispunjen je samo ako se neizvršenjem bilo koje transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti (SFT) u okviru mehanizma poravnanja može odložiti samo poravnanje pripadajuće novčane strane transakcije ili se može stvoriti obaveza u okviru mehanizma poravnanja, na osnovu povezane kreditne linije.

(8) Ako u mehanizmu poravnanja na kraju perioda za poravnanje nije izvršeno poravnanje transakcije u hartijama od vrijednosti u transakciji finansiranja hartijama od vrijednosti (SFT), kreditna institucija treba da izdvoji tu transakciju i njenu

pripadajuću novčanu stranu iz skupa za netiranje i da sa njima postupa na bruto osnovi.

Izračunavanje iznosa izloženosti po osnovu derivata

Član 566

(1) Kreditna institucija je dužna da izračunava iznos izloženosti po osnovu ugovora o derivatima iz člana 148 stav 8 ove odluke i kreditnih derivata, bilansnih i vanbilansnih, u skladu sa metodom iz odsjeka 3 odjeljka 6 glave II dijela trećeg ove odluke.

(2) Prilikom izračunavanja iznosa izloženosti, kreditna institucija može da uzme u obzir efekte ugovora o novaciji i drugih sporazuma o netiranju u skladu sa članom 382 ove odluke.

(3) Kreditna institucija ne može da vrši netiranje između različitih kategorija proizvoda, ali može da vrše netiranje u okviru jedne kategorije proizvoda iz člana 345 tačka 27 alineja 3 ove odluke i netiranje kreditnih derivata ako su oni predmet sporazuma o netiranju između različitih kategorija proizvoda iz člana 382 stav 1 tačka 3 ove odluke.

(4) Kreditna institucija je dužna da u iznos ukupne izloženosti uključi prodate opcije, čak i ako njihov iznos izloženosti može biti određen kao nula, u skladu sa tretmanom iz člana 349 stav 6 ove odluke.

(5) Ako se obezbjeđivanjem kolaterala u vezi sa ugovorima o derivatima smanjuje iznos aktive na osnovu važećeg računovodstvenog okvira, kreditna institucija je dužna da to smanjenje poništi.

(6) Za potrebe st. 1 do 4 ovog člana, kreditna institucija koja izračunava troškove zamjene ugovora o derivatima može, u skladu sa članom 350 ove odluke, da prizna samo kolateral koji je primila u novcu od svojih drugih ugovornih strana kao varijabilnu maržu iz člana 350 ove odluke, ako iznos varijabilne marže nije već priznat kao smanjenje iznosa izloženosti po osnovu važećeg računovodstvenog okvira i ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) ako, u slučaju trgovanja za koje nije izvršeno poravnanje posredstvom kvalifikovane centralne druge ugovorne strane, kreditna institucija iz svoje aktive ne izdvaja novčana sredstva koja prima od druge ugovorne strane;
- 2) varijabilna marža se utvrđuje i razmjenjuje najmanje jednom dnevno po osnovu tržišnog vrednovanja pozicija u derivatima;
- 3) primljena varijabilna marža je u valuti koja je definisana u ugovoru o derivatima, glavnom standardizovanom sporazumu o netiranju, prilogu kvalifikovanom standardizovanom sporazumu o netiranju koji se odnosi na kreditnu podršku ili koja je definisana u bilo kojem sporazumu o netiranju sa kvalifikovanom centralnom drugom ugovornom stranom;
- 4) primljena varijabilna marža jednaka je punom iznosu koji je neophodan da bi se poništila tržišna vrijednost izloženosti po osnovu ugovora o derivatu, pri čemu ne može biti manja od definisanog praga i minimalnog iznosa prenosa koji se primjenjuje na drugu ugovornu stranu; i
- 5) ugovor o derivatu i varijabilna marža između kreditne institucije i druge ugovorne strane u tom ugovoru pokriveni su jedinstvenim sporazumom o

netiranju koji kreditna institucija može da tretira kao faktor ublažavanja rizika u skladu sa članom 382 ove odluke.

(7) Ako kreditna institucija daje novčani kolateral drugoj ugovornoj strani i taj kolateral ispunjava uslove iz stava 6 tač. 1 do 5 ovog člana, kreditna institucija može da taj kolateral smatra varijabilnom maržom koja je data drugoj ugovornoj strani i da ga uključi u obračun troškova zamjene.

(8) Za potrebe stava 6 tačka 2 ovog člana, smatra se da kreditna institucija ispunjava uslov iz te tačke ako se varijabilna marža razmjenjuje ujutro na dan trgovanja koji slijedi nakon dana trgovanja na kojem je utvrđen ugovor o derivatima, pod uslovom da se ta razmjena zasniva na vrijednosti ugovora na kraju dana trgovanja na koji je ugovor utvrđen.

(9) Za potrebe stava 6 tačka 4 ovog člana, ako dođe do spora u pogledu iznosa marže, kreditna institucija može da prizna iznos nespornog kolaterala koji je razmijenjen.

(10) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija ne može da uključi kolateral koji je primila prilikom obračuna iznosa neto nezavisnog kolaterala (eng. *net independent collateral amount* – NICA), iz člana 345 tačka 14 ove odluke.

(11) Izuzetno od st. 6 do 10 ovog člana, kreditna institucija može da prizna bilo koji kolateral primljen u skladu sa Odsjekom 3 Odjeljka 6 Glave II Dijela trećeg ove odluke, ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:

- 1) kolateral je primljen od klijenta za ugovor o derivatu koji je kreditna institucija obračunala u ime tog klijenta;
- 2) kliring ugovora iz tačke 1 ovog stava izvršen je preko kvalifikovane centralne druge ugovorne strane;
- 3) ako je kolateral primljen u obliku inicijalne marže, taj kolateral se ne odvajaja od imovine kreditne institucije.

(12) Za potrebe stava 1 ovog člana, kreditna institucija određuje da je vrijednost multiplikatora, koji koristi prilikom obračuna potencijalne buduće izloženosti u skladu sa članom 355 stav 1 ove odluke, jednaka jedan, osim u slučaju ugovora o derivatima sa klijentima čije poravnanje vrši kvalifikovana centralna druga ugovorna strana.

(13) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da koristi metod iz dijela III glava II odjeljak 6 odsjek 4 ili 5 ove odluke za određivanje iznosa izloženosti:

- 1) ugovora o derivatima iz člana 148 stav 8 ove odluke i kreditnih derivata, ako taj isti metod primjenjuje za određivanje iznosa izloženosti tih ugovora za potrebe ispunjavanja zahtjeva za regulatorni kapital iz člana 134 stav 2 tač. 1, 2 i 3 Zakona;
- 2) kreditnih derivata na koje primjenjuju tretman iz člana 346 st. 7 i 8 ili stav 10 ako su ispunjeni uslovi za primjenu tog metoda.

(14) Kreditna institucija, ako primjenjuje jedan od metoda iz stava 13 ovog člana, ne smije da umanjuje iznos ukupne izloženosti za iznos marže koji je primila.

Dodatne odredbe o obračunu iznosa izloženosti prodatih kreditnih derivata

Član 567

(1) Za potrebe ovog člana prodati kreditni derivat je finansijski instrument kojim kreditna institucija efektivno pruža kreditnu zaštitu, uključujući kreditni svop neizmirenja obaveza (CDS), svop ukupnog prinosa (TRS) i opcije kada kreditna institucija ima obavezu da pruža kreditnu zaštitu pod uslovima navedenim u ugovoru o opcijama.

(2) Uz obračun utvrđen u članu 566 ove odluke, kreditna institucija je dužna da u obračun iznosa izloženosti prodatih kreditnih derivata uključuje efektivne hipotetičke iznose na koje se odnose prodati kreditni derivati, umanjene za bilo koje negativne promjene fer vrijednosti tih prodatih kreditnih derivata koje su već uključene u osnovni kapital kreditne institucije.

(3) Kreditna institucija je dužna da izračunava efektivni hipotetički iznos prodatih kreditnih derivata prilagođavanjem zamišljenog (hipotetičkog) iznosa tih derivata kako bi odražavao stvarnu izloženost ugovora u kojima je primijenjen finansijski leveridž ili koji su na drugi način poboljšani strukturom transakcije.

(4) Kreditna institucija može da, u potpunosti ili djelimično, umani iznos izloženosti koja se obračunava u skladu sa st. 2 i 3 ovog člana za efektivni hipotetički iznos kupljenih kreditnih derivata, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) preostali rok dospeljeća kupljenog kreditnog derivata jednak je preostalom roku dospeljeća prodalog kreditnog derivata ili je duži od njega;
- 2) na kupljeni kreditni derivat se inače primjenjuju isti ili konzervativniji materijalni uslovi od onih koji se primjenjuju na odgovarajući prodati kreditni derivat;
- 3) kupljeni kreditni derivat nije kupljen od druge ugovorne strane koja bi kreditnu instituciju izložila specifičnom W-W riziku iz člana 378 stav 2 ove odluke;
- 4) ako je efektivni hipotetički iznos prodalog kreditnog derivata umanjen za bilo koju negativnu promjenu fer vrijednosti uključenu u osnovni kapital te kreditne institucije, efektivni hipotetički iznos kupljenog kreditnog derivata umanjuje se za bilo koju pozitivnu promjenu fer vrijednosti uključenu u osnovni kapital; i
- 5) kupljeni kreditni derivat nije uključen u transakciju za koju je kreditna institucija izvršila poravnanje u ime klijenta ili u svoje ime kao klijenta višeg stepena u okviru višestepene strukture klijenata i za koju je efektivni zamišljeni (hipotetički) iznos odgovarajućeg prodalog kreditnog derivata isključen iz iznosa izloženosti u skladu sa članom 564 stav 1 tač. 8 ili 9 ove odluke, u zavisnosti od slučaja.

(5) Za potrebe obračuna potencijalne buduće izloženosti u skladu sa članom 566 stav 1 ove odluke, kreditna institucija može da iz skupa za netiranje isključi dio prodalog kreditnog derivata za koji nije izvršeno netiranje u skladu sa stavom 4 ovog člana i za koji je efektivni hipotetički iznos uključen u ukupan iznos izloženosti.

(6) Za potrebe stava 4 tačka 2 ovog člana „materijalnim uslovom“ smatra se bilo koja karakteristika kreditnog derivata koja je značajna za njegovo vrednovanje, uključujući nivo podređenosti, opcionalnost, kreditne događaje, osnovni referentni subjekat ili skup subjekata i osnovnu referentnu obavezu ili skup obaveza, uz izuzetak hipotetičkog iznosa i preostalog roka do dospeljeća kreditnog derivata, s tim što će dva referentna lica biti ista samo ako se odnose na isti pravni subjekat.

(7) Izuzetno od stava 4 tačka 2 ovog člana, kreditna institucija može da koristi kupljene kreditne derivate na skup referentnih lica za netiranje prodatih kreditnih derivata na pojedinačnim referentnim licima u tom skupu ako su skup referentnih subjekata i nivo podređenosti u objema transakcijama iste.

(8) Kreditna institucija ne smije da umanjuje efektivni hipotetički iznos prodatog kreditnog derivata ako kupuje kreditnu zaštitu putem svopa ukupnog prinosa (TRS) i da primljena neto plaćanja evidentira kao neto prihod, ali da ne evidentira smanjenje vrijednosti prodatog kreditnog derivata u osnovnom kapitalu.

(9) U slučaju kupljenih kreditnih derivata u skupu referentnih obaveza, kreditna institucija može da umanjiti efektivni hipotetički iznos prodatih kreditnih derivata na pojedinačnim referentnim obavezama za efektivni hipotetički iznos kupljenih kreditnih derivata u skladu sa stavom 4 ovog člana samo ako je kupljena zaštita iste ekonomske vrijednosti kao zaštita koja se kupuje posebno za svaku pojedinačnu obavezu u skupu.

Uvećanje za kreditni rizik druge ugovorne strane u transakcijama finansiranja hartijama od vrijednosti

Član 568

(1) Uz obračun iznosa izloženosti transakcija finansiranja hartijama od vrijednosti (SFT), uključujući i vanbilansne izloženosti u skladu sa članom 565 stav 1 ove odluke, kreditna institucija je dužna da u ukupan iznos izloženosti uključi uvećanje za kreditni rizik druge ugovorne strane izračunato u skladu sa st. 2 ili 3 ovog člana, u zavisnosti od slučaja.

(2) Kreditna institucija je dužna da za svaku transakciju posebno izračunava uvećanje za transakcije sa drugom ugovornom stranom koje nijesu predmet standardizovanog (master) sporazuma o netiranju koji ispunjava uslove iz člana 244 ove odluke, primjenom sljedeće formule:

$$E_i^* = \max\{0, E_i - C_i\}$$

pri čemu je:

E_i^* = uvećanje, koje kreditna institucija može da definiše iznosi nula kada E_i predstavlja iznos novčanih sredstava koja su pozajmljena drugoj ugovornoj strani, pri čemu se povezano novčano potraživanje ne priznaje za netiranje iz člana 565 stav 5 ove odluke;

i = indeks koji označava transakciju;

E_i = fer vrijednost hartija od vrijednosti ili novčanih sredstava pozajmljenih drugoj ugovornoj strani u okviru transakcije i ;

C_i = fer vrijednost hartija od vrijednosti ili novčanih sredstava primljenih od druge ugovorne strane u okviru transakcije i .

(3) Kreditna institucija je dužna da za svaki sporazum posebno, izračunava uvećanje za transakcije sa drugom ugovornom stranom koje su predmet standardizovanog

(master) sporazuma o netiranju koji ispunjava uslove iz člana 244 ove odluke, primjenom sljedeće formule:

$$E_i^* = \max \left\{ 0, \sum_i E_i - \sum_i C_i \right\}$$

pri čemu je

E_i^* = uvećanje;

i = indeks koji označava sporazum o netiranju;

E_i = fer vrijednost hartija od vrijednosti ili novčanih sredstava pozajmljenih drugoj ugovornoj strani za transakcije koje su predmet standardizovanog sporazuma o netiranju i ; i

C_i = fer vrijednost hartija od vrijednosti ili novčanih sredstava primljenih od druge ugovorne strane za transakcije koje su predmet standardizovanog sporazuma o netiranju i .

(4) Za potrebe st. 2 i 3 ovog člana, pojam druga ugovorna strana uključuje i agenta treće strane koji prima kolateral u obliku depozita i koji upravlja kolateralom u slučaju transakcija sa trećom stranom.

(5) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da koristi metod iz člana 259 ove odluke za određivanje uvećanja za transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti uključujući i one koje su vanbilansne, pri čemu je definisano da ponder rizika ne bude manji od definisanog praga od 20%.

(6) Kreditna institucija može da koristi metod iz stava 5 ove odluke samo ako ga koristi za izračunavanje iznosa izloženosti tih transakcija za potrebe ispunjavanje zahtjeva za regulatorni kapital iz člana 134 stav 2 tač. 1, 2 i 3 Zakona.

(7) Ako se repo transakcija obračunava kao prodaja u skladu sa računovodstvenim okvirom, kreditna institucija poništava sve računovodstvene unose vezane sa prodajom.

(8) Ako kreditna institucija djeluje kao posrednik između dvije strane u transakciji finansiranja hartijama od vrijednosti (SFT), uključujući vanbilansne transakcije, na obračun ukupnog iznosa izloženosti kreditne institucije primjenjuju se sljedeće odredbe:

- 1) ako kreditna institucija pruža obezbjeđenje ili jemstvo jednoj od strana u transakciji finansiranja hartijama od vrijednosti (SFT) i ako su to obezbjeđenje ili jemstvo ograničeni na bilo koju razliku između vrijednosti hartije od vrijednosti ili novčanih sredstava koje strana pozajmljuje i vrijednosti kolaterala koji je dao dužnik, kreditna institucija je dužna da u ukupni iznos izloženosti uključi samo uvećanje izračunato u skladu sa st. 2 ili 3 ovog člana, u zavisnosti od slučaja;
- 2) ako kreditna institucija ne pruža obezbjeđenje ili jemstvo ni jednoj od uključenih strana, transakcija se ne uključuje u ukupni iznos izloženosti;
- 3) ako je kreditna institucija ekonomski izložena prema osnovnoj hartiji od vrijednosti ili iznosu novčanih sredstava u transakciji u iznosu većem od izloženosti koja je pokrivena uvećanjem, tada u iznos ukupne izloženosti

uključuje i cijeli iznos hartije od vrijednosti ili novčanih sredstava kojima je izložena;

- 4) ako kreditna institucija koja djeluje kao posrednik pruža obezbjeđenje ili jemstvo objema stranama uključenim u transakciju finansiranja hartijama od vrijednosti, dužna je da svoj ukupan iznos izloženosti obračuna u skladu sa tač. 1, 2 i 3 ovog stava, posebno za svaku stranu uključenu u transakciju.

Obračun izloženosti vanbilansnih stavki

Član 569

(1) Kreditna institucija je dužna da, u skladu sa članom 148 stav 2 ove odluke, izračunava ukupan iznos vanbilansnih stavki, isključujući ugovore o derivatima iz stava 8 tog člana, kreditne derivate, transakcije finansiranja hartijama od vrijednosti i pozicije iz člana 567 ove odluke.

(2) Ako se obaveza odnosi na produženje druge obaveze, primjenjuje se član 148 stav ove odluke.

(3) Izuzetno od stava 1 ovog člana, kreditna institucija može da umanju ekvivalentni iznos kreditne izloženosti vanbilansne stavke za odgovarajući iznos specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, taj obračun podliježe donjem pragu izloženosti koji iznosi nula.

(4) Izuzetno od člana 573 ove odluke, kreditna institucija primjenjuje faktor konverzije od 10% na vanbilansne stavke u obliku bezuslovino opozivih preuzetih obaveza.

Obračun izloženosti redovnih kupovina i prodaja koje čekaju poravnanje

Član 570

(1) Kreditna institucija je dužna da novčana sredstva po osnovu redovnih kupovina i finansijsku aktivu koja se odnosi na redovne prodaje tretira kao aktivu, koja se prikazuje u bilansu do datuma poravnanja, u skladu sa članom 563 stav 4 tačka 1 ove odluke.

(2) Kreditna institucija koja, u skladu sa računovodstvenim okvirom, na redovne kupovine i prodaje koje čekaju poravnanje, primjenjuje računovodstveno priznavanje na datum trgovanja, dužna je da poništi svako netiranje, dozvoljeno tim okvirom, novčanih potraživanja iz redovnih prodaja koje čekaju poravnanje sa novčanim obavezama iz redovnih kupovina koje čekaju poravnanje, s tim što nakon poništavanja računovodstvenog netiranja, kreditna institucija može da izvrši netiranje tih novčanih potraživanja novčanim obavezama ako se poravnanje odnosnih redovnih prodaja i kupovina vrši nakon izvršenog plaćanja.

(3) Kreditna institucija koja, u skladu sa računovodstvenim okvirom, na redovne kupovine i prodaje koje čekaju poravnanje, primjenjuje računovodstveno priznavanje na datum poravnanja, u iznos ukupne izloženosti uključuje cijelu nominalnu vrijednost obaveza za plaćanje po osnovu redovne kupovine.

(4) Kreditna institucija može da izvrši netiranje cijele nominalne vrijednosti obaveze za plaćanje koje se odnosi na redovne kupovine cijelom nominalnom vrijednošću novčanih potraživanja koje se odnosi na redovne prodaje koje čekaju poravnanje samo ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) poravnanje redovne kupovine i prodaje vrši se nakon plaćanja; i
- 2) kupljena i prodana finansijska aktiva povezana sa novčanim obavezama i potraživanjima vrednuje se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i uključena je u knjigu trgovanja kreditne institucije.

PRELAZNA I ZAVRŠNE ODREDBE

Prelazna odredba za odbitne stavke od redovnog osnovnog kapitala

Član 571

(1) Izuzetno od člana 19 tačka 14 ove odluke, kreditna institucija ne izračunava iznos nedostajućeg pokrića za nekvalitetne izloženosti koje su nastale prije 1.1.2022. godine.

(2) Izuzetno od člana 19 tačka 17 ove odluke, kreditna institucija ne izračunava iznos potrebne rezerve za procijenjene i potencijalne gubitke za bilansne i vanbilansne stavke, koje se smatraju nekvalitetnom aktivom, utvrđene u skladu sa propisom Centralne banke kojim se uređuje klasifikacija aktive i obračunavanje rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije, ako su te izloženosti nastale nakon 1.1.2022. godine.

(3) Za potrebe st. 1 i 2 ovog člana, za izloženosti koje su nastale prije 1.1.2022. godine, a kojima je kreditna institucija izvršila izmjenu uslova tako da je povećala izloženost prema dužniku, smatra da su nastale dana kada se takva izmjena uslova počela primjenjivati.

Prelazna odredba za donju granicu rizikom ponderisane aktive (*engl. output floor*)

Član 572

(1) Izuzetno od člana 114 stav 3 ove odluke kreditna institucija, pri izračunavanju TREA, može da primjenjuje sljedeće procenat x:

- 1) 55% do kraja 2026. godine;
- 2) 60% u 2027. godini;
- 3) 65% u 2028. godini;
- 4) 70% u 2029. godini.

(2) Izuzetno od člana 114 stav 3 ove odluke kreditna institucija može do 31. decembra 2029. godine, pri izračunavanju TREA da primjenjuje sljedeću formulu:

$$TREA = \min\{\max\{U - TREA; x \cdot S - TREA\}; 125\% \cdot U - TREA\}$$

(3) Za potrebe stava 2 ovog člana, kreditna institucija uzima u obzir primjenjivi procenat x iz stava 1 ovog člana.

Prelazna odredba za preuzete obaveze koje se mogu bezuslovno opozvati

Član 573

Izuzetno od člana 148 stav 2 ove odluke, kreditna institucija je dužna da izračunava iznos izloženosti vanbilansne stavke u obliku preuzete obaveze koja se može bezuslovno opozvati množenjem procenta iz tog člana sa sledećim faktorima:

- 1) 0% do kraja 2029. godine;
- 2) 25% u 2030. godini;
- 3) 50% u 2031. godini;
- 4) 75% u 2032. godini.

Prelazna odredba za izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja

Član 574

Izuzetno od člana 160 stav 3 tačka 1 ove odluke, kreditna institucija može da do 31. decembra 2032. godine, izloženosti u obliku specijalizovanog kreditiranja iz te tačke za koju ne postoji direktno primjenjiva kreditna procjena odabrane ECAI, dodjeljuje ponder rizika 80%, ako na nju ne primjenjuje dodatni ponder iz člana 116 ove odluke, i ako kreditna institucija smatra se da je izloženost visokog kvaliteta uzimajući u obzir sljedeće kriterijume:

- 1) dužnik je u mogućnosti da ispunji svoje finansijske obaveze čak i u ozbiljnim uslovima stresa jer ima sljedeće karakteristike:
 - odnos izloženosti i vrijednosti obezbjeđenja (pokazatelj ETV) je adekvatan;
 - profil otplate izloženosti je konzervativan;
 - postoji srazmjeran preostali vijek trajanja imovine nakon potpune otplate izloženosti ili postoji pravo regresa prema pružaocu zaštite visoke kreditne sposobnosti;
 - postoji nizak rizik da će dužnik da refinansira izloženost ili taj rizik na odgovarajući način smanjuje preostala vrijednost imovine ili pravo regresa prema pružaocu zaštite visoke kreditne sposobnosti;
 - ugovorom su definisana ograničenja u pogledu obavljanja aktivnosti dužnika i strukture njegovog finansiranja;
 - dužnik koristi derivate samo za potrebe ublažavanja rizika;
 - značajnim operativnim rizicima upravlja se na adekvatan način;
- 2) ugovorne odredbe o imovini obezbijavaju kreditoru visok stepen zaštite, uključujući sljedeće:
 - kreditor ima zakonski sprovodivo pravo najvišeg reda na imovinu koja se finansira i, ako je to primjenjivo, na prihode koji se ostvaruju po osnovu te imovine;
 - postoje ugovorna ograničenja u pogledu mogućnosti dužnika da izvrši izmijene na imovini koje bi nepovoljno uticale na njenu vrijednost;
 - ako je imovina u izgradnji, kreditor ima zakonski sprovodivo pravo najvišeg reda na imovinu i osnovne ugovore o izgradnji;
- 3) imovina koja se finansira ispunjava sve sledeće standarde primjerenog i djelotvornog funkcionisanja:
 - testirani su tehnologija i dizajn imovine;
 - pribavljene su sve potrebne dozvole i odobrenja za funkcionisanje imovine;

- ako je imovina u izgradnji, dužnik ima odgovarajuće mjere zaštite za ugovorene specifikacije, budžet i datum završetka imovine, uključujući snažne garancije za završetak projekta ili angažman iskusnog izvođača i odgovarajuće ugovorne odredbe o ugovorom utvrđenoj naknadi štete.

Prelazna odredba za izloženosti po osnovu ulaganja u kapital

Član 575

(1) Izuzetno od člana 176 stav 5 ove odluke, izloženostima po osnovu ulaganja u kapital dodjeljuje se veći između pondera rizika koji je kreditna institucija dodjeljivala ovim izloženostima do početka primjene ove odluke, a koji ne može biti veći od 250%, i primjenjivog pondera rizika iz tač. 1 do 5 ovog stava:

- 1) 100% do kraja 2026. godine;
- 2) 130% u 2027. godini;
- 3) 160% u 2028. godini;
- 4) 190% u 2029. godini;
- 5) 220% u 2030. godini.

(2) Izuzetno od člana 176 stav 6 ove odluke, izloženostima po osnovu ulaganja u kapital dodjeljuje se veći između pondera rizika koji je kreditna institucija dodjeljivala ovim izloženostima do početka primjene ove odluke, i primjenjivog pondera rizika iz tač. 1 do 5 ovog stava:

- 1) 100% do kraja 2026. godine;
- 2) 160% u 2027. godini;
- 3) 220% u 2028. godini;
- 4) 280% u 2029. godini;
- 5) 340% u 2030. godini.

Prelazna odredba za zahtjeve za reprocjenu nepokretnosti

Član 576

Izuzetno od člana 265 stav 1 tač. 1 do 4 ove odluke, kreditna institucija može da za izloženosti obezbijeđene stambenim ili poslovnim nepokretnostima koje je odobrila prije početka primjene ove odluke, da nastavi da vrednuje stambene ili poslovne nepokretnosti po njihovim tržišnim vrijednostima ili po nižim od tržišnih vrijednosti, sve dok se ne zahtijeva ponovna procjena vrijednosti tih nepokretnosti u skladu sa članom 246 st. 3 do 6 ove odluke ili do 31. decembra 2028. godine, u zavisnosti od toga šta nastupi ranije.

Prelazna odredba za izloženosti po osnovu lizinga kao tehnike ublažavanja kreditnog rizika

Član 577

Izuzetno od člana 266 ove odluke, kreditna institucija može da, za izloženosti iz člana 237 stav 11 ove odluke za koje imovina koja je predmet zakupa odgovara vrsti

materijalne kreditne zaštite „drugi kolaterali u obliku materijalne imovine koji nijesu nepokretnosti“, primjenjuje vrijednost H_c koja odgovara toj vrsti materijalne kreditne zaštite iz Tabele 1 iz člana 266 stav 3 pomnoženu sa sledećim procentima:

- 1) 50% do kraja 2027. godine;
- 2) 80% u 2028. godini;
- 3) 100% u 2029. godini.

Prelazna odredba za zahtjev za regulatorni kapital za rezidualne rizike

Član 578

(1) Izuzetno od člana 434 stav 1 ove odluke, kreditna institucija do 31. decembra 2032. godine ne primjenjuje zahtjev za regulatorni kapital za rezidualne rizike za instrumente čiji je jedini cilj zaštita od tržišnog rizika pozicija u knjizi trgovanja iz kojih proizilazi zahtjev za regulatorni kapital za rezidualne rizike i koji podliježu istoj vrsti rezidualnih rizika kao pozicije koje štite, ako može u svakom trenutku da dokaže da ti instrumenti ispunjavaju uslove za tretman pozicija namijenjenih zaštiti od rizika.

(2) Kreditna institucija je dužna da izvještava Centralnu banku o rezultatu izračunavanja zahtjeva za regulatorni kapital za rezidualne rizike za sve instrumente na koje se primjenjuje izuzeće iz stava 1 ovog člana.

Prestanak važenja propisa

Član 579

Danom početka primjene ove odluke prestaje da važi Odluka o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija („Službeni list CG“, br. 128/20, 140/21, 144/22 i 52/24).

Stupanje na snagu

Član 580

Ova odluka stupa na snagu osam dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od 1. januara 2026. godine.

O.br. 0101-4491-3/2025
Podgorica, 9. jun 2025. god.

Savjet Centralne banke Crne Gore
Predsjedavajuća guvernerka,
dr Irena Radović, s.r.

Utvrđivanje pondera rizika za izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja

1. Ako je svrha izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja finansiranje razvoja ili sticanje velikih, složenih i skupih postrojenja, uključujući elektrane, pogone za hemijsku preradu, rudnike, saobraćajnu infrastrukturu, životnu sredinu i telekomunikacijsku infrastrukturu, a prihod koji se ostvaruje po osnovu imovine je novac dobijen na osnovu ugovora o proizvodnji zaključenim s jednom ili više strana koje nijesu pod upravljačkom kontrolom sponzora („izloženosti po osnovu finansiranja projekta“), kreditna institucija može da pri dodjeli pondera rizika primjenjuje kriterijume iz Tabele 1 ovog priloga.
2. Ako je svrha izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja finansiranje razvoja ili sticanje nekretnina, uključujući posebno poslovne zgrade za zakup, maloprodajni prostor, kolektivne stambene zgrade, industrijski ili skladišni prostor, hotele i zemljište, a prihod koji se ostvaruje po osnovu nepokretnosti su najamnine ili zakupnine ili prihodi od prodaje takve nepokretnosti dobijeni od jedne ili više trećih strana („izloženosti po osnovu finansiranja nepokretnosti“), kreditna institucija može da pri dodjeli pondera rizika primjenjuje kriterijume iz Tabele 2 ovog priloga.
3. Ako je svrha izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja finansiranje sticanja fizičke imovine, uključujući posebno brodove, avione, satelite, motorne vozove i vozne parkove, a prihod koji se ostvaruje po osnovu te imovine je najamnina ili zakupnina dobijena od jedne ili više trećih strana („izloženosti po osnovu finansiranja objekta“), kreditna institucija može da pri dodjeli pondera rizika primjenjuje kriterijume iz Tabele 3 ovog priloga.
4. Ako je svrha izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja finansiranje rezervi, zaliha ili potraživanja po osnovu prodaje robe kojom se trguje na berzi, uključujući posebno sirovu naftu, metale ili usjeve, a prihod koji se ostvaruje na osnovi tih rezervi, zaliha ili potraživanja je prihod od prodaje robe („izloženosti po osnovu finansiranja robe“), kreditna institucija može da pri dodjeli pondera rizika primjenjuje kriterijume iz Tabele 4 ovog priloga.
5. Kreditna institucija, na osnovu sveobuhvatne procjene, dodjeljuje kategoriju 1 do 4 svakom faktoru navedenom u tabelama 1 do 4 ovog priloga, koji je primjenjiv na odgovarajuću vrstu izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja, uzimajući u obzir kategorije koje su dodijeljene svakom relevantnom potfaktoru, kao i relativnu važnost svakog potfaktora za datu vrstu izloženosti.
6. Kreditna institucija dodjeljuje ponder (izražen u procentima) svakom faktoru, pri čemu taj ponder ne smije biti manji od 5% niti veći od 60%, u zavisnosti od njegove relativne važnosti za konkretnu vrstu izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja.

7. Ukoliko je ponderisani prosjek decimalan broj, zaokružuje se na najbliži cijeli broj.
8. Kreditna institucija svaki potfaktor dalje razlaže na komponente potfaktora, kojima dodjeljuje odgovarajuće kategorije na osnovu kriterijuma procjene utvrđenih za taj potfaktor, kao i relativnu važnost svake komponente potfaktora za konkretnu vrstu izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja.
9. Ukoliko kreditna institucija uzima u obzir dodatne relevantne informacije (tzv. „dodatni pokretač rizika“ – *additional risk driver*) u skladu sa članom 211 stav 2 ove odluke za određenu vrstu izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja, razmatra ih zajedno sa potfaktorom koji je najbliži po značenju tom dodatnom pokretaču rizika.
10. Ako su neki potfaktor ili komponenta potfaktora irelevantni za sve izloženosti koje pripadaju određenoj vrsti specijalizovanog finansiranja, taj potfaktor ili komponenta potfaktora ne moraju da se primijene ni na jednu izloženost iz te kategorije.
11. Ukoliko potfaktor ili komponenta potfaktora imaju identične kriterijume procjene u dvije ili više kategorija („preklapajući kriterijumi“), i izloženost po osnovu specijalizovanog kreditiranja ispunjava te preklapajuće kriterijume, kreditna institucija dodjeljuje kategoriju tom potfaktor ili njegovoj komponenti na sljedeći način:
 - Kada se preklapajući kriterijumi javljaju u dvije kategorije, kreditna institucija dodjeljuje višu od te dvije kategorije.
 - Kada se preklapajući kriterijumi javljaju u tri kategorije, kreditna institucija dodjeljuje srednju kategoriju, tj. onu koja se nalazi između najniže i najviše od te tri kategorije.
12. Ako je dužnik u statusu neizmirenja obaveza u smislu člana 218 ove odluke, kreditna institucija je dužna da izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja dodijeli ponder rizika iz kategorije 5 kako je navedeno u Tabeli 1 člana 195 stav 7 ove odluke.
13. Kreditna institucija je dužna da dokumentuje sljedeće informacije za svaku vrstu izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja za koju dodjeljuje ponder rizika u skladu s ovim prilogom:
 - dodijeljeni pondera svakom faktoru, kao i obrazloženje za dodijeljene vrijednosti;
 - opis dodatnih pokretača rizika (*additional risk drivers*) i obrazloženje njihove relevantnosti, u skladu sa tačkom 9 ovog priloga, ako je primjenjivo;
 - obrazloženje odluke da se ne primijeni određeni potfaktor ili komponenta potfaktora, u skladu sa tačkom 10 ovog priloga, ako je primjenjivo.

14. Kreditna institucija je dužna da dokumentuje sljedeće informacije za svaku pojedinačnu izloženost po osnovu specijalizovanog kreditiranja za koju dodjeljuje ponder rizika u skladu s ovim prilogom:

- dodijeljenu vrstu izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja;
- dodijeljenu kategoriju izloženosti po osnovu specijalizovanog kreditiranja iz tabele 1 iz člana 195 stav 7 ove odluke;
- preostalo dospijeće u skladu sa Tabelom 1 iz člana 195 stav 7 ove odluke;
- procjenu izloženosti koja je rezultirala dodjeljivanju odgovarajućeg pondera.

Tabela 1: Kriterijumi procjene za izloženosti po osnovu finansiranja projekta

Faktori / potfaktori	Kategorija 1	Kategorija 2	Kategorija 3	Kategorija 4
Faktor: finansijska snaga				
(a) Potfaktor: tržišni uslovi	Malo konkurentnih dobavljača ili značajna i trajna prednost u pogledu lokacije, cijene ili tehnologije. Tražnja je velika i raste.	Malo konkurentnih dobavljača ili lokacija, troškovi ili tehnologija koji su bolji od prosjeka, ali takva situacija možda neće potrajati. Tražnja je velika i stabilna.	Projekat nema prednosti u pogledu lokacije, troškova ili tehnologije. Tražnja je primjerena i stabilna.	Lokacija, troškovi ili tehnologija projekta lošiji su od prosjeka. Tražnja je slaba i u padu.
(b) Potfaktor: finansijski pokazatelji (npr. odnos pokrića otplate duga (DSCR ¹), odnos pokrića kamate (ICR ²), odnos pokrića trajanja kredita (LLCR ³) i odnos duga i kapitala)	Snažni finansijski pokazatelji s obzirom na nivo rizika projekta; vrlo robusne ekonomske pretpostavke.	Snažni ili prihvatljivi finansijski pokazatelji s obzirom na nivo rizika projekta; robusne ekonomske pretpostavke u pogledu projekta.	Standardni finansijski pokazatelji s obzirom na nivo rizika projekta	Agresivni finansijski pokazatelji s obzirom na nivo rizika projekta.

¹ Odnos pokrića otplate duga („DSCR”) odnosi se na odnos novčanog toka dostupnog za otplatu duga koji se može ostvariti od imovine i zahtijevane otplate glavnice te plaćanja kamata tokom trajanja kredita, pri čemu se novčani tok dostupan za otplatu duga izračunava oduzimanjem operativnih rashoda, kapitalnih rashoda, finansiranja zaduživanjem i kapitalom, poreza i prilagođavanje obrtnog kapitala od prihoda ostvarenih projektom

² Odnos pokrića kamate („ICR”) odnosi se na odnos novčanog toka dostupnog za otplatu duga koji se može ostvariti od imovine i zahtijevane otplate kamata koje se plaćaju tokom trajanja kredita, pri čemu se novčani tok dostupan za otplatu duga izračunava oduzimanjem operativnih rashoda, kapitalnih rashoda, finansiranja zaduživanjem i kapitalom, poreza i prilagođavanje obrtnog kapitala od prihoda ostvarenih projektom.

³ Odnos pokrića trajanja kredita („LLCR”) odnosi se na odnos neto sadašnje vrijednosti novčanog toka dostupnog za otplatu duga i stanja nepodmirenog duga, odnosno broj puta koliko se novčanim tokom dostupnim za otplatu duga koji se može ostvariti od imovine može otplatiti nepodmireni dug tokom planiranog trajanja kredita, pri čemu se novčani tok dostupan za otplatu duga izračunava oduzimanjem operativnih rashoda, kapitalnih rashoda, finansiranja zaduživanjem i kapitalom, poreza i prilagođavanje obrtnog kapitala od prihoda ostvarenih projektom.

(c) Potfaktor: testiranje otpornosti na stres na osnovu prihoda ostva renog tokom preostalog trajanja kredita ⁴	Finansijske obaveze povezane s projektom mogu se ispuniti u stalnim izuzetno stresnim ekonomskim ili sektorskim uvlovima.	Finansijske obaveze povezane s projektom mogu se ispuniti u uobičajeno stresnim ekonomskim ili sektorskim uslovima. Finansijske obaveze povezane s projektom vjerovatno se neće moći ispuniti samo u teškim ekonomskim usletima.	Projekat je osjetljiv na stresne situacije koje nisu neuobičajene tokom ekonomskog ciklusa i možda ne bude moguće ispuniti obaveze u periodu privrednog pada.	Vjerojatno neće biti moguće ispuniti obaveze povezane s projektom ako se uslovi uskoro ne poboljšaju.
(d) Potfaktor: finansijska struktura				
• Plan amortizacije (potfaktorska komponenta)	Amortizacija duga bez jednokratne otplate po dospijeću	Amortizacija duga bez ikakve ili s neznatnom jednokratnom otplatom po dospijeću	Amortizacija duga s ograničenom jednokratnom otplatom po dospijeću	Jednokratna otplata ili amortizacija duga sa značajnom jednokratnom otplatom po dospijeću
• Tržišni rizik/rizik ciklusa i rizik refinansiranja (potfaktorska komponenta)	Nema izloženosti ili postoji vrlo ograničena izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa budući da očekivani novčani tokovi pokrivaju sve buduće otplate kredita tokom trajanja kredita i nema značajnog vremenskog perioda između novčanih tokova i otplata kredita . Rizik	Izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa ograničena je jer očekivani novčani tokovi pokrivaju većinu budućih otplata kredita tokom trajanja kredita i nema značajnog vremenskog perioda između novčanih tokova i otplata kredita . Nizak rizik refinansiranja.	Umjerena izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa budući da očekivani novčani tokovi pokrivaju samo dio budućih otplata kredita tokom trajanja kredita ili postoji značajan vremenski period između novčanih tokova i otplata kredita	Značajna izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa budući da očekivani novčani tokovi pokrivaju samo mali dio budućih otplata kredita tokom trajanja kredita ili postoji značajan vremenski period između novčanih

⁴ Preostalo trajanje kredita odnosi se na vrijeme koje je preostalo do otplate kredita.

	refinanciranja ne postoji ili je vrlo nizak.			tokova i otplata kredita.
			Prosječan rizik refinansiranja.	Visok rizik refinansiranja.
(e) Potfaktor: valutni rizik				
	Nema valutnog rizika jer nema razlike u valuti kredita i valuti prihoda projekta ili zato što je osigurana potpuna zaštita od valutnog rizika.	Nema valutnog rizika jer nema razlike u valuti kredita i valuti prihoda projekta ili zato što je osigurana potpuna zaštita od valutnog rizika.	Postoji razlika u valuti kredita i valuti prihoda projekta, ali se valutni rizik smatra niskim jer je kurs stabilan ili zato što je u velikoj mjeri osigurana zaštita od valutnog rizika.	Postoji razlika u valuti kredita i valuti prihoda projekta te se valutni rizik smatra visokim jer je kurs nestabilan i nije osigurana značajna zaštita od valutnog rizika.
Faktor: političko i zakonodavno okruženje				
(a) Potfaktor: politički rizik, uključujući rizik transfera, s obzirom na vrstu projekta i mehanizme smanjenja rizika	Vrlo mala izloženost; snažni instrumenti za smanjenje rizika, ako je potrebno	Mala izloženost; zadovoljavajući instrumenti za smanjenje rizika, ako je potrebno	Umjerena izloženost; osrednji instrumenti za ublažavanje	Velika izloženost; instrumenti za smanjenje rizika ne postoje ili su slabi
(b) Potfaktor: rizik više sile (rat, građanski nemiri itd.)	Izloženost riziku više sile ne postoji ili je vrlo niska.	Ograničena izloženost riziku više sile	Značajna izloženost riziku više sile, koji nije dovoljno umanjen	Značajna izloženost riziku više sile, koji nije umanjen
(c) Potfaktor: podrška države i važnost projekta za zemlju tokom dužeg perioda	Projekt od strateškog značaja za zemlju (po mogućnosti usmjeren na izvoz). Snažna podrška države.	Projekt se smatra važnim za zemlju. Dobar nivo podrške države.	Projekt možda nije strateški, ali zemlji donosi neupitnu korist. Podrška države možda nije eksplicitna.	Projekt nije ključan za zemlju. Nikakva ili slaba podrška države.

(d) Potfaktor: stabilnost pravnog i regulatornog okruženja (rizik promjene propisa)	Povoljno i stabilno regulatorno okruženje tokom dužeg perioda	Povoljno i stabilno regulatorno okruženje u srednjoročnom periodu.	Regulatorne promjene mogu se predvidjeti s priličnom sigurnošću.	Trenutna ili buduća regulatorna pitanja mogu uticati na projekat.
(e) Potfaktor: dobijanje svih potrebnih podrški i odobrenja za oslobođenje od pridržavanja propisa o lokalnom sadržaju	Snažno	Zadovoljavajuće	Osrednje	Slabo
(f) Potfaktor: sprovodljivost ugovora, kolaterala i instrumenata osiguranja	Ugovori, kolateral i instrumenti osiguranja sprovodljivi su.	Ugovori, kolateral i instrumenti osiguranja sprovodljivi su.	Ugovori, kolateral i instrumenti osiguranja smatraju se sprovodljivim čak i ako postoje određeni problemi koji nijesu ključni.	Postoje neriješeni ključni problemi u pogledu stvarne sprovodljivosti ugovora, kolaterala i instrumenata osiguranja.
Faktor: karakteristike transakcije				
(a) Potfaktor: rizik u pogledu dizajna i tehnološki rizik	Potpuno provjerena tehnologija i dizajn	Potpuno provjerena tehnologija i dizajn	Provjerena tehnologija i dizajn – problemi u početnoj fazi nadoknađeni su snažnim paketom za dovršetak projekta.	Neprovjerena tehnologija i dizajn; tehnološki problemi i/ili složeni dizajn.
(b) Potfaktor: rizik izgradnje				
• Dobijanje dozvola i odabir lokacije (potfaktorska komponenta)	Sve su dozvole dobijene.	Neke dozvole još uvijek nisu dobijene, ali se smatra da je njihovo dobijanje vrlo vjerovatno.	Neke dozvole još uvijek nisu dobijene, ali postupak izdavanja dozvola dobro je definisan i dobijanje dozvola smatra se rutinskim.	Glavne dozvole još uvijek se trebaju pribaviti i njihovo dobijanje ne smatra se rutinskim. Mogu se pojaviti bitni dodatni zahtjevi.

Vrsta ugovora o izgradnji (potfaktorska komponenta)	Ugovor o izgradnji po fiksnoj cijeni s unaprijed utvrđenim datumom završetka prema principu „ključ u ruke”⁵ (ugovor o projektovanju i nabavci)	Ugovor o izgradnji po fiksnoj cijeni s unaprijed utvrđenim datumom završetka prema principu „ključ u ruke”	Ugovor o izgradnji po fiksnoj cijeni s unaprijed utvrđenim datumom završetka prema principu „ključ u ruke” s jednim ili više ugovornih strana	Ne postoji nikakav ili postoji djelimičan ugovor o izgradnji po fiksnoj cijeni s unaprijed utvrđenim datumom predaje prema principu „ključ u ruke” i/ili su prisutni problemi koordinacije višestrukih ugovornih strana.
Vjerovatnost završetka projekta u dogovorenom roku i u skladu s dogovorenim troškovima (potfaktorska komponenta)	Gotovo je sigurno da će projekat biti završen u dogovorenom roku i u skladu s dogovorenim troškovima.	Vrlo je vjerovatno da će projekat biti dovršen u dogovorenom roku i u skladu s dogovorenim troškovima.	Neizvjesno je hoće li projekat biti završen u dogovorenom roku i u skladu s dogovorenim troškovima.	Postoje naznake da projekt neće biti završen u dogovorenom roku i u skladu s dogovorenim troškovima.
Jemstva za završetak⁶ ili ugovorna kazna⁷ (potfaktorska komponenta)	Velika ugovorna kazna podržana finansijskim sredstvima i/ili čvrsto jemstvo sponzora s izvrsnim finansijskim	Značajna ugovorna kazna podržana finansijskim sredstvima i/ili jemstvo sponzora s dobrim finansijskim položajem u pogledu završetka	Aдекватna ugovorna kazna podržana finansijskim sredstvima i/ili jemstvo sponzora s dobrim	Ugovorna kazna nije adekvatna ni podržana finansijskim sredstvima ili su

⁵ Ugovor o projektovanju i nabavci ili „ugovor prema principu „ključ u ruke”” odnosi se na ugovor između izvođača radova projektovanja i nabavke („izvođača radova ugovora o projektovanju i nabavci”) i nositelja projekta, pri čemu izvođač radova ugovora o projektovanju i nabavci pristaje pripremiti tehničko projektovanje projekta, nabaviti svu potrebnu opremu i materijale te izgraditi i isporučiti funkcionalan objekat ili imovinu nositelju projekta, obično u dogovorenom roku i po dogovorenoj cijeni.

⁶ Jemstvo za završetak odnosi se na jemstvo koje je ugovorna strana dala zajmodavcima da će isporučiti projekat u zadanom roku i da će platiti prekoračenja troškova, ako do njih dođe.

⁷ Ugovorna kazna odnosi se na novčanu nadoknadu za gubitak, štetu ili povredu prava ili imovine neke osobe, dodijeljenu presudom suda ili na osnovu ugovorne klauzule o povredi ugovora.

	položajem u pogledu završetka		finansijskim položajem u pogledu završetka	jemstva za završetak slaba.
• Dosadašnje iskustvo i finansijska snaga ugovornih strana u izgradnji sličnih projekata (potfaktorska komponenta)	Snažni	Dobri	Zadovoljavajući	Slabi
(c) Potfaktor: operativni rizik				
• Obim, priroda i složenost ugovora o upravljanju i održavanju (potfaktorska komponenta)	Čvrst dugoročan ugovor o upravljanju i održavanju ⁸ , po mogućnosti s ugovornim podsticajima za uspješnost ⁹ , i/ili račun rezervi za upravljanje i održavanje ¹⁰ , iako ugovor o upravljanju i održavanju nije nužno potreban za obavljanje potrebnog održavanja jer su aktivnosti upravljanja i održavanja jednostavne i transparentne.	Aktivnosti upravljanja i održavanja relativno su jednostavne i transparentne, a postoji i dugoročan ugovor o upravljanju i održavanju i/ili račun rezervi za upravljanje i održavanje.	Aktivnosti upravljanja i održavanja složene su i potreban je ugovor o upravljanju i održavanju. Postoji ograničen dugoročan ugovor o upravljanju i održavanju i/ili račun rezervi.	Aktivnosti upravljanja i održavanja složene su i nužan je ugovor o upravljanju i održavanju. Ne postoji ugovor o upravljanju i održavanju. Stoga, uprkos mehanizmima smanjenja rizika postoji rizik da će se uveliko prekoračiti operativni troškovi.

⁸ Ugovor o upravljanju i održavanju odnosi se na ugovor između nosioca projekta i upravnika. Nosilac projekta delegira upravljanje, održavanje i često upravljanje uspješnošću projekta subjektu sa stručnim znanjem u području industrije pod uslovima utvrđenim ugovorom o upravljanju i održavanju (tj. Obim, trajanje, odgovornost upravnika, naknade i ugovorna kazna).

⁹ Podsticaji za uspješnost ili ugovaranje na osnovu uspješnosti odnose se na strateško mjerenje uspješnosti kojim se ugovorno plaćanje direktno povezuje s tim mjerenjem uspješnosti. Mjerenjem uspješnosti može se mjeriti dostupnost, pouzdanost, održivost, opravdanost.

¹⁰ Račun rezervi za upravljanje i održavanje odnosi se na fond u koji se deponuje novac koji će se upotrebljavati za potrebe podmirivanja troškova upravljanja i održavanja projekta.

• Stručnost, dosadašnji uspjeh i finansijska snaga subjekta (potfaktorska komponenta)	Vrlo jaka ili zagarantovana tehnička pomoć sponzora	Snažni	Prihvatljivi	Ograničeni/slabi ili lokalni subjekt zavisi od lokalnih vlasti
(d) Potfaktor: procjena prihoda, uključujući rizik povezan s otkupom buduće proizvodnje ¹¹				
• Kakva je robusnost ugovora o prihodima (npr. ugovori o ot kupu buduće proizvodnje¹², ugovori o koncesiji, novčani tokovi koji proizlaze iz javno-privatnog partnerstva i drugi ugovori o prihodima)? Kakva je kvaliteta klauzula o raskidu¹³? (potfaktorska komponenta)	Velika stabilnost prihoda	Dobra stabilnost prihoda	Prihvatljiva stabilnost prihoda	Prihodi od projekta nisu sigurni i postoje naznake da se neki od prihoda možda neće ostvariti.
• Ako postoji ugovor prema principu „uzmi ili plati”¹⁴ ili ugovor o otkupu buduće proizvodnje po fiksnoj cijeni (potfaktorska komponenta)	Izvrсна kreditna sposobnost kupca; čvrste klauzule o raskidu; trajanje ugovora značajno je duže od dospeljeća duga.	Dobra kreditna sposobnost kupca; čvrste klauzule o raskidu; trajanje ugovora duže je od dospeljeća duga.	Prihvatljiv finansijski položaj kupca; uobičajene klauzule o raskidu; trajanje ugovora uglavnom se podudara s dospeljećem duga.	Slab kupac; slabe klauzule o raskidu; trajanje ugovora nije duže od dospeljeća duga.

¹¹ Rizik povezan s otkupom buduće proizvodnje odnosi se na rizik da potražnja za proizvodom ili uslugom ne postoji po cijeni po kojoj se oni nude ili da kupac nije u mogućnosti ili odbija ispuniti svoje obavezu da kupi proizvod ili uslugu.

¹² Ugovor o otkupu buduće proizvodnje odnosi se na ugovor između proizvođača resursa/proizvoda/usluge i kupca („kupac”) resursa o kupovini/prodaji dijela buduće proizvodnje proizvođača. O ugovoru o otkupu buduće proizvodnje obično se pregovara prije izgradnje objekta kako bi se osiguralo tržište za buduću proizvodnju u objektu. Svrha je osigurati proizvođaču stabilne i dovoljne prihode za otplatu duga, pokrivanje operativnih troškova i osiguravanje određenog potrebnog povrata.

¹³ Klauzula o raskidu odnosi se na odredbu u ugovoru koja omogućava njegov raskid u određenim okolnostima.

¹⁴ Ugovor prema principu „uzmi ili plati” odnosi se na ugovor u kom je dogovoreno da će klijent kupiti proizvod ili uslugu od dobavljača ili platiti kaznu dobavljaču. I cijena i kazna utvrđene su u ugovoru.

Ako ne postoji ugovor o otkupu buduće proizvodnje po fiksnoj cijeni (potfaktorska komponenta)	Projektom se proizvode osnovne usluge ili roba koji se prodaju u velikim količinama na svjetskom tržištu; proizvodnja se lako može apsorbirati po planiranim cijenama čak i ako stope rasta tržišta budu niže od dosadašnjih.	Projektom se proizvode osnovne usluge ili roba koji se prodaju u velikim količinama na regionalnom tržištu, koje će ih apsorbirati po planiranim cijenama ako ne bude promjene dosadašnjih stopa rasta.	Roba se prodaje na ograničenom tržištu koje je može apsorbirati samo po cijenama koje su niže od planiranih.	Potražnja za projektnim proizvodima ograničena je na samo jednog ili nekoliko kupaca ili se oni po pravilu ne prodaju na organiziranom tržištu.
(e) Potfaktor: rizik snabdijevanja				
Rizik povezan s cijenom, količinom i prevozom sirovina; dosadašnje iskustvo i financijska snaga dobavljača (potfaktorska komponenta)	Ugovor o dugoročnom snabdijevanju s dobavljačem koji je u izvrsnom financijskom položaju.	Ugovor o dugoročnom snabdijevanju s dobavljačem koji je u dobrom financijskom položaju.	Ugovor o dugoročnom snabdijevanju s dobavljačem koji je u dobrom financijskom položaju – moguć je određeni stepen cjenovnog rizika.	Ugovor o kratkoročnom snabdijevanju ili ugovor o dugoročnom snabdijevanju s financijski slabim dobavljačem – izvjesno je da postoji određeni stepen cjenovnog rizika.
Rizik povezan s rezervama¹⁵ (npr. razvoj prirodnih resursa) (potfaktorska komponenta))	Nezavisno revidirane, dokazane i formirane rezerve koje daleko nadilaze potrebe tokom trajanja projekta.	Nezavisno revidirane, dokazane i formirane rezerve koje nadilaze potrebe tokom trajanja projekta.	Dokazane rezerve za adekvatno snabdijevanje projekta do dospijeća duga.	Projekt se u određenoj mjeri oslanja na potencijalne i nerazvijene rezerve.
Faktor: snaga sponzora (uključujući javno-privatna partnerstva)				
(a) Potfaktor: financijska snaga sponzora	Snažan sponzor s izvrsnim financijskim položajem	Dobar sponzor s dobrim financijskim položajem	Sponzor s odgovarajućim financijskim položajem	Slab sponzor s očiglednim

¹⁵ Rizik povezan s rezervama odnosi se na rizik da su dostupne rezerve manje od procijenjenih.

				finansijskim slabostima
(b) Potfaktor: dosadašnje poslovanje sponzora i njegovo iskustvo u pogledu zemlje/sektora	Sponzor s izvrsnim dosadašnjim poslovanjem i iskustvom u pogledu zemlje/sektora	Sponzor sa zadovoljavajućim dosadašnjim poslovanjem i iskustvom u pogledu zemlje/sektora	Sponzor s odgovarajućim dosadašnjim poslovanjem i iskustvom u pogledu zemlje/sektora	Sponzor bez prethodnog iskustva ili upitnog prethodnog poslovanja ili iskustva u pogledu zemlje/sektora
(c) Potfaktor: podrška sponzora, koja se dokazuje kapitalom, klauzulom o vlasništvu ¹⁶ i podsticajem za ulaganje dodatnog novca ako je potrebno	Snažna. Projekat je od velike strateške važnosti za sponzora (osnovno poslovanje – dugoročna strategija).	Dobra. Projekat je od strateške važnosti za sponzora (osnovno poslovanje – dugoročna strategija).	Prihvatljiva. Projekat se smatra važnim za sponzora (osnovno poslovanje).	Ograničena. Projekat nije ključan za dugoročnu strategiju ili osnovno poslovanje sponzora.
Faktor: sigurnosni paket				
(a) Potfaktor: prenos ugovora i potraživanja	Potpuno sveobuhvatan	Sveobuhvatan	Prihvatljivi	Slab
(b) Potfaktor: zalog imovine, uzima jući u obzir kvalitet, vrijednost i likvidnost imovine	Prvo ostvareno založno pravo ¹⁷ u čitavoj projektnoj imovini, ugovorima, dozvolama i računima potrebnim za implementaciju projekta	Ostvareno založno pravo u čitavoj projektnoj imovini, ugovorima, dozvolama i računima potrebnim za implementaciju projekta	Prihvatljivo založno pravo u čitavoj projektnoj imovini, ugovorima, dozvolama i računima potrebnim za implementaciju projekta	Mala sigurnost ili kolateral za zajmodavce; slaba klauzula o obavezi nedavanja zaloga ¹⁸

¹⁶ Klauzula o vlasništvu odnosi se na odredbu u kojoj se navodi da projekt ne može biti u vlasništvu različitog subjekta od stvarnog vlasnika (sponzora).

¹⁷ Prvo ostvareno založno pravo odnosi se na založno pravo na imovinu (koja je pod hipotekom kao kolateral) koje je zaštićeno od potraživanja drugih strana. Založno pravo ostvaruje se zabilježbom pri odgovarajućem tijelu sa zakonskim ovlaštenjima kako bi postalo pravno izvršivo, a svako sljedeće potraživanje te imovine dobija podređeni status.

¹⁸ Klauzula o obavezi nedavanja zaloga odnosi se na odredbu u kojoj se navodi da institucija neće založiti svoju imovinu ako se time smanjuje sigurnost za zajmodavce.

(c) Potfaktor: kontrola zajmodavca nad novčanim tokovima (npr. prenos viška gotovine radi otplate duga ¹⁹ , nezavisni založni računi ²⁰)	Snažna	Zadovoljavajuća	Osrednja	Slaba
(d) Potfaktor: efikasnost paketa klauzula (obavezna plaćanja avansa ²¹ , odlaganje plaćanja ²² , redoslijed plaćanja ²³ , ograničenja dividende ²⁴ ...)	Paket klauzula snažan je za ovu vrstu projekta.	Paket klauzula zadovoljavajući je za ovu vrstu projekta.	Paket klauzula osrednji je za ovu vrstu projekta.	Paket klauzula nedovoljan je za ovu vrstu projekta.
(e) Potfaktor: rezerve (otplata duga, upravljanje i održavanje, obnavljanje i zamjena, nepredviđeni događaji itd.)	Ne postoji mogućnost dodatnog zaduživanja na osnovi projekta.	Postoji mogućnost izuzetno ograničenog dodatnog zaduživanja po osnovu projekta.	Postoji mogućnost ograničenog dodatnog zaduživanja po osnovu projekta.	Postoji mogućnost neograničenog zaduživanja po osnovu projekta.
	Period pokrivenosti duže je od prosjeka, sve rezerve u potpunosti se finansiraju gotovinom ili akreditivima banke s visokim rejtingom.	Prosječni period pokrivenosti, sve rezerve u potpunosti su finansirane.	Prosječni period pokrivenosti, sve rezerve u potpunosti su finansirane.	Period pokrivenosti kraće je od prosjeka, rezerve se finansiraju iz operativnih novčanih tokova.

¹⁹ Prenos viška gotovine radi otplate duga odnosi se na obavezno korišćenje viška slobodnih gotovinskih sredstava za otplatu nepodmirenog duga, a ne za raspodjelu akcionarima

²⁰ Nezavisni založni račun odnosi se na račun koji banka drži u ime sponzora na osnovu ugovora o založnom računu između zajmodavca i zajmoprimca koji sadrži neopozivo uputstvo zajmoprimcu da se svi operativni prihodi ili prihodi od prodaje imovine projekta moraju uplatiti na taj račun, pri čemu je banka ovlašćena izvršavati plaćanja iz raspoloživih sredstava samo kako je dogovoreno u dokumentima o finansiranju projekta.

²¹ Obavezno plaćanje avansa odnosi se na odredbu u skladu s kojom je zajmoprimac obavezan unaprijed platiti dio duga od određenih sredstava ako i kada ih dobije prije datuma dospeljeća.

²² Odlaganje plaćanja odnosi se na odredbu u skladu s kojom zajmoprimac može početi s isplatama u određeno vrijeme u budućnosti.

²³ Redoslijed plaćanja odnosi se na odredbu u kojoj se novčani tokovi projekta sažimaju u obliku redoslijeda pokrića novčanih tokova koji prikazuje prioritet svakog prilieva i odliva novca.

²⁴ Ograničenje dividende odnosi se na odredbu kojom se definišu okolnosti u kojima zajmodavac može spriječiti distribuciju kapitala.

Tabela 2. Kriterijumi procjene za izloženosti po osnovu finansiranja nepokretnosti

Faktori / potfaktori	Kategorija 1	Kategorija 2	Kategorija 3	Kategorija 4
Faktor: finansijska snaga				
(a) Potfaktor: tržišni uslovi	Ponuda i tražnja za vrstom i lokacijom projekta trenutno su u ravnoteži. Broj konkurentnih nekretnina koje dolaze na tržište jednak je ili manji od predviđene tražnje.	Ponuda i tražnja za vrstom i lokacijom projekta trenutno su u ravnoteži. Broj konkurentnih nekretnina koje dolaze na tržište otprilike je jednak predviđenoj tražnji.	Tržišni uslovi otprilike su u ravnoteži. Konkurente nekretnine dolaze na tržište, a druge su u fazi planiranja. Dizajn i mogućnosti postojećih uporedivih nekretnina nisu najmoderniji u poređenju s novim projektima.	Tržišni su uslovi slabi. Neizvjesno je kad će se uslovi poboljšati i vratiti u ravnotežu. Uporedive nekretnine na tržištu gube najmoprimce po isteku najma. Novi uslovi najma uporedivih nekretnina manje su povoljni u odnosu na postojeće.

(b) Potfaktor: finansijski pokazatelji, tj. pokazatelji sposobnosti zaj moprimca za otplatu	Finansijski pokazatelji povezani s nepokretnošću, mjereni odnosom pokrića otplate duga (DSCR ²⁵) ili odnosom pokrivenosti kamate (ICR ²⁶), smatraju se snažnima i očekuje se da će ostati snažni uzimajući u obzir prošli razvoj finansijskih pokazatelja. DSCR ili	Finansijski pokazatelji povezani s nepokretnošću, mjereni DSCR-om ili ICR-om, smatraju se dobrim i očekuje se da će ostati dobri uzimajući u obzir prošli razvoj finansijskih pokazatelja. DSCR ili ICR nisu relevantni i ne bi se trebali izračunavati za nekretnine koje su u fazi izgradnje.	Finansijski pokazatelji nekretnine, mjereni DSCR-om ili ICR-om, zadovoljavajući su i očekuje se da će ostati zadovoljavajući uzimajući u obzir prošli razvoj finansijskih pokazatelja. DSCR ili ICR nisu relevantni i ne bi se trebali izračunavati za nekretnine koje su u fazi izgradnje.	Finansijski pokazatelji nekretnine, mjereni DSCR-om ili ICR-om, slabi su i očekuje se da će ostati slabi uzimajući u obzir prošli razvoj finansijskih pokazatelja. DSCR ili ICR nisu relevantni i ne bi se trebali izračunavati za nekretnine koje su u fazi izgradnje.
	ICR nisu relevantni i ne bi se trebali izračunavati za nekretnine koje su u fazi izgradnje.			

²⁵ Odnos pokrića otplate duga („DSCR”) odnosi se na odnos novčanog toka dostupnog za otplatu duga koji se može ostvariti od imovine i zahtijevane otplate glavnice te plaćanja kamata tokom trajanja kredita, pri čemu se novčani tok dostupan za otplatu duga izračunava oduzimanjem operativnih rashoda, kapitalnih rashoda, finansiranja zaduživanjem i kapitalom, poreza i prilagođavanje obrtnog kapitala od prihoda ostvarenih projektom.

²⁶ Odnos pokrića kamate („ICR”) odnosi se na odnos novčanog toka dostupnog za otplatu duga koji se može ostvariti od imovine i zahtijevane otplate kamata koje se plaćaju tokom trajanja kredita, pri čemu se novčani tok dostupan za otplatu duga izračunava oduzimanjem operativnih rashoda, kapitalnih rashoda, finansiranja zaduživanjem i kapitalom, poreza i prilagođavanjem obrtnog kapitala od prihoda ostvarenih projektom.

(c) Potfaktor: postotak vrijednosti kolaterala u odnosu na kredit, tj. odnos vrijednosti kredita i založe ne nekretnine (LTV ²⁷) kao poka zatelj spremnosti zajmoprimca za otplatu	Odnos vrijednosti kredita i založene nekretnine (LTV) smatra se niskim s obzirom na vrstu nekretnine. Ako postoji sekundarno tržište, rizik transakcije preuzima se prema tržišnim standardima.	LTV nekretnine smatra se zadovoljavajućim s obzirom na vrstu nekretnine. Ako postoji sekundarno tržište, rizik transakcije preuzima se prema tržišnim standardima.	LTV nekretnine smatra se relativno visokim s obzirom na vrstu nekretnine.	LTV nekretnine značajno je iznad standarda za preuzimanje rizika za nove kredite.
(d) Potfaktor: testiranje otpornosti na stres na osnovu prihoda ost varenog tokom preostalog tra janja kredita ²⁸	Resursi, nepredvidljivi događaji i struktura odgovornosti povezani s nepokretnošću omogućavaju ispunjavanje finansijskih obaveza tokom perioda značajnog finansijskog stresa (npr. kamatne stope, ekonomski rast).	Finansijske obaveze povezane s nepokretnošću mogu se ispuniti tokom dužeg perioda finansijskog stresa (npr. kamatne stope, ekonomski rast). Finansijske obaveze povezane s nepokretnošću vjerovatno se neće moći ispuniti samo u teškim ekonomskim uslovima.	U period privrednog pada nekretnina bi pretrpjela pad prihoda, što značajno povećava rizik nastanka statusa neispunjavanja obaveza.	Finansijsko stanje nekretnine nije stabilno i možda neće biti moguće ispuniti obaveze ako se uslovi ne poboljšaju u kratkom roku.
(e) Potfaktor: predvidljivost novčanog toka				

²⁷ Odnos vrijednosti kredita i založene nekretnine („LTV“) odnosi se na odnos iznosa kredita i vrijednosti založene imovine.

²⁸ Preostalo trajanje kredita odnosi se na vrijeme koje je preostalo do otplate kredita.

• Za završenu i stabilizovanu nekretninu (potfaktorska komponenta)	Dugoročni ugovori o zakupu nekretnine kreditno sposobnim zakupcima, s različitim datumima dospijeća ili značajan dio ugovora o zakupu garantovan u okviru javno-privatnog partnerstva.	Za većinu nekretnina potpisano je nekoliko dugoročnih ugovora o zakupu sa zakupcima koji u prosjeku imaju visoku kreditnu sposobnost kao i s različitim datumima. Dio ugovora o zakupu garantovan je javno-privatnim partnerstvom. Ako je za nekretninu sklopljen samo jedan ugovor o zakupu ili ako jedan zakupac ima vrlo velik udio u prihodu koji se ostvaruje po osnovu nekretnine, taj	Većina ugovora o zakupu nekretnine potpisana je na srednjoročan, a ne na dugoročan period i sa zakupcima različite kreditne sposobnosti. Samo manji dio ugovora o zakupu može se garantovati u okviru javno-privatnog partnerstva. Ako je za nekretninu sklopljen samo jedan ugovor o zakupu ili ako	Značajan je udio kratkoročnih ugovora o zakupu i zakupcici su različite kreditne sposobnosti ili je za nekretninu sklopljen samo jedan ugovor o zakupu ili jedan zakupac ima vrlo visok udio u prihodu koji se ostvaruje po osnovu nekretnina, a taj zakupac ima nisku kreditnu sposobnost i/ili ugovor ne uključuje potrebne odredbe kojima se
	Prema dosadašnjem iskustvu zakupci po isteku zakupa produžavaju ugovor o zakupu za nekretninu. Stopa neiskorišćenosti nekretnine je niska. Troškovi (održavanje, osiguranje, sigurnost i porezi na nekretninu) su predvidljivi.		Nekretnina ima umjeren nivo izmjene zakupca po isteku zakupa. Stopa neiskorišćenosti nekretnine je umjerena. Troškovi su relativno predvidljivi, ali variraju u odnosu na prihod.	Nekretnina ima vrlo visok nivo izmjene zakupca po isteku zakupa. Stopa neiskorišćenosti nekretnine je visoka. Nastaju značajni troškovi pripreme prostora za nove zakupce.

• Za završenu, ali ne i stabilizovanu nekretninu (potfaktorska komponenta)	Novčani tokovi ostvareni aktivnostima zakupa, na primjer u okviru javno-privatnog partnerstva, jednaki su očekivanim novčanim tokovima korišćenim u procjeni vrijednosti nekretnine ili ih premašuju. Projekat bi u skoroj budućnosti trebao postići stabilnost.	Novčani tokovi ostvareni aktivnostima zakupa, na primjer u okviru javno-privatnog partnerstva, jednaki su očekivanim novčanim tokovima korišćenim u procjeni vrijednosti nekretnine ili ih premašuju. Projekt bi u skoroj budućnosti trebao postići stabilnost.	Većina novčanih tokova ostvarenih aktivnostima zakupa jednaka je očekivanim novčanim tokovima korišćenim u procjeni vrijednosti imovine, ali do stabilizacije neće doći još neko vrijeme.	Novčani tokovi ostvareni aktivnostima zakupa nisu jednaki očekivanim novčanim tokovima korišćenim u procjeni vrijednosti nekretnine. Uprkos postizanju ciljne stope popunjenosti pokrivenost novčanog toka slaba je zbog razočaravajućih prihoda.

• Za fazu izgradnje (potfaktorska komponenta)	Nekretnina je unaprijed data u zakup na kompletan period trajanja kredita²⁹ ili je unaprijed prodana zakupcu ili kupcu velike kreditne sposobnosti ili se banka obavezala na dugoročno finansiranje preko zakupca ili kupca velike kreditne sposobnosti, na primjer putem javno-privatnog partnerstva.	Nekretnina je u potpunosti unaprijed data u zakup ili je unaprijed prodana kreditno sposobnom zakupcu ili kupcu ili se banka obavezala na trajno finansiranje preko kreditno sposobnog zakupca, na primjer putem javno-privatnog partnerstva.	Aktivnosti zakupa su u okviru projekcija, ali zgrada se ne može unaprijed dati u zakup i možda neće biti trajnog finansiranja. Banka može biti stalni zajmodavac.	Nekretnina propada zbog prekoračenja troškova, pogoršanja uslova na tržištu, otkazivanja ugovora o zakupu od strane zakupaca ili drugih faktora. Može doći do spora sa stranom koja pruža trajno finansiranje.
Faktor: političko i zakonodavno okruženje				
(a) Potfaktor: pravni i regulatorni rizici	Pravno uređenje je izuzetno pogodno za vraćanje u posjed i izvršenje ugovora	Pravno uređenje je generalno pogodno za vraćanje u posjed i izvršenje ugovora	Pravno uređenje je generalno pogodno za vraćanje u posjed i izvršenje ugovora, ali vraćanje posjeda može biti dugotrajan i/ili složen postupak.	Loše ili nestabilno zakonodavno i regulatorno okruženje. Pravno uređenje može učiniti vraćanje u posjed i izvršenje ugovora dugotrajnim ili nemogućim.

²⁹Zajmodavci na nekim tržištima koriste isključivo strukture kredita koje uključuju podređena založna prava. Podređena založna prava mogu biti pokazatelj ovog nivoa rizika ako ukupni LTV koji uključuje sve nadređene pozicije ne premašuje uobičajeni LTV prvog kredita.

(b) Potfaktor: politički rizik, uključujući transferni rizik, s obzirom na vrstu nekretnine i mehanizme smanjenja rizika	Vrlo mala izloženost; snažni instrumenti za smanjenje rizika, ako je potrebno	Mala izloženost; zadovoljavajući instrumenti za smanjenje rizika, ako je potrebno	Umjerena izloženost; osrednji mehanizmi smanjenja rizika	Velika izloženost; instrumenti za smanjenje rizika ne postoje ili su slabi.
Faktor: karakteristike imovine/ transakcije				
(a) Potfaktor: lokacija	Nekretnina se nalazi na vrlo poželjnoj lokaciji koja je prikladna za usluge za koje su zakupci zainteresirani.	Nekretnina se nalazi na poželjnoj lokaciji koja je prikladna za usluge za koje su zakupci zainteresirani.	Lokacija nekretnine nema konkurentnu prednost.	Nekretnina se nalazi na nepoželjnoj lokaciji.
(b) Potfaktor: dizajn i stanje	Nekretnina je poželjna zbog svog dizajna, konfiguracije i održavanja te je vrlo konkurentna u odnosu na nove nekretnine.	Nekretnina je primjerena u pogledu dizajna, konfiguracije i održavanja. Dizajn i mogućnosti nekretnine konkurentni su u odnosu na nove nekretnine.	Nekretnina je primjerena u pogledu konfiguracije, dizajna i održavanja.	Konfiguracija, dizajn i održavanje nekretnine doprinijeli su nastanku poteškoća povezanih s nepokretnošću. Postoje nedostaci u konfiguraciji, dizajnu ili održavanju nekretnine.

(c) Potfaktor: nekretnina je u izgradnji	Proračun za izgradnju konzervativan je, a tehničke su opasnosti ograničene. Izvođači radova su visokokvalifikovani i imaju visoku kreditnu sposobnost.	Proračun za izgradnju konzervativan je, a tehničke su opasnosti ograničene. Izvođači radova su visokokvalifikovani i imaju dobru kreditnu sposobnost.	Proračun za izgradnju adekvatan je i izvođači radova su kvalifikovani u uobičajenoj mjeri i imaju prosječnu kreditnu sposobnost.	Sredstva potrebna za realizaciju projekta premašuju utvrđeni proračun ili on nije realan s obzirom na tehničke opasnosti. Izvođači radova možda nisu dovoljno kvalifikovani ili imaju nisku kreditnu sposobnost.
(d) Potfaktor: finansijska struktura:				
• Plan amortizacije (potfaktorska komponenta)	Amortizacija duga bez jednokratne otplate po dospelju	Amortizacija duga bez ikakve ili s neznatnom jednokratnom otplatom po dospelju	Amortizacija duga s ograničenom jednokratnom otplatom po dospelju	Jednokratna otplata ili amortizacija duga sa značajnom jednokratnom otplatom po dospelju

Tržišni rizik/rizik ciklusa i rizik refinansiranja (potfaktorska komponenta)	Nema izloženosti ili postoji vrlo ograničena izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa budući da očekivani novčani tokovi pokrivaju sve buduće otplate kredita tokom trajanja kredita i nema značajnog vremenskog perioda između novčanih tokova i otplate kredita. Rizik refinansiranja ne postoji ili je vrlo nizak.	Izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa ograničena je jer očekivani novčani tokovi pokrivaju većinu budućih otplata kredita tokom trajanja kredita i nema značajnog vremenskog perioda između novčanih tokova i otplate kredita. Postoji nizak rizik refinansiranja.	Umjerena izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa budući da očekivani novčani tokovi pokrivaju samo dio budućih otplata kredita tokom trajanja kredita ili postoji značajan vremenski period između novčanih tokova i otplate kredita.	Značajna izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa budući da očekivani novčani tokovi pokrivaju samo mali dio budućih otplata kredita tokom trajanja kredita ili postoji značajan vremenski period između novčanih tokova i otplate kredita.
			Prosječan rizik refinansiranja.	Visok rizik refinansiranja.
Faktor: snaga sponzora/nositelja projekta (uključujući javno-privatna partnerstva)				

(a) Potfaktor: finansijska sposobnost i spremnost da se podrži finansiranja nekretnine.	Sponzor/nosilac projekta dao je značajan novčani doprinos izgradnji ili kupovini nekretnine. Sponzor/nositelj projekta raspolaže značajnim resursima i ima ograničene direktne i nepredviđene obaveze. Nekretnine sponzora/nositelja projekta razlikuju se prema geografskom položaju i prema vrsti imovine.	Sponzor/nosilac projekta dao je materijalan novčani doprinos izgradnji ili kupovini nekretnine. Finansijsko stanje sponzora/ nositelja projekta omogućava mu da podrži finansiranje nekretnine u slučaju nedostatka novčanog toka. Nekretnine sponzora/nositelja projekta nalaze se u nekoliko geografskih regiona.	Doprinos sponzora/nosilac projekta može biti nematerijalan ili negotovinski. Finansijska sredstva kojima raspolaže sponzor/nositelj projekta prosječna su ili ispodprosječna.	Sponzor/nosilac projekta nema kapaciteta ni spremnosti da podrži finansiranje nekretnine.
(b) Potfaktor: ugled i dosadašnje iskustvo sa sličnim nekretninama.	Iskusna uprava i visok kvalitet sponzora. Veliki ugled te dugo i uspješno iskustvo sa sličnim nekretninama.	Odgovarajući kvalitet uprave i sponzora. Sponzor ili uprava imaju dobre rezultate sa sličnim nekretninama.	Umjeren kvalitet uprave i sponzora. Dosadašnje iskustvo uprave ili sponzora ne izaziva ozbiljnu zabrinutost.	Neefikasna uprava i nezadovoljavajuć kvalitet sponzora. Poteškoće povezane s upravom i sponzorom u prošlosti su bile jedan od uzroka poteškoća u upravljanju nekretninama.

(c) Potfaktor: odnosi s relevantnim subjektima koji se bave nekretninama	Dobri odnosi s vodećim subjektima, kao što su agenti za zakup	Dokazani odnosi s vodećim subjektima, kao što su agenti za zakup	Aдекватni odnosi s agentima za zakup i ostalim stranama koje pružaju bitne usluge poslovanja s nekretninama	Loši odnosi s agentima za zakup i ostalim stranama koje pružaju bitne usluge poslovanja s nekretninama
Faktor: sigurnosni paket				
(a) Potfaktor: vrsta založnog prava	Prvo ostvareno založno pravo ³⁰	Prvo ostvareno založno pravo	Prvo ostvareno založno pravo	Ograničena sposobnost zajmodavca da naplati potraživanja iz vrijednosti založene stvari.

³⁰ Odnos pokrića kamate („ICR“) odnosi se na odnos novčanog toka dostupnog za otplatu duga koji se može ostvariti od imovine i zahtijevane otplate kamata koje se plaćaju tokom trajanja kredita, pri čemu se novčani tok dostupan za otplatu duga izračunava oduzimanjem operativnih rashoda, kapitalnih rashoda, finansiranja zaduživanjem i kapitalom, poreza i prilagođavanjem obrtnog kapitala od prihoda ostvarenih projektom.

(b) Potfaktor: dodjela zakupnina	Zajmodavcu je preneseno pravo naplate većine zakupnina. Zajmodavac redovno vodi evidenciju s ažuriranim informacijama o zakupcima, kao što su ažurirani popis nekretnina i kopije ugovora o zakupu projekta, koje bi olakšale obavještavanje zakupca o plaćanju zakupnine direktno zajmodavcu.	Zajmodavcu je preneseno pravo naplate za značajan dio zakupnina. Zajmodavac vodi evidenciju s ažuriranim informacijama o zakupcima, kao što su aktualni popis nekretnina i kopije ugovora o zakupu projekta, koje bi olakšale obavještavanje zakupca o plaćanju zakupnine direktno zajmodavcu.	Zajmodavcu je preneseno pravo naplate za relativno mali dio zakupnina. Zajmodavac nije vodio evidenciju s ažuriranim informacijama, kao što su ažurirani popis nekretnina i kopije ugovora o zakupu projekta, koje bi olakšale obavještavanje zakupca o plaćanju zakupnine direktno zajmodavcu.	Zajmodavcu nije preneseno pravo naplate zakupnine.
(c) Potfaktor: kvalitet pokrića osi guranjem	Vrlo dobar kvalitet	Dobar kvalitet	Odgovarajući kvalitet	Ispod standarda

Tabela 3. Kriterijumi procjene za izloženosti po osnovu finansiranja objekta

Faktori / potfaktori	Kategorija 1	Kategorija 2	Kategorija 3	Kategorija 4
Faktor: finansijska snaga				
(a) Potfaktor: tržišni uslovi	Velika i rastuća tražnja, čvrste prepreke ulasku na tržište, slaba osjetljivost na promjene u tehnologiji i privrednom okruženju.	Tražnja je velika i stabilna. Određene prepreke ulasku, određena osjetljivost na promjene u tehnologiji i privrednom okruženju.	Aдекватna i stabilna tražnja, ograničene prepreke ulasku, značajna osjetljivost na promjene u tehnologiji i privrednom okruženju.	Tražnja je slaba i u padu, osjetljiva je na promjene u tehnologiji i privrednom okruženju, izrazito neizvjesno okruženje.
(b) Potfaktor: finansijski pokazatelji, tj. DSCR ³¹ ili ICR ³²	Snažni finansijski pokazatelji s obzirom na vrstu imovine. Vrlo robusne ekonomske pretpostavke.	Snažni/prihvatljivi finansijski pokazatelji s obzirom na vrstu imovine. Robusne ekonomske pretpostavke u pogledu projekta.	Standardni finansijski pokazatelji za tu vrstu imovine	Agresivni finansijski pokazatelji s obzirom na vrstu imovine
(c) Potfaktor: odnos avansa, tj. odnos vrijednosti kredita i založe ne nekretnine (LTV ³³)	Snažan LTV odnos s obzirom na vrstu imovine.	Snažan/dobar LTV odnos s obzirom na vrstu imovine.	Standardan LTV odnos za vrstu imovine	Agresivan LTV odnos s obzirom na vrstu imovine

³¹ Odnos pokriva otplate duga („DSCR”) odnosi se na odnos novčanog toka dostupnog za otplatu duga koji se može ostvariti od imovine i zahtijevane otplate glavnice te plaćanja kamata tokom trajanja kredita, pri čemu se novčani tok dostupan za otplatu duga izračunava oduzimanjem operativnih rashoda, kapitalnih rashoda, finansiranja zaduživanjem i kapitalom, poreza i prilagođavanjem obrtnog kapitala od prihoda ostvarenih projektom.

³² Odnos pokriva kamate („ICR”) odnosi se na odnos novčanog toka dostupnog za otplatu duga koji se može ostvariti od imovine i zahtijevane otplate kamata koje se plaćaju tijekom trajanja kredita, pri čemu se novčani tok dostupan za otplatu duga izračunava oduzimanjem operativnih rashoda, kapitalnih rashoda, finansiranja zaduživanjem i kapitalom, poreza i prilagođavanjaj obrtnog kapitala od prihoda ostvarenih projektom.

³³ Odnos vrijednosti kredita i založene nekretnine („LTV”) odnosi se na odnos iznosa kredita i vrijednosti založene imovine.

(d) Potfaktor: testiranje otpornosti na stres na osnovu prihoda ost varenog tokom preostalog trajanja kredita ³⁴	Stabilni dugoročni prihodi otporni na izuzetno stresne uslove tokom ekonomskog ciklusa	Zadovoljavajući kratkoročni prihodi. Kredit može podnijeti određene finansijske poteškoće. Status neispunjavanja obaveza moguć je samo u teškim ekonomskim uslovima	Neizvjesni kratkoročni prihodi. Novčani tokovi osjetljivi su na stresne situacije koje nisu neuobičajene tokom ekonomskog ciklusa. Može doći do statusa neispunjenja obaveza dužnika za vrijeme privrednog pada	Vrlo neizvjesni prihodi; čak i u uobičajenim ekonomskim uslovima može doći do neispunjavanja obaveza povezanih s nepokretnošću ako se uslovi ne poboljšaju
(e) Potfaktor: likvidnost tržišta	Tržište je strukturirano na svjetskom nivou; imovina je vrlo likvidna	Tržište je svjetsko ili regionalno; imovina je relativno likvidna.	Tržište je regionalno s ograničenim izgledima u kratkoročnom periodu, što podrazumijeva nižu likvidnost.	Lokalno tržište i/ili slaba vidljivost. Mala ili nikakva likvidnost, posebno u tržišnim nišama.
Faktor: političko i zakonodavno okruženje				
(a) Potfaktor: pravni i regulatorni rizici	Pravno uređenje je generalno pogodno za vraćanje u posjed u slučaju neispunjenja obaveza i izvršenju ugovora.	Pravno uređenje je generalno pogodno za vraćanje u posjed u slučaju neispunjenja obaveza i izvršenju ugovora.	Pravno uređenje je generalno pogodno za vraćanje u posjed u slučaju neispunjenja obaveza i izvršenju ugovora, čak i ako vraćanje u posjed može biti dugotrajna i/ili složena.	Loše ili nestabilno zakonodavno i regulatorno okruženje. Pravno uređenje je može učiniti vraćanje u posjed i izvršenje ugovora dugotrajnim ili nemogućim.
(b) Potfaktor: politički rizik, uključujući transferni rizik, s obzirom na vrstu predmeta i mehanizme smanjenja rizika	Vrlo mala izloženost; snažni instrumenti za smanjenje rizika, ako je potrebno	Mala izloženost; zadovoljavajući instrumenti za smanjenje rizika, ako je potrebno	Umjerena izloženost; osrednji mehanizmi smanjenja rizika	Velika izloženost; instrumenti za smanjenje rizika ne postoje ili su slabi
Faktor: karakteristike transakcije				

³⁴ Preostalo trajanje kredita odnosi se na vrijeme koje je preostalo do otplate kredita.

(a) Potfaktor: plan amortizacije	Amortizacija duga bez jednokratne otplate po dospijeću	Amortizacija duga bez ikakve ili s neznatnom jednokratnom otplatom po dospijeću	Amortizacija duga s ograničenom jednokratnom otplatom po dospijeću	Jednokratna otplata ili amortizacija duga sa značajnom jednokratnom otplatom po dospijeću
(b) Potfaktor: tržišni rizik/rizik ciklusa i rizik refinansiranja	Nema izloženosti ili postoji vrlo ograničena izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa budući da očekivani novčani tokovi pokrivaju sve buduće otplate kredita tokom trajanja kredita ³⁵ i nema značajnog vremenskog perioda između novčanih tokova i otplate kredita. Rizik refinansiranja ne postoji ili je vrlo nizak.	Izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa ograničena je jer očekivani novčani tokovi pokrivaju većinu budućih otplata kredita tokom trajanja kredita i nema značajnog vremenskog perioda između novčanih tokova i otplate kredita. Postoji nizak rizik refinansiranja.	Umjerena izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa budući da očekivani novčani tokovi pokrivaju samo dio budućih otplata kredita tokom trajanja kredita ili postoji značajan vremenski period između novčanih tokova i otplate kredita.	Značajna izloženost tržišnom riziku ili riziku ciklusa budući da očekivani novčani tokovi pokrivaju samo mali dio budućih otplata kredita tokom trajanja kredita ili postoji značajan vremenski period između novčanih tokova i otplate kredita.
			Prosječan rizik refinansiranja.	Visok rizik refinansiranja.
(c) Potfaktor: operativni rizik				
• Dozvole/licenciranje (potfaktorska komponenta)	Sve su dozvole dobijene; imovina zadovoljava važeće i predvidive sigurnosne propise.	Sve su dozvole dobijene ili su u postupku dobijanja; imovina zadovoljava važeće i predvidive sigurnosne propise.	Većina dozvola dobijena je ili je u postupku dobijanja, preostale se smatraju rutinskima, imovina zadovoljava važeće i	Problemi u postupku dobijanja svih potrebnih dozvola, možda će trebati revidirati dio planirane konfiguracije i/ili planiranih operacija.

³⁵ Preostalo trajanje kredita odnosi se na vrijeme koje je preostalo do otplate kredita.

			predvidive sigurnosne propise	
Obim i vrsta ugovora o upravljanju i održavanju (potfaktorska komponenta)	Čvrst dugoročan ugovor o upravljanju i održavanju ³⁶ , po mogućnosti s ugovornim podsticajima za uspješnost, i/ili računi rezervi za upravljanje i održavanje (ako je potrebno)	Dugoročan ugovor o upravljanju i održavanju i/ili račun rezervi za upravljanje i održavanje ³⁷ (ako je potrebno)	Ograničen ugovor o upravljanju i održavanju ili račun rezervi za upravljanje i održavanje (ako je potrebno)	Ne postoji ugovor o upravljanju i održavanju: rizik od velikih prekoračenja operativnih troškova uprkos mehanizmima smanjenja rizika
Finansijska snaga subjekta, do sadašnji uspjeh u upravljanju vrstom imovine i sposobnost ponovnog stavljanja na tržište imovine po isteku zakupa (potfaktorska komponenta)	Veliko prethodno iskustvo i velika sposobnost ponovnog stavljanja na tržište	Zadovoljavajući dosadašnji uspjeh i sposobnost ponovnog stavljanja na tržište	Slabo ili kratko prethodno iskustvo i neizvjesna sposobnost ponovnog stavljanja na tržište	Nepostojeće ili nepoznato prethodno iskustvo i nemogućnost ponovnog stavljanja imovine na tržište
Faktor: karakteristike imovine				
(a) Potfaktor: konfiguracija, veličina, dizajn i održavanje (tj. starost, veličina aviona) u poređenju s os talom imovinom na istom tržištu	Velika prednost po pitanju dizajna i održavanja. Konfiguracija je standardna, stoga	Nadprosječan dizajn i održavanje. Standardna konfiguracija, možda s vrlo ograničenim izuzecima – stoga za	Prosječan dizajn i održavanje. Konfiguracija je donekle specifična, zbog čega bi tržište za objekat moglo biti uže.	Ispodprosječan dizajn i održavanje. Imovina je pri kraju svog ekonomskog vijeka. Konfiguracija je vrlo

³⁶ Ugovor o upravljanju i održavanju odnosi se na ugovor između izvođača radova i upravnika. Izvođač radova delegira upravljanje, održavanje i često upravljanje uspješnošću projekta subjektu sa stručnim znanjem u području industrije pod uslovima utvrđenima ugovorom o upravljanju i održavanju (tj. obim, trajanje, odgovornost upravnika, naknade i ugovorna kazna).

³⁷ Račun rezervi za upravljanje i održavanje odnosi se na fond u koji se deponuje novac koji će se iskoristiti za potrebe podmirivanja troškova upravljanja i održavanja projekta.

	za objekat postoji likvidno tržište.	predmet postoji likvidno tržište.		specifična; tržište za objekat vrlo je usko.
(b) Potfaktor: preprodajna vrijednost	Trenutna preprodajna vrijednost je značajno veća od vrijednosti duga.	Preprodajna vrijednost je umjereno veća od vrijednosti duga.	Preprodajna vrijednost je neznatno veća od vrijednosti duga.	Preprodajna vrijednost je manja od vrijednosti duga.
(c) Potfaktor: osjetljivost vrijednosti imovine i likvidnosti na ekonomske cikluse	Vrijednost imovine i likvidnost relativno su neosjetljivi na ekonomske cikluse.	Vrijednost imovine i likvidnost osjetljivi su na ekonomske cikluse.	Vrijednost imovine i likvidnost prilično su osjetljivi na ekonomske cikluse.	Vrijednost imovine i likvidnost vrlo su osjetljivi na ekonomske cikluse.
Faktor: snaga sponzora (uključujući javno-privatna partnerstva)				
(a) Potfaktor: dosadašnje iskustvo i finansijska snaga sponzora	Sponzori s velikim prethodnim iskustvom i visokim finansijskim položajem	Sponzori s dobrim prethodnim iskustvom i dobrim finansijskim položajem	Sponzori s odgovarajućim prethodnim iskustvom i dobrim finansijskim položajem	Sponzori bez prethodnog iskustva ili upitnog prethodnog poslovanja i/ili s finansijskim slabostima
Faktor: sigurnosni paket				
(a) Potfaktor: kontrola nad imovinom	Pravna dokumentacija zajmodavcu omogućava stvarnu kontrolu (npr. prvo ostvareno založno pravo ³⁸ ili struktura zakupa koja uključuje takvo pravo) nad imovinom ili nad	Pravna dokumentacija zajmodavcu omogućava stvarnu kontrolu (npr. ostvareno založno pravo ili struktura zakupa koja uključuje takvo pravo) nad imovinom ili nad društvom koje je vlasnik imovine.	Pravna dokumentacija zajmodavcu omogućava stvarnu kontrolu (npr. ostvareno založno pravo ili struktura zakupa koja uključuje takvo pravo) nad imovinom ili nad društvom koje je vlasnik imovine.	Ugovor pruža nedovoljnu sigurnost zajmodavcu i ostavlja prostor određenom riziku gubitka kontrole nad imovinom.

³⁸ Prvo ostvareno založno pravo odnosi se na založno pravo na imovinu (koja je pod hipotekom kao kolateral) koje je zaštićeno od potraživanja drugih strana. Založno pravo ostvaruje se zabilježbom pri odgovarajućem tijelu sa zakonskim ovlaštenjima kako bi postalo pravno izvršivo, a svako slijedeće potraživanje te imovine dobija podređeni status.

	društvom koje je vlasnik imovine.			
(b) Potfaktor: prava i sredstva koja su raspoloživa zajmodavcu za nadziranje lokacije i stanja imovine	Zajmodavac može nadzirati lokaciju i stanje imovine u bilo kom trenutku i na bilo kom mjestu (redovno izvještavanje, mogućnost vođenja inspekcija).	Zajmodavac može nadzirati lokaciju i stanje imovine gotovo u bilo kom trenutku i na bilo kom mjestu.	Zajmodavac može nadzirati lokaciju i stanje imovine gotovo u bilo kom trenutku i na bilo kom mjestu.	Zajmodavac ima ograničenu mogućnost nadzora lokacije i stanja imovine.
(c) Potfaktor: osiguranje od štete	Snažno pokrće osiguranjem (uključujući kolateralnu štetu) kod društava za osiguranje najvišeg kvaliteta	Zadovoljavajuće pokrće osiguranjem (isključujući kolateralnu štetu) kod društava za osiguranje dobrog kvaliteta	Dobro pokrće osiguranjem (isključujući kolateralnu štetu) kod društava za osiguranje prihvatljivog kvaliteta	Loše pokrće osiguranjem (isključujući kolateralnu štetu) ili kod društava za osiguranje lošeg kvaliteta

Tabela 4. Kriterijumi procjene za izloženosti po osnovu finansiranja robe

Faktori / potfaktori	Kategorija 1	Kategorija 2	Kategorija 3	Kategorija 4
Faktor: finansijska snaga				
(a) Potfaktor: stepen u kom kola teral premašuje potencijalne gu bitke	Snažno	Dobro	Zadovoljavajuće	Slabo
Faktor: političko i zakonodavno okruženje				
(a) Potfaktor: rizik zemlje	Nema rizika zemlje	Ograničena izloženost riziku zemlje (konkretno, ofšor lokacija rezervi je u zemlji u razvoju)	Izloženost riziku zemlje (konkretno, ofšor lokacija rezervi je u zemlji u razvoju)	Velika izloženost riziku zemlje (konkretno, unutrašnje rezerve u zemlji u razvoju)
(b) Potfaktor: smanjenje rizika zemlje	Vrlo veliko smanjenje rizika: čvrsti <i>offshore</i> mehanizmi prvoklasan kupac strateške robe	Veliko smanjenje rizika: <i>offshore</i> mehanizmi strateška roba dobar kupac	Prihvatljivo smanjenje rizika: <i>offshore</i> mehanizmi	Samo djelimično smanjenje rizika: nema <i>offshore</i> mehanizama nestrateška roba slab kupac
			manje strateška roba prihvatljiv kupac	
Faktor: karakteristike imovine				
(a) Potfaktor: likvidnost i podložnost šteti	Roba se kotira na berzi i može se zaštititi putem fjučersa ili OTC instrumenata. Roba nije podložna šteti.	Roba se kotira na berzi i može se zaštititi putem OTC instrumenata. Roba nije podložna šteti.	Roba se ne kotira na berzi, ali je likvidna. Postoji neizvjesnost u pogledu mogućnosti zaštite. Roba nije podložna šteti.	Roba se ne kotira na berzi. Likvidnost je ograničena s obzirom na veličinu i dubinu tržišta. Nema odgovarajućih instrumenata zaštite. Roba je podložna šteti.
Faktor: snaga sponzora (uključujući javno-privatna partnerstva)				

(a) Potfaktor: finansijska snaga trgovca	Vrlo velika, u odnosu na filozofiju trgovanja i rizike	Snažna	Primjerena	Slaba
(b) Potfaktor: prethodno iskustvo, uključujući sposobnost upravljanja logističkim procesom	Opsežno iskustvo s predmetnom vrstom transakcije. Izuzetni rezultati u pogledu uspjeha u poslovanju i troškovne efikasnosti.	Dovoljno iskustvo s predmetnom vrstom transakcije. Nadprosječni rezultati u pogledu uspjeha u poslovanju i troškovne efikasnosti.	Ograničeno iskustvo s predmetnom vrstom transakcije. Prosječni rezultati u pogledu uspjeha u poslovanju i troškovne efikasnosti.	Generalno ograničeno ili neizvjesno prethodno iskustvo. Nestabilni troškovi i dobit.
(c) Potfaktor: mehanizmi kontrole i politike zaštite	Čvrsti standardi za odabir druge ugovorne strane, zaštitu i nadzor	Aдекватni standardi za odabir druge ugovorne strane, zaštitu i nadzor	U dosadašnjem poslovanju nije bilo problema ili su postojali manji problemi	Trgovac je u prethodnom poslovanju snosio značajne gubitke
(d) Potfaktor: kvalitet objavljivanja finansijskih informacija	Izvrсна	Dobra	Zadovoljavajuća	Objavljivanje finansijskih informacija sadržava neke nejasnoće ili je
Faktor: sigurnosni paket				
(a) Potfaktor: kontrola nad imovinom	Prvo ostvareno založno pravo ³⁹ omogućava zajmodavcu pravnu kontrolu nad imovinom u bilo kom trenutku ako je potrebno.	Prvo ostvareno založno pravo omogućava zajmodavcu pravnu kontrolu nad imovinom u bilo kom trenutku ako je potrebno.	U jednom trenutku postupka dolazi do prekida kontrole nad imovinom od strane zajmodavca, ali je to ublaženo znanjem o procesu trgovanja ili ugovorom s trećim preduzetnikom,	Ugovor ostavlja prostora za određeni rizik gubitka kontrole nad imovinom. Naplata bi mogla biti ugrožena.

³⁹ Prvo ostvareno založno pravo odnosi se na založno pravo na imovinu (koja je pod hipotekom kao kolateral) koje je zaštićeno od potraživanja drugih strana. Založno pravo ostvaruje se zabilježbom pri odgovarajućem tijelu sa zakonskim ovlaštenjima kako bi postalo pravno izvršivo, a svako slijedeće potraživanje te imovine dobija podređeni status.

(b) Potfaktor: osiguranje od štete	Snažno pokriće osiguranjem kod društava za osiguranje najvišeg kvaliteta, uključujući kolateralnu štetu	Zadovoljavajuće pokriće osiguranjem (isključujući kolateralnu štetu) kod društava za osiguranje dobrog kvaliteta	Dobro pokriće osiguranjem (isključujući kolateralnu štetu) kod društava za osiguranje prihvatljivog kvaliteta	Slabo pokriće osiguranjem (isključujući kolateralnu štetu) ili pokriće kod društava za osiguranje lošeg kvaliteta

**SMJERNICE
za primjenu definicije statusa neizmirenja obaveza**

Predmet i oblast primjene

1. Ovim smjernicama se bliže uređuju zahtjevi vezani za primjenu definicije statusa neizmirenja obaveza iz člana 218 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija (u daljem tekstu: Odluka).
2. Ove smjernice se primjenjuju u odnosu na:
 - pristup zasnovan na internim rejting-sistemima u skladu sa Dijelom trećim, glava II, odjeljak 3 Odluke;
 - standardizovani pristup za kreditni rizik u skladu sa odredbom iz člana 167 Odluke u kojoj se vrši pozivanje na član 218 Odluke.
3. Kreditna institucija kojoj je odobrena primjena IRB pristupa treba da primijeni zahtjeve definisane ovim smjernicama za IRB pristup na sve izloženosti. U slučajevima kada je kreditnoj instituciji prethodno odobreno trajno izuzeće od primjene IRB pristupa u skladu sa članom 192 Odluke, ili kada joj je odobrena postupna primjena IRB pristupa u skladu sa članom 171 Odluke, takva kreditna institucija može da primijeni zahtjeve definisane ovim smjernicama za standardizovani pristup za odgovarajuće izloženosti pod trajnim izuzećem od primjene IRB pristupa, ili izloženosti uključene u plan za postupno uvođenje.

Kriterijum kašnjenja u utvrđivanju statusa neizmirenja obaveza

2.1. Brojanje dana kašnjenja

4. Za potrebe primjene člana 218 stav 1 tačka 2 Odluke, kada bilo koji iznos glavnice, kamata ili naknada nije plaćen na datum dospelja, potrebno je da kreditna institucija te iznose smatra dospeljom neizmirenom kreditnom obavezom. U slučaju izmjena plana otplate, u skladu sa članom 218 stav 3 tačka 5 Odluke, potrebno je da kreditna institucija u svojim politikama definiše da se brojanje dana kašnjenja zasniva na izmijenjenom planu otplate.
5. U slučaju kada kreditni aranžman izričito dozvoljava dužniku da pod određenim uslovima izmijeni plan, obustavi ili odloži plaćanja i u kojem dužnik djeluje u skladu sa svojim pravom iz ugovora, izmijenjene, obustavljene ili odložene rate ne treba da se tretiraju kao dospjele, već je brojanje dana kašnjenja potrebno zasnovati na novom planu od trenutka utvrđenog tim planom. Međutim, ako dužnik izmijeni plan otplate, obustavi ili odloži plaćanja, kreditna institucija treba da izvrši analizu razloga za takvu izmjenu i da procijeni moguće indicije vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti moći

da izmiri svoje obaveze u skladu sa članom 218 st. 1 i 4 Odluke i u skladu sa odjeljkom III. ovih smjernica.

6. U slučaju kada je izmirenje obaveza obustavljeno na osnovu zakonske mogućnosti ili drugih zakonskih ograničenja, potrebno je obustaviti i brojanje dana kašnjenja tokom tog perioda. Međutim, u takvim situacijama kreditna institucija treba da izvrši analizu, u slučajevima kada je to moguće, razloga za korišćenje mogućnosti za takvo obustavljanje i treba da procijeni moguće nagovještaje vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze u skladu sa članom 218 st. 1 i 4 Odluke i u skladu sa odjeljkom III. ovih smjernica.
7. U slučaju kada je izmirenje obaveza predmet spora između dužnika i kreditne institucije brojanje dana kašnjenja može da se obustavi do okončanja spora ako je pri tome ispunjen najmanje jedan od sljedećih uslova:
 - spor između dužnika i kreditne institucije u vezi sa postojanjem ili iznosom kreditne obaveze pokrenut je pred sudom, ili je pokrenut drugi formalni postupak pred ovlaštenim eksternim organom koji će rezultirati obavezujućom odlukom u skladu sa važećim zakonskim okvirom na relevantnom području sudske nadležnosti, ili
 - u specifičnom slučaju lizinga, upućena je formalna žalba instituciji o predmetu ugovora, a osnovanost tužbe potvrđena je nezavisnom internom revizijom, internom validacijom ili je potvrdila druga uporediva nezavisna jedinica za reviziju.
8. U slučaju promjene dužnika zbog spajanja ili promjene vlasništva dužnika ili bilo koje druge slične transakcije, brojanje dana kašnjenja treba da počne od trenutka u kojem je drugo lice ili subjekat postalo dužno da izmiri obavezu. Brojanje dana kašnjenja ne mijenja se u slučaju promjene naziva dužnika.
9. Obračun ukupnog iznosa dospjelih neizmirenih obaveza koje se odnose na bilo koju kreditnu obavezu dužnika prema kreditnoj instituciji, njenom matičnom društvu ili bilo kojem od njenih zavisnih lica, a koje su kreditne institucije u obavezi da obračunaju u cilju upoređivanja sa pragom materijalnosti iz člana 218 st. 7 i 9 Odluke, treba da se uradi na način da učestalost obračuna omogućava blagovremeno utvrđivanje nastanka statusa neizmirenja obaveza. Kreditna institucija treba da obezbijedi da informacije o danima kašnjenja i o nastanku statusa neizmirenja obaveza budu ažurne u svakoj situaciji u kojoj se ove informacije koriste prilikom odlučivanja, u internom procesu upravljanja rizicima, u internom ili eksternom izvještavanju i u procesima obračuna zahtjeva za kapital. U slučajevima kada kreditna institucija ne obračunava dane kašnjenja na dnevnoj osnovi, kreditna institucija treba da obezbijedi da datum nastanka statusa neizmirenja obaveza bude utvrđen na datum na koji je ispunjenje kriterijuma kašnjenja zaista nastalo.
10. Klasifikacija dužnika u status neizmirenja obaveza ne treba da bude praćena dodatnom ekspertskom procjenom. Nakon što dužnik ispuni kriterijum kašnjenja, smatraće se da su sve izloženosti prema tom dužniku u statusu neizmirenja obaveza, osim ako se ne ispuni jedan od sljedećih uslova:

- izloženosti se mogu posmatrati kao izloženosti prema *ritejlu* i kreditna institucija primjenjuje definiciju statusa neizmirenja obaveza na nivou pojedinog kreditnog proizvoda;
- smatra se da je nastupio tzv. „slučaj tehničkog kašnjenja” u skladu sa tačkom 8 ovih smjernica.

2.2. Slučajevi tehničkog kašnjenja

11. Slučajevima tehničkog kašnjenja smatraju se samo situacije kada:

- je kreditna institucija utvrdila da je status neizmirenja obaveza rezultat greške u podacima ili u sistemu kreditne institucije, što uključuje greške ručnog unosa u standardizovanim postupcima, a isključuje greške vezane za odobravanje kredita,
- je kreditna institucija utvrdila da je status neizmirenja obaveza posljedica neizvršenja, neuspjelog ili zakašnjelog izvršenja platne transakcije koju je dužnik pokrenuo ili postoji dokaz da je plaćanje bilo neuspješno zbog greške u sistemu plaćanja,
- zbog prirode transakcije postoji vremenski razmak između trenutka kad je kreditna institucija primila plaćanje i trenutka kad je to plaćanje alocirano na odgovarajući račun, pa je zbog toga plaćanje koje je izvršeno prije isteka roka od 90 dana evidentirano na računu klijenta nakon isteka roka od 90 dana kašnjenja,
- u specifičnim slučajevima aranžmana o otkupu potraživanja u kojima su otkupljena potraživanja evidentirana u bilansu kreditne institucije, a prekoračen je prag materijalnosti iz člana 218 st. 7 ili 9 Odluke, ali ni kod jednog od potraživanja od dužnika ne postoji kašnjenje duže od 30 dana.

12. Slučajevi tehničkog kašnjenja ne treba da se smatraju statusom neizmirenja obaveza u skladu sa članom 218 Odluke. Potrebno je da kreditna institucija ispravi sve utvrđene greške koje su dovele do nastanka tehničkog kašnjenja u najkraćem mogućem roku.

Ako kreditna institucija primjenjuje IRB pristup, slučajevi tehničkog zakašnjenja treba da budu uklonjeni iz seta referentnih podataka o izloženostima koje su u statusu neizmirenja obaveze, a koji se koristi u cilju procjene parametara rizika.

2.3. Poseban tretman za izloženosti prema centralnoj vladi, organima lokalne samouprave i subjektima javnog sektora

13. Kreditna institucija može da primjenjuje poseban tretman na izloženosti prema centralnoj vladi, organima lokalne samouprave i subjektima javnog sektora ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- ugovor se odnosi na nabavku robe i usluga, a postupak zahtijeva izvršavanje određenih kontrolnih postupaka u vezi sa izvršenjem ugovora prije nego što plaćanje može biti izvršeno. To se naročito odnosi na izloženosti koje proizilaze iz ugovora o otkupu potraživanja ili na slične vrste aranžmana, ali se ne odnosi na finansijske instrumente kao što su obveznice,

- izuzev odlaganja plaćanja, ne postoji ni jedan drugi nagovještaj vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze kao što je utvrđeno u skladu sa članom 218 stav 1 tačka 1 i stav 4 Odluke i ovim smjernicama, a finansijsko stanje dužnika je dobro i ne postoje opravdane sumnje da obaveza neće biti izmirena u potpunost, uključujući i eventualna dospelja neizmirena potraživanja po osnovu kamata, i
 - kašnjenje u izmirivanju obaveze ne traje duže od 180 dana.
14. Kreditna institucija koja odluči da primijeni posebni tretman iz tačke 13 ovih smjernica dužna na te izloženosti primijeni sljedeće:
- da ih ne uključi u obračun praga materijalnosti za ostale izloženosti prema tom dužniku,
 - da ih ne tretira kao da su u statusu neizmirenja obaveza u smislu člana 218 Odluke, i
 - da ih jasno dokumentuje kao izloženosti na koje se primjenjuje poseban tretman.

2.4.Tretman aranžmana o otkupu potraživanja

15. U slučaju postojanja aranžmana o otkupu potraživanja pri čemu ustupljena potraživanja nijesu prikazana u bilansu faktora, a faktor je direktno odgovoran klijentu do određenog dogovorenog procenta, brojanje dana kašnjenja treba da počne od trenutka kada račun faktoringa ima dugovni saldo, tj. od trenutka kada avansi plaćeni na ime potraživanja prelaze procenat dogovoren između faktora i klijenta. U cilju određivanja dospeljih neizmirenih stavki faktorovog klijenta, kreditna institucija treba da primijeni sljedeće
- uporedi ukupni dugovni saldo računa faktoringa i sve ostale dospelje neizmirene obaveze klijenta u bilansu faktora sa apsolutnom komponentom praga materijalnosti koji je odredila Centralna banka u skladu sa članom 218 stav 3 tačka 4 Odluke,
 - uporedi odnos između iznosa iz odredbe alineje 1 ove tačke i ukupnog iznosa trenutne vrijednosti računa faktoringa, tj. vrijednosti avansa plaćenih na ime potraživanja i svih drugih izloženosti koje se nalaze u bilansu, a odnose se na kreditne obaveze klijenta, sa relativnom komponentom praga materijalnosti koji je odredila Centralna banka u skladu sa članom 218 stav 3 tačka 4 Odluke.
16. Kod aranžmana o otkupu potraživanja u kojima su otkupljena potraživanja prikazana u bilansu faktora i faktor ima izloženosti prema dužnicima klijenta, brojanje dana kašnjenja treba da počne od trenutka kad plaćanje za jedno potraživanje postane dospeljo. U ovom slučaju, za kreditnu instituciju koje primjenjuje IRB pristup, na osnovu činjenice da su ustupljena potraživanja u stvari otkupljena potraživanja, u slučajevima kada su zadovoljeni kriterijumi iz člana 196 Odluke, ili u slučajevima potraživanja otkupljenih od privrednih društava, kriterijumi iz člana 195 Odluke, moguće je primijeniti definiciju statusa neizmirenja obaveza kao u slučaju izloženosti prema ritejlu skladu sa odjeljkom VII. ovih smjernica.

17. Ako kreditna institucija priznaje događaje vezane za rizik razvodnjavanja otkupljenih potraživanja, ne treba smatrati da ti događaji vode do nastanka statusa neizmirenja obaveza na strani dužnika. U slučajevima kada je iznos potraživanja smanjen kao posljedica događaja vezanih za rizik razvodnjavanja kao što su diskonti, odbici, netiranje ili kreditni zapisi (CLN) koje je izdao prodavac, smanjeni iznos potraživanja treba da se uključi u obračun dana kašnjenja. U slučajevima kada postoji spor između dužnika i prodavca, a takav događaj se tretira kao povezan sa rizikom razvodnjavanja, brojanje dana kašnjenja treba zaustaviti dok se spor ne riješi.
18. Događaji kod kojih se priznaje povezanost sa rizikom razvodnjavanja i koji su zbog toga isključeni iz utvrđivanja nastanka statusa neizmirenja obaveza treba da budu uključeni u obračun zahtjeva za kapital ili internog kapitala za rizik razvodnjavanja. U slučaju kada kreditna institucija priznaje značajan broj događaja povezanih sa rizikom razvodnjavanja, treba da analizira i dokumentuje razloge takvih događaja i da procijeni moguće nagovještaje vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze u skladu sa članom 218 st. 1 i 4 Odluke, a u skladu sa odjeljkom V. ovih smjernica.
19. U slučaju kada dužnik nije bio na odgovarajući način obaviješten o tome da je faktorov klijent ustupio potraživanja, a kreditna institucija ima dokaze da je plaćanje klijentu za potraživanja izvršeno, kreditna institucija treba da smatra da se radi o dospjelim neizmirenih potraživanjima. U slučaju kada je dužnik na odgovarajući način obaviješten o ustupanju potraživanja, ali je ipak izvršio plaćanje klijentu, kreditna institucija treba da nastavi da broji dane kašnjenja u skladu sa uslovima potraživanja.
20. U specifičnom slučaju neobjavljenih aranžmana o otkupu potraživanja, u kojem dužnik nije obaviješten o ustupanju potraživanja, ali su otkupljena potraživanja unešena u bilans faktora, brojanje dana kašnjenja treba da počne od trenutka koji je dogovoren sa klijentom o tome kad bi plaćanja dužnika trebalo da budu prebačena sa klijenta na faktora.

2.5. Određivanje praga materijalnosti

21. Kreditna institucija treba da primijeni prag materijalnosti za dospjele neizmirene kreditne obaveze koji je utvrđen u članu 218 st. 7 i 9 Odluke. Kreditna institucija može da utvrdi nastanak statusa neizmirenja obaveza na osnovu nižeg praga ako može da dokaže da je taj niži prag relevantni nagovještaj vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze i ako ne rezultira prekomjernim brojem statusa neizmirenja obaveza koji se ubrzo nakon toga vraćaju u status izmirenja obaveza ili smanjenjem zahtjeva za kapital. U ovom slučaju kreditna institucija treba da u svojim bazama podataka evidentira informacije o okidaču nastanka statusa neizmirenja obaveza kao dodatnu specificiranu indiciju vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze.

Indicije vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze

3.1. Nepriznavanje kamatnih prihoda i prihoda od provizija i naknada

22. U cilju utvrđivanja vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze u skladu sa članom 218 stav 4 tačka 1 Odluke, kreditna institucija treba da smatra da postoji vjerovatnoća da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze u slučajevima kada kamatni prihodi vezani za kreditne obaveze više nijesu priznati u bilansu uspjeha kreditne institucije zbog smanjenja kreditnog kvaliteta obaveze.

3.2. Specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik

23. U cilju utvrđivanja vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze u skladu sa članom 218 stav 4 tačka 2 Odluke, sve sljedeće specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik (SCRA) treba da se smatraju posljedicom uočenog značajnog pogoršanja kreditnog kvaliteta obaveze i zbog toga treba da se smatraju nagovještajem vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze:
- gubici priznati u bilansu uspjeha za instrumente mjerene po fer vrijednosti, koji prema primjenjivom računovodstvenom okviru umanjuju vrijednost zbog kreditnog rizika,
 - gubici proizašli iz trenutnih ili prošlih događaja koji utiču na značajnu pojedinačnu izloženost ili izloženosti koje nijesu pojedinačno značajne, ali se vrednuju pojedinačno ili zajednički.
24. Specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik koji obuhvataju gubitke kod kojih istorijske vrijednosti, pročišćene trenutno uočljivim podacima, upućuju na to da je do gubitka došlo, ali kreditna institucija još nije prepoznala koja je pojedinačna izloženost pretrpjela te gubitke („nastali ali neprikazani gubici”) ne treba da se smatraju nagovještajem vjerovatnoće da određeni dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze.
25. U slučajevima kada kreditna institucija izloženost smatra obezvrijeđenom, takav slučaj treba da se posmatra kao dodatni nagovještaj vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti da izmiri svoje obaveze i zbog toga treba smatrati da se dužnik nalazi u statusu neizmirenja obaveza bez obzira na to da li postoje neke specifične ispravke vrijednosti za kreditni rizik koje su dodijeljene toj izloženosti. U slučajevima kada se, izloženosti kod kojih postoje nastali ali neprikazani gubici, u skladu sa računovodstvenim okvirom, tretiraju kao obezvrijeđene, te situacije ne treba tretirati kao nagovještaje vjerovatnoće da dužnik neće u potpunosti izmiriti svoje obaveze.
26. U slučajevima kada kreditna institucija tretira izloženost na način da smatra da je njena vrijednost umanjena na osnovu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (IFRS-9) - Finansijski instrumenti, tj. raspoređuje tu izloženost u Stage 3 (u skladu sa IFRS-9), za takvu izloženost treba smatrati da je u statusu neizmirenja obaveza, osim kada se za izloženost smatra da je njena vrijednost umanjena zbog kašnjenja u plaćanju, pa je zadovoljen jedan ili više od sljedećih uslova:

- kreditna institucija zamijenila je 90 dana kašnjenja sa 180 dana (u skladu sa članom 218 stav 1 tačka 2 Odluke), a tako produžen rok ne primjenjuje se u svrhu priznavanja umanjene vrijednosti obaveze,
 - pragovi materijalnosti iz člana 218 st. 7 i 9 Odluke nijesu prekršeni,
 - izloženost je priznata kao tehnička situacija zakašnjenja, u skladu sa tačkom 11 ovih smjernica,
 - izloženost zadovoljava uslove iz tačke 13 ovih smjernica.
27. U slučajevima kada kreditna institucija primjenjuje i IFRS-9 i drugi računovodstveni okvir, treba da odabere da li će klasifikovati izloženosti tako da im dodijeli status neizmirenja obaveza u skladu sa tač. 23 do 25, ili u skladu sa tačkom 26 ovih smjernica. Nakon realizacije tog izbora, kreditna institucija treba nastaviti da ga dosljedno primjenjuje.

3.3. Prodaja kreditne izloženosti

28. U cilju utvrđivanja vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze iz člana 218 stav 4 tačka 3 Odluke, kreditna institucija treba da uzme u obzir prirodu i značajnost gubitka povezanog sa prodajom kreditnih izloženosti, a u skladu sa tač. 29 do 34 ovih smjernica. Transakcije u okviru tradicionalne sekjuritizacije, koje uključuju značajan prenos rizika, kao i bilo koju intragrupnu prodaju kreditnih izloženosti, treba smatrati prodajom kreditnih izloženosti.
29. Kreditna institucija treba da analizira razloge za prodaju kreditnih izloženosti, kao i razloge za bilo koje gubitke, koji se pritom priznaju. U slučajevima kada razlozi za prodaju kreditnih izloženosti nijesu bili povezani sa kreditnim rizikom, kao u slučajevima kada postoji potreba povećanja likvidnosti kreditne institucije ili u slučajevima promjene u poslovnoj strategiji i kada institucija ne smatra kreditni kvalitet tih izloženosti umanjenim, ekonomski gubitak povezan sa prodajom tih izloženosti ne treba smatrati kao gubitak po osnovu kredita. U tom slučaju, prodaju ne treba smatrati indicijom statusa neizmirenja obaveza, čak i u slučajevima kada je gubitak značajan, pod uslovom da postoji adekvatno, dokumentovano opravdanje za tretiranje gubitka kod prodaje kao gubitka koji nije po osnovu kredita. Kreditna institucija može posebno posmatrati gubitak do koga je došlo zbog prodaje kreditnih izloženosti, kao gubitak koji nije po osnovu kredita, u slučajevima kada se imovina koja se prodaje javno trguje (npr. na berzi) i koja se mjeri po fer vrijednosti. Međutim, u slučajevima kada je gubitak do koga je došlo zbog prodaje kreditnih izloženosti povezan sa kreditnim kvalitetom samih izloženosti, a naročito u slučaju kada kreditna institucija prodaje kreditne izloženosti zbog njihovog umanjenog kvaliteta, kreditna institucija treba da analizira značajnost ekonomskog gubitka pa se to, u slučaju kada je ekonomski gubitak značajan, treba smatrati indicijom statusa neizmirenja obaveza.
30. Kreditna institucija treba da odredi prag pri kom se ekonomski gubitak po osnovu kredita povezan sa prodajom kreditnih izloženosti smatra značajnim (pri čemu on ne

bi trebalo da bude viši od 5%), a taj prag treba izračunavati primjenom sljedeće formule

$$L = \frac{E - P}{E}$$

gdje je:

L - ekonomski gubitak povezan sa prodajom kreditnih izloženosti,

E - ukupni preostali iznos izloženosti koje se prodaju, uključujući kamate i naknade i

P - dogovorena cijena po kojoj su izloženosti prodane.

31. U cilju procjene značajnosti ukupnog ekonomskog gubitka povezanog sa prodajom kreditnih izloženosti, kreditna institucija treba da izračuna ekonomski gubitak i uporedi ga sa pragom iz tačke 30 ovih smjernica. U slučaju kada je ekonomski gubitak veći od tog praga, kreditna institucija treba da smatra da su te kreditne izloženosti u statusu neizmirenja obaveza.
32. Prodaja kreditnih izloženosti može biti izvršena prije ili nakon što im je utvrđen status neizmirenja obaveza. U slučaju kreditnih institucija koje primjenjuju IRB pristup, nezavisno od trenutka prodaje, ako je prodaja bila povezana sa značajnim ekonomskim gubitkom na osnovu kredita, informaciju o gubitku treba na odgovarajući način evidentirati i sačuvati u cilju procjene parametara rizika.
33. Ako je prodaja kreditne izloženosti, uz značajan ekonomski gubitak na osnovu kredita, izvršena prije utvrđivanja nastanka statusa neizmirenja obaveza po toj izloženosti, trenutak prodaje treba smatrati trenutkom u kom je nastao status neizmirenja obaveza. U slučaju djelimične prodaje ukupnih obaveza dužnika, pri čemu je prodaja povezana sa značajnim ekonomskim gubitkom na osnovu kredita, za sve preostale izloženosti prema tom dužniku treba smatrati da se nalaze u statusu neizmirenja obaveza, osim ako su izloženosti priznate kao izloženosti prema ritejlu, a kreditna institucija primjenjuje definiciju statusa neizmirenja obaveza na nivou proizvoda.
34. U slučaju prodaje portfolija izloženosti, tretman individualnih kreditnih izloženosti u okviru tog portfolia treba odrediti u skladu sa načinom određivanja cijene portfolia. U slučaju kada je cijena ukupnog portfolia definisana određivanjem diskonta na individualne kreditne izloženosti, značajnost ekonomskog gubitka na osnovu kredita treba procijeniti pojedinačno za svaku izloženost koja se nalazi u portfoliu. Međutim, u slučajevima kada je cijena bila određena samo na nivou portfolia, značajnost ekonomskog gubitka na osnovu kredita može biti procijenjena na nivou portfolia. U tom slučaju, ukoliko je prag koji je definisan u tački 27 ovih smjernica prekršen, za sve kreditne izloženosti u tom portfoliu treba smatrati da su bile u statusu neizmirenja obaveza u trenutku prodaje.

3.4. Restrukturiranje izloženosti

35. U cilju utvrđivanja vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze iz člana 218 stav 4 tačka 4 Odluke, restrukturiranje nastupa kada su dužniku koji je suočen ili će uskoro biti suočen sa problemima u ispunjavanju svojih finansijskih obaveza odobrene olakšice, kao što je utvrđeno odlukom kojom se uređuje klasifikacija aktive u kreditnim institucijama.
36. Polazeći od toga da, u skladu sa članom 218 stav 4 tačka 4 Odluke, treba smatrati da je na strani dužnika nastupio status neizmirenja obaveza u slučajevima kada je vjerovatno da će restrukturiranjem doći do umanjenja finansijske obaveze, u slučajevima kada se razmatraju restrukturirane izloženosti, dužnika treba klasifikovati u status neizmirenja obaveza samo ako će odgovarajuće mjere restrukturiranja vjerovatno dovesti do umanjene finansijske obaveze.
37. Kreditna institucija treba da odrediti prag za umanjenju finansijsku obavezu koja je uzrokovana značajnim otpisom ili odlaganjem plaćanja glavnice, kamata ili naknada (taj prag ne bi trebalo da bude veći od 1%), a izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$DO = \frac{NPV_0 - NPV_1}{NPV_0}$$

pri čemu je:

DO - umanjena finansijska obaveza,

NPV_0 - neto sadašnja vrijednost novčanih tokova (uključujući neplaćene iznose kamata i naknada), očekivanih na osnovu ugovornih obaveza prije izmjena odredbi i uslova ugovora, diskontovanih primjenom početne efektivne kamatne stope klijenta,

NPV_1 - neto sadašnja vrijednost novčanih tokova, očekivanih na osnovu novog aranžmana, diskontovanih primjenom početne efektivne kamatne stope klijenta.

38. U cilju utvrđivanja vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze (u skladu sa članom 218 stav 4 tačka 4 Odluke, za svako restrukturiranje kreditna institucija treba da izračuna umanjenju finansijsku obavezu i uporedi je sa pragom iz tačke 37 ovih smjernica. U slučaju kada je umanjena finansijska obaveza veća od tog praga, za te izloženosti treba smatrati da su u statusu neizmirenja obaveza. Međutim, ako je umanjena finansijska obaveza ispod određenog praga, naročito u slučaju kada je neto sadašnja vrijednost očekivanih tokova novca (zasnovanih na aranžmanu restrukturiranja) veća od neto sadašnje vrijednosti očekivanih tokova novca prije izmjena odredbi i uslova, kreditna institucija treba da procijeni da li kod takvih izloženosti postoje druge indicije vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze. U slučaju kada kreditna institucija opravdano sumnja u vjerovatnoću da će

dužnik svoje obaveze blagovremeno izmiriti u cjelosti, u skladu sa novim aranžmanom, treba smatrati da se dužnik nalazi u statusu neizmirenja obaveza. Pokazatelji koji mogu upućivati na vjerovatnoću da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze uključuju sljedeće:

- visoko jednokratno plaćanje predviđeno za kraj plana otplate,
- nestandardan plan otplate, u kom su na početku plana otplate predviđeni znatno niži iznosi plaćanja,
- veliki grejs period na početku plana otplate,
- izloženosti prema dužniku su više puta bile restrukturirane.

39. Bilo koji ustupci odobreni dužniku, koji se već nalazi u statusu neizmirenja obaveza treba da rezultiraju klasifikovanjem dužnika u stanje restrukturiranja. Sve izloženosti klasifikovane kao nekvalitetne restrukturirane izloženosti, u skladu sa odlukom kojom se uređuje klasifikacija aktive kreditnih institucija, treba klasifikovati u status neizmirenja obaveza i kao restrukturirane.

40. U slučaju kada je bilo koja izmjena plana izmirivanja kreditnih obaveza (u skladu sa članom 218 stav 2 tačka 5 Odluke rezultat finansijskih problema dužnika, kreditna institucija treba da procijeni da li je restrukturiranje izvršeno i postoje li indicije vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze.

3.5. Stečaj dužnika

41. U cilju utvrđivanja vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze (u skladu sa članom 218 stav 4 tač. 5 i 6 Odluke, kreditna institucija treba da u svojim internim politikama jasno odredi koje se vrste aranžmana smatraju postupcima ili mjerama zaštite sličnim stečaju, uzimajući u obzir sve relevantne pravne okvire, kao i sljedeće tipične karakteristike takvih zaštitnih mjera:

- sistem zaštite obuhvata sve povjerioce ili sve povjerioce sa neobezbijeđenim potraživanjima;
- odredbe i uslovi sistema zaštite odobrio je sud ili drugi odgovarajući javni organ;
- odredbe i uslovi sistema zaštite uključuju privremeni prekid plaćanja ili djelimičan otkup duga;
- mjere uključuju određeni oblik kontrole nad upravljanjem privrednim društvom i njegovom imovinom;
- ako sistem zaštite ne uspije ostvariti cilj, privredno društvo će vjerovatno biti likvidirano.

42. Kreditna institucija treba da kao mjere zaštite slične stečaju tretira i aranžmane država članica koje u skladu sa propisima EU predstavljaju mjere slične stečaju, kao i aranžmane trećih zemalja koji po svojoj suštini predstavljaju mjere zaštite slične stečaju.

3.5. Ostale indicije vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze

43. Kreditna institucija treba da u svojim internim politikama i procedurama utvrdi ostale dodatne indicije vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze (pored onih utvrđenih članom 218 stav 4 Odluke). Ove dodatne indicije treba da budu specificirane prema vrsti izloženosti (kako je definisana članom 161 stav 1 tačka 2 Odluke), odražavajući njihove specifičnosti i treba da budu određene u odnosu na sve poslovne linije, pravna lica ili geografske lokacije. Postojanje dodatnih indicija vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze treba da rezultira automatskom reklasifikacijom izloženosti u status neizmirenja obaveza ili da pokrene procjenu individualnih slučajeva i može da uključuje indicije zasnovane na sopstvenim ili eksternim informacijama.
44. Moguće indicije vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze, a koje bi kreditna institucija mogla da uzme u obzir na osnovu internih informacija uključuju sljedeće:
- izvori stalnih prihoda dužnika nijesu više dostupni za izmirivanje rata,
 - postoji opravdana zabrinutost u vezi sa budućom sposobnošću dužnika za stvaranjem stabilnih i dovoljnih tokova novca,
 - ukupni nivo finansijskog leveridža dužnika značajno se povećao ili postoje opravdana očekivanja oko takvih promjena u vezi sa finansijskim leveridžom,
 - dužnik je prekršio odredbe ugovora o kreditu,
 - kreditna institucija je aktivirala bilo koju vrstu kolaterala, uključujući jemstva,
 - kod izloženosti prema pojedinačnom licu: nastanak statusa neizmirenja obaveza za privredno društvo u potpunom vlasništvu pojedinca, pri čemu taj pojedinac lično jemči za sve obaveze trgovačkog društva,
 - činjenica da je značajan dio ukupnih obaveza dužnika u statusu neizmirenja obaveza kod izloženosti prema ritejlu za koje se definicija statusa neizmirenja obaveza primjenjuje na nivou pojedinačnog kreditnog proizvoda,
 - izvještavanje o izloženosti kao nekvalitetnoj izloženosti, u skladu sa propisom Centralne banke kojim se uređuje izvještavanje o nekvalitetnim izloženostima kreditnih institucija, osim u slučajevima kada je kreditna institucije zamijenila period kašnjenja od 90 dana periodom od 180 dana (u skladu sa članom 218 stav 1 tačka 2 Odluke).
45. Kreditna institucija treba da uzme u obzir i informacije koje se nalaze u eksternim bazama podataka, uključujući kreditne registre, makroekonomske pokazatelje i javne izvore informacija, uključujući članke u medijima i izvještaje finansijskih analitičara. Indicije vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze, a koje bi kreditna institucija mogla uzeti u obzir na osnovu eksternih informacija, uključuju sljedeće:
- u odgovarajućim kreditnim registrima evidentirana su značajna kašnjenja u plaćanjima ostalim povjericima,
 - kriza u sektoru u kojem ugovorna strana posluje u kombinaciji sa slabim položajem druge ugovorne strane u tom sektoru,

- nestanak aktivnog tržišta za finansijsku imovinu zbog finansijskih problema dužnika,
 - kreditna institucija posjeduje informaciju da je treća strana, a naročito ako se radi o drugoj kreditnoj instituciji, pokrenula stečajni postupak nad dužnikom ili sličnu zaštitnu mjeru.
46. Prilikom utvrđivanja kriterijuma za vjerovatnoću da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze, kreditna institucija treba da uzme u obzir odnose u okviru grupe povezanih lica. Kreditna institucija naročito treba da odredi u svojim internim politikama situacije u kojima nastanak statusa neizmirenja obaveza kod jednog dužnika u okviru grupe povezanih lica dovodi do efekta širenja statusa neizmirenja obaveza na druge subjekte u okviru te grupe. Takve odredbe treba da budu u skladu sa odgovarajućim politikama za raspoređivanje izloženosti prema pojedinom dužniku prema rejting - kategorijama za dužnike i prema grupi povezanih lica (u skladu sa članom 191 stav 1 tačka 4 Odluke). U slučajevima kada takvi kriterijumi nijesu utvrđeni za nestandardnu situaciju (u slučaju nastanka statusa neizmirenja obaveza na strani dužnika koji je dio grupe povezanih lica), kreditna institucija treba da procijeni na pojedinačnoj osnovi moguću vjerovatnoću da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze za sve subjekte u okviru te grupe.
47. U slučajevima kada kreditna institucija kupi ili kreira finansijsku imovinu, uz značajan diskont, treba da procijeni da li taj diskont odražava pogoršani kreditni kvalitet dužnika i da li postoje određene indicije statusa neizmirenja obaveza, u skladu sa ovim smjernicama. Procjena vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze treba da se odnosi na ukupan iznos koji dužnik duguje, nezavisno od cijene koju je kreditna institucija platila za tu imovinu. Ta procjena može se zasnivati na dubinskoj analizi sprovedenoj prije kupovine imovine ili na analizi sprovedenoj u računovodstvene svrhe u cilju utvrđivanja da li je vrijednost imovine umanjena.
48. Kreditna institucija treba da ima odgovarajuće politike i procedure za otkrivanje kreditnih prevara. Obično se u trenutku otkrivanja kreditne prevare izloženost već nalazi u statusu neizmirenja obaveza na osnovu značajnih kašnjenja u pogledu plaćanja. Međutim, ako se kreditna prevara otkrije prije priznavanja statusa neizmirenja obaveza, to treba smatrati dodatnom indicijom vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze.

3.6. Postupci upravljanja u vezi sa vjerovatnoćom da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze

49. Kreditna institucija treba da uspostavi politike koje se odnose na definiciju statusa neizmirenja obaveza, u cilju obezbjeđivanja njene dosljedne i efikasne primjene, a naročito treba da ima jasne politike i procedure u vezi sa primjenom kriterijuma za utvrđivanje vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze (u skladu sa članom 218 stav 4 Odluke) i sve ostale indicije vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze koje određuje institucija obuhvatajući sve vrste izloženosti

(kako je definisano članom 161 stav 1, tačka 2 Odluke), u odnosu na sve poslovne linije, pravna lica i geografske lokacije.

50. U odnosu na svaku pojedinačnu indiciju vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze, kreditna institucija treba da utvrde odgovarajuće metode za njihovu identifikaciju, uključujući izvore informacija i učestalost praćenja. Izvori informacija treba da uključuju i interne i eksterne izvore, kao i naročito odgovarajuće eksterne baze podataka i registre.

Primjena definicije statusa neizmirenja obaveza u eksternim podacima

51. Kreditna institucija koje primjenjuju IRB pristup i koristi eksterne podatke u cilju procjene parametara rizika (u skladu sa članom 218 stav 5 Odluke) treba da primijene zahtjeve utvrđene iz tač. 52 do 55 ovih smjernica.
52. U cilju izvršenja obaveza utvrđenih članom 218 stav 5 Odluke, kreditna institucija treba da:
- potvrdi da je definicija statusa neizmirenja obaveza koja se primjenjuje u slučaju eksternih podataka u skladu sa odredbama člana 218 Odluke,
 - potvrdi da je definicija statusa neizmirenja obaveza koja se primjenjuje u slučaju eksternih podataka usklađena sa definicijom koju kreditna institucija primjenjuje u slučaju odgovarajućih portfolija izloženosti, uključujući naročito:
 - a) brojanje i broj dana kašnjenja na osnovu kojih se pokreće nastanak statusa neizmirenja obaveza,
 - b) strukturu i nivo praga materijalnosti za neizmirene dospjele kreditne obaveze,
 - c) definiciju restrukturiranja na osnovu koje se pokreće nastanak statusa neizmirenja obaveza,
 - d) vrstu i nivo specifičnih ispravki vrijednosti za kreditni rizik na osnovu kojih se pokreće nastanak statusa neizmirenja obaveza, i
 - e) kriterijume za povratak u status ispunjavanja obaveza, i
 - dokumentuje izvore eksternih podataka, definiciju statusa neizmirenja obaveza koja se primjenjuje u slučaju eksternih podataka i dokumentije sprovedenu analizu i sve utvrđene razlike.
53. Za svaku razliku u vezi sa definicijom statusa neizmirenja obaveza, koja je utvrđena procjenom iz tačke 52 ovih smjernica, kreditna institucija treba da:
- procijeni da li bi prilagođavanje prema internoj definiciji statusa neizmirenja obaveza rezultiralo povećanom ili smanjenom stopom statusa neizmirenja obaveza ili je to nemoguće utvrditi,
 - sprovede odgovarajuće ispravke u eksternim podacima ili da bude u mogućnosti pokazati da je ta razlika zanemarljiva u smislu efekta na sve parametre rizika i zahtjeve za kapital.

54. S obzirom na cjelokupnost razlika utvrđenih u definiciji statusa neizmirenja obaveza koje su rezultat procjene iz tačke 52 ovih smjernica i uzimajući u obzir ispravke sprovedene u skladu sa tačkom 53 odredba pod b) ovih smjernica kreditna institucija treba da bude u mogućnosti da pokaže Centralnoj banci da je postignuta većinska usklađenost sa internom definicijom statusa neizmirenja obaveza, uključujući (u slučajevima kada je to moguće) poređenje stope statusa neizmirenja obaveza u internim podacima kod odgovarajuće vrste izloženosti sa eksternim podacima.
55. U slučaju kada je procjenom iz tačke 52 ovih smjernica utvrđena razlike u definiciji statusa neizmirenja obaveza (za koje je postupkom iz stava 53 ovih smjernica otkriveno da nijesu zanemarljive), ali nijesu ni otklonjive ispravkama u eksternim podacima, kreditna institucija mora da primijeni odgovarajuću maržu konzervativnosti u procjeni parametara rizika (u skladu sa članom 198 stav 1 tačka 6 Odluke). U tom slučaju, kreditna institucija treba da obezbijedi da ta dodatna marža konzervativnosti odražava značajnost preostalih razlika u definiciji statusa neizmirenja obaveza i njihovog mogućeg uticaja na sve parametre rizika.

Kriterijumi za ponovno sticanje statusa ispunjavanja obaveza

5.1. Minimalni uslovi za ponovno dodjeljivanje statusa ispunjavanja obaveza

56. Za svrhu primjene člana 218 stav 13 Odluke, osim u slučajevima na koje se odnosi tačka 54 ovih smjernica, kreditna institucija treba da primijeni sljedeće:
- utvrdi da više ne postoje okidači statusa neizmirenja obaveza za izloženosti koje su prethodno bile u statusu neizmirenja obaveza, pri čemu je prošlo najmanje tri mjeseca od trenutka kad je prestalo ispunjavanje uslova iz člana 218 stav 1 tačka 5 i stav 4 Odluke,
 - uzme u obzir ponašanje dužnika tokom perioda iz odredbe pod a) ove tačke,
 - uzme u obzir finansijsko stanje dužnika tokom perioda iz odredbe pod a) ove tačke,
 - nakon isteka perioda iz odredbe pod a) ove tačke izvrši procjenu i u slučaju da kreditna institucija i dalje smatra da postoji vjerovatnoća da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze, ne uzimajući u obzir mogućnost naplate iz kolaterala, izloženost treba da nastavi da klasifikuje kao izloženost u statusu neispunjavanje obaveza sve dok ne bude uvjerena da su poboljšanja kreditnog kvaliteta stvarna i trajna,
 - uslovi utvrđeni al. 1 do 4 ove tačke treba da budu ispunjeni i u odnosu na nove izloženosti prema dužniku, a naročito u slučaju ako su prethodne izloženosti prema tom dužniku, kod kojih je nastupio status neizmirenja obaveza, bile prodane ili otpisane.

Kreditna institucija može da primijeni period utvrđen u stavu 1 alineja 1 ove tačke na sve izloženosti ili može primijeniti različite periode za različite vrste izloženosti.

57. Za svrhu primjene člana 218 stav 13 Odluke i u slučajevima kada se restrukturiranje u skladu sa tačkom 35 ovih smjernica primjenjuje na izloženosti u statusu

neizmirenja obaveza, nezavisno od toga da li je takvo restrukturiranje izvršeno prije ili nakon utvrđivanja statusa neizmirenja obaveza, kreditna institucija treba da utvrdi da više ne postoje okidači statusa neizmirenja obaveza za izloženosti koje su prethodno bile u statusu neizmirenja obaveza, pri čemu je protekla najmanje jedna godina od posljednjeg od sljedećih događaja:

- trenutka uvođenja mjera restrukturiranja,
- trenutka kada je izloženost klasifikovana kao izloženost u statusu neizmirenja obaveza,
- kraja perioda početka uključenog u aranžman o restrukturiranju.

58. Kreditna institucija treba da izloženostima ponovo dodijeli status ispunjavanja obaveza nakon isteka perioda od najmanje jedne godine utvrđenog u tački 60 ovih smjernica, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- tokom tog perioda dužnik je izvršio značajno plaćanje, a smatra se da je značajno plaćanje izvršeno ako je dužnik platio, putem redovnih plaćanja u skladu sa aranžmanom o restrukturiranju, ukupan iznos koji je jednak iznosu prethodno dospjelih neizmirenih obaveza (ako su postojale dospjele neizmirene obaveze) ili iznosu koji je otpisan (ako nijesu postojale dospjele neizmirene obaveze) na osnovu mjera restrukturiranja,
- tokom tog perioda plaćanja su vršena redovno u skladu sa planom koji se primjenjuje nakon aranžmana o restrukturiranju,
- ne postoje dospjele neizmirene kreditne obaveze u skladu sa planom koji se primjenjuje nakon aranžmana o restrukturiranju,
- ne postoji vjerovatnoća da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze kao što je utvrđeno članom 218 stav 4 Odluke, niti bilo koje dodatne indicije vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze koje određuje kreditna institucija,
- kreditna institucija smatra da je vjerovatno da će dužnik u cjelosti izmiriti kreditne obaveze u skladu sa planom koji se primjenjuje nakon aranžmana o restrukturiranju ne uzimajući u obzir mogućnost naplate iz kolaterala. Pri ovoj procjeni kreditna institucija treba da posebno prouči situacije u kojima su za kraj plana otplate predviđena znatno veća plaćanja ili jedno veliko jednokratno plaćanje,
- uslovi utvrđeni odredbama pod a) do e) ove tačke treba da budu ispunjeni i u odnosu na nove izloženosti prema dužniku, a naročito u slučajevima kada su prethodne izloženosti prema tom dužniku, kod kojih je provedeno restrukturiranje, bile prodane ili otpisane.

59. U slučaju promjene dužnika zbog događaja kao što je spajanje ili promjena vlasništva dužnika ili bilo koje slične transakcije, kreditna institucija ne treba da primijeni tačku 58 odredbu pod a) ovih smjernica, a u slučaju promjene naziva dužnika kreditna institucija treba da primijeni tu odredbu.

5.2 Praćenje efikasnosti politike

60. Za svrhe primjene člana 218 stav 13 Odluke kreditna institucija treba da odredi jasne kriterijume i politike vezane za to kada se dužniku može ponovo dodijeliti status ispunjavanja obaveza, a naročito:

- kada se može smatrati da je poboljšanje finansijskog stanja dužnika dovoljno da omogućava potpunu i blagovremenu otplatu kreditnih obaveza, i
 - kada se zapravo može očekivati otplata čak i u slučajevima kada postoji poboljšanje finansijskog stanja dužnika u skladu sa odredbom pod a) ove tačke.
61. Kreditna institucija treba da redovno prati efikasnost svojih politika iz tačke 60 ovih smjernica, a naročito treba da prati i analizira:
- promjene statusa dužnika ili proizvoda,
 - efekte usvojenih politika na stope oporavka izloženosti u statusu neizmirenja obaveza,
 - efekte usvojenih politika na pojavu višestrukih statusa neizmirenja obaveza.
62. Očekuje se da će kreditna institucija imati ograničen broj dužnika kod kojih će status neizmirenja obaveza nastupiti ubrzo nakon ponovnog sticanja statusa ispunjavanja obaveza. U slučaju nastanka značajnog broja višestrukih statusa neizmirenja obaveza kreditna institucija treba da preispita svoje politike u odnosu na reklasifikaciju izloženosti.
63. Analiza promjena u statusu dužnika ili proizvoda treba naročito da bude uzeta u obzir za svrhe određivanja perioda iz tač. 57 i 58 ovih smjernica. Kreditna institucije može da utvrdi duže periode za izloženosti koje su bile klasifikovane kao izloženosti u statusu neizmirenja obaveza u prethodna 24 mjeseca.

Dosljednost u primjeni definicije statusa neizmirenja obaveza

6.1. Pregled

64. Kreditna institucija treba da uspostavi adekvatne mehanizme i procedure sa ciljem obezbjeđivanja sprovođenja i ispravne primjene definicije statusa neizmirenja obaveza, i da naročito obezbijedi:
- da status neizmirenja obaveza za pojedinog dužnika bude dosljedno utvrđen na nivou čitave kreditne institucije imajući u vidu sve izloženosti tog dužnika u svim odgovarajućim IT sistemima, uključujući i sve pravne subjekte u okviru grupe, kao i sve sve geografske lokacije u skladu sa tač. 65 do 67 ovih smjernica, odnosno, u slučajevima izloženosti prema ritejlu, u skladu sa tač. 77 do 79 ovih smjernica,
 - da se primijeni jedno od sljedećeg:
 - a) da se ista definicija statusa neizmirenja obaveza primjenjuje dosljedno na nivou kreditne institucije, njenog matičnog društva i u bilo kojoj od njenih zavisnih društava, s obzirom na različite vrste izloženosti, ili
 - b) u slučajevima kada se primjenjuju različite definicije statusa neizmirenja obaveza bilo u okviru grupe ili s obzirom na različite vrste izloženosti, područje primjene svake od definicija statusa neizmirenja obaveza treba da jasno određeno, u skladu sa tač. 68 do 70 ovih smjernica.

6.2. Dosljedno utvrđivanje statusa neizmirenja obaveza pojedinog dužnika

65. U cilju primjene tačke 64 odredba pod a) ovih smjernica, kreditna institucija treba da primijeni adekvatne procedure i mehanizme sa ciljem obezbjeđivanja da se status neizmirenja obaveza pojedinog dužnika utvrdi dosljedno na nivou čitave kreditne institucije umajući u vidu sve izloženosti prema tom dužniku u svim odgovarajućim IT sistemima, uključujući i sve pravne subjekte u okviru grupe grupe, kao i sve geografske lokacije na kojima kreditna institucija posluje i na druge načine osim preko pravnih subjekata.
66. U slučaju kada je razmjena podataka o klijentima između različitih pravnih subjekata, u okviru kreditne institucije, njenog matičnog ili bilo kojeg zavisnog društva zabranjena na osnovu propisa o zaštiti potrošača, bankarskoj tajni ili drugog propisa što dovodi do nedosljednosti pri utvrđivanju statusa neizmirenja obaveza dužnika, kreditna institucija treba da obavijesti Centralnu banku o tim pravnim preprekama, a ako primjenjuju IRB pristup treba da procijeni i značajnost nedosljednosti u utvrđivanju statusa neizmirenja obaveza dužnika i njihov mogući efekat na procjenu parametara rizika.
67. U slučaju kada je utvrđivanje statusa neizmirenja obaveza dužnika, na način koji bi bio potpuno dosljedan na nivou čitave kreditne institucije izuzetno teško jer zahtijeva razvoj centralizovanih baza podataka svih klijenata ili sprovođenje drugih mehanizama ili procedura za svrhu provjere statusa svakog klijenta u svakom od subjekata u okviru grupe, kreditna institucija ne treba da primijeni takve mehanizme ili procedure ako može pokazati da efekat nedosljednog prikazivanja nije značajan jer između odgovarajućih subjekata u okviru grupe ne postoje zajednički klijenti, ili je njihov broj vrlo ograničen, a izloženosti prema takvim klijentima nijesu značajne.

6.3. Dosljedna primjena definicije statusa neizmirenja obaveza s obzirom na vrste izloženosti

68. Za svrhe primjene tačke 64 odredba pod b) ovih smjernica, kreditna institucija, njeno matično ili bilo koje zavisno društvo treba da primjenjuju istu definiciju statusa neizmirenja obaveza za pojedinu vrstu izloženosti na način utvrđen članom 161 stav 1 tačka 2 Odluke. Moguća je primjena različitih definicija statusa neizmirenja obaveza uzimajući u obzir različite vrste izloženosti, uključujući i određene pravne subjekte u okviru grupe, kao i geografske lokacije na kojima kreditna institucija djeluje i na druge načine osim preko pravnih subjekata i u slučajevima kada je to opravdano primjenom znatno različitih praksi internog upravljanja rizikom ili različitim zakonskim zahtjevima koji se primjenjuju u različitim područjima nadležnosti, a naročito uzimajući u obzir razloge kao što su:
- različiti pragovi značajnosti koje određuju nadležna tijela u svojim oblastima nadležnosti,
 - kada se u skladu sa članom 218 stav 1 tačka 2 Odluke, u pojedinim oblastima nadležnosti za određene vrste izloženosti primjenjuje rok kašnjenja od 180 dana umjesto roka od 90 dana,

- određivanje dodatnih indicija vjerojatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze, a koje su specifične u odnosu na određene pravne subjekte, geografske lokacije ili vrste izloženosti.
69. Za svrhe primjene tačke 64 odredba pod b) alineja 2 ovih smjernica, kao i slučaju kada se primjenjuju različite definicije statusa neizmirenja obaveza s obzirom na vrste izloženosti u skladu sa tačkom 67 ovih smjernica, interne procedure kreditne institucije koje se odnose na definiciju statusa neizmirenja obaveza treba da obezbijede:
- da je područje primjene svake definicije jasno utvrđeno, i
 - da se definicija statusa neizmirenja obaveza koja je utvrđena za određenu vrstu izloženosti, za određene pravne subjekte ili za određenu geografsku lokaciju primjenjuje dosljedno na sve izloženosti u okviru oblasti primjene svake odgovarajuće definicije statusa neizmirenja obaveza.
70. Dodatno, u slučaju kada kreditna institucija primjenjuje IRB pristup, primjena različitih definicija statusa neizmirenja obaveza mora se na odgovarajući način odražavati u procjenama parametara rizika u slučaju rejting-sistema čije područje primjene obuhvata različite definicije statusa neizmirenja obaveza.

Primjena definicije statusa neizmirenja obaveza za izloženosti prema ritejlu

7.1. Nivo primjene definicije statusa neizmirenja obaveza za izloženosti prema ritejlu

71. U skladu sa članom 218 stav 2 Odluke, u slučaju izloženosti prema ritejlu kreditna institucija može da primijeni definiciju statusa neizmirenja obaveza na nivo pojedinog kreditnog proizvoda umjesto u odnosu na ukupne obaveze dužnika. Zbog toga, naročito kreditna institucija koja primjenjuje IRB pristup, može primijeniti definiciju statusa neizmirenja obaveza na nivo pojedinog kreditnog proizvoda u slučaju izloženosti prema ritejlu kako je utvrđeno u članu 165 stav 5 Odluke. Kreditna institucija koje primjenjuje standardizovani pristup može umjesto toga primijeniti definiciju statusa neizmirenja obaveza na nivou pojedinog kreditnog proizvoda za sve izloženosti koje ispunjavaju kriterijume određene u članu 140 Odluke, čak i u slučajevima kad su neke od tih izloženosti razvrstane u različite kategorije izloženosti za potrebe dodjeljivanja pondera rizika, kao što su izloženosti obezbijeđene nepokretnostima.
72. Kreditna institucija treba da odabere nivo primjene definicije statusa neizmirenja obaveza između dužnika i pojedinog kreditnog proizvoda za sve izloženosti prema ritejlu na način koji odražava njihove prakse internih procesa upravljanja rizicima.
73. Kreditna institucije može da primijeni definiciju statusa neizmirenja obaveza na nivou dužnika za neke vrste izloženosti prema ritejlu kao i na nivou pojedinog kreditnog proizvoda za druge vrste, ako je to dobro opravdano praksom internih procesa upravljanja rizicima, npr. zbog različitih poslovnih modela zavisnih društava i u slučaju kada postoje dokazi da je broj situacija u kojima se na iste klijente primjenjuju različite

definicije statusa neizmirenja obaveza na različitim nivoima primjene ograničen na strogi minimum.

74. U slučaju kada kreditna institucija odluči da koristi različite nivoe primjene definicije statusa neizmirenja obaveza za različite vrste izloženosti prema *ritejlu*, u skladu sa tačkom 73 ovih smjernica, treba da obezbijedi da je područje primjene svake definicije statusa neizmirenja obaveza jasno određeno te da se primjenjuje dosljedno tokom vremena za različite vrste izloženosti prema *ritejlu*. U slučaju institucija koje primjenjuju IRB pristup procjene rizika trebaju ispravno odražavati definiciju statusa neizmirenja obaveza koja se primjenjuje s obzirom na svaku pojedinu vrstu izloženosti.
75. U slučaju kada kreditna institucija koristi različite nivoe primjene definicije statusa neizmirenja obaveza s obzirom na određene portfolije izloženosti prema *ritejlu*, postupanje sa zajedničkim klijentima u tim portfolijima treba da bude određeno u internim politikama i procedurama kreditne institucije. Naročito, u slučaju kada izloženost na koju se primjenjuje definicija statusa neizmirenja obaveza na nivou dužnika ispunjava jedan ili oba uslova iz člana 218 stav 1 tač. 1 ili 2 Odluke, tada za sve izloženosti prema tom dužniku treba smatrati da su u statusu neizmirenja obaveza, uključujući one na koje se primjenjuje definicija statusa neizmirenja obaveza na nivou pojedinog kreditnog proizvoda. U slučaju kada izloženost na koju se primjenjuje definicija statusa neizmirenja obaveza na nivou pojedinog kreditnog proizvoda ispunjava te uslove, preostale izloženosti prema tom dužniku ne treba da automatski budu reklasifikovane u status neizmirenja obaveza. Međutim, kreditna institucija može klasifikovati te ostale izloženosti u status neizmirenja obaveza na osnovu ostalih razmatranja vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze u skladu sa odredbama iz tač 77 do 76 ovih smjernica.
76. Pravila iz tačke 75 ovih smjernica treba primijeniti i na dužnike prema kojima se postupa na osnovu standardizovanog pristupa, gdje neke izloženosti prema dužniku ispunjavaju zahtjeve utvrđene članom 140 Odluke, ali su ostale izloženosti prema istom dužniku u obliku hartija od vrijednosti, pa se zbog toga ne smatraju izloženostima prema *ritejlu*. U slučajevima kada izloženost u obliku hartija od vrijednosti ispunjava jedan ili oba uslova iz člana 218 stav 1 tač. 1 ili 2 Odluke, za sve izloženosti prema tom dužniku treba smatrati da su u statusu neizmirenja obaveza. U slučaju kada izloženost koja ispunjava zahtjeve iz člana 140 Odluke ispunjava te uslove, a kreditna institucija primjenjuje definiciju statusa neizmirenja obaveza na nivou pojedinog kreditnog proizvoda, preostale izloženosti prema dužniku ne treba da automatski budu reklasifikovane u status neizmirenja obaveza. Međutim, kreditna institucija može klasifikovati te ostale izloženosti u status neizmirenja obaveza na osnovu ostalih razmatranja vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze u skladu sa odredbama iz tač. 77 do 79 ovih smjernica.

7.2. Primjena definicije statusa neizmirenja obaveza za izloženosti prema ritejlu na nivou proizvoda

77. U slučaju kada je, u skladu sa članom 218 stav 2 Odluke, definicija statusa neizmirenja obaveza primijenjena na nivou pojedinog kreditnog proizvoda s obzirom na izloženosti prema ritejlu, kreditna institucije ne treba da automatski smatra da se različite izloženosti prema istom dužniku nalaze istovremeno u statusu neizmirenja obaveza. Međutim, kreditna institucije treba uzeti u obzir da su neke indicije statusa neizmirenja obaveza povezane sa stanjem dužnika, a ne u statusu pojedine izloženosti. Ovo se naročito odnosi na vjerovatnoću da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze s obzirom na stečaj dužnika, u skladu sa članom 218 stav 4 tač. 5 i 6 Odluke. U slučaju kada postoje takve indicije statusa neizmirenja obaveza, kreditna institucija treba da smatra da su sve izloženosti prema istom dužniku u statusu neizmirenja obaveza nezavisno od nivoa primjene definicije statusa neizmirenja obaveza.
78. Kreditna institucija treba da razmotri i ostale indicije vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze i specificirati, u skladu sa svojim internim politikama i procedurama, koje indicije vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze odražavaju opšte stanje dužnika, a ne pojedine izloženosti. U slučaju kada postoje takve druge indicije vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze, za sve izloženosti prema dužniku treba smatrati da su u statusu neizmirenja obaveza, nezavisno od nivoa primjene definicije statusa neizmirenja obaveza.
79. Dodatno, u slučajevima kada se znatan dio izloženosti prema dužniku nalazi u statusu neizmirenja obaveza, kreditna institucija može smatrati da je malo vjerovatno da će ostale obaveze tog dužnika biti izmirene u cjelosti bez ne uzimajući u obzir mogućnost naplate iz kolateralu pa mogu i za te preostale izloženosti smatrati da se nalaze u statusu neizmirenja obaveza.

7.3. Primjena definicije statusa neizmirenja obaveza za izloženosti prema ritejlu na nivou dužnika

80. Primjena definicije statusa neizmirenja obaveza za izloženosti prema ritejlu na nivou dužnika podrazumijeva da, u slučaju kada bilo koja kreditna obaveza dužnika ispunjava jedan ili oba uslova iz člana 218 stav 1. tač. 1 ili 2 Odluke, tada za sve izloženosti prema tom dužniku treba smatrati da su u statusu neizmirenja obaveza. Kreditna institucija koja odluči da primijeni definiciju statusa neizmirenja obaveza za izloženosti prema ritejlu na nivou dužnika treba da specificira u svojim internim politikama i procedurama detaljna pravila o postupanju sa zajedničkim kreditnim obavezama i širenju statusa neizmirenja obaveza među izloženostima.
81. Kreditna institucija treba da zajedničkom kreditnom obavezom smatra izloženost dva ili više dužnika koji su jednako odgovorni za otplatu kreditne obaveze. To se ne odnosi na kreditnu obavezu pojedinog dužnika koja je obezbijedena u obliku jemstva ili drugog oblika kreditne zaštite za koju odgovara drugi pojedinac ili subjekat.

82. U slučaju ispunjavanja jednog ili oba uslova iz člana 218 stav 1 tač. 1 ili 2 Odluke, s obzirom na zajedničku kreditnu obavezu dva ili više dužnika, kreditna institucija treba da smatra da su sve ostale zajedničke kreditne obaveze sa istim dužnicima i sve pojedinačne izloženosti prema tim dužnicima u statusu neizmirenja obaveza, osim ako mogu opravdati da priznavanje statusa neizmirenja obaveza u slučaju pojedinih izloženosti nije prikladno jer je ispunjen barem jedan od sljedećih uslova:
- odlaganje u plaćanju zajedničke kreditne obaveze rezultat je spora između pojedinih dužnika koji učestvuju u zajedničkoj kreditnoj obavezi, a koji je pokrenut pred sudom ili u okviru drugog formalnog postupka kojeg sprovodi ovlašćeni organ i koji rezultira obavezujućom odlukom u skladu sa važećim pravnim okvirom na odgovarajućem području sudske nadležnosti i ne postoji razlog za zabrinutost u vezi sa finansijskom situacijom pojedinih dužnika,
 - zajednička kreditna obaveza predstavlja dio koji nije značajan u odnosu na ukupne obaveze pojedinog dužnika.
83. Nastanak statusa neizmirenja obaveza u slučaju jedne zajedničke kreditne obaveze ne treba dovesti do nastanka statusa neizmirenja obaveza u slučaju drugih zajedničkih kreditnih obaveza pojedinih dužnika sa drugim pojedincima ili subjektima koji nijesu uključeni u kreditnu obavezu kod koje je prvo nastao status neizmirenja obaveza; međutim, kreditna institucija treba da procijeni da li je status neizmirenja obaveza u slučaju te zajedničke kreditne obaveze ujedno i vjerovatnoća da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze s obzirom na ostale zajedničke kreditne obaveze u kojima učestvuje.
84. U slučaju kada je ispunjen jedan ili oba uslova iz člana 218 stav 1 tač. 1 ili 2 Odluke, s obzirom na kreditnu obavezu pojedinog dužnika, taj status neizmirenja obaveza ne treba da automatski dovede do širenja statusa neizmirenja obaveza na bilo koju zajedničku kreditnu obavezu tog dužnika. Međutim, kreditna institucija treba da procijeni takve zajedničke kreditne obaveze sa ciljem utvrđivanja moguće vjerovatnoće da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze, s obzirom na nastali status neizmirenja obaveza jednog od dužnika. U svakom slučaju, ako se svi pojedini dužnici zajedničke kreditne obaveze nalaze u statusu neizmirenja obaveza, za njihove zajedničke kreditne obaveze treba automatski smatrati da se nalaze u statusu neispunjavanja obaveza.
85. Kreditna institucija treba da prepozna i utvrdi, na osnovu analize odgovarajućih propisa na određenom području sudske nadležnosti, u svojim internim politikama i procedurama, načine utvrđivanja onih dužnika koji se u skladu sa propisima mogu smatrati u potpunosti odgovornima za određene obaveze za koje su odgovorni solidarno sa drugim dužnicima i zbog toga odgovaraju u potpunosti za čitavi iznos tih obaveza, pri čemu treba isključiti kreditne obaveze pojedinih dužnika koje su obezbijeđene obliku jemstvom ili drugim oblikom kreditne zaštite za koje odgovara drugi pojedinac ili subjekt. Tipičan primjer predstavlja bračni par kod kojeg, na osnovu specifičnih zakonskih odredbi primjenljivih u određenom području nadležnosti, nije moguće dijeliti bračnu tekovinu.

U slučaju pune solidarne odgovornosti za sve obaveze, nastanak statusa neizmirenja obaveza jednog od takvih dužnika treba smatrati indicijom moguće vjerovatnoće da drugi dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze i zbog toga kreditna institucija treba da procijeni da li treba za pojedinačne i zajedničke kreditne obaveze tih dužnika smatrati da se nalaze u statusu neizmirenja obaveza. U slučaju u kojem jedan od solidarnih dužnika koji su zakonski potpuno odgovorni za sve obaveze ima zajedničku kreditnu obavezu sa drugim klijentom, kreditna institucija treba da procijeniti da li postoji vjerovatnoća da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze i u vezi sa drugim zajedničkim kreditnim obavezama u koje su uključene treće strane.

86. Kreditna institucija treba da analizira i vrste pravnih lica u odgovarajućim područjima sudske nadležnosti i stepen odgovornosti vlasnika, partnera, akcionara ili menadžera u odnosu na obaveze privrednog društva, a koje zavise od pravnog oblika pravnog lica. U slučaju kada je pojedinac u potpunosti odgovoran za obaveze privrednog društva, nastanak statusa neizmirenja obaveza u slučaju obaveza tog privrednog društva treba da rezultirati time da se i za tog pojedinca smatra da se nalazi u statusu neizmirenja obaveza. U slučaju kada takva puna odgovornost za obaveze privrednog društva ne postoji, kreditna institucija treba da procijeni vlasnike, partnere i značajne akcionare društva koje se nalazi u statusu neizmirenja obaveza u vezi sa mogućom vjerovatnoćom da neće u cjelosti izmiriti svoje sopstvene individualne obaveze.
87. Dodatno, u slučaju pojedinačnog preduzetnika gdje je pojedinac potpuno odgovoran i za svoje privatne i za svoje poslovne obaveze, a za njih odgovara i svojom privatnom i poslovnim imovinom nastanak statusa neizmirenja obaveza za bilo koju od njegovih privatnih i poslovnih obaveza bi trebalo da uzrokuje da se za sve privatne i poslovne obaveze takvog pojedinca smatra da se nalaze u statusu neizmirenja obaveza.
88. U slučaju kada je definicija statusa neizmirenja obaveza primijenjena na nivou dužnika u slučaju izloženosti prema ritejlu, prag značajnosti treba takođe da bude primijenjen na nivou dužnika. Kreditna institucija treba da u svojim internim politikama i procedurama jasno utvrdi postupanje u vezi sa zajedničkim kreditnim obavezama u vezi sa primjenom praga značajnosti.
89. Zajedničkog dužnika, tj. specifičnu grupu pojedinačnih dužnika koji imaju zajedničku obavezu prema kreditnoj instituciji treba tretirati kao posebnog dužnika u odnosu na svakog od pojedinačnih dužnika koji pripada toj grupi. U slučaju da dođe do kašnjenja u plaćanju u vezi sa zajedničkom kreditnom obavezom, značajnost takvog kašnjenja treba procijeniti primjenom praga značajnosti iz člana 218 stav 3. tačka 4 Odluke na sve zajedničke kreditne obaveze koje se odnose na specifičnu grupu dužnika. U tu svrhu pojedinačne izloženosti prema dužnicima koji učestvuju u zajedničkoj kreditnoj obavezi ili bilo kojoj drugoj podgrupi tih dužnika ne treba uzimati u obzir. Međutim, u slučajevima kada je prag značajnosti zajedničkog

dužnika koji je izračunat na taj način prekršen, za sve zajedničke kreditne obaveze te grupe dužnika, kao i za sve pojedinačne izloženosti prema dužnicima koji učestvuju u zajedničkoj kreditnoj obavezi treba smatrati da se nalaze u statusu neizmirenja obaveza, osim ako je ispunjen neki od uslova utvrđenih u tački 82 ovih smjernica.

90. Kada dođe do kašnjenja u plaćanju u vezi sa pojedinačnom kreditnom obavezom, značajnost takvog kašnjenja treba procijeniti primjenom praga značajnosti iz člana 218 st. 7 ili 9 Odluke na sve pojedinačne kreditne obaveze tog dužnika, bez uzimanja u obzir bilo koje zajedničke kreditne obaveze tog dužnika u kojoj učestvuje sa ostalim pojedincima ili subjektima. U slučaju u kojem je prag značajnosti izračunat na taj način prekršen, za sve pojedinačne izloženosti prema tom dužniku treba smatrati da se nalaze u statusu neizmirenja obaveza.

Dokumentacija, interne politike i procesi upravljanja rizicima

8.1. Blagovremenost utvrđivanja statusa neizmirenja obaveza

91. Kreditna institucija treba da ima efikasne postupke pomoću kojih može da pribavi odgovarajuće informacije sa ciljem blagovremenog utvrđivanja statusa neizmirenja obaveza i pomoću kojih može usmjeriti sve odgovarajuće informacije u najkraćem mogućem roku i, ako je moguće, na automatizovan način, prema zaposlenim koji su zaduženi za odlučivanje o kreditima i više, a naročito:
- ako se primjenjuju automatizovani postupci, kao što je brojanje dana kašnjenja, utvrđivanje indicija statusa neizmirenja obaveza treba da se vrši na dnevnoj osnovi,
 - ako se primjenjuju ručni postupci, kao što je provjeravanje eksternih izvora i baza podataka, analiza nadzornih popisa, analiza popisa restrukturiranih izloženosti ili utvrđivanja specifičnih ispravaka vrijednosti za kreditni rizik, te informacije trebaju biti ažurirane dovoljno često da bi se moglo garantovati blagovremeno utvrđivanje nastanka statusa neizmirenja obaveza.
92. Kreditna institucija treba da redovno provjerava da li su sve restrukturirane nekvalitetne izloženosti klasifikovane u status neizmirenja obaveza i kao restrukturirane. Kreditna institucija treba redovno da analizira i restrukturirane kvalitetne izloženosti sa ciljem utvrđivanja da li kod nekih od tih izloženosti postoji vjerovatnoća da dužnik neće u cjelosti izmiriti svoje obaveze u skladu sa članom 218 stav 4 tačka 4 Odluke i u skladu sa tač. 34 do 40 ovih smjernica.
93. Kontrolnim mehanizmima treba se obezbijediti da se odgovarajuće informacije koriste u procesu utvrđivanja nastanka statusa neizmirenja obaveza neposredno nakon prikupljanja tih podataka. Sve izloženosti prema dužniku koji je u statusu neizmirenja obaveza ili sve odgovarajuće izloženosti u slučaju primjene definicije statusa neizmirenja obaveza na nivou pojedinog kreditnog proizvoda u slučaju izloženosti prema *ritejlu* treba da budu označene kao takve u svim odgovarajućim IT sistemima bez neopravdanog kašnjenja. Ako dođe do kašnjenja u označavanju

nastanka statusa neizmirenja obaveza, takva kašnjenja ne bi trebalo da dovedu do grešaka ili nedosljednosti u procesima upravljanja rizicima, izvještavanju o rizicima, izračunavanju zahtjeva za regulatorni kapital ili u korišćenju podataka u postupku kvantifikacije rizika. Naročito treba obezbijediti da se podacima internog i eksternog izvještavanja prikazuje situacija u kojoj su sve izloženosti ispravno klasifikovane.

8.2. Dokumentovanje

94. Kreditna institucija treba da dokumentuje svoje politike u odnosu na definiciju statusa neizmirenja obaveza uključujući sve pokretače utvrđivanja statusa neizmirenja obaveza i izlazne kriterijume, kao i jasno utvrđeno područje primjene definicije statusa neizmirenja obaveza, a naročito da:
- dokumentuje operacionalizaciju svih indicija statusa neizmirenja obaveza,
 - dokumentuje operacionalizaciju kriterijuma za reklasifikaciju dužnika iz statusa neizmirenja obaveza u status ispunjavanja obaveza, i
 - održava ažurirani registar svih definicija statusa neizmirenja obaveza.
95. Za svrhe primjene tačke 94 stav 1 odredba pod a) ovih smjernica kreditna institucija treba da dokumentuje primjenu definicije statusa neizmirenja obaveza na detaljan način uključivanjem operacionalizacije svih indicija neispunjavanja obaveza, uključujući postupak, izvore informacija i odgovornosti za utvrđivanje posebnih indicija neispunjavanja obaveza.
96. Za svrhe primjene tačke 94 stav 1 odredba pod b) ovih smjernica, kreditna institucija treba da dokumentuje operacionalizaciju kriterijuma za reklasifikaciju dužnika iz statusa neizmirenja obaveza u status ispunjavanja obaveza, uključujući postupke, izvore informacija i odgovornosti dodijeljene odgovarajućim licima u kreditnoj instituciji.
97. Za svrhe primjene tač. 95 i 96 ovih smjernica, dokumentacija treba da obuhvati opise svih automatizovanih mehanizama i ručnih postupaka, a u slučaju kada se kvalitativne indicije za utvrđivanje neispunjavanja obaveza ili kriterijumi za vraćanje u status ispunjavanja obaveza primjenjuju ručno, treba obezbijediti dovoljno detaljne opise radi olakšavanja svim odgovornom licima opšte razumijevanje i dosljednu primjenu tih postupaka.
98. Za svrhe primjene tačke 94 stav 1 odredba pod c) ovih smjernica, kreditna institucija treba da održava ažurirani registar sa svim sadašnjim i prethodnim verzijama definicija statusa neizmirenja obaveza, počevši minimalno od datuma početka primjene ovih smjernica. Informacije treba da, kao minimum obuhvate:
- oblast primjene definicije statusa neizmirenja obaveza, ako postoji više od jedne definicije koja se primjenjuje u okviru kreditne institucije, njenog matičnog društva ili bilo kojeg od njenih zavisnih društava,
 - tijelo koje odobrava definiciju, odnosno definicije statusa neizmirenja obaveza i datum odobrenja za svaku od tih definicija statusa neizmirenja obaveza;

- datum uvođenja svake definicije statusa neizmirenja obaveza,
- kratak opis svih izmjena koje su napravljene u odnosu na prethodnu verziju, i
- u slučaju kreditne institucije kojoj je odobrena primjena IRB pristupa: dodijeljenu kategoriju promjene, datum podnošenja zahtjeva Centralnoj banci i, ako je primjenjivo, datum odobrenja Centralne banke.

8.3. Zahtjevi vezani za interno upravljanje za kreditne institucije koje primjenjuju IRB pristup

99. Kreditna institucija koja primjenjuje IRB pristup treba da uspostavi odgovarajuće mehanizme i procedure sa ciljem obezbjeđivanja sprovođenja i ispravne primjene definicije statusa neizmirenja obaveza, a naročito da obezbijedi:
- da definiciju statusa neizmirenja obaveza i područje njene primjene odobri upravni odbor i više rukovodstvo kreditne institucije u skladu sa članom 208 stav 1 Odluke,
 - da se definicija statusa neizmirenja obaveza koristi dosljedno za svrhe izračunavanja zahtjeva za kapital i da ima smislenu ulogu u internim procesima upravljanja rizicima i to na način da se koristi minimalno u oblasti praćenja izloženosti i u internom izvještavanju namijenjenom potrebama višeg rukovodstva i upravnog odbora,
 - da interna revizija redovno pregleda pouzdanost i efikasnost postupaka koje koristi kreditna institucija pri utvrđivanju statusa neizmirenja obaveza, a uzimajući u obzir posebno blagovremenost utvrđivanja statusa neizmirenja obaveza na koje se odnose tač. 91 do 93 ovih smjernica i obezbijedi da se zaključci postupka interne revizije i sa njima povezane preporuke, kao i mjere potrebne za ispravljanje utvrđenih slabosti, saopšte direktno nadzornom odboru ili tijelu koji je nadzorni odbor imenovao.

GLAVNI BERZANSKI INDEKSI I PRIZNATE BERZE

Tabela 1: Glavni berzanski indeksi

Index	Zemlja / Region
Austrian Traded Index	Austria
BEL 20	Belgium
CETOP20	Central Europe
CNX 100	India
CSI 300 Index	China
EGX 30	Egypt
FTSE 350	UK
FTSE All World Europe	Europe
FTSE All-World Index	Global
FTSE MIB	Italy
FTSE Nasdaq Dubai UAE 20 Index	UAE
FTSE RAFI Emerging Index	Emerging markets
FTSE Straits Times Index	Singapore
FTSE/JSE Capped Top 40	South Africa
FTSE/JSE Industrial 25	South Africa
Hang Seng Mainland 100 Index	Hong Kong
HDAX	Germany
IBEX 35	Spain
IBOVESPA	Brazil
ISEQ 20	Ireland
KOSPI 100	South Korea
MSCI ACWI Index	Global
MSCI EM 50	Emerging markets
NASDAQ-100	USA
Nikkei 300	Japan
NYSE ARCA China Index	China
OBX	Norway
OMX Copenhagen 25	Denmark
OMX Helsinki 25	Finland
OMXS60	Sweden

Qatar Exchange General Index	Qatar
S&P 500	USA
S&P BSE 100	India
S&P Latin America 40	Latin America
S&P/ASX 100	Australia
S&P/BMV IPC	Mexico
S&P/NZX 10	New Zealand
S&P/TSX 60	Canada
SBF 120	France
SET 50	Thailand
SMI Expanded	Switzerland
STOXX Asia/Pacific 600	Asia/Pacific
STOXX Europe 600	Europe
TOPIX Mid 400	Japan
TSEC Taiwan 50	Taiwan
WIG20	Poland

Tabela 2: Priznate berze na kojima se ne trguju ugovori iz člana 148 stav 8 Odluke

Regulisano tržište	MIC
AIAF – MERCADO DE RENTA FIJA	XDRF, SEND
ATHENS EXCHANGE SECURITIES MARKET	XATH
BADEN-WUERTTEMBERGISCHE WERTPAPIER- BOERSE	STUC, STUA
BOERSE BERLIN	BERC, BERA, EQTB, EQTA
BOERSE DUESSELDORF	DUSC, DUSA
BOERSE MUENCHEN	MUNC, MUNA
BOLSA DE BARCELONA	XBAR, SBAR
BOLSA DE BILBAO	XBIL, SBIL
BOLSA DE MADRID	XMAD, MERF
BOLSA DE VALENCIA	XVAL
BONDSPOT SECURITIES MARKET	RPWC
BOURSE DE LUXEMBOURG	XLUX
BRATISLAVA STOCK EXCHANGE	XBRA
BUCHAREST STOCK EXCHANGE	XBSE
BUDAPEST STOCK EXCHANGE	XBUD
BULGARIAN STOCK EXCHANGE – SOFIA JSC	XBUL
CBOE EUROPE	CCXE
CME AMSTERDAM	BTAM
CYPRUS STOCK EXCHANGE	XCYS
ELECTRONIC BOND MARKET	MOTX
ELECTRONIC ETF AND ETC/ETN MARKET – ETFplus	ETFP
ELECTRONIC SECONDARY SECURITIES MARKET	HDAT
ELECTRONIC SHARE MARKET	MTAA
EURONEXT AMSTERDAM	XAMS
EURONEXT BRUSSELS	XBRU
EURONEXT DUBLIN	XMSM
EURONEXT EXPAND	XOAS
EURONEXT LISBON	XLIS
EURONEXT OSLO	XOSL
EURONEXT PARIS	XPAR
FRANKFURTER WERTPAPIERBOERSE (REGULIERTER MARKT)	FRAA, XETA
HANSEATISCHE WERTPAPIERBOERSE HAMBURG (REGULIERTER MARKT)	HAMA, HAMM
LJUBLJANA STOCK EXCHANGE OFFICIAL MARKET	XLJU

MALTA STOCK EXCHANGE	XMAL, IFSM
MARKET FOR INVESTMENT VEHICLES (MIV)	MIVX
MTS GOVERNMENT MARKET	MTSC
NASDAQ COPENHAGEN	XCSE
NASDAQ HELSINKI	XHEL
NASDAQ ICELAND	XICE
NASDAQ RIGA	XRIS
NASDAQ STOCKHOLM	XSTO
NASDAQ TALLINN	XTAL
NASDAQ VILNIUS	XLIT
NIEDERSAECHSISCHE BOERSE ZU HANNOVER (REGULIERTER MARKT)	HANA
NORDIC GROWTH MARKET NGM	XNGM
NXCHANGE	XNXC
PRAGUE STOCK EXCHANGE	XPRA
RM-SYSTEM CZECH STOCK EXCHANGE	XRMZ
TRADEGATE EXCHANGE (REGULIERTER MARKT)	XGRM
VIENNA STOCKEXCHANGE OFFICIAL MARKET (AMTLICHER HANDEL)	WBAH
WARSAW STOCK EXCHANGE	XWAR, WBON, WETP
ZAGREB STOCK EXCHANGE	XZAG
ASX LIMITED	XASX
CHI-X AUSTRALIA PTY LTD	CHIA
THE STOCK EXCHANGE OF HONG KONG LIMITED (SEHK)	SHKG
BOX OPTIONS EXCHANGE LLC	XBOX
CBOE BYX EXCHANGE, INC. (FORMERLY BATS BYX EXCHANGE, INC.; BATS Y-EXCHANGE, INC.)	BATY
CBOE BZX EXCHANGE, INC. (FORMERLY BATS BZX EXCHANGE, INC.; BATS EXCHANGE, INC.)	BATS
CBOE C2 EXCHANGE, INC.	C2OX
CBOE EDGA EXCHANGE, INC. (FORMERLY BATS EDGA EXCHANGE, INC.; EDGA EXCHANGE, INC.)	EDGA
CBOE EDGX EXCHANGE, INC. (FORMERLY BATS EDGX EXCHANGE, INC.; EDGX EXCHANGE, INC.)	EDGX
CBOE EXCHANGE, INC.	CBSX
CHICAGO STOCK EXCHANGE, INC.	XCHI
THE INVESTORS EXCHANGE LLC	IEXG
MIAMI INTERNATIONAL SECURITIES EXCHANGE	XMIO
MIAX PEARL, LLC	MPRL
NASDAQ BX, INC. (FORMERLY NASDAQ OMX BX, INC.; BOSTON STOCK EXCHANGE)	BOSD

NASDAQ GEMX, LLC (FORMERLY ISE GEMINI)	GMNI
NASDAQ ISE, LLC (FORMERLY INTERNATIONAL SECURITIES EXCHANGE, LLC)	XISX
NASDAQ MRX, LLC (FORMERLY ISE MERCURY)	MCRY
NASDAQ PHLX LLC (FORMERLY NASDAQ OMX PHLX, LLC; PHILADELPHIA STOCK EXCHANGE)	XPHL
THE NASDAQ STOCK MARKET	XNAS
NEW YORK STOCK EXCHANGE LLC	XNYS
NYSE ARCA, INC.	ARCX
AQUA SECURITIES L.P.	AQUA
ATS-1	MSTX
ATS-4	MSPL
ATS-6	MSRP
BARCLAYS ATS	BARX
BARCLAYS DIRECTEX	BCDX
BIDS TRADING, L.P.	BIDS
CIOI	CIOI
CITIBLOC	CBLC
CITICROSS	CICX
CODA MARKETS, INC	CODA
CREDIT SUISSE SECURITIES (USA) LLC	CAES
DEUTSCHE BANK SECURITIES, INC	DBSX
EBX LLC	LEVL
INSTINCT X	BAML
INSTINET CONTINUOUS BLOCK CROSSING SYSTEM (CBX)	ICBX
INSTINET, LLC (INSTINET CROSSING, INSTINET BLX)	XINS
INSTINET, LLC (BLOCKCROSS)	BLKX
JPB-X	JPBX
J.P. MORGAN ATS ('JPM-X')	JPMX
JSVC LLC	(*)
LIQUIDNET H ₂ O ATS	LIUH
LIQUIDNET NEGOTIATION ATS	LIUS
LUMINEX TRADING & ANALYTICS LLC	LMNX
NATIONAL FINANCIAL SERVICES, LLC	NFSC
POSIT	ITGI
SIGMA X2	SGMT
SPOT QUOTE LLC	(*)
SPREAD ZERO LLC	(*)

UBS ATS	UBSS
USTOCKTRADE	(*)
VIRTU MATCHIT	VFMI
XE	PJCX

(*) MIC kod nije distupan na ISO 10383 – listi kodova

Tabela 3: Priznate berze na kojima se trguju ugovori iz člana 148 stav 8 Odluke

Regulisano tržište	MIC
ATHENS EXCHANGE DERIVATIVES MARKET	XADE
BUDAPEST STOCK EXCHANGE	XBUD
CBOE DERIVATIVES	CDEX
EUREX DEUTSCHLAND	XEUR
EURONEXT BRUSSELS DERIVATIVES	XBRD
EURONEXT COM, COMMODITIES FUTURES AND OPTIONS	XEUC
EURONEXT EQF, EQUITIES AND INDICES DERIVATIVES	XEUE
EUROPEAN ENERGY EXCHANGE	XEEE, XEER
FISH POOL	FISH
HENEX FINANCIAL ENERGY MARKET – DERIVATIVES MARKET	HEDE
HUDEX ENERGY EXCHANGE	HUDX
ICE ENDEX MARKETS	NDEX
ITALIAN DERIVATIVES MARKET	XDMI
MATIF	XMAT
MEFF EXCHANGE	XMRV, XMPW, XMFY
MERCADO DE FUTUROS E OPCOES	MFOX
MONEP	XMON
NASDAQ OSLO	NORX
NASDAQ STOCKHOLM	XSTO
NOREXECO	NEXO
OMIP – POLO PORTUGUES	OMIP
OSLO BØRS	XOSL
WARSAW STOCK EXCHANGE/COMMODITIES/POLISH POWER EXCHANGE/COMMODITY DERIVATIVES	PLPD
WARSAW STOCK EXCHANGE/ FINANCIAL DERIVATIVES	WDER

LISTA NAJLIKVIDNIJIH PAROVA VALUTA

Za potrebe ovog Priloga upotrebljavaju se sljedeće oznake valuta:

- 1) EUR (euro),
- 2) USD (američki dolar),
- 3) JPY (jen),
- 4) GBP (funta sterlinga),
- 5) CHF (švajcarski franak),
- 6) CAD (kanadski dolar),
- 7) MXN (meksički pezos),
- 8) CNY (juan renminbi),
- 9) NZD (novozelandski dolar),
- 10) RUB (ruska rublja),
- 11) HKD (hongkonški dolar),
- 12) SGD (singapurski dolar),
- 13) TRY (turska lira),
- 14) KRW (južnokorejski von),
- 15) SEK (švedska kruna),
- 16) ZAR (rand),
- 17) INR (indijska rupija),
- 18) NOK (norveška kruna),
- 19) BRL (real),
- 20) AUD (australijski dolar),
- 21) DKK (danska kruna),
- 22) BGN (lev),
- 23) HRK (kuna).

EUR/USD, EUR/JPY, EUR/GBP, EUR/CHF, EUR/CAD, EUR/MXN, EUR/CNY,
EUR/NZD, EUR/RUB, EUR/HKD, EUR/SGD, EUR/TRY, EUR/KRW, EUR/SEK,
EUR/ZAR, EUR/INR, EUR/NOK, EUR/BRL, EUR/AUD.

USD/JPY, USD/GBP, USD/AUD, USD/CAD, USD/CHF, USD/MXN, USD/CNY,
USD/NZD, USD/RUB, USD/HKD, USD/SGD, USD/TRY, USD/KRW, USD/SEK,
USD/ZAR, USD/INR, USD/NOK, USD/BRL, USD/DKK, USD/BGN, USD/HRK.

JPY/GBP, JPY/CAD, JPY/CHF, JPY/MXN, JPY/CNY, JPY/NZD, JPY/RUB, JPY/HKD,
JPY/SGD, JPY/TRY, JPY/KRW, JPY/SEK, JPY/ZAR, JPY/INR, JPY/NOK, JPY/BRL,
JPY/DKK, JPY/AUD, JPY/BGN, JPY/HRK.

GBP/AUD, GBP/CAD, GBP/CHF, GBP/MXN, GBP/CNY, GBP/NZD, GBP/RUB,
GBP/HKD, GBP/SGD, GBP/TRY, GBP/KRW, GBP/SEK, GBP/ZAR, GBP/INR,
GBP/NOK, GBP/BRL, GBP/DKK, GBP/BGN, GBP/HRK.

AUD/CAD, AUD/CHF, AUD/MXN, AUD/CNY, AUD/NZD, AUD/RUB, AUD/HKD, AUD/SGD, AUD/TRY, AUD/KRW, AUD/SEK, AUD/ZAR, AUD/INR, AUD/NOK, AUD/BRL.

CAD/CHF, CAD/MXN, CAD/CNY, CAD/NZD, CAD/RUB, CAD/HKD, CAD/SGD, CAD/TRY, CAD/KRW, CAD/SEK, CAD/ZAR, CAD/INR, CAD/NOK, CAD/BRL.

CHF/MXN, CHF/CNY, CHF/NZD, CHF/RUB, CHF/HKD, CHF/SGD, CHF/TRY, CHF/KRW, CHF/SEK, CHF/ZAR, CHF/INR, CHF/NOK, CHF/BRL, CHF/DKK, CHF/BGN, CHF/HRK.

MXN/CNY, MXN/NZD, MXN/RUB, MXN/HKD, MXN/SGD, MXN/TRY, MXN/KRW, MXN/SEK, MXN/ZAR, MXN/INR, MXN/NOK, MXN/BRL.

CNY/NZD, CNY/RUB, CNY/HKD, CNY/SGD, CNY/TRY, CNY/KRW, CNY/SEK, CNY/ZAR, CNY/INR, CNY/NOK, CNY/BRL.

NZD/RUB, NZD/HKD, NZD/SGD, NZD/TRY, NZD/KRW, NZD/SEK, NZD/ZAR, NZD/INR, NZD/NOK, NZD/BRL.

RUB/HKD, RUB/SGD, RUB/TRY, RUB/KRW, RUB/SEK, RUB/ZAR, RUB/INR, RUB/NOK, RUB/BRL.

HKD/SGD, HKD/TRY, HKD/KRW, HKD/SEK, HKD/ZAR, HKD/INR, HKD/NOK, HKD/BRL.

SGD/TRY, SGD/KRW, SGD/SEK, SGD/ZAR, SGD/INR, SGD/NOK, SGD/BRL.

TRY/KRW, TRY/SEK, TRY/ZAR, TRY/INR, TRY/NOK, TRY/BRL.

KRW/SEK, KRW/ZAR, KRW/INR, KRW/NOK, KRW/BRL.

SEK/ZAR, SEK/INR, SEK/NOK, SEK/BRL.

ZAR/INR, ZAR/NOK, ZAR/BRL.

INR/NOK, INR/BRL.

NOK/BRL.

**SMJERNICE
za utvrđivanje mjere rizika prema stresnom scenariju**

I. ODREĐIVANJE I PRIMJENA EKSTREMNIH SCENARIJA BUDUĆEG ŠOKA

1.1. Određivanje ekstremnih scenarija budućeg šoka i njihova primjena na nivo faktora rizika

1. Kreditna institucija određuje ekstremne scenarije budućeg šoka za faktore rizika koji ne mogu da se modeliraju jednom od sljedećih metoda:
 - direktnom metodom iz dijela 1.2. ovih smjernica ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
 - a) predmetna kreditna institucija ima i doslovno primjenjuje kriterijume na osnovu kojih se utvrđuje hoće li se primijeniti direktna metoda iz alineje 1 ili postupna metoda iz alineje 2 ove tačke;
 - b) kreditna institucija za potrebe alineje 1 pod a) ove tačke dokumentuje i obrazlaže svaki prelazak sa direktne metode iz alineje 1 na postupnu metodu iz alineje 2 i obratno;
 - c) kreditna institucija za potrebe internog praćenja utvrđuje ekstremni scenario budućeg šoka u skladu s postupnom metodom iz alineje 2 na dnevnoj osnovi za 20 radnih dana prije svakog datuma dostavljanja izvještaja o kapitalnim zahtjevima za tržišni rizik;
 - d) broj gubitaka u vremenskim serijama gubitaka iz tačke 2 alineja 1 pod c) jednak je ili veći od 200;
 - postupnom metodom iz tačke 3 ovih smjernica.

1.2. Direktna metoda – faktori rizika koji se ne mogu modelirati

2. Prema direktnoj metodi kreditna institucija sljedećim redoslijedom sprovodi korake navedene u nastavku:
 - vremenska serija gubitaka utvrđuje se kako slijedi:
 - a) u skladu sa dijelom 1.3. ovih smjernica utvrđuje se vremenska serija povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može da se modelira za period stresa koji je utvrđen u skladu sa dijelom 1.12. ovih smjernica;
 - b) na vrijednost faktora rizika koji ne može da se modelira primjenjuju se šokovi koji odgovaraju povratima u vremenskim serijama povrata za 10 radnih dana koji su utvrđeni u skladu sa alinejom 1 pod a) ove tačke;
 - c) vremenske serije gubitaka utvrđuju se obračunom gubitaka koji bi nastali ako se za faktor rizika koji ne može da se modelira uzmu vrijednosti dobijene u skladu sa alinejom 1 pod b) ove tačke;
 - procjena očekivanog manjka na desnom kraju distribucije obračunava se

u skladu sa tačkom 24 ovih smjernica za vremenske serije gubitaka utvrđene u skladu sa alinejom 1 ove tačke.

3. Na kraju postupka opisanog u tački 2 ovih smjernica šok koji dovodi do gubitka jednakog procjeni iz tačke 2 alineja 2 osnova je za ekstremni scenario budućeg šoka za faktor rizika koji ne može da se modelira.

1.3. Postupna metoda – faktori rizika koji ne mogu da se modeliraju

4. Prema postupnoj metodi kreditna institucija sprovodi korake sljedećim redoslijedom:
 - u skladu sa dijelom 1.7. ovih smjernica utvrđuju se vremenske serije povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može da se modelira za period stresa utvrđenog u skladu sa dijelom 1.12.;
 - utvrđuju se kalibrirani šok rasta i pada po osnovu vremenskih serija povrata za 10 radnih dana iz alineje 1 ove tačke u skladu sa:
 - a) istorijskom metodom iz dijela 1.8. ovih smjernica ako je broj povrata u vremenskim serijama povrata za 10 radnih dana iz alineje 1 ove tačke jednak ili veći od 200;
 - b) asimetričnom sigma-metodom iz dijela 1.9. ovih smjernica ako je broj povrata u vremenskim serijama povrata za 10 radnih dana iz alineje 1 ove tačke manji od 200, a jednak ili veći od 12;
 - c) zamjenskom metodom iz dijela 1.10. ovih smjernica ako je broj povrata u vremenskim serijama povrata za 10 radnih dana iz alineje 1 ove tačke manji od 12;
 - za svaki šok uključen u sljedeću mrežu obračunava se gubitak koji nastaje pri primjeni šoka na faktor rizika koji ne može da se modelira:

$$\text{mreža} = \left\{ \frac{4}{5} \times \text{CS}_{\text{down}}, \text{CS}_{\text{down}}, \frac{4}{5} \times \text{CS}_{\text{up}}, \text{CS}_{\text{up}} \right\}$$

pri čemu je:

- CS_{down} kalibrirani šok pada utvrđen u skladu sa alinejom 2 ove tačke;
 - CS_{up} kalibrirani šok rasta utvrđen u skladu sa alinejom 2 ove tačke.
5. Šok koji, među šokovima uključenim u mrežu iz tačke 4 alineja 3, dovodi do najvećeg gubitka osnov je za ekstremni scenario budućeg šoka za faktor rizika koji ne može da se modelira.

1.4. Određivanje i primjena ekstremnih scenarija budućeg šoka na nivo standardizovanog razreda

6. Ako se mjera rizika prema stresnom scenariju obračunava za više faktora rizika koji ne mogu da se modeliraju, kreditna institucija utvrđuje ekstremni scenario budućeg šoka za standardizovani razred koji ne može da se modelira i kojem ti

faktori rizika pripadaju primjenom jedne od sljedećih metoda:

- direktne metode iz dijela 1.5. ovih smjernica ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
 - a) definisani su i doslovno se primjenjuju kriterijumi po osnovu kojih se utvrđuje da li će se primjenjivati direktna metoda iz dijela 1.5. ili postupna metoda iz dijela 1.6.;
 - b) za potrebe alineje 1 pod a) dokumentuje se i obrazlaže svaki prelazak sa direktne metode na postupnu metodu i obratno;
 - c) osim direktnom metodom, komplementarno se utvrđuje ekstremni scenario budućeg šoka postupnom metodom iz alineje 2 ove tačke na dnevnoj osnovi za 20 radnih dana prije svakog datuma dostavljanja izvještaja o kapitalnim zahtjevima za tržišni rizik;
 - d) broj gubitaka u vremenskim serijama gubitaka iz tačke 7 alineja 1 pod d) jednak je ili veći od 200;
- postupnom metodom iz dijela 1.6. ovih smjernica.

1.5. Direktna metoda – standardizovani razredi koji ne mogu da se modeliraju

7. Pri primjeni direktne metode na faktore rizika koji ne mogu da se modeliraju a koji pripadaju standardizovanim razredima koji ne mogu da se modeliraju kreditna institucija sprovodi korake navedene u nastavku i to sljedećim redoslijedom:
 - vremenska serija gubitaka utvrđuje se kako slijedi:
 - a) u skladu sa dijelom 1.7. ovih smjernica za svaki faktor rizika koji ne može da se modelira u razredu koji ne može da se modelira utvrđuju se vremenske serije povrata koje su najbliže periodu od 10 radnih dana za period stresa utvrđen u skladu sa dijelom 1.12. ovih smjernica;
 - b) iz svake vremenske serije utvrđene u skladu sa alinejom 1 pod a) ove tačke uklanjaju se vrijednosti koje odgovaraju datumima na koje u nekima od tih vremenskih serija nije zabilježen povrat;
 - c) na vrijednost svakog faktora rizika koji ne može da se modelira u razredu koji ne može da se modelira primjenjuju se šokovi koji odgovaraju povratima u odgovarajućim vremenskim serijama utvrđenima u skladu sa alinejom 1 pod b) ove tačke;
 - d) utvrđuju se vremenske serije gubitaka tako da za svaki datum koji odgovara određenoj vrijednosti u vremenskim serijama utvrđenima u skladu sa alinejom 1 pod c) ove tačke se obračuna gubitak koji bi nastao ako se za faktore rizika koji se ne mogu modelirati u razredu koji ne može da se modelira uzmu vrijednosti uključene u te vremenske serije za taj datum;
 - procjena očekivanog manjka na desnom kraju distribucije obračunava se u skladu sa tačkom 24 ovih smjernica za vremenske serije gubitaka utvrđene u skladu sa alinejom 1 ove tačke.

8. Scenario šokova koji dovodi do gubitka jednakog procijenjenom očekivanom manjku na desnom kraju distribucije koji je utvrđen u skladu sa tačkom 7 alineja 2 jeste ekstremni scenario budućeg šoka za razred koji ne može da se modelira.

1.6. Postupna metoda – standardizovani razredi koji ne mogu da se modeliraju

9. Pri primjeni postupne metode na faktore rizika koji ne mogu da se modeliraju, a koji pripadaju standardizovanim razredima koji ne mogu da se modeliraju kreditna institucija utvrđuje ekstremne scenarije budućeg šoka tako što sprovodi korake navedene u nastavku i to sljedećim redoslijedom:
- u skladu sa dijelom 1.7. za svaki faktor rizika koji ne može da se modelira u standardizovanom razredu koji ne može da se modelira utvrđuju se vremenske serije povrata za 10 radnih dana za period stresa utvrđenog u skladu sa dijelom 1.12. ovih smjernica;
 - za svaki faktor rizika koji ne može da se modelira u standardizovanom razredu koji ne može da se modelira utvrđuju se kalibrirani šok rasta i pada iz odgovarajućih vremenskih serija povrata za 10 radnih dana iz alineje 1 ove tačke u skladu sa:
 - a) istorijskom metodom iz dijela 1.8. ovih smjernica ako je broj povrata u svim vremenskim serijama povrata za 10 radnih dana iz alineje 1 ove tačke koji odgovaraju faktorima rizika koji ne može da se modelira u razredu koji ne može da se modelira jednak ili veći od 200;
 - b) asimetričnom sigma-metodom iz dijela 1.9. ovih smjernica ako nije ispunjen uslov iz alineje 2 pod a) ove tačke za primjenu istorijske metode i ako je broj povrata u svim vremenskim serijama povrata za 10 radnih dana iz alineje 1 ove tačke koje odgovaraju faktorima rizika koji ne mogu da se modeliraju u razredu koji ne može da se modelira jednak ili veći od 12;
 - c) zamjenskom metodom iz dijela 1.10. ovih smjernica ako postoji najmanje jedan faktor rizika koji ne može da se modelira u razredu koji ne može da se modelira za koji je broj povrata u vremenskim serijama povrata za 10 radnih dana iz alineje 1 ove tačke manji od 12;
 - obračunavaju se obje sljedeće stavke:
 - a) gubitak prema scenariju u kojem se odgovarajući kalibrirani šok rasta, koji je utvrđen u skladu sa alinejom 2 ove tačke i pomnožen parametrom β , primjenjuje na svaki faktor rizika u razredu koji ne može da se modelira;
 - b) gubitak prema scenariju u kojem se odgovarajući kalibrirani šok pada, koji je utvrđen u skladu sa alinejom 2 ove tačke i pomnožen parametrom β , primjenjuje na svaki faktor rizika u razredu koji ne može da se modelira.

Za potrebe alineje 3 ove tačke množe se kalibrirani šokovi rasta i pada parametrom β u dva slučaja, kad je $\beta = 1$ i kad je $\beta = \frac{4}{5}$.

10. Scenario šokova koji dovodi do najvećeg gubitka među gubicima obračunatim u skladu sa tačkom 9 alineja 3 jeste ekstremni scenario budućeg šoka za standardizovani razred koji ne može da se modelira.

1.7. Utvrđivanje vremenskih serija povrata za 10 radnih dana

11. Kreditna institucija sprovodi korake u nastavku kako bi utvrdila vremenske serije povrata za 10 radnih dana za period stresa u odnosu na određeni faktor rizika koji ne može da se modelira i to sljedećim redoslijedom:

- utvrđuje se vremenska serija opažanja za faktor rizika koji ne može da se modelira za period stresa i u tu vremensku seriju se uključuje samo jedno opažanje po radnom danu koje predstavlja stvarne tržišne podatke;
- proširuje se vremenska serija iz alineje 1 ove tačke uključivanjem opažanja dostupnih u periodu od 20 radnih dana nakon perioda stresa; ako referentni datum za obračun mjere rizika prema stresnom scenariju nastupa prije isteka perioda od 20 radnih dana nakon završetka perioda stresa, uključuju se opažanja dostupna od završetka perioda stresa do referentnog datuma;
- za svaki datum D_t za koji postoji opažanje u vremenskim serijama utvrđenim u skladu sa alinejom 1 ove tačke, isključujući poslednje opažanje, među datumima za koje postoji opažanje u proširenim vremenskim serijama iz alineje 2 utvrđuje se datum $D_{t'}$ nakon datuma D_t koji minimizira sljedeću vrijednost:

$$v = \left| \frac{10 \text{ radnih dana}}{D_{t'} - D_t} - 1 \right|$$

pri čemu je:

- D_t datum za koji postoji opažanje u vremenskim serijama iz alineje 1, isključujući poslednje opažanje,
- $D_{t'}$ datum nakon datuma D_t sa opažanjem u proširenim vremenskim serijama iz alineje 2 ove tačke,
- razlika $D_{t'} - D_t$ je izražena u radnim danima;
- za svaki datum D_t za koji postoji opažanje u vremenskim serijama utvrđenim u skladu sa alinejom 1 ove tačke, isključujući poslednje opažanje, utvrđuje se odgovarajući povrat za 10 radnih dana tako što se odredi povrat za faktor rizika koji ne može da se modelira od datuma opažanja $D_{t'}$ do datuma koji minimizira vrijednost v u skladu sa alinejom 3 ove tačke i zatim se prilagođava vrijednost kako bi se dobio povrat u periodu od 10 radnih dana množenjem povrata sa:

$$\sqrt{\frac{10 \text{ radnih dana}}{D_{t'} - D_t}}$$

- Za potrebe alineje 3 ove tačke, ako je više datuma koji minimiziraju vrijednost, datumom Dt' smatra se kasniji od tih datuma.

12. Vremenske serije iz tačke 11 alineja 1 uključuju barem opažanja korišćena pri kalibraciji scenarija budućih šokova iz člana 468 ove odluke, ako je prethodno procijenjeno da se taj faktor rizika može modelirati u skladu sa članom 470 ove odluke.

1.8. Kalibrirani šok pada i rasta u skladu sa istorijskom metodom

13. Istorijskom metodom kreditna institucija utvrđuje kalibrirani šok pada iz vremenske serije povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može da se modelira prema sljedećoj formuli:

$$\text{kalibrirani šok pada} = \text{ES}_{\text{Left}}(\text{Ret}) \times \left(0,95 + \frac{1}{\sqrt{N-1,5}} \right)$$

pri čemu:

- **Ret** označava vremensku seriju povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može da se modelira
- **ES_{Left}(Ret)** je procjena očekivanog manjka na lijevom kraju distribucije za vremensku seriju **Ret** obračunata u skladu sa tačkom 23 ovih smjernica;
- **N** je broj povrata u vremenskoj seriji **Ret**.

14. Istorijskom metodom kreditna institucija utvrđuje kalibrirani šok rasta iz vremenske serije povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može da se modelira prema sljedećoj formuli:

$$\text{kalibrirani šok rasta} = \text{ES}_{\text{Right}}(\text{Ret}) \times \left(0,95 + \frac{1}{\sqrt{N-1,5}} \right)$$

pri čemu:

- **Ret** označava vremensku seriju povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može da se modelira,
- **ES_{Right}(Ret)** je procjena očekivanog manjka na desnom kraju distribucije za vremensku seriju **Ret** obračuna u skladu sa tačkom 24 ovih smjernica;
- **N** je broj povrata u vremenskoj seriji **Ret**.

1.9. Kalibrirani šok pada i rasta prema asimetričnoj sigma-metodi

15. Prema asimetričnoj sigma-metodi kreditna institucija utvrđuje kalibrirani šok pada i rasta iz vremenske serije povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može

da se modelira i sprovodi korake navedene u nastavku i to sljedećim redoslijedom:

- utvrđuje medijana povrata u vremenskoj seriji i dijeli povrate za 10 radnih dana obuhvaćene tom vremenskom serijom na sljedeća dva podskupa:
 - a) podskup povrata za 10 radnih dana čija je vrijednost jednaka medijani ili manja od medijane;
 - b) podskup povrata za 10 radnih dana čija je vrijednost veća od medijane;
- za svaki podskup iz alineje 1 ove tačke kreditna institucija obračunava srednju vrijednost povrata za 10 radnih dana u podskupu;
- kreditna institucija utvrđuje kalibrirani šok pada prema sljedećoj formuli:

kalibrirani šok pada

$$= \left(-\hat{\mu}_{Ret \leq m} + C_{ES} \times \sqrt{\frac{1}{N_{down} - 1,5} \times \sum_{i=1, Ret_i \leq m}^N (Ret_i - \hat{\mu}_{Ret \leq m})^2} \right) \times \left(0,95 + \frac{1}{\sqrt{N_{down} - 1,5}} \right)$$

pri čemu:

- **Ret** označava vremensku seriju povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može da se modelira;
 - **Ret_i** je i-ti povrat u vremenskoj seriji povrata za 10 radnih dana **Ret**;
 - **m** je medijana vremenske serije povrata za 10 radnih dana **Ret**;
 - $\mu_{Ret \leq m}$ označava srednju vrijednost povrata za 10 radnih dana obračunatu u skladu sa alinejom 2 ove tačke za podskup utvrđen u skladu sa alinejom 1 pod a) ove tačke;
 - **N_{down}** je broj povrata za 10 radnih dana u podskupu utvrđenom u skladu sa alinejom 1 pod a) ove tačke;
 - **N** je broj povrata u vremenskoj seriji povrata za 10 radnih dana **Ret**;
 - **C_{ES}** = 3;
- Kreditna institucija utvrđuje kalibrirani šok rasta prema sljedećoj formuli:

kalibrirani šok rasta

$$= \left(\hat{\mu}_{Ret > m} + C_{ES} \times \sqrt{\frac{1}{N_{up} - 1,5} \times \sum_{i=1, Ret_i > m}^N (Ret_i - \hat{\mu}_{Ret > m})^2} \right) \times \left(0,95 + \frac{1}{\sqrt{N_{up} - 1,5}} \right)$$

pri čemu:

- **Ret** označava vremensku seriju povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može da se modelira;
- **Ret_i** je i-ti povrat u vremenskoj seriji povrata za 10 radnih dana **Ret**;
- **m** je medijana vremenske serije povrata za 10 radnih dana **Ret**;
- $\mu_{Ret > m}$ označava srednju vrijednost povrata za 10 radnih dana obračunatu u skladu sa alinejom 2 za podskup utvrđen u skladu sa alinejom 1 pod b) ove tačke;

- N_{up} je broj povrata za 10 radnih dana u podskupu utvrđenom u skladu sa alinejom 1 pod b) ove tačke;
- N je broj povrata u vremenskoj seriji povrata za 10 radnih dana **Ret**;
- $C_{ES} = 3$.

1.10. Kalibrirani šok pada i rasta prema zamjenskoj metodi

16. Prema zamjenskoj metodi kreditna institucija utvrđuje kalibrirani šok pada i rasta iz vremenske serije povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može da se modelira primjenom jedne od metodologija navedenih u dijelu 1.10. ovih smjernica.

17. Ako je faktor rizika koji ne može da se modelira jednak jednom od faktora rizika definisanih u Pododsjeku 1 Odsjeka 3 Odjeljka 2 Glave IV Dijela trećeg ove odluke, kreditna institucija utvrđuje kalibrirani šok pada i rasta tako što sprovodi korake navedene u nastavku i to sljedećim redoslijedom:

- utvrđuje ponder rizika dodijeljen tom faktoru rizika u skladu sa Odjeljkom 2 Glave IV Dijela trećeg ove odluke;
- taj ponder rizika množi se sa

$$1,15 \times \sqrt{\frac{10}{LH}}$$

pri čemu je LH period likvidnosti faktora rizika koji ne može da se modelira iz člana 469 ove odluke;

- kalibrirani šok pada i rasta rezultat je alineje 2 ove tačke.

18. Ako je faktor rizika koji ne može da se modelira tačka na krivoj ili površini te se od drugih faktora rizika definisanih u Pododsjeku 1 Odsjeka 3 Odjeljka 2 Glave IV Dijela trećeg ove odluke razlikuje samo po dimenziji dospijeća, kreditna institucija utvrđuje kalibrirane šokove pada i rasta tako što sprovodi korake navedene u nastavku i to sljedećim redoslijedom:

- među faktorima rizika koji su definisani u Pododsjeku 1 Odsjeka 3 Odjeljka 2 Glave IV Dijela trećeg ove odluke i koji se od faktora rizika koji ne može da se modelira razlikuju samo po dimenziji dospijeća kreditna institucija utvrđuje faktor rizika koji je po dimenziji dospijeća najbliži faktoru rizika koji ne može da se modelira;
- utvrđuje ponder rizika koji je u skladu sa Pododsjekom 1 Odsjeka 3 Odjeljka 2 Glave IV Dijela trećeg ove odluke dodijeljen faktoru rizika utvrđenom u skladu sa alinejom 1 ove tačke;
- taj ponder rizika množi se sa

$$1,15 \times \sqrt{\frac{10}{LH}}$$

pri čemu je LH period likvidnosti faktora rizika koji ne može da se modelira iz člana 469 ove odluke;

- kalibrirani šok pada i rasta rezultat je alineje 3 ove tačke.

19. Ako faktor rizika koji ne može da se modelira ne ispunjava uslove iz tačaka 17 i 18 ovih smjernica, kreditna institucija utvrđuje odgovarajuće kalibrirane šokove pada i rasta tako da odabere faktor rizika koji ispunjava uslove iz tačke 20 ovih smjernica i na njega primijeni metodu iz tačke 21 ovih smjernica;
20. Faktor rizika koji se bira u skladu sa tačkom 19 ovih smjernica mora ispunjavati sve sljedeće uslove:
- pripada istoj širokoj kategoriji faktora rizika i širokoj potkategoriji faktora rizika iz člana 469 ove odluke kao faktor rizika koji ne može da se modelira;
 - iste je vrste kao faktor rizika koji ne može da se modelira;
 - razlikuje se od faktora rizika koji ne može da se modelira po svojstvima koja ne dovode do podcjenjivanja volatilnosti faktora rizika koji ne može da se modelira, među ostalima i u stresnim uslovima;
 - njegova vremenska serija povrata za 10 radnih dana iz tačke 21 alineja 1 ovih smjernica uključuje najmanje 12 povrata.
21. Prema metodi iz tačke 19 ovih smjernica kreditna institucija sljedećim redoslijedom sprovodi korake navedene u nastavku:
- u skladu sa tačkom 22 ovih smjernica za odabrani faktor rizika utvrđuje vremenske serije povrata za 10 radnih dana za period stresa utvrđenog u skladu sa dijelom 1.12. ovih smjernica;
 - kalibrirane šokove pada i rasta za odabrani faktor rizika kreditna institucija utvrđuje:
 - a) istorijskom metodom iz dijela 1.8. ovih smjernica ako je broj povrata u vremenskim serijama povrata za 10 radnih dana za odabrani faktor rizika iz alineje 1 ove tačke jednak ili veći od 200;
 - b) asimetričnom sigma-metodom iz dijela 1.9. ovih smjernica ako je broj povrata u vremenskim serijama povrata za 10 radnih dana za odabrani faktor rizika iz alineje 1 ove tačke manji od 200;
 - kalibrirani šok pada za faktor rizika koji ne može da se modelira kreditna institucija utvrđuje tako da šok pada za odabrani faktor rizika utvrđen u skladu sa alinejom 2 ove tačke pomnoži sa:

$$1,35 / \left(0,95 + \frac{1}{\sqrt{N_{\text{other}}^{\text{down}} - 1,5}} \right)$$

pri čemu je $N_{\text{other}}^{\text{down}}$ jedno od sljedećeg, u zavisnosti od toga koja metoda je primjenjena za utvrđivanje kalibriranog šoka pada za odabrani faktor rizika u skladu sa alinejom 2 ove tačke:

- a) broj povrata u vremenskoj seriji povrata za 10 radnih dana za odabrani faktor rizika iz alineje 1 ove tačke ako je kalibrirani šok pada za odabrani faktor rizika utvrđen istorijskom metodom;
- b) broj povrata u podskupu utvrđenom u skladu tačkom 15 alineja 1 pod a) ako je kalibrirani šok pada za odabrani faktor rizika utvrđen asimetričnom sigma -metodom;

- kalibrirani šok rasta za faktor rizika koji ne može da se modelira kreditna institucija utvrđuje tako da šok rasta za odabrani faktor rizika utvrđen u skladu sa alinejom 2 ove tačke pomnoži sa

$$1,35 / \left(0,95 + \frac{1}{\sqrt{N_{\text{other}}^{\text{up}} - 1,5}} \right)$$

pri čemu je

$N_{\text{other}}^{\text{up}}$ jedno od sljedećeg, u zavisnosti od toga koja metoda je primjenjena za utvrđivanje kalibriranog šoka rasta za odabrani faktor rizika u skladu sa alinejom 2 ove tačke:

- broj povrata u vremenskoj seriji povrata za 10 radnih dana za odabrani faktor rizika iz alineje 1 ove tačke, ako je kreditna institucija kalibrirani šok rasta za odabrani faktor rizika utvrdila istorijskom metodom;
- broj povrata u podskupu utvrđenom u skladu sa tačkom 15 alineja 1 pod b) ako je kreditna institucija kalibrirani šok rasta za odabrani faktor rizika utvrdila asimetričnom sigma-metodom.

22. Izuzetno od tačke 21 alineja 2 pod a) i pod b) ovih smjernica, ako metodu iz tačke 19 ovih smjernica primjenjuje na sve faktore rizika koji se ne mogu modelirati u standardizovanom razredu koji ne može da se modelira, kreditna institucija utvrđuje šokove rasta i pada za sve odgovarajuće odabrane faktore rizika u skladu sa jednom od sljedećih metoda:

- istorijskom metodom iz dijela 1.8. ovih smjernica ako je broj povrata u vremenskim serijama povrata za 10 radnih dana iz tačke 21 alineja 1 ovih smjernica jednak ili veći od 200 za sve odabrane faktore rizika;
- asimetričnom sigma-metodom iz dijela 1.9. ovih smjernica ako nije ispunjen uslov iz alineje 1 ove tačke za primjenu istorijske metode.

1.11. Procjenitelji očekivanog manjka

23. Procjena očekivanog manjka na lijevom kraju distribucije za vremensku seriju X obračunava se prema sljedećoj formuli:

$$\widehat{ES}_{\text{Left}}(X) = \frac{-1}{\alpha \times N} \times \left\{ \sum_{i=1}^{[\alpha \times N]} X_{(i)} + (\alpha \times N - [\alpha \times N]) \times X_{([\alpha \times N] + 1)} \right\}$$

pri čemu:

- N je broj opažanja u vremenskoj seriji,
- $\alpha = 2,5 \%$,
- $[\alpha \times N]$ označava cijeli dio $\alpha \times N$,
- $X_{(i)}$ označava i -to najmanje opažanje u vremenskoj seriji X .

24. Procjenu očekivanog manjka na desnom kraju distribucije za vremensku seriju X kreditna institucija obračunava prema sljedećoj formuli:

$$\widehat{ES}_{\text{Right}}(X) = \widehat{ES}_{\text{Left}}(-X)$$

pri čemu je $\widehat{ES}_{\text{Left}}(-X)$ procjena očekivanog manjka na lijevom kraju distribucije za vremensku seriju $-X$ obračunata u skladu sa tačkom 23 ovih smjernica.

1.12. Utvrđivanje perioda stresa

25. Kreditna institucija utvrđuje period stresa za faktore rizika koji se ne mogu modelirati u širokoj kategoriji faktora rizika tako da utvrdi dvanaestomjesečni period posmatranja u kojem je vrijednost dobijena sljedećom formulom maksimalna:

$$\sum_{j,i} RSS^j$$

pri čemu:

- i označava široku kategoriju faktora rizika;
 - j je indeks koji označava faktore rizika koji ne mogu da se modeliraju ili standardizovane razrede koji ne mogu da se modeliraju za koje se obračunava mjera rizika prema stresnom scenariju koja pripada širokoj kategoriji faktora rizika i ;
 - RSS^j je prilagođena mjera rizika prema stresnom scenariju za faktor rizika koji ne može da se modelira ili standardizovani razred koji ne može da se modelira j obračunata u skladu sa dijelom 4.1. ovih smjernica.
26. Izuzetno od tačke 25 ovih smjernica, kreditna institucija može utvrditi period stresa za faktore rizika koji se ne mogu modelirati u širokoj kategoriji faktora rizika tako što utvrđuje dvanaestomjesečni period posmatranja u kojem je mjera djelimičnog očekivanog manjka $PES^{RS,i}$ iz člana 467 stav 1 ove odluke maksimalna. U slučaju primjene tog odstupanja kreditna institucija je dužna da dokaže da utvrđeni period stresa jeste period finansijskog stresa za faktore rizika koji se ne mogu modelirati. Kreditna institucija vodi računa o tome na koji je način njen portfolio izložen faktorima rizika koji se ne mogu modelirati u širokoj kategoriji faktora rizika.
27. Kreditna institucija pri utvrđivanju perioda stresa primjenjuje period posmatranja koji počinje barem 1. januara 2007. godine.
28. Kreditna institucija preispituje utvrđeni period stresa najmanje svaka tri mjeseca.

1.13. Obračun gubitaka

29. Kreditna institucija obračunava gubitak prema scenariju budućeg šoka koji se primjenjuje na jedan ili više faktora rizika koji se ne mogu modelirati tako što obračunava gubitak od portfolio pozicija za zahtjeve za kapital za tržišni rizik u

skladu sa alternativnim pristupom internih modela iz trećeg dijela glava IV Odjeljka 3 ove odluke, a koji nastaje ako se taj scenario budućeg šoka primijeni na taj faktor rizika koji ne može da se modelira odnosno na te faktore rizika koji ne mogu da se modeliraju u standardizovanom razredu, a svi drugi faktori rizika ostanu nepromijenjeni.

30. Gubitak prema scenariju budućeg šoka koji se primjenjuje na jedan ili više faktora rizika koji se ne mogu modelirati kreditna institucija obračunava metodama za određivanje cijena koje se primjenjuju u modelu za mjerenje rizika.
31. Izuzetno od tačke 30 ovih smjernica, ako kreditna institucija za neke finansijske instrumente ili robu iz portfolija iz tačke 29 ovih smjernica ne može svojim metodama za određivanje cijena obračunati gubitak prema scenariju budućeg šoka koji se primjenjuje na jedan ili više faktora rizika koji se ne mogu modelirati, sprovode se koraci navedeni u nastavku i to sljedećim redoslijedom:
- utvrđuju se finansijski instrumenti ili roba, te uzrok neuspjelog obračuna cijena;
 - primjenjuju se metode za određivanje cijena zasnovane na osjetljivostima, kako bi se u obzir uzela promjena cijene tih finansijskih instrumenata ili robe koja je posljedica promjena faktora rizika koji ne mogu da se modeliraju u tom scenariju budućeg šoka.
32. Izuzetno od tačke 30 ovih smjernica i isključivo radi utvrđivanja perioda stresa u skladu sa tačkom 25 ovih smjernica, kreditna institucija može primijeniti metode za određivanje cijena zasnovane na osjetljivostima kako bi obračunala gubitak prema scenariju budućeg šoka koji se primjenjuje na jedan ili više faktora rizika koji se ne mogu modelirati. Kreditna institucija je dužna da dokaže da promjene cijena koje nijesu obuhvaćene metodama za određivanje cijena zasnovanim na osjetljivostima ne bi dovele do promjene perioda stresa koje je kreditna institucija utvrdila.

II. REGULATORNI EKSTREMNI SCENARIO BUDUĆEG ŠOKA

2.1. Utvrđivanje regulatornog ekstremnog scenarija budućeg šoka

33. Regulatorni ekstremni scenario budućeg šoka iz člana 476 je šok koji dovodi do maksimalnog gubitka, a koji može nastati zbog promjene faktora rizika koji ne može da se modelira ako je takav maksimalni gubitak ograničen.
34. Ako maksimalni gubitak iz tačke 33 ovih smjernica nije ograničen, kreditna institucija sprovodi korake navedene u nastavku kako bi utvrdila regulatorni ekstremni scenario budućeg šoka:
- primjenjuje se pristup koji se zasniva na stručnoj procjeni i koriste dostupne

kvalitativne i kvantitativne informacije kako bi se utvrdio gubitak uzrokovan promjenom vrijednosti uzete za faktor rizika koji ne može da se modelira koji, uz interval povjerenja od 99,95%, neće biti premašen tokom 10 radnih dana u budućem periodu finansijskog stresa koje je jednak periodu stresa utvrđenom za faktor rizika koji ne može da se modelira. Uzima se, pritom, u obzir asimetrija i višak spljoštenosti koji mogu karakterisati povrate za faktor rizika koji ne može da se modelira u periodu finansijskog stresa i obrazlažu se sve distribucijske ili statističke pretpostavke za utvrđivanje tog gubitka;

- gubitak dobijen u skladu sa alinejom 1 ove tačke kreditna institucija množi sa:

$$\sqrt{\frac{LH_{adj}}{10}}$$

pri čemu je $LH_{adj} = \max(20, LH)$, a LH je period likvidnosti za faktor rizika koji ne može da se modelira ili za faktore rizika u standardizovanom razredu koji ne može da se modelira iz člana 469 ove odluke;

- utvrđuje se regulatorni ekstremni scenario budućeg šoka kao šok koji dovodi do gubitka koji rezultira iz alineja 1 i 2 ove tačke.

35. Ako kreditna institucija izračunava mjeru rizika prema stresnom scenariju za više faktora rizika koji ne mogu da se modeliraju u skladu sa članom 476 ove odluke, regulatorni ekstremni scenario budućeg šoka iz člana 476 ove odluke je scenario koji dovodi do maksimalnog gubitka koji može nastati zbog promjene vrijednosti uzetih za te faktore rizika koji se ne mogu modelirati.

36. Izuzetno od tačke 35 ovih smjernica, ako se obračunava mjera rizika prema stresnom scenariju za više faktora rizika koji se ne mogu modelirati u skladu sa članom 476 ove odluke i ako maksimalan gubitak iz tačke 35 ovih smjernica nije ograničen, kreditna institucija utvrđuje regulatorni ekstremni scenario budućeg šoka tako što sprovodi korake navedeni u nastavku i to sljedećim redoslijedom:

- primjenjuje se pristup koji se zasniva na stručnoj procjeni i koriste se dostupne kvalitativne i kvantitativne informacije kako bi se utvrdio gubitak uzrokovan promjenom vrijednosti uzetih za faktore rizika koji se ne mogu modelirati a koji, uz interval povjerenja od 99,95 %, neće biti premašeni tokom 10 radnih dana u budućem periodu finansijskog stresa koji je jednak periodu stresa za faktore rizika koji se ne mogu modelirati. Uzima se, pritom, u obzir asimetrija i višak spljoštenosti koji mogu karakterisati povrate za faktore rizika koji se ne mogu modelirati u periodu finansijskog stresa i obrazlažu se sve distribucijske ili statističke pretpostavke za utvrđivanje tog gubitka;
- gubitak dobijen u skladu sa alinejom 1 ove tačke kreditna institucija množi sa:

$$\sqrt{\frac{LH_{adj}}{10}}$$

pri čemu je: $LH_{adj} = \max(20, LH)$, a LH period likvidnosti za faktore rizika koji ne mogu da se modeliraju iz člana 469 ove odluke;

- utvrđuje se regulatorni ekstremni scenario budućeg šoka kao scenario koji dovodi do gubitka koji je rezultira iz alineja 1 i 2 ove tačke.

III. OKOLNOSTI U KOJIMA SE MOŽE OBRAČUNATI MJERA RIZIKA PREMA STRESNOM SCENARIJU ZA VIŠE FAKTORA RIZIKA KOJI NE MOGU DA SE MODELIRAJU

3.1. Okolnosti za obračun mjere rizika prema stresnom scenariju za više faktora rizika koji ne mogu da se modeliraju

37. Mjeru rizika prema stresnom scenariju za više faktora rizika koji ne mogu da se modeliraju u skladu sa članom 476 ove odluke kreditna institucija može obračunati u sljedećim okolnostima:
- faktori rizika pripadaju istom standardizovanom razredu;
 - procijenjena mogućnost modeliranja tih faktora rizika tako što je utvrđena mogućnost modeliranja standardizovanog razreda.

IV. AGREGIRANJE MJERA RIZIKA PREMA STRESNOM SCENARIJU

4.1. Agregiranje mjera rizika prema stresnom scenariju

38. Kako bi se agregirale mjere rizika prema stresnom scenariju u skladu sa članom 476 ove odluke, kreditna institucija za svaku obračunatu mjeru rizika prema stresnom scenariju utvrđuje odgovarajuću prilagođenu mjeru rizika prema stresnom scenariju na sljedeći način:
- ako je ekstremni scenario budućeg šoka za jedinstveni faktor rizika utvrđen postupnom metodom iz dijela 1.3. ovih smjernica, odgovarajuća prilagođena mjera rizika prema stresnom scenariju obračunava se prema sljedećoj formuli:

$$RSS = \max\left(0; \sqrt{\frac{LH_{adj}}{10}} \times SS \times \kappa\right)$$

pri čemu je:

- **RSS** prilagođena mjera rizika prema stresnom scenariju za faktor rizika koji ne može da se modelira,
- **SS** mjera rizika prema stresnom scenariju za faktor rizika koji ne može da se modelira,

LH_{adj} = max (20, LH), a **LH** period likvidnosti iz člana 469 ove odluke za faktor rizika koji ne može da se modelira,

- **κ** koeficijent nelinearnosti za faktor rizika koji ne može da se modelira obračunat u skladu sa dijelom 4.2. ovih smjernica;
- ako je mjera rizika prema stresnom scenariju za više faktora rizika utvrđena tako što se postupnom metodom iz dijela 1.6. ovih smjernica utvrdio ekstremni scenario budućeg šoka za standardizovani razred koji ne može da se modelira

a koji uključuje te faktore rizika, odgovarajuća prilagođena mjera rizika prema stresnom scenariju obračunava se prema sljedećoj formuli:

$$RSS = \max\left(0; \sqrt{\frac{LH_{adj}}{10}} \times SS \times \kappa\right)$$

pri čemu je:

- **RSS** prilagođena mjera rizika prema stresnom scenariju za standardizovani razred koji ne može da se modelira,
- **SS** mjera rizika prema stresnom scenariju za standardizovani razred koji ne može da se modelira,
- LH_{adj} = max (20, LH)**, a **LH** period likvidnosti iz 469 ove odluke za faktore rizika u standardizovanom razredu koji ne može da se modelira,
- **κ** koeficijent nelinearnosti za standardizovani razred koji ne može da se modelira obračunat u skladu sa dijelom 4.3. ovih smjernica;
- ako je ekstremni scenario budućeg šoka za jedinstveni faktor rizika utvrđen direktnom metodom iz dijela 1.2. ovih smjernica, odgovarajuća prilagođena mjera rizika prema stresnom scenariju obračunava se prema sljedećoj formuli:

$$RSS = \max\left(0; \sqrt{\frac{LH_{adj}}{10}} \times SS \times UCF\right)$$

pri čemu je:

- **RSS** prilagođena mjera rizika prema stresnom scenariju za standardizovani razred koji ne može da se modelira,
- **SS** mjera rizika prema stresnom scenariju za standardizovani razred koji ne može da se modelira,
- LH_{adj} = max (20, LH)**, a **LH** period likvidnosti iz člana 469 ove odluke;
- za faktore rizika u standardizovanom razredu koji ne može da se modelira,
- **UCF** faktor kompenzacije nesigurnosti koji se obračunava u skladu sa dijelom 4.5. ovih smjernica;
- ako je mjera rizika prema stresnom scenariju za više faktora rizika utvrđena tako što su direktnom metodom iz dijela 1.5. ovih smjernica utvrđeni ekstremni scenariji budućeg šoka za razred koji ne može da se modelira a koji uključuje te faktore rizika, odgovarajuća prilagođena mjera rizika prema stresnom scenariju obračunava se prema sljedećoj formuli:

$$RSS = \max\left(0; \sqrt{\frac{LH_{adj}}{10}} \times SS \times UCF\right)$$

pri čemu je:

- **RSS** prilagođena mjera rizika prema stresnom scenariju za standardizovani razred koji ne može da se modelira,
- **SS** mjera rizika prema stresnom scenariju za standardizovani razred koji ne može da se modelira,

$LH_{adj} = \max(20, LH)$, a LH period likvidnosti iz člana 469 ove odluke za faktore rizika u standardizovanom razredu koji ne može da se modelira,

- **UCF** faktor kompenzacije nesigurnosti koji se obračunava u skladu sa dijelom 4.5. ovih smjernica;
- ako je kreditna institucija utvrdila mjeru rizika prema stresnom scenariju tako što je utvrdila regulatorni ekstremni scenarijo budućeg šoka u skladu sa dijelom 2.1. ovih smjernica, odgovarajuća prilagođena mjera rizika prema stresnom scenariju obračunava se prema sljedećoj formuli:

$$RSS = \max(0; SS)$$

pri čemu je:

- **RSS** prilagođena mjera rizika prema stresnom scenariju,
- **SS** mjera rizika prema stresnom scenariju.

39. Kreditna institucija agregira mjere rizika prema stresnom scenariju prema sljedećoj formuli:

$$\sqrt{\sum_{k \in ICSR} (RSS^k)^2} + \sqrt{\sum_{l \in EIR} (RSS^l)^2} + \sqrt{(\rho \times \sum_{j \in OR} RSS^j)^2 + (1 - \rho^2) \times \sum_{j \in OR} (RSS^j)^2}$$

pri čemu:

- **ICSR** označava skup faktora rizika koji ne mogu da se modeliraju ili standardizovanih razreda koji ne mogu da se modeliraju za koji je utvrđena mjera rizika prema stresnom scenariju za koju se smatra da odražava samo idiosinkrastični rizik kreditne marže u skladu sa tačkom 40 ovih smjernica;
- **k** je indeks koji označava faktore rizika koji ne mogu da se modeliraju ili standardizovane razrede koji ne mogu da se modeliraju, a koji pripadaju **ICSR**-u;
- **EIR** označava skup faktora rizika koji ne mogu da se modeliraju ili standardizovanih razreda koji ne mogu da se modeliraju za koji je utvrđena mjera rizika prema stresnom scenariju za koju se smatra da odražava samo idiosinkrastični rizik vlasničkih instrumenata u skladu sa tačkom 41 ovih smjernica;
- **l** je indeks koji označava faktore rizika koji ne mogu da se modeliraju ili standardizovane razrede koji ne mogu da se modeliraju a koji pripadaju **EIR**-u;
- **OR** označava faktor rizika koji ne može da se modelira ili standardizovani razred koji ne može da se modelira za koji kreditna institucija utvrđuje mjeru rizika prema stresnom scenariju za koju se ne smatra da odražava samo idiosinkrastični rizik kreditne marže u skladu sa tačkom 40 ovih smjernica ni samo idiosinkrastični rizik vlasničkih instrumenata u skladu sa

- tačkom 41 ovih smjernica;
- j je indeks koji označava faktore rizika koji ne mogu da se modeliraju ili standardizovane razrede koji ne mogu da se modeliraju, a koji pripadaju **OR**-u;
- $RSS^k; RSS^l; RSS^j$ su prilagođene mjere rizika prema stresnom scenariju za faktore rizika koji ne mogu da se modeliraju ili standardizovane razrede koji ne mogu da se modeliraju k, l, j obračunate u skladu sa tačkom 38 ovih smjernica;
- $\rho=0,6$

40. Faktori rizika koji ne mogu da se modeliraju i za koje kreditna institucija smatra da odražavaju samo idiosinkrastični rizik kreditne marže moraju ispunjavati sve sljedeće uslove:

- faktor rizika po prirodi odražava samo idiosinkrastični rizik kreditne marže;
- vrijednost uzeta za faktor rizika ne zavisi od komponenti sistemskog rizika;
- korelacija među faktorima rizika je zanemarljiva;
- kreditna institucija sprovodi i dokumentuje statističke testove za provjeru uslova iz alineje 3 ove tačke.

41. Faktori rizika koji ne mogu da se modeliraju i za koje kreditna institucija smatra da odražavaju samo idiosinkrastični rizik vlasničkih instrumenata moraju ispunjavati sve sljedeće uslove:

- faktor rizika po prirodi odražava samo idiosinkrastični rizik vlasničkih instrumenata;
- vrijednost uzeta za faktor rizika ne zavisi od komponenti sistemskog rizika;
- korelacija među faktorima rizika je zanemarljiva;
- kreditna institucija sprovodi i dokumentuje statističke testove za provjeru uslova alineje 3 ove tačke.

4.2. Koeficijent nelinearnosti za jedinstveni faktor rizika

42. Kreditna institucija na sljedeći način utvrđuje koeficijent nelinearnosti za mjeru rizika prema stresnom scenariju utvrđenu za jedinstveni faktor rizika:

- ako se ekstremni scenario budućeg šoka za faktor rizika koji ne može da se modelira ne podudara ni s kalibriranim šokom pada ni s kalibriranim šokom rasta utvrđenim u skladu sa tačkom 4 alineja 2 ovih smjernica, za taj faktor rizika koji ne može da se modelira utvrđuju se da je $\kappa = 1$;
- ako se ekstremni scenario budućeg šoka za faktor rizika koji ne može da se modelira podudara s kalibriranim šokom pada utvrđenim u skladu s tačkom 4 alineja 2 ovih smjernica, obračunava se koeficijent nelinearnosti prema sljedećoj formuli:

$$\kappa = \min \left(\max \left[\kappa_{\min}; 1 + \frac{\text{loss} - 1 - 2 \times \text{loss}_0 + \text{loss}_+ 1}{2 \times \text{loss}_0} \times (\phi - 1) \times 25 \right]; \kappa_{\max} \right)$$

pri čemu je:

- $\kappa_{\min} = 0,9$

- $k_{\max}=5$
- ϕ procjena parametra repa za faktor rizika koji ne može da se modelira obračunata u skladu sa dijelom 4.4. ovih smjernica;
- loss_0 gubitak koji nastaje kad se šok pada CS_{down} utvrđen u skladu sa tačkom 4 alineja 2 ovih smjernica primijeni na faktor rizika koji ne može da se modelira;
- loss_{-1} gubitak koji nastaje kad se šok pada koji je jednak $\frac{4}{5} \times CS_{\text{down}}$ primijeni na faktor rizika koji se ne može modelirati, pri čemu je CS_{down} šok pada utvrđen u skladu sa tačkom 4 alineja 2 ovih smjernica;
- loss_{+1} gubitak koji nastaje kad se šok pada koji je jednak $\frac{6}{5} \times CS_{\text{down}}$ primijeni na faktor rizika koji se ne može modelirati, pri čemu je CS_{down} šok pada utvrđen u skladu sa tačkom 4 alineja 2 ovih smjernica;
- ako se ekstremni scenario budućeg šoka za faktor rizika koji ne može da se modelira podudara s kalibriranim šokom rasta utvrđenim u skladu s tačkom 4 alineja 2 ovih smjernica, kreditna institucija obračunava koeficijent nelinearnosti prema sljedećoj formuli:

$$\kappa = \min\left(\max\left[\kappa_{\min}; 1 + \frac{\text{loss}_{-1} - 2 \times \text{loss}_0 + \text{loss}_{+1}}{2 \times \text{loss}_0} \times (\phi - 1) \times 25\right]; \kappa_{\max}\right)$$

pri čemu je:

- $k_{\min}=0,9$;
- $k_{\max}=5$;
- ϕ procjena parametra repa za faktor rizika koji ne može da se modelira obračunata u skladu sa dijelom 4.4. ovih smjernica;
- loss_0 gubitak koji nastaje kad se šok pada CS_{up} utvrđen u skladu sa tačkom 4 alineja 2 ovih smjernica primijeni na faktor rizika koji ne može da se modelira;
- loss_{-1} gubitak koji nastaje kad se šok pada koji je jednak $\frac{4}{5} \times CS_{\text{up}}$ primijeni na faktor rizika koji se ne može modelirati, pri čemu je CS_{up} šok pada utvrđen u skladu sa članom tačkom 4 alineja 2 ovih smjernica;
- loss_{+1} gubitak koji nastaje kad se šok pada koji je jednak $\frac{6}{5} \times CS_{\text{up}}$ primijeni na faktor rizika koji se ne može modelirati, pri čemu je CS_{up} šok pada utvrđen u skladu sa članom tačkom 4 alineja 2 ovih smjernica;

4.3. Koeficijent nelinearnosti za razred

43. Koeficijent nelinearnosti za mjeru rizika prema stresnom scenariju utvrđenu za standardizovani razred koji ne može da se modelira kreditna institucija utvrđuje na sljedeći način:

- ako ekstremni scenario budućeg šoka ne odgovara scenariju utvrđenom u skladu sa tačkom 9 alineja 2 ovih smjernica, pri čemu je vrijednost parametra β iz tačke 9 alineja 3 ovih smjernica postavljena na 1, kreditna institucija za razred koji ne može da se modelira postavlja koeficijent nelinearnosti $\kappa = 1$;

- ako je ekstremni scenario budućeg šoka scenarija u kojem se odgovarajući šok pada utvrđen u skladu sa tačkom 9 alineja 2 ovih smjernica primjenjuje na svaki faktor rizika u razredu koji ne može da se modelira, obračun koeficijenta nelinearnosti prema vrši se prema sljedećoj formuli:

$$\kappa = \min\left(\max\left[\kappa_{min}; 1 + \frac{\text{loss} - 1 - 2 \times \text{loss}_0 + \text{loss}_{+1}}{2 \times \text{loss}_0} \times (\phi_{median} - 1) \times 25\right]; \kappa_{max}\right)$$

pri čemu je:

- $\kappa_{min} = 0,9$;
 - $\kappa_{max} = 5$;
 - ϕ_{median} medijana procjena repnih parametara koje su obračunate u skladu sa dijelom 4.4. ovih smjernica za svaki faktor rizika u razredu;
 - loss_0 gubitak koji nastaje kad se odgovarajući šok pada utvrđen u skladu sa tačkom 9 alineja 2 ovih smjernica primijeni na svaki faktor rizika u razredu koji ne može da se modelira;
 - loss_{-1} gubitak koji nastaje kad se odgovarajući šok pada utvrđen u skladu sa tačkom 9 alineja 2, pomnožen sa $\frac{4}{5}$ primijeni na svaki faktor rizika u razredu koji ne može da se modelira;
 - loss_{+1} gubitak koji nastaje kad se odgovarajući šok pada utvrđen u skladu sa članom tačkom 9 alineja 2 ovih smjernica, pomnožen sa $\frac{6}{5}$, primijeni na svaki faktor rizika u razredu koji ne može da se modelira;
- ako je ekstremni scenario budućeg šoka scenario u kojem se odgovarajući šok rasta utvrđen u skladu sa tačkom 9 alineja 2 ovih smjernica primjenjuje na svaki faktor rizika u razredu koji ne može da se modelira, kreditna institucija obračunava koeficijent nelinearnosti prema sljedećoj formuli:

$$\kappa = \min\left(\max\left[\kappa_{min}; 1 + \frac{\text{loss} - 1 - 2 \times \text{loss}_0 + \text{loss}_{+1}}{2 \times \text{loss}_0} \times (\phi_{median} - 1) \times 25\right]; \kappa_{max}\right)$$

pri čemu je:

- $\kappa_{min} = 0,9$;
- $\kappa_{max} = 5$;
- ϕ_{median} medijana procjena repnih parametara koje su obračunate u skladu sa dijelom 4.4. ovih smjernica za svaki faktor rizika u razredu;
- loss_0 gubitak koji nastaje kad se odgovarajući šok pada utvrđen u skladu sa članom tačkom 9 alineja 2 ovih smjernica primijeni na svaki faktor rizika u razredu koji ne može da se modelira,
- loss_{-1} gubitak koji nastaje kad se odgovarajući šok pada utvrđen u skladu sa tačkom 9 alineja 2, pomnožen sa $\frac{4}{5}$, primijeni na svaki faktor rizika u razredu koji ne može da se modelira;
- loss_{+1} gubitak koji nastaje kad se odgovarajući šok pada utvrđen u skladu sa tačkom 9 alineja 2 ovih smjernica, pomnožen sa $\frac{6}{5}$, primijeni

na svaki faktor rizika u razredu koji ne može da se modelira;

4.4. Obračun procjene parametra repa

44. Kreditna institucija obračunava procjenu parametra repa za određeni faktor rizika koji ne može da se modelira na sljedeći način:

- ako kalibrirani šok pada i rasta za taj faktor rizika koji ne može da se modelira kreditna institucija utvrđuje istorijskom metodom iz dijela 1.8. ovih smjernica, i ako je ekstremni scenario budućeg šok kalibrirani šok pada, procjena parametra repa obračunava se prema sljedećoj formuli:

$$\phi = \frac{\frac{1}{\alpha \times N} \times \left\{ \sum_{i=1}^{[\alpha \times N]} Ret_{(i)}^2 + (\alpha \times N - [\alpha \times N]) \times Ret_{([\alpha \times N] + 1)}^2 \right\}}{\widehat{ES}_{Left}(Ret)}^2$$

pri čemu:

- $\alpha = 2,5\%$;
 - Ret je vremenska serija povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može da se modelira korišćena u istorijskoj metodi iz dijela 1.8. ovih smjernica;
 - $Ret_{(i)}$ predstavlja i-ti najmanji povrat u vremenskoj seriji Ret ;
 - $[\alpha \times N]$ označava cijeli dio $\alpha \times N$;
 - $\widehat{ES}_{Left}(Ret)$ je procjena očekivanog manjka na lijevom kraju distribucije za vremensku seriju Ret obračunata u skladu sa tačkom 23 ovih smjernica;
- ako kalibrirani šok pada i rasta za taj faktor rizika koji ne može da se modelira kreditna institucija utvrđuje istorijskom metodom iz dijela 1.8. ovih smjernica i ako je ekstremni scenario budućeg šoka kalibrirani šok rasta, procjena parametra repa obračunava se prema sljedećoj formuli:

$$\phi = \frac{\frac{1}{\alpha \times N} \times \left\{ \sum_{i=1}^{[\alpha \times N]} (-Ret)_{(i)}^2 + (\alpha \times N - [\alpha \times N]) \times (-Ret)_{([\alpha \times N] + 1)}^2 \right\}}{\widehat{ES}_{Right}(Ret)}^2$$

pri čemu:

- $\alpha = 2,5\%$;
- Ret je vremenska serija povrata za 10 radnih dana za faktor rizika koji ne može da se modelira korišćena u istorijskoj metodi iz dijela 1.8. ovih smjernica,
- $-Ret_{(i)}$ predstavlja i-ti najmanji povrat u vremenskoj seriji Ret ;
- $[\alpha \times N]$ označava cijeli dio $\alpha \times N$,

- $\widehat{ES}_{\text{Right}}^{(Ret)}$ je procjena očekivanog manjka na desnom kraju distribucije za vremensku seriju Ret obračunata u skladu sa tačkom 23 ovih smjernica;
- u svim drugim slučajevima postavlja se procjena parametra repa na $\phi = 1,04$.

4.5. Obračun faktora kompenzacije nesigurnosti

45. Ako je mjera rizika prema stresnom scenariju za koju kreditna institucija utvrđuje faktor kompenzacije nesigurnosti utvrđena za jedinstveni faktor rizika, faktor kompenzacije nesigurnosti jednak je:

$$UCF = 0,95 + \frac{1}{\sqrt{N-1,5}}$$

pri čemu je N broj gubitaka u vremenskoj seriji iz tačke 2 alineja 1 pod c) na osnovu koje je u skladu sa tim članom utvrđen ekstremni scenario budućeg šoka za faktor rizika koji ne može da se modelira.

46. Ako je mjera rizika prema stresnom scenariju za koju kreditna institucija utvrđuje faktor kompenzacije nesigurnosti utvrđena za standardizirani razred koji ne može da se modelira, faktor kompenzacije nesigurnosti jednak je:

$$UCF = 0,95 + \frac{1}{\sqrt{N-1,5}}$$

pri čemu je N broj gubitaka u vremenskoj seriji iz tačke 7 alineja 1 pod d) na osnovu koje je u skladu sa tim članom utvrđen ekstremni scenario budućeg šoka za razred koji ne može da se modelira.

V. KVALITATIVNI ZAHTJEVI

5.1. Dokumentovanje kriterijuma i metoda

47. Kako bi se odredili ekstremni scenariji budućeg šoka, utvrdio regulatorni ekstremni scenario budućeg šoka i agregirale mjere rizika prema stresnom scenariju, skup internih politika iz člana 474 stav 1 tačke 5 ove odluke mora uključivati dokumentovanje svih informacija koje su potrebne kako bi se dokazala primjena kriterijuma i metoda propisanih ovom odlukom, posebno kad je riječ o kriterijumima za primjenu odabira, primijenjenim pretpostavkama, uslovima kao i potrebnim koracima za primjenu odstupanja i obrazloženja, ako je primjenjivo.

LISTA ADEKVATNO DIVERSIFIKOVANIH INDEKSA

Index	Zemlja/Područje
1. STOXX Asia/Pacific 600	Asia/Pacific
2. ASX100	Australia
3. ATX	Austria
4. ATX Prime	Austria
5. BEL20	Belgium
6. SaoPaulo – Bovespa	Brazil
7. TSX60	Canada
8. CETOP20 Index	Central Europe
9. CSI 100 Index	China
10. CSI 300 Index	China
11. FTSE China A50 Index	China
12. Hang Seng Mainland 100 China	China
13. OMX Copenhagen 25	Denmark
14. OMX Copenhagen Benchmark	Denmark
15. FTSE RAFI Developed 1000	Developed Markets
16. CECE Composite Index EUR	Eastern Europe
17. FTSE RAFI Emerging Markets	Emerging Markets
18. MSCI Emerging Markets 50	Emerging Markets
19. Cboe Eurozone 50	Europe
20. DJ Euro STOXX 50	Europe
21. FTSE All World Europe	Europe
22. FTSE Euro 100	Europe
23. FTSE Eurofirst 100	Europe
24. FTSE Eurofirst 300	Europe
25. FTSE Eurofirst 80	Europe
26. FTSE Eurotop 100	Europe
27. MSCI Euro	Europe
28. MSCI Europe	Europe
29. MSCI Pan-Euro	Europe
30. NTX New Europe Blue Chip	Europe
31. S&P Euro	Europe
32. S&P Europe 350	Europe
33. STOXX All Europe 100	Europe
34. STOXX All Europe 800	Europe
35. STOXX Europe 50	Europe

Index	Zemlja/Područje
36. STOXX Europe 600	Europe
37. STOXX Europe 600 Equal Weight	Europe
38. STOXX Europe Lrg 200	Europe
39. STOXX Europe Mid 200	Europe
40. STOXX Europe Small 200	Europe
41. STOXX Select Dividend 30	Europe
42. OMXH25	Finland
43. CAC40	France
44. Cboe France 40	France
45. SBF 120	France
46. Cboe Germany 40	Germany
47. DAX	Germany
48. HDAX	Germany
49. MDAX	Germany
50. SDAX	Germany
51. FTSE RAFI All World	Global
52. MSCI World Index	Global
53. Athens General	Greece
54. FT ASE Large Cap	Greece
55. Hang Seng	Hong Kong
56. Hang Seng China Enterprises	Hong Kong
57. NIFTY 50	India
58. S&P BSE 100	India
59. ISEQ 20	Ireland
60. Cboe Italy 40	Italy
61. FTSE MIB	Italy
62. Nikkei225	Japan
63. Nikkei300	Japan
64. TOPIX 400	Japan
65. TOPIX Core 30	Japan
66. S&P Latin America 40	Latin America
67. FTSE Bursa Malaysia KLCI	Malaysia
68. FTSE Bursa Malaysia Top100	Malaysia
69. MSE Share Index	Malta
70. INMEX Index	Mexico
71. IPC Index	Mexico
72. AEX	Netherlands
73. AMX	Netherlands
74. Cboe Netherlands 25	Netherlands
75. NZSE50	New Zealand

Index	Zemlja/Područje
76. Cboe Norway 25	Norway
77. OBX	Norway
78. OBXP	Norway
79. mWIG40	Poland
80. WIG20	Poland
81. MSCI Singapore Free Index	Singapore
82. Straits Times Index	Singapore
83. FTSE JSE Top 40	South Africa
84. Cboe Spain 35	Spain
85. IBEX35	Spain
86. Cboe Sweden 30	Sweden
87. OMX Stockholm 30	Sweden
88. Cboe Switzerland 20	Switzerland
89. SMI	Switzerland
90. SMI MID	Switzerland
91. SET 50	Thailand
92. Cboe UK 100	UK
93. FTSE 100	UK
94. FTSE AIM 100	UK
95. FTSE AIM UK 50	UK
96. FTSE Fledgling	UK
97. FTSE mid-250	UK
98. FTSE Small Cap	UK
99. Dow Jones Ind. Av.	USA
100. NASDAQ 100	USA
101. S&P 500	USA